
BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
VII
H
52
NAPOLI

INNOCENTII TERTII PONTIFICIS MAXIMI EPISTOLARVM LIBRI QVATVOR,

Regestorum XIII. XIV. XV. XVI.

Ex MS. Bibliothecæ Collegij Fuxensis Tolosæ.

Nunc primùm edunt SODALES *eiusdem Collegij, & Notis illustrat*

FRANCISCVS BOSQVETVS Narbonensis IC^tus.

Cum duplici Indice, priore Epistolarum cum earum argumentis; posteriore Rerum, & Verborum alphabetico, qui ad calcem Notarum consultò reiectus est.

TOLOSÆ TECTOSAGVM,

Apud Societatem Tolosanam, M. DC. XXXV.

CVM PRIVILEGIO.

HEROI ARMANDO DE RICHELIEV, CARDINALI, DVCI, PARIQVE FRANCIÆ.

EMINENTISSIME CARDINALIS. Anteuertit quidem vnus olim ex nobis, hunc Librum ſatîs ſui Autoris nomine commendabilē, tuę Celſitudini dedicare. Sed anteuertit facto, nō animo: Iamdiu enim hoc omnes deſtinaueramus, & communi decreto ſtatueramus, nulli alij offerri iuſtiùs poſſe, tam eximiū Opus Romanorum omnium Pontificum longè pijſſimi ac doctiſſimi, quàm tibi vni, qui vt ceteris virtutibus, ità doctrinâ & pietate Principum Eccleſiæ Romanæ nemini vnquam ceſſiſti: ſed eminētiores quoſque adeò ſuperâſti, vt etiam magnæ eorum gloriæ tuâ maiori officere videri poſſes, niſi vt à Sole minora ſydera, ſic ipſi à tuo ſplendore lumen acciperent, in to-

tius purpurati ordinis decus & ornamentum; cuius ſplendidiſſimæ purpuræ nouum tua virtus,ſicut gemma auro applicita, fulgorem confert. Vt interim taceamus de tua conſtãti & indefeſſa ſolicitudine, quâ totius Eccleſiæ ſtatum non tueri modò, ac conſeruare, ſed etiam augere & amplificare pro tua immenſa poteſtate & autoritate, quâ apud Regem Chriſtianiſſimum, bono publico polles vigéſque, tam feliciter, quàm prudenter ſatagis. Fruere diutiſſimè, CARDINALIS EMINENTISSIME, hâc tuâ tantâ dignitate regiæ ſimillimâ, ac propè æquali, quæ in te quidem immanem negotiorum molem quotidiè congerit, cui ſufferendæ ſola tua præcellẽs virtus par eſſe poſſit, ſed quæ tamen toti Chriſtiano orbi fulciendo, Eccleſiæ Gallicanæ præcipuè, tã verè ſit neceſſaria, quàm olim Atlantis humeri, ſuſtinendo cælo fabuloſè fuiſſe perhibentur. Nec verò veremur, ne quis per adulationem,emerendíque tui fauoris gratiâ hæc à nobis dicta interpretetur: Tanta ſiquidem eſt gloria tuorum meritorũ; tanta nominis tui claritas apud omnes,vt maior eius, quàm dici poſſit, vbique terrarum fama præceſſerit, adeò vt in te laudando non iam fidem dicentibus, ſed orationem deficere

necesse sit; nã quidquid dixerint, minus erit. Ceterũm vt è domo nostra hoc tam insigne Opus exire,& ad te demum feliciter peruenire potuerit, post tantam temporis diuturnitatem, & penè sepultam ac intermortuam ipsius memoriam, quod publicè dolẽdum erat: id totum acceptum ferimus, Illustrissimi olim Cardinalis de Fuxo Autoris nostræ originis, eximiæ, & nunquam tacendæ liberalitati; quâ vndique conquisitis summâ impensâ doctiorum hominum libris, ad religionem præcipuè spectantibus, Bibliothecam nostram, aut potius suã, imò nunc Regiam (Nobilissimâ Fuxensium familiâ regalem in stirpem felici fato trãslatâ) ornare studuit, qui libri apud nos solos vsque adhuc diligenter asseruati, integri manent & illibati, cùm alibi aut perierint in totum, aut magnâ sui parte mutili, corruptíq; temporis iniuriæ cesserint. Conueniẽtissimum ergo fuit, à tãto olim Cardinali munus acceptum, tibi nunc eiusdem ordinis viro, meritorum prærogatiuâ verè primario, offerri, consecraríque: per quem, si tuæ prudentiæ simul & humanitati videbitur, ipsi quoque Regi, cuius contubernalis es, & consiliorum intimus comes, insinuari mereatur, & in aulam eius induci: vt è qua domo primùm exierit,

ad eam tandem poſt multa ſecula feliciter reuertatur,& quidem ornatius multò, Eminentiæ tuæ fulgore illuſtratum ex æquo, pro ſui Autoris merito ac dignitate, quæ tanta eſt, vt ſperare liceat, eam, ſiquid gratiæ offerentibus deeſt, de ſuo facilè ſuffecturam. Quamquam fortaſſe, quæ tua benignitas eſt, nec noſtrum per ſe animum in te colendo venerandóque aſpernaberis: quem tibi dum exponere, notúmque facere ſtudioſiùs meditamur, vacuis manibus, vt olim Perſæ ad ſuos Reges, accedere erubuimus. Placuit ergo hoc potiſſimum ſummæ dignationis munus eligere, quod ſi tibi gratum, acceptúmq; fuerit, vt meretur, culpam audaciæ, ſi quæ eſt in te adeundo, ipſius pretio videbimur redemiſſe. Vale, EMINENTISSIME MORTALIVM, nóſque tibi addictiſſimos ac deuotiſſimos æterno fauore proſequere,

SODALES COLLEGII FVXENSIS,

IOA. DE LOGRAS, Rectorem, *Cantabium.*	LVD. PAILHES.	BERN. DELHOM.
	CAR. DE LOBIT.	SIM. BRVXELLES.
ARN. BOVRDIVS.	IAC. PEGOT.	BERN. ROSSEL.
GERAL. FLVRIAL.	IOA. IAC. DVHAV.	GVIL. MAVRAN.
P. DAMANS.	FRANC. PEREZ.	ANT. LVCAS.
ARN. GIBAL.	CAR. DE PINSVN.	ANT. TEVSSIER.
EL. DESPRVET.	ANT. ARGELES.	PASC. DE LOYART.
IOA. RAIM. TAILLASSON.	IOA. DE BROSSE.	P. LAMIG.
GVIL. DVLAVR.	IAC. BVSQVET.	

APPROBATIO.

CATHOLICAE vbique Clariſſimi Viri FRANCISCI BOSQVETI Narbonenſis Iuriſconſulti Notæ, in Libros quatuor Epiſtolarum, Regeſtorum XIII. XIV. XV. XVI. Innocentij III. Pontificis verè Maximi, celeberrimæ Academiæ Pariſienſis germani olim alumni, adeóque abſolutiſſima, non modo ſacrorum Canonum, quinetiam diuinæ Theologiæ cognitione eminentiſſimi, tantam obſcurioribus earumdem Epiſtolarum locis lucem afferunt, vt meritò illas approbaret Innocentius ipſe, & illarum Auctori gratias haud dubiè referret, ſi mortalem in terris vitam ageret. Communis itaque totius Orbis Chriſtiani boni intereſt, iuberi quàm primùm, vt in publicum prodeant illæ Notæ, vnà cum reconditis huc vſque eiuſdem Innocentij oraculis, quæ in dictis quatuor Libris Epiſtolarum continentur, in quibus vt primæ ac ſupremæ Eccleſiæ Antiſtitem, imò vniuerſalem paſtorem, ac legitimum Diui Petri Apoſtolorum principis ſucceſſorem, ità controuerſiarum de rebus fidei & morum infallibilem Iudicem fideles omnes agnoſcent. Sic cenſuimus poſt accuratum ſupradictarum Notarum examen, & in huius rei fidem ſubſcripſimus, quinto Idus Martij, Anno Domini milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo quinto.

GABRIEL DE PELISSIER Regius facultatis Theologicæ Toloſanæ Profeſſor, & Decanus.

FR. P. DE CAPDEVILLE Regius Profeſſor, Ord. B. M. de Mercede.

PERMISSIO.

Cum Theologiæ Profeſſores, qui Libros quatuor Epiſtolarum Innocentij III. Pontificis Maximi cum Notis Franciſci Boſqueti Iuriſconſulti legerunt, eos vtiles fore cenſuerint, ſi publici iuris fiant, vt edantur facultatem concedimus. Toloſæ in Palatio noſtro Archiepiſcopali, prid. Id. Martij, anno Domini *milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo quinto.*

CAROLVS Archiepiſcopus Toloſanus.

De mandato Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini Archiepiſcopi,

DVPONT Secretarius.

PRIVILEGE DV ROY.

OVIS PAR LA GRACE DE DIEV ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE. A nos amez & feaux Conseillers les gens tenans nos Cours de Parlement, Preuost de Paris, Bailly de Rouen, Seneschaux de Lyon, Tolose, Bordeaux, & Poictou, & leurs Lieutenans, & a tous nos autres Iusticiers & Officiers qu'il appartiendra, Salut. ARN. COLOMIEZ nostre Imprimeur en nostre Ville & Vniuersité de Tolose, Nous a faict remonstrer qu'il a recouuré la copie d'vn liure intitulé, *Innocentij III. Pontificis Maximi Epistolarum, Libri quatuor, cum Notis Francisci Bosqueti Narbonensis Iurisconsulti*, Lequel Liure il desireroit volontiers imprimer & mettre en lumiere: mais d'autant qu'il luy couste ià de grands frais, & constera encores, tant pour la copie, que pour l'impression dudit liure. Il doute & craint apres l'auoir exposé & mis en vente, que autres Imprimeurs & Libraires de Paris, Lyon, Rouen, ou autres villes de cettuy nostre Royaume, le voulussent semblablement imprimer, ou suscirassent secrettement les Imprimeurs de Geneue ou autres estrangers à ce faire, & par ce moyen frustrer ledit exposant de ses frais & mises, & rendre ses peines, diligence & trauail inutiles, & luy faire receuoir perte & dommage. Pour aquoy remedier, Nous a tres-humblement requis luy permettre faire imprimer ledit Liure, & interdire à tous Libraires & Imprimeurs d'imprimer ou faire imprimer tant dehors que dedans cettuy nostre Royaume, ny susciter semblablement aucuns Estrangers à ce faire. NOVS à ces causes ne voulant permettre que ledit Suppliant soit frustré de ses frais, peines & trauail. VOVS mandons & enjoignons par ces presentes, que vous ayez à permettre, comme nous permettons audit Colomiez, qu'il puisse luy seul imprimer, ou faire imprimer, vendre & distribuer ledit Liure: Faisant tres-expresses inhibitions & deffenses à tous Imprimeurs, Libraires, & autres personnes de quelque estat & condition qu'ils soient, de l'imprimer, vendre ny debiter, contrefaire ny alterer, soit par extraicts ou abregé, sans le congé & exprés consentement dudit Colomiez, durant le temps & terme de neuf ans, à compter du iour que ladite Impression sera acheuée d'imprimer, sur peine de cinq cens escus d'amende, de laquelle moitié nous appartiendra, & l'autre moitié audit Suppliant & sur peine aussi de confiscation au profit dudit Suppliant des exemplaires qui seront faits ou imprimez par autres, & sans le consentement dudit Colomiez: & mesmes si aucuns Imprimeurs ou Libraires de nostre Royaume ou Estrangers trafiquant en iceluy, ou autre personne de quelque estat qu'il soit, est trouué saisi d'aucun exemplaire dudit Liure autre que de ceux qui seront imprimez par ledit exposant: Voulons & nous plaist qu'il soit procedé contre luy particulierement, & qu'il soit condamné en pareille amende que s'il l'auoit imprimé ou fait imprimer. De ce faire Vous donnons pouuoir, authorité, commission & mandement special, & de proceder à l'encontre de ceux qui contreuiendront par toutes voyes deuës & accoustumées, & par les peines susdites, nonobstant oppositions & appellations quelconques: pour lesquelles & sans prejudice d'icelles ne voulons estre differé: a la charge que ledit Colomiez mettra deux Exemplaires dudit Liure en nostre Bibliotheque, & vn Exemplaire pour Monsieur le Garde des Sceaux, apres l'acheuement de l'impression, sur peine d'estre decheu dudit Priuilege. Et pource que de ces presentes ledis exposant pourroit auoir affaire en diuers endroits: Nous voulons qu'au vidimus d'icelle, faict soubz seel Royal, ou par l'vn de nos amez & feaux Conseillers, Notaires & Secretaires, foy soit adjoustée comme au present original. Et si voulons & mandons, que mettant par brefle contenu du present Priuilege au commencement, ou à la fin de chacun desdits Liures, que cela ait forme de signification, tout ainsi que si l'original estoit particulierement signifié à chacun, & que cela soit de tel effect & vertu, comme si lesdites lettres leur auoient expressément & particulierement esté monstrées & signifiées: Car tel est nostre plaisir. Donné à Paris le vingt-cinquiéme iour de Nouembre l'an de grace mil six cens trente quatre, & de nostre regne le vingt-cinquiéme, & seellé du grand seel de cire iaune. Et signé.

PAR LE ROY EN SON CONSEIL,

VICTON.

Acheué d'imprimer pour la premiere fois le dernier iour de Mars, mil six cens trente cinq.

Ledit Arnaud Colomiez a cedé la moitié dudit privilege cy dessus à Pierre Bosc Libraire Iuré de ladite ville de Tolose, pour en iouyr durant ledit temps. Faict à Tolose le 20. Mars 1635.

INDEX

INNOCENTII III. PONTIFICIS MAXIMI EPISTOLARVM.

LIBRI QVATVOR.

LIBER PRIMVS REGESTI XIII.

Anni Pontificatus XIII.

EPISTOLA PRIMA.

Scribitur Episcopo Siluanectensi, & quibusdam alijs, vt amotionem Abbatis Monasterij Corbiensis, & prouisionem factam de alio Abbate ad dictum Monasterium faciant obseruari.

SILVANECTENSI EPISCOPO, ET ... ABBATI LATINIACENSI PARISIENSIS DIOECESIS, ET ... DECANO SILVANECTENSI.

AD petitionem Vvalteri quondam Monasterij Corbeiensis Abbatis, dilecto filio ... Magistro Scholarum, & Magistris R. de Cotzon, P. Canonicis Nouiomensibus, eiusdem loci à nobis dudum correctione commissa. Ipsi bis ad idem Monasterium accedentes, quibusdam correctis ibidem, nonnulla quæ statuenda fuerant statuerunt, inquisitionis instantiam quorundam impediente malitia retardando. Ad quorum contumaciam reprimendam, seculare intendebant brachium inuocare. Verùm dilectus filius noster G. Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis tunc Apostolicæ Sedis Legatus, interim ad idem veniens Monasterium, supradicto Vvaltero præsente nec reclamante, super statu Monasterij memorati cœpit inquirere diligenter, & cùm inquisitione finita prædictum. Vv. Parisius euocasset propositurum contra inquisitionem eandem, si quid rationabiliter duceret proponendum. Idem Vv. præsentiam eius adiens allegauit; quòd in Monasterij correctione procedere non valebat, quæ prædictis iudi-

cibus priùs fuerat auctoritate nostra commissa, & Cardinalem ipsum ex iustis causis se asserens habere suspectum, vocem ad nos appellationis emisit. Porrò Cardinalis inspectis his quæ probata fuerant contra eum, de consilio peritorum ipsum amouit à regimine Abbatiæ, dando fratribus eiusdem loci liberam facultatem alium eligendi. Qui dilectum filium Ioannem Abbatē Corbeiensem, tunc Priorem de Argentolio, virum prouidum, & honestum, elegerunt concorditer in Abbatem. Cùm autem dictus Vv. postmodùm ad sedem Apostolicam accessisset, asserens se per Cardinalem ipsum quorundam falsis suggestionibus circumuentum, ab Abbatia sine rationabili causa remotum. Nos eiusdem cœnobij tranquillitati paterna sollicitudine prouidere volentes, venerabilibus fratribus nostris .... Archiepiscopo Remensi, & .. Attrebatensi Episcopo dedimus in mandatis. Vt ad compositionem inter eundem Vv. & substitutum ei, darent studium & operam efficacem. Alioquin tàm per iam dictum Legatum, quàm per alios inquirerent diligentiùs veritatem, & eam nobis vsque ad Festum S. Remigij proximò tunc venturum, fideliter intimarent: vt per eorum relationem certiores effecti, procederemus in eodem negotio prout procedendum vtiliùs videremus. Qui cùm super reformatione pacis proficere nequiuissent, sicut ex litteris eorum accepimus, processerunt ad inquirendum super præmissis omnibus veritatem, testibus ab vtraque parte receptis; & ea quæ tàm per se, quàm per Cardinalis inquisitionem inuenerant, nobis sub sigillis proprijs transmiserunt. Nuper autem præfatis, Vv. atque .I. in nostra propter hoc præsentia constitutis; idem Vv. quod à Legato, post appellationem ad nos interpositam, factum fuerat, petijt reuocari: allegans quòd cùm correctio Monasterij fuerit iudicibus memoratis iniuncta, & ipsi quibusdam correctis, & nonnullis statutis, ibidem, aliorum correctionem ex causa duxerint rationabili differendam, Cardinalis interim de iure non potuit procedere ad eandem, cùm generale mandatum non deroget speciali. Ad quod fuit ex aduerso responsum quòd cùm Vv. præsente nec reclamante, ad inquisitionem processerit Cardinalis, idem, Vv. videtur in hoc tacitè consensisse, vt inquisitione facta corrigeret Cardin. quæ corrigenda videret. Contra quod idem Vv. taliter proponebat; quòd licèt statim vt cœpit inquirere Cardinalis, non duxerit reclamandum, credens eum nolle procedere contra ipsum, sed absque sui grauamine aliquid in ecclesia vtiliter ordinare; postquàm tamen euocatus ab ipso, cognouit quòd aduersus eum procedere intendebat, eius declinauit examen ad nostram audientiam appellando. Proposuit insuper pars aduersa: quòd cùm prædicti iudices omisissent in Monasterij correctione procedere, ac periculum traheret ad se mora. Cardinalis ipse, ad quem expectabat ex iniuncto sibi legationis officio cura eius, ad reformationem ipsius loci interponere potuit partes suas. Cùm enim secundùm iuris ciuilis auctoritatem, in illis etiam casibus in quibus solemnis ordo iudiciarius obseruatur, in criminali causa vltra biennium à contestatione litis non sit eius instantia protrahenda: & nos quoque consulti, quandiu delegatus à nobis qui sententiam tulerat, iurisdictionem suam interponere valeat vt sententiæ pareatur, respondisse noscamur; quòd vsque ad annum integrum iurisdictionem sibi commissam ad exequendum sententiam valeat exercere. Dictis iudicibus differentibus in correctione procedere, cùm iam decem & septem essent menses

elapsi, ex quo noscuntur mandatum Apostolicum recepisse, ac de criminibus licèt non criminaliter ageretur, correctioni non immeritò Cardin. insistere potuit memoratæ. Sed ad hoc altera pars respondit: quòd hoc colorem excusationis haberet, si prædicti iudices à Legato commoniti ad correctionem procedere neglexissent; In quo casu eorum fortè defectus per diligentiam potuisset Legati suppleri; sicut de Metropolitano in canonibus legitur, quòd tunc demum ea potest facere quæ ad suffraganeos pertinent, cùm illa suffraganei negligunt adimplere. His igitur & alijs quæ vtraque pars proponere curauit auditis, & inquisitione vtraque, Cardinalis videlicet, & Archiepiscopi, & Episcopi prædictorum diligenter inspecta, intelleximus ex depositionibus iuratorum: quòd cum tempore promotionis ipsiús. Vv. octo millium librarum debito Monasterium grauaretur, & non multo tempore post, idem debitum vsque ad duo millia librarum fuerit diminutum, nunc tamen vsque ad sex millium librarum summam excreuit: cùm sicut priùs contigerat de prouentibus Monasterij debitum potiùs diminui debuerit quam augeri, nisi rectoris incuria obstitisset. Et quamuis ad excusationem suam proposuerit idem Vv. quòd propter expensas factas in causa quam contra Cluniacense Monasterium habuit, in qua quendam Prioratum euicit, idem fuerat debitum augmētatum: fuit tamen ei ex aduerso responsum, quòd propter expensas illas debitum interim augmentari non debuit, cùm propter hoc possessiones quasdam eiusdem obligauerit Prioratus, maximè cùm in eiusdem persecutione negotij vix expensæ fuerint mille libræ. Adiecit etiam dictus Vv. quòd occasione cuiusdam domus quam in villa Corbeiæ de nouo construxerat, debitum suprađictum excreuit. Ad quod pars aduersa respondit: quòd ex prouentibus Monasterij, expensas huiusmodi facere potuit, absque onere debitorum; præsertim cùm propter hoc non modicum auxilium à Burgensibus fuerit eidem impensum. Præterea cùm ex confessione ipsius, constiterit quòd in Capitulo præstiterat iuramentum, ne debitum de nouo contraheret: ac postea contraxerit debitum, contra iuramentum proprium veniendo, sicut testes deponunt, argui de periurio videbatur. Ad quod idem Vv. hoc modo respondit; quòd etsi primò huiusmodi præstiterit iuramentum, postea tamen quoddam factum fuit in Capitulo constitutum, per quod iuramentum ipsum extitit relaxatum. Sed contra hoc pars altera replicauit, quia cùm non constiterit quod per tale statutum reuocatum fuerit iuramentum, & appareret eundem, Vv. non solummodo iuramentum de debito non contrahendo præstasse, sed venisse postea contra illud; manifestè liquebat, ipsum reatum periurij incurrisse. Sed & ipsius insufficientia & negligentia dissoluta, videbantur manifestè probari. Et quamquam aliqui testium eum quantum in se dixerunt esse bonum, nulli tamen deposuerunt expressè quod vtilis esset eius prouisio Monasterio sæpedicto. Cùm ergo nobis de talibus fuerit sufficiens in tali negotio facta fides, propter quæ præfatus Vv. erat meritò amouendus, etsi restituendus foret propter iudiciarium ordinem non seruatum, ob causas tamen prædictas ipsum prouidimus manere priuatum regimine Abbatiæ. Ioannem nihilominus supradictum, quem pro eo quòd præfato Vv. propter iuris ordinem non seruatum quodammodo inordinatè remoto, intelleximus ob eandem causam per consequentiam minus legitimè substitutum, per sententiam amouentes: quem quia

non propter personæ vitium, vel defectum, sed propter iuris solemnitatem, sicut præmissum est, prætermissam amouimus, ipsum postmodum restituimus in abbatem; & memorato, Vv. in loco qui dicitur Guidoc cum pertinentijs suis in imperio constitutis, iussimus prouideri. Ita videlicet, quòd ibi cum vno Corbeiensi monacho commoretur, & censum quinque marcarum ad pondus Coloniense, in festo Purificationis beatæ Virginis, Abbati & successoribus suis annuatim persoluat, & personatibus ac Ecclesijs eiusdem baliuæ iam dicti Abbatis, & successorum suorum donationi liberæ reseruatis, eisdem fidelitates, & homagia liberorum hominum eorumdem locorum debeant exhiberi. Ac in iuramento fidelitatis quod eisdem fuerit præstatum exprimetur, quod ijdem homines supradictum Vv. super suæ prouisionis prouentibus nullatenus damnificare præsumant; ita videlicet quod & ipse Vv. supra indemnitate prædictæ baliuæ ne ipsam dilapidet corporale præbeat iuramentum. Siquid autem post sententiam nostram super vtriusque amotione prolatam, circa electionem Abbatis quam in prolatione ipsius sententiæ nostræ duximus prouidentiæ reseruandam, à Corbeiensibus Monachis vel quolibet alio in eiusdē Abbatis præiudicium fuerit attentatum, id decernimus non valere. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatenus quod à nobis est pro ipsius Monasterij vtilitate prouisum faciatis appellatione remota inuiolabiliter obseruari: corrigentes circa Priorem & Monachos, & Prioratus Monasterij memorati cum consilio Abbatis ipsius, quæ secundum Deum & B. Benedicti regulam fuerint corrigenda, & statuentes ibidem quod regulare fuerit, & honestum. Contradictores siqui fuerint vel rebelles per censurā Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quod si non omnes, &c. duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. vij. Kal. Martij Pontificatus nostri, anno tertiodecimo.

EPISTOLA II.

Abbati Monasterij Latiniacensis, & quibusdam alijs quòd prouideant circa lesionem Monasterij Corbien.

SANCTI PETRI LATINIACENSIS, ET CAROLI LOCI ABBATIBVS PARISIENSIS ET SILVANECTEN. DIOCESVM, ET DECANO SILVANECTEN.

VM sicut dilectus filius ... Abbas Corbeien. nostris auribus intimauit, Monasterium sibi commissum in spiritualibus, & temporalibus non modicam incurrerit læsionem. Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus ad ipsum personaliter accedentes, ad leuamen ipsius Monasterij ac Prioratuum, eius Monachos quos & quò transferendos videritis, potestate seculari ad hoc si opus fuerit inuocata, donec Monasterium respirare valeat inter angustias imminentes, in alijs Monasterijs ordinis consimilis collocetis. Duos aut tres Religiosos Monachos, quos de alienis Monasterijs duxeritis euocandos, ad reformationem ordinis inducentes ibidem, & Abbatis nihilominus, ad quorum Ecclesias ipsos duxeritis transmittendos, ad receptionem eorum, si necesse fuerit censura Canonica sublato appellationis obstaculo compellentes. Quod si non omnis, &c. duo vestrum, &c. Datum Lateran. quinto Kalend. Martij. Anno xiij.

EPISTOLA III.

Episcopo Siluanectensi, & alijs quod reuocent in statum debitum alienata seu attentata contra Mon. Corb. ex quo Abbas iter arripuit ad sedem Apostolicam.

EPISCOPO, ET DECANO ... ET R. DE SANCTO MEDARDO CANONICO SILVANECTEN.

CVM dilectus filius ... Abbas Corbeien ad nostram præsentiam, vt Ecclesiæ suæ procuraret negotia duxerit accedendum. Pati aliquatenus non debemus, vt siquid postquam iter arripuit ad nostram præsentiam veniendi, à quoquam est in ipsius Ecclesiæ grauamen & sui præiudiciū arremptatum obtineat firmitatē. Ideóque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatenus, siquid postquam idem Abbas iter ad nos veniendi arripuit, attentarum inueneritis in sui præiudicium, & Corbeien Ecclesiæ detrimenrum, illud in irrirum sublato appellarionis obstaculo reuocetis; contradictores per censuram Ecclesiasticam appellarione postposita compescentes. Quòd si non omnes, &c. Tu frarer Episcope cum eorum altero ea, &c. Datum Lateran. vij. Kal. Martij Pontificatus nostri. Anno rertiodecimo.

EPISTOLA IV.

Mandatur quòd circa curam & regimen Monasterij sibi commissi sit sollicitus & attentus.

R. ABBATI S. MARTINI LAVDVNEN. PRÆMONSTRATENSIS ORDINIS

INTELLEXIMVS, quòd cùm antequam esses assumptus ad regimen Abbariæ, in Monasterio tuo fueris laudabiliter conuersatus, ad Monasterium S. Vincentij Laudunen. nigri ordinis accessisti. Vbi cùm aliquandiu in ipsius habitu permansisses, demum ad cor reuersus de Metropolitani & aliorum Religiosorum consilio, ad primam domum curauisti redire. In qua tandem in regularis obseruantiæ disciplina taliter Deo & hominibus placuisti, quòd pro tuorum exigenria merirorum, fratres tui te sibi præfecerunt vnanimirer in Pastorem. Quia igitur in suscepto regimine laudabilitet diceris profecisse, ne occasione moræ quam in prædicto Monasterio protraxisti, quasi de ipsa te neram conscientiam retinendo, in susceptæ administrationis executione tepescas. Attendenres quòd in Canone cautum est, ne quis Canonicus regularis, nisi quod absit publicè lapsus fuerit, efficiarur Monachus, & si factus fuerit ad ordinem Canonicum reuertatur, vltimus in choro manendo, cucullam in memoriam delaturus. Discretionem tuam monemus artentiùs & hortamur, per Apostolica tibi scripta mandantes. Quatinus circa curam gregis tibi commissi, sollicitudinem gerere studeas indefessam, & ralirer sequentia bona continuare prioribus, quòd dignum exinde possis à Deo merirum expectare. Datum Lareran. vij. Kal. Marrij. Ponrificatus nostri. Anno terriodecimo.

EPISTOLA V.

Confirmantur Primatus Ecclesiæ Toletanæ, & cætera priuilegia à Pontificibus ei concessa.

RODERICO TOLETANO ARCHIEPISCOPO HISPANIARVM PRIMATI, EIVSQVE SVCCESSORIBVS CANONICE SVBSTITVENDIS IN PERPETVVM.

SACROSANCTA Romana Ecclesia, in B. Petro Apostolorum principe ab ipso Saluatore omniũ Domino Iesu Christo, caput est Ecclesiarũ omnium constituta: vnde membra non decet à capite dissidere, sed eminenti rationi & supernæ prouisioni capitis obedire. Moderatrix autem discretio capitis, singulorum membrorum officiosas actiones considerans, vnicuique ius & ordinem à natura constitutum conseruat, & quibuscumque nobilibus venustatis suæ dignitatem sine inuidia sociali caritate custodit. Hac igitur ratione prudenter inducti. Iura nobilis & famosæ Toletan. Ecclesiæ Apostolicæ Sedis propriæ ac specialis filiæ conseruare volentes; tuis venerabilis Frater Roderice, quem vera in Christo charitate diligimus, rationabilibus postulationibus paternæ pietatis affectu duximus annuendum. Ideóque per præsentem priuilegij paginam, ad exemplar fœlicis recordationis, Vrbani, Gelasij, Calixti, Honorij, Eugenij, Adriani, Alexandri primi, Alexandri secundi, Alexandri tertij, Vrbani, & Cælestini prædecessorum nostrorum, Primatus dignitatem per Hispaniarum Regna, tibi & Ecclesiæ Toletanæ auctoritate Apostolica confirmamus. Teque Primatem Præsules Hispaniarum respicient, & ad te referent siquid inter eos dignum exortũ fuerit quæstione. Salua tamen in omnibus Apostolicæ Sedis auctoritate. Verùm personam tuam in manu nostra propensiori gratia retinentes, censemus, vt solius Romani Pontificis iudicio eius causa si qua fuerit decidatur. Sanè Toletanam Ecclesiam præsentis priuilegij stabilitate munimus. Complutensem Parrochiam & Concham ei tanquam Metropoli subditas esse decernimus, cum terminis suis; Necnon & Ecclesias omnes quas iure proprio ab antiquo possedisse cognoscitur confirmantes. Episcopales prætereа sedes quas in præsentiarum iustè & Canonicè possides. Scilicet Palentiam, Segobiam, Oxoniam, Seguntiam. Reliquas verò quæ ab antiquis ei temporibus subiacebant, cùm Dominus omnipotens Christianorum restituerit potestati suæ dignatione misericordiæ, ad caput proprium referendas decreti huius auctoritate sancimus. Porro illarum Dioceses ciuitatum quæ Sarracenis inuadentibus Metropolitanos proprios amiserunt, eo tenore vestræ subijcimus ditioni, vt quandiu sine proprijs Metropolitanis extiterint, tibi vt proprio debeant subiacere. Ita quidem, vt in sedibus Episcopalibus liberam auctoritate nostra habeas potestatem Episcopos, in Castellis vero, & villis Presbiteros instituere: & prout tibi Dominus administrauerit ordinare, tam in his Episcopatibus qui de antiquis Ecclesiæ tuæ terminis esse noscuntur, quàm in illis qui proprium non habuerint Metropolitanum. Si quæ autem Metropoles in statum fuerint proprium restitutæ, suo quæque Diocesis Metropolitano restituatur, vt sub proprij regimine pastoris super diuini collatione beneficij glorietur. Præ-

terea quascúmque possessiones, quæcumque bona; prædicta Ecclesia Toletana impræsentiarum iustè & Canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Ecclesiam Sanctorum Iusti & Pastoris. Abbatiam Sanctæ Leocadiæ. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Tocha. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Batres. Ecclesiam Sancti Vincentij de monte. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Valle Ecclesiarum. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Valadelmech. Ecclesiam de Calatraua. Castrum quoque Alcala. Castrum de Brioga. Castrum de Canales. Castrum Alfamin cum pertinentijs eorum. Domum Reginæ in Toleto cum hæreditate sibi pertinente. Domum Sanciæ sororis illustris memoriæ Regis Aldefonsi cum hereditate patris sui Raymundi Comitis, quam ipsa consensu fratris sui Ecclesiæ tuæ donauit, & scripto confirmauit. Castrum quoque Bencarentiæ, & Aldeam, quæ vocatur Azucuch cum pertinentijs suis, & Alcobrogam. Decimas quoque omnium regalium reddituum de Sancta Eulalia, de Maqueda, de Ascalona. Statuimus etiam vt vniuersi Parrochiæ tuæ fines qui iam Deo authore à Christicolis habitantur, vel qui in futurum à Sarracenorum potestate auxiliante Domino eripientur, omnino integri tam tibi, quàm tuis successoribus in perpetuum conseruentur. Nomina vero oppidorum quæ in tua Diocesi à Dei fidelibus incoluntur, in præsenti pagina duximus annotanda. Talauera Alfamin, Makeda, Sancta Eulalia, Hulmus, Canales, Maieritum, Alcola, Vvadalfaiara, Fita, Pennafora, Belegna, Vzeda, Talamanca, Butracum, Calatalifa, Ascalona, Zurita, Calatraua, Almoguera, & Alcolea. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conseruentur, eorum pro quorum gubernatione ae sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura: salua sedis Apostolicę auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire temptauerit, secundò, tertióue commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, ac sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi; Quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Card. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij iiij. nonas Martij. Indictione xiij. Incarnationis Dominicæ. Anno millesimo ducentesimo viiij. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij. Anno xiij.

EPISTOLA VI.

Mandatur quod si Ciuitas Corinthien. redierit ad vnitatem Ecclesiæ recipiatur iuramentum ab Archiepiscopo si fuerit, vel alius substituatur.

ARCHIEPISCOPO ATHENIEN. ET THERMOPILEN .. ET SIDONIEN. EPISCOPIS.

CVM & alias oues quas habet Dominus, nos oporteat in ouili nobis commisso suis ouibus aggregare; de cura Corinthiorum sollicitudinem decet nos gerere pastoralem. Vt cùm eorum ciuitas ad dominium Latinorum credatur in proximo peruentura, vel iam forsitan peruenisse; oues Domini quæ sunt ibi post greges sodalium non vagentur, sed ad vnum redeuntes pastorem, & cognoscant eum secundùm Euangelicam veritatem, & cognoscantur ab ipso. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta præcipientes mandamus: quatenus, si ciuitatem ipsam, velut ex relatis rumoribus spem concepimus, dilecto filio nobili viro G. Romaniæ Senescalco reddere se contingat, aut iam reddidit semetipsam, & aliquis Archiepiscopus est in ea, prudenter & efficaciter inducatis eundem, vt ad obedientiam & reuerentiam Apostolicæ sedis, ac nostram, humiliter conuertatur; iuramentum exhibens super hoc quod exhiberi à talibus consueuit. Qui si forsan id perficere recusauerit, vos eo ab administratione pontificali prorsus amoto; cùm pro rei nouitate non possit ex more aliarum Ecclesiarum ad vsitatum electionis modum procedi; dilectum filium H. Decanum Cathalaunensem, virum vtique vita, fama, & scientia commendabilem, Ecclesiæ ciuitatis eiusdem auctoritate nostra sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, in Archiepiscopum assignetis. Idipsum facturi, si forsan, vt accepimus, eandem Ecclesiam inueneritis defuncto Archiepiscopo destitutam, monendo clericos si qui fuerint, vt ei reuerentiam & obedientiam debitam ac deuotam impendant. Alioquin eidem Decano potestatem auctoritate Apostolica conferatis, amotis illis instituendi tales in locis ipsorum, qui sibi studeant sicut membra capiti per deuotam obedientiam cohærere. Contradictores si qui fuerint vel rebelles per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum Lateran. iiij. nonas Martij, Pontificatus nostri. Anno tertiodecimo.

EPISTOLA VII.

Statuit Ecclesias Parrochiales Monasterij Roton. non esse exemptas licèt ipsum Mon. sit in Capite liberum.

EPISCOPO VENETEN.

CVM mouisses olim aduersus Rotonense Monasterium quæstionem, asserens Monasterium ipsum ac Parrochiales Ecclesias eius ad te de communi iure spectare, vt pote in tua Diocesi constituta, in eisdem iura tibi Episcopalia

vendicando. Et ex parte Monasterij diceretur, idem Monasterium cum Parrochialibus Ecclesijs suis Romanorum Pontificum priuilegijs, ab antiquo libertate donatum. Super eadem causa frequenter fuerunt litteræ Apostolicæ impetratæ. Denique autem vtraque pars in venerabiles fratres nostros ... Nanneten. & ... Briocen. Episcopos, sub certa pœna & iuramento interposito compromisit, qui rationibus vtriusque partis auditis, & Monasterij priuilegijs diligenter inspectis, de Consilio peritorum illud in Capite liberum sententialiter decreuerunt. Verùm quia Ecclesiæ Parrochiales ipsius exemptæ nullatenus probabantur, pronuntiauerunt easdem ad iurisdictionem tuam sicut alias tuæ Diocesis Ecclesias pertinere nihilominus statuentes, vt quatuor procurationes dumtaxat, tibi à sex Ecclesijs Monasterij præstarentur; quarum vnam perciperes in Parrochiali Ecclesia de Roton; aliam in Ecclesia de Sancto Godoalo; aliam in Ecclesia de Bani; ac aliam in Ecclesia de Langon. Ita videlicet, quòd Abbas & Priores Ecclesiarum ipsarum, tres partes, & Capellani quartam partem in procurationibus ipsis ponant, & à duabus Ecclesijs scilicet de Brim. & Sancti Petri de Roton, quatuor solidos pro singulis procurationibus ad subleuationem suam recipiant Capellani. Porro cùm Monasterium ipsum super iniquitate arbitrij, ad audientiam dilecti filij nostri G. Sanctæ Mariæ in porticu Diaconi Cardinalis tunc Apostolicæ sedis Legati detulisset postea quæstionem, asserens illud in Romanæ Ecclesiæ præiudicium, ad quam dictum Monasterium nullo medio pertinet, iniquè prolatum. Dictus Cardinalis illud vtraque parte præsente cassauit, fratribus Monasterij memorati præcipiens, vt iureiurando super obseruatione ipsius hinc inde præstito non obstante, illud nullatenus obseruarent. Cum autem propter hoc, nuper dilectus filius Magister Rollandus tuus, & P. Monachus sæpedicti Monasterij procuratores, ad sedem Apostolicam accessissent, & super præmissis litigassent aliquandiu coram nobis, demum in priuilegio Monasterij nobis exhibito perspeximus contineri, Monasterium sæpefatum quod Beati Petri iuris existit sedis Apostolicæ priuilegio communitum; in quo subsequentur adiungitur, vt in Parrochialibus Ecclesijs Monasterij, liceat Abbati, & Monachis eiusdem loci, cùm eas vacare contigerit, idoneos eligere Sacerdotes & Diocesano Episcopo præsentare, qui ei de spiritualibus, illis verò de temporalibus debeant respondere. Ex quibus verbis arguitur, quòd etsi dictum Monasterium sit exemptum in capite, ipsius tamen Parrochiales Ecclesiæ nullatenus sunt exemptæ. His igitur & alijs, quæ vtraque pars proposuit, intellectis: de consilio fratrum nostrorum pronuntiauimus, Monasterium sæpedictum in capite liberũ, & à tua iurisdictione prorsus exemptum; decernentes Parrochiales Ecclesias eius, quæ minimè probantur exemptæ, tibi Diocesana lege subiectas, Ven fratri nostro Archiepiscopo Turonensi, & dilecto filio Abbati Salmuriensi Andegauensis Diocesis, & Magistro scolarum Andegauen. nostris dantes litteris in mandatis: vt quod à nobis est sententialiter diffinitum faciant appellatione remota firmiter obseruari, contradictores per censuram Ecclesiasticam compescendo. Quia verò ipsæ Parrochiales Ecclesiæ in procuratione ab ante dictis Episcopis præ taxata, nimis sicut asseritur aggrauantur; ipsis iniunximus vt si constaret eisdem procurationem ipsam prædictis Ecclesijs existere onerosam, nisi tu ab ipsis commonitus ad æquum volueris con-

descendere moderamen, ipsi pensatis facultatibus earundem procurent eam sublato appellationis obstaculo moderari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc, &c. vsque incursucum. Datum Lateran. iij. nonas Martij. Pontificatus nostri. Anno tertiodecimo.

EPISTOLA VIII.

Super eodem.

ABBATI ET MONACHIS ROTONEN.

CVM venerabilis frater noster Veneten. Episcopus mouisset olim aduersus Rotonense Monasterium quæstionem, asserens Monasterium ipsum, ac Parrochiales Ecclesias eius ad se de communi iure spectare, vtpote in sua Diocesi constituta, in eisdem iura sibi Episcopalia vendicando. Et ex parte vestra proponeretur idem Monasterium, &c. vt in alia, vsque, pronuntiauerunt easdem ad iurisdictionem Episcopi, sicut alias suæ Diocesis Ecclesias pertinere: nihilominus statuentes, vt à sex Parrochialibus Ecclesijs Monasterij, quatuor procurationes dumtaxat eidem Episcopo præstarentur, quarum vnam perciperet, &c. vsque, recipiant Capellani. Porrò cum vos super, &c. vsque, Apostolicæ sedis legati detulissetis postea quæstionem, asserentes illud in Romanæ Ecclesiæ præiudicium ad quam idem Monasterium, &c. vsque, nonobstante illud nullatenus seruaretis. Cùm autem propter hoc nuper dilectus filius magister Rollandus eiusdem Episcopi, &. P. Monachus Monasterij vestri procuratores, &c. vt in alia, vsque, pronuntiauimus Monasterium vestrum in capite liberum, & ab Episcopi iurisdictione prorsus exemptum, &c. vsque, antedicto Episcopo Diocesana lege subiectas, V. fratri nostro Turonensi Archiepiscopo, & dilecto filio Abbati Salmurien, &c. vt in alia, vsque, onerosam. Nisi præfatus Episcopus Venetensis ab ipsis commonitus ad æquum voluerit condescendere moderamen, &c. vt in alia, vsque in finem. Datum vt in alia. Scriptum est ipsis, super hoc in eundem fere modum vsque moderari. Nullis litteris obstantibus siquæ apparuerint à sede Apostolica propter assensum partium impetratæ. Quod si non omnes, &c. duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum. vt in alia.

EPISTOLA IX.

Scribit vt mittant sui Subdiaconi procuratorem in possessionem Canonicatus concessi ab Archiepiscopo & alijs, nonobstante iuramento ab ipsis præstito.

CAPITVLO TOLETANO.

EXAMINATA fides & probata deuotio, qua se nobis dilectus filius Andreas de Gabiniano Subdiaconus & Capellanus noster charum exhibuit hactenus, & iugiter exhibere non desinit, nos inducit, vt ad sua commoda promouenda, tantò sibi specialiùs assistamus, quantò manifestiùs hoc exigere

sua merita dinoscuntur. Hinc est, quòd cùm placuerit dudum Ven. fratri N. R. Archiepiscopo, dilecto filio Hispan. Decano, & Concanonicis vestris, qui cum ipso erant apud sedẽ Apostolicã cõstituti, ipsum ad preces nostras in fratrem & Canonicum recipere coram nobis. Nos id tantò gratũ habuimus, & habemus, quantò Subdiaconus ipse pro suæ merito bonitatis nobis, & fratribus nostris charus & acceptus existit. Cùm igitur ex hoc non minus Ecclesia in persona, quàm personæ in Ecclesia credamus esse prouisum, vniuersitatem vestram rogamus attentiùs & monemus, per Apost. vobis scripta præcipiendo mandantes: quatinus quod per ipsos liberaliter factũ est hilari prosequentes fauore, dictum Subdiaconum per procuratorem suum in corporalem possessionem cõcessi sibi Canonicatus inducere procuretis. Et cùm ad locum residentium sit receptus, vestiarium & alia quę percipiunt residentes, per eundem procuratorem sibi cum integritate debita conferatis; iuramento quod fecisse dicimini non obstante, cùm illud mandato nostro nec debeat, nec possit obstare. Taliter autem preces & præceptum nostrum super hoc studeatis implere, quòd & idem Subdiaconus, qui vobis & Ecclesiæ vestræ in multis esse poterit fructuosus, ad dilectionem nostram feruentiùs possit astringi, & nos deuotionem vestram exinde valeamus non immeritò commendare. Datum Lateran. Kal. Martij. Pontificatus nostri Anno xiij.

EPISTOLA X.

Super eodem.

HISPANO ECCLESIÆ TOLETANÆ DECANO.

PLACVIT venerabili F. nostro R. Archiepiscopo, ac tibi fili Decane, & Canonicis Toletanis, qui cum ipso erant apud sedem Apostolicam constituti, dilectum filium Andream de Gabiniano Subdiaconum & Capellanum nostrum, ad preces nostras in fratrem & Canonicum recipere coram nobis. Quod nos tanto gratum, &c. vt in alia, vsque, prouisum. Dilectos filios Toletan. Capitulum per scripta nostra rogauimus attentiùs & monuimus, nihilominus eis præcipiendo mandantes, vt quod per dictos Archiepiscopum & Canonicos liberaliter, &c. vsque, sibi Canonicatus inducant, &c. vsque, debita conferre procurent iuramento quod fecisse dicuntur nequaquam obstante, &c. vsque obstare. Cùm igitur Subdiaconus antedictus de tua sinceritate confidens, vices suas super his tibi duxerit committendas, deuotionem tuam rogamus attentiùs & monemus quatenus ea taliter studeas procurare, quòd & sibi vtile, & nobis esse possit acceptum. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XI.

Confirmat ordinem, & militiam B. Iacobi, & priuilegia ab Alexandro Papa concessa.

FERNANDO GONDISALVI MAGISTRO MILITIÆ BEATI IACOBI, EIVSQVE FRATRIBVS CLERICIS ET LAICIS, TAM PRÆSENTIBVS QVAM FVTVRIS, COMMVNEM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

BENEDICTVS Deus in donis suis, & Sanctus in omnibus operibus suis, qui Ecclesiam suam noua semper prole fœcundat, & sic pro patribus filios in ea facit exurgere, sic à generatione in generationẽ notitiam nomini sui, & lucem fidei Christianæ diffundit, vt sicut ante ortum solis stellæ sese ad occasum in firmamento sequuntur, ita in Ecclesiasticis gradibus generationes iustorum, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis, & tenebras nostras veri solis splendor illuminet, per tempora sibi succedant. Et sicut multi sæpe per caudam Draconis deijciuntur in terram, ita & per adoptionem spiritus, quotidiana fiat reparatio perditorum, & de profundo inferni ad quærenda multi cœlestia erigantur, & ita corpore teneantur in terra, vt tanquam ciues Sanctorum & domestici Dei cognatione ac desiderio conuersentur in cœlis. Hoc sanè temporibus fœlicis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri in partibus Hispaniarum de diuino factum munere gratulamur. Vbi nobiles quidam viri peccatorũ vinculis irretiti, ex miseratione illius qui vocat ea quæ non sunt tanquam ea quæ sunt, superna gratia sunt afflati & tacti super multis transgressionibus suis dolore cordis intrinsecùs, & præteritorum agentes pœnitentiam peccatorum, non solum possessiones terrenas, sed & corpora sua in extrema quæque dare pericula pro Domino decreuerunt. Et ad exemplum Domini nostri Iesu Christi qui ait non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me patris, in habitu & conuersatione religionis sub vnius magistri statuerunt obedientia commorari, eo vtique moderamine propositum suum & ordinem temperantes, vt quia vniuersa turba fidelium in coniugatos continentésque distinguitur, & Dominus Iesus Christus non solum pro viris, sed & pro fœminis quoque de fœmina nasci voluit, & cum hominibus conuersari: habeantur in ipso ordine qui cœlibem si voluerint ducant vitam, & consilium Beati Pauli sequantur qui dicit. De virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do. Sint etiam qui iuxta institutionem Dominicam ad procreandam sobolem, & incontinentiæ præcipitium euitandum coniugibus suis vtantur, & vnà cum eis ad incolatum supernæ patriæ de conualle lacrimarum, & terrena transire peregrinatione nitantur, & lacrimis diluant, & operibus pietatis: si eos supra fundamentum suum, quod Christus est, pro cura carnis, & affectibus liberorum, ligna, fenum, stipulam ædificare contingat; cùm alij expeditiores & continentes ædificent, aurum argentum, & lapides pretiosos; & isti tamen, & illi militent vni Regi, & supremum fundamentum, cœlestem vnam ædificent mansionem, promissione Psalmistæ in Domino roborati: qui minora quoque membra Ecclesiæ confortat & dicit. Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur. In horum autem fidelium

Christi collegio, cùm bonæ memoriæ. P. Fernandi per voluntatem Dei Magisterium super alios & prouidentiam suscepisset; cum quibusdam fratrum suorum ad præsentiam eiusdem nostri prædecessoris accedens, cum humilitate qua debuit à sede Apostolica requisiuit. Vt eos tanquam peculiares filios in deffensionem suam; & locum in quo caput ordinis factum fuerit, in ius & proprietatem Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ recipere dignaretur. Cùm igitur ipse deuotionem suam, & bonum attendens in Domino desiderium, de communi fratrum suorum consilio piæ petitioni eorum duxerit annuendum. Nos humilibus vestris precibus inclinati ad exemplar præfati prædecessoris nostri, in speciales ac proprios Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ filios vos recipimus; & ordinem vestrum auctoritate Apostolica confirmantes, præsentis scripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quascumque possessiones, quæcumque bona, impræsentiarum iustè & legitimè possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino poteritis adipisci, firma vobis vestrísque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Lodium & Monasterium cum cauto & pertinentijs suis. Burgum de Ponte Minij contra Lodium cùm suis pertinentijs. Crescente, cum cauto & pertinentijs suis. Quintanella de Petro Heres, cum cauto & pertinentijs suis. Baria cum cauto & pertinentijs suis. Lentanio cum suis pertinentijs. Sanctum Saluatorem de Listriana, cum cauto & pertinentijs suis. Mosot, cum cauto & suis pertinentijs. Penagosen, cum pertinentijs suis. Sanctam Mariam de Pinel cum suis pertinentijs. Vcles cum suis pertinentijs. Alfarella cum suis pertinentijs. Orella cum suis pertinentijs. Mora cum suis pertinentijs. Morauega C. S. P. Decimæ de Valera & de Portatgo C. S. P. Alcazar, C. S. P. Almadana C. S. P. Laruda C. S. P. Lazarza C. S. P. Sancimus præterea, ne occasione antiquæ detentionis siue scripturæ quisquam vobis possit auferre, quæ vltra memoriam hominum sub Sarracenorum detenta sunt potestate, & de munificentia principum, seu vestro studio & labore, aut iam obtenta sunt, aut in futurum auxiliante Domino poteritis obtinere. Cùm enim vnica sit vobis intentio, & singularis cura semper immineat, pro defensione Christiani hominis decertare, nec solùm res sed & personas ipsas pro tuitione fratrũ incunctãter exponere: plurimùm posset hoc pium opus & laudabile studium impediri, si labores, & stipendia vestra, quæ in cõmune proficiunt, præriperentur ab alijs: & otiosi ac desides, atque in laboribus suis non quæ Iesu Christi, sed quæ sua sunt requirentes, emolumenta illa perciperent, quæ pro tantis laboribus vobis & pauperum Christi vsibus sunt prouisa, dicente Apostolo. Qui non laborat non manducet. Inter ea sanè, quod in professionis vestræ ordine statutum est obseruari, primum est, vt sub vnius Magistri obedientia, in omni humilitate atque concordia sine proprio viuere debeatis, illorum fidelium exemplum habentes, qui ad fidem Christianam Apostolorum prædicatione conuersi, vendebant omnia, & ponebant pretium ad pedes illorum, diuidebatúrque singulis prout cuique opus erat, nec aliquis eorum quæ possederat quicquam suum esse dicebat, sed erant eis omnia communia. Ad suscipiendam quoque prolem quæ in timore Domini nutriatur, & infirmitatis humanæ remedium, iuxta institutionem Domini, & indulgentiam Apo-

ſtoli, qui ait: Bonum eſt homini mulierem non tangere, propter fornicationem autem vnuſquiſque vxorẽ ſuã habeat, & ſimiliter: virum mulier ſuum, qui continere nequiuerit coniugium ſortiatur, & ſeruet inuiolatam fidem vxori, & vxor viro, nec thori coniugalis continentia violetur. Si autem viri præmortui fuerint, & relictæ ipſorum quæ ordinem ſuſceperunt nubere voluerint, denuntietur hoc Magiſtro ſiue Commendatori, vt cum illius conſcientia cui mulier ipſa vult nubat, ſecundum verbum Apoſtoli Pauli dicentis; mortuo viro ſoluta eſt mulier à lege viri, cui vult nubat tantum in Domino; quod etiam de viris intelligitur obſeruandum. Vna etenim vtrique lege tenentur. Statuimus quoque, vt nullus fratrum, ſiue ſororum poſt ſuſceptionem ordinis veſtri, & promiſſam obedientiam, vel redire ad ſæculum, vel ad alium ordinem ſine Magiſtri licentia audeat ſe transferre: cùm ſint in ordine veſtro loca ſtatuta vbi quiſque diſtrictiùs valeat conuerſari. Diſcedentem vero nullus audeat retinere, ſed ad ordinem ſuum per cenſuram Eccleſiaſticam qui diſceſſerit redire cogatur. Vt autem in ordine veſtro cum maiori omnia deliberatione tractentur. Statutum eſt inter vos, vt locus aliquis ordinetur, in quo per ſingulos annos in ſolemnitate omniũ Sanctorum Generale Capitulum teneatur; & ſit ibi clericorum Conuentus & Prior, qui eorum, & aliorum clericorum qui de ordine ueſtro fuerint curam poſſit habere, ac fratrum cùm neceſſe fuerit prouideat animabus. Sint autem & tredecim in ordine fratres, qui Magiſtro cùm opus fuerit in conſilio & diſpoſitione domus aſſiſtant, & eligendi Magiſtri curam habeant competentem. Prior ſiquidem clericorum, cùm Magiſter de hac luce migrauerit, de domo & ordine ſollicitudinem gerat, cui ſicut Magiſtro omnes obedientes exiſtent, donec per prouidentiam tredecim prædictorum fratrum Magiſtri electio celebretur. Is cùm tranſitus Magiſtri fuerit auditus, & cognitus, tredecim illos fratres ſine dilatione aliqua conuocabit: & ſi quiſquam eorum infirmitate, vel alia ex cauſa infra quinquaginta dies adeſſe nequiuerit, cum aliorum conſilio qui præſentes fuerint alium abſentis loco conſtituet, vt Magiſtri electio ex aliquorum abſentia minime differatur. Illi verò tredecim fratres, ſi Magiſter qui pro tempore fuerit pernicioſus aut inutilis apparuerit, cum conſilio Prioris clericorum & ſanioris partis Capituli maioris domus, corrigendi aut etiam admonendi eum habeant poteſtatem. Et ſi inter eum & Capitulum aliquid emerſerit quæſtionis, debitum ei finem imponant; ne per aliena iudicia vel dilabatur ordo, vel temporalis ſubſtantia diſſipetur. In nullam autem ex hoc fratres illi ſuperbiam eleuentur, ſed Magiſtro ſuo deuoti & obedientes exiſtant. Quòd ſiquis eorum ex hac vita tranſierit, uel pro culpa ſeu alia quacúmque fuerit occaſione mutandus, Magiſter cum conſilio reliquorum aut maioris partis alium loco eius ſubſtituat. In Capitulo autem, quod annis ſingulis diximus celebrandum, tredecim iſti fratres, & Commendatores domorum, niſi euidens & magna eos neceſſitas detinuerit, ad ſtatutum locum incunctanter occurrant, & communiter tractent, quæ ad profectum ordinis, animarum ſalutem, & ſuſtentationẽ corporum fuerint ſtatuenda, vbi præcipuè ad deffenſionem Chriſtianorum intendere moneantur; & diſtrictè præcipiatur, vt in Sarracenos, non mundanæ laudis amore, non deſiderio ſanguinis effundendi, non terrenarum rerum cupiditate craſſentur, ſed id tantùm in pugna ſua intendant, vt vel Chriſtianos ab eorum tueantur incurſu, vel

ipsos ad culturam possint Christianæ fidei prouocare. Eligantur & tunc visitatores idonei, qui domos fratrum per anni circulum fideliter visitent, & quæ ibi digna correctione inuenerint, aut ipsi corrigant, aut ad generale Capitulum defferant corrigenda. Clerici præterea vestri ordinis, per villas, & oppida simul maneant, & Priori qui super eos fuerit ordinatus obedientes existant, & filios fratrum qui eis à Magistro commissi fuerint, instruant scientia litterarum, & fratribus tam in vita, quàm in morte spiritualia subministrent. Induentur autem superpellicijs, & Conuentum & Claustrum sub Priore suo tenebunt, & humiliter facient quod ab ipso illis secundùm Deum fuerit imperatum. Vbi fratres quoque de quibus Magistro visum fuerit conuersentur, & non sint otiosi, sed vacent orationi, & alijs operibus pietatis. Clericis verò, de laboribus & alijs bonis à Deo præstitis decimæ reddantur à fratribus, vnde libros, & congrua Ecclesiarum faciant ornamenta, & in necessitatibus corporis conuenienter sibi prouideant; & si aliquid superfuerit secundum prouidentiam Magistri in vsus pauperum erogetur. Vt autem concordia inrer vos charitásque seruetur, & à peccato detractionis, & murmuris cuncti debeant abstinere; qui Commendator in quolibet loco fuerit institutus, pro facultate domus in sanitate & ægritudine, quod cuique opus fuerit cum ea sollicitudine ac beneuolentia subministret, vt neque in substantia parcitatem, nec in verbo amaritudinem gerere videatur. Sit vobis præcipua cura hospirum & indigentium, & necessaria illis pro facultate domus liberaliter conferantur. Exhibeatur Prælatis Ecclesiarũ honor, & reuerentia; subministrerur cunctis Christi fidelibus, Canonicis, Monachis Templarijs, Hospitalarijs, aliisque in Sancta religionis obseruantia positis consilium, & auxilium, quorúmlibet etiam indigentia, si facultas fuerir, subleuetur, vt & Deus in vestris glorificetur operibus, & alij qui viderint, humilitatis & charitatis vestræ prouocentur odore. Ad hæc adijciendum decreuimus, vt si locus aliquis in quo Episcopus esse debeat in vestram venerit potestatem, sit ibi Episcopus qui cum Ecclesijs, & clero suo designatos sibi redditus, & possessiones, & Episcopalia iura percipiat; reliqua vero cedant in vsus vestros, & in vestra dispositione sine cuiusquam contradictione persistant. Profectò in Parrochialibus Ecclesijs quas habetis, nolumus Episcopos suo iure fraudari. Si autem in locis desertis, aut ipsis terris Saracenorum, de nouo Ecclesias construxeritis, Ecclesiæ illæ plena gaudeant libertate, nec aliqua per Episcopos decimarum, aut alterius rei exactione grauentur. Liceátque vobis, per Clericos vestros idoneos easdem Ecclesias cum suis plebibus gubernare; nec interdicto per Episcopos, vel excommunicationi subdantur, sed fas sit vobis, tam in maiori Ecclesia quæ caput fuerit ordinis, quàm in illis etiam, excommunicatis & interdictis exclusis, diuina semper officia celebrare. Præterea ne humanis vexationibus & calumnijs à defensione Christianorum retrahi valeatis; Apostolica auctoritate decernimus. Ne personas vestras, præter Legatum Apostolicæ sedis à latere Romani Pontificis destinatum, interdicere quisquam, aut excommunicare præsumat, quod etiam de familijs & seruientibus vestris statuimus, qui stipendia vestra percipiunt donec iustitiam parati fuerint exhibere; nisi fortè talis fuerit cùlpa, ex qua ipso facto Ecclesiasticam censuram incurrant. Chrisma verò, oleum Sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes clericorum ve-

strorum qui ad sacros ordines fuerint promouendi, à Diocesano suscipietis Episcopo; siquidem Catholicus fuerit, & gratiam atque communionem Apostolicæ sedis habuerit, & ea gratis, & absque vlla prauitate vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis adire antistitem, qui nostra fultus auctoritate quod postulatur indulgeat. Liceat præterea vobis, in locis vestris vbi quatuor vel plures fratres fuerint, oratoria construere, in quibus fratres & familiæ vestræ tantùm, & diuinum audire officium, & sepulturam Christianam possint habere. Ita enim volumus necessitati vestræ consulere, vt non debeant ex hoc adiacentes Ecclesiæ iniuriam sustinere. Cùm autem Generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis, excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce diuina officia celebrare. Præsenti nihilominus decreto sancimus; vt siquis in aliquem vestrum fratrum videlicet vel sorotum violentas manus iniecerit excõmunicationis sententia sit astrictus, & illud idem pro tutela vestra tam in sententia, quàm in pœna seruetur quod sub fœlicis memoriæ Papa Innocentio prædecessore nostro, de tuitione clericorum generali Cõcilio noscitur institutum. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat iura vel possessiones vestras temerè perturbare, aut vestra bona auferre, vel ablata retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia & integra conseruentur, eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura. Salua sedis Apostolicæ auctoritate. Ad indicium autem huius à sede Apostolica perceptæ libertatis, decem Malachinos nobis nostrísque successoribus annis singulis persoluetis. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularísue persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundò, tertióue commonita, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorísque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem vobis vestra iura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi. Quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij. viij. Idus Martij: indictione xiij. Incarnationis Dominicæ, anno millesimo ducentesimo nono. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij. Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XII.

Mandat ne molestetur Episcopus Quinqueecclesiensis præsumens eum ab inuidis vexari.

CENADIENSI EPISCOPO. ET ABBATI DE CIKEDOR QVINQVECCLESIENSIS DIOCESIS.

CVM in iuuentute sua venerabilis frater noster C. Quinqueecclesiensis Episcopus, adeo se maturum, honestum, & prouidum exhibuerit, vt propter suauem suæ probitatis odorem, ab Ecclesia Romana meruerit ornamento pallei

decorari. Non est de leui credendum, quòd postquam ad senilem peruenit ætatem, &c. Require supra in regesto noui anni eiusdem Domini Innocentij tertij Papæ. Datum Ferentini nonis Iulij. In eundem modum per totum, vsque, non duximus iterandum. Cùm & Karissimus in Christo filius noster A. Rex Vngarorum illustris, eum per suas litteras valde nobis reddiderit commendatum asserens, &c. vsque, præcipiendo mādamus: quatenus cùm per Episcopū ipsum non steterit, quò minus purgauerit semetipsum, quando purgationē curauit offerre, non vt ratum haberet quod à nuntio suo fuerat procuratum, sed ne mandatum Apostolicum contemnere videretur; non sinatis ipsum vlteriùs occasione prædicti mandati ab aliquo molestari. Sed si videritis contra eum studia concinnari maligna, non permittatis ipsum iniquis machinationibus conculcari. Quia vehementer præsumimus ex verisimilibus coniecturis, quòd aliqui contra eum inuidia torqueantur, deiectionem ipsius exaltationem propriam æstimantes; significaturi nobis cùm expedire videritis, de singulis circumstantijs veritatem. Datum Lateran. vij. Idus Martij. Pontificatus nostri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XIII.

Committit inquisitionem super postulatione Verisiensis Archiepiscopi in Thessalonicensem Archiepiscopum.

ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI ET CERMOPILENSI EPISCOPO ET ELECTO AVELELENSI.

OLIM dilecti filij Canonici Sanctæ Sophiæ Thessalonicen. suas nobis litteras direxerunt, per quas vnà cum dilecta in Christo filia nobili muliere, relicta Marchionis Montisferrati, necnon & dilectis filijs nobilibus viris Comite de Blandraco Baiulo, & alijs Thessalonicensis Regni Baronibus, qui super hoc ipso sua nobis scripta misere, nostro humiliter Apostolatui supplicarunt. Vt postulationem quam ijdem Canonici prædictorum accedente fauore, de venerabili fratre nostro ... Verisiensi Archiepiscopo se fecisse dicebant, admittere dignaremur. Cùm per ipsius circumspectam prudentiam, & circumspectionem prudentem singulariter quasi sperarent, non solùm Ecclesiæ sed & Regni posse necessitatibus prouideri. Vnde nos Ven. fratribus nostris Lariſsen. ... & Theban. Archiepiscopis, dedimus in præceptis, vt inquisita diligenter & cognita veritate, si postulationem ipsam ab his qui eam celebrare potuerant & debuerāt, inuenirent canonicè celebratam; & præfatum Archiepiscopum sicut à quibusdam nobis fuerat intimatum, administrationi Thessalonicensis Ecclesiæ se minime ingessisse, propter multam necessitatem admitterent vice nostra postulationem eandem. Nuper autem idem Archiepiscopus ad præsentiam nostram accedens, litteras nobis non solum charissimi in Christo filij nostri Constantinopolitani Imperatoris illustris, & præfati Thebani Archiepiscopi, verùm etiam aliorum multorum præsulum & magnatum, causam eius multipliciter commendantium præsentauit. Inter quos specialiter memoratus Thebanus Archiepiscopus se scire veraciter fatebatur, quod ab illis quos communis clerus &

populus habebant in Ecclesia Thessalonicen. Canonicos vnanimiter fuerat postulatus, assentiente præfata nobili, & prædicto Comite tunc Baiulo cum alijs regni Baronibus, hoc ipsum propter necessitatis instātiam expetente. Qui tandem licet ab eodem Imperatore compulsus ad ciuitatis custodiam remansisset, non tamen in Archiepiscopalibus domibus, sed in quadam turri eiusdem ciuitatis se cum suis militibus & familia recollegit, in qua laudabiliter opus iniunctæ sibi custodiæ procurauit implere. Quæ omnia quanquam idem Thebanus plenè nouisset, nostro tamen mandato recepto vnà cum collega suo Larissensi Archiepiscopo, ad prædictam ciuitatem accessit: vbi familiares prædicti Comitis contra postulatum instructi; Albertus videlicet Thessalonicensis canonicus qui eum canonicare postulauerat, prout idem Thebanus se à pluribus asserit didicisse, ac etiam Imperator illum hoc in sua præsentia recognouisse testatur, & H. qui dicti Comitis extiterat Cācellarius, eorum se conspectui præsentarunt, quos vitarē minime potuerunt quin attestationes eorum apud conscientiam ipsius Thebani Archiepiscopi, prout quidem asserit, minùs veras tanquam inquisitores negotij diligenter audirent. Eásque nostro examini reseruantes, eidem postulato administrationem temporalium commisere, considerantes desolationem Ecclesiæ, Regni anxietatem, & fauorem Imperatoris, ac etiam omnium Latinorū. Idem autem Verisiensis Archiepiscopus in nostra præsentia recognouit, quòd statim post postulationem suam requisitus à Comite, vt sibi vnam & cuidam nobili laico aliam daret præbendam; respondit quòd ad se minime pertinebat; & subiungente Comite, quòd ratione sedis vacantis ipsemet sibi & illi nobili huiusmodi præbendas conferret, adiecit quòd hoc ipse nec concedebat, nec etiam denegabat, cùm ad se talis concessio, vel negatio non spectaret. Recognouit insuper, quòd in ingressu Thessalonicen. Ecclesiæ Canonici & Clerici Ciuitatis, Te Deum laudamus, ipso dicente non mihi sed vobis cantatis, motu proprio cecinerunt, & illis eum inthronisare volentibus, non est passus. Temporalia quoque ipsius Ecclesiæ de præfatæ nobilis & Baiuli voluntate, Clericis Ecclesiæ præsentibus, & non contradicentibus, ad sustentandum se ac suos, pro ciuitatis deffensione percepit, exigens & recipiens adiutorium nihilominus à Græcis tam Clericis, quàm laicis propter sustentationem eandem. Et propter necessitatem terræ ad nimiam commorantium ibidem instantiam, ad titulum Verisien. Ecclesiæ sicut viator duos Presbyteros, & totidem Diaconos, ac Subdiaconos, vnúmque Accolitum ordinauit; necnon prænominatæ nobili, non vtique pro regalibus, sed pro suspicione tollenda solummodo tutum & honestum quandiu esset cum ipsa promisit. Quia igitur Archiepiscopo ipso apud sedem Apostolicam expectante, non comparuit pars aduersa; nec prelibatæ attestationes nobis præsentatæ fuerunt; nolentes ex tali dilatione Thessalonicensem Ecclesiam sustinere iacturam. Discretioni vest. per. Apost. scripta. mandamus, atque percipimus, quatenus cùm memorata nobilis nuper etiam per speciales nobis litteras intimauerit, quòd & sibi placeat, quidquid nobis de negotio ipso placet, attestationes ipsas, vel earum originalia quæ apud inquisitores credimus remansisse, si forsan interim nobis fuerint destinatæ, faciatis vobis absque dilatione qualibet exhiberi. Et facientes interim eundem Archiepiscopum administratione gaudere quæ sibi commissa fuit, sicut superiùs est expressum, attesta-

tionibus ipsis diligenter inspectis; nisi aliquod graue sufficienter inueneritis esse probatum, quod postulationem meritò impedire debuerit, vice nostra sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, admittatis eandem. Et absoluentes eum à vinculo quo Verisien. Ecclesiæ tenebatur, præfigatis ei terminum competentem, infra quem, palleum quod sub nomine ipsius Ecclesiæ Verisien. accepit, nobis remittere non postponat, aliud dante Domino prout conuenit ad nomen Thessalonicen. Ecclesiæ recepturus: facientes eidem à subditis obedientiam, & reuerentiam debitam exhiberi. Si autem casu aliquo attestationes prædictas, vel earum habere originalia nequiueritis, nihilominus ad finem negotij per inquisitionem debitam procedere non tardetis. Quòd si forsan graue aliquid inueneritis esse probatum, propter quod eadem postulatio sit meritò respuenda, cassata ipsa, illos ad quos pertinet electio Thessalonicen. Ecclesiæ moneatis: vt personam idoneam, siquidem in partibus illis reperta fuerit, absque mora per electionem seu postulationem canonicam concorditer sibi præficiant in pastorem. Si verò propter personarum defectum quo non solùm ipsam Ecclesiam, sed & totam Prouinciam credimus laborare, personam idoneam non potuerint ad eius regimen inuenire; vos id nobis per vestras litteras intimetis. Qui si Canonici memorati cum fauore nobilis sepedictæ, per litteras quas à vobis ad hoc diligenter commonita nobis duxerit destinandas, expresso poposcerint, eis auctore Domino dignum Pontificem de nostris manibus consecratum, & decoratum palleo insigni videlicet plenitudinis Pontificalis officij, curabimus destinare: qui & sciet, & poterit cum sapientię diuinæ potentia commissam sibi Ecclesiam spiritualiter & temporaliter gubernare, Quòd si non omnes, &c. duo vestrum. Datum Lateran. v. idus Martij. Pontificatus nostri. Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XIV.

R. ET A. ATHENIEN. ET MAGISTRO G. DIMICEN. CANONICIS.

Confirmat medietatem redituum datam Canonicis ab Archiepiscopo Thebano pro congrua portione.

CVM olim ad petitionem dilectorum filiorum Canonicorum Ecclesiæ Thebanæ, dilecto filio. Nazorocen electo & suis coniudicibus dedissemus nostris litteris in mandatis, vt venerabilē fratrem nostrū... Theban Archiepiscopum admonerent, eisdem Canonicis portionem de rebus Ecclesiæ suæ congruam assignare. Idem Archiepiscopus, prout nostris auribus est relatum, monitionibus illorum inductus, consideratis redditibus eiusdem Ecclesiæ, ac facultatibus vniuersis, medietatem earum Canonicis contulit memoratis liberaliter. Qui tandem humiliter postularunt à nobis, vt concessionem huiusmodi dignaremur auctoritate Apostolica roborare. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus concessionem ipsam, sicut prouidè facta est, faciatis firmiter obseruari. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quòd si non omnes, &c. duo vestrum, &c. Datum Lateran. vij. idus Martij. Anno decimotertio.

EPISTOLA XV.

THEBANO ARCHIEPISCOPO.

Mandat ne contra iuris ordinem Canonicos vexet excommunicationibus sed de iniurijs satisfaciat.

DILECTI filij Thebani Canonici nobis grauiter sunt conquesti, quòd tu pro qualibet leui causa iuris ordine prætermisso, sententiam excommunicationis in ipsos sæpius iaculari præsumis. Cúmque propter varia maris & terræ pericula, pro beneficio absolutionis habendo ad nos accedere nequeant, Ecclesia sua sepissime hac de causa vltèriùs quàm deceret, debito seruitio defraudatur. Ne igitur nimium deferendo prælatis, subiectos opprimere videamur, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus in canonicos ipsos præcipitare sententiam, contra iuris ordinem non præsumas: sed ita satisfacias de iniurijs super hoc irrogatis eisdem, quòd iustam de te materiam non habeant conquerendi. Alioquin pro certo cognoscas, quòd si nobis super hoc fuerit iterata querela, officij nostri debitum conquerentibus redderemus. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XVI.

ATHENIENSI ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS EIVS.

Scribit vt Latinis det proprios Sacerdotes.

DILECTVS filius nobilis Vir O. de Roca, Dominus Athenien. per literas nostras vestram petijt prouidentiam admoneri, vt in castris suis & villis, in quibus duodecim Latini abundantes certas habuerint mansiones, proprios Sacerdotes, quibus integrè à Latinis laicis decimæ persoluantur, instituere curaretis: præsertim cùm ijdem laici sint parati, huiusmodi presbyteris quibus decimæ non sufficerent, prouidere. Quocirca fratern. vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus; quatenus petitioni eiusdem nobilis super hoc prout videritis expedire, beneuolum præbeatis assensum. Alioquin dilecto filio Magistro R. Decano Daualien. & B. Cantori, & Terrico Canonico Theban. dedimus in mandatis, vt veritate super hoc diligentiùs inquisita, illam nobis studeant fideliter intimare. Datum Lateran. &c. vt in alia per totum.

Scriptum est ipsis super hoc in eundem fere modum vsque in finem. Quod si non omnes, &c. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XVII.

PRÆCEPTORI ET FRATRIBVS HOSPITALIS SANCTI SAMSONIS CONSTANTINOPOLITAN.

Confirmat dona facta ab Imperatore.

ANNVERE consueuit sedes Apostolica pijs votis, & honestis petentium precibus fauorem beniuolum impertiri. Ea propter dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu. Castellum quod Garelis vulgariter appellatũ, vobis cum pertinentijs suis charissimus in Christo filius noster Henricus Constantinopolitanus Imperaror pia liberalitate donauit, domos quoque, casalia, terras, vineas, & possessiones alias, sicut ea omnia iustè ac pacificè possidetis, vobis & per vos domui vestræ, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmarionis &c. vsque incursurum. Datum Lateran. xviij. Kal. Aprilis Pontificatus nostri. Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XVIII.

PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANO.

Mandat vt æquè Francis & alijs quam Venetis merita potius quam personas inspicitus, beneficia conferat.

SI tua fraternitas consideraret attentè, quòd ab vno patre descenderimus vniuersi, & quòd non sit personarum acceptio apud Deum, sed ei de omni gente qui timet Deum, & operatur iustitiam est acceptus: In dispensando talenta tibi credita, non personas sed merita potiùs atrenderet personarum. Verùm quia sicut charissimus in Christo filius noster Imperaror Constantinopolitanus illustris, sua nobis insinuatione monstrauit, hoc minùs artentè considerans quàm deceret, prout caro & sanguis reuelauit tibi, solos Venetos vel subiacentes eisdem in Ecclesia tua promoues, Francos & alios probos viros alterius nationis quàm tuæ, promouere cõtemnens. Volentes vt ab huiusmodi reuoceris abusu, per quem diuinam & nostrã incurrere posses offensam. Fraternitatem tuam monemus attentiùs & hortamur, per Apostoli scripta mandantes, quatenus de personis idoneis & honestis vndecunque acceptis, Ecclesiam tuam taliter ordinare procures, quòd in ordinatione ipsarũ, magis merita quàm personas attendere videaris. Specialiter autem ipsius precibus Imperatoris inducti, pro dilectis filijs H. Presbytero, Iacobo Subdiacono, & Petro de Christo, Apostolicas preces tibi duximus destinandas. Monentes attentiùs & hortantes, quatenus eis ob reuerentiam Apostolicæ sedis & nostram, in Ecclesia tua conferas beneficium præbendale; preces nostras taliter impleturus quod deuotionem tuam inde possimus meritò commendare. Datum Lateran. Idus Martij, Pontificatus nostri. Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XIX.

DECANO DE BLAKERNA ET MAGISTRIS P. DE MONTINIACO CANTORI, ET G. CANONICO S. PAVLI CONSTANTINOPOLITANIS.

Super eodem.

SI venerabilis frater noster Constantinopolitanus Patriarcha considerat attentè, quòd ab vno patre descenderimus vniuersi, & quod non sit personarũ acceptio apud Deum, sed ei, &c. in eundem fere modum vt in alia, vsque, in Ecclesia sua conferat beneficium præbendale. Ideóque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eum ad id monere diligentiùs & efficaciter inducere procuretis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum, &c. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XX.

I. TVRONENSI ARCHIEPISCOPO.

Confirmat compositionem factam inter Episcopum & Abbatem.

MOTA iampridem quæstione inter bonæ memoriæ prædecessorem tuum & Canonicos beati Martini Turonensis, & Rogerium Abbatem Cormariacensem, super subiectione ac obedientia quam idem prædecessor tuus, à prædicto Abbate sibi conquerebatur iniustè subtractam; partes ad fœlicis memoriæ Alexandri Papæ prædecessoris nostri præsentiam accesserunt. Qui cùm non posset causæ debitum finem imponere, eam bonæ memoriæ ... Trecen... & ... Claromontensi Episcopis terminandam commisit. Cùm autem coram Claromonten. de assensu Trecen Episcopi partes propter hoc constitutæ fuissent, eodem Claromonten. & viris alijs honestis & discretis qui sibi assidebant mediantibus, inter prædictum prædecessorem tuum & Sulpicium successorẽ prædicti Abbatis, & Decanũ, & Canonicos Sancti Martini, de libero & spontaneo assensu partium amicabilis facta est compositio, & in authentico scripto redacta, sicut ex eodem scripto manifestè comparet. Nos autem quæstionem sopitam nolentes indebitè suscitari, qui tenemur litibus finem imponere, ad exemplar prædicti prædecessoris nostri compositionem ipsam, sicut de assensu partium in præsentia prædicti Claromonten. prouidè facta est, & hinc inde sponte recepta, & hactenus obseruata; & in scripto authentico ipsius Episcopi continetur, ratam habemus & firmam, eámque auctoritate Apostolica confirmantes præsentis scripti patrocinio communimus, statuentes quòd nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque incursurum. Datum Lateran. iiij. Kal. Martij Pontificatus nostri. Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XXI.

ABBATI DE SCHEM HALBELSTATEN. DIOCESIS ET MAIORI DECANO HALBESTATEN.

Committit inquiſitionem veritatis & vtilitatis precū March. Brandeburgen. ſuper conſtructione Eccleſiæ in terra acquiſita de Paganis & Apoſtolicæ ſedi ſubijcienda.

X parte dilecti filij nobilis Viri. .:. Marchionis BrandeBurgenſis noſtris eſt auribus intimatum, quòd cùm non modica terræ pars ad Marchiam ſuam pertinens, per ſuos, & ... fratris ac ... Patris .. ſuique ſui labores de manibus eruta paganorum ſterilis iaceat & inculta, ipſam ad cultum redigere ac de colonis fidelibus diſpoſuit ſtabilire. Vnde nobis humiliter ſupplicauit, vt cùm pro ampliatione diuini cultus Conuentualem Eccleſiam deſideret in terra ipſa conſtruere, licentiam ſuper hoc ei concedere dignaremur, & ipſam ab omni onere Pontificalis iuriſdictionis exemptam, in ius & proprietatem ſedis Apoſtolicæ retinere. Ita profectò, quòd duæ partes decimarum eiuſdem terræ ad Marchionem ipſum, & hæredes ipſius pro Eccleſiæ fabrica, quam ipſi debent proprijs ſumptibus reparare; necnon etiam pro ſtipendijs militum deuoluantur, ſine quibus terra memorata non poſſet contra Sclauorum impetum gubernari fidem Catholicā impugnantium, vel Eccleſiaſticam vnitatem, aut terram ipſam occupare volentium; pro eo quod patres eorum cùm eſſent pagani per eundem Marchionem vel progenitores ipſius, ab ea fuerunt potenter eiecti. Tertia verò pars integra perſoluatur Eccleſiæ conſtruendæ, quam idem Marchio competenter dotabit; vt in ea duodecim Canonici commodè poſſint cum ſuo Præpoſito deſeruire, qui pro tempore canonicè debeat præſentari per eum ac ſucceſſores ipſius, & per ſolum Romanum Pontificem, aut eius mandato per alium confirmari, ac denique confirmatus gerat adminiſtrationem temporalium, quæ poterunt adminiſtrari per ipſum in Eccleſijs conſtruendis in terra prædicta. Alia vero ſpiritualia quæ officium Epiſcopale requirunt, idem Præpoſitus exigat & obtineat à quocumque maluerit Epiſcopo Apoſtolicæ ſedis gratiam obtinente. In recompenſatione autem decimarum illarum quæ, ſicut ſuperiùs eſt expreſſum, ad præfatum Marchionem & hæredes ipſius pro Eccleſiæ fabrica, & ſtipendijs militaribus deuoluentur, de ſingulis quinquaginta manſis vnam Marcam puri argenti nobis & ſucceſſoribus noſtris facient idem Marchio & ſucceſſores eius annuatim exolui. Licèt igitur petitionem ſuam prouiderimus admittendam; volentes tamen abſque graui alieno præiudicio pium eius propoſitum promouere, cùm & hoc dilectus filius .. Procurator Ven. fratris noſtri .. Brandeburgen. Epiſcopi acceptauerit in noſtra præſentia conſtitutus. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipientes mandamus, quatinus inquiſita diligenter & cognita veritate, ſi terram illam eſſe conſtiterit ſolitariam aut deſertam, maximè quod non ſit in memoria hominū illam fuiſſe per Chriſticolas habitatam, ſed paganos habitatores inde fuiſſe depulſos in memoria hominum teneatur, recipiatis appellatione remota

fundum in ius & proprietatem Romanæ Ecclesiæ vice nostra. In quo huiusmodi Ecclesia construatur, ac super solemni eius concessione publico instrumento confecto, & ad opus eius dotibus competentibus assignatis, tribuatis auctoritate nostra suffulti, liberam facultatem præfatam Ecclesiam cōstruendi ab omni prorsus onere iurisdictionis Episcopalis exemptam, & in ius & proprietatem Apostolicę sedis perpetuo permansuram. Ita quod in recompensationem duarum partium decimarum, quæ causa præscriptæ necessitatis dimittentur Marchioni iam dicto, prælibati census concessionem recipere procuretis, vt de ipso per nostram prouidentiam disponatur, sicut fuerit disponendum. Quòd si non ambo his exequendis volueritis vel valueritis interesse, alter vestrum ea nihilominus exequatur. Datum Lateran. vij. Kal. Aprilis, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XXII.

MISISNO FVNDATORI ET FRATRIBVS LEPROSORVM DE MISSINO.

Recipit sub protectionem sedis Apostolicæ domum & bona Leprosorum remisso annuo censu sex denariorum.

SOLET annuere sedes Apostolica pijs votis, & honestis petentium precibus fauorem beneuolum impertiri. Ea propter dilecti in Domino filij, vestris iustis precibus inclinati, domum hospitalis de Missino, ad exemplar fœlicis recordationis Celestini Papæ prædecessoris nostri, in ius & proprietatem B. Petri cum omnibus bonis quæ impræsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum iustis modis præstante Domino poterit adipisci, sub B. Petri & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem, terras, domos, siluas, & quidquid in Fauētino, Foroliuien, & Imolensi Episcopatibus, idem hospitale habere dignoscitur; sicut ea omnia iustè ac pacificè possidet, vobis & per vos eidem hospitali auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad indicium autem huius perceptæ à sede Apostolica libertatis sex denarios obtulisti, tu fili Missine, præfato prædecessori nostro eiúsque successoribus annualiter persoluendos, quos pietatis intuitu nos misericorditer relaxamus. Decernimus ergo: vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis & confirmationis infringere. Vel ei, &c. vsque incursurum. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XXIII.

ELECTO ET CAPITVLO CORONEN.

Confirmat remissionem Crusticæ factam à principe Achaiæ.

IVSTIS petentium desiderijs dignum est nos facilem præbere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant effectu prosequēte complere. Ea propter dilecti in Domino filij, vestris precibus inclinati, remissionem Crusticæ à nobili viro G. de Villa Arduini Principe Achaiæ pietate prouida vobis factam, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti

ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis,&c. vſque incurſurum. Datum Lateran. xj. Kalen. Aprilis, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XXIV.

PATRACENSI ARCHIEPISCOPO ET EPISCOPO MOTONENSI ... ET CORONENSI ELECTO.

Mandat vt moneant quoſdam ne deinceps exactionibus illicitis Latinos vexent, & Græcis adhæreant.

AD audientiam noſtram nobili viro G. de Villa-Arduini Principe Achaïæ ſignificante peruenit, quòd quidã Clerici, milites, & alij ad partes Achaïæ accedentes, receptis in feudum terris ab ipſo & alijs, homines ſuos ad redemptionem indebitam cogere non formidant: ſicque maxima pecuniæ quantitate collecta recedunt, deſerentes terram penitus deſolatam. Præterea quidam ex Latinis ibidem morantibus, & alios Latinos impugnent, Græcis temerè adhærere præſumunt. Quocirca, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quòd præſumptores huiuſmodi, vt à ſua præſumptione deſiſtant, monere ac inducere procuretis: eos ad hoc ſi neceſſe fuerit per cenſuram Eccleſiaſticam, ſicut iuſtum fuerit, appellatione remota cogentes. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum, &c. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XXV.

THESAVRARIO THEBANO ET R. ATHENIENSI, ET T. THEBANO CANONICIS.

Scribit vt cuiquam conferant Archidiaconatum Andreuillenſem.

PReces dilecti filij nobilis viri G. Principis Achaïæ recipimus ſupplicantis, vt Archidiaconatum vacantem in Andreuillenſi Eccleſia, dilecto filio Magiſtro Ioanni Capellano ſuo, viro ſcientia & moribus commendabili, & in eius obſequio pericula multa paſſo, concedere dignaremur. Maximè cùm ipſe illum concedere dubitauerit, quanquam prædeceſſor ſuus eum contuliſſe dicatur: & dilectus filius noſter B. Titulo Sanctæ Suſannæ Preſbyter Cardinalis legationis officio fungens ibi, collationem eius poſtmodum approbaſſet. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mãdamus, quòd ſi prædictum Archidiaconatum vacare conſtiterit, amoto ab eo quolibet illicito detentore, ſublato cuiuſlibet appellationis obſtaculo, præfato Magiſtro cum integritate debita conferatis eundem, & faciatis eum ipſius pacifica poſſeſſione gaudere: contradictores ſiqui fuerint per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Teſtes autem qui fuerint nominati, &c. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum, &c. Datum Lateran. viiij Kalen. Aprilis, &c. vt in alia.

EPISTOLA XXVI.

VNIVERSIS LATINIS EPISCOPIS IN ACHAIA CONSTITVTIS.

Monet ne antiquos Episcopatuum terminos vti à Græcis seruati sunt immutent, & ad vnionem hortatur.

QVANTO nouella Plantatio Latinorum quam ad partes Achaiæ transtulit manus Dei, minùs firmas habere videtur ex recenti mutatione radices. Tantò nobis est magis sollicitè præcauendum: ne inter vos dissentionis scrupulus oriatur, per quem plantationis huiusmodi nouus status valeat impediri. Nolentes igitur quòd exortæ super Episcopatuum vestrorum finibus, sicut accepimus, quæstiones vestrum valeant impedire profectum. Præsentium vobis auctoritate mandamus, quòd in Episcopatibus vestris illis contenti terminis existatis, quos Græcos prædecessores vestros constiterit habuisse. Datum Lateran. viij. Kalen. Aprilis, Anno xiij.

EPISTOLA XXVII.

PRÆLATIS ECCLESIARVM IN ACHAIA CONSTITVTIS.

Mandat ne præcipitent excommunicationis in Clericos præcipuè non subditos sententiam.

GRAVEM nobis dilecti filij Clerici Achaiæ querimoniam destinarunt. Quòd quidam vestrum pro qualibet leui causa iuris ordine prætermisso, sententiam excommunicationis in ipsos sæpius iaculari præsumunt. Et quidam etiam nullam in eis iurisdictionem habentes, de facto, cùm de iure non possint, grauare ipsos modo simili non verentur. Ne igitur nimium deferendo Prælatis, subiectos opprimere videamur. Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus in Clericos ipsos de cætero nullus vestrûm, absque manifesta & rationabili causa sententiam præcipitare præsumat. Qui verò in eos iurisdictionem non habent, ab huiusmodi eorum iniuria omnino desistant: ita quòd eos iustam nobis vlteriùs querimoniam non oporteat replicare. Alioquin pro certo sciatis, quòd si nobis super hoc fuerit iterata querela, officij nostri debitum conquerentibus redderemus. Datum Lateran. x. Kalendas Aprilis, Anno xiij.

EPISTOLA XXVIII.

... THESAVRARIO, ET TERRICO, ET VV. DE MIRABELLO CANONICIS THEBANIS.

Mandat vt inquisita veritate confirment institutionem personatuum in Ecclesia Motonen.

DILECTI filij Canonici Motonien. nobis humiliter supplicarunt, vt ordinationem quam prouide super institutione personatuum pro Ecclesiæ suæ vtilitate fecerunt, Apostolico dignaremur munimine roborare. Quocirca dis-

tertioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus inquisita & cognita veritate ordinationem ipsam, sicut prouidè ad vtilitatem eiusdem Ecclesiæ facta fuerit, auctoritate Apostolica faciatis firmitatem debitam obtinere. Contradictores appellatione remota censura Ecclestastica compescentes. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum, &c. Datum Lateran. viij. Kalen. Aprilis, Anno xiij.

EPISTOLA XXIX.

ODDONI PATRACEN. ET TERRICO. ET VV. DE MIRABELLO CANONICIS THEBANIS.

Committit inquisitionem super consecratione Amiclensis Episcopi.

DILECTI filij Canonici Amiclenses grauem nobis exposuere querelam: quòd venerabilis frater noster Archiepiscopus Patracen. G. quondam Abbatem de Flauiniaco, propter suos enormes excessus apud sedem Apostolicam condemnatum, in Episcopum Amiclen. Imberto eiusdem loci electo viuente, post inhibitionem Canonicorum ipsorùm, illicitè consecrare præsumpsit. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus inquisita & cognita super hoc diligentiùs veritate, quod Canonicum fuerit appellatione postposita statuatis, facientes quod decreueritis auctoritate nostra firmiter obseruari. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum, &c. Datum Lateran. &c. vt in alia.

EPISTOLA XXX.

EISDEM.

Super eodem.

DILECTI filij Canonici Amiclen. grauem nobis exposuere querelam; quòd G. quondam Abbas de Flauiniaco, qui apud sedem Apostolicam propter suos enormes excessus sententialiter condemnari meruit & deponi, post inhibitionem ipsorum in Episcopum Amiclen. Imberto eiusdem loci electo viuente se fecit per venerabilem fratrem nostrum Patracen Archiepiscopum minùs canonice consecrari. Quia igitur nobis non constitit de præmissis, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus partibus conuocatis & auditis hinc inde propositis, quod canonicum fuerit appell. postpo. statuatis, facientes quòd decreueritis per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum, &c. Datum Lateran. viiij. Kalen. Aprilis, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA XXXI.

ANTIPOLITANO EPISCOPO.

Confirmat compoſitionem factam inter Antipolitanum Epiſcopum & Abbatem Lirinen, ſuper Eccleſia Sancti Honorati de Craſſa.

Is nos conuenit robur Apoſtolicum ſpecialiùs impertiri, quæ aliquandò in contentionem deducta, noſtra interueniente auctoritate amicabili concordia ſopiuntur. Sanè cùm inter te, ac dilectum filium Abbatem Lirinen. ſuper Eccleſia Sancti Honorati de Craſſa, & quibuſdam alijs fuiſſet apud ſedem Apoſtolicam aliquandiu litigatum. Demum de tui & ipſius Abbatis aſſenſu, nobis mediantibus huiuſmodi compoſitio interuenit. Vt Abbati & Monachis Lirinen. liceat in Eccleſia memorata celebrare diuina, & exercere cætera Eccleſiaſtica ſacramenta; ita videlicet vt circuitiones cum aqua benedicta, proceſſiones & etiam letanias non faciant, abſque Antipolitan. Epiſcopi licentia vel aſſenſu. Nec in deſponſatione virginum, vel purificatione parientium miſſas cantent, vel orationes ſeu benedictiones exoluant; nec aliquem etiam, niſi forſan in caſu neceſſitatis, recipiant ad baptiſmum, campanas quoque ad diuina officia celebranda, non priùs pulſent, quàm in Eccleſia Parrochiali pulſetur: dummodò clerici eiuſdem Eccleſiæ, horas Dei laudibus deputatas non negligant, vel excedant. Eiſdem Abbati & Monachis pulſandi ad Matutinas & Completorium, omnimoda libertate ſeruata. Præterea dicta Sancti Honorati Eccleſia, liberam habeat ſepulturam; ſed eorum quæ in aliquorum vltima voluntate obtentu ſepulturæ ipſi obuenerint, præter quàm de lectis ligneis, tertiam partem Eccleſia illa percipiat, à qua mortuorum corpora ſunt aſſumpta. Sed ſi aliquid Eccleſiæ Parrochiali legetur ab eo, qui apud memoratam Eccleſiam Sancti Honorati elegerit ſepulturam, & id exceſſerit tertiam eorum quæ ipſi Eccleſiæ in vltima voluntate legantur, Eccleſia Parrochialis integraliter id obtineat, quod ei dignoſcitur eſſe relictum. Si verò minùs tertia legetur eidem, quod defuerit tertiæ per Abbatem & Monachos fideliter ſuppleatur. In præcipuis etiam ſolemnitatibus, videlicet Natiuitate Domini, Feſto Sancti Stephani, Epiphania, Purificatione, Paraſceue, Reſurrectione Dominica, & die Lunæ ſequenti, Aſcenſione, Pentecoſte, Aſſumptione Beatæ Mariæ Virginis, Omnium Sanctorum Feſto, & die ſequenti; tertia oblationum pars ad Antipolitan. Epiſcopum deuoluatur. Capellanus verò eorundem Abbatis & Monachorum, obedientiam Antipolitano Epiſcopo faciet, ac excommunicatos & interdictos ab eo non recipiet ad diuina; ſed cùm generale illius terræ fuerit interdictum, liceat ei, voce ſuppreſſa excluſis excommunicatis & interdictis, diuina officia celebrare. Vt igitur in perpetuum compoſitio ſupraſcripta, de vtriuſque partis aſſenſu nobis mediantibus facta, inuiolabiliter obſeruetur. Nos eandem auctoritate Apoſtolica cōfirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio cōmunimus. Statuentes vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. Kal. Aprilis, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA XXXII.

ABBATI ET MONACHIS LIRINEN.

Super eodem.

IS nos conuenit. Vt in alia, vsque, sopiuntur. Sanè cùm inter te fili Abbas, & venerabilem fratrem nostrum Antipolitan. Episcopum, super Ecclesia Sancti Honorati de Crassa, &c. vsque, litigatum. Demum de tui & Episcopi ipsius assensu nobis mediantibus huiusmodi compositio interuenit. Vt vobis liceat in Ecclesia memorata, &c. vsque, processiones, & etiam letanias non faciatis, absque Antipolitan. Episcopi, &c. vsque Missas cantare vel orationes seu benedictiones exoluere attentetis, nec etiam, &c. vt in alia, vsque, celebranda, non priùs pulsetis quàm in Ecclesia memorata, &c. vsque, excedant, vobis pulsandi ad Matutinas, &c. vsque, quòd defuerit tertiæ per vos fideliter suppleatur. In præcipuis etiã, &c. vsque, deoluatur. Capellanus verò vester obedientiam Antipolitano Episcopo faciet, &c. vsque in finem. Datum Lateran. &c. vt in alia per totum.

EPISTOLA XXXIII.

M. QVONDAM CONSTANTINOPOLITANÆ IMPERATRICI ILLVSTRI.

Confirmat donationem propter nuptias factam à Marchione Montisferrati, &c.

IVSTIS petentium desiderijs dignum est nos facilem præbere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Ea propter charissima in Christo filia, tuis iustis postulationibus grato concurrentes assensu, donationes propter nuptias à claræ memoriæ B. Marchione Montisferrati in Romaniæ Imperio tibi legitimè factas, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. iij. Kalen. Aprilis, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA XXXIV.

EIDEM.

Confirmat donationem factam ab Imperatore.

IVSTIS petentium desiderijs, &c. vt in alia per totum. vsque, concurrentes assensu. Vissenam, Dimitriatam, Arcontocoru, Duo Almurus, tibi, & filijs tuis à Charissimo in Christo filio H. Cõstantinopolitan. Imperatore illustri, prout in eius authentico cõtinetur cõcessas, sicut eas iustè possides & quietè, auctoritate tibi Apostolica, confirmamus, & præsentis scripti, pa-

trocinio communimus. Decernimus ergo, &c. hanc paginam nostræ confirmationis, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. &c. vt in alia per totum.

EPISTOLA XXXV.

HEMANVELI INTERPRETI M. QVONDAM CONSTANTINOPOLITANI IMPERATORIS ILLVSTRIS.

Confirmat donationem domuum factam ab Imperatore.

SOLET annuere sedes Apostolica pijs votis, & honestis petentium precibus fauorem beniuolum impertiri. Ea propter dilecte in Domino fili, tuis iustis postulationibus, grato concurrentes assensu; domos apud Stagonicariam, trium barcarum, & domus propriæ libertatem, quas tibi charissimus in Christo filius noster H. Imperator Constantinopolitanus illustris, Imperiali liberalitate concessit: sicut eas iustè possides & quietè, auctoritate tibi Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio cōmunimus. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ confirmationis, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. ij. Kal. Aprilis, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XXXVI.

ABBATI ET CONVENTVI MONASTERII ACAPNI.

Suscipit sub protectione sedis Apostolicæ Monasterium cum possessionibus sub annuo censu.

CVM à nobis petitur quod iustum est & honestum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis; vt & id per solicitudinem officij nostri, ad debitum perducatur effectum. Ea propter Dilecti in Domino filij, charissimæ in Christo filiæ M. quondam Constantinopolitanæ Imperatricis illustris, nunc Dominæ Thessalonicen. precibus inclinati; personas vestras & Monasterium ipsum, in quo diuino estis obsequio mancipati, cum his quæ impræsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum iustis modis præstante Domino poteritis adipisci, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad indicium autem huius à sede Apostolica protectionis perceptæ, decem Yperpera gratis oblata, nobis nostrísque successoribus annis singulis persoluetis. Nulli ergo omnino hominum, &c. hanc paginam nostræ protectionis infringere, vel ei, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. iij. Kal. Aprilis, Anno xiij.

EPISTOLA XXXVII.

HERACLIENSI ARCHIEPISCOPO ET .. CARDICEN. ET FERMOPILEN. EPISCOPIS.

Recipit M. quondam Imperatricem in protectionem Beati Petri, & eius negotia committit his Episcopis.

CVM ex iniuncto nobis Apostolatus officio generaliter omnibus, & specialiter viduis & pupillis simus in iustitia debitores. Charissimam in Christo filiam M. Quondam Constantinopolitanam Imperatricem illustrem Regni Thessalonicen. procuratricem, ac filios suos vnà cum regno præfato sub B. Petri & nostra protectione suscepimus. Quibus volentes, quantùm ad officium nostrum pertinet, paterna sollicitudine prouidere: ne dictam Imperatricem oporteat pro querelis singulis ad sedem Apostolicam laborare. Fraternitati vestræ per Apostolica scripta præcipientes mandamus: quatenus cùm ab ea fueritis requisiti, super his quæ Canonicam censuram exposcunt, malefactores ipsius ac filiorum eius, vt eis ablata restituant, & de damnis & iniurijs irrogatis satisfaciant competenter, vel in aliquos compromittant, qui appellatione remota iustitia mediante procedant, per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis diffugio compellatis. Nullis litteris veritati & iustitiæ præiudicantibus, à sede Apostolica impetratis. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum, &c. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XXXVIII.

EISDEM.

Mandat vt permutatione cuiusdam casalis facta ab omni grauamine liberent M. quondam Imperatricem.

CVM sicut charissima in Christo filia M. quondam Constantinopolitanā Imperatrix illustris, nostris fecit auribus intimari; per casale Agetriade quod ad Thessalonicen. spectat Ecclesiam, terra ipsius grauem sustineat læsionem. Fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus cùm præfatæ Ecclesiæ prouisum fuerit in pastore, ipsum moneatis prudenter, & efficaciter inducatis, vt illud cum ea, sine dispendio iuris sui, satagat permutare. Quòd si nequiuerit ad permutationem induci, vos negotij circumstantias nobis fideliter intimetis; vt per relationem vestram instructi, pleniùs & securiùs in ipso procedere valeamus. Quòd si non omnes, &c. duo vestrum, &c. Datum Lateran. ij. Kalen. Aprilis.

EPISTOLA XXXIX.

EISDEM.

Mandat vt conſeruent libertatem Monaſterijs Regijs.

CVM libera Monaſteria, quæ Imperialia nuncupantur, Græcorum quoque dominio nulli eſſent Archiepiſcoporum, vel Epiſcoporum ſubiecta. Præſentium vobis auctoritate mandamus; quatinus inquiſita & cognita veritate, in Monaſterijs illis Regalibus Regni Theſſalonicen. quæ Græcorum tempore Archiepiſcopis vel Epiſcopis ſubiecta non erant, non permittatis Archiepiſcopos vel Epiſcopos iuris aliquid indebitè vſurpare. Faciētes ab eis chariſſimæ in Chriſto filiæ M. quondam Conſtantinopolitanæ Imperatrici illuſtri, procuratrici Regni prædicti, honorificentiam debitam exhiberi. Contradictores, appellatione remota, cenſura Eccleſiaſtica compeſcentes. Siquis autem Archiepiſcoporum, vel Epiſcoporum, aliquid iuris in eis ſibi vendicare contenderit, ſuam per nos poterit iuſtitiam obtinere. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. iiij. Kalen. Aprilis, &c.

EPISTOLA XL.

EISDEM.

Scribit vt amoueant à cuſtodia Monaſteriorum montis ſancti Sebaſtienſem Epiſcopum, & alium in eius locum ſubſtituant.

CVM dilectus filius B. Titulo Sanctæ Suſannæ Presbyter Cardinalis, nunc Apoſtolicæ ſedis Legatus, Sebaſtienſi Epiſcopo ſaluo mandato noſtro cuſtodiam Monaſteriorum montis Sancti, quæ ad ſedem Apoſtolicā imme diatè pertinere dicuntur, duxerit committendam: & ipſe illa multipliciter aggrauarit, eáſque committat enormitates, quæ non ſunt dignæ relatu. Fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipientes mandamus: quatenus ipſum à cuſtodia Monaſteriorum ipſorum penitus amouentes, ipſa Monaſteria cum conſilio chariſſimæ in Chriſto filiæ noſtræ M. quondam Conſtantinopolitanæ Imperatricis illuſtris, quæ Theſſalonicen. Regni ratione filij curam gerit, alicui perſonæ diſcretæ auctoritate noſtra, vſque ad aduentum Legati noſtri, quem in Imperium Romaniæ auctore Domino deſtinare proponimus, committatis. Quod ſi non omnes, &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. iij. Kalen. Aprilis, Anno xiij.

EPISTOLA XLI.

THERMOPILENSI ET SARDICENSI EPISCOPIS.

Mandat vt Clericos qui ad sedem Romanam redierunt faciant gaudere libertate, qua tempore Græcorum fruebantur.

CLERVS Græcorum Thessalonicen. Diocesis, qui ad obedientiam Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ est reuersus, nobis humiliter supplicauit: quatinus ipsum ea libertate, quam tempore Græcorum habuerant, quamque dilectus filius B. Titulo Sanctæ Susannæ Presbyter Cardinalis tunc Apostolicæ sedis Legatus ipsis concessit, faceremus gaudere, ac ab Ecclesijs sustentationem congruam ministrari. Quocirca fraternitati vestræ, per Apostolica scripta præcipientes mandamus: quatenus eos qui ad obedientiam sedis Apostolicæ redierunt, super huiusmodi libertate non permittatis à quoquam indebitè molestari; & molestatores siqui fuerint, per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compescentes, faciatis eisdem in vitæ necessarijs, ab Ecclesijs iuxta facultates ipsarum, congruè prouideri. Datum Lateran. iiij. Kal. Aprilis.

EPISTOLA XLII.

EISDEM.

Scribit quòd moneant Archiepiscopum Larissen. vt ab indebitis exactionibus desistat.

AD audientiam nostram noueritis peruenisse, quòd venerabilis frater noster Archiepiscopus Larissenus.. Vessin. ac Damitriado Episcopis, & Monasterijs Kelliæ indebitas exactiones imponens, ipsis in alijs iniuriosus plurimum & molestus existit. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus; quòd Archiepiscopum memoratum, vt debito & consueto iure contentus ne vltra id in præfatis Episcopatibus, vel Monasterijs vsurpare præsumat, ab eorum iniurijs, & molestatione indebita pœnitus conquiescens, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo, sicut iustum fuerit, compescatis. Datum Lateran. ij. Kalen. Aprilis, Anno xiij.

EPISTOLA XLIII.

ABBATI SANCTI AMBROSII ET ARCHIDIACONO MEDIOLANENSI.

Vt accedant ad Pergamensem Ciuitatem, & recepta satisfactione idonea interdictum relaxent.

PER litteras venerabilis fratris nostri .. Episcopi, & dilectorum filiorum Capituli Pergamen. ad aures nostras peruenit. Quòd cùm Ciuitas Pergamen. pro eo quòd Pergamen. Ciues Ecclesias, & Ecclesiasticos viros indebi-

tis exactionibus aggrauantes, iugum indebitæ seruitutis ipsis imponere nitebantur, in derogationem Ecclesiasticæ libertatis, diu supposita fuerit Ecclesiastico interdicto. Propter diuinorum subtractionem quidam indeuotiores effecti, ampliùs duruerunt: & sectatores hæreticæ prauitatis, falsa sui erroris dogmata liberiori frōte proponūt. Cùm igitur nuper nobilis vir Lambertinus Potestas Ciuitatis eiusdem, satisfactionem super præmissis obtulerit, misericordiam postulando; & supradicti Episcopus & Capitulum satisfactionem huiusmodi recipere noluerint, absque nostra licentia speciali. Præsentium vobis auctoritate mandamus: quatenus ad Ciuitatem ipsam personaliter accedentes, & eosdem ciues sollicitis exhortationibus inducentes ad concordiæ vnitatem; à supradicta Potestate, ac ipsis ciuibus recipiatis supra prædictis satisfactionem idoneam, prout videritis expedire, relaxantes postmodum sententiam interdicti, & propter hoc excommunicatis, absolutionis beneficium impendentes. Datum Lateran. nonis Aprilis, Pontificatus nostri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XLIV.

EPISCOPO GALIPOLENSI, ET SANCTÆ SOPHIÆ AC .. DE BLAKERNA DECANIS CONSTANTINOPOLITANIS.

Vt cogant Episcopum Constantinopolitanum ex præcepto Papæ iam illi dato Canonicis suis fructus exhibere.

QVAM nobis dilecti filij Constantinopolitan. Clerus querimoniam destinarunt: quòd cùm decimæ, ac quintædecimæ, quæ inter ipsos diuidi de iure debent, triennio iam elapso in graue ipsorum incommodum positæ fuerint in sequestro, medietatem earū venerabili fratre nostro ... Patriarcha Constantinopolitan. sibi vendicare volente; contra statutū dilecti filij nostri P. Tituli Sancti Marcelli Presbyteri Cardinalis, qui tunc in partibus illis legationis fungens officio, quartam partem ipsarum cum his quæ in Castro Danij ad dictum Patriarcham pariter & ad Clerum spectabant, eidem soluendam decreuit, hactenus diuidi, prout decuit, nequiuerunt. Propter quod ex earum defectu, magnam se ipsi queruntur necessariorum penuriam sustinere. Quamquam dilectus filius Magister B. Procurator Patriarchæ prædicti negauerit, aliquod factum fuisse per eundem Legatum supra diuisione huiusmodi constitutum. Maximè cùm quintadecima nondum esset Ecclesijs deputata, nec ipse Legationis officio fungeretur, quando ad preces Clericorum obtinuit, vt intuitu paupertatis eorum, idem Patriarcha maneret quarta decimarum parte cōtentus. Vnde ipsi dedimus in mandatis, vt si preces Cleri veritate nituntur, statuta decimarum & quintarumdecimarum huiusmodi parte contentus, nō impediat, nec faciat impediri, quominus idē Clerus assignatas à memorato Legato, ex eisdem percipiant cum integritate debita portiones. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus, si ipse quod mandauimus neglexerit adimplere, vos eum id idem sublato appellationis obstaculo qua conuenit districtione cogatis. Quòd si non omnes, &c. Tu ea frater Episcope cum eorum, &c. Datum Lateran. viij. Idus Aprilis, Anno xiij.

EPISTOLA XLV.

MORELLO TVLLENSI CANONICO.

Confirmat sententiam super possessione prebendæ in eius fauorem latam à Cardinali auditore concesso.

CVM olim de Præbenda Tullensi Canonicè inuestitus, stallum in Choro, & vocem in Capitulo non haberes, ad iudices quosdam litteras super hoc Apostolicas impetrasti. Coram quibus Capitulum Tullen. citatum, per Clericum quendam ad nostram fecit audientiam appellari. Quorum appellationem iudices ipsi friuolam reputantes, in corporalem possessionem ipsius Præbendæ te inducere curauerunt, contradictores excommunicationis sententia percellentes. Post hæc autem tibi & F. Archidiacono Tullen. procuratori præfati Capituli, propter hoc in nostra præsentia constitutis, Ven. frat. nostrum H. Hostien. Episcopum concessimus auditorem: coram quo sententiam quam prædicti iudices pro te tulerunt, postulasti humiliter confirmari. Aduersa parte in contrarium proponente, quòd minimè confirmari debebat eo quòd idem Capitulum appellationem, quam interponi fecerat, persequendo, ad venerabilem fratrem nostrum .. Episcopum & ... Primicerium Virdunen. litteras obtinuisset à nobis, quarum auctoritate tu sententialiter condemnatus remotus fueras à Præbenda; quod se loco & tempore competenti adeo constanter proposuit probaturum, vt etiã soluere promisisset expensas, nisi per ipsum exceptio huiusmodi probaretur. Quapropter venerabili fratri nostro Catalaunensi Episcopo, & coniudicibus suis nostris dedimus litteris in mandatis: vt inquisita super præmissis pleniùs veritate, si prædictus procurator in probatione illius exceptionis deficeret, quam obiecit, ipsi eum iuxta promissionem suam, in expensis factis post exceptionem oppositam condemnarent. Cúmque demum elapso triennio, infra quod procurator prædictus peremptoriè citatus multotiens à iudicibus memoratis, suam noluit exceptionem probare; tu & præfatus F. iterum in nostra fuissetis præsentia constituti, ac coram dilecto filio Iacinto Subdiacono & Capellano nostro, quem vobis auditorem concessimus, hæc & alia retulisses. Dictus procurator proposuit ex aduerso: quòd quia procurator esse desierat in hac causa, & ad persequendam ipsam alius de voluntate Capituli ei fuerat substitutus, non tenebatur super hoc vlteriùs respondere; maximè, cùm non esset à iudicibus vltimis ad nostram audientiam appellatum, qui licèt nondum in negotio processissent, adhuc tamen eorum expectabatur processus. Adiecit insuper, quòd cùm multos habuerit terminos, nullus ei fuit peremptorius assignatus; ex abundanti permittens, vt in ipso procederent negotio, prout esset procedendum de iure, si tu probares peremptorium sibi diem fuisse præfixum. Cùm igitur testibus tuis coram eodem auditore productis, non solùm sufficienter probasses per illos, procuratorem ipsum peremptoriè fuisse citatum, ita quod sex vel septem hebdomadas, siue duos menses terminus peremptorius continuisset ad minus. Quinimo iudices ipsos in eorum præsentia fuisse confessos, quòd terminus ille continuit duos menses, ac procuratori sæpefacto dixisse,

quòd ei multos terminos, & tres peremptorios assignarant ad probandam exceptionem prædictam, vnde nisi eam probaret termino prælibato, nullatenus super hoc vlterius audiretur. Idem procurator ex aduerso respondit, quòd veniendi ad eos iter arripuerant testes sui, allegans insuper quod etsi peremptoria sibi dies fuerit assignata, non tamen iudices per totam diem in loco quem sibi præfixerant, expectarunt: quod tu probasti penitus esse falsum. Nihilominus allegãdo, quod illi procuratori, qui si remansisset in illis partibus post transactum peremptorium, & triennium iam elapsum, nulla facultas exceptionem ipsam probãdi de iure remansit, non debuit alius substitui procurator. Adiecisti etiam quod cùm iudices nec sententiam ferre vellent, nec remittere ad Apostolicam sedem de processu causa rescriptum, demum tibi taliter responderunt: vt ad præsentiam nostram accederes, quia causa debitum finem sortiri non poterat per eosdem. Quos licet procurator prædictus confessus fuerit sic dixisse; subiecit tamen quod id demum idem iudices reuocarant, sed reuocationem huiusmodi, quam factam esse negabas, probare postmodum non curauit. Cùm igitur hæc & alia coram Subdiacono ipso proposita hinc inde fuissent: ipse tãdem rationibus vtriusque partis diligenter auditis, & perspicaciter intellectis, facta taxatione, ac iuramento recepto super prælibatis expensis; de consilio dilectorum filiorum nostrorum G. Sanctæ Mariæ in Porticu. & P. Sanctæ Luciæ ad septa solis Diaconorum Cardinalium, prænominatum F. tibi pro ipsis in triginta libris denariorum Trecensium sententialiter condemnauit, & confirmauit sententiam pro te super præbenda prædicta prolatam. A cuius sententia licèt pars aduersa nostram audientiam appellauerit, nos tamen appellationem huiusmodi maliciosam & friuolam reputantes, sententiam approbamus prędictam, & auctoritate Apostolica confirmamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc, &c. vsque incursurum. Datum Lateran. viij. Idus Aprilis, Anno xiij.

EPISTOLA XLVI.

CAPITVLO TVLLEN.

Delegat executores prædictæ sententiæ.

OLIM dilectus filius Morellus Clericus de Præbenda Tullen. Canonicè inuestitus, &c. vt in alia. vsque, Coram quibus vos citati per quendam Clericum ad nostram fecistis audientiam appellari, cuius appellationem, &c. vsque, ipsius præbendæ dictum M. Clericum induxerunt, contradictores, &c. vsque, post hæc autem eidem Clerico, & F. Archidiacono Ecclesiæ vestræ procuratori vestro, & cætera. In eundem fere modum vt in alia. Vsque, friuolam reputantes, sententiam eiusdem Subdiaconi auctoritate Apostolica duximus approbandam. Vnde dilecto filio Christianitatis &c. .. Capellæ Ducis Decanis, & Magistro G. Canonico Diuionen. nostris dedimus litteris in mandatis, quatinus dictum F. ad solutionem pecuniæ prætaxatæ per censuram Ecclesiasticam appellatione remota cõpellant, & sæpedictum Morellum inducant in corporalem possessionem præfatæ Præbendæ, ac tueri procurent

procurent inductū Stallum in Choro, & locum in Capitulo aſſignantes eidem. Contradictores ſiqui fuerint vel rebelles, per eandem cenſuram ſub. cuiuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo compeſcendo. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus dictis executoribus ſuper hoc nullatenus opponatis, ſed mandatum eorum recipiatis humiliter & ſeruetis, permittentes eundem Morellum pacifica ipſius præbendæ poſſeſſione gaudere. Datum Lateran. &c. vt in alia per totum.

Scriptum eſt ipſis executoribus ſuper hoc ferè in eundem modum, vt in alia, vſque compeſcendo. Quod ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. &c. vt in alia per totum.

EPISTOLA XLVII.

NEOPATREN. ARCHIEPISCOPO ET .. EPISCOPO CITHONIEN. ET AVELEN. ELECTO.

Confirmat ſententiam à iudicibus delegatis latam.

ENERABILIS frater noſter .. Cermopolitanus Epiſcopus nobis humiliter ſupplicauit, vt diffinitiuam ſententiam quam pro ipſo iudices delegati à nobis, aduerſus Abbatem & Monachos Monaſterij de Chamenun, ſuper fundo eiuſdem Monaſterij quem idem Epiſcopus ad ſuā proponebat Eccleſiam pertinere, rationabiliter protulerunt, Apoſtolico dignaremur munimine roborare. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus ſententiam ipſam, ſicut eſt iuſta, faciatis per cenſurā Eccleſiaſticā appellatione remota firmiter obſeruari. Quod ſi non omnes, &c. duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. vj. Idus Aprilis, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XLVIII.

DONATO CASSELLENSI ARCHIEPISCOPO EIVSQVE SVCCESSORIBVS CANONICE SVBSTITVENDIS IN PERPETVVM.

Recipit ſub protectionem ſedis Apoſtolicæ Eccleſiam Caſſellenſem cum poſſeſſionibus & palleum mittit Archiepiſcopo.

X commiſſo nobis à Deo Apoſtolatus officio fratribus noſtris Epiſcopis, tam vicinis, quàm longè poſitis, paterna nos conuenit prouiſione conſulere, & Eccleſijs in quibus Domino militare noſcuntur, ſuam iuſtitiam conſeruare: vt quemadmodum diſponente Domino patres vocamur in nomine, ita nihilominus comprobemur in opere. Huius rei gratia, venerabilis in Christo frater Donate Caſſellenſis Archiepiſcope, tuis iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Eccleſiam Caſſellenſem tibi commiſſam ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quaſcumque poſſeſſiones quæcumque Bona Eccleſia eadem impræſentiarum iuſtè, & Canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs

iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma tibi tuísque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Cassellum cum omni iure, terris, possessionibus, & alijs pertinentijs suis. Ceallmumenoch, cũ omnibus pertinẽtijs suis. Ceallmithini, cum omnibus pertinentijs suis. Gleannean, cum omnibus pertinentijs suis. Geallbecam, cum pertiẽntijs suis. Cealloscathan, cum omn. pert. suis. Cluam Argtum, cum pert. suis. Caalltulach, cum omn. pert. suis. Ceallehurrigi Superior, cum omn. pert. suis. Ceallehurrigi, cum pert. suis, & omnes alias possessiones cum pertinentijs suis. Vsque: Cathedrales verò Ecclesias quæ Metropolitico sunt tibi iure subiectæ, sicut hactenus fuisse noscũtur, tibi tuísque successoribus auctoritate apostolica nihilominus confirmamus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Videlicet Ecclesiam Lumnicensem Laonien. Finnabaren. Vvaterforden. Ardmoren. Lesmoren. Cluanen. Corcaien. Rossen. Ardfercen. & Imblicen. Palleum etiam, plenitudinem videlicet Pontificalis officij, fraternitati tuæ apostolicæ sedis liberalitate largimur: quo intra Ecclesiam tuam, ad missarum solemnia celebrãda vti memineris, eis diebus, quibus predecessores tuos vsos fuisse cognoscis. Videlicet in Natiuitate Domini. Festiuitate Protomartyris Stephani. Circumcisione Domini, Epiphania, Ypopauti, Dominica de Gaudete, Dominica Lætare Ierusalem, Dominica in Ramis Palmarum, Cœna Domini, Sabbatho Sancto, Pascha, secunda Feria post Pascha, Ascensione, Pentecoste, tribus festiuitatibus B. Dei Genitricis & virginis Mariæ, Natalitio B. Ioannis Baptistæ, Commemoratione omnium Sanctorum, Solemnitatibus omnium Apostolorum, Dedicationibus Ecclesiarum, Consecrationibus Episcoporum, Ordinationibus Clericorum, Ecclesiæ tuæ principalibus festiuitatibus, & anniuersario tuæ Consecrationis die. Conuenit ergo te diligentiùs prouidere, quomodo sit huiusmodi indumenti honor modesta actuum viuacitate seruandus, & vt ei morum tuorum ornamenta conueniant, & tu esse valeas vtrobique Deo auctore conspicuus, & quem pastoralis curæ constringit officium, dilectionem proberis fratribus exhibere. Et ipsi etiam aduersarij propter mandatum Dominicum, tuo circa te copulentur affectu. Pacem sequaris cum omnibus, pijs vaces operibus, virtutibus polleas, fulgeat in pectore tuo rationale iudicij cum super humeralis actione coniunctum. Ita procedas in conspectu Dei, & in oculis hominum, quatinus gregi tibi commisso virtutis præstes exemplum, vt & ipsi videntes opera tua bona glorificent patrem nostrum qui est in cœlis. Sit in lingua tua ædificationis sermo, sit zeli feruor in animo. Et præter hæc, cuncta quæ officio tuo conueniunt, cum ea temperantia agas, vt quæ pallei dignitas expetit videaris feruenter amplecti, & gloriam sempiternam acquirere tibi possis in cœlis. Adijcimus quoque vt cùm te, vel aliquem suffraganeorum tuorum mori contigerit, baculus pastoralis & annulus in Ecclesia remaneant propria, sub fideli custodia constituti, ad successoris vsum cum Deo fauente consecrationem acceperit conseruandi. Cœmiteria quoque Ecclesiarum, ac Ecclesiastica beneficia, nullus hæreditario iure possideat. Quòd siquis hoc facere contenderit censura Canonica compescatur. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Archiepiscopo, vel tuorum quolibet successorum, nullus ad eandem Ecclesiam in archiepiscopum eligatur, nisi quem suffraganei Episcopi, & Canonici eiusdem Ecclesiæ

vel maior pars consilij sanioris, sicut est hactenus obseruatum, secundum Deum prouiderint eligendum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare: sed omnia integra conseruentur tuis, ac tuorum successorum vsibus omnimodis profutura. Salua sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona, &c. vsque districtæ vltioni subiaceat: cunctis autem eidem loco, &c. vsque inueniant: Amen, Amen, Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi. Cardinalis Sãctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij viij. Idus Aprilis. Indictione xiij. Incarnationis Dominicæ, Anno millesimo ducentesimo decimo. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XLIX.

MAGISTRO NICOLAO MISNEN. ET BVRCARDO VVRCINENSI CANONICIS.

Mandat vt super lite in Curia Romana pendente testes recipiant.

CVM dilecti filij Otto Subdiaconus noster, & Gualterius, qui se gerit pro Magdeburgensi Præposito, coram nobis de sententia litigarent, quam super Præpositura Magdeburgen. venerabilis frater noster .. Maguntinus Archiepiscopus, & condelegati sui pro ipso Subdiacono promulgarant: petente illam altero infirmari, reliquo verò ipsam multipliciter deffendente. Nos tandem volentes de principali negotio, & contingentibus illud fieri certiores; cùm ex litteris Apostolicis, in quibus videbatur processus negotij exaratus, perpendi nõ posset, an super eo lis fuerit cõtestata; nec coram Archiepiscopo & condelegatis suis fuerit contestatio litis facta; sed à iam dicto Galterio ad declinandum eorum iudicium appellatum. Decreuimus, vt eadem sententia non obstante: præfatus O. facultatem haberet proponendi de nouo contra electionem & personam Galterij siqua vellet: & ipse se ad singula deffendendi. Proposuit igitur dictus O. quòd electione sua quæ facta fuerat pluribus Canonicis præsentibus, & nequaquã contradicentibus non cassata: cui tamen idẽ non pro ipsa promouenda, sed pro alia infirmanda tantùm insistit; Electio memorati B. dum excommunicationis vinculo teneretur, præsumpta fuit. Non solùm post diuersas appellationes ab ipso rationabiliter interpositas, & iter arreptum ab eo pariter & Lodulpho, ac Lodoico atque Crascone concanonicis suis ad sedem Apostolicam accedendi, verùm etiam legitimis eorundem concanonicorum suorum appellationibus vilipensis, vltra semestre quoque tempus, & circa terminum à Ven. F. nostro Magdeburgensi Archiepiscopo assignatum, infra quem idem O. & socij sui poterant ad Ecclesiam pro facienda electione redire. Super quibus testes suos recipi postulauit. Ad hæc dilectus filius .. Custos Magdeburgen. contra eandem electionem obiecit, quòd post appellationem ab eo legitimè interpositã fuerat attentata. Et super hoc quosdam testes coram dilecto filio nostro. Pelagio Sanctæ Luciæ ad septa solis Diacono. Cardin. eis à nobis auditore concesso produxit, & adhuc alios intendit producere coram

D 2

nobis. Præfatus verò Galterius ex aduerſo reſpondens, & negans quæ propoſita fuerant contra eum, quædam ſuper facto electionis ſuæ, quædam etiam contra excommunicationis exceptionem ſibi obiectam propoſuit replicando, & ea ſe obſtulit oportuno tempore probaturum; petens interim quoſdam teſtes quos præſentes habebat recipi ſuper illis. Videlicet, quòd ſæpedictus O. appellationi quam fecerat, ſuper eo quod non reſpondebatur litteris noſtris pro ipſo directis, renunciauit expreſſe. Quòd Archiepiſcopus cùm oporteret ipſum. Legatis noſtris occurrere, appellauit: ne Capitulum ante reditum ſuum ad electionem procederet, cui de more intereſſe debebat. Quòd maior & ſanior pars Capituli conſenſit inducijs, quas idem Archiepiſcopus poſtulauit, vt ſcilicet electio vſque ad eius reditum differretur. Et Conradus & Craſco ſocij eiuſdem Ottonis ipſis inducijs conſenſerunt. Et quòd demum à maiori & ſaniori parte Capituli, in Præpoſitum ſit electus. Adiciens quòd memoratus O. admittendus non eſſet ad exceptionem quam de ipſius excommunicatione proponit: tum quia ſimoniam in ſuæ nominationis facto ipſum commiſiſſe dicebat; tum etiam propter alias cauſas quas aſſerebat conſiſtere circa factum: cùm illum communicaſſe ſibi tam ante cauſam aſtrueret, quàm in cauſa. Sed ad hæc idem Otto reſpondit; quòd licèt omnino nullam commiſerit ſimoniam, quin potiùs ipſe Galterius ſimoniacam commiſerit prauitatem, per replicationem tamen præmiſſam de iure non poſſet excommunicationis probatio impediri, cùm exceptionem huiuſmodi talis replicatio non contingat. Etſi etiam verum eſſet, quòd tam ante cauſam, quàm in cauſa præfato communicaſſet Galterio, ipſe tamen non debuiſſet eum in manifeſto vitare; tum quia denuntiatus non fuerat, & tam à Prælatis, quàm alijs communicabatur eidem; tum quia etſi crederet eum in canonem latæ ſententiæ incidiſſe, ſicut ei fuerat intimatum, non tamen hoc viderat per ſe ipſum, ſed confidebat per alios id poſſe probare. Quia igitur replicationes huiuſmodi non ſolum inualidæ ſunt, ſed & friuolæ reputandæ. Nos eis nequaquam obſtantibus, quoſdam teſtes ſuper aliquibus præmiſſorum recipi fecimus vtrinque productos, & depoſitiones eorum ſub eiuſdem Cardinalis ſigillo apud ſedem Apoſtolicam reſeruari. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandantes, quòd recipiatis alios teſtes, tam ſuper his ſupra quibus iam ſunt teſtes producti, quàm etiam ſuper alijs in narrationibus partium comprehenſis, & eos inſuper quos ad replicationem teſtium partis aduerſæ vtralibet pars duxerit producendos, & depoſitiones eorum examinetis prudenter, ac fideliter conſcribatis, eáſque ſub ſigillis veſtris incluſas ad ſedem Apoſtolicam deſtinetis, præfigentes partibus terminum competentem, quo ſe noſtro conſpectui repræſentent, iuſtam auctore Deo ſententiam recepturæ. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram Eccleſiaſticā appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi quicquam humanitus alterutri veſtrum cōtingeret, vt his fideliter exequendis, ſicut iuramento præſtito vterque tenetur, vſque ad Kalen. Octobris proximò futuras intereſſe non poſſet; ex tunc dilectus filius Florentius Abbas de Sichem, omni cōtradictione, ac appellatione ceſſantibus, præmiſſa cum reliquo auctoritate præſentium exequatur. Nullis litteris obſtantibus, præter aſſenſum partium à ſede Apoſtolica impetratis. Datum Lateran. v. Idus Aprilis, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA L.

NOBILI MVLIERI A. SORORI NOBILIS VIRI .. MARCHIONIS MISNEN.

Super diuortio Regis Boemorum & sororis Marchionis Misnen. ac super inductione sororis Regis Vngariæ partium propositionibus & exceptionibus vtrinque expositis, dilationem & terminum peremptorium eis concedit, ad litem fine debito terminandam.

DVDVM ad aures nostras ex parte tua quæstione perlata: quòd cùm charissimus in Christo filius noster ... Rex Boemorum illustris te duxisset legitimè in vxorem, ac decem & octo annis & ampliùs velut coniugem legitimam pertractasset, filijs & filiabus ex te susceptis. Ac venerabilis frater noster Pragen. Episcopus ad petitionẽ & mandatum eiusdem Regis, te volente ad causam accedere, vt tuas coram eo proponeres rationes, sed à satellitibus memorati Regis prohibita; post appellationem ad nos interpositã diuortij sententiam promulgasset, à qua fecisti per Capellanum tuum intra decendium appellari. Eodem Rege supraducente postmodum charissimam in Christo filiam C.. sororem charissimi in Christo filij nostri ... Regis Vngarorum illustris, post diuersas litteras super eodem negotio impetratas, demum ven. fra. nost. Halbestaten. & .. Hambembergen. Episcopis, & dilecto filio ... Abbati de Potca dedimus in mãdatis, vt vocatis ad suã præsentiam quos noscerent euocandos, inquirerent diligentiùs veritatem, & quod inuenirent, per suas nobis litteras intimarent: vt ex eorum relatione sufficienter instructi procedere liberiùs in negotio valeremus. Ipsi verò testes postea receperunt ex tua parte productos, qui iurauerunt pro vtraque parte dicere veritatem; & depositiones eorum proprijs sigillis inclusas ad nostram præsentiam trãsmiserunt. Verùm cùm procurator tuus, & nuntius eiusdem Regis, propter hoc apud sedem Apostolicam constituti, coram dilecto filio nostro P. Titulo Sancti Marcelli Presbytero Card. quem ipsis dedimus auditorem, aliquandiu litigassent; & procurator ipse attestationes easdem approbandas assereret, & nuntius ex aduerso eas vt pote lite non contestata, & post appellationem ad nos legitimè interpositam inordinatè receptas, peteret reprobari. Nos intellectis per Card. ipsum vtrinque propositis, attestationes præfatas, nec approbandas duximus, nec etiam reprobandas, sed eas tempori discussionis decreuimus reseruari, vt tunc contra illas allegaretur à partibus, & pro illis. Ven. fratri nostro Salsburgen. Archiepiscopo & eius coniudicibus iniungentes, vt partibus ad locum idoneum conuocatis, omni excusatione, ac occasione cessantibus, reciperent testes quos pars tua, vel Regis cùm nondum didicissetis testificata super processu Pragen. Episcopi vel prædictorum iudicum, duceret producendos. Ita quòd tu testes quos prius induxeras, vel alios si velles inducere minimè vetareris, cùm non renuntiasses testibus producendis: & gesta omnia redacta in scriptis ad sedem Apostolicam destinarent, præfigentes partibus terminum competentem, quo nostro se conspectui præsentarent sententiam recepturæ. Qui quoniam propter impedimẽta varia procedere nequiuerunt: venerabilis frater noster H. Hostien.

Episcopus, & dilectus filius L. Tituli Sanctæ Crucis Presbyter Cardinalis, qui tunc legationis officio in Teutonia fungebantur, auctoritate, tam nostra, quàm sua, Auelbergen. Episcopo tunc electo .. & Sancti Georgij & de Sichem Abbatibus, iuxta præscriptam formam idem negotium commisere. Qui post multos causæ circuitus, sicut ex litteris prædictorum Episcopi, & Abbatis de Sichem nobis innotuit, memorato Regi, qui propter contumaciam manifestam fuerat excommunicatus ab eis, absolutionis beneficium impenderunt, ab eodem recepta iuratoria cautione, quòd pareret iustitiæ coram ipsis. Cui cùm diem & locum ad persequendum negotium peremptoriè assignassent, propter contumaciam suam demum in priorem eum sententiam reduxerunt, recipientes testes ex tua parte productos. Cùm autem postmodum iteratos clamores nostris auribus inculcasses, & nos deliberauerimus cum fratribus nostris, quid ad expediendum negotium totiens impeditum agere deberemus: hoc tandem occurrit, vt sub examine nostro causa eadem ventilata, finem debitum sortiretur. Vnde venerabili fratri nostro .. Maguntin. Archiepiscopo dedimus in præceptis: vt ex parte nostra partibus pro termino peremptorio Kalendas Octobris proximò præteritas assignaret, infra quas per se aut responsales idoneos, cum omnibus quæ ad causam necessaria noscerent, nostro se conspectui præsentarent, sententiam recepturæ. Supradictæ quoque C. Sorori Regis Vngariæ, quam sibi Rex Boemiæ copularat, citationis tenorem iussimus intimari: vt si vellet, ad defensionem suam idoneos dirigeret responsales. Porro cùm nuper dilecti filij tuus & ... ac .... tam ipsius Regis quàm C. Sororis Regis Vngariæ procuratores, propter hoc ad sedem Apostolicam accessissent: procurator tuus depositiones testium coram primis, & secundis iudicibus productorum petijt publicari, & tibi beneficium restitutionis impendi sentētia prædicti Pragen. Episcopi reprobata, ad assertionem propriam roborandam, multis iuris Canonici, & ciuilis argumentis inductis. Procuratores verò partis aduersæ attestationes ipsas aperiendas non esse dicebant, neque secundùm eas in negotio procedendum; quoniam iudices lite non contestata, & iuris ordine prætermisso, ac postposita appellatione ad nos legitimè interposita, pro eo quòd locum suspectum assignauerant ipsi Regi, in negotio processerant memorato. Et quia præfata Soror Regis Vngariæ ad causam euocata non fuerat, ad quam eiusdem negotij defensio pertinebat. Cùm enim ipsa, postquam super sententia diuortij inter te ac sæpedictum Regem, à præfato Episcopo promulgata extitit, coram multis Prælatis Vngariæ facta fides eidem, Regi fuerit in conspectu Ecclesiæ copulata; ea indefensa & non citata, quæ in quasi possessione ipsius Regis, cuius restitutio petebatur, tunc temporis existebat, non debuit in negotio supradicto procedi. Maximè cum expressum fuerit in litteris trāsmissis eisdem, vt vocarent quos noscerent euocandos; vnde non solùm Rex, sed & ipsa quoque C. debuit euocari. Cùm taliter fuisse nostra intentio videretur, ex eo quod vltimæ citationis tenorem non solùm Regi, sed etiam dictæ nobili mandauimus intimari; vt si vellet præfixo termino ad defensionem suam idoneos dirigeret responsales. Prædicta verò probare, procuratores ipsi multis rationibus nitebātur. Attestationes quoque secundo loco receptas, eadem pars proposuit respuendas; cùm iudices qui testes receperant, postquam ab eis, vt pote manifestè suspectis, ad nos fuerat

appellatum, eiuſdem Regis nuntio propter hoc ſpecialiter ad ſedem Apoſtolicam deſtinato, duxerunt in negotio procedendum. Ex eadem inſuper fuit parte propoſitum, quòd tu nequaquam eras reſtitutionem poſtulans audienda; cùm ſpoliata fueris auctoritate iudicis, qui præſumitur legitimè proceſſiſſe, nec abſque ipſius C. poteras præiudicio, & iactura reſtitui, quæ in præfati Regis quaſi poſſeſſione Eccleſiæ auctoritate tunc erat: cùm is qui auctore prætore poſſidet iuſtè poſſidere regulariter videatur. Eadem quoque pars proponebat, te non debere contra ſententiam prædicti Epiſcopi Pragen. audiri, quam tua ſponte olim duxeras approbandam, maximè cùm ex parte prædictæ Sororis Regis, ſuper conſanguinitatis linea inter te ac præfatum Regem in cõtinenti probationes legitimæ offerrentur. Cùm etſi ferretur forſitan ſententia contra Regem, nihilominus eius eſſet executio differenda, ne antedictæ C. circa poſſeſſionem Regis poſſet præiudicium generari: ſicut in quodam alio caſu non multùm huic abſimili dicimur diffiniſſe. Cæterùm ad hoc quod præmiſſum eſt, lite nõ conteſtata priores iudices proceſſiſſe; fuit ex tua parte reſponſum: quòd hoc pars altera non poterat allegare. Cum enim confiteretur litem coram Pragen. Epiſcopo conteſtatam, qui diuortij ſententiam promulgauit, in appellationis cauſa quæ intelligitur eadem cum priori, litem nõ oportuit denuo cõteſtari. Sed etſi litem non fuiſſe coram Epiſcopo conteſtatam pars eadem fateretur, cùm tamen teſtes fuerint ab ipſa producti contra te, non poterat allegare: quòd lite non conteſtata teſtes minùs legitimè produxiſſes, cùm fruſtra legis auxilium inuocet qui committit in legem. Sed nec dicta Soror Regis Vngariæ imo Rex ſolummodo debuit à iudicibus memoratis citari, quem cauſa principaliter contingebat. Cùm principali quæſtione deciſa, cauſa ipſius C. quæ acceſſoria videbatur, per conſequentiam ſopiretur, maximè cùm ad defenſionem cauſæ quæ publicè agebatur, ſi ſibi præiudicari timebat, ſe potuerit obtuliſſe. Sed nec omnes quos quæſtio mota contingit, ad examinationem euocantur ipſius: ſicut in multis caſibus eſt videri ciuilibus legibus comprehenſis. Quanquam ad cautelam, & ex gratia ſpeciali mandauerimus Archiepiſcopo Maguntin. vt citationis tenorem ſupradictæ nobili nuntiaret. Propoſuit etiam procurator tuus: non poſſe partem alteram allegare; quòd atteſtationes vltimæ poſt appellationem ad nos interpoſitam à iudicibus fuerint inordinatè receptæ; cùm poſtmodum eorundem iudicio ſe promiſerit iuramento interpoſito parituram, propter quod renuntiaſſe appellationis beneficio videbatur. Contra quod pars aduerſa dicebat: quòd ſub conditione fuerat præſtitum huiuſmodi iuramentum, niſi videlicet Regis nuntius propter hoc ſpecialiter ad noſtram præſentiam deſtinatus, mandarum ex parte noſtra contrarium reportaret. Reſtitutionem quoque à te petitam, à dicta Sorore Regis impediri non poſſe dicebat, eo prætextu videlicet quòd auctore prætore cœperat poſſidere. Nam ex facto Epiſcopi qui poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam inordinatè proceſſerat, huiuſmodi fuerat auctoritas vſurpata. Sed nec conſanguinitatis obiectu, per eam poterat reſtitutio impediri; cùm & Rex ipſe hoc idem allegans minimè audiretur. Illud nihilominus friuolum eſſe dicebat, quòd tu approbaſſe ſententiam dicebaris: cùm per approbationem tuam ſententia nequiuerit robur ſumere; quæ irrita fuerat ipſo iure. Cùm igitur ſuper his, & alijs vtrimque propoſitis nobis nequi-

uerit fieri plena fides super processu Pragen. Episcopi coram nobis lite legitimè contestata, & quibusdam testibus super ipso, pro parte Regis receptis, vniuersis exceptionibus saluis de procuratorum vtriusque partis assensu, tam tibi quàm parti aduersæ, dilationem, vsque ad Festum Sancti Martini primò venturum duximus concedendam. Præsentium tibi auctoritate mandantes, quòd nisi forsan interim inter vos honesta poterit concordia prouenire, in eodem termino quem tibi peremptorium assignamus, per responsales idoneos & sufficienter instructos, super omnibus quæ spectant ad causam compareas coram nobis, vt per nos causa ipsa diligenter examinata finem debitũ sortiatur. Datum Lateran. Idus Aprilis, Pontificatus nostri, anno tertiodecimo.

Scriptum est in eundem ferè modum. Illustri Regi Boemorum. Datum Lateran. &c. vt in alia.

In eundem ferè modum scriptum est nobili mulieri C. Sorori Regis Vngariæ. Vsque, duximus concedendam. Vnde memoratis Regi & nobili dedimus in mandatis, quatinus nisi forsan interim inter vos, &c. vt in alia in eundem ferè modum. Vsque, finem debitum sortiatur. Tibi quoque mandamus, vt si volueris procuratorem ad eundem terminum pro te dirigas sufficienter instructum. Datum, vt in alia.

EPISTOLA LI.

RANVLPHO PRIORI ET CONVENTVI HOSPITALIS SANCTI THOMÆ MARTYRIS, ET BEATI ANTONII ABBATIS DE PORTA MILETI DE CADOMO, TAM PRÆSENTIBVS QVAM FVTVRIS REGVLAREM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

Confirmat Hospitale Sancti Thomæ cum possessionibus.

RELIGIOSAM vitam eligentibus Apostolicum conuenit adesse præsidium; ne fortè cuiuslibet temeritatis incursus, aut eos à proposito reuocet, aut robur, quòd absit, sacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris postulationibus clementer annuimus, & præfatum hospitale, in quo diuino estis obsequio mancipati, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes: vt ordo Canonicus, qui secundùm Deum, & Beati Augustini regulam in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascúmque possessiones, quæcúmque bona idem hospitale impræsentiarum iustè ac Canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino poterit adipisci; firma vobis vestrísque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo præfatum hospitale situm est, cum omnibus pertinentijs suis, de Dono Vvilli, Comitis de Magnauilla, dimidium modium frumenti, & dimidium ordei in suo molendino de Molineaus. De dono Roberti de Harecort vnum sextarium frumenti, apud Posteinie. De dono Thomæ Malfillaste, nemus suum de Roella, & dimidiũ modium auenæ apud Cussie. De dono venerabilis fratris nostri R. Baiocen.

Episcopi, pratum quod fuit Radulphi Leueel; & redditum quem inde percipiebat, videlicet quatuor sestarios frumenti. De dono Martini Fobert, & Ricardi fratris sui, de assensu, & voluntate Petronillæ & Nicolaæ vxorum suarum, tres acras terræ & dimidiã. De dono Regerij de Ammundeuilla, octo acras & dimidiam, & vnam virgam terræ, in territorio de Borgesbu. Ex dono Vvilelmi de Oilie Archidiaconi Andegauen. vnum sextarium frumenti, & duos sextarios ordei, in molendino suo de Oilie. Ex dono Lohulidi de Flamanuill sex solidos Turonensium, in feudo Vvilelmi filij Rohais apud Aumarsnil. Ex dono Ricardi filii Ricardi Henrici decem libratas redditus, in villa Cadomi acquisitione Vvilelmi de Sancto Martino. Ex dono Rogerij filij Roberti Tioudi, dimidium modium ordei apud Soliers, & sex solidos Turonen. & duos capones, duas gallinas, & viginti oua. Ex dono Simonis de Locheles, terras apud Broie ad dimidium modium frumenti. Ex dono Radulphi de Clinchamp, & Hugonis fratris eius, terras apud Rosel ad tredecim sextarios frumenti. Ex dono Ricardi militis, apud Colomp. sex sextarios frumenti, & vnam gallinam. Ex dono Ricardi de Berner. quinque sextarios ordei apud Columbell. Ex dono Vvilelmi Motin, quinque acras terræ, & dimidiam apud Eschai. Ex dono Iuonis de Alemannia, sex sextarios frumenti, duas gallinas, & viginti oua, & quartam partem cuiusdam molendini apud Maletot. Ex dono Reginaldi, & Gaufridi Lesblaiers, quinquaginta tres solidos, & quatuor denarios in vico Oxomen. Ex dono Thomæ Grauerenc, viginti solidos apud Vuauceles. Ex dono Roberti Gouz, tres sextarios frumenti in molendino suo apud Vvadum de Cõdrei. Ex dono Vvilelmi de Merlai, vnam acram terræ, & dimidiam, apud Audrei. Ex dono Vualteri de Aignealil, tres minas frumenti, & tres minas ordei, in territorio Cadomen. Ex dono Simonis de Buesuill. vnũ sextarium frumenti, in molendinis de Buesuill. Ex dono Maneri Sellonis, duodecim acras terræ apud Feugeroloes. Ex dono Roberti de Briucort, tres sextarios ordei in molendino de Babamuill. Ex dono Roberti Iugan, decem & octo acras terræ, apud Capellam Engeuger. Ex dono Reginaldi de Barneres, duodecim solidos, duos capones, & triginta ouã, apud Bouealuill. Ex dono Ricardi de Audrie, tertiam partem terræ suæ, apud Fontenei. Ex dono Hurtaudi, vnã acram terræ apud Maletot. Ex dono Vvilelmi Bacun de Formignie, vnam acram terræ apud Arthence. Terras, & redditus quos Alanus Lebtet, Radulphus Pucras, vt Vvilelmus Lauielle, & fratres ipsius, domui vestræ pietatis intuitu concesserunt. Sanè noualium vestrorum quæ proprijs manibus aut sumptibus colitis, siue de vestrorũ animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat: liceat quoque vobis, clericos, vel laicos liberos & absolutos è sæculo fugientes, ad conuersionem recipere; & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, vt nulli fratrum vestrorum post factam in hospitali prædicto professionem, fas sit sine Prioris sui licentia, de eodem loco discedere: discedentem verò, absque communium litterarum vestrarum cautione, nullus audeat retinere. Statuimus insuper, vt nulli liceat nouas & indebitas consuetudines, aut exactiones vobis, aut capellis vestris imponere, aut in vos, vel Domum, siue Capellas prædictas, sinè manifesta, & rationabili causa excommunicationis, vel interdicti sententias promulgare. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis

clausis ianuis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis suppressa voce, diuina officia celebrare. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Priore, vel tuorum quolibet successorum; nullus ibi, qualibet surreptionis astutia, seu violentia, præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum maior pars consilij sanioris, secundùm Deum, & Beati Augustini regulam prouiderint eligendum. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus; vt eorum deuotioni & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi fortè excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat. Salua tamen iustitia illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatam domum temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare. Sed omnia integra conseruentur, eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura Salua sedis Apostolicæ auctoritate, & Diocesani Episcopi Canonica iustitia. Siqua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, &c. vsque, districtæ subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, &c. vsque, præmia æternæ pacis inueniant. Amen, Amen, Amen. Datum Lateran. per manuum Ioannis Sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi. Card. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij. viij. Idus Aprilis. Indictione decimatertia. Incarnationis Dominicæ, Anno millesimo ducentesimo decimo. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij. Anno xiij.

EPISTOLA LII.

R. DE SOVREBI CLERICO.

Confirmat Prabendam ab Archiepiscopo assignatam.

CVM Ecclesia Suvvellen. in prouentibus, & in Clericorum numero penuriam pateretur, venerabilis frater noster G. Eboracēsis Archiepiscopus ad supplendum defectum huiusmodi, & cultum diuini nominis ampliandum, cum consensu Capituli eiusdem Ecclesiæ, de quadam magna præbenda in eadem Ecclesia tunc vacante, duas præbendas instituit, duobus Clericis in perpetuum conferendas. Quarum vnam, scilicet Ecclesiam de Muskeham, cum pertinentijs suis idem Archiepiscopus dudum Magistro T. De Disce Clerico suo contulit: eoque illam postmodum resignante ipsam tibi liberaliter assignauit, quam postulasti tibi per sedem Apostolicam confirmari. Nos igitur tuis iustis postulationibus grato concurrentes assensu, dictam præbendam cum communia pertinente ad ipsam, sicut eam iustè possides & quietè, auctoritate tibi Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. v. Idus Aprilis, Pontificatus nostri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LIII.

ALBERTO FERENTINATI EPISCOPO.

Locat quendam locum ad construendum Molendinum, sub annua pensione.

VIA te, sicut venerabilem fratrem, vinculo sinceræ charitatis amplectimur, in his quæ secundùm Deum possumus, prompta tibi volumus benignitate deferre. Quocirca, venerabilis in Christo frater, tuis precibus inclinati: locum qui dicitur Molendinum de Papa, cum omni iure nostro, ad constuendum ibidem Molendinum, tibi & duobus successoribus tuis, titulo locationis sub annua pensione vnius libræ ceræ concedimus. Ita videlicet, quòd post decessum eorundem successorum tuorum, locus ipse cum omni melioratione sua, liberè ad Romanam Ecclesiam reuertatur. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ locationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Lateran. vij. Kalen. Maij, Pontificatus nostri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LIV.

NICIENSI EPISCOPO ET LIRINENSI CLAVSTRALI, ET DE MOGENIS PRIORIBVS ANTIPOLITAN. DIOCESIS.

Mandat vt mulierem quandam ad maritum suum redire cogant.

CCEDENS olim ad Apostolicam sedem R. de Fonte Laicus, sua nobis conquestione monstrauit, quòd cùm Rixendam filiam Benedicti de Grassa Antipolitan. Diocesis duxisset legitimè in vxorem, & inter eos fuisset carnalis copula subsecuta: dictus B. in contrarium voluntate mutata, ipsum coram venerabili fratre nostro Antipolitan. Episcopo traxit in causam, dictam filiam suam asserens sibi coactam nupsisse. Cuius dictus Episcopus fauere cupiens voluntati, probationes eiusdem R. admittere recusauit, cum impetu proferens, quòd antedictæ mulieri nubendi alij licentiam concedebat: à quo grauamine idem vir ad sedem Apostolicam appellauit, præfatæ inhibens mulieri, ne alij viro se præsumeret copulare. Sed dictus pater eandem filiam suam clam, non in facie Ecclesiæ, nihilominus cuidam Bertrando nomine minùs licitè copulauit. Quare venerabili fratri nostro Vigintimilien. Episcopo, & dilecto filio Abbati Sancti Honorati, & Magistro R. Rectori Ecclesiæ Sancti Michaelis Antipolitan. Diocesis dedimus in mandatis, vt inquisita super præmissis diligentiùs veritate, quòd Canonicum esset statuere procurarent, facientes quod statuerunt per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Ad quorum ire præsentiam, sicut eorum transmissæ nobis litteræ continebant, pars mulieris sæpius citata contempsit. Accedens tandem post multum temporis inter-

uallum, & asserens mandatum Apostolicum per suppressionem veritatis obtentum, proposuit mulierem eandem dicto R. cui coacta nupserat, minùs legitimè copulatam, nec interuenisse carnalem copulam inter eos inficians: & improbare contendens, quòd dictus Antipolitanus probationes ipsius R. admittere recusarit, & quòd præcipitarit sententiam contra eum. Præfato igitur R. probationes super omnibus quæ ad obtinendum mandatum nostrum dixerat offerente, ipsi testes receperunt hinc inde. Et quoniam ad multas dilationes quas dederant ad probandum, & ad vnum peremptorium pars non venerat mulieris; cùm vellent dicta testium publicare, procurator mulieris ipsius qui venerat ad aliud peremptorium quod assignauerāt, appellauit; litteras arguens falsitatis, & bullam volens astruere, quia punctus deerat, esse falsam. Cúmque dicti iudices appellationi ab eo interpositæ detulissent, eandem causam cum attestationibus receptis, ad nos sufficienter remiserunt instructam, Festum Beati Lucæ proximò præteritum vtrique parti terminum præfigentes, quo cum ipsis nostro se conspectui præsentarent. Nos igitur auditis attestationibus ipsis & pleniùs intellectis, quia nobis constitit per easdem, mulierem ipsam in dictū virum suum præstitisse consensum. Discretioni vestræ per Apostolica scripta præcipientes mandamus: quatinus eandem, vt ad virum suum redeat, & affectui ei adhæreat coniugali; patrem quoque, ac matrem, ne consilium & auxilium ei præstent quo minus reuertatur ad ipsum monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione remota cogatis. Nullis litteris veritati & iustitiæ præiudicantibus à sede Apostolica impetratis. Quòd si non omnes, &c. Tu frater Episcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. vij. Kal. Maij. Pontificatus nostri, anno tertiodecimo.

EPISTOLA LV.

MONACHIS SANCTI IVLIANI ET .. PERSONÆ ECCLESIÆ SANCTI DIONISII DE AMBASIA.

Confirmat compositionem factam inter Monachos Sancti Iuliani & Canonicos Sancti Florentini, super iure Parrochiali eiusdem Castri.

CVM inter vos ex parte vna, & Canonicos Sancti Florentini Diocesis Turonen. ex altera, super iure Parrochiali eiusdem Castri, per vtriusque partis procuratores in nostra præsentia quæstio verteretur. Ad hanc tandem concordiam spontanei deuenerunt: vt videlicet Dominus Castri prædicti cum familia sua quam exhibet, milites verò cum familijs illis quæ percipiunt victum & vestitum ab eis quotidianum, necnon omnes Clerici eiusdem Castri cum familijs suis quas exhibent, prẹter illos dumtaxat, siue Clericos, siue Laicos, qui de familia Sancti Thomæ, ac Sancti Dionisij, & Sancti Saluatoris esse noscuntur, Canonicis memoratis, & eorum Ecclesiæ de cætero Parrochiali sint iure subiecti. Ipsi quoque Canonici, in quindecim Balijs inferiùs aunotatis, habeant decem & octo Baliuos, cum familijs eorum victum & vestitum quotidianū percipientibus ab eisdem. Ita quod id, nec minui valeat, nec augeri. Nomina

verò

verò Baliuorum, & Baliarum ſunt iſta. Præpoſitura Caſtri, Pedagiaria, Pontonaria, Annonaria, Præpoſitura Varannæ, Præpoſitura Ioannis de Ambaſia, Præpoſitura Peronellæ de Vindocin. Villicus Domini de Nœreio. Præpoſitura Bertranni militis. Carpentaria Domini Ambaſiæ, Calderaria Domini, Bucheria Domini, Excluſariat, Tabernaria, & Foreſtaria. Verùm in tribus vltimò nominatis ſex habere debebunt, & vnum in qualibet præmiſſarũ. Sanè corpora Parrochianorum ſuorum in cœmeterio Eccleſiæ Sancti Dioniſij, quòd tam vobis, quàm præfatis Canonicis eſt commune, de cætero tumulabuntur à Canonicis memoratis, niſi aliàs decedentes elegerint ſepulturam. Et eadem corpora priùs per eos in præfatam Sancti Dioniſij Eccleſiam inferentur; & miſſarum officijs, ſiquidem tempus fuerit celebrandi, à Monachis, vel Presbytero celebratis, oblatio ad Monachos & Presbyterum deuoluetur: quòd ſi tempus non fuerit celebrandi, huiuſmodi corpora defferri ad ſepulturam ab Eccleſia memorata debebunt. Reliquum autem officium ad ſepulturam pertinens, pro ſui dignitate Conuentus celebrabunt Canonici antedicti; quod non ſolummodo de Parrochianis eorũ ſtatutũ eſt eſſe ſeruandum, ſed etiam de omnibus alijs, ad quorum exequias in Eccleſia Sancti Dioniſij celebrandas fuerint euocati. Chriſma verò & oleum Sanctum ab Eccleſia ipſa recipient ſimul & ſemel in anno. De feudatarijs inſuper eſt ſtatutum: vt quicumque ipſorum habuerit plura feuda, vel vnum, etſi plura integra feuda ad plures perſonas deuenerint, quicumque habuerit integrum cum omni familia ſua quam exhibet; ſi verò integrum feudum in plures fuerit partes diuiſum, is qui partem tenuerit principalem, Eccleſiæ Sancti Florẽtini Parrochianus exiſtet. Reliquos autem omnes Eccleſia Sancti Dioniſij obtinebit. Nos igitur concordiam approbantes eandem, ipſam auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. decimo. Kal. Maij. Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA LVI.

CANONICIS SANCTI FLORENTINI.

Super eodem.

CVM inter vos ex parte vna, & Monachos Sancti Iuliani ac .. Perſonam Eccleſiæ Sancti Dionyſij de Ambaſia Diœceſis Turonen ex altera, &c. vt in alia, vſque, eſſe noſcuntur. Vobis & Eccleſiæ veſtræ de cætero Parrochiali ſint iure ſubiecti. Præterea vos in quindecim Balijs inferiùs annotatis, habeatis decem & octo Baliuos, &c. vt in alia, vſque, vltimò nominatis. Sex habere debebitis, & vnum in qualibet præmiſſarum. Sanè corpora Parrochianorum veſtrorum in cœmeterio Eccleſiæ Sancti Dionyſij, quod tam vobis quàm Capellano & Monachis eſt cõmune de cætero tumulabuntur à vobis, niſi aliàs decedentes elegerint ſepulturam, & eadem corpora priùs per vos in præfatam Sancti Dioniſij Eccleſiam inferentur, &c. vt in alia. vſque, pertinens pro veſtri dignitate, Conuentus celebrabitis. Quod non ſolummodo de Parrochianis

E

vestris statutum est, &c. vt in alia, vsque, celebrandas fueritis euocati. Chrisma verò & oleum sanctum ab eadem recipietis Ecclesia simul & semel in anno De feudatarijs insuper est statutum, &c. vt in alia, vsque in finem per totum. Datum similiter, vt in alia per totum.

EPISTOLA LVII.

EPISCOPO ET MAGISTRO ... FLO. ARCHIDIACONO ZAMOREN. ET ABBATI DE MOREROLA DIOCESIS ZAMOREN.

Committit inquisitionem super excessibus Canonicorum Portugallensium.

GRAVE gerimus & indignum, quòd cùm venerabilis frater noster Portugalen. Episcopus, post diutinas persecutionis angustias, quas à charissimo in Christo filio nostro illustri Rege Portugalen, & eius noscitur sustinuisse ministris, euasis demum fugæ præsidio custodijs violentis, bonísque suis non solùm Ecclesiasticis, verùm etiam patrimonialibus derelictis, compulsus sit pariter cum ... Decano suo, & alijs, licèt paucis, tribulationis propriæ participibus, pro commissæ sibi Ecclesiæ libertate, ad sedem Apostolicam confugere quasi nudus. Canonici Portugalen. Ecclesiæ, quos eius, vtpote boni Patris, oppressionibus compati decuisset; non solùm filialis compassionis dicuntur ei subtraxisse solatium, quinimo tantò nocentiores alijs, quantò peius familiaris solet lædere inimicus, sæuiendi aduersùs ipsum temeritate sua præbuisse videntur extraneis incentiuum. Dum tam ipsi quàm Ecclesiæ memoratæ Portionarij excommunicationi subiecti, diuina non erubuerunt officia celebrare, contempto temerè interdicto, primò vel secundò per eumdem Episcopum promulgato, super quo non relaxando ad sedem fuerat Apostolicam appellatum, & periurio nihilominus vilipenso, quod ijdem Canonici dignoscuntur circa præsens negotium incurrisse. Nolentes igitur tantam præsumptionis audaciam relinquere incorrectam: discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus; quòd inquisita & cognita veritate, si rem inueneritis ita esse, Canonicos & Portionarios memoratos subl.to cuiuslibet contradictionis & appellationis ob. beneficijs Ecclesiasticis & officijs spolietis. Nisi forsan ad interuentum & consilium præfati Episcopi, temperandum duxeritis huius Canonicæ disciplinæ rigorem. Volumus insuper & præcipimus, vt circa omnia quæ præmissa sunt, tam supra principali quàm supra incidenti appell. postposita procedatis. Quòd si non omnes, &c. Tu ea frater Episcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. iij. Idus Maij, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LVIII.

BVRGENSI EPISCOPO.

Terminat litem ortam super libertate Monasterij Oniensis cum Episcopo Burgensi.

RTA inter te & Monasterium Onien. super statu ipsius Monasterij quæstione, cùm venerabilis frater noster .. Segobien. Episcopus, & dilectus filius ... Palentinus electus, eam de nostro examinassent mandato; ipsámque sufficienter instructam ad nostrum remisissent examen. Nos tandem instrumentis, attestationibus, confessionibus, & allegationibus diligenter auditis, & perspicaciter intellectis, de communi fratrum nostrorum consilio, te ac L. Monacho procuratore prædicti Monasterij consensum præbentibus, ita duximus prouidendum, vt Burgen. Episcopus singulis annis semel ad idem Monasteriū causa visitationis accedat, vbi deuotè receptus, & per diem vnum honestè de bonis ipsius Monasterij procuratus, Capitulum intret, & habito ad Abbatem & Fratres exhortationis sermone, de statu eiusdem diligenter inquirat. Ac super his quæ in eo reformanda, vel ordinanda cognouerit, Abbas Episcopi salubre consilium studeat adimplere. Si verò infra octo dies illud exequi non curauerit, totius negotij veritatem, idem Episcopus Romano Pontifici per litteras suas studeat fideliter intimare. Ipse tamen, nec in Abbatem, nec in Conuentum excommunicationis, vel suspensionis, aut interdicti sententiam, hac vel alia occasione, inconsulto Romano Pontifice ferre præsumat: sed mandatum ipsius Romani Pontificis expectetur, vt in eodem negotio iuxta quod ipse mandauerit procedatur. Et si Abbas fuerit inuentus culpabilis, super eo quod Episcopi consilium non admisit, satisfaciat ei de moderatis expensis, quas propter hoc eum fecisse constiterit, nuntium ad sedem Apostolicam destinando. Cùm autem post consecrationem suam prima vice Burgensis Episcopus ad Monasterium ipsum accesserit, recipiatur ab Abbate ac Monachis cum processione solemni, & si voluerit celebret ibi Missam. Quotiens etiam inuitatus accesserit pro exhibendis Ecclesiasticis sacramentis, procuretur ab eis; ita quòd nunquam numerum personarum & euectionum excedat in Lateranensi Concilio diffinitum. Omnia siquidem Ecclesiastica Sacramenta quotiens indiguerint, ab eodem & non ab alio Episcopo exigant, & recipiant; dummodo gratiam Apostolicæ sedis habuerit, & ea gratis voluerit exhibere. Alioquin liceat illis quemcumque maluerint Catholicum adire Pontificem, qui ea sibi Apostolica fretus auctoritate concedat. Oniensis autem electus à Burgensi Episcopo benedictionem reuerenter exposcat, quam ipse illi gratanter impendat, difficultatem aut moram nullatenus ingerendo, nisi forsan ex publica fama, vel manifesta causa seu denuntiatione Canonica, rationabile quid obsistat. Et tunc etiam Romanus Pontifex consulatur, & ipsius beneplacitum expectetur. Ita quòd si constiterit Episcopum fuisse culpabilem, super eo quod benedictionem impendere noluisset electo, iustas ei refundat expensas, quas fecisse probabitur sedem Apostolicam consulendo. Cùm autem ab eo

fuerit benedictus, reuerentiam ei super his tantummodo quæ præscripta sunt repromittat, professione huiusmodi super altare in scriptis oblata. In cæteris autem præfatum Monasterium plena gaudeat libertate. Ne igitur quod à nobis pro parte tam Burgensis Ecclesiæ, quàm Monasterij Oniensis salubriter est prouisum, occasione qualibet imposterum possit infringi: præsentium auctoritate statuimus, vt contra præscriptam formam, nulla summorum Pontificum priuilegia, vel secularium Principum scripta, nulla denique munimenta, vel argumenta valeant præualere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prouisionis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Lateran.. x.. Kal. Maij, Pont. nostri, anno tertiodecimo.

EPISTOLA LIX.

ZAMOREN. .. ET LEGIONENSI EPISCOPIS.

Committit executionem sententiæ contra quam restitutio in integrum obtenta est.

VSCITATA super diuersis articulis inter ven. fratrem nostrũ Burgen. Episcopum, & Oniense Monasterium quæstione. Cùm ven. frater noster .. Segobien. Episcopus, & dilectus filius T. Palentinus electus, quibus auctoritate nostra dicta fuit causa commissa, eam sufficienter instructam ad nostram præsentiam remisissent. Nos eidem Episcopo & L. Monacho Monasterij Procuratori, qui propter hoc ad sedem Apostolicam venerãt, audientiam cõcessimus liberam & benignam. Qui cùm cœpissent principaliter litigare super statu Monasterij memorati, quod ad se de iure communi spectare dictus Episcopus proponebat, vtpote in sua Diocesi constitutum, cuius iuris vsum Burgensem Ecclesiam longis retroactis temporibus habuisse firmabat. Et ex parte Monasterij diceretur, illud per Principes seculares, & Romanos Pontifices, ab antiquo libertate donatum, & ipsum longissimo tempore vsum fuisse plenaria libertate. Nos auditis vtrimque propositis, de voluntate partum demum ex prouidentia inter eas duximus componendum, prout in alijs nostris litteris super hoc confectis plenius continetur. Postmodum verò partibus super subiectione ac libertate membrorum eiusdem loci, Monasteriorum videlicet Capellarum, Cellarum, & Prioratuum persequentibus quæstionem, quatuor sibi dictus Episcopus in præfatis locis, ad se de iure communi spectantibus, vt dicebat, cuius iuris vsum habuerat ab antiquo, specialiter vendicabat. Eorundem locorum Clericos asserendo teneri ad Episcoporum, Archidiaconorum, & Archipresbyterorum Burgen. accedere Synodos, excommunicationis, vel interdicti seruare sententias promulgatas ab eis, procurationes annuas exhibere, ac singulos aureos soluere Burgensi Episcopo nouiter substituto. Ad intentionem propriam roborandam super primis tribus articulis, ius commune secundùm quod dictos Clericos sicut & alios suæ Diocesis ad prædicta teneri, dicebat, ac iuris ipsius vsum liberum ab antiquo; & super quarto, antiquam & approbatam consuetudinem allegando. De quibus omnibus per

depositiones testium fidem factam esse dicebat. Verùm pars altera proposuit ex aduerso, supradicti Monasterij membra, sicut & ipsum cœnobium, ab antiquo fuisse sæcularium Principum, & Romanorum Pontificum, Vrbani secundi, Paschalis secundi, Eugenij tertij, & Alexandri tertij priuilegijs libertate donata; & longis retroactis temporibus huiusmodi fuisse libertate gauisa, sicut per ipsa priuilegia exhibita coram nobis, ac instrumentum Victoris quondam Burgensis Episcopi, & suorum depositiones testium manifestè constare dicebat. Nos igitur auditis & intellectis quæ vtraque pars proposuit coram nobis, super quatuor præmissis capitulis Monasterium Oniense de consilio fratrum nostrorum iustitia condemnauimus exigente. Sententia verò lata procurator præfatus ad probandam præscriptionem, tam super quatuor articulis prænotatis, quàm etiam supra quibusdam decimis post transactionem acquisitis à Monasterio, Ecclesijs & colonis ipsius ex Episcopi parte petitis, quarum controuersiam volebamus sententiæ calculo terminare, & in qua fuerat coram iudicibus supradictis conclusum, restitutionem in integrum nomine Monasterij postulauit. Et cùm super hoc coram nobis fuisset aliquandiu litigatum; nos deliberatione præhabita, restitutionem in integrum ad præscriptionem probandam, tam super quatuor articulis prænotatis, quàm etiam supra controuersia decimarum, eidem procuratori nomine Monasterij duximus indulgendam. Tibi frater Zamoren. & dilectis filijs Magistris Mauricio Archidiacono Toletan. & Michaeli Canonico Segobien. dantes nostris litteris in mandatis, vt recipiatis testes quos pars Monasterij ad probandam præscriptionem legitimam super quatuor articulis sæpedictis, & super capitulo decimarum, vel etiam Episcopus ad interruptionem probandam duxerit producendos. Et si de partium voluntate processerit, causam ipsam appellatione remota fine debito terminetis. Alioquin remittatis eandem ad nos sufficienter instructam, præfigentes partibus terminum competentem, quo nostro se conspectui repræsentent, sententiam dante Domino recepturæ. Ne verò per excogitatam malitiam, sicùt ex quibusdam præsumptionibus pluribus videbatur, effectum sententiæ in damnum Episcopi contingeret impediri; neue Monasterium per executionem sententiæ propter ipsas suspiciones incurreret detrimentum. Nos æquitate pensata ita duximus prouidendum, vt ante omnia supradicta sententia à nobis prolata per vos executioni mandetur. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus sententiam ipsam sublato appellationis obstaculo executioni mandantes, faciatis eandem inuiolabiliter obseruari. Contradictores per censuram Ecclesiasticam compescentes. Quod si non ambo his exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nihilominus exequatur. Datum Lateran. viij. Kal. Maij, Pontificatus nostri, anno tertiodecimo.

EPISTOLA LX.

ZAMOREN. EPISCOPO, ET MAGISTRIS MAVRICIO ARCHIDIACONO TOLETAN. ET MICHAELI CANONICO SEGOBIEN.

Mandat vt teſtes recipiant ſuper cauſa prædicta, vt & cautionem ab Epiſcopo Burgenſi.

SVA CITATA ſuper diuerſis articulis, &c. In eundem modum, vt in alia, per totum vſque, duximus indulgendam. Quocirca præſentium vobis auctoritate mandamus: quatinus recipiatis teſtes quos pars Monaſterij ad probandam præſcriptionem legitimam, &c. vt in alia. Vſque, à nobis prolata ſublato appellationis obſtaculo executioni mandetur, cuius executionem tibi frater Zamoren. & venerabili fratri noſtro .. Legionen Epiſcopo duximus committendam. Volumus nihilominus, & mandamus, vt ab Epiſcopo recipiatis idoneam cautionem, quòd ſi Monaſterium in cauſa ipſa per ſententiam præualuerit, vniuerſa quæ medio tempore ipſius ſententiæ occaſione percepit, Monaſterio reſtituat memorato. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum in ea, &c. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA LXI.

EISDEM.

Committit cauſam de conſenſu partium quæ inter Burgen. Eccleſiam & Clericos Sanctæ Mariæ de Caſtro Soris vertebatur, ab ipſis ſi partes conſenſerint debito fine terminandam, vel instructam ad ſedem Apoſtolicam remittendam.

CVM in cauſa quæ inter Burgenſem Eccleſiam, & Clericos Sanctæ Mariæ de Caſtro Soris, ſuper quibuſdam Eccleſijs, & rebus alijs vertitur, ad dilectum filium Abbatem de Retorta, & .. Priorem de Corrubijs fuerint à ſede Apoſtolica litteræ impetratæ. Ipſi reputantes venerabilem fratrem noſtrum .. Burgenſem Epiſcopum contumacem, in rerum petitarum poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ partem induxerunt aduerſam. Verùm cùm ſuper eorundem proceſſu, quem memoratus Epiſcopus, vtpote poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam attentatum, reuocari petebat; inter ipſum & ... partis aduerſæ procuratorem fuiſſet in noſtra præſentia diutius litigatum, taliter fuit demum à nobis de ipſorum voluntate prouiſum. Vt tam ſuper dictarum rerum omnium poſſeſſione, quàm etiam fructibus quos nunc poſſunt dicti Clerici reſtituere, præfato Epiſcopo reſtitutis, de reſtituendis alijs, quàm citò ſe facultas obtulerit, idoneam exponant dicti Clerici cautionem; ad quod eos ſi neceſſe fuerit per vos volumus & mandamus appellatione remota Eccleſiaſtica cenſura compelli. Poſtmodum autem Epiſcopus petijt coram nobis, vt Clericos eiuſdem Eccleſiæ qui poſt interdicti ab eodem Epiſcopo, & excommunicationis ſententias, à ... Palentin. electo & ſuis coniudicibus delegatis à nobis, propter

eorum contumaciam rarionabiliter promulgatas, diuina præsumpserant officia celebrare præfatis sententijs vilipensis, pœna dignaremur Canonica castigare, ac quorundam eorum corpora faceremus de cœmiterio Ecclesiastico exhumari quæ interim fuerant tumulata. Procurator verò prædictus tam super libertate liberè sibi eligendi prælarum, quàm etiam supra rertijs ipsius Ecclesiæ medietate domorum, molendinorum, vinearum, terrarum, & hortorum, ad ipsam Ecclesiam in eodem castro spectantium, & Ecclesiarum ac terrarum eiusdem castri & circumadiacentium heremitarum: item S. Nicolai, S. Dominici, Sanctæ Ceciliæ, S. Iacobi, S. Stephani, S. Ioannis, S. Michaelis, & Sanctæ Eulaliæ Ecclesiarum, & Heremitarum circumadiacentium eis. Rursùm S. Michaelis de Tauanera, S. Stephani de Castriello, Sanctæ Mariæ de Villafilos, S. Martini, & S. Andreæ Ecclesiarum, cum adiacentibus eis heremitorijs vniuersis. Terrarum quoque ac vinearum & molendinorum medietatis & de Arnelas, & de Palatios, & de Fitero Ecclesiarũ. Necnon & de Ponte fitero, & de Feneiosa, & Villæ viridis. Et de Alcobella, & Sancti Cypriani Ecclesiarum, ac Heremitarum omnium circumadiacenrium eis. Procurationum quoque, & obedientiarum, & interdictorum de Valbonella, de Fonte Lesina, & de Valuinchera, & de Valuas Ecclesiarum, & medietatis de solaribus, hortis, terris, vineis, molendinis Ecclesiarum de villa Serigo, & circumadiacentium Heremirarum, de Villimara, & de Villaquiran Ecclesiarum, terrarum & vineatũ Ecclesiæ de Valdemoro cum adiacentibus eis Heremitorijs vniuersis. De Quintanella quoque, & de Fontan. De Castellanos, & de Villa Aios Ecclesiarum, medietaris insuper de solaribus, terris, hortis, vineis, & molendinis, Ecclesiæ de Fanos, & de Fenestrosa, cum Heremitorio, & De Pedrosa cum circumadiacẽtibus Heremitorijs. S. Eugeniæ, & S. Ioannis de Pisuerga Ecclesiarum, ac instituendi Prælatos & Archipresbyteros in eisdem, & hærediraris cuiusdam apud Ormaza restitutionem humiliter postulauit. Petijt quoque, vt quasdam res mobiles, scilicet turribulum, & sciphum argentea, mulam, & mulum, centum oues, & tria iuga boum, cum apparatibus suis, duodecim porcos, & sex modios panis, dolium vini, galinarum quoque & anserum, ac valentiam annonarum, quæ prædictus Burgen. Episcopus per tres menses in quindecim equitaturis expendit. Tapeta duo, lintreamina tria, & totidem puluinaria, mantas tres, culcitram vnam, mantilia quatuor, sogam carralem de corio, ferrum caldararum, acerrum, tres aczados, totidem aczadas, quatuor cistas scutellis plenas, quatuor fulchra & auricularia tria, coopertorium vnum; necnon & lectum de corio, cuppam de Villa Aios ad Villam de Silos tunc temporis deportatã, duas cuppas alias de ciuitate Burgen. ablatas, & aliam venditam in Leuis, scamna tria, carrum ferratum, quibus omnibus pars sua spoliata fuerat, ei restitui mãdaremus. Adiecit insuper quòd dictus Burgen. Episcopus, claues Sacristæ abstulit violenter, codicémque priuilegiorum ablatum non reddidit, donec ea quæ contra ipsum & suam Ecclesiam in eo continebantur abrasit: quædam nihilominus detinens, quæ delegati à nobis iudices sub excommunicarionis pœna restitui præceperunt. Quæ omnia sibi procurator prædictus, cum fructibus perceptis ex eis restitui postulabat; & supra his satisfactionem sib congruam exhiberi. Lite igitur coram nobis super præmissis legitimè contestata, quia super vtrimque propositis nobis non potuit fieri plena

fides, cauſam ipſam de ipſorum Epiſcopi & procuratoris aſſenſu vobis duximus committendam; per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatinus abſolutis clericis eiuſdem Eccleſiæ ad cautelam, audiatis cauſam, & eandem, ſi de partium voluntate proceſſerit, appell. remota fine debito terminetis, facientes quod decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Alioquin ipſam ſufficienter inſtructam ad noſtram præſentiam remittatis, præfigêtes partibus terminum competentem quo ſe noſtro conſpectui repræſentent, iuſtam auctore Domino ſententiam recepturæ. Teſtes autem qui ab vtraque parte fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eandem appell. remota cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus, præter aſſenſum partium à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes his exequendis, &c. Duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum quarto, Kal. Maij, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXII.

EISDEM.

Confirmat ſententiam latam à delegatis, & executionem demandat, & ſuper quibuſdam articulis teſtium receptionem.

BVRGENSI Capitulo dudum ad nos ſuam querimoniam deſtinante, quòd Monaſterium S. Ioannis de Ortega ad Burgenſem Eccleſiam pertinebat, cui G. Martini Sacerdos, & quidam alij, debitam recuſabant obedientiam exhibere, violenter ipſum Monaſterium detinentes. Nos bonæ memoriæ .. Epiſcopo, & dilecto filio ... Archidiacon. & Theſaurario Palentinis commiſimus cauſam ipſam. Coram quibus P. Ioannis Burgen. Eccleſiæ procurator, contra Petrum Bartholomæi, Petrum Ioannis, Dominicum Martini, Ioannem & Gundiſaluum, ſingulariter videlicet contra quemlibet ſuam exeruit quæſtionem: & poſſeſſorium iudicium intentando, propoſuit ab eiſdem violentiam Burgen. Eccleſiæ fuiſſe illatam, reſtitutionem portionis vnius Canonici petens à quolibet prædictorum; poſtulans nihilominus, vt expellerentur à Monaſterio memorato, vtpote violenter intruſi, & propter inobedientiæ vitium pœna Canonica punirentur. E contra prædicti Canonici prorſus inficiantes ſe aliquam Burgen. Eccleſiæ violentiam intuliſſe; aut extitiſſe inobedientes eidem aliquatenus, vel rebelles, dixerunt; quòd cùm eſſent Canonici regulares nihil penitus poſſidere poterant, vel agere, ſeu etiam reſpondere, abſque ſui prioris licentia, & mandato. Adiecerunt inſuper, quòd cùm diuiſæ non eſſent in præfata S. Ioannis Eccleſia portiones, ipſi cùm nihil certum penitus poſſiderent, etiam ſi eſſent Clerici ſeculares, ad reſtituendam aliquam portionem, non poterant condemnari, nec à præfata Eccleſia ſupradicta occaſione depelli. Iudices verò vtriuſque partis atteſtationibus, & allegationibus diligenter inſpectis, in tribus primis Capitulis ſupra quibus fuerat poſſeſſorium intentatum, antefatos quinque Canonicos abſoluerunt, condemnantes eoſdem ad Canonicam obedientiam Burgenſi Epiſcopo exhibendam. A qua ſententia cùm Burgen. Epiſcopus appellaſſet, nos venerabili fratri noſtro .... Oſcenſi Epiſcopo, &

dilecto filio Tirasonen. Decano, & Præposito Iaccen. dedimus in mandatis; vt in appellationis causa legitimè procedentes, eandem sententiam sicut iustum esset confirmare vel infirmare curarent. Qui vtriusque partis confessionibus & rationibus intellectis, & aduertentes supradictas petitiones.ex parte Burgen. Ecclesiæ contra præfatos Clericos, nimis ineptè ac irrationabiliter fuisse conceptas, antedictam sententiam confirmarunt, verba in eadem expressa tenori suæ sententiæ annectentes: qui sententia in scriptis redacta, & in eiusdem serie annis Incarnationis Dominicæ annotatis, huiusmodi clausulam subiecerunt. Præterea de illata Burgen. Ecclesiæ violentia, & interdicto à prædictis quinque Clericis non seruato, ac expensis à procuratore Clericorum de Ortega petitis, reseruamus nobis licentiam cognoscendi. Cùm autem nuper venerabilis frater noster. Burgen. Episcopus, & supradictorum Clericorum procurator, in nostra præsentia super præmissis aliquandiu litigassent, nos vtrimque propositis intellectis, sententiam vltimorum iudicum in eo duximus sententialiter confirmandam, in quo supradictorum iudicum dignoscuntur sententiam confirmasse. In eo verò, quòd iam lata sententia sibi licentiam cognoscendi supra quibusdam articulis reseruarunt, dictum eorum decreuimus irritum & inane. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus supradictam sententiam auctoritate Apostolica confirmatam, faciatis per censuram Ecclesiasticam appellatione remota inuiolabiliter obseruari. Quia verò super libera administratione Monasterij memorati, & rebus eiusdem, quibus Burgen. Ecclesiam dicebat Episcopus spoliatam; & super fructibus, & rebus alijs quas Canonici ab eodem Episcopo repetebant, lis coram nobis fuit solemniter contestata; Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatinus recipiatis testes quos vtraque pars duxerit producendos, & causam ipsam, si de partium voluntate processerit, sublato appellationis obstaculo fine debito terminetis, facientes quod decreueritis per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Alioquin eandem ad nos remittatis sufficienter instructam, præfigentes partibus terminum competentem, quo nostro se conspectui repræsentent, sententiam dante Domino recepturæ. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram eâdem appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Nullis litteris obstantibus præter assensum partium à sede Apostolica impetratis. Quòd si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum, &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum iiij. Kal. Maij. Pontificatus nostri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXIII.

ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS ECCLESIÆ NARBONEN.

Scribit pro quibusdam Vvaldensibus ad Ecclesiæ vnitatem reuersis.

CVM talis esse debeat ars eorum quibus regendæ animæ committuntur, vt non solùm à Dominico grege subductas sollicitudine pastorali reducere, verùm etiam reductas ad ipsum, paterna in eo studeat mansuetudine confouere. Proculdubio nobis & vobis est sollicitè prouidendum, vt di-

lecti filij Durandus de Osca, & Guillelmus de Sancto Antonino, cum socijs suis reconciliatis Ecclesiasticæ vnitati taliter foueantur in ipso: quòd cùm ipsi se lætabuntur ibidem inuenire fauorem speratæ dulcedinis, alij eorum inducantur exemplo errorem suæ deserere cæcitatis. Quapropter fraternitatem vestram monemus attentiùs, & hortamur, per Apostolica vobis scripta præcipimus mandantes: quatinus ipsos præcedentes secundùm Dominum charitatiuè tractetis, ne permittatis eos, aut illos, qui suum ipsis intuitu charitatis impenderunt beneficium, in vestris Diocesibus cōstitutos, huius occasionis prætextu à quoquam temerè molestari. Contradictores Ecclesiastica censura appellatione postposita compescendo. Quòd si non omnes, &c. Singuli vestrum in Diocesi sua ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. iiij. Idus Maij, Pontificatus nostri, Anno tertiodecimo.

In eumdem modum scriptum est Archiepiscopo & suffraganeis Ecclesiæ Tarracon. Datum. vt in alia per totum.

In eumdem modum scriptum est Archiepiscopo Mediolanen. & suffraganeis eius. Datum. vt in alia per totum.

EPISTOLA LXIV.

PRIORI ET CAPITVLO B. MARIÆ DE SALIS BITVRICEN.

Confirmat Statuta Ecclesiæ de Salis.

SOLET annuere sedes Apostolica pijs votis, & honestis petentium precibus fauorem beniuolum impertiri. Sanè sicut ex tenore vestrarum litterarum accepimus, vos ad dissensionis materiam amputandam, quæ pro donationibus præbendarum Ecclesiæ vestræ sæpius emergebat, de assensu venerabilis frat. nost. G. Bituricen. Archiepiscopi communiter statuistis. Quòd postquam Ecclesiæ vestræ præbendæ ad duodenarium deuenerint numerum, qui per ipsum Archiepiscopum, & vos etiam in vestra est Ecclesia institutus, præbendas quæ vacauerint Bituricen. Archiepiscopus qui pro tempore fuerit, personis quibus voluerit secundùm Deum conferat, & assignet. Ita quod is qui ab eodem fuerit institutus, Priori obedientiam faciat, & circa eum Prior correctionem habeat, quemadmodum circa tales habere hactenus consueuit. In hominibus verò, terris Ecclesiæ, ac omnibus alijs, Prior & Capitulum debitam iurisdictionem obtineant, & hactenus consuetam. Vacante verò Bituricen. Ecclesia, siquam in Ecclesia vestra præbendam vacare contigerit, illam absque contradictione cuiusquam conferat solus Prior. Cedente verò, vel decedente Priore, ipsius Ecclesiæ, Canonici eiusdem loci liberam eligendi Priorem habeant facultatem: & illa in hoc articulo gaudeant libertate, qua Ecclesiæ aliæ in Bituria positæ gaudere noscuntur. Hoc etiam constitutum, sacrosanctis tactis Euangelijs seruaturos vos in perpetuum promisistis. Nos igitur vestris precibus inclinati, statutum ipsum sicut piè, ac prouidè factum est, auctoritate Apostolica cōfirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Saluo in omnibus Apostolicę sedis mandato. Nulli ergo, &c. hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque incursurū. Datum Lateran. vij. Idus Aprilis, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXV.

ILLVSTRI REGI DANORVM.

Recipit sub protectionem suam Danorum Regem cruce signatum.

QVOD orthodoxæ fidei zelo succensus ad laudem diuini nominis, & Christianæ religionis honorem, signo Crucis assumpto, ad reprimendam feritatem incredulæ nationis, regalis exerere decreuisti gladium potestatis. Pium deuotionis tuæ propositum in Domino commendamus, illúdque fauoris Apostolici gratia prosequentes, personã & regnum tuum cum omnibus bonis tuis, sub B. Petri & nostra protectione suscipimus. Statuentes, vt quamdiu vacaueris operi huiusmodi pietatis, integra maneant, & à cuiuslibet temeritatis incursu quieta consistant. Verùm tuam regalem prudentiam commonemus, vt ita prouidè tibi & tuis caueas vndecumque, ne, quod absit, sub nostræ protectionis prætextu, quamlibet te contingat sustinere iacturam. Datum Lateran. nonis Maij. Pontificatus nostri, anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXVI.

ILLVSTRI REGINÆ FRANCORVM.

Consolatur Reginam à Rege post repudium admissam, at neglectam.

SVPER amaritudine in qua es, paterno tibi compatientes affectu, serenitatem tuam consolando monemus, vt quæ alios cum Rege consorte tuo per matrimonialem ipsius copulam accessisti rectura, veneranda Regina tui, te regas in imminentis pugnæ molestia, per quam Deus tuam voluit examinare virtutem: sic in omnibus quæ aduersa videntur & dura, te formans, vt plus ex formidine mentis ea, quàm ex necessitatis instantia perferendo, non tam pareas, quàm super his assentias voluntati diuinæ. Nec vnquam tristis excipiens quod acciderit contra votum, tributum tuum hilaris, non inuita persoluas. Attendens, quòd vniuersa quæ in miseriæ huius mundo à quocunque penduntur, quasi quædam necessaria sunt humanæ vitæ tributa, quorum immunitatem nemo poterit cum effectu, vel petere, vel sperare. Quaptopter, charissima in Christo filia, de tua te consolare fortuna, & animum induendo virilem, ab ipsius constantia non recedas; vt quasi de proprio fato conquesta, illud tibi gemas accidere, quod multis indignioribus non videtis euenire. Cùm enim sine aduersario virtus marceat, quæ quanta sit, aut quid valeat, tunc apparet, cùm illam patientia manifestat: in exagetationem doloris, nequaquam est peruertendum, quod veriùs potest ad consolationis materiam imputari. Pater quippe cœlestis carnalium more parentum, non educantium filios in delicijs, quos intendunt ad virtutem componere; te per hæc voluit expetiri, & sibi, non tanquam delicatam, sed sicut electam filiam præparare. Qua de re periculosiùs reputans, quòd in reprobis alitur audacia per licentiam, quàm quòd virtus per disciplinam proficit in electis; patientiam tuam feras humiliter exerceri. Et

quia patientibus patienter paſſio non eſt pati; ſic æquanimiter ſuſtineas vniuerſa, quòd ille in cuius manu cor Regis eſt, & quocumque voluerit vertet illud, humilitatis tuæ merito prouocatus non ſolùm aduerſitatis cauſe ſubmota conciliando tibi animum viri tui tuam remuneret patientiam, verùm etiam gratia ſui, qui verus ſponſus eſt fidelium animarum, expectationis tuæ anguſtiam recompenſet. Secura de nobis quòd in quibus oportuerit & decuerit, nequaquam tibi ſuffragium fauoris Apoſtolici ſubtrahemus. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA LXVII.

EBORACENSI ARCHIEPISCOPO.

Vt moneatur Rex Angliæ ad ſatisfactionem Eccleſiæ Eboracen.

DOMVS Domini concedit nos tunc zelus, & igne illo ſuccendimur vehementer, quem filius hominis mittens in terris voluit vt arderet cùm hi contra Eccleſiaſticam libertatem inſurgunt, qui ſi ſe recolerent, vt deberent, à Domino ſuſcepiſſe ad malefactorum vindictam gladij poteſtatem, illam deberent pro viribus deffenſare, vt paſſeres ſpirituales videlicet nidificarent in eos velut in cedros Libani plantatos à Domino, & turtur nidum vbi ſuos pullos reponeret inueniret. Sanè grauis ex parte tua, nobis eſt oblata querela. Quòd cùm Ioannes Rex Angliæ ab Eccleſijs & domibus Eleemoſinarijs Eboracenſis Prouinciæ tertiam decimam diſpoſuiſſet recipere, tu id præſentiens pro Eccleſiaſtica libertate tuenda ſedem Apoſtolicam appellaſti, te ac tua & vniuerſos eiuſdem Prouinciæ Clericos noſtræ protectioni ſupponens. Verùm Rex ipſe à propoſito quod præconceperat non recedens, non ſolùm de demanio tuo, & à te tenentibus, ſed etiam à Religioſis, & pleriſque Clericis Eboracen. Prouinciæ, tertiam decimam prouentuum eorundem extorſit, contra Eccleſiaſticam libertatem. Cúmque tu hæc ferre non præualens, receſſiſſes de partibus Anglicanis, ad noſtram præſentiam acceſſurus. Idem Rex, te ac tuos, temporabilibus, mobilibus, & immobilibus ſpolians, iuriſdictionem tuam circa ſpiritualia multipliciter iuxta ſuæ voluntatis arbitrium impediuit, & poſſeſſiones, & nemora tua in graue præiudicium Eboracen. Eccleſiæ diſtrahi faciens, in plurimis alijs tibi, & tuis iniurioſus extitit admodum, & moleſtus. Cùm igitur tantam Dei & Eccleſiæ ſuæ iniuriam, non tantùm propter diſpendium temporalium, quantùm propter periculum animarum nequeamus conniuentibus oculis pertranſire; qui ſi neceſſitas id expoſceret, pro tuenda Eccleſiaſtica libertate non dubitaremus exponere noſmetipſos. Licèt ſuper hoc venerabilibus fratribus noſtris Helien. .. Vuigornien. & .. Heroforden. & poſtmodum Londonien. & .. Roſſen. Epiſcopis, & dilecto filio .. Decano Lincolnien. litteras noſtras duxerimus deſtinandas. Nihilominus tamen fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus Regem eundem moneri facias efficaciter, & prudenter induci, vt ſuæ ſaluti conſulens & honori, tam tibi quàm Eccleſijs & alijs ad te ſpectantibus ablata reſtituat vniuerſa, & de damnis & iniurijs irrogatis ſatisfaciat competenter. Alioquin prædictis litteris non obſtantibus, per quas nondum extitit plenè in negotio ipſo proceſſum, tu

propter

propter hoc officij tui debitum in Eboracen. Prouincia exequaris. Quod per appellationis obiectum nolumus impediri. Datum Lateran. 2. nonas Maij, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA. LXVIII.

Episcopo et Abbati Sancti Ioannis in Vineis, et Decano Svessionen.

Vt reuocent litteras per subreptionem impetratas super prabenda Casletensi.

Dilectvs filius Bartho. Canonicus Casleten. in nostra proposuit præsentia constitutus: quòd cùm Præpositus Casleten. Morinen. Diœcesis, qui filijs,nepotibus, & cognatis Ecclesiæ suæ conferre præbendas quasi iure hæreditario consueuit: præbendam ... filij sui deffuncti à sua nolens cognatione disiungi, eam ... nato ... filiæ suæ tunc lactenti dedisset. Nos venerabili fratri nostro ... Siluanectensi Episcopo, & coniudicibus suis dedimus in mandatis, vt præbendam eandem, vtpote de iure vacantem, Apostolica sibi auctoritate conferrent. Ad quorum impediendum processum, dictus Præpositus, & quidam de Canonicis ipsi animo & parentela coniuncti, frustratoriè nostram audientiam appellantes, appellationem emissam persequi non curarunt. Excepto quòd vnus eorum R. videlicet pueri dicti pater,tandem ad præsentiam nostram accedens, coram bonæ memoriæ Mathæo S. Theodori Diacono Cardinali, à nobis sibi auditore concesso, ad hoc se asseruit non venisse. Quare dicto Præposito & Capitulo Casleten. per scripta nostra mandauimus; vt eidem præscriptam præbendam sinè difficultate cōferrent, dilectos filios ... Abbatem S. Auberti Cameracen. & Collegas ipsius executores sibi nihilominus concedentes. In quorum præsentia pars aduersa comparens, litteras quasdam exhibuit continentes, quòd præbendam Præposito confirmaueramus eandem, sicut ipsam iustè ac pacificè possidebat: per quas ipsum ab intentione sua excludere nitebatur. Verùm iudices attendentes confirmationem huiusmodi non valere, cùm præbendam illam Præpositus possidere non posset, & procedentes in nostri executione mandati, in corporalem possessionem præbendæ ipsum inducere curauerunt: propter quod pars aduersa vocem ad nos appellationis iteratò emisit, quam sicut & primam persequi non curauit. Cúmque occasione illius, possessionem ipsius Canonici per annum, & ampliùs multipliciter perturbasset, idem ad ... Abbatem S. Nicasij Remen. & coniudices suos nostras litteras impetrauit. Qui ex Capituli relatione comperto, quòd sibi periculosum existeret in Ecclesia residere, ipsi fecerunt securitatem præstari firmatam præstito iuramento. Qua recepta cùm crederet se securum, Præpositus & complices eius in ... fratrem ipsius in Ecclesia coram altari astantem in die cœnæ Domini manus sacrilegas iniecerunt, & tumultu exorto auxilio Canonicorum & Presbyterorum astantium,vix manus ipsorum effugere potuerunt. Cæterùm cùm coram dicto Abbate S. Nicasij suisque Collegis super hoc persequeretur ius suum, idem Præpositus ad ... Abbatem de Bergis & coniudices suos, nulla de ipso

F

vel negotio memorato habita mentione, noſtras litteras impetrauit. Quos idem Canonicus habens certa ratione ſuſpectos, vtpote quorum vnus Præpoſito erat affinis, & alter in eadem cauſa ipſius extiterat aduocatus, eúmque ad loca ſuſpecta vocantes frequenter, præcipitabant ſententiam excommunicationis in eum per contumaciam non abſentem, & prædictum Præpoſitum à præfatis iudicibus excommunicatum, pro eo iuſtitia exigente abſoluerent; licèt ſtandi mandatis eorum cautionem iuratoriam præſtitiſſet, & nolebant ſuper-ſedere negotio ad mandatum ipſorum, cùm ſuper hoc nullam iuriſdictionem habebant, ad noſtram duxit audientiam appellandum. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus: quatinus, ſi eſt ita, reuocato in irritum quidquid occaſione litterarum illarum, quæ per veritatem tacitã fuerant impetratæ, ab eiſdẽ iudicibus in eius præiudicium inueneritis attentatum, memoratum Canonicum faciatis eiuſdem præbendæ, auctoritate noſtra, pacifica poſſeſſione gaudere: ac de damnis & iniurijs irrogatis eiſdem, ſatisfactionem debitam exhiberi. Tam præfatum Præpoſitum, quàm contradictores quoſlibet, per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcentes. Non obſtantibus aliquibus litteris quæ de his omnibus non faciant mentionem, & in quibus non contineatur incertum quòd de noſtra certa ſcientia emanarint. Teſtes autem, &c. Quod ſi non omnes, &c. Tu frater Epiſcope, &c. Datum Lateran. viij. Kal. Maij, anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXIX.

Fratribus Monasterii Oniensis.

Confirmat compoſitionem factam de tertijs decimarum inter Monaſterium Onienſe, & Epiſcopum Burgenſem.

Is nos conuenit robur Apoſtolicum impertiri, quæ ſemel in contentionem deducta, iudicio ſunt, vel concordia terminata; ne ſopitæ quæ ſtimoniæ reuiuiſcant, & relabantur iterùm in recidiuæ ſcrupulum quæſtionis. Sanè cùm olim inter Eccleſiam veſtram, & bonæ memoriæ Victorem Burgen. Epiſcopum ſuper tertijs decimarũ quæſtio ſuborta fuiſſet, tandem inter eos huiuſmodi compoſitio interceſſit. Quòd videlicet memoratus Epiſcopus de ſuorum Canonicorum aſſenſu conceſſit, & confirmauit Ioanni tunc Onien. Abbati eiuſque Catholicis ſucceſſoribus in perpetuum, tertias decimarum in omnibus Eccleſijs ſuis, quas idem Abbas eo tempore poſſidebat. Necnon decimas quas vſque tunc in villis de Arenis Sant. Tamaio. Terminon. Ventretea. Solas. & Pelluegas, recipere conſueuerat Epiſcopus memoratus. Præfatus verò Abbas cum Capituli ſui conſenſu, prænominato Epiſcopo & ſucceſſoribus eius, villam Ribillam cum omnibus pertinentijs ſuis conceſſit perpetuò poſſidendam. Cùm autem nuper venerabilis frater noſter Gar. Burgen. Epiſcopus, & Lupus Procurator veſter, inter alias quæſtiones vtrinque propoſitas coram nobis, cœpiſſet ſupra præfatis decimarum tertijs litigare, tandem compoſitionem præfatam memoratus Epiſcopus recognouit, eandem ſe velle ſeruare proponens. Nos igitur veſtris precibus inclinati, compoſitionem

iam dictam sicut piè ac prouidè facta est, & ab vtraque parte sponte recepta, ad exemplar bonæ memoriæ Alexādri Papæ prædecessoris nostri, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, &c. Siquis autem, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. nonis Maij, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA LXX.

Episcopo Zamoren. et Mavricio Archidiacono Toletano, et Magistro Michaeli Canonico Segobien.

Quod recipiant testes super præscriptione à Monasterio Oniensi allegata.

CVM L. Procurator Monasterij Onien. proposuisset inter alia coram nobis; ad illud in suis Ecclesijs, ratione cuiusdam transactionis inter ipsum, & bonæ memoriæ Victorem Burgen. Episcopum olim initæ, Parrochiale ius integrè pertinere: ac venerabilis frater noster .. Burgen. Episcopus successor ipsius, in eisdem quædam sibi Iura Parrochialia vendicaret. Nos eandem causam sententiæ curauimus calculo terminare, prout in alijs litteris ad vos directis pleniùs continetur. Sed cùm lata sententia procurator ipse ad probandum præscriptionem supra quibusdam articulis, fuisset à nobis per beneficium in integrum restitutionis admissus; cœpit nobis humiliter supplicare, vt per in integrum restitutionis auxilium, eum ad probandum admittere dignaremur: quòd Burgen. Ecclesia ratum habuit & consensit, vt Onien. Monasterium in omnibus Ecclesijs quas tunc temporis possidebat, Ius Parrochiale in integrum obtineret, sicut per quandam transactionem asserebat, sibi fuisse concessum. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus recipiatis testes, quos vtralibet pars supra prædicto ratihabitionis consensu duxerit producendos; & depositiones eorum supra iamdicto recipientes articulo, quas per vos nulli penitus volumus reuelari, penes vos reseruetis fideliter consignatas. Donec negotio super cæteris ventilato, de ipsius processu per vos redditi fuerimus certiores, & per nostræ responsionis oraculum, qualiter in ipso procedendum sit, declaretur. Cùm non hoc ipso, quòd testes super dicto capitulo taliter recipi volumus ad cautelam; intendamus adhuc in integrum restitutionis auxilium Monasterio indulgere. Volumus etiam, & mandamus, quòd si causam eandem ad nostrum remiseritis examen instructam, attestationes huiusmodi simul ad nos cum alijs remittatis. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum &c. Datum Lateran. nonis Maij, Pontificatus nostri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXXI.

AVRELIANEN. EPISCOPO ET ... ELEMOSIN. CISTERCIEN. ET BONÆ VALLIS ABBATIBVS.

Vt amota Sancti Auiti Abbatissa, eius Monasterij Sorores aliam sibi eligant.

CVM post alia circa quæ super correctione Monasterij Sancti Auiti de mandato nostro prouidè processistis, Abbatissam eiusdem loci, prout erat exigente iustitia faciendum, ab administratione suspensam excommunicationis quoque vinculo curaueritis innodare; ad depositionem ipsius, quamuis expedire plurimum videretis, propter appellationem quæ ab ipsa dicitur interposita, sinè conniuentia nostra, sicut accepimus, procedere dubitastis. Quia igitur intelleximus Abbatissam prædictam à Monasterio ipso meritò amouendam, eáque ibi præsidente, vel residente, statum præfati Monasterij commodè reformari non posse. Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus eidem ab ipso prorsus amotæ, iuxta quod ordini & statui suo congruit, auctoritate nostra sublato appellationis obstaculo prouideri alibi facientes, iniungatis Sororibus Monasterij supradicti, vt per regularem electionem sibi præficiant personam idoneam in rectricem. Quòd si non omnes, &c. Tu frater Episcope, &c. Datum Lateran v. nonis Maij, Pontificatus nostri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXXII.

HERVEO TRECENSI EPISCOPO.

Quæstio agitata de vna prabenda Trecensi duobus à legato assignata doctè deciditur, & Cellararius, cui vbi resignasset denuo collata fuerat, causa cadit.

DILECTO filio nostro P. Titulo S. Pudentianæ Presbytero Card. dilectis filijs R. de Aualon. Cellarario Senonen. & R. de Noa Clerico procuratori tuo auditore concesso, idem Cellararius proposuit coram eo. Quòd cùm bonæ memoriæ G. Remen. Archiepiscopus, tunc Apostolicę sedis Legatus, ad Trecen. accessisset Ecclesiam, in qua G. nepoti suo præbendā concedere intendebat; cùm nulla penitus vacaret ibidem, dictus Cellalarius, non tam ei, quàm nobis etiam cupiens in hac parte placere, præbendam quam in ipsa obtinebat Ecclesia, in eius manibus resignauit. Qui liberalitati eius volens postmodum grata vicissitudine respondere; de Capituli Trecen. assensu, præsente quoque ven. fratre nostro Senonen. Archiepiscopo, tam præfatum nepotem suum, quàm etiam Cellararium in Canonicum Trecen. instituit: & ambobus idem Capitulum stallum in choro, & locum in Capitulo assignauit. Quibus idem Remen Archiepiscopus, fructus supradictæ præbendæ tamdiu diuidendos communiter assignauit; donec præfatus G. integrum esset præbendale stipen-

dium assecutus, in eos qui contra venire præsumerent excommunicationis sententia promulgata. Quorum receptionem generalis procurator bonæ memoriæ prædecessoris tui in Constantinopolitanis partibus tunc agentis, postmodum approbauit. Vnde dictus Cellararius in eadem Ecclesia lectiones, & Euangelium in hebdomada sua postea legisse dignoscitur, & tam Decani quàm Episcopi electioni, & aliorum negotiorum tractatibus sicut Canonicus Trecen. interfuit, & domum quandam per Capitulum memoratum obtinuit quæ non nisi Canonico consueuerat asseruari. Tu quoque cùm ad eandem accessisti Ecclesiam consecratus, dictum Cellararium cum Canonicis alijs ad osculum recepisti, cùm tamen tunc temporis non nisi Canonici ad osculum admittantur: & eidem supra prædictis non mouisti per biennium quæstionem. Vnde petijt, vt te ab ipsius super hoc molestatione indebita compescere dignaremur. Verùm dictus R. procurator tuus, proposuit ex aduerso: quòd cùm idem Cellararius præbendam suam in præfati Remen. Archiepiscopi manibus resignasset, ipse de medietate illius nepotem suum, & de medietate alia dictum Cellararium inuestiuit, quam adhuc detinere præsumit, in tuum præiudicium & grauamen, non permittens te liberè de ipsa disponere, prout ad te dignoscitur pertinere. Et licèt ad dilectos filios .. Decan. & Magistros G. Cornutum Parisien. & S. Remen. Canonicos super hoc nostræ fuerint litteræ impetratæ; Cellararius demum ad nos frustratoriè appellauit, vt te posset grauare laboribus, & expensis. Idem quoque proposuit procurator: quòd cùm in Trecen. Ecclesia institutus olim fuerit certus Canonicorum numerus, & Capituli iuramento firmatus; supradictus Archiepiscopus, qui etsi Legatus fuisset in Teutonia, in Senonen. tamen Prouincia eidem non fuit officium legationis iniunctum, institutionem huiusmodi facere non potuit vt Legatus: quinimo etsi Legatus in eadem Prouincia extitisset, ad vnicum tamen spirituale ius quod vacabat ibidem, duos insimul Canonicos instituere sibi non licuit contra Canonicas sanctiones. Nam si duo vnicam præbendam haberent, id esset contra Turonen. Concilium, quod præbendarum inhibet sectionem: si verò duobus in Canonicos & fratres receptis, vni tantummodo præbenda daretur sub expectatione, alius contra Lateran. Concilium remaneret. Præterea, licèt in Ecclesia, in qua non est certus numerus præbendarum, nulla etiam præbenda vacante, in Canonicum quis possit assumi: cùm intelligatur ad quoddam ius eligi, quod ex electorum assensu de nouo creatur, & cum electo in Canonicum nascitur, & desinit cum deffuncto. In Ecclesia tamen quæ determinatum habet numerum præbendarũ; vno dumtaxat indiuiduo iure vacante, duo insimul eligi non possunt ad illud: cùm huiusmodi spirituale ius, diuidi, seu communicari nequeat inter eos. Quamquam interdum hi ad quos spectat electio, de cõmuni consensu augmentare valeant numerum præbendarum, quoddam ius spirituale de nouo creando; nisi fortè statutum aliquod obuiaret, quod esset iuramento firmatum, vel cui sedis Apostolicæ confirmatio accessisset, huiusmodi clausula prohibitionis adiecta, vt si quidquam contra id fieret non valeret. Propter quod institutionem præfatam nullam fuisse, dictus asseruit procurator: cùm in Trecen. Ecclesia, sicut præmissum est, certus sit præbendarum numerus, quem Capitulum vel Legatus augmentare minimè intendebat, vel ius aliquod de nouo creare, quod ex eo

argui proponebat; quia non fuit vnus ad vacantem præbenbam, & alius simpliciter institutus, sed ad præbendam vnicam supradicto modo vacantem, extiterunt ambo recepti. Sed nec Trecen. Capitulum, ad quod præbendarum collatio nullatenus pertinebat, vel dictus procurator prædecessoris tui, receptionem huiusmodi approbare potuit, vtpote contra Canones attentatam. Tibi quoque nequaquam obfuisse dicebat; quòd Cellararium præfatum ad osculum inter Canonicos Trecen. admiseras, vel quòd aliquanto tempore super hoc negotio siluisti: cùm tunc temporis Ecclesiæ tuæ consuetudines, & quæ in ea minus legitimè facta fuerant, ignorares. Ad hæc autem Cellararius sic respondit: quòd cùm idem Archiepiscopus in Trecen. Capitulo suæ Legationis litteras legi fecerit, & Legatus eo tempore ab omnibus haberetur, an Legatus in illa prouincia fuerit, non debebat vlteriùs in dubium reuocari; maximè cùm tu in prædictis litteris quas obtinueras contra eum, memoratū Archiepiscopum Legatum duxeris nominandum. Adiecit insuper: quod licitè quis ad spiritualem fraternitatem eligi potest, in Canonicum, & in fratrem, nulla etiam præbenda vacante; argumentum ad hoc cuiusdam Epistolæ decretalis inducens, in qua legitur quod cùm T. Clericus, nulla in Lingonen. Ecclesia præbenda vacante, ab Episcopo & Canonicis Lingonen. supradicti Archiepiscopi iudices delegati à nobis interueniente auctoritate, in Canonicum receptus fuisset & fratrem, ita quòd nullius præbendæ fructus perciperet nisi loco proximo vacaturæ. Nos attendentes, quòd dictum T. in Canonicum & fratrem recipi, non occurrebat Canonicis institutis; & vacaturam expectare præbendam Lateran. Concilio non esset dubium obuiare: illicito reprobato, quod licitum erat, duximus approbandum. Vnde cùm videretur indignum, vt is qui receptus erat, in Canonicum, & in fratrem, præbendæ beneficio fraudaretur: Episcopo & Canonicis Lingonen. dedimus in mandatis, vt si res taliter se haberet, eidem T. præbendam, cum se facultas offerret, assignare curarent. Allegauit insuper; quòd ab Apostolica sede frequenter huiusmodi litteræ impetrantur, vt in Ecclesia, in qua certus est numerus præbendarum, nulla præbenda vacante recipiatur quis in Canonicum, & in fratrem, & eidem præbenda, cùm se facultas obtulerit, conferatur. Item licèt Turonen. Concilium sectionem inhibeat præbendarum, nihilominus tamen Romana Ecclesia receptionem eorum qui ad dimidias præbendas assumpti sunt in Canonicos approbando, nonnunquam sectas præbendas eis præcipit integrari. Sed ad hoc fuit ex aduerso responsum: quòd etsi Romanus Pontifex dimidiatam quoad temporales prouentus præbendam contra Concilium Turonen. illi quandoque præcipiat integrari, cui Ius spirituale vacans fuerat cum debita integritate collatum; pro eo tamen, quod ad huiusmodi ius dimidium de facto, cum de iure non valeat est receptus, id mandare minimè consueuit, & ex plenitudine potestatis, ad vnicum ius spirituale non vacans aliquem recipi vtilitate vel necessitate pensata, valeat indulgere. Sicut de Augustino in Canone inuenitur, qui nouo modo prouectus, & consecratus Episcopus, incolumi Valerio Episcopo Ecclesiæ Ypponen. accessit in cathedra, non successit. Et sicut de non vacante præbenda, concessa tamen, & confirmata per Romanum Pontificem, cuidam Clerico in Ecclesia Lingonen. & per executorem ipsius ad eandem etiam non vacantem recepto, in prælle-

gata legitur decretali. Præfatus tamen Archiepiscopus, qui etsi Legatus fuisset in prædicta prouincia, absque nostra saltem licentia speciali contra Iuris scripti tenorem, ad vnicum ius spirituale quod vacabat in Ecclesia supradicta, in qua certus erat numerus præbendarum, instituere non potuit nepotem & Cellararium supradictos: cùm hoc non solummodo Turonen. sed etiam Lateranen. Concilio obuiaret. Maximè cùm nec nouum ius creare intenderet, nec præbendarum numerum augmentare: quòd inde colligitur, quia resignatione Cellararij procurata, eosdem instituit ad vnicam præbendam vacantem. Vnde nos his & alijs intellectis Cellararium antedictum, quem præfatam præbendam constitit priùs liberè resignasse, ad restitutionem eorum quæ ratione supradictæ inuestituræ tenebat, de consilio fratrum nostrorum sententialiter duximus condemnandum: ei super præbenda ipsa vel eius parte silentium imponentes. Ita quod per hoc supradicto G. nullum præiudicium generetur, maximè cùm res inter alios acta, non noceat regulariter alijs, iuxta Canonicas & legitimas sanctiones. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, &c. vsque incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. Kal. Maij, Pontificatus nostri, anno xiij.

EPISTOLA LXXIII.

Episcopo et I. Archidiacono, et Magistro N. de Dvaco Canonico Catalavnen.

Delegat executionem prælatæ sententiæ.

Dilecto filio nostro Titulo S. Pudentianæ Presbytero Cardinali, dilectis filijs R. de Aualon Cellarario Senonen. & R. de Noa Clerico procuratori ven. Frat. nost. Trecen. Episcopi auditore concesso, &c. vt in alia, vsque bonæ memoriæ prædecessoris supradicti Episcopi Trecen. Constantinopolitanis partibus, &c. vt in alia, vsque, assignari. Episcopus quoque cùm ad eandem accessit Ecclesiam cōsecratus dictum Cellararium cum Canonicis alijs ad osculum dignoscitur recepisse: cùm tamen, &c. vt in alia, vsque, supradictis non mouit per biennium quæstionem. Vnde petijt, vt Episcopum ipsum ab ipsius super hoc, &c. vsque, dignaremur verùm dictus R. procurator eiusdem Episcopi proposuit ex aduerso: quod cùm, &c. vt in alia, vsque, præsumit in memorati Episcopi præiudicium & grauamen, non permittens eum liberè de ipsa disponere, prout ad se dignoscitur pertinere. Et licet, &c. vsque frustratoriè appellauit, vt Episcopum ipsum posse, &c. vsque, vel dictus procurator prædecessoris ipsius Episcopi receptionem huiusmodi, &c. vt in alia, vsque, attentatam. Ipsi quoque Episcopo nequaquam obsuisse dicebat, &c. In eum fere modum, vt in alia, vsque, duxerit nominandum. Adiecit insuper, &c. vt in alia per totum, vsque, sanctiones. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus quod est à nobis sententialiter deffinitum faciatis appellatione remota inuiolabiliter obseruari: cōtradictores per censuram Ecclesiasticam compescentes. Quòd si non omnes, &c. tu frater Episcope cum eorum altero ea, &c. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA LXXIV.

ROFFENSI ET SARESBERIEN. EPISCOPIS.

Vt contra contumaciam Ioannis Angliæ Regis interdictum publicetur, quòd Richardi Regis viduæ de dotalitio, & alijs non satisfecerit.

VTINAM Ioannes Angliæ nostris acquiescens monitis & consilijs, sic regeret semetipsum; vt nos, qui de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta, eius salutem diligimus, & honorem, in ipsum non cogeret Ecclesiasticam exercere censuram, nec contra se diuinam iracundiam prouocaret, illis iniurias inferendo, quibus impertiri deberet gratiam & fauorem. Compellimur etenim vel inuiti scribere contra eum, qui toties nostra monita præterijt aure surda, vt querela charissimæ in Christo filiæ B. quondam Anglorum Reginæ illustris indicat, sæpe sæpius nostris auribus inculcata. A cuius clamore, nec possumus, nec debemus auertere aures nostras, qui sumus omnibus in iustitia debitores; illius vicem licèt immeriti gerentes in terris, qui hominis personam non accipit, sed cum tranquillitate iudicans, facit misericordiam & iudicium omnibus iniuriam patientibus, & reddit retributionem superbis. Sæpe namque ipsum recolimus monuisse, vt suæ saluti consulens, & honori, eidem Reginæ super dotalicio suo, medietate mobilium inclitæ recor. Regis Richardi fratris sui, & quibusdam alijs quæ ipsa sibi competere asserit, satisfaceret competenter. Sed quia nec id curauit efficere, nec coram iudicibus illis, quibus negotium ipsum pluries dignoscimur commisisse, ipsi iustitiam exhibuit super eis: nos tandem ipsi dedimus in mandatis, vt vsque ad festum Natiuitatis B. Mariæ proximò tunc venturum, per procuratorē idoneum nostro se conspectui præsentaret, exhibiturus prefatæ Reginæ, vel procuratori eiusdem, super præmissis, & alijs si qua fortè aduersus eum duceret proponenda, quod ordo posceret rationis. Ipse verò, licèt dilectus filius ... Prior Vvigornien. de mandato ven. fratris nostri Vvigornien. Episcopi exhibitis ei litteris nostris, præfatum terminum ex parte nostra sibi peremptorium assignarit, sicut ven. frat. nost. Elien ... & præfatus Vvigornien. Episcopi, quibus super hoc direximus scripta nostra, per suas nobis litteras intimarunt; id tamē facere contempsit omnino, procuratore ipsius reginæ ad prædictum terminum ad sedem Apostolicam accedente, ac per quatuor menses & ampliùs expectante. Nos igitur in nostræ salutis dispendium nolentes vlteriùs defferre homini cōtra Deum, ipsum per litteras nostras monuimus & exhortati sumus attentiùs, in virtute Spiritus sancti eidem firmiter iniungentes: vt vsque ad sex menses post susceptionem litterarum nostrarum, aut præfatæ Reginæ satisfaceret congruè de prædictis, aut componeret, si fieri posset, amicabiliter cum eadem; vel per sufficientem & idoneum responsalem Apostolico se conspectui præsentaret, exhibiturus eidem, vel eius procuratori, super his & alijs quæ aduersus eum duceret proponenda iustitiæ complementum. Alioquin ex tunc, Ciuitates, Villas, Castra, & Maneria quæ ad dotalicium præfatæ Reginæ spectare noscuntur, in ipsis litteris

suis nominibus annotata, licèt ex alia causa supposita sint sententiæ interdicti, propter hoc tamen pari sententia specialiter decreuimus alligata; vt in omnibus illis nequaquam interdicti sententia relaxetur, donec super hoc idem Rex satisfecerit competenter. Dãtes vobis districtè nihilominus in præceptis, vt humana gratia, & mundano timore postpositis, eandem publicaretis sententiam, & faceretis sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obst. auctoritate nostra firmiter obseruari. Vos autem licèt pridie Idus Iulij proximò præteritum, sicut ex litteris vestris accepimus, nostras curaueritis eidem litteras præsentare, & ipsarum continentiam sibi exposueritis diligenter, & idem nec præfatæ Reginæ satisfecerit, nec amicabiliter composuerit cum eadem: nondum tamen ad publicationem ipsius sententiæ processistis, pro eo quòd vobis non constitit Regem præfatum infra sex menses non direxisse, iuxta nostri mandati tenorem, ad nostram præsentiam responsalem. Cùm igitur à tempore quo sibi nostras litteras præsentastis, nouem mensium spatium & amplius sit elapsum; nec Rex idem ad præsentiam nostram propter hoc aliquem direxerit responsalem, procuratore Reginæ diutiùs expectante: ac eadem per decennium, & ampliùs post nos clamauerit incessanter. Fraternitati vestræ per iterata scripta mandamus & districtè præcipimus: quatenus humano fauore ac timore postpositis, ad publicationem eiusdem sententiæ, ac obseruationem ipsius, iuxta priorum continentiam litterarum, sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstac. procedatis: præceptum nostrum taliter impleturi, quòd plus Deo, quàm homini deferre probemini, & vestra possit inde obedientia meritò commendari. Qualiter autem in executione præcepti Apostolici processeritis, tam nobis quàm sæpefatæ Reginæ curetis litteris vestris fideliter intimare. Quòd si non ambo, &c. alter vestrum, ea nihilominus exequatur. Datum Lateran. ij. Idus Maij, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXXV.

EPISCOPO ET MAGISTRO FLORENTIO ARCHIDIACONO ZAMOREN. ET ABBATI DE MOREROLA ZAMOREN. DIOECESIS.

Vt super damno illato Episcopo Portugallensi à Rege, & eius Ministris satisfactionem faciant exhiberi.

GRAVES oppressiones, & enormes iniurias à charissimo in Christo filio nostro... Illustri Rege Portugallen. ven. frat. nos. Portugall. Episcopo irrogatas; nec ipse propter hoc ad sedem Apostolicã coactus cõfugere quasi nudus, præ ipsarũ multitudine facilè nobis potuit viua voce sub cõpendio breuitatis exponere; neque nos vobis præsenti pagina recẽsere. Cùm enim super varijs grauaminibus quæ præfatus Rex exercuerat in eundem, dudum compositio inter eos mediantibus delegatis nostris celebrata fuisset, quam idem Rex, sicut patet ex authentico suo scripto, promisit se fideliter seruaturum. Ipse demum super articulis contentis in ea veniens contra ipsam, aduersùs memoratum Episcopum grauiores innouauit calumnias, & sæuiores angustias instaurauit. Indignatus siquidem ei, pro eo quod illicitis .... nati sui nuptijs

intereſſe, ac eidem tranſeunti per ciuitatem proceſſionem facere denegauit; poſt appellationem ad nos interpoſitam, domos quorundam Canonicorum ipſi Epiſcopo aſſiſtentium fecit dirui, ac eis præbendas & equitaturas auferri, ſeras portarum Eccleſiæ violari, excommunicatos in Eccleſiam intromitti, deffunctorum in interdicto corpora ſepeliri; & eundem Epiſcopum, ac ... Decanum alióſque tribulationis ſuæ conſocios in Epiſcopali domo quinque penè menſibus, per Portarium ſuum & Burgen. Portugallen. ſic atrociter obſideri, vt non ſolùm facultatem exeundi de ipſa, verùm etiam ſuperueniente infirmitate ad confitendum, & adorandum, ſacerdotis & crucis copiam nequiuerit obtinere. Donec multis dehoneſtatus opprobrijs, & magnis periculis circumſeptus, inter hæc omnia Canonicis & Portionarijs Portugallen. Eccleſiæ poſt interdictum in appellationis noſtræ contemptum ad cumulum doloris ſui diuina ſolemniter celebrantibus, compulſus eſt nuntijs Regis dicere, quòd ſe illius exponeret voluntati. Qui ſic demum à cuſtodia liberatus, intelligens quòd Rex eum ad compoſitionẽ iniquam, & appellationum renuntiationem intenderet coarctare, nocturnæ fugæ præſidio recurſurus ad nos, Regni ſibi præcluſos exitus vix euaſit. Præfatus autem Portarius bona Epiſcopatus inuadens, & in ſuos ac Regios vſus expendens hominem, quem dictus Epiſcopus ad neceſſaria ſibi defferenda tranſmiſerat, carcerauit. Cùm igitur hæc & alia, quæ contra ſæpefactum Epiſcopum, & Eccleſiam, immo Deum, per eumdem Regem enormiter attentata dicuntur, ex iniuncto nobis Apoſtolatus officio corrigere teneamur. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mãdamus, & diſtrictè præcipimus: quatinus ipſum ad reſtitutionem ablatorum, & ſatisfactionem iniuriarum ſuper his & alijs, tam debitam, quàm plenariam Epiſcopo, Decano & alijs eius ſocijs impendendam, necnon etiam obſeruandam compoſitionem prædictam, monere prudenter, & efficaciter inducere procuretis. Qui ſi forſan infra tempus quod ei duxeritis præfigendum, id non curauerit adimplere, ex tunc eidem ingreſſum Eccleſiæ ac vniuerſa interdicatis Eccleſiaſtica Sacramenta, prohibentes in locis ad quæ ipſe deuenerit, eo præſente diuina officia celebrari. Et ſi nec ſic duritia ſua poterit emolliri, per litteras veſtras hoc nobis intimare curetis: vt ſi morbũ, quod abſit, contigerit aggrauari, ad curationem ipſius grauiori medicina quemadmodum expedierit inſiſtamus. Dictum autem Portarium, & M. Martini, ac G. ſeruientes ipſius, necnon I. Album P. Feudum. Tirou. & omnes aliòs, quos conſtiterit præfatum Epiſcopum ac Decanum, & eius ſocios incluſos in domo ſua temerè tenuiſſe; cùm & idem Portarius quemdam eiuſdem Epiſcopi Subdiaconum vinctum catena ferrea tenuiſſe dicatur, tamdiu denuntietis excommunicationi ſubiectos, & ab omnibus faciatis tanquam excommunicatos arctiùs euitari: donec paſſis iniuriam ſatisfecerint competenter, & cum veſtra tum teſtimonio litterarum, ad ſedem acceſſerint Apoſtolicam abſoluendi. Sententiam ipſam ſingulis diebus Dominicis, ac feſtiuis, pulſatis campanis, & candelis accenſis, per totam Portugallen. Diœceſim facientes ſolemniter innouari. Sollicitè prouidendo, vt præceptum Apoſtolicum taliter impleatis, quòd Deum videamini potiùs quàm hominem reuereri. Ne ſi aliter ageretis, negligentiam veſtram cum exactiſſima pœna requirere cogeremur. Volumus inſuper & præcipimus; vt circa omnia quæ præmiſſa ſunt, tam ſuper principalibus,

quàm ſuper incidentibus appellatione poſtpoſira procedatis. Quòd ſi non omnes, &c. ru frarer Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. iij. Idus Maij, Anno xiij.

EPISTOLA LXXVI.

PORTVGALLENSI EPISCOPO.

Confirmat compoſitionem factam inter Sanctium Regem, & Epiſcopum Portugallenſes, cuius tenor inſeritur.

IVſtis petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem præbere aſſenſum, & vota quæ à rationis tramite nos diſcordant, effectu perſequente complere. Ea propter, venerabilis frater, tuis iuſtis poſtularionibus grato concurrenres aſſenſu, compoſitionem inter te ac chariſſimum in Chriſto filium noſtrum illuſtrem Regem Portugallen. ſuper articulis comprehenſis in ipſa mediantibus ven. frarri noſtro ... Zamoren. Epiſcopo, & collegis ipſius delegatis à nobis, prouidè celebratam, & ab vtraque parre ſponte receptam, ſicut in authenrico ſcripto pleniùs continetur auctorirare Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Cuius tenor eſt talis. *S. Dei gratia Portugallen. Rex, M. eadem Zamoren Epiſcopo, & Magiſtro P. Legionen ... & I. Zamoren Decanis, ſalutem & ſinceram dilectionem. A memoria veſtra non credimus excidiſſe, quòd ſuper negotio quod inter me & Portugalen. Epiſcopum vertitur, in hunc modum mihi literas deſtinaſtis. Illuſtriſſimo ac venerabili Domino S. Dei gratia Portugallen. Regi, M. eadem Zamoren. Epiſcopus, & Magiſter P. Legionen. & I. Zamoren. Decani. Salutem & promptum deuotionis famulatum. Notum facimus excellentiæ veſtræ, quòd nos, mediantibus procuratoribus veſtris, Portugalen. Epiſcopum ad talem induximus compoſitionis modum, inſpecto prius diligenter ſummi Pontificis reſcripto, vt vos priùs ipſum Epiſcopum, & ſuos, in plenitudinem gratiæ veſtræ bona fide recipiatis, ſuper quo ei tam apertas litteras, quàm alias ſimiles iudicibus tranſmittatis, & Epiſcopatum ſuum cum debita integritate eidem, & patrimonium ſuum cum inde ablatis reſtituatis. De cauſis Religioſorum, & quorumcúmque Clericorum Epiſcopatus ſui vos non intromittetis, per vos, vel per homines veſtros, niſi requiſitus ab eo, & ab omni ipſorum grauamine deinceps deſiſtetis: & ſi cauſam vel querimoniam aduersùs aliquem de prædictis habueritis, non per vos, ſed per eum iuſtitiam conſequemini. Si autem aduersùs Epiſcopum, vel aduersùs ſuos, per Archiepiſcopum, vel per ſummum Pontificem tantùm, ſi ad eum appellatum fuerit, vobis, niſi cum eo aliter conueneritis, ſatisfaciet: & vobis non recipientibus in protectione veſtra contra eum aliquem de ſuis ſubditis, nec in aliquo amodo eum grauantibus, neque impedientibus; omnia quæ ad eum, & ad officium eius, & ad ius Eccleſiæ ſuæ pertinent, habeat, liberè exerceat, & quietè. Statuimus præterea cum præfato Epiſcopo, vt vos ei quam ad excellentiam veſtram deſtinauerit, equitaturas ſuas, & ſupellectilia, & alia quæ in Ciuitate Portugallen. & eius patrimonio inuenta fuerint, ad ipſum, & ad ſuos pertinentia reſtitui, & P. Roderici militem abſolui facietis. De his verò quæ ad præſens inueniri non poterunt, quæ ad ipſum, vel ad ſuos ſpectare noſcuntur, ſic diſpoſuimus: vt à die qua vos viderit, vel vobis innotuerit per nuntium eius, ipſum Portugallen. Ciuitatem intraſſe, quando & ipſe debet pro ſe, & pro iudicibus Epiſcopatum ab interdicto abſoluere, vſque ad duos menſes ipſi Epiſcopo, & ſuis plenariam reſtitutionem, nam iura ſic poſtulant, facietis. De*

ſatisfactione verò ſibi exhibenda celſitudinis veſtræ diſcretioni cõmittet, ſi circa reſtitutionẽ ſibi faciendã, & alia quæ diximus vos promptũ inuenerit & benignũ; vt veſtra honeſtate ac ſua penſata, & Dei timore præ oculis habito, quomodo ſatisfaciendũ videritis ſatisfactionẽ exhibere curetis. Et ſi ſupradicta, quæ pro bono pacis & honeſtate regia tractauimus, maieſtati veſtræ placuerint per litteras veſtras apertas nobis, & per alias Domino Portugallen. voluntatem veſtram intimare omnino non poſtponatis. Si autem placuerint, & aliquod de præmiſſis per vos, quod non credimus, ommiſſum fuerit; Apoſtolici reſcripti coertio circa ea quæ deffectum patientur, in ſuo ſtatu apud nos interim perdurabit: ita vt medio tempore, nec vobis, nec ipſi liceat ſuper cauſa quæ inter vos, & ipſum vertitur, ad appellationis diffugium conuolare. Addidimus etiam præterea, vt fabricam ipſius Eccleſiæ cum omnibus pertinentijs ſuis, Eccleſiæ liberè relinquatis: ipſa enim Eccleſia debet de ipſa fabrica diſponere, prout viderit expedire. Veſtram igitur diſcretionem indubitanter certifico, quòd omnes prædictos articulos compoſitionis inter me & Portugallen. Epiſcopum factæ admitto gratanter, & approbo, & promitto firmiter me in omnibus, & per omnia ſinè dubio fideliter ſeruaturum. Si verò, quod Deus auertat, à die qua ipſe intrauerit ſuper his quæ inuenta non fuerint in Epiſcopatu, contentio aliqua de reſtitutione facienda emerſerit; concedo ei ſecuritatem bona fide, & hominibus, atque rebus eius eundi & redeundi ad vos quotiens voluerit, pro ſua iuſtitia ſuper reſtitutione illorum quæ defuerit conſequenda. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Lateran. iij. Idus Maij, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA LXXVII.

DVRANDO DE OSCA, ET VVILLELMO DE S. ANTONINO EORVMQVE FRATRIBVS IN FIDE CATHOLICA PERMANENTIBVS.

Quibuſdam fratribus pauperibus Catholicis concedit, ne quis niſi ab ipſis de conſilio Epiſcopi electus, in præpoſitum præponatur.

CVM à nobis petitur quod iuſtum eſt, & honeſtum, tam vigor equitatis quàm ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, auctoritate præſentium inhibemus: vt nullus vobis qualibet violentia, vel ſurreptionis aſtutia, in Præpoſitum præferatur, niſi quem vos cum conſilio Diœceſani Epiſcopi, virum quidem idoneum, in fide recta, ſana doctrina, & honeſta conuerſatione probatum, duxeritis eligendum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ inhibitionis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. ij. Idus Maij. Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA LXXVIII.

ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS TERRACONENSIS ECCLESIÆ

Reffert confeßionem fidei Vualdensium ad fidem reuersorum, & eorum propositum, seu vitæ regulam confirmat.

CVM inestimabile precium sanguinis Iesu Christi teneamur in animabus redemptis ex iniuncto nobis Apostolatus officio custodire; non solùm veraciter pœnitentibus clementer impendere veniam nos oportet, verùm etiam pertinaciter delinquentes instanter ad pœnitentiam prouocare: ne si vel his paternam consuetudinem, vel illis sollicitudinem subtraxerimus pastoralem; tot videamur eiusdem pretij redemptioni subtrahere, quot in saluatione ipsius, nostra potuissemus vigilantia conseruare. Quapropter venientes dudum ad Apostolicã sedem dilectos filios Durandum de Osca, & Gullielmum de S. Antonino, & Ioannem de Narbona, & Ermengaudum, & Bernardum Biterren. & Raymundum de S. Paulo, & Ebrinum, ac socios eorũ, paterna benignitate suscepimus, & ea quæ nobis tam pro se, quàm pro fratribus suis exponere curauerunt, pleno concepimus intellectu. Ex his ergo quæ nobis de articulis fidei, & sacramentis Ecclesiæ diligenter examinati dixerunt, cognouimus eos fidem sapere orthodoxam, & Catholicam astruere veritatem. Ad maiorem tamen expressionem, appositis Euangelijs, & scripto confessionis eorum imposito super illa, recepimus ab eis huiusmodi iuramentũ. *Ego, inquit, Durandus de Osca inter manus tuas consecratas, summe Pontifex Domine Innocenti, Deum inuoco testem in animã meã, quòd ita simpliciter & veraciter credo, sicut in hoc scripto, per omnia continetur, & contrariũ nunquã credã, sed contrariũ credẽtibus pro posse resistam. Tibi verò tanquam B. Petri Apostoli successori, & Archiepiscopis, & Episcopis alijsque Prælatis, in quorũ Diœcesibus vel Parrochijs cõmorabor, obedientiam & reuerentiã exhibebo, tam debitam, quàm deuotam.* Scriptum autem confessionis eorum est tale. *Pateat omnibus fidelibus, quòd ego Durandus de Osca, & Guillelmus de S. Antonino, & omnes fratres nostri, corde credimus, fide intelligimus, ore confitemur, & simplicibus verbis affirmamus. Patrem & Filium, & Spiritum sanctum, tres personas esse, vnum Deum, totamque Trinitatem coessentialem, & consubstantialem, & coeternalem, & coomnipotentem, & singulas quasque in Trinitate personas plenum Deum; sicut in credo in Dominum, & in credo in vnum Deum, & in quicunque vult, continetur. Patrem quoque, & Filium, & Spiritum Sanctum, vnum Deum, de quo nobis sermo, esse creatorem, factorem, gubernatorem, & dispositorem omnium corporalium, & spiritualium, visibilium, & inuisibilium, corde credimus, & ore confitemur. Noui & veteris testamenti vnum eundemque auctorem esse Dominum credimus, qui in Trinitate, vt dictum est, permanens, de nihilo cuncta creauit. Ioannemque Baptistam ab eo missum, esse Sanctum, & iustum, & in vtero Matris suæ Spiritu Sancto repletum. Incarnationem diuinitatis, non in Patre, neque in Spiritu Sancto factam, sed in Filio tantùm, corde credimus, & ore confitemur. Vt qui erat in Diuinitate, Dei Patris, Filius Deus verus ex Patre, esset in humanitate, hominis Filius homo verus ex Matre; veram carnem habens ex visceribus Matris, & animam humanam rationabilem simul vtriusque naturæ, id est, Deus & homo vna persona, vnus Filius, vnus Christus, vnus Deus cum Patre & Spiritu Sancto omnium auctor, &*

rector, natus ex Virgine Maria vera carnis natiuitate; manducauit, & bibit, dormiuit & fatigatus ex itinere quieuit, passus vera carnis suæ passione, mortuus vera corporis sui morte, & resurrexit vera carnis suæ resurrectione, & vera animæ ad corpus resumptione: in qua postquam manducauit & bibit, ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris, & in eadem venturus est iudicare viuos & mortuos. Corde credimus & ore confitemur, vnam Ecclesiam, non hæreticorum, sed sanctam Romanam, Catholicam & Apostolicam, extra quam neminem saluari credimus. Sacramenta quoque quæ in ea celebrantur inæstimabili atque inuisibili virtute Spiritus Sancti cooperante, licèt à peccatore sacerdote ministrentur, dum Ecclesia eum recipit, in nullo reprobamus, nec Ecclesiasticis officijs, vel benedictionibus ab eo celebratis detrahimus, sed beneuolo animo tanquam à iustissimo amplectimur: quia non nocet malitia Episcopi, vel presbyteri, neque ad baptismum infantis, neque ad Eucharistiam consecrandam, nec ad cætera Ecclesiastica officia subditis celebrata. Approbamus ergo Baptismum infantium, qui si deffuncti fuerint post Baptismum antequam peccata committant, fatemur eos saluari, & credimus; & in baptismate omnia peccata, tam illud originale peccatum contractum, quàm illa quæ voluntariè commissa sunt dimitti credimus. Confirmationem ab Episcopo factam, id est, impositionem manuum sanctam, & venerandè esse accipiendam censemus. In sacrificio Eucharistiæ, quæ ante consecrationem erant panis & vinum, post consecrationem esse verum Corpus, & verum Sanguinem Domini nostri Iesu Christi, firmiter & indubitanter corde puro credimus, & simpliciter verbis fidelibus affirmamus. In quo nihil à bono maius, nec à malo minus perfici credimus sacerdote; quia non in merito consecrantis, sed in verbo efficitur Creatoris, & in virtute Spiritus Sancti. Vnde firmiter credimus & confitemur, quòd quantumcúmque quilibet honestus religiosus, sanctus, & prudens sit, non potest, nec debet Eucharistiam consecrare, nec altaris sacrificium conficere, nisi sit Presbyter, à visibili & tangibili Episcopo regulariter ordinatus. Ad quod officium tria sunt, vt credimus, necessaria: Scilicet certa persona, id est, Presbyter ab Episcopo, vt prædiximus, ad illud propriè officium constitutus, & illa solemnia verba quæ à sanctis patribus in canone sunt expressa, & fidelis intentio proferentis. Ideo firmiter credimus & fatemur, quòd quicúmque sinè præcedenti ordinatione Episcopali, vt prædiximus, credit & contendit se posse sacrificium Eucharistiæ facere, hæreticus est, & perditionis Chore, & suorum complicum est particeps atque consors, & ab omni sancta Romana Ecclesia segregandus. Peccatoribus verè pœnitentibus veniam concedi à Deo credimus, & eis libentissimè communicamus. Vnctionem infirmorum cum oleo consecrato veneramur. Coniugia carnalia esse contrahenda secundùm Apostolum non negamus, ordinariè verò contracta disiungere omnino prohibemus. Hominem quoque cum sua coniuge saluari credimus & fatemur; nec etiam secunda vel vlteriora matrimonia condemnamus. Carnium perceptionē minimè culpamus. Non condemnamus iuramentum, immo credimus puro corde, quòd cum veritate, & iudicio, & iustitia licitum sit iurare. De potestate seculari asserimus, quòd sinè peccato mortali potest iudicium sanguinis exercere, dummodo ad inferendam vindictam, non odio, sed iudicio, non incautè, sed consultè procedat. Prædicationem necessariam valde & laudabilem esse credimus, tamen ex auctoritate, vel licentia summi Pontificis, vel Prælatorum permissione, illam credimus exercendam. In omnibus verò locis vbi manifestè hæretici manent, & Deum & fidem S. Romanæ Ecclesiæ abdicant & blasphemant; credimus quòd disputando, & exhortando modis omnibus secundùm Deum debeamus illos confundere, & eis verbo Dominico, veluti Christi & Ecclesiæ aduersarijs, fronte vsque ad mortem libera contraire. Ordines verò Ecclesiasticos, & omne quod in sancta Romana Ecclesia sancitum legitur, aut canitur humiliter collaudamus, & fideliter veneramur. Diabolum non per conditionem, sed per arbitrium malum esse factum

credimus. Corde credimus & ore confitemur, huius carnis quam gestamus, & non alterius resurrectionem. Iudicium quoque per Iesum Christum esse futurum, & singulos pro his quæ in hac carne gesserunt recepturos, vel pœnas, vel præmia, firmiter credimus & affirmamus: Eleemosinas sacrificium, cæteraque beneficia, fidelibus posse prodesse defunctis credimus. Remanentes in sæculo, & sua possidentes, Eleemosinas, & cætera beneficia ex rebus suis agentes, præcepta Domini seruantes, saluari fatemur & credimus. Decimas, primitias, & oblationes ex præcepto Domini credimus clericis persoluendas. Quia verò non solùm fides recta sed bona etiam operatio exigitur ad salutem, quoniam sicut sinè fide impossibile est placere Deo, ita fides sinè operibus mortua est. Propositum quoque conuersationis eorum præsenti paginæ duximus annotandum: cuius tenor est talis.

Ad honorem Dei, & eius Ecclesiæ Catholicæ, & ad salutem animarum nostrarum, fidem Catholicam per omnia, & in omnibus integram & inuiolatam corde credere, & ore proposuimus confiteri, sub Magisterio & regimine Romani Pontificis permanendo. Sæculo abrenuntiauimus, & quæ habebamus, velut à Domino consultum est, pauperibus erogauimus, & pauperes esse decreuimus: ita quod de crastino solliciti esse non curamus, nec aurum, nec argentum, vel aliquid tale propter vestimentum & victum quotidianum, à quoquam accepturi sumus. Consilia Euangelica, velut præcepta seruare proposuimus. Orationi iuxta horas Canonicas septies insistentes, dicendo quindecies Pater noster; insuper Credo in Deum, & Miserere mei Deus, & Orationes alias. Cùm autem ex magna parte Clerici simus, & pœne omnes litterari; lectioni, & exhortationi, doctrinæ, & disputationi contra omnes errorum sectas decreuimus desudare. Disputationes tamen à Doctoribus fratribus in fide Catholica comprobatis, & instructis in lege Domini dispensentur: vt aduersarij Catholicæ & Apostolicæ fidei confundantur. Per honestiores autem, & instructiores in lege Domini, & in Sanctorum Patrum sententijs, verbum Domini censuimus proponendum fratribus & amicis, cum Prælatorum conscientia & assensu; ita quòd ab eis propter hoc nec Ecclesiarum frequentatio, nec Clericorum prædicatio postponatur. Virginitatem vel castimoniam continuam inuiolabiliter conseruando. Duas Quadragesimas, & ieiunia secundùm Ecclesiasticam regulam instituta, annis singulis facere proposuimus. Religiosum & modestum habitum ferre decreuimus, qualem consueuimus deportare; calceamentis desuper apertis, ita speciali signo compositis & variatis, vt apertè & lucidè cognoscatur nos esse sicut corde, sic & corpore à Lugdunensibus, & nunc & in perpetuum segregatos, nisi reconcilientur Catholicæ vnitati. Ecclesiastica sacramenta suscipiemus ab Episcopis & Sacerdotibus, in quorum Diœcesibus vel Parrochijs commorabimur, & eis obedientiam & reuerentiam debitam impendemus. Siqui verò secularium in nostro voluerit consilio permanere: consulimus vt exceptis idoneis ad exhortandum, & contra hæreticos disputandum, cæteri in domibus religiosè & ordinatè viuendo permaneant, res suas in iustitia & misericordia dispensando, manibus laborando, decimas, primitias, & oblationes Ecclesiæ debitas persoluendo.

Nos igitur habito fratrum nostrorum consilio, per Apostolica vobis scripta mandauimus: vt recepto à cæteris fratribus simili iuramento, reconciliaretis eos Ecclesiasticæ vnitati, & denuntiaretis eos verè Catholicos ac rectè fideles:

in præscriptis, & alijs ipsos secundùm Deum ab omni scandalo & infamia seruantes immunes, & in litteris testimonialibus, & alijs adminiculis ipsos propter Deum misericorditer iuuaretis. Quia verò sicut accepimus occasionis prætextu, quòd mandatum huiusmodi communiter suscepistis, ad reconciliationem illorum quæ sub præscripta forma reconciliari Ecclesiæ poposcerunt, nondum à vobis fuit processum vna se per alium excusante: qua de causa multi qui humiliter petierunt intrare, hactenus remansisse foras Ecclesiam asseruntur. Nolentes, sicut etiam nec velle debemus, vt qui trahi gratia diuina creduntur, per duritiam vestram ab infinita Dei misericordia repellantur: fraternitati vestræ per iterata scripta mandamus, & districtè præcipimus; quatinus si non omnes his exequendis potueritis interesse, tu frater Archiepiscope cum quolibet aliorum, cõstitutos in Terraconen. Prouincia huiusmodi pœnitentes, iuxta præscriptam formam appellatione remota recõciliare procures. Circa præfatum Durandum de Osca, & Vvillelm. de S. Antonino, ac eorum socios, secundùm præmissum mandatum nihilominus procedendo. Eis autem in fide recta, & sana doctrina manentibus, exhortandi licentiam tribuentes competentibus horis & locis. Datum Lateran. iiij. Idus Maij, Anno xiij.

In eundem modum scriptum est ... Archiepiscopo & Suffraganeis Ecclesiæ Narbonen. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA LXXX.

PRIORI ET CANONICIS SANCTÆ CATHARINÆ VVATERFORDEN.

Recipit sub protectionem sedis Apostolicæ Canonicos S. Catharinæ Vvaterfordiæ cum possessionibus.

CVM à nobis petitur quod iustum est & honestum, tam vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino fili, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, Ecclesiam S. Catharinæ Vvaterforden. & personas ibidem Domino famulantes, cum omnibus bonis quæ impræsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum iustis modis præstante Domino poterit adipisci, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo Canonicus qui secundùm Deum, & B. Augustini regulam, atque institutionem fratrum domus S. Victoris Parisien, in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Specialiter autem, insulam extra muros Vvaterfordiæ, in qua sita est Ecclesia ipsa cum omnibus pertinentijs suis. Ecclesiam de Kiloteran cum omnibus pertinentijs suis. Ecclesiam de Inesbrie cum Killolonan, & vna carrucata terræ, ac alijs pertinentijs suis. Ecclesiam de Kilcronete cum omnibus pertinentijs suis. Mullochpissi cum omnibus pertinentijs suis. Ecclesiam de Balicliere-chan cum omnibus pertinentijs suis. Ecclesiam de Fidum cum omnibus pertinentijs suis. Ecclesiam de Kilmedimoc cum omnibus pertinentijs suis, & omnia Ecclesiastica beneficia de Odagatha Omilim cum omnibus pertinentijs suis; & vnam piscariam in Odagatha Omilin. & duas piscarias apud Fidum, & vnum

meſuagium cum horto ſuo, & quandam terram apud Inesbric ad grangiam conſtruendam, quam nobilis vir Helias filius Normanni pia vobis liberalitate cōceſſit, ſicut in ipſius authentico pleniùs continetur. Et Capellam de Radlathgenam cum pertinentijs ſuis, & vnum meſuagium cum ſex acris terræ, & duo curtilagia inter inſulam, & muros Vuaterfordiæ. Sicut ea omnia iuſtè ac pacificè poſſidetis, nobis, & per vos Eccleſiæ veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis, conſtitutionis, & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & B. Apoſtolorum Petri & Pauli eius ſe nouerit incurſurum. Datum Lateran. ij. Idus Maij, Anno xiij.

EPISTOLA LXXX.

HVGONI RAYMVNDI CANONICO EBREDVNEN.

Abſoluit Clericum ab impetitione mulieris de matrimonio, eiuſdem mulieris continentiæ votum ratum habens.

CVM .·. M. mulier Bononien. quæ te in præſentia dilecti filij noſtri G. S. Mariæ in Porticu Diaconi. Card. quem ipſi & tibi conceſſimus auditorem petebat in virum. Tandem poſt altercationes multiplices, coram ven. fratri noſtro ... Tuſculan. Epiſcopo libera & ſpontanea voluntate continentiæ votum emiſerit; & tu militaturus Domino in Clericali propoſueris ordine permanere, à nobis humiliter poſtulaſti, vt tibi ſuper hoc paterna dignaremur in poſterum ſollicitudine prouidere. Volentes igitur quieti & honeſtati tuæ de conſueta ſedis Apoſtolicæ prouidentia præcauere, tam votum mulieris prædictæ, quam propoſitum tuum gratum habentes & ratum; & cum pro matrimonio quod te ſecum contraxiſſe dicebat, nihil coram auditore probaret, te ab impetitione abſoluentes ipſius, ne occaſione huiuſmodi matrimonij moleſteris vlteriùs ab eadem auctoritate Apoſtolica inhibemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ inhibitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. iiij. nonas Iunij, Anno xiij.

EPISTOLA LXXXI.

ROBERTO ABBATI MONASTERII S. MARTINI TROARNEN. EIVSQVE FRATRIBVS, TAM PRÆSENTIBVS QVAM FVTVRIS REGVLAREM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

Recipit Monaſterium Troarnenſe cum poſſeſſionibus ſub protectionem ſedis Apoſtolicæ.

QVOTIENS à nobis petitur quod religioni & honeſtati conuenire dignoſcitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium deſiderijs congruum ſuffragium impertiri. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis

G 3

poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum Monaſterium S. Martini de Troarn. in quo diuino eſtis obſequio mancipati, ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo Monaſticus qui ſecundùm Deum, & B. Benedicti regulam in eodem Monaſterio inſtitutus eſſe dignoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcúmque poſſeſſiones, quæcumque bona idem Monaſterium impræſentiarum iuſtè ac Canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtríſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus vocabulis exprimenda. Locum ipſum in quo præfatum Monaſterium ſitum eſt cùm omnibus pertinentijs ſuis. Burgum Troarnen. cum honore ac omnibus appenditijs ſuis. Ioanuill. Sanctus Patern. cum Ramat. Toffreuill. Salneruill, Lirroſa, Bures, cum mariſcis, boſcis, terrarijs, piſcarijs, paſuagijs, vineis, paſcuis, pratis, guarandis, mercatis, teloneis, nundinis, molendinis, & alijs libertatibus, immunitatibus, conſuetudinibus, & pertinentijs ſuis. Eccleſias & Sancta Cruce de S. Ægidio Troarnen. de Ioanuill. de S. Paterno, de Toffreuill, de Salnerluill, de Lirroſa, de Buris, & de Sancto Siluino, & Capellas de Reinerij Manill, & de Folletot, ab Epiſcopali iuriſdictione per amicabilem compoſitionem exemptas. Eccleſias de Fontenet, de Varauill, & de Caſtrovir, & quidquid ex conceſſione ven. fratrum noſtrorum S. Sagienn... & ... prædeceſſoris ipſius, ac bonæ memoriæ ... Baiocen. Epiſcoporum habetis in eis. Eccleſiam, decimam, & Burgum Sancti Sanſonis, Prioratum de Deſerto, Maneria de Talleuill, de Diua, de Olnebach, de Cantapia, de Cleuill, de Caigneio, de Raimbhõm, cum tota inſula, de Goleto, & de Regiſvill. Et in Anglia, Maneria de Horſeleia, & de Rongẽtõn, Cellas, Capellas, redditus, & prouentus, ac alia quæ ſcilicet prædictorum maneriorum ratione ad veſtrum Monaſterium ſpectare noſcuntur, cum omnibus libertatibus & immunitatibus ſuis. Eccleſiam de Airam, Eccleſiã de Lengronia, Eccleſiam de Trumo, Eccleſiam de Croceio, Eccleſiam de Piru, Eccleſiam de Granteuill, Eccleſiam de Giſneruill, Eccleſiam de Dumouill, Eccleſiam de Han, Eccleſiam de Calidoloco, Eccleſiam de Agerneio cum duabus garbis decimæ ipſius villæ, Eccleſiam de Milleio, Eccleſiam de Campegnol, Eccleſiam de Beneio, Eccleſiam de Retuleio, Eccleſiam de Praerijs, Eccleſiam de Muſcampis, Eccleſiam S. Hipoliti, Eccleſiam de Burceio, & Eccleſiam de Carauill cum decimis, Capellis obuentionibus, & alijs quæ habetis in ipſis, Capellam S. Margaritæ de Ponceio, Capellam de Roca, Capellam S. Thomæ, Capellam S. Michaelis de Boſco, & Capellam S. Blaſij de Vlmo, cum adiacenti grangia, & alijs pertinentijs earundem. Eccleſiam de Caigneio, cum quibuſdam terris & decimis. In Anglia Eccleſiam de Vueneloch, Eccleſiam de Malpedra, & Eccleſiam S. Andreæ de Vuitteherſt, cum decimis, & alijs pertinentijs ſuis, Grangiam de Malni, Grangiam de Caſteller. & Grangiam de Cleuill, Capellam de Deſerto, cum decimis, & alijs pertinentijs ſuis. Sanè noualium veſtrorum quæ proprijs manibus, vel ſumptibus colitis, ſiue de veſtrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigère, vel extorquere præſumat. Liceat quoque vobis Clericos, vel Laicos liberos & ab-

solutos, è sæculo fugientes ad conuersionem recipere; & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, vt nulli fratrum vestrorum post factam in Monasterio vestro professionẽ, fas sit, nisi arctioris religionis obtentu, de claustro vestro discedere. Discedentem verò, absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit; liceat vobis clausis ianuis, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce diuina officia celebrare. Auctoritate quoque Apostolica prohibemus, ne vllus in vos, vel Monasterium vestrum excommunicationis, vel interdicti sententias, sinè manifesta & rationabili causa proferre, seu nouis & indebitis exactionibus vos aggrauare præsumat. Chrisma verò, oleum sanctum consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes Clericorum qui ad sacros ordines fuerint promouendi, à Diœcesano suscipietis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, & communionem, & gratiam Sacrosanctæ Romanæ sedis habuerit, & ea voluerit vobis sinè prauitate aliqua exhibere. Alioquin liceat vobis quemcúmque malueritis Catholicum adire antistitem, communionem & gratiam Apostolicæ sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate, vobis quod postulatur impendat. Prohibemus insuper, vt infra fines Parrochiæ vestræ nullus sine assensu Episcopi Diœcesani & vestro, Capellam seu Oratorium de nouo construere audeat: Saluis priuilegijs Pontificum Romanorum. In Parrochialibus verò Ecclesijs quas habetis, liceat vobis sacerdotes eligere, & Diœcesano Episcopo præsentare, quibus si idonei fuerint Episcopus curam animarum committat, vt ei de spiritualibus, vobis verò de temporalibus, debeant respondere. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi fortè excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat. Salua tamen iustitia illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorũ corpora assumuntur. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur; nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars maior consilij sanioris, secundùm Deum, & B. Benedicti regulam prouiderint eligendum. Paci quoque & tranquillitati vestræ paterna imposterum sollicitudine prouidere volentes; auctoritate Apostolica inhibemus, vt infra clausuras locorum, seu grangiarum vestrarum, nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temerè capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Libertates quoque, & immunitates antiquas, & rationabiles consuetudines Monasterio vestro concessas, & hactenus obseruatas, ratas habemus: & eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temerè perturbare; aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conseruentur, eorum pro quorum gubernatione ac substentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura. Salua sedis Apostolicæ auctoritate, & Diœcesani Episcopi Canonica iustitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularísue persona, hanc nostræ constitutionis paginam, sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundò tertióue commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit: potestatis honorísque sui careat dignitate, ream-

que se diuino iudicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi; Quatinus & hîc fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis S. Mariæ in Cosmidin Diaconi Card. S. Romanæ Ecclesiæ Cancellarij, Kal. Iunij, Indictione xiij. Incarnationis Dominicæ, Anno millesimo ducentesimo decimo, Pontificatus vero Domini Innocentij Papæ iij, Anno xiij.

EPISTOLA LXXXII.

GNESNEN. ARCHIEPISCOPO ET VNIVERSIS SVFFRAGANEIS EIVS.

Vt Statutum à Duce Poloniæ factum, quòd maior natu Cracouiam cum Principatu obtineat, faciant obseruari.

SIGNIFICAVIT nobis dilectus filius nobilis vir ... Dux Zlesiæ, quòd cùm quondam ... Dux Poloniæ certam dederit singulis filiorum suorum in Polonia portionem, principalem ciuitatem Cracouiæ maiori natu reseruans instituit, vt semper qui esset de ipsius genere prior natu, ciuitatem teneret eandem: ita quòd si maior decederet, vel cederet iuri suo, qui post eum de toto genere maior esset ipsius ciuitatis possessionem intraret. Hoc autem perpetuis temporibus obseruari præcipiens, per sedem Apostolicam obtinuit approbari; omnes illos faciens excommunicatione percelli, qui statutum huiusmodi auctoritate Apostolica roboratum præsumerent violate. Vnde nobis humiliter supplicauit, vt nostris vobis daremus litteris in mandatis, quòd nec vos ipsi statutū violaretis huiusmodi, nec permitteretis ab alijs violari, illos qui contrauenire præsumerent anathematis sententia ferientes. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus institutionem de maioritatis præeminentia, sicut ad vtilitatem & pacem totius prouinciæ dignoscitur esse facta, faciatis per censuram Ecclesiasticam, sublato appellationis obstaculo firmiter obseruari. Contradictores censura simili compescentes. Datum Lateran. v. Idus Iunij, Pontificatus nostri, anno xiij.

EPISTOLA LXXXIII.

FREDERICO ILLVSTRI REGI SCICILIÆ.

Vt recipiat in gratiam Catanienſem Episcopum Sciciliæ Cancellarium quem amouerat.

CVM iam annos pueriles euaseris, decet te, fili charissime, actus deserere pueriles. Et quantò tibi, & Regno tuo maiora pericula imminent, tantò studiosiùs debes intendere ad illa fortiter euitanda. Consilia quoque discretorum, & fide diligentium debes diligenter amplecti, & inter ingratos, ac bene notos discernere te oportet, ne minùs diligentes plus diligas, & qui te

feruentiùs diligunt, illos remissioris charitatis brachijs amplexeris. Cùm enim ven. frater noster ... Cathanien. Episcopus Regni Siciliæ Cancellarius, te custodierit hactenus, & nutrierit; ac pro deffensione tua, & regni tui labores, & angores, anxietates, & necessitates multiplices sustinuerit. Nunc, si verum est quod asseritur, tot beneficiorum oblitus, à tua ipsum familiaritate recedere permisisti, in scandalum, & odium pariter plurimorũ: propter quod alij Regni nobiles dum eundem multis meritis præditum, debita intellexerint remuneratione fraudatum, in tua fidelitate lentescent, & nonnulli se à tuis obsequijs subtrahent, qui ad ea ex ipsius poterant retributionibus prouocari. Ex his enim quæ post eius sunt sequuta recessum, satis apparet, vtrùm eius præsentia tibi fuerit opportuna: & nisi quanto tuis reuocetur, sequutura dispendia te pleniùs edocebunt: vbi namque sunt illi, qui tibi mendaciter suggerebant, quòd illo repulso multi conuerterentur ad te, qui propter familiarem eius præsentiam à tuis se obsequijs subtrahebant? Vnde nisi hæc, & alia quæ de te non absque dolore frequenter audimus, celeriter reformare studueris, temeipsum ad vberioris frugis exercitium erigendo, non solùm tu grauia detrimenta percipies, sed & nos, licèt inuitos, oporteret super hoc aliud cogitare, ne ob tuam negligentiam, vel defectum, Romana, quod absit, Ecclesia grauiter læderetur, quæ pro te non solùm alijs, sed etiam Imperatori se potenter opponit. Quocirca serenitatem tuam rogamus attentiùs, & monemus, sub obtentu gratiæ nostræ firmiter iniungentes: quatinus Cancellarium memoratum ad familiaritatem tuam nullatenus differas reuocare, omnimoda sibi, quem sub B. Petri, & nostra protectione suscepimus, securitate prouisa, eiúsque consilijs deuotus intendas, vt & ipse tot, & tanta pro te sustinuisse se gaudeat, & alij ad similia prouocentur prouisurus attentiùs, ne quid à quolibet contra salutem & honorem ipsius valeat attentari. Quia cùm nos ei districtè præcipiendo mandemus, vt ad tuæ familiaritatis obsequium reuertatur, si quid contra eum fieret à quocúmque, nobis reputaremus inferri. Datum Lateran. vij. Kal. Iulij, Pontificatus nostri, anno xiij.

EPISTOLA LXXXIV.

CONSTANTIÆ ILLVSTRI REGINÆ SICILIÆ.

Confirmat donationem propter nuptias ei factam à marito Friderico Siciliæ Rege.

SACROSANCTA Romana Ecclesia deuotos & humiles filios, ex assuetæ pietatis officio propensiùs diligere consueuit, & ne prauorum hominum molestijs agitentur, eos tanquam pia mater suæ protectionis munimine confouere. Sanè cùm charissimus in Christo filius noster F. Siciliæ Rex illustris, sicut in ipsius authentico super hoc confecto pleniùs contineri perspeximus, in dodarium, seu donationem propter nuptias, in Sicilia Carinum, quod in partibus Panormitanis existit, cum omnibus casalibus, tenimentis, & pertinentijs suis. In valle Demen. Caroniam ... Sanctum Filadellum, & S. Maraim cum omnibus casalibus, pertinentijs, & tenimentis eorum. Necnon & omnia

Casalia in eadem Valle Demen. consistentia, quæ ad suum demanium pertinere noscuntur. Insuper Oliuerium, & Montem Albanum, cum omnibus Casalibus, & tenimentis eorum. In seruitio verò, Sanctum Petrum de Ficara, & Castrum Ficariæ, Galatum, & Militellum. Item Tauromen. cum omnibus tenimentis, & pertinentijs suis, tam demanij, quàm seruitij. In partibus verò Apuliæ, totum honorem Comitatus Montis S. Angeli, cum omni honore, iure, tenimentis, & pertinentijs suis, tam demanij, quàm seruitij. Videlicet, quod in demanio, in demanium, & quod in seruitio, in seruitium. In demanio siquidem Montis Sancti Angeli; Siponti, & Veste Ciuitates, atque Casale nouum. In seruitio autem omnia Castra, villas, terras, Casalia, & totum aliud, quod ad honorem ipsius Montis dignoscitur pertinere, liberaliter tibi duxerit concedenda: nos tuis præcibus inclinati, ad supplicationem eiusdem Regis concessionem ipsam, sicut prouidè facta est, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Lateran. xv. Kal. Iulij, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA LXXXV.

TVRONEN. ET BVRDEGALEN. ARCHIEPISCOPIS, ET EPISCOPO PICTAVEN.

Restituit in pristinum statum pœnitentem Presbyterum, & in beneficia quæ ante sententiam obtinebat, si collata non essent.

EIus exemplo; qui cum iratus est non obliuiscitur misereri, nec suas continet miserationes in ira, sed postquam infuderit vinum superinfundit & oleum vulneribus sauciati; & post virgam correctionis adhibet manus dulcedinis, quæ cum tabulis legis diuinæ in arca fœderis reseruantur. Nos qui dilectu filium Robertum de Sepulchro Presbyterum ex seueritate percussimus, volentes ex benignitate sanare. Cùm longo iam tempore impositã sibi pœnam, in multa cordis, & corporis humilitate portauerit, non sinè magnis laboribus & angustijs, graui pressus onere paupertatis, apud sedem Apostolicam misericordiam expectando. Hanc cum eo duximus misericordiam faciendam, vt ad executionem restituatur officij; & si beneficia quæ priùs habuerat nõ sunt alijs ritè collata, reddantur eidem. Nec ex lata in ipsum impediatur sententia, quo minus ad obtinenda Ecclesiastica beneficia possit assumi, & tam in ciuitate, ac Diœcesi Nanneten. quàm in alijs liberè conuersari. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus: quatinus circa eum sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo, quæ præscripta sunt, exequi procuretis. Contradictores, si qui fuerint per censuram Ecclesiasticam compescendo, non obstante quod in his litteris totius negotij series non narratur; cùm hac ad cautelam vtamur, ex certa scientia breuitate. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum Lateran. x. Kal. Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA LXXXVI.

NOBILI VIRO S. DE MONTEFORTI, COMITI LEICESTRIÆ, VICECOMITI, BITERRENSI ET CARCASSONEN.

Confirmat ei Ciuitatem Albiensem.

ABVISSE Baiulos Dominici verbi fidem ad sinapis Euangelicæ quantitatem, felix tuæ translatio promotionis ostendit. Dum nominationis tuæ non solùm, sed & denominationis vocabula bonis interpretatus operibus, in auditu auris obedisti secundùm nomẽ tuum in locum peregrinationis exire, ac sicut mons infirmas partes Ecclesiæ muniturus, ad verbum prædicatorum fidelium es translatus, &c. in eundem modum, vt in alia litteta quæ scripta est in vltimo quaterno Regesti, duodecimi anni, vsque, cùm in manibus tuis quem zelus Domini contra fidei subuersores armauit, idem Dominus Ciuitatem tradiderit Albien. Nos super hoc in Domino gratulantes, ciuitatem ipsam cum omnibus pertinentijs suis, sicut tibi est ad diuinæ maiestatis honorem pro tutela pacis, & fidei deffensione concessa, tibi & hæredibus tuis in fide Catholica, & deuotione sedis Apostolicæ permanentibus auctoritate Apostolica confirmamus, &c. vt in eadem per totum, vsque. Ad indicium autem quòd terram ipsam in deuotione Apostolicæ sedis, &c. vsque in finem. Datum Lateran. iiij. Kal. Iulij, anno xiij.

EPISTOLA LXXXV.

REGENSI EPISCOPO, ET ABBATI CISTERCIEN. APOSTOLICÆ SEDIS LEGATIS.

Committit vices suas in causa fidei intra prouincias hîc memoratas.

VT hi qui orthodoxæ fidei zelo succensi ad expugnandam hæreticam prauitatem viuificæ Crucis caracterem assumpserunt, eò feruentiùs publicam causam gerant, quo se viderint proximorum subsidijs efficaciùs adiuuari. A vobis, & à nonnullis alijs nobis fuit sæpè suggestum, &c. Sicut continetur in penultimo quaterno regesti duodecimi anni. De data Viterbij. Per totum, in eundem modum vsque, ad explendum obsequium Iesu Christi. In Burdegalen. Bisuntin. & Viennen. prouincijs, necnon Pampilonen. Lemouicen. Claromonten. Anicien. Mimaten. Caturcen. & Ruthenen. Episcopatibus, super hoc committendas vobis duximus vices nostras, &c. vt in eadem per totum, vsque in finem. In alijs verò prouincijs, monitis, & precibus insistatis, vt ad tantum fidei Christianæ negotium consummandum, de bonis sibi à Deo collatis subsidia conferant opportuna. Datum Lateran. v. Kal. Iulij, Pontificatus nostri, annô xiij.

EPISTOLA LXXXVIII.

EISDEM.

Vt inquirant de vita & moribus Archiepiſcoporum Narbon. & Auſcenſis.

IN tantum clamor qui dudum aſcendit contra .... Narbonen. & .... Auxitan. Archiepiſcopos inualeſcit, quòd diſſimulare ipſum vlteriùs ſinè periculo non valemus. Ne igitur ex nequitia ſua poſſint commodum aliquod reportare, cum non ſolùm negligentes ſint, vt aſſeritur, ſed etiam peſtilentes. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus inquiſita ſuper omnibus quæ proponuntur contra eos diligentiùs veritate; ac habentes præ oculis ſolum Deum, quod ſuper hoc Canonicè fuerit ſtatuendum, ſublato appellationis obſtaculo ſtatuatis, facientes quod ſtatueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Datum Lateran. iiij. Kal. Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA LXXXIX.

ARCHIEPISCOPO STRIGONIEN.

Vt ſuper Eccleſia à Comite de Similione fundanda, & ſedi Rom. ſubijcienda, ex gratia Diœceſanus Epiſcopus de ſuis iuribus componat.

VENIENS ad Apoſtolicam ſedem dilectus filius nobilis vir Herde Comes de Similione, quendam fundum ſuum B. Petro Apoſtolo, & Romanæ Eccleſiæ obtulit, humiliter & deuote; in quo, ad honorem eiuſdem Apoſtoli Eccleſiam ædificare diſponit, & eidem nonnullas de ſuis poſſeſſionibus aſſignare. Nos igitur pium eius propoſitum in Domino commendantes, præſentium tibi auctoritate mandamus; quatenus ven. fratrem noſtrum Cenadien. Epiſcopum loci Diœceſanum monere prudenter, & efficaciter inducere non poſtponas, vt pro ſuis iuſtitijs, quas de ipſis eſſet poſſeſſionibus percepturus, ab eodem Comite moderatam recompenſationem recipiat, & ſuperabundantem gratiam recognoſcat, quam ei facimus in hac parte; cùm in huiuſmodi fundo abſque omni recompenſatione libera poſſet Eccleſia fabricari, ſicut Hoſpitalarijs, & Templarijs, aliiſque nonnullis per priuilegia eſt conceſſum. Quòd ſi monitis tuis memoratus Epiſcopus acquieſcere fortè nollet, tu id auctoritate noſtra ſublato cuiuſlibet cõtradictionis & appellationis ob. exequi non omittas. Recipiens in vtroque caſu præfatum fundum in ius & proprietatem Apoſtolicæ ſedis per publicum inſtrumentum, & concedens eidem edificandi Eccleſiam in eodem, liberam facultatem. Præterea cùm idem Comes decimas quas præfato Epiſcopo perſoluere conſueuit, eidem Eccleſiæ cupiat aſſignari, compenſatione propter hoc ipſi exhibita competenti, volumus & mandamus, vt eundem Epiſcopum monere ad hoc prudenter, & efficaciter inducere non retardes. Datum Lateran. 2. Kal. Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA

EPISTOLA XC.

ABBATI ET CONVENTVI S. GERMANI DE PRATIS PARISIEN.

Vt occaſione murorum Pariſijs conſtructorum, ius Parrochiale non amittant.

CVM per medium vinearum veſtrarum infra Parrochiam S. Sulpicij poſitarum, quæ ad veſtrum Monaſterium pertinet pleno iure, ad munitionem Ciuitatis Pariſien. conſtruantur de nouo muri, ſicut ex veſtra inſinuatione didiſcimus, prouideri ſuper hoc vobis auctoritate Apoſtolica petijſtis. Ne igitur huiuſmodi occaſione murorum, Parrochiale ius in Monaſterij veſtri diſpendium immutetur, præſentium vobis auctoritate concedimus, vt idem ius in ædificijs eiuſdem Parrochiæ conſtruendis, & ipſorum habitatoribus habeatis, quod in ipſius veteribus ædificijs, & habitatoribus eorundem dignoſcimini hactenus habuiſſe. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. iiij. Kal. Iulij, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XCI.

EISDEM.

Ne illi qui à Monaſterio poſſeſsiones tenent, ſinè eius aſſenſu ad maiorem cenſum dare poſsint, &c.

QVANTO ſpecialiùs Monaſterium veſtrum B. Petri iuris exiſtit, & maiorem deuotionem Apoſtolicæ ſedi ſæpius exhibetis: tantò celeriùs vbi cum Deo poſſumus petitiones veſtras admittimus, & indemnitati Monaſterij veſtri volumus attentiùs prouidere. Ea propter ad exemplar, fœlicis recordat. Lucij Papæ prædeceſſoris noſtri auctoritate Apoſtolica prohibemus: ne illi qui terras, vineas, aut domos cēſuales nomine veſtro tenent, alijs ad maiorem cenſum ſinè aſſenſu veſtro concedant. Neque alienis perſonis, vel Eccleſijs in eis ſinè veſtra licentia penſionem aliquam annuatim ſoluendam aſſignent, per quæ Monaſterio veſtro diſpendium valeat peruenire. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ prohibitionis infringere, vel ei, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. v. Kal. Iulij, &c.

EPISTOLA XCII.

S. MARIÆ DOLEN. ET S. IOANNIS ANGELIACEN. ABBATIBVS BITVRICEN. ET XANCTONEN. DIOECESVM, ET ARCHIDIACONO BITVRICEN.

Scribit contra Epiſcopum Pictauenſem, qui vocatus à Metropolitano Burdegalenſi ad Petragoricenſis conſecrationem, venire renuit.

EX parte venerabilis fratris noſtri Burdegalen. Archiepiſcopi per dilectum filium G. Procuratorem eiuſdem fuit propoſitum coram nobis, quod cùm

ven frater noſter ... Turonen. Archiepiſcopus de mandato noſtro inſiſteret, & tam grauamen Petragoricen. Eccleſiæ Metropolitico ſibi iure ſubiectæ, quæ magnis diſpendijs,& laboribus diutiùs fuerat fatigata, quàm conſueta quorundam malitia conſecrationem Petragoricen. Epiſcopi volentium impedire, accelerandam ipſius conſecrationem Epiſcopi perurgerent; & non niſi tres tantùm Epiſcopi eſſent in Burdegalen. prouincia tunc præſentes, ven. fratri noſtro ... Pictauen. Epiſcopo qui ex quo promotus fuit in Epiſcopum, nunquam Metropolitanam Eccleſiam poſtmodum viſitauit, licèt pluries vocatus fuerit ad eandē, in virtute obedientiæ ac ſub debito iuramenti quo Eccleſiæ Burdegalen. tenetur, pœna ſuſpenſionis adiecta, præcepit vt ad conſecrationem ipſius Epiſcopi properaret. Et vt omnis occaſionis materia tolleretur, licèt nullum periculum immineret, cùm generales treugæ inter Francorum & Angliæ Reges initæ ſeruarētur, tam per litteras Seneſcalci Regis Angliæ qui regalium negotiorum procurationem habebat, in eiſdem partibus generalem, quàm per ven. fratrem noſtrum H. Epiſcopum Xanctonen. qui eum ſecurum ducere ac reducere promittebat, ſecurum conductum præparauit eidem; ſed idem & venire poſtpoſuit, & ſuſpenſionis ſententiam non ſeruauit. Cúmque poſtmodum idem Archiepiſcopus ad locum quem de nuntiorum ipſius Epiſcopi voluntate, in Pictauen. Diœceſi aſſignarat, vt tunc ſaltem præcedentem inobedientiam per obedientiam redimeret ſubſequentem, præfixo termino cum alijs Epiſcopis conueniſſet, idem Pictauen. venire contempſit. Vt autem idem Archiepiſcopus omnem ipſius contumaciam ſuperaret, diem & locum alium in Pictauen. Diœceſi aſſignauit; vbi cùm cæteri ſuffraganei eidem Pictauen. Metropolitani ſui exponerent queſtionē, ipſe quòd venire non omiſerat propter contemptum, vel odium Eccleſiæ, vel perſonæ, ſed propter metum Regis Angliæ ſe obtulit iuraturū. Sed cùm hoc memoratus Archiepiſcopus ſibi ab eiſdem ſuffraganeis expoſitum acceptaret, idem Pictauen. ſe obtuliſſe iuramentum huiuſmodi contradixit; propter quod & latam in eum per ipſum ſuſpenſionis ſententiam confirmari, & debitam ſibi pœnam infligi pro tanta contumacia poſtulabat. Procurator verò eiuſdem Epiſcopi propoſuit ex aduerſo, quòd licèt olim dicto Archiepiſcopo dederimus in mandatis, vt ad loca ſuſpecta eundem Epiſcopum nō vocaret, ipſe tamen mandato noſtro contempto ad ea loca pro cōſecratione ipſius Petragoricen. vocabat eundem, ad quæ, propter Brabantionum & capitalium inimicorum ſuorum inſidias, ſinè proprij corporis periculo accedere non audebat. Vnde tam propter hæc, quàm propter alia quæ, inferebat grauamina, noſtram audientiam appellauit: tam per litteras ſuas, quàm per Vv. Archidiaconum ſuum, & alios Clericos ſuos legitimè ſe excuſans. Cùm autem apud Cheſeium, vbi de venerabilium fratrum noſtrorum Xanctonen. & Engoliſmen. Epiſcoporum conſilio Archiepiſcopus, & ipſe conuenerant, excuſationes ſuas eſſe iuſtas per teſtes omni exceptione maiores fuerit probare paratus; & idem Archiepiſcopus hoc recipere noluiſſet, ſuper hoc ab eo exigens iuramentum, ipſe appellationem primò interpoſitam innouauit, ſed Archiepiſcopus appellatione cōtempta ſuſpenſionis ſententiam protulit in eundem. Vnde tam dictam ſententiam, quàm quidquid poſt appellationem in eius eſt præiudicium attentatum petijt irritari. Cùm autem nobis non conſtiterit de præmiſſis, contentio-

nem huiusmodi de procuratorum consensu tali prouidimus moderamine sopiendam; vt præfatus Episcopus coram vobis exhibeat iuramentum, quòd nec in contemptum Archiepiscopi memorati, nec vt ipsius se iurisditioni subduceret, sed propter metum hostilem, ad consecrationem Petragoricen. Episcopi accedere detrectauit. Quo præstito coram vobis, latam in ipsum suspensionis sententiam reuocari faciatis per præfatum Archiepiscopum ad cautelam, nec ei deputetur ad pœnam, quòd post suspensionem huiusmodi diuina officia celebrauit. Alioquin, vsque ad satisfactionem idoneam, dicta suspensionis sententia inuiolabiliter obseruetur. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus quod à nobis taliter est prouisum, faciatis per censuram Ecclesiasticam appellatione remota executioni mandari, nullis litteris obstantibus si quæ apparuerint à sede Apostolica præter assensum partium impetratæ. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum Lateran. vj. Kal. Iulij, Pontificatus nostri, anno xiij.

EPISTOLA XCIII.

DOLEN. ET S. IOANNIS ANGELIACEN. ABBATIBVS BITVRICEN. ET XANCTONEN. DIOECESVM, ET ARCHIDIACONO BITVRICEN.

Vt audiant dissensionum causas inter Pictauensem & Burdegalensem Episcopos.

SIGNIFICANTE ven. fratre nostro .... Burdegalen. Archiepiscopo nos accepisse noscatis: quòd cum ven. fratri nostro .... Pictauen. Episcopo Suffraganeo suo, ad querelam subditorum ipsius pœna suspensionis adiecta, inhibere curasset: ne pecuniarias procurationes ab Ecclesijs quas non visitabat exigeret, vel collectas maiores quàm prædecessores sui facere consueuerant, in subditis sibi Ecclesijs exerceret. Idem eius inhibitione contempta; & pecuniam pro procurationibus, & collectas solito maiores exegit, suspensionis sententiam, in quam propter hoc incidit, non obseruans. Ad expellendum quoque Ruptarios & Bramantiones de Burdegalen. prouincia sibi auxilium, prout præstita fide promiserat, non impendit. Inhibens & impediens ne ipse Pictauen. Diœcesim ex officio suo visitans procurationibus consuetis, & debitis honoretur. Clericos quoque quos dictus Archiepiscopus ad præsentationem Vicarij sui, eodem Episcopo non existente in Diœcesi, ordinarat, ab ordinum susceptorum ab eo executione suspendit, nec voluit ad mandatum ipsius eandem suspensionis sententiam relaxare. Sententias excommunicationis ab eodem Episcopo in subditos suos latas, quas idem Archiepiscopus auctoritate Metropolitana iustitia exigente confirmat; eò inconsulto, nulláque supra hoc obtenta potestate relaxans. Quandam insuper pecuniæ quantitatem ab Helia prædecessore suo mutuatam Episcopo Pictauen. & in vltima eius voluntate ad fabricam Burdegalen. Ecclesiæ deputatam, sibi restituere contradicit: in his & multis alijs, contra iuramentum Burdegalen. Ecclesiæ, ac prædecessori suo præstitum temerè veniendo. Ex parte verò ipsius Episcopi fuit propositum ex aduerso, quòd

intrans idem Archiepiscopus annis singulis pluries Diœcesim Pictauen. non vocatus ab eo, vel à terræ Principe inuitatus, nullaque necessaria causa tractus à suis subditis frequentiùs debito de leuga ferè in leugam dietas faciens, exigit procurari: correctiones tanquam ordinarius faciens per totam Diœcesim Pictauen. in qua ipse præter ordinariam, delegatam à nobis super correctionibus obtinet potestatem. Sententias quoque in raptores, & alios qui iniuriantur Ecclesijs, vel personis Ecclesiasticis, siue illis qui sub Ecclesiæ protectione consistunt, ab eo exigente iustitia promulgatas, iuris ordine prætermisso relaxans, tractat causas in eadem Diœcesi, & committit, licèt ad eum non fuerit appellatum. Qui, eo quondam apud sedem Apostolicam existente, ad Ecclesiam Pictauen. accedens, & in eius, & subditorum suorum grauamen procurationes ibidem recipiens, quosdam Diœcesis suæ Clericos licèt super hoc ab eo mandatum non habuerit, ordinauit. Et licèt componentibus inter eos ven. fratre nostro ... Nanneten. Episcopo, & ... Decano Pictauen. aliisque pluribus, idem Archiepiscopus promisisset, quòd nihil vnquam contra eum, vel honorem suum machinari de cætero attentaret; nisi forsan ipsi primitus requisiti terminare non possent, si quid aduersùs eum proponeret quæstionis. Multa tamen contra compositionem eandem, & promissionem suam temerè veniens, in eius, & honoris sui dispendium attentauit; super his & alijs iniuriosus existens eidem plurimùm, & molestus. Quia verò nobis non constitit de præmissis, discretioni vestræ, de procuratorum vtriusque partis assensu, per Apostolica scripta mandamus: quatinus competenti loco partibus conuocatis, & rationibus hinc inde pleniùs auditis, & cognitis, si de partium processerit voluntate, causam ipsam appellatione remota, fine canonico decidatis, & faciatis quod decreueritis per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Alioquin eandem sufficienter instructam, ad nostram præsentiam remittentes, præfigatis partibus terminum competentem, quo nostro se conspectui repræsentent, recepturæ iudicium æquitatis. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram eandem, appellatione remota cogatis veritati testimonium perhibere. Nullis litteris obstantibus, si quæ apparuerint à sede Apostolica præter assensum partium impetratæ. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum Lateran. xiiij. Kal. Iulij, Pontificatus nostri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XCIV.

VNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS, ET EPISCOPIS AD QVOS LITTERÆ ISTÆ PERVENERINT.

Confirmat propositum Bernardi primi Magistri Vualdensium conuersorum.

CVM inæstimabile pretium sanguinis Iesu Christi, & cætera; require supra in littera scripta eodem quaterno per totum vsque. Quapropter venientes ad Apostolicam sedem dilectos filios, Bernardum primum, & Vvillelmum Arnaldi, & quosdam alios paterna benignitate suscepimus, ac ea

quæ nobis, &c. vt in eadem vsque intellectu. Eosque diligenter examinatos atque correptos, hoc modo reconciliauimus Ecclesiasticæ vnitati. Ego, inquit, Bernardus primus, appositis Euangelijs, & scripto confessionis imposito super illa; hoc præsto inter manus tuas summe Pontifex iuramentum, Deum inuocando testem in animam meam, quod ita, &c. Sicut in ipsa, vsque, pro posse resistam. Hoc autem profiteor non esse iuramentum quale Christus legitur prohibuisse in Euangelio, sed quale à sanctis doctoribus Augustino, & alijs perhibetur esse præstandum causa necessitatis, cum veritate, & iustitia, & iudicio. Scriptum autem confessionis est tale. *Pateat omnibus fidelibus, quòd, ego Bernardus primus, & omnes fratres mei propositis nobis sacrosanctis euangelijs corde credimus, fide intelligimus, ore confitemur, & simplicibus verbis, id est, sine duplicitate, fideliter affirmamus, Patrem & Filium, & Spiritum Sanctum, tres personas esse, vnum Deum, & sicut in Credo in Deum, & in Credo in vnum Deum, & in Quicumque vult continetur confitemur esse per omnia sentiendum. Item corde credimus, & ore confitemur, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, vnum Deum, de quo nobis est sermo, esse creatorem, & gubernatorem, ac dispositorem omnium rerum visibilium, & inuisibilium, corporalium, & spiritualium. Item, corde credimus, & ore confitemur, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, vnum Deum, legem Moysi dedisse, & ipsum in Prophetis locutum fuisse, & Ioannem Baptistam ab ipso missum esse, Sanctum, & iustum, & in vtero Matris suæ Spiritu Sancto repletum. Item, corde credimus, & ore confitemur, incarnationem Domini nostri Iesu Christi, vt qui erat Filius Dei in Diuinitate, Patri æqualis, fieret homo in vtero S. Mariæ matris suæ veram carnem assumens, ex visceribus matris, qui natus est vera carnis natiuitate, & manducauit, & bibit, &c. Dormiuit, & fatigatus ex itinere quieuit; & passus est vera carnis suæ passione, & mortuus est vera carnis suæ morte: & resurrexit vera carnis suæ resurrectione in qua postquam veraciter manducabit, & bibit, ascendit in cælum, & sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis, inde venturus est iudicare viuos, & mortuos. Item, corde credimus, & ore confitemur, vnam esse Ecclesiam Catholicam, & Apostolicam, sanctam & immaculatam, extra quam neminem saluari fatemur. Sacramenta verò quæ in ea celebrantur, inæstimabili, atque inuisibili virtute Spiritus Sancti, licèt à peccatore sacerdote ministrentur, dum Ecclesia eum recipit, in nullo reprobamus, neque Ecclesiasticis officijs, vel benedictionibus ab eo celebratis detrahimus, sed beniuolo animo, tanquam à iustissimo amplectimur. Approbamus quoque baptismum infantium, & si deffuncti fuerint post baptismum, antequam peccata committant, fatemur eos saluari. Confirmationem quoque ab Episcopo factam, id est impositionem manuum, sanctam & venerandè accipiendam esse censemus. In sacrificio Eucharistiæ, quæ fuerant panis, & vinum ante consecrationem, post consecrationem esse corpus & sanguinem Iesu Christi, simpliciter affirmamus, & credimus: in quo nihil à bono maius, nec à malo minus perficitur sacerdote. Peccatores veraciter pænitentes veniam à Deo consequi concedimus, & eis libentissimè communicamus. Vnctionem infirmorum cum oleo consecrato veneramur. Coniugia carnalia esse contrahenda secundùm Apostolum Paulum non negamus, legitimè verò contracta disiungere, omnino prohibemus, Ordines Ecclesiasticos, id est Episcopatum, & Presbyterium, ac cæteros, & omne quod in Ecclesia ordinabiliter sancitum legitur, aut canitur, humiliter collaudamus, & fideliter veneramur. Item, corde credimus, & ore confitemur, resurrectionem huius carnis quam gestamus, & non alterius; & vitam æternam, & vnumquémque hominem secundùm opera sua esse recepturum. Eleemosinas, & sacrificium, cæteráque beneficia fidelibus deffunctis prodesse, non dubitamus. Et quia fides sine operibus mortua est, vt*

dicit Apostolus Iacobus, sæculo abrenuntiauimus, & quæ habebamus velut à Domino consultum est, pauperibus erogauimus, & pauperes esse decreuimus. Ita quòd solliciti esse de crastino non curamus, nec aurum, vel argentum, vel aliquid tale præter vestimentum, & victum quotidianum à quoquam accepturi sumus. Consilia quoque Euangelica, velut præcepta seruare proposuimus. Remanentes autem in sæculo, & sua possidentes, & hanc fidem supradictam firmiter & integrè credentes, præceptáque Domini seruãtes, saluari fatemur. Ad hæc in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti; & Beatissimæ Virginis Mariæ, ad ædificationem vniuersalis Sanctæ Dei Ecclesiæ, & ad salutem animarum omnium, ad quorum aures peruenit, sicut fideliter credimus corde, fidem prædictam, ore firmiter confiteri, & nuntiare proposuimus, & vsque ad animam, & sanguinem aduersùs omnes sectas hæresium deffendere viriliter. Consistentes sub magisterio, & regimine vnius, & veri Magistri Domini nostri Iesu Christi, ac pijssimi Vicarij eius Papæ Innocentij, & successorum eius semper permanentes, tam corpore, quàm spiritu, in communione Sanctæ Romanæ, ac vniuersalis Ecclesiæ, quam sanctam, & Catholicam, & Apostolicam supra diximus. Quam credimus esse, omnes baptisatos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, nisi à supradicta fide recesserunt, vbi boni cum malis conueniunt, permixta quippe est diuersitate filiorum, cui Ecclesiæ præfatum Dominum Innocentium Papam credimus præesse Pastorem, & ipsum, & omnes Episcopos, & Sacerdotes, & cæteros ordinatos, fidem supradictam tenentes, in ipsa Ecclesia ministros esse fatemur, & credimus. Idcirco ab ipsis, & non ab alijs, petimus, & cupimus suscipere Ecclesiastica sacramẽta. Specialiter autem de fractione panis, super qua infamati sumus, diximus, & dicimus, quia nunquam factũ fuit causa præsumptionis, nec causa contemptus sacrificij sacerdotis, sed causa ardoris fidei, & charitatis, & causa deliberationis, ne indurarentur simplices fideles inter hæreticos permanentes, & Sacramentum Eucharistiæ non accipientes, sed nunc & in perpetuum abdicamus, & abijcimus, & abdicabimus à nobis, & ab omnibus nobis credentibus, secundùm nostrum posse ab opere, & à credulitate, corde credentes, & ore confitentes sacramentum corporis & sanguinis Christi, nec esse conficiendum, nec posse cõfici, nisi à Sacerdote per impositionem manus visibilis Episcopi secundùm morem Ecclesiæ visibiliter ordinato. Habemus autem mandatum orare, vt Deus mittat operarios in messem suam, id est prædicatores in populum suũ, qui debent benignè & humiliter impetrare sibi dari, ex licentia summi Pontificis & Prælatorum Ecclesiæ, vt possint admonere, & exhortari in doctrina sana; & aduersùs omnes hæreticos gratia Dei adiuuante, cum omni virtute animi, & studio, vt eos ad fidem Catholicam conuertant, desudare, & credentes eorum priuatis, & publicis admonitionibus, sicut decet, ab eorum crudelitate, & hæresi separare, & Ecclesiæ supradictæ incorporare, & ab omnibus vitijs, & peccatis compescere, tam se ipsos, quàm suos auditores; à superbia scilicet, & inani gloria, inuidia, ira, cupiditate, & auaritia, gulositate, luxuria, mendacio, detractione, blasphemia, odio, fraude, periurio, & homicidio. Et quamuis ista nos prædicemus, tamen potestatem sæcularem secundùm leges officium suum in malefactores peragentem, non iudicamus, neque ob hoc damnandum esse dicimus, vel credimus. Veruntamen sicut filij Ecclesiæ reos sanguinis deffendimus pijs interuentionibus, quia scriptum est, reos sanguinis deffendat Ecclesia. Quamuis autem propter vitandum periurium, non sit appetendum iuramentum, iurantes tamen ex deliberatione causa necessitatis cum veritate, & iudicio, & iustitia non culpamus, neque propter hoc credimus condemnandos. In omnibus verò Episcopatibus, Diœcesibus vel Parrochijs, in quibus sumus, vel fuerimus, disposuimus ieiunare secundùm morem, & consuetudinem Prælatorum, & Catholicorum virorum Orthodoxorum illarum prouinciarum, tam in vigilijs, quàm in ieiunijs quatuor temporum, & quadragesimæ. Denique

licèt dicat Christus, oportet semper orare, & non deficere, & Apostolus sine intermissione orate; tamen quidam nostrorum per viginti quatuor vices, inter diem ac noctem; alij quindecies, alij duodecies, qui autem minùs septies pro omnibus hominibus secundùm eorum gradus orant. Et quamquam officium nostrum sit præcipuè, vt omnes discant, & omnes qui sunt idonei exhortentur; tamen cum tempus ingruit, proprijs manibus laboramus, ita dumtaxat ne pretium accipiamus conuentum. Qui autem nobis credunt, à quibuscumque aliquid per aliquam fraudem habuerint, necesse est si potuerint, & nobis acquiescere voluerint, vt ipsis & nō alijs restituant. Decimas siquidem, & primitias, & oblationes, & cætera secundùm vsum locorum seruitia, Prælatis, & alijs Clericis, sub quorum Diœcesibus victitauerint, fideliter persoluant: quod omnibus fidelibus Christianis efficaciter suademus, Licèt autem in subscripis articulis, sicut à quibusdam accepimus, assererentur errasse: quod videlicet soli Deo esse obediendum, & si homini, soli iusto, qui Deum habet in se; ac licere laico, ac litterato sinè licenria cuiuslibet hominis prædicare, bonúmque laicum conficiendi Eucharistiam potestatem habere, malum autem sacerdotem nequaquam, & eius orationes, aur missas viuis vel mortuis non proficere. Ac Romanam Ecclesiam, nequaquam Ecclesiam Dei esse, nec non eriam iuramenrum in quolibet articulo sub Ecclesiæ forma factum, peccatum esse morrale, dogmatisasse dicuntur. Ipsi tamen ex præscripta concessione, in qua rangunrur articuli prænotati, super his suam innocẽriam excusarunt, illud inficiantes omnino, quòd videlicet mulieribus Euangelium in Ecclesia licirum esse docere, ac indulgentias quæ fiunt à summo Ponrifice, vel alijs Episcopis non proficere, iustúmque laicum confirentes sibi absoluere posse, quidam eos referunt astruxisse. Cæterùm super eo quòd nonnullos Clericorum scandalizasse dicuntur, eis in plurimjs detrahendo, ipsos asperè redarguimus, in virtute obedientiæ quam præstirerunt nobis, districtiùs iniungentes eisdem, quod & ipsi sub eadem seruare obedientia promiserunr; vt Clericos in omni qua conuenit habentes reuerentia, & honore, ab eorum omnino infamarione, seu detractione desistant. Præcipientes eisdem, ne passim sibi præsumant prædicationis officium arrogare; sed præterquam Ecclesiarum rectores in fide recta, & sana doctrina nouerint esse probatos, licentiam eis rribuant exhortandi comperentibus horis, & locis. Cúmque continentiam repromiserinr, suspectum mulierum consortium prorsus euirent; qui super his, & alijs promiserunt deuotam, & debiram nobis obedientiam exhibere. Nos igirur, habito fratrum nostrorum consilio, per Apostolica nobis scripta mandamus: quatinus recepto à cæteris fratribus simili iuramento, Ecclesiasticæ vnitati reconcilietis eosdem, & denunrietis ipsos verè Catholicos, ac rectè fideles; in præscriptis, & alijs eos secundùm Deum ab omni scandalo, & infamia seruantes immunes, & in litteris testimonialibus, & alijs adminiculis ipsos propter Deum misericorditer adiuuetis. Datum Lateran. xviij. Kal. Iulij, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA CXIV.

DECANO ET CANONICIS VVATERFORDEN.

Recipit eos cum bonis sub protectionem sedis Apostolicæ.

SACROSANCTA Romana Ecclesia humiles & deuotos filios, ex assuetæ pietatis officio propensiùs diligere consueuit, & ne prauorum hominum molestijs agitentur, eos tanquam pia mater suæ protectionis munimine confouere. Ea propter, dilecti in Domino filij, deuotionem quam erga B. Petrum, & nos ipsos habere dignoscimini attendentes, personas vestras, & vniuersa bona quæ impræsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum iustis modis dante Domino poteritis adipisci, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem, locum in quo Ecclesia vestra sita est, cum pertinentijs suis. Ecclesiam de Kilros, Ecclesiam de Kilmelassi, Ecclesiam de Cluoneda, Ecclesiam de Tibrada, Ecclesiam de Kilimelach, Ecclesiam de Kilmaclug. cum omnibus pertinentijs suis. Decimas piscium in Vvaterford. beneficia terrarum Ricc. Scadan. & Terri, villam de Coibali, villam de Balikassin, villam de Tachethen. Terram de Kaldebech. Terram Roberti le Franceis, iuxta Kilmemilog. cum omnibus pertinentijs suis: & omnia bona communitati, & sustentationi vestræ nihilominus assignata, sicut ea iustè, ac pacificè possidetis, vobis, & per vos Ecclesiæ vestræ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. hanc paginam nostræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque incursurum. Datum Lateran. vj. Kal. Iulij, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA CXV.

ABBATI S. MARIÆ ROTVNDÆ.

Decidit litem inter Monachos & commune Rauennæ.

OLIM causam, quæ inter te, ac commune Rauennæ super pineta, & quibusdam alijs vertebatur: ven. fratri nostro ... Cesenarum Episcopo, duximus committendam. Qui licèt cum dilecto filio Pompositan. Abbate, quem sibi postmodum in causæ cognitione adiunximus, vsque ad receptionem testium, & publicationem attestationum processerit in eadem. Quia tamen ad sententiam per triennium procedere distulit, ven. fratri nostro Populien. Episcopo, & dilecto filio ... Abbati S. Laurentij Cesenati mandauimus, vt in ea iuxta formam priorum procederent litterarum. Verùm quoniam ad Rauennatum instantiam eis tandem dedimus in mandatis, vt ad nos instructam remitterent causam ipsam; ijdem gesta omnia sub sigillis suis, cum procuratoribus partium ad nos remittere curauerunt per: quæ cognouimus manifestè, quod inter partes de Pineta Palazol. Vargobadaren. possessione in qua fit forum, & sale Monasterij, quem commune mutuo acceperat, fuit actum. Nam super Vargobadaren. cõmune petebat; ne quid nomine pedagij,

tuum Monasterium à Rauennatibus extorqueret: sed illud ad se pertinere pars eiusdem Monasterij respondebat, & se ibi hactenus pedagium accepisse. Cæterùm possessionem in qua forum fiebat, dictum Monasterium asserens suam esse, ne in ea, præter eius assensum, forum de cætero fieret, & quod Cōmune exinde perceperat, sibi restitui cum instantia postulabat. Sed Commune dicebat, quòd nec ad Monasterium tota illa possessio pertinebat, nec si pertineret, etiam quò minus in ea forum fieret, Commune debebat, aut poterat prohiberi: cùm huiusmodi tam in Ecclesiarum, quàm priuatorum possessionibus, exercere soleant in partibus illis Communia Ciuitatum. Verùm cùm Cōmune certam summam salis, quam centum & sexaginta libris emeras, à te mutuo recepisset, ad restitutionem ipsius se obligans iuramento, quia prò eo non nisi centum reddiderat, petebas reliquum tibi reddi. Sed ad hoc pars altera respondebat, quòd facta ratione salis ad pretium quod valebat quandò solutio pecuniæ facta fuit, triginta vel quadraginta solidos eidem Ecclesiæ soluerat, vltra id quod sal tunc temporis vendebatur. Licèt autem vtraque partium, possessionem Pinetæ multipliciter nisa fuerit comprobare: asserente parte Communis, & ostendente per testes, quòd pro facto suo de arboribus eius quotiens fuerat opus acceperant, & donarant; quòd bannierant etiam siluam ipsam, & fecerant custodiri: & Rauennates ad enucleandas pinos in hebdomada Natalis, & portandos truncos arborum, quos ipsi Zoccos, vel Capitones appellant, accedere consueuerāt annuatim: & quòd seruientes custodum, quos nominant Partiates, pinetam pro communi custodire iurabant. Pars tua per testes similiter sufficienter ostendit, quòd pro necessitatibus Monasterij liberè acceperat, dederat, & vendiderat de lignis Pinetæ: quòd Parciates per Monasterium certum numerum trabium in feudum percipiebant de silua, & iuramento fidelitatis eidem propterea tenebantur; & quod seruientes eorum iurabant pro Monasterio siluæ custodiam in Abbatis præsentia, & amouebantur ad eius arbitrium, qui circa custodiam delinquebant: & quòd, ad Abbatis & parcitatum instantiam, eam bannierant Rauennates, & qui venabantur in ipsa, reddebant eidem annis singulis spallam porci; & cultores agrorum, decimas, & gregum pastores, certos redditus exoluebant. Addebat etiam pars Communis, quòd cùm partes intentionem suam sufficienter vtrimque fundassent, vtramque poteramus, immo debebamus in sua de iure possessione tueri; cùm tantam rem diuersi possent quo ad diuersos vsus, & varios possidere. Nos igitur attestationibus diligenter inspectis, intelleximus quòd ad Monasterium per testes plures numero, & aptiora negotio, & vero proximiora in suis depositionibus exprimentes, possessionem Pinetæ respectu præteriti temporis, & præsentis, euidentiùs, & generaliùs ostendebat. Et cum per priuilegia, tam Archiepiscoporum Rauennatis Ecclesiæ, quàm Pontificum Romanorum ipsam ad se pertinere monstraret, illud iustè possedisse constabat. Et Commune, quòd nullam suæ possessionis ostendebat titulum, aliqua in eadem contra iustitiam, per impressionem, vel potentiam vsurpasse; cum eandem rem non possint diuersi, eodem modo, in solidum possidere. Vnde cum probationes Monasterij existerent potiores, & sic per consequentiam ipsum esse in interdicto superius, Oeconomum Communis Rauennæ Oeconomo Monasterij super eadem Pineta, quantùm ad possessorium decreuimus condemnandum, & im-

ponendum perpetuum silentium Oeconomo Rauennati,&prohibẽdum eidem, ne Monasterium sæpedictum,super ea præsumat vlterius molestare. Iterum cum Vargum Bardareni ad Monasterium pertinere testes vtriusque partis ostendant, supra eo Oeconomũ Monasterij,ab impetitione Oeconomi Rauenn. statuimus absoluendum: & cum per testes sit sufficienter ostensum, quòd super sale sufficienter satisfactum fuit Monasterio, quoad pretium quo solutionis tempore vendebatur, nec viros religiosos deceat inhiare lucris sæcularibus, & cum alterius iactura ditari, Oeconomo Monasterij super hoc silentium decreuimus imponendum. Nulli ergo, &c. hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, vel ei, &c. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. nonis Iulij, Pontificatus nostri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XCVII.

Episcopo Sardicen.

Recipit sub suam protectionem.

Ivstis petentium desiderijs dignum est nos facilem præbere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu persequente complere, ea propter, venerabilis frater in Christo, tuis iustis precibus grato concurrentes assensu, personam & Ecclesiam tuam cum omnibus bonis, quæ impræsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum iustis modis præstante Domino poterit adipisci, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. hanc paginam nostræ protectionis infringere, vel ei, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. iij. nonas Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA XCVIII.

Illvstri Constantinopolitano Imperatori.

Vt relaxet edictum ab eo latum de non relinquendo possessiones Ecclesijs.

Gravem venerabilium fratrum nostrorum Archiepiscoporum, & Episcoporum, & dilectorum filiorum aliorum Prælatorum Imperij tui recepimus questionem: quòd tu, & Barones tui in eorum inhibuisti grauissimum detrimentum; ne quis de possessionibus suis in vita sua conferat, vel in extremo articulo condat Ecclesijs testamentum. Cum igitur, ex inhibitione huiusmodi, & Ecclesiarum dispendium, & inhibentium interitus procuretur, excellentiam tuam monemus attentiùs, & hortamur: quatinus huiusmodi prauam inhibitionem, & tu ipse relaxes, & à tuis Baronibus facias potestate tibi tradita relaxari. Datum Lateran. vj. Idus Iulij, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA XCIX.

EIDEM.

Vt cogat nobiles ablata Ecclesijs restituere iuxta eorum promissionem.

SIGNIFICANTIBVS venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis, & Episcopis, ac Prælaris alijs Cōstantinopolitani Imperij, nos accepisse cognoscas. Quòd cùm Barones, Milites, & alij Nobiles Romaniæ, Monasteria, possessiones, homines, decimas tam Græcorum, quàm Latinorum, & alia bona Ecclesiarum suarum, contra iustitiam detinerent; eos per venerabiles fratres nostros ... Larissen. Archiepiscopum, & ... Daualien. Episcopum, ad restitutionem integram detentorum censura mandauimus Ecclesiastica coercendos. Qui licèt propter expeditionem ad quam properabant proponerent, quòd tunc non poterant quòd iniungebant implere, quidam tamen in iudicum, & Prælatorum manibus resignarunt; promittentes firmiter quod residua in inregrum post reditum restituerent; & ab eis ad quos pertinent pacificè possideri permitterent restituta; quod non obseruarunt postmodum redeuntes, immo detinentes prædicta omnia, sicut prius, ea restituere contradicunt: vnde nos ven. fratribus nostris Theban. & ... Neopatren. dedimus nostris litteris in mandatis, vt detentores eosdem ad restitutionem inregram detentorum cum satisfactione perceptorum fructuum competēri monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam, sicut iustum fuerit, appellatione remota compellant. Quocirca excellentiam tuam monemus attentiùs, & hortamur: quatinus detentores prædictos ad hoc tradita tibi potestate compellas. Datum vt in alia per totum.

In eundem ferè modum scriptum est ipsis supra hoc; vsque, restituere contradicunt. Ideoque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus derentores eosdem, ad restitutionem inregram derentorum, cum satisfactione perceptorum fructuum competenti monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione remora, sicut iustum fuerit, compellatis. Testes autem, &c. vsque, prohibere. Nullis litteris veritati & iustitiæ præiudicantibus, &c. Quod si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum Lateran. vj. Idus Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA C.

EIDEM.

Vt restituat bona Ecclesiastica ab ipso detenta in Prouincia Larissena.

AD Ecclesiastica bona manus extendere non deberes, cùm Ecclesiæ sponsus Christus ampliauerit tibi manus, nec grauare debes Ecclesias, quarum credis ministrorum precibus flecti Christum, vt te ab hostium grauaminibus tueatur. Inde est quòd Imperialem celsitudinem rogandam duximus, & monendam: quatinus restituens Ecclesiæ Larissen. si qua de ipsius bonis detines minùs iustè, permittas ven. fratrem nostrum ...

Lariſſen. Archiepiſcopum, & Suffraganeos eius, Eccleſias, Abbatias, Clericos, & poſſeſſiones, decimas, & alia iura, quæ ad Eccleſias pertinent eorundem, pacificè poſſidere. Datum Lateran. nonis Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA CI.

ARCHIEPISCOPO NEOPATREN. ET PRIORI S. DEMETRII THESSALONICEN. ET PROCVRATORI EPISCOPATVS DIMICEN.

Vt mandent executioni ſententiam pro Sardicenſi Epiſcopo latam contra fratres ſancti Ioannis Ieroſolym.

LACHRIMABILEM ven. fratris noſtri Cardicen. Epiſcopi recepimus VA queſtionem: quòd cùm obtentas à nobis litteras rediens poſt labores, captiones, & anguſtias plurimas quas ſuſtinuit Romaniam, præſentari fecerit fratribus Hoſpitalis S. Ioannis Ieroſolimitani, qui Epiſcopatum ipſius cùm Cardicen. caſtro, & res alias detinentes, nec reſtituere volut ei, nec de perceptis à promotionis ſuæ tempore prouentibus, quos in vſus proprios conuerterunt in aliquo ſubuenire. Ipſi earum latore grauiſſimè verberato, turpiter ipſas litteras proiecerunt, & comminantes ipſum interficere, aſſeuerant, quòd pro nullis litteris, vel mandato Epiſcopatum prædictum ei reſignabunt aliquatenus, vel dimittent. Qui præter hæc quondam in Armiro cum ſuis pertinentijs, in qua propriam manſionem faciunt, detinent Abbatiam, quam nos ei duximus concedendam, propter quod idem Epiſcopus factus pauper, & ad extremam deductus inopiam, exul ab Epiſcopatu ſuo compellitur mendicare. Verùm quia ven. fratres noſtri Athenien. & ... Theban. Archiepiſcopi ... & Epiſcopus Fermopilen. quibus Epiſcopus ipſe cauſam ſuper hoc obtinuit delegari, pro eo ſententiam protulerunt; fratres ipſos ſuper reſtitutione Caſtri prædicti, & pertinentiarum ipſius, ac Caſalium omnium, & poſſeſſionum omnium pertinentium ad Eccleſiam Cardicen. prædicto Epiſcopo condemnatos, quia contumaciter reſiſtebant, excommunicationis vinculo innodantes, nobis humiliter idem Epiſcopus ſupplicauit, vt tam diffinitiuam, quàm excommunicationis ſententiam, ritè latas auctoritate dignaremur Apoſtolica roborare. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus diffinitiuam, ſicut eſt iuſta, per cenſuram Eccleſiaſticam, excommunicationis verò ſententiam, ſicut rationabiliter eſt prolata; vſque ad ſatisfactionem idoneam auctoritate noſtra faciatis appellatione remota inuiolabiliter obſeruari. Attentiùs prouiſuri, vt fructus Eccleſiæ ſuæ, quos ijdem fratres percepiſſe dicuntur, & Caſtrum prædictum quod detinetur ab ipſis, eidem, ſublato appellationis obſtaculo reſtitui cum integritate debita faciatis. Contradictores CAT cenſura Eccleſiaſtica compeſcendo. Quod ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. v. Idus Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA

EPISTOLA CII.

ARCHIEPISCOPO NEOPATREN. ET EPISCOPO DAVALIEN. ET AVALONEN. ELECTO.

Vt cogant ad restitutionem rerum Ecclesiasticarum quosdam Nobiles Romaniæ.

CONQVESTI sunt nobis ven. fratres nostri Lariſſen. Archiepiſcopus, & Suffraganei eius quòd ... Abbas de Plaerio, nobilis vir. ... Comeſtabulus Romaniæ, Vv. de Lariſſa Dominus de Armiro ... Baliuus chariſſimi in Chriſto filij noſtri Conſtantinopolitan. Imperatoris illuſtris ... Dominus de Valeſtin. & quidam alij Lariſſen. Diœceſis, Monaſteria, Abbatias, Eccleſias, & poſſeſſiones alias, ad eos de iure ſpectantes, contra iuſtitiam detinent occupatas, ſe habere ius patronatus in Monaſterijs, Abbatijs, & Eccleſijs aſſerentes. Qui etiam quoſdam Laicos, Latinos, & Græcos ſuæ Diœceſis nolentes debitas ſibi decimas exhibere, ſuper hac nequitia confouent, & tuentur. Contra quos licèt pluries obtinuerint ſcripta noſtra, non potuerunt iuſtitiam obtinere; cùm illi, quibus ſuper hoc ſcripſimus, poſtponentes humano timori diuinum, plus hominibus, quàm deo duxerunt deffetendum, proceſſum ſuper iniuncto ſibi negotio non habentes. Ne igitur iura Eccleſiaſtica pereant per inſolentiam Laicorum, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus Abbatem, & nobiles memoratos, & alios, vt detenta cum integritate reſtituant, & ab huiuſmodi præſumptione deſiſtant monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota, ſicut iuſtum fuerit, compellatis. Quod ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. nonis Iulij, anno xiij.

EPISTOLA CIII.

ARCHIEPISCOPO NEOPATREN. ET NAZORESCEN. ET ... CITREN. ELECTIS.

Vt compellant Epiſcopos, & omnes Clericos ad obedientiam Lariſſeni Epiſcopi, cui & reſtitui faciant detenta à vidua Marchionis Montisferrati.

IAM ſemel, ſecundò, & tertiò, dilectæ in Chriſto filiæ nobili mulieri ... relictæ bonæ memoriæ ... Marchionis Montisferrati, noſtras dicimur litteras deſtinaſſe, vt Epiſcopatus, Abbatias, & alia iura Eccleſiaſtica, quæ ad ven. fratrem noſtrum Lariſſen. Archiepiſcopum pertinentia, detinet occupata, reſtitueret Eccleſiæ Lariſſen. Sed ipſa, nec ad monitiones venerabilium fratrum noſtrorum ... Athenien. & ... Theban. Archiepiſcoporum, per quos eam ad hoc mandauimus præmiſſa monitione compelli, voluit reſtituere ſupradicta. Quinimo non ſolùm ea detinet, verùm etiam quoſdam Epiſcopos Græcos, Suffraganeos eius, & alios Abbates, & Clericos nolentes ſibi exhibere re-

uerentiam, manutenet, fauorem eis ſuper tanta eorum nequitia exhibens contra ipſum. Nolentes igitur ſuſtinere, quòd per eandem nobilem deffraudetur idem Archiepiſcopus iure ſuo; diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus ipſam, vt & detenta reſtituat, vt ab huiuſmodi præſumptione deſiſtat, moneatis attentiùs, & efficaciter inducatis ipſam, ad hoc, ſi neceſſe fuerit, cenſura Eccleſiaſtica ſublato appellationis obſtaculo, ſicut iuſtum fuerit, compellentes, ac cogentes cenſura ſimili, Epiſcopos, Abbates, & Clericos ſupradictos ad debitam obedientiam eidem Archiepiſcopo exhibendam. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. vj. nonas Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA CIV.

Sydonien. et Cardicen. Episcopis, et electo Nazorescen.

Dimicenſis Epiſcopus qui per triennium abeſt à ſua Eccleſia ad eam reuertere cogatur.

Significarvnt nobis ven. frater noſter Lariſſen. Archiepiſcopus, & dilecti filij ... Procurator, & Canonici Dimicen. Eccleſiæ: quod ven. frater noſter ... Epiſcopus Dimicen poſt tertium conſecrationis ſuæ diem, ab Eccleſia Dimicen. recedens, bona eius quæ ad ipſum ſpectant reliquit in manibus nobilis viri ... Comeſtabuli Romaniæ, ad quam redire, cum iam trium annorum ſpatium præterierit, hactenus non curauit. Propter cuius deffectum, ad tantam deuenit eadem Eccleſia paupertatem, quòd vix poſſunt in ea tres Clerici ſuſtentari. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus; ſi eſt ita, Epiſcopum ipſum, vt ad ſuam Eccleſiam reuertatur monitione præmiſſa, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Quod ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. iij. nonas Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA CV.

Nobilibvs viris Comestabvlo Romaniæ Vv. de Larissa Domino de Armiro, et Domino de Valestin., et aliis Baronibvs ac Militibvs Provinciæ Larissenæ.

Vt reſtituant Eccleſiæ Lariſſenæ detenta ab ipſis.

AD Eccleſiaſtica bona manus extendere minimè deberetis, cùm Eccleſiæ ſponſus Chriſtus adampliauerit vobis manus, nec grauare debetis Eccleſiæ, quarum creditis miniſtrorum precibus flecti Chriſtum, vt vos ab hoſtium grauaminibus tueatur. Inde eſt quòd nobilitatem veſtram rogandam duximus, & monendam: quatinus reſtituentes Eccleſiæ Lariſſen. ſi qua de bonis ipſius minùs licitè detinetis, permittatis ven. fratrem noſtrum Archiepiſcopum Lariſſen. & Suffraganeos ſuos, Eccleſias, Abbatias, Clericos, poſſeſſiones, decimas, & alia iura quæ ad Eccleſias pertinent eorundem, pacificè poſſidere. Datum Lateran. nonis Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA CVI.

ARCHIEPISCOPO LARISSEN.

Vt ſuccurrat paupertati Sardicenſis Epiſcopi.

CVM venerabilis frater noſter Cardicen. Epiſcopus multa laboret inopia, multáque paupertate prematur, cùm ex Eccleſiæ ſuæ redditibus, vix poſſet ſimplex Clericus ſuſtentari. Fraternitatem tuam rogamus attentiùs, & monemus, per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes: quatinus ipſius paupertati compatiens, eiúſque indigentiam miſeratus, ei procures in aliquo prouidere, vt mendicare in Clericalis ordinis vituperium non cogatur. Datum Lateran. iij. nonas Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA CVII.

COMESTABVLO ROMANIÆ, DOMINO DE ARMIRO A.° DE PLAERIO, ET ALIIS BARONIBVS, ET POPVLIS LATINIS, ET GRÆCIS IN CARDICEN. DIOECESI CONSTITVTIS.

Quòd Sardicenſi Eccleſiæ reſtituant ſingula quæ detinent.

SANCTAM Dei Eccleſiam ſponſam Chriſti, honorare vos conuenit, non grauare; ne forſan Chriſtus Dominus ſponſus eius, ipſius grauamine prouocatus, vos aggrauet, & dum aufferre ſibi modicum quod habet intenditis, plura perdere vos contingat. Cùm igitur ven. frater noſter Epiſcopus Cardien. quædam Eccleſiæ ſuæ iura vos aſſerat minùs licitè detinere: vniuerſitatem veſtram monemus, atque exhortamur in Domino: quatinus detenta omnia diuinæ conſiderationis obtentu, & pro ſedis Apoſtolicæ reuerentia, eidem Eccleſiæ reſtituere cum integritate debita procurantes, non impediatis quo minus idem Epiſcopus Abbatias, Eccleſias, poſſeſſiones, decimas, tam Græcorum, quàm Latinorum, & alia Eccleſiæ ſuæ iura valeat pacificè poſſidere. Datum Lateran. ij. nonas Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA CVIII.

ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITAN. IMPERATORI.

Vt cogat quoſdam milites ſuos electo Citrenſi detenta reſtituere.

CONQVESTIONEM dilecti filij ... Citren. electi nobis accepimus præſentatam; quòd nobilis vir. V. Alemannus, & quidam alij milites & homines tui, Eccleſias Citren. & Platamon. Caſtellum etiam de Citro, decimas, tam Latinorum, quàm Græcorum, ac poſſeſſiones alias ad ipſum, & Eccleſias memoratas rationabiliter pertinentes, per violentiam inuaſerunt, & detinent contra iuſtitiam occupatas. Ideóque Imperialem excellentiam monemus, & exhortamur in Domino: quatinus eos, vt Eccleſias & poſſeſſiones eaſdem,

ac decimas electo restituant memorato, & de perceptis satisfactionem exhibeant competentem, tradita tibi à Deo potestate compellas. Datum Lateran. vj. Idus Iulij, Anno xiij.

EPISTOLA CIX.

EPISCOPO SIDONIEN ... ET ELECTO NAZORESCEN, ET PROCVRATORI DIMICEN.

Vt res Ecclesiæ Sardicensis à Laicis possessæ reddantur.

CONQVESTVS est nobis ven. F. N. ... Episcopus Cardicen. quòd nobilis vir ... Comestabulus Romaniæ ... Dominus de Armiro, A. Placrio, Dominus de Valestin. ... Baliuus charissimi in Christo filij nostri ... Constantinopolitani Imperatoris illustris, & quidam alij Cardicen. Diœcesis Monasteria, Abbatias, Ecclesias, decimas, tam Latinorum quàm Græcorum, & possessiones alias ad ipsum de iure spectantes, contra iustitiam detinent occupatas; se habere ius patronatus in Monasterijs, Abbatijs, & Ecclesijs asserentes. Qui etiam quosdam Laicos, Latinos, & Græcos ipsius Diœcesis, nolentes decimas sibi debitas exhibere, super hac nequitia confouent & tuentur. Contra quos, licèt pluries obtinuerit scripta nostra, non potuit iustitiam obtinere. Cùm illi, quibus super hoc scripsimus, postponentes humano timori, diuinum, plus hominibus quam Deo duxerint defferendum, processum super iniuncto sibi negotio non habentes. Ne igitur iura Ecclesiastica pereant per insolentiam Laicorum; discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus nobiles prædictos, & alios, vt & integrè detenta restituant, & ab huiusmodi præsumptione desistant, monitione præmissa censura Ecclesiastica appellatione remota, sicut iustum fuerit compellatis. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum, vt in alia.

EPISTOLA CX.

ARCHIEPISCOPO THEBAN. ET DAVALIEN. ET SYDONIEN. EPISCOPIS.

Vt inhibitio à Laicis facta, de Ecclesia testamento, vel donationibus honoranda relaxetur.

VENERABILIVM fratrum nostrorum Archiepiscoporum, & Episcoporum, ac dilectorum filiorum aliorum Prælatorum Constantinopolitani Imperij, grauem nuper accepimus questionem, quòd nobilis vir. Otto de Roca Dominus Athenarum, & alij Barones, & Milites ipsius Imperij, communiter inhibuerunt in eorum grauissimum detrimentum; ne quis de possessionibus suis in vita sua conferat, vel in extremo articulo condat Ecclesijs testamentum. Cùm igitur ex inhibitione huiusmodi, & Ecclesiarum dispendium, & inhibentium interitus procuretur; fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus illos, vt eandem inhibitionem relaxent, moneatis attentiùs, & efficaciter inducatis, ipsos ad id, si necesse fuerit,

per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota, sicut iustum fuerit, compellentes. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum, vt in alia.

EPISTOLA CXI.

SYDONIEN. ET CARDICEN. EPISCOPIS, ET ELECTO NAZORESCEN.

Vt Ecclesiæ & decimæ Citrensi Ecclesiæ restituantur.

CONQVESTIONEM dilecti filij Citren. Electi nobis accepimus præsentàtam: quòd nobiles viri V. Alemannus, & quidam alij Citren. Diœcesis, Ecclesias Citren. & Plagamon. Castellum etiam de Citro, decimas tam Græcorum, quàm Latinorum, ac possessiones alias ad ipsum, & Ecclesias memoratas rationabiliter pertinentes, per violentiam inuaserunt, & detinent contra iustitiam occupatas. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus illos, vt Ecclesias, decimas, & possessiones easdem electo memorato restituant, & de perceptis satisfactionem exhibeant competentem, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione remota, sicut iustum fuerit, compellatis. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram eandem appellatione remota cogatis perhibere testimoniûm veritati. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum, vt in alia.

EPISTOLA CXII.

ARCHIEPISCOPO NEOPATREN. ET EPISCOPO DAVALIEN. ET ELECTO CYTREN.

Vt Larissenis Episcopis decimæ soluantur.

CONQVESTI sunt nobis ven. fratres nostri Larissen. Archiepiscopus, & Suffraganei eius; quòd nobilis mulier ... relicta bonæ memoriæ ... Marchionis Montisferrati, decimas ipsis debitas, nec ipsa persoluit, nec ab hominibus suis Græcis videlicet, & Latinis permittit exolui. Cùm igitur decimæ, quæ tributa sunt egentium animarum, à Laicis sinè salutis periculo detineri non possint: discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatinus eandem nobilem, vt debitas decimas, & ipsa persoluat eisdem, & ab alijs persolui permittat, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum, vt in alia, &c.

EPISTOLA CXIII.

HIC describitur Epistola (Lacrimabilem) supra relata numero C I. at hæc in eo ab illa differt, quòd sit, Data Lateran. non. Iulij, Pontificat. nostri, Anno tertiodecimo. Ad oram verò libri scriptum est, vacat. Vt & ad duas sequentes Epistolas, in margine legitur. Istæ litteræ fuerunt rescriptæ & sic correptæ, postquam fuerunt ambæ bullatæ.

EPISTOLA CXIV.

CARDICEN. SYDONIEN. ET FERMOPILEN. EPISCOPIS.

Quod Monaſterium de Sciro præſtet obedientiam fratribus Dominici ſepulchri, quibus à Legato conceſſum eſt.

ILECTI filij ... Prior & Capitulum Dominici Sepulchri, ſuam nobis obtulere querelam: quòd cùm dilectus filius noſter B. Titulo Sanctæ Suſannæ Presbyter Card. qui tunc in partibus Romaniæ Legationis officio fungebatur, Monaſterium S. Lucæ de Sciro cum pertinentijs ſuis, ipſis, & eorum Eccleſiæ pia deuotione duxerit concedendum. Abbas, & Monachi eiuſdem Monaſterij Græci Daualien. Diœceſis, dicti Card. conceſſioni temerè obuiantes, fulti quorundam auctoritate potentum, debitam eiſdem obedientiam, & reuerentiam contumaciter denegant exhibere; & tam ipſi, quàm prædicti potentes, ipſis ſuper eodem Monaſterio graues moleſtias inferre præſumunt. Nolentes igitur prædictos Priorem & fratres, in ſua pati iuſtitia læſionem: fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus Abbatem, & Monachos memoratos, vt ipſis Priori, & Capitulo debitam exhibeant obedientiam, & honorem, & Laicos, vt ab eorum moleſtationibus indebitis pœnitus conquieſcant, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellationi poſtpoſita compellatis. Nullis litteris veritati, & iuſtitiæ præiudicantibus à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. Idus Iulij, Pontificatus noſtri, anno xiij.

EPISTOLA CXV.

ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITANO IMPERATORI.

Vt fauorem ſuper præmiſſa cauſa fratribus Sepulchri impertiat.

I te ſeruum recognoſcis illius, per quem datur potentialiter omnis honor, & conceditur principatus: honorare te condecet Sanctam Dei Eccleſiam, ſponſam Chriſti, & eius Miniſtros ſceptro tuæ potentiæ ab hoſtium incurſibus deffenſare; vt dum commoditatibus ſummi Regis piè intenderis miniſtrorum, in temporali regno te ipſius dextera tueatur. Sanè, ſicut à dilectis filijs ... Priore ac Capitulo Dominici Sepulchri nobis extitit reſeratum, cùm eiſdem Monaſterium Sancti Lucæ de Sciro cum pertinentijs ſuis, auctoritate ſedis Apoſtolicæ ſit conceſſum; Imperialis excellentia, ſupra eodem Monaſterio ipſis non exhibet, prout conuenit, ſe benignam, ſed potiùs permittit eos, ab alijs indebitè moleſtari. Propter quod, nobis humiliter ſupplicarunt, vt pro eis tibi ſcribere dignaremur. Nos igitur ipſorum ſupplicationibus inclinati, ſerenitatem tuam monemus attentiùs, & exhortamur in Domino; quatinus diuinæ conſiderationis obtentu, & pro ſedis Apoſtolicæ reuerentia, & te ipſis exhibeas ſupra eodem Monaſterio fauorabilem, & benignum, ac eorum moleſtatores ab ipſorum vexationibus deſiſtere compellas tibi tradita pote-

state; non impediens aliquatenus quo minus ijdem dictum Monasterium valeant pacificè possidere. Datum Lateran. Idus Iulij, Pontificatus nostri, anno tertiodecimo.

EPISTOLA CXVI.

ARCHIEPISCOPO NEOPATREN. ET EPISCOPO SYDONIEN. ET ELECTO NAZORESCEN.

Ne contra tenorem protectionis Apostolicæ Sardicensis molestetur.

CVM venerabilem fratrem nostrum B. Cardicen. Episcopum, & Ecclesiam sibi commissam, sub protectione sedis Apostolicæ receperimus: nolumus, sicut nec velle debemus, vt à quoquam temerè molestetur. Ideóque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatinus non permittatis eum contra tenorem protectionis nostræ, ab aliquo indebitè molestari. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum Lateran. vj. Idus Iulij, Pontificatus nostri, anno xiij.

EPISTOLA XCVII.

ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITAN. IMPERATORI.

Vt Sardicensem super restitutis tueatur.

QVERELAM ven. fratris nostri Cardicen. Episcopi recepimus continentem; quòd dilecti filij fratres hospitalis Ierosolimitani sub tua iurisdictione morantes, ei supra Castro Cardicen. Ecclesijs, possessionibus, & rebus alijs violentiam inferunt, & grauamen: quamuis prædicta sint ipsi Episcopo, per iudices à sede Apostolica delegatos sententialiter restituta. Ideóque Imperialem excellentiam monemus & hortamur in Domino; quatinus prædictum Episcopum, ne ab aliquibus super his, quæ ipsi sunt ratione præuia restituta, indebitè molestetur, potestate tibi tradita tuearis. Datum Lateran. &c. vt in alia.

EPISTOLA CXVIII.

SALZEBVRGEN. ET MAIGDEBVRGEN. ARCHIEPISCOPIS, ET ... ABBATI DE PIGAVIA MERSEBVRGEN. DIOECESIS.

Vt super consanguinitate filij Ducis Austriæ, & Marchionis Misnen. filiæ inquirant.

DILECTVS filius nobilis vir ... Dux Austriæ, per suas nobis litteras intimauit, quòd cùm insignitus sit charactere crucifixi, cum multitudine armatorum proficisci disponens in subsidium terræ sanctæ; ac filium in ætate tenera constitutum, & terram suam nulli commodiùs quàm nobili viro ... Marchioni Misnen. valeat commendare; per suos, & eiusdem Marchionis

amicos, habitus est tractatus de matrimonio, inter filium suum, & eiusdem Marchionis filiam contrahendo, vt hoc facto securiùs ei committeret terram suam. Verùm nonnullis firmiter asserentibus, quòd in quinto, & quarto consanguinitatis gradu se dicti pueri contingebant, non fuit vlteriùs in eodem facto processum. Vnde tam supradicti nobiles, quàm multi Magnates alij, per suas nobis litteras humiliter supplicarunt, vt multiplici vtilitate pensata, quæ speratur ex huiusmodi copula prouentura, dispensare cum prædictis personis, ex benignitate Apostolica dignaremur, quatinus eisdem matrimonialiter copulari ex nostra permissione liceret. Quocirca præsentium vobis auctoritate mandamus: quatinus de gradibus consanguinitatū vtrimque, ac vniuersa genealogiæ serie, à stipite scilicet vsque ad personas illas de quarum coniunctione tractatur, & an scādalum ex hoc facto valeat suboriri, & de necessitate vrgente, ac euidenti vtilitate, quæ dispensationis gratiam solent in huiusmodi suadere, inquiratis diligentissimè veritatem, & quod inueneritis per vestras litteras fideliter intimetis: vt per vos certiores effecti, prout expedire viderimus, in eodem negotio procedamus. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum Lateran. ij. Kal. Augusti, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA CXIX.

MAGISTRO, ET FRATRIBVS IEROSOLIMITANI HOSPITALIS.

Confirmat Donationem à Leone Armeniæ Rege factum.

EX litteris charissimi in Christo filij nostri L. Armeniæ Regis illustris accepimus; quòd ipse ob reuerentiam Apostolicæ sedis, & nostram, & quia necessarium ei contulistis aduersùs Barbarorum multitudinem regnum eius volentium intrare, succursum, Ciuitatem Saleph, Castellum nouum, & Camard. cum omnibus ipsorum pertinentijs, & diuisionibus assignatis, & cum omni iure ad ea terra & mari spectante, sicut in priuilegio confecto suo exinde continetur, domui contulit hospitalis. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis precibus inclinati, prædicta omnia, sicut iustè, ac pacificè possidetis, vobis, & per vos domui vestræ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem domus vestræ cautelam, eiusdem Regis litteras, de verbo, ad verbum, præsentibus duximus litteris inserendas. Quarum tenor est talis. *Reuerendissimo in Christo Patri, & Domino, Innocentio I. Dei gratia Sanctæ, & vniuersalis Ecclesiæ summo Pontifici L. per eandē, & Romani Imperij gratiam, Rex Armeniæ, sanctitatis suæ seruus Sanctæque Romanæ Ecclesiæ noua, deuota, & obediens planta, cum omnimoda reuerentia grata seruitia, & pedum oscula. Reuerendæ, ac recolendæ dominationi vestræ cupimus innotescat, venerabiles Magistrum, & Conuentum Sanctæ Domus Hospitalis præterita æstate, mense videlicet Augusto, sanctæ sedis Apostolicæ amore, atque reuerentia, non solùm nobis, verùm etiam vniuersæ Christianitati magnum, & necessarium contulisse succursum, contra infinitam Paganorum barbariem, super nos, & regnum nostrum aggregatam, quam Deus disperdat. Pro quo à Beatitudine vestra, tanquam viri strenui vicem Machabeorum gerentes, promeruerunt digniùs commendari. Ea propter, Reuerende Pater, & Domine Celeberrime, pro tam fortunato, ac necessario succursu,*

nobis, & Christianitati ab eisdem collato, Deo à quo bona cuncta procedunt, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & vobis ipsius vices dignè gerenti, copiosas exoluimus gratiarum actiones, & à Beatitudine vestra illos petimus inde regratiari. Vnde quia dignus est operarius mercede, ex Regalis largitatis nostræ munificentia, pro salute animæ nostræ, nostrorúmque omnium progenitorum, habentes præ oculis cordis, quia sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosina extinguit peccatum. Donamus & concedimus Sanctæ Domui Hospitalis, à modo in perpetuum respectu, & reuerentia Sanctæ sedis Apostolicæ, atque bonorum meritorum suórum exigentia, Ciuitatem Salegh, Castellum nouum, & Camard. cum omnibus pertinentijs ipsorum, & diuisionibus signatis, & cum omni iure, per terram, per mare sibi pertinente, secundùm continentiam scripti inde priuilegij sigillo nostro regali muniti, & corroborati. Insuper de sanctitate, ac religione eorum plenam habentes spem, & fiduciam: venerabilibus fratribus Garin. de Monte Acuto Magistro, & Conuentui Sanctæ Domus Hospitalis, specialiter personam nostram, & personam dilecti nepotis nostri Raymundi Rupini, legitimi hæredis nostri, & totam terram nostram, quam modo habemus, & quam Deo dante acquisituri sumus, post Deum & Dominum nostrum in vita nostra, & post decessum nostrum attentiùs recommendamus. Cuius donationis & concessionis nostræ beneficium, & recommendationem factam venerabilibus prædictis confratribus, à circumspecta dominatione vestra, flagitamus per Apostolica priuilegia confirmari & corroborari, vt ne quis deinceps cognito huius nostræ donationis, concessionis, & recommendationis tenore auctoritate Apostolica confirmato, in aliquo ausu temerario, contraire præsumat. Datum Tharsi, Ciciliæ, medio mense Aprilis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. iij. Nonas Augusti, Pontificatus nostri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA CXX.

ARCHIEPISCOPO NEOPATREN. ET ... PRIORI S. DEMETRII THESSALONICEN. ET PROCVRATORI EPISCOPATVS DIMICEN.

Committit causam inter Fratres Hospitalis, & Episcopum Sardicensem.

BACHRIMABILEM ven. fratris nostri Cardicen. Episcopi recepimus quæstionem: quòd cùm obtentas à nobis litteras rediens post labores, captiones, & angustias plurimas quas sustinuit Romaniam, præsentari fecerit fratribus Hospitalis S. Ioannis Ierosolimitani, quòd Episcopatum ipsius cùm Cardicen. castro, & res alias detinentes, nec restituere volunt ei, nec de perceptis à promotionis suæ tempore prouentibus, quos in vsus proprios conuerterunt in aliquo subuenire. Ipsi earum latore grauissimè verberato, turpiter ipsas litteras proiecerunt, & comminantes ipsum interficere, asseuerant, quòd pro nullis litteris, vel mandato Episcopatum prædictum ei resignabunt aliquatenus, vel dimittent. Qui præter hæc quandam in Armiro cum suis pertinentijs, in qua propriam mansionem faciunt, detinent Abbatiam, quam nos ei duximus concedendam, propter quod idem Episcopus factus pauper, & ad extremam deductus inopiam, exul ab Episcopatu suo compellitur mendicare. Verùm quia ven. fratres nostri Athenien. & ... Theban. Archie-

piscopi... & Episcopus Fermopilen. quibus Episcopus ipse causam super hoc obtinuit delegari, eum in possessionem Castri prædicti, & pertinentiarũ ipsius, ac Casalium omnium, & possessionum pertinentium ad Ecclesiam Cardicen. causa rei seruandæ miserunt; fratres ipsos, quia contumaciter resistebant, excommunicationis vinculo innodantes. Nobis humiliter idem Episcopus supplicauit, vt eandem excõmunicationis sententiam auctoritate dignaremur Apostolica roborare, ac ratum habere processum iudicum prædictorum. Cæterùm quidam de fratribus dicti Hospitalis, coram dilecto filio B. Titulo S. Susannæ Presbyter Card. quem eis dedimus auditorem, mandatum ab eorum Magistro Procuratorium exhibentes, proposuerunt eos contra; quòd idem Episcopus supra præmissis composuerat cum eisdem, nobis humiliter supplicantes, vt compositionem ipsam auctoritate curaremus Apostolica confirmare. Præfatus verò Episcopus humiliter supplicauit, vt quia eadem compositio redundat in enorme damnum Ecclesiæ Cardicen. & sinè consensu Capituli facta fuit; pro qua etiam compositione irritanda nuntius, & Procurator Capituli ad hoc specialiter destinatus, nobis humiliter supplicauit, illam irritare auctoritate Apostolica dignaremur. Ideóque discretioni vestræ per Apostolica scripta mãdamus: quatinus dictam excommunicationis sententiam, sicut rationabiliter est prolata; vsque ad satisfactionem idoneam auctoritate nostra facientes appellatione remota inuiolabiliter obseruari, causam conuocatis partibus audiatis, & quod Canonicum fuerit, appellatione postposita decernentes, faciatis quod statueritis per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari; attentiùs prouisuri, vt fructus Ecclesiæ suæ, quos ijdem fratres percepisse dicuntur, & Castrum prædictum quod detinetur ab ipsis, eidem, sublato appellationis obstaculo restitui cum integritate debita faciatis. Contradictores per censurã Ecclesiasticã compescendo. Quod si non omnes, &c. Tu frater Archiepiscope cum eorum altero ea, &c. Datum Lateran. xviiij. Kal. Septembris, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA CXXI.

Mabiliæ mvlieri Ianven.

Confirmatur sententia Diac. Card. vt fructus pignoris in sortem computentur.

CVM à nobis petitur quod iustum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri, ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecta in Christo filia, tuis iustis postulationibus grato concurrentes assensu, sententiam quam dilectus filius noster P. Sanctæ Luciæ ad septa solis Diaconus Card. pro causa quæ vertebatur inter te, ac dilectum filium Henricum Mallon. supra medietate Domus & Turris de Moneta, Terra de Sauri, & quadam summa pecuniæ, de mandato nostro rationabiliter promulgauit, sicut est iusta, & in ipsius Card. autentico continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Cuius tenor est talis. *Pelagius Dei gratia S. Luciæ ad septa solis Diaconus Cardinalis, dilectæ in Christo Mabiliæ mulieri Ianuen. Salutem in omnium saluatore. Cùm*

olim ab Otton. Iudice sexaginta libras mutuo accepisses, Henrico Mallon. fratre tuo, & duobus alijs præter obligationem aliam fideiussoribus sibi datis, licèt sub pœna dupli eos indemnes promiseris conseruare, adueniente solutionis termino non soluisti: propter quod præfatus Henricus frater tuus, creditore sibi suam contra te actionem cedente, in sexaginta libris satisfecit eidem. Cúmque post annum, quo in mora fuisti soluendi, dictus Henricus te coram Consulibus Ianuen. conuenisset, centum viginti libras à te nomine sortis & pœnæ seu damni petens; tu sexaginta libras te sibi debere, quas idem pro te creditori soluerat, recognoscens, alias sexaginta negasti, asserens nullum eum ex hoc damnum aliquatenus incurrisse. Demum Cardinali Marito tuo, quem Procuratorem institueras, nec pignus banni dare Consulibus, nec respondere volente, ijdem Consules laudauerunt, quòd idem Henricus valens centum viginti libras in tuis bonis haberet, per Ciuitatem præconisari nihilominus facientes, quòd quicúmque medietatem Domus & Turris de Moneta, & terram de Sauro ad te pertinentem, vellet emere, cum prædicto Henrico de pretio conueniret. Interim autem à te, ac Marito tuo, pro centum viginti libris possessionibus quibusdam distractis, memorati Consules aufferentes vobis sexaginta de illis, memorato Henrico soluerunt, pignoribus eidem pro sexaginta libris tantummodo remanentibus obligatis. Ceterùm post biennium elapsum à sententia Consulum prædictorum, idem H. pignora quæ ducentas quinquaginta libras communi extimatorum extimatione valebant, duobus consanguineis suis pro libris sexaginta distraxit, pro eadem summa recomparans postea eadem ab eisdem. Qui cùm processu temporis, à sæpedicto Cardinali marito tuo supra restituendis prædictis possessionibus, & vsuris fuisset coram ven. fratre nostro ... Archiepiscopo Ianuen. conuentus, ad sedem Apostolicam appellauit. Vbi cùm de communi assensu partium, ad eundem Archiepiscopũ litteræ fuissent obtentæ: Idem Archiepiscopus auditis hinc inde propositis, Consulum sententiam confirmauit, actione de fraude venditionis eidem Card. seruata, qui ab eodem Archiepiscopo reputans se grauatum, ad sedem Apostolicam appellauit. Eodem itaque Cardinali, ac B. aduersæ partis procuratore in nostra præsentia ex delegatione Apostolica constitutis, idem B. ab obseruatione iudicij memorati petijt se absolui, cum causa ipsa, sicut idem conabatur astruere, ciuilis esset, & inter personas laicas agitata, & ipsius cognitio ad Ecclesiam nullatenus pertineret: maximè cùm iam dudum pro H. fuerit sententia lata, quæ in auctoritatem rei transijt iudicatæ. Ex tua verò fuit parte propositum: quòd cùm causa eadem, de vtriúsque partis procuratoris assensu, fuerit Archiepiscopo memorato commissa, & ab eodem pro Henrico sententia lata quam etiam idem H. sub eo litigans approbauit, viginti sex libras sex solidis minùs, quæ sorti sibi debite minùs licitè accesserunt, percipiens vltra sortem adiudicatam eidem, iure ad iudicium Ecclesiasticum pertinebat. Nos igitur vtriusque partis allegationibus, instrumentis, concessionibus, & rationibus alijs diligenter inspectis, & cognitis: quod à sæpedicti Henrici procuratore de Ecclesiastica iurisdictione proponitur, omnino friuolum reputantes, cum idem H. in iudicium Ecclesiæ consenserit sua sponte, de prudentum virorum consilio, sententiam Consulum confirmamus. Verùm cùm post solutionem sexaginta librarum, quas Consules eidem H. fecerunt persolui, non nisi pro residuis sexaginta memorata pignora remanserint obligata; nec Consulum intentio fuerit, quòd res ducentas quinquaginta libras valentes, eidem H. pro sexaginta cederent in solutum, sed satisfacto sibi de ipsis, idem eas restituerit debitori. Et eidem H. viginti sex libras sex solidis minus, ante distractionem rerum ex fructibus perceperit earundem, quas in sorte debuit computare, cùm fructus à creditore seu fideiussore percepti, secundùm iura ciuilia extenuent debiti quantitatem, te ad supplementum sexaginta librarum, viginti sex libris sex solidis minus perceptis ex fructibus computatis. In eis Henr. & eundem Henr. tibi ad restitutionem supradictæ medietatis Domus, & Turris de Moneta; cum

terra de Sauro, sententialiter condemnamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. xv. Kal. Septembris, Pontificatus nostri, anno xiij.

EPISTOLA CXXII.

CATHOLICO ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS PER ARMENIAM CONSTITVTIS.

Ne quis nisi potestatem vel ordinariam, vel delegatam habens, ferat in eos sententiam.

CVM iuxta Canonicas, & legitimas sanctiones sententia, quæ à non suo iudice fertur, in quenquam, nec nomen sententiæ mereatur habere; præsentium auctoritate statuimus. Vt nullus omnino, qui ordinariam, vel delegatam, iurisdictionem in vos, vel vestros subditos non habuerit, sententiam ferre præsumat; quæ si forsitan lata fuerit, ipsam decernimus irritam, & inanem. Firmiter etiam inhibemus, ne quis iurisdictionem in vos, vel subditos vestros habens, vos aut ipsos iniustè molestet. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, & inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. xiij. Kal. Septembris, Pontificatus nostri, anno tertiodecimo.

EPISTOLA CXXIII.

EPISCOPO CREMONEN.

Delegat causam Rupini nepotis Regis Armeniæ, & Comitis Tripolitani, pro Principatu Antiocheno.

OCCASIONE discordiæ quæ inter charissimum in Christo filium nostrum L. Illustrem Regem Armeniæ, nomine R. nepotis sui ex parte vna; & dilectum filium, Nobilem virum ... Comitem Tripolitan. ex altera, supra Principatu Antiocheno agitari dignoscitur, grauia personarum, & rerum hactenus pericula peruenerunt: & nisi fuerit iudicio, vel concordia terminata, grauiora timentur procul dubio prouentura. Vnde nos, qui iuxta verbum Apostoli facti sumus sapientibus, & insipientibus debitores, & de regno Dei tollere scandala ex debito tenemur officij Pastoralis, diuersis personis sæpe supra ipso negotio direxisse meminimus scripta nostra. Sed humani generis inimico, qui paci fidelium inuidet faciente, idem non potuit negotium terminari, sed nec dum auspicia iudicialis conditionis accepit. Nuper autem præfatus Rex, dilectis filijs ... Abbate S. Mariæ trium arcuum, & Arcinardo milite, & Bouone Latino Cancellario suo, ad sedem Apostolicam destinatis, per eosdem nobis humiliter supplicauit, vt cùm eius desiderij votum existat, vt contra Christianos nullatenus arma sumat, sed acies suas dirigat contra inimicos

inimicos fidei Chriſtianæ, ſupradicto pupillo nepoti ſuo ſupra Principatu iamdicto iuſtitiæ faceremus plenitudinem exhiberi. Cùm igitur plenam geramus de tua diſcretione fiduciam, & eiuſdem negotij merita ex magna tibi parte ſint nota, de fratrum noſtrorum conſilio, cauſam ipſam ſub hac forma tibi duximus committendam, per Apoſtolica ſcripta mandantes: quatinus cùm ad partes illas Deo duce perueniris, ad concordiam vtramque partem moueas efficaciter, & inducas. Quæ ſi forte nequiuerit prouenire, tu aſſociatis ribi duobus viris prouidis, & honeſtis, in quos partes conuenerint, audias cauſam ipſam, & eandem cum ipſis, vel eorum altero, ſi ambo nequiuerint, intereſſe ſublat. cuiuſl. contrad. vel appel. ob. ſine debito terminare procures. Illud idem neutro eorum intereſſe valente facturus nihilominus per te ipſum. Quòd ſi partes in huiuſmodi viros nequiuerint conuenire. Ven. fratrem noſtrũ Ieroſolymitan. Apoſtolicæ ſedis Legatum, & ... Antiochenum Patriarchas, in collegas aſſumas, cum quibus, vel eorum altero, ſecundùm præſcriptam formam, eandem cauſam appellatione remota decidas; faciens quod decreueris per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Si verò alterutra partium duxerit reſiſtendum, tam per indigenas terræ, quàm etiam peregrinos, rebellionem eius facies edomari. Prouiſo prudenter, vt interim nulla penitus, inter dictos Regem, & Comitem, guera fiat, ſed treugæ adinuicem obſeruentur, ad quas vtrámque partem volumus, & mandamus, ſi fuerit neceſſe, compelli, cùm ſimul non ſit, & armis, & legibus contendendum. Cæterùm, ſi quicquam humanitus tibi contigerit, propter quod mandatum non poſſis Apoſtolicum adimplere, illud ipſi duo pariter Patriarchæ freti auctoritate præſentium exequantur. Datum Lateran. &c. per totum, vt in alia.

EPISTOLA CXXIV.

VNIVERSIS ABBATIBVS NIGRI ORDINIS PER ROTHOMAGEN. PROVINCIAM CONSTITVTIS.

Quod ſemel in anno Capitulum celebrare eis liceat.

ORDINEM Religionis plantare, ac fouere plantatum, ex officij noſtri debito prouocamur, & ſic religioſorum petitionibus Apoſtolicum nos conuenit præbere patrocinium, & fauorem, quòd ſub regimine, ac gubernatione noſtra, valeant aſſiduis proficere incrementis. Sanè gaudemus in Domino, à quo eſt omne datum optimum, & omne donum perfectum, quòd diuinitus inſpirati ad corrigendos exceſſus, qui aliquando in veſtris Monaſterijs, ſuadente inimico humani generis, committuntur, ſtudium efficax adhibetis, vt inquinamentis malitiæ, ac diſſolutionis vitijs abdicatis, efficaciùs poſſitis vos diuinæ ſubdere ſeruituti, & per opera pietatis gratiorem præſtare altiſſimo famulatum. Vt autem per fauorem Apoſtolicum regularia ſuſcipiant inſtituta vigorem, neque poſſint per alicuius inſolentiam eneruari, vt liceret vobis de noſtra permiſſione petiſtis, ſemel in anno ſub aliquo Abbate religioſo, & humili, eiuſdem Prouinciæ Capitulum celebrare: vbi per conſultationem omnium, tam Abbatum exceſſus, quàm diſſolutiones Monachorum, ſaluo per omnia

iure Prælatorum comprouincialium compescantur. Volentes de quarto, in quartum annum, per vos, vel nuntios vestros, ad Apostolorum limina visitanda teneri: recepturi à nobis salubria monita, & præcepta, quibus vigor religionis monasticæ foueatur. Nos verò vestris postulationibus annuentes, charitati vestræ concedimus: vt hoc salutare propositum incipiatis exequi diligenter, & quid ex ipso proueniat, nobis fideliter intimetis; vt si viderimus, quòd per executionem ipsius, religionis honestas suscipiat incrementum, quod ad robur perpetuæ firmitatis super eo fuerit statuendum, securiùs, & cautiùs statuamus. Datum Lateran. xiij. Kal. Septembris, Anno xiij.

EPISTOLA CXXV.

MAGISTRO ET FRATRIBVS HOSPITALIS TEVTONICORVM ACCONEN.

Ne alba pallia, quæ Templarijs propria sunt, deferant.

QVAM nobis dilecti filij fratres Militiæ Templi querimoniam obtulerunt, quòd cùm in primordio institutionis ordinis sui, eis fuerit ab Apostolica sede concessum, ut in religionis signum, Milites Militiæ Templi albis pallijs vterentur ad differentiam aliorum, vos, in confusionem ordinis supradicti, nuper alba pallia portare cepistis. Nolentes igitur, vt ex hoc inter vos, & ipsos emulationis, seu discordiæ materia suscitetur: præsentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus, quatinus vestro contenti habitu existentes, huiusmodi alba pallia, quæ sicut præmissum est, in signum religionis cōcessa fuerunt Templarijs antedictis, nullatenus deferatis. Alioquin ven. fratri nostro ... Patriarchæ Ierosolymitan. Apostolicæ sedis Legato, nostris damus litteris in mandatis, vt inquisita pleniùs, & cognita veritate, id appellatione remota super hoc statuat, quod religioni pariter, & saluti viderit expedire. Datum Lateran. vj. Kal. Septembris, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA CXXVI.

PATRIARCHÆ IEROSOLYMITAN. APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO.

Super eodem, delegat cognitionem.

SVAM nobis dilecti filij, &c. in eundem modum, vt in alia, vsque, ad differentiam aliorum dilecti filij ... Magister, & Fratres Hospitalis Teutonicorum Acconen. in confusionem ordinis supradicti, nuper alba pallia portare ceperunt. Nolentes igitur, vt ex hoc inter prædictos fratres, æmulationis, seu discordiæ materia suscitetur, eisdem Magistro & Hospitalis Fratribus dedimus in præceptis, vt suo contenti habitu existentes, huiusmodi alba pallia nullatenus deferant: quæ, sicut præmissum est, in religionis signum concessa fuerunt Templarijs antedictis. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus; quatinus inquisita pleniùs, & cognita veritate, id super hoc statuas appellatione remota, quod religioni pariter, & saluti videris expedire, faciens quod statueris per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Datum, vt in alia per totum, &c.

EPISTOLA CXXVII.

ROTOMAGENSI ARCHIEPISCOPO.

Super varijs iuris articulis consultus, respondet, de tonsura data ab Abbate, de contestatione inter delegatos, & clausula si ita est, rescriptis apposita.

CVM contingat interdum quòd laici ad Monasteria conuolantes, à suis Abbatibus tonsorentur, Apostolicæ sedis oraculum requisisti, an Clericatus ordo in tonsura huiusmodi conferatur. Super quo fraternitati tuæ taliter respondemus; quòd cùm in septima Synodo sit statutum, Lectoris manus impositionem licentia sit vnicuique Abbati, in proprio Monasterio solummodo faciendi, dummodo ipsi ab Episcopo secundùm morem præficiendorum Abbatum manus impositio facta noscatur, & constet eum existere Sacerdotem: per primam tonsuram à talibus Abbatibus iuxta Ecclesiæ formam datam, Clericalis ordo confertur. Præterea cùm quidam super aliquo litigantes, ad diuersos iudices litteras impetrant, quorum quidam obtenti à parte altera tibi mandant, vt partem aduersam denunties excommunicationis sententiæ subiacere; alijs iudicibus tibi postmodum iniungentibus, vt eandem denunties absolutam. Quæris à nobis, an vtrisque vel neutris, vel alterutris saltem, obedire debeas in hac parte. Super quo tuæ prudentiæ respondentes, credimus distinguendum: an cùm primum mādatum recepisse dignosceris, tibi forsan innotuit inter illos, & alios super iurisdictione discordiam suscitatam; an super hoc nihil omnino sciuisti. Et quidem si super contentione huiusmodi, nihil tibi penitus innotescit, cùm primum mandatum recipere te contingit, illud debes humiliter executioni mandare. Sed si postea contrarium tibi ab alijs demandetur, tunc litterarum ad vtrosque à sede Apostolica obtentarum copia postulata, quas auctoritate præsentium districtè præcipimus exhiberi; si ex ipsarum tenore deprehenderis euidenter, ita quòd non sit aliquatenus hæsitandum, quòd litteræ, quæ ad illos à quibus secundum mandatum receperas impetratæ noscuntur, expressè reuocent litteras aliorum, tu illud intrepidus exequaris, quod secundò tibi loco mandatur. Si verò ex litterarum inspectione manifestè tibi constet, quòd litteræ obtentæ ad illos qui primum dedere mandatum, per alias minimè reuocantur, secundum mandatum nullatenus exequaris. Quòd si super hoc tibi fuerit meritò dubitandum, ad exequendum secundum mandatum te procedere non oportet, donec, iuxta cuiusdam nostræ constitutionis tenorem, inter eos huiusmodi contentio sopiatur; & id ipsum facere debes, si primo mandato recepto, & nondum executioni mandato, tibi forsitan innotuerit, quòd inter se, super iurisdictione videlicet demandata, ceperint disceptare. Cæterùm in his omnibus puram & prouidam te conuenit intentionem habere, ne vel ad declinandum mandatum dubitare te dicas, vbi dubitandum non est, vel ad mandatum etiam exequendum te asseras esse certum, vbi certus esse non debes. Licèt autem ex his certa tibi detur doctrina, qualiter in huiusmodi debeas te habere: nulla tamen attribuitur potestas, vt inter delegatos, aut partes, de iurisdictione

debeas iudicare. Insuper requisisti, cùm quis conqueritur in se à suo Episcopo post appellationem ad nos legitimè interpositam, vel aliàs iniustè excommunicationis sententiam promulgatam; & nos iudicibus damus nostris litteris in mandatis, vt, si ita est, vel, iuxta formam Ecclesiæ, illis beneficium absolutionis impendant, vel, eandem sententiam denuntient nullam esse, ac Episcopus paratus sit probare, se in illum antequam vocem appellationis emitteret, vel aliàs iustè huiusmodi sententiam protulisse: an probationibus non admissis, iudicibus liceat excommunicatum absoluere, vel denuntiare sententiam nullam esse. Ad quod, tibi taliter respondemus: quòd supra iamdicto casu non consueuimus, si bene meminimus, sub præscripta forma iudicibus scribere, sed sub ista. Vt videlicet, si excommunicationis sententiam post appellationem ad nos legitimè interpositã inuenerint esse latam, ipsam denuntiantes penitus nullam esse, audiant si quid fuerit quæstionis, alioquin recepta iuxta formam Ecclesiæ cautione impendant absolutionis beneficium cõquerenti, & iniuncto sibi quod de iure fuerit iniungendum, audiant causam, & eandem fine debito terminare procurent. Sed si forsan appareat, nos in iamdicto casu, sub prænotata quandoque forma scripsisse, & in altero vtique casuum prædictorum, cùm videlicet quis conqueritur se, post appellationem ad nos legitimè interpositam, excommunicatione fuisse notatum, semper vtriuslibet partis probationes sunt admittendæ, antequam ad decernendum super hoc aliquid procedatur: per quas denique apparebit, an absolutione indigeat conquerens, vel denuntiandus, sit potius non ligatus. In reliquo verò casu, cùm videlicet excommunicatum quis se asseuerat iniustè, vix vnquam eius est, antequam absolutus fuerit, probatio admittenda: nisi tunc tantùm, cùm asserit in excommunicationis sententia intolerabilem errorem fuisse patenter expressum, ad quod probandum admittitur, antequam absolutionis gratiam consequatur. Verùm si proponat, se simpliciter excommunicatum iniustè, ac Episcopus ad probandum quod iustè ipsum excommunicauerit, suas postulet probationes admitti; non est ante absolutionem illius, aliquatenus audiendus, cùm et si pro certo constaret in illum rationabiliter excommunicationis sententiam promulgatam, nihilominus ei esset absolutio secundùm formam Ecclesiæ impendenda humiliter postulanti. Et ideo in hoc casu illum credimus iuxta formam Ecclesiæ protinus absoluendum, vt sic demum probationibus vtriusque partis admissis, vtrum iustè, an iniustè ligatus fuerit decernatur. Datum Lateran. Kal. Septembris, Anno xiij.

EPISTOLA CXXVIII.

Gnesnensi Archiepiscopo.

Vt Bruscis de nouo conuersis impendat curam pastoralem.

Coelestis Agricola Iesus Christus, semetipsum vitem veram, & fertilem in vinea sua electa plantauit, ex qua multitudo palmitum prodiens, non solùm illam amœnam viroribus, verùm etiam fructibus redderet gratiosam. Ex ista nimirum vite, tot quotidie palmites pullulant, quòd in Ecclesiasticæ vnitatis radice fundati ad sanctæ conuersationis studium exten-

dentes se per opera pietatis, non solùm internæ gratiæ virore turgescunt, sed etiam laudabili exercitatione fructificant in profectibus proximorum. In hac siquidem laborare vinea, dilecti filij Christianus Ph. & quidam alij Monachi pio desiderio cupientes, illius dudum amore succensi, qui neminem vult perire, ad partes Prusciæ de nostra licentia in humilitate spiritus accesserunt, vt ibidem semen verbi Dominici seminando in vmbra infidelitatis, & tenebris ignorantiæ positos, ad semitam reducerent veritatis. Quod cùm in terram bonam, & fertilem cecidisset, fructum protulit opportunum: Et eius gratia præeunate, qui vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, & ex lapidibus suscitat filios Abrahæ, quidam magnates, & alij regionis illius, sacramentum baptismatis receperunt, & de die in diē proficere dignoscūtur in doctrina fidei Orthodoxæ, sicut ijdem Monachi nuper ad sedem Apostolicam venientes, nostro Apostolatui reserarunt. Cùm igitur huiusmodi nouella plantatio, beneficio irrigationis indigeat, fraternitati tuæ præsentium auctoritate mandamus: quatinus eisdem Monachis, & fratribus suis, nec non & alijs ad fidem de nouo conuersis, in Ecclesiasticis sacramentis, & alijs quæ ad ampliandum Christianæ religionis cultum spectare noscuntur, tamdiu curam officij pastoralis impendas, donec diuina faciente clementia adeo ibidem numerus fidelium augeatur, vt proprium possint Episcopum obtinere. Episcopos etiam, & alios Ecclesiarum Prælatos, ac terræ Magnates moneas sollicitiùs, & inducas, vt pro Deo, & propter Deum, eis propitij ac fauorabiles existentes, vbi dignum fuerit gratiam, solatium, & humanitatem impendant. Datum Lateran. 2. Nonas Septembris, Anno xiij.

EPISTOLA CXXIX.

IOANNI EPISCOPO ALBANENSI.

Confirmat sententiam latam à Cardinali auditore, de institutione Presbyteri, in Parrochia Monachorum.

IIs quæ iudicio sunt, vel concordia terminata, decet nos robur Apostolicum impartiri, ne sopitæ querimoniæ reuiuiscant, & relabantur iterum in recidiuæ scrupulum quæstionis. Cùm igitur dilectus filius B. Titulo Sanctæ Susannæ Presbyter Cardinalis, causam quæ inter te ex parte vna; & Monasterium Criptæ Ferratæ ex altera vertebatur, super institutione, ac destitutione Presbyteri Ecclesiæ S. Nicolai de Neptun. sententiæ calculo duxerit terminandam. Nos tuis iustis precibus inclinati, eandem sententiam exigente iustitia promulgatam, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Cuius tenorem, de verbo, ad verbum præsentibus fecimus adnotari. *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Amen ... Cùm causamque super Ecclesia Sancti Nicolai de Neptun. Inter Dominum I. Albanen. Episcopum ex vna parte, & Abbatem de Cripta Ferrata ex altera vertebatur, nobis B. Titulo S. Susannæ Presbytero Cardinali, Dominus Papa mandauerit audiendam, Procurator Episcopi pro parte sua contra Abbatem coram nobis proposuit, quòd Abbas, & Monachi de Cripta Ferrata priuauerant administratione Presbyterum Ecclesiæ prænominatæ, quem ad repræsentationem Abbatis, & Monachorum iam dictus Episcopus inuestiuerat, &*

instituerat pro persona in iamdicta Ecclesia, & idem Presbyter eidem, vt suo Episcopo, fidelitatis, more solito, præstiterat iuramentum. Vnde cùm prædicta Ecclesia de Neptun. sit præfato Episcopo Diœcesana lege subiecta, petebat restitui Sacerdotem ad administrationem, & personatum: & vt eidem Episcopo de spiritualibus, Monachis verò de temporalibus responderet. Yconomus verò Monasterij è contra respondebat: administrationem tam in temporalibus, quàm in spiritualibus, & Ecclesiam sæpedictam, ad Monasterium tantummodo pertinere, nec in aliquo Episcopo teneri. Cùm sit ipsum Monasterium, Romanæ Ecclesiæ speciale, ac exemptum, tam in capite quàm in membris, quod probare per sua priuilegia intendebat. Quæ post multas indutias, & terminos peremptoriè sibi datos, ad probandam suam intentionem coram nobis exhibere in iudicio non curauit. Dicebat tandem, de longa consuetudine Abbatem, & Monachos habere potestatem in Ecclesijs suis, administratorem temporalium liberè ordinare. Quod cùm probare noluisset, idem Yconomus postmodum confessus fuit in nostra præsentia, quòd Episcopus præfatum Sacerdotem in supradicta Ecclesia ad repræsentationem Abbatis, & Monachorum instituit, & confirmauit. Nos verò, visis, & auditis allegationibus hinc inde propositis, & confessionibus vtriusque partis: dicimus Presbyterum sæpedictum restituendum ad administrationem, & personatum Ecclesiæ memoratæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere; vel ei, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. ij. Kal. Septembris, Anno xiij.

EPISTOLA CXXX.

Episcopo Parisiensi.

Vt consanguineo Papæ reseruata præbenda conferatur.

AD signandum deuotionis effectum, quam erga nos te non ignoramus habere, præbendam in Ecclesia Parisiensi vacantem, in manu propria reseruasti, cuicúmque vellemus, sicut per tuas nobis intimasti litteras, conferendam; habiturus gratissimum, si alicui de sanguine nostro conferri dignaremur eandem, quem ob nostram reuerentiam, & amorem honoraturum te asseris, & sincerissimè dilecturum. Super quo liberalitatem tuam in Domino commendantes, de tantæ deuotionis indicio gratiarum tibi referimus actiones. Dignum itaque reputantes, vt de tuo munere, tuo satisfiat affectui, præbendam ipsam dilecto filio Benedicto consanguineo nostro, adolescenti siquidem bonæ indolis, quem non minùs signa virtutum, quæ in tenera videntur ætate præludere, quàm sanguis, aut caro nobis reddunt acceptum, duximus concedendam. Spectantes, quod tunc maximè prælibatam præbendam ordinatam esse gaudebis ad votum, cùm per ipsum, & ex ipso, Domino concedente videbis tibi, & Ecclesiæ tuæ gratum prouenire profectum. Quocirca fraternitatem tuam monemus, per Apostolica tibi scripta mandantes: quatinus dilectum filium Magistrum Peregrinum Capellanum nostrum vice ac nomine præfati Benedicti, ad eandem præbendã recipi facias, in Canonicum, & in fratrem stallo Chori, ac loco Capituli sibi assignato, de more ipsum in corporalem eiusdem præbendæ possessionem inducas, & inductum facias eam pacificè possidere. Nos enim eundem Benedictum, ad te opportunitate recepta, dante Domino transmittemus. Datum Lateran. Idus Septembris, Pontificatus nostri, anno xiij.

EPISTOLA CXXXI.

MAGISTRO PEREGRINO CAPELLANO NOSTRO.

In causa supradicta constituit eum consanguinei procuratorem.

AD signandum deuotionis affectum, quam venerabilem fratrem nostrum Parisien. Episcopum erga nos non ignoramus habere, &c. In eundem fere modum, vt in alia, vsque, profectum. Vnde ipsi per scripta nostra mandamus, vt te vice, ac nomine præfati Benedicti ad eandem præbendam recipi faciat in Canonicum, & in fratrem, & Stallo Chori ac loco Capituli tibi assignato, de more te in corporalem eiusdem præbendæ possessionem, inducat, & inductum faciat pacificè possidere. Nos enim eundem Benedictum ad ipsum opportunitate reperta, dante Domino transmittemus. Quocirca discretioni tuæ per Apostolica tibi scripta mandamus: quatinus super hoc quod ad te pertinet exequaris. Datum, &c. vt in alia per totum.

EPISTOLA CXXXII.

TVRONENSI ARCHIEPISCOPO, ET EPISCOPO ENGOLISMEN. ET ABBATI GRATIÆ DEI CISTERCIEN. ORDINIS.

Vt Canonicos Cellenses Abbatis sui cadis conscios, degradatos, in Monasterijs recludant, vel curiæ sæculari relinquant, & Monasterio, Canonicos S. Victoris præficiant.

DETESTABILE facinus, & piaculare flagitium, quod à quibusdam filijs Belial nonnullis Canonicis Cellen. Ecclesiæ instigantibus, sicut nobis ven. frater noster ... Pictauen. Episcopus intimauit, nuper extitit in Cellen. Ecclesia perpetratum, maximam non immeritò menti nostræ amaritudinis causam ingessit, dum viperea soboles, in proprij parentis necem exarsit, & perditionis filij sui patris interitum in officioso non sunt veriti malignitatis studio machinari. Quem siquidem tam crudelis horrore, & horribilis crudelitas audita non moueat, dum pastori ab ouibus, Magistro à discipulis, & patri à filijs mortis dispendia procurantur? In hac nimirum parricidij horrendi atrocitate, naturalis affectionis iuri detrahitur, vituperatur ministerium Clericale, ac regularis reuerentiæ puritas dissipatur. Sicut enim tenor litterarum eiusdem Episcopi nos edocuit, sibi & Capitulo Pictauen. multis Abbatibus, & alijs viris peritis præsentibus est relatum. Quòd Ioanne Capellano. A. Eleemosinario, Guillelmo de Lobea, & Guillelmo de Sancto Leodegario Canonicis Cellen, Procuratoribus, à quatuor Sicarijs, qui ab illis ob hoc sexaginta libras acceperant ... Abbas Cellen. vir prouidus, & honestus, dum ad matutinas accederet, nequiter extitit interfectus, quadraginta plagis, & amplius inflictis eidem. Cùm autem hæc vera esse non solùm, per bonos viros, & sacerdotes, verùm etiam per eosdem sicarios, qui dum in carcere Principis tenerentur, coram nuntijs suis, & multis alijs ea publicè confessi fuerant, præfatus Episcopus didicisset,

& deliberasset cum viris prudentibus, & discretis qualiter esset in hoc negotio procedendum, diuersa reperit consilia diuersorum: nonnullis asserentibus huiusmodi peruersitatis actores, non per sæculare brachium, sed per Ecclesiasticum iudicium puniendos: alijs affirmantibus, ipsos propter enormitatem criminis relinquendos curiæ sæculari, vt vltore materiali gladio, pœnam exciperent sibi dignam. Alios quoque Canonicos illius malignitatis ignaros, asseuerabant aliqui, in detestationem criminis de ipsa Ecclesia depellendos; vt secundùm Euangelicam veritatem, malis malè perditis, vinea Domini Sabbaoth, bonis agricolis locaretur, maximè cùm paucis quandóque peccantibus, ira Dei desæuisse legatur in multos. Quidam verò dicebant, quòd culpa suos tenere debebat auctores, ne vltra progrederetur pœna, quàm inueniretur delictum: cùm nullius crimen maculet nescientem. Licèt autem in tanta varietate consilij, cœperit iam dictus Episcopus fluctuare, attendens tamen exemplo pernitiosum existere, si ommitteretur tantum facinus impunitum; & quòd Canonici supradicti longè ante incorrigibiles fuerant, & rebelles, & commonitionis suæ iteratæ sæpius cõtemptores. Quamquam essent fornicatores, adulteri, negotiatores, & vsurarij manifesti; tandem consilium hoc prouidit, vt vniuersis Canonicis ab Ecclesia memorata depulsis, loco eorum Sancti Victoris Parisien. Canonici subrogentur, hoc ipsum in suspenso tenendo, donec super eo nostræ reciperet beneplacitum voluntatis. Volentes igitur, vt in tanti criminis pœna, discant alij à consimili culpa cessare, communicato fratrum nostrorum consilio, præsentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus: quatinus illos, quos vobis constiterit huius fuisse iniquitatis actores, ab omni ordine Clericali sublato cuiuslibet appellationis obstaculo, degradetis; eosdem si graue scandalum non timetur, apud aliqua Monasteria singillatim in arctis carceribus concludentes, in quibus pane tribulationis, & aqua doloris ad agendam perpetuam pœnitentiam sustententur. Si verò graue scandalum formidetur, quod minime conquiescat, postquam etiam reos sanguinis vestris curaueritis intercessionibus deffensare, vos eosdem publicè degradatos, ad pœnitentiam studiosè commonitos relinquatis Curiæ sæculari iuxta constitutiones legitimas puniendos. Quòd si alij Canonici huius criminis inscij, incorrigibiles hactenus extiterunt, & prælibatis sunt criminibus irretiti, de quibus in suis fecit memoratus Episcopus mentionem: volumus, & mandamus, vt per ordinem Sancti Victoris, Cellen. Ecclesia reformetur, quem si aliqui ex prædictis Canonicis recipere voluerint humiliter, & seruare, vos eosdem ibidem remanere sinatis. Alioquin ad arctiora Monasteria transmittatis eosdem. Contradictores si quos inueneritis, vel rebelles, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita, compescendo. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum Lateran. xiij. Kal. Octobris, Pontificatus nostri, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA CXXXIII.

PETRO NIGRO CANONICO S. VRSINI BITVRICEN.

Recipit sub protectione, & confirmat præbendam Bituricensem.

SACROSANCTA Romana Ecclesia deuotos & humiles filios, ex assuetæ pietatis officio propensius diligere consueuit, & ne prauorum hominum molestijs agitentur, eos tanquam pia mater suæ protectionis munimine confouere. Ea propter, dilecte in Domino fili, tuis iustis postulationibus gratum impertientes assensum, personam tuam cum omnibus bonis quæ impræsentiarum rationabiliter possides, aut in futurum præstante Domino iustis modis poteris adipisci, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus: Specialiter autem præbendam S. Vrsini Bituricen. sicut eam iustè possides, & quietè, tibi auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Lateran. x. Kal. Octobris, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA CXXXIV.

NOVARIENSI ELECTO.

Vt inquisita veritate Albiganensem Episcopum à ministerio altaris eiectum restituant.

EX litteris ven. fratris nostri Patriarchæ Antiocheni tunc Yporien. Episcopi, & tui tunc de Tilleto Abbatis, meminimus recepisse, quòd cùm dudum ad Albinganen. Ecclesiam, vnà cum ven. fratri nostro ... Pisano Archiepiscopo, tunc Episcopo Vercellen. accessissetis, visitationis officium impleturi ... Albiganen. Episcopus inter cætera quæ proposita fuerant contra ipsum, hoc vobis ore proprio est confessus: quòd cùm quidam in villa quadam ad ipsius iurisdictionem spectante, infamaretur de furto, & idem illud inficiaretur omnino, offerens quod candentis ferri iudicio se purgaret, adijciendo, vt suspendio puniretur si deficeret in eodem; dictus Episcopus à iudice requisiuit, quid super hoc videretur eidem, & cùm Iudex respondisset, vt fieret prout fur ipse petierat; ferrum candens in ipsius Episcopi præsentia est allatum, quod cùm arripuisset fur ille combustus est. Vnde iudex expauefactus, quid sibi super hoc videretur, Episcopum consuluit memoratum, qui respondit quòd si fur sic euaderet, malum esset; quanquam per litteras, quas nobis tunc idem direxit Episcopus, affirmarit, se talibus verbis vsum fuisse, auditis quantus est clamor populi, omnes dicunt malum est si euaserit impunitus, & sic Episcopus, & iudex eandem villam cum multitudine populi sunt egressi. In quorum præsentia fur prædictus, ipsius fuit Episcopi auctoritate suspensus; propter quòd eundem

cum veſtris litteris, ad noſtram præſentiam deſtinaſtis, ſed ipſe nihil vnquam ſuper his propoſuit coram nobis. Quinimo ſtatim, vt dictus Archiepiſcopus ad Apoſtolicam ſedem acceſſit, qui nobis rei ſeriem plenariè indicauit, idem Epiſcopus à noſtra diſceſſit præſentia, & perquiſitus non potuit inueniri. Vnde nos cum fratribus noſtris deliberatione habita diligenti, quia ſæpefactum Epiſcopum non ſolùm in candentis ferri iudicio, verùm etiam in furis ſuſpendio grauiter intelleximus deliquiſſe, cum his nos tantùm auctoritatem præſtiterit, ſed etiam præſentiam exhibuerit corporalem, ipſum reputauimus miniſterio altaris indignum. Et quia Pontificale officium, abſque altaris miniſterio non poterat adimplere, ſupradicto Patriarchæ, ac tibi tunc dedimus in mandatis, vt ad ceſſionem eundem Epiſcopum moneretis: alioquin auctoritate noſtra, ipſum ab Albiganen. Eccleſia ſublato appellationis obſtaculo amouentes, faceretis eidem de perſona idonea per electionem Canonicam prouideri. Dictus verò Epiſcopus poſtmodum ad ſedem Apoſtolicam rediens, apud quam moram feciſſe dignoſcitur diuturnam, & ſe multipliciter ſatagens excuſare, inter cætera propoſuit coram nobis, quòd aliter rei veritas ſe habuerat, quàm in litteris fuerit ſupradictis expreſſum, quòd ſe propoſuit opportuno tempore probaturum. Quocirca deuotioni tuæ præſentium auctoritate mandamus; quatinus auditis quæ ſuper præmiſſis idem Epiſcopus duxerit proponenda; & probationibus eius admiſſis: ſi de his tibi per probationes legitimas ſufficiens fuerit facta fides, per quæ conſtet veritatem rei ſe aliter habuiſſe, quàm in litteris fuerit ſupradictis expreſſum, & ſuper præmiſſis innocentem Epiſcopum extitiſſe, cum per ſententiam ad falſam ſuggeſtionem latam eidem præiudicari non debeat, tu eum ſuper præmiſſis abſoluens, officium ſuum exequi liberè permittas eundem: Alioquin quod à nobis dudum ſuper hoc extitit diffinitum, facias appellatione remota executioni mandari. Contradictores ſiqui fuerint, vel rebelles cenſura Eccleſiaſtica appellatione poſtpoſita compeſcendo. Datum Lateran. Kal. Octobris, anno xiij.

EPISTOLA CXXXV.

Archiepiscopo et Capitulo Maigdeburgen.

Compoſitionem inter Odonem PP. Subdiaconum, & Nobilem ſuper captione dicti Odonis, mandat ſeruari. & ſocios Nobilis abſolui.

CVM dilectus filius Nobilis vir Albertus de Harneſten. ad ſedem Apoſtolicam acceſſiſſet litteris tuis, & aliorum, frater Archiepiſcope, qui ſimul interceſſere pro ipſo, nobis humiliter præſentatis, abſolutionis munus ſuppliciter poſtulauit, & clementer obtinuit iuxta formam Eccleſiæ; ſuper eo quòd ex violenta detentione dilecti filij Præpoſiti Odonis Subdiaconi noſtri, Eccleſiaſticam ſe dolebat incurriſſe cenſuram. Licèt autem ſe multipliciter excuſaret, quòd videlicèt nec ex malitia præconcepta, nec ex præcogitato conſilio; ſed ex ſubita moti pectoris leuitate, ac repentino cordis ad prolationem quorundam verborum inflammati calore, id fuerit perpetratum, demum tamen ad

compositionem huiusmodi, pro satisfactione Subdiacono ipsi præstanda, spontanei deuenerint. Vt videlicet idem nobilis honorificentiam illi, & sibi verecundiam faciendo, cum ducentis militibus à loco in quo præfatum Subdiaconum captiuauit, vsque ad Ciuitatem Maigdeburgen. & per omnes Conuentuales Ecclesias portet opprobrium, quod Harmiscare vulgariter appellatur: détque sibi centum milites in vassallos, qui nunquam à sua fidelitate recedant. Ac turris in qua fuerat carceratus funditus destruatur, & quinque libras vsualis monetæ, cui, vel quibus Ecclesijs voluerit Subdiaconus antedictus, assignet annualiter in perpetuum exoluendas; petátque ab ipso veniam cum viginti nobilibus, reuerentiam corporalem exhibendo de more: cum quibus etiam ipse iuret, se nequaquam præconcepisse in persona, vel rebus eidem Subdiacono læsionem inferre, sed ex quadam vehementia, & calore animi, quod factum fuerat euenisse. Quæ omnia infra sex hebdomadas, postquam fuerit à prædicto commonitus Subdiacono, nisi forsan ipse maius spatium ei duxerit indulgendum, procurabit implere. Cùm igitur idem Subdiaconus ad preces, & præceptum nostrum, hæc ei de præscripta forma duxerit remittenda, vt nec turris in qua detentus extitit, diruatur, nec memoratus nobilis reuerentiam corporalem, quam sibi apud sedem exhibuit Apostolicam, per se cogatur iterum exhibere, ipsum, & socios suos qui cum eo ad sedem Apostolicam accesserunt, ad vos cum gratia, & benedictione nostra duximus remittendos, iniuncto sibi sub debito præstiti iuramenti, vt præscriptam compositionem obseruet, quam sponte taneus noscitur iniisse, hanc etiam sibi gratiam ad preces eiusdem Subdiaconi facientes, quòd cæteri eius socij, qui propter hoc fuerint absoluendi, pro absolutionis munere obtinendo, laborare ad sedem Apostolicam non cogantur. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus dictum nobilem de cætero propter hoc, nec vos in aliquo molestetis, nec permittatis ab alio molestari, & tu frater Archiepiscope absoluendos ipsius socios secundùm Ecclesiæ formam absoluens, iniungas eisdem, quod ex tenore compositionis prædictæ videris iniungendum. Datum Lateran. v. Nonas Octobris, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA CXXXVI.

ATHENIEN ET NEOPATREN. ARCHIEPISCOPIS, ET EPISCOPO DAVALIEN.

Quod Imperatorem Cpanum moneant, ne detentoribus rerum Fratrum Templariorum, fauorem suum impertiat.

GRAVEM dilectorum filiorum fratrum Militiæ Templi recepimus quæstionem. Quòd cùm Nobilis vir G. Marchio Pelauicinus, & Meboffa Comestabulus quondam Marchionis Montisferrati, quendam locum, qui Sydonius dicitur, pertinentem ad ipsos iam dictis fratribus concesserint intuitu pietatis; & ipsi quoddam Castrum ibidem ad deffensionem terræ construxerint, non absque grauibus laboribus, & expensis. Charissimus in Christo filius noster ... Imperator Cōstātinopolitanus Illustris,

Caſtrum ipſum cum pertinentijs ſuis, & quædam alia eis pro ſuæ abſtulit arbitrio voluntatis, quæ quidam Nobilis R. de Trabalia Citren. Diœceſis, eius nomine, in ipſorum fratrum detinet præiudicium, & grauamẽ. Qui licèt ſæpius ſuper hoc obtinuerint ſcripta noſtra, ſuam tamen, ob ipſius Imperatoris fauorem, & potentiam, ſupradicti R. nequiuerunt hactenus conſequi rationem. Cùm igitur dictos fratres, qui pro ſeruitio Ieſu Chriſti multis laboribus ſe exponunt, nolimus ab aliquibus indebitè prægrauari, per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus: quatinus detentorem eiuſdem Caſtri, & aliarum rerum monere prudenter, & efficaciter inducere procuretis, ac, ſi neceſſe fuerit, per excommunicationis in ipſum, & in iam dictum Caſtrum interdicti ſententias, ſublato appellationis obſtaculo compellatis ea omnia, ſicut iuſtum fuerit, fratribus reſtituere memoratis. Supradicto Imperatori ex parte noſtra nihilominus intimantes, vt detentori prædicto, vel alijs, in eorundem fratrum iniuriam, vel grauamen nullum impendat auxilium, vel fauorem; cùm ex hoc grauiter oculos diuinæ maieſtatis offendat. Alioquin quantumcúmque ſibi, vtpote chariſſimo in Chriſto filio, deferre velimus; cùm eorundem fratrum tantam diſſimulare iniuriam nequeamus, in ipſum etiam officij noſtri debitum exequi cogeremur. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. decimoquinto Kal. Octobris, Anno xiij.

EPISTOLA CXXXVII.

EISDEM.

Vt Rauennica Templarijs reſtituatur.

DILECTORVM filiorum fratrum Militiæ Templi expoſita nobis querimonia patefecit, quòd cùm claræ memoriæ B. Marchio Montisferrati, eis Rauennicam cum omnibus pertinentijs, honoribus, & iuribus ſuis pia deuotione contulerit ad ſubſidium Terræ ſanctæ, prout in eius autentico ſuper hoc confecto pleniùs continetur, & eandem terram vita Marchionis ipſius pacificè poſſiderint & quietè. Poſtmodũ chariſſimus in Chriſto filius noſter Imperator Conſtantinopolitanus Illuſtris, ad partes illas accedens, ſupradictam terram eiſdem abſtulit violenter, quam quidam Nobilis R. de Tribalia. Citren. Diœceſis, eius nomine detinere præſumit in eorum præiudicium, & grauamen. Et licèt propter hoc ſæpius, miſerimus ſcripta noſtra, dicti tamen fratres ſuam nequiuerunt hactenus conſequi rationem. Cùm igitur dictos fratres, qui pro ſeruitio Ieſu Chriſti multis laboribus ſe exponunt, nolúmus ab aliquibus indebitè prægrauari: per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus; quatinus detentorem eiuſdem Caſtri, & aliorum rerum, &c. per totum, vt in alia vſque in finem. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CXXXVIII.

CAPITVLO THEBAN.

Postulationem in Thebanum à tribus solùm factam non admittit, & electionem à sedecim celebratam confirmat.

THEBANA dudum Ecclesia viduata pastore A. Archidiaconus vester cum Gerardo de Besentũn. & I. cognato suo, propria vota direxit in venerabilem fratrem nostrum Daualien. Episcopum pro vestro Pontifice postulandum, appellationẽm ad sedem Apostolicam interponens, ne cæteri Canonici procederent ad electionem aliam faciendam. Qui tandem conuenientes in vnum, appellatione huiusmodi pro inutili reputata, dilectum filium A. Capellanum charissimi in Christo filij nostri Constantinopolitani Imperatoris illustris, concorditer in Archiepiscopum elegerunt. Postmodum autem electione ipsius, venerabili fratri nostro Constantinopolitano Patriarchæ præsentata de more, cùm sibi demum per testes ab Archidiacono, & eius socijs introductos, de appellatione interposita constitisset, negotium ipsum ad nostram præsentiam destinauit. Constitutis itaque partibus coram nobis, & quæ fuerunt hinc inde proposita, pleniùs intellectis; postulationem de memorato Episcopo tantummodo factam à tribus, quanquam persona commendabilis haberetur, non duximus admittendam; electionem verò de Capellano præfato à sedecim regulariter celebratam, quia studijs & meritis potioribus iuuabatur, iustitia confirmauimus exigente. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta præcipientes mandamus; quatinus eidem electo tam in spiritualibus, quàm temporalibus reuerentiam, & obedientiam debitam impendatis. Datum Lateran. quarto Nonas Octobris, Anno xiij.

EPISTOLA CXXXIX.

CASTORIENSI ET ZARATORIEN. EPISCOPIS ECCLESIÆ THEBANÆ SVFFRAGANEIS.

Vt electo Thebano obedientiam præstent.

THEBANA dudum Ecclesia viduata Pastore A. ipsius Ecclesiæ Archidiaconus cum Gerardo de Besentũn. & I. cognato suo, propria vota direxit in venerabilem fratrem nostrum Daualien. Episcopum, pro Thebano Pontifice postulandum, appellationem, &c. vt in alia per totum, vsque, exigente. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus eidem electo reuerentiam, & obedientiam debitam impendatis. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CXL.

PRIORI S. IOANNIS IN MONTE BONONIENSI, ET ARCHIPRESBYTERO DE CAMPO GALLANO MVTINENSIS DIOECESIS, ET G. DOCTORI DECRETORVM BONONIÆ COMMORANTI.

Vt Abbatem S. Bartholomæi Abbatiam cui reſignarat ambientem amoueant, Præbenda, & Capella, quam in reſignatione ſolatij loco obtinuerat, priuatum.

EX litteris piæ memoriæ Huguitionis Epiſcopi, & dilectorum filiorum Archipresbyteri, & Præpoſiti Ferrarienſium intelleximus; quòd cùm olim inter B. tunc Abbatem, & Monachos Sancti Bartholomæi de Ferraria, graui diſſentione ſuborta, ipſi omnes communicato conſilio in eundem Epiſcopum compromiſerint, iurantes in omnibus eius obſeruare mandata, quæcumque faceret pro ſtatu ipſius Eccleſiæ reformando. Proponentibus demum Monachis, & conuerſis, quòd ſub eiuſdem Abbatis cura nunquam proficere poſſet Eccleſia memorata; idem Abbas in manu ipſius Epiſcopi adminiſtrationi, & Abbatiæ ſpontaneus reſignauit, aſſentiens quòd alius eligeretur ad ipſam. Eius itaque ceſſione recepta, dictus Epiſcopus annuam ſibi præbendam cum conſenſu conſtituit Monachorum; quandam nihilominus ei Capellam aſſignans, & curam ſibi conferens animarum. Cúmque poſtmodum Capitulum vota ſua in duos fratres, & præfatum Epiſcopum contuliſſet; ipſi S. Spiritus gratiâ inuocatâ, dilectum filium I. tunc Priorem S. Danielis, virum idoneum elegerunt concorditer in Abbatem. Sub cuius tandem regimine, cùm Eccleſia proficere incepiſſet, memoratus B. diabolica ſuggeſtione compulſus, ad Abbatiam cui ſic renuntiarat aſpirans, litteras Apoſtolicas ad Archipresbyterum de Greczano ſubripuit, facti præmiſſi tacita veritate. Qui rationabiles ſubſtituti Abbatis exceptiones recuſans admittere, per Procuratorem ſuum probare volentis, litteras ipſas fuiſſe per mendacium impetratas, poſt appellationem ab eodem Procuratore ad noſtram audientiam interpoſitam, lite non conteſtata pro ſæpedicto B. temerariam ſententiam promulgauit; præcipiens eam per Abbatem Nonantulanum, & quoſdam alios, executioni mandari. Et licèt idem Abbas appellationem ſuam poſtmodum proſecutus, ad Abbatem S. Michaelis Apoſtolicas litteras obtinuerit; ſuper ea nihilominus tamen præfatus B. ipſum non deſijt per quaſdam litteras moleſtare: quas ſuper confirmatione prælibatæ ſententiæ, ſe à nobis obtinuiſſe dicebat. Quapropter ad præſentiam noſtram memoratus Ioannes Abbas accedens, non tam ſibi, quàm cōmiſſæ ſibi Eccleſiæ petijt prouideri, quæ huius occaſionis prætextu grauiter læſa eſt, & grauiùs lædenda timetur. Volentes igitur indemnitati, & paci eius, ſicut tenemur, adeſſe; diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipientes mandamus: quatinus inquiſita, & cognita veritate, ſi dictum B. taliter Abbatiæ ipſi renuntiaſſe conſtiterit, reuocantes in irritum quidquid per litteras per ipſum, vel pro ipſo ſubreptas in ueneritis attentatum, ſilentium ſuper hoc ei perpetuum imponatis. Et pro eo quòd abuſus gratia ſibi facta repetendo improbè prælaturam cui ſponta-

neæ resignarat, Ecclesiam suam enormiter asseritur offendisse: compellatis eundem præbenda, & Capella memorata dimissa, vacare arctiùs regularibus disciplinis, ad prædictum Abbatem administrationis, & loci sui faciatis pacifica possessione gaudere. Contradictores siqui fuerint, vel rebelles, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum Lateran. iij. Idus Octobris, anno xiij.

EPISTOLA CXLI.

AL. RIGENSI EPISCOPO.

Compositionem inter Milites Christi Liuoniæ, & Rigensem Episcopum factam confirmat.

CVM inter te ac fratres Militiæ Christi, super sorte terrarum quæ per gratiam S. Spiritus, nuper sunt ad cultum fidei Christianæ conuersæ, sub examine nostro controuersia verteretur; mediantibus demum nobis ad hanc concordiam deuenistis. Vt videlicet, ipsi fratres tertiam partem earundem terrarum, Lectiæ scilicet, ac Liuoniæ teneant à Rigensi Episcopo, nullum sibi ex ea temporale seruitium præstituri: nisi quod ad deffensionem Ecclesiæ, ac Prouinciæ, perpetuo contra Paganos intendent. Verùm Magister eorum, qui pro tempore fuerit obedientiam semper Rigensi Episcopo repromittet; sed Fratres aut Clerici, qui eis spiritualia ministrabunt, nec decimas, nec primitias, nec oblationes, nec cathedraticum ei soluent. Coloni verò prædictæ sortis, de parte prouentuum ad ipsos spectante, decimas Ecclesijs suis reddent: de quibus quarta pars eidem Episcopo persoluetur, nisi hoc idem Episcopus inspecta necessaria, & rationabili causa, sponte duxerit remittendum. Ipsi autem fratres, & successores eorum, ius habebunt, ad præfatas Ecclesias cum vacauerint, Rigensi Episcopo personas idoneas præsentandi; quas ipse de cura inuestire non differet animarum. Cæterùm cùm tu, ac tuorum quilibet successorum ipsos duxeritis visitandos, in domo sua cum viginti euectionibus semel vos procurabunt in anno; in plebatibus autem suis, bis in anno vos exhibere curabunt. De terris verò quas ammodo extra Liuoniam, seu Lectiam cum auxilio Dei dicti fratres acquirent, Rigensi Episcopo minimè respondebunt, nec ipse de illis eos aliquatenus molestabit. Sed cum Episcopis creandis ibidem, quoquo rationabili modo componēt, vel obseruabunt, quod Apostolica sedes super hoc prouiderit statuendum. Regulam quoque fratrum Militiæ Templi seruantes, aliud in habitu signum præferent, vt ostendant se illis nequaquam esse subiectos. Sepulturam quoque ad opus fratrum, & familiæ suæ, necnon etiam & eorum qui apud ipsos elegerint sepeliri, liberam prædicti fratres habebunt; salua Canonica portione ipsarum Ecclesiarum, à quibus assumuntur corpora mortuorum. Nos igitur compositionem approbantes eandem, ipsam auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. xiij. Kal. Nouembris, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA CXLII.

VVOLCVINO MAGISTRO, ET FRATRIBVS MILITIÆ CHRISTI IN LIVONIA CONSTITVTIS.

Super eodem.

CVM ſuper ſorte terrarum, &c. vt in alia. Vſque conuerſæ, inter vos & venerabilem Fratrem noſtrum ... Rigen. Epiſcopum ſub examine noſtro controuerſia verteretur, mediantibus demum nobis, ad hanc concordiam deueniſtis, vt videlicet, vos tertiam partem earundem terrarum Lectiæ ſcilicet ac Liuoniæ ab eodem Epiſcopo teneatis: nullum ſibi, &c. vt in alia, vſque Prouinciæ contra Paganos perpetuo intendetis. Verùm magiſter veſter qui pro tempore fuerit, &c. vt in alia per totum, vſque, duxerit remittendum. Vos autem, & ſucceſſores veſtri ius habebitis, ad Eccleſias ipſas vacantes Rigen. Epiſcopo perſonas idoneas præſentandi, quas ipſe de cura inueſtire non differet animarum. Cæterùm cùm ipſe vos duxerit viſitandos, in domo veſtra cum viginti euectionibus ſemel in anno eundem curabitis procurare: in plebatibus autem veſtris, eum exhibebitis bis in anno. De terris verò quas amodo extra Liuoniam, ſeu Lectiam cum Dei auxilio acquiretis Rigen. Epiſcopo minimè reſpondebitis, &c. In eundem ferè modum, vt in alia, vſque in finem. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CXLIII.

MAGISTRO ET FRATRIBVS MILITIÆ TEMPLI.

Confirmat Eccleſiam S. Luciæ Theban. à Legato ipſis datam.

CVM à nobis petitur quod iuſtum eſt, & honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri, ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis petitionibus annuentes, Eccleſiam Sanctæ Luciæ quæ Fotae Græco vocabulo nuncupatur, extra Thebarum poſitam Ciuitatem, cum pertinentijs ſuis, quam dilectus filius noſter B. Titulo Sanctæ Suſannæ Presbyter Card. tunc Apoſtolicæ ſedis Legatus in partibus Romaniæ, vobis ad Terræ Sanctæ ſubuentionem liberaliter aſſignauit, ſicut eam iuſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos domui veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ confirmationis, &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. xv. Kal. Octobris, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA CXLIV.

EISDEM.

Confirmat diuersas possessiones.

IVSTIS petentium desiderijs dignũ est nos facilem præbere consensum,& vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Ea propter dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus inclinati, concessionem terræ de Rupo, & Ioannis filij Nicolai de Vianet cum fratribus, & sororibus suis, ac possessionibus,& rebus alijs eorundem, à nobilibus viris Rolandino de Canusa, & Albertino germano eius, necnon à bonæ memoriæ Hugone de Colongi, vobis factam intuitu pietatis, sicut piè, ac prouidè facta est, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo,&c. hanc paginam nostræ confirmationis,&c. vsque, incursurum. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CXLV.

EISDEM.

Confirmat donationem domus Philocali.

ANNVERE consueuit sedes Apostolica pijs votis,& honestis petentium precibus fauorem beniuolum impertiri. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentis assensu, domum Philocali apud Thessalonicam cum pertinentijs suis, quam dilectus filius noster B. Titulo S. Susannæ Presbyter Card. tunc Apostolicæ sedis Legatus in partibus Romaniæ, vobis ad Terræ Sanctæ subuentionem liberaliter assignauit, sicut eam iustè ac pacificè possidetis, vobis, & per vos domui vestræ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, liceat hanc paginam nostræ confirmationis, &c. vsque, incursurum. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CXLVI.

EISDEM.

Confirmat bona quæ habent in insula Nigripontis.

SOLET annuere sedes Apostolica pijs votis, & honestis petentium precibus fauorem beniuolum impertiri. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus annuentes; domum Nigri Pontis cum his quæ habet in Nigro Ponte, & Domum de Lageran. & Casale de Oizparis cum eorum pertinentijs, ac alia quæ tenetis in insula Nigri Pontis, vobis à Nobili viro Rauano, & bonæ memoriæ Iacobo de Auenn. & Guberto pia vobis deuotione concessa, sicut ea omnia iustè, ac pacificè possidetis, vobis, & per vos

domui vestræ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino, &c. hanc paginam nostræ confirmationis, &c. vsque, incursurum. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CXLVII.

FRATRIBVS MILITIÆ TEMPLI IN ROMANIA.

Confirmat Viridarij donationem.

IVSTIS petentium desiderijs dignum est nos facilem præbere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis precibus inclinati, Viridarium, quod est à bonæ memoriæ ... Theban. Archiepiscopo, tunc electo, pia vobis deuotione concessum, sicut illud iustè, ac pacificè possidetis; vobis, & per vos domui vestræ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. hanc paginam nostræ confirmationis, &c. vsque, incursurum. Datum, &c. vt in alia per totum.

EPISTOLA CXLVIII.

EISDEM.

Confirmat Casalis Pasalan donum.

IVSTIS petentium desiderijs dignum, &c. vt in alia, vsque, vestris iustis precibus inclinati, Casale, quod dicitur Pasalan, cum suis pertinentijs à nobili viro Guillelmo de Resi vobis pia deuotione concessum, & à Goffrido de Villa-Arduini postea confirmatum, sicut illud iustè, ac pacificè possidetis; vobis, & per vos domui vestræ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. xiiij. Kal. Octobris, Anno xiij.

EPISTOLA CXLIX.

EISDEM.

Confirmat Paliopolin.

IVSTIS petentium desiderijs dignum est nos facilem præbere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Ea propter dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus inclinati, Casale, quod Paliopolin dicitur, cum suis pertinentijs, à Nobili viro Hugone de Bezenson. vobis pia deuotione concessum, & à Goffrido de Villa-Arduini postmodum scripto authentico confirmatum, sicut illud iustè, ac pacificè possidetis; vobis, & per vos domui vestræ auctoritate Apostolica

confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, &c. vsque, incursurum. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CL.

EISDEM.

Confirmat Casale Laffustan.

IVSTIS petentium desiderijs dignum, &c. vt in alia. Vsque, vestris iustis precibus inclinati; Casale, quod dicitur Laffustan. cum pertinentijs suis à bonæ memoriæ Guillelmo Campanien. pia vobis deuotione concessum, sicut illud iustè, ac pacificè possidetis; vobis, & per vos domui vestræ auctoritate Apostolica confirmamus. Nulli ergo, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. xiiij. Kal. Octobris, Pontificatus nostri, anno xiij.

EPISTOLA CLI.

FERMOPILEN EPISCOPO ET ELECTO CITREN. ET PRIORI S. DEMETRII THESSALONICEN.

Delegat causam inter Templarios, & Episcopum Citonien. qui Capellanum eorum, cuidam fratri Viaticum deferentem carceri manciparat.

DILECTORVM filiorum fratrum Militiæ Templi in Romania recepimus quæstionem; quòd Episcopus Citonien. in quendam Capellanum eorum, pro eo quòd ad porrigendum Viaticum cuidam confratri eorum accesserat, manus inijciens, calicem cum Eucharistia ei abstulit violenter, & ipsum turpiter, ac inhonestè tractatum, in fouea quadam reclusit, in Clericalis opprobrium honestatis: præterea cuidam eorum famulo posito in extremis, in ipsorum iniuriam denegari fecerit Ecclesiastica Sacramenta: vnde absque pœnitentia, & Viatico diem clausit extremum. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatenus partibus conuocatis, & inquisita super præmissis, & cognita pleniùs veritate; quod Canonicum fuerit, appellatione postposita statuatis: facientes quod statueritis per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Nullis litteris veritati, & iustitiæ præiudicantibus à sede Apostolica impetratis. Quòd si non omnes, &c. tu frater Episcope cum eorum, &c. Datum, vt in alia.

EPISTOLA CLII.

LARISSEN. ET NEOPATREN. ARCHIEPISCOPIS, ET ELECTO CITREN.

INTER cæteros Religiosos viros, quos quemlibet conuenit diuinæ retributionis intuitu honorare; dilecti filij fratres Militiæ Templi, tantò debent speciali gratia confoueri, quantò maioribus laboribus se exponunt, pro seruitio Iesu Christi, ac fauorem Apostolicum meruisse pleniùs dignoscuntur. Verùm

dilecta in Chriſto filia Nobilis mulier relicta claræ memoriæ Marchionis ..: Montisferrati, ſicut ex ipſorum graui conqueſtione didiſcimus, eos ſuper poſſeſſionibus, & rebus alijs à claræ memoriæ ... viro ſuo, de ipſius conniuentia, & conſenſu ipſis pia deuotione conceſſis, multipliciter aggrauat, & moleſtat. Vnde nos eidem nobili per ſcripta noſtra mandamus; vt ob reuerentiam Apoſtolicæ ſedis, & noſtram, ab eorundem fratrum ſuper præmiſſis indebita moleſtatione deſiſtat. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus dictam Nobilem ad id monitione præmiſſa diſtrictione qua conuenit, appellatione remota cogatis. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum, vt in alijs per totum.

Scriptum eſt eidem Nobili Mulieri ſuper hoc.

EPISTOLA CLIII.

DAVALIEN. ET ZARATORIEN. EPISCOPIS, ET ELECTO NAZORESCEN.

Vt ad reſtitutionem bonorum Templariorum Dominum Nigripontis compellant.

SVAM ad nos dilecti filij Fratres Militiæ Templi querimoniam tranſmiſere: quòd Nobilis vir Ra. Dominus Inſulæ Nigri Pontis quaſdam poſſeſſiones à Iac quondam Domino de Auen. pietatis intuitu conceſſas eiſdem, in animæ ſuæ diſpendium, detinere præſumit. Quocirca diſcretioni veſtræ, per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatenus dictum nobilem, vt eaſdem poſſeſſiones ſine qualibet difficultate fratribus memoratis aſſignet, monere prudenter, & efficaciter inducere procuretis; ipſum ad hoc ſi neceſſe fuerit per cenſuram Canonicam, ſicut iuſtum fuerit, ſublato appellationis obſtaculo compellentes. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. iiij. Nonas Octobris, anno xiij.

EPISTOLA CLIV.

ARCHIEPISCOPO NEOPATREN. ET EPISCOPO DAVALIEN. ET NAZORESCEN. ELECTO.

Contra quendam Nobilem detinentem bona Templariorum.

EXPOSITA nobis dilectorum filiorum Fratrum Militiæ Templi petitio continebat: quòd Nobilis vir. Ni. de Sancto Amero Diœceſis Thebanæ ſuper quibuſdam terris, à Rolandino, & Albertino fratre ipſius, in eleemoſinam conceſſis eiſdem, ipſos contra iuſtitiam aggrauat, & moleſtat. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus dictum nobilem vt ab ipſorum fratrum ſuper eiſdem terris indebita moleſtatione deſiſtat, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota cogatis, teſtes autem, qui nominati fuerint, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eandem, appellatione ceſſante, cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. xij. Kal. Octobris, anno xiij.

EPISTOLA CLV.

CARDICEN. ET DAVALIEN. EPISCOPIS, ET ELECTO ZARATORIEN.

Fratres Templarij, Archiepiscopo contumace, in possessionem rei seruandæ à delegatis missi, non audiuntur à PP. Archiep. cautionem dante. Sed super spoliatione Geracomitæ causa audienda demandatur.

CVM olim causam quæ inter dilectos filios fratres Militiæ Templi, ac ven. fratrem nostrum Patracen. Archiepiscopum vertebatur, supra domo de Geracomita, & rebus mobilibus ad valentiam duorum millium, & sexentorũ decem octo yperperorum, quibus dicti fratres per eundem se querebantur Archiepiscopum contra iustitiam spoliatos: ven. fratribus nostris Archiepiscopo Athenien. & ... Fermopilen. Episcopo duxerimus committendam, ijdem reputantes Archiepiscopum contumacem, memoratos fratres in ipsius domus possessionem causa rei seruandæ inducendos sententialiter decreuerunt. Licèt autem prædicti fratres, nuper in nostra præsentia super præmissis cum eodem Archiepiscopo litigantes; & proponentes, se ipso mandato iudicum renittente corporalem ipsius domus possessiõnem apprehendere nequiuisse, petierint auctoritate nostra in eandem induci. Quia tamen idem Archiepiscopus standi iuri sufficientem exposuit cautionem, petitionem fratrum in hoc nullatenus admittentes; de ipsius Archiepiscopi, & alterius partis procuratoris assensu, per Apostolica vobis scripta mandamus: quatenus si dicti Fratres Domo, & rebus alijs supradictis se probauerint contra iustitiam spoliatos, vos eisdem sicut iustum fuerit restitutis, audiatis si quid fuerit questionis; & illud appellatione remota, fine debito decidatis: facientes quod statueritis, per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram eandem, appellatione remota cogatis veritati testimonium perhibere. Nullis litteris obstantibus, præter assensum partium à sede Apostolica impetratis. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum Lateran. vij. Kal. Nouembris, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA CLVI.

EISDEM.

Vt probationes Templariorum in causa Abbatiæ de Prouata recipiant.

CVM inter ven. fratrem nostrum Archiepiscopum Patracen. & dilectos filios Fratres Militiæ Templi, super Abbatia quæ Prouata vocatur; de qua per dilectum filium ... Electum Montanen. & ... Archidiaconum Andreuillæ delegatos à nobis, iam quædam fuerat contra ipsos Templarios sententia promulgata; sub examine nostro controuersia verteretur, auditis & intellectis quæ proposita hinc inde fuerant, sententialiter duximus decernendum.

Vt idem Archiepiscopus possessionem ipsius obtineat Abbatiæ, reseruata prædictis fratribus facultate probandi; sicut dicebant, eam sibi à Domino terræ accedente postmodum consensu Archiepiscopi concessam fuisse. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, præcipiendo; quatinus dictam Abbatiam facientes ab Archiepiscopo ipso pacifice possideri, probationes fratrum admittere procuretis. Quòd si legitime præscripta probauerint, eundem Archiepiscopum districtione qua conuenit appellatione remota, cogatis Abbatiam ipsam cum fructibus medio tempore perceptis ex ea, fratribus restituere memoratis, in pace perpetuò possidendam. Quòd si præfatus Archiepiscopus infra mensem post susceptionem præsentium, per se, vel responsalem idoneum propter hoc coram vobis non curauerit comparere, vos nihilominus sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo procedatis; cùm lis iam fuerit contestata: Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CLVII.

EPISCOPO, ET CANTORI ZAMOREN. ET ABBATI DE MOREROLA DIOECESIS ZAMOREN.

Confirmat Electionem Cantoris celebratam ab Episcopo ad quem post sex menses ius deuolutum erat negligentia Episcopi & Capituli.

DILECTO filio nostro P. Titulo S. Marcelli Presbytero Card. bonæ memoriæ A. Thesaurario Salamatin ... Paschasij, & Dominico Garsiæ Clericorum Procuratoribus apud sedem Apostolicam constituris, auditore concesso: idem Thesaurarius proposuit coram eo: quòd cùm in Salamantin. Ecclesia, in qua Cantoris electio ad Episcopum, & Capitulum communiter pertinet, Cantoria vacãte dictum Capitulum sæpius Episcopum monuisset, vt ad celebrandam Cantoris electionem, cum eo pariter conueniret. Eodem Episcopo infra semestre tempus id facere negligente, Capitulum vti cupiens iure suo, in Ecclesiæ memoratæ Capitulo, sicut est moris, supradictum Paschasium eiusdem loci Canonicum in Cantorem elegit: ne quid in eiusdem electionis præiudicium fieret, appellando; quam supradictus Thesaurarius auctoritate petijt Apostolica confirmari: ac electionem quam vene. frater noster Compostellanus Archiepiscopus post appellationem huiusmodi, de G. Clerico multis criminibus irretito, ac tunc temporis vinculo excommunicationis astricto, minùs Canonicè celebratam cassari. Dictus verò Dominicus proposuit ex aduerso, quòd emenso sex mensium spatio, infra quod ad Episcopum & Capitulum Cantoris electio pertinebat, Decanus, & quidam Canonici Salamantin. Episcopo, Archidiacono, & nonnullis Canonicis qui præsentes in Ciuitate aderant inconsultis, non consueta hora, vel in Capitulo iuxta morem, sed in Ecclesia, potius quibusdam laicis aduocatis stantes, & inordinatè nimis eligere præsumpserunt. Et cùm iam dicti Archiepiscopi, qui eosdem propter hoc

euocauerat adire præsentiam noluissent, ipse intelligens eligendi auctoritatem ad se iuxta Lateranen. statutum Concilij deuolutam, supradictum G. in Cantorem elegit, & eundem fecit de Cantoria corporaliter inuestiri. Postmodum autem Decanus, & sui complices, nobis de his mentione non habita, suggerendo quòd Episcopus, qui monitus sæpius infra sex menses eligere noluerat, in Ecclesiæ detrimentum, Cantore, qui ab eodem Decano cum maiori parte Capituli institutus fuerat, spoliato, alium instituerat in Cantorem ad... Decanum, Archidiaconum, & Archipresbyterum Abulen. nostras litteras impetrauit. Quarum auctoritate, cùm supradictus G. ab eisdem fuisset iudicibus euocatus, eisdem inhibuit, ne per dictas litteras procederent contra eum, cùm in eis de sua electione facta per Archiepiscopum nulla mentio haberetur. Et tum propter hoc, tum etiam quia prima citatione ad loca remota peremptoriè citatus extiterat; tum etiam quia iudices, quosdam ex electoribus dicti Pa. consanguinitatis linea contingebant, ad sedem Apostolicam appellauit. Sed iudices nihilominus ad Salamantinam accedentes Ecclesiam, sæpedictum P. in Cantoriæ possessionem causa rei seruandæ contra iustitiam induxerunt. Cùm igitur supra his, & alijs coram eodem Card. Procuratores ipsi aliquandiu litigassent, & ipse nobis fideliter retulisset, quæ proposita fuerant coram eo; quia nobis constitit à supradicto Decano, & eius sequacibus, post elapsum sex mensium spatium infra quod Episcopo & Capitulo memoratis, prout communiter spectabat ad eos, procedere ad Cantoris electionem neglexerant, electionem supradicti P. minùs Canonicè celebratam, eandem decreuimus irritam, & inanem, & appellationem ab eodem Decano, & suis fautoribus interpositam, factum Archiepiscopi, ad quem iam erat eligendi auctoritas deuoluta, nequiuisse aliquatenus impedire. Quia verò contra personam ipsius G. quædam obiecta fuerunt, de quibus nobis non potuit fieri plena fides: discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus nisi iam dicto G. aliquid Canonicum obuiet, electionem de ipso factam, sublato appellationis obstaculo confirmetis: facientes ipsum eiusdem Cantoriæ pacifica possessione gaudere. Contradictores per censuram Ecclesiasticam compescentes. Quòd si non omnes, &c. Tu ea frater Episcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. v. Kal. Nouembris, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA CLVIII.

MINDEN. ELECTO, ET ABBATI LESBVRNEN. MONASTERIEN. DIOECESIS, ET CVSTODI MONASTERIEN.

Vt inquisita veritate Osnaburgensem Episcopum in Bremensem Ecclesiam auctoritate Apostolica transferant.

VENERABILES fratres nostri Lubicen. & Liuonen. Episcopi, & dilectus filius Maior Decanus cum cæteris Canonicis Bremen. Ecclesiæ suis nobis litteris intimarunt. Quòd cùm olim Vvaldemarum quondã Sleuuicen. Episcopum à nobis in Archiepiscopum postulassent, quia id non potuit effectui mancipari: quidam ex eis electionis suæ vota in dilectum filium B. eiusdem Ec-

clesiæ Maiorem Præpositum contulerunt: Verùm quia ipsius non existit electio confirmata; ipsi quantum in eis extitit de alia persona tractantes, Ecclesiæ suæ consulere curauerunt. Propter quod non tantùm rerum, verùm etiam personarum, à laicis adhuc adhærentibus propter diuersas causas Vvald. prædicto, graues iam dudum persecutiones sunt, & impedimenta perpessi, & adhuc etiam patiuntur. At quoniam mora præteriti temporis, Ecclesiæ viduatæ ac ad nihilum ferè redactæ, fuit quam plurimùm huc vsque damnosa, & futuri protractio perniciosa poterat magis esse: ijdem in manus hominum incidere potiùs eligentes, quàm pro domo Dei murum non opponere se, ac sua, rei quam inceperant insistere fortiter necessarium decreuerunt. Vnde tam ipsi, quàm dictus Præpositus per suas litteras speciales à nobis humiliter postularunt, vt ven. Fratrem nostrum Osnaburgen. Episcopum eisdem vicinum, & per omnia cognitum, ipsis in Archiepiscopum concedere dignaremur: per quem cùm sit vir nobilis, & scientia præditus, ac generis nobilitate præclarus, & Ecclesiam sibi commissam hactenus viriliter deffensarit, præfata Ecclesia poterit in statum pristinum reformari, & compesci nihilominus insolentia laicorum. Nos igitur consuli volentes Ecclesiæ diutius desolatæ; discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus inquisita super his, & cognita veritate, si res ita se habet, auctoritate nostra eidem Episcopo iniungatis, vt ad præfatam Ecclesiam Bremen. accedat, eiusdem regimen in nomine Domini recepturus. Cum quo, propter necessitatem temporis, hanc gratiam duximus faciendam; vt vsque ad susceptionem pallei Osnaburgen. Ecclesiam, sicut proprius pastor retineat, & gubernet. Iniungētes nihilominus Clero. Ministerialibus, & populo Ecclesiæ memoratæ, quòd eidem, vsque ad susceptionem pallei tanquam pastori proprio intendant, vt hactenus, & exhibeant obedientiam debitam & honorem. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Nos enim venerabilibus fratribus nostris suffraganeis, & dilectis filijs Capitulo, ac ministerialibus Bremen. Ecclesiæ nostris damus litteris in mandatis, vt postquam idem de mandato nostro per vos sibi facto ad sæpe dictam Ecclesiam accesserit gubernandam, tanquam pastori suo ipsi obedientiam, & reuerentiam debitam exhibentes, eidem intendant humiliter, & deuotè. Ad hoc volumus, & mandamus, vt contradictores si qui fuerint, vel rel rebelles censura simili appellatione postposita compescatis. Quòd si non omnes, &c. tu ea fili electe cum eorum altero, nihilominus exequaris, etiam si iam fueris in Episcopum consecratus. Datum Lateran. iij. Kal. Nouembris, Pontificatus nostri, Anno xiij.

Scriptum est ipsis suffraganeis, & alijs supradictis hoc modo.

EX litteris vestris, Fratres Lubicen. & Liuonen. Episcopi, & filij Decane, ac Capitulum, nostro est Apostolatui reseratum: quòd cùm olim Vvaldemarum quondam Sleuuicen. Episcopum in Archiepiscopum postulassetis à nobis, quidam vestrum electionis suæ vota in dilectum filium B. Ecclesiæ vestræ maiorem Præpositum elegerunt. Verùm quia ipsius non extitit electio confirmata, vos quantum in vobis extitit de alia persona tractantes, eidem Ecclesiæ consulere curauistis, propter quod, &c. In eundem ferè modum, vt in alia.

alia. Vsque, diutius desolatæ. Dilectis filijs Minden. Electo, & .:. Abbati Lesbernen. Monasterien. Diœcesis, & ... Custodi Monasterien. nostris dedimus litteris in mandatis, vt inquisita super his, & cognita veritate, si rem inuenerint ita esse, dicto Episcopo auctoritate nostra iniungant, vt ad præfatam Ecclesiam Bremen. accedat, eiusdem regimen in nomine Domini recepturus, &c. vt in alia, vsque, gubernet. Iniungentes nihilominus Clero ministerialibus & populo Osnaburgen. Ecclesiæ, quòd eidem Episcopo, &c. In eiusdem ferè modum, vt in alia. Vsque, honorem. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo. Quocirca vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus postquam idem de mandato nostro sibi facto, per executores eosdem ad sæpedictam Bremen. Ecclesiam accesserit gubernandam, &c. vt in alia, vsque, eidem intendatis humiliter & deuotè. Alioquin dictis executoribus nostris damus litteris in mandatis, vt contradictores si qui fuerint, vel rebelles, per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compescant. Datum, vt in alia per totum.

Scriptum est Episcopo Osnaburgen. super hoc in eundem ferè modum, vt in prima, vsque recepturus. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus cùm à præfatis executoribus tibi fuerit iniunctum, accedas ad Ecclesiam memoratam, & in Christi nomine regimen eius suscipias, ac fideliter exequaris. Nos enim tecum propter necessitatem temporis specialem gratiam, &c. vt in alia, vsque, gubernes. Dantes supradictis executoribus in mandatis, vt iniungant Clero, &c. vsque, compescendo. Præterea suffraganeis, & Decano, & Capitulo, & nobilibus viris ministerialibus Bremen. Ecclesiæ nostris duximus litteris iniungendum, vt postquam, &c. In eundem ferè modum, vt in alia, vsque in finem. Datum, vt in alia.

EPISTOLA CLIX.

ARCHIEPISCOPO. PATRACEN.

Concedit, vt in locum sæcularium Clericorum, Regulares S. Ruffi in Patracensi Ecclesia substituat.

CVM Ecclesia Cathedralis extra Ciuitatem posita Patracensem, occasione sæcularium Clericorum, qui iam in ea pluries ordinati, motu demùm propriæ voluntatis dereliquerunt eandem, debito seruitio fraudaretur. Nobis humiliter supplicasti, vt licentiam instituendi Conuentum regularium Canonicorum in ipsa de Collegio S. Ruffi tibi concedere dignaremur: quibus ita es pollicitus prouidere. In primis siquidem, terras eis, & vineas assignabis de quibus frumentum, & annona sufficiens quinquaginta, & vinum sufficiens sexaginta personis percipiant, sinè suis laboribus, aut expensis in eorum Cellarium defferenda. Præterea statues, vt eis pisces, & sal ad sufficientiam sinè pretio ministrentur, daturus ipsis nihilominus oliuetum, de quo percipiant oleum, quòd ad opus Ecclesiæ, necnon etiam ad victum sexaginta sufficiat personarum. Conferens eis quoque villanos, trecentas gallinas, ducentas oues, triginta porcos, & centum libras ceræ ipsis annualiter tributuros. Impræsentiarum ipsis du-

centos porcos, & oues largiens septingentas, pro vestibus autem assignabis eis in certis locis ducentos perperos annualiter persoluendos. Cæterùm pro recipiendis pauperibus, & hospitibus, dabis eis quinquaginta carrugatas bonæ terræ, quadraginta boues, & totidem vaccas, bubulósque triginta, & tantum vineæ, de qua vinum pro decem personis proueniat annuatim. Assignans nihilominus eis, rusticos, qui sinè mercede, vel expensis eorum, in domo sua labores exerceant vniuersos, omnium prouentuum Archiepiscopus in decimis, mortuarijs, & eleemosinis eisdem medietate concessa. Quòd si hæc omnia non duxerint acceptanda, dimidiabis cum eis cunctas possessiones Ecclesiæ Patracen. Sic tamen, quòd ipsi persoluant crosticam annuatim, quam Principi terræ ipsa Ecclesia persoluere consueuit. Nos igitur pijs tuis precibus inclinati, considerato quòd non solùm Ecclesia memorata poterit in religione sic in se plantanda proficere, verùm etiã ad alias, quæ nuper sunt ad ritum Latinitatis adductæ, propagationis suæ palmites dilatare. De consilio fratrum nostrorum hoc tibi duximus concedendum: ita nimirum, vt si quid de Canonicis sæcularibus, qui sunt ad præsens in ipsa, voluerint ordinem suscipere regularem, hoc eis liberè concedatur illis autem, qui ordinem ipsum suscipere recusauerint, dummodo per continuam residentiam Ecclesiæ ipsi curauerint deseruire, prouideatur de prouentibus eius in congrua portione. Ad hæc præsentium auctoritate statuimus; vt fratres ipsi tantùm priorem sibi regulariter eligentes, ipsum tibi, vel tuis repræsentent successoribus confirmandum, iure apud ipsos in perpetuum residente, Patracen. Archiepiscopum secundùm statuta Canonum eligendi. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. iij. Kal. Nouembris, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA CLX.

Abbati et Conventvi S. Rvffi.

Super eodem.

CVM Ecclesia Cathedralis, &c. vt in alia, vsque fraudaretur. Venerabilis frater noster Patracen. Archiepiscopus nobis humiliter supplicauit, vt licentiam, &c. vt in alia, vsque, de Collegio Ecclesiæ vestræ sibi concedere dignaremur, quibus ita est pollicitus prouidere: In primis siquidem terras eis, & vineas assignabit, de quibus, &c. vsque, defferenda. Præterea statuet, vt eis pisces, &c. vsque, pro vestibus autem assignabit eis in certis locis, &c. vsque, pauperibus, & hospitibus dabit eis quinquaginta carrugatas, &c. vt in alia per totum. Vsque, acceptanda dimidiabit cum eis cunctas possessiones, &c. vsque, consueuit. Nos igitur pijs eius precibus inclinati, &c. vsque, de consilio fratrum nostrorum hoc sibi duximus concedendum; ita nimirum, &c. vsque, regulariter eligentes ipsum sibi, vel suis repræsentent successoribus confirmandum, &c. vsque eligendi. Quocirca deuotionem vestram rogamus attentiùs, & monemus, per Apostolica vobis scripta mandantes: quatenus huiusmodi propositum

pietatis prompto prosequendo fauore, Conuentum de fratribus vestris eidem Archiepiscopo in suis deducendum expensis propter hoc assignare curetis. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CLXI.

ARCHIEPISCOPO LARISSEN. ET EPISCOPO CITHONIEN.

Contra Nobiles Achaiæ detinentes bona Ecclesiastica, & ad iudicium seculare Clericos pulsantes.

EXPOSVIT nobis ven. frater noster Archiepiscopus Patracen. quòd Nobilis vir ... Dominus Achaiæ, & quidam alij Latini, habentes in illa terra dominium corporale, possessiones quas Ecclesiæ sub annua certa pensione consueuerant Græcorum temporibus retinere, per violentiam aufferentes, secundùm Curiæ suæ iudicium ipsas ordinant, & disponunt, cogentes Ecclesiarum Prælatos de litigiosis possessionibus in foro contendere seculari, & consuetudinibus, ac institutionibus quas illic ipsi nouiter creauere subesse, nullam inter Laicos, & Clericos, aut Ecclesias differentiam faciendo. Negotia verò Ecclesiastica quæ vel Apostolicæ commissionis auctoritate, vel iurisdictionis ordinariæ ratione, à viris Ecclesiasticis sunt tractanda sine licentia sua terminari non sinunt, quæ si forsan propter voluntatem eorum decisa fuerint, quod statuitur, non seruatur. Qui etiam proprijs Episcopis inconsultis, Abbatias, Ecclesias, ac Præbendas, necnon etiam quælibet Ecclesiastica beneficia Laicis, & Clericis indifferenter tribuunt, sicut volunt, & vacantes Ecclesias per proprium ordinari Prælatum minimè permittentes, Canonicos quoque in nonnullis Ecclesijs intrudere non verentur: excommunicatos tam Clericos, quàm & Laicos in sua pertinacia confouendo. Cúmque dudum ad bellum contra Michalicium processuri, recipientes corpus, & sanguinem Iesu Christi omnes pariter promisissent, quinimo per votum obligauerint se solemne, quòd de ipso prælio redituri, decimas Ecclesijs suis soluerent, & subditos suos tam Latinos, quàm Græcos cogerent ad soluendum, id postmodum efficere non curarunt. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus Latinos huiusmodi, vt decimas Ecclesijs suis soluant, sicut ex communi iure, ac speciali quoque voto tenentur, necnon etiam super vniuersis prænotatis abusibus, à sua præsumptione desistant, monere prudenter, & efficaciter inducere procuretis: ipsos ad hoc, si opus fuerit, per censuram Ecclesiasticam appellatione remota, sicut iustum fuerit compellentes. Si quid autem recurrerit, quod Apostolica indigere prouidentia videatur, illud ad nostram audientiam referatis. Datum Lateran. ij. Kal. Nouembris, Anno xiij.

EPISTOLA CLXII.

EISDEM.

Committit cauſam inter Archiepiſcopum Patracenſem, & detentores bonorum Eccleſiæ.

VENERABILIS frater noſter Archiepiſcopus Patracen. in noſtra propoſuit præſentia conſtitutis, quòd cùm ... quondam Conſtantinopolitanus Imperator, Abbatiam Pantocraton in vrbe Cõſtãtinopolitana feciſſet; redditum viginti quinque librarum perperorum, quem antiquitus Patracen. Eccleſia, pro quibuſdam poſſeſſionibus Imperiali Cameræ perſoluebat, eidem contulit Abbatiæ. Sed cùm tempore procedente, difficile foret Eccleſiæ memoratæ pro poſſeſſionibus ipſis quantitatem exoluere prætaxatam, ad hanc demum cõpoſitionem cum eadẽ Abbatia deuenit. Vt pro poſſeſſionibus prædictis quinque tantummodo libras Perperorum ſibi redderet annuatim, & ſic poſſeſſiones eaſdem recuperauit, & habuit, vſquequo in Achaiam intrauere Latini, per quos illis fuit contra iuſtitiam deſtituta. Vnde nobis idem Archiepiſcopus ſupplicauit, vt detentores prædictarum poſſeſſionum, reſtituere cogeremus eaſdem Eccleſiæ Patracen. ſub præſcripto quinque librarum redditu retinendas. Quia igitur nobis non conſtitit de præmiſſis, fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus vocatis quos propter hoc noueritis eſſe vocandos, audiatis cauſam, & appellatione remota fine debito terminetis; facientes quod decreueritis, per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, cenſura ſimili appellatione remota cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris veritati, & iuſtitiæ præiudicantibus à ſede Apoſtolica impetratis. Datum Lateran. iiij. Kal. Nouembris, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA CLXIII.

EISDEM.

Vt Principem Achaiæ ad reſtituendum feudum Eccleſiæ Patrac. compellant.

QVERELAM venerabilis fratris noſtri ... Archiepiſcopi Patracen. recepimus cõtinentem; quòd cùm Nobilis viri Guiardus, & Guillelmus, quidquid iuris habebant in feudo quod in Conſtantinopolitanæ Vrbis acquiſierant captione, vni eorum octingentis ob hoc perperis ab eodem Archiepiſcopo perſolutis Patracen. Eccleſiæ contuliſſent. Nobilis vir Gaufridus de Villa-Arduini Achaiæ Dominus, feudum ipſum auferens Eccleſiæ memoratæ, illud cuidam militi pro ſua voluntate conceſſit. Ideóque fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus tam eundem Gaufridum, quàm præfatum Militem ad reſtituendum idem feudum, ſicut iuſtum eſt, cum fructibus inde perceptis, Eccleſiæ ſupradictæ, monere prudenter, & efficaciter inducere

procuretis; ipsos ad hoc si opus fuerit per censuram Ecclesiasticam appellatione remota cogentes. Testes autem, &c. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CLXIV.

EISDEM.

Vt Patracensi Archiepiscopo sedes restituatur, & Canonicum spatium circa Ecclesiam relinquatur.

EXPOSVIT nobis venerabilis Frater noster Archiepiscopus Patracen. quòd cùm à prima institutione Patracen. Ecclesiæ, in Ecclesia B. Theodori Archiepiscopalis consueuerit sedes esse, in qua noui Pontifices primò inthronisari solebant, ac certam ibi mansionem, necnon etiam sepulturam habere: ædificato Castro circa ipsam, non solùm ossa tumulatorum ibi Pontificum sunt effossa; verùm etiam sedes eadem ipsi Archiepiscopo est ablata. Vnde nobis humiliter supplicauit, vt detentores prædictæ sedis, ad eius restitutionem compelli, & Ecclesiæ ipsi competens spatium in circuitu dimitti liberè mandaremus. Volentes igitur Archiepiscopo memorato in Ecclesiæ suæ iure, sicut tenemur, adesse: fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatenus detentores prædictos ad restitutionem præfatæ sedis, prout iustum fuerit, sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo, compellentes faciatis in Canonico circa ipsam spatio prouideri. Datum, vt in alijs.

EPISTOLA CLXV.

ARCHIEPISCOPO PATRACEN.

Confirmat donationem Ecclesiæ Patracensi factam.

IVSTIS petentium desiderijs dignum est nos facilem præbere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Ea propter, venerabilis in Christo frater, tuis iustis precibus inclinati concessionem Dimossarij Patracen. & totius Autumpnæ, ac omnium Casalium de Exafilina, quæ Nobiles viri Guiardus, & Guillelmus, in captione Constantinopolis acquisisse noscuntur, Ecclesiæ Patracen. liberaliter factam ab ipsis, sicut piè, ac prouidè facta est, tibi, ac per te ipsi Ecclesiæ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. iij. Kal. Nouembris, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA CLXVI.

DECANO. ARCHIDIACONO DE LOSEIO, ET MAGISTRO HVGONI CANONICO CABILONENSI.

Quod Laici possint ingredi ordinem Cistercienſ. non obstante iure Parrochia, cuius pratextu Rectores, nec testamentum, nec aliud exigere possunt, vt absoluant eos qui liberi sunt.

DILECTI filij Abbas, & Conuentus Cistercien. transmissa nobis petitione monstrarunt: quòd quidam Rectores Ecclesiarum Prouinciæ Lugdunensis, ab eis, qui viui, & incolumes, ad eorum ordinem transeunt, sibi fieri exigunt testamentũ: & in eos quos ijdem relinquunt in sæculo, propter hoc Ecclesiasticam exercent censuram. Ac capitulum illud quo eis à sede Apostolica indulgetur, vt licitè liberos, & absolutos à sæculo fugientes recipiant; interpretantes sinistrè, asserunt, eos licèt aliàs absoluti existant, & liberi sinè ipsorum licentia non posse ad religionem transire, pro eo quòd iure Parrochiali eisdem obligati tenentur. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta præcipientes mandamus: quatenus præsumptores prædictos à præsumptione huiusmodi monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam, sublato appellationis obstaculo compescatis. Quòd si non omnes, &c Duo vestrum ea, &c. Datum Lateran. Nono Kal. Nouembris, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA CLXVII.

PATRACEN. ARCHIEPISCOPO.

Quod possit Baliuo suo de reditu Ecclesia ad sustentationem assignare.

CVM S. Baliuo quondam tuo qui pro eo quòd iura Ecclesiæ tuæ fideliter defendebat, non solum naso est mutilatus, verùm etiam graues alias iacturas incurrit, de bonis Ecclesiæ tuæ disponas liberaliter prouidere, sicut ex tua insinuatione didicimus. Nos in hac parte pium tuum propositum in Domino commendantes; fraternitati tuæ præsentium auctoritate mandamus, quatenus de bonis Ecclesiæ tuæ, sibi ad sustentationem suam decenter prouidere procures. Datum Lateran. Nonas Nouembris, Anno xiij.

EPISTOLA CLXVIII.

ABBATI ET CONVENTVI ALTÆCVMBÆ.

Vt Patracensi Archiepiscopo det fratres qui in Achaia Conuentum ædificent, à G. de Villa-Arduini dotandum.

CVM nobilis vir G. de Villa-Arduini Dominus Achaiæ ad suggestionem venerabilis fratris nostri Patracen. Archiepiscopi, sicut ipse proposuit coram nobis, multas possessiones, & alia bona vobis duxerit concedenda, de qui-

bus Conuentus valeat sustentari. Deuotioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatenus huiusmodi propositum prompto prosequendo fauore, Conuentum de fratribus vestris eidem Archiepiscopo in suis deducendum expensis, propter hoc assignate curetis. Datum, vt in alia.

EPISTOLA CLXIX.

NOBILI VIRO G. PRINCIPI ACHAIÆ.

Ne impediat Archiepiscop. Patracensem, ædificijs suam Ciuitatem munientem.

D tuitionem Ecclesiarum tantò te intendere conuenit, quantò ex hoc Regi Regum dignosceris complacere. Cùm igitur Ecclesia Patracen. in maris littore constituta incursibus pateat Piratarum, & venerabilis frater noster ... Patracen. Archiepiscopus eam intendat ædificijs necessarijs communire; vt Clerici & seruitores ipsius tutè ibidem valeant commorari. Nobilitatem tuam rogamus attentiùs, & monemus, per Apostolica tibi scripta mandantes: quatenus super hoc Archiepiscopum non impedias memoratum. Alioquin ven. fratribus nostris Larissen. Archiepiscopo, & ... Episcopo Cithonien. damus nostris litteris in mandatis, vt te ad hoc monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota, iustitia mediante compellant. Datum, vt in alia.

Scriptum est ipsis super hoc.

EPISTOLA CLXX.

LARISSEN. ARCHIEPISCOPO, ET EPISCOPO CITHONIEN.

Vt Patracensis pacificè fruatur terra de Larsa à Procuratore Principis Achaiæ data.

X insinuatione ven. fratris nostri ... Archiepiscopi Patracen. accepimus, quòd cùm bonæ memoriæ Vv. Campanien dudum in Apuliam transiturus, Nobilem virum Hug. de Cham. suum Baliuum, & Procuratorem fecerit generalem, promittens firmiter, vt quidquid disponeret, vel donaret, ratum haberet, & firmum, sigillum sibi proprium committendo. Idem Hugo positus in extremis, terram de Larsa Ecclesiæ Patracen. reliquit, & licèt id postmodum Nobilis vir G. Princeps Achaiæ approbasset, spontanea voluntate dictum Archiepiscopum de terra illa inuestiens coram multis. Cùm tamen idem Archiepiscopus ad percipiendos fructus illius terræ, suum destinasset Baliuum; Nobilis vir P. de Becciniaco, asserens se terram ipsam auctoritate Principis possidere, Baliuum ipsum fructus percipere non permisit, eosdem occupans pro suæ arbitrio voluntatis. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus Principem & Nobilem memoratos, vt ab eiusdem Archiepiscopi super hoc indebita molestatione desistãt, permittentes eandem terram ipsam pacifice possidere, ac eidem de fructibus perceptis ex ea satisfactionẽ idoneam

exhibentes, monere prudenter, & efficaciter inducere procuretis: ipsos ad hoc, si necesse fuerit, per censuram Ecclesiasticam appellatione remota, sicut iustum fuerit, compellentes. Testes autem qui fuerint nominati, &c. Datum Lateran. Nonis Nouembris, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXI.

EISDEM.

Vt miles quidam super damnis & iniurijs satisfactionem exhibeat Patrac. Archiep.

CONQVESTIONEM ven. fratris nostri Patracen. Archiepiscopi recepimus continentem: quòd C. Miles, & quidam socij sui Patracen. Diœcesis in domum suam nequiter irruentes, manus in ipsum temerarias iniecerunt, ac Baliuum suum quem inter brachia contra eorum sæuitiam tuebatur, per violentiam capientes, pro eo quòd iura Ecclesiæ fideliter deffensabat, nasum ei crudeliter amputarunt. Per ipsius quoque militis seruientes, idem Archiepiscopus captus fuit, & per quinque dies in carcere diro retentus, multis aliàs eidem ab eodem milite, ac suis complicibus damnis, & iniurijs irrogatis. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus dictum militem, & alios, vt eidem Archiepiscopo super datis damnis, & irrogatis iniurijs satisfactionem exhibeant competentem monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione remota cogatis. Testes autem, &c. Datum, vt in alia.

EPISTOLA CLXXII.

EISDEM.

Ne Nobiles impediant quo minus Græci Monachi Prælatis Latinis obediant.

VENERABILIS frater noster Patracen. Archiepiscopus proposuit coram nobis: quod Domini terræ illius, pro eo quòd Sacerdotes, & Monachos Græcos angariare nituntur, eosdem non permittunt sibi, & alijs Latinis. Prælatis debitam obedientiam, & reuerentiam exhibere in animarum suarum dispendium, & grauamen. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus dictos dominos, vt ab huiusmodi præsumptione desistant monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione remota, sicut iustum fuerit, compellatis. Testes autem, &c. Datum Lateran. viij. Idus Nouembris, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA CLXXIII.

EISDEM.

Vt restituantur possessiones Ecclesiæ Patracensi.

CVM nonnullæ possessiones, ac iura, & pertinentiæ, quas Græcorum temporibus habuit Ecclesia Patracen. quarum etiam possessione in ingressu Latinorum in Achaiam gaudebat, eidem per Latinos asserantur esse subtracta. Fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus detentores earum, vt ipsas restituant ven. fratri nostro Archiepiscopo Patracen. monere prudenter, & efficaciter inducere procuretis: ipsos ad hoc, si opus fuerit, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita, compellentes. Datum vt in alia.

EPISTOLA CLXXIV.

MOTHONEN. ET AMICLIEN. EPISCOPIS.

Ne nobiles detineant legata Ecclesiæ in vltima voluntate.

VENERABILIS frater noster ... Patracen. Archiepiscopus nobis exposuit conquerendo, quòd Domini terræ illius Ecclesijs suæ Diœcesis, ea quæ à Christi fidelibus in vltima voluntate legantur, eisdem contra iustitiam auferre præsumunt in suum, & Ecclesiæ præiudicium, & iacturam. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus dictos Dominos, vt ab huiusmodi præsumptione desistant, monere prudenter, & efficaciter inducere procuretis: ipsos de hoc, si opus fuerit, per censuram Ecclesiasticam, sicut iustum fuerit appellatione postposita compellentes. Testes autem, &c. Datum Lateran. Nonis Nouembris, Pontificatus nostri, anno xiij.

EPISTOLA CLXXV.

DE CLAROMARISCO, ET DE LONGOVILLARI ABBATIBVS CISTERCIEN. ORDINIS, ET DECANO MOSTEROLI MORINEN. ET AMBIANEN. DIOECESVM.

Committit reformationem Monasterij S. Iudoci supra mare.

SICVT per vestras nobis, filij Abbates, litteras intimastis, cùm vobis dederimus in mandatis, vt ad Monasterium S. Iudoci supra mare personaliter accedentes corrigeretis in capite, ac in membris quæ limam correctionis exposcerent. Vos filij Abbates, te fili Decane tuam absentiam excusante, accedentes ad locum vestris obtemperantes mandatis, tam Abbatem quàm vniuersum Capitulum inuenistis; duobus dumtaxat exceptis, Ingelranno, & Clalbordo Monachis. Qui cùm essent suis exigentibus culpis, per Abbatem, & Conuentum ipsius loci excommunicationis vinculo innodati,

duos alios ſeducentes, quos viros pernicioſos, rebelles, & contumaces atteſtatione plurium didiciſtis reiecto habitu Monachali contumaciter recesſerunt, correctione domus nullatenus expectata. Vos autem Capitulo conuocato, cùm Abbas iuxta mandatum veſtrum, vniuerſis, & ſingulis fratribus, in virtute obedientię, ac animarum ſuarum periculo iniunxiſſet, vt ſuper conuerſatione ipſius, & ſtatu Eccleſiæ dicerent veritatem. Vos ſingulariter examinantes eoſdem, ſuper his quæ perſonam contingebant Abbatis, laudabile omnium teſtimonium inueniſtis; ſed laudabilius iuxta nonnullorum aſſertionem inueniſſetis, ſi ſe circa quoſdam peruerſos, & contumaces ſeueriùs habuiſſet. Inueniſtis præterea; ſub eiuſdem Abbatis regimine qui oppreſſiones multiplices, & perpeſſus, imminutum Eccleſiæ debitum, & redditum augmentatum, & tam in ædificijs, quàm alijs neceſſarijs domus expenſas factas, ſicut occulata fide perpenditur; quouſque ad mille librarum Pariſienſium ſummam excreſcunt. Conuentui quoque qui maior eſt ſolito, ac hoſpitibus, & pauperibus abundantiùs, & honeſtiùs, quàm conſueuerit prouidetur. Licèt autem omnibus inquiſitis quædam prout expedire vidiſtis, ibidem curaueritis ordinare: quia tamen ineuitabilis neceſſitas vos trahebat accedendi ad Capitulum generale, de nonnullis diſponere in veſtro reditu ſtatuiſtis. Cùm autem Abbas, & Monachi ſupradicti, propter hoc ad ſedem Apoſtolicam acceſſiſſent, & idem Monachi humiliter petijſſent, abſolui per ven. fratrem noſtrum N. Tuſculan. Epiſcopum, recepto priùs ab eis corporaliter iuramento, iuxta formam Eccleſiæ, ipſis fecimus beneficium abſolutionis impendi. Quia verò in multis eoſdem culpabiles deprehendimus, nec ſperatur quòd ipſis præſentibus idem locus debita poſſit pace gaudere: de conſilio fratrum noſtrorum, eos ad vos remittendos duximus, in diſtrictioribus Monaſterijs ſingulariter collocandos: in quibus in humilitate ſpiritus, ſua poſſint peccata deflere. Quocirca deuotioni veſtræ, per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus eiſdem ad vos redeuntibus iniungatis, ſub debito præſtiri iuramenti, & eos, ſi opus fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis, vt ad loca quæ ſingulis deputaueritis tranſeant, victuri regulariter in eiſdem Abbates quoque, ac Monachos eorundem locorum, ad ſuſcipiendum eos cenſura ſimili, ſi neceſſe fuerit, appellatione remota cogatis. Volumus nihilominus, & mandamus, vt ad ſæpedictum Monaſterium accedentes, corrigatis diligentiſſimè, quidquid adhuc inueneritis corrigendum, & ea Deum habentes præ oculis ordinetis, vt locus ipſe debita de cætero valeat tranquillitate lætari. Nullis litteris veritati, & iuſtitiæ præiudicantibus, &c. Quòd ſi non omnes, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. vj. Idus Nouembris, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXVI.

Abbati et Conventui Monasterii S. Mariæ de Carrazeto Cistercien. Ordinis.

Confirmat conceſſionem Regis Legionis.

CHarissimus in Chriſto filius noſter A. Rex Legionen. Illuſtris ſuis nobis litteris intimauit; quòd cùm Caſtrum de Ventoſa, ex parte in poſſeſſioni-

bus Monasterij vestri situm, quod desertum fuerat ab antiquo reædificare, ac in eodem populum congregare cepisset. Idem attendens quòd Castro populato prædicto, tam vos, quàm alia loca religiosa vicina, & villæ nihilominus adiacentes, ex eo paterentur non modicam læsionem: pœnitentia ductus, destitit ab incepto. Vobis, & alijs locis religiosis, ac adiacentibus villis concedens, ne vnquam in posterum, ibidem populus collocetur, super hoc vobis, & alijs fieri faciens publicum instrumentum. Qui etiam nobis humiliter supplicauit, vt ad stabilitatem perpetuam, concessionem ipsius Apostolico dignaremur munimine roborare. Nos igitur paci & quieti Monasterij vestri prouidere volentes, ac deuotionem Regiam commendantes; concessionem eandem, ad perpetui roboris firmitatem, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. vj. Kal. Nouembris, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXVII.

ADVLPHO QVONDAM COLONIEN. ARCHIEPISCOPO.

Pœnitentia peracta indulget, vt cùm tantùm ab officio Pontificali fuerit remotus, liceat Pontificalia, palleo excepto, exercere, & dignitates Ecclesiasticas obtinere, non Episcopalem sine Rom. Pontif. venia.

AD hoc exemplaria cœlestis imaginis in diuinis voluminibus sunt descripta, vt ea non solùm venerari curemus, sed etiam imitari, non tam auditores verborum, quàm rerum factores effecti: quia non auditores legis, sed factores, iusti sunt apud Deum. Sacra quippe scriptura docente didiscimus, quòd in arca fœderis Domini cum tabulis legis virga continebatur, & manna; quoniam in pectore summi Pontificis, quod per arcam fœderis designatur, cum scientia legis diuinæ debet virga correctionis, & manna dulcedinis contineri: vt sciat vulneribus sauciati, oleum infundere super vinum, & quem nouit ex rigore percutere, sciat etiam ex benignitate sanare, humiliando superbos, & humiles erigendo. Hinc est igitur, quòd licèt in eo non parùm deliqueris, quòd sine nostra licentia speciali, quin etiam contra nostram prohibitionem expressam, Ottone dimisso adhæsisti Philippo: quia tamen impositam tibi propter hanc culpam à sede Apostolica disciplinam, patienter hactenus, & humiliter supportasti, dignam pro meritis pœnitentiam peragendo. Ac per hoc quòd idem Otto contra nos indignè se gerit, qui eum toto conamine studuimus promouere, validissimè præsumatur, quòd etiam contra te indignè se gessit, qui promotionis ipsius inter homines fueras prima causa; post rigorem iustitiæ, tibi rorem misericordiæ instillare volentes. Fraternitati tuæ auctoritate præsentum indulgemus: vt cùm de mandato nostro non fueris à Pontificali ordine degradatus, sed ab officio tantùm Pontificali remotus; liceat tibi cum Pontificalibus celebrare, palleo dumtaxat excepto, & ex permissione Pontificis, vel Abbatis, in cuius Diœcesi vel cœnobio fueris constitutus, Clericos, vel Monachos

tibi canonicè præſentatos, ad minores ordines promouere, benedicere veſtes, & vaſa ſacrare. In quibus omnibus, illam te cuſtodire volumus honeſtatem, & modeſtiam adhibere, vt ſcandalum euitando ſic interdum prodeſſe poſſis aliquibus, vt nullis omninò velis obeſſe. Ad hæc etiam tibi concedimus, vt ſi circa curam Pontificalis officij euocatus fueris, ad aliquam Eccleſiaſticam dignitatem licenter illam aſſumas, ſed ſi ad præſulatum fueris poſtulatus, illum ſuſcipere non præſumas, niſi de alia Romani Pontificis indulgentia ſpeciali, qui ſuper hoc ſuo diſcreto conſilio prouidebit quod viderit expedire. Tu ergo talem te ſtudeas in omnibus exhibere, vt gratiæ tibi factæ, aut etiam faciendæ, non reddaris ingratus, ſed ad hæc, & alia fortè maiora dignus, & idoneus comproberis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. 2. Idus Nouembris, anno xiij.

EPISTOLA CLXXVIII.

Magistris Palmario ... et Ricardo Canonicis Lvcanis.

Ne Presbyter audiatur, contra ſententiam latam tergiuerſam.

INTER dilectos filios ... Plebanum, & Clericos de Villa Baſilica ex vna parte, ac forenſem Presbyterum Lucan. Diœceſis ex altera, ſuper Eccleſia S. Geneſij de Boellio, dudum queſtione ſuborta. Cum dilecti filij
1 ... Prior, & Magiſter Zenobius Subdiaconus noſter Canonicus Sancti Fridiani Lucan. de noſtro eam examinaſſent mandato; tandem de meritis ipſius ſufficienter inſtructi, electionem rectoris ipſius Eccleſiæ, cum alijs quæ in eorum ſententia continentur plebi prædictæ villæ adiudicare curarunt, dictum Presbyterum ab eadem ſententialiter remouentes. Qui cùm ab eorum ſententia noſtram audientiam appellaſſet, ei demum in noſtra præſentia conſtituto, dilectum filium Angelum Subdiaconum, & Capellanum noſtrum, conceſſimus auditorem. Et quia quædam quæ contra prælibatam ſententiam opponebat, aſſeruit ſe coram eo probare non poſſe: idem Subdiaconus probationes ſuas recipiendas, praten. Præpoſito ſuóque Collegæ commiſit, nihilque coram ipſis probato, partes denuo ad ipſius Subdiaconi præſentiam redierunt. Et prædictorum Plebani, & Clericorum procuratore petente, præfatam ſententiam confirmari, eo quòd idem Presbyter in probationem defecerat obiectorum; ipſo autem Presbytero in contrarium aſſerente, quòd probationes ſuas producere coram eodem Præpoſito, & Collega ipſius, ex cauſa rationabili recuſarat, eo quòd contra mandatum ſuum, procurator eius conuenerat in iudicem, in quem non debuit conuenire. Subdiaconus ipſe, ad conuincendam eius aſtutiam, alias ei duxit inducias concedendas, infra quas probaret ſi vellet coram alijs iudicibus, ea quæ coram prioribus non probarat. Super quo, dictus Presbyter apud Subdiaconum memoratum, proprio procuratore dimiſſo, receſſit. Sed huiuſmodi procurator, licèt vellet in iudices conuenire, litteras tamen accipere denegauit. Interim autem ſæpefato Presbytero in vrbe callidè latitante, procurator ſupradictæ plebis apud Subdiaconum ſæpedictum diu fatigatus, inſtabat, vt procederet contra

ret contra illum; sed respondente ipso, quòd iam esset officio suo functus, dilectus filius Amatrinus Subdiaconus, & Capellanus noster, denuo sibi concessus auditor a nobis, citari iussit Presbyterum memoratum: eóque coram ipso minimè comparente, cùm nec procurator eius sæpius requisitus litteras vellet accipere defferendas ad iudices, coram quibus obiecta contra sententiam probarentur, præmissa nobis ex ordine recitauit. Nos autem ... Priori S. Reparatæ, ac M. Canonico Lucanis, iniunximus, vt eandem sententiam, quemadmodum erat iusta, executioni mādarent. Sed idem Presbyter ex illa clausula, quemadmodū erat iusta, diffugij occasionem assumens, ad sedem Apostolicam appellauit: propter quod sententia ipsa non extitit executioni mandata. Cùm autem postea coram dilecto filio G. Subdiacono, & Capellano nostro, ad impugnandam supradictam sententiam, quasdam exhibuisset litteras venerabilis fratris nostri ... Episcopi Florentini, ex quibus colligi videbatur, quòd prædictus Magister Z. tempore latæ sententiæ fuerat excommunicationis sententia innodatus: litteris tamen ipsis circa tenorem atque sigillum appensum habitis manifestè suspectis, pronuntiauit Subdiaconus antedictus de cōsilio sapientum sæpedictum Presbyterum, qui diutius super ipso negotio litigando huiusmodi litteras nunquam duxerat exhibendas, contra supradictam sententiam nullatenus vlteriùs audiendum, perpetuum super hoc ei silentium imponēdo. Et licèt eidem Presbytero ab ipsa sententia prouocanti, dilectus filius S. Subdiaconus, & Capellanus noster fuerit post hæc concessus auditor, nunquam tamen per se, aut Procuratorem idoneum expectatus diutiùs, comparuit coram eo. Nuper etiam licèt quidam laicus cui pro presbytero memorato clamanti dilectum filium Rainaldum Acolitum, & Capellanum nostrum concessimus auditorem, quoddam coram eo exhibuerit instrumentum, in quo in verbo veritatis idem Presbyter fatebatur se illa corporis infirmitate grauatum, quòd sedem non poterat Apostolicam visitare, ad deffensionem tamen illius nihil aliud allegauit. Volentes igitur finem imponi huiusmodi controuersiæ totiens suscitatæ, ne sæpedictus Presbyter luctum de tanta tergiuersatione reportet: discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus eundem Presbyterum contra dictam sententiam nullatenus audientes, sententiam ipsam appellatione remota, executioni mandetis. Contradictores per censuram Ecclesiasticam compescentes. Datum Lateran. xvj. Kal. Decembris, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA CLXXIX.

COMPOSTELLANO ARCHIEPISCOPO.

Vt restituantur Monachi eiecti in Monaster. Lorbano, & illis iterùm exclusis, Moniales primùm à Regina Tarasia inductæ, reducantur.

CAVSAM quæ vertebatur inter ... Abbatem, & Monachos de Lorbano, ac Illustrem Reginam Tarasiam, post multas commissiones tibi duximus delegandam; qui diligenter in illa procedens, eam nobis remisisti sufficienter instructam. Nos igitur vtriusque partis attestationibus, & allegationibus intellectis, ita duximus sententialiter prouidendum: vt quia constitit no-

bis præfatos Abbatem, & Monachos, per vim & metum fuiſſe coactos, Monaſterium de Lorbano deſerere diſponendum prædictæ Reginæ. Quæ ſicut conata fuerat ab initio, ſic demum quaſdam in illud Monachas introduxit, quas tanquam propriam familiam ibi continet, & gubernat, illis honeſtè remotis ab ipſo, idem Abbas, & Monachi reducantur in illud, & reſtituantur ad plenum. Ita quòd eius bona dilapidare non poſſint, debitis tamen ab ipſa Regina ſolutis, quæ propter iuſtas & moderatas expenſas neceſſariò contraxerunt. Cùm autem plenam fuerint reſtitutionem adepti, quia probatum eſt euidenter, prædictum Monaſterium per eoſdem Abbatem, & Monachos, multis, & magnis criminibus irretitos, in ſpiritualibus, & temporalibus eſſe collapſum: ipſi de illo protinus excludantur, & per Monaſteria quæ bene ſint ordinata, ſinguli collocentur, vt & locus inquinatus ab ipſis, ab eorum ſpurcitijs emundetur, & ipſi in locis alijs dignam agant pœnitentiam pro peccatis, quatinus hac adhibita prouidentia, nec libertas Eccleſiaſtica per ſæcularem inſolentiam ancilletur, nec enormes exceſſus remaneant incorrecti. Monaſterio denique ſic vacante; ſi ſæpedicta Regina feruore religionis accenſa; voluerit illud à debitis liberando, tam in officinis, quàm alijs neceſſarijs taliter præparare, quòd conuentus quadraginta Monialium poſſit in eo ſecundùm ſtatuta Ciſtercien. ordinis congruè ſuſtentari: Moniales prædictæ de noſtra licentia reducantur in illud, & ſecundùm inſtitutiones prædicti ordinis diſponantur. Alioquin per honeſtos Monachos nigri ordinis, de diuerſis Monaſterijs aſſumendos, idem Monaſterium reformetur. Volentes igitur, vt hæc quæ prouidè ſunt ſtatuta; per ſollicitudinem tuam fideliter impleantur; fraternitati tuæ de qua plenam fiduciam obtinemus, per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus: quatinus ea, ſublato cuiuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo facias adimpleri. Contradictores ſi forſitan apparuerint, ſiue mulieres fuerint, ſiue viri, per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcendo. Quòd ſi prædicti Abbas, & Monachi ſecundùm præſcriptam formam redire noluerint, tu in cæteris mandatum Apoſtolicum proſequaris. Datum Lateran. xvij. Kal. Decembris, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXX.

NOBILI MVLIERI B. COMITISSÆ CAMPANIÆ.

Compoſitionem inter eam, & Philipp. Franciæ Regem confirmat.

IVstis petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Ea propter, dilecta in Chriſto filia, tuis iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, compoſitionem inter te ac chariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Regem Francorum Illuſtrem, ſuper cuſtodia nati tui, & ab ipſo nato eidem Regi hominio faciendo, & quibuſdam alijs articulis initam, ſicut prouidè facta eſt, & ab vtraque parte ſponte recepta, & iuramento firmata, & in authenticis exinde confectis plenius continetur, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu

temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Lateran. x. Kal. Decembris, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXXI.

EPISCOPO TIBVRTINO.

Respondet eius consultationi, quòd primæ mulieris voci standum est, licèt postea filium ex alio se concepisse iuret.

PER tuas nobis litteras intimasti, quòd cùm T. Tiburtinus Ciuis, quandam per septennium habuerit concubinam, nec prolem interim susceperit ex eadem: ac ipsa postmodum diuertens ab eo, ad ipsum post non multum temporis rediisset, filium quem reuersa in domum ipsius peperit, ex eo se asseruit suscepisse. Qui licèt à principio dixerit illum nequaquam filium suum esse, cum mulier illa per septennium eidem cohabitans, ex eo minimè concepisset; mulieris tandem, & aliorum deuictus instantia, eum suum filium recognouit Rainaldum eum nomine appellando. Cùm autem idem R. ad virilem peruenisset ætatem, ac domum Saturnellæ sororis ipsius T. frequentaret, quæ ipsum nepotem suum publicè nominabat, & Sophiam ipsius Saturnellæ filiam, cum qua quotidianam conuersationem habuerat, in vineam inuenisset; arrauit, & carnaliter cognouit eandem. Quod cùm peruenisset ad notitiam Saturnellæ, acriter increpauit vtrumque, & apud se filiam retinens, supradictum R. remouit à domo. Cùm autem mater ipsius R. accepisset, quòd pater eiusdem Sophiæ dicto R. grauiter minabatur, in Ciuitatis platea iurauit publicè coram multis, quòd Rainaldus supradictam Sophiam propinquitatis linea minimè contingebat, affirmans sub virtute præstiti iuramenti; se de alio, quàm de supradicto T. antefatum suscepisse Rainaldum. Cùm ergo nos duxeris consulendos, an mulieris assertioni standum sit in hac parte, & an memoratus R. supradictam Sophiam habere valeat in vxorem. Insinuatione tibi præsentium respondemus, quòd cùm idem R. quem dicta mulier filium dicti T. primitus cōstanter asseruit, & ille ipsius præcipuè deuictus instantia ipsum suum filium publicè recognouit: filius dicti T. nominatus communiter fuerit, & habitus ab ambobus; eiusdem mulieris iurationi postmodum in contrarium præstitæ non est standum: cùm nimis indignum sit iuxta legitimas sanctiones, vt quod sua quisque voce dilucidè protestatus est, id in eundem casum proprio valeat testimonio infirmare. Vnde apparet per consequentiam, quòd prædictus R. memoratam S. cuius prima facie præsumitur consobrinus, habere non potest aliquatenus in vxorem. Datum Lateran. v. Kal. Decembris, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXXII.

ABBATI S. VICTORIS CANCELLARIO ... ET DECANO S. MARCELLI PARISIEN.

Contra Archipresbyterum S. Iacobi, qui sententiæ latæ, de reddenda medietate prouentuum Ecclesiæ S. Iacobi Monachis S. Martini de Campis, non obtemperans excommunicatus erat.

CVM causam quæ inter Monasterium Sancti Martini de Campis, & Archipresbyterum Ecclesiæ Sancti Iacobi Parisien. cuius ius patronatus ad ipsum Monasterium pertinet, super medietate prouentuum eiusdem Ecclesiæ, quam in ea sibi Monasterium vendicabat dilecto filio Abbati S. Ioannis de Vallera ... Archidiacono, & ... Cantori Carnoten. olim duxerimus committendam. Ipsi demum de meritis causæ redditi certiores, habito prudentum consilio, supradictum Archipresbyterum ad credendum annuatim Monasterio antefato medietatem omnium prouentuum Ecclesiæ S. Iacobi condemnarunt. Super qua sententia cùm tam coram iudicibus delegatis à nobis, quàm coram nobis diutius fuerit litigatum: nos demum ijs quæ vtraque pars proposuit intellectis, de fratrum nostrorum consilio, sententiam prædictorum iudicum approbantes, Archipresbyterum antedictum super medietate omnium prouentuum Ecclesiæ suæ annuatim Monasterio S. Martini reddenda, sententialiter meminimus condemnasse. Dilecto filio ... Abbati, & ... Priori S. Germani de Pratis, & Magistro R. de Corzon. Canonico Parisien. nostris dantes litteris in mandatis; vt quod fuit à nobis sententialiter diffinitum, facerent appellatione remota inuiolabiliter obseruari: contradictores per censuram Ecclesiasticam compescendo. Cùm autem Archipresbyter, sicut executores ipsi, per suas nobis litteras intimarunt, sæpedictam prouentuum medietatem Monasterio integraliter soluere detractaret, & ad querimoniam Monasterij eius sæpius iteratam, ipsi Archipresbyterum pluries monuissent, vt Apostolico mandato parendo, à Monasterij super hoc inquietatione cessaret, ac eidē satisfaceret de subtractis, & id postea sub excommunicationis pœna ei sæpe mandassent. Quia tamen Archipresbyter eorundem monitis vilipensis nostræ præsumebat sententiæ obuiare, Parrochianos suos contra Monachos S. Martini ad Ecclesiam S. Iacobi pro suis accedentes iustitijs nequiter incitando, eum excommunicationis vinculo innodarunt, facientes per dilectum filium Archidiaconum Parisien. in vniuersis Parisiensibus Ecclesijs excommunicatum publicè nuntiari. Vnde cùm nuper idem Archipresbyter ad nostram præsentiam accessisset, recepto ab ipso corporaliter iuramento, iuxta formam Ecclesiæ ipsi fecimus beneficium absolutionis impendi; firmiter iniungentes eidem, sub debito præstiti iuramenti, vt medietatem omnium prouentuum Ecclesiæ S. Iacobi nulla prorsus vel pro expensis, vel pro alia causa deductione facta, reddat integraliter annuatim Monasterio memorato. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus faciatis idem sublato appellationis obstaculo adimpleri. Contradictores si qui

fuerint, vel rebelles per censuram Ecclesiasticam compescentes. Ita videlicet quòd si dictus Archipresbyter mandato nostro præsumpserit vlteriùs obuiare, tam pro periurio, quàm pro præsumptione huiusmodi ipsum appellatione remota pœna canonica castigetis. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum Lateran. ij. Kal. Decembris, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXXIII.

ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS PER HISPANIAM CONSTITVTIS.

Vt ad subsidium Regis Castellæ contra Sarracenos Christianos Principes, & subditos exhortentur.

SIGNIFICAVIT nobis dilectus filius F. Primogenitus charissimi in Christo filij nostri A. Illustris Regis Castellæ: quòd ipse militiæ suæ primitias omnipotenti Deo desiderans dedicare, ad exterminandum inimicos nominis Christiani, de finibus hæreditatis ipsius, quam impiè occuparunt, intentionis studium totò conamine satagit impertiri, suppliciter postulans, & deuotè requirens, vt ei ad hoc opus fideliter cõsummandum, & nos ipsi Apostolicum impendamus suffragium, & ab alijs faciamus opportunum subsidium exhiberi. Nos igitur pium eius propositum in Domino commendantes fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus Reges, & Principes vestros, qui non sunt cum illis ad treugas obseruandas astricti, ad opus simile peragendum sedulis exhortationibus inducatis, monentes ex parte Dei, & nostra, subditos vestros, & in remissionem eis omnium peccaminum iniungentes, quatenus tam præfato primogenito Regis Castellæ, quàm alijs Regibus, & Principibus vestris ad hoc opus salubriter intendentibus necessarium impendant auxilium in rebus pariter & personis: vt per hæc, & alia bona quæ fuerint cœlestis Regni gloriam consequi mereantur. Pari quoque remissione gaudere concedimus peregrinos, qui propria deuotione vndecumque processerint ad idem opus fideliter exequendum. Taliter autem studeatis exequi quod mandamus, vt sollicitudo vestra clareat in effectu; nosque deuotionem vestram valeamus meritò commendare. Datum Lateran. iiij. Idus Decembris. Anno xiij.

EPISTOLA CLXXXIV.

CONSTANTINOPOLITANO PATRIARCHÆ.

Vt latinos moneat ne Græcis præsertim Micalicio, & alijs adhæreant quorum hic multa nefaria narrantur.

EX litteris charissimi in Christo filij nostri .:. H. Constantinopolitani Imperatoris Illustris nostro est Apostolatui reseratum, quòd Micalicius fidelitate quam eidem præstiterat Imperatori contempta, hominibus eius minimè diffidatis, & spreto nihilominus iuramento quod eidem Imperatori, & E.. fratri eius, cui idem M. filiam suam primogenitam tradiderat in

vxorem, præstiterat A. Imperij Comestabulum cum Militibus, & alijs vsque centum in dolo capiens quosdam flagellauit ex eis, quosdam retrusit in carcerem; & quibusdam nequiter interfectis, Comestabulum ipsum cum tribus alijs, & Capellano suo, quod est horribile dictu, suspendit in Cruce. His autem ad nequitiam postmodum animatus, Latinorum fretus potentia, qui cupiditate cæcati, ad ipsum Michalicium cōfugerunt, castra eiusdem Imperatoris obsedit, villas combussit, & omnes Latinos Presbyteros quos capere potuit, & quendam electum in Præsulem, & etiam confirmatum fecit capitibus detruncari. Præterea Lascharus, qui pro Imperatore se gerit stipatus viribus Latinorum, qui postpositis Dei timore, ac hominis reuerentia, spretis etiam stipendijs quæ idem Imperator ipsis poterat exhibere, ab inimicis eius recepere maiora, quàm ipse illis valeat erogare: quendam de principibus eius cepit, & vt dicitur excoriati fecit eundem. Quia verò si Græci recuperarent Imperium Romaniæ, terræ sanctæ succursum penè pœnitùs impedirent, ne occasione succursus ipsius iterum perderent locum, & gentem; cùm & antequam idem Imperium à Græcis translatum fuerit, ad Latinos ipsi à nobis sæpe moniti, & rogati nunquam terræ sanctæ voluerint subuenire: quin etiam Isachius Imperator ob gratiam Saladini fieri fecerit in vrbe Constantinopolitana Meskitam. Et quia si possent exterminare Latinos, in Apostasiæ suæ vitio fortiùs perdurarent, in odium Latinorum, quos etiam nunc canes appellant, sicque nouissimus error fieret peior priore; cùm submurmurare non cessent, quòd per Apostolicæ sedis ingenium, exercitus Latinorum in Constantinopolim declinauerit captiuandam. Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus: quatenus Latinos diligenter moneas, inducas, & eis sub pœna excommunicationis iniungas; ne Græcis eo præsertim præfato Michalicio, qui faciendo necari Presbyteros laqueum excommunicationis incurrit, contra Imperatorem prædictum, vel fideles ipsius auxilium præbeant, vel fauorem commonens, nihilominus Imperatorem eundem, vt ipsis congrua stipendia subministret, ne se ad Græcos transferre præ inopia compellantur, Illos autem qui tua monitione contempta, Græcis contra eundem Imperatorem, & fideles ipsius præsumpserint adhærere, per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compescere non postponas, ita quod sententias quas propter hoc tuleris in eosdem, nullus relaxare præsumat, nisi de mandato sedis Apostolicæ speciali. Datum Lateran. vij. Idus Decembris, Pontificatus nostri, Anno tertiodecimo.

In eundem modum scriptum est, Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filijs vniuersis Prælatis Romaniæ, per totum vsque captiuandum, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatenus, &c. In eundem fere modum, vt in alia, vsque compescatis. Ita vt siquid propter hoc laqueum excommunicationis incurrerunt, & postmodum redierint ad cor, offerentes se mandatis Ecclesiæ parituros, auctoritate præsentium, iuxta formam Ecclesiæ ipsis absolutionis beneficium impendatis. Datum Lateran. vij. Idus Decembris, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA CLXXXV.

SALIMBRIEN. EPISCOPO, ET S. MARIÆ DE BLAKERNA, ET S. GEORGII DE MANGONIA DECANIS CONSTANTINOPOLITANIS.

Vt Verisiensi Archiepiscopo Mendensem Ecclesiam vacantem committant, si de eius Prouincia, & eam vacare constiterit.

CVM Ecclesia Verisiensis, quæ Metropolitica est prædita dignitate, in reditibus sit exilis, ne præ nimia paupertate in ea nomen Episcopale vilescat, nobis fuit humiliter supplicatum, vt Meden. Ecclesiam, in eius Prouincia constitutam, eidem adiungere dignaremur, cùm nondum quisquam eius regimini sit præfectus. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus si eam vacare, ac de ipsius Prouincia esse constiterit, curam eiusdem dilecto filio ... Varisien. electo auctoritate Apostolica committatis; vt eam teneat commendatam, donec de illa nos vel successores nostri aliter duxerimus disponendum. Ita quòd distrahendi, vel alienandi quoquo modo possessiones ipsius, nullam habeat pœnitus potestatem. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quòd si non omnes, &c. Tu ea frater Episcope cum eorum altero, &c. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CLXXXVI.

SALIMBRIENSI EPISCOPO

Vt super decimis, & quintis decimis inter panos Patriarcham, & Clerum diuidendis, arbitretur cum alijs duobus à partibus electis.

CVM Clerici præ nimia paupertate non valeant, sicut dicitur, apud Constantinopolim remanere; nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus decimas, & quintas decimas inter ven. fratrem nostrum Constantinopolitan. Patriarcham, & ipsos Clericos diuidi congruè faceremus; vt de ipsis valeant sustentari. Quocirca præsentium tibi auctoritate mandamus, quatenus duobus tecum assumptis, quorum vnus ab eodem Patriarcha, & alter ab ipsis Clericis eligatur, componas vnà cum illis, super his, si fieri poterit infra mensem amicabiliter inter eos, alioquin ex tunc, tu, & illi vsque ad aduentum Legati, quem ad partes illas in breui proponimus destinare, super eis auctoritate nostra sublato appellationis obstaculo, de plano sine strepitu litis, prouidè arbitremini, quod vtrique parti videritis expedire. Ita quod si non omnes potueritis concordare, quod duo vestrum statuerint robur obtineat firmitatis. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo. Quòd si alterutra partium noluerit eligere arbitrium, tu nihilominus cum eo qui fuerit electus à reliqua præscripto modo procedas. Datum Lateran. vij. Idus Decembris, Pontificatus nostri, Anno xiij.

N 4

EPISTOLA CLXXXVII.

PALENTIN ET BVRGEN. EPISCOPIS, ET ABBATI DE MORIMVNDO CISTERCIEN. ORDINIS.

Ne Abbatiſſæ moniales benedicant, & publicè prædicent.

NOVA quædam nuper, de quibus miramur non modicum, noſtris ſunt auribus intimata, quod Abbatiſſæ videlicet in Burgen. & Palentin. Diœceſibus conſtitutæ Moniales proprias benedicunt, ipſarúmque confeſſiones criminalium audiunt, & legentes Euãgelium præſumunt publicè prædicare. Cùm igitur id abſonum ſit pariter, & abſurdum, nec a nobis aliquatenus ſuſtinendum: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatenus ne id de cætero fiat, auctoritate curetis Apoſtolica firmiter inhibere. Quia licèt Beatiſſima Virgo Maria, dignior, & excellentior fuerit Apoſtolis vniuerſis, non tamen illi, ſed iſtis. Dominus claues regni cœlorum commiſit. Datum Lateran. iij. Idus Decembris, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXXVIII.

NOBILI VIRO COMITI TOLOSAN.

Vt iuxta promiſsionem Hæreticos de ſuis terris eijciat.

NON decet tanti nominis virum, ſupra iuſtis promiſſionibus ſuis deſiſtere, vel tepere, quin eas ſic ſtudioſus adimpleat, prout factas ſibi deſiderat promiſſiones impleri. Cùm igitur de terris tuis hæreticos promiſeris amouere, miramur non modicum, & dolemus, quod ipſi adhuc in terris eiſdem, ſicut accepimus tua faciente negligentia, ne te permittente dixerimus, commorantur. Quia verò præter animæ tuæ periculum, quod ex hoc poſſes incurrere, graue famæ tuæ diſpendium patereris: nobilitatem tuam rogamus, monemus attentiùs, & hortamur, per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes; quatenus exterminate à terris eiſdem hæreticos, prout te coram nobis promiſiſſe recolimus, non poſtponas. Alioquin exterminatoribus eorundem, terras ipſorum noueris eſſe conceſſas diuino iudicio poſſidendas. Datum Lateran. xvj. Kal. Ianuarij, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXXIX.

NOBILI VIRO S. COMITI LEICESTRIÆ DOMINO MONTISFORTIS.

Vt cenſum Apoſtolicum de terris hæreticorum exigat.

VT tuæ nobilitatis deuotio, quam expertam habemus in multis, nobis ſit ſemper obnoxior: ea tibi duximus cõmittenda per quæ nobis, & Apoſtolicæ ſedi poſſis, & debeas ampliùs complacere. Ideóque nobilitati tuæ, de qua plenè confidimus, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus cum fide-

liorem te non possimus in ipsis partibus inuenire, istud onus pro nobis assumas, vt censum trium denariorum quos de vnaquáque domo, de terra contra hæreticos acquisita, sedes Apostolica debet recipere annuatim, fideliter colligas, & reserues: ipsum nobis per fidelem nuntium transmissurus, vel assignaturus eis, quibus per nostras litteras tibi duxerimus iniungendum. Datum Lateran. xv. Kal. Ianuarij, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXXX.

Philippo Illustri Regi Francorum.

Vt Episcopis Aurelian. & Antissiodoren. restituat Regalia Saisita.

CVM alij Reges, & principes rationes, & libertates Ecclesiasticas persequuntur; nos, fili christianissime, te illis obijcimus in exemplum; quòd eas in regno tuo custodis illæsas, propter quod & Dominus iustus iudex, te, ac regnum tuum hactenus custodiuit illæsum, quin etiam magnificè augmentauit, nec augmentare, ac custodire desistet, quandiu tu, & hæredes tui fideliter curaueritis in hoc laudabili proposito permanere; quod & apud Deum est meritorium, & apud homines gloriosum. Nam si ad Regna vicina pariter, & remota oculos tuæ considerationis extendas, manifestè videbis quàm grauiter Deus illa contriuerit, quorum rationes, & libertates Ecclesiasticas infringere præsumpserunt. Nuper autem, quod dolentes referimus, nostris est auribus intimatum, quòd tua Regalis sublimitas contra ven. fratres nostros Antisiodoren. & ... Aurelianen. Episcopos indignata; rem agi præcepit non vtique sui moris, sed nec etiam sui iuris, dum eorum saisiri fecisti regalia, immo etiam quædam alia, præter illa; cùm nec dum de aliquo forisfacto confessi fuerint, vel conuicti, nec etiam ad satisfaciendum commoniti, vel inducti: leui occasione prætensa, quòd quidam eorum milites in tuo exercitu constituti ad locum quem eos adire præceperas, ire cum alijs noluerunt, absentibus eisdem Episcopis per licentiam à te liberaliter impetratam. Et cùm tam per seipsos, quàm etiam per venerabiles fratres nostros Senonen. Archiepiscopum, & Coepiscopos suos tibi humiliter supplicauerint, vt faceres eis reddi regalia sic subtracta, paratis postmodum curiæ tuæ subire iudicium, sicut in talibus fieri consueuit. Tu supplicationes eorum admittere noluisti, sed cogis eos miserabiliter exulate; propter quod ipsi de prudentum virorum consilio, terram tuam in eorum Diœcesibus constitutam supposuerunt Ecclesiastico interdicto, sed nec sic potuerunt à te satisfactionem aliquam obtinere, inde coacti sunt Apostolicum patrocinium implorare. Quocirca serenitatem tuam rogandam duximus, & monendam in remissionem tibi peccaminum iniungentes; quatenus pro diuini nominis gloria, & Apostolicæ sedis honore facias præfatis Episcopis subtracta restitui vniuersa, & eos secundùm consuetudinem approbatam iustè ac modestè tractari. Donando nobis intercedentibus pro Deo, & propter Deum si quam præfati Pontifices aduersùm te cõmiserunt offensam, ne hac occasione contingat inter regnum, & Sacerdotium scandalum exoriri, quia nos in maioribus tibi curabimus grata fauente Domino vicissitudine respondere. Datum Lateran. xvij. Kal. Ianuarij, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXXXI.

ARCHIEPISCOPO, ET SVFFRAGANEIS ECCLESIÆ SENONEN.

Super eodem.

SCRIBIMVS chariſſimo in Chriſto filio noſtro Ph. Illuſtri Regi Francorum, quòd cùm alij Reges, & Principes rationes, & libertates Eccleſiaſticas perſequuntur: Nos eundem Regem illis obijcimus in exemplum, quòd eas in regno ſuo cuſtodit illæſas; propter quod, & Dominus iuſtus iudex ipſum,&c. ... in eundem ferè modum, vt in alia vſque in finem. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus; quatenus præfatum Regem ad hoc moneatis prudenter, & efficaciter inducatis, quod ſuper his Deo & Eccleſiæ ſatisfaciat vt tenetur: impendentes, auctoritate noſtra ſuffulti prædictis Epiſcopis in iure ſuo conſilium & auxilium oportunum, ne vigor Eccleſiaſticæ libertatis per nouæ præſumptionis inſolentiam violetur. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CLXXXXII.

ATHENIEN. NEOPATREN. ET LARISSEN. ARCHIEPISCOPIS, ET DAVALIEN. FERMOPILEN. AVALONEN. SYDONIEN. CASTORIEN. ET ZARATORIEN. EPISCOPIS, ET THEBAN. CITREN. NAZORESCEN. ET VALACEN. ELECTIS.

Confirmantur reſignationes Eccleſiarum factæ per nobiles terræ Theſſalonicenſis,

CVM à nobis petitur quòd iuſtum eſt,& honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Ea propter venerabiles fratres Archiepiſcopi, & Epiſcopi, & dilecti in Domino filij Electi veſtris iuſtis precibus inclinati, reſignationem Eccleſiarum, Monaſteriorum, poſſeſſionum cum pertinentijs ſuis, necnon etiam presbyterorum, & Eccleſiaſticarum perſonarum cum omni iure ſuo; quam Nobiles viri Principes & Barones commorantes à confinio Theſſalonicen Regni vſque Corinthum in manus ven. fratris noſtri ... Conſtantinopolitani Patriarchæ, cōſentiente, ac approbante chariſſimo in Chriſto filio noſtro H. Conſtantinopolitan. Imperatore Illuſtri (ſaluo tamen terrarum Cenſu, qui Cruſtica Græco vocabulo nuncupatur,& dudum ſoluebatur à Græcis) vnanimi voluntate fecerunt: ſicut prouidè facta eſt,& vos eam iuſtè ac pacificè obtinetis, vobis,& per vos Eccleſijs veſtris auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei,&c. vſque incurſurum. Datum Lateran. xij. Kal. Ianuarij, Anno xiij.

EPISTOLA CLXXXXIII.

S. G. Potestati, Consiliariis, et vniverso popvlo Pisanis.

Quòd non dent fauorem O. Imperatori excommunicato in acquirendo regno Siciliæ.

PEr vestras nobis litteras intimastis, quòd cùm Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ in omnibus, & per omnia fidelissimi extiteritis hactenus, & illæsa modis omnibus seruaueritis iura eius, credere non debuimus quòd Apostolicæ sedis iura velletis, sicut nec conuenit, vsurpare; ad cuius honorem, atque profectus tantò vos decet intendere, quantò Ciuitas vestra per eam maiora dignoscitur commoda recepisse. Adijcientes quod mirari non debuimus, vel moueri, si nobilem virum .. Marchionem Calaritan. quem ad iurisdictionem diximus Apostolicam pertinere, super quæstionibus quæ pro parte communitatis, vel specialium personarum contra ipsum plerumque mouentur, ad examen nostrorum permisistis iudicum euocari. Nam idem Marchio, cùm vester ciuis existat, & de vestra sit Ciuitate, in qua domicilium obtinet, oriundus, & pater ac auus eius vestri conciues extiterint; super quibusdam conuentionibus, quas cum plerisque vestris Ciuibus Pisis fecit, fori præscriptione nequaquam opposita, nec aliquo priuilegio allegato, corā vestræ Ciuitatis iudicibus, voluntariè suscepit iudicium, sicut Ciuis: & lite posteà contestata spontè subiuit calumniæ iuramentum, ita quòd mutuis interrogationibus, & responsionibus interpositis, aliquatenus habuit dicta causa processum. Vnde cum de iurisdictione Sardiniæ, nulla fuerit quæstio ab ipsius Marchionis parte tractata, & non suum iudicem quisque suum faciat eius sponte iudicium subeundo, non est verisimile quòd coactus extiterit sub vestrorum examine iudicum super aliquibus quæstionibus respondere: propter quod iuxta quod scripsimus, non creditis nos scripsisse, si quæ præmissa sunt ad nostram notitiam peruenissent. Cùm itaque de nostra misericordia, sicut filij, & famuli fidelissimi super his omnibus confidere vos dicatis, nobis humiliter supplicastis, vt aures nostras vestris precibus inclinantes super his quæ ven. fratri nostro Florentino Episcopo super facto dicti Marchionis iniunximus, vobis & Ciuitati vestræ dignaremur taliter prouidere: quòd in excommunicationis sententiam incidere non possetis, & promptissimos vos semper inueniremus ad nostra mandata, & beneplacita exequenda. Ex his itaque, quod gaudentes refetimus, si dictis facta respondeant, intelleximus euidenter, quòd beneficiorum Apostolicæ sedis esse non vultis ingrati; nec iurisdictionem vobis in Sardiniam vendicare, seu etiam excommunicationis sententia innodari. Verùm si proposito illi duxeritis insistendum, vt contra nos, & Romanam Ecclesiam O. dicto Imperatori excommunicato & maledicto, qui qualem post factum benefactoribus suis vicem rependat opera manifestant, impenderitis auxilium ad Regnum Siciliæ occupandum, nec ingratitudinis vitium, neque pœnam, ob hoc contra vos, & Ciuitatem vestram statutam, nec etiam excommunicationis sententiam possetis proculdubio euitare. Quocirca deuotionem vestram rogamus attentiùs, & monemus per Apo-

stolica vobis scripta mādantes; quatenus tam saluti vestræ, quàm famæ, necnon etiam vtilitatibus vestris prouidere consulentes, taliter in deuotione Romanæ Ecclesiæ persistere studeatis, ab eiusdem excommunicati vos auxilio subtrahendo, à cuius fidelitate, iam estis per censuram Canonicam, & denuntiationem Apostolicam absoluti, vt nec notam ingratitudinis, nec excommunicationis sententiam seu pœnam aliam incurratis. Nos enim non mutamus, sed roboramus sententiam, quam per alias vobis litteras fecimus intimari. Super eo verò, pro quo nobis humiliter supplicastis, vt prouidere vobis super mandato, quod dicto Episcopo fecimus dignaremur. Ita duximus prouidendum, quòd eidem Episcopo nostris damus litteris in mandatis, vt audiat super excusationibus vestris, & his quæ proposita fuerint ex aduerso, quæ vtraque pars duxerit proponenda, & illa nobis, dummodò interim vos contra mandatum nostrum minimè procedatis, fideliter intimare procuret: vt vtriusque partis rationibus intellectis, quod statuendum fuerit, statuamus. Illud autem pro certo noueritis, quia sicut iurisdictionem nostram nobis subtrahi nolumus, ita rationem vestram vobis volumus conseruari. Ne fortè quod absit inde nascantur iniuriæ, vnde iura nascuntur. Datum Lateran. xj. Kal. Ianuarij, Anno xiij.

Scriptum est super hoc Episcopo Florentin. in eundem ferè modum, vt in alia, vsque in finem, verbis competenter mutatis. Alioquin in negotio ipso procedas, iuxta quod per alias tibi litteras est iniunctum.

EPISTOLA CLXXXXIII.

GIMMVNDO MILITI ALATRINO.

Probato Clerici patrimonio, ab Ecclesiæ pulsatione eius hæredes absoluit.

CVM inter Yconpremium S. Stephani de Alatro, ac te, nomine bonæ memoriæ Heleazari Canonici S. Pauli Alatrin. super acquisitionibus præfati Heleasari coram ven. fratre nostro Verulan. Episcopo ex delegatione nostra, quæstio verteretur. Idem auditis hinc inde propositis, receptis testibus, & eorum depositionibus publicatis, causam ipsam ad nostrum remisit examen sufficienter instructam. Tibi ergo & procuratori præfati Yconomi in nostra præsentia cōstitutis, dilectum filium nostrum A. Subdiaconum, & Capellanum nostrum concessimus auditorem. Coram quo proposuit procurator Yconomi antedicti, sicut & propositum fuerat coram Episcopo memorato; quòd cùm Heleazarus memoratus administrationem, & prælaturam habuerit in præfata Ecclesia Sancti Stephani, de bonis eius disponens pro suæ arbitrio voluntatis, & antequam in ipsa Ecclesia fuerit institutus, pauper extiterit, & postmodum acquisierit plurima, diues factus, præsumi non immerito poterat, quòd de bonis ipsius Ecclesiæ illa fuerāt acquisita: quod tam per depositiones testium qui duxerint dictum Heleazarum defraudasse plura de bonis Ecclesiæ supradictæ, ac ea in suis acquisitionibus erogasse, quam etiam per famam publicam astruere nitebatur. Vnde dicebat ea quæ dictus Heleazarus acquisierat, ad eandem Ecclesiam pertinere, postulans illa, terras videlicet de Pede mōtis in Acolis de Torreta, & ante sanctum Quintianum à flumine, ac domum quam tenet Grimaldus,

Grimaldus, adiudicari eidem. Quia etsi expressè illa in initio causæ petita non fuerint, quia tamen ea constat sæpedictum Heleazarum habuisse: cùm ipsius acquisita petita extiterint, & hæc acquisisse de bonis Ecclesiæ præsumatur, ea merito intelliguntur fuisse petita. Nec obstare dicebat, quòd dictus E. fuerat ad Ecclesiam Sancti Pauli translatus, cùm simplex tantum Canonicus ibidem existens, in tantum tenues redditus recepit ab ipsa, quòd ex ipsis vix sibi poterat in necessarijs prouidere; ne dum quod exinde potuerit, tot & tantas possessiones emisse. Adijciens etiam priuatæ personæ prodesse nō posse, si de bonis secundæ Ecclesiæ fuerunt aliqua acquisita. Porro ex parte tua fuit propositum ex aduerso; quòd super petitione incerta certa sententia non poterat promulgari, sed potius debebas absolui, cùm contra te probatum non extiterit quicquam certum. Nam quod vel quātum de bonis Ecclesiæ S. Stephani præfatus Heleazarus in suis acquisitionibus erogarit, nec per testes, nec modo aliquo est ostensum. Præterea cum sæpedictus Heleazarus à supradicta Ecclesia S. Stephani fuerit ad Ecclesiam S. Pauli translatus, & quoddam feodum obtinuerit ab eadem, in qua per triginta ferè annos permansit, & in quibusdam bonis successerit patri suo, ex quorum prouentibus possessiones aliquas comparauit, sicut testes tui deposuerant euidenter: elisa erat præsumptio quam opposuit pars aduersa, cùm constet eundem Heleazarum aliundè bona quæ habuit acquisisse, præsertim cùm eum habuisse, vel acquisisse aliquid non probetur, dum in prima Ecclesia resideret, sed eo potiùs tempore quo in secunda permansit. Vnde si pro aliqua illarum Ecclesiarum præsumi deberet, præsumendum esset potius pro secunda: propter quod ab ipsius impetitione postulabas absolui. Nos igitur his & alijs quæ fuerant proposita coram auditore prædicto per relationem ipsius pleniùs intellectis: Te ab impetitione Yconomi memorati, & ipsius Ecclesiæ S. Stephani super acquisitionibus memoratis sententialiter absoluentes, perpetuum illis silentium imponimus super eis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ deffinitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. xij. Kal. Ianuarij, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA CLXXXXIV.

LAONIEN. ET ... FINDBAREN. EPISCOPIS, ET ABBATI DE MAGIO LIMIRICEN. DIOECESIS.

Monet quod faciant obseruari ordinationem factam de Vv. Ymilicen Electo, quòd indebitè sit ad ordines promotus, & illicitè electus.

DILECTVS filius Vv. Ymilicen. Canonicus nostro dudum Apostolatui reserauit: quod Ymilicen Ecclesia suo viduata pastore, Concanonici sui de substituendi pastoris electione tractantes, ipsum vnanimiter elegerunt. Qui cùm esset citra sacros ordines constitutus, ven. frater noster Cassellen. Archiepiscopus Metropolitanus eorum, Episcopo Rossen mandauit, vt eum vno eodemque die ad tres sacros ordines promoueret; quòd

O

cùm ille non auſu proprio, ſed de mandato ipſius Archiepiſcopi perfeciſſet, demum idem Archiepiſcopus requiſitus, conſecrationis ei munus, huiuſmodi ordinationis occaſione prætenſa impendere recuſauit. Vnde fuit nobis humiliter ſupplicatum, vt ſuper hoc circa præfatum. Vv. dignaremur de benignitate ſedis Apoſtolicæ diſpenſare. Maximè cùm ad ordines ita ſuſcipiendos, non ex voluntatis propriæ diceretur feſtinantia properaſſe, ſed tam de magna neceſſitate, quàm de vtili prouidentia penè omnium ibi perſentium ſe permiſerit taliter ordinari: pro eo quod Eccleſiæ Ymilicen. multiplex periculum imminebat, ſi eiuſdem Vv. citra Presbyteratus officium ordinatio differetur. Licèt autem contra normam Eccleſiaſticam in facto ipſo enormiter fuiſſet exceſſum, de miſericordia tamen quæ ſuperexaltat iudicio ven. fratri noſtro Armachano Archiepiſcopo, & ... Epiſcopo Miden. & dilecto filio Archidiacono Armachan. dediſſe recolimus in mandatis. Vt inquiſita ſuper præmiſſis diligentiùs veritate, ſi rem inuenirent taliter ſe habere, ac eundem Vv. aliàs idoneum, & vtilem Eccleſiæ Ymilicen. diſpenſatiuè ipſi tribuerent licentiam conſecrandi: & quidquid in hoc per eundem inuenirent Archiepiſcopum attentatum, per ſuas nobis litteras intimarent; vt per eorum relationem certiores effecti, prouidere in eo, ſicut eſſet expediens, curaremus. Ipſi verò vocatis, quos nouerant euocandos, & inueſtigata pleniùs veritate, depoſitiones teſtium productorum vtrimque ad noſtram præſentiam tranſmiſerunt. Quibus inſpectis intelleximus euidenter: quòd celebrata de prædicto Vv. electione, cùm die ſequenti fuiſſet idem Vv. à ſupradicto Roffen. Epiſcopo ad ordinem Subdiaconatus promotus; idem Epiſcopus Archidiacono, & Canonicis Ymilicen. ſeorſim vocatis dicens, quòd propter turbationē terræ ac multos maliuolos, qui eidem Vv. inſidias præparabant, nolebat ipſum citra ordinem Presbyteratus relinquere. Iuramento firmauit id ſupradictum Archiepiſcopum, tam metu mortis ipſius Vv. quàm propter imminens periculum Ymilicen. Eccleſiæ præcepiſſe; & quòd Officialis eiuſdem Archiepiſcopi, ex parte ipſius, Epiſcopo memorato inhibuit, ne iam dictum Vv. iam in Subdiaconum ordinatum, tunc ad vlteriores ordines promoueret. Cui eodem Epiſcopo reſpondente, quòd plus Archiepiſcopo, quòd hoc ei ore ſuo mandauerat, quàm illi crederet in hac parte; extenſa ſuper altare manu per Sacroſancta iurauit, quòd id mandauerat Archiepiſcopus ſæpedictus, & ſic in Diaconem, & presbyterum Vv. ſæpedictum promouit. Probatum inſuper ſufficienter inuenimus; quòd dictus Archiepiſcopus Ioanni Decano de Hely, iniunxit, vt præfato Epiſcopo inhiberet, ne dictum Vv. eo die quo ad tres ordines promotus extitit, niſi ad Subdiaconatus ordinem promoueret, eidem Vv. nihilominus inhibendo, ne ſe promoueri vlteriùs pateretur. Verùm cùm idem Decanus ad Ymilicen. Eccleſiam acceſſiſſet, tam ſæpedicto Epiſcopo, qui iam Subdiaconos ordinarat, vocatis his qui erant in Diaconos promouendi, & ſilentio cunctis indicto; ex parte Dei, ac Archiepiſcopi Caſſellen. inhibuit, ne iamdictum Vv. ad vlteriores ordines promoueret, quàm præfato Vv. ne ſe promoueri vlteriùs ſuſtineret. Conſtitit quoque nobis ex litteris Iudicum prædictorum; quòd ſæpefatus Epiſcopus interrogatus in iure reſpondit: quòd Archiepiſcopus non mandarat eidem, vt Vv. eodem die ad tres ordines promoueret, ſed ex verbis Archiepiſcopi eum credidit illud velle: hoc idem etiam dictus Epiſ-

copus per suas nobis litteras intimauit. Præterea ex ipsorum Iudicum litteris intelleximus: quòd idem Episcopus vltrò iurauit in iure, quòd vniuersa quæ continebantur in eiusdem Vv. attestationibus vera erant. Ex litteris quoque tam supradicti Archiepiscopi, quàm Capituli Ecclesiæ Ymilicen. accepimus, quòd cùm tam super electione ac ordinatione sæpedicti Vv. quàm etiam super quibusdam eius excessibus in Concilio apud Kelmoelloco celebrato coram præfato Archiepiscopo, inter dictum Vv. & Canonicos questio suborta fuisset, & demum ab vtraque parte ad nostram audientiam appellatum. Idem Vv. non expectato termino, quem appellationi suæ duxerat præfigendum, supradictas à nobis litteras veritate tacita imperrauit. Cùm igitur ex præmissis nobis constiterit, sæpedictum Roffen. Episcopum in pluribus deliquisse; tum quia sine mandato Archiepiscopi, sicut ipse confessus extitit, ad huiusmodi ordinationem inordinatè processit; tum quia, etsi de Archiepiscopi mandato constaret, cùm illi huiusmodi dispensatio à Canone minimè sit permissa, quam ad solum Romanum Pontificem non est dubium pertinere; ipsi obtemperare non debuit in hac parte. Tum etiam quia cùm reatu periurij sæpius variauit, iurando priùs quòd Archiepiscopus id præceperat, & postea quòd illud non mandauerat in iudicio confitendo: Ipsum de fratrum nostrorum consilio tamdiu ab ordinandi suspendimus potestate, donec nostram meruerit gratiam obtinere. Sæpedictum quoque Vv. per falsitatis suggestionem, & suppressionem etiam veritatis, litteras supradictas à nobis intelleximus extorsisse. Suggessit siquidem nobis supradictum Archiepiscopum Episcopo memorato mandasse, vt ipsum vno die ad tres ordines promoueret, de quo nobis non extitit facta fides; quinimo contrarium, quòd videlicet Archiepiscopus id prohibuerit, fuit manifestè probatum. Nonnulla quoque vera suppressit; quòd videlicet tam Episcopo memorato, quàm sibi fuerit ex Archiepiscopi parte prohibitum, ne promoueretur nisi ad Subdiaconatus ordinem illo die; quódque coram Archiepiscopo super electione, ac ordinatione ipsius questio mota fuisset, & tam à se ad certum terminum, quàm ab Ymilicen. Canonicis appellatum. Sed nec, sicut asseruit, quòd vrgens necessitas Ymilicen. Ecclesiæ id exposceret, demonstrauit. Cùm igitur illa expresserit, & suppresserit, quæ si fuissent tacita, vel expressa tales litteras minimè dedissemus; per quod apparet ipsum extitisse indignum gratia, quam duxeramus ei ex benignitate Apostolica faciendam, & eundem constet nimis præsumptuosè ad supradictos ordines irrepsisse; ab executione Diaconatus, & Presbyteratus ordinum, donec à nobis misericordiam obtinuerit, decreuimus manere suspensum: super electione de ipso ad Ymilicen. Ecclesiam illicitè celebrata; perpetuum illi silentium imponentes. Quia verò præfatum Archiepiscopum circa hæc non inuenimus deliquisse, ipsius innocentiam commendamus. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus quod à nobis est sententialiter diffinitum, faciatis appellatione remota inuiolabiliter obseruari. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum Lateran. Nonis Ianuarij, Pontificatus nostri, Anno xiij.

EPISTOLA CXCVI.

EPISCOPO, ET GERVASIO ARCHIDIACONO SVESSIONEN, ET ABBATI VALLIS CLARÆ CISTERCIEN. ORDINIS LAVDVNEN. DIOECESIS.

Vt confirment, vel infirment Iudicum delegatorum proceſſum, & probationes admittant.

DILECTVS filius Iacobus electus S. Petri ad montes ad Apoſtolicam ſedem accedens, grauem querelam contra dilectos filios ... Moliſmen. Abbatem, & I. Archidiaconum Cathalaunen. expoſuit, aſſerens eos aduersùs ipſum in cauſa ſua, quæ fuerat illis commiſſa, perperam proceſſiſſe. Cúmque dilectus filius T. Clericus Cathalaunen. Diœceſis cum litteris eorundem continentibus cauſæ proceſſum ad noſtram præſentiam acceſſiſſet, & idem Iacobus niteretur proceſſum ipſum multipliciter improbare, relationem eorum in quibuſdam aſſerens eſſe falſam. Nos quia præfatus Clericus non habebat niſi ad contradicendum, vel imperrandum mandatum, ad maiorem cautelam proceſſum ipſum, nec confirmandum decreuimus, nec caſſandum: per Apoſtolica ſcripta mandantes; quatenus partibus conuocatis, & auditis hinc inde propoſitis, ſi præfatos iudices inueniretis rationabiliter proceſſiſſe, ipſorum confirmeris proceſſum, & faciatis illum per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo firmiter obſeruari. Alioquin eo, ſicut iuſtum fuerit, irritato iuxta formam priorum litterarum, in cauſa procedatis eadem, facientes quod decreueritis firmitatem debitam obtinere. Si quos autem ex Monachis propter hoc inueneritis excommunicationis vinculo innodatos, ſecundùm formam Eccleſiæ abſoluatis; iniungentes eiſdem, quod de iure fuerit iniungendum. Quia verò ſæpe contingit, quòd contra falſam aſſertionem iniqui iudicis innocens litigator veram non poteſt negationem probare, cum negantis factum per rerum naturam nulla ſit directa probatio. Ne falſitas veritati præiudicet, aut iniquitas præualeat æquitati, neceſſarium videtur, & æquum; vt cùm quis legitimam exceptionem opponit illam probare paratus, vel ad declinandum iudicium, vel ad intentionem alterius elidendam, ſi forſan verbo, vel facto ab illa receſſerit, vel eam non probauerit infra terminum competentem, à iudice præfigendum, modeſtus iudex non ante procedat, quàm ſuper hoc inſtrumentorum, vel teſtium cautelam adhibeat opportunam, per quam, ſi neceſſe fuerit, poſſit de veritate conſtare. Vt ſi contra relationem, ſeu proceſſum ipſius fuerit ſuborta contentio, huiuſmodi probationibus ipſius iudicis poſſit aſſertio roborari: quatenus hoc adhibito moderamine, ſic honeſtis, & diſcretis differatur iudicibus, quòd per improuidos, & iniquos innocentum iuſtitia non lædatur, neve iudicialis vileſcat auctoritas, cùm de litigatoris improbitate conſtiterit aduersùs aſſertionem iudicis temerè prærumpentis, iuxta ſuperioris arbitrium digna poterit animaduerſione puniri. Teſtes autem qui fuerint nominati ſi ſe gratia odio, vel timore ſubtraxerint per cenſuram eandem appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes his exequendis

potueritis interesse: tu frater Episcope cum eorum altero ea, &c. Datum Lateran. Nonis Ianuarij, anno tertiodecimo.

EPISTOLA CXCVII.

PRIORI ET FRATRIBVS SANCTORVM QVATVOR CORONATORVM.

Eos & Conuentum Lateran. super iure, & vsu Parrochiæ concordat.

CVM super vsu, & iure Parrochiæ inter vos & ... Priorem, ac Conuentum Lateranen. controuersia verteretur, dilectum filium nostrum C. Titulo Sanctorum Ioannis & Pauli Presbyterum Card. dedimus partibus auditorem. Qui petitiones audiuit, & testes vtrimque recepit, ac demum attestationibus publicatis, & exhibitis instrumentis, nos ad talem concordiam, vos, & ipsos induximus. Vt videlicet vos non extendatis ius, & vsum Parrochiæ, citra Ecclesiam Sancti Nicolai de formis ex parte illa, nec citra arcum Ioannis Basilij ex parte altera intra formam: & ipsi similiter, vltra eosdem terminos versùs vos, ius, & vsum Parrochiæ non extendant. Hanc ergo concordiam à nobis pro bono pacis prouisam, & à vobis, & illis sponte receptam, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus: ita vt per eam non derogetur in alijs limitationi Parrochiæ, quam fœlicis memoriæ Calixtus Papa suo priuilegio designauit. Statuentes, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prouisionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. ij. Idus Decembris, Pontificatus nostri, anno xiij.

EPISTOLA CXCVIII.

MAGISTRO ET FRATRIBVS MILITIÆ TEMPLI IN VNGARIA CONSTITVTIS.

Confirmat commutationem super decimis factam ab eis cum Episcopo Zagabriensi.

IVSTIS petentium desiderijs dignum est nos facilem præbere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis petitionibus inclinati, commutationem inter vos, & ven. fratrem nostrum Zagabriensem Episcopum, super quibusdam decimis, & alijs rebus initam, sicut piè, ac prouidè facta est, & in autentico super hoc confecto pleniùs continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. xj. Kal. Februarij, Pontificatus nostri, anno tertiodecimo.

EPISTOLA CXCIX.

EISDEM.

Confirmat donationes eis factas à Rege Vngariæ.

SOLET annuere sedes Apostolica pijs votis, & honestis petentium precibus fauorem beniuolum impertiri. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis petitionibus inclinati, locum S. Martini cum appenditijs suis, villas, possessiones, & alia vobis à charissimo in Christo filio nostro .... Illustri Rege Vngariæ pia deuotione collata, sicut ea iustè ac pacificè possidetis, & in ipsius authentico super hoc confecto pleniùs continetur, vobis, & per vos domui vestræ, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. hanc paginam, &c. vsque, incursurum. Datum, vt in alia.

EPISTOLA CC.

ABBATI ET CONVENTVI SIMIGIEN.

Recipit eos, & Monasterium sub protectionem B. Petri sub annuo censu vnius Fertonis.

CVM à nobis petitur quod iustum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras, & Simigien. Monasterium, in quo diuino estis obsequio mancipati, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Libertates, & immunitates à Regibus, & Principibus Monasterio vestro concessas: dignitates quoque, ac antiquas, & rationabiles consuetudines obtentas, & hactenus obseruatas, auctoritate vobis Apostolica confirmantes. Ad indicium autem huius nostræ protectionis, & confirmationis perceptæ; Fertonem Auri gratis oblatum, nobis, & successoribus nostris annis singulis persoluetis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. vij Kal. Februarij, Pontificatus nostri, anno xiij.

EPISTOLA CCI.

MAGISTRO PETRO BOIOL CANONICO LEMOVICEN.

Confirmatur inuestitura de Prabendis Lemonicensib. à Cardinali Legato facta.

PROPOSVISTI dudū coram dilecto filio P. Sanctæ Luciæ ad septa solis Diacono Card. quem tibi, & ... Pœnitentiario Lemouicen. concessimus audi-

torem. Quòd cùm dilecto filio nostro G. Sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Card. tunc in partibus illis Apostolicæ sedis Legato, quidam de Lemouicen. Canonicis supplicassent, vt in eorum Ecclesia, quæ debito fraudabatur seruitio, Clericos ordinaret; pro te, ac Magistro A. scriptore nostro preces specialiter porrigentes. Ipse Lemouicen Ciuitatem ingressus, Canonicos interpositis precibus monuit, vt vos reciperent in socios, & in fratres, maximè cùm quinque Prebendæ, vel quatuor, ab vltima ipsius Ecclesiæ ordinatione vacassent. Qui monitione ipsius deuotè suscepta; delibetatorias inducias petierunt: post quas primò, & secundò concessas, eis non curantibus respondete, de Præbendis Lemouicen. vos inuestiuit Card. prædictus, stallum in choro, & locum in Capitulo vobis præcipiens assignari; quod quorundam impediente malitia, non extitit executioni mandatum. Vnde cum instantia postulasti, vt quod à Legato factum fuerat, faceremus firmitatem debitam obtinere. Verùm Pœnitentiarius proposuit ex aduerso; quòd antequam Legatus Præbendas contulisset easdem, Lemouicen. Capitulum ab eius grauamine appellauit, tam Episcopi, quàm multorum Canonicorũ Lemouicen. qui erant in exercitu contra hæreticos absentiam allegando. Asseruit insuper facultates Ecclesiæ diminutas, & vos sufficienter in alijs Ecclesijs Præbendatos: proponens te fore Simoniacum, & ingratum Lemouicen. Ecclesiæ, ac eo tempore quo fueras de Præbenda Lemouicen. Ecclesiæ inuestitus, excommunicatum ab eodem Episcopo extitisse. His autem, & alijs per Cardinalis relationem auditis, cùm conuenissemus postmodum eundem Pœnitentiarium per nos ipsos, per responsiones ipsius cætera esse friuola, præter id quod de sententia excommunicationis contra te proposuerat, intelleximus euidenter. Vnde ven fratri nostro ... Archiepiscopo, & dilectis filijs Magistro M. Canonico Bituricen. & H. Cellarario S. Frontonis Petragoricen. dedimus in mandatis, vt nisi Pœnitentiarius infra mensem post commonitionem eorum, te legitimè à sæpefacto Episcopo tempore inuestituræ tuæ excommunicatum fuisse, probaret, quod per dictum Legatum de te factum extiterat, sublato appellationis obstaculo confirmarent. Si verò probaret te excommunicatum tunc temporis extitisse, non postponerent quod de te factum fuerat reuocare. Qui mandatum Apostolicum exequentes, vtriusque partis receptis testibus, & confessionibus, ac allegationibus intellectis: eandem causam sufficienter instructam, ad nostrum remiserunt examen. Cùm autem propter hoc nuper tam tu, quàm dilectus filius G. Lemouicen. Capituli procurator, in nostra fuissetis præsentia constituti, & acta ipsa inspici fecerimus diligenter. Per Pœnitentiatij testes intelleximus factam fidem, quòd Lemouicen. Episcopus pluribus annis antequam tu de præbenda iamdicta fueris inuestitus, Clericos, & Burgenses Castri Lemouicen. & te nominatim, quem eorum dicebat consiliarium, & fautorem, vinculo excommunicationis astrinxit. Per testes verò tuos extitit manifestè probatum; quòd etsi dictus Episcopus in Burgenses, & eorum fautores excommunicationis sententiam tulerit, & tu apud fidem Apostolicam adiutor extiteris eorundem. Idem tamen Episcopus generaliter vniuersos Burgenses, & eorum fautores, tam Clericos, quàm Laicos ante tres annos absoluit, quibusdam Presbyteris vsque ad certum tempus retentis, qui contra interdicti sententiam præsumpserant celebrare; quódque idem Episcopus

tibi communicauit poſtea, in Eccleſia, & in menſa. His igitur & alijs, quæ fuerunt hinc inde propoſita, intellectis, quia iuxta mandati noſtri tenorem te inueſtituræ tuæ tempore, à præfato excommunicatum Epiſcopo extitiſſe dictus Pœnitentiarius, ſicut obtulerat, non probauit. Cùm ex aduerſo de abſolutione, ac communione dicti Epiſcopi fuerit facta fides: Quod per dictum Legatum de te factum eſt, de fratrum noſtrorum conſilio, per diffinitiuam ſententiam duximus approbandum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem, &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. viiij. Kal. Februarij, Pontificatus noſtri, Anno tertiodecimo.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem fere modum Decan. & ... Subdecan. Pictauen. & Magiſtro Americo de Longouado Canonico Petragoricen.

PROPOSVIT olim dilectus filius Magiſter Petrus Boiol Clericus, ven. fratris noſtri Epiſcopi Tuſculan. coram dilecto filio P. S. Luciæ ad ſepta ſolis Diacon. Card. quem ſibi & ... Pœnitentiario Lemouicen. &c. In eundem ferè modum, vt in alia, vſque approbandum. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum faciatis appellatione remota inuiolabiliter obſeruari. Eidem Magiſtro P. ſtallum in Choro, & locum in Capitulo aſſignantes. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnis, &c. Duo veſtrum ea, &c. Datum Lateran. vj. Kal. Februarij, Anno tertiodecimo.

EPISTOLA CCII.

MAGISTRO ANDREÆ SCRIPTORI NOSTRO CANONICO LEMOVICEN.

Super eodem.

PROPOSVIT dudum dilectus filius Magiſter P. Clericus ven. fratris noſtri Epiſcopi Tuſculanen, &c. vt in prima vſque ordinaret, pro te, ac eodē Magiſtro preces ſpecialiter porrigentes, &c. In eundem ferè modum, vt in alia, vſque, intelleximus euidenter. Cùm ergo dilectus filius G. Lemouicen. Capituli procurator, propter hoc nuper apud ſedem Apoſtolicam conſtitutus, contra te nihil prorſus obiecerit, nos quod per dictum Legatum de te factum eſſe dignoſcitur, de fratrum noſtrorum conſilio duximus per diffinitiuam ſententiam approbandum. Nulli ergo, &c. hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere, vel ei, &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. x. Kal. Februarij, Pontificatus noſtri, Anno xiij.

Scriptum est super hoc maiori Archidiacono, Cantori, & Magistro Manfredo Canonico Bituricen.

PRoposvit olim dilectus filius Magister P. Clericus, &c. vt in alia in eundem ferè modum, vsque euidenter. Cùm ergo dilectus filius G. Lemouicen. Capituli procurator, propter hoc nuper ad sedem Apostolicam constitutus, contra prædictum Magistrum Andream, nihil prorsus obiecerit; nos, &c. vt in alia, vsque approbandum. Ideóque discretioni vestræ, per Apostolica scripta mandamus: quatinus quod à nobis, &c. vt in alia, vsque obseruari. Eidem Magistro Andreæ stallum in Choro, &c. vt in alia, vsque compescendo. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum ea, &c. Datum, vt in prima præcedenti per totum.

EPISTOLA CCIII.

Abbati et Conventvi S. Stephani Divionen. Lingonen. Dioecesis.

Eos absoluit ab omni pulsatione Heruei Monachi ad Monasterium Sanctæ Genouefæ relegatum.

CVm Herueus, & R. Canonici Ecclesiæ vestræ pro se, ac dilectus filius Magister Hugo Procurator vester pro vobis, in nostra essent præsentia constituti. Nos intellecto inquisitionis processu, quæ contra ipsum Her. ad ven: fratrem nostrum ... Lingonen. Episcopum, & dilectum filium Virziliacen. Abbatem emanarat à nobis; ab ipso Her. pro eo quod erat vinculo excommunicationis astrictus, quòd nostris mandatis pareret recipi fecimus corporaliter iuramentum. Et eidem iniunximus viua voce, vt ad Monasterium S. Genouefæ Parisien. accederet, quatinus in eo dignos pœnitentiæ fructus perageret, & etiam regularia quæ nondum plenè nouit disceret instituta, emendando in Melius vitam suam. Quod licèt idem primitiùs acceptarit, spiritu tamen postmodum suo ductus, à nobis illicentiatus recessit, ad præfatum S. Genouefæ Monasterium, à nobis super receptione sua litteris non obtentis. Nos igitur quieti Monasterij vestri paterna volentes sollicitudine præcauere, ipsum Her. à præfato Monasterio, Prioratibus, & eius Obedientijs remouentes; vos & Monasterium ipsum, Obedientias, ac Prioratus pertinentes ad illud, ab impetitione dicti R. tam super receptione sua, quàm expensis, & alijs super quibus vos hactenus fatigauit, decernimus absolutos. Nulli ergo, &c. hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, vel ei, &c. vsque incursurum. Datum Lateran. vij. Kal. Februarij, Anno xiij.

EPISTOLA CCIV.

Abbati et Conventvi S. Bertini.

Ne Abbas pro benedictione consuetudinem vllam persoluat.

IVstis petentium desiderijs dignū est nos facilem præbere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Ea

propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, auctoritate vobis præsentium indulgemus. Ne vel Episcopo, aut Archidiacono, seu Capitulo Morinen. pro consequenda benedictione Abbatis Monasterij vestri, qui benedicendus pro tempore fuerit, Capam sericam, palefridum, pastum, & his similia, seu aliam consuetudinem persoluatis. Districtiùs inhibentes, ne ipsi à vobis ea exigere, vel extorquere præsumant, sed munus benedictionis Abbati, ab eodem Episcopo gratis, & sine prauitate qualibet impēdatur. Alioquin liceat vobis quemcúmque malueritis Catholicum adire antistitem, gratiam, & communionem Apostolicæ sedis habentem; qui nostra fretus auctoritate, ipsi electo munus benedictionis impendat. Ita tamen quòd per hoc, nullum Morinen. Ecclesiæ imposterum præiudicium generetur. Nulli ergo, &c. hanc paginam nostræ concessionis, & inhibitionis infringere, vel ei, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. ij. Kal. Februarij, anno xiij.

EPISTOLA CCV.

EISDEM.

Irritat collationem beneficiorum non vacantium, & eisdem indictas pensiones.

CVM ex iniuncto nobis Apostolatus officio Ecclesiarum omnium sollicitudinem gerere teneamur; ea corrigere nos oportet, quæ interdum in grauamen ipsarum temerè, seu etiam improuidè attentantur. Sanè ad audientiam nostram vobis referentibus est delatum; quòd ad importunam instantiam nobilium, & potentium, & etiam Prælatorum, quibusdam beneficia non vacantia promisistis, annuam pensionem eisdem ipsorum nomine concedentes, in vestri Monasterij læsionem. Quia igitur id contra statuta Lateranen. Concilij noscitur attentatum, promissiones huiusmodi decernentes irritas, & inanes, & pensiones concessas beneficiorum non vacantium nomine non soluendas. Auctoritate præsentium districtiùs inhibemus, ne contra præfatum Concilium beneficia promittere non vacantia, vel pensionem cuiquam taliter assignare de cætero præsumatis. Nulli ergo, &c. hanc paginam nostræ constitutionis, & inhibitionis infringere, vel ei, &c. vsque incursurum. Datum Lateran. &c. vt in alia per totum.

EPISTOLA CCVI.

EISDEM.

Confirmat quasdam possessiones.

SOLET annuere sedes Apostolica pijs votis, & honestis petentium precibus fauorem beniuolum impertiri. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, terragium, & decimam de Felchinel, quæ vobis R. de Alneto Miles pia liberalitate donauit: terram quoque quam à G. Bacon laico acquisistis, terram etiam, & mansuras

Monasterio vestro in eleemosinam, à Gi. de Clusa collatas, sicut ea omnia iustè, ac pacificè possidetis, vobis, & per vos eidem Monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem, &c. vsque incursurum. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA CCVII.

VNIVERSIS MONACHIS OBEDIENTIARVM MONASTERII SAXIVIVI.

Vt transferat se aliò Abbas Monasterij reformandi ab eius habitantibus impeditus.

VANTVM & quamdiu laborauerimus pro reformando statu Monasterij Saxiuiui, vestra deuotio non ignorat. Licèt etiam ad id dilectus filius ... Abbas vester operam adhibuerit diligentem, & non parùm profecerit super eo; quorundam tamen habitantium in eodem impediente nequitia, qui ei nō solùm inobedientes, & rebelles existere præsumpserunt, contra ipsum multa nequiter machinando: verùm etiam mortis periculum detestandis conspirationibus intentarunt; non potest perficere quod incepit. Vnde non absque dolore dicere possumus cum Propheta, curauimus Babilonem, & non est sanata, quia impij cùm venerint in profundum peccatorum contemnunt, vt qui in sordibus sunt sordescant adhuc. Cùm igitur dictus Abbas in præfato Monasterio Saxiuiui proficere nequeat, illorum tanquam olla succēnsa subbuliente malitia: Qui cùm sint origine fuliginates confisi de potentia propinquorum non verentur contra stimulum calcitrare, excutientes à ceruicibus iugum obedientiæ insolenter. De fratrum nostrorum consilio ita duximus prouidendum, vt ad aliquam eiusdem Monasterij obedientiam ad hoc aptam, cum deliberatione seniotum & saniorum, eiusdem Cœnobij Monachorum se transferre procuret; illis secum in Dei seruitio aggregatis, qui sub iugo Monasticæ regulæ dignū Deo cupiunt impendere famulatum: cui omnes eiusdem professionis, & ordinis fratres, tanquam Abbati suo intendant humiliter, & deuotè, in loco huiusmodi de nostra licentia commoranti. Aliquos verò de grauioribus fratribus dimittat apud Ecclesiam Saxiuiui, per quos locus ipse regatur. Supradictæ verò peruersitatis actores tamdiu tanquam anathematisatos, & maledictos ab omnibus volumus & mandamus arctiùs euitari, & à Monasterio supradicto manere deiectos: donec illam eidem Abbati satisfactionem obtulerint, quam de grauiorum ipsius fratrum consilio meritò valeat acceptare. Ita videlicet quòd postquam eadem fuerit prout decet exhibita, ipsos in loco quem elegerit secum, vel etiam in Ecclesia Saxiuiui commorari nullatenus patiatur; sed eosdem in alijs locis collocet, in quibus sua possint peccata deflere. Quocirca vniuersitati vestræ, per Apostolica scripta præcipientes mādamus, quatenus quod à nobis est prouida deliberatione prouisum, vos prompta deuotione seruetis: & præfato Abbati vestro, in loco quem elegerit ad exhibendū dignum Domino famulatum, obedientiam, & reuerentiam impendatis, tam debitam, quàm deuotam. Datum Lateran. xij. Kal. Martij, Pontificatus nostri, anno xiij.

EPISTOLA CCVIII.

ABBATI DE RIEVALL. CISTERCIEN. ORDINIS EBORACEN. DIOECESIS, ET DECAN. ET THESAVRARIO EBORACEN.

Vt Hospitalitatis vsibus quandam Ecclesiam deputent.

CVM dilecti filij ... Prior & Canonici Gisebumen. qui,sicut ex multorum testimonio litterarum accepimus, omni petenti se tribuunt, & bona sua Hospitalitatis vsibus applicãt incessanter; ita quod nullus recedit vacuus ab eisdem: vt Hospitalitatis vberiùs exequantur officium, nobis humiliter supplicarunt. Vt Ecclesiam de Hesel,quam de mandato nostro bonæ memoriæ Magistro Britio Subdiacono, & Notario nostro liberaliter contulerunt, deputare Hospitalitatis vsibus dignaremur. Nos eorum precibus inclinati, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatenus cùm per vicinitatem loci veritatem possitis super hoc pleniùs indagare,dictam Ecclesiam, si sinè scandalo fieri poterit,auctoritate nostra Hospitalitatis vsibus,sublato appellationis obstaculo applicetis, Ministro eiusdem congrua sustentatione de ipsius prouentibus reseruata. Contradictores autem siqui fuerint, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescatis.Quòd si non omnes,&c. Duo vestrum ea,&c. Datum Lateran. Idus Decembris, Anno xiij.

EPISTOLA VLTIMA.

MORINEN. EPISCOPO ET MORINEN. ET SANCTI AVDOMARI MORINEN. DIOECESIS DECANIS.

Vt quarundam Ecclesiarum S. Bertini Monasterij Capellanis congruam portionem assignent, reliquis reditibus Monasterio relictis.

EX parte dilecti filij Abbatis & Conuentus S.Bertini fuit nobis humiliter supplicatũ,vt cum quædã Parrochiales Ecclesiæ ipsis fuerint in eleemosinam assignatæ,vt in vsus suos & pauperum prouentus cederent earundem; & ipsæ ante paucos annos ita pauperes fuerint, quòd ipsorũ Monasterium in eisdem seruientibus necessaria ministrarit,& nunc, diuina disponẽte clementia, frequentatione, ac multiplicatione hominum valde sint in temporalibus augmentatæ,ipsos faceremus diuitiarum esse participes,qui fuerunt socij paupertatis. Cùm igitur satis congruat rationi, vt sint emolumenti participes, qui oneris fuere consortes: discretioni vestræ per Apostolica scripta mãdamus; quatenus earundem Ecclesiarum facultatibus diligenter inspectis, secundùm eas ipsarum seruitoribus assignetis ad sustentationẽ eorum honestam & congruam, sublato appellationis obstaculo; portionem,vt reliquum ad vsum prædictorum fratrum cedat, & pauperum; iuxta desiderium & voluntatem illorum, qui eis præfatas Ecclesias contulerunt. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Quòd si non omnes, &c. tu frater Episcope cum eorum altero, ea nihilominus exequaris. Datum Lateran, xij. Kal. Martij, Pontificatus nostri, Anno xiij.

Explicit liber primus.

INNOCENTII III. PONTIFICIS MAXIMI. EPISTOLARVM LIBER II.

REGESTI XIV. *Anni Pontificatus 14.*

EPISTOLA PRIMA.

EPISCOPO BASILIEN. ET ∴ DE LVZILA, ET ∴ DE TANNIBACH ABBATIBVS CISTERCIEN. ORDINIS CONSTANTIEN. ET BASILIEN. DIOECESVM.

Confirmat electionem Præpositi Constantiensis à maiori parte Capituli factam.

DILECTVS filius Vvalterus Constantien. Præpositus nuper proposuit coram nobis; quòd Constantien. Præpositura vacante, cùm eiusdem Canonici ad celebrandam electionem Præpositi conuenissent, vota diuidi contigit eorundem. Et tredecim ex præsentibus Canonicis, quorum erant quinque Presbyteri, ac tres Diaconi, & quinque Subdiaconi, eundem Vvalter. concorditer eligentibus; sex alij, quorum vnus erat Decanus & Presbyter, & quatuor Subdiaconi, ac vnus Acolitus, vota sua in A. Præpositum de Sindoluingen. & Ecclesiæ supradictæ Canonicum contulerunt. Et subsequenter prædictus A. vocem ad nos appellationis emisit, ne ven. frater noster Constantien. Episcopus ad examinandum, seu confirmandum electionem ipsius Vv. procederet inhibendo. Sed Episcopus electionem ipsam, vt pote à maiori parte Capituli celebratam, nihilominus confirmauit. Cùm autem dictus Vv. nuper electionem ipsam auctoritate peteret apostolica confirmari: præfatus A. quasdam causas proposuit, propter quas eandem asseruit reprobandam. Quia videlicet electores ipsius Vv. non fuerant, iuxta Ecclesiæ consuetudinem, in virtute obedientiæ requisiti: & quia idem Vvalterus erat vltimus in Capitulo, & nondum integrum

stipendium obtinebat, nec etiam ad dispensationem Præpositurę videbatur idoneus, cùm nondum domui suæ bene præpositus extitisset, & quoniam ad carnales preces Episcopi fuerat nominatus. Item quia post appellationem ad nos interpositam eius fuerat electio confirmata, & ipse ante confirmationem obtentam, stallum sibi Præpositi vsurpauit. Ad hæc autem ex ipsius Vv. fuit parte responsum; quòd etsi Canonici non fuerint adiurati, ex eo tamen eius non debebat electio vitiari, quæ aliàs fuerat Canonicè celebrata. Sed nec id ei nocere debebat, quòd fuerat vltimus in Capitulo, cùm & inferiores loco, dummodo aliàs reputentur idonei, ad dignitates eligi non sit in sacris Canonibus interdictum: maximè cùm dictus Vv. illius ætatis existat, quæ in eo sufficeret, si fuisset ad Episcopatū electus. Qui curam quoque rei familiaris prouidè habuisse dignoscitur, dum scolasticis studijs laudabiliter insudauit. Nec preces ab Episcopo memorato interpositæ, carnales sunt reputandæ, quas pro digno dignoscitur porrexisse. Propter appellationem etiam interpositam, minimè videbatur confirmatio Episcopi reuocanda, cùm id ei licere prima facie videretur, ex eo quòd à maiori, & saniori parte Capituli eadem videbatur electio celebrata: cùm in Lateranen. Concilio inueniatur expressum, vt nisi à paucioribus, & inferioribus aliquid rationabiliter obiectum fuerit, & ostensum, semper appellatione remota præualeat, & suum consequatur effectum, quod à maiori, & saniori parte Capituli fuerit constitutum. Quinimò etsi Episcopus minùs prouidè processisset, id eidem Vv. officere non debebat. Præterea etsi processus Episcopi foret per appellationem huiusmodi retractandus, eadem tamen electio, vtpote à maiori, & saniori parte Capituli celebrata; à nobis confirmari debebat. His igitur, & alijs intellectis, quæ vtraq; pars proposuit coram nobis: De fratrum nostrorum consilio, electionem de ipso Vv. celebratam, duximus confirmandam: memorato A. super hoc silentium imponentes. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatenus quod à nobis est sententialiter diffinitum, faciatis per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Quòd si non omnes, &c. Tu ea frater Episcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. viij. Kal. Martij, Pontificatus nostri, Anno quartodecimo.

EPISTOLA II.

VVALTERO PRÆPOSITO CONSTANTIEN.

Super eodem.

IN nostra nuper proposuisti præsentia constitutus; quòd Constantien. Præpositura vacante, cùm eiusdem Canonici ad celebrandam electionem Præpositi conuenissent, vota diuidi contigit eorundem: Et tredecim ex præsentibus Canonicis, quorum erant quinque Presbyteri, ac tres Diaconi, & quinque Subdiaconi, te concorditer eligentibus, &c. In eundem ferè modum, vt in alia. Vsque, silentium imponentes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ diffinitionis, & confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque incursurum. Datum, vt in alia.

EPISTOLA III.

ARCHIEPISCOPO TOLETAN. ET TIRASONEN. COLIMBRIEN. ET ZAMOREN. EPISCOPIS.

Ad precem Fernandi primogeniti Regis Castellæ mandat, vt subditos ad bellum contra Sarracenos moneant & hortentur, sub peccatorum remissione.

SIGNIFICAVIT nobis dilectus filius F. primogenitus charissimi in Christo filij nostri A. Illustris Regis Castellæ: quòd ipse militiæ suæ primitias omnipotenti Deo desiderans dedicare, ad exterminandum inimicos Christi de finibus hæreditatis ipsius, quam impiè occuparunt, intentionis studium toto conamine satagit impartiri. Suppliciter postulans, & deuotè requirens, vt ei, ad hoc opus feliciter consummandum, & nos ipsi Apostolicum impendamus suffragium, & ab alijs faciamus opportunum subsidium exhiberi. Nos igitur, pium eius propositum in Domino commendantes, fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatenus Reges, & Principes Hispaniæ, qui non sunt cum illis ad treugas obseruandas astricti, ad opus simile peragendum sedulis exhortationibus inducere minimè postponatis. Monentes ex parte Dei, & nostra, subditos vestros in remissionem eius omnium peccaminum iniungendo; vt tam præfato primogenito Regis Castellæ, quàm Regibus, & Principibus alijs ad hoc opus salubriter intendentibus, necessarium impendant auxilium, in rebus pariter & personis, vt per hæc & alia bona quæ fecerint, cœlestis Regni gloriam consequi mereantur. Pari quoque remissione gaudere concedimus peregrinos, qui propria deuotione vndecumque processerint, ad idem opus fideliter exequendum. Cæterùm ne ipsius F. laudabile propositum ab aliquo possit temerè impediri: præsentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus, quatenus si fortè aliquis Regum Hispaniæ, cum quo prædictus Rex Castellæ, treugam, vel pacem firmauit, tempore quo idem Rex, vel filius eius Sarracenos impugnant, ipsum præsumpserit violare: vos eum per censuram Ecclesiasticam, sublato appellationis obstaculo compescatis. Datum Lateran. viij. Kal. Martij, Pontificatus nostri, Anno quartodecimo.

In hunc etiam ferè modum scriptum est, pro charissimo in Christo filio Petro Illustri Rege Aragonum quibusdam Prælatis Hispaniæ.

EPISTOLA IV.

A. ILLVSTRI REGI CASTELLÆ.

De eo quod Epistola Superiori, & Legato in Hispaniam mittendo.

CVM personam tuam inter Christianissimos Reges, & Catholicos Principes, specialis dilectionis prærogatiua in Domino amplexemur; preces ac petitiones tuas, in quibus possumus libenti animo exaudimus, & ad ea gratanter intendimus, quæ serenitati Regiæ nouimus complacere. Sanè venien-

tem ad Apoſtolicam ſedem dilectũ filium ... Palentin. electum nuntium tuum, virum vtique prouidum, & honeſtum, benignè recepimus, & petitiones quas nobis ex parte tua porrexit, libenti animo curauimus promouere. Super eo autem, quòd ex parte tua Legatum requiſiuit à nobis ad partes Hiſpaniæ deſtinandum, ad præſens propter tempora impacata nequiuimus Regiæ ſatisfacere voluntati: ſed opportunitate accepta, petitioni Regiæ dante Domino ſatisfiet. Nos verò ne laudabile tuum, & F. filij tui propoſitum valeat ab aliquibus aliquatenus impediri, ven. fratri noſtro. Archiepiſcopo Toletan. & ... Zamoren. Tiraſonen. & ... Colimbrien. Epiſcopis, noſtris damus litteris in mandatis; vt ſi quis Regum Hiſpaniæ cum quo treugam vel pacem firmaſti, tempore quo tu, vel filius tuus Sarracenos impugnatis, ipſam præſumpſerit violare; ipſi eum per cenſuram Eccleſiaſticam, ſublato appellationis impedimento compeſcant. Monemus igitur ſerenitatem Regiam attentiùs, & hortamur, quatenus in deuotione noſtra, & ſacroſanctæ Romanæ Eccleſię matris tuæ firmiter perſecueres, quia nos in his quæ à nobis ſecundùm Deum duxeris poſtulanda, Regiæ ſerenitati aſſenſum Apoſtolicum libenti animo impendemus. Datum Lateran. viij. Kal. Martij, Pontificatus noſtri, Anno xiiij.

EPISTOLA V.

F. Primogenito Chariſſimi in Chriſto filii noſtri A, Illvſtris Regis Caſtellæ,

Super eodem.

CVM perſonam tuam inter Chriſtianiſſimos Principes ſpeciali prærogatiua in Domino amplexemur: preces ac petitiones tuas, in quibus poſſumus libenti animo exaudimus, & ad ea grataner intendimus, quæ deuotioni tuæ nouimus complacere. Sanè venientem ad Apoſtolicam ſedem, &c. vt in alia vſque promouere. Nos verò ne laudabile tuum, & patris tui propoſitum valeat ab aliquibus aliquatenus, impediri, &c. vſque Hiſpaniæ, cum quo idem pater tuus treugam, vel pacem firmauit, tempore quo ipſe, vel tu Sarracenos impugnatis, &c. vſque compeſcant. Monemus igitur diſcretionem tuam, &c. vt in alia, vſque poſtulanda, tibi aſſenſum Apoſtolicum libenti animo impendemus. Datum Laterani viij. Kal. Martij, Pontificatus noſtri, Anno xiiij.

EPISTOLA VI.

Abbati Eccleſiæ Sanctæ Crvcis Sitæ svper flvvivm Engliæ ivxta oppidvm eivsdem nominis, eivsqve fratribvs tam præsentibvs, qvam fvtvris regvlarem vitam professis in perpetvvm.

Confirmat Monaſterium cum poſſeſſionibus.

QVotiens à nobis petitur quod religioni, & honeſtati conuenire dignoſcitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium deſiderijs congruum

suffragium impartiri. Ea propter dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & sanctissimæ Crucis Ecclesiã, à bonæ memoriæ Isemberto quondam Pictauen. Episcopo, & matre eius Theberga; eiúsque fratribus Senebaldo, & Manasse constructam, ad exemplar piæ Recor. Vrbani Papæ secundi, prædecessoris nostri cuius priuilegium inspeximus licèt in parte corrosum, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo Canonicus, qui secundùm Deum, & B. Augustini regulam in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis idem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascúmque possessiones, quæcúmque bona eadem Ecclesia impræsentiarum iustè ac Canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrísque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo Ecclesia ipsa sita est, cum omnibus pertinentijs suis. S. Martini. B. Mariæ, & Sancti Petri Ecclesias in Englia, cum omnibus pertinentijs suis. Sancti Mauricij, & S. Leodegarij Ecclesias de Vico, cum suis pertinentijs. Ecclesiam Sancti Petri de Buxeria sitam super fluuium Gartimpæ, cum pertinentijs suis. Sancti Aniani de Rampeio. S. Martini de Tornum, & de Izorio Ecclesias sitas super fluuium Crosæ, cum omnibus pertinentijs suis. S. Petri de Capella Rubea, & S. Petri de Longo Prato Ecclesias, cum omnibus pertinentijs suis. De Ecclesia S. Nicolai de Letone, septem solidos censuales Pictauen. Monetæ. In Ecclesia Sanctæ Mariæ Magdalenæ de Ruffiaco, decem solidos Andegauen. Monetæ. In Ecclesia S. Vincentij de Noum, quinque solidos Andegauen. Monetæ. Decimas de Campania. Fontisterlandi de Tornum. De Izorio, & de Vico. Decimas de Exodun. De Podio Ergnos. De Salerijs. De Lestap. De Closo Petri. De Cenius, & de Closo Samuelis de Thaeco. Molendina. De Tornum, & de Beraut. Grangias de Mõte alto. De Berault. De Villena. De Bileteria. De Fontanis. De Rocha, & de Perereio, cum omnibus pertinentijs suis. Præpositum autem, seu Abbatem, vel cuiuslibet dispensationis Ecclesiasticæ Ministrum, nisi quem suæ professionis communis electio fratrum, vel pars consilij sanioris secundùm Deum, & Beati Augustini regulam elegerit, vobis præferri auctoritate Apostolica prohibemus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat hanc præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur, eorum pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura: salua sedis Apostolicæ auctoritate, & Diœcesani Episcopi Canonica iustitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularísue persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentauerit; secundò, tertióue commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorísque sui careat dignitate, reámque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districta subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actio-

nis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin. Diaconi Card. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij v. Kal. Martij. Indictione xiiij. Incarnationis Dominicæ, Anno milleſimo ducenteſimo decimo. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij, Anno xiiij.

EPISTOLA VII.

RAYNALDO BRANCALEONI SITINO.

Recipit ſub protect. Sancti Petri.

CVM à nobis petitur quod iuſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per ſollicitudinem officij noſtri, ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecte in Domino fili, tuis iuſtis precibus inclinati, perſonam tuam cum omnibus bonis, quæ impræſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum iuſtis modis præſtante Domino poteris adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem poſſeſſiones tuas, ſicut eas iuſtè poſſides, & quietè auctoritate tibi Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, liceat hanc paginam noſtræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem, &c. Vſque incurſurum. Datum Lateran. v. Kal. Martij, Pontificatus noſtri, Anno xiiij.

EPISTOLA VIII.

ILLVSTRI REGI PORTVGALEN.

Super diuerſis exceſſibus monet, & maxmiè vt libertati, & ſuis bonis Epiſcopum Colimbrienſem, & Eccleſiam reſtituat.

SI diligenter attenderes, vt deberes, quòd cùm eius ſponſam offendis, qui te ad Regni ſolium ſublimauit, ſponſi etiam indignationem incurris; Eccleſias, quorum ſponſus eſt Chriſtus, vel miniſtros earum nullatenus aggrauares, ne dum eas ancillare niteris, & redigere ſub tributo, ob ingratitudinis vitium, Dominus in ſeruitutem redigat Regnum tuum, & in poteſtatem antiqui te tribuat exactoris: quòd non oppreſſor eſſe debes, ſed deffenſor potius earundem, vtpote qui ad malefactorum vindictam laudem verò bonorum ſuſcepiſti gladium baiulandum. Verùm, ſicut ex litteris ven. fratris noſtri ... Epiſcopi Colimbrien. accepimus, tu hæc prout conuenit non attendens, nec ſaluti tuæ conſulens, & honori, ommiſſa reuerentia redemptoris, te de rebus Eccleſiaſticis plus debito intromittens, Eccleſias, & Eccleſiaſtica beneficia confers quibusvis perſonis, & aufers, deſtituendo illos, qui ſunt Canonicè per dictum Epiſcopum in Eccleſijs ſuæ Diœceſis inſtituti; ac per proprios homines prouentus earum faciens occupari, baliſtarios, canes, aues, & equos tuos, in illis, quarum nulli, vel pauci ſunt redditus, introducis, vt ipſis prouideatur de

prouentibus earundem. Praeterea Clericos capi faciens, & publicae custodiae mancipari, eos coram te, & tuis iudicibus secularibus litigare compellis, atque ipsos in exercitum tecum trahis, eisdem iniurias & opprobria mulra inferens, & grauamen. Et quod sine dolore non dicimus, pro diro reputans nonnunquam augurio, cùm tibi vides religiosum aliquem, vel Clericũ occurrentẽ. Caeterùm in animae tuae periculum derinens phironissam, excommunicaros deffendis, & vsurarios, atque Ecclesiae inimicos. Continenres viduas, inuitas hominibus tuis tradens, & liberos nihilominus deputans perpetuae seruituti: Personas insuper Ecclesiasticas, à Regno exire prohibes, & intrare: & si fortè illarum aliqua licentiam obtinet exeundi, ne ad Apostolicam sedem accedat prius praestat corporaliter iuramentum; & si secus attentet agere, capitur, spoliatur, & publicae custodiae mancipatur. Quae omnia dictus Episcopus personaliter est experrus. Cùm enim super his non immeritò fueris redargutus ab eo, & monitus diligenter, vt dimitteres Phitonissam quam quotidie consulebas; ita quod licet vocatus ob hoc ad te accedere noluisset, ru quaerens malignandi occasionem in eum, dari tibi in quadam villula Ecclesiae suae ab eo procurationem indebitam petijsti: quam cùm praestare renuerit, sicuti nec debebar, tam suam, quàm Canonicorum eiusdem loci domus dirui faciens, atque equitaturas eis proprias auferens, Ecclesiam quam iam pro magna parte spoliaueras, eis quae remanseranr fecisti bonis omnibus spoliari. Quare idem suam Dioecesim sententiae supposuit interdicti: & ne Bracaren. electus ipsam praesumerer relaxare, vocem ad nos appellationis emisit. Quod cùm ad tuam notitiam peruenisset, more solito quoslibet huiusmodi sentenriam obseruantes, & nolentes etiam celebrare, mandasti rebus omnibus spoliari; illos tuos reputans inimicos, & etiam prodirores, qui quemlibet illorum recipere attentarent. Postmodum verò praefatus electus ipsum, missis ei suis, & ruis litteris, de conductu apud Bracaram euocauit, promirtens quod ibidem ipsi, & Ecclesiae satisfaceres competenter. Qui cùm ad eius praesentiam accessisser, & dictus quaesiuisser electus ab eo, quare protulisser sententiam supradictam, idem innouans appellationem emissam, ei causas praedictas pro quibus hoc fecerar explicauit. Die vero sequenti electus à te cautione recepta, mandauit eidem, vr dictam sententiam relaxaret, quod idem efficeret noluit, praesertim cùm nulla esset satisfactio, de tot, & tantis iniurijs subsecuta, nec tu etiam ab inceptis quiesceres: licèt ipsam postmodum, pro eo quòd clericos ad mandatum electi, qui eam relaxare volebat, celebrare nolenres coram proprijs parentibus, & amicis, vt asserebatur eidem, exoculari mandaueras, & crudelitates alias exerceri, ne punirentur insonres, ad tantum euitandum periculum relaxarit. In his & alijs damna plurima sustinens, & grauamen; & vt adderes afflictionem afflicto, eundem pro grauaminibus ipsis volentem ad sedem Apostolicam properare, fecisti sub publica custodia detineri. Haec autem de tua Regali magnificentia non facilè crederemus, nisi nuper quasquasdam nobis litteras indiscretione plenas, & praesumptione non vacuas direxisses. Quibus inter caetera quae non sunt digna relatu, haec nobis scribere praesumpsisti, quod cuilibet de te sinistra suggerenti aurem libenter apponere consueuimus, & coram omnibus contra te non erubescimus in verba prorumpere inhonesta: quod nostram non illustrat prouidentiam, sed obfuscat, quia Sancti

successores Petri non consueuerunt inferre conuitia, sed ea exemplo Christi cum patientia sustinere. Sanè nullus principum quantùmlibet magnus, nisi forsan hæreticus, aut Tyrannus, tam irreuerenter & arroganter nobis, aut prædecessoribus nostris scribere attentauit, propter eius reuerentiam, & honorem, cuius repræsentamus in Apostolatu personam. Sed & illud quod in eisdem litteris subscripsisti non sapit Catholicam puritatem, sed hæreticam videtur perfidiam exhalare; quòd videlicet nullatenus in eis qui Religionem simulant, & maximè in Prælatis, & Clericis, meliùs potest frangi vel comminui simulachrum luxus, atque superbiæ; quàm si eis nimia superabundantia temporalium, quam à te habent, & patre tuo, in regni tui, ac successorum tuorum maximum præiudicium subtrahantur; & filijs tuis, ac Regni deffensoribus in multis patientibus indigentiam assignetur. Nobis autem pro minimo est, vt à te, vel ab humano die, sicut dicit Apostolus, iudicemur: quoniam qui nos iudicat Dominus est, nec agere desistemus quod idem Apostolus ait. Argue, increpa, obsecra, in omni patientia, & doctrina. Quare arguentes, & increpantes more pij patris, qui filium quem diligit corripit, obsecramus te, fili charissime, per misericordiam Iesu Christi, quatinus illa mensura contentus quam Deus tibi donauit, ad Ecclesiastica iura non extendas aliquatenus manus tuas, sicut nec nos ad regalia iura manus nostras extendimus; relinquens nobis iudicium Clericorum, sicut & nos Laicorum iudicium tibi relinquimus. Quia secundùm Apostolum, seruus suo Domino stat, aut cadit; ne si alienum tibi officium vsurpaueris, exemplo Oziæ Regis diuinam sentias vltionem. Quoniam igitur excessus huiusmodi, multipliciter apud homines obnubilant famam tuam, & conscientiam maculant apud Deum; serenitatem tuam rogamus attentiùs, & monemus, salubriter consulentes; quatenus habens respectum ad illud, cui nuda sunt quælibet & aperta; qui etiam nec falli poterit, nec corrumpi, prædictum Episcopum propriæ restituens libertati, ablata eidem restituas vniuersa; & de damnis, iniurijs, & grauaminibus, sibi & Ecclesiæ irrogatis satisfaciens competenter, ab eisdem, & similibus sic desistas, vt maiestatem diuinam, quam propter hoc grauiter offendis, valeas complacare, ac cùm defeceris, in tabernacula recipiaris æterna. Alioquin quantumcumque te in Domino diligamus, & honori tuo defferre velimus, quia magis est Regi Deo, quàm Regi homini defferendum, noueris quod in iure suo non deerimus Episcopo memorato, qui sumus omnibus in iustitia debitores. Datum Lateran. vij. Kal. Martij, Anno xiiij.

EPISTOLA IX.

COMPOSTELLANO ARCHIEPISCOPO.

Super eodem.

VEHEMENTER nos comedit zelus domus Dei, ad cuius sumus, licèt immeriti, custodiam deputati, cum ab illis affligitur, qui eam deberent potiùs confouere, ac grauatur ab eis, per quos deberet ab alijs deffensari: quibus paterno compatientes affectu, non minùs vrimur pro eisdem, quàm pro domo Domini quam affligunt. Sanè sicut ex litteris ven. fratris nostri Epis-

copi Colimbrien. accepimus, charissimus in Christo filius noster ... Rex Portugalen. illustri, hoc prout conuenit non attendens, nec saluti suæ consulens, & honori, obmissa reuerentia redemptoris, se de rebus Ecclesiasticis plus debito intromittens, Ecclesias, & Ecclesiastica beneficia confert quibus vult personis, & aufert, destituendo illos qui sunt Canonicè per dictum Episcopum in Ecclesijs suæ Diœcesis instituti, &c. In eundem ferè modum, vt in alia, vsque detineri. Quapropter dilectum filium M. Cappellanum suum, qui cum ipso in huiusmodi tribulationibus specialiùs permanebat, de nocte latenter mutato habitu, quasi nudum ad sedem Apostolicam destinauit. Cùm autem dictus Episcopus appellationem interpositam, per procuratorem idoneum memoratum Capellanum suum fuerit prosecutus; memoratus dictus Rex non curauit idoneum mittere responsalem, licèt quidam simplex nuntius ipsius P. dictus Abbas, nobis ex parte suà litteras minùs prouidas præsentarit. Quia verò quantò prædictum Regem ampliori charitate diligimus, tantò maiori dolore turbamur, quotiens nobis ea de ipsius actibus referunrur, quæ famam eius obnubilant apud homines, & conscientiam maculant apud Deum. Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus: quatenus eundem Regem moneas attentiùs, & efficaciter inducere non postponas, vt memoratum Episcopum propriæ restituat libertati, ablata eidem restituens vniuersa, & de damnis, iniurijs, & grauaminibus supradictis sibi, & Ecclesiæ irrogatis satisfaciens competenter, ab eisdem & similibus de cætero sic desistar, quod offensam diuinæ maiestatis euitet, quam propter hoc creditur incurrisse, & apud homines eius opinio quæ per prædicta maculata fuerat releuetur. Alioquin quantumcúmque ipsius velimus honori defferre, quia tamen homini contra deum defferre nolumus aliqua ratione, omni gratia, timore, ac amore postpositis ipsum ad hoc per illam quam magis videris expedire censuram, & per pœnam in compromisso statutam, qua se sicut ex litteris Bracaren. electi nuper accepimus, voluntariè obligauit, sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo compellere non postponas. Datum, vt in alia per totum.

EPISTOLA X.

EIDEM.

Ex certa scientia, licèt recusari possit, ei causam superioris Epistolæ committit, & mandat vt litteræ Apostolicæ Regi Portugalliæ legantur.

LICET ven. frater noster Colimbrien. Episcopus, pro eo quod inter ipsum & ... Egitanien. Episcopum Suffraganeum suum, super limitatione Episcopatuum suorum, & quibusdam alijs quæstio ventilatur, re in causa sua possit Iudicem recusare. Nos tamen de discretione tua, ac prudentia plenè confisi, causam suam, quam habet contra charissimum in Christo filium nostrum Regem Portugalen. Illustrem, tibi de certa scientia duximus committendam. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus habens præ oculis solum Deum, taliter in negotio ipso procedas, quòd & idem Episcopus suam, & Ecclesiæ suæ iustitiam prosequatur; & nos deuotionem tuam

poſſimus exinde merito commendare. Cæterùm quia, ſicut accepimus, Cancellarius eiuſdem Regis litteras noſtras vel delegatorum noſtrorum, quæ mittuntur eidem, ob fauorem ipſius, aut interpretatur aliter quàm ſe habeant, aut omnino ſubticet quòd noſcit Regiis auribus diſplicere. Volumus, & mãdamus, quatinus litteras, quas ſuper eodem negotio ipſi Regi dirigimus, per tuum Clericum ei præſentari facias, & legi etiam continentiam earundem; Ipſum Cancellarium monens auctoritate noſtra, pariter & inducens, vt ſicut diuinam non vult, & noſtram indignationem incurrere, ab opere tam iniquo de cætero conquieſcat. Datum, vt in alia.

EPISTOLA XI.

ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS ECCLESIÆ SENONENSIS.

Vt purgatos de ſimonia & falſitate in ordinis exercitium recipiant, taliter ordinatis de cætero eo ipſo ſuſpenſis.

ADVERSVS quoſdam Clericos veſtrarum Diœceſum, qui dudum ad ſedem Apoſtolicam accedentes à vicinis Epiſcopis. Caſtellan. videlicet, & Ortan. Sutri. & ... Nepeſin. temerè ſe fecerunt ad ſacros ordines promoueri, graui fuimus indignatione commoti: pro eo maximè, quòd quoſdam eorum per falſas litteras, & ſimoniacam prauitatem accepimus fuiſſe promotos. Vnde ordinatores à poteſtate ſuſpendimus ordinandi, & ordinatis executionem interdiximus ordinum taliter ſuſceptorum, ſuper hoc vobis litteras Apoſtolicas deſtinantes. Nuper autem multi de ipſis ad noſtram præſentiam reuertentes, cum multo fletu, & eiulatu, quotidie non ceſſabant ad nos opportunè, importunè clamare, ſuppliciter obſecrantes, vt cum eis miſericorditer agere dignaremur. Quibus diu nos difficiles exhibuimus, & ſeueros in tãtum quod eis ſub pœna excommunicationis iniunximus, vt redirent; ne nos ſuper hoc diutiùs moleſtarent. Sed ne ſic quidam eorum ab obſecrationis inſtantia deſiſtere voluerunt, quò magis repellebantur à nobis, eò magis apud nos vt miſereremur inſtantes. Eius denique nos exemplo, qui cum iratus fuerit non obliuiſcitur miſereri, rigorem manſuetudine prouidimus temperandum: Cùm & ipſi exemplo Iacob luctantis cum Angelo nullatenus nos dimitterent, niſi eis benedicere curaremus. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatenus his qui de prædictis duobus criminibus Canonicè ſe purgauerint, falſitate videlicet litterarum, & Simoniaca prauitate, ſuſpenſionis ſententiam, quam in eos tulimus, relaxetis; vt ſi aliàs digni ſint, & idonei, & vos eis concedere volueritis, in veſtris poſſint Diœceſibus miniſtrare. Ad hæc per Diœceſes veſtras ex parte tam noſtra, quàm veſtra, publicè, ac diſtrictè vetetis, nequis vlteriùs ſe faciat taliter ordinari. Et ne facultas veniæ incentiuum tribuat delinquendi, quicumque de cætero fuerit taliter ordinatus, eo ipſo ſe nouerit ab ordinis executione ſuſpenſum. Datum Lateran. ij. Kal. Martij Pontificatus noſtri Anno quarto decimo.

EPISTOLA XII.

ABBATISSÆ ET MONIALIBVS AVRIGNIACEN.

Ne beneficia non vacantia promittantur vel pensiones assignentur.

CVM ex iniuncto nobis Apostolatus officio Ecclesiarum omnium sollicitudinem gerere teneamur: ea corrigere nos oportet, quæ interdum in grauamen ipsorum temerè, seu etiam improuidè attentantur. Sanè, te filia Abbatissa referente, ad nostram audientiam est delatum, quòd Abbatissa, quæ te præcessit, & vos ad multorum instantiam importunam, quibusdam non vacantia beneficia promisistis, pensionem eisdem ipsorum nomine concedentes, in vestri Monasterij læsionem. Quia igitur id contra statuta Lateran. Concilij noscitur attentatum: promissiones huiusmodi decernentes irritas, & inanes, & pensiones concessas beneficiorum non vacantium nomine, non soluendas; auctoritate præsentium districtiùs inhibemus, ne contra præfatum Concilium beneficia promittere non vacantia, vel pensionem cuiquam taliter assignare, de cætero præsumatis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis &c. Si quis autem & vsque incursurum. Datum Laterani vj. Nonas Martij, anno xiiij.

EPISTOLA XIII.

HENRICO ELECTO S. STEPHANI HERBIPOLEN.

Narrato vtrimque processu electionem eius confirmat.

OLim in dilecti filij nostri B. titulo Sanctæ Susannæ Presbyteri Card. quem tibi, & O. procuratori ven. F. N. Vvirzeburgen. Episcopi auditorem concessimus, præsentia constitutus, proponere curauisti. Quòd cùm in Abbatem Monasterij S. Stephani fuisses electus, & electionem tuam prædictus noluisset Episcopus confirmare, ad ven. F. N. Heistetten. Episcopum & dilectum filium... Abbatem Halsbrunen. commissionis litteras impetrasti. Cúmque coram ipsis inter te, ac quosdam Monachos aduersarios tuos lis fuisset legitimè contestata, quoniam pars aduersa non solùm comparere noluit in terminis peremptorio etiam assignatis, sed quendam alium in prædictum Monasterium intrusere. Iudices receptis ex parte tua quibusdam testibus, te in processionem causa rei seruandæ mittentes, eum quem aduersarij tui duxerant in Monasterio intrudendum, cum omnibus fautoribus suis excommunicationis sententiæ subiecerunt. Ad hæc autem respondebat Episcopi Procurator: quòd & tu per falsi suggestionem prædictas litteras impetraueras, & inordinatè possesserant iudices memorati; Quia cùm inter te, ac Episcopum fuisset causa commissa, ipsi, Episcopo non citato, contra prædictos Monachos, de quibus in commissione mentio non fiebat, post appellationem ad nos interpositam præsumpserant iudicium exercere. Nos igitur his & alijs quæ coram eodem Card.

proposita fuerant pleniùs intellectis, tam id quod de illo extiterat attentatum, qui lite pendente per aduersarios tuos intrusus fuerat in Abbatem, quàm illud quòd te in possessionem causa rei seruandæ Iudices induxerant memorati, decreuimus irritum, & inane. Ac de consensu partium, ven. F. N. Episcopo, & dilectis filijs maioris Ecclesiæ &.., Sanctæ Crucis Præpositis Augusten. dedimus in mandatis: vt vocatis ad præsentiam suam quoscúmque noscerent euocandos, te, ac socijs tuis ad stipendia restitutis, & absolutis secundùm formam Ecclesiæ absoluendis, audirent causam: & tam recipiendis attestationibus, quàm receptis legitimè publicatis, eam fine canonico, sublato appellationis obstaculo, terminarent. Ipsi verò receptis per quosdam viros discretos testibus, & per se tandem attestationibus publicatis, post multas exceptiones, & alia vtrimque proposita: quia quidam testes eis contrarij videbantur, causam ad nos remiserunt instructam, vigiliam B. Andreæ partibus terminum præfigentes, quo nostro se conspectui præsentarent sententiam recepturæ. Quamuis autem tu propter hoc ad sedem Apostolicam accessisses, pro parte tamen altera nullus comparuit responsalis, quare te opportuit diutius expectare. Tandem verò ne pars altera lucrum de contumacia reportaret, sed eius absentia Dei præsentia suppleretur, aperiri gesta fecimus, & examinari omnia diligenter. Contra te igitur videbatur propositum, & probatum: quòd cùm iuri eligendi renuntiatum in Episcopi manu fuisset, ipse monachis sub hac forma licentiam tribuerat eligendi, si possent in personam idoneam de gremio ipsius Ecclesiæ conuenire: alioquin ne sine ipso, vel nuntio suo procedere attentarent, districtiùs curauerat inhibere. Ipsis ergo supra electione tractantibus, in quatuor arbitros fuit ab omnibus compromissum; sic videlicet, vt si vnus etiam ab alijs discordaret, quod tres facerent non valeret. Qui cùm in quadam camera conuenissent, nec potuissent adinuicem concordare, sed recessissent de loco ipso discordes. Ioannes cum socijs suis accedens ad eos, ex Episcopi parte prohibuit, ne vlteriùs ad arbitrum consederent; quia ipsi de cætero eorum arbitrium non seruarent. Cæterùm tres eorum prohibitioni factæ minimè defferentes, contradicente quarto, absentia Ioannis, & Cononis captata; te sibi eligere præsumpserant in Abbatem. Quare quod ab eis factum fuerat, videbatur penitus non valere. Quia cùm in manu Episcopi renuntiatum iuri eligendi fuisset, & sub hac forma dumtaxat, electionis restituta facultas, si possent vnanimiter conuenire, ipsi non fecerant electionem concordem; sed contra formam præscriptam conuenerunt in arbitros, quorum tres contra compromissi tenorem contradicente quarto, & arbitrandi licentia reuocata, contemptis absentibus, te qui bona Cellarij, cuius administrationem priùs habueras, asserebaris enormiter dissipasse, in Abbatem præsumpserant nominare. Verùm ad hoc fuit ex tua parte responsum: quod non fuerat sufficienter ostensum, vos iuri eligendi renuntiasse in manu Episcopi, quod ipsis secundùm Canones competebat: præsertim cùm nullus testium, quod tu cum parte tua renuntiaueris, ausus fuerit affirmare, licet aliquis dixerit se ab Episcopo sic audisse. Prætereà; si fuisset renuntiatum ab omnibus, Episcopus tamen facultatem restituerat eligendi, si possent concorditer conuenire. Ipsi quoque quatuor arbitros concorditer assumpserunt, qui etiam intelligendi sunt concorditer processisse; cùm etsi quartus dixerit, quod te, obstante iuramento

quod Abbati præmortuo de te non eligendo præstiterat, eligere non valebat personam tamen tuam multipliciter commendarit, & sibi dixerit complacere. Prætereà concorditer illud intelligitur esse factum, à quo non poterant obstante iuramento ab omnibus vnanimiter præstito resilire: Cùm fuisset iuratum ab omnibus, quòd eum in quem quatuor, vel tres arbitri conuenirent, etiam si quartus contradiceret, reciperent in Abbatem. Eadem quoque ratione dicebas, quòd arbitrandi, seu eligendi facultas reuocata non fuerat, nec potuerat reuocari: præsertim cùm etsi arbitri nondum publicassent arbitrium, iam tamen in te pariter conuenissent. Nec nocet in aliquo, quòd quibusdã absentibus, arbitri processerunt; cùm Ioãnes, qui absuisse dicitur, staret præ foribus, & Cono scienter se duxerit absentandum, illaque hora instaret, qua electionem publicare debebant, & qua elapsa eligendi arbitrium expirasset. Supra dilapidatione verò, etsi nihil contra te fuerit sufficienter ostensum, per testes tamen tuos erat appertè probatum, quòd officium tuum melioratum reliqueras, & de omnibus sufficientem reddideras rationem. Nos igitur his & alijs diligentiùs, & plenius intellectis, electionem de te factam auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio cõmunimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei &c. Vsque incursurum. Datum Lateran. vj. Idus Martij, Pontificatus nostri, Anno quartodecimo.

EPISTOLA XIV.

RATISPONEN. EPISCOPO, ET ... DE SANCTO EMMERANNO RATISPONEN. ET ... PRVVENINGEN. RATISPONEN. DIOECESIS ABBATIBVS.

Vt prælatam sententiam executioni mandent.

OLIM dilectus filius H. Electus Monasterij S. Stephani Herbipolen. in dilecti filij nostri B. titulo S. Susannæ Presbyteri Card. quem sibi, & O. Procuratori ven. F. N. ... Vvirseburgen. Episcopi, auditorem concessimus, præsentia constitutus, proponere procurauit. Quòd cùm in Abbatem eiusdem Monasterij fuisset electus, & electionem suam prædictus noluisset Episcopus cõfirmare, &c. In eundem ferè modum, vt in alia, vsque examinari omnia diligenter. Itaque contra eundem electum videbatur propositum, & probatum, &c. Vsque manu fuisset. Ipse Monachis dicti Monasterij sub hac forma, &c. Vsque captata; eum sibi eligere præsumpserant in Abbatem. Quare &c. In eundem ferè modum vt in alia. Vsque contemptis absentibus, ipsum qui bona Cellarij, cuius administrationem priùs habuerat, asserebatur enormiter dissipasse, in Abbatem præsumpserant nominare. Verùm ad hæc fuit ex sua parte responsum, quòd, &c. in eundem ferè modum, vt in alia, vsque pleniùs intellectis. Electionem de dicto electo factam auctoritate Apostolica per diffinitiuam duximus sententiam confirmandam. Ideóque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatenus sententiam ipsam executioni mandantes, eundem Henr. in corporalem Abbatiæ possessionem inducere procuretis, & ab vniuersis Monachis ei faciatis obedientiam exhiberi. Contradictores per censuram Eccle-

siasticam, appellatione postposita compescentes. Quòd si non omnes &c. Duo vestrum ea &c. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XV.

ARCHIEPISCOPO SENONEN. ET ... NIVERNEN. EPISCOPO, ET MAGISTRO R. DE CORZON. CANONICO PARISIEN.

Committit causam Presbyteri de Mussiaco de hæresi infamato, & per contumaciam ab Episcopo Lingonensi condemnato.

VENERABILIS frater noster .. Lingonen. Episcopus quædam nobis contra G. Canonicum Lingonen. Presbyterum de Mussiaco per suas litteras intimauit, quæ sapere præsumuntur hæreticam prauitatem: quarum tenorem de verbo ad verbum, vobis sub bulla nostra remittimus interclusum. Vnde cùm dictus Episcopus, eundem. G. suspectum de hæresi habuisset, coegit eundem cautionem, tam iuratoriam, quàm fideiussoriam exhibere, quòd terminis, quos sibi præfigeret, eius se conspectui præsentaret, prout deceret super his omnibus responsurus. Sed cùm dictus Episcopus, apud Barrum super Secanam, die quo terminum assignarat sibi, cum multis viris religiosis, & prudentibus, quos ad hoc conuocauerat, conuenisset. Idem. G. Iuramenti religione contempta; nec comparuit, nec suam absentiam excusauit. Quare sæpedictus Episcopus, pensatis omnibus, quæ tam prima die, quàm secunda seruato iuris ordine, ac præ oculis habito Dei timore, acta fuerant coram eo, & toto processu diligenti deliberatione pensato de consilio, & cõsensu, tam religiosorum, quàm iurisperitorum omnium qui assistebant eidem, sæpedictum G. super his de quibus fuerat accusatus, pro conuicto decreuit habendum, ipsum sententia diffinitiua pronuntians tanquam hæreticum condemnandum, & sententiam in scriptis redigi faciens, & multorũ sigillis, Episcoporum videlicet, Abbatum, & Archidiaconorum reseruari munitam. Dictus autem G. in nostra præsentia constitutus proposuit, quòd præfatus Episcopus eum post appellationem ad nos interpositam, ceperat, & præfatam præstare compulerat cautionem, nitens se multipliciter excusare. Nos igitur attendentes, quòd ea quæ circa ipsum fuerint inquirenda, vos pleniùs poteritis indagare, illum ad vos duximus remittendum. Per Apostolica scripta præcipiendo mandantes; quatinus nisi vsque ad festum Pentecostes comparuerit coram vobis, super his quæ sapiunt hæreticam prauitatem, suam sufficienter, si poterit, innocentiam ostensurus: vos sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo, exerceatis in ipsum rigorem Ecclesiasticæ disciplinæ. Quòd si se ostenderit inculpabilem, eius innocentiam opprimi non sinatis; cum sincera & diligentia, diligenti sinceritate, in negotio fidei processuri. Quòd si non omnes &c. Duo vestrum ea &c. Datum Lateran. xvj Kal. Aprilis Anno xiiij.

EPISTOLA XVI.

MAGISTRO GILIBERTO CANONICO SANCTORVM APOSTOLORVM CONSTANTINOPOLITAN.

Confirmat ei præbendam ſpanæ Eccleſiæ.

IVSTIS petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem prebere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Ea propter, dilecte in Domino fili, tuis iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu; præbendam, quam in Eccleſia Sanctorum Apoſtolorum Conſtantinopolitan. es Canonicè aſſecutus, ſicut eam iuſtè poſſides, & quietè, auctoritate tibi Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum &c. Vſque incurſurum. Datum Lateran. xj. Kal. aprilis Anno xiiij.

EPISTOLA XVII.

A. CANONICO SANCTÆ SOPHIÆ CONSTANTINOPOLITAN.

Præbendam ei confirmat.

SOLET annuere ſedes Apoſtolica pijs votis, & honeſtis petentium præcibus fauorem beniuolum impartiri. Ea propter, dilecte in Domino fili, tuis iuſtis precibus inclinati, præbendam, quam in Conſtantinopolitan. Eccleſia obtines, ſicut eam iuſtè poſſides, & quietè, auctoritate tibi Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis &c. Vſque incurſurum. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XVIII.

HVGONI ABBATI MONASTERRII SANCTI SALVATORIS KARROFFEN. EIVSQVE FRATRIBVS, TAM PRÆSENTIBVS, QVAM FVTVRIS, REGVLAREM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

VENERABILIVM locorum cura nos admonet, de eorum perpetua ſecuritate tractare, & quæ pro ipſorum quiete rectè ſtatuta ſunt cooperante Domino ſtabilite. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum Monaſterium ſancti Saluatoris, in quo diuino eſtis obſequio mancipati, ad exemplar. fe. recor. Alexandri ſecundi. Vrbani ſecundi. Calixti. Lucij ſecundi. Anaſtaſij & Alexandri tertij, prædeceſſorum noſtrorum, Romanorum Pontificum, ſub beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt ordo Monaſticus, qui ſecundùm Deum, & B. Benedicti regulam, in eodem Monaſterio inſtitutus eſſe dinoſcitur,

perpetuis ibidē temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcúmq; poſſeſſiones, quæcunq; bona, idem Monaſteriū impræſentiarū iuſtè, & Canonicè poſſidet, aut in futurū conceſſione Pontificum, largitione Regū, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtriſq; ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus vocabulis exprimenda. Locum ipſum in quo præfatum Monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentijs ſuis. Burgum videlicet ipſi Cœnobio adiacentem, cum Eccleſijs, & Parrochijs ſuis. Eccleſiam de Aneis, de Pleuilia. De Genuliaco. De Suiriaco. De Lubiliaco. S. Martini Acſi. De Enertiaco. Cum terra de Podio Caluo. Eccleſias de Meleu. De Maſſerant. De Marceliaco. De Bellomonte. De Argentunio. De Clareia. De Pariſiaco. De Goia. De Chel. De Exactijs. De Malo presbytero. De Caſtro Garnerij. De Solmeria, cum Brenaco. De Siurim. De Benajas. De Loa. De Clatomonte. De Belloloco. De Camboira. Et de Adaco. Eccleſias Sancti Fermerij. S. Maxentij. S. Mariæ, & S. Sophiæ dé Niorto, cum Parrochia ſua. Sancti Leodegarij. S. Cirici. Sanctæ Mariæ de Cornu, cum Eccleſijs ſuis, & Parrochia. Sancti Nicolai de Monte Maurilij. S. Martini de Heremo. de Turſarco. & de Baſiano. In Lemouicenſi Epiſcopatu: Monaſterium Caſtri de Rupe Canatdi, cum Cimiterio, & Pertinentijs ſuis. Monaſterium Sancti Angeli, cum Caſtro, & Eccleſijs ſibi pertinentibus. Eccleſias de Colongia. De Magnaco. de Monaſterio. Et de Cella. Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Tellicio, cum appenditijs ſuis. De Oratorio. Et de Aſnerijs. Eccleſias ſanctæ Eulaliæ. Et S. Vincentij. De Sancto Germano, cum Cappella de Inſula: Caſtrum de Nuntronio, & Monaſterium cum Eccleſijs ſuis. Oratorium. S. Laurentij de Tilia, cum villis de Arbergijs. De Pollac. De Gaſchonholas. De Brillac & de Campellis, cum terris, vineis, decimis, redditibus, nemoribus, & alijs pertinentijs ſuis. Oratorium Sancti Nicolai de Aubis, cum vineis, terris, pratis, molendinis, & alijs pertinentijs ſuis. In Xantonenſi Diœceſi Eccleſiam de Iarniaco, cum villa, & alijs pertientijs ſuis. Eccleſias de Maruiaco. De Claun. De Cadenaco. De Fornes. De Solunianes. De Creſſiaco. De Colunes. Et de Auia, cum pretinentijs ſuis. Eccleſias Sanctæ Columbæ, & Sanctæ Leuerinæ, cum decimis, redditibus, & alijs pertinentijs ſuis. Eccleſias de Macouilla, de Ribaniaco, cum terris, & alijs pertinentijs ſuis. Eccleſias Sancti Florentij & S. Bibiani, cum omnibus pertinentijs ſuis. In Epiſcopatu Petragoricen. Monaſterium S. Petri de Sorziaco, cum villa, terris, vineis, decimis, molendinis, & alijs pertinentijs ſuis. Eccleſiam Sanctę Mariæ de Moſcidanio, cum decimis, & alijs pertinentijs ſuis. Eccleſiam Sancti Medardi, cum villa, & alijs pertinentijs ſuis. Eccleſiam S. Columbæ, cum pertinentijs ſuis. Eccleſiam nouam de Fractoioco. Eccleſiam S Mariæ de Capella Fulcherij, cum pertinentijs ſuis. Eccleſias de Ladas, & Sancti Preiecti de Faugas, & de Paracollo, cum villa, & alijs pertinentijs ſuis. Eccleſiā de Coſa, cum altaribus, & alijs pertinentijs ſuis. In Diœceſi Caturcen. Monaſterium de Monte-Peſato, cum decimis, & alijs pertinentijs ſuis. Eccleſias de Bonoloco, & de Miſericordia Dei, cum pertinentijs ſuis. In Epiſcopatu Agennen. Eccleſiam de Vitraco, cum appenditijs ſuis. Eccleſias de Artaldo. De Margarola, & de Bertinio, cum pertinentijs ſuis. In Engoliſmen. Diœceſi Eccleſiam de Voerta, cum villis, decimis, & alijs pertinentijs ſuis.

Ecclesias de Fontanilijs, de Canumet, de Sargucoco. De Donazaco. De Suriaco Monasterio, & de Caleias, cum pertinētijs suis. In Burdegalen. Diœcesi. Ecclesias de Tella, & de Ribaniaco, cum pertinentijs suis. In Andegauen. Diœcesi, Ecclesiā Sancti Saturnini, cum appendicijs suis. In Beluacen. Diœcesi, Ecclesiā de Fraxineto, cum villa, terris, decimis, redditibus, & altari suo, de Oddonis Curte, & alijs pertinentijs suis. Domum de Aude Curia, cū villa, vineis, & alijs pertinentijs suis. In Remen. Diœcesi, Ecclesiam de villa Dominica, cum altari, & alijs pertinentijs suis. In Morinen. Diœcesi, Abbatiam, quæ dicitur Ham. Statuentes vt Abbatis, qui in eodem loco successerit, electio, in Karrofensis Abbatis prouisione consistat: quia ab ipso pene fundationis exordio, Hamensis Ecclesia Karroffen. Monasterio oblata, Karroffensium fratrum studio, & expensis excreuisse cognoscitur. Abbatiam de Andria. Ecclesiam de Beureria, cum terris, pratis, & alijs pertinentijs suis. Ecclesiam de Aloannia, cum villa, terris, & alijs pertinentijs suis. In Anglia. In Episcopatu Lincolniensi, Monasterium de Dardunaco, cum pertinentijs suis. Ecclesias de Tantunaco, de Cantunaco, de Cauffo, & de Canturbeio. In Bituricen. Diœcesi. Ecclesiam. S. Vincentij de Monz, cum villa, terris, molendinis, & omnibus pertinentijs suis. Ecclesiam de Monsterolo, cum villa, pratis, molendinis, & omnibus pertinentijs suis. In Claromontensi Diœcesi, Castellum Sancti Iuonij. Abbatiam Vvodorensem. Ecclesias de Cadilogio. De Morengia. De Nobiliaco. De Grossogilo. De Perusia. De Gadiniaco. Et de Pleuis, cum omnibus pertinentijs suis. Ecclesiam Sancti Dionisij de Lasceesas. Ecclesiam. S. Petri de Noallac. Ecclesias de Ambernac: vnam Beatæ Mariæ, alteram B. Petri. Ecclesiam S. Martini de Ambazac super fluuium Dronæ. Ecclesiam de Macouilla, & Ecclesiam de Cella, cum omnibus pertinentijs suis. In Rothomagen. Diœcesi, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Alneto, cum decimis, & alijs pertinentijs suis. In Ambianen. Diœcesi, Ecclesiam de Boaressia, cum villa, terris, decimis, nemoribus. Et Ecclesia Sanctæ Mariæ de Formarijs cum tertia parte decimarum totius Parrochiæ. Ad hæc supradictorū patrum vestigijs insistentes interdicimus: ne Diœcesis ipsius Episcopus, nisi ab Abbate inuitatus fuerit, in eodem Monasterio Missas publicas, aut consecrationes, vel ordinationes quaslibet agat, neque sanctiones indicat, neque paratas, vel mansionaticos exinde requirat. Salua hospitalitatis gratia competenti. Liceat quoq; vobis clericos, vel laicos liberos, & absolutos è sęculo fugientes ad conuersionem recipere, & eos in vestro Monasterio absq; cōtradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, vt nulli fratrū vestrorum post factam in loco vestro professionem, fas sit absq licentia. Abbatis sui, nisi obtētu arctioris religionis discedere: discendētem verò absq; cōmuniū litterarū vestrarū cautione, nullus audeat retinere. In Parrochialibus verò Ecclesijs, quas tenetis, liceat vobis Sacerdotes eligere, & Episcopis presentare: quibus, si idonei fuerint, Episcopi curā animarum cōmittant; ita vt de plebis quidē cura ipsis, vobis verò pro tēporalibus debeant respondere. Interdicimus etiā, ne in altare Ecclesiæ vestræ, quod prædicti antecessoris nostri Vrbani manibus cōsecratū est, secundū cōstitutionē eius, quisquā pręter Apostolicę sedis Pontificē vel eius Legatos, excōmunicationis, vel interdictionis audeat proferre sententiā. Obeunte verò re nūc eiusdē loci Abbate, vel tuorū quolibet successorū, nullus ibi qualibet surreptionis astutia, seu violentia præponatur: nisi quē fratres

communi consensu, vel fratrum pars consilij sanioris, secundùm Deum, & B. Benedicti regulam prouiderint eligendum. Qui à Diœcesano Episcopo benedicatur, siquidem gratiam, & communionem Apostolicæ sedis habuerit, et si benedictionem gratis, ac sinè prauitate aliqua voluerit exhibere: Alioquin liceat vobis pro benedictione eadem, Catholicum quem malueritis adire Antistitem. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temerè perturbare; aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare: sed omnia integra conseruentur, eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura; salua sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve persona; hanc nostræ constitutionis paginam, sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundò, tertiòue commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorísque sui careat dignitate, reámque, se diuino Iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore, ac sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi. quatenus & hîc fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem premia æternæ pacis inueniant Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Card. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij xij. Kal. Aprilis. Indictione xiiij. Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo decimo. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ tertij. Anno xiiij.

EPISTOLA XIX.

Hugoni Abbati et Conventui Karrofen.

Confirmat compositionem inter Karroffense & Andrense Monaster. tam super electione Abbatis Andrensis, quàm alijs iuribus.

INTER Ecclesiam vestram, & Andren. Cœnobium super eligendi Abbatem Andren. dudum questione suborta: postquam super ea fuit in nostra præsentia diutiùs disceptatum, dil. fil. .. Decan. Satesberien. & Archid. & Magistro. P. Puluerel. Canonico Parisien. dedimus in mandatis, vt auditis hinc inde propositis, si ex parte vestra talis foret consuetudo probata, qui iuri communi præiudicaret; meritò in hac parte ipsi secundùm consuetudinem eandem decernerent electionem Andren. Abbatis vlteriùs faciendam. Quòd si talis consuetudo per quam in hoc casu præiudicaretur iuri communi minimè probaretur, ipsi Andren. Monachis ius eligendi Abbatem, sublato appellationis obstaculo, adiudicare curarent. Vt sic postmodum obtinerent liberam facultatem, vel de Ecclesiæ suæ gremio, vel etiam aliunde, per electionem Canonicam eligendi personam idoneam in Abbatem, præsentandam Capitulo Karroffen. vt si esset Canonica confirmaretur ab ipsis. Quod si forsitan partes mallent, vt nobis sententia seruaretur: ipsi causam instructã ad nostrum examen remittere procurarent, præfigentes partibus terminum competentem, quo in

nostra comparerent præsentia, recepturæ iudicium æquitatis. Quòd si omnes his exequendis interesse non possent, duo eorum ea nihilominus exequi procurarent. Qui postmodum testibus vtriusque partis receptis, & tam instrumentis, & rationibus, quàm confessionibus, & allegationibus etiam diligenter inspectis; cùm Iudices super sententia proferenda tractarent, & vnus eorum, videlicet Decanus, astrueret, sibi de causæ meritis non liquere, quam ad nostrum cupiebat examen remitti. Reliqui duo Iudices, sicut ex litteris intelleximus eorundem, cupientes negotium expedire, prout partes pluries instanter petierant; postquam in causa renuntiatum fuerat, & conclusum, auditis specialiter postea quæ fuerunt à partibus proposita coram eis, cùm iam sententiam, quam de consilio peritorum conscripserant, intenderent promulgare: Andren. Monasterij procurator quasdam suspitionis causas proposuit contra eos, de quibus ante nullam fecerat mentionem, & ad cognoscendum de ipsis, arbitris non petitis recessit ab eis. Sed dicti Iudices nihilominus sententialiter decreuerunt, cùm in Andren. Cœnobio immineret Abbatis electio facienda, Andren. Monachi ab Abbate & Capitulo Karroffen. eligendi Abbatem licentiam peterent, & eligerent postmodum personam idoneam de gremio, & professis Ecclesiæ Karroffen. ita quòd in Capitulo Karroffen. eligere minimè tenerentur. Cùm autem nuper dil. fil. G. Daubis Monachus vester, & VV. Andren. Ecclesię procuratores, propter hoc ad sedem Apostolicã accessissent, & super ante dicta sentẽtia litigassent aliquandiu corã nobis. Nos qui ex officij nostri debito his quæ pacis sunt tenemur insistere, cõpositionem amicabilem, & vtriq; Monasterio vtilem fecimus inter eos, quam ipsi demum pariter acceptarunt. Vt videlicet Andren. Monachi qui nunc sunt, & qui pro tẽpore fuerint, Karroffen. Abbati professionẽ faciant, apud Andren. Cœnobium, promittendo eidem obedientiã, & reuerentiam regularem. Cùm autem in Andren. Ecclesia occurrerit electio facienda. Andren. Monachi de professis Monasterij Karroffen. siue de suo, siue de Monasterij Karroffen. collegio personam idoneam liberè sibi eligant in Abbatem. Electus verò Karroffen. præsentetur Abbati, qui electionem de illo factam confirmare, vel infirmare procuret, sicut de iure fuerit faciendum. Confirmatus autem à Diœcesano benedicatur Episcopo, & singulis triennijs Monasterium visitet Karroffen. ac census nomine viginti solidos Sterlingorum annuatim persoluat eidem. Præterea Karroffen. Abbas annis singulis, si voluerit, per se ipsum, vel per duos ex suis Monachis Andren. Monasterium visitet; cui Andren. Abbas in choro, Capitulo, Refectorio, & alijs locis, vt pote Patri Abbati cedat. Qui cum consilio Andren. Abbatis corrigat, si quid in membris Andren. Cœnobij fuerit corrigendum. Quòd si quidquam corrigendum fuerit in Abbate, id cum seniorum, & saniorum fratrum ipsius loci consilio, Abbas corrigat Karroffensis. Nos igitur compositionem eandem à præfatis procuratoribus approbatam, de communi fratrum nostrorum consilio auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Statuentes eandem perpetuis temporibus inuiolabiliter obseruandam. Nulli ergo &c. Hanc paginam nostræ confirmationis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem. Vsque, incursurum. Datum Lateran. x. Kal. Aprilis Pontificatus nostri Anno quartodecimo.

EPISTOLA XX.

FRATRIBVS MILITIÆ TEMPLI SANCTI PHILIPPI DE PLANO AVXIMAN. DIOECESIS.

Componit inter Episcopum, & Milites Auximan. super Episcopalibus, & alijs iuribus.

INTER vos, ac ven. F. N. Auximan. Episcopum, super quibusdam Mortuarijs, decimis, Synodalibus, & alijs Episcopalibus iuribus, ac super eo quod excommunicatos, & interdictos recipiebatis, vt idem Episcopus asserebat, ad diuina officia, & Ecclesiasticam sepulturam. ve. F.N. ... Esin. ... Anconitan. & ... Fanen. Episcopis dedisse recolimus in mandatis. Vt auditis vtrimque propositis, causam ipsam ad nos remitterent sufficienter instructam, præfigentes partibus terminum competentem, quo nostro se conspectui præsentarent, sententiam recepturæ. Cùm autem partes comparuissent postmodum coram eis, prædictus Episcopus per procuratorem suum, in Sancti Philippi, Sanctæ Mariæ, ac Sanctæ Marinæ Ecclesijs, Episcopale sibi ius vendicando, tam sextam partem Ecclesiæ Sancti Philippi, quam ex donatione Ecclesiæ Sancti Cotonati asserebat ad se de iure spectare; quàm tertiam mortuariorum, quæ vobis obueniunt in Diœcesi Auximan. necnon fructuum quarundam terrarum decimam, quas vos obtinetis ab ipso, ratione tetragij sibi debitum postulauit. Et vt tam decimas Sanctæ Mariæ, ac Sanctæ, Marinæ Ecclesiarum sibi huc vs e subtractas, quàm etiam Cathedraticũ, quod integrè sibi hactenus solutum non fuerat, vos restituere cogeremini, & compelli ad prestandum de cætero integraliter supradicta. Institutionem præterea, & destitutionem etiam Clericorum, in præfata Sancti Philippi Ecclesia vendicauit; petens vobis nihilominus inhiberi, vt excomunicatos, & interdictos ab eo, non reciperetis, ad diuina officia, vel Ecclesiasticã sepulturã. Quadrigentos quoque perperos pœnæ nomine petijt, quam ex eo dicebat esse commissam, quòd vos contra conuentionem inter vos, & ipsum initam venientes, circa culturam agrorum, quos in emphyteosi ab Ecclesia tenetis ipsius, non impenderatis operam diligentem. Et Castellanos, atque Villanos suos in suum receperatis præiudicium, & grauamen, postulans vos ad illos dimittendum compelli, ac compesci, ne illos absque ipsius reciperetis de cætero voluntate. Verùm vos tam decimas, à riuo Montis Marij vsque in flumen, & pontem Consæ, ac vsque ad Planum, quàm etiam quasdam terras, ac pascua, quæ vobis concessisse dinoscitur, necnon etiam pratum de Vvaluuadrono, & campos Rigibertæ, & Aternani, propter quatuor araturas, quibus per ipsum spoliatos vos contra iustitiam querebamini, vobis restitui postulasti. Iudices verò receptis super his testibus ab vtraque parte productis, eandem causam ad nos remiserunt sufficienter instructam. Cùm autem propter hoc nuper vester, & alterius partis procuratores in nostra præsentia constituti, super præmissis aliquandiu litigassent; nos vtriusque partis inspectis attestationibus diligenter, & rationibus intellectis, de communi fratrum nostrorum consilio, vos super sexta parte Ecclesiæ Sancti Philippi duximus absoluendas. Quia et si per testes ipsius Episcopi fuerit facta fides, quòd Ec-

elesiæ sancti Coronati eandem sibi sextam partem donauerit: ex aliorum tamen testium depositionibus constitit, quòd anteriori tempore vobis donauerat partem illam. Decreuimus etiam, vt quarta mortuatiorum quæ in ipsius Diœcesi vobis obueniunt, debeat manere contentus, armis, & equis ex eadem quarta deductis, quæ, iuxta Indulgentias Romanorum Pontificium vobis indultas, retineri debent in subsidium terræ Sanctæ. Et vt vos pro singulis Ecclesijs supradictis, vnum quartum grani, & vnum annonæ pro decimationis quarta, & duos solidos visualis monetæ annis singulis eidem Episcopo pro Cathedratico persoluatis. Inhibentes vobis, vt excommunicatos, & interdictos ad diuina non recipiatis officia, vel Ecclesiasticam sepulturam. Saluis Indulgentijs super hoc vobis ab Apostolica sede concessis. Super institutione verò, & destitutione Clericorum in Ecclesijs supradictis, vos ab impetitione absolui-mus Episcopi memorati: cùm in Romanorum Pontificum priuilegijs vobis indultis, id occurreret manifestè. Ad restitutionem quoque prati, & camporum. Supradictorum, quibus vos probastis contra iustitiā spoliatos, sępedictum Episcopum sententialiter condemnantes, super proprietate sibi deffensione legitima reseruata. Quia verò procurator ipsius Episcopi requisitus à nobis prętaxatam pœnam vobis sponte remisit, dummodo vos, Castellanos, & Villanos suos sinè difficultate dimittere curaretis, & illos absque sua non receperetis de cætero voluntate: ac procurator vester, à petitione subtractarum vobis hactenus decimarum destiterit, dummodo ipsas de cætero idem Episcopus percipere vos permittat pacificè. Nos in hac parte ipsorum desiderijs concurrentes, & vos ab impetitione ipsius Episcopi super prædicta pœna, & eundem Episcopum super decimis vobis subtractis, duximus absoluendos. Firmiter iniungentes, vt & vos Castellanos, & Villanos illius, absque ipsius recipiatis minimè voluntate: ac ipse vobis prædictorum locorum spirituales percipere decimas sinè difficultate permittat, saluo prædicto decimo, quod ipsi Episcopo terragij ratione debetur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę diffinitionis, constitutionis, & inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem. &c. Vsque, incursurum. Datum Lateran. x. Kal. Aprilis. Pontificatus nostri Anno quartodecimo.

EPISTOLA XXI.

CANTORI MAGISTRO. E. DE HENNIN. ET HER. PEDIARGENTI CANONICIS ATTREBATEN.

Relatis multis iuris articulis, de causis praiudicialibus, earumque tenore, iuramento calumnia, instrumentorum editione, & alijs elucidatis, cognitionem de prabenda Ariensi delegat.

DILECTVS filius Magister Vvibertus presbyter coram dil. fil. n. Ioanne Sanctæ Mariæ in Via lata Diac. Card. quem sibi & I. nuntio ... Decani, & Capituli Ecclesiæ Arien. Morinen. Diœcesis auditorem concessimus, proponere procurauit. Quòd cùm ei Sacerdotalis Præbenda, in eadem Ecclesia dudum Canonicè collata fuisset; ac Decanus, & Capitulum memorati;

nollent ei postmodum fructus reddere præbendales. Ad conquestionem ipsius dil. fil. ... Magistro Scholarum, & Vvaltero, & Ioanni de Albengi Canonicis Morinen. commisimus causam ipsam. Qui Decano, & Capitulo Arien. postquam citati sæpius, & demum edicto peremptorio euocati, comparere noluerunt coram eis, inhibere curarunt, ne quid in Apostolici mandati elusionem, vel supradicti Magistri grauamen, quæstione pendente super eisdem fructibus innouarent. Verùm in præsentia eorūdem Iudicum postea partibus constitutis; cum præfatus Magister suam edidisset super eisdē fructibus actionē, Vvillelmus de Duaco Capituli procurator, respondit; quòd quæstio super fructibus, coram eisdem iudicibus procedere non debebat, donec causa super concessione sex Sacerdotalium præbendarum, de quarum numero erat præbenda, illa, quæ præfato dinoscebatur Magistro collata, quæ. ve. F. N. Episcopo Attrebaten. & coniudicibus suis auctoritate nostra fuerat aut commissa, vt pote præiudicialis, finem debitum sortiretur. Cùm autem iudices de partium voluntate quorundam peritorum consilium, an illa quæstio præiudicialis existeret, requirere studuissent: nondum ab eisdem recepto responso, Præpositus. Arien. B. Clerico primam tantummodo tonsuram habenti, præbendam supradictam concessit; cuius fructus Magister petierat memoratus, eiusdem præbendæ fructibus post inhibitionem Iudicum assignatis eidem, contra Ecclesiæ priuilegia temerè veniendo. Post hæc verò Iudices memorati, causam Attrebaten. iudicibus delegatum, quæstionis sibi commissæ nequaquam præiudicialem existere, prout in consilio receperant à peritis, per interlocutoriam sententiam declararunt. A qua non fuit pro parte Capituli prouocatum, sed lite super quæstione fructuum contestata, vtraque pars præstitit calumniæ iuramentum. Cúmque priuilegiorum transcripta, Magister obtulerit supradictus, per quæ fidem facere intendebat, quòd præbendam illam Canonicè fuerat assecutus: procurator Capituli ea esse vera priuilegiorum transcripta coram iudicibus recognouit. Quibus procuratori mandantibus, vt authentica priuilegia exhiberet, ipse certum ad hoc diem sibi petijt assignari, quem obtinuit, & recessit. Et licèt procurator ipse postea sæpefato Magistro præscriptionem obiecerit decennalem, & ad illam probandam dies sibi fuerit assignatus: illam tamen, seu aliam exceptionem legitimam, ille, vel alius Procurator Capituli non probauit. Quinimo Magister Ingebertus vltimus Capituli procurator, constanter affirmans illa vera transcripta priuilegiorum existere, ac ea rata grataque haberi à Capitulo Arien. vt secundùm ea procederent Iudices ad sententiam postulauit. Vnde ipsi habito consilio sapientum, sæpedicto Magistro per diffinitiuam sententiam fructus adiudicauere prædictos, quam idem Magister petijt auctoritate Apostolica confirmari, relationem Iudicum exhibendo, supradicta, & alia plenius continentem. Ad hoc nuntius proposuit memoratus, quòd processus illorum debebat non immeritò retractari, tum quia in litteris obtentis ad eos, de prioribus litteris ad Attrebatenses Iudices impetratis super sex præbendarum collatione, de quarum numero fuerat dicta præbenda cuius fructus idem Magister petijt, mentio non fiebat: tum quia illa quæstio, videlicet de præbendarum concessione, vtpote præiudicialis alterius, fuerat primitus dirimenda. Cùm & causa fructuum quæstionis super præbenda sit accessoria, & causarum continentia non sit, iuxta sanctiones

legitimas, diuidenda: tum etiam, quia idem Magister nunquam ad eandem fuerat præbendam admissus. Verùm ad hoc pars altera respondebat, allegationes huiusmodi ex eo esse supervacuas iudicandas, quia iudicum prædictorum examen partes spontaneè subierunt. Proposuit insuper idem nuntius, dictos Iudices minùs ritè ob causas alias processisse; quia videlicet, in causa spirituali præstari fecerant calumniæ iuramentum, & Capitulo memorato mandauerant sua coram eis priuilegia exhibere, in Decanum ob hoc excommunicationis, & in Capitulum suspensionis sententias proferendo; cùm nemo ad fundandam aduersæ partis intentionem, suas teneatur edere rationes. Item, quia nullo pro Capituli parte præsente, post appellationem ad nos interpositam, non in procuratorem, sed in Capitulum sententiam protulerunt. Adicijens quòd nequaquam relationi Iudicum standum erat, quæ cùm in publicam non sit redacta scripturam, non in prima persona, sed tertia dinoscitur esse concepta; præsertim cùm asserant Iudices se priuilegiorum tenore cognito processisse, quæ minime inspexerunt. Cæterùm ad prædicta pars aduersa respondit; quòd in præfata quæstione fructuum, vt pote temporali, non incompetenter præstari potuit calumniæ iuramentum: Sed & mandari à iudicibus potuit priuilegia exhiberi, quorum transcripta per Magistrum memoratum oblata, vera esse procurator Capituli fatebatur; cùm & vltimus procurator ipsius, petierit secundùm ea negotium terminari. His igitur, & alijs quæ coram eodem. Card. vtrimque proposita fuerant, per eiusdem relationem pleniùs intellectis, cætera hinc inde proposita friuola reputantes. Per Apostolica vobis scripta mandamus, quatinus supradicto Clerico conuocato, seu alijs qui fuerint euocandi, inquisita pleniùs, & cognita veritate; si vobis constiterit, quòd præfato B. lite pendente præbenda concessa fuerit memorata; vel quòd præbenda ipsa quæ Sacerdotibus dumtaxat consueuerat assignari, eidem collata fuerit in sacris nondum ordinibus constituto: vel aliud Canonicum obuiet, propter quod præbendam ipsam nequeat obtinere. Vos supradictam sententiam pro eodem Magistro super fructibus latam à iudicibus sæpedictis faciatis, appellatione remota; firmiter obseruari. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quod si non omnes &c. duo vestrum. &c. Datum Lateran. iij. Kal. Aprilis Pontificatus nostri Anno xiiij.

EPISTOLA XXII.

Abbati et Conventui Fossæ Novæ.

Confirmat compositionem factam, eos inter, & populum Pipernensem.

IVstis petentium desiderijs dignum est nos facilem prebere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Ea propter &c. Vsque assensu. Compositionem, seu transactionem inter vos ex parte vna, & Consules, ac Populum Pipernen. ex altera; super possessionibus constitutis in loco, qui Laurentij vulgariter appellatur, amicabiliter initam: sicut prouidè facta est, & ab vtraque parte sponte recepta, & in instrumento publico exinde confecto pleniùs continetur, auctoritate Apostolica

confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem euidentiam, tenorem ipsius instrumenti, de verbo, ad verbum, huic nostræ paginæ duximus, inserendum. *In nomine Domini. Amen. Anno eius millesimo centesimo nonagesimotertio. Anno tertio Domini Celestini Papæ III. Indictione vndecima. Mense Augusto. Die tertia.* Quoniam ea quæ refutationibus, siue transactionibus, vel alijs conuentionibus, inter homines fiunt, plerúmque memoriæ commendari non possunt. Idcirco ego Guido Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Scriniarius transactionem, siue refutationem, vel etiam conuentionem, inter fratres Fossæ Nouæ, & Populum Pipernensem habitam, rogatus in hoc publicum scriptum reduco: vt si de ea dubitatum fuerit, per hoc scriptum veritas rei ostendatur. Conuentio itaque siue transactio, vel refutatio, talis est. Fratres Fossæ Nouæ dant Pipernensibus centum tres libras bonorum Prouesinorum, pro molendinis communibus recolligendis, quæ pignori tenebantur. Et Consules Piperni, scilicet, Petrus Domini Leonis, Belbellus, transmundus Dōnæ Nuuæ, Philippus, Domini Gregorij Milites, Roscemannus, Staldo, Iordanus, Roffridus, Guastapane, Massarij nomine Vniuersitatis refutant Monachis omnem litem, & querimoniam, & omnem actionem, quam habebant, vel habere possent in Laurentijs, scilicet, inter hos fines: sicut vadit in directum, à Gorga Palumbi in Mazoclam, & inde pergit per Mazoclam, vsque ad aquam quæ descendit de Fontana de ficu, sinè omni conditione, & inde ascendit vsque in lacū. Concedit etiam Populus, quidquid iuris habet. Commune inter fontanam de ficu, & Lirecaduti, saluo vnicuique iure proprietatis, si quis ibi aliquid habet. Concedunt etiam à Gorga Palumbi inferiùs, vt Sandalariam faciant sinè contradictione aliqua, vsque flumen maius, sicut melius viderint expedire: quæ tamen Sandalaria communis erit, & fratribus, & ciuibus. Silua quæ est à fontana Gricilli vsque ad Recaduti, est Monachorum absolutè, sicut hactenus fuit; præter consuetudinem quam habet in ea Populus, in venando, pascendo, ligna cædendo, & salua consuetudine tabulandi. Silua quæ est à Fontana de ficu, vsque ad Recaduti, non incidant Monachi ad cæsas faciendas studiosè, sed ramanebit ad communes vsus & ciuium, & Monachorum, ad ligna cædenda, & ad venandnm, & pascendum. Si tamen aliquo modo peruenerit, quòd sit apta ad agriculturam, Monachorum erit. Piscaria lacus libera est Monachorum, sicut hactenus fuit. Per Sandalariam totam, liberum erit omnibus Pipernensibus sinè apparaturà aliqua piscari: non in illis locis vbi, & Monachi, & certæ personæ ciuitatis habent suas proprietates. Et quidem non licebit alicui, nisi Monachis, aliquod ædificium facere ad piscandum, à Gorga Palumbi, vsque ad lacum; pœna trecentarum librarum Prouesinorum, ab vtraque parte promissa, si aliqua pars contra hanc conuentionem, vel refutationem, seu etiam transactionem amicabili pace firmatam, venire voluerit, vel etiam obseruare noluerit: & pœna soluta, hæc charta conuentionis, siue transactioctionis, in sua stabilitate perpetuò perseueret. *Vnde Rogati sunt testes. Gregorius Paganus, Rainone Sancti Laurentij, Ioel de Sitio, Bertraymus Laudini. Berardus Romane. Guido de Arnaria. Ego Guido Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Piperni Scrinarius, interfui, & subscripsi.* Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā nostræ confirmationis, infringere &c. vsque incursurum. Datum Lateran. iiij. Kal. Aprilis Anno xiiij.

EPIS-

EPISTOLA XXIII.

PRIORI ET CONVENTVI ANDREN.

Ne quis eorum Monachus per alio fideiubeat, pecuniámue mutuo accipiat, vltra constitutam à Capitulo summam.

CVM à nobis petitur quod iustum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri, ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, auctoritate Apostolica prohibemus, ne aliquis Monachus, siue Conuersus, sub professione vestræ domus astrictus, sine consensu, & licentia Abbatis, & maioris partis vestri Capituli, pro aliquo fideiubeat vel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat, vltra pretium Capituli vestri prouidentia constitutum; nisi propter manifestam domus vestræ vtilitatem. Quòd si facere fortè præsumpserit, non teneatur conuentus, pro his aliquatenus respondere. Nulli ergo. &c. nostræ prohibitionis infringere. &c vsque, incursurum. Datum Lateran. ij. Kal. Aprilis Pont. nostri Anno decimoquarto.

EPISTOLA XXIV.

EISDEM.

Vt supposita terra interdicto, possint clausis ianuis suppressa voce &c. celebrare.

SOLET annuere sedes Apostolica pijs votis, & honestis petentium precibus, fauorem beniuolum impartiri. Ea propter &c. vt in alia, vsque, assensu. Vt quotiescumque terram nobilis viri .... Comitis Gisnen. Patroni Monasterij vestri, pro suis excessibus debitis, aut aliquibus causis alijs subijci contigerit Ecclesiastico interdicto, iuxta quod vobis est à felicis Recor. Alexandro Papa prædecessore nostro indultum, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis Campanis, suppressa voce, diuina vobis liceat officia celebrare, deuotioni vestræ auctoritate præsentium indulgemus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere. &c. vsque, incursurum. Datum vt in alia.

EPISTOLA XXV.

ABBATI ET CONVENTVI S. AVBERTI CAMERACEN.

Confirmat eorum possessiones.

CVM à nobis petitur &c. vt in alia, vsque assensu, altare S. Bouæ vobis à Bonæ memoriæ Vu. Rotomagen. Archiepiscopo, de assensu Capituli sui collatum, altaria de Vvildebroc, & de Vrimede, quæ bonæ memoriæ. R. Cameracen. Episcopus, & altare de Herentoth quòd ve. F. N. I.

successor ipsius, in Eleemosinam consentiente Cameracen Capitulo, vestro Monasterio Canonicè contulerunt. Decimas de Crieuecuer, Barastro, & de Hapelaincort, ad ipsum Monasterium de manu laica rationabiliter consensu ipsius Cameracen Episcopi reuocatas; & partem decimæ de Kion, & omnia alia bona vestra, sicut ea omnia iustè, ac pacificè possidetis, vobis & per vos eidē Monasterio vestro auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. Kal. Aprilis Pontificatus n. Anno xiiij.

EPISTOLA XXVI.

ABBATI ET CONVENTVI S. QVINTINI BELVACEN.

Irritat promissiones, & pensiones beneficiorum assignatas.

CVM ex iniuncto nobis Apostolatus officio, Ecclesiarum omnium curam, & sollicitudinem gerere teneamur; ea in ipsis corrigere nos oportet, quæ in grauamen earum noscuntur plurimùm redundare. Sanè ad nostram audientiam vobis refferentibus est delatum; quòd tam vos, quàm vestri prædecessores ad multorum instantiam importunam, quibusdam promissiones de non vacantibus Ecclesijs facientes, pensiones eisdem quasdam interim contulistis. Quia igitur id contra statuta. Lateranen. Concilij noscitur attentatum, promissiones huiusmodi decernentes irritas, & inanes, & pensiones concessas beneficiorum non vacantium nomine, non soluendas; auctoritate vobis Apostolica districtiùs inhibemus, ne contra præfatum Concilium beneficia promittere non vacantia, vel pensionem cuiquam taliter assignare, de cætero præsumatis. Nulli ergo omnino hominum, liceat hanc paginam nostræ inhibitionis infringere, vel ei &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. ij. Idus Aprilis. Pont. n. Anno. xiiij.

EPISTOLA XXVIII.

ABBATI ET CONVENTVI S. ELIGII NOVIOMEN.

Super eodem.

CVm ex concessa nobis à Domino potestate, ad omniū Ecclesiarum curam aciem nostræ considerationis extendere teneamur, ea corrigere nos oportet, quæ interdum in ipsarum grauamen temerè attentantur. Sanè ad nostram audientiam vobis refferentibus est delatum, quod &c. vt in alia per totum vsque in finem. Datum &c.

EPISTOLA XXVIII.

P. ILLVSTRI REGI ARAGONVM.

Reuocat donationes ab eo factas in minori ætate, cum clausula, vt Judex Ecclesiasticus pias reuocet.

CVM donationes nonnullas infra ætatis tuæ legitimæ tempora, te fecisse proponas, in enorme tui dispendium redundantes, maiorem partem tuorum redituum sic donando: nec expediret te nimis egere, quem oportet graues, & grandes expensas subire, in expugnando Christiani nominis inimicos. Præsentium tibi auctoritate concedimus: vt omnes donationes prædictis temporibus, illicitè à te factas, legitimè valeas reuocare. Hoc expresso specialiter ad cautelam, vt donationes factæ Ecclesijs, vel alijs pijs locis, si quæ fuerint reuocandæ, per Ecclesiasticum Iudicem reuocentur. Datum Lateran. ij. Idus Aprilis Anno xiiij.

EPISTOLA XXIX.

EPISCOPO LINGONEN. ET NOBILI VIRO ... DVCI BVRGVNDIÆ.

Confirmat compromissum in eos factum, à Monachis S. Benigni Diuionen. ad reformationem Monasterij.

SICVT ex litteris dil. fil. Abbatis & Conuentus S. Benigni Diuionen. Diœcesis Lingonen. accepimus: cùm tu, frater Episcope, in tuæ promotionis initio, ad Monasterium eorundem, de cuius miserabili lapsu multa didiceras, accessisses gratia visitandi; memoratus Conuentus in te ac eundem Abbatem, & Priorem eiusdem loci, necnon & duos alios Clericos, super reformatione domus, tam in capite, quàm in membris compromittere curauerunt, promittentes interposito iuramento, se ordinationi vestræ humiliter parituros. Vos autem compromissioni huiusmodi à festo S. Remigij tunc proximò affuturo, vsque ad annum, terminum præfigentes, communiter statuistis: vt quod super debitorum solutione à vobis ordinaretur, interim seruaretur; & Capitulo inter cętera iniungentes, vt ordo Monasticus qui relaxatus ibidem aliquatenus fuerat, districtiùs seruaretur: Duo millia librarum, & eo amplius, infra annum pro debitis Monasterij persoluistis. Appropinquante verò termino compromissioni præfixo, cùm fuisset à vobis primitùs constitutum, vt omnes obedientiarum prouentus in simul adunati, ad solutionem cederent debitorum; quódque obedientiarij, ne statutum huiusmodi præpedirent, ad suas obedientias mitterentur, earundem prouentus fideliter seruaturi: ipsi prouentus illius anni in vsus proprios, vel potiùs in abusus nequiter conuerterunt. Vnde cum adhuc multa debita superessent, pro quibus nondum fuerat satisfactum, quæ non nisi cùm multarum possessionum distractione, ac maximo Ecclesiæ detrimento poterant expediri, & malitia creditorum non nisi per te, fili Dux, cuius iurisdictionis existunt, posset

vlteriùs refrænari: vobis pariter extitit ab eisdem Abbate, ac fratribus cum instantia supplicatum, vt alcito vobis tertio viro, prouido, & potente, in manu vestra tandiu possessiones Ecclesiæ teneretis, donec absque rerum Ecclesiæ venditione, seu obligatione aliqua, ipsius debita soluerentur: & quinquaginta Monachis faceretis honestè in eadem Ecclesia, iuxta loci consuetudinem, prouideri. Ipsique ad prædicta seruanda, se iuramento præstito astrinxerunt, tibi frater Episcope, patentes super hoc litteras concedentes: quod vos demum eorum deuicti precibus acceptastis. Cùm igitur idem Abbas, & fratres, deuotè nobis duxerint supplicandum, vt quod præmissum est auctoritate dignaremur Apostolica confirmare; cùm ad præsens alio modo nequeat Monasterio consuli memorato. Nos qui super eiusdem loci sumus reformatione solliciti, prouisionem huiusmodi ratam habentes, & gratam, cùm credamus eandem ad ipsius Monasterij commodum redundare: Deuotionem vestram rogandam duximus, & monendam, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes; quatenus suprascripta taliter ad honorem Dei, & vtilitatem Monasterij supradicti, ad debitum perducatis effectum, quæ ad refformationem loci statuta sunt, facientes in suo robore perdurare; vt diligentiæ vestræ studium clareat in effectu, ac diuinam, & Apostolicam gratiam propter hoc vobis vberiùs comparetis. Contradictores si qui fuerint, vel rebelles, tu, frater Episcope, censura Ecclesiastica, & tu, fili Dux, si necesse fuerit, potestate tibi tradita, sublato appellationis obstaculo, compescatis. Datum Lateran. xvj. Kal. Maij Anno xiiij.

EPISTOLA. XXX.

LINGONEN. EPISCOPO.

Vt è Monasterio S. Benigni seditiosos Monachos ad alia Monasteria ableget.

CVM sicut nostris est auribus intimatum, VVillelmus de Bregnum. Monachus, qui seditiosus, & dilapidator existit, à multis retrò diebus cum quibusdam suis fautoribus, qui ab alijs Monasterijs ad sancti Benigni Cœnobium conuolarunt, irregulariter vixerit, contra iuramentum proprium, quod super seruanda prouisione ipsius Ecclesiæ præstiterat, veniendo. Nec eisdem præsentibus pax possit in eodem Monasterio reformari. Fraternitati tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatinus, si est ita, supradictum VV. & eius complices, ab eodem Monasterio, & membris eius, sublato appellationis obstaculo, penitus amouendo, ipsos in alijs Monasterijs eiusdem obseruantiæ, collocare procures. Contradictores, si qui fuerint, vel rebelles, per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota compescens. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XXXI.

MAGISTRO NICOLAO MISNEN. ET ARNALDO DE STENDAL. HALBESTATEN DIOECESIS CANONICIS.

Non suspectum subrogat in locum demortui delegati, & altero absente, alterius electio partibus relinquitur, qua spreta residuus solus iudicabit.

CAVSAM quæ inter dil. fil. Ottonem Subdiaconum nostrum, & Vvalt. qui pro Præposito Magdeburgen. se gerit, super Maigdeburgen. Præpositura dinoscitur agitari, tibi dudum, fili Magister. N. & Bonæ memoriæ Broccardo Vvrcinen. Canonico, de partium voluntate sub certa forma meminimus commisisse. Vobis inter cætera iniungentes, quod si quicquam humanitus alterutri vestrum contingeret, vt mandato nostro fideliter exequendo, sicut vterque vestrûm iuramento præstito tenebatur, vsque ad Kalendas Octobris proximò præteritas interesse non posset: Ex tunc dil. fil. F. Abbas de Sichem omni contradictione, vel appellatione cessante, quæ vobis iniuncta fuerant, cum reliquo vestrum earundem litterarum auctoritate exequi procuraret. Interim verò prædicto. Bro. subtracto de medio, Subdiaconus memoratus nobis exposuit, se habere præfatum Abbatem certa ratione suspectum: nobis humiliter supplicans, vt loco præfati. B. subrogare alium dignaremur. Nos igitur attendentes nullum ex hoc præiudicium parti alteri generari, vt iudicium sinè suspicione procedat; te, filij Magister, Ar. obtentu prædicti O. loco præfati. B. duximus subrogandum. Per Apostolica vobis scripta districtè præcipiendo mandantes; quatinus in ipso negotio iuxta priorum continentiam litterarum appellatione remota, ratione præuia procedatis. Quòd si alterutet vestrum his exequendis noluerit, vel nequiuerit interesse, loco eius à parte sua infra triduum alius eligatur: & si pars illa noluerit eligere, vel electus ab ea procedere non curauerit, residuus nihilominus in causa procedat. Nisi vero tu, fili A. simile præstiteris iuramentum, tu fili Magister. N. à iuramento quod præstitisti te noueris absolutum. Datum Lateran. ij. Kal. Aprilis. Pontificatus nostri Anno xiiij.

EPISTOLA XXXII.

AVXITAN. ARCHIEPISCOPO.

Vt impar oneri Episcopali cedat.

SICVT is qui sufficiens est ad curam sollicitudinis pastoralis, si forsan Episcopatum affectet, desiderat bonum opus: sic is qui non sufficit ad huiusmodi oneris sarcinam supportandam, vtiliter sibi consulit, si eandem priùs cautè deponat, quàm sub ea in suum & aliorum dispendium comprimatur. Cùm igitur ad Pontificalis curam regiminis cognoscere te debeas minùs aptum; fraternitatem tuam rogamus attentiùs, & monemus, per Apostolica tibi scripta mandantes: quatenus salutem tuam, & aliorũ, lucris temporalibus

anteponens, & compatiens nihilominus contritioni Ecclesiæ Auxitanæ, quæ sub tuæ prouisionis vmbra, in temporalibus, & spiritualibus grauiter est collapsa, Pontificalem curam spontaneus resignare procures; vt ex hoc diuinam, & Apostolicam gratiam tibi valeas comparare. Alioquin cùm tam tuæ saluti, quàm Ecclesiæ memoratæ vtilitati, ex Apostolicæ teneamur seruitutis officio prouidere, super hoc, prout expedire viderimus, disponemus. Datum Lateran. xvij. Kal. Maij Pont. n. Anno xiiij.

In eundem modum scriptum est .. Episcopo Valentin.

Scriptum est etiam in eundem ferè modum, Vener. F. .. Vticen. Episcopo & dil. fil... Abbati Cistercien. Apostolicæ sedis Legatis. Vt dictum Archiepiscopum ad id moneant efficaciter, & inducant. Datum vt in alia.

EPISTOLA XXXIII.

Super eodem Episcopo Ruthenen.

IN eundem modum scriptum est, sicut in prima. Episcopo Ruthenen. vsque procures, cum iam dudum ad tuam instantiam cedendi tibi licentiam per nostras duxerimus litteras concedendam, alioquin ne videaris nobis forsitan illusisse, Ve. F. N. Vticen. Episcopo, & dil. fil. Abbati Cistercien. Apostolicæ sedis Legatis, litteris nostris iniungimus, vt te ad id per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellant. Datum vt in alia.

Scriptum est ipsis Legatis in eundem fere modum super hoc. Quòd si non ambo, &c. alter. &c. Datum vt in alia.

EPISTOLA XXXIV.

VTICEN. EPISCOPO APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO.

Vt cedente Carcassonnensi Episcopo, alius eligatur à Capitulo.

CVM ven. F. N. Carcassonen. Episcopus supportare nequiens sarcinam sollicitudinis pastoralis, multis incommodis, & deffectibus præpeditus, officij sui curam resignare disponat, sicut per tuas litteras nobis intimasti. Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus: quatenus cessionem ipsius recipiens vice nostra; ipsum à cura Ecclesiæ Carcassonen. absoluas, eiusdem Ecclesiæ Capitulo iniungendo; vt infra octo dies post commonitionem tuam, cum tuo consilio talem sibi personam eligant in Pastorem, per quam hoc tempore maximè Carcassonen. Ecclesiæ vtiliter consulatur. Alioquin ex tunc personam idoneam appellatione remota præficias Ecclesiæ memoratæ. Contradictores si qui fuerint, vel rebelles, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita, compescendo. Datum vt in alia.

Scriptum est super hoc Carcassonen. Capitulo, in eundem ferè modum, vsque compescendo. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatinus talem vobis personam iuxta præscriptam formam eligatis Canonicè in pastorem, quæ tanto congruat oneri, & honori. Datum vt in alia.

EPISTOLA XXXV.

VTICEN. EPISCOPO ET ABBATI CISTERCIEN. APOSTOLICÆ SEDIS LEGATIS.

Vt Comitatum Melgoriensem recipiant.

PRÆSENTIVM vobis auctoritate præcipiendo mandamus: quatinus Comitatum Melgorien. qui B. Petri iuris existit, in vestris recipiatis manibus, & tandiu faciatis fideliter custodiri, donec super eo nostræ rescripserimus beneplacitum voluntatis. Datum vt in alia.

EPISTOLA XXXVI.

ARELATEN. ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS EIVS.

Vt publicetur per eorum Diœceses sententia contra Raymundum Comitem Tolosanum lata.

CVM expectauerimus hactenus vt nobilis vir. R. Tolosanus Comes, tanquam arbor fructifera commonitionum nostrarum riuulis irrigata, fructus ederet opportunos; & tanquam princeps Catholicus honoraret sanctam Ecclesiam sponsam Christi. Ipse prauo circumuentus consilio, non solùm damna sterilitatis incurrit, ad honorem Dei, & vtilitatem Ecclesiæ expectatos fructus nullatenus producendo, verùm etiam dispositionibus Ecclesiasticis nequiter se opponit, contra promissa, & iuramenta sua veniens impudenter. Vnde cùm in ipsum à ven. F. N. Episcopo Vticen, & dil. fil.... Cistercien. Abbati Apostolicæ sedis Legatis, de multorum Prælatorum consilio sententia promulgata fuerit, ob eiusdem contumaciam manifestam; per Apostolica vobis scripta mandamus, quatinus eandem sententiam rationabiliter promulgatam, publicari per vestras Diœceses faciatis, & appellatione remota per censuram Ecclesiasticam, vsque ad satisfactionem condignam, firmiter obseruari. Datum vt in alia.

EPISTOLA XXXVII.

EISDEM.

Vt recuperent ea omnia quæ Comes Tolosanus ab eorum Ecclesijs tenet.

CVM expectauerimus &c. vsque manifestam, & nos mandemus eandem sententiam vsque ad satisfactionem condignam appellatione remota firmiter obseruari. Fraternitati vestræ, per Apostolica scripta præcipiendo mandamus: quatinus ad recuperanda castra, & alias possessiones, & terras quæ ab Ecclesijs vestris tenet, insistatis viriliter & prudenter.

EPISTOLA XXXVIII.

VIVARIEN. EPISCOPO.

Super eodem.

CVM expectauerimus hactenus, vt nobilis vir. R. Toloſanus Comes, tanquam arbor fructifera &c. in eundem ferè modum vt in alia, vſque in finem. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XXXIX.

VTICEN. EPISCOPO ET ABBATI CISTERCIEN. APOSTOLICÆ SEDIS LEGATIS.

Vt ſententiam contra quoſdam indebitas exigentes pedagia &c. latam obſeruari faciant.

CVM in nobiles viros Comitem Folcalcarien. G. Ademari. Lambertum de Montilio, Dominos, & Dominas Caſtri noui, & Dozaræ, Siluium de Criſta. Alaſiam de Roca. Præpoſitum Valentin. Artaldum de Ruſſillon.. fratrem ipſius, & quoſdam alios, propter pedagia, exactiones indebitas, & alias iniquitates quas in ſtratis publicis, & fluminibus comittere non verentur, à te, fili Abbas, de multorum Prælatorum conſilio, ſententia fuerit promulgata. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus; quatinus eandem ſententiam rationabiliter latam, faciatis appellatione remota per cenſuram Eccleſiaſticam vſque ad ſatisfactionem condignam firmiter obſeruari. Datum vt in alia.

EPISTOLA XL.

EISDEM.

Vt ſeruetur ſententia contra Roncelinum, & Maſſilienſes lata.

CVM in Roncelinum Apoſtatam, & periurum, & ciues Maſſilien, pro eo quòd ei obediunt, & fauent in ſuis abominationibus manifeſtè; à vobis, de multorum Prælatorum conſilio. &c. vt in alia, vſque in finem. Datum Lateran. xvij. Kal. Maij. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA XLI.

CAPITVLO ECCLESIÆ ROMANEN.

Confirmat Regalia, à Principibus ſecularibus eis conceſſa.

IVSTIS petentium deſiderijs dignum eſt nos facilem prebere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Ea propter. dil. in Domino filij, veſtris iuſtis poſtulationibus inclinati; regalia vobis ab Imperatoribus, & alijs Pricipibus ſecularibus in foro

videlicet, & in nundinis, necnon & tranſitu fluminis Iſaræ, pia vobis deuotione conceſſa, ſicut ea iuſtè, ac pacificè poſſidetis, vobis, & per vos Eccleſiæ veſtræ auctoritate Apoſtolica confirmamus, & preſentis ſcripri parrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. xiij. Kal. Maij Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA XLII.

Eisdem.

Statuta, & conſuetudines Eccleſiæ Romanen. confirmat.

SOLET annuere ſedes Apoſtolica pijs votis, & honeſtis petentium precibus fauorem beniuolum impartiri. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris iuſtis precibus inclinati, laudabiles, & honeſtas conſuetudines, ac ſtatura quæ ad Eccleſiæ veſtræ vtilitatem prouidè facta eſſe noſcuntur; ſicut hactenus pacificè ſunt obtenta, & in authenticis ſuper his confectis plenius continetur, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. vſque incurſurum. Datum vt in alia, per totum.

EPISTOLA XLIII.

Gneznensi Archiepiscopo.

Confirmat priuilegium ipſi datum à Ducibus Poloniæ.

CVM illius locum, licèt immeriti, teneamus in terris, qui ſanctam Eccleſiam ſponſam ſuam abſque macula, & ruga conſeruat: his nos conuenit ex officij noſtri debito, robur Apoſtolicum impartiri, quæ ad ſtatum ipſius pertinent, & quietem, & ad conſeruationem Eccleſiaſticæ libertatis. Cùm igitur. dil. fil. nobiles viri, Leſco, Conradus, & VVadiſlauus Oddonis, Duces Poloniæ, tibi & ſuffraganeis Eccleſiæ tuæ, necnon & ſucceſſoribus veſtris, priuilegium ſuper Eccleſiaſtica libertate pia deuotione ad ſtatum debitum reuocando, conceſſerint. Nos tuis precibus inclinati, conceſſionem ipſorum ſicut piè, ac prouide facta eſt, ac in authenticis cōtinetur, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Quia verò in eodem priuilegio eſt expreſſum, vt ſi aurum, vel argentum, ſiue pretioſas veſtes aut palafridos decedentium Epiſcoporum ſupradicti Duces inuenerint, & Epiſcopus deceſſerit inteſtatus, in vſus ſuos omnia conuertantur; dum tamen hoc ipſum eis à nobis fuerit, vel à Legato noſtro conceſſum. Dictis ducibus conſulimus, & mandamus, nequaquam in vſus ſuos ſupradicta conuertant; cùm id in ſuæ ſaluris cederet detrimentum: ſed Eccleſiæ cui deffunctus Epiſcopus præfuit, illa faciant integraliter aſſignari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, & iuſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem &c. vſque incurſurum. Datum Lateran. ij. Kal. Maij Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA XLIV.

EPISCOPO QVONDAM HALBESTATENSI ET ABBATI DE SICHEM.

Committit causam inter Ducem Poloniæ, & Gneznen. Episcopum.

IS qui paci Ecclesiasticæ inuidet, & quieti quam in celis non potuit sua præpediente malitia retinere; non solùm aduersarios manifestos sæpe concitat contra ipsam; verùm etiam proprios filios ad molestationem ipsius nonnunquam instigat, à quibus deffensionis præsidia expectabat: vt eo dispendiosior sit illius infestationis offensa, quominus de ipsius molestia timebatur. Sanè sicut. Ve.F.N... Gneznen Archiepiscopus graui nobis conquestione monstrauit, nobilis vir VVadislauus Dux Poloniæ qui diuturnis eum iniurijs & molestijs lacessiuit, dudum thesaurum Gneznen Ecclesiæ occupauit, ex hoc damna ipsi grauia inferendo. Quasdam insuper villas Ecclesiæ memoratæ combussit, & quibusdam alijs nequiter deuastatis, multa Canonicis, & hominibus Gneznen Ecclesiæ damna, & iniurias irrogare præsumpsit. Homines quoque de Gnezna ad eandem Ecclesiam pertinentes, bonis suis, per violentiam spoliauit, postquam idem Archiepiscopus iter arripuit ad sedem Apostolicam veniendi. Cùm igitur dissimulare tot eiusdem Ecclesiæ grauamina nequeamus, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandamus: quatinus eosdem Archiepiscopum, atque Ducem personaliter, secundùm quod in prioribus litteris nostris vobis iniunximus, adeuntes; dictum Ducem vt eidem Archiepiscopo, & suis hominibus super datis damnis, & iniurijs irrogatis satisfaciat competenter, ablatis omnibus restitutis, monere prudenter, & inducere procuretis: ipsum ad hoc, si necesse fuerit, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita, ratione præuia compellentes. Testes autem, qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram similem appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XLV.

ABBATISSÆ AVREGNIACENSI.

Ne in eius Monast. sinè manifesta causa sententia feratur.

EX assuetæ benignitatis officio Sedes Apostolica consueuit eas quæ montana Religionis ascendunt, vt cum Maria secus pedes Domini sedeant, confouere; ac illis, ne cuiusquam temeritatis incursu quies, vel profectus impediatur earum, Apostolicum præsidium impartiri. Ea propter, dilecta in Christo filia, tuæ, ac Monasterij tibi commissi tranquillitati paterna volentes sollicitudine præcauere; auctoritate præsentium inhibemus. Ne Diocesanus Episcopus, vel Archidiaconus loci, seu quilibet alius ordinarius Iudex, sinè manifesta, & rationabili causa, in te, vel Monasterium tibi commissum, excommunicationis, vel interdicti sententiam promulgare præsumat. Statuentes, vt si te in aliquo grauari præsenseris, liberè tibi liceat sedem Apostolicam

appellare. Siquis verò post appellationem ad nos legitimè interpositam, in te, vel Ecclesiam tuam excommunicationis, vel interdicti sententias contra præscriptam formam præsumpserit promulgare, ipsas decernimus non seruandas. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ inhibitionis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem &c. vsque incursurum. Datum Lateran. v. Kal. Maij. Anno xiij.

EPISTOLA XLVI.

ABBATISSÆ AC CONVENTVI AVREGNIACENSI.

Ne pro benedictione Abbatissæ vel consecrationibus, & alijs, aliquid Ordinario pendatur.

IVSTIS petentium desiderijs dignum est nos facilem prebere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Ea propter, dilectæ in Domino filiæ, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, auctoritate præsentium inhibemus: Ne pro consequenda benedictione, vel installatione Abbatissæ Monasterij vestri, quæ benedicenda pro tempore fuerit, consecrationibus altarium, vel Ecclesiarum, siue pro oleo sancto, vel quolibet alio Ecclesiastico Sacramento; Diœcesanus Episcopus, vel Archidiaconus loci, sub obtentu consuetudinis, vel quolibet modo alio, quicquam exigere, vel extorquere præsumant: sed hæc omnia gratis, & sine prauitate qualibet vobis impendant. Nulli ergo &c. vsque incursurum. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XLVII.

ABBATI ET CONVENTVI SANCTI QVINTINI BELVACENSIS.

Confirmat sententiam Judicum, super electione Abbatis ab Episcopo Beluacensi controuersa.

IVSTIS petentium desiderijs dignum est nos facilem prebere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Cùm igitur, sicut ex parte vestra nostro est Apostolatui reseratum, à felicis recordationis Alexandro, & Clemente Romanis Pontificibus, vestro Monasterio sit indultum; vt obeunte ipsius loci Abbate, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur: nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilij sanioris, secundum Deum, & B. Augustini regulam prouiderint eligendũ. Et inter vos, ac ven. F. N. Beluacen. Episcopum, super possessione electionis Abbatis in Monasterio vestro, dudum quæstione suborta, & per dil. fil. Abbatem de Briostel Cisterciensis ordinis. M. Præpositum Remens. R. Melden. Decanũ ex delegatione dilecti filij nostri G. titulo S. Martini Presbyteri Card. tunc Apostolicæ sedis Legati, de voluntate ipsius Episcopi, taliter extiterit causa ipsa sopita. Vt eligendi Abbatem plenam habeatis, & liberam facultatem, petita tamen priùs à Beluacen. Episcopo licentia eligendi.

Nos vestris precibus inclinati, quòd per eosdem Iudices super hoc est, cum Episcopi memorati assensu, deliberatione prouida diffinitum, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti pagina communimus. Inhibentes ne quis contra diffinitionem huiusmodi, super Abbatis electione, vos audeat molestare. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ confirmationis, & inhibitionis infringere vel ei &c. vsque incursurum. Datum Lateran. iiij. Kal. Maij. Pont. n. Anno. decimoquarto.

EPISTOLA XLVIII.

EPISCOPO BRIXINENSI, ET AQVILEGENSI DECANO, ET MAGISTRO HVG. CANONICO RATISPONENSI.

Committit causam inter Salzeburg. & Gurcen. Episcopos. Et respondet haberi pro absoluto eum cui ab excommunicante audiendi diuina licentia data est.

DILIGENTER auditis & perspicaciter intellectis, quæ à dil. fil. procuratore Ve. F. N. Salzeburgen. Archiepiscopi ex parte vna, & procuratore Gurcen. Capituli ex parte altera, super excommunicationis sententia, quam idem Archiepiscopus in ipsum Capitulum promulgauit, fuere proposita coram nobis; sic duximus prouidendum. Vt cum à tribus ex maioribus ipsius Ecclesiæ Canonicis fuerit requisitus, infra quindecim dies ipsum Capitulum absolui faciat ad cautelam, mittens aliquem ad Gurcen. Ecclesiam, qui recepta, secundùm formam Ecclesiæ, iuratoria cautione, quòd nostro, vel vestro mandato parebit, eidem Capitulo beneficium absolutionis impendat. Exceptis Præposito, & V. & F. Canonicis, qui de mandato nostro fuerint apud sedem Apostolicam absoluti. Ac deinde coram vobis, quibus hoc negotium duximus committendum, tam de principali causa, quàm de ipsa sententia, necnon & de Ecclesia S. Laurentij, qua post commissionem factam à nobis, & post appellationem ad nos interpositam, spoliati fuerunt per nuntios ipsius Archiepiscopi, cognoscatur; & si de partium voluntate processerit, fine Canonico terminetur. Alioquin negotium ipsum sufficienter instructum, ad nostrum remittatur examen, præfixo partibus termino competenti, quo nostro se conspectui repræsentent, iustam auctore Deo sententiam recepturæ. Quòd si infra præscriptum tempus Archiepiscopus ipse non fecerit illos absolui, per dil. fil... Iunen Præpositum Aquilegen. Diœcesis, eos absolui iubemus. Cæterùm interrogatus in iudicio coram nobis procurator Gurcen Episcopi, vtrùm idem Episcopus pro excommunicato se haberet, respondit; quòd re vera. Salzeburgen. Archiepiscopus excommunicauit Episcopum, & Capitulum quarta feria, & post tertiam, vel quartam diem dedit ipsi licentiam audiendi diuina, & vt diuinis officijs interesset; quia ipse propter debilitatem manus celebrare non potest; & extunc diuina sibi fecit officia celebrari, & exercuit ea quæ consueuerat exercere. Nos autem interloquendo respondimus, quòd si res taliter se haberet, Episcopus idem pro absoluto esset habendus; nisi postea excommunicationis sententiam excepisset. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio,

odio, vel timore subtraxerint, per censuram Ecclesiasticam, cessante appellatione, cogatis veritati testimonium perhibere, nullis litteris obstantibus præter assensum partium à sede Apostolica impetratis. Quòd si non omnes. &c. tu frater Episcope cum eorũ altero ea &c. Datum Lateran. 2. non. Maij Pont. n. Anno. xiiij.

EPISTOLA XLIX.

ABBATI ET CONVENTVI MONASTERII CAVRIENSIS.

Recipit eos & possessiones sub protect. B. Petri sub censu annuo.

CVM à nobis petitur, quod iustum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri, ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, Monasterium, & personas vestras cum omnibus bonis, tam Ecclesiasticis, quàm mundanis, quæ impræsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum dante Domino iustis modis poteritis adipisci, sub. B. Petri, & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem, Villas Sancti Tirsi. Sanctæ Mariæ de Villa Cibran. S. Saluatoris de Cinuio. S. Michaelis de Varzen. S. Saluatoris de Bergundio. S. Michaelis de Canneru. S. Antonini de Villa Noua. S. Mariæ de Miudes. Et S. Saluatoris de Mari Mortuo, cum omnibus pertinentijs earundem. Et vniuersas possessiones vestras sicut eas iustè, ac pacificè possidetis, vobis, & per vos Monasterio vestro auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio cõmunimus. Ad indicium autem huius à sede Apostolica protectionis, & confirmationis perceptæ, duos obolos aureos, gratis oblatos persoluetis nobis, nostrísq; successoribus annuatim. Decernimus ergo vt nulli omnino hominũ liceat hanc paginam nostræ confirmationis, & protectionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autẽ &c. vsq; incursurum. Datũ Lateran. Nonis Maij. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA L.

SORORIBVS DE MVRCEDO.

Confirmat statutum, eis ad viuendum datum, ab Electo Albanensi, ad hanc causam delegato.

IVSTIS petentium desiderijs dignum est nos facilem prebere consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Cùm igitur, dilectus filius Albanen. Electus ad locum vestrum, in quo relictis seculi vanitatibus Domino militatis, de mandato nostro dudum accedens, quoddam fecerit institutum, secundùm quod viuere debeatis. Nos vestris supplicationibus inclinati, institutum ipsum, sicut piè, ac prouidè factum est approbantes; illud statuimus robur debitum obtinere: inhibentes, ne quis contra illud vos audeat molestare. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ constitutionis, & inhibitionis infringere, vel ei &c. vsque incursurum. Datum Lateran. vij. Idus Maij P. n. Anno xiiij.

EPISTOLA LI.

NOBILI VIRO VVADISLAO, NATO QVONDAM NOBILIS VIRI ODDONIS DVCIS POLONIÆ.

Recipit eum & bona sub protectione B. Petri, sub censu triennij.

CVM à nobis petitur quod iustum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinẽ officij nostri ad debitum perducatur effectũ. Ea propter, dil. in Domino fili, deuotionis tuæ sinceritatem,

quam circa libertatem Ecclesiasticã geris, & quam Ecclesijs, & personis Ecclesiasticis in tuo Ducatu recognouisse dinosceris, attendentes. Vt ab Ecclesia protectionis gratiam sentias, quã satagis honorare; personã tuam, cũ vniuersis bonis, quæ impræsentiarum rationabiliter possides, aut futurũ præstante Domino, iustis modis poteris adipisci, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio cõmunimus Ad indicium autem huius à sede Apostolica protectionis perceptæ, quatuor Marcas gratis oblatas, singulis tiẽnijs nobis, nostrísq; successoribus ad Poloniæ pondus persolues. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ protectionis infringere, vel ei &c. vsque incursurum. Datum Lateran. iij. Idus Maij Anno xiiij.

EPISTOLA LII.

ARCHIEPISCOPO. SENONEN ET SVFFRAGANEIS EIVS.

Narrata causa mandat, vt ad pacem cum Aurelian. Antissidior. Episcop. Regẽ Fr. hortentur.

ILLE sinceræ dilectionis affectus, qua carissimi in Christo filij nostri. Phi. Regis Francorum illustris zelamur salutem, nos vehementer inducit; vt si quando contra rationes, & libertates Ecclesiasticas, quas in regno suo illæsas hactenus custodiuit, aliquid dicitur commisisse, apud ipsum opportunè, importunè, monitis, & precibus insistamus. Quatinus illius intuitu in cuius oculis nuda sunt omnia, & aperta, qui propter progenitorum suorum deuotionem, & suam, Ecclesiæ suæ reuerenter exhibitam, Regnum suum custodiuit illæsum; quin etiam magnificè augmentauit, contritis grauiter regnis illis, quorũ Reges rationes, & libertates Ecclesiasticas infringere præsumpserũt; illud corrigat, & emendet, vincens salubriter semetipsum pro Deo, & propter Deũ; cùm sic vinci, sibi non cedat ad dedecus, sed potiùs ad honorem, sitque nihilominus sibi apud homines magis quàm vincere gloriosum. Sanè cùm dudum nostris fuisset auribus intimatum, quòd ipse contra Ve. F.N. Antisiodoren. & Aurelianen. Episcopos indignatus rem agi præceperit, non vtique sui moris, sed nec etiam sui iuris, eorum faciens saisiri Regalia, necnon etiam quædam alia preter illa, licèt nondum essent confessi de forisfacto aliquo, vel conuicti, nec ad satisfaciendum commoniti, vel inducti. Pro eo quòd quidam Milites eorundem in suo exercitu constituti, ad locum quem eos adire præceperat, cum alijs accedere recusarunt, absentibus ipsis Episcopis per licentiam ab ipso liberaliter impetratam; ac super his ipsorum, & vestris supplicationibus minimè acquiescens, coegerit eos miserabiliter exulare. Nos Serenitatem suam rogandam duximus, & monendam, & in remissionem sibi suorum iniunximus peccatorum, vt pro diuini nominis gloria, & Apostolicæ sedis honore, faceret præfatis Episcopis subtracta restitui vniuersa, & eos secundùm consuetudinem approbatam iustè, ac modestè tractari, donando nobis intercedentibus, pro Deo, & propter Deum, si quam præfati Pontifices aduersùs eum commisissent offensam, ne hac occasione contigeret inter Regnum, & Sacerdotium scandalum suboriri; quia nos in maioribus curaremus grata eidem faciente Domino vicissi tudine respondere. Ipse verò inter cætera per suas litteras se excusauit, quòd alia quàm regalia saisiri non fecerat, nec ipsos coegerat exulare, cùm libere possent, & in suis Diœcesibus commorari, & si super his curiæ suæ vellent subire Iudicium, quod quandoque acceptarent audire, ob reuerentiam nostram condonare paratus

erat emendam, si forsitam tenerentur sibi aliquam exhibere. Licèt autem, ijdem Episcopi in regno suo liberè commorentur, ex eo tamen exules possunt dici, quòd à proprijs domibus sunt eiecti, & rebus alijs spoliati. Alia etiam quàm Regalia saisisse videtur: cùm domos Episcopales quæ eadem immunitate, qua Ecclesiæ gaudent, & eorum vtensilia, & mobilia vndecúmque deducta fecerit occupari. Iudicium autem spoliati subire non debent, cùm ex generali, sicut accepimus, consuetudine regni sui, fidelis à Domino sinè iudicio spoliatus, nec diem ab ipso super spoliatione sua, vel alio teneatur recipere, ne in ipsius curia experiri, nec etiam vinculum fidelitatis seruare. Cùm igitur super prædictis se duxerit excusandum, & illud silendo transierit, quòd eorum fecit saisiri regalia, cùm nec dum de aliquo forisfacto confessi fuerint, vel conuicti: nec etiam ad satisfaciendum commoniti, vel inducti, tacitè id concessisse videtur. Quod etiam ex tenore litterarum suarum, quas præfatis Episcopis direxit euidenter apparet, in quibus continetur expressè, quòd militibus eorum præceperat vt irent cum Baronibus illis, quos ad quendam locum duxerat destinandos: & quia illi ad præceptum ipsius illuc accedere noluerunt, dixit ipsos Episcopos erga se de exercitu defecisse, & propterea illorum saisiuit regalia, & illa quæ in eis pertinent ad iurisdictionem terrenam. Vnde præsumitur, quòd in causa, & modo minùs ordinatè processerit contra eos, cùm pro aliena culpa, videlicet militum, si qua fuit, spoliasset eosdem non conuictos, nec monitos, vel citatos. Verùm quia suæ saluti magis expedit, & honori, vt intuitu pretiosi sanguinis Iesu Christi, quo sibi sponsam suam Ecclesiam videlicet desponsauit, eidem condonet, si ab ipsius Ministris in ipsum aliquid sit commissum; quàm illi molestiam inferat indebitam, vel grauamen. Apud eum iterata partium instantia duximus insistendum, excellentiam Regiam rogantes attentiùs, & monentes, hoc à sua magnificentia petentes in donum: vt pro reuerentia nostra iudicio super sedeat, saluo iure tam illorum, quàm suo, illos querestituat, donata nobis emenda, sicut per litteras suas promisit, si quam sibi exhibere tenentur. Vt ex quo intendit facere nobis gratiam, faciat eam plenam, prout eum facere, ac nos recipere decet: ita quòd propter hoc magnificentiæ suæ grata teneamur vicissitudine respondere. Credentes igitur prudentiam, & sollicitudinem vestram apud eundem Regem posse proficere in hac parte; fraternitati vestræ per iterata scripta præcipiendo mandamus: quatinus dictum Regem ad ea quæ pacis sunt sollicitè, ac prudenter rogantes, ipsum sedulis exhortationibus, & monitionibus inducatis, vt nostris precibus acquiescens exequatur promissa liberaliter, ac libenter, vt ex hoc diuinā consequatur gratiā in præsenti, & gloriā in futuro. Exhibentes auctoritate nostra suffulti prædictis Episcopis auxilium, & consilium necessarium, ad libertatem Ecclesiasticā conseruandam. Ita vt non debeatis de timiditate, vel remissione redargui, sed de rigore, ac sollicitudine comendari. Datū Lateran. 2. Idus Maij Pont. n. Anno xiiij.

Scriptum est in eundem ferè modum super hoc Regi. Vsque grata teneamur vicissitudine respondere. In eundem ferè modum. Vt supra scriptum est.. Carnoten. & Trecen. Episcopis, & dil. fil. Vv. Archidiacon. Parisien. vsque gloriam in futuro, ac sollicitudo & diligentia vestra clareat in effectu, cumulusque vobis ex hoc æternæ retributionis accrescat, & nos deuotionem vestram possimus non immeritò commendare. Datum vt in alia.

S 2

EPISTOLA LIII.

TVRRITAN. ARCHIEPISCOPO.

Vt Sorrano cedendi facultatem concedas, & ille ad claustrum suum redeat.

SVPPLICAVIT nobis venerabilis frater noster Sorranus Episcopus, vt ei cedendi licentiã concedere dignaremur. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus: quatinus si videtis expedire, cùm etiã dil. fil. nobilis vir... Turritanus Iudex sępius hoc per suas litteras nos rogarit, eidẽ auctoritate nostra licentiã cedẽdi concedas. Iniũgens eidẽ, vt ad claustrũ suũ redeat, & ibidẽ suũ impendat Dño famulatũ. Dat. Later. viij. Kal. Iunij Pont. n. Anno xiij.

EPISTOLA LIV.

ABBATI ET CONVENTVI REOMEN.

Ne indebitis exactionibus ab Episcopis grauentur.

CVM à nobis petitur quod iustum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri, ad debitũ perducatur effect. Ea propter dil. in Domino fil. vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, præsentiũ auctoritate districtiùs inhibemus. Ne Ve. F. N. Lugdunen. Archiepiscopus, & Episcopus Lingonen. vel aliquis vester Prçlatus procurationes aut exactiones indebitas, à vobis extorquere prçsumat: sed his quæ iuxta Lateranen. statuta Concilij debentur, eisdẽ contenti existant. Statuentes ne aliquis in vos, vel villas vestras sinè manifesta, & rationabili causa excõmunicationis, suspẽsionis, vel interdicti sententiã audeat promulgare. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominũ liceat, hanc paginã nostræ inhibitionis, & cõstitutionis infringere vel ei &c. vsq; incursurũ. D. Later. viij. Kal. Iunij An. xiij.

EPISTOLA LV.

ABBATI THEOLOCI ET PRIORI CISTERCIEN.

Prohibet delegatos ad inquisitionem Monasterij Reomensis procedere, ex vi litterarum ad eos, habita nulla mentione prioris inquisitionis, impetratarum.

QVOTIENS per suggestionẽ falsitatis, & veritatis suppressionẽ circumuenire nos satagũt, circumueniunt potiùs semetipsos: quia cognita veritate, quicquid taliter impetrant, nullius decernitur esse valoris, cùm mendax precator carere debeat impetratis. Sanè cùm olim ad nostram audientiam peruenisset, quod Reomen. Monasterium tam in spiritualibus, quam in temporalibus non modicùm foret colapsum. Ve. F. N. Eduen. Episcopo, & dil. fil. Abbati de Buxeria dedimus in mandatis; vt ad idem Monasterium accedentes, quæ ibidem corrigenda essent, corrigerent, tam in capite, quàm in membris. Ipsi verò, sicut ex litteris eorum accepimus, mandatum Apostolicum exequentes, ad locum personaliter accesserunt, & inquisitione præhabita diligenti, præfatum Monasterium tam in spiritualibus, quam in temporalibus inuenerunt multò meliùs se habere, quàm se longè retroactis temporibus habuisset Quosdam etiam de fratribus, qui cum dilecto filio eiusdem Cœnobij Abbate discordes erant, ad veram pacem, & firmã concordiam reuocarunt. Nuper autem., Nuntius Ve. F N. Episcopi Lingonen. ad præsentiam nostram accedens, à nobis inquisitionem contra dictum Abbatem ad vos prædictorũ mentione non habita, impetrauit. Cùm igitur, sicut ex multorum religiosorum virorum testimonio, nec non & Capituli Reomen accepimus, idem Abbas Monasterium ipsum, sicut vir prouidus, & discretus, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, per Dei gratiam non modicùm augmentarit. Discretioni vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus; quatinus supersedentes negotio memorato, in facienda inquisitione auctoritate litterarum nostrarum nullatenus procedatis, Ne innocentia confundatur, aut veritas conculcetur. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA LVI.

SANCTÆ COLVMBÆ SENONEN. ET SANCTI GERMANI ANTISIODOREN. ABBATIBVS, ET DECANO ANTISIODOREN.

Committit executionem priuilegij, supra Epistola 54. dati.

DVM dilectis filijs Abbati, & Monachis Reomen duxerimus indulgendum, ne Ve. F. N. Lugdunen. Archiepiscopus, &.. Episcopus Lingonen. vel aliquis eorum Prælatus procurationes, aut exactiones indebitas ab ipsis extorquere præsumat; Et districtiùs inhibuerimus, auctoritate Apostolica statuendo, ne aliquis in eos, vel villas ipsorum, sinè manifesta, & rationabili causa excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententiam audeat promulgare. Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus illos qui contra inhibitionem, & constitutionem nostram duxerint temerè veniendum, vt ab huiusmodi præsumptione desistant, censura Canonica sublato appellationis obstaculo compescatis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea &c. Datum Lateran. xvj. Kal. Iunij Anno xiiij.

EPISTOLA LVII.

TOLETAN ARCHIEPISCOPO.

Excusat se quòd non possit de Primatia iudicare.

QVOD petitiones quas obtulisti nobis per M. Clericum tuum super negotio Primatiæ, nondum admisimus, non ex duritia, sed ex prouidentia noueris processisse: cùm & in his, & in alijs opportuno tempore te velimus, quantùm cum Deo possumus, exaudire. Sed cùm ex Sarracenorum incursu graue nunc timeatur Hispaniæ dispendium imminere, non oportet occasione hujusmodi Primatiæ, aliud in Hispania modo scandalum suscitari: præsertim cùm tibi ius tuum minimè negligenti, prouidentiam ipsam nolimus esse damnosam. Eius igitur exemplo, qui ait, cùm accepero tempus ego iustitiam iudicabo, cùm opportunum tempus aduenerit, tibi Iudicium, & iustitiam faciemus. Datum Lateran. Kal. Iunij. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA LVIII.

ILLVSTRI REGI PORTVGALIÆ.

Confirmat eius testamentum, ea excepta clausula qua sibi dispositionem Monasteriorum reseruabat.

IS qui tangit montes, & fumigãt, cor tuũ tetigisse videtur, ad pœnitentiam salutarem, dum corporali ægritudine te affligens, ad sanandas, spirituales ægritudines te induxit: quatinus recogitando annos tuos in amaritudine animæ tuæ pro excessibus tuis, quibus Creatorem tuum multipliciter offendisti,

offerres ei sacrificium vespertinum. Vnde licèt infirmus corpore, animo tamen sanus, legitimum condidisti, sicut accepimus, testamentum. In quo pro tuorum remedio peccatorum, pijs locis, & viris religiosis, necnon infirmis, & indigentibus multa legasti: de filijs, & filiabus, nepotibus, & neptibus tuis, necnon & alijs quibusdam personis, ac etiam ipso regno prouida deliberatione disponens. Quæ omnia suppliciter postulasti per sedem Apostolicam confirmari, sicut in scriptis authenticis continentur expressa. Nos autem ipsius seriem testamenti coram nobis perlegi fecimus diligenter, & intelleximus omnia ritè disposita: Illis dumtaxat exceptis, quæ de quibusdam Monasterijs disponere præsumpsisti; nisi forsan de iure intellexeris patronatus. Cùm iuxta Canonicas sanctiones, nulla sit laicis de rebus Ecclesiasticis attributa facultas disponendi. Quare tuis supplicationibus inclinati, testamentum ipsum in cæteris omnibus approbantes, illud iuxta finale tuæ dispositionis arbitrium statuimus, & præcipimus inuiolabiliter obseruandum. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ approbationis, constitutionis, & præceptionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem &c. vsque incursurum. Datum Lateran. vj. Kal. Iunij Anno xiiij.

EPISTOLA LIX.

S. Illvstri Regi Portvgalen.

Ratam habet absolutionem ipsi impensam à Bracarensi Electo, & hortatur vt quæ piè testamento suo constituit, dum viuit exequatur.

EX tenore litterarum tuarum accepimus euidenter; quòd cùm Apostolica sedes inclitæ recordationis A. progenitorem tuum, nomine Regio, ac Regalibus insignijs decorarit, & ipsum ac successores suos adoptans in B. Petri filios speciales, eos & Regnum Portugalen. specialibus priuilegijs, suáque protectione curauerit communire. Tu in regno Domino disponente succedens eidem, ad clementiam eius recurris sub confidentia speciali, non hæsitans vllo modo te ab ipsa in iustis petitionibus exaudiri. Inde est quòd volens animæ tuæ saluti, & regni tibi commissi tranquillitati consulere; necnon in posterum tuo generi prouidere, ne intestatus decederes, de rebus tuis mobilibus, & immobilibus testamentum, Episcoporum, & Baronum terræ tuæ consilio, ac assensu etiam primogeniti filij tui, qui tibi debet in regno succedere, condidisti: postulans illud per sedem Apostolicam confirmari, ne ipsum cuiusquam temeritatis violare præsumat. Et quoniam ex humana fragilitate pro violenta Clericorum, & religiosorum virorum captione, in Canonem sæpius incidisti sententiæ promulgatæ, in graui à Deo ægritudine constitutus, quòd de proprij corporis salute desperas, à venerabili fratre nostro. Bracaren. electo absolutionem humiliter postulasti, qui tibi eandem impendit, iuxta formam Ecclesiæ consuetam. Verùm quia nullatenus dubitas, quin quod in excessibus huiusmodi, & alijs quàm pluribus, quæ instigante humani generis inimico te commisisse vehementissimè doles, diuinam grauissimè offenderis

maiestatem. Nobis humiliter supplicasti, vt pœnitentiam tibi à præfato Electo iniunctam, & absolutionem impensam ratam dignaremur habere, teque absoluere à debito quo teneris, pro excessibus memoratis Apostolicam sedem adire. Nos igitur existimantes præfatum Electum, vt pote virum prouidum, & honestum, circa te in prædictis prouidè processisse, ac maturitatem debitam obseruasse, Processum eius ratum habẽtes, serenitati tuę duximus iniungendum, vt iniunctam tibi ab eo pœnitentiam salutarem humiliter exequaris. Et quoniam saluti tuæ credimus expedire, vt ea quæ pro tuorum peccatorum remedio in testamento legasti, te viuente facias erogari: excellentiæ tuæ consulimus bona fide, vt id adimpleri facias cum præsens vita vegetat tuos artus, non expectans vt post mortem tuam ea alij exequantur, quæ potes facere per te ipsum Datum Lateran. vij. Kal. Iunij Anno xiiij.

EPISTOLA LX.

COMPOSTELLAN. ARCHIEPISCOPO ET BRACAREN. ELECTO. ET ZAMOREN. EPISCOPIS.

Vt testamentum supra Epistola 58. confirmatum faciant obseruari.

IS qui tangit montes, & fumigant, cor carissimi in Christo filij nostri... Illustris Regis Portugaliæ tetigisse videtur ad pœnitentiam salutarem; dum ipsum affligens ægritudine corporali, eundem ad sanandas ægritudines spirituales induxit. Quatinus &c. In eundem ferè modum vt in prima. Vsque illis dumtaxat exceptis, quæ de quibusdam Monasterijs ordinare præsumpsit, nisi forsan de iure intellexerit patronatus. Cùm iuxta Canonicas sanctiones, &c. in eundem ferè modum, vt in eadem, vsque inuiolabiliter obseruandum. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus: quatinus testamentum ipsum faciatis auctoritate nostra firmiter obseruari. Contradictores si qui fuerint, per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compescendo. Quòd si non omnes &c. singuli vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. vj. Kal. Iunij Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA LXI.

GVIDONI ABBATI MONASTERII SANCTI IOANNIS REOMEN. EIVSQVE FRATRIBVS TAM PRESENTIBVS QVAM FVTVRIS REGVLAREM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

Sub protectionem B. Petri recipit Monasterium Reomense cum bonis quæ ennumerat.

DESIDERIVM quod ad religionis propositum, & animarum salutem pertinere monstratur, actore Deo sine aliqua est dilatione complendum. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatum B. Ioannis Monasterium, in quo diuino mancipati estis obsequio, gloriosorum virorum Clodouei, & Karoli, & aliorum

Regum Francorum pręceptis munitum, & fratrum noſtrorum Segoaldi, Brunonis, Ioceranni, Guilenci, & aliorum Lingonen. Epiſcoporum ſcriptis roboratum, ad exemplar patrum & prædeceſſorum noſtrorum ſanctæ recordationis Alexandri, Innocentij, & Eugenij Romanorum Pontificum, cum poſſeſſionibus, & bonis ſuis, ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes vt quaſcúmque poſſeſſiones, quæcúmque bona idem Monaſterium impreſentiarum, iuſtè, & Canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, ſeu alijs iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis, veſtríſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Eccleſiam videlicet de villa quæ dicitur Corpus ſancti. Eccleſiam Atteienſen. Eccleſiam S. Georgij de Simitiaco. Eccleſiam de Bitriaco. Eccleſiam de Vineis. Eccleſiam de Trultriaco. Eccleſiam de Afiaco. Eccleſiam de Niudis. Eccleſiam de Aſinarijs. Eccleſiam de Cortemmiaco. Capellam Montis Barri. Eccleſiam de Buciaco. Eccleſiam de Riciaco. Eccleſiam de Villiaco. Capellam S. Medardi. Eccleſiam de Scolis. Eccleſiam Eſtiuei. Eccleſiam Camedomen. Eccleſiam de Stez. Eccleſiam de Beleun, cum Capella de Reu. Eccleſiam de Barro, cum Capella de Torceio. Quidquid iuris habetis in villis S. Remigij, videlicet, Betfontis, Viſanei, Teleliaci. Quidquid etiam frater noſter Godefridus Lingonen. Epiſcopus, vobis iuſtè conceſſit, & ſcripto ſuo firmauit. In Eduen Epiſcopatu Eccleſiam de Ionaio, Eccleſiam de Suinciaco. Eccleſiam de ſancto Germano de Mondauit. Eccleſiam de Tiſiaco. Eccleſiam Sanctæ Mannentiæ, Capellam de Rouredo. Eccleſiam de Cadriaco, cum Capella eiuſdem Villæ. Eccleſiam S. Medardi. Eccleſiam Sanctæ Mariæ in villa Iouis. In Epiſcopatu Matiſconen. In Saturuiaco, Eccleſiam S. Andreæ, cum Capella S. Leodegarij. Eccleſiam S. Martini de Cereis, cum Capellis ad eam pertinentibus. Capellam de Bucherijs, cum appenditijs ſuis. In Epiſcopatu Niuernen. Monaſterium S. Petri de Glanno. In Tullen. Epiſcopatu Eccleſiam S. Stephani. Concordiam præterea inter vos, & ſorores Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de Rubeo Monte, de Parrochia Afiaca à fratre noſtro Gottefrido Lingonen. Epiſcopo, vtriuſque partis aſſenſu rationabili prouidentia factam, fauoris noſtri munimine roboramus. Ex donatione Galteri quondam Lingonen. Epiſcopi, Eccleſiam de villa Morien. cum appenditijs ſuis. Ex donatione Manaſſerij quondam Lingonen. Epiſcopi, Eccleſiam de Matmaiaus. Eccleſiam de Santingne. Eccleſiam de Piſe cum appenditijs ſuis, Capellam S. Thomæ apud Montem Barrum. Eccleſiam de Columble. Ex donatione Hilduini quondam Lingonen. Epiſcopi, Domum de Eſpeſſia. Ex donatione Hugonis quondam Ducis Burgundiæ, Geſtium quod habebat in villa Monaſterij S. Ioannis, Et Domum Beati Thomæ iuxta Capellam apud Montem Barrum, Furnagium hominum vltra pontem manentium, ius quòd nullus ibi furnum ædificet, præter vos; preſſoria montis Barri, & prouentus ipſorum. Ex donatione Oddonis Ducis Burgundiæ filij prædicti Hugonis, Geſtia quæ habebat in villis, ſcilicet, Vineis, Barro, & Atheis, tam in hominibus veſtris, quàm in hominibus quorumlibet aliorum. Ex donatione Galteri quondam Lingonen. Epiſcopi, in Eccleſiâ de Eſpoſſe quatuor libras. In Eccleſia de Piſe quatuor libras. In

Ecclesia de Columble, quadraginta solidos monetæ Diuionen. Compositionem quoque inter vos, & Canonicos de Espissia, super decem libris censualibus vsualis monetæ, per terram Nobilis viri... Ducis Burgundiæ, & alijs rebus, sicut in authentico Hilduini quondam Lingonem. Episcopi continetur, rationabili prouidentia factam: necnon & compositionem inter vos, & nobilem virum Guidonem de Capis, super Capella, quam idem nobilis construxit apud Iuleium sicut prouidè factæ sunt, & ab vtraque parte sponte receptæ. Ad hoc etiam prohibemus; ne aliquis Monachus, vel Conuersus sub professione domus vestræ astrictus, sinè consensu, & licentia Abbatis, & maioris partis Capituli vestri, pro aliquo fideiubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuò accipiat, vltra pretium Capituli vestri prouidenria constitutum, nisi propter manifestam domus vestræ vtilitatem. Quod si facere fortè præsumpserit, non teneatur Conuentus pro his aliquatenus respondere. In Parrochialibus verò Ecclesijs quas habetis, liceat vobis Sacerdotes eligere, & Diœcesano Episcopo præsentare, quibus, si idonei fuerint, Episcopus curam animarum committat; vt ei de spiritualibus, vobis verò de temporalibus debeant respondere. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars maioris, & sanioris consilij, secundùm Deum & B. Benedicti regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temerè perturbare, aut eius possessiones aufferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura: Salua sedis Apostolicæ auctoritate; & Diœcesanorum Episcoporum Canonica iustitia. Si qua in futurum igitur, Ecclesiastica, secularísve persona, hanc nostræ constitutionis paginam, sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundò, tertióue commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorísque sui dignitate careat, reámque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; & à sacratissimo corpore, ac sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis eidem loco sua iura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi; Quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Card. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij. ij. Kal. Iunij, Indictione xiiij. Incarnationis Anno millesimo ducentesimo xi. Pont. verò Domini Innocentij Papæ tertij, Anno decimoquarto.

EPISTOLA LXII.

GVIDONI ABBATI MONASTERII S. MICHAELIS DE TORNODORO, EIVSQVE FRATRIBVS TAM PRÆSENTIBVS, QVAM FVTVRIS REGVLAREM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

Recipit Monasterium cum bonis sub protectione B. Petri.

QVOTIENS à nobis petitur quod religioni & honestati conuenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desiderijs congruum suffragium impertiri. Ea propter &c. vsque clementer annuimus, & prædecessorum nostrorum, felicis recor. Innocentij, Lucij, & Clementis Romanorum Pontificum vestigijs inhærentes, præfatum Monasterium S. Michaelis de Tornodoro, in quo diuino mancipati estis obsequio, sub B. Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quascúmque possessiones, quæcumque bona &c. vt in alio priuilegio, vsque illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum Monasterium situm est, cum terris, hominibus in eodem Burgo manentibus, & alijs omnibus suis pertinentijs. Quidquid Guillelmus filius Guidonis quondam Comitis, & Matildis Comitissæ Niuernen. in eodem Burgo liberè vobis concessit; scilicet totum territotium, quod infra metas continetur. Decem libras censuales, & ventas illius terræ, de qua census colligitur in villa Tornodori. Ecclesiam Sancti Ambrosij de Atheijs, cum terris decimis & pertinentijs suis. Ecclesiam de Laniaco, villa cum pertinentijs suis. Et tertiam partem decimæ de Laniaco Castro. Capellam, & villam de Scisciaco, cum pertinentijs suis. Capellam de Melleniaco, cum pertinentijs suis, Ecclesiam de Valle Pelletan. Cum terris, & molendino. Capellam de Floigniaco, & villam, & molendinum, cum iustitia, terris, & appenditijs suis. Villam quæ Carriacus dicitur, cum molendinis, tertis, & iustitia. Ecclesias, & villas de Caniaco, cum iustitia, & appenditijs suis. Ecclesiam de Spineolo cum duabus partibus decimæ, & decimam molendini Camelli. Ecclesiam Sanctæ Columbæ cum decimis, & appenditijs suis. Capellam S. Vvinemari, cum decimis, & redditibus suis. Ecclesiam de Anziaco seruili, cum tertia parte decimæ, & tertia parte molendinorum, & molendinum quod iuxta Castrum situm est, cum terris, & possessionibus suis. Ecclesiam de Pinella, & villam, cum iustitia, & omnibus appenditijs suis. Decimam Finagij de Passum, & tertiam partem eiusdem nemoris, cum terris, & iustitia. Ecclesiam de Crusiaco, cum decimis, & redditibus suis. Ecclesiam de Puteis, cum Domo. Ecclesiam, & villam de Curte Gradu, cum iustitia, & omnibus appenditijs suis. Ecclesiam de Ebroillo, & medietatem decimæ, tertias, & redditus, cum pertinentijs suis. Ecclesiam de Turgeio, cum tertia parte decimæ, cum terris, pratis, & siluis. Ecclesiam S. Laurentij de Corz. & tertiam partem decimæ. Vsuarium siluarum de Vvanlai, & de Turceio & de Ebroiolo, ad omnes vsus & officinarum Ecclesiæ Sancti Michaelis, & molendinorum du Burgo Tornodori. Et ad omnes vsus domus, & furni

de Curte Gradu, & pastutam animalium eiusdem villæ, & pastiaticum sexaginta porcorum, duas partes decimæ de villa quæ dicitur Viros. Quidquid iuris habetis in Ecclesia de Lentagio, tam in redditibus, quàm in decimis. Ecclesiam de Prataleno cum tertia parte decimæ, terris, & possessionibus suis. Decimam finagij; quod Stet dicitur. Ecclesiam Sanctæ Trinitatis de Barro supra Secanam, cum terris, & molendinis ad eandem Ecclesiam pertinentibus, & nundinis festiuitatis Sanctæ Trinitatis, idest, Dominica; secunda, & tertia feria, & tertiam partem molendinorum de Villa Morini, cum terris, & pratis. Terras, & redditus de Valerijs, & de Chaale, & de Estoruiaco. Terras cum pratis, & redditibus de Sanctis Virtutibus. Capellam de Monasteriolo, cum terris, pratis, siluis, cum tertia parte iustitiæ. Capellam & medietatem villæ Campaniaci, cum iustitia, terris, aquis, siluis ad eandem villam pertinentibus. In Episcopatu Trecen. Ecclesiam S. Petri in villa, quæ dicitur Iassanz, cum decimis, terris, molendinis, ptatis, & omnibus appenditijs suis. Et in eadem Parrochia in villa, quæ Trena dicitur, Capellam S. Michaelis. Molendina de Burgo Beraldi, & de Burgo Tornodori, & molendina Bernerij. Duas partes sedis molendini quod Chamelli dicitur. Capellam de Capa, & totum Finagrium, cum iustitia, & vineis. Et terram quæ dicitur Charum, & Campũ Bamfredi, & tertiam partem communis iustitiæ Vallis Planæ. Sanè noualium vestrorum, quæ proprijs manibus, aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis animalium vestrorum, nullus à vobis decimas exigere, ac extorquere præsumat. Liceat quoque vobis, clericos, vel laicos liberos, & absolutos è seculo fugientes, ad conuersionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, vt nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem, fas sit absque Abbatis sui licentia, nisi arctioris religionis obtentu, de eodem loco discedere. Discedentem verò absque communium litterarum vestrarum cautione, nullus audeat retinere. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis Campanis, suppressa voce diuina officia celebrare. In Parrochialibus verò Ecclesijs quas habetis, liceat vobis &c. vt in alio priuilegio, vsque debeant respondere. Statuimus præterea, vt quicumque in Castro Tornodori, & in Parrochia Sancti Aniani moriuntur, sicut antiquitus obtentum est, & hactenus pacificè obseruatum, non alibi, quàm ad vestrum Monasterium defferantur, nisi sui compotes alibi elegerunt sepulturam. Indulgemus etiam vobis vt in toto Castro Tornodori nulli liceat cœmiterium benedicere, seu Ecclesiam, vel oratorium de nouo construere: saluis tamen priuilegijs Romanorũ Pontificum. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum; nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur. Nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars maior consilij sanioris, secundùm Dei timorem, & B. Benedicti regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum sit præfatum Monasterium &c. vt in alio, vsque profutura. Salua sedis Apostolicæ auctoritate, & Diœcesani Episcopi Canonica iustitia. Siqua igitur in futurum &c. in eundem modum vt in alio, vsque, premia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis S. Mariæ in Cosmidin Diaconi. Card. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij,

Kal. Iunij Indictione xiiij. Incarnationis Dominicæ anno milleſimo duocenteſimo xi. Pont. verò Domini Innocentij Papæ iij. Anno xiiij.

EPISTOLA LXIII.

ELECTO ET CLERO LAVDVNEN.

Ne ſine cauſa in Laudunenſes ſententias ferant.

SIc neruo Eccleſiaſticæ diſciplinæ coërceri debet inſolentia peruerſorum, vt eo non opprimantur inſontes, cum cenſura Eccleſiaſtica non debeat eſſe innocentum oppreſſio, ſed correctio delinquentum; vt ſeruus amputata ſibi auricula dextera gladio quem Petrus per ſeipſum exerit, fiat Malchus, ſe regens, & dirigens in Dei ſemitam mandatorum. Sanè dil. fil. ... Maiore, Iuratis Scabinis, & Vniuerſitate Communiæ Laudunen conquerentibus noſtro, eſt Apoſtolatui reſeratum, quòd vos, & alij viri Eccleſiaſtici, ſæpe in eos, & in terras, ac familias eorum, excommunicationis, & interdicti ſententias ſinè cauſa rationabili, ac prætermiſſo iuris ordine promulgatis; ipſos per huiuſmodi ſententias multipliciter contra iuſtitiam aggrauantes; licèt ſuper his de quibus impetuntur à quoquam, ſint exhiberi parati quod poſtulat ordo iuris. Nolentes igitur eoſdem Eccleſiaſtica diſtrictione indebitè prægrauari, cùm ex Apoſtolicæ ſeruitutis officio ſubleuare teneamur iniuſtè depreſſos. Vobis, & alijs auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus, ne in ipſos, vel eorum quemlibet, ſeu terras, aut familias eorundem, ſinè manifeſta; & rationabili cauſa, excommunicationis, vel interdicti ſententias proferatis. Decernentes huiuſmodi ſententias, ſi quæ poſt appellationem ad nos propter hoc legitimè interpoſitam fuerint promulgatæ, penitus non tenere. Datum Lateran. iij. Kal. Iunij Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA LXIV.

PATRIARCHÆ IEROSOLIMITAN. APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO.

Vt in Regem Armeniæ excommunicationis ab ipſo lata ſententia à Regibus vicinis obſeruetur.

CVm inter .. Armeniæ Regem Illuſtrem, & dil. fil. Magiſtrum, & fratres Militiæ Templi, ſuper Caſtro Gaſtonis, & rebus alijs quæſtio verteretur; tibi noſtris dedimus litteris in mandatis, vt queſtionem ipſam concordia, vel iudicio terminares, faciens quod ſtatueres per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Cùm igitur quidam ex fratribus ipſis ad hoc à Magiſtro, & alijs fratribus conſtituti fuiſſent, vt in eiſdem cauſis agendo, contra ipſum Regem, ac eidem reſpondendo procederent & parati eſſent hæc omnia, prout eis iniunctum fuerat, adimplere. Idem Rex reſpondere noluit qnibuſdam petitionibus eorundem, & ſic iudicio non recepto, ad quod ſe Templarij offerebant, bona ipſorum quæ habebant in portu Bonelli, & alijs Armeniæ locis, ex quibus pro maiori parte ſuſtentabantur

fratres

fratres qui deputati ad subsidium terræ sanctæ, per violentiam occupauit: Ponens in domibus eorum custodes, qui suis rebus illos vti more solito prohiberent. Cæterùm quia neque precibus, neque monitis, idem Rex ab huiusmodi proposito potuit reuocari; eidem Regi ex parte nostra & auctoritate qua fungebaris mandasti, vt custodibus à domibus, & Rebus templariorum amotis, eosdem circa dispositionem rerum suarum consuetæ restitueret libertati. Sed quia nec sic aliquatenus flecti potuit, aut induci, diem præfixisti eidem, infra quem desisteret ab huiusmodi male ceptis, & res suas dimitteret pacificè possidendas; quia paratus eras, si quid aduersus eos vellet proponere questionis, exhibere ipsi quod postulat ordo iuris. Alioquin si duceret in sua iniustitia persistendum, se sciret excommunicationis sententiæ subiacere. Cúmque ipse in sua contumacia perduraret ac tu eundem excommunicationis vinculo innodasses: auctoritate Dei, & nostra omnibus indigenis, & peregrinis in Ierosolimitanis partibus commorantibus districtiùs inhibere curasti. Ne ipsi Regi ad faciendam aliquam iniuriam, vel violentiam Templarijs, vel rebus eorum impenderent auxilium, vel fauorem: alioquin postquam ad eorum notitiam perueniret, cum ipso Rege pariter se scirent excommunicationis vinculo innodatos. Propter quod contra Templarios magis ipsius Regis ira desæuijt: nam cunctis possessionibus, earúmque, fructibus quas in regno habebant Armeniæ, sunt ijdem fratres ipso auferente priuati, exceptis duabus illorum munitionibus, quas dictus Rex non potuit obtinere: Vt autem ipse illos ampliùs affligeret, & grauaret, cùm ad partes Antiochenas iamdicti Templarij accessissent, ad arces suas quas ad huc in illis partibus obtinent, victualibus necessarijs muniendas, idem Rex, sicut ex litteris tuis accepimus, destruxit penitus Casalia eorundem, quæ ad huc integra permanebant: licèt ad ipsum omnes eorum redditus deuenirent, & sic cultoribus effugatis ipsorum, vsque hodie deserta, & absque habitatore perdurant. Alia quoque vice, cum iuissent sæpedicti Templarij, vt vnam de suis arcibus victualibus communirent; homines Regis aggressi sunt eos in quibusdam locorum angustijs constitutos, & Magistrum ac plures de fratribus, & suis socijs vulnerarunt, vnum ex eisdem fratribus crudeliter occidentes: præter alia damna rerum, quæ tunc ipsis grauia irrogarunt. Nos igitur sustinere nolentes, vt sæpefati fratres suis possessionibus spolientur, quæ ad deffensionem terræ Sanctæ sunt potissimum deputatæ: præsertim cùm ipsi semper parati fuerint eidem Regi iustitiam exhibere, ac ipse contempta iustitia possessiones easdem per violentiam occuparit. Venerabilibus fratribus nostris. Patriarchæ Antiocheno, & Archiepiscopo Tyren. & Sidonien. Tripolitan. Anteraden. Nimocien. & Famagustan. Episcopis, nostris damus litteris in præceptis; vt auctoritate nostra prædictam excommunicationis sententiam, tam apud peregrinos, quàm apud indigenas terræ solemniter publicantes, eandem faciant per censuram Ecclesiasticam vsque ad satisfactionem condignam, sublato appellationis obstaculo, inuiolabiliter obseruari. Carissimum quoque in Christo. fil. n. I. Regem Ierosolimitan. Illustrem, per scripta nostra monendum duximus, & hortandum. Vniuersis etiam tam indigenis, quàm peregrinis in Ierosolimitanis partibus commorantibus, dedimus in mandatis; vt pro reuerentia Beati Petri, & nostra,

T

necnon & intuitu terræ Sanctæ, fratribus ipsis, quorum subsidium eidem terræ noscitur non modicùm profuturum, iuxta quod tuo consilio discreto duxeris prouidendum, ad recuperandum iura sua præstent suum auxilium, & fauorem. Quocirca fraternitati tuæ præsentium auctoritate mandamus, quatinus tam prædictum Regem Ierosolimitan, quàm alios ad prædicta efficaciter adimplenda moneas diligentiùs, & inducas. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij. Pont. n. anno xiiij.

EPISTOLA LXIII.

PATRIARCHÆ ANTIOCHENO.

Vt eandem sententiam publicet.

CVM inter Armeniæ Regem Illustrem &c. vt in alia vsque, quæstio verteretur. Venerabili F. N. Ierosolimitan. Patriarchæ Apostolicæ sedis Legato, nostris dedimus litteris in mandatis, vt quæstionem ipsam concordia, vel iudicio terminaret, faciens quod statueret per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Cùm igitur &c. In eundem ferè modum, vt in alia, vsque, per violentiam occuparit. Fraternitati tuæ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus; quatinus prædictam excõmunicationis sententiam, tam apud peregrinos, quàm apud indigenas terræ solemniter publicans, eandem facias auctoritate nostra vsque ad satisfactionem condignam per censuram Ecclesiasticam, sublato appellationis obstaculo, inuiolabiliter obseruari. Datum vt in alia per totum.

In eundem ferè modum scriptum est Archiepiscopo Tyren. & Episcopo Sydonien.

In eundem modum scriptum est. Tripolitan. Et Anteraden. Episcopis.

In eundem modum scriptum est Nimocien. & Famagustan. Episcopis.

EPISTOLA LXIV.

I. REGI IEROSOLIMITAN. ILLVSTRI.

Super eadem re vt præstet auxilium.

CVM inter Armeniæ Regem Illustrem, &c. In eundem ferè modum vt in littera Patriarchæ Antiocheni, vsque occuparit, Ve. F. N. Archiepiscopo Tyren. & Sidonien. Episcopo, nostris damus litteris in præceptis, vt auctoritate nostra prædictam excommunicationis sentenriam, tam apud peregrinos quàm apud indigenas terræ solemniter publicantes, eandem faciant per censuram Ecclesiasticam, vsque ad satisfactionem condignam, sublato appellationis obstaculo, inuiolabiliter obseruari. Quocirca serenitatem Regiam monemus attentiùs, & hortamur, quatinus reuerentia B. Petri, & nostra, necnon & intuitu terræ Sanctæ, fratribus ipsis, quorum subsidium eidem terræ noscitur non modicùm profuturum, ad recuperandum iura sua, Regium prestes auxilium & fauorem, iuxta quod supradictus Patriarcha suo

discreto consilio duxerit prouidendum. Datum Lateran. xiiij. Kal. Iunij. Anno xiiij.

In eundem ferè modum scriptum est, ipsis super hoc.

In eundem modum, vt in littera Regis Ierosolimitan. scriptum est, vniuersis, tam indigenis, quàm peregrinis in Ierosolimitanis partibus commorantibus, vsque, obseruari. Quocirca Vniuersitatem vestram rogamus attentiùs, & hortamur, per Apostolica vobis scripta mandantes: quatinus &c. vt in eadem Regis Ierosolimitani, vsque, iura sua, vestrum præstetis auxilium & fauorem, iuxta quod supradictus Patriarcha suo discreto consilio duxerit prouidendum. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA LXV.

DECAN. ET CONVENTVI CASINEN.

Supersedet examinationi Electionis Abbatis Cassinen. mandat verò vt præposito Rectori obediant.

CVM Electionis confirmatio postulatur, is qui præsidet examinare debet, & processum eligentium, & personam electi; vt si Canonicum processum inuenerit, & personam idoneam, electionem ritè celebratam confirmet: quandoquidem vnum sinè altero non sufficiat, sed necessarium sit vtrúmque. Licèt ergo dilectum filium Adiuulphum Casertan. omnes pariter elegeritis in Abbatem, quia tamen in eius Electione præter formam quam vobis præfiximus processistis, & ipse, quamuis de industria plurimum commendetur, nobis tamen ad plenum cognitus non existit. Volentes & traditionem Canonicam, & consuetudinem Apostolicam obseruare, tam processum eligentium, quàm personam Electi examinare disposuimus diligenter. Verùm cùm temporis instantis necessitas hoc exposcat, vt ipse, qui de nostro consilio, & mandato Rector est vestri Monasterij constitutus, ad ipsius regimen diligenter intendat; ne absente pastore, vicinus lupus gregem inuadat. Volumus, & mandamus, vt vrgente huius necessitatis articulo, se à prouisione Monasterij Casinen. personaliter non absentet, sed eò prudentiùs ad eius gubernationem intendat, quò propensiùs propter Electionem de ipso factam, ad eius obsequium obligatur. Nos enim cùm viderimus opportunum ex causa quam vobis magis subintelligendam, quàm exprimendam relinquimus, tam ipsum, quàm quosdam è vobis ad nostram præsentiam curabimus euocare. Vt diligenti examinatione præmissa, in hoc negotio procedamus, sicut Domino inspirante nouerimus procedendum; id vobis ex speciali gratia intimantes, quòd quantùm cum Deo poterimus, vestris desiderijs concurremus. Quocirca deuotioni vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus: quatinus in vestro laudabili proposito persistentes, & contra Electionem ipsam nihil penitus attentantes, taliter illi adesse cureris, reuerentiam & obedientiam ei debitam impendendo, quo ipse vestro suffultus auxilio, commissum sibi officium vtiliter exequatur, & nos interim prudentiam, & honestatem ipsius valeamus pleniùs experiri. Datum Lateran. ij. non. Iunij. Pont. Anno xiiij.

EPISTOLA LXVIII.

ILLVSTRI REGI AVOGVIÆ.

Hortatur ad defensionem terræ Sanctæ.

Rex noster potentissimus Iesus Christus; qui dominatur à Mari vsque ad Mare,& à flumine vsque ad terminos orbis terræ,postquam pro redemptione humani generis semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, & mortis demum angustias spontanea voluntate subiuit, in cruce positus sacratissimi sui corporis brachia expansa tenuit, ad signandum, quòd non solùm postquam assumptus esset, omnia prout promiserat traheret ad seipsum, verùm etiam suæ fidei secta tores, in hæreditatis suæ subsidium, in qua salutem fuerat operatus, assidua imitatione vocaret. Vt ad ipsius patrimonium deffensandum, anxia deuotione concurrerent, pro quorum redemptione pretiosissimi sui sanguinis pretium, ineffabili pietate persoluit. Propter quod vniuersos principes Christianos, qui sub ipsius tuitionis vmbraculo salubri dispositione proficiunt, tanto sollicitiùs ad terræ Ierosolimitanæ subsidium intendere conuenit, quantò ex eo quòd inimici Christianæ fidei conculcantur, non tam apud homines tituli eis laudis accrescunt, quàm apud cælestem Dominum cui militant, æternæ retributionis premia cumulantur. Cùm igitur progenitorum tuorum vestigijs inhærendo, ad patrimonium Iesu Christi contra perfidos detentores ipsius, tam deuotè, quàm potenter insistas, propter quod deuotionis tuæ propositum dignis in Domino laudibus comendamus. Celsitudinem tuam rogamus attentiùs, & monemus, in remissionem tibi, & tuis,peccaminum iniungentes; quatinus inspiratum tibi diuinitus tuæ salutis propositum peramplius, & perfectiùs prosequaris, ad Paganorum perfidiam comprimendam, vt per inquietudinem sollicitudinis temporalis, æternæ felicitatis quietem tibi valeas comparare, ac is pro cuius obsequio laboras in terris, in participium sui Regni te admittat in cælis. Datum Lateran. vij. Idus Iunij. anno xiiij.

EPISTOLA LXIX.

NOBILI VIRO SOLDANO DE ALAPIA, AD VERITATIS PERVENIRE NOTITIAM, ET IN EA SALVBRITER PERMANERE.

Ad salutem & fidem hortatur, & vt Ecclesiæ Antiochenæ faueat.

Sicvt veridica multorum relatione didicimus, etsi nondum Christianæ religionis susceperis Sacramenta; fidem tamen Catholicam venereris, in multis Christi fidelibus defferendo. Vnde de illius immensa pietate confidimus, quod te suæ visitationis radijs illustrabit, vt gratia diuinæ cognitionis accepta, ad cultum æterni, & veri Dei, qui pro salute hominum factus est temporaliter verus homo, deuotus aspires. Quapropter in nomine Iesu Christi, te attentiùs exhortamur,

exhortamur, quatinus iustitiam excolas, & diligas veritatem, quæ in salutis semitam dirigent gressus tuos, & Ve. F. N. Antiochenum Patriarcham, quem suæ probitatis intuitu, inter cæteros fratres & Coëpiscopos nostros sincera diligimus in Domino charitate, habens ob reuerentiam nostram propensiùs commendatum; ipsum, & Ecclesiam eius non permittas, quantùm in te fuerit, ab aliquibus indebitè molestari. Quinimo eidem exhibeas auxilium, & consilium opportunum, vt per hoc diuinæ maiestatis gratiam, & Apostolicæ sedis fauorem tibi valeas comparare. Datum Lateran. vij. Idus Iunij. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA LXX.

P. Patriarchæ Antiocheno.

Vt duas prabendas cum Capituli consensu creare possit in sua Ecclesia.

CVM præter decem & octo prebendas, quæ in Ecclesia tua esse noscuntur, duas de nouo de redditibus mensæ tuæ creare disponas, & de tuorum Canonicorum assensu statuere, vt vicesimo Canonicorum numero eadem Ecclesia sit contenta. Fraternitati tuæ, de cuius discretione plenam fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatinus id supra his, sublato cuiuslibet appellationis, & contradictionis obstaculo, de tuorum Canonicorum assensu constituas, quod animarum saluti, & eiusdem Ecclesiæ vtilitati videris expedire. Datum vt in alia.

EPISTOLA LXXI.

Eidem.

Vt possit deterioratas Ecclesia possessiones dare in Emphyteosin.

CVM quædam possessiones Ecclesiæ tuæ deterioratæ sint plurimùm propter guerras, & concedendi easdem in emphiteosin, vel ad firmam à nobis licentiam duxeris postulandam. Fraternitati tuæ, de cuius discretione plenam fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatinus super his ad Ecclesiæ tuæ commodum, cum Capituli tui assensu facias quod videris expedire. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA LXXII.

Eisdem.

Consolatur & hortatur ad constantiam. Commendat Thesaurarium Antiochenum, & de muneribus agit gratias.

SI terra illa, in qua vera pax nostra Dominus Iesus Christus, qui fecit vtraq; vnum, pro salute humani generis nasci dignatus est, illo perturbante qui nouitet vniuersa pene orbis terræ fundamenta cōmouit, pressuris diuersis exponitur, perturbationibus conquassatur, & impugnatur etiam ab inimicis nominis Christiani. Non sic tuus animus debet pro his deijci, &

interiùs commoueri, quin te taliter per ſpiritus fortitudinem, ad tentationes exponas, quòd idem circa tribulationes huiuſmodi potiùs dilatetur, in infirmitatibus gloriando, quia fidelis Deus qui non patitur ſeruos ſuos vltra poſſe tentari; te ac alios quorum fidem per inſtantem tentationem examinat, conſolabitur citiùs quàm credatur, & ſuſtinentium ſe timoribus in abundantia votiuæ ſecuritatis occurret. Vaſa namque figuli probat fornax, & iuſti opera tribulationibus eniteſcunt; & vnde iuſtitia interdum extingui creditur, roboratur. Monemus igitur fraternitatem tuam. & in Domino propenſiùs exhortamur, per Apoſtolica tibi ſcripta mandantes; quatinus in illo ſpetans, qui ſetuos ſuos edocuit, cùm audirent ſeditiones, & prælia non terreri, & altiſſimum refugium tuum ponens in tribulationibus, quæ tibi cedent ad gloriam, non deficias, ſed conforteris in eo; qui bella conterit, & cui nomen eſt Dominus, quique multorum ſuperbiam paucorum humilitate proſtrauit, ſicut vir ſtrenuus, & robuſtus. Dans ſtudium diligens, & operam adhibens, cum alijs fidelibus efficientem, ad eliminandam à terra Sancta diuina præeunte potentia ſpurcitiam Paganorum, de gratiæ noſtræ fauore ſecurus, quod Apoſtolicum tam tibi, quàm illi terræ non deerit auxilium, in his quæ viderimus expedire, ac nobis diuina miſericordia miniſtrabit. Quia verò dil. fil. S. Theſaurarius Antiochenus ſe multis preſſuris expoſuit pro tuis negotijs, apud ſedem Apoſtolicam laborando, & ea tanquam vir prudens exequutus eſt diligenter, ipſum tibi Apoſtolicis litteris duximus commendandum. Rogantes quatinus ob reuerentiam B. Petri, & noſtram, taliter habeas, commendatum eundem, quòd idem Apoſtolicas preces apud te ſibi ſentiat profuiſſe, ac alij exemplo ipſius ad tua, & Eccleſiæ Antiochenæ obſequia fortiùs animentur. Ad hæc de cruce aurea, & diaſpro nobis ex parte tua per eundem liberaliter præſentatis, gratiarum tibi referimus actiones. Datum Lateran. vij. Idus Iunij. Pont. n. Anno. xiij.

EPISTOLA LXXIII.

NIDROSIEN ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS EIVS.

Committit inquiſitionem ſuper diſſenſione de Regno Norvuagiæ.

D noſtram noueritis audientiam perueniſſe, quod obeunte Svveto qui Norvuagiæ Regno præſederat, fautores eius qui Birkibani dicuntur, quendam ipſius nepotem Ingonem nomine ſublimare nitebantur in Regem. Quorum conatibus viri prudentes, & nobiles, qui genus Regium Norvuegiæ plenè nouerant, reſiſtentes, iuuenem quendam Philippum nomine, à claræ memoriæ Magno, & Ingone antiquis, & Catholicis Norvuegiæ Regibus trahentem originem, inſignem genere, ac morum honeſtate præclarum, in Regem concorditer elegerunt. Ipſis itaque pro Regno certantibus, & deſtruentibus malè terram, tandem diuina ex alto proſpiciente clementia, per tuam frater Archiepiſcope, ac Ve. F. N. Aloen Epiſcopi ſollicitudinem, & operam diligentem, ſic ſunt inter eos pacis fœdera reformata: Vt vtroque dignitatem, & nomen Regium retinente; ſi hoc

tamen ex dispensatione noster approbaret assensus, Ingo, in quadam, Philippus verò in altera Norvuegiæ parte regnet. His igitur ita dispositis cõtigit, quod idem Phil. ad quem regnum, sicut accepimus, hereditario iure spectat, cum aduersarijs suis colloquium habiturus accessit; quem ijdem aduersarij sui cum innumera multitudine circundantes, licèt priùs fuerit datis obsidibus diffinitum cum quantis deberent vtrique copijs conuenire, asserebant firmiter se cum ipso Phil. pacis fœdus nullatenus inituros, nisi à se nomen Regium abdicaret. Qui constitutus in arcto, ne nobilitatem sui generis macularet infamia, & fœdus pacis initæ violaret ad appellationis remedium conuolauit, committens causam suam nostro arbitrio terminandam; vt videlicet, quem magis idoneum iudicaremus, ille regio sublimaretur nomine, ac honore. Quod principes Birkibanorum penitus renuentes, se nostro nunquam stare velle iudicio proponebant. Licèt autem super his quorundam testimoniales litteræ nobis fuerint destinatæ, quia tamen per eas non est facta nobis sub tali, & tanto negotio plena fides; per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandamus, quatinus Deum habentes præ oculis, inquiratis super his plenissimè veritatem, & eam nobis per litteras vestras fideliter intimetis, vt, per vestram relationem instructi securiùs in ipso negotio procedere valeamus. Datum Lateran. vij. Idus Iunij. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA LXXIV.

Neapolitan. Archiepiscopo.

Respondet excommunicatos Neapolitanos, intelligi interdictos, nec Patrimorum interdictum, baptismo, Sacramento necessitatis, obstare.

Ex parte tua fuit nobis humiliter supplicatum, vt cum ciuitatem Neapolitan suppofueris interdicto, & credatur à pluribus, quòd secundùm tenorem litterarum nostrarum, quæ continent excommunicationem O. dicti Imperatoris, & eius sequacium, Ciuitas ipsa non debuerit interdici: tibi exponere dignaremur vtrùm illud debeat obseruari. Ad quod tibi breuiter respondemus. Quòd cùm Neapolitani iurando, & præstando fauorem eidem, sententiam excommunicationis incurrerint, & excommunicatis sint absque dubio interdicta diuinia officia, & Ecclesiastica Sacramenta: Illud est vsquequaque ad satisfactionem idoneam obseruandum, nec morientes sunt ad pœnitentiam admittendi, nisi iurent se mandatis Ecclesiæ parituros, & abiurent dicto Imperatori præstita iuramenta. Nec etiam si iurauerint, tradi debent Ecclesiasticæ sepulturæ, si absque excommunicatorum, & interdictorum obsequio nequeunt tumulari. Ad hoc autem vtrum pueri cum Patrimi excommunicationi sint, & interdicto suppositi, debeant baptisari: fraternitati tuæ taliter duximus respondendum; quòd cum baptismus Sacramentum necessitatis existat, propter Patrimorum delictum illud non debet talibus denegari. Datum Later. xvj. Kal. Iulij. Anno xiiij.

EPISTOLA LXXV.

CYRINO SRINIARIO VRBIS.

Ne grauetur ab aliquo, ob acta rupta iussu Papæ.

SVPER commissa nobis Ecclesiarum cura, & earum specialiter quæ in vrbe consistunt, quarum debemus potissimùm indemnitatibus præcauere, gerentes sollicitudinem, prout conuenit, diligentem: tibi dedimus in præceptis. Vt dicta, quæ super locatione ab Abbatissa Monasterij S. Ciriaci de vrbe, de bonis ipsius Monasterij consanguineis tuis facta confeceras, destrueres, & deleres. Ne igitur tibi propter hoc, vel ab illis quibus locatio facta fuit, aut etiam à Senatu, siue à quolibet alio, aliquo tempore grauamen aliquod inferatur. Præsentium auctoritate statuimus, sub excommunicationis pœna districtiùs inhibentes, ne quis te super hoc præsumat aliquo tempore molestare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere, vel ei &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. iiij. Idus Iulij. Anno xiiij.

EPISTOLA LXXVI.

CREMONEN. EPISCOPO ET ALBANEN. ELECTO APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO, NECNON ET ABBATI DE COLVMBA.

Vt Ferrariensi Ecclesiæ idoneum Pastorem præficiant.

PER litteras quas nobis olim vos frater Cremonen. & fili Abbas transmittere procurastis, intelleximus euidenter, vos gratum, & acceptum pariter habuisse, quòd de eligendo in Ecclesia Ferarien. Pastore, nominando S. Ioannis priorem Archidiaconum Parmen. & Magistrum Iordanum Reginum Doctorem, aut quemlibet alium secundùm quod vobis melius videretur, benigna vos instructione curauimus erudire. Nos autem cupientes mandatum nostrum executioni mandare, quia Priorem, & Archidiaconum præficere, nimis graue, propter consanguineos vni parti contrarios, videbatur, ad promouendam illorum aliquem cautiùs euitastis. Iordanum verò apud Rheginum Doctorem neminem inuenire valentes, fratrem Iordanum Paduanum, quem sciebatis opere, ac sermone potentem elegistis concorditer in Pastorem. Verùm cùm hoc idem penitus recusarit, &c. Esten. Marchico capta Ferraria instanter peteret, dilationem huius Electionis, propter nouitatem euentus nostris auribus intimandam. Cúmque præterea quidam assererentur parati obijcere, vos vestro esse functos officio: quia vobis magis congruum videbatur, vt cautionem reciperetis de rebus Episcopij gubernandis, ac disponendis, eidem Electioni supersedere, curastis, & quid superesset agendum, nostræ reliquistis beneplacito voluntatis. Nolentes igitur, vt dicta Ferrarien. Ecclesia diutiùs pastoris solatio defraudetur: discretioni vestræ per Apostolica scripra mandamus, quatinus ante omnia Deum præ

oculis statuentes, eidem Ecclesiæ prouideatis personam idoneam in Pastorem, vt ex hoc apud Deum, & homines debeatis meritò commendari. Quòd si non omnes &c. tu fili Electe cum eorum altero ea &c. Datum Lateran. vij. Idus Iunij. Anno xiiij.

EPISTOLA LXXVII.

ARCHIEPISCOPO RAVENNATI.

Vt Castrum Argentæ custodiat, vel Estensi Marchioni commendet.

FRATERNITATI tuæ præsentium auctoritate mandamus; quatinus Castrum Argent. taliter custodire studeas, & munire, quòd ex eo non possis incurrere aliquod detrimentum. Si verò, id non poteris efficere per te ipsum, à dil. fil. Nobili viro ... Marchione Esten. sufficienti cautione recepta, quòd ipsum fideliter custodiat ad opus Ecclesiæ Rauennatis, illud eidem committere non postponas. Datum Lateran. ij. Non. Iunij. Anno decimoquarto.

EPISTOLA LXXVIII.

ALBANEN ELECTO APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO.

Vt Episcopos in executione sententiæ contra Othonem latæ coërceat.

CVM O. dictus Imperator, maledictus, & excommunicatus, non cesset Romanam Ecclesiam impugnare. Venerabilibus fratribus nostris... Aquilegen. & Graden. Patriarchis... Rauennati &... Ianuen. Archiepiscopis, eorúmque ac Mediolanen. Ecclesiæ Suffraganeis, nostris damus litteris in mandatis, & in virtute obedientiæ districtè præcepimus. Vt excommunicationem in ipsum, & fautores eius prolatam, postposita omni occasione solemniter innouent, & à suis faciant subditis innouari. Quocirca discretioni tuæ, per Apostolica scripta mandamus: quatinus si aliquis eorum, quod non credimus, mandati nostri extiterit negligens executor, tu eum, appellatione remota, Canonica pœna percellas. Datum Lateran. vij. Idus Iunij. Anno xiiij.

In eundem ferè modum scriptum est ipsis super hoc.

EPISTOLA LXXIX.

POTESTATI ET POPVLO BONONIEN. SPIRITVM CONSILII SANIORIS.

Hortatur vt desistant à fœdere Othonis, sub pœna excommunicationis, & Scholarum translationis.

MIRARI cogimur, & moueri, quòd cum. O. dictus Imperator, excommunicatus, & maledictus, non cesset Romanam Ecclesiam impugnare, vos non tantùm ei, sed & fautoribus eius, qui sunt excommunicati cum ipso, vestrum impenditis auxilium, & fauorem. Quocirca

vniuersitatem vestram monemus attentiùs, & hortamur, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatinus ab huiusmodi proposito desistentes, nullum sibi, vel suis auxilium, aut consilium impendatis. Alioquin noueritis Nos dil. fil. Albanen. Electo Apostolicæ sedis Legato, nostris dedisse litteris in mandatis, vt personas excommunicationi, & terram subiciat interdicto. Quòd si nec sic duxeritis resistendum, Scholas de ipsa faciat Ciuitate trãsferri. Datum vt in alia.. Scriptum est ipsi super hoc in eundem fere modum.

EPISTOLA LXXVIII.

ALBANEN. ELECTO APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO.

Vt super ædificatione Castri Ferrariæ, prouideat.

DILECTVS filius Nobilis vir.. Marchio Esten. nobis humiliter supplicauit, vt in Ferrarien. Ciuitate construendi Castrum, per quod ipsam meliùs deffendere valeat, & ad fidelitatem Romanæ Ecclesiæ conseruare, licentiam concedere dignaremur. Nos igitur id tuæ prudentiæ committentes, discretioni tuæ, per Apostolica scripta mandamus, quatinus super hoc statuas ad honorem, & profectum Ecclesiæ, quod videris expedire. Datum Lateran. vij. Idus Iunij.

EPISTOLA LXXIX.

EPISCOPO CAPDAQVEN. ET ABBATI CAVEN. SALERNITAN. DIOECESIS

Confirmat primam Electionem Policastrensis Episcopi, irrita dicta secunda, quæ de Medico Friderici Regis Siciliæ ad eius preces facta fuerat.

POLICASTREN. Ecclesia dudum proprio viduata pastore, cùm ipsius Capitulum, sicut pro eius parte fuit propositum coram nobis, obtenta licentia eligendi. dil. fil. Archipresbyterum de Saponaria in Episcopum vnanimiter elegissent, quosdam ex Canonicis in Siciliam transmiserunt, ad assensum Regium obtinendum. Vnde cùm Rex nec super hoc, nec super quibusdam personis alijs postea, quod non licuit, nominatis, ad eorum potuisset desideria inclinari; & ex parte ipsius Regis suggestum fuisset eisdem comminationibus intentatis, vt Iacobum eius Medicum nominarent: ipsi Regis metuentes indignationem incurrere, dolentes pariter, & inuiti, dictum Iacobum elegerunt. Qui cum dil. fil. N. G. Sancti Theodori Diaco. Card. Apostolicæ sedis Legati, & Regis litteris ad Ve. F. N. Archiepiscopum Salernitanum accessit, pro confirmationis, & consecrationis gratia obtinenda. Sed Archiepiscopus priùs quàm in negotio ipso procederet, nostræ responsionis oraculum requisiuit. Cui dedisse recolimus in mandatis, vt super Electionibus in Policastren. & Sarnen. Ecclesijs celebratis procedere retardaret; cùm disponeremus ad Regis præsentiam nostros nuncios destinare, per quos super his, & quibusdam alijs nostram pleniùs intelligeret voluntatem. Vnde cùm Archiepiscopus memorato Iacobo responsum

Apostolicum rescripsisset, proprijs litteris nostrarum tenore litterarum inserto; idem commotus dicitur respondisse, reuertar ad Regis curiam, & ab his qui eligi me fecerunt, super consecratione mea fauorem, & auxilium obtinebo. Verùm eodem postmodum apud Regis curiam multipliciter laborante pro consecrationis munere obtinendo, supradicti Capituli nuntij, Cardinali præfato mandatum nostrum ad Archiepiscopum memoratum directum exponere curauerunt; & supplicantes eidem, ne dicto Iacobo ad consecrationis gratiam obtinendam auxilium, vel fauorem impenderet, ad sedem Apostolicam appellarunt. Cùm autem Card. nostras ab eis litteras quæsiuisset, & ipsi earum penes se authenticum non haberent; ipse inducias eisdem indulsit, infra quas dictas ei litteras, vel earum tenorem sub sigillo supradicti Archiepiscopi præsentarent. Quorum recessu propter turbationem temporis retardato, ad Cardinalis presentiam redeuntes, cùm peterent inducias prorogari. Card. ipse respondit se nullum eis terminum assignare, sed ipsi bona fide quàm citò possent ad ipsius præsentiam cum nostris litteris, vel earum transcripto redire curarent. Cúmque maris turbatione pacata, se ad iter accingerent redeundi, in eiusdem Card. præsentia prouocationem primitus interpositam innouarunt. Dictus verò I. apud Messanen. remanens ciuitatem, per Ve. F. nostros ... Tarentinum & Sanctæ Seuerinæ Archiepiscopos, & Episcopum Gerontinum de mandato Card. ipsius obtinuit consecrari, & prædictis Canonicis reuersis ad propria, è vestigio subsecutus ad Policastren. Ecclesiam consecratus accessit: quanquam eum Policastren. Canonici tanquam Episcopum recipere renuissent. Porro cùm ijdem nobis postmodum supplicassent, vt quod de dicto I. tàm perperam factum fuerat, auctoritate dignaremur Apostolica retractare Ve. F. N. Cusentino Archiepiscopo, & dil. fil. Abbati Floris, dedimus in mandatis, vt tam sæpedicto I. & Policastren. Capitulo, quam etiam Salernitano Archiepiscopo euocatis, vt comparerent per se, vel responsales idoneos, coram eis inquirerent super præmissis pleniùs veritatem; & quod inuenirent per suas nobis litteras fideliter intimarent, vt per ipsos certiores effecti, prout expediret, in eodem negotio procedere curaremus. Vnde Archiepiscopus coniudice non valente propter guerrarum pericula interesse; de ipsius tamen consensu; in negotio iam dicto procedens, admissis testibus super ipso productis, indagauit diligentiùs veritatem, quam sub suo sigillo ad nostram præsentiam destinauit. Cùm autem propter hoc nuper procuratores partium ad sedem Apostolicam accessissent, per dil. fil. N. B. Tit. Sanctæ Susannæ Presbyterum Card. ipsis auditorem concessum, acta inspici fecimus diligenter. Qui cùm nobis quæ inuenerat explicasset, intelleximus per depositiones testium, & litteras Card. prædicti coram Archiepiscopo Cusentino exhibitas manifestè probatum. Quod Ecclesia Policastren. vacante, de præfato Archipresbytero concors fuerat electio celebrata, & quòd nuntij destinati ad assensum Regium obtinendum, illum cum instantia requisitum obtinere minimè potuerunt: quódque per Regis familiares ipsius cognita voluntate; quòd prædictum I. Iacobum eligi cupiebat, eum postmodum nominarunt. Item quòd postquam innotuit dicto I. per Apostolici rescripti tenorem, eidem ab Archiepiscopo Salernitano transmissum, quòd Archiepiscopo memorato à nobis inhibitum

fuerat, ne super electionibus Policastren. & Sarnen. Ecclesiarum procederet: ipse ad Regis curiam redijt, pro consecrationis munere obtinendo. Rursum quòd postquam Card. præfato huiusmodi prohibitio extitit per Policastren. Ecclesiæ nuntios reserata, & dilatio ad nostras super hoc litteras vel earum tenorem sub sigillo Salernitani Archiepiscopi exhibendas ab eodem nuntijs ipsis indulta; necnon post appellationem ad nos interpositam, dictus I. fuerat in Episcopum consecratus. Cùm ergo nobis constiterit electionem ipsius I. non solùm contra statuta Canonica, verùm etiam contra constitutionis tenorem inter Romanam Ecclesiam, & Illustris memoriæ Imperatricem Constantiam, super Episcoporum electionibus initæ, quæ procul dubio dicto innotuit. Card. Cùm & nos illam sibi miserimus, & ipse in litteris quas Cusentin Archiepiscopo destinauit, de illa fecerit mentionem, minùs Canonicè celebratam, alia non cassata, de consilio fratrum nostrorum, inquisitione super grauibus quæ in personam ipsius I. publicè dicebantur omissa, cùm factum in seipso existeret vitiosum, electionem ipsam irritam decreuimus, & inanem. Interdicentes eidem executionem Pont. officij non ritè suscepti. Policastren. Capitulo nostris litteris iniungendo, vt in electionis negotio, de præfato Archipresbytero celebratæ concorditer procedentes, eandem Metropolitano suo præsentare procurent, cõfirmandam, vel infirmandam ab ipso, prout de iure fuerit faciendum. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus quod à nobis est sententialiter diffinitum, faciatis appellatione remota, firmiter obseruari. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Datum Lateran. xv. Kal. Iulij. Anno xiiij.

Scriptum est super hoc, in eundem ferè modum. Policastren. capitulo. Ecclesia vestra dudum &c. vsque de iure fuerit faciendum. Datum Lateran. &c.

In eundem fere modum Scriptum est super hoc Salernitan. Archiepiscopo. Datum Lateran. &c.

EPISTOLA LXXXI.

EPISCOPO VTICEN. APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO, ET P. DE MONTE LAVRO AQVEN ARCHIDIACONO, ET MAGISTRO TEDISIO NVNTIO NOSTRO CANONICO IANVEN.

Committit inquisitionem & correctionem Monasterij Massiliensis.

CVM super reformatione Monasterij Massilien. de cuius lapsu multa nobis fuerant intimata, Ve. F. N. Tolosan. Et Aurasicen. Episcopis, & dil. fil. priori sancti Honorati Arelaten dudum direxerimus scripta nostra. Priusquàm fuisset illorum auctoritate in negotio memorato processum, D. Monachus Massilien. ad sedem Apostolicam veniens, pro se, ac magna parte Conuentus nobis denuntiando monstrauit. Quòd cùm in eodem loco videret per Abbatis incuriam enormia quam plura committi, vt pote, furta, periuria, simonias, & dissolutionem ordinis miserabilem; bonaque ipsius loci multiplici nihilominus dilapidatione vastari, & alia plurima fieri contra monasticam honestatem, & apud Abbatem

quem

quem super his charitatiuè monuerat, nullatenus profecisset, ad sedem Apostolicam appellauit. Vnde venerabilibus. F.N. Regen. Massilien. & Aurasicen. Episcopis dedimus in mandatis, vt ad Monasterium ipsum personaliter accedentes, inquirerent super præmissis, & alijs pleniùs veritatem, & appellatione remota corrigerent tam in capite, quàm in membris quæ corrigenda viderent. Interim autem priores iudices ad Monasterium accedentes, cum multorum discretorum consilio, inter Abbatem, & Monachos eiusdem loci amicabiliter, componere curauerunt, interposito à Monachis iuramento, vt contra compositionẽ huiusmodi non venirent, & si quas litteras dictus D. reportaret, qui ad sedem Apostolicam venerat, essent cassæ. Cùm autem postea ijdem. Massilien. & Aurasicen. Episcopi, cùm interesse tertius nequiuisset, litteris nostris acceptis, quas præfatus Monachus reportauit, procedere vellent super articulis in eisdem expressis, eiusdem loci Monachi ad nostram audientiam appellarunt. Abbas quoque post citationes multiplices in eorum comparens præsentia, vocem ad nos appellationis emisit; allegans quòd illæ litteræ nullius prorsus erant momenti, in quibus de prioribus, quarum auctoritate compositio inter Abbatem, & Monachos facta fuerat, mentio non fiebat. Sed cùm iudices exceptionem huiusmodi, ac quasdam alias friuolas reputantes, intenderent in inquisitione procedere, ac recipere à fratribus iuramenta ... Maior Prior, & quidam alij responderunt, se super hoc nullum posse iuramentum præstare, vt pote qui se iuramento astrixerant compositionem interpositam obseruare, ac non vti litteris à præfato Monacho impetratis. Vnde iudices propter exceptiones propositas, & intricationem negotij dubitantes procedere in eodem, nos super ipso consulere curauerunt. Nósque dilecto filio .. Arelaten. Præposito, qui ob hoc nostram præsentiam adijt, dicimur respondisse, quod propter causas huiusmodi iudices supersedere negotio non debebant. Qui amissis in via litteris, quas super hoc à nobis recipisse proponitur, tam viua voce, quàm suis litteris dictis iudicibus nuntiauit, vt nonobstantibus exceptionibus supradictis, in negotio procederent memorato. Vnde iudices in negotio procedentes receptis testibus, super articulis prænotatis, Abbatem ipsum tandem ab Abbatiæ regimine remouerunt. Porro dilectis filijs P. Camerario Arcellæ, & S. Priore Muræ eiusdem Abbatis, & B. Priore de Tritis ac D. Monacho partis aduersæ procuratoribus, propter hoc nuper in nostra præsentia constitutis: petierunt procuratores Abbatis, processum iudicum prædictorum, qui contra eum sententiam tulerant, irritum iudicari; tum quia post appellationem ad nos interpositam, per antedictas litteras in quibus de prioribus mentio non fiebat. Tum quia consultatione ad nos directa priusquam Apostolicæ responsionis oraculum per nostras litteras recepissent, in eodem negotio processerunt, cùm assertioni dicti Præpositi iudices minimè stare debuerint in hoc casu, super quo nostræ responsionis litteras expectabant: Tum etiã quia conspiratores, excõmunicatos, periuros, & capitales etiã inimicos, in testimoniũ aduersùs Abbatem admiserant memoratũ. Sed ad hæc procuratores partis responderunt aduersæ, quia cùm priores litteræ super lapsu Monasterij generales fuerint, & posteriores extiterint super certis excessibus speciales, in subsequentibus non opportuit fieri de præcedentibus mentionem, cùm speciale

ſumens inde materiam iurgij, vnde deuotior erga ipſam Eccleſiam effici debuiſſet. Cæterùm cùm dictus Magiſter per litteras. Card. ipſius in hac parte nequiuiſſet conſequi ſuæ voluntatis effectum, ſub venerab. F. N... Epiſcopi & quorundam Canonicorũ Xantonen. nòmine, ſuper Canonicatu præmiſſo litteras Apoſtolicas, tacita de iuramento pręſtito veritate, ad Decanum Burdegalenſem, & ſuos coniudices poſtmodũ imperrauit. Quas procurator iamdictus aſſerebat ratione multiplici non valere. Tum quia in ipſis talis extiterat veritas occùltata; qua expreſſa obtentum reſcriptum Apoſtolicum non fuiſſet. Tum etiam, quia quorundam Canonicorum litteræ, quas prænominatus Magiſter ſe noſtro Apoſtolatui exhibuiſſe aſſeruit, per falſi ſuggeſtionem, & circumventionem quandam obtentæ fuerant ab eodem, mendaciter aſſerente, quòd ad ipſum Canonicandũ dictorum Canonicorum vota conuenerant ſingulorum; ſed falſum id eſſe procurator iamdictus ſe propoſuit probaturum. Præterea prætaxatus Magiſter præmiſſis aliquatenus non contentus, infra decem dies à prioris impetratione reſcripti, ad B. Canonicum Pictauen. & ſuos collegas ſuper eodem Canonicatu Apoſtolicas litteras obtinuit delegari, quæ nullam faciebant de prioribus mentionem. Propter quod aſſerebat ipſas procurator prædictus pluribus de cauſis nullius eſſe valoris; quò ad antefatum Decanum ... Magiſtrum ſcholarum, & contradictores cæteros Xantonen. Eccleſiæ compellendos: tum quia priorum iuriſdictio iudicum minimè fuerat per ſecundas litteras reuocata: tum etiam, quia per illam generalem clauſulam I. Canonicus, & quædam perſonæ maiores aliæ Xantonen. vocari ad Iudicium non debebant, necnon & dictus Decanus ad ſedem ſuper hoc Apoſtolicam prouocarat. Vnde ipſorum factum erat meritò irritandum, & ſæpedictus Magiſter carere debebat vtriuſque reſcripti commodo; in quorum altero de alio mentio non fiebat, poſtulans ob hæc, & alia Decanum ... Magiſtrum ſcholarum, & contradictores prædictos, ab ipſius Magiſtri ſuper hoc impetitione prorſus abſolui. Ad hæc præfatus Magiſter ex aduerſo reſpondit; quòd cùm ad Xantonen Canonicos noſtrarũ precũ, & mandati primitias de conferenda eidẽ prebenda integra reportaſſet, ipſi Canonici medietatẽ tantùm ipſius, in eluſionẽ mandati Apoſtolici potius quàm ex deuotione quã haberent ad illud, eidẽ Magiſtro, ſicut rei effectus indicat, contulerunt Et licèt idem nullum tunc beneficiũ obtineret, præfati tamen Canonici eundem ſic iurare fecerunt; quòd nihil vlteriùs ab ipſis abſque communi totius voluntate Capituli poſtularet, quemadmodum nominatus Decanus ad mandatum Ve. F. N. Bituricen Archiepiſcopi, & ſuorum à nobis delegatorum coniudicum, coram dil. fil. Cantore, ac Priore Sancti Viuiani Xantonen. firmauit proprio iuramento. Sanè quia ipſius prebendæ medietatem reliquam, ad interuentũ prædicti Xantonen. Epiſcopi, poſt præſtationẽ iuramenti iamdicti eidem Magiſtro prenominati Canonici vnanimiter contulerunt, cùm ipſi temporali ſpirituale beneficium ſit annexum, licitè illud memoratus Magiſter ſe poſſe petere proponebat. Præſertim cùm nec etiã poſtulet, ſed petatur potius ab vniuerſis ferè Canonicis antedictis, ſicut per viginti trium ipſorũ, Epiſcopi, Archidiaconorũ & Cantoris litteras, & relationibus prænotatorum iudicũ euidentiſſimè oſtendebat. Subiungens, quòd cùm plures vacent in Xantonen. Eccleſia Canoniæ, ac nullus ſit de tãto numero, qui poſſet in perceptione ſpiritualium, ſi

receptus fuerit prægrauari, nec alius appareat in huiuſmodi contradictor, prænominatus Decanus, qui aliquando conſenſerat in eundē, prout corā iudicibus Pictauen. confeſſione propria propalarat, ſolus in hac parte non debebat audiri. Maximè cùm ad exceptiones probandas, ſi quas vellet contra ipſum proponere, fuiſſet pluries euocatus; nec ex ipſis aliquas, ſicut promiſerat probauiſſet, nec etiam vſus fuerit Apoſtolicis litteris, quas ſuper hoc impetrauerat contra eum. Verùm cùm idem Magiſter ad Canoniam ipſam vocetur per Capitulum ſæpefatum, ſicut ipſorum litteræ clariùs manifeſtant, nullúſque per nos Canonicatus fuerit in Eccleſia ſupradicta de nouem Clericis, pro quibus noſtras litteras iam recepit, niſi Magiſter. C. Natalis, qui per Epiſcopum, & Archidiaconum ſpecialiter obtinuit Canoniam. Et ad id obtinendum apud ſedem Apoſtolicam, per annorū quatuordecim ſpatium vndecies acceſſerit perſonaliter laborando; nobis humiliter ſupplicabat, vt ſuis laboribus prouidere miſericorditer dignaremur. Nos igitur intellectis per Card. prædictum quæ propoſita fuerant coram eo. De conſenſu partium Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus: quatinus, ſi vobis infra tres menſes poſt harum ſuſceptionem legitimè conſtiterit, ipſum Magiſtrum ſimpliciter, & abſolutè iuraſſe, quòd nihil amplius peteret in Eccleſia Xantonen. eidem ſuper petitione ſua ſilentium imponatis. Alioquin cùm maior, & ſanior pars Capituli ſuum ipſi præſtet aſſenſum, nonobſtante, contradictione paucorum, eundem recipi faciatis in Canonicum, & in fratrem, ipſi Stallum in Choro, & locum in Capitulo, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, aſſignantes. Et Decanum in expenſis factis pro negotio iſto condemnetis eidem, ipſumque vt eas præfato Magiſtro reſtituat per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Contradictores ſi quos inueneritis, vel rebelles rem. apell. obſt. cenſura ſimili compeſcendo, nullis litteris obſtantibus à ſede Apoſtolica præter aſſenſum partium impetratis. Quò ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Lateran. xij. Kal. Iulij Anno xiiij.

EPISTOLA LXXXIII.

A. Illvstri Regi Vngariæ.

Acquieſcit vt compoſitioni Archiepiſcoporum ſuorum ſuper Eccleſiarum iuribus, cum Regni Prælatis intendat.

Receptis, & intellectis litteris Regijs, hoc tibi, fili chariſſime, duximus reſpondendū. Quòd ſi forſan inter Strigonien. & Colocen. Eccleſias ſuper dignitatibus ſuis aliqua pullulat diſſentionis materia, gratū nobis exiſtet, vt tu cum Prælatis, ac Suffraganeis, & Capitulis earundem, ad amicabilem ſecundùm Deum compoſitionē intendas, ſinè præiudicio vtriuſque. In qua ſi ex priuilegijs, quæ alterutri ſunt Eccleſiæ ab Apoſtolica ſede conceſſa; quicquam difficultatis occurrerit, quia de ipſis nobis eſt ſolummodo iudicium reſeruatum, illud ad noſtrum referatur examen. Nos enim qui pacem eorum, & tranquillitatem tuam, & Regni tui feruenti deſiderio affectemus, ad eam quantùm cum ratione poterimus, impendemus operam efficacem. Datum Lateran. Idus Iulij. Anno xiiij.

EPISTOLA LXXXV.

VLTRASILVAN. EPISCOPO.

Vt re inquisita confirmet electionem Præpositi Scibiniensis S. E. R. immediatè subditi.

SIGNIFICATVM est nobis, quod Scibinien. Præpositura vacante, quæ ad Romanam Ecclesiam nullo pertinet mediante, dil. fil. Magister R. cui honesta merita suffragantur, ad eam Canonicè est electus. Vndè supplicatum est nobis, vt electionem ipsius auctoritate dignaremur Apostolica confirmare. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus. Quatinus veritate diligentiùs inquisita, si rem iuueneris ita esse, ipsam auctoritate nostra confirmes, eique concedas vt in spiritualibus administret. Datum vt in alia.

EPISTOLA LXXXVI.

NOBILI VIRO PETRO ANIBALDI SENESCALCO NOSTRO.

Concedit ei Dominium quod habet E. R. in Castro Corano, ad arbitrium Romani Pontificis.

CVM dilecti filij Consules Populusque Sorani per litteras suas, & nobiles viros Rainaldum Consulem, & Albericum militem instantissimè nos rogassent; vt pro ipsorum deffensione qua plurimum indigebant, te illis in Dominum, & Rectorem concedere dignaremur. Nos deuotionem, & fidem quam erga nos, & Romanam Ecclesiam habere dinosceris, attendentes, eique volentes nihilominus prouidere. De communi fratrum nostrorum consilio iustitias, & rationes quas habemus in Castro Corano, tibi pro illorum regimine duximus concedendas, quamdiu Romano Pontifici complacebit. Tu igitur ita semper proficere studeas circa obsequium Apostolicæ sedis, vt apud eam te non solùm hoc, sed maiori beneficio dignum reddas. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc &c. Vsque incursurum. Datum Lateran. xi. Kal. Augusti Pont. n. Anno. xiiij.

EPISTOLA LXXXVII.

HVGONI ABBATI ET CONVENTVI MAIORIS MONASTERII TVRONEN.

Confirmat eis Monasterium Fontis Giardi, & à petitione Heremitarum eiusdem loci absoluit.

CVM causam quæ inter dilectos filios Heremitas Fontis Giardi ex parte vna, & vos, & Iuellum de Meduana patronũ Fontis Giardi Cenomannen. Diœcesis, super eodẽ loco, ex altera vertebatur: dil. fil. ... Abbati de Chalocheio. G. Archidiã. & B. Magistro Scholarũ Andegauen. olim duxerimus cõmittendam.

Partibus in ipsorum presentia constitutis, ipsius Fontis Giardi fratres eiusdem Diœcesis, coram eis exponere procurarunt. Quòd cùm ab institutione ipsius domus, secundùm B. Augustini regulam conuersantes vixissent ibidem, vita & habitu in ordine Regulari; Ve. F. N. H. Cenomanen Episcopus vos introduxit pro suæ voluntatis arbitrio in eandem, quibusdam ex ipsis fratribus per violentiam consentire compulsis, alijs per simoniacas, & illicitas pactiones à vobis inductis, vt ordinem susciperent Monachalem, nonnullis de ipso collegio, reclamantibus, & inuitis: propter quod petebant se, ac domum suam in statum pristinum auctoritate Apostolica reformari. Ad quæ à parte vestra fuit è conuerso responsum. Quòd cùm olim præmissa domus, tam in temporalibus, quàm in spiritualibus, ob vitam, & conuersationem in eadem habitantium inhonestam, ferè ad nihilum deuenisset; iamdictus Episcopus, eiusdem domus consentientibus fratribus, vos ibidem statuit in humilitatis spiritu Domino seruituros, domum ipsam assignans vobis, cum suis pertinentijs vniuersis. Sed his postmodum coram ipsis iudicibus propositis, seriatim de causa mutationis illius, & an fratres Fontis Giardi consensissent spontanei, vel inuiti, necnon & de alijs circunstantijs, ex parte ipsorum fratrum extiterunt producti testes, in presentia eorundem. Quorum tandem attestationibus publicatis, quia eisdem iudicibus arduum negotium, & ad expediendum per ipsos difficillimum quodammodo videbatur, sicut eorum transmissæ nobis litteræ continebant, causam ipsam cum attestationibus, actis, & instrumentis, ad nos dicti iudices transmiserunt. Cúmque demum dilecti filij Gaufridus, & Galterus Monachi vestri, & I. fratrum de Linceio procuratores, propter hoc se nostro conspectui presentassent, dilectum filium L. Capellanum nostrum eis concessimus auditorem. Coram quo prædicti procuratores vestri, proponere procurarunt, quòd is qui ex parte dictorum Heremitarum, vnà cum Priore de Linceio, se sibi contrarium opponebat, non erat idoneus procurator: cùm esset à fratribus de Linceio tantùm constitutus, in lite quæ à prædictis fratribus Fontis Giardi fuerat contestata, licèt illorum nullum posset exhibere mandatum. Nam quanquam locus ille, Linceius videlicet, Fontis Giardi, tanquam capiti sit subiectus, & & de ipso commissionis litteræ faciant mentionem; quia tamen actum extitit super capite, atque membris, procurator membri non poterat agere pro capite, vbi lis per caput extiterat contestata. Nihilominus hac saluâ exceptione ijdem procuratores adijcientes, nihil horum fuisse probatum, de his quæ fuerant in litteris cōmissionis expressa: quia cùm super hoc essent litteræ impetratæ, quòd præfati Fatres Fontis Giardi fuerant, vt dicebant, violenter eiecti, lis extitit super alijs prorsus coram ipsis iudicibus, quàm super eiectione, ac violentia contestata; & testes etiam omnino de alijs deponebant. Procurator verò à vobis concessus ad causam coram sæpedictis iudicibus peragendam, in his videbatur tantummodo institutus, quæ in litteris fuerant cōmissionis expressa: Vnde si super alijs lis extitit contestata; non potuit illorum iudicum iurisdictio prorogari: Et propter id firmiter asserebant, iudices ipsos minùs ordinatè in eodem negotio, ac perperam processisse. Quare vos ab ipsis iudicibus ad nostram audientiam postmodum appellastis, licèt testes qui fuerant ab aduersa parte producti, tam super metu, quàm illicita pactione deponere videbantur,

essent in suo testimonio singulares. Proinde cùm nihil esset de alterius intentione probatum, & ex litteris bonæ memoriæ Vuillelmi Cenomamen Episcopi manifestè constaret, confirmationibus quoque felicis. recor. Eugenij, & Alexandri prædecessorum nostrorum, Pontificum Romanorum, postmodum subsequutis, sæpefatum locum cum pertinentijs suis de consensu fratrum habitantium in eodem, Monasterio vestro fuisse collatum, & præmissus R. Cenomanen. Episcopus modernis temporibus, pro eo quòd loci eiusdem Fratres vitæ, ac conuersationis extiterant dissolutæ, duorum confirmationibus Metropolitanorum obtentis, eundem locum de consensu Fratrum vestro Monasterio concessisset. Prædicti procuratores vestri à nobis postulabant instanter, vt sæpefatis Fontis Giardi fratribus, perpetuum silentium imponere dignaremur. Ad hæc autem pars aduersa respondit; quòd prædictus procurator Fratrum de Linceio satis erat idoneus ad agendum, cùm rescriptum illud tam nomine ipsorum de Linceio, quàm Fontis Giardi fratrum fuisset communiter impetratum: præsertim cùm assererentur domus eadem, vnum corpus, & causa inter eos proponeretur communis. Allegans illud firmiter non obstare, quod à parte vestra extitit tunc obiectum, procuratorem dictum à vobis videlicet constitutum non potuisse litem super alijs contestari, quæ non fuerant in litteris commissionis annexa; nec iudices etiam partes suas interponere potuisse, cùm ad ipsos nequiuerit iurisditio prorogari. Nam cùm lis per principales personas contestata fuisset, sicut in relatione iudicum conspicitur contineri, nec in litis contestatione, nec post publicationem testium id extitisset obiectum, nec quod per procuratorem eundem factum fuerat, à vobis protinus contradictum: huiusmodi obiectio debebat friuola reputari. Demum autem ex parte dictorum Fratrum Fontis Giardi in modum exceptionis extitit allegatum; quòd litteræ præmissi Vuillelmi Cenomamnen. Episcopi erant falsæ, pro eo scilicet, quòd sigillum eius erat positum ex transuerso, petens ad id probandum iudices sibi dari, quam exceptionem, quia frustratoria videbatur nullatenus duximus admittendam. Nos igitur intellectis his, & alijs per prædictum Capellanum, quæ à partibus proposita fuerant coram eo, & habito cum Fratribus nostris diligenti tractatu, vos, & Monasterium vestrum, ab impetitione præmissorum Fratrum Fontis Giardi prorsus absoluimus, perpetuum ipsis super hoc silentium imponentes. Donationem verò bonæ memoriæ Guillelmi Cenomamnen Episcopi, à felicis recordat. Eugenio, & Alexandro nostris prædecessoribus confirmatam, necnon & concessionem quam prædictus H. Cenomannen. Episcopus cum assensu Fratrum & I. Patroni Fontis Giardi fecit, confirmatam postmodum à G. quondam Turonen. Archiepiscopo, & I. successore ipsius, ratam habentes, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem &c. vsque incursurum. Datum Later. 2. Idus Iulij. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA LXXXVIII.

EPISCOPO ET DECAN. ET.. CANTORI ANDEGAVEN.

Delegat executionem supralatæ sententiæ.

CVM causam quæ inter dilectos filios Heremitas Fontis Giardi ex parte vna, &c.. Abbatem & Conuentum maioris Monasterij Turonen. & Iuhellum de Meduana Patronum Fontis Giardi Cenomannen. Diœcesis super eodem loco ex altera; vertebatur. &c. in eundem ferè modum, vt in alia, vsque. Confirmamus. Volentes igitur vt quod à nobis est ratione præuia diffinitum, debitam obtineat firmitatem. Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus id faciatis auctoritate nostra firmiter obseruari. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Quòd si non omnes &c. tu, frater Episcope cum eorum altero ea &c. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA LXXXIX.

H. GNEZNEN. ARCHIEPISCOPO.

Confirmat electionem Magistri Pauli in Episcopum Poznaniensem.

CVM Posnanien. Canonici electionem, quam de dil. fil. Magistro Paulo celebrasse noscuntur, auctoritate peterent Apostolica confirmari, dilectus filius S. Cantor Posnanien. Ecclesiæ pro se, ac procuratorio nomine, pro G. eiusdem loci Præposito petioni huiusmodi se opposuit: proponendo electionem ipsam fuisse post appellationem ad nos legitimè interpositam celebratam. Cùm enim ad nos fuerit appellatum, vt non nisi de Ecclesiæ gremio, & in loco tuto electio fieret; supradicti Canonici non solùm de persona extranea, verùm etiam in loco non tuto, electionem celebrarunt eandem: quia dum Dominus terræ persecutor, & impugnator Ecclesiasticæ libertatis, in ciuitate tunc temporis esset præsens, libera ibidem non poterat electio celebrari. Proposuit insuper idem Cantor, quod se ac Præposito memorato contemptis, in eadem fuerat electione processum; & Electores tunc temporis excommunicationis erant vinculo innodati. Cùm enim tu... quondam Episcopo &.. Decan. Poznanien. necnon & suffraganeis plerisque præsentibus. V. Cancellarium Posnanien. in plena Synodo vinculo excommunicationis astrinxeris, ijdem Canonici diutius communicauerunt eidem, quamquam ipsis non licuerit ignorare sententiam in Prouinciali Concilio solemniter promulgatam. Sed ad hæc fuit ex aduerso responsum; quòd contra prouocationem prædictam nihil fuerat attentatum. Cùm & de Canonico ipsius Ecclesiæ, & in loco consueto, & tuto, videlicet in Ecclesia Cathedrali, electio celebrata fuisset. Licèt enim Dux in Ciuitate præsens extiterit, nullam tamen vim, siue impressionem Canonicis intulit, sed pro quibusdam tantum modo preces fudit. Vnde tanta in electione vsi

ſunt Canonici libertate, quòd omiſſis his pro quibus Dux preces porrexerat, ſupradictum Magiſtrum liberè elegerunt. Duo quoque Canonici qui electioni contradixere præfata, liberè receſſerunt, ſinè quibuſlibet iniurijs, & iacturis. Dictus autem Cantor contemptus non fuerat, vt dicebat, cùm ſicut ipſemet propoſuit coram nobis, tribus hebdomadibus ante electionem de Prouincia exiens, iter arripuiſſet ad ſedem Apoſtolicam veniendi: maximè cum iuxta confeſſionem ſuam, etiam ſi præſens in Prouincia tunc fuiſſet, propter metum Principis, ad præfatam nullatenus acceſſiſſet Eccleſiam, etiam euocatus. Sed nec Præpoſitus dicendus erat fuiſſe contemptus, quem ad electionem Canonici vocauerunt. Sicut enim Lambertus & Matthias Poſnanien. Canonici apud ſedem Apoſtolicam interpoſito iuramento dixerunt, Geraſcorum Concanonicus per tres dies ante electionem extitit ad vocandum Præpoſitum deſtinatus, qui rediens in Capitulo conſtanter aſſeruit, quòd Præpoſitus venire nolebat, eò quod ibat in Calis, vbi Capellam & Fratrum regimen obtinet, ſed conſenſum, & verba ſua in ore Decani ponebat, & loco Præpoſiti poſtmodum Decanus elegit. Vnde cùm Decanus vice ipſius elegerit, ipſe per illum præſens intelligitur elegiſſe. Inſuper ad Canonicorum notitiam non peruenerat hactenus excommunicatio Cancellarij ſupradicti, de qua nuper ijdem Lambertus, & Mathias mentionem apud ſedem Apoſtolicam audierunt; cùm etiam præfatus Epiſcopus vſque ad mortem ſuam, & Decanus vſque nunc in ipſius Cancellarij communione permanſerint, qui dicuntur in præfata Synodo fuiſſe præſentes. Sed etſi dictos Canonicos excommunicato communicaſſe conſtaret, cum per hoc non niſi minori eſſent excommunicatione ligati, non ideo eſſet eis huiuſmodi actus legitimus interdictus. In perſonam quoque prædicti Magiſtri obiectum extitit: quòd excommunicatus erat pariter, & periurus, quia præfato Duci non ſolùm in verbo, ſed & in crimine communicauerat contra Eccleſiaſticam libertatem, & quia cum excommunicatis ſe non communicaturum iurauerit, contra proprium veniens iuramentum, eidem Duci excommunicato communicare præſumpſit. Fuit inſuper propoſitum contra eum, quòd ante confirmationem obtentam receperat annulum, & baculum paſtoralem. Pro eo verò fuit reſponſum ad primum: quòd præfato Duci nequaquam communicauerat, niſi tantùm in his, quæ ad correctionem ſpectabant ipſius, vt videlicet ab Eccleſiæ perſecutione deſiſtens, ad tua mandata rediret. Sed etſi communicaſſet eidem in alijs, ex eo tamen eſſet non inmerito excuſandus: quòd idem Dux per omnes Eccleſias Cathedrales Poloniæ fecerat nuntiari, priuſquàm in eum excommunicationis ſententia promulgata fuiſſet, ſe ad ſedem Apoſtolicam appellaſſe: Vndè meritò potuit opinari, quòd non fuerit ſententiâ ſupradictâ ligatus, cùm & adhuc ſuper hoc controuerſia ventiletur. Sed nec illud poterat Magiſtro ſæpedicto nocere, quòd ante confirmationem receperat annulum, & baculum paſtoralem; cùm non hoc ex ambitione factum fuerit, ſed cautela. Cùm enim Dux Epiſcopatum conſueuerit pro ſua voluntate conferre, inſignijs huiuſmodi aſſignatis: ad huiuſmodi conſuetudinem, immo corruptelam potiùs, abolendam, ſuper altare poſita fuerunt inſignia ſupradicta, ne ad illa Dux manus extendens, electionem ipſam quæ ibidem tunc primò celebrata regulariter fuerat, impediret: quæ poſtmodum Magiſter

exinde Decano porrigente recepit, ne Dux illa præcipiens secundùm consuetum sibi tradere niteretur abusum. Proposuit insuper dictus Cantor, quòd cùm electionis decretum nobis minimè offeretur, petitioni huiusmodi annuere nullatenus debebamus. Ad quod altera pars respondit, ex eiusdem S. confessione constare quod decretum confectum fuerat, & oblatum tibi apud Bononiam constituto, à quo ad nostrum examen fuerat idem negotium per appellationem delatum. Supradicti quoque Lambertus, & Mathias iurati dixerunt; quòd viginti vnus ex Canonicis Posnanien. qui præsentes electioni consenserant, subscripserant in decreto, vno tantum excepto, qui recedens proposuit se nolle propter tuam offensam in Capitulo remanere. Contra quod pars altera replicauit; quòd decretum huiusmodi nullius momenti extitit, cùm illo non fuerit sigillo munitum, quod Capitulum consueuit habere. Sed ad hoc pars aduersa respondit: quod etsi sigillo absque litteris vti consueuerit Capitulum memoratum, quod non Canonicorum sigillum, sed potiùs iumentorum cauterium videbatur: hàbito tamen ab ipsis ante electionem de illo innouando tractatu, post electionem extitit innouatum, & sic electionis decretum nouo sigillo posteà munierunt. His igitur, & alijs intellectis, quæ vtrímque fuere proposita coram nobis, licèt electio supradicta suspecta nobis quodammodo prima facie videretur, ex eo quod tuum ei fauorem impendere noluisti; præsertim cùm eò ampliùs in his, & alijs disponamus fauorem tibi Apostolicum exhibere, quò promptiùs propria quiete postposita, multis laboribus, & periculis te exponis, ob deffensionem Ecclesiasticæ libertatis. Quia tamen cum Posnanien. Ecclesia quæ in electione predicta noua cæpit libertate gaudere, benignè agere nos oportet, postquam probationibus, & allegationibus fuit renuntiatum hincinde; admonitione multiplici, imo districta iussione præmissa, vt idem Electus, ad libertatem Ecclesiasticam conseruandam, assistere tibi studeat fideliter, & deuotè: De Fratrum nostrorum consilio, electionem ipsam sententialiter duximus confirmandam. Quocirca fraternitati tuæ, per Apostolica scripta mandamus, quatinus eundem electum deuotè tibi obsequi cupientem, habens ob nostram reuerentiam commendatum, circa eum tempore opportuno quæ ad tuum officium pertinent exequaris. Nos enim tam Posnanien. Capitulo, quam clero & populo Ciuitatis, & Diœcesis Posnanien. nostris damus litteris in mandatis, vt eidem tanquam electo suo reuerentiam, & obedientiam exhibentes, eius intendant salubribus monitis, & mandatis. Datum Lateran. xvj Kal Augusti Anno xiiij.

In eundem fere modum scriptum est super hoc Capitulo Poznanien. Cùm electionem quam de dil. fil. Magistro Paulo noscimini celebrasse, &c. vsque nouo sigillo posteà communistis. His igitur, & alijs &c. in eundem ferè modum, vsque, confirmandam. Quocirca deuotioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus eidem tanquam electo vestro reuerentiam, & obedientiam exhibentes, eius intendatis salubribus monitis, & mandatis. Nos enim præfato Archiepiscopo litteris nostris iniungimus, vt eundem electum deuotè sibi obsequi cupientem, habens, ob nostram reuerentiam, commendatum, circa eum tempore opportuno quæ ad suum officium pertinent, exequatur. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA LXXXIX.

CLERO ET POPULO CIVITATIS ET DIOECESIS POSNANIEN.

Super eodem.

CUM Poznanien. Canoniei electionem, &c. in eundem ferè modum, vt in prima, vsque confirmandam. Quocirca vniuersitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatinus eidem tanquam electo vestro, &c. sicut in secunda vsque in finem. Datum &c.

EPISTOLA XC.

EPISCOPO SALIMBRIEN. ET VARISIEN. ELECTO, ET THEODERICO CANONICO CONSTANTINOPOLITAN.

Vt confirment Nicomediensis electionem à Patriarcha Cpano sinè causa recusatam.

TAM ex litteris dilectorum filiorum Capituli Nicomedien. Ecclesiæ, quàm charissimi in Christo filij nostri .... illustris Constantinopolitan. Imperatoris accepimus. Quòd ... eiusdem loci electo viam vniuersæ carnis ingresso, ijdem Capitulum conuenientes in vnum, dil. fil. S. eiusdem Ecclesiæ Thesaurarum, Sancti Spiritus gratia inuocata, elegerunt vnanimiter in pastorem. Sed cùm electionem ipsam à bonæ memoriæ... Patriarcha Constantinopolitan. petierint confirmari, ipse nihil obijciens, quare id fieri non deberet, eandem confirmare penitus recusauit. Vnde cùm tam à prædicto Imperatore, quàm alijs exoratus ipsam huiusmodi adiecta conditione voluerit postmodum confirmare, vt sibi partem possessionum eiusdem Ecclesiæ retineret, ipsi deliberatione præhabita id facere penitus recusantes, dictum S. ad sedem apostolicam destinarunt, electionem ipsam auctoritate postulantes apostolica confirmari. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatinus si electionem eandem de persona idonea repereritis Canonicè celebratam, vos eam auctoritate nostra, sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo, confirmetis. Quòd si non omnes &c. tu ea frater Episcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. vij. Kal. Augusti. Pont. n. Anno. xiiij.

EPISTOLA XCI.

FRATRIBUS MILITIÆ TEMPLI DE AVENTINO.

Confirmat transactionem inter eos, & Monachos Cripta Ferrata factam.

EXAMINATA causa quæ inter vos ex vna parte, ac dilectos filios ... Abbatem & Monachos Criptæ Ferratæ ex altera; super Ecclesia Sanctæ Mariæ de Sorresco, cum pertinentijs suis in nostra præsentia vertebatur, testibus, & instrumentis vtrimque productis: tandem inter vos, & eos

compositio nobis mediantibus interuenit. Vt vos Ecclesiam memoratam cum omnibus ad ipsam spectantibus, perpetuò habeatis liberè, ac quietè, quibus Abbas, & Monachi supradicti omni liti & petitioni cedentes remiserunt quodlibet ius, quin etiam concesserunt, quod habere videbantur in eis. Ita quòd vos triginta solidos Prouenienſium Senatus, census nomine annuatim eisdem in festo Assumptionis B. Mariæ persoluatis in vrbe. Nos igitur compositionem ipsam ab vtraque parte sponte receptam, auctoritate Apostolica confirmantes, eandem decernimus inuiolabiliter obseruari. Nulli ergo &c. hanc paginam nostræ confirmationis, & diffinitionis infringere, vel ei &c. vsque incursurum. Datum Lateran. iiij. non. Augusti. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA XCII.

Abbati et Monachis Criptæ Ferratæ.

Super eodem.

EXAMINATA causa quæ inter vos ex vna parte, ac dil. fil. fratres Militiæ Templi de Auentino ex altera &c. per totum vt in alia, vsque, interuenit. Vt ijdem fratres Ecclesiam memoratam cum omnibus ad ipsam spectantibus, perpetuò habeant liberè, ac quietè. Quibus vos omni liti, & petitioni cedentes remisistis quodlibet ius, quin etiam concessistis, quod habere videbamini in eisdem. Ita quòd dicti fratres triginta solidos Prouenienſium Senatus, census nomine annuatim vobis in festo Assumptionis B. Mariæ persoluant in vrbe. Nos igitur &c. per totum vt in alia vsque in finem. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XCIII.

Patriarchæ Graden. et Episcopo Castellan.

Sede Cpana vacante de electione Dyrrachiensis Archiepiscopi. cognoscit, & delegat.

EX litteris dil. fil. Capituli Durachien. accepimus, quòd bonæ memoriæ. M. ipsorum Archiepiscopo viam vniuersæ carnis ingresso, Iidem ne dicta Ecclesia, quæ iam dudum per tempora ex deffectu pastoris lapsum grauem senserat, & ruinam, patris absentiam diutiùs deploraret, conuenientes in vnum, & Spiritus Sancti gratia inuocata dil. fil. A. Constantinopolitan. Præpositum Venetijs existētem sibi elegerunt concorditer in Pastorem. Nobis humiliter supplicantes, vt, quia Constantinopolitana Ecclesia noscitur nunc vacare, à qua fuerat confirmationis gratia expetenda; & ipsam electionem confirmare auctoritate Apostolica dignaremur, & electo faceremus munus consecrationis impendi. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus inquiratis de ipsa electione diligentiùs veritatē, & si eā inueneritis Canonicè de persona idonea celebratam, ipsam auctoritate nostra sublato appellationis obstaculo, cōfirmetis, electo consecrationis munus postmodum inpendentes. Dat. Later. iiij. non. Aug. Anno xiiij.

EPISTO-

EPISTOLA XCIV.

ARCHIEPISCOPO HERACLIEN. ET.. DECAN. SANCTORVM QVADRAGINTA CONSTANTINOPOLITAN.

Vt à bonis Ecclesiæ S. Sophiæ abstineant quidam nobiles.

DILECTI filij Capitulum Sanctæ Sophiæ Ecclesiæ Constantinopolitan. nostris auribus intimarunt. Quòd nobilis vir Comes Bertoldus, ac nobilis mulier.. relicta Marchionis Montis Ferrati, & quidam alij Constantinopolitan. ac Thessalonicen. Diœcesum, quasdam possessiones Ecclesiæ suæ, de quibus ipsis debent necessaria ministrari, in ipsorum detinent præiudicium occupatas. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus detentores prædictos ad restitutionem debitam detentorum, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota cogatis. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint censura simili appellatione remota cogatis veritati testimonium perhibere. Datum Lateran. ij. non. Augusti. anno xiiij.

EPISTOLA XCV.

EBREDVNEN. ARCHIEPISCOPO, ET VTICEN. APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO ET.. REGEN. EPISCOPIS.

Absoluit Roncelinum Vicecomitem Massiliæ, Monasticæ disciplinæ desertorem, eique Patrimonij sui curam ex Abbatis venia permittit.

CVM Roncelinus qui habitu Monachali reiecto, Massiliensis Ciuitatis Dominium sibi temerè vsurparat, propter Apostasiam, periurium, & incestum, necnon rapinas, & quædam alia dudum à nobis, & postmodum à te Frater Regen. & bonæ memoriæ Magistro Milone Notario nostro, tunc Apostolicæ sedis Legatis excommunicatus extiterit, tam Ciuitate Massilien. quàm vniuersa terra ipsius Ecclesiastico supposita interdicto. Sano consilio tandem ductus.. Nobili muliere dimissa, reiectum habitũ reassumpserit humiliter, & deuotè, ac à te Frater Vticen. excõmunicationis, & interdicti sententias petierit relaxari. Tu sufficienti ab ipso cautione recepta, in Ciuitate Massilien relaxasti sententiam interdicti, eidem R. firmiter iniungendo, vt per seipsum, vel per fidelẽ nuntium, si forsan infirmitate, vel alia iusta causa personaliter ad nos accedere non valeret nostro se curaret conspectui præsentare, Apostolicæ benignitatis misericordiã petiturus. Qui humiliter tuis mandatis obtemperans, laborẽ subijt ad sedem Apostolicã veniendi. Sed tam propter viarũ pericula, quàm propter inualitudinẽ corporis præpeditus, procedere non potuit vltra Pisas; propter quod exinde, dil. fil. P. de Monte Lauro Aquen. Archidiaconũ, & Cellariũ Monasterij S. Victoris, & V. Canonicũ Massilien. procuratores suos ad nostram præsentiã destinauit. Per quos fuit nobis humiliter supplicatum, vt & absolutionis beneficium dicto R. faceremus impendi, & patrimonij sui curam habere permitteremus eundem, tam tuis frat. Vticen, & Metropolitani, ac Abbatis sui, quàm ve F. N. Episcopi, Capituli, ac Militum, & vniuersi populi Massilien. necnon, & aliorum quamplurium prælatorum nobis

ſuper hoc litteris præſentatis. Qui nos ad id triplici præcipuè ratione inducere ſatagebant. Cùm enim nullus præter ipſum in domo ſua maſculus ſit ſuperſtes, ſi terræ ſuæ hominibus, qui eundem ſinceriſſimè diligunt, non præeſſet, Eccleſijs, pijs locis, & alijs grauia poſſent diſpendia provenire. Cùm etiam multas violentias cõmiſerit, & rapinas, & magna ſubierit hactenus onera debitorũ, ſi prohiberetur eidem prouiſio terræ ſuæ, vix quiſquam inueniretur qui ſatisfaceret de prædictis, & multi multipliciter, non abſque graui ſcandalo, ſuis iuſtitijs fraudarentur. Quoniam igitur ſacroſancta Romana Eccleſia, nulli humiliter redeunti gremium ſuum claudit. Nos illius exemplo, qui non vult mortem peccatoris, ſed potiùs vt conuertatur & viuat; cùm maius gaudium ſit Angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſupra nonaginta nouem iuſtos qui ſe credunt pœnitentia non egere. De iamdicti R. pœnitentia exultantes, qui diu fuerat in vanitatibus ſeculi euagatus; venerabili Fratri noſtro... Piſano Archiepiſcopo dedimus in mandatis, vt ipſi iuxta formam Eccleſiæ beneficium abſolutionis impendat, & iniungat eidem, vt mandatis veſtris humiliter pareat, quæ ſuper prædictis ipſi duxeritis facienda. Porro ſuper patrimonij ſui cura ita duximus ex benignitate Apoſtolica prouidendum, vt idem R. cum comparticipibus ſuis, priùs diuidat totam terram infra Ciuitatem, & extra: & de portione, quæ ipſum de iure contingeret, cum Abbatis ſui conniuentia, & aſſenſu, eidem Cœnobio aliqua congrua portio deſignetur. De reſiduo verò cùm veſtro, & eiuſdem Abbatis conſilio, pro prædictorum omnium ſatisfactione diſponat, prout meliùs videbitur expedire. Portionis verò Monaſterio deſignandæ prouiſio, propter neceſſitatem vrgentem, & euidentem vtilitatem, eidem R. à ſuo committatur Abbate: ita quòd ipſe ob gratiam ſibi factam, nouæ conuerſationis ſtudio ſe reddere ſtudeat omnibus gratioſum, tam in habitu, quàm in alijs nihil prorſus attentans contra Monaſticam honeſtatem. Quocirca Fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus iuxta formam præſcriptam in ipſo negotio, ſublato appellationis obſtaculo, procedatis. Contradictores cenſura Eccleſiaſtica compeſcendo. Datum Lateran. ij. Non. Auguſti. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA XCVI.

PISAN. ARCHIEPISCOPO.

Super eodem.

CVM Roncelinus &c. vt in alia, vſque, à nobis, & poſtmodum à venerabili Fratre noſtro Regen. Epiſcopo, & bonæ memoriæ Magiſtro Milone Notario noſtro, &c. vſque humiliter, & deuotè. Ac à venerabili Fratre noſtro.. Vticen. Epiſcopo Apoſtolicæ ſedis Legato excommunicationis, & interdicti ſentẽtias petierit relaxari, memoratus Legatus ſufficiẽti ab ipſo cautione recepta, in ciuitate Maſſilien. relaxauit ſententiã interdicti, eidẽ R. firmiter iniungendo, &c. vſque petiturus. Qui humiliter Legati mandatis obtemperãs &c. per totum, vt in alia, vſque, permitteremus eundẽ tam ſupradicti Legati, & Metropolitani, ac Abbatis ſui &c. per totum vt in alia, vſque, in vanitatibus ſeculi

euagatus, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatinus ipsi iuxta formam Ecclesię beneficium absolutionis impendas,& iniungas eidem,vt mandatis. Venerabil. fratris nostri.. Ebredunen Archiepiscopi, ac dictorum Vticen. & Regen. Episcoporum, quibus super hoc dirigimus scripta nostra humiliter pateat,quæ super prædictis ei duxerint facienda. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA XCVII.

CAPITVLO SANCTÆ SOPHIÆ, AC VNIVERSIS PRÆLATIS CONVENTVALIVM ECCLESIARVM CONSTANTINOPOLITAN.

Irrita dicta electione Decani à Capitulo facta, & postulatione à Prælatis, mandat, vt ad nouam Patriarchæ Cpani electionem procedant..

ER litteras nostras filij Prælati nostro nuper Apostolatui reserastis. Quòd bonæ memoriæ. T. Patriarcha Constantinopolitano apud Thessalonicam extrema ægritudine laborante, vos, ne circa Patriarchę substituendi electione vobis præiudicium fieret,metuentes,in Ecclesia S. Sophiæ Decano, & Canonicis eiusdem præsentibus, nostræ constitutionis authenticum,quod super forma electionis, in Constantinopolitana Ecclesia celebrandæ,à nobis dudum obtentum fuerat,perlegistis. Sed cùm propter quorundam Canonicorũ absentiam;certum recipere nequiueritis tunc responsum,auctoritate studuistis Apostolica prohibere, ne super electione in vestrum præiudicium, siue contra mandati nostri tenorem, aliquid fieret, ad sedem Apostolicam appellantes. Cúmque die tertia pro recipiendo responso,prout condictum fuerat, venissetis,multitudinem Venetorum in eadem Ecclesia inuenistis, tam in stallis, quàm circa altare irreuerenter armatam, & eis qui electioni se Venetorum opponerent, membrorum truncationem, ac mortem, non absque multis clamoribus intentantem. Vobis autem expectantibus de foris, quædam Venetorum Canonicorum pars prosiliens subitò de conclaui, vbi fuerant obserati, nonnullis ex Canonicis alijs recedentibus à consilio eorundem, Decanum eiusdem Ecclesiæ nominauit. Quod vos extrinsecus positi sentientes, electioni huiusmodi studuistis contradicere iuxta posse, in crastino appellationem priùs ad nos interpositam coram Constantinopolitani Cleri multitudine innouando. Postmodum verò tres personas videlicet Ve. F. N. Cremonen Episcopum, & dilectos filios P. titulo Sancti Marcelli Presbyterũ Card. & Magistrum R. de Corzon Canonicum Parisien. vnanimiter nominantes,easdem à sede Apostolica postulastis, vt earum aliqua iuxta nostræ voluntatis arbitrium præficeretur Ecclesiæ memoratæ. Cùm autem nuper vtriusque partis procuratoribus propter hoc ad sedem apostolicã constitutis, super electione,ac postulationibus memoratis inquisissemus pleniùs veritatẽ,licèt ex parte vestra filij Capitulũ propositũ fuerit, quòd priùs quã statutũ Apostolicũ vobis ostensũ, aut aliqua prohibitio facta fuerit,tractatus habitus fuerat super prædicti electione Decani, quæ nondũ extiterat publicata. Quia nobis cõstitit euidẽter,electionẽ ipsam à vobis, filij Capitulũ,post statutũ Apostolicũ vobis ostensũ; & appellationẽ ad nos legitimè interpositã,quibusdã exclusis,atq; contẽptis,qui volebãt,& debebãt pariter

intereſſe; minùs Canonicè celebratam: vt de cæteris quæ tam contra electionis proceſſum, quàm contra perſonam electi fuere propoſita taceatur, & ad poſtulationes præfatas à vobis, filij Prælati, inconſultè proceſſum, tā illam, quàm iſtas, de fratrum noſtrorum conſilio duximus reprobādas. Deuotioni veſtræ per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandantes, quatinus omni vitio ſimultatis exploſo, tam loco, quàm voto conuenientes in vnum, & ſancti Spiritus gratia inuocata, talem vobis perſonam eligatis Canonicè in Paſtorem, quæ ſcientia, vita, & fama præpollens, tāto cōgruat oneri, & honori, vt veſtris parcatis laboribus, & expenſis, & apoſtolicū vobis fauorem ex hoc valeatis pleniùs cōparare. Pro certo ſcientes, quia ſi vel perſona nō eſſet idonea, vel forma Canonica, nos deffectum veſtrum auctoritate apoſtolica ſuppleremus. Dat. Lateran. Non. Aug. ann. xiiij.

EPISTOLA XCVIII.

Episcopo Zaratorien. et Decan. Theban. et Cantori Davalien.

Delegat inquiſitionem contra Epiſcopum Neopatrenſem.

DILECTI filij Decanus & Capitulum Neopatren. Eccleſiæ nobis denuntiando monſtrarunt. Quòd Ve. F. N... eorum archiepiſcopus antequam ad dignitatis apicem aſcendiſſet, licèt eſſet in Sacerdotali officio conſtitutus comam tamen nutriens, contra Latinos in Græcorum auxiliū cum Arguro quondā Corinthi Domino, tanquam laicus pariter arma ſumpſit, & circa eundem in Militis officio per annum, & ampliùs ſeruiens nonnullos Latinos dicitur occidiſſe. Verùm cùm poſtmodum per electionem quorundam Canonicorum, qui eiuſdem flagitia penitus ignorabant, adeptus fuit regimē Eccleſiæ memoratæ, abiecta pene penitus modeſtia paſtorali, neglexit prorſus conſulere famæ ſuæ: ſed ipsā potiùs euacuans viuendo peruersè contemnit tanquam hæreticus celebrare, ac audire diuina, nec vt tenetur per ſeipſum horas Canonicas Deo reddit, nec coram eo ipſas facit per miniſtros Eccleſiæ decantari, bona ipſius Eccleſiæ dilapidans enormiter pro ſuo voluntatis arbitrio, & deuaſtans. Præter hæc autem cùm in præſentia bonæ memoriæ T. Conſtantinopolitani Patriarchæ præſtitiſſet aſtantibus pluribus corporaliter iuramentum, quòd tam poſſeſſionum, quàm ptouentuum ipſius Eccleſiæ portionem, per eundem Patriarcham ſententialiter adiudicatā eiſdem, ipſos permitteret pacificè poſſidere, nec ſuper ea eoſdem aliquatenus moleſtaret. Ipſe ſuis peruerſitatibus volens iniquitatum cumulum aggregare; dicto Patriarcha carnis debitum exoluenre, præfatos Canonicos eadem portione auctoritate propria ſpoliauit, contra iuramentum proprium temerè veniendo. Inſuper etiam idem archiepiſcopus quendā Monachū in habitu Monachali, & quendā alium Sacerdotem quem ad Presbyteratus officiū fecerat promoueri, & tres alios laicos homines Eccleſiæ ſupradictę per quoſdam ſeruientes ſuos ſuſpendio iuſſit tradi, funem qua ijdem extiterunt ſuſpenſi, eiſdē ſeruientibus manu propria tribuendo, & ipſos cōpellendo ad hoc flagitiū in ſalutis ſuę diſpendiū, & ſcandalum plurimorum. Vnde nobis dicti Canonici humiliter ſupplicarūt, vt ad exceſſus huiuſmodi corrigendos, manus noſtras apponere dignaremur. Nolentes igitur hæc, ſi vera ſunt, conniuentibus oculis pertranſire, qui ne dum arbores extirpare

inutiles, verùm etiam plantare fructiferas in Dominico agro tenemur. Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus inquiratis super præmissis diligentissimè veritatem, & quæ inueneritis fideliter redigentes in scriptis, ea nobis sub sigillis vestris transmittatis inclusa: vt per vestram relationem instructi, securiùs in his procedere valeamus. Quòd si non omnes &c. tu frater Episcope cum eorum altero ea &c. Datum apud Criptam Ferratam xij. Kal. Septemb. Pontificatus nostri Anno xiiij.

EPISTOLA XCIX.

Abbati et Conventui de Flore.

Confirmat eis Ecclesiam Calabromariæ, contra pulsationem Monasterij Curacensis.

Nter vos & Monachos Curacen. super Ecclesia Calabromariæ, quam ipsi cum suis pertinentijs ad suum Monasterium de iure spectare dicebant, & à vobis minus licitè detineri, diu est questio agitata. Sed tandem Ve. F. N. Squillacen. & Marturan. Episcopis, & dil. fil. Abbati Sambucinæ, de consensu partium à nobis sub hac forma commissa. Vt partibus conuocatis audirent hinc inde proposita, & vsque ad calculum diffinitiuæ sententiæ appellatione postposita procedentes, si de partium voluntate existeret, causam ipsam fine debito terminarent. Alioquin eandem sufficienter instructam, sub sigillis suis nobis transmittere procurarent, præfigentes partibus terminum competentem, quo se nostro conspectui præsentarent, sententiam recepturæ. Partibus igitur in ipsorum præsentia constitutis, proposuerunt Curacen. Monachi coram ipsis: quod cùm ipsi pro notitia mutua, & charitate fraterna, quam cum Abbate, ac Monachis Calabromariæ habuerant, eisdem Abbati, & Monachis penuria laborantibus opportuna frequenter subsidia ministrassent. Demum eodem Abbate deffuncto Oeconomus eiusdem, & Monachi, tum quia eorum Monasterium collapsum erat in rebus temporalibus, tum quia ob paucitatem eorum illud per ipsos regi non poterat opportunè, dictum Monasterium, quantum eisdem, licuit obtulerunt Cellarario Curacen. recipientes ab ipsis postmodum per eorum Oeconomum tam indumenta, calciamenta, corrigas, quàm etiam alia necessaria præter victum qui suppetebat eisdem Monachis competenter. Sed quia id sibi absque Regis consensu, quem asserebant patronū ipsius Ecclesiæ principalem, ad vendicandum prorsus ipsam Ecclesiam sufficere non credebant. Carissimi in Christo filij nostri. F. Siciliæ Regis Illustris priuilegium, per manus Ve. F. N. G. de Palearia Regni Siciliæ Cancellarij, supra eadem Ecclesia impetrarunt, confirmationem Capituli Sanctę Seuerinæ, in cuius Diœcesi dictum Monasterium est constructum, supra eodem per litteras post obtenta. Insuper etiam adiecerunt ipsi Monachi Curacen. quòd Metropolitanus eorū, videlicet Archiepiscopus Sanctæ Seuerinæ secūdo die post consecrationem suam, factum præfati Capituli, & dictam eisdem Ecclesiā confirmauit, ipsis exinde priuilegio assignato. Et cùm hæc omnia per testes ab eis sint sufficienter probata, super proprietate Ecclesiæ memoratæ proponebant suā his pleniùs intentionem esse fundatam. Præter hæc autē Curacen. ipsi aduersùs

vos etiã intentarunt; quòd cũ vobis in his omnibus ſuum coſilium propalarint, & vos ſupra narratis fraternũ eiſdem auxiliũ & conſilium promiſeritis impenſuros, veſtræ poſtmodum promiſſionis obliti, ad nobilem virum Petrum Guiſcardi, qui erat illius terræ Dominus, accedentes, Monaſterium illud ab eo concedi vobis cum inſtantia poſtulaſtis. Sed cùm idem id vobis primitus denegaſſet, interuentu coniugis ſuæ tandem beniuolè annuit votis veſtris. Eo itaque ſic obtento, iamdictæ Sanctæ Seuerinæ Canonicos pro ipſa vobis Eccleſia conferenda, precibus propulſaſtis. Super quo licèt emiſſæ preces, pro eo quòd electus eorum erat apud ſedem Apoſtolicam conſtitutus, à principio fruſtrarentur, comminationibus tamen eiuſdem Nobil. de proprijs eis auferendis vxoribus, cùm ſint Græci, ſibi acriter intentatis, ipſam vobis Eccleſiam ijdem poſtremùm confirmauerunt inuiti. Poſt hæc verò prænominato electo à ſede Apoſtolica redeunti, extra ſedem propriam occurriſtis, prædictam ab eo Eccleſiam petituri. Sed cùm repulſam pateretur veſtra petitio in hac parte, pro eo quòd idem electus nondum ſedem propriam viſitarat, per impreſſionem tandem, & violentiam nobilis memorati, prædictam vobis, Eccleſiam compulſus eſt confirmare. Ad hæc autem vos in noſtra præſentia reſpondiſtis è contra: quòd licèt Eccleſia ipſa per Oeconomum, & Monachos ſupradictos conceſſa fuiſſet Monaſterio Curacen. prout ipſius Monachi aſtruebant, conceſſionem talem his rationibus dicebatis penitus non tenere; tum quia per illos eadem facta fuerat, qui perſonæ non extiterant principales, Eccleſia tunc vacante; tum etiam quoniam longè ante per Kirolum quondam dicti loci Calabromariæ Abbatem, de conſenſu, & voluntate ſuorum fratrum tempore bonæ memoriæ Ioachim primi Abbatis veſtri, dicta Eccleſia vobis conceſſa fuerat, & poſt ipſius Kiroli obitum per eiuſdem Monachos ipſius conceſſio extiterat pluries innouata proceſſu temporis, primò quidem Capituli, & ſecundò Electi confirmationibus accedentibus non per impreſſionem, vel violentiam nobilis antedicti, ſed potiùs mera eorum, & libera voluntate. Aſſignando nihilominus rationes, quòd priuilegium antedictum Curacenſibus non ſuffragaretur in aliquo, quia prædicta conceſſio, quæ facta fuerat minus iuſtè, per illud non intelligitur rationabiliter confirmata; maximè cum notam expreſſæ contineat falſitatis, cùm legatur in ipſo quòd Panormi per manus iamdicti Cancellarij eo tempore datum fuerit, quo idem vtique non Panormi, ſed alibi longè à Panormo manebat, & Rex cuius auctoritate fieri videbatur, tunc temporis non cuſtodiretur ab ipſo, ſed à Guillelmo Capparone temerè teneretur, qui etiam verum ſigillum detinebat ipſius. Ad excuſandum nempe priuilegium ſupradictum, præmiſſis pars Monachorum Curacenſium replicando reſpondit: quòd cùm dictus Cancellarius à Claræ memoriæ. C. Imperatrice ordinarius totius Regni, & Regis adminiſtrator extiterit conſtitutus, id potuit facere ipſius Regis auctoritate licenter, vt pore qui vices gerebat Regias in hac parte. Inſuper etiam Curacen. Monachi addiderunt, quòd etſi dictum priuilegium per manus Cancellarij ob præmiſſa obtinere non poſſet robur debitæ firmitatis, cenſeri debebat validum, pro eo quòd dictus Rex illud ex cerra ſcientia poſtmodum confirmauit, cum rati habitio retrotrahatur, & mandato comparetur iuxta legitimas ſanctiones. Nihilominus proponentes, quòd etſi neutrum priuilegiorum deberet legitimum

iudicari, vltimum debebat eis sufficere; quòd idem Rex postquam vxorem raduxit, supra eadem Ecclesia concessit Monasterio Curacensi. Cæterum pars vestra ex aduerso respondit, quòd si confirmationem aliquam obtinuerunt de priuilegio supradicto Monachi Curacen. ipsa nullius erat roboris, vel vigoris, quia cùm ipsum priuilegium à principio irritum extitisset, rata esse non poterat obtenta taliter confirmatio; super eo assignantes talem de priuilegio vltimo rationem, quòd de ipso non emolumentum, sed pœnam deberent ipsi Monachi potiùs reportare. Quia cùm iam quæstio ipsius Ecclesiæ ad nostrum fuerit examen deducta; petierunt sibi rem litigiosam per potestatem secularem concedi, seu etiam confirmari. Contra confirmationem autem, seu concessionem Archiepiscopi, allegastis quòd rem à vobis possessam, & ab eodem etiam confirmatam, ipse illis concedere, vel confirmare non debuit. Maximè postquam in litem deducta extitit, & ad censuram examinis nostri perlata: Vnde concessio, vel confirmatio huiusmodi nullius debebat censeri valoris. Propter quæ super Ecclesia supradicta, silentium imponi Curacensibus Monachis, & ab ipsorum impetitione absolui penitus petebatis. Cùm verò dicti iudices, supra causæ meritis adinuicem discordarent, & partes causam ipsam nostro potiùs quàm eorum optarent iudicio terminari, tam ipsam causam, quàm partes cum rationibus quæ pertinebant ad eam, iuxta mandati nostri tenorem, ad nostram præsentiam remiserunt. Demum itaque dilectis filijs Nicolao Curacensi, & Hugone Priore Sancti Georgij, & Ioseph vestris Monachis nostro conspectui presentatis, & quæ acta fuerant coram iudicibus supradictis, & rationes alias nobis exponere procurantibus. Nos illis diligenter auditis & perspicaciter intellectis, vos ab impetitione Curacensium, super eadem Ecclesia, per diffinitiuam sententiam prorsus absoluimus, eisdem supra ipsa perpetuum silentium imponentes. Præsertim cum illis regulam, & institutionem Cistercienfis ordinis ab ipsa Monasterij fundatione professis, absque superioris dispensatione non extiterit ad obtinendum sic Ecclesiam laborare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc vsque incursurum. Datum apud Criptam Ferratam ij. Kal. Septemb. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA C.

ARCHIEPISCOPO ET DECAN. ET CANTORI CVSENTIN.

Delegat executionem supralatæ sententiæ.

INTER dilectos filios Abbatem & Conuentum de Flore, ac Monachos Curacenses, super Ecclesia Calabromariæ quam ipsi cum suis pertinentijs &c. in eundem ferè modum, vt in alia, vsque laborare. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus quòd à nobis est sententialiter diffinitum, vos per censuram Ecclesiasticam sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo, faciatis inuiolabiliter obseruari. Quod si non omnes &c. Tu ea frater Archiepiscope, cum eorum altero ea &c. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA CI.

NOBILI VIRO. C. IVDICI TVRRITANO.

Vt prouideat ne imparatum Otho Imp. agrediatur, neue cum Pisanis contrahat.

VM Pisani contra prohibitionem, & excommunicationem nostram. O. dicto Imperatori, ad impugnandum Regnum Siciliæ, quòd Ecclesiæ patrimonium esse dinoscitur, naualem exercitum destinarint, & sit tibi, & alijs Sardiniæ Principibus sollicitè præcauendum. Ne si forsan contra vos, vel aliquem vestrum, paci quorum inuident, & quieti, vellent aliquod machinari, vos inueniant imparatos. Nobilitatem tuam monemus, & exhortamur atentiùs per Apostolica tibi scripta præcipiendo mandantes, quatinus si dicti Pisani Sardiniam ingredi attentarent, tu ipsis vna cum alijs Magnatibus Sardiniæ, totis viribus resistere non omittas. De terra verò Galuari quam tenes, nullum cum Pisanis, vel alijs, sinè nostro speciali mandato, contractum inire præsumas. Datum apud Criptam Ferratam iij. Non. Septembris. P. N. anno xiii..

In eundem ferè modum scriptum est nobili viro Hugoni de Basso, vsque, non omittas. Datum vt in alia per totum.

EPISTOLA CII.

TVRRITAN. ET. ARBOREN. ARCHIEPISCOPIS.

Vt Judici Turritano consilium præstent.

RATERNITATI vestræ præsentium auctoritate mandamus, quatinus auditis his quæ dil. fil. nobilis vir Vv. Iudex Calaritanus, super negotio Arboren. vobis duxerit proponenda, & pensatis prudenter circunstantijs rerum, & personarum, temporum, & locorum, salutare sibi consilium auctoritate Apostolica tribuatis. Datum vt in alia.

EPISTOLA CIII.

TVRRITANO ARCHIEPISCOPO.

Vt de consanguinitate inter Iudicem Calaritanum, & vxorem cognoscat.

ILECTVS filius nobilis vir Vv. Calaritanus Iudex, petitorio nobis oblato suggessit; quòd inter ipsum, & nobilem mulierem G. filiam Comitis Guidonis, quam duxerat in vxorem, illa consistit linea parentelæ, quæ inter eos legitimum existere coniugium non permittit. Verùm nobis humiliter supplicauit, vt supra hoc Apostolico dignaremur ei suffragio prouidere. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus: quatinus assumptis. Ve. F. N. Arboren Archiepiscopo, & alio viro prudente, quem dicta mulier duxerit eligendum, audias causam cum illis, vel eorum altero, si ambo nequiuerint, vel noluerint interesse, & eam appellatione remota Canonico fine decidas; faciens quod decreueris per censuram Ecclesiasticam firmiter

obseruari. Quòd si præfata nobilis infra terminum quem duxeris præfigendum, tibi neglexerit coniudicem assignare, tu nihilominus secundùm formam præscriptam in causa procedas, præsertim si carnalis comixtio sicut accepimus inter eos non fuerit subsequuta. Datum vt in alia.

EPISTOLA CIV.

IEROSOLIMITAN PATRIARCHÆ APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO.

Regem Cypri moneat vt suum Comestabulum in gratiam recipiat.

GRAVI nobis dilectus filius nobilis vir. G. Montis Beliardi Regni Ierosolimitani Comestabulus conquestione monstrauit; quòd cùm ipse charissimum in Christo filium nostrum Hug. Cipri regem illustrem, & Regnum eius sicut Baiulus fideliter custodierit. Idem Rex postquam ad legitimam peruenit ætatem, ipsi pro bonis mala retribuens, eundem, & suos, licèt in ipsum deffectum aliquem non inuenerit, sinè iudicio Curiæ, à Regno eius eiecit, & sibi abstulit terram suam. Licèt autem dictus nobilis viribus, sicut asserit, ius suum recuperare potens existat, ob reuerentiam tamen Apostolicæ sedis, & terræ sanctæ necessitatem, cui ex hoc posset periculum imminere, viribus ad huc vti noluit contra eum, sed potius ratione. Quocirca F. tuæ per A. scripta mandamus; quatinus dictum Regem efficaciter moneas, & prudenter inducas, vt pro reuerentia Apostolicæ sedis, & nostra; necnon terræ sanctæ subsidio, in quo idem nobilis strenuè proponitur laborare, ipsum in gratiam suam recipiens, sinè difficultate sibi restituat iura sua: iniungendo nihilominus nobili memorato, vt eidem Regi seruitium exhibeat, & honorem. Licèt autem non intelligamus ad præsens, super hoc aliud expressius iniungendum: tibi tamen, de quo plenè confidimus, vices nostras duximus committendas, vt præuia ratione procedas, sicut prouidentia dictauerit procedendum. Datum Lateran. viij. Kal. Octob.

EPISTOLA CV.

PATRIARCHÆ ANTIOCHENO.

Comittit causam super matrimonio Sororis Regi Cypri, & O. de Dempera.

QVERELAM dil. fil. nobilis viri. O. de Dempera recepimus continentem, quòd licèt ipse nobilem mulierem E. Sororem charissimi in Christo filij nostri Hug. Cypri Regis Illustris legitimè duxerit in vxorem, & inter eos matrimonium consummatum extiterit commixtione carnali. Nobil. tamen vir. R. Nepos Illustris Regis Armeniæ sibi eandem illicitè copulans, in animæ suæ periculum ipsam detinere præsumit. Quocirca fraternitati tuæ per Apostolica scrip. mand. quatinus partibus conuocatis audias causam; & si de partium fuerit voluntate, ipsam Canonico fine decidas; alioquin inquisita super his pleniùs veritate, nobis eam fideliter nuntiare procures, vt de vultu nostro iudicium prodeat æquitatis. Datum Lateran. viij. Kal. Octob.

EPISTOLA CVI.

PRIORI ET FRATRIBVS S. BARTHOLOMEI DE TRISVLTO CARTVSIEN. ORDINIS, TAM PRESENTIBVS, QVAM FVTVRIS HEREMITICAM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

Confirmat & recipit sub protectionem Monasterium cum possessionibus.

VINEA culturæ cælestis in qua manu diuina Cartusien. est ordo plantatus, ita iam palmites suos longè latéque diffudit, flores producentes, & fructus vberes, ac suaues, vt eorum delectari fragrantia decreuerimus, iuxta nos ipsius desiderabile germen habere: non solùm, vt eius intercessionibus apud Dominum efficaciùs adiuuemur, verùm etiam ipse ordo ex Apostolicæ sedis vicinitate familiariùs sibi iungatur in visceribus charitatis. Vnde nos Ecclesiam S. Bartolomæi de Trisulto iam dudum ordini vestro concessimus, facientes ibidem construi Monasterium secundùm ipsius ordinis instituta. Vestris igitur iustis precibus annuentes, præfatum S. Bartholomæi Monasterium, in quo diuino estis obsequio mancipati, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt Heremiticus ordo, qui secundùm Deum, & institutionem Cartusien. Fratrum in eodem loco per nos institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascúmque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium impræsentiarum rationabiliter obtinet, aut in futurum &c. vsque consistant. Terminos autem qui domui vestræ prouidè sunt statuti, auctoritate Apostolica confirmamus. Qui profectò sunt hi videlicet, Riuus veniens de Guarcino, vsque dum iungitur flumini Colopardi, apud sanctum Calixtum de Antonna. Inde tēditur circumeundo per sanctum Gregorium de Obscurano, per Lauacellum, per sanctum Ægidium de Colle, per Collem de Arolla. Inde descenditur, ad Riuum vallis, ex parte Casemarij, ad Ecclesiam sanctæ Mariæ de Macena. Ibi ex altera parte vallis, incipiunt quædam Montana vsque contra Petram malam peruenientia, per hæc loca: videlicet, sanctum Ioannem de Praie llis; sanctum Angelum de Mortaria. Vallem Fraxinorum. A Petra mala itur circumeundo per montana, vsque dum venitur ad Campum vanum, supra Guarcium; & inde descenditur per vallem citra Guarcinum, vsque ad Riuum eiusdem Castri in principio nominatum. Ad instar quoque Felicis memoriæ Celestini Papæ Prædecessoris nostri, qui capitula subsequentia ordini vestro concessit, sicut in eius priuilegio nos ipsi perspeximus contineri, aûctoritate Apostolica interdicimus, & sub interminatione anathematis prohibemus; ne quis infra prędictos terminos domus vestræ, hominem capere, furtum, seu rapinam cōmittere, aut ignem apponere, vel homicidium perpetrare audeat, aut homines venientes ad domum vestram, vel redeūtes ab ea quomodolibet perturbare. Vt ob reuerentiam Dei, & domus vestræ infra præfatos terminos, non solū vos, & fratres vestri, sed etiam alij plena pace gaudeant, & quiete. Liceat quoque vobis Clericos, vel laicos liberos, & absolutos, è seculo fugientes, ad conuersionem vestram recipere, & eos absque

vllius contradictione in vestro Collegio retinere. Prohibemus insuper, vt nulli Fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem, absque licentia sui Prioris fas sit de Claustro vestro discedere. Discedentem verò absque litterarum communium cautione, nullus audeat retinere. Sanè laborum vestrorum, quos proprijs manibus, vel sumptibus colitis, siue de vestrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis &c. vsque præsumat. Adijcientes quoque statuimus, vt infra dimidiam Leugam à terminis possessionum vestrarum, nulli religioso liceat quodlibet ædificium de nouo construere, vel possessiones acquirere, sinè vestro consensu, vel Romani Pontificis licentia speciali. Consecrationes verò altarium, seu basilicarum, ordinationes Clericorum vestrorum qui ad sacros ordines fuerint promouendi, à Diœcesano suscipiatis Episcopo, communionem, & gratiam Apostolicæ sedis habente; si ea vobis gratis, & absque prauitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcúmque malueritis Catholicum adire antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, vobis quod fuerit postulatum impendat. Insuper auctoritate Apostolica inhibemus, ne Diœcesanus Episcopus, vel alia quæcúmque persona vos ad Synodos, vel Conuentus ire forenses, seu iudicio seculari de vestra propria substantia, vel possessionibus vestris subiacere compellat, nec ad domum vestram non vocatus ratione ordinis celebrandi, causas tractandi, vel aliquos publicos conuocandi Conuentus venire præsumat; nec regularem electionem vestri Prioris impediat, aut de instituendo, vel remouendo eo qui pro tempore fuerit, contra statuta Cartusien. ordinis se aliquatenus intromittat. Porro si Diœcesanus Episcopus, vel alij Ecclesiarum Rectores in Monasterium vestrum &c. vsque, decernimus irritandam. Nec litteræ illæ habeant firmitatem, quas tacito nomine Cartusien. ordinis contra tenorem Apostolicorum priuilegiorum constiterit impetrari. Statuimus etiam, vt propter interdictum terræ commune, Monasterium vestrum excommunicatis, & interdictis exclusis, à diuinis non cogatur officijs abstinere. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Priore, &c. vsque profutura. Salua sedis Apostolicæ auctoritate. Siqua igitur in futurum &c. cunctis autem eidem loco &c. vsque in finem. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Card. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij ij. Kal. Octob. indictione xv. Incarnationis Dominicæ. Anno millesimo ducentesimo vndecimo. Pont. verò Domini Innocentij Papæ iij. Anno xiiij.

EPISTOLA CVII.

PRIORI ET FRATRIBVS CARTVSIEN.

Presbyter causans aborsum partus viuificati, abstinere debet ab altari.

SICVT ex vestrarum tenore perpendimus litterarum, cum quidam Presbyter vestri ordinis, qui priùs fuerat Niger Monachus, quandam mulierem pregnantem cum qua contraxerat consuetudinem inhonestam, & quæ asserebat se concepisse ab eo, per zonam arripuerit quasi ludens; ipsa postmodum, mulier sic ex eo se asserit fore læsam, quòd occasione huiusmodi abortiuit. Propter quod idem Presbyter, proborum virorum vsus consilio, seipsum duxit ab altaris ministerio sequestrandum.

Quare nobis humiliter supplicastis, vt cũ eo misericorditer agere dignaremur. Nos vero deuotioni vestræ insinuatione præsentium respondemus, quòd si nõdum erat viuificatus conceptus poterit ministrare, alioquin ab altaris debet officio abstinere. Datum Lateran. iiij Non Octob. Pont. n. Anno xiij.

EPISTOLA CVIII.

VNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS, ET EPISCOPIS AD QVOS LITTERÆ ISTÆ PERVENERINT.

Vt de plano causas Carthusiensium & Cisterciensium determinent.

CVM inter omnes Religiosos nostri temporis viros, Cistercien. & Carthusien. ordinum Fratres, magna per Dei gratiam polleant honestate. Si quam forsitan inter eos, humani generis inimico dissemi-nante zizania, materia litis exoritur, per quam apud eos sanctæ quietis otium perturbetur. Nos qui puritatem religionis ipsorum feruenti charitate zelamur, non possumus non moueri. Scientes quod contentiones huiusmodi, à suo proposito alienæ, religionis maculant puritatem: cùm secundùm Apostolum, seruum Dei non oporteat litigare. Vt igitur Diabolicæ fraudis astutia, quæ vt in eis religionem commaculet, lites suscitat inter ipsos, per Apostolicæ sollicitudinis studium celeriter elidatur. Vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus cùm in Diœcesibus vestris aliqua fuerit inter eos materia litis exorta, vos sinè mora partes vestras interponatis ad pacem, inter eos amicabiliter reformandam. Quòd si forsan hoc modo prouenire non poterit, sinè sumptu, & strepitu causam inter eos mediante iustitia terminetis. Facientes quod decreueritis per censuram Ecclesiasticam, sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo firmiter obseruari. Datum Laterani iiij. non. Octob. Pont. nostri Anno. xiiij.

EPISTOLA CIX.

KARISSIMO IN CHRISTO FILIO NOSTRO. H. ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITAN. IMPERATORI.

Vt Castrum de Situm restituat Templarijs.

GRAVE gerimus & molestum, quòd cùm tu, & alij crucesignati ad hoc debueritis circa captionem, & detentionem Imperij Romaniæ intendere principaliter, vt per illud subueniretis commodiùs terræ sanctæ. Tu non solùm eidem nullum curasti adhuc subsidium ministrare, verùm etiam fratribus Militiæ Templi, qui pro ipsius terræ deffensione totis viribus elaborant, infers molestias, & iacturas. Castrum de Situm super Rauenica cum pertinentijs suis ipsis auferens pro tuæ arbitrio voluntatis. Et licèt iam sæpe pro restitutione ipsius tibi direxerimus scripta nostra, tu tamen preces nostras pertransisti hactenus aure surda: prout debueras non attendens, quàm benignè, ac efficaciter tuas preces curauerimus exaudire, quantùm ve nostrum auxilium tibi fuerit hactenus opportunum. Quod si tibi forsan, tua promerente duritia, duxerimus subtrahendum, experimento cognosces, quantùm tibi vtile, fuerit,

fuerit, quantumue subtractum ... erat detrimentum. Quocirca Serenitatem tuam rogamus, atque & monemus, & exhortamur in Domino, quatinus Castrum præfatum cum pertinentijs eius, sine difficultate restituas fratribus antedictis; & nullam super eo de cætero ipsis molestiam inferas, vel grauamen. Alioquin cùm eis vlteriùs nolimus, sicuti nec debemus, in suo iure deesse, qui sumus omnibus in iustitia debitores, pro certo cognoueris, quòd supra hoc officij nostri debitum exequemur. Datum Lateran. iij. non. Octob. Pont. n. Anno decimoquarto.

EPISTOLA CX.

THEBAN. CAPITVLO.

Confirmat remissionem Crusticæ.

EX parte vestra fuit propositum coram nobis, quòd cùm vos nobilibus viris. Oddon. de Roca Domino Atheniensi, & G. Nepoti eius, trecenta viginti Yperpera, & amplius teneremini nomine Crusticæ reddere annuatim, dictus O. medietatem ipsius Crusticæ pertinentem ad ipsum, vobis pia liberalitate remisit. Pro remissione verò medietatis alterius, præfato G. quingenta Yperpera soluere certo termino promisistis. Verùm cùm nobilis vir G. Princeps Achaiæ, ad quem ratione feudi dicta Crustica pertinebat, remissionem huiusmodi liberaliter acceptarit; nobis humiliter supplicastis, vt remissionem eandem dignaremur vobis auctoritate Apostolica confirmare. Nos igitur vestris precibus inclinati, remissionem Crusticæ memoratæ, sicut piè, ac prouidè facta est, & in authenticis inde confectis pleniùs continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc. &c. vsque incursurum. Datum Lateran. Kal Octob. Pont. n. Anno. xiiij.

EPISTOLA CXI.

ARCHIEPISCOPO, ET DIL. FIL. DECAN. ET T. CANONICO THEBANIS

Vt mandent executioni sententiam latam super Domo de Jeracomita, inter Patracensem Archiepiscopum, & Fratres Militiæ Templi.

VENERABILES Fratres nostri.. Daualien. & Cardicen. Episcopi per suas nobis litteras intimarunt, quòd cùm causam quæ super Domo de Iheracomite, ac rebus alijs valentibus duo millia sexcenta & decem & octo Yperpera, inter dilectos filios Fratres Militiæ Templi ex parte vna, &... venerabilem Fratrem nostrum .... Patracen. Archiepiscopum ex altera vertebatur, eis & dilecto filio.. Nazarocen. electo duxerimus committendam. Ipsi cùm idem Electus eis commiserit vices suas, & eisdem constiterit pleniùs prædictos Fratres rebus præfatis fuisse contra iustitiam spoliatos; possessionem earum, salua quæstione proprietatis, de prudentum virorum consilio sententialiter adiudicarūt eisdem. Et condemnantes præfatum Archiepiscopum in moderatis expensis, in eos qui præsumerent eorum

ſententiæ contraire, excommunicationis ſententiam promulgarent. Quocirca diſcretioni veſ. per apoſ. ſcrip. mandamus, quatinus prædictas ſententias, deffinitiuam videlicet, ſicut eſt iuſta, per cenſuram Eccleſiaſticam, & excommunicationis, ſicut rationabiliter eſt prolata, vſque ad ſatisfactionem idoneam faciatis auctoritate noſtra, ſublato appellationis obſtaculo, firmiter obſeruari. Quòd ſi non omnes his exequendis potueritis intereſſe, tu Frater Archiepiſcope cum eorum altero, ea nihilominus exequaris. Datum Lateran. ij. Kal. Octob. Pont. N. anno xiiij.

EPISTOLA CXII.

AVELONEN. EPISCOPO, ET DIL. FIL. THESAVRARIO, ET T. CANONICO THEBAN.

Confirmat compoſitionem factam inter Theban. Archiepiſcopum, & Capitulum, de redditibus Eccleſiæ.

DILECTI filij Athenien. Capitulum nobis humiliter ſupplicarunt, vt compoſitionem inter eos ex parte vna, & venerabilem Fratrem noſtrum eorundem Archiepiſcopum ex altera, ſuper ipſius Eccleſiæ redditibus, ac facultatibus amicabiliter initam, auctoritate dignaremur Apoſtolica confirmare. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus compoſitionem ipſam, ſicut ad vtilitatem Eccleſiæ ſine prauitate prouidè facta eſt, & ab vtraque parte ſponte recepta, ac in authentico inde confecto pleniùs continetur, faciatis per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota firmiter obſeruari. Quòd ſi non omnes his exequendis potueritis intereſſe, tu ea Frater Epiſcope, cum eorum altero, ea nihilominùs exequaris. Datum Lateran. ij. Kal. Octob. Pont. n. anno xiiij.

EPISTOLA CXIII.

ARCHIPRESBITERO S. LAVRENTII, ABBATI S. GEMINI, ET SANCTÆ MARIÆ NOVÆ, ET S. ANGELI DE SPATA, S. STEPHANI DE PLATEA FRAIANORVM.

Confirmat relaxationem procurationum ab Epiſcopo Viterbienſi eis datam.

CVM à nobis petitur &c. vſque effectum. Ea propter dilecti in Domino Filij veſtris iuſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu. Relaxationem procurationum, quam Vene. F. N. R. Viterbien. Epiſcopus, ſponte, ac prouidè vobis indulſit, ſicut piè, ac prouidè facta eſt, & in inſtrumentis publicis noſcitur contineri, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Decernimus ergo &c. vſque. noſtræ confirmationis infringere &c. Siquis autem, vſque incurſurum. Datum Later. viij Idus Octob. Pont. anno xiiij.

EPISTOLA CXIV.

ABBATI S. STEPHANI BONONIEN, ET MAGISTRO. GRE. DECRETORUM DOCTORI. BONONIÆ COMMORANTI.

Vt suspendat Alexandrinum Episcopum, ob Simoniacas pactiones ab eo factas, in lite, qua in curia Rom. pendebat.

ILLIUS testimonium inuocamus qui testis est in cœlo fidelis, quòd quantùm ipse nobis donare dignatur, à quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum, negotia quæ ad sedem Apostolicam perferuntur, cum puritate, ac honestate tractare, ac expedire curamus, venalitatis vitium, quod ex cupiditate procedit, quæ radix est omnium vitiorum, omnimodis detestantes. Sicut etiam illi possunt perhibere testimonium veritati, qui pro diuersis negotijs exequendis ad Romanam Ecclesiam frequenrer accedunt, quam per diuini muneris gratiam, ab huiusmodi labis contagio seruare satagimus expiatam; vt quod gratis accepimus, gratis demus, nullatenus sustinentes quòd in causis Ecclesiasticis aliqua pactio, vel conuentio, seu etiam promissio intercedat: quatinus si quid interdum post finem negotij fuerit exhibitum, non per necessitatem extortum, sed per deuotionem appareat esse collatum. Verùm mirari cogimur, & moueri, super eo quod ab Alexandrino Episcopo didicimus attentatum, ex iuramento quod ipsemet præstitit in causa, quæ inter ipsum, & quosdam mercatores Romanos coram vobis ex delegatione nostra extitit ventilata. Qui cùm ab eo quandam repeterent pecuniæ quantitatem, quam Romæ suis procuratoribus mutuauerant, litteras eius habentibus de mutuo contrahendo. Ipse suum recognoscens esse sigillum, quod litteris erat impressum, sed negans eas de sua conscientia processisse constanter asseruit, quòd centum libras eis soluerat pro expensis, & potestatem illis concesserat, vt si possent forsitan obtinere, quòd Ecclesiæ, quæ ad Alexandrin. Ecclesiam, sicut olim statutum fuerat, accedebant, ire ad eam minimè tenerentur, & quòd idem Episcopus octo locorum Ecclesias pacificè possideret, vsque ad centum quinquaginta libras mutuum contrahere liceret eisdem. Si verò impetrare possent, vt omnes possessiones Ecclesiæ sancti Martini de Foris, ad Alexandrinam Ecclesiam pertinerent, vsque ad trecentarum librarum summam possent liberè à mercatoribus mutuare. Ex his quidem euidenter apparet, quid de nobis idem Episcopus senserit, quos ad bona Ecclesiastica concedenda, per interuentum pecuniæ induci posse putabat, quidve dari mandauerit pro bonis Ecclesiasticis obtinendis, cùm expressè taxauerit, quantam pro istis, & quantam pro illis possent pecuniam mutuare. Quia verò non solùm à malo, sed ab omni specie mali præcipit Apostolus abstinere; nos zelo Ecclesiasticę honestatis accensi, tanrę præsumptionis, ac turpitudinis malum corrigere cupientes. Per. A. vobis scripta præcipiendo mandamus, quatinus auctoritate nostra suffulti, præfatum Episcopū ab executione Pontificalis, & Sacerdotalis officij, sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo, publicè suspendaris. Vt eius exemplo similia cæteri agere pertimescant, facientes sententiā suspensionis huiusmodi per censurā Ecclesisticam firmiter obseruari. Dat. Lateran. iiij. Idus. Octob. Pont. n. anno xiiij.

EPISTOLA CXV.

NOBILI MVLIERI M. FILIÆ S. QVONDAM REGIS PORTVGALEN.

Recipit sub protectionem B. Petri, cum bonis.

OLIM ad petitionem inclitæ memoriæ S. Patris tui Regis Porugalen. testamentum quod fecerat in mortis articulo constitutus, duximus confirmandum. Verùm quia dubitas, ne supra his quæ tibi eodem testamento legauit, ab aliquibus tibi molestia inferatur, nobis humiliter supplicasti, vt eadem tibi auctoritate dignaremur Apostolica confirmare. Nos igitur tuis precibus inclinati, personam tuam cum omnibus bonis, quæ impresentiarum rationabiliter possides, aut in futurum iustis modis præstante Domino, poteris adipisci, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus. Et Baucias, Tuias, & Aoruca, cum pertinentijs suis, quæ tam dictus pater, & mater tua cum omnibus filijs, & filiabus suis tibi donauit; quàm hereditates, quas tibi nobilis mulier. V. Egee nomine, quæ te nutriuit, & adoptauit in filiam hereditario tibi iure concessit, sicut iustè, ac pacificè possides, deuotioni tuæ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, & confirmationis infringere, &c. vsque contraire. Siquis autem, &c. vsque incursurum. Datum Lateran. iij. Idus Octob. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA CXVI.

ARCHIEPISCOPO COMPOSTELLAN. ET. VLIXBONEN. ET EGITANIEN EPISCOPIS.

Super eodem.

AD petitionem inclitæ memoriæ olim S. Regis Portugalen. testamentum quod fecerat in mortis articulo constitutus, duximus confirmandum. Verùm quia nobilis mulier. M. filia Regis ipsius dubitat, ne super his quæ sibi eodem testamento legauit, ab aliquibus ei molestia inferatur, nobis humiliter supplicauit, vt eadem sibi confirmare auctoritate Apostolica dignaremur. Nos igitur ipsius precibus inclinati, personam suam cum omnibus bonis, &c. vt in confirmatione. In eundem ferè modum, vsque, sicut ea iustè ac pacificè possidet, eidem curauimus auctoritate Apostolica confirmare. Quocirca fraternitati vestræ per apost. scrip. mandamus, quatinus siquis prædictam nobilem super bonis prædictis præsumpserit temerè molestare; vos illum à præsumptione sua, per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo ratione præuia compescatis. Quòd si non omnes his exequendis, &c. duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. non. Octob. Pont. n. Anno. xiiij.

EPISTOLA CXVII.

NOBILIBVS MVLIERIBVS TARSIÆ REGINÆ, ET.. S. FILIABVS S. QVONDAM REGIS PORTVGALEN.

Recipit sub protect. B. Petri.

LIM ad petitionem inclitæ memoriæ S. Patris vestri Regis Portugalen. testamentum quod fecerat in mortis articulo constitutus, duximus confirmandum. Verùm quia dubitatis ne super his quæ vobis eodem testamento legauit, ab aliquibus vobis molestia inferatur. Nobis humiliter supplicastis, vt eadem vobis confirmare auctoritate Apostolica dignaremur. Nos igitur vestris precibus inclinati, personas vestras. Cum omnibus bonis, quæ impræsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum iustis modis præstante Domino, poteritis adipisci, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus. Et Castrum Montis maioris, & villam Hisguerra quod tibi Reginæ T. & Castrum de Alanquer, quod tibi S. cum pertinentijs eorundem, dictus pater cum omnibus filijs, & filiabus suis donauit, sicut ea iustè, ac pacificè possidetis, deuotioni vestræ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem &c. vsque incursurum. Datum Lateran. iij. Idus. Octob. Pont. n. anno xiiij.

EPISTOLA CXVIII.

COMPOSTELLAN. ARCHIEPISCOPO ET ZAMOREN. ET.. ASTORICEN EPISCOPIS.

De eodem.

D petitionem olim inclitæ memoriæ S. Regis Portugalen. testamentum quod fecerat in mortis articulo constitutus, duximus confirmandum. Verùm quia nobiles mulieres Tarsia Regina & S. Filiæ Regis ipsius dubitant, ne supra his quæ sibi dictus Rex eodem testamento legauit, ab aliquibus eis molestia inferatur, nobis humiliter supplicarunt, vt eadem eis confirmare auctoritate Apostolica dignaremur. Nos igitur ipsarum precibus inclinati, personas suas cum omnibus bonis &c. vt in confirmatione, in eundem ferè modum, vsque, sicut ea iustè, ac pacificè possident, ipsis curauimus auctoritate Apostolica confirmare. Quocirca fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus siquis predictas nobiles super bonis prædictis, præsumpserit temerè molestare, vos illum à præsumptione sua, per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo, ratione præuia compescatis. Quòd si non omnes &c. nihilominus exequantur. Datum Lateran. non. Octob. Pont. n. anno. xiiij.

EPISTOLA CXIX.

PRIORI ET CONVENTVI S. VINCENTII VLIXBONEN.

Confirmat compositionem inter eos, & Episcopum Vlixbonensem factam.

CVM à nobis petitur quod iustum est, & honestum &c. vsque, effectum. Ea propter dilecti in Domino filij &c. vsque assensu. Compositionem quam dilecti filij F. Prior & P. Cantor. Alcobatiæ, iudices à sede Apostolica delegati, super libertate, exemptione, ac alijs rebus Monasterij vestri, inter vos, & venerabilem Fratrem nostrum ... Episcopum Vlixbonen. fecerunt, sicut sine prauitate prouidè facta est, & ab vtraque parte sponte recepta; & in eorum authentico continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, &c. nostræ confirmationis infringere, &c. vsque, contraire. Siquis autem &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. non. Octob. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA CXX.

ABBATI SVPPRIORI ET SACRISTÆ ALCOBATIÆ VLIXBONEN. DIOEC.

Vt dictam compositionem faciant obseruari.

DILECTI filij... Prior & Conuentus Monasterij S. Vincentij Vlixbonen. à nobis humiliter postularunt, vt compositionem quam dilecti filij.. F. Prior & P. Cantor. Alcobatię iudices à sede Apostolica delegati, super libertate, exemptione, ac rebus alijs eiusdem Monasterij inter ipsos, & venerabilem Fratrem nostrum Episcopum Vlixbonen. fecerunt, prout in eorum authentico continetur. Apostolico dignaremur munimine roborare. Ideóque discretioni vestræ per apost. scrip. mandamus, quatinus compositionem ipsam, sicut sine prauitate prouidè facta est, & ab vtraque parte sponte recepta, faciatis per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo inuiolabiliter obseruari. Quòd si non omnes &c. vsque, exequantur. Datum Lateran. non. Octob. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXI.

LVNDEN. ARCHIEPISCOPO ET... EPISCOPO RIPEN.

Vt inquirant de dispensatione per falsitatem obtenta super consanguinitate.

AD nostram noueritis audientiam peruenisse, quod Strango ciuis Lunden. per suggestionem falsitatis, & veritatis suppressionem in quarto affinitatis gradu, quo suam contingit vxorem, à nobis dispensationis litteras impetrauit. Asseruit námque quòd ante contractum matrimonium gradum affinitatis eiusdem ignorarat omnino, ac sibi vitæ periculum imminebat, nisi cohabitaret eidem; quod vtique à veritate, sicut accepimus, est penitus alienum. Quin potius si huiusmodi copula permittatur, quam-

plures exemplo ipsius ad contractus illicitos aspirabunt, nec ab eis poterunt cohiberi. Quocirca fraternitati vestræ per apost. scrip. mandamus, quatinus vocatis qui fuerint euocandi, si præmissis veritas suffragatur, cùm intentionis nostræ non fuerit huiusmodi peccatori mendaci, dispensationis beneficium indulgere, litteris illis nequaquam obstantibus, quod Canonicum fuerit, sublato appellationis obstaculo statuatis. Facientes quod decreueritis, per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Datum Lateran. vij. Idus Nouemb. Pont. n. anno xiiij.

EPISTOLA CXXII.

CESARAVGVSTAN. ET TYRASONEN. EPISCOPIS, ET R. LAIN ARCHIDIACONO IACCEN. OSCEN. DIOEC.

Committit inquisitionem in Ecclesia Pampilonensi, & vt Episcopum ibi eligi faciant, alio deposito.

NE vinea Domini Sabbaóth redigatur in solitudinem ex neglectu, & vuas non valens producere, tribulos germinet, atque spinas: oportet nos in eam mittere operarios, cùm ipsam personaliter excolere non valemus, qui extirpatis nociuis, & amputatis superfluis, ac pro paginibus subrogatis, ad fructus producendum optatos, habilem eam reddant. Sanè ex litteris Pampilonen. Conuentus nostris est auribus intimatum, quòd cùm venerabil. Frater noster... Episcopus, & dilecti filij S. de Aoeies. Archidiac. Oscen. & Decanus Tyrasonen. iudices delegati à nobis, I. quondam eorum Episcopum à Pampilonem Ecclesia remouissent, ac sub pœna excommunicationis iniunxissent eisdem, vt electionem de persona idonea celebrarent: Ipsíque Karissimo in Christo filio.. Illustri Regi Nauarrę mandatum huiusmodi ostendissent, idem id non sustinens patienter ad sedem Apostolicam appellauit, & inhibuit eis ne aliquatenus eligerent sine ipso, graues minas intentans, tam illis qui eligerent, quàm ei qui electionem reciperet de se factam: propter quod ipsi vltra terminum ad eligendum sibi præfixum eligere differentes, excommunicationis sententiam incurrerunt. Postmodum verò redeuntes ad cor, & Deum homini præferentes, absolutionis beneficium impetrarunt, iuratoria iuxta formam Ecclesiæ præstita cautione, ex qua sumpta occasione Rex idem totum ferè conuentum, præter septem, qui fauebant eidem, & diuinia officia celebrarant excommunicationis sententia parnipensa, à Regno suo prorsus eiecit. Personatus eorum, beneficia, ac quælibet bona Ecclesiæ, quæ ad dispositionem pertinebant illorum, pro suæ occupans arbitrio voluntatis. Præterea idem Episcopus deffuncto bonæ memoriæ. P. Eximinij mensæ ipsorum Archidiacono Archidiaconatum illius fretus Regis potentia eisdem contradicentibus occupauit, ipsum M. Petri post interpositam ad nos appellationem assignans: licèt de antiqua, & approbata consuetudine Pampilonen. Ecclesiæ, assignatio Archidiaconatus eiusdem, simul ad Episcopum, & Capitulum pertineret. Propter quod non modicum scandalum est exortum, quia, sicut fama publica protestatur, dictus M. pro collatione Archidiaconatus illius, quatuor millia præfato Episcopo prestitit

obolorum: & Conuentus nihil de sua mensa recepit, à tempore, quo dictus Archidiaconatus fuit collatus eidem. Vnde non immeritò metuunt, quòd bona mensæ ad nihilum redigi debeant, si dictus M. non remoueatur ab illo. Ipse námque Eleemosinæ, ac Infirmariæ bona destruxit, dissolutè viuendo, & Archidiaconatum Sanctæ Gemmæ, cui tunc temporis præsidebat, ignorante Capitulo, pro magna pecuniæ quantitate pignori cuidam Militi obligauit, quem iam per octo annos detinuit, & adhuc detinet idem Miles. Idem quoque Episcopus ad alienationes illicitas, manus extendens, Castra de Huarch & Monteiardin, quæ inter bona Pampilonen. Ecclesiæ pretiosissima reputantur, irequisito Capitulo prædicto Regi concessit, qui ea detinet violenter in enorme ipsius Ecclesiæ detrimentum. In cuius præiudicium præfatus Episcopus ante latam in eum remotionis sententiam, multa de bonis eius illicitè alienare præsumpsit, non solùm Capituli, verùm etiam illorum irrequisito assensu, quos ei coadiutores duximus deputandos. Porro præfatus M. quia idem Conuentus mandato prædictorum iudicum paruerunt, in eorum Ecclesia seculares Clericos introduxit, qui spreta sententia iudicum eorundem, in ipsa cum excommunicatis præfatis diuina non metuunt celebrare. Cùm igitur sæpedicta Ecclesia sit adeò, sicut asseritur, desolata, quòd nisi ei per nostræ sollicitudinis studium succurratur, vix adijcere valeat vt resurgat, & excommunicatorum illorum malitia faciente quasi redacta in solitudinem, spinas, & tribulos iam cepetit germinare. Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatinus ad præfatam Ecclesiam personaliter accedentes, & habentes præ oculis solum Deum, ac super statu ipsius inquisita pleniùs, & cognita veritate, auctoritate nostra, gratia, odio, & mundano timore postpositis, ex ea euellatis nociua, & plantetis vtilia; ac reuocatis eiectis, detis Capitulo eligendi sibi Pontificem liberam facultatem: iniungentes eisdem, vt vobis præsentibus electionem de persona idonea canonicè satagant celebrare. Ea verò quæ de bonis ipsius Ecclesiæ, tam ab ipso Episcopo, quàm ab alijs alienata inueneritis illicitè, vel distracta, ad ius, & proprietatem ipsius legitimè reuocantes, & illa quæ sunt per violentiam occupata, cum fructibus perceptis ex eis, sicut iustum fuerit, Capitulo restitui facientes; super mensæ Archidiaconatu prædicto quod Canonicum fuerit statuatis. In his omnibus appellatione postposita processuri. Contradictores si qui fuerint, vel rebelles, per censuram Ecclesiasticam compescendo. Nullis litteris veritati, & iustitiæ præiudicantibus à sede Apostolica impetratis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Lateran. non. Nouemb. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXIII.

EPISCOPO ET DIL. FIL... ABBATI S. VICTORIS. ET... CANCELLARIO PARISIEN.

Ne Comes Niuernensis immoderatis procurationibus Monasterium Verzeliacense aggrauet.

DILECTI filij... Abbas & Conuentus Virziliacen. sua nobis insinuatione monstrarunt, quòd cùm nobilis vir... Comes. Niuernen. ab eorum

Monasterio pro ipsius custodia dua procurationes, in Pascha videlicet, & festo Beatæ Mariæ Magdalenæ exigeret annuatim, & in receptione ipsarum ipsum Monasterium enormiter aggrauaret, maxima Militum, & seruientum multitudine constipatus. Ijdem mille quingentas Marcas argenti super procurationibus illis, ei tali conditione mutuò concesserunt, vt in vnaquaque prædictarum solemnitatum, si Virziliacum accederet, quinquaginta libris Altisiodoren. monetæ pro moderata esset procuratione contentus. Nec plus pro illa posset exigere, donec ipsi Monasterio redderet prætaxatam pecuniæ quantitatem. Verùm nunc, sicut dicitur, vt dictum possit Monasterium in præfatis procurationibus aggrauare, terræ suæ questam indixit pro eadem pecunia persoluenda. Cùm igitur ius suum in iniuriam conuertere non debeat idem Comes, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatinus si forsitan sæpedictum Monasterium per immoderatam procurationem grauare voluerit, vos ipsius immoderantiam gratia, odio, & timore postpositis, redigatis ad iustum, sublato appellationis obstaculo, moderamen. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quòd si non omnes &c. tu Frater Episcope, cum eorum altero &c. Datum Lateran. ij. Idus Nouemb. Pont. n. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXIV.

Episcopo et dil. fil. Abbati S. Lupi et Decan. Trecen.

Ne consuetudinis prætextu à Duce Burgundiæ Monasterium Verzeliacense grauetur.

Cvm sicut dilectis filijs.. Abbate & Conuentu Virziliacen intimantibus nostro est apostolatui reseratum. Nobilis vir.. Dux Burgundiæ grauia eis damna, & iniurias inferens, ter, vel quater in anno villas eorum faciat deprædari, occasione cuiusdam consuetudinis, quam in eisdem villis falsò asserit se habere; & nimis dispendiosum esset, & graue fratribus antedictis, pro singulis querelis totiens Apostolicam sedem adire. Discretioni vestræ per. apos. scrip. præcipiendo mandamus: quatinus cùm ab eis fueritis requisiti; dictum Ducem, vt eis de damnis, & iniurijs irrogatis coram vobis exhibeat iustitiæ complementum, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellatis. Iurisdictione huiusmodi vsque ad biennij tempus vsuri. Quòd si non omnes &c. tu Frater Episcope, cum eorum altero, &c. Datum Later. ij. Idus Nouemb. Pont. n. Anno. xiiij.

EPISTOLA CXXV.

Gebennen. Episcopo, et dil. fil. Abbati de Abvndantia, et Priori de Condamina Gebennen. Dioec.

Committit inquisitionem contra Archiepiscopum Bisuntinum.

Dilectis filijs Humberto, Stephano, & Petro, Presbyteris Bisuntinæ Diœcesis denuntiantibus, nos accepisse noscatis. Quòd vene. F. N. Bisuntinus Archiepiscopus, qui deberet esse in dignitate Pontificali ex susceptæ

administrationis officio suis subditis ad exemplum, ipsam non tantùm negligens famam suam euacuat viuendo peruersè, verùm etiam probrosis, & diuersis excessibus factus multarum laqueus animarum, turpiter, ac publicè sic coinquinare præsumit; quòd de candelabro in quo sedet, fumum quibus præest emittit, in salutis suæ dispendium, potiùs quàm splendoren. Nam vsque adeò est deditus Simoniacæ prauitati, quòd penes eum sinè ipsa vix Ecclesiæ aliquæ consecrantur, vel alicui aliquid spirituale confertur. Compellens Clericos in in Apostolicæ sedis contemptum ad sacros ordines promouendos iurare, quòd per litteras aliquas à sede Apostolica impetratas, aliquod ab eo beneficium petere non præsumant. Et illos sustinens qui religionem exeunt, & alios in sacris ordinibus constitutos, ac etiam moniales contrahere matrimonium, & in seculo seculariter conuersari. Cuius Frater vxorem legitimam, eo sciente, relinquens, cum quadam Moniali contraxit, eam in domo publicè detinens vt vxorem; & vt patratum scelus ab alio Fratre suo difficiliùs reuocari valeret, relictam ab eo, licèt inlitteratam, in cuiusdam consecrauit Monasterij Abbatissam, ipso Fratre manente in seculo, & continentiam non seruante. Presbyteros, & Clericos suos exactionibus iugibus adeò defatigans, quòd ipsi onere paupertatis depressi, tanquam rustici viliter in ignominiam honestatis Ecclesiasticæ incedere compelluntur. Præter hæc autem cuidam Presbytero conferens interueniente pecunia Decanatum: quendam Presbyterum qui manus in alium iniecerat violentas, & eum custodiæ tradiderat carcerali, sustinet celebrare: scienter communicans & participans capientibus, & vendentibus Sacerdotes; & legalium matrimoniorum diuortium, si pecunia interueniat, celebrari permittens. Et cùm quidam Bisuntini, ac ferè omnes Presbyteri Ciuitatis, & Diœcesis suæ, publicè detineant concubinas, ipse corrigere illorum aliquem non attentat, grauiori contagio maculatus. Quia cum Abbatissa Romarici-Montis consanguinitatis eum linea contingente incestum perpetrat impudenter, sicut fama publica ipsum vexat, & prolem à quadam Moniali suscepit, cum cuiusdam Sacerdotis filia quasi publicè fornicando. Et cùm in eius domo interfectus fuerit quidam Presbyter, nullam suscepit de ipsius interfectoribus, quos bene nouerat, vltionem. Et excommunicatos in mensa sua recipiens, ac possessiones laicorum titulo pignoris detinens obligatas, quas recepta sorte reddere contradicit. Incendiarios autem omnes, qui ei pecuniam pollicentur, absoluit, se de absoluendis illis potestatem asserens obtinere, ac nullam vel modicam residentiam faciens in Ecclesia Bisuntina, sæpissime in diebus solemnibus, quibus eandem Ecclesiam suam deberet honorare presentia, se absentat; sic lubricæ vitæ patenter deseruiens & intendens carnis luxui manifestè, quòd laici scandalisati ex eo fornicationem non esse peccatum astruunt criminale. Quia verò supra his clamor ad nos frequenter ascendit, volentes exemplo Domini descendere, ac videre: Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus vocatis, qui fuerint euocandi, & inquisita super his, & alijs diligentiùs veritate, quod Canonicum fuerit, appellatione postposita statuatis. Causam ipsam sufficienter instructam ad nostrum remittatis examen; præfigentes partibus terminum competentem, quo se nostro conspectui repræsentent, æquitatis iudicium recepturæ. Quòd si non omnes &c. tu Frater Episcope cum eorum

altero, &c. Datum Lateran. xvj. Kal. Decemb. Pontificatus nostri Anno decimoquarto.

EPISTOLA CXXVI.

EPISCOPO, ET DIL. FIL. ABBATI S. VICTORIS, ET MAGISTRO R. DE CORZON CANONICO PARISIENSIBVS.

Vt Comes Niuernensis Verzeliacensi Monasterio satisfaciat.

NON solùm zelus Domus Domini qui nos comedit, quotiens ab illis opprimitur, per quos deberet ab opprimentibus extento brachio deffensari, nos vehementer inducit: verùm etiam ille sinceræ dilectionis affectus, quo dilecti filij nobilis viri ... Comitis Niuernen. zelamur salutem, & honorem diligimus, exhortatur. Vt si quando nobis aliqua de ipsius actibus referuntur, quæ famam suam obnubilant apud homines, & conscientiam maculant apud Deum, contra libertatem Ecclesiasticam attentando: apud eum monitis, & exhortationibus insistamus. Quatinus prædecessorum suorum sequens vestigia, qui Ecclesiam Dei studuerunt honore congruo venerari, ea pro Deo, & propter Dominum, per seipsum corrigat, & emendet. Diligenti meditatione considerans, quòd Dominus iustus iudex principes illos qui se in conspectu eius humiliant, & Ecclesiæ suæ exhibent se deuotos, non solùm glorificat in futuro, verùm etiam magnificat in præsenti, & illorum posteritas est præcisa de terra, qui libertatem Ecclesiasticam infregerunt. Ad nostram sanè audientiam dilecto filio G. Abbate Virziliacen. significante peruenit, quòd cùm Comes præfatus Monasterij Virziliacen. deffensor esse deberet, & pro eodem se murum deffensionis opponere ascendentibus ex aduerso: ipse non solùm opprimentibus non obsistit, verùm etiam de deffensore factus est, quod non sine amaritudine cordis referimus, persecutor. Non minùs compatientes eidem, quàm Monasterio memorato; quia etsi Monasterio intulerit damna rerum, sibi tamen damnum innocentiæ, quod est grauius, irrogauit. A quadriennio námque quo ad regimen Monasterij assumptus extitit idem Abbas, eundem fauorabilem non potuit inuenire: quin potius ipsum Monasterium in rebus interioribus, & exterioribus grauiter molestauit; licèt per partes de bonorum virorum consilio in quingentis libris Prouenienſium & ampliùs seruierit sibi gratis, cùm ad nullum seruitium ex debito teneretur, nec nouus Abbas, sicut Comes eidem obiecerat, aliquod sibi debet seruitium exhibere. His igitur non contentus, cuidam ciui Bituricen. nongentas libras, in quibus ei Monasterium minimè tenebatur, Abbatem eundem soluere compulit idem Comes, asserens se fideiussorem illi fuisse de prædicta pecuniæ quantitate. Cuidam quóque Iudæo, qui baptismi suscipiens Sacramentum, præfato Monasterio dimiserat centum libras, reuerso ad Iudaismum, quasi canis ad vomitum, Abbatem ipsum coegit persoluere præfatam quantitatem pecuniæ pro suæ libito voluntatis, & seruientes ipsius prædas, somarios, quadrigas, & res alias eiusdem Monasterij, & suorum hominum de terra Monasterij sæpenumero acceperunt. In quibus etsi per eum illa fuerint restituta, Monasterium tamen damnum

non modicum noscitur incurrisse. Iidem etiam seruientes nemora Monasterij pro libito destruunt, & quadrigas eiusdem, pro Castrorum ipsius Comitis munitionibus capientes, ipsas interdum per tres hebdomadas, & quandoque per mensem detinere præsumunt. Præterea eiusdem Monasterij malefactores sæpedictus Comes receptans, ipsius homines contra illud agentes manutenere, ac deffensare contendit; qui sæpedicti Cœnobij iura deberet vbique illibata seruare. Et licèt nec ad eiusdem Comitis; nec ad alterius curiam idem Abbas, & Monachi super aliquibus trahi debeant secularem, sicut patet per priuilegia Pontificum Romanorum. Ipse tamen eosdem ad forum suum supra multis multotiens euocauit, moliens eiusdem infringere Monasterij libertatem. Pluries quóque vias, & semitas circa Virziliacum fecit arctè adeò custodiri, quòd nec ligna, nec aqua illuc afferri, neque alia necessaria potuerunt. Anno præterito locum eundem vindemiarum tempore sic constringens, quòd Monasterij homines, nec ad vindemiandum egredi poterant, nec somarij ad mustum, vel ad aliud defferendum, impediendo mercatum, & capiendo somarios, victualia, & qualibet alia necessaria defferentes. Et cùm ad mandatum carissimi in Christo filij nostri P. Francorum Regis illustris, à molestatione huiusmodi destitisset, quamplures ipsis, & eorum hominibus multas, & enormes iniurias manifestè ac clanculò intulerunt. Quidam námq; prędones per terram eiusdẽ Comitis ingressum, & egressum habentes, qui comedẽtes in quadã villa ipsius, cum præda Monasterij sunt inuenti; Virziliacum per aliquantulum temporis sic vallarunt, quòd nec Monachis, nec aliquibus hominum Monasterij tutus parebat egressus. Porro cùm Iocelinus miles homo eiusdem Comitis, equitaturis, & rebus alijs quosdam de Monachis spoliarit, eisdem opprobria inferendo, quendam Prioratum ad ipsum Monasterium pertinentem inuaserit violenter, & subtraxerit bona eius. Idem ab eodem Abbate, & ipsius fratribus humiliter requisitus, nec illius, nec aliorum malefactorum malitiam voluit refrænare, licèt, id solo verbo facere potuisset. Quin potiùs afflictionem super addens afflictis Prioratum de Dornetiaco sasiuit ad idem Monasterium pertinentem, & bona ipsius per dimidium annum detinens occupata, ipsos decimis eiusdem villæ, quas per annos plurimos possederant, spoliauit; & extendens ad hactenus inaudita postmodum manus suas, molendinorum eorundem ferros per seruientes suos fecit exinde asportari. Propter quod Cœnobij supradicti Conuentus adeò fuit arctatus, quòd nisi ad preces quorundam virorum bonorum restituisset eosdem, necessitate cogente Claustrum fuisset egressus. Cæterùm Ioanni nato . . . quondam Præpositi Asconij, qui hæreditario iure in ipsius loci Præpositura succedere nititur, qui potiùs deberet obsistere se fauorabilem exhibens idem Comes Abbatem, & conuentum prædictos compellere nititur, vt eidem in foro ciuili respondeant super illa, licèt coram ciuili, vel Ecclesiastico iudice supra ipsa cuiquam respondere non debeant, nisi de mandato sedis Apostolicæ speciali. Verùm cùm ab eis ipse fuerit sæpiùs requisitus, vt supra his, & alijs iniurijs ipsis multipliciter irrogatis satisfieri faceret competenter, ab ipsorum indebita molestatione quiescens, preces eorum surdis auribus pertransiuit: quin imo priorem Monasterij, & quasdam personas alias in stagnum suum est proiicere comminatus. Et licèt ferè Conuentus medietas Niuernen. accedens, & coram

coram eo humi prostrata, eidem super hoc humiliter supplicarit, eorum tamen precibus nequiuit aliquatenùs inclinari. Demum eius Consiliarijs præfati Monachi supplicarunt, vt cum eo tractarent de pace inter se, & sæpedictum Monasterium reformanda; qui eis post multos tractatus habitos cum eodem taliter responderunt, quòd eius non possent beniuolentiam obtinere, nisi ab eis sibi à Burgen. Virzeliaci mille libræ Prouentuum soluerentur. Quod ijdem exequi vtique nequiuissent, sinè graui,& enormi Monasterij detrimento: ex hoc siquidem prædicti Burgen.perterriti adeo extiterant,quòd nisi Abbas præfatus arripuisset propter hoc iter ad sedem Apostolicam veniendi, se deserto Virzeliaco in vrbibus, & Oppidis Regijs recepissent. Præsertim cum per Archiepiscopos,& Episcopos, Abbates, & alios viros religiosos, & per nobilem virum.. Ducem Burgundiæ, ac Barones alios,& tandem per Regem præfatum moneri eum fecerint, & rogari; vt ab ipsorum molestatione desistens, & satisfaciens eis de damnis, & iniurijs irrogatis, Monasterium ipsum cum villa, & suis hominibus manu teneret, & deffenderet, vt tenetur: Nec sic potuerit ad hæc eius animus inclinari. His etiam non contentus, hoc anno, postquam idem Abbas iter arripuit ad sedem Apostolicam veniendi, per Ministros suos Comes ipse vindemias Virziliaci fecit adeo impediri, quod eiusdem loci Burgen. vindemiare tempore congruo nequiuerunt, ipsis Ministris mercenarios de vineis expellentibus, & vuas spargentibus per plateas, quàmpluribus de hominibus Monasterij vulneratis, captis somarijs, & ex eis pluribus interfectis. Verùm idem Monasterium damnum ad valentiam quingentarum librarum,& Burgen. trium Milium Marcarum & ampliùs incurrisse dicuntur. Illud autem quod Monasterium ,& Burgen. de vindemijs habuerunt, Regis prædicti beneficio est obtentum,qui huiusmodi prohibuit malefactum. Præterea ijdem Ministri molendinum Præpositi eiusdem Monasterij confringentes,molas,& ferrum ipsius per violentiam asportarunt: de quibus omnibus tantò grauiùs sumus moti, quantò magis sæpedictum Monasterium maiori amplectuntur in Domino charitate. Cùm igitur hæc noscantur in salutis eiusdem Comitis dispendium redundare, & eius honori non congruat hoc tempore tam nobile membrum sedis Apostolicæ,videlicet ipsum Monasterium persequi;quo ijdem, & alij Catholici principes in persecutione quam Dei Ecclesia patitur à tyranno, ipsi viriliter adesse deberent, sicut deuoti filij piæ matris. Nobilitatem eius per nostras litteras rogamus attentiùs,& monemus,& exhortamur in Domino,in remissionem sibi peccaminum iniungentes:vt ob eius reuerentiam & honorē qui dat humilibus gratiam,& superbis resistit,se in conspectu eius humilians,præfatis Abbati,& Conuentui sic per seipsum satisfaciat de prædictis,ab ipsorum, & Monasterij sui indebita molestatione quiescens, quòd eis de ipso nulla remaneat iusta materia conquerendi,& diuinam,quam in his offendit grauiter,maiestatem valeat complacare,ac per hoc Apostolicæ sedis mereatur propēsiùs gratiā,& fauorem. Ideóque discretioni vestræ per Apostolica scrip. mandamus, & districtè præcipimus: quatinus nisi Rex præfatus, cui super hoc dirigimus scripta nostra, infra duos menses pacificare,& terminare sinè firmatione duelli ortas inter eundem Comitem, & Abbatem, & Monachos memoratos poterit quæstiones; vos ex tunc cognita veritate ipsum Comitem ad satisfaciendum eisdem, de datis damnis,

Z

& irrogatis iniurijs, & ab ipſorum moleſtatione indebita deſiſtendum, per excommunicationis ſententiam in perſonam, et ſi neceſſe fuerit interdicti in terram ſuam, ſublato appellationis obſtaculo compellere abſque moræ diſpendio non tardetis. Commiſſione iſta, quotiens opus fuerit, vſque ad triennij tempus vſuri, iuriſdictionem veſtram ad alia maleficia, ſi qua interim contra idem Monaſterium commiſerit, extendendo. Ita quòd ea quæ ſibi à ſede Apoſtolica ſunt indulta, faciatis per diſtrictionem Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Nonobſtantibus litteris ſi quæ apparuerint harum tenore tacito, à ſede Apoſtolica impetratæ. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo nihilominus exequantur. Datum Lateran. Idus. Nouemb. Pont. N. Anno xiiij.

Super hoc ſcriptum eſt nobili viro.. Comiti Niuernen.

Super hoc ſcriptum eſt, Regi Francorum Illuſtri.

EPISTOLA CXXVII.

Senonen Archiepiſcopo, et Suffraganeis eius.

Vt obſeruentur immunitates Monaſterij Verzeliaci.

VM quieti Virziliacen. Monaſterij, quod ſedem Apoſtolicam nullo reſpicit mediante, paterna volentes ſollicitudine prouidere: inter cætera, quæ nos predeceſſorum noſtrorum ſequentes veſtigia eidem Monaſterio duximus indulgenda, auctoritate Apoſtolica interdicere curauerimus, ſub excommunicationis vinculo inhibentes. Vt infra eiuſdem Monaſterij pertinentias crucibus terminatas, nullus hominem capere, inuadere, ſeu bona ſua auferre, ſiue aſſultum facere, vel quamlibet offenſionem irrogare præſumat, & nonnulli filij Belial, Dei timore poſthabito, tempore hoc quo ſuperabundat iniquitas refrigeſcente charitate multorum, Apoſtolica inhibitione contempta contrauenire præſumant, immunitatem huiuſmodi ſæpiùs infringendo, ſicut dilectorum filiorum Abbatis, & Conuentus eiuſdem loci nobis conqueſtio patefecit. Fraternitati veſtræ per Apoſ. ſcrip. mandamus, atque præcipimus, quatinus cùm ab eiuſdem Monaſterij. Abbate, ac Fratribus fueritis requiſiti, quilibet veſtrum Parrochianos ſuos, quos conſtiterit immunitatem prædictam temerè infregiſſe, tandiu faciat, niſi congruè ſatisfecerint, excommunicationis ſententiæ ſubiacere, & tāquam excommunicatos ab omnibus arctiùs euitari, donec ſatisfactione de perpetratis exceſſibus exhibita competenti, per eum beneficium abſolutionis obtineant, vel ſi forte delicti quantitas id exegerit, ad ſedem acceſſerint Apoſtoſtolicam abſoluendi. Datum Lateran. xiiij. Kal. Decemb. Pont. N. Anno xiiij.

In eundem modum ſcriptum eſt, Lugdunen. Archiepiſcopo, & Suffraganeis eius.

EPISTOLA CXXVIII.

ARCHIEPISCOPO SENONEN. ET EPISCOPO, ET DIL. FIL. DECAN. TRECEN.

Mandat vt si controuersia Aurelianensis Episcopi, & Camerarij Regis Francorum, ad secularem iudicem spectet, vt pote de feudo Regio, laxent sententiam interdicti.

SICUT dilectus filius nobilis vir Vrsiq Camerarius carissimi in Christo filij nostri Ph. Francorum Regis Illustris, transmissis nobis suis litteris indicauit. Cùm à venerabili Fratre nostro .. Aurelianen. Episcopo super duobus feodis, quæ dicebat ad se dictus Episcopus pertinere, coram dilecto filio .. Decan. Carnoten. & coniudicibus suis auctoritate nostra traheretur in causam. Memoratus Episcopus proposuit in ipsorum iudicum præsentia contra ipsum: quòd domum quandam eorum feodorum alteri pertinentem, idem Camerarius deuastarat, deportans ibidem inuenta pro libito violenter; & alterum feodum occupans minùs iustè, licèt dictus Episcopus de suis hominibus numquam sibi debitam iustitiam denegasset. Propter quod, & Domum reædificari destructam, cum ablatorum restitutione, ac feodum taliter occupatum, sibi ab eodem restitui cum instantia postulabat. Sed ad hæc ex parte ipsius responsum fuit taliter ex aduerso: quòd non debebat super his coram ipsis iudicibus litigare, pro eo quod siquid in ipsis, vel de ipsis feodis fecerat, prætextu Castellaniæ de Mereuilla potuit fecisse licenter, & id tanto tempore obtinuerat, quòd non extabat memorialiter esse factum. Præposuit insuper, quòd ipsam Castellaniã de feodo Regio possedebat; & tale ius erat Castellaniæ ipsius, quòd siquis infra eiusdem metas homicidium perpetraret, Dominus Mereuillæ in homicidam exercens publicam vltionem, non tantùm bona ipsius capere, verùm etiam suas potest possessiones positas infra metas dictæ Castellaniæ diripere, siue in feodum, siue modo alio illas à quocumque teneat homicida; & id sibi etiam licet illi facere, vel inferre, qui dicto Domino Castri Meruillæ debitam custodiam denegare. Propter quæ si domum vastauerat memoratam, sibi vendicatis bonis, in homicidam, cuius erat ipsa, vindictam publicam exequendo, & de feodo alio, pro eo quod ipsi debita dicti Castri custodia negabatur, se posuit in sasinam, nullam ob hoc dicto Episcopo iniuriam irrogabat: Immo in his vtebatur potiùs iure suo. Præsertim cùm in præsentia dicti Regis de feodo ipso dicto Episcopo esset iustitiæ plenitudinem obtulerit se facturum: & ipsum Regem asseruerit inhibuisse sibi ratione dominij viua voce, ne de præmisso feodo spectante ad ipsum, non nisi coram eo alicui responderet: exhibens litteras eiusdem Regis monitorias iudicibus memoratis, vt præfato super sederent negotio, quia paratus erat eidem Episcopo super feodo iustitiam exhibere, sed causam ipsam ad eundem Regem remitterent audiendam. Sed ipsi iudices non contestata lite, ipsius Camerarij exceptiones huiusmodi minimè admittentes, terram suam sub interdicti sententia posuerunt, propter quod grauamen, idem Camerarius verebatur ne aduersus eum præsumerent grauiora. Quocirca discretioni

vestræ per apos. scrip. mandamus, quatinus si vobis constiterit cognitionem, & decisionem ipsius negotij, non ad Ecclesiasticum, sed ad secularem iudicem pertinere, ipsúmque Camerarium paratum fuisse hoc in delegatorum præsentia comprobare: vos interdicti sententiam prolatam ab eis in terram ipsius, faciatis sublato appellationis obstaculo non seruari. Nullis litteris veritati, & iustitiæ præiudicantibus, à sede Apostolica impetratis. Quòd si non omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea, &c. Datum Lateran. xvj. Kal. Decemb. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXIX.

Episcopo Esculano.

Ne Clerici in Sacris ordinibus constituti Tabellionatus officium exerceant.

SICVT te accepimus referente, cum ve. F. N. Episcopus Hostien olim per tuam transiens ciuitatem, tibi dederit in mandatis, vt Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos, quos ibidem inuenit passim tabellionatus officium exercentes, excommunicationis vinculo innodares, & eos qui ab illis publica reciperent instrumenta. Tu licèt id feceris, ex mandato tamen Episcopi dicti dissimulasti postmodum de Subd. donec qualiter contra ipsos, & alios in sacris ordinibus constitutos deberes procedere, sedem Apostolicam consulendam. Quocirca Fraternitati tuæ per apos. scrip. mandamus, quatinus Clericis in sacris ordinibus constitutis, tabellionatus officium per beneficiorum suorum subtractionem, appellatione postposita, interdicas. Datum Lateran. vj. Kal. Decemb. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXX.

Albanen. Electo Apostolicæ sedis Legato.

Vt possint cogi ad fortiorem gradum iuniores Clerici.

AD audientiam nostram te significante peruenit, quòd licèt quamplures Ecclesiæ Lombardiæ certum numerum habeant prebendarum, illarum tamen Canonici dictum numerum excedentes, plerúmque ad vnam prebendam plures de suis eligunt consanguineis, & amicis. Qui cùm sint iuuenes, & insufficientes ad obsequium earundem, & nolint, vel fortè non debeant ad superiores ordines promoueri; contigit ibidem propter eorum schismata, idonearum personarum interesse deffectum, & maxime Sacerdotum: quare in spiritualibus, & temporalibus non modicū sustinent detrimentum. Vnde nobis humiliter supplicasti, vt certo numero nonobstante, dictas Ecclesias de personis idoneis quæ velint, & possint onus huiusmodi sustinere, tibi liceat ordinare. Quocirca discretioni tuæ per apos. scrip. mandamus, quatinus si quos inueneris in ipsis idoneos ad gradum Sacerdotij assumendum, tu illos vt se ad superiores ordines faciant promoueri, per subtractionem beneficiorum appellatione cessante compellas. Alioquin in præfatis

Ecclesijs personas idoneas per quas huiusmodi possint suppleri deffectus, iuxta quod videris expedire, appellatione postposita ordines, remouendo prorsus ab illis eos, qui ad vnam eandemque prebendam contra statuta Canonica in simul sunt assumpti, nonobstante contradictione insufficientium, vel eorum qui tales eligere, vel assumere præsumpserunt. Datum Later. iij. Non. Decemb. Pont. N. anno decimoquarto.

EPISTOLA CXXXI.

ILLVSTRI REGI FRANCORVM.

Contra Regios iustitiarios, qui mortuis crimen vsurarum affingebant vt fisco eorum bona vendicarentur.

SINCERA charitatis affectio quam erga personam tuam gerimus nos inducit, vt quantò propensiùs Regium zelamur honorem, tantò sollicitiùs tibi suadere curemus, ne quid vnquam per te, vel tuos, erga Sanctam Ecclesiam Christi sponsam, aut ipsius iura improuidè attentetur, per quod ei valeat derogari: præsertim cùm illius intuitu, à quo ad ipsius deffensionem Ecclesiæ gladium suscepisti, eandem tenearis potiùs deffensare. Sanè ad nostram noueris audientiam, referente venerabili Fratre nostro.. Rothomagen. Archiepiscopo, peruenisse: quòd iustitiarij tui per Normaniam constituti, & quidam alij Regiæ ditioni subiecti, postponentes penitus zelum Dei, præpendiunt laicos ægritudine laborantes, ne de terris, vel suis hereditatibus aliquid in eleemosinam alicui largiantur, siue pro suarum animarum salute, secundùm Ecclesiasticam sanctionem, vel condant testamentum exinde in vltima voluntate. Imponentes illis post obitum crimen, sicut asserit, vsurarum, qui penitentes, iudicio Ecclesiæ satisfactione præmissa, viam sunt vniuersæ carnis ingressi, vt pretextu criminis vsurarum decedentium bona fisco Regio in detrimentum iuris Ecclesiastici, applicentur. Quia igitur te non decet huiusmodi sustinere, cùm hoc vergat in derogationem Ecclesiasticæ libertatis; Serenitatem Regiam rogamus, & monemus, quatinus executores præfatos taliter ab huiusmodi temeritate, tradita tibi potestate compescas, quòd moderamine Regio hæc detestanda extorsio extirpetur, & propter æternam gloriam, quam ex hoc promereberis in futuro, gratiam tibi Dominus augeat in præsenti. Datum Lateran. iiij. Non. Decemb. Pontificatus nostri Anno decimoquarto.

Super hoc scriptum est dilectis filijs... Abbati S. Victoris, Vv. Archidiacon. & Cancellario Parisien. vt dictum Regem, ad hoc efficaciter moneant, & prudenter inducant.

EPISTOLA CXXXII.

ABBATI ET CONVENTVI S. GERMANI DE PRATIS PARISIEN.

VM olim ex parte vestra nobis fuisset querimonia præsentata, quòd nobil. mulier. H. de Nongento, & filij eius, ac quidam alij Suessionen. Diœcesis, homines Monasterij vestri sua potentia deprimentes, carceri manciparent, & eis imponentes exactiones indebitas, prata, vineas, & alias possessiones vestras inuaderent violenter. Venerabili Fratri nostro.. Episcopo, & dilectis filijs.. Decan. Sancti Frambaldi & Magistro I. Canonico Siluanecten. nostris dedimus litteris in mandatis. Vt præfatam nobilem, & alios monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota, compellerent ab huiusmodi presumptione desistere; & quæ detinebantur, restituere occupata. Cùm igitur ijdem prædictam nobilem legitimè citauissent, & ipsa per Magistrum H. procuratorem suum ipsorum se conspectui presentasset, super diuersis capitulis, & querelis, quæ in eorundem Iudicum sententia continentur expressæ, hinc, inde propositis, lis extitit contestata, & legitimis inducijs assignatis, testes quos pars vtraque produxit, ijdem iudices receperunt. Quorum depositionibus postmodum de consensu partium publicatis, & competentibus terminis disputatione pluries habita super eis, tandem partibus iniunxerunt, vt suas redigerent allegationes in scriptis, & eas sibi termino, quem eis assignauerant præsentarent. Verùm procurator nobil. antedictæ statuto termino non comparuit coram eis, & temporis præscriptionem allegans, ad probandum eandem indutias postulauit. Iudices verò quia iam erant depositiones testium publicatæ, interloquendo dixerunt quòd super hoc testes non erant aliqui admittendi, sed si haberet aliqua instrumenta, illa exhibere curaret. At procurator prædictus ab inter locutoria ipsa vocem ad nos appellationis emittens, appellationi suæ certum terminum assignauit. Verùm quia in nostris litteris remotus erat appellationis obiectus: dicti iudices habito super hoc iurisperitorum consilio, appellationem ipsam friuolam reputantes, & ad proferendam sententiam certum terminum præfigentes, præfatam nobilem peremptoriè citauerunt, in quo vobis comparentibus, ipsa nec per se, nec per aliquem responsalem, ipsorum se conspectui præsentauit. Propter quod iterato illam peremptoriè citauerunt, sed quia tunc comparere contempsit, tertiò peremptoriè euocarunt eandem ad sententiam audiendam. Cùm ergo tunc etiam eorum contempsisset adire præsentiam per se, vel idoneum responsalem: ipsi habito prudentum virorum consilio, visis, & auditis attestationibus, & vtriusque partis rationibus diligenter inspectis, diffinitiuam in scriptis sententiam protulerunt. Postmodum verò cùm B. procurator Monasterij vestri à nobis postulasset, eandem sententiam confirmari, & H. eiusdem nobilis procurator se opposuisset eidem. Dilectum filium I. Subdiac. & Capellanum nostrum eis concessimus auditorem. In cuius presentia licèt procurator prefatæ nobil. nihil rationabile obiecisset, sicut ab eodem didicimus auditore, occultè tamen, vt dicitur, super ipso negotio contra inhibitionem auditoris eiusdem litteras impetrauit & inlicentiatus abcessit. Nos igitur ne idem ex fraude sua videretur commodum reportasse.

Dilectis filijs.. Abbati S. Dionisij & de.. Strata, & S. Dionisij Prioribus Parisien. Diœc. dedimus in mandatis, vt huiusmodi litteris non obstantibus inquirerent de prædicta sententia diligentiùs veritatem, & si iustam reperirent eandem, ipsam auctoritate Apostolica confirmarent, & facerent per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita firmiter obseruari. Partibus igitur in eorum præsentia constitutis, pars vestra postulauit instanter, vt iuxta mandatum Apostolicum inquirerent de sententia memorata, & confirmarent eandem, si iustè, ac ritè cognoscerent promulgatam, ipsam sententiam producens in medium sigillis prædictorum Iudicum communitam. Cæterùm procurator nobil. sæpedictæ sententiam ipsam sibi petijt exhiberi, & terminum assignari infra quem pleniùs super transcripto ipsius deliberare valeret; quibus ipsi concessis, cùm tandem post altercationes multiplices adinuicem habitas, pluribus terminis partibus assignatis, eædem essent in ipsorum præsentia constitutæ, ac pars vestra in postulatione confirmationis sententiæ perseuerans, super ea veritatem petijsset inquiri. Iudices ipsi à procuratore ipsius nobil. quæsierunt, verùm aliquid sententiæ vellet obicere, propter quod ad ipsius confirmationem procedere non deberent. Qui se nihil contra sententiam coram eis proponere velle respondens, nec aliquid agere in ipsorum præsentia, in vocem appellationis prorupit, & recessit contumaciter ab eisdem. Ipsi verò eandem nobilem peremptoriè citauerunt, coram quibus procurator ipsius comparens, appellationē quam prius emiserat innouauit, recedens ab eorum præsentia contumaciter iteratò. Porro Iudices ipsi attendentes quòd huiusmodi frustratoriæ appellationis obtentu, non esset negotium differendum, cùm in nostris litteris appellationis esset diffugiū interclusum, inquisiuerunt & de præfata sententia, diligenter inspicientes dicta testium coram prioribus Iudicibus productorum. Et cùm nihil rationabile inuenissent propter quod deberet ipsius confirmatio retardari, de prudētum consilio, iustè ac ritè prolatam pronuntiauerunt eandem, & auctoritate Apostolica confirmarunt, iuxta quod in eorum authentico pleniùs continetur. Postmodum autem vos grauem in auditorio nostro fecistis querimoniam recitari, quòd cùm super præfatis querelis ad dictum Episcopum, & coniudices suos nostras litteras impetraueritis, & ipsi testibus hinc inde receptis, sicut superius est expressum, & rationibus vtriúsque partis pleniùs intellectis, in quibusdam pro dictas nobili, & in quibusdam pro Monasterio vestro sententiam promulgarint: & præfatus Abbas S. Dionisij & Collegæ ipsius de mandato sedis Apostolicæ sententiam confirmarint eandem, præfata nobilis confisa potiùs de sua potentia, quàm de iure, vtrique sententiæ se contumaciter opposuerat, nec Monasterium vestrum super rebus adiudicatis eidem, desierat molestare. Propter quod ex parte vestra fuit nobis humiliter supplicatum, vt finem litibus imponentes, quod à prædictis Iudicibus nostra fuerat auctoritate statutum, Apostolico dignaremur munimine roborare. E. contra verò R. dictæ nobil. procurator tunc proposuit coram nobis, quòd cùm eadem nobil. à primis Iudicibus manifestè sentiens se grauari, nostram audientiam appellasset, ipsi appellationi eius minimè defferentes, tam diffinitiuam, quàm excommunicationis tulerunt sententiam contra eam. Quam cùm postmodum per Iudices posteriores confirmari peteretis instanter, ac ipsa coram eis legitimas exceptiones proponeret, quas

offerebat se coram arbitris continuò probaturam, quia ipsi iudices huiusmodi noluerunt exceptiones admittere, ab eis, tanquam sibi certa ratione suspectis, nostram iterum audientiam appellauit. Sed ipsi appellatione contempta nihilominus in negotio processerunt. Nos igitur finem litibus volentes imponi dilectis filijs.. Decano, & Magistris, Gualtero Cornuto, & R. de Corzon Canonicis Parisien. nostris dedimus litteris in mandatis; vt si constaret eisdem posteriores iudices perperam processisse, reuocato in statum debitum quicquid factum esset per eos, sententiam à prioribus iudicibus promulgatam, prout iustum foret, appellatione remota confirmare, vel infirmare curarent. Alioquin quod à posterioribus iudicibus auctoritate nostra prouidè factum esset, per censuram Ecclesiasticam facerent, sublato appellationis obstaculo, inuiolabiliter obseruari. Nullis litteris obstantibus, præter assensum partium à sede Apostolica impetratis. Sanè duo illorum Decanus videlicet, & Magister G. tertio collega ipsorum se legitimè excusante, partibus conuocatis, examinatis testibus, & publicatis attestationibus eorundem, ac allegationibus diligenter auditis, iurisque ordine in omnibus obseruato, de prudentum virorum consilio processum posteriorum iudicum per diffinitiuam sententiam confirmarunt, auctoritate qua fungebantur firmiùs inhibentes, ne quisquam in præiudicium confirmationis ipsius temerè aliquid præsumeret attentare. Tunc verò dicta nobilis per suas est patentes litteras protestata, quòd præfatæ sententiæ parebat, atque paret. Demum nos sæpedictam sententiam à secundis, & tertijs iudicibus approbatam, auctoritate Apostolica confirmantes; dilectis filijs.. Abbati Sanctæ Genofuefæ ac.. Priori S. Martini de Campis, per scripta nostra mandauimus: vt eandem, sicut est iusta, auctoritate nostra, sublato appellationis obstaculo, facerent firmiter obseruari. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescentes. Qui Vuillelmum militem filium eiusdem nobilis legitime citauerunt, & eo in ipsorum præsentia constituto, ex parte vestra propositum extitit contra eum; quòd ipse contra sæpedictam sententiam temerè veniens, non seruabat eandem, sed ipsam potiùs per violentiam infringebat: vnde pars vestra postulauit vt iuxta mandatum Apostolicum ipsum compellerent, ad obseruationem eiusdem. At ipse contra sententiam rationabile nihil obiciens, quasdam opposuit exceptiones friuolas ad negotium differendum; asserens dictum Priorem S. Martini sibi esse suspectum, pro eo quòd tu, fili Abbas, in causa S. Martini executor tunc eras, quod tamen verum non fuerat, sicut ex parte vestra exiterat negatum omnino. Adiecit etiam, quòd cùm Monachi Sancti Martini accedunt ad Monasterium vestrum, tanquam fratres recipiuntur in eo, & è conuerso Monasterij vestri Monachi recipiuntur ab illis, propter quod super his arbitros postulauit. Ad hoc autem vltimum pars vestra respondit; quòd non alio fraternitatis vinculo Monachis S. Martini, quàm aliorum Monasteriorum Monachis nigri ordinis eratis astricti. Prædicti verò Iudices licèt huiusmodi causæ friuolæ viderentur, & primam scirent penitus esse falsam; ad malitiam tamen ipsius militis conuincendam, quæsiuerunt ab eo, vtrum se vellet pœnæ alicui obligare, si forsan in probatione deficeret prædictorum, si probandi sibi hæc concederent facultatem, quod idem facere recusauit omnino. Vnde iudices ipsius euidens subterfugium attendentes, auctoritate sibi

Apostolica præceperunt; vt sępedictam diffinitiuam sententiam firmiter obseruaret, nec venire præsumeret contra eam: alioquin ipsum, & omnes contradictores excommunicationis vinculo innodabant. Sed idem non solùm contra ipsam sententiam venire præsumpsit, verùm etiam vobis, & hominibus vestris graues iniurias irrogauit: propter quod ijdem iudices in ipsum, tanquam in rebellem, & contumacem excommunicationis sententiam proferentes, fecerunt eundem excommunicatum publicè nuntiarij id ipsum suis litteris nuntiantes. Ipse verò iniquitatem iniquitati, & contemtui contemtum apponent, Monachos vestros, qui apud Nongentum manebant, crudeliter pertractauit, & in domibus suis detinuit sic inclusos, quòd ipsi nec exire poterant, nec ad eos aliqui introire; quos postmodum violenter ejiciens, rebus suis nequiter spoliauit, aliàs eis damna, & iniurias inferendo. Et vt Monasterium vestrum fatigaret laboribus, & expensis, quasdam à nobis veritate suppressa, & suggesta nihilominus falsitate, ad dil. fil. Sancti Lupi, & Sancti Martini Abbates, & R. de Sancto Quintino Canonicum Trecen. fecit litteras impetrari. In quibus continebatur, quòd cùm vos eum super quibusdam possessionibus, & rebus alijs coram præfatis Abbate S. Genouefæ, ac Priore Sancti Martini de Campis, auctoritate nostra traxissetis in causam, ijdem legitimas exceptiones ipsius admittere recusantes, in ipsum, & quosdam homines suos excommunicationis, & terram eius interdicti sententias, post appellationem ad nos legitimè interpositam, promulgarant. Propter quod nos præfatis Abbatibus, & Canonico, nostris dedimus litteris in mandatis. Vt si sententias ipsas inuenirent post appellationem ad nos legitimè interpositam esse latas, denuntiantes eas auctoritate nostra penitus nullas esse, in causa ipsa procederent, iuxta priorum continentiam litterarum; alioquin, partes remitterent ad iudicum priorum examen. Cùm igitur dicti posteriores iudices, vos ad suam præsentiam citauissent, procurator vestri Monasterij in ipsorum præsentia constitutus, ne occasione huiusmodi litterarum procederent inhibuit appellando, eò quòd falsa suggestione, ac veritate suppressa fuerant impetratæ, cùm de his omnibus quæ superiùs sint expressa nullam facerent mentionem. Quia igitur mendax precator carere debet penitus impetratis: dilectis filijs A. Archidiac. Succentori, & Decan. S. Germani Antisiodorensis Parisiensis nostris dedimus litteris in præceptis: quatinus prædictis litteris, quas constat veritate tacita impetratas, nequaquam obstantibus, & reuocato in irritum si quid in occasione ipsarum inuenerint attentatum, latam in eum, & alios contradictores excommunicationis sententiam tamdiu faciant auctoritate nostra, sublato appellationis obstaculo, firmiter obseruari; donec de damnis, & iniurijs irrogatis Monasterio vestro satisfaciat competenter, & sufficienter exhibeat cautionem, quo nec ipse, nec eius heredes, contra sæpedictam diffinitiuam sententiam venient, sed eam de cætero firmiter obseruabunt. Ne igitur super sententia totiens confirmata, possitis vlteriùs molestari. Nos eandem sententiam veritate perspicaciter intellecta, inuiolabili confirmationis munimine roboramus perpetuum alteri parti silentium imponentes, ac decernentes irritum, & inane, si quid de cætero apparuerit impetratum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, & constitutionis infringere, vel ei &c. vsque contraire. Siquis autem &c. vsque, incursurum. Dat. Later. Idus Decemb. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXXIII.

MAGISTRO R. DE CORZON. CANONICO, PARISIENSI, ET CONIVDICIBVS SVIS.

Ob iuſtam cauſam dat dilationem exequendi voti Domino de Aueſnis.

DILECTVS filius nobilis vir Vvalterus Dominus de Aueſnis tranſmiſſa nobis petitione monſtrauit; quòd cùm affixo ſuis humeris ſigno crucis ad ſubſidium terrę ſanctę vouerit proficiſci, & ſe ad iter peregrinationis accinxerit exequẽdum. B. Subdiaconus frater ſuus, Cantor quondam Eccleſiæ Laudunen. qui deuaſtauerat, Dei timore poſtpoſito, & abiecto habitu clericali, hoſtiliter terram ſuam incendio multiplici, & rapinis, accinctus balteo militari, ab ipſo Vv. monitus aſſecurare voluit vſque ad eius reditum dictam terram. Sed ab eo recedens animo indignandi, eidem Fratri, ac eius terræ grauiter aduerſatur. Vnde cùm ex diſceſſu ſuo irreparabile damnum per ipſum B. ſibi, ac eius terræ timeat prouenturum, nobis humiliter ſupplicauit, vt propter neceſſitatem huiuſmodi, ad exequendum votum emiſſum, ſibi, & familiæ ſuæ concedere dignaremur inducias competentes. Vnde nos venerabilibus Fratribus noſtris. Sueſſionen .. & Melden. Epiſcopis, & dilecto filio .. Abbati Longi Pontis, Sueſſionem Diœc. noſtris dedimus litteris in mandatis, vt auctoritate noſtra dilationem exequendi votum peregrinationis prædictæ, quandiu eis conſtiterit durare huiuſmodi, abſq; dolo & fraude, neceſſitatis articulum, concedant eiſdem, ipſum & familiam ſuam non permittentes ſupra hoc ab aliquo moleſtari. Ita quod eo ceſſante ad noſtrum conſilium, & mandatum reddat Domino quod promiſit, in terræ ſanctæ ſubſidium properando. Et interim ad ſubuentionem ipſius iuxta poſſibilitatem ſuam, quemadmodum eum Fratre Aimaro Theſaurario Domus Militię Templi Pariſien., cui ſupra hoc ſcribimus, poterit conuenire, competens mittat ſubſidium. Cùm ſicut pro certo didicimus, eo plùs ſolito indigeat ipſa terra. Ne igitur occaſione cautionis, quam recepiſtis ab ipſo, cum relaxaſtis excommunicationis ſententiam, quam pro eo quòd votum non exequẽbatur emiſſum, tuliſtis in eum, mandatum noſtrum valeat impediri: præſentium vobis auctoritate mandamus, quatinus permittatis, vt iuxta præſcriptam formam in ipſo negotio procedatur. Datum Lateran. iij. Idus. Decemb. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXXIV.

IEROSOLIMITAN. PATRIARCHÆ APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO.

Vt cognoſcat de Nicoſienſis Archiepiſcopi electione, cuius palleum ei mittit.

PRÆSENTATA nobis electione, quam dilecti filij Capitulum Nicoſien Eccleſiæ, de dilecto filio Magiſtro Durando eiuſdem Eccleſiæ Theſaurario, celebrarunt. Licèt eiuſdem Capituli, & Suffraganeorum, ac chariſſimi in Chriſto filij noſtri Cypri Regis Illuſtris, & plurium aliorum litteras receperimus ſuper ea. Quia tamen nõ niſi vnus de electoribus

se nostro conspectui præsentauit, electionem eandem sufficienter examinare nequiuimus, secundùm apostolicæ sedis morem: vnde nec ipsam valuimus confirmare. Cùm & nobilis vir Gualterus de Monte Beliardo, qui dicitur Parrochianus ipsius, de persona eiusdem Electi, per litteras suas quædam nobis suggesserit, quæ idem electus asseruit esse malitiosè conficta, propter odium quo idem nobil. Regem persequitur memoratum. Verùm quia onerosum esset, & graue, propter maris, & viarum pericula ob hoc iteratò ad sedem apostolicam laborare; Palleum, insigne Pontificalis officij, ad te, tradendum eidem duximus destinandum. Fraternitati tuæ per apostolica scripta mandantes, quatinus si post denuntiationem super hoc à te factam, talis infra mensem apparuerit persona, quæ legitimè velit, & possit aliquod impedimentum aliquod Canonicum obicere contra ipsum, tu causam audias, & eam appellatione remota Canonico fine decidas. Et si vel impetitus non fuerit, vel extiterit absolutus, tu ipsum præcipias consecrari, ac deinde conferas ei Palleum, sub forma quam tibi transmittimus nostris litteris interclusum. Datum Lateran. iij. Kal. Ianuarij. Pont. N. anno xiiij.

EPISTOLA CXXXV.

Abbati, et Conventui S. Vedasti Atrebaten.

Confirmat compositionem inter eos, & Aduocatos Bethunienses initam.

CVm à nobis petitur quod iustum est, & honestum &c. vsque, effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis precibus &c. vsque, assensu. Compositionem quæ inter bonæ memoriæ M. Abbatem vestrum ex parte vna, & I. quondam, & eius heredes Bethunien. Aduocatos ex altera, super quibusdam transactionibus talliarum, rogationum, violentarum exactionum, & aliarum rerum, in præsentia bonæ memoriæ Samsonis Remen. Archiepiscopi, de assensu partium amicabiliter interuenit, sicut sine prauitate prouidè facta est, & ab vtraque parte sponte recepta, necnon & in ipsius Archiepiscopi super hoc confecto authentico declaratur, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. viiij. Kal. Ianuarij. Pont. N. anno xiiij.

EPISTOLA CXXXVI.

Præposito Ecclesiæ S. Evasii de Casali, eiusque Fratribus, tam præsentibus, quam futuris Reg. vitam Profes. in perpetuum.

Recipit sub protectionem B. Petri, & eorum bona confirmat.

PIæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatinus & deuotionis sinceritas laudabiliter enitescat, & vtilitas postulata vires indubitanter assumat. Ea propter, dilecti in Domino filij, petitionibus vestris benignitate debita gratum impartientes assensum, præfatam Ecclesiam,

in qua diuino mancipati estis obsequio, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & ad exemplar prædecessorum nostrorum bonę memoriæ, Calixti, Pascalis, Innocentij, Lucij, & Vrbani, Romanorũ Pontificum, præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo Canonicus, qui secundùm Deum & B. Augustini regulam in eadem Ecclesia institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascumque possessiones quæcunque bona eadem Ecclesia vestra impresentiarum iustè, & Canonicę possidet, aut in futurum concessione Pontificum, &c. vsque, illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. In eodem loco Casalis. Ecclesiam S. Mariæ, & Ecclesiam S. Stephani, cum hospitali ibidem ædificato, & omnibus suis pertinentijs Omnes Ecclesias sitas in curia Casalis, cum omnibus suis pertinentijs. Ecclesiam S. Hilarij, & domum laboris Ecclesiastici, in Paciliano Ecclesiam S. Germani, Ecclesiam S. Michaelis de Casteneto. In loco S. Georgij, Ecclesiam S. Martini, Sanctæ Mariæ, S. Hilarij, S. Vitalis, & S. Petri. In Cinaglo, Ecclesiam Sanctorum Cosmæ, & Damiani, cum quatuor Mansis, & omni decima totius loci. In Rodolasco, Ecclesiam S. Michaellis, cum pertinentijs suis. In Torcello, Ecclesiam Sancti Clementis, & S. Nicolai. In loco Casalis, tres Mansos terræ, quos proprijs bubus excolitis, sex iugera vinearum ad proprios labores. Mansum Brisce, Mansum Gramine, Mansum Officiani, Mansum Ambrosij Tisinasci, Mansum Filiorum Gisi, Mansum Hilarij, Mansum Adæ Duamani, Mansum Spatecaldarij, Mansum Henrici Fine, Mansum Setacha ij, Mansum Cauatorte, Mansum Oberti Prisiliani, Mansum Quirici Balde, Mansum Radulphi Keke; cum pertinentijs, & tertia parte decimarum totius loci Casalis. Et tota decima terrarum familiæ Sancti Euasij, & tota decima Braydarum Episcopi, & quicquid Ecclesia de Paciliano de iure, vel longa consuetudine vestræ Ecclesiæ facere consueuit. Villam Liuuentini, cum decimis, & omnibus pertinentijs suis. In sancto Georgio, quatuordecim Mansos, Sextam decimam partem Torcelli, & tenimentũ quondam Petri Crassi, cum omnibus pertinentijs suis. In Montecelo, tres Mansos. In Marabello quinque Mansos. In pertinentia Cellæ, septem Mansos. In Sermacia, quinque Mansos. In Paciliano quatuor Mansos. In Vico Borroni, Mansum vnũ. In Luco, Mansum vnum. In Ageldo, Mansum vnum. In Ozano, Mansum vnum. In Rubiano, Mansum vnum. In Otimiano, Mansum vnum. In Fraxeneto, Mansum vnum, & dimidium. Sanè noualium vestrorum, quæ proprijs manibus, aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium, nullus à vobis decimas præsumat auferre. Liceat quóque vobis &c. vsque, in Ecclesia vestra sinè contradictione qualibet retinere. Prohibemus insuper, &c. vsque, in loco vestro professionem fas sit absque Præpositi sui licentia de Claustro vestro discedere. Discedentem verò sinè communi litterarum cautione, nullus audeat retinere. Chrisma verò oleum Sanctum, &c. vsque, gratiam, atque communionem Apostolicæ sedis habuerit & ea gratis absque prauitate aliqua vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis Catholicũ quemcunque malueritis adire antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate quod postulatur indulgeat. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Preposito vel tuorum &c. vsque prouiderint eligendum. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum

liceat

liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare,&c. vsque, integra, & illibata seruentur, eorum pro quorum gubernatione, &c. vsque, profutura. Salua sedis Apostolicæ auctoritate, & Diœcesani Episcopi Canonica iustitia. Siqua igitur in futurum &c. vsque, subiaceat. Cunctis autem eidem loco &c. vsque, præmia æternæ pacis inueniant. amen. Datum Laterani per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Cosmidin. Diaconi Card. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij. iij. Kal. Ianuarij. Indictione xv. Incarnationis Dominicæ, Anno millesimo ducentesimo vndecimo. Pont. verò Domini Innoc. Papæ III. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXXVII.

Capitulo S. Evasii de Casali.

Narrata longa causæ serie, super subiectione Pacilianensis Ecclesiæ latas sententias confirmat.

Vm dilecti filij V. Ecclesiæ vestræ, ac Guaz, & A. S. Germani, & Communis de Paciliano procuratores, ad sedem Apostolicam accessissent, nósque illis benignam audientiam dedissemus; prædictus procurator Ecclesiæ vestræ proposuit coram nobis. Quòd cùm olim inter Ecclesiam vestram ex parte vna, & Ecclesiam S. Germani de Paciliano ex altera; coram venerabili Fratre nostro ... Patriarcha Ierosolimitano, tunc Episcopo Vercellen. super subiectione, quam vestra Ecclesia petebat ab illa, quæstio verteretur. Syndicus Ecclesiæ vestræ proposuit coram eo; quòd eadem Ecclesia, Ecclesiæ vestræ in omnibus debebat esse subiecta, vtpote suæ plebi. Et tempore solemnis baptismi, videlicet, vigilia Paschæ, ac Pentecostes, expensis Pacilianen. Ecclesiæ vestræ fontes debebant repleri, ac Presbyter Pacilianen. pro scrutinijs faciendis tempore constituto, & pueris baptisandis temporibus supradictis, ad Ecclesiam vestram accedere tenebatur, & indifferenter præsentatos sibi pueros baptisare, chrisma sibi suo scholari, vel Clerico ministrante. Clerici autem eiusdem Ecclesiæ, qui vellent ad ordines promoueri, ad eos debebant per vestram Ecclesiam præsentari, ac vobis omnem reuerentiam exhibere. Cùm autem Casalen. Præpositus in synodo steterit, Clerici Pacilianen. Ecclesiæ cum eo surgere tenentur, & stare quandiu Casalen. Præpositus steterit in eadem. Præpositus verò Pacilianen. proposuit ex aduerso: quòd Ecclesia sua nullo tempore fuit titulus Ecclesiæ Casalen. nec vnquam tanquam plebi subiecta; sed etsi aliquo tempore rei veritas se aliter habuit; huiusmodi tamen quæstio per bonæ memoriæ Gisulphum Vercellen. Episcopum concorditer extitit terminata. Qui statuit vt in tribus solummodo Ecclesia sua esset obnoxia Casalen. videlicet quòd baptismi tempore vnus Sacerdos Pacilianen. Ecclesiæ, ad fontes intersit cum Clericis Casalen. Ecclesiæ, baptisaturus pueros tantummodo suæ villæ. Et qui ordinandi fuerint de Pacilian. Ecclesia, per Casalen. ad ordines præsentetur: nisi forsan Præpositus, aut Canonici Casalen. à præsentatione callidè se subtraxerint eorundem. Ac in Synodo vbicúmque sedeant, surgant surgente Præposito Casalen. adiciens, quòd idem Præpositus chrisma debebat facere ministrari Pacilianen. Presbytero baptisanti. In his ergo tantùm Ecclesia

sua Ecclesiæ vestræ, & non in alijs tenebatur. Syndicus verò prædictus huiusmodi prorsus inficians interuenisse concordiam, instrumentum quod super hoc Ecclesia Pacilianen. exhibuit, suspectum asseruit falsitatis. Adiciens, quòd post tempus illud, Pacilianen. impleri fecerant fontes Ecclesiæ Pacilianen. Porro ex parte fuit Pacilianen. Ecclesiæ replicatum: quòd instrumentum prædictum fide dignum, & authenticum erat, ac etiam à Vercellen. Capitulo approbatum; & transactionem, quæ continebatur in eo, bonæ memoriæ Lucius Papa predecessor noster auctoritate Apostolica confirmarat, sicut per ipsius authenticum apparebat. Quòd autem post tempus transactionis aliquando fuerint fontes impleti, ex ignorantia facti processit; cùm postmodum in Thesauria B. Eusebij instrumentum fuerit transactionis inuentum, cuius tenorem primitus ignorarant. Et quia istud specialiter in illa controuersia fuit antiqua petitum, & omnia remissa fuerant à Casalen. præter tria prædicta, repletio fontium postmodum indebitè facta, non debebat Pacilianen. Ecclesiam ad id præstandum in posterum obligare. Cùm igitur coram Patriarcha predicto, super his fuisset ab vtraque parte diutius litigatum; Idem visis, & auditis allegationibus, & instrumentis, ac depositionibus testium, quos pars vtraque produxit, habito Fratrum suorum, & aliorum iuris peritorum consilio, sic decreuit. Vt Pacilianen. Sacerdos tempore solemnis baptismi cum baptisandis pueris terræ suæ ad Ecclesiam Casalen. accederet, & indifferenter quoscumque pueros baptisaret oblatos. Ordinandi verò de sæpedicta Pacilianen. Ecclesia, per vestram præsententur ad ordines, nisi forte Præpositus qui pro tempore fuerit, aut Capitulum à præsentatione ipsorum callidè se duxerint subtrahendos. Ita tamen quòd Clericus Pacilianen. qui esset ad ordines præsentandus, præsentatorem procurare minimè teneretur. Et si Clericus Casalen. sinè dilatione vellet accedere ad præsentandum eundem, præsentandus cum eo accederet sinè mora; quòd si præsentator ire differret, ordinandus accederet sinè ipso, & vsque ad tempus repræsentationis expectaret eundem. Statuit etiam vt Pacilianen. Clerici in synodo surgerent cùm Casalen. Præposito, starent cum eo quandiu ipse stererit, sicut Clerici Casalen. Chrisma quoque idem Præpositus Pacilianen. Presbyrero baptisanti, sicut alijs Sacerdoribus, faceret ministrari, & celebrato baptismate chrisma, & oleum Sanctum Pacilianen. Clerici de manu Præpositi reciperent sæpedicti. A repletione verò fontium, & alijs quæ à vestra Ecclesia fuerant postulara, Ecclesiam Pacilianen. prorsus absoluit. Proprer quod ab Ecclesia vestra fuit ad sedem Apostolicam appellatum, & eadem prosequente appellationem emissam, bonæ memoriæ Clemens prædecessor noster appellationis causam, Mortarien. Præposito, & Magistro Iacobo Papien. Canonico delegauit. In quorum præsentia partibus constitutis; Magister Garganus Syndicus Pacilianen. Ecclesiæ proposuit coram illis; quòd à præfata sententia ab Ecclesia vestra, nec prima die qua lata fuit coram præfato Iudice viua voce, nec postmodum infra decem dies in scriptis in eius præsentia, extitit appellatum, & appellationem ipsam Ecclesia vestra non fuerat infra tempus legitimum prosecuta. Vnde ab impetitione ipsius, Pacilianen. Ecclesia debebat absolui. Iudices verò prædicti visis, & intellectis rationibus vtriusque partis, &

depositionibus testium prædictorum diligenter inspectis, præfato Magistro præstante corporaliter iuramentum, quòd à præfata sententia, nec prima die, nec infra decem, sicut superiùs est expressum, ab Ecclesia vestra fuerat prouocatum, eundem Magistrum nomine Pacilianen. Ecclesiæ ab impetitione Casalen. Ecclesiæ sententialiter absoluerunt, præfatam diffinitiuam sententiam confirmantes. Cùm igitur sæpedicti Pacilianen. per decennium, & amplius, præfatæ sententiæ paruissent, & postmodum ipsam seruare temeritate propria recusassent. Nos Ecclesię vestræ querela super hoc proposita coram nobis, venerabili Fratri nostro L. Pisan. Archiepiscopo, tunc Vercellen. Electo nostris dedimus litteris in mandatis: vt eos ad obseruationem ipsius sententiæ per censuram Ecclesiasticam, sicut iustum esset, compelleret, appellationis diffugio nonobstante. In cuius præsentia partibus constitutis, G. Syndicus Ecclesiæ vestræ petijt, vt ad præfatam sententiam à prędicto Episcopo promulgatam, & confirmatam per Iudices à sede Apostolica delegatos, sicut per instrumenta publica exinde confecta pleniùs apparebat, faceret executioni mandari. Sed pars altera proposuit ex aduerso, quòd cùm tam diffinitiua sententia, quàm ea quæ lata extiterat pro confirmatione ipsius, sicut nisa est probare per testes, fuerit per appellationem suspensa, præfata diffinitiua non erat executioni mandanda; sed potius de causa ex integro cognoscendum. Cæterùm Ecclesiæ vestræ Syndicus obiectum appellationis inficians, asseruit: quòd si fuisset etiam prouocatum, nihilominus tamen ipsa sententia in rem transierat iudicatã cùm non solùm biennium, sed decennium etiam fuerit à tempore prolationis elapsum. Nec illud debebat obstare, quòd allegauerat pars aduersa; videlicet, quòd lis quę speratur in consistorio principis absque damno moræ manet intacta; eo quòd id locum habet, si postquam ad Principis venit notitiam, causæ tractatum distulerit varijs occupationibus præpeditus. Præterea Syndicus asseruit memoratus, quòd de prædictæ sententiæ viribus non erat ampliùs inquirendum, cùm Clerici Pacilianen. Ecclesiæ proprio motu in omnibus Capitulis paruerint sententiæ memoratæ, quod nisus est testium assertione probare. At Pacilianen. Præpositus id penitus negans, proposuit; quòd hoc verisimile minimè videbatur, cùm semper à longis retrò temporibus in Sabbatho vigilia Paschæ, ac Pentecostes, solemne baptismum Pacilianen. Ecclesia celebrarit, quod & voluit probare per testes. Adiciens quòd & si omnia vera essent, quæ pro vestra Ecclesia fuerant allegata; parti suæ tamen non debebant obesse: cùm Præpositus vester vobis assentientibus super his quæ præfata sententia, vel ratione alia, vestræ competebant Ecclesiæ, transegerit cum eodem: & bonæ memoriæ Celestinus Papa prædecessor noster transactionem super his habitam confirmarit, quasdam litteras nomine ipsius prædecessoris nostri confectas producens in medium, ad suam intentionem fundandum. Ad hoc præfatus syndicus Ecclesiæ vestræ respondit, quòd hoc nec verum erat, nec verisimile videbatur: cùm tempore quo Patriarcha prædictus præfuerat Ecclesiæ Vercellen. plures de Clericis Pacilianen. Ecclesiæ suspensi fuerint, pro eo quòd dictam sententiam non seruarant, & ab eis vsque tunc id non extiterit allegatum; firmiter asseuerans instrumentum super transactione confectum, & præfatas confirmationis litteras esse falsas. Verùm

præfatus Archiepiscopus de litterarum illarũ dubitans falsitate, ipsas examinandas ad nostram præsentiam destinauit, cum suarum testimonio litterarum. Nos igitur litteris ipsis diligenter inspectis ipsi rescripsimus, quòd eas tam ex dictamine, quòd à stilo Cancelariæ nostræ discrepabant omnino, quàm ex bulla quæ fuerat extracta ex litteris alijs, & illis fraudulenter inserta, falsas esse comperimus manifestè. Porro Archiepiscopus memoratus visis, & intellectis his, & alijs quæ hinc inde fuere proposita coram eo, & habito prudentum virorum consilio, super præmissis pronuntiauit, quemadmodum dictus pronuntiauerat Patriarcha, Ecclesiæ vestræ syndicum sententialiter ab impetitione syndici Comunis Pacilianen. absoluens; super eò quod proposuerat, quòd vestra perturbarat Ecclesia quasi possessionem Pacilianen. Communis, super suorum baptismate paruulorum. Licèt autem præfati Pacilianen. à prædicta sententia postmodum appellarint; ijdem tamen appellationem emissam infra biennium persequi non curarunt, & eis non defferentibus pueros suos ad vestram Ecclesiam baptisandos, iuxta quod à Patriarcha, & Archiepiscopo memoratis fuerat sententialiter diffinitum. Nos super hoc Ecclesiæ vestræ querela recepta; venerabili Fratri nostro .. Papien. Episcopo dedimus in mandatis, vt partibus conuocatis causam audiret, & appellatione remota fine causam terminaret. A quo libello sibi oblato Ecclesiæ vestræ syndicus postulauit, vt cùm Commune Pacilianen. pueros suos ad Casalen. Ecclesiam baptisandos contemnerent destinare, ipsos Ecclesiastica censura compelleret, vt tempore solemnis baptismi pueros suos ad eandem Ecclesiam baptisandos transmitterent, vt tenentur. Lite igitur coram eo solemniter contestata; & productis testibus, & exhibitis instrumentis, præfatus Episcopus visis, & intellectis rationibus vtriúsque partis, & habito prudentum virorum consilio, nonobstantibus litteris quas venerabiles Fratres nostri .. Terdonen. & Alexandrin. Episcopi miserunt eidem, quásque sibi Præpositus Pacilianen. Ecclesiæ in die tertio præsentauit, cùm post impetrationem ipsarum, pars Pacilianen. testium depositiones receperit à vestra Ecclesia productorum, & postulatis inducijs, & obtentis, ad faciendos extractus, & super depositionibus testium disputandum sibi sua tradiderit instrumenta, depositiones testium, & extractus, de præfatis litteris non faciens mentionem syndicum Pacilianen. Communis eorum nomine sententialiter condemnauit. Vt de cætero singulis annis tempore solemnis baptismi, videlicet vigilia Paschæ, ac Pentecostes, paruulos suos ad Ecclesiam vestram mitterent baptisandos. Postmodum autem Pacilianen. Præpositus suam nobis querimoniam destinauit; quòd Casalen. Præpositus iniuriabatur eidem super quadam pecuniæ quantitate. Verùm nos dilecto filio Raynerio Subdiacono nostro Asten. Canonico, nostris dedimus litteris in mandatis, vt causam audiret, & appellatione remota, vsuris cessantibus, fine debito terminares. Quibus in eius præsentia constitutis. B. Syndicus Pacilianen. Ecclesiæ oblato libello proposuit coram eo, quòd cùm transactionem habitam inter Magistrum Steph. Ecclesiæ vestræ nomine, & Magistrum Gar. tunc syndicum. Pacilianen. Ecclesiæ super baptismate paruulorum, & capitulis alijs minimè seruaretis, incideratis in pœnam trecentarum librarum Papien. monetæ,

quæ fuerat in compromisso expressa: vnde postulauit instanter, vt vos compellerer ad solutionem eiusdem, repetens nihilominus centum quinquaginta libras Papien. quas præfatus Magister G. nomine Pacilianen. Ecclesiæ dederat Ecclesiæ vestræ, pro bono pacis, & expensis quas fecerat, super præfatis capitulis litigando, & quòd Ecclesia vestra teneretur ad hæc, nisus est probare per testes, & per publicum instrumentum. Syndicus verò Ecclesiæ vestræ proposuit ex aduerso: quòd instrumentum, quod idem exhibuerat, erat falsum, & contractus, qui continebatur in illo, nunquam habitus fuerat inter partes, & si habitus esset non debebat tenere de iure: eò quòd super spiritualibus, quæ remitti non poterant, factus esset. Nec præfatus Magister ad pœnam Ecclesiam vestram quiuierat obligare: nec etiam licitum fuerat super re transigere iudicata. Iudex verò prædictus auditis his, & alijs quæ fuerunt proposita coram eo, & vtriúsque partis rationibus diligenter inspectis, præfatum Ecclesiæ vestræ Syndicum ipsius Ecclesiæ nomine, ab impetitione partis alterius super prædictæ pecuniæ quantitate, per sententiam diffinitiuam absoluit. Verùm procurator prædictus postulauit à nobis, vt præfatas sententias auctoritate dignaremur Apostolica confirmare: ac super præmissis parti aduersæ perpetuum silentium imponentes ipsos nihilominus puniremus, pro eo quòd instrumentis, & litteris pluries in iudicio fuerant vsi falsis, eósque vobis condemnaremus nihilominus in expensis, reuocãdo in irritum, quod Per petracium, & Morandum occasione litterarum falsarum contra Ecclesiam vestram extiterat attentatum. Ad hęc præfati procuratores Pacilianen. responderunt: quòd licèt præfatæ sententiæ latæ fuerint contra eos, ipsi tamen appellarant ab illis, & eædem iniquitatem nihilominus continebant, & de dolo præsumi poterat manifestè, eò quòd contra transactionem extiterant promulgatæ. Vnde petebant easdem auctoritate Apostolica irritari, cùm instrumentum transactionis ipsius, vt falsum non fuerit in iudicio reprobatum. Nihilominus postulantes vt prædictis sententijs nonobstantibus transactionem eandẽ, quæ fuerat pœna pecunaria, & Sacramenti religione firmata faceremus seruari per quam Pacilianen. & eorum Ecclesia ab Ecclesiæ vestræ subiectione reddebantur immunes. Procurator verò vester proposuit ex aduerso; quòd de iuribus sententiarum illarum non erat de cætero inquirendum; cùm in rem iam transierint iudicatam. Et licèt pars aduersa, sicut asserit, à sententia Mortarien. Præpositi, & eius coniudicis appellatit, nihilominus tamen per decennium & amplius ipsi Pacilianen. prefatæ sententię paruerunt: propter quod, & appellationi suæ, ac transactioni, si qua facta extitit, renuntiasse videntur. Præterea cum de instrumento transactionis Archiepiscopus cognouerit memoratus, & eo nonobstante pronuntiauerit contra ipsos, illud meritò præsumitur reprobasse: etsi ab ipsius, vt asserunt, sententia prouocarunt, appellationem tamen infra biennium non fuerunt postmodum prosecuti. Sed sententia præfati Papien. Episcopi eis non licuit appellare. Quia cùm iam secundò appellauerint, sicut dicunt, in eadem causa ipsis prouocare tertiò non licebat contra quos etiam Subdiaconus memoratus, ad quem ipsi nostras litteras impetrarant, super transactione prædicta sententiam promulgauit, ab impetitione ipsorum vestram Ecclesiam absoluendo. Procuratores verò Pacilianen. replicarunt quòd appellationem quam emiserant

à sententia quam præfatus Archiepiscopus tulerat contra eos infra tempus legitimum fuerant prosecuti, sed eodē impediente Archiepiscopo, qui tunc temporis apud sedem Apostolicam morabatur, non potuerunt aliquid impetrare. Vnde quia lis inferri sperabatur in Consistorium Principis, sine damno moræ morabatur intacta, Præterea cùm præsentiam Iudicis formidarent, pro falsitate in iudicio deprehensa, & timor talis existeret, qui cadere poterat in constantem, à prosecutione appellationis ipsius meritò poterant excusari. Ad hæc autem procurator vester respondit, non esse verisimile, quòd infra biennium appellationem prosequi nequiuissent: quia licèt aliquando Princeps extiterit occupatus, non tamen consueuit instantibus iustitiam denegare; nec metum quem ob vitium falsitatis incurrebant allegare valebant, cùm idem huiusmodi incussi sserant sibi metum, nec ex eo erant aliquatenus excusandi, vnde debebant potiùs condemnari. Nos igitur his & alijs diligenter auditis, quæ partes coram nobis proponere voluerunt, de consilio Fratrum nostrorum prædictas sententias, quas manifestè cognouimus esse iustas, decreuimus confirmandas. Nulli ergo omnino hominum &c. si quis autem, &c. vsque, incursurum. Datum Laterani iiij. Non. Ianuarij. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXXXVIII.

EPISCOPO ET.. CVSTODI ARGENTINEN.

Ne vulgaribus iudicijs purgetur Presbyter super heresi.

LICET apud Iudices seculares vulgaria exerceantur iudicia, vt aquæ frigidę, vel ferri candentis, siue duelli: huiusmodi tamen iudicia Ecclesia non admisit; cùm scriptum sit in lege diuina, non tentabis Dominum Deum tuum. Hoc igitur obseruato circa purgationem Reimboldi latoris præsentium, qui super hæretica prauitate asseritur infamatus, taliter procedatis, quòd morbus iste, qui serpit vt cancer, per vestram sollicitudinem circumspectam perfectè curetur: ita quod eum nec iniquum grauet iudicium, nec misericordia dissoluta confundat. Datum Lateran. v. Idus Ianuarij. Pont. N. Anno decimoquarto.

EPISTOLA CXXXIX.

Recipit sub protectionem B. Petri.

P. PRÆPOSITO EBREDVNEN. SVBDIACONO NOSTRO.

CVM à nobis petitur quod iustum est, & honestum &c. vsque, effectum. Ea propter dilecti in Domino filij &c. vsque, inclinati. Personam tuam cum omnibus bonis tam Ecclesiasticis, quàm mundanis, quę impresentiarum rationabiliter possides, aut in futurum iustis modis præstante Domino poteris adipisci, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem Præposituram, & Canonicam Ebredunen. Ecclesiæ cum pertinentijs suis, sicut eas iustè possides, & quietè, auctoritate tibi Apósto-

lica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. vsque nostræ protectionis & confirmationis infringere, vel ei &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. iiij. Idus Ianuarij. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXL.

P. SVBDIACONO NOSTRO PRÆPOSITO, ET CAPITVLO EBREDVNEN.

Collationis ius commune Episcopo, Et Capitulo, propter negligentiam defertur superiori.

POSTVLASTIS per sedem Apostolicam edoceri, vt cùm ad vos simul, & Archiepiscopum vestrum donatio Præbendarum Ecclesiæ vestræ pertineat: vtrum Prebendæ vacantis donatio penes Archiepiscopum ipsum remaneat, si eam infra semestre tempus neglexeritis pariter ordinare. Ad quod vobis breuiter respondemus; quòd cùm vos, & idem Archiepiscopus infra tempus præscriptum negligentes existitis circa collationem vacantium Præbendarum, sicut nec ab illo ad vos, ita nec à vobis ad illum potestas deuoluitur conferendi. Sed secundùm statuta Lateranen. Concilij ad superiorem transit donatio earundem: nisi fortè Archiepiscopus, non vt Prælatus, sed vt Canonicus vobiscum ius habeat conferendi: & in hoc casu si dolosè forsitan impedierit dolus ei suffragari non debet. Datum Lateran. iiij. Ianuarij Pont. Pont. N. Anno decimoquarto.

EPISTOLA CXLI.

ABBATI ET CONVENTVI CORBEIEN.

Confirmat sententiam inter eos, & Aduocatos Betuniæ latam à delegatis.

CVM à nobis petitur quòd iustum est, & honestum &c. vsque, perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postu. &c. vsque, assensu. Sententiam diffinitiuam, quam pro vobis contra nobilem virum Vv. Aduocatum Betuniæ, super quibusdam tallijs, & exactionibus, quas dictus Aduocatus indebitè vestris hominibus imponebat, dilecti filij... S. Martini de Gemellis, & S. Acheloi Abbates, & .. Præcentor Ambianen. à nobis Iudices delegati, exigente iustitia protulerunt, sicut est iusta, nec legitima prouocatione suspensa, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo. vsque, contraire. Siquis autem hoc & vsque, incursurum. Datum Lateran. ij. Kal. Ianuarij. Pont. N. Anno decimoquarto.

EPISTOLA CXLII.

VNIVERSIS EPISCOPIS IN QVORVM EPISCOPATIBVS MALEFACTORES CORBEIEN MONASTERII COMMORANTVR.

Vt malefactores Monasterij Corbeiensis coerceant.

QVANTÒ ampliùs Corbeien. Monasterium ad ius, & proprietatem Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ noscitur pertinere, & specialiùs ad eius curam respicit, & tutelam: tantò ad deffensionem, & conseruationem ipsius propensiori cura nos opportet intendere, & eius iura illibata, & integra conseruare. Inde est, quòd vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus illos Parrochianos vestros, qui possessiones, & bona præfati Monasterij auferre præsumpserint, & ea temerariè molestare, cum omni studeatis diligentia cōuenire: vt & ablata restituant, & ab eorum molestia, & infestatione desistant. Quòd si iuxta commonitionem vestram facere fortè contempserint, eos vsque ad condignam satisfactionem censura Ecclesiastica arceatis. Datum Lateran. iij. non. Decemb. Pont. N. Anno. xiiij.

EPISTOLA CXLIII.

ABBATI ET CONVENTVI S. MAGLORII PARISIEN.

Ne Archidiaconus pro installatione eorum Abbatis quid exigat.

CVM ex iniuncto nobis apostolatus officio Ecclesiarum omnium solicitudinem gerere teneamur: ea corrigere nos opportet, quæ interdum contra sacrorum Canonum sanctiones in eis per ipsarum ministros improuidè attentantur. Sanè audientiam nostram vobis refferentibus est delatum: quòd cùm Abbatem vestrum cōtigit de nouo in sede, prout moris, est collocari, . Archidiaconus Parisien. pro installatione ipsius cētum solidos Parisien. monetæ à vobis nititur extorquere: huiusmodi exactionem in ius annuum conuertendo. Quia igitur talis exactio est rationi contraria, & sanctorum patrum institutionibus inimica: ne id de cætero attententur, auctoritate præsentium districtiùs inhibemus. Nulli ergo &c. vsque nostræ inhibitionis infringere &c. Siquis autem &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. iij. Non Octob. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXLIV.

PRIORI GRANDOMONTEN.

Explicationem quorundam Capitulorum super ipsorum statu confirmat.

CVM quædam Capitula in authentico nostro contenta, per litteras tuas quæ coram nobis recitatæ fuerunt, ad maiorem duxeritis euidentiam exponenda: nos attendentes te illa & intellexisse fideliter, & salubriter explanasse. Deuotioni tuæ præsentium auctoritate, mandamus: quatinus

ipsa secundùm expositionem huiusmodi facias obseruari. Ad maiorem verò cautelam expositiones illas de verbo ad verbum præsenti scripto iussimus annotari, quarum tenor est talis. Quia de pulsatione ad collationem prima fiebat quæstio, taliter videtur determinare priuilegium, quòd Procurator domus secundùm tenorem mandati Apostolici debet propria manu pulsare, cùm in domo præsens fuerit hora statuta à Priore, nisi infirmitas corporis manifesta, vel necessitas ineuitabilis ipsum detinuerit, ne collationi valeat interesse; Si verò interesse nequiuerit, alius Conuersus, quem Prior statuerit, pulset hora statuta: Ita siquidem vt de negligentia iure non valeant reprehendi. Prior autem Clericum instituet, qui Procuratori, vel alteri Conuerso hora statuta precipiat vt pulsetur, vel si Clericus negligens fuerit, hoc idem iniungat alius Clericus loco eius. Per quod manifestè datur intelligi, quòd Clericus auctoritatem habet iniungendi Conuerso, vt pulset hora statuta, vel si fortè hora transierit, & Conuersus tenetur pulsare ad denuntiationem Clerici sine dilatione qualibet, vel quæstione: et si quilibet horum negligens fuerit, vel contemptor de mandato Summi Pontificis tanquam transgressor puniatur. Visitatores computationes audiant de receptis pariter & expensis; eo modo quo prior computationes consueuit audire, quem modum, quamuis satis notus sit vniuersis, planè coram omnibus in Capitulo generali exposuimus; Si Clericis placuerit vt exeant ad laborem, cum Conuersis exeant, & cum eis pariter reuertantur: sed semper Hebdomarius in Cella remaneat, cuius nomine intelligimus, interiorem ambitum, vel clausuram, vel, si clausura non fuerit, loca adiacentia officinis. Si verò Clerici vel conuersi excesserint exeundo, quod intelligimus, si nimis frequenter, & sinè causa honesta, in Capitulo proclamentur à Clerico vel Conuersi, & per Hebdomarium regulariter & rationabiliter iudicentur. Cætera verò expositione aliqua indigere non videntur: cùm mutationes Clericorum, de voluntate Prioris cum consilio Clericorum discretorum fieri debeant, & cùm mutati fuerint, nihil prorsus secum ferre debeant, nisi pannos simplices, nec scripturam, nec quodlibet aliud: nec Conuersi pariter sine speciali permissione, vel mandato Prioris, cùm, sicut apertè sonat priuilegium, nihil sibi proprium debeant vendicare. Quia verò computationis Capitulum, fili Prior, minimè fuit in tuis litteris explanatum, illud nos in alijs litteris nostris pleniùs duximus explanandum. Datum Lateran. iiij. Idus Ianuarij. Pont. N. anno xiiij.

EPISTOLA CXLVI.

PRIORI ET CONVENTVI GRANDIMONTEN.

Super Reformatione ipsius Monasterij.

ENIENTES ad Apostolicam sedem aliqui Clerici de quibusdam Cellis ordinis vestri, nobis proponere curauerunt: quòd in multis statuta vestri ordinis violantur, propter quod scandalum oritur inter Fratres, & rixæ, ac contentiones exinde oriuntur. Nos autem, quia ipsos tu fili Prior, sicut per tuas litteras intimasti, excommunicationis vinculo innodaras, vt super his quæ proponebant meliùs instrui valeremus: eisdē beneficium fecimus absolutionis impendi; mandātes vt eos in locis suis recipi facias.

salua ordinis disciplina. Volentes igitur, vt siqua in Ecclesia vestra corrigenda sunt, in melius corrigantur: venerabili Fratri nostro Archiepiscopo Bituricen. & dilectis filijs.. de Pratea &.. de Varenis Abbatibus Cistercien. ordinis Bituricen. Diœc. dirigimus scripta nostra, vt ad vestram Ecclesiam accedentes, quæ ibidem inuenerint contra regulam deformata, nostra freti auctoritate sublato appellationis obstaculo studeant reformare. Contradictores Censura Ecclesiastica compescendo. Tales itaque vos in his exhibere curetis, quòd zelari meritò videamini vestri ordinis honestatem, & huiusmodi contentiones, & rixę penitus sopiantur: quia seruos Dei non oportet secundùm Apostolum litigare. Illud autem quod in rescripto nostro de computatione annis singulis facienda, conditionaliter dicitur, intelligi volumus absolutè. Nihilominus iniungentes, vt clericus siue laicus de ordine vestro quem constiterit in Canonem latæ sententiæ incidisse, tanquam excōmunicatus ab omnibus euitetur, donec per Hebdomadarium Sacerdotem, vel per te, fili Prior, fuerit absolutus. Datum Later. viiij. Kal. Ianuarij. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXLVI.

Patriarchæ Alexandrin.

Consolatur captiuos Christianos, & concedit vt eorum aliquis in Diaconum ordinetur.

GRATVM gerimus, & acceptum, & fraternitatem tuam dignis in Domino laudibus commendamus, quòd, sicut ex litteris tuis nobis directis accepimus, circa illos, qui Alexandriæ, ac Babiloniæ sunt captiui diligentiam adhibes pij patris, & ad liberationē ipsorum impendis operam diligentem. Et ne periculum negationis incurrant, nobis humiliter supplicasti, vt calamitates eorum, & angustias quas sustinent attendentes, pro liberatione ipsorum, Fratribus Militiæ Templi, & Hospital. necnon Regibus, & Principibus Orientalis Prouinciæ scribere dignaremur. Nos autem qui cum Apostolo dicere possumus: Quis infirmatur, & ego non infirmor, quis scandalisatur, & ego non vror; etsi in tribulationibus eorundem paterno compatiamur affectu, in eo tamen consolationem recipimus, qui secundùm Apostolum Pater misericordiarum, & totius consolationis est Deus, qui nos in omni tribulatione nostra misericorditer consolatur, illud in eis sperantes implendum, quod veritas, quæ mentiri non nouit, in Euangelio protestatur: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur. Sanè habito super hoc cum Fratribus nostris diligenti tractatu, petitionem tam tuam, quàm captiuorum ipsorum, fauore perpendimus Apostolico prosequendam. ven. F. N. Patriarchæ Ierosolimitan. Apostolicæ sedis Legato nostris dantes litteris in mandatis, quatinus ex parte tam nostra, quàm sua, præscriptos Fratres, ac Reges, & Principes in nomine Domini exhortetur, consulendo fideliter, & efficaciter inducendo, vt ad redemptionem illorum per congruam commutationem intendant, & contra persecutores fidei Christianæ, his pro fide Christi potentibus armis

vcantur, quibus vtique Dominus vim suæ virtutis creditur faciliùs impensurus. Cúmque hoc acceptabile opus populus intellexerit Christianus, ad subuentionem eorum liberaliùs suas manus extendat; & nos, si deuotè fuerimus exauditi, debeamus eos in petitionibus suis pleniùs exaudire. Quidquid autem super hoc actum fuerit idem Patriarcha nobis non differat intimare, vt per suam relationem instructi, iuxta quod nobis diuina suggesserit inspiratio, procedamus. Cum igitur tanquam aurum in fornace Dominus suos probet electos, fraternitatem tuam rogandā duximus, & monendā, per Apostolica scripta mandantes: quatinus captiuos ipsos efficaciter exhorteris, vt non deficiant in tribulationibus suis: quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quam in nobis Apostolus asserit reuelandam; & fidelis est Deus, qui eosdem supra id quod possunt tentari minimè patietur, sed faciet cum tentatione prouentum, vt valeant sustinere. Id enim quæ in præsenti sustinent, est vtique momentaneū, sed in eis pondus æternæ gloriæ operatur. Si tamen vsque in finem viriliter in incepto certamine duxerint persistendum, quia si legitimè consumauerint bonum certamen quod hactenus certauerunt, de reliquo ipsis corona iustitiæ reponetur. Quædam autem de ipsis audimus, quæ cum dolore referimus, & pudore: quia ipsi nonnulla, committunt impia, & nefanda, per quæ non solùm diuinam maiestatem offendunt; verùm etiam apud incredulos Christianam religionem infamant: propter quod maximè circa liberationem ipsorū, supernę miserationis reddatur effectus. A quibus tu eos salubribus monitis, & consilijs studeas reuocare, talē te ipsum in seruitute diuina satagens exhibere, vt ab his, qui sunt intus, & ab his, qui sunt foris, bonum habere testimonium merearis. Cæterùm sicut nobis scripsisti, præfati captiui non habent nisi quendam vetulum Sacerdotem, qui eis possit ministrare diuina. Vnde fraternitatem tuam humiliter rogauerunt, vt vnum ex ipsis in Ecclesiasticis ministerijs eruditum in Diaconum promoueres, quod tu sine nostra licentia facere noluisti. Nos autem vt in hoc eorum adimpleas desiderium, suademus, ordinandi eum tibi liberam concedentes auctoritate Apostolica facultatem. Datum Lateran. xv. Kal. Februarij Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXLVII.

PATRIARCHÆ HIEROSOLIMITAN APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO.

Vt hortetur Principes Orientales, ad commutationem Captiuorum Christianorum cum Paganis.

ECEPIMVS litteras doloribus plenas, & miserijs cumulatas, quas Apostlatui nostro miserunt venerabil. Fr. N. Patriarcha Alexandrinus, & qui Alexandriæ sunt captiui ærumnas, & pressuras, quas sustinent exponentes, & postulantes suppliciter cum gemitu, & merore, quatinus ad liberationem eorum misericorditer intendamus. Inducendo Fratres Templi, & Hospital. ac Reges, & Principes Oriental. Prouinciæ, vt per commutationem captiuorum ad liberandum illos, inclinent animos cum effectu. Ne propter acerbitatem pœnarum, quas longo tempore sunt propessi, apostatare cogantur, cùm prompto sint Spiritu parati tantū illis exhibere seruitij, quantum

negationis euadant. Nos autem qui cum Apostolo dicere possumus. Quis infirmatur, &c. In eundem ferè modum, vt in superiori, quæ mittitur Patriarchæ Alexandrino, vsque. Cùm igitur tanquam aurum in fornace Dominus suos probet electos, vniuersitatem vestram monendam duximus, & hortandam, quatinus non deficiatis in tribulationibus vestris, &c. vsque, supernæ miserationis retardatur effectus, à quibus vos sub obtestatione diuini iudicij obsecramus penitus abstinere, ne per vos inter gentes sanctum nomen Domini blasphemetur. Alioquin frustra profectò vel à Deo misericordiam, vel à nobis solatium expectatis. Datum Lateran. xiiij. Kal. Feb. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CXLIX.

MAGISTRO ET FRATRIBVS MILITIÆ CHRISTI IN RIGA.

Differt erectionem Episcopalis sedis, in terris ad fidem reductis.

GRATIAS eximias bonorum omnium referimus largitori, quòd conatus vester contra barbaras nationes inutilis non existit, sed de die in diem in vestris manibus prosperatur; ita vt gressus vestros Domino dirigentes, plures vobis subieceritis ex eisdem, & ad vnum adduxeritis cultum Dei, tecepto baptismatis Sacramento. Verùm dilectus filius... confrater vester lator præsentium à nobis cum instantia postulauit, vt in terris illis quas vobis nuper diuina præeunte clementia subiugastis, dignaremur Episcopum ordinare. Sed preces ipsius, cùm arduum sit negotium, non duximus protinus admittendas: quin potiùs vsque ad tempus expectandum prouidimus opportunum. Vniuersitatem vestram monentes, &exhortantes attentiùs, quatinus in Domino confortemini, & in potentia virtutis ipsius, prælia Domini viriliter pugnaturi. Scientes quòd nostrum vobis non deerit auxilium, in quibus cum Domino viderimus expedire. Datum Lateran. viij. Kal. Februarij. Pont. N. Anno decimoquarto.

EPISTOLA CL.

ABBATI S. VICTORIS PARISIEN.

Priuilegium ipsi datum, absoluendi Scholasticos Parisienses, de violenta manuum in Clericos iniectione, ad peractam alibi violentiam non extenditur.

SICVT ex litteris tuis nuper accepimus, cùm olim ex parte dilectorum filiorum Scholarium Parisien. nobis fuerit humiliter supplicatum, vt cùm interdum eorum aliqui ex mutua iniectione manuum, in Canonem incidant sententiæ promulgatæ, pro qua sinè graui dispendio, & presertim sinè scholastici studij detrimento, non possent ad Apostolicã sedem accedere; super hoc dignaremur eisdem misericorditer prouidere. Nos tibi dedimus in mandatis, vt cùm esses à talibus requisitus, auctoritate nostra suffultus, iuxta formã Ecclesiæ absolutionis eis munus impenderes, & iniungeres ipsis quod huiusmodi consueuit iniungi,

nisi forsan tam grauis esset, & enormis excessus, quòd meritò propter eum deberent ad sedem Apostolicã laborare. Tu verò quorundam consilio asserentium beneficia Principum latissimè fore interpretanda; scholaribus Parisien. qui inciderant in huiusmodi Canonem quocúmque loco, iniciendo temerè manùs in Clericos violentas, iuxta formam præscriptam absolutionis beneficium impendisti. Nos igitur his auditis de tua non potuimus prudentia non mirari, quòd ad sic intelligendum litteras nostras tuum animum inclinasti: cùm in eisdem litteris non dicatur, inciderint, sed, incidant in Canonem sententiæ promulgatæ: vt de illis solis intelligatur scholaribus, qui Parisius existentes huiusmodi cõmittunt excessum. Quocirca præsentium tibi auctoritate mandamus; quatinus scholares illos absoluere de cætero non præsumas, qui alibi quàm Parisius taliter deliquerunt, sciens quòd illi pro absolutis haberi non debent, quos alibi delinquentes quàm Parisius absoluisti: cùm de talibus nullam acceperis potestatem. Datum Lateran. x. Kal. Feb. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CLI.

DECAN. ET CAPITVLO B. ANIANI.

Residere non censetur, qui per dimidium annum ad minus Ecclesiæ non seruit.

SICVT exhibita nobis ex parte vestra petitio declarauit, Ecclesia vestra, occasione cuiusdam consuetudiuis peruersæ ibidem hactenus obseruatæ, debito Canonicorum seruitio sæpius deffraudantur. Cùm enim Ph. quondam Decanus, & Capitulum ipsius Ecclesiæ statuissent, vt illi tantùm præbendarum suarum integrè perciperent redditus, qui assiduum impenderent eidem Ecclesiæ famulatum. Adiungentes insuper, quòd tantùm ille diceretur, & esset assiduus, qui eidem soli Ecclesiæ, Canonici seruitium exhiberet, se seruaturos hæc omnia prestito iuramento firmantes. Nonnulli vestrûm exinde occasione fraudulenter assumpta, cùm extra ciuitatem Aurelianen. frequenter moram faciant longiorem, ita quòd per totum annum continuè, vel interpolatim dierum numero computato, nec etiam per tres menses Ecclesiæ seruiunt memoratæ, integrè fructus suarum percipiunt prebendarum, dicente se, iuxta statutum præfatum, assiduitatem seruitij Ecclesiæ impendisse. Verùm postulastis à nobis vt nulli Canonicorum vestrorum, prebendæ suæ fructus nisi per dimidium annum ad minus, dierum numero interpolatim, vel continuè computato, residentiam in Ecclesia vestra fecerit, persoluatis. Cui etiam nisi matutinalibus horis, vel missarum solemnijs, seu vespertinis laudibus personaliter interfuerit, dies inutiles computentur. Nolentes igitur Ecclesiæ vestræ tantum sustinere grauamen, discretioni vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus; quatinus, id de cætero inter vos firmiter obseruetur. Saluo in omnibus Apostolicæ sedis mandato. Datum Lateran. xiij. Kal. Feb. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CLII.

ABBATI S. SALVATORIS DE BREDA GERUNDEN. DIOECESIS, ET MAGISTRIS VITALI. SUBDIAC. NOSTRO, ET ARNALDO CANONICIS ILERDEN.

Delegat correctionem Monasterij S. Cucufati.

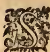
VM B. Monachus Monasterij S. Cucufatis, & procurator Abbatis, & Monachorum eiusdem Monasterij ad nostram præsentiam accessissent, eis dilectum filium nostrum P. titulo S. Ceciliæ Presbyterum Card. concessimus auditorem. Coram quo Monachus proposuit antedictus, quòd cùm ad Venerabiles Fratres nostros .. Gerunden. & .. Vicen. Episcopos, & Sacristam. Gerunden. à nobis litteras impetrassent, vt ipsi ad dictum Monasterium personaliter accedentes ibidem corrigerent, quæ tam in capite, quàm in membris corrigenda viderent. Ipsi accedentes ad locum, & litteris nostris in Conuentus audientia communi perlectis, præstari sibi iuramenta de dicenda veritate, super statu Monasterij exegerunt. Abbas verò, & Monachi, tria obicerunt mendaciter contra ipsum; videlicet quòd excommunicationis vinculo tenebatur, nec super obiectis Abbatem præmonuerat, & Conuentum; & quòd ante præscientiam litterarum suos contra ipsum Nuntios ad nostram præsentiam destinarant; & se ac Monasterium sub nostra protectione ponentes, ne contra ipsos procederent appellarunt. Quorum appellationi cùm vnus eorum, videlicet Vicen. Episcopus detulisset, duo reliqui attendentes appellationem fuisse in litteris nostris inhibitam, in eos, quia iurare nolebant, excommunicationis sententiam protulerunt, ipsos excommunicatos per Venerabilem Fratrem nostrum .. Barchinonen. Episcopum Diœcesanum eorum facientes per Barchinon. Dioc. nuntiari. Deinde sex de Monachis excommunicationis sententiam metuentes, coram prædictis Episcopo, & Sacrista Gerunden. dicto Vicen. Episcopo appellationi interpositæ deferente, de dicenda veritate super statu Monasterij iurauerunt. Quorum aperiri depositiones instanter idem Monachus, & puniri Abbatem, & Monachos, quia excommunicati diuina celebrauerant, postulabat. Procurator verò Abbatis, & Conuentus proposuit ex aduerso; quòd idem Monachus non erat aliquatenus audiendus, cùm propter excessus suos sententiam excommunicationis incurrerit, priùs etiam quàm inquisitionis litteras impetrasset, quòd ipsi Abbas, & Conuentus tunc coram dictis inquisitoribus probauissent, nisi fuisset eis audientia denegata. Ostendebat insuper procurator prædictus, Karissimi in Christo Filij nostri. P. Aragonum Regis Illustris, & Venerabil. Fratris nostri .. Terraconen. Archiepiscopi, & aliorum Episcoporum litteras, qui Monasterium ipsum de hospitalitate, Abbatem verò de honestate vitæ, ac multa prouidentia tam circa spiritualia, quàm temporalia plurimùm commendabant. Idem quóque B. Monachus ab auditore interrogatus eodem, non negauit Abbatem tulisse sententiam excommunicationis in ipsum, licèt eam asseruerit post appellationem ad nos legitimè interpositam, esse latam propter quæ idem procurator postulabat instanter, vt quidquid

à prædictis duobus inquisitoribus, post appellationem ad nos interpositam legitimè factum fuerat, cassaretur. E contra, idem B. Monachus excommunicationem à procuratore Abbatis sibi non posse obici replicabat, cùm idem Abbas triplici esset excommunicationis vinculo innodatus. His igitur omnibus fideliter nobis ab eodem auditore relatis, perlectis quoque attestationibus, & inspectis, quia per eas nihil contra Abbatem efficaciter probabatur. Attendentes quòd inquisitores præfati post appellationem ad nos legitimè interpositam processissent, auctoritate litterarum, quas dictus excommunicatus tacita subripuerat veritate, processum cassauimus eorundem, memoratas attestationes destrui facientes. Verùm ne curam prædicti Monasterij negligere videamur: discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus ad ipsum Monasterium personaliter accedentes, corrigatis appellatione remota, tam in capite, quàm in membris, quæ secundùm Deum, & instituta Canonica ibidem inueneritis corrigenda, & statuatis quod regulare fuerit, & honestum; facientes quod statueritis per censurā Ecclesiasticam firmiter obseruari. Contradictores si qui fuerint, vel rebelles, per censuram eandem sublato appellationis obstaculo compescentes. Ad hæc præfatum Monachum, si absque scandalo fieri poterit faciatis recipi, salua ordinis disciplina in Monasterio antedicto. Alioquin ipsum in alio Monasterio eiusdem ordinis collocetis. Nullis litteris veri. & iustit. preiud. à sede Apostolica impetratis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea &c. vsque, exequantur. Datum Lateran. Kal. Feb. Pont. N. anno xiiij.

EPISTOLA CLIII.

Electo, et Præposito Colocen.

Confirmat à Rege Vngariæ factam Electionem Præpositi Cibiniensis.

SICVT dilectus filius Magister R. nobis exponere procurauit, Karissimus in Christo filius noster Vngariæ Rex illustris, ipsum ad Præposituram Cibinien. duxit Canonicè præsentandum. Verùm quia Præpositura eadem ad nos in spiritualibus nullo pertinet mediante; nobis humiliter supplicauit, vt sibi eam in his quæ ad nos pertinent conferremus. Nos autem quod Per dictum Regem factum Canonicè fuerat approbantes, per Apostolica vobis scripta mandamus, quatinus dictum R. in eandem Præposituram instituere auctoritate Apostolica procuretis. Datum Lateran. xv. Kal. Februarij. Pont. N. anno xiiij.

EPISTOLA CLIV.

Illvstri Regi Castellæ.

Quòd Indulgentiam tribuat Peregrinis ad bellum contra Sarracenos.

CVM personam tuam inter Catholicos Reges speciali diligamus in Domino charitate, in his quæ secundùm Deū requiris à nobis, fauorem tibi Apostolicum libenti animo impartimur. De infortunis ergo quæ nuper serenitati Regiæ acciderunt, paterno tibi condolemus affectu. Et vt fauorē Apostolicum excellentiæ regiæ sentias non deesse, iuxta petitionē tuā, & instantiam

dilecti filij ... Segobien electi Nuntij tui, qui circa promotionē eiusdem negotij extitit sollicitus, & attentus, Archiepiscopis, & Episcopis per regnum Franciæ, ac Prouinciam constitutis, nostris damus litteris in mandatis. Vt subditos suos sedulis exhortationibus moneant, & inducant, in remissionem omnium peccatorum ex parte Dei, & nostra verè pœnitentibus iniungentes, vt cùm Sarracenis in octauis Pentecosten. proximo affuturis campestre bellum indixeris, in hoc tibi necessitatis articulo succurrentes, necessarium impendant auxilium in rebus pariter, & personis, vt per hæc, & alia quæ fecerint cœlestis regni gloriam consequantur. Pari quóque remissione gaudere concedimus, peregrinos qui propria deuotione vndecúmque processerint ad idem opus fideliter exequendum. Monemus igitur serenitatem regiam, & hortamur, quatinus totam spem tuam ponens in Domino Deo tuo, te humilies coram ipso, qui gratiam suam dat humilibus, & reddit retributionem superbis, quia potens est, vt te faciat de inimicis crucis Christi magnificè triumphare. Cæterùm quia nunc ferè totus mundus turbatus est, & positus in maligno, consulimus, & monemus, vt si competentes treugas inueneris, ipsas recipias, donec opportunius tempus adueniat, quo ipsos valeas securiùs expugnare. Datum. Lat. ij. Non. Feb. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CLV.

SENONEN. ARCHIEPISCOPO, ET SVFFRAGANEIS EIVS.

Vt hortetur fideles ad peregrinationem contra Sarracenos in Hispania.

RECEPIMVS litteras dolore plenas, & timore non vacuas, quibus Karissimus in Christo filius noster A. Rex Castellæ illustris significare curauit; quòd Satraceni hoc anno intrantes Hispaniam in multitudine graui, quoddam Castrum Cistercien. ordinis Fratrum, quod Salua, terra vocatur, hostiliter obsederunt: quod bellicis machinis infestantes ad vltimum occuparunt. Attendens ergo præfatus Rex, quòd nisi eis campestri bello fortiter resistatur, ipsi tum propter innumerabilem multitudinem personarum; tum propter irruptionem machinarum durissimam, vniuersas munitiones suæ possent neffandæ subicere ditioni: campestre illis bellum indixit in octauis Pentecosten. proximo affuturis eligens, mori, potiùs quàm Christianæ gentis mala videre. Vnde nobis humiliter supplicauit: quatinus ei necessarium faceremus auxilium impartiri, per Catholicæ fidei professores. Nos igitur pium eius propositum in Domino commendantes; fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus: quatinus subditos vestros sedulis exhortationibus moneatis, in remissionem omnium peccatorum ex parte Dei, & nostra verè pœnitentibus iniungentes; vt ei præscripto termino in hoc necessitatis articulo succurrentes, necessarium impendant auxilium, in rebus pariter, & personis: Vt per hæc, & alia bona quæ fecerint, cælestis regni gloriam consequi mereantur. Pari quoque remissione gaudere concedimus peregrinos, qui propria deuotione, vndecumque processerint ad idem opus fideliter exequendum. Taliter autem studeatis exequi, quod mandamus, vt solicitudo vestra clareat in effectu, nosque deuotionem vestram valeamus meritò commendare. Datum Later. ij. Kal. Feb. Pont. N. Anno xiiij.

Cùm Iacobus, & Marcus viduas Matres haberent; vterque Matrem alterius duxit legitimè in vxorem, & prolem suscepit ex ipsa. Quæris igitur vtrum filius, & filia sic suscepti, possint adinuicem matrimonialiter copulari, Nos autem breuiter respondemus, quòd cùm inter eos consanguinitas primi, & secundi gradus existat, legitimè coniungi non possunt.

EPISTOLA CLVI.

ILLVSTRI REGI VNGARIÆ.

Quòd non potuerit transactionem ab eo inter Archiepiscopos regni sui ex priuilegio sedis Apostolicæ factam, approbare: & nouum Episcopatum in Cibiniensi Præpositura erigere.

ILLA te fili Karissime charitatis prerogatiua diligimus, cùm inter alios mundi Principes, erga personam nostram, & Sacrosanctam Romanam Ecclesiam deuotissimum te sciamus; quòd preces, & petitiones ex parte tua nobis oblatas intendimus libenter admittere, quantum cum nostra possumus honestate. Inde siquidem fuit, quòd venerabilem Fratrem nostrum.. Vesprumien. Episcopum ad sedem Apostolicam accedentem paterna benignitate suscepimus, & quæ tam per eum, quàm per tuas nobis litteras intimasti; pleno concepimus intellectu. Qui denique inter cętera proposuit coram nobis, quòd cùm de pace perpetuò statuenda inter Strigonien. & Colocen. Ecclesias diu fuerit te mediante tractatum, tandem vene. F.N. Strigonien. Archiepiscopus de consensu, & voluntate Suffraganeorum Strigonien Ecclesiæ, videlicet.. Agrien.. Georien. & præfati Vesprumien. Episcoporum ex parte vna: & dilectus filius... Colocen. electus de voluntate Suffraganeorum Colocen. Ecclesiæ Vvaradien., videlicet, Cenadien. Et Vltrasiluan. Episcoporum ex altera in certam formam concordiæ deuenerint, quam per præfatos Georien. & Vesprumien. Episcopos redigi mandauerunt in scriptis. Cùm illam in scriptis redactam in medium produxissent, & super ea fuisset diutius disputatum: tandem ita correcta extitit, & conscripta, quòd eam pars approbauit vtraque, & tam Strigonien. Archiepiscopus, quàm Colocen. Electus, cum Ecclesiarum suarum Suffraganeis, ad Sancta Dei Euangelia iurauerunt, quòd formam pacis, quæ continebatur in illo scripto posito coram eis firmiter, obseruarent, & laborarent ad hoc nihilominus bona fide, vt nos compositionem confirmaremus eandem. P. quoque. Quinque Ecclesien. Præpositus ab Episcopo suo missus pro eo, & Benedictus Præpositus Sancti Thomæ, necnon & Iac. Scholasticus Strigonien. pro Capitulo eiusdem Ecclesiæ, à quo sub debito iuramenti se asseruerint habere mandatum, & Hubaldus Posonien. Præpositus iurauerunt etiam illud idem: pro Colocen. verò Ecclesia Iac. Colocen. & Hosmundus Sancti Laurentij Præpositi præstiterunt consimile iuramentum. Vnde præfatus Episcopus ex parte tua nobis humiliter supplicauit; vt compositionem eandem, quam sigillorum prædictorum electi, & Garadien. Cenadien. Vltrasiluani.. Agrien. & ipsius Vesprumien. Episcoporum, necnon Capitulorum Colocen. & Bachien. nobis exhibuit munimine roboratum, auctoritate dignaremur Apostolica confirmare. Cuius tenor talis est; *In nomine Patris, & filij Spiritus-sancti Amen. Hæc est*

forma pacis inter Strigonien. & Colocen. Archiepiscopos. Prima coronatio Regnum Vngariæ specialiter spectat ad solam Strigonien Ecclesiam: verumtamen si Strigonien. Archiepiscopus non posset, vel malitiosè nollet Regem coronare, vel Strigonien. Ecclesia vacaret; coronet Regem Colocen. nullum ex tali coronatione ius sibi vendicando in prima coronatione. Secunda coronatio ei deinceps æqualiter pertineat ad vtramque. De prouentu monetæ decima pertineat ad Ecclesiam Strigonien. vbicumque in Regno Vngariæ cudatur, quod si cudi desierit generalis moneta totius Vngariç, quicquid loco generalis monetæ successerit, decimam habeat Strigonien. Ecclesia. Strigonien. Archiepiscopus renuntiat omni iurisdictioni, & iuri spirituali, quod habebat vel habere videbatur in Prouincia Colocen. præter decimam monetæ si ibi contingeret fabricari. Iudicium officialium Domus Regiæ, quilibet Episcopus habeat in sua Parrochia. Exhibitio Sacramentorum Regibus, & Reginis, & eorum liberistam ad ipsos Archiepiscopos, quàm ad alios Episcopos in suis Parrochijs pertineat pro voluntate Regis. In omnibus alijs vtrique Ecclesiæ iura sua conseruentur illæsa, & consuetudines antiquæ. Siqua autem priuilegia, vel rescripta quandocumque prolata fuerint, contra hanc formam, vires non habeant, salua in omnibus auctoritate Apostolica; Quòd si Papa non approbauerit, res sit in eo statu, in quo nunc est. Iurauerunt ambo Archiepiscopi, & eorum Suffraganei, qui præsentes erant, necnon & Præpositus. Quinque Ecclesien., qui vice Domini sui Episcopi intererat, necnon & procuratores Capitulorum vtriusque Ecclesiæ, *qui secundùm formam præscriptam bona fide pacem prescriptam obseruabant, & sine fraude ad confirmationem laborabunt.* Cúmque super his cum fratribus nostris deliberare vellemus. Dilecti filij Iac. Scholasticus, & Nicolaus Canonicus præfati Archiepiscopi Nuntij, & M. Thesaurarius & Io.. Archidiaconus Strigonien. procuratores eiusdem loci Capituli petierunt à nobis audientiam sibi dari, qua ipsis de more concessa, Nuntij proposuere prædicti, quòd inter præfatos Archiepiscopum, & Colocen. Electum, & eorum Suffraganeos, talis compositio interuenit. Vt prima Coronatio Regum Vngariæ vbicumque in ipso Regno eos primùm contingeret Coronari, solius Strigonien. Ecclesiæ iuris esset: & monetæ vbicumque cuderentur in Regno, vel illius, quod loco colligeretur monetæ, decima ad eãdem Ecclesiam pertineret. Ac tu, & Karissima in Christo filia.. Vngarorum Regina, per vestras à nobis litteras preteretis; quatinus primam sedem, primámque vocem cum iuribus supradictis, quæ tu, & dicta Regina, necnon & pars Colocen. publicè præfatæ Strigonien. recognouistis Ecclesiæ, ipsi perpetui dignaremur priuilegij munimine roborare. Super alijs verò, de quibus inter eos esse videbatur contentio, propter bonum pacis sic extitit ordinatum. Vt nec Colocen. in Strigonien. Prouincia, nec Strigonien. in Colocen. prçter prædicta sibi iuris aliquid vendicaret auctoritate in omnibus Apostolicæ sedis salua. Ita quòd si hæc non approbarentur à nobis, res in eo statu, in quo tunc fuerat remaneret. Vnde quidquid sit scriptum, vel iuratum esse dicatur, hoc actum & intellectum esse à partibus asserebant, & illud ex parte Archiepiscopi confirmari à nobis suppliciter postulabant: asserentes, sic actum, & intellectum fuisse, idem Archiepiscopus, & præfati Ag. ien. & Geuriē. Episcopi suis litteris declararant Procuratores verò Strigonien. Capituli

propoſuere conſtanter; quòd tam illa compoſitio, quam redactam in ſcriptis præfatus Epiſcopus nobis exhibuit, quàm illa, in quam pręfati Nuntij dixerunt Archiepiſcopum conſenſiſſe, inita fuerat ſinè aſſenſu Capituli, & in enorme diſpendium Strigonien. Eccleſiæ redundabat: vnde contradicentes vtrique, nobis humiliter ſupplicarunt, vt auctoritate Apoſtolica caſſaremus vtramque. Nos igitur attendentes, quòd olim nobis multa precum inſtantia ſupplicaras, vt ſuper iure coronandi Reges Vngariæ, Strigonien. Eccleſiæ priuilegium concedere dignaremur; noſque tuis precibus inclinati, ei ſuper hoc priuilegium conceſſerimus, Fratrum noſtrorum ſubſcriptionibus roboratum. Conſiderantes etiam; quòd ſi poteſtas coronandi Regis Vngariæ penes diuerſas Eccleſias reſideret, toti Regno graue periculum, & hæredibus tuis grande poſſet diſpendium generare. Cùm ſicut pleniùs ipſe noſti, frequenter inter Regum Vngariæ cohæredes, ſuper obtinenda Regni coroną ſcandalum ſit exortum: quod vtique poſſet faciliùs ſuborıri ſi eos diuerſos coronatores contingeret inuenire. Propter contradictiones, & rationes præſcriptas, compoſitionem huiuſmodi non potuimus, ſicut nec debuimus, confirmare. Super Epiſcopatu quoque de nouo creando apud Sibinien. Eccleſiam in Vltraſiluana Diœceſi, quæ Metropoli Colocen. ſubdatur, petitionem Regiam nequimus exaudire; quoniam ſiue Apoſtolicæ ſedi, ſicut tu ipſe firmiter proteſtaris; ſiue Strigonien. Metropoli, ſicut procuratores ipſius fortiter aſſerebāt, Sibinien. Prępoſitura ſit in ſpiritualibus immediatè ſubiecta; id abſque dubio in alterutrius præiudicium redundaret; Sed & quidam, qui ſe nuntium venerabil. Fratris noſtri. Vltraſiluan. Epiſcopi faciebat, contradicebat omnino, grauem, & enormem Vltraſiluan. Epiſcopatus dimunitionem allegans. Serenitatem igitur regiam rogamus monemus, et exhortamur attentiùs: quatinus ad duritiam nobis non imputes, quod compoſitioni prædictæ robur non attribuimus firmitatis; ſed tam prouidentiæ, quàm iuſtitiæ id aſcribas, quibus regni, & hæredum tuorum indemnitatibus duximus præcauendum, & iuris ordinem obſeruandum; cùm omnibus facti ſumus in iuſtitia debitores. Sciturus pro certo, quòd in nullo vmquam à nobis patieris repulſam, in quo quiſquam Principum debeat exaudiri. Datum Lateran. ij. Idus Februarij. Pont. N. Anno xiiij.

Scriptum eſt Capitulo Strigonien. ſuper hoc. In eundem ferè modum. Videlicet: venerabilis Frater noſter Veſprumien. Epiſcopus in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus; quòd cùm de pace perpetuò ſtatuenda; &c. vſque, non potuimus ſicut nec debuimus confirmare.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt Strigonien. Archiepiſcòpo. Venerabil. F. N. Veſprumienſis Epiſcopus in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus, quòd cùm de pace &c. vſque, nec debuimus confirmare.

EPISTOLA CLVII.

SANCTÆ GENOVEFÆ PARISIEN., ET.. BONI RADII CISTERCIEN. ORDINIS, DIOEC. ANTISIODOREN. ABBATIBVS, ET DECAN. AVRELIANEN.

Quia restitutionis petitio generali mandato non comprehenditur, iterum delegat cognitionem læsionis, in distractione bonorum Monasterij de Charitate.

VENIENTES ad Apostolicam sedem I. Syndicus, & quidam Monachi Cluniacien. Cœnobij nobis exponere curauerunt, quòd G. prior, & quidam Monachi Monasterij de Charitate, Abbatis, & Conuentus Cluniacen, ad quod idem Monasterium nullo pertinet mediante, interueniente consensu: absentibus tamen multis ex fratribus de Charitate, quorum intererat, nec vocatis, ac quibusdam contradicentibus, & ad sedem Apostolicam appellantibus ex eisdem, quasdam possessiones, redditus, & alia bona Militiæ Templi Fratribus in grauem ipsius læsionem Monasterij vendiderunt. Vnde nobis Syndicus, & Monachi memorati humiliter supplicarunt, vt vel reuocare contractum eundem in dicti Monasterij præiudicium temerè attentatum, vel restituere in integrum vice minoris idem Monasterium dignaremur. Præsertim cùm Cluniacen. Abbas, Templarijs ipsis restituere solutam ab eis pro prædictis bonis, & possessionibus pecuniam sit paratus. Dicti verò Fratres è contrario responderunt: quòd petentibus ipsis olim contractum venditionis inter ipsos ex parte vna, & Monachos de Charitate ex altera legitimè ac solemniter celebratum auctoritate Apostolica confirmari, tam Abbate, ac Conuentu Cluniacen. quorum ad hoc auctoritas interuenerat, & consensus, quàm Priore, ac Conuentu de Charitate per suas litteras postulantibus; illud idem, quia nobis ad plenum de ipsius contractus meritis, & circunstantijs non liquebat, Venerabili Fratri nostri Parisien. Episcopo, & suis coniudicibus hoc commisimus inquirendum. Facientes in inquisitionis litteris mentionem, de litteris ad Venerabilem Fratrem nostrum Senonen. Archiepiscopum, & coniudices suos super lapsu ipsius Monasterij destinatis: quorum vtrique in executione mandati Apostolici processerunt. Demum partibus in nostra præsentia constitutis, pars Templariorum contractum ipsum confirmari petebat, parte altera multipliciter impugnante contractum. Contra quod fuit ex aduerso responsum, quòd communis iuris remedium super deceptione malitiosè pars altera implorabat, cùm expressè per lationem iudicum, & depositiones testium probaretur, possessiones venditas, diu, & publicè fuisse venales, nec vsque tunc temporis emptores occurrerant, qui tantum pro ipsis possessionibus largirentur. Ipsos quóque Fratres ad emptionem iamdictam sola misericordia, & Monachorum illorum preces, non cupiditas induxerunt. Probatum etiam esse asserebant legitimè dicti Fratres: quòd venditionis tempore Monasterium de Charitate tanto debito premebatur: quòd de omnibus mobilibus pars vicesma non potuisset exolui in debitorum solutionem conuersam illam totam pecuniam

asserentes; ex cuius accelerata solutione vsque ad summam trium milium librarum, & vltra, Monachis de Charitate à creditoribus est remissum. Proponentes insuper, quòd venditionis rescissio non expediebat Ecclesiæ memoratæ, cùm vix posset tanta pecunia sinè maiori grauamine ipsius Ecclesiæ inueniri. Adiciebat præterea, quòd Monachi restitutionis beneficium ex eo implorare non poterant: cùm super hoc mandatum non receperint speciale; quia secundùm legitimas sanctiones, petitio restitutionis in integrum iure minoris, mādato non concluditur generali. Nos igitur intellectis, quæ partes voluerunt proponere coram nobis, quia de præmissis nobis non potuit fieri plena fides. Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatinus diligenter auditis, quæ partes infra quatuor menses à primæ citationis edicto, coram vobis duxerint proponenda, si sufficienter ostensum, quòd ex ipsa venditione Monasterium de Charitate sit enormiter lesum, vos ipsum restituentes vice minoris, venditionis contractum legitimè rescindatis. Ita quòd pretium absque Templariorum grauamine restituatur, eisdem secundùm terminos, quibus ipsi pecuniam persoluerunt, & de melioratione, siqua forsan apparuerit, facta per illos eis congruè satisfiat, prouiso prudenter, ne pro inuenienda pecunia eædem possessiones, vel aliæ distrahantur, ac recipiatur pecunia sub voragine vsurarum, ne fortè residuum Locustæ comedat Brucus, & vnde crederetur adhiberi remedium, inde periculum incurratur. Alioquin præscriptum venditionis contractum ratum, & firmū faciatis haberi. Contradictores, siqui fuerint, per censurā Ecclesiasticā, sublato appellationis obstaculo, compescentes. Testes autem qui fuerint nominati tam Monachi, quàm Templarij, & alij, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per districtionem eandem appellatione remota cogatis veritati testimonium perhibere. Nullis litteris obstantibus, siquæ apparuerint, præter assensum partium à sede Apostolica impetratæ. Quòd si non omnes his exequendis &c. duo vestrum &c. vsque, exequantur. Datum Lateran. xv. Kal. Martij. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CLVII.

AVRELIANEN. ET ANTISIODOREN. EPISCOPIS, ET MAGISTRO VV. DE VIENNA CANONICO ANTISIODOREN.

Damnanda Beneficiorum superfluitas, at non semper pluralitas.

INTELLECTA ratione, quam nobis Venerabil. F.N. Remen. Archiepiscopus, & eius condelegati miserunt, super controuersia, quæ de prebenda Trecen. Ecclesiæ vertitur, inter. Ven. F.N. Trecen Episcopum, & dilectum filium Cancellarium Senonen. non duximus eidem Episcopo aliud rescribendum. Nisi quòd idem Episcopus diligenter aduertat, qua ratione sustinere possemus: vt ipse aliquod Ecclesiasticum beneficium cuiquam de cætero personæ concedat plura beneficia obtinenti; si propterea nolit ad mandatum nostrum præfato Cellarario in Ecclesia sua cōferre prebendam, quia plura dinoscitur beneficia obtinere. Licèt enim circa eādem personam beneficiorum sit semper superfluitas improbanda; nonnumquam tamen est tolleranda pluralitas statu personæ prouida consideratione pensato. Quare idem prudenter

attendat, vtrùm magis expediat, vt eidē Cellarario ex mandato nostro liberalitatem exhibeat conferendo prebendam, quàm ex suo iudicio necessitatem incurrat, vt vltra non possit alicui plura beneficia obtinenti Ecclesiasticum beneficium elargiri. Nisi fuerit sufficienter ostensum; quòd ipse superflua beneficia secundùm suum statum possideat. Quòd ex eo forsan non poterit ostendi de facili; quoniam etsi plures prebendas obtineat, ipse tamen penè nullam habere proponitur, cuius prouentus liberè possit percipere, nisi residentiam in ea faciat personalem. Et ex hoc fortassis pendet iudicium, vtrùm & pro Trecen. prebenda condignè recompensatum extiterit in prebenda Remen. Quidquid ergo super his duxerit faciendum, nobis infra tres menses post susceptionem litterarum nostrarum absque dilatione rescribat. Ideóque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatinus dictum Episcopum ad hoc moneatis attentiùs, & efficaciter inducatis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c. vsque, exequantur. Datum Lateran. xv. Kal. Martij. Pont. N. Anno xiiij.

EPISTOLA CLIX.

Gebennen. Episcopo.

Respondet diuersis iuris articulis super quibus consultus fuerat.

VA nos duxit fraternitas consulendos, vtrùm illorum sufficiat testimonium ad matrimonium dirimendum, qui consanguinitatis gradus ab Auunculo, & Nepote, videlicet, Fratris filio, vel Sororis, cum de fratribus, vel superioribus nihil nouerint, vel audierint, inceperint computare. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus: quòd cùm coniugium multum fauoris obtineat, testes qui ad diuortium celebrandum producti consanguinitatis computant gradus, à stipite debent incipere; id est, à parentibus, vel germanis, & sic per ordinem distinguere gradus nominibus proprij, vel æquipollentibus indicijs designando personas. Præsertim cùm sæpius testimonium perhibeant de auditu, quod quia minùs est validum, non est in articulo huiuscemodi nimiùm laxanda facultas: cùm qua ratione computationem inciperent à secundo, eadem ab vlterioribus possent gradibus inchoare. Consequenter autem quæsisti; vt cùm quidam mulierem quandam aliter inducere nequiuisset, vt sibi comisceretur carnaliter, nisi desponsaret eandem, nulla solemnitate adhibita, vel alicuius præsentia, dixit illi; te Ioannes desponsat, cùm ipse Ioannes minimè vocaretur, sed finxit se vocari Ioannem, non credens esse coniugium, eò quòd ipse non vocaretur hoc nomine, nec haberet propositum contrahendi, sed copulam tantùm extorquendi carnalem. Vtrùm inter predictos sit matrimonium celebratum, cùm mulier consenserit, & consentiat in eundem, & ille dissenserit, & dissentiat; nec aliud quicquam egerit quàm quòd superiùs est expressum, nisi quòd cognouit eandem. Super quo fraternitati tuæ taliter respondemus; quòd cùm præfatus vir dictam desponsauit mulierem, in propria quidem persona et si sub nomine alieno, quo tamen vocari se finxit, & inter eos carnalis sit copula subsequuta, videretur fortè pro coniugio præsumendum; nisi tu nobis expressè scripsisses, quòd ille

nec proposuit, nec consensit, illam ducere in vxorem: quod qualiter tibi constiterit non videmus. Nos tamen quid iuris sit rescribentes, hoc dicimus, quòd si res ita se habuerit, videlicet quod ille nec proposuit eam ducere in vxorem, nec vnquam consensit inter prædictas personas, non deberet ex illo facto coniugium iudicari: cùm in eo nec substantia coniugalis contractus, nec etiam forma contrahendi coniugij valeat inueniri; quoniam ex altera parte dolus solummodò, affuit, & deffuit omnino consensus, sinè quo cætera nequeunt fœdus perficere coniugale. Tertiò quæsiuisti per sedem Apostolicam explicari, quid sit de quodam Monacho sentiendum, qui credens se posse mulierem quandam à gutturis tumore curare, vt Chirurgicus, cum ferro tumorem illum aperuit. Et cùm tumor ille aliquantulum resedisset, Monachus ipse mulieri præcepit, ne se vento exponeret vllo modo, ne fortè ventus gutturis apertionem subintrans, sibi causam mortis inferret. Sed mulier eius mandato contempto, dum messes colligeret, vento exposuit se incautè, & sic per apertionem gutturis, sanguis multus effluxit, & mulier diem finiuit extremum: quæ tamen confessa est, quòd quia vento exposuit semetipsam, ipsa sibi dederat causam mortis, vtrùm videlicet, cum prædictus Monachus sit Sacerdos, liceat ei Sacerdotale officium exercere. Nos ergo tibi taliter respondemus: quòd licèt Monachus ipse deliquerit, alienum officium vsurpando quod sibi minimè congruebat, si tamen causa pietatis, & non cupiditatis id egit, & peritus erat in exercitio Chirurgiæ, omnémque studuit diligentiam, quam debuit adhibere; nec est ex eo quod per culpam mulieris contra consilium eius accidit, adeò reprobandus, quin post satisfactionem condignam, cum eo misericorditer agi possit, vt diuina valeat celebrare: alioquin interdicenda est ei Sacerdotalis ordinis executio de rigore. Ad vltimum ex parte tua fuit propositum coram nobis, quòd quidam scholaris metuens, ne latrones in hospitio suo essent, paruo assumpto gladio vt ignem quæreret de stratu surrexit, & cùm venisset ad ostium, ignarus reperit ibi furem, qui cum scholari incipiens colluctari, non solum ipsum scholarem prostrauit ad terram, verùm etiam penè ad mortem vulnerauit eundem. Scholaris verò prouocatus ab illo, vim vi incontinenti repellens, extorto latroni gladio, eundem seruato iuris moderamine repercussit, qui perterritus fugam quàm citò potuit maturauit. Mane itaque lucescente conscholares latronem quæsierunt eundem, quem vulneratum inuentum potestati Vincentiæ tradiderunt: coram qua constanter negauit, quòd præmissa minimè perpetrarat. Verùm præfata potestas ad eundem scholarem suos nuntios destinauit, vt exponeret si qua sciret de fure prædicto, vel traderet intersignia, qui cultellum quem ipsi latroni abstulerant, & sotulares ab eodem in ipsius domo dimissos, quos abstraxerat sibi ne pedum strepitus audiretur, nuntijs tradidit memoratis, super eodem facto se nihil amplius intromittens. Potestas itaque receptis talibus intersignijs, latronem apparitoribus suis tradidit puniendum, qui sibi amputarunt virilia, & oculos eruerunt. Latro se ad quoddam Cœnobium transtulit, & ibi per triduum ira & dolore commotus, nec potum sumpsit, nec cibum, & sic de medio est subtractus. Vnde per nostrum postulas oraculum edoceri, vtrùm præfatus scholaris ad sacros ordines valeat promoueri. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd si præfatus scholaris dignis meritis adiuuatur, propter

scriptum euentum, à susceptione sacrorum ordinum nullatenus est arcendus. Datum Lateran. Idus Feb. Pont. N. Anno xiiij.

Hic scriptæ erant duæ Epistolæ Lingonensi Capitulo scriptæ, quæ rectiùs libro sequenti suo loco repositæ sunt.

EPISTOLA VLTIMA.

EPISCOPO, ET DIL. FIL. CANONICIS PARMEN.

Vt conferant Præbendam collationi P P. reseruatam.

GRATVM gerimus, & acceptum, quòd sicut tu Frater Episcope per tuas nobis litteras intimasti, bonæ memoriæ G. Albanen. Electus Apostolicæ sedis Legatus, auctoritate legationis qua fungebatur tam suæ, quàm nostræ donationi, collationem primæ Præbendæ in Parmen. Ecclesia vacaturæ, vobis filij Canonici consentientibus reseruauit. Iniungens vobis primitus viua voce, & mandans suis litteris subsequenter, quòd ipsam præbendam, cùm eam vacare contingeret G. Clerico nato. G. quondam Germani sui, cui mores laudabiles, ac scientia suffragantur, duceretis liberè assignandam. Propter quod, tu Frater Episcope, nobis supplicasti humiliter per easdem, vt Præbendam eandem dicto Clerico de benignitate sedis Apostolicæ concedere dignaremur. Nos igitur vestram diligentiam commendantes, & volentes etiam præfati electi super hoc statutum firmiter obseruari, vniuersitati vestræ præsentium auctoritate mandamus, quatinus primam Præbendam in vestra Ecclesia vacaturam, donationi nostræ reseruare curetis, personæ idoneæ conferendam. Datum Lateran. xvj. Kal. Martij. Pont. N. Anno xiiij.

Explicit liber secundus.

INNOCENTII III. PONTIFICIS MAXIMI EPISTOLARVM LIBER III.

REGESTI DECIMVS-QVINTVS *Anni Pontificatus XV.*

EPISTOLA PRIMA.

CAPITVLO LINGONEN.

Alienatæ ab Episcopo Ecclesiæ possessiones vindicentur.

D hoc sumus disponte Domino in plenitudinem potestatis assumpti, vt si quam ab his qui sunt in partem sollicitudinis euocati, in Ecclesiarum suarum dispendium quicquam perperam fuerit attentatum, per sollicitudinis nostræ studium emendetur, & precaueatur indemnitatibus earundem. Cùm igitur, sicut vobis intimantibus nostro est Apostolatui reseratum, quædam possessiones Ecclesiæ vestræ, ab Episcopis qui pro tempore præfuerunt eidem, alienatæ sint vobis penitus inconsultis. Nos eidem Ecclesiæ paterna volentes sollicitudine prouidere, auctoritate vobis præsentium indulgemus: quatinus possessiones ipsius Ecclesiæ, quas sinè assensu vestro alienare dicti Episcopi præsumpserunt, ad ius & proprietatem illius legitimè reuocetis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc, vsque, incursurum. Datum Lateran. vij. Kal. Martij. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA II.

CAPITVLO LINGONEN.

Irritam dicit electionem Decani.

VM causam quæ vertebatur inter dilectum filium H. Cantorem Eduen. & H. Baren. Archidiac. super Decanatu Ecclesiæ vestræ, ad quem fuerat electus vterque. Dilectis filijs Decan. & Magistris Vv. de Vienna, & Iac. de Tornodoro Canonicis Antisiodoren. commiseramus fine debito terminandam. Ipsi cognitis causæ meritis, de iuris peritorum consilio, electionem vtrámque sententialiter cassauerunt. Verùm Cantor præfatus, qui ante prolationem sententiæ appellarat ad Apostolicam sedem accedens, à nobis audientiam petijt sibi dari; quam cùm ei duxerimus concedendam. Dilectus filius Magister Hug. Canonicus vester in nostra præsentia constitutus, licèt procurator non esset, quòd tamen de parte altera fuerat, se opponens eidem, sententiam nobis exhibuit cum actis iudicij à præfatis iudicibus promulgatã. Nos igitur auditis quæ dictus Cantor proposuit coram nobis, cassationem electionis ipsius, iustam esse cognouimus, & ideo ipsam aucto itate duximus Apostolica confirmandam. Dat. Lateran. vij. Kal. Martij. Pont. N. Anno decimo quinto.

EPISTOLA III.

MAGDEBVRGENSI ET MAGVNTINO ARCHIEPISCOPIS, ET EORVM SVFFRAGANEIS.

Contra Vvaldemarum intrusum Bremensem.

ICVT venerabil. F.N. Osnaburgen. Episcopus Bremen. electus nobis intimare curauit, Vvaldemarus cùm in profundum iam deuenerit peccatorum, contemnit, & non solùm non adicit vt resurgat; verùm etiam tanquam si ex adipe prodeat eius iniquitas, aduersus Romanam Ecclesiam supplantationes exampliat, & grauiores quàm hactenus præsumptiones intentat, vt in die iræ accumulans iram sibi damnabili gladio perdatur illius, cuius misericordi fuerat studio à durissimi damnatione carceris liberatus. Ponens enim, inductus in Bremam per nobil. viri... Saxoniæ Ducis potentiam, tanquam ab Aquilone in Bremen Ecclesia sedem suam, ac sedens super eam, velut super plumbi talentum, sedet iniquitas; præter administrationem quam in eadem Ecclesia tàm in spiritualibus, quàm temporalibus sibi damnabiliter vsurpauit, ad Ecclesias, & Clericos in reprobum sensum datus manus extendit, ipsorum bona præsumptuosis ausibus occupans, ac diuidens inter laicos, & dispergens; de quorum confidens violentia, facilis est ad scelera, nec quid faciat abhorrescit. Expulsis etenim quibusdã Canonicis, & alijs Bremen

Clericis, ab eorum Ecclesijs, & prebendis, ipsas præbendas, & Ecclesias de facto, cum de iure non potuerit, quibusdam fautoribus suis contulit, vt eos habeant in malefactis participes, quos habet in errore fautores. Licèt autem in Vvaldemar. eundem, per te Frater Magdeburgen. & Venerabiles Fratres nostros, tuos, & Bremen. Ecclesiæ Suffraganeos, necnon & per prædictum Osnaburgen. & Monasterien. Episcopos, anathematis vniculo innodatum, depositionis, & degradationis sententia fuerit auctoritate Apostolica promulgata. Ipse tamen, qui sub tanta manus diuinæ potentia, humiliari debuerat, cornua elationis assumens in eadem pertinaciter persistit, sententia, & eam quam saltem timere debuerat vilipendit. Cuius exemplo... Decanus, & quidam alij Sacerdotes Bremen. & Clerici latam in eos super beneficiorum perceptione suspensionis sententiam, communicabant eidem, improuidè contemnentes, ei comunicate non desinunt, ipsúmque fouere in sua nequitia non desistunt. Ne igitur idem Vv. & fautores ipsius plenè valeant de sua nequitia gloriari; fraternitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus: quatinus in eos latas sententias, singulis diebus Dominicis, & festiuis, per vestras Ecclesias innouetis, & faciatis per vestras Diœceses innouari. Datum Lateran. iij. Kal. Martij. Pont. N. Anno xv.

In eundem ferè modum, scriptum est Padeburnen. Minden. Verden. & Halbestaden. Episcopis, & dilectis filijs Corbien. & de Campo Sanctæ Mariæ Abbatibus Monasterien. & Padeburnen. Diœcesum. Vsque, plenè valeant de sua nequitia gloriari: Discretioni vestræ per Apostolica scripta mãdamus; quatinus infra duos menses post receptionem præsentium, ad Bremen. Ciuitatem personaliter accedentes, siue omnes simul, siue singuli, latas in dictum Vvaldemarum, & fautores suos sententias publicè innouetis ibidem, & mandetis per totam Bremen. Prouinciam innouari. Datum Lateran. iij. Kal. Martij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA IV.

Episcopo et Capitvlo Pictaven.

Confirmat compositionem in curia Romanam facta, eos inter, & Monachos Monasterij noui, super ipsius subiectione.

Avsam quæ vertebatur inter vos ex parte vna, & dilectos filios Cluniacen. & Monasterij noui Pictauen. Abbates, & Conuentus ex altera; super exemptione Monasterij noui Pictauen. diuersis iudicibus nos recolimus commisisse. Super qua licèt diuersis temporibus fuerit multipliciter laboratum, testes tamen ex mandato nostro ab vtraque parte recepti fuerunt, & demum depositiones eorundem apud sedem Apostolicam publicatæ. Verùm quia pars Monasterij noui priuilegia sua tunc præ manibus non habebat, partibus postmodum nostris dedimus litteris in mandatis: vt super eadem causa munitæ priuilegijs, & alijs rationibus, quæ ad ipsius decisionem spectabant, per se, vel sufficientes procuratores in Festo B. Martini proximè præterito nostro se conspectui præsentarent, tam super prædicta causa, quàm super alijs articulis æquitatis iudicium, dante Domino, recepturæ. Demum igitur dilectis filijs Magistro Ioanne, & Hugon. Canonico Sanctæ Radegundis Pictauen. vestris, & Petro Salatiele, ac Io. Mona-

chis prædictorum Cluniacen. & Monaſterij noui Abbatum, & Conuentuum procuratoribus in noſtra præſentia conſtitutis, audiuimus diligenter quæ voluerunt proponere coram nobis. Et cùm hinc inde ſuper præmiſſis fuiſſet diutiùs diſputatum, tandem idem negotium de conſenſu partium nobis mediantibus taliter eſt ſopitum. Quòd dicti Abbas, & Conuentus Monaſterij noui, vt Pictauen. Epiſcopus fauorabilior ſit eis, & efficacior ad iuſtitiam de ſuis malefactoribus faciendam; ſemel in anno per diem vnum cum moderato equitaturarum numero, prout in Lateranen. Concilio eſt ſtatutum, eundem exhibeant, & procurent. In cæteris verò idem Monaſterium abiens, iuriſdictione ſit liberum, & exemptum. Niſi quòd chriſma, oleum ſanctum, conſecrationes altarium, dedicationes Baſilicarum, ordinationes Monachorum, ſeu Clericorum, qui ad ſacros ordines fuerint promouendi: necnon & benedictionem Abbatis ſinè profeſſione aliqua recipiant ab Epiſcopo memorato, ſiquidem Catholicus fuerit, & gratiam Apoſtolicæ ſedis habuerit, ac ea ipſis gratis, & ſinè prauitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin liceat eis quemcúmque maluerint Catholicum adire antiſtitem, gratiam, & communionem Apoſtolicæ ſedis habentem, qui noſtra fretus auctoritate, ipſis quod poſtulatur impendat, ſicut in authenticis priuilegijs continetur, quæ nos ipſi perſpeximus, & examinauimus diligenter. Cùm autem Pictauen. Epiſcopus in Ciuitate Pictauen. generale poſuerit interdictũ, ijdem illud ſeruabunt; ita quòd illo durante non celebrabunt diuina, niſi clauſis ianuis, non pulſatis Campanis, ſuppreſſa voce, interdictis, & excommunicatis excluſis, quos cautè vitare curabunt. Ad Synodum quóque Pictauen. Epiſcopi, Abbas Monaſterij noui ſecundùm generalem conſuetudinem regionis accedet, ratione Capellarum, vel Eccleſiarum ſuarum, quæ ipſi Epiſcopo ſunt ſubiectæ. Sed ſi forſitan Capellani ea quæ ſtatuta fuerint in Synodo, neglexerint, aut contempſerint obſeruare, non in Abbatem, vel Monaſterium, ſed in ipſos Capellanos Epiſcopus poterit Canonicam exercere cenſuram. Ne igitur quod nobis mediantibus eſt ſtatutum, valeat ab aliquo temerè violari; illud auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. vj. Kal. Martij Pont. N. Anno xv.

In eundem modum ſcriptum eſt Cluniacen. & Monaſterij noui Pictauen. Abbatibus, & Conuentibus. Cauſam quæ vertebatur &c. vſque in finem.

In eundem modum ſcriptum eſt ſuper hoc.. Abbati S. Sulpicij Decan. & Archidiac. Bituricen. Cauſam quæ vertebatur &c. vſque, ab aliquo temerè violari. Diſ. veſ. per Apoſ. ſcrip. præci. mandamus: quatinus id obſeruari, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita firmiter faciatis. Contradictores cenſura ſimili compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. vſque, exequantur. Datum Lateran. vj. Kal. Martij. Pont. N. Anno. xv.

EPISTOLA V.

ELECTO ET MONACHIS SANCTÆ MARIÆ DE PEROALLO.

Confirmat & recipit sub protect. B. Petri eorum Monasterium.

VM à nobis petitur &c. vsque, perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, personas, & Monasterium vestrum cum omnibus bonis, quæ impræsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum iustis modis, præstante Domino poterit adipisci, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Libertates præterea, & immunitates, quas venerabil. F. N. Episcopus Terdonen. cum Capituli sui assensu, prouida vobis deliberatione concessit, ratas habemus, & eas illibatas decernimus permanere. Nulli ergo omnino hominum &c. vsque, hanc paginam nostræ protectionis, & constitutionis infringere, vel ei &c. Siquis autem hoc &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. v. Kal. Martij. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA VI.

G. DE VALLIBVS. MAGISTRO. G. ET P. DE FIMIIS, CANONICIS LAVDVNEN.

Clausula, si ita est, rescripto apposita, ad omnia rescripti refertur.

LIM ex litteris dilectorum filiorum.. Sancti Nicasij. Remen. Signian. &.. & Vallis Regiæ Abbatum, nostris fuit auribus intimatum: quòd cùm ad eos semel, & iterum à nobis litteræ processissent super eo videlicet: quòd R. Clericus S. Remigij Remen. Parrochiam de Salice S. Remigij, quam R. de Crun. Clericus sibi per interpositam personam ab Abbate S. Remigij collatam fuisse proposuit, detinebat. Ipsi partes semel secundò, & tertiò citauerunt, & dictum R. de Sancto Remigio, quia citatus pluries comparere noluit per se, vel responsalem aliquem coram eis, excommunicationis vinculo innodantes, fecerunt fructus ipsius Parrochiæ sequestrari. Cúmque postmodum idem R. accedens ad eos, se iuri promiserit pariturum, ac obtinuerit se absolui, ipsi absolutionis ei litteras concedentes, diem in eis assignarunt, & locum, quibus coram eis quod promiserat adimpleret. Qui diem & locum ex litteris illis radens, in loco rasuræ rescripsit, quòd ipsi ei sequestratos fructus exhiberi mandabant, quod demum coram duobus eorum, tertio sui absentiam excusante, per litteras est confessus. Nos igitur cùm tantæ temeritatis excessus falsitatis scrupulo non careret, vobis dedimus in mandatis; vt si res taliter se haberet, ipsi præsumptori super dicta Parrochia perpetuum silentium imponentes, prefato R. de Crun. Clerico assignaretis eandem, cum fructibus sequestratis. Verùm sicut vos filij S. & P. per vestras nobis litteras intimastis, cùm dictus R. de Cruneio rasuram præfatam coram vobis per testes idoneos probauisset, & ob hoc postulasset sibi dictam Ecclesiam assignari. Vos vtrùm clausula illa, si est ita, de omnibus superioribus, an de articulo tantùm

rasuræ deberet intelligi dubitantes, in negotio ipso procedere vlteriùs distulistis. Eligentes secundùm hoc potiùs Apostolicæ sedis oraculum implorare, quàm aliquid temerè diffinire. Nos ergo diligentiam vestram in Domino commendantes, taliter duximus respondendum: quòd clausula illa debeat ad omnia superiora referri, ad hoc vt ipsi præfata Ecclesia conferatur. Quia licèt vitium falsitatis ad imponendum illi perpetuum silentium super Ecclesia ipsa sufficiat, qui falsitatem huiusmodi perpetrarat; non tamen propter hoc eadem Ecclesia est aduersario assignanda; nisi super alijs facta fuerit plena fides. Datum Later. vj. Non. Martij. Pont. N. anno. xv.

EPISTOLA VII.

COLOCEN. ELECTO, ET SOKSARDIEN. ET DE SEKVDVVOR. CISTERCIEN. ORDINIS ABBATIBVS, QVINQVE ECCLESIEN. DIOECESIS.

Dirimit litem super varijs iuribus, inter Episcopum Vesprimiensem, & Abbatem S. Martini de Pannonia, & super alijs delegat.

VENIENTES ad presentiam nostram dilectus filius... Abbas S. Martini de Pannonia, sua nobis conquestione monstrauit, quòd Venerabil. Frat. N. Vesprimen. Episcopus conditionales homines, qui certa ei seruitia exhibent, eximit à præstatione integra decimarum, & eos, cùm iurisdictionem in ipsos habeat, ad soluendas integrè sibi prædictas decimas, & ad satisfaciendum congruè de subtractis, Pontificali auctoritate non cogit; præstare sibi recusans consilium, & auxilium in expensis, & alijs, contra siluestres homines in extremis prædictæ Parrochiæ finibus commorantes, qui se à solutione subtrahunt decimarum. Quare humiliter postulabat, vt ne id de cætero idem Episcopus attentaret, iniungere sibi auctoritate Apostolica dignaremur. Petebat insuper, quòd idem Episcopus Sacerdotibus illius Parrochiæ inhiberet, ne quosdam homines, sibi prout tenentur decimas non soluentes, seruili conditione falsò ad suam excusationem obiecta, & ne pulsatores, & exequiales in eodem articulo delinquentes, recipiant ad diuina, vel ab eis percipiant partem aliquam decimarum, ipsi de subtractis satisfactionem congruam impendentes. Humiliter supplicans, vt hoc per delegatos à nobis Iudices fieri mandaremus, si dictus Episcopus id efficere non curaret, compellentes eundem ad satisfactionem congruam prædictorum, si auctoritate suæ dicti Capellani hoc præsumeret attentare. Postulabat præterea, quòd idem Episcopus Parrochianos Capellarum suarum in iure spirituali, & quarta decimarum recipi ad capellas alias non permittat; satisfaciens de subtractis eidem, si aliquid est in hoc hactenus ipsius auctoritate præsumptum. Alioquin à suis sibi faciat Capellanis super his satisfactionem congruam exhiberi: Et ne de Parrochianis dubitatio aliqua oriretur, sic petijt distinguendo. Vt Parrochianos de villis Fayz, & de Gurbei; à Capella Thapey, non subtrahat Episcopus memoratus. Parrochianos autem de prædio Dominici de Mogh. & de Vduuornicis Regis, & de villa illorum, qui dant Regi Martium à Capella de Porcorum

custodia non subducat. Inhibens Sacerdotibus ne recipiant Capetias aliquas, vel Cubulos vini, à Regis, vel Reginæ Conditionalibus, qui vulgò Regales serui vocantur, ab ipso ea recipi permittentes. Cogens insuper Regis Sagittarios, & Bissenos ad decimas integrè persoluendas. Petijt etiam postmodum, & humiliter postulauit, vt memoratus Episcopus non impediat, vel faciat impediri, quò minùs omnes qui in Simigien. Parrochia, vel Comitatu consistunt, de omnibus quæ possident, & decimas integras sibi soluant, sicut plenè in priuilegijs felicis memoriæ Paschalis Papæ, & S. Regis Stephani continetur. Præfatus verò Episcopus in nostra præsentia constitutus è contrario postulauit: vt decimas Simigien. Comitatus infra suæ Diœcesis terminos consistentis, quas detinet idem Abbas, sibi restitui faceremus, nisi dictus Abbas aliquo speciali iure se ipsas iustè possidere monstraret: mandantes ipsum per eundem Abbatem, cùm dictum Comitatum visitat, in suis Ecclesijs procurari Petebat insuper, deputatam quartam fabricæ sibi restitui ad Ecclesias reparandas. Capellas in villa Subulcorum, & S. Ladislai de Fizgoi destrui postulans, tanquam sinè auctoritate, ac consensu Episcopi Diœcesani constructas, & petens Ecclesiam de Keurishyg, in qua sibi dictus Abbas spiritualem iurisdictionem vsurpat, Ecclesiam etiam de Thapey in cuius possessione ipsum fuisse idem Abbas confessus fuerat, repetebat. Reconciliationes etiam penitentium, & ordinationes clericorum ad se asserens pertinere, humiliter postulabat: vt chrisma, oleum sanctum, & alia Ecclesiastica Sacramenta, Capellani, & homines S. Martini in Vesprimien. Diœcesi constituti, ab eo tanquam à suo Diœcesano perciperent, sibi cognitiones causarum spiritualium relinquendo. Nos autem intellectis per Ven. F. N. Hug. Hostien. Episcopum, quem partibus concessimus auditorem, quæ proposita fuerant coram eo, obiectiones propositas ab Episcopo contra priuilegia prædictorum Paschalis Papæ, ac S. Regis Stephani, quibus Abbas sufficienter respondit, inualidas esse decreuimus, vt eis non obstantibus priuilegia ipsa valida reputentur, si authenticum prædicti Regis tale repertum fuerit, quale nobis rescriptum ipsius sub bulla charissimi in Christo Filij nostri.. Hungarorum Regis Illustris extitit præsentatum: quantùm tamen ad fundandam intentionem Abbatis proficiat oppoituno tempore decernemus. Interim autem nihil circa statum Monasterij, secundùm perceptionem decimarum, quam idem Monasterium possidet, immutetur. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarũ, ordinationes Clericorum qui ad sacros ordines fuerint promouendi, Clerici Ecclesiarum vel Capellarum ipsius Monasterij quæ sunt in Vesprimien. Diœcesi constitutæ, à Vesprimien. Episcopo postulabunt, siquidem Catholicus fuerit, & gratiam, atque communionem Apostolicæ sedis habuerit, & ea gratis & sinè prauitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin ab alio quem maluerint Catholico Præsule suscipiendi ea liberam habeant facultatem, sicut in priuilegijs prædicti Paschalis, & bonæ memoriæ Alexandri Papæ prædecessorum nostrorum perspeximus contineri. Non obstante priuilegio felicis memoriæ Clementis Papæ, qui mentionem non fecit de prædictis predecessorum suorum priuilegijs, sed de priuilegio S. Stephani Regis; cui quantùm ad hoc capitulum per sæpefatos Romanos Pontifices extitit derogatum. Præsertim cùm ipse Clemens priuilegium illud concesserit saluis institutionibus,

non solùm Roman. Ecclesiæ, sed ipsius etiam Legatorum. Nec obstante præscriptione, quam idem Abbas in suum subsidium opponebat; quia si consumata erat præscripto, quando Abbas S. Martini ab Alexandro Papa priuilegium impetrauit, iuri præscriptionis renuntiasse videtur. Præsertim cùm coram nobis priuilegio illo sit vsus, quod suæ intentioni quantùm ad hunc articulum contradicit. Si verò nondum consummauerat præscriptionem, sed erat in præscribendo; propter impetratum huiusmodi priuilegium bonam fidem non habuit, & ideò secundùm Canones non præscripsit. Cæterùm interdictos, vel excommunicatos Vesprimien. Episcopi prædicti, Clerici studeant euitare, ac Parrochianos Ecclesiarum ad eundem Episcopum pertinentes, contra voluntatem ipsius ad diuina officia non recipiant, nec illis impendant Ecclesiastica Sacramenta. Super cæteris autem, quia nobis non potuit fieri plena fides, per Apostolica vobis scripta mandamus, quatinus recipiatis testes quos partes duxerint producendos, & tam attestationes, quàm alias prolationes earum fideliter redigatis in scriptis, eásque nobis sub vestris sigillis dirigere procuretis. Præfigentes eis terminum competentem, quo cum ipsis nostro se conspectui repræsentent, sententiam auctore Domino recepturæ. Testes autem qui ab vtraque parte fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram Ecclesiasticam cessante appellatione cogatis veritati testimonium perhibere. Nullis litteris obstantibus præter assensum partium à sede Apostolica impetratis. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. v. Non. Martij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA VIII.

PRIORI ET FRATRIBVS DE BALNEOLIS.

Confirmat eorum bona.

IVSTIS pententium desiderijs dignum &c. vsque, effectu prosequente complere. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, domum, & redditus à nobili viro Herueo Comite Niuernen. pia vobis liberalitate collatos, sicut eos iustè, ac pacificè possidetis, & in litteris eiusdem Comitis, ac nobil. mulieris Matildis Comitissæ vxoris suæ noscitur contineri, vobis, & per vos domui vestræ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere; vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem &c. vsque, se nouerit incursurum. Datum Lateran. non. Martij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA IX.

EPISCOPO MAGALONEN.

Vt de terris in Comitatu Melgorij cognoſcat.

SICVT dilectus filius Ioannes Buccados nobis conquerendo monſtrauit: quidam potentes ſuper prouentibus, & rebus alijs ſitis in Comitatu Melgorij, quos legitimè poſſidet, & quietè, ipſum ſinè cauſæ cognitione intendunt nequiter aggrauare. Cùm igitur iuriſdictio terræ illius ad nos nullo pertineat mediante, fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus vocatis, qui fuerint euocandi, & auditis hinc inde propoſitis, quod iuſtum fuerit appellatione remota decernas, faciens quod decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari, nullis litteris veritati, & iuſtitiæ præiudicantibus, à ſede Apoſtolica impetratis. Datum Lateran. vij. Idus Martij. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA X.

ABBATI, ET PRIORI S. VICTORIS, ET MAGISTRO G. CORNVTO CANONICO PARISIEN.

Ne Monachi S. Petri viui prædicent quæſtus cauſa ſe corpus habere B. Lupi, quod in Conuentu S. Columbæ requieſcit.

DILECTI filij.. Abbas, & Conuentus Sanctæ Columbæ Senonen. nobis conquerendo monſtrarunt, quòd licèt in Eccleſia ſua totum corpus Beati Lupi Confeſſoris Archiepiſcopi Senonen. vnà cum capite requieſcat, ſicut per authenticum bonæ memoriæ Hug. Senonen. Archiepiſcopi; qui conuocatis quibuſdam Epiſcopis, & Clero, & populo adunatis, ipſum corpus ac caput omnibus adſtantibus demonſtrauit, euidenter apparet. Abbas tamen, & Monachi S. Petri Viui Senonen. in ipſorum grauamen, per prædicatores ſuos, caput, & quædam membra Confeſſoris ipſius, eſſe apud quendam Prioratum ſuum, videlicet ſanctum Lupum de No. per Epiſcopatus longè lateque diffuſos faciunt publicè nuntiari: quod ſiquidem eſt à veritate penitus alienum. Quia igitur falſitas tolerari non debet ſub velamine pietatis: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus memoratos Abbatem, & Monachos, vt ab huiuſmodi præſumptione deſiſtant, auctoritate noſtra moneatis attentiùs, & efficaciter inducatis, ipſos ad hoc, ſi neceſſe fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota cognita veritate cogentes. Cùm nec ſaluti, nec famæ congruat eorundem, quæſtum acquirere de prædicatione mendacij, nullis litteris veritati &c. à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. ij. Idus Martij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XI.

MORIMONTEN. ET S. STEPHANI DIVIONEN ABBATIBUS, LINGONEN. DIOEC. ET MAIORI ARCHIDIAC. LINGONEN.

Vt cognoscant de falsitate litterarum, & latas excommunicationis & interdicti sententias faciant obseruari.

VENERABILI Fratri nostro.. Bisuntin. Archiepiscopo, & dilecto filio.. procuratori nobil. viri Comitis Stephani benignam audientiam concedentes, intelleximus euidenter, per ea quæ fuerunt coram nobis proposita, & ostensa. Quòd litteræ illæ quæ dilectis filijs.. Sancti Sequan. &.. de Aceio Abbatibus, &.. Priori Cistercien. super absolutione ipsius Comitis, sub nomine nostro fuerunt exhibitæ, sicut in eorum litteris citatorijs de verbo ad verbum erant insertæ, aut falsæ, aut falsatæ fuerunt. Et certè si veras litteras accepissent, quales nos eis recolimus destinasse; formam earum in suo processu minimè obseruassent. Quare nos eorum processum decernentes irritum, & inanem, per Apostolica vobis scripta mandamus; quatinus litteras illas faciatis vobis per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo exhiberi, & inquiratis diligentissimè veritatem, quis eas obtinuit, vel exhibuit, aut falsauit: tam litteras ipsas, quàm inquisitam super his veritatem nobis fideliter transmissuri, vt ad huiusmodi puniendum excessum, sicut procedendum viderimus, procedamus. Latam autem in prædictum Comitem excommunicationis sententiam ab Archiepiscopo memorato, & interdictum positum in terram ipsius, mandetis inuiolabiliter obseruari: donec de damnis, & iniurijs præfato Archiepiscopo ab eodem Comite irrogatis, inquisita pleniùs, & cognita veritate faciatis satisfactionem congruam exhiberi. Et sic demum præfatas sententias, iuxta formam Ecclesiæ relaxantes, audiatis si quid inter eos remanserit questionis, & appellatione remota mediante iustitia decidatis: facientes quod decreueritis per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati &c. vsque, subtraxerint per cens. eandem cess. appellatione cogatis veritati testimonium perhibere. Quòd si non omnes &c. vsque, exequantur. Datum Lateran. xij. Kal. Aprilis. Pont. N. Anno decimo quinto.

EPISTOLA XII.

R. DE BELLO VIDERE CAMERARIO ET S. DE BEROV. ET S. DE BVRGO GVARIN. CANONIC. CARNOTEN.

An Ecclesia B. Aniani obseruare teneatur interdictum ab Episcopo Aurelianensi latum

CVM Venerabil. F. N. Aurelianen Episcopus Diœcesim suam supposuerit Ecclesiastico interdicto, & Capitulum Sancti Aniani illud neglexerint obseruare; sed interdictos ab ipso receperint ad diuina, sublimi voce, pulsatis

campanis, & apertis ianuis celebrantes. Idem Epiſcopus contra eos ad venerabilem Fratrem noſtrum.. Trecen. Epiſcopum, & coniudices ſuos, noſtras litteras impetrauit. Qui Eccleſiam S. Aniani interdicti ſententiæ ſupponentes... Decanum, & eiuſdem loci Capitulum ab officio ſuſpenderunt, eoſdem in expenſis, quas Epiſcopus fecerat, condemnando. Vnde dilectus Filius R. de Noa. procurator ipſius Epiſcopi poſtulabat, vt præfatas ſententias dignaremur Apoſtolico munimime roborare. Verùm B. & R. procuratores eiuſdem Capituli, ex aduerſo propoſuere in noſtra præſentia conſtituti; quòd cùm præfata Eccleſia ſedi Apoſtolicæ ſit immediatè ſubiecta, ſicut apparet per priuilegia Pontificum Romanorum, non tenebantur interdictum eiuſdem Epiſcopi obſeruare: propter quod ne ſuper hoc poſſent ab Epiſcopo prægrauati, noſtram audientiam appellarunt. Et licèt non receperint ſcienter ab ipſo interdictum aliquem ad diuina, nihilominus tamen Epiſcopus eorum homines, & Eccleſias ſuppoſuit interdicto, eis diuina penitus interdicens. Verùm cùm præfatæ litteræ, quas Epiſcopus impetrauit ad iudices ſupradictos, falſitate ſuggeſta, & veritate tacita fuerint impetratæ, & ab eiſdem iudicibus, legitimas exceptiones admittere recuſantibus, fuerit ad ſedem Apoſtolicam rationabiliter prouocatum; ſententias latas, propter appellationis obiectum, petebant penitus irritari. Nos autem vtrique parti prouidere volentes: diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus cum procuratores prædictorum Decani, & Capituli promiſerint coram nobis, ſub pœna centum librarum, pro qua obligauerunt prebendas ſuas, quas habent in Eccleſia memorata, quod dicti Decanus & Capitulum veſtro parebunt mandato: Si hoc ipſi ratum habuerint, vos auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo relaxetis omnes ſententias in ipſos, & Eccleſias, & homines eorum hac occaſione prolatas; ac deinde inquiſita, & cognita veritate, ſi illos culpabiles inuenentis, faciatis ipſos ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo præfato Epiſcopo ſatisfactionem debitam exhibere. Ita quòd interdicto durante, alta voce non celebrent, ſed ſubmiſſa, ianuis clauſis, non pulſatis campanis, ac excommunicatis, & interdictis excluſis. Alioquin pœnam promiſſam à dictis procuratoribus exigatis, & ſententias nihilominus vſque ad ſatisfactionem condignam faciatis appellatione remota per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. vſque, ſubtraxerint per cenſuram eandem ceſſante appell. cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium à ſede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. xvj. Kal. Aprilis Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XIII.

Potestati Ortan.

Contra quemdam nobilem detinentem caſtra Eccleſiæ.

CVM bonæ memoriæ M. Socer. nobilium virorum Cazaguerre de Orta. B. de Canalio, I. Raynaldi, & P. Iaczonis, Caſtra Baſanelli, Palatioli, Baſſani, & Aliani ab Eccleſia Romana in feudum tenuerit, & ex illis perceperit multa

multa bona, ipsi prædicta Castra post eius obitum, pro suæ voluntatis arbitrio detinentes, ad nostram præsentiam, vt nobis responderent de ipsis, accedere noluerunt, cùm exinde fecerimus requiri eosdem. Quia verò id nolumus in patientia sustinere, ne ius Ecclesiæ Roman. negligere videremur: eisdem nobilibus nostris dedimus litteris in mandatis, vt vsque ad Cathedram Beati Petri proximò præteritam, quem eis terminum peremptorium assignauimus, responsuri nobis de Castris ipsis nostro se conspectui præsentarent. Dilecto filio Cinthio de Insula, nostris dantes litteris in mandatis, vt si prædicti Nobiles eodem termino ad nostram presentiam non venirent; eadem Castra nostro nomine recipere non differret. Vniuersis insuper hominibus eorundem Castrorum iniunximus, vt eidem ex tunc de Castris ipsis ad nomen, & opus nostrum respondere curarent. Quocirca discretioni tuæ per apos. scrip. mand. quatinus eidem C. ad mandatum Apostolicum exequendum, tuum præstes auxilium, & fauorem. Datum Lateran. xiij. Kal. April. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA XIV.

LVNDEN. ARCHIEPISCOPO APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO.

Committit ad conuersionem Paganorum vices Apostolicas.

ILLAM de probitate, ac honestate tua fiduciam obtinemus, vt tibi vices nostras securè in arduis negotijs committamus: sperantes quòd ad diuini nominis gloriam, & Apostolicæ sedis honorem ea satages promouere. Cùm igitur Christianæ fidei zelo succensus, ad conuertendum circunstantes paganos ab errore ad veritatem non modicùm laboraueris, & adhuc laborare disponas, vt hoc pleniùs & efficaciùs exequaris: nos tibi vices nostras duximus committendas. Venerabilibus Fratribus nostris. . Vbsalen. Archiepiscopo, & Suffraganeis eius Episcopis, ac alijs Ecclesiarum Prælatis, per Daciam, & Suethiam constitutis, per scripta nostra mandantes: vt tibi ad hoc opus fideliter laboranti tanquam Legato Apostolicæ sedis intendant, vt eorum adiutus auxilio, talentum tibi commissum cum multiplici nobis lucro resignes; cùm te à prædicationis officio Deo duce contigerit remeare. Nos enim liberam tibi concedimus potestatem, vt iuxta verbum propheticum euellas, & destruas, & ædifices, & plantes, prout vtrumque secundùm Dominum videris faciendum. Datum Lateran. ij. Non. Aprilis. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA XV.

TOLLETANO ET COMPOSTELLANO ARCHIEPISCOPIS.

Vt imminente bello Sarracenorum, Reges Hispaniæ ad treugam, & mutuum auxilium, præcipue Legionensem, hortentur: vtque litibus supersedeant.

QVANTA nunc necessitas terræ Hispaniarum immineat, eò pleniùs prudentia vestra nouit, quò ipsam viciniùs experitur. Ea propter Fraternitati

veſtræ, per Apoſtolica ſcripta mandamus, & diſtrictè precipimus: quatenus Reges Hiſpaniarum moneatis prudenter, & efficaciter inducatis; vt pacem, aut treugam ſeruent adinuicem illibatam, præſertim hac imminenti Sarracenorum guerra durante, ad quod eos per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota, ſi neceſſe fuerit, compelli volumus, & mandamus. Quin etiam mutuum auxilium ſibi præſtent aduersùs crucis Dominicæ inimicos, qui non ſolùm ad deſtructionem Hiſpaniarum aſpirant, verùm etiam in alijs fidelium Chriſti terris comminantur ſuam ſæuitiam exercere, ac nomen, quod abſit, ſi poſſint opprimere Chriſtianum. Auctoritate noſtra tam ipſis regibus quam alijs Chriſtianis omnibus ſub pœna excommunicationis, & interdicti firmiter inhibentes, ne ſe præſumant iungere Sarracenis, vel contra Chriſtianos illis conſilium, vel auxilium impartiri. Quòd ſi fortè Rex Legionenſis, de quo ſpecialiter dicitur, ſiue alius cum Sarracenis offendere præſumpſerit Chriſtianos: denuntietis, ſublato appellationis obſtaculo, perſonam ipſius excommunicationis vinculo innodatam, & interdicto ſuppoſitam terram eius: hominibus ſuis, ne in hoc ſequantur eundem, ſub interminatione anathematis inhibentes. Denuntiaturi nihilominus Reges alios & quoſlibet Chriſtianos, ac terras eorum eiſdem ſententijs ſubiacere, ſi forſitan ipſi præfatum Regem offendere attentarunt: homines eorumdem ab ipſorum ſequela prohibitione conſilij retrahendo. Præterea ex parte noſtra iniungatis eiſdem, vt ſi aliquas habent adinuicem queſtiones, propter inſtantem neceſſitatem, illas ad tempus perſequi differant, & tempore oportuno cùm potentes exiſtant ad præſentiam noſtram, tam procuratores, quàm teſtes, & alia quę ad cauſam fuerint neceſſaria deſtinare, ſuam coram nobis iuſtitiam perſequantur. Cum per alios ortæ inter eos, quanquam multotiens ſit tentatum terminari, nequeant queſtiones, & nos ipſis Deo auctore curabimus iuſtitiæ plenitudinem exhibere. Sic autem præceptum Apoſtolicum circumſpectè perſequamini, ac diſtrictè, vt ſollicitudo, & diligentia veſtra clareant in effectu, & reprehendi meritò non poſſitis de negligentia, vel contemptu; ſed de ſtudio, & obedientia potiùs commendari. Datum Lateran. Non. April. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XVI.

PETRO ABBATI MONASTERII S. ANGELI QVOD SITVM EST IN SVBVRBIO PISTORIEN., EIVSQVE FRATRIBVS TAM PRÆSENTIBVS, QVAM FVTVRIS REGVLAREM VITAM, PROFFESSIS IN PERPETVVM.

Recipit ſub protectionem B. Petri Monaſterium.

QVOTIENS à nobis petitur quod Religioni, & honeſtati conuenire dinoſcitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium deſiderijs congruum ſuffragium impartiri. Ea propter, dilecti in Domino Filij, veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & pręfatum Monaſterium S. Angeli, in quo diuino eſtis obſequio mancipati: ad exēplar felicis recordationis Clemētis Papę prędeceſſoris noſtri, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus,

& præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes; vt ordo Monasticus, qui secundùm Deum, & B. Benedicti regulam, atque institutionem Fratrum Vallis vmbrosæ, in eodem loco institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascúmque possessiones, quæcúmque bona, idem Monasterium &c. vsque, illibata permaneant. In quibus hæc &c. vsque, exprimenda vocabulis. Locum ipsum &c. vsque pertinentijs suis. Massaritiam de pecunijs, cun vinea, & nemore, ac hominibus ad districtum vestrum pertinentibus. Clausuras etiam, molendina, Causagium totum, Ecclesiam S. Marci prope Monasterium sitam, cum Parrochia, & sepultura omnium tam maiorum, quàm minorum ibidem commorantium, debitis honoribus, & omni iure suo, sicut ea hactenus à quadraginta annis retrò iustè, ac pacificè possedistis. Terram de Moso cum clausura, & omnibus pertinentijs suis: redditus de Guliano, & omne ius quod habetis in eadem villa, sicut in instrumentis publicis continetur. Decimas etiam possessionum vestrarum, quas à quadraginta annis hactenus pacificè tenuistis, vobis auctoritate Apostolica confirmamus. Sanè noualium vestrorum quæ proprijs manibus, aut sumptibus colitis, vel de nutrimentis &c. vsque, extorquere præsumat. Liceat quoque vobis &c. vsque, contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, vt nulli Fratrum vestrorum &c. vsque sinè Abbatis sui licentia, nisi arctioris religionis obtentu, & de eodē loco discedere: discedente verò, &c. vsque, nullus audeat retinere. Cùm autem generale interdictum &c. vsque, diuina officia celebrare. Sepulturam præterea illius loci &c. vsque, nullus obsistat. Salua tamen iustitia illarum Ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate, &c. vsque, secundùm Dei timorem, & B. Benedicti regulam prouiderint eligendum. Præterea libertates, & immunitates antiquas, & rationabiles consuetudines Monasterio vestro collatas, sicut hactenus obseruatæ sunt, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas manere præsenti decreto sanximus. Auctoritate quoque Apostolica interdicimus, ne quis infra fines Parrochiæ vestræ, presertim à sancto Leonardo, vsque ad sanctam Christinam, vllatenus sinè assensu Diœcesani Episcopi, & vestro, Capellam, seu oratorium de nouo ædificare præsumat: Saluis tamen priuilegijs Pontificum Romanorum. Prohibemus etiam, ne quis in vos, vel Monasterium vestrum excommunicationis, suspensionis, seu interdicti sententiam, sinè manifesta, & rationabili causa promulgare præsumat, vel nouas, & indebitas exactiones vobis, vel hominibus vestris imponat. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temerè perturbare, &c. vsque, vsibus omnimodis profutura. Salua sedis Apostolicæ auctoritate, & Vallis Vmbrosæ Abbatis debita reuerentia. Si qua igitur in futurum, &c. vsque, districtæ subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco, &c. vsque, premia æternæ pacis inueniat Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis S. Mariæ in Cosmidin. Diac. Card. S. Roman. Ecclesiæ Cancellarijs. iij. Kal. April. Indictione xv. Incarnationis Dominicæ. Anno millesimo ducentesimo xij. Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. Anno xv.

EPISTOLA XVII.

EPISCOPO LINGONEN. ET ABBATI VILLANEN. METEN. DIOEC. ET MAGISTRO N. CANONICO VIRDVNEN.

Ut vnam Præbendarum Metenſium, Nepoti Albanenſis Epiſcopi aſsignent.

VM per alias litteras collationem octo Præbendarum, quæ in Meten. Eccleſia tanto tempore vacauerunt, quòd iuxta Lateranen. ſtatuta Concilij, ad nos eſt earum donatio deuoluta, ſub certa forma vobis duxerimus committendam. Quia nos dilecto filio P. Clerico Nepoti bonæ memoriæ Hen. Albanen. Epiſcopi, qui multorum teſtimonio perhibetur idoneus, vnam contulimus earundem, ſicut in eiſdem litteris fecimus mentionem. Diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus: quatinus vnam de prædictis præbendis, ipſi, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, aſſignetis, & faciatis eundem pacifica poſſeſſione gaudere, nonobſtante quod Meten. Capitulum dicitur fructus ipſarum, vſque ad quadriennium obligaſſe. Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes &c. tu ea Frater Epiſcope cum eorum altero nihilominus exequaris. Datum Lateran. ij. Kal. April. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XVIII.

G. THESSALONICEN. ARCHIEPISCOPO EIVSQVE SVCCESSORIBVS CANONICE SVBSTITVENDIS IN PERPETVVM.

Primatem, & Legatum ſedis Apoſtolicæ conſtituit Theſſalonicenſem Archiepiſcopum.

VANTÆ dignitatis Theſſalonicen. antiſtes fuerit ab antiquo, per authentica ſcripta predeceſſorum noſtrorum euidenter apparet, quod vt pleniùs declaretur, pauca de multis in medium duximus proponenda. Scribens enim Sanctæ memoriæ Leo Papa Anaſtaſio antiſtiti Eccleſiæ Theſſalonicen., ſic ait. De perſona conſecrandi Epiſcopi, & de Cleri plebiſque conſenſu, Metropolitanus Epiſcopus ad fraternitatem tuam referat; quodque in Prouincia bene placuit ſcire te faciat, vt ordinationem ritè celebrandam tua quoque confirmet auctoritas, quæ rectis diſpoſitionibus nihil moræ, aut difficultatis debebit afferre, ne gregibus Domini diu deſit cura paſtorum. Metropolitano verò deffuncto, cùm in loco eius fuerit alius ſubrogandus, Prouinciales Epiſcopi ad Ciuitatem Metropolim conuenire debebunt: vt omnium Clericorum, atque omnium ciuium voluntate diſcuſſa, ex Presbyteris eiuſdem Eccleſiæ, vel ex Diaconibus optimus eligatur; de cuius nomine ad tuam notitiam Prouinciales refferant Sacerdotes, impleturi vota poſcentium, cùm quid ipſis placuit, tibi placuiſſe cognouerint. Sicut enim iuſtas

electiones nullis dilationibus volumus fatigari; ita nihil permittimus te ignorante præsumi. De Concilijs autem Episcopalibus non aliud inducimus, quàm sancti Patres salubriter ordinarunt; vt scilicet bini Conuentus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus querelis, quæ in diuersos Ecclesiæ ordines nasci assolent, iudicetur. Ac si fortè inter ipsos qui præsunt, de maioribus, quod absit, peccatis causa nascitur, quæ Prouinciali nequeat examine diffiniri: fraternitatem tuam de totius negotij qualitate Metropolitanus curabit instruere; vt si coram positis partibus, nec tuo fuerit res sopita iudicio, ad nostram cognitionem quidquid illud est transferatur. Præterea in diffinitione quondam fidei Orthodoxæ Ioannes Thessalonicen. Antistes primus post Apostolicæ sedis Legatos, & quatuor Patriarchas, quorum aliqui perseipsos, & alij per suos Vicarios affuerunt, sic legitur scripsisse. Ioannes Dei misericordia Episcopus Thessalonicen. & Vicarius Apostolicæ sedis Romæ Legatus, diffiniens subscripsi. Licèt autem præfatus antistes satis profectò fuerit ex Ecclesiæ suæ dignitate conspicuus, magis tamen vtique fuit ex Apostolicæ sedis familiaritate preclarus; Sicut etiam ex scriptis ostenditur Pontificum Romanorum, qui sæpissimè vices suas eidem antistiti commiserunt. Nicolaus etenim Papa intet cætera scribens Michaëli Imperatori Græcorum, sic ait. Oportet Imperiale vestrum decus, quod in omnibus Ecclesiasticis vtilitatibus vigere audiuimus, vt antiquum morem, quem nostra Ecclesia habuit, vestris temporibus restaurare dignemini. Quatinus vicem, quam nostra sedes per Episcopos vestris in partibus constitutos habuit: Videlicet Thessalonicen., qui Romanæ sedis vicem per Eperum veterem, Eperumque nouam, atq; Illiricum, Macedoniã, Thesaliam, Achaiam Daciam Riperen. Daciam, Mediterraneam, Misiam, Dardaniam, & Preualim, Beato Petro Apostolorum Principi contradicere nullus præsumat. Quæ antecessorum nostrorum temporibus: scilicet, Damasi, Siricij, Innocenti, Bonifacij. Celestini. Sixti, Leonis, Hilarij, Simplicij, Felicis, atq; Ormisdæ, Sanctorum Pontificũ sacris dispositionibus agebatur. Præfatus quoque Leo scripsit supradicto Anastasio in hæc verba. Quanta fraternitati tuæ à B. Petri Apostoli auctoritate commissa sunt, & qualia etiam nostro tibi fauore sunt credita, si vera ratione perspiceres, & iusto examine ponderares multum possemus de iniunctæ tibi sollicitudinis deuotione gaudere. Quoniam sicut predecessores mei predecessoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ priorum secutus exemplũ, vices mei moderaminis delegaui. Vt curã, quam vniuersis Ecclesijs principaliter, & diuina institutione debemus, imitator nostræ mansuetudinis effectus adiuuares: & longinquis à nobis Prouincijs pręsentiam quodammodo nostræ visitationis impenderes. Cæterùm etsi præfata Thessalonicẽ. Ecclesia à deuotione, ac familiaritate sedis Apostolicæ se subduxerit per schisma illud diutinum, quo Ecclesia Græcorum à via veritatis ad erroris inuium declinauit. Quia tamen hoc tempore, per Dei gratiam ad deuotionẽ pristinam est reuersa; & ipsam in eadem, te studiosiùs operante, credimus permansurã. Cùm familiaritatis gratia nobis specialiter tenearis astrictus; vt pote in Diaconẽ, & Presbyterũ per manuum nostrarũ impositionem promotus; & in Episcopum nostræ humilitatis ministerio consecratus, necnõ & Palleo Pontificalis videlicet officij plenitudine insignitus. Postulationẽ ab eadẽ Ecclesia de te factam, inquisitione super ea præhibita diligenti, ratam, &

gratam habentes, ipsam auctoritate curauimus Apostolica confirmare. Pallium quoque de corpore B. Petri sumptum insigne Pontificalis officij, fraternitati tuæ Apostolicæ sedis liberalitate concessimus, quo vtique infra tuam Ecclesiam ad Missarum solemnia vti memineris illis diebus, quibus predecessores tuos vsos fuisse cognoscis. Videlicet in Natiuitate Domini, Festiuitate Protomartyris Stephani, Circumcisione Domini, Epiphania, Ypopanti, Dominica in Ramis Palmarum, Cena Domini, Sabbatho sancto, Pascha, Feria secunda post Pascha, Ascensione, Pentecoste, Tribus festiuitatibus Beatæ Mariæ, Natali B. Ioannis Baptistæ, Solemnitatibus omnium Apostolorum, Commemoratione omnium Sanctorum, Dedicationibus Ecclesiarum, Consecrationibus Episcoporum, Ordinationibus Clericorũ, Ecclesiæ tuæ principalibus festiuitatibus, Solemnitate Beati Demetrij, & cõsecrationis anniuersario tuæ dic. Ad hęc ipsi Thessalonicen. Metropoli suam confirmamus Prouinciam; in qua subscriptos Episcopatus specialibus nominibus duximus exprimendos: videlicet Citren. Berien. Campanien. Vardarien. Seruien. Petren. Platomonen. Langarden. Adramerien. Nerisien. & Cassandrien. Iura quoque, ac bona eius, dignitates, & libertates ipsius; necnon antiquas, & rationabiles consuetudines auctoritate Apostolica roboramus, & tàm tibi, quam eidem Ecclesiæ, firma, & illibata manere sancimus. Cœmiteria quóque earumq; beneficia nullus hereditario iure possideat, quòd siquis hoc facere contenderit; censura Canonica compescatur. Prohibemus autem, ne Presbyteri Capellani Ecclesiarum ad ius Ecclesiæ tuæ pertinentium possessiones earum absque assensu tuo, saluis tamen Canonicis institutionibus, distrahere, vendere, vel obligare; seu alio quolibet modo alienare præsumant; Quod si factum fuerit irritum habeatur. Prohibemus insuper, ne interdictos, vel excommunicatos, tuos ad officium, vel Communionem Ecclesiasticam, sinè conscientia & consensu tuo quisquam admittat, aut contra sententiam tuam Canonicè promulgatam aliquis venire præsumat; nisi fortè periculum mortis immineat, aut dum presentiam tuam habere nequiuerit, per alium secundùm formam Ecclesiæ satisfactione promissa, oporteat ligatum absolui. Porro Dominicæ crucis vexillum per tuam Diœcesim, & Episcopatus tibi subditos ante te deferendi, fraternitati tuæ licentiam impartimur. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatam Thessalonien. Ecclesiam temerè perturbare, &c. vsque, vsibus omnimodis profutura, salua sedis Apostolicæ auctoritate. Siqua igitur in futurum &c. vsque districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco, &c. vsque premia æternæ pacis inueniant Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Cosmidin Diac. Card. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij vij. Idus April. Indictiòne xv. Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo decimo secundo. Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. Anno xv.

EPISTOLA XIX.

EPISCOPO HAVELBERGEN., ET DE SICHEM, ET DE LAPIDE S. MICHAEL. CISTERCIEN. ORD. ABBATIBVS ALBERSTATEN. DIOEC.

Vt Imperatoriæ aulæ Protonotarium, si spoliatus iniuria fuerit, sua Prabendæ restituant.

VENIENS ad præsentiam nostram dilectus filius Vv. Imperial. aulæ Protonotarius, sua nobis insinuatione monstrauit: quòd cùm æmuli sui, occasione accepta, ; ex eo quòd idem ex negligentia potiùs, quàm malitia, in Cerei benedictione commisit, multis suggestis nequiter contra eum, ad venerabilem Fratrem nostrum Brandeburgen. Episcopum, & dilectos filios.. Præpositum de Mildens & H. Canonicum Sancti Petri Magdeburgen. nostras litteras impetrassent. Iidem Sancti Nicolai Magdeburgen. ipsum destituere præbenda; & per vnius momenti spatium ipsi rescripti Apostolici copiam denegantes. Postquam fuerunt officio suo functi, cuidam ipsam assignando præbendam, iterum aliquot diebus elapsis, eandem cuidam alij contulerunt in eius præiudicium, & grauamen. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatinus si eum inueneritis præfata præbenda præter formam mandati Apostolici destitutum, vel alias contra iustitiam spoliatum: ipsum sublato appellationis obstaculo restitui faciatis. Contradictores si qui fuerint, per censuram Ecclesiasticam compescentes, de prædicta negligentia, vel contemptu pœnam ei debitam infligendo. Nos enim ipsum fecimus ad cautelam à vinculo excommunicationis absolui, & ad vos remittimus absolutum; præsertim cùm, sicut idem asseruit. Præfati Iudices excommunicatum denuntiarint eundem postquam per venerabilem Fratrem nostrum.. Magdeburgen. Archiepiscopum Apostolicæ sedis Legatum, fuit iuxta formam Ecclesiæ ab eodem vinculo absolutus. Testes autem qui fuerint nominati &c. vsque subtraxerint per censuram eandem appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Quod si non omnes, &c. tu ea Frater Episcope cum eorum altero nihilominus exequaris. Datum Lateran. vj. Idus April. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA XX.

MAGVNTIN, ET MAGDEBVRGEN. ARCHIEPISCOPIS APOSTOLICÆ SEDIS LEGATIS.

Ne priuentur beneficijs, & officijs, ij qui ab Ottone recedunt.

VT inter deuotos, & indeuotos, obedientes, & inobedientes discretio habeatur, oportet quòd agatur seuerè cum illis, & adhibeatur benignitas circa istos. Cùm igitur quidam in Imperiali aula officia, & beneficia obtinentes, ob reuerentiam Apostolicæ sedis iam recesserint ab Ottone tyranno: ne sibi communicando contagione maculentur ipsius, & quidam sint in proximo recessuri. Fraternitati vestræ per Apostolica

scripta præcipiendo mandamus: quatinus ne ijdem iacturam incurrant, vnde gratiam meruerunt, per totam Teutoniam faciatis auctoritate nostra districtiùs inhiberi. Ne aliquis officia, & beneficia eorundem, præsumant à tyranno recipere memorato. Quòd si aliqui ea recipere attentarunt, ipsos sublatò cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo, beneficijs, & officijs Ecclesiasticis, si qua obtinent, spolietis, & faciatis eosdem, tanquam excommunicatos, ab omnibus arctiùs euitari. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quòd si non ambo &c. alter vestrûm ea nihilominus exequatur. Datum Lateran. ij. Non. April. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XXI.

NOBILI VIRO G. DE VILLA ARDVINI PRINCIPI ACHAIÆ.

Vt compescat rebelles secularium Canonicorum Patracen. in Regulares, animos.

EX parte dilectorum filiorum Canonicorum Regularium Patracen. Ecclesiæ nobis est oblata querela; quòd cùm de mandato nostro, &.. Abbatis S. Ruffi cum Venerabili Fratre nostro.. Archiepiscopo Patracen. ad partes accesserint Romaniæ Præfatus Archiepiscopus honestè locauit eosdem in Ecclesia Patracen. sed procurantibus Canonicis Secularibus loci eiusdem, & R. Presbytero de Supteno, ab eadem Ecclesia per Laicatem potentiam sunt eiecti. Et præfati Seculares, & quidā alij, quorum quidam fuere Monachi, in eadem post appellationem ad nos legitimè interpositam. Sunt intrusi: qui statuentes oculos suos declinare in terram, spiritualibus non intendunt. Ideóque discretioni tuæ per apos. scrip. mand. quatinus si est ita, eosdem reduci facias in Ecclesia memorata, & non permittas ipsos à quoquam, quantùm in te fuerit, indebitè molestari. Datum Lateran. vij. Idus April. Pont. N. Anno xv.

In eundem modum scriptum est.. Episcopo Zaratouien. Ex parte dilectorum filiorum &c. vsque, spiritualibus non intendunt. Quocirca fraternitati tuę per Apostolica scrip. mand. quatinus, si est ita, reuocato in irritum quidquid post appellationem ad nos legitimè interpositam inueneritis attentatum. memoratos Canonicos Regulares in præfatam Ecclesiā sublato appellationis obstaculo reducere non postponas, & facias eosdem ibidem pacificè commorari. Contradictores, si qui fuerint, vel rebelles, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo.

EPISTOLA XXII.

EIDEM.

Vt Ecclesiæ Landreuillensi possessiones restituat.

AD nostram noueris audientiam peruenisse, quòd cùm Episcopatus de Landreuil. vnus sit de ditioribus, & nobilioribus Episcopatibus Romaniæ: tu, & quidam alij possessiones, & alia bona ipsius in animarum vestrarum periculum detinentes, ibidem Episcopum non permittis ordinari,

occasione sumpta, ex eo quòd dilectus filius noster B. titulo S. Susannæ Presbyter Card. tunc Apostolicæ sedis Legatus, quatuor Canonicos instituit in Ecclesia Cathedrali : asserentes præfatam Ecclesiam ordinari aliter non debere. Quocirca nobilitati tuæ per apos scrip. mand. quatinus possessiones, & alia bona quæ ad præfatam Ecclesiam pertinere noscuntur, ei sine difficultate facias resignari. Nos enim Venerabili Fratri nostro Zaratouien. Episcopo nostris damus litteris in mandatis, vt supra statu prædictæ Ecclesiæ inquisita pleniùs, & cognita veritate, quod Canonicum fuerit sublato appellationis obstaculo statuat, & faciat quod statuerit per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Datum Lateran. v. Idus Aprilis Pont. N. anno xv.

In eundem modum scriptum est supra hoc Episcopo Zaratouien. ad nostram &c. vsque, ordinari aliter non debere. Vndè ipsi Principi nostri damus litteris in mandatis, vt possessiones, & alia bona quæ ad præfatam Ecclesiam pertinere noscuntur, ei sine difficultate faciat resignari. Quocirca fra. tuæ per Apos. scrip. mand. quatinus supra statu, &c. vsque firmiter obseruari.

EPISTOLA XXII.

Capitulo Piveren.

Vt conferant Præbendam ei, pro quo mandauit sæpe Pontifex, qui gratum habebit, si à filio Regis Francorum oblato aliam conferant.

Dilectus Filius Vv. Clericus veniens ad Apostolicam sedem dilectorum filiorum .. Abbatis & Prioris Sanctæ Mariæ, ac .. Decan. S. Saluatoris Blesen. nobis litteras presentauit: per quas ijdē nostro Apostolatui reserarunt. Quòd cùm vos auctoritate nostra monuerint diligenter, vt præfato Vv. per quo vobis tertio scripseramus, Præbendam, siqua in vestra vacaret Ecclesia, iuxta mandatum Apostolicum liberaliter conferretis. Mandantes vt eis super hoc curaretis certo termino respondere: & in vestra Ecclesia quædam Prębenda interim vacauisset, inhibuerunt vobis, ne in elusionem mandati Apostolici, alij quàm dicto Vv. ipsam præsumeretis aliquatenus assignare, ac idem Vv. id idem vobis inhibuit ad sedem Apostolicam appellando. Porro Cantor. & .. Succentor, cum quibusdam alijs Canonicis Ecclesiæ vestræ, ob reuerentiam Apostolicæ sedis, & nostram, humiliter consenserint, vt supradictus Vv. ad eandem Præbendam in vestra admitteretur Ecclesia in Canonicum, & in Fratrem. Alij verò ad preces dilecti Filij nobil. viri Ludouici nati Charissimi in Christo Filij nostri Phil. Regis Francorum Illustris, ad dictam Præbendam Henr. Clericum nominarunt, illud Magistro Stephano fratre suo eiusdem Ecclesiæ Canonico procurante. Cùm ergo vota vestra diuisa essent in partes, P. de Nangeuill. Canonicus vester ex parte nostra inhibuit appellando, nec quidquam de præfata præsumeretis ordinare Præbenda; quò minùs posset mandatum Apostolicum adimpleri. Petrus quoque Senonen. præfati nobil. nobis porrexit litteras continentes, quòd cùm ipse præfato Henr. vobis precum suarum primitias porrexisset, antequam pro prædicto Vv. mandatum ad vos Apostolicum emanasset, vos licèt plures vacarint præbendæ in Ecclesia supradicta, nec

mandatum nostrum, nec preces ipsius effectui mancipastis. Demum cùm quædam vacasset Præbenda, minor pars vt preces, sicut credit, euacuaret ipsius prætextu litterarum nostrarum in sæpedictum Vv. consensit: maiore, ac saniore parte tam mandatum nostrum, quàm preces ipsius parata exequi existente. Sed cùm pars aduersa, non potuisset induci, vt ambo ad Præbendam admitterentur vacantem: vos in sæpedictum Henr. vnanimiter consensistis. Verùm nobis humiliter supplicabat: vt de præfata Præbenda sic disponere dignaremur, quòd preces non euacuarentur ipsius, & mandatum Apostolicum nihilominus impleretur. Nos igitur attendentes, quòd iam tertiò pro præfato Vv. vobis direximus scripta nostra, & sagitta Ionathæ non debet redire retrorsùm, sed dirigi potiùs in directum. Discretioni vest. per Apost. scrip. præcipiendo mandamus, quatinus memoratam Præbendam conferentes eidem, ipsum ad illam in Fratrem, & Canonicum admittatis. Alioquin noueritis nos dilectis filijs. Decan. G. Archidiacon. & Magistro Henr. Canonic. Treceñ. nostris dedisse litteris in præceptis, vt prædicto Vv. memoratam Præbendam auctoritate nostra sublato appellationis obstaculo conferentes, faciant ipsum ad illam in Canonicum recipi, & in Fratrem. Contradictores censura Ecclesiastica appellatione postposita compescendo. Scituri nihilominus, quòd nobis gratum erit pariter, & acceptum; si præfato Henr. ad preces memorati Nobilis in alia Præbenda duxeritis prouidendum. Datum Lateran. iij. Non. April. Pont. N. anno xv.

Super hoc scriptum est in eundem ferè modum eisdem, vsque, appellatione postposita compescendo. Denuntiaturi nihilominus Capitulo sæpedicto, quòd nobis gratum &c. vsque, duxerint prouidendum. Quòd si non omnes &c. duo vestrum &c.

EPISTOLA XXIV.

A. Illvstri Regi Portvgalen., et heredibvs eivs in perpetvvm.

Recipit sub protectionem sedis Apostolicæ Regnum Portugaliæ sub censu annuo.

Manifestis probatum est argumentis, quòd inclitæ recordationis Alphonsus Auus tuus, per sudores bellicos, & certamina militaria inimicorum Christiani nominis intrepidus extirpator, & propagator diligens fidei Orthodoxæ; sicut deuotus filius, & Princeps Catholicus multimoda obsequia impendit sacrosanctæ Ecclesiæ matri suę, dignum nomen, & exemplum imitabile posteris derelinquens. Æquum est autem, vt quos ad Populi regimen, & salutem dispensatio celestis eligit, Apostolica sedes sincero prosequatur affectu, & in iustis postulationibus studeat efficaciter exaudire. Proinde nos tuam attendentes personam ornatam, prudentia, iustitia præditam, atque ad Regni gubernationem idoneam: eam sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & Regnum Portugalen. cum integritate honoris Regni, & dignitate quæ ad Reges pertinet, necnon & omnia loca, quæ cum auxilio celestis gratiæ de Sarracenorum manibus eripueris, in quibus ius

ſibi non poſſunt Chriſtiani Principes circumpoſiti vendicare, ad exemplar felicis memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, qui hæc præfato Auo tuo per priuilegij paginam conceſſiſſe dinoſcitur, tuæ ſublimitati concedimus, & auctoritate Apoſtolica confirmamus. Vt autem ad deuotionem, & obſequium B. Petri Apoſtolorum Principis, & ſacroſanctæ Roman. Eccleſiæ vehementiùs accendaris, hæc ipſa hæredibus tuis duximus concedenda; eóſque ſuperhis, quæ conceſſa ſunt, Deo propitio pro iniuncto nobis Apoſtolatus officio deffendemus. Tua itaque intererit, fili chariſſime, ita circa honorem, & obſequium Matris tuæ Sacroſanctæ Roman. Eccleſiæ humilem, & deuotum exiſtere, & ſic teipſum in eius oportunitatibus, & dilatandis Chriſtianæ fidei finibus exercere, vt de tam deuoto & glorioſo filio ſedes Apoſtolica gratuletur, & in eius amore quieſcat. Ad indicium autem quòd præſcriptum Regnum B. Petri iuris exiſtat, pro amplioris reuerentiæ argumento, progenitorum tuorum veſtigijs inhærendo, ſtatuiſti duas Marcas Auri annis ſingulis nobis noſtríſque ſucceſſoribus perſoluendas: quem vtique cenſum ad vtilitatem noſtram, & ſucceſſorum noſtrorum, Bracaren. Archiepiſcopo, qui pro tempore fuerit, tu, & ſucceſſores tui curabitis aſſignare. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat perſonam tuam, aut hæredum tuorum, vel etiam præfatum Regnum temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare. Si qua igitur &c. vſque, diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem Regno, & Regi ſua iura ſeruantibus, &c. vſque, premia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum. Lateran. per manum Ioannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diac. Card. S. Roman. Eccleſiæ Cancellarij. xvj. Kal. Maij. Indic. xv. Incarnationis Dominicæ. Anno milleſimo ducenteſimo decimo ſecundo. Pont. vero Domini Innocentij Papæ iij Anno xv.

EPISTOLA XXV.

NOBILI VIRO GVIDON. DE POLENTA.

Recipit cum bonis ſub ſuam protectionem ſub annuo cenſu.

VM à nobis petitur &c. vſque, perducatur effectum. Ea propter &c. vſque, aſſenſu. Perſonam tuam cum omnibus bonis quæ impræſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum iuſtis modis præſtante Domino poteris adipiſci, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem fundum Burgandent. Fraſſenetum, Caſacutulam & res alias in Liuien. Diœceſi conſtitutas quas, felicis memoriæ Greg. Papa predeceſſor noſter, tuis progenitoribus intuitu deuotionis quam ad Roman. habebant Eccleſiam dinoſcitur conceſſiſſe, prout in ipſius priuilegio continetur. Sicut prædicta omnia iuſtè, ac pacificè poſſides, nos tibi ſub annuo cenſu duodecim ſolidorum Lucen. auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum &c. vſque, noſtræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei &c. vſque, contraire. Siquis autem &c. vſque, ſe nouerit incurſurum. Datum Lateran. ij. Idus April. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XXVI.

THEBAN. ARCHIEPISCOPO.

Vt pauperi Epiſcopo Zaratouienſi, de ſuo Archiepiſcopatu prouideat.

ENERABILIS Frater noſter.. Zaratouien. Epiſcopus in noſtra propoſuit preſentia conſtitutus; quòd Eccleſiæ ſuæ adeo ſunt tenues facultates, quòd ex eis vix poſſet honeſtè vnus Canonicus ſuſtentari. Ne igitur propter inopiam temporalium, nomen Epiſcopale vileſcat: diſcretioni veſ. per. Apoſ. ſcript. mandamus, quatinus eidem prouiſionem honeſtam ſtudeas aſſignare. Vt idem Curæ Populi ſibi commiſſi commodiùs intendere valeat ſollicitudine paſtorali: nec propter deffectum temporalium compellatur ſe ſecularibus negotijs implicare. Datum Lateran. vj. Idus. April. Pont. N. Anno xv.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc Archiepiſcopo Theſſalonicen. & Epiſcopo, & Archidiac. Daualien. vſque ſecularibus negotijs implicare. Quocirca diſcretioni veſ. per Apoſ. ſcrip. mandamus, quatinus dictum Archiepiſcopum ad hoc moneatis prudenter, & efficaciter inducatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrûm &c.

EPISTOLA XXVII.

NOBILI VIRO M. DOMINO DE GRAVIA.

Vt quoſdam malefactores corrigat.

AGISTER Hug. Archidiacon. Daualien. graui nobis conqueſtione monſtrauit; quòd quidam Græci de Grauia in eum Dei timore poſtpoſito manus temerarias iniecerunt, & ſibi graues iniurias irrogarunt. Cùm igitur ijdem, ſicut accepimus, excommunicationis ſententiam vilipendant, & ijdem qui ſpiritualem non metuunt, temporali diſtrictione debeant caſtigari. Nobilitati tuæ per Apoſ. ſcrip. mandamus, quatinus malefactores prædictos, vt ſuper his conquerenti ſatisfaciant competenter, tradita tibi poteſtate compellas. Datum Lateran. vj. Idus April. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XXVIII.

ARCHIEPISCOPO ET CAPITVLO THEBAN.

Ne excommunicatos à Zaratouienſi Epiſcopo recipiant.

D audientiam noſtram Venerabili Fratre noſtro .. Zaratouien. Epiſcopo ſignificante peruenit. Quòd cùm milites, & Latini Zaratouien. Diœc. manſionem habeant apud Thebas, ſi quando præfatus Epiſcopus, in eos propter ſuos exceſſus ſententiam excommunicationis promulgat, vos ipſos non facitis euitari. Propter quod idem Epiſcopus, & Eccleſia ſibi commiſſa, ex eis ſuam non poteſt conſequi rationem. Quia igitur non eſt malitijs hominum indulgendum: diſcretioni veſtræ per Apoſ. ſcripta mandamus,

mandamus, atq; præcipimus, quatinus Parrochianos ipsius Episcopi ab eo excõmunicationis laqueo rationabiliter innodatos, nõ pręsumatis de cætero recipere ad diuina, sed eos faciatis potius euitari. D. Lat. vij. Idus. Apr. Pont. N. An. xv.

EPISTOLA XXIX.

EPISCOPO DECAN. ET CANTORI DAVALIEN.

Vt Archiepiscopus Thebanus, & Zaraconiensis Episcopus finibus suarum Diœceseon contineantur.

CVM sicut Venerabil. Frater noster.. Zaraconien. Episcopus proposuit coram nobis Venerabil. Frater noster Archiepiscopus, & Canonici Theban. Zaraconien Diœc. cùm sit Theban. continuo occupare præsumant & eundem Episcopum multipliciter indebitè molestare. Nos volentes, vt vtrisque ius suum conseruetur illæsum, discretioni vestræ per Apos. scrip. mandamus, quatinus partibus conuocatis, inquisita pleniùs & cognita veritate, vtrúmque faciatis sua Diœcesi manere contentum. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia odio vel timore subtraxerint, per districtionem eandem appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Quòd si non omnes &c. tu Frater Episcope cum eorum altero &c. Datum Later. v. Idus April. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XXX.

ARCHIEPISCOPO THESSALONICEN. ET ELECTO DETNICIACEN. ET THESAVRARIO S. DEMETRII THESSALONICEN.

Delegat cognitionem causæ de iniectione manuum violenta in Episcopum Zaraconiensem.

VENERABIL. F. N. Zaraconien Episcopus nobis conquerendo monstrauit quòd Decanus & Canonici Theban. eum multipliciter molestantes, ipsum præsumpserint multipliciter infamare. Quòd bladum comburi fecit eorum; ac manu armata terram intrantes ipsius & quendam suum hominem capientes, ipsum afflictũ crudeliter tradiderunt Iudici seculari, qui diu eundem detinuit mancipatum custodiæ carcerali. Præterea dictus Decanus, & G. de Besens. & G. de Pictauia Canonici cum G. de sancta Cruce Castellan. Theban. & quibusdam alijs laicis Theban. Diœc. in domum ipsius Episcopi nequiter irruentes, & manus temerarias inijcientes in ipsum, quendam hominem suum, quem propter eorum sæuitiam brachijs tenebat proprijs amplexatum, capere præsumpserint, & arctæ custodiæ mancipare. Cùm igitur hæc si vera sint, non debeamus conniuentibus oculis pertransire: discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus; quatinus vocatis qui fuerint euocandi, & inquisita plenius, & cognita veritate, quod Canonicum fuerit appellatione postposita statuatis. Facientes quod decreueritis per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Si vero vobis constiterit de iniectione manuum violenta dictos Sacrilegos tamdiu appellatione remota excommunicatos publicè nuntietis, & faciatis ab omnibus arctius euitari. Donec

passo iniuriam satisfacerent competenter: & cum vestrarum testimonio litterarum, ad sedem venerint Apostolicam absoluendi. Quòd si non omnes &c. duo vestrûm &c. Datum Lateran. v. Idus. April. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA XXXI.

Episcopo Taurinen. et Praeposito, S. Gaudentii Novarien.

Irritam dicit Ottonis Imp. sententiam in Cumanum Episcopum.

Sicut ea quæ à Catholicis, & deuotis Principibus rationabiliter ordinantur, firma debent, & illibata seruari. Sic ea quæ à perfidis tyrannis improbè statuuntur, illo maximè tempore, quo excommunicationis vinculo tenentur astricti, carere debent robore firmitatis: cùm tales legitimè nequeant iurisdictionis officium exercere ab vnitate fidelium separati. Cùm igitur Otto non iam nominandus Imperator, sed impius, persecutor, cum suis fautoribus anathematis sit vinculo innodatus, & à debito fidelitatis ipsius absoluti sint vniuersi. Nos omnia, quæ idem excommunicatus, vel aliquis eius Official. contra Clericos, vel Ecclesias statuit, aut statuerit: siue contra Principes, aut eorum fautores, qui memorato tyranno suum subtraxerint obsequium, vt libertatem, & iustitiam tam Ecclesiæ, quàm Imperij tueantur, denuntiamus irrita, & inania: eaque de communi fratrum nostrorum consilio auctoritate Apostolica omnino cassamus. Specialiter autem sententiam, quam idem O. contra Venerabilem Fratrem nostrum.. Cuman. Episcopum, super causa, quæ vertitur inter ipsum, & Capitaneos de Arzago; Pro eo, quòd ad ipsius excommunicati præsentiam idem Episcopus non accessit, cùm vocatus fuisset ab eo, nequiter promulgauit: decernimus nullam esse; nec per eam aliquod Cuman. Ecclesiæ in posterum præiudicium generari. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatinus Capitaneos ipsos, vt dictum Episcopum, vel eius Ecclesiam occasione ipsius sententiæ non agrauent, vel molestent, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione remota cogatis. Datum Lateran. Non. April. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA XXXII.

Abbati Monasterii S. Severini, eiusque Fratribus tam praesentibus, quam futuris regularem vitam Professis in perpetuum.

Recipit sub protectionem B. Petri.

Piæ postulatio voluntatis, &c. vsq; indubitanter assumat. Ea propter dilecti in Domino Filij, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Monasterium Sancti Seueri à bonæ memoriæ Vvillelmo Sancij quondam Vvasconiæ Comite fundatum, & Beato Petro ab eodem Comite perpetuo iure oblatum ad exemplar felicis memoriæ Paschalis, & Alexandri Papæ prædecessorum nostrorum sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes; vt ordo Monasticus, qui

secundùm Deum, & B. Benedicti regulam in eodem Monasterio &c. vsque, inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascumque possessiones, &c. vsque, illibata permaneant, in quibus hæc proprijs &c. vsque, vocabulis. In Episcopatu Aduren. S. Petri, S. Ioannis, S. Germani, & S. Ioannis, S. Laurentij, Sanctæ Mariæ, Sancti Eugenij, & Sanctæ Mariæ, Sancti Vincentij, Sancti Martini, & Sancti Vincentij, & Sancti Medardi, & aliam Sancti Medardi Ecclesias. In Episcopatu Aquen. Sancti Martini, Sancti Petri, & Sancti Mattini, S. Ioannis, S. Leonis, & S. Vincentij Ecclesias. In Episcopatu Burdegalen., Sanctæ Mariæ; Sanctæ Eulaliæ, & Sanctæ Mariæ, & Sancti Michaëlis Ecclesias. In Episcopatu Basaten. Ecclesiam Sancti Laurentij. In Episcopatu Agennen. Sancti Felicis, Sanctæ Fidis, Sanctæ Quintillæ, Sancti Christophori, Sancti Petri, & Sancti Ioannis Ecclesias. Chrisma verò oleum sanctum, &c. vsque, voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque, &c. vsque, quod postulatur impendat. Missas sanè publicas in eodem Monasterio per Episcopum fieri, vel stationes celebrari, prȩter Abbatis, ac Fratrum voluntatem omnimodis prohibemus, ne in seruorum Dei recessibus popularibus occasio præbeatur vlla Conuentibus. Ad hæc adicimus; vt alicui personȩ magnæ, vel paruæ facultas non sit milites, vel pedites de villis eidem Cœnobio pertinentibus, in hostem, vel expeditionem ducere, nec de saluis, pratis, landis piscationibus pinetis, & vineis censum quærere, vel Arcetum. In Parrochialibus verò Ecclesijs quas habetis &c. vsque, temporalibus debeant respondere. Adicimus autem, vt nec Episcopo, vel Episcoporum ministris liceat consuetudines nouas præter Abbatis, ac Fratrum voluntatem, vel exactiones quaslibet in eodem Monasterio ponere. Hoc quoque subiungimus, vt idem Monasterium absque Romani Pontificis licentia minimè interdicto, vel excommunicationi subdatur. Ad indicium autem huius à Roman. Ecclesia libertatis perceptæ: quinque solidos Pictauen. monetæ nobis, nostrísque successoribus annis singulis persoluetis. Obeunte verò te, &c. vsque secundùm Dei timorem, & B. Benedicti regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum, &c. vsque, omnimodis profutura. Salua sedis Apostolicȩ auctoritate. Siqua igitur in futurum &c. vsq; districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco, &c. vsq; præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis Sanctæ Mariæ in Cosmidin Diac. Card. Sanctæ Roman. Ecclesiæ Cancellarij xij. Kal. Maij. Indictione xv. Incarnationis Dominicæ. Anno millesimo ducentesimo decimo secundo. Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. Anno xv.

EPISTOLA XXXIII.

SALIMBRIEN EPISCOPO.

Vt exhibeat Sacramenta Ecclesijs Buccæ Leonis, & Blakernarum.

CVM Buccæ Leonis, & de Blakerna Ecclesiæ, ad Romanam Ecelesiam nullo pertineant mediante. Fraternitati tuæ per Apostolica scrip. mandamus, quatinus chrisma, oleum Sanctum, & alia Ecclesiastica Sacramenta, cùm necesse fuerit, studeas ipsis liberaliter exhibere. Datum Lateran. xviij. Kal. Maij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XXXIV.

DECANO, ET CAPITVLO S. MACVTI DE BARRO.

Recipit sub protectionem B. Petri.

VM à nobis petitur, quod iustum est, & honestum, &c. vsque, ad debitum perducatur effectum. Ea propter, &c. vsque, inclinati, personas vestras, & Ecclesiam B. Macuti, in qua diuino estis obsequio mancipati, cum his, quæ impresentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum iustis modis præstante Domino &c. vsque, nostra protectione suscipimus. Specialiter autem possessiones, quas Claræ memoriæ Henricus Comes Trecen. Fundator ipsius Ecclesiæ pia liberalitate concessit eidem; sicut eas iustè, ac pacificè possidetis, vobis, & eidem Ecclesiæ per vos auctoritate Apostolica confirmamus, &c. vsque, communimus. Libertates quoque, ac immunitates; necnon rationabiles consuetudines in eadem Ecclesia hactenus obseruatas, firmas vobis, & illibatas manere sancimus. Nulli ergo omnino hominum &c. vsque, hanc paginam nostræ protectionis, & confirmationis infringere; vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc. Vsque, incursurum. Datum Lateran. ij. Idus April. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XXXV.

PRÆPOSITO CVSTODI ET SCHOLASTICO MONASTERIEN.

Vt cognoscant de Simonia in electione Bunnensis Præpositi.

ILECTVS Filius F. Bunnen. Canonicus in nostra proposuit præsentia constitutus, quòd electione Vvillelmi quondam in Præpositum Ecclesiæ Bunnen. electi rationabiliter in præsentia nostra cassata, Capitulo eiusdem Ecclesiæ, vt ad electionem procederent dedimus in mandatis. Qui cùm in diuersis contulerint vota sua, & ex hoc quæstio mota fuerit inter eos, causam ipsam I. Archidiac. tunc Cantori Treueren. & coniudicibus suis duximus committendam. De quorum assensu, interueniente colludio inter partes, alter electorum duxerit alteri pecunia mediante cedendum, præstito tam ab electis, quàm ab electoribus, qui de pecunia illa portionem receperant, iuramento: quòd factum huiusmodi firmiter obseruarent. Licèt dictus Canonicus postmodum contradixerit, & ad nostram audientiam appellarit, Præposituram ipsam cum præbendis, & obedientijs suis protectioni Apostolicæ supponendo. Verùm nobis idem Canonicus humiliter supplicauit; vt in irritum reuocato, quod per prauitatem Simoniacam est præsumptum, eligendi potestate Bunnen. Capitulum priuaremus, supradictum electum Canonicè punientes: paratus obligare seipsum ad pœnam arbitrio Iudicum moderandã, si non probauerit quod intendit. Quia verò nobis non constitit de præmissis; discre. vest. per Apos. scrip. mandamus: quatinus vocatis, qui fuerint euocandi, & inquisita super his pleniùs veritate, causam ipsam sufficiẽter instructam,

si partium processerit voluntate, ad nostrum remittatis examen. præfigentes partibus terminum competentem, quo nostro se conspectui repræsentent, æquitatis iudicium recepturæ. Alioquin eam, sublato appellationis obstaculo, fine Canonico terminetis. Testes autem &c. vsque, subtraxerint per censuram eandem, appellatione remota, cogatis veritati testimonium perhibere. Nullis litteris veritati, & iustitiæ præiudicantibus, à sede Apostolica impetratis. Quòd si non omnes &c. duo vestrûm ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. xj. Kal. Maij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XXXVI.

Archidiac. Papien.

Ne iudices ab Ottone Imperat. dati procedant.

HOMINES de Domo Oxole Ecclesiæ Nouarien. subiecti, graui nobis exposuere querela: quòd cùm N. de Castello, Nouarien. Diœc. eisdem grauamina plurima, & iniurias irrogasset; tandem volens addere afflictionem afflictis, ab O. dicto Imperatore anathematisato, & maledicto, ad quosdam Iudices commissionem obtinuit contra ipsos. Quocirca discre. tuæ per Apos. scrip. mandamus: quatinus dictos Iudices, ne contra dictos homines, occasione ipsius commissionis procedant, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo, compellere non obmittas. Si verò ipsi Iudices, in contemptum mandati nostri aliter duxerint faciendum, quicquid per eosdem in hac parte fuerit ordinatum, decernas auctoritate nostra irritum, & inane. Datum Lateran. vij. Kal. Maij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XXXVII.

Abbati de Nonantvla Mvtinen. Dioec.

Confirmat reseruationem vacaturæ Præbendæ, à Legato factam.

DILECTVS Filius G. Nobil. viri F. de Corrigia natus, sua nobis petitione suggessit. Quòd bonæ memoriæ G. Albanen. Electus Apostolicæ sedis Legatus, eidem carenti omni Ecclesiastico beneficio desiderans prouidere, collationem primæ præbendæ in Bononien. Ecclesia vacaturæ, tam suæ, quàm sedis Apostolicæ donationi, per suas litteras reseruauit. Nos igitur volentes quod per eundem Legatum prouidè factum est, in hac parte obtinere debitam firmitatem: per Apos. tibi scrip. mandamus, quatinus illud facias auctoritate nostra inuiolabiliter obseruari. Datum Lateran. x. Kal. Maij. Pont. N. Anno decimo quinto.

EPISTOLA XXXVIII.

Episcopo et Capitvlo Xanctonen.

Quòd contulerit Præbendam Xantonensem, ex diutina vacatione ad sedem Apostolicam deuolutam, aliarum verò sic vacantium collationem delegarit.

Cvm de ordinanda Ecclesia vestra per dilectos filios .. Archidiacon. & A. Fulcherij Canonicos vestros ex parte vna; & Magistros A. vestrum, & P. Decani Ecclesiæ vestræ procuratores ex altera, habitus fuisset in præsentia nostra tractatus. Ex vtriusque partis assertione nobis consistit euidenter; decem in eadem Ecclesia vacare præbendas, quarum septem vacauere tamdiu, quòd earum ad nos secundùm statuta Lateran. Concilij est donatio deuoluta. Nos ergo vnam ex illis dilecto filio Magistro Fulcher. Archipresbytero de Mastatio conferentes, & facientes ipsum à præfatis procuratoribus in præsentia vestra recipi ad eandem, sic duximus statuendum. Vt dilecti filij .. de Talemundo &.. de Batiaco Abbates Pictauen. & Xantonen. Diœcesum, & Hel. de Gracia Canonicus Engolismen. quibus super hoc dirigimus scripta nostra; reuocato in irritum, siquid de ipsis, postquam ad nos deuoluta extitit donatio earundem, inuenerint attentatum; reliquas sex personis idoneis conferant, & assignent, & faciant appellatione remota; tam præfatum Fulcher. quàm illos quibus ipsi præbendas easdem contulerint, pacifica ipsorum possessione gaudere. Quòd si tres aliæ per vos non fuerint ordinatæ, nec in ordinatione ipsarum poteritis concordare, ipsas personis idoneis sublato appellationis obstaculo, assignare procurent. Contradictores per censuram Ecclesiasticam compescendo. Quocirca vniuersitati vestræ per Apost. scrip. mandamus, atque præcipimus; quatinus quod ab eis de dictis præbendis fuerit ordinatum ratum habentes, sine contradictione qualibet firmiter obseruetis. Datum Lateran. ij. Kal. Maij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XXXIX.

Archiepiscopo Senonen.

Vt Regem Francorum moneat ad pacem Ecclesiasticam, & Episcoporum spoliatorum interdicti sententia seruetur.

Ex serie litterarum quas ad petitionem charissimi in Christo Filij nostri Ph. Regis Francorum Illustris tibi transmisimus, pro relaxanda sententia interdicti, quam venerabiles Fratres nostri .. Aurelianen. &.. Antisiodoren. Episcopi tulerant in Diœceses suas, perpendere potuisti; & etiam ipse Rex ex litteris, quas ipsi direximus, cognoscere valuit manifestè. Quòd intentionis nostræ non fuit, vt sinè causæ cognitione in negotio ipso procederes, sed potiùs vtriusque partis rationibus auditis, & cognitis, iuxta traditam tibi formam, negotio finem imponeres competenter.

Verùm quia prætermissa forma iudicij, sicut ex parte ipsorum Episcoporum fuit propositum coram nobis, in eodem negotio procedebas: ijdem ad sedem Apostolicam appellarunt. Quocirca Fraternitati tuæ per apost. scrip. præcipiendo mandamus, quatinus in statum pristinum reuocato, siquid post appellationem ad nos legitimè interpositam in eorundem Episcoporum præiudicium extitit attentatum; præfatam interdicti sententiam non permittas à quoquam temerè violari. Sed litteras quas eidem Regi dirigimus, tu ipse sibi fideliter, & prudenter exponas: monens eum efficaciter, & inducens vt pro diuini nominis gloria, & Apostolicæ sedis honore, pacem in Regno suo conseruet Ecclesijs, quæ nunc in multis alijs mundi partibus peccatis exigentibus perturbatur. Datum Lateran. iij. Non. Maij. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA XL.

PHIL. ILLVSTRI REGI FRANCORVM.

Rogat vt à relaxata interdicti sententia, in curia Regia, de defectione Episcoporum Aurelian. & Antisiodoren. cognoscatur: ipsis primum restitutis.

NOS te credimus erga Dominum Deum tuum, & sanctam eius Ecclesiam feruore deuotionis accensum; sicque libertates Ecclesiasticas illibatas velle, vt virum Catholicum, custodire; quòd si litteræ nostræ, quas pro venerabilibus Fratribus nostris... Aurelianen. &... Antisiodoren. Episcopis, Regiæ serenitati direximus, expositæ tibi pleniter, ac fideliter extitissent, non vtique necesse fuisset nos propter hoc tibi scribere iteratò. Cùm firmam geramus fiduciam, quòd si Episcopi memorati aduersùm te commisissent offensam, pro Deo, & propter Dominum nobis donasses eandem, in his, & maioribus etiam nobis gratiam faciendo, nec illud ad preces nostras corrigere distulisses, quod contra eos diceris inordinatè fecisse. Quod enim inordinatè processeris contra eos, ex modo spoliandi, & causa, & ex rebus etiam occupatis arguitur multis modis; sicut nobis est ex eorum parte suggestum. Ex modo siquidem; quia nec monitione, nec citatione præmissa, ipsos absentes, nec conuictos, nec confessos de aliquo forisfacto, regalibus spoliasti. Ex causa verò: quia eadem saisiri fecisti pro facto tantummodo alieno, super quod nec confessi fuerant, nec conuicti quòd factum fuerit per eosdem; quinimo illud nec constat, nec constitit extitisse delictum. Ex rebus etiam occupatis, quoniam quædam alia quàm regalia occupasti, quòd Episcopatibus non vacantibus tibi non licuit, etiam si Episcopi deliquissent. Quòd autem eos spoliaueris nondum confessos, nec conuictos, vel ad satisfaciendum commonitos, ex tenore litterarum tuarum, quas præfatis Episcopis direxisti manifestè perpenditur. In quibus continetur expressè, quòd Militibus eorum præceperas, vt irent cum Baronibus illis, quos ad quendam locum duxeras destinandos: & quia illi ad præceptum tuum illuc accedere noluerunt, dixisti dictos Episcopos erga te de exercitu defecisse, ac propterea illorum saisisti regalia, & illa quæ in eis pertinent ad iurisdictionem terrenam. Ex eo ergo quòd ipsorum militibus

præcepiſti, vt cum alijs irent, constat; quòd Epiſcopi Milites ſuos in tuum exercitum deſtinarunt, nec ex illis, vel alijs verbis apparet, quòd idem ſuis Militibus prohibuerint aliquem tibi ſeruitium exhibere, quod facere debuiſſent. Et ex hoc, quòd dixiſti eos de tuo exercitu defeciſſe, quia illorum Milites ad præceptum tuum noluerunt accedere, quò mandaras, & propter hoc regalia, ſaſiuiſti. Conſidera diligenter; vtrùm rectè decreueris aduerſus abſentes, & non monitos, vel citatos, quin etiam ignorantes, quòd eorum Milites deliquiſſent. Cùm & ipſi ſe tibi obtulerint iuraturos, quòd ijdem de illo exercitu ſecundùm ſuas conſcientias ſeruitium tibi fecerant, quod debebant, & id idem Milites ſuos feciſſe credebant. Ex eiſdem quóque verbis apparet: quòd ex cauſa minùs iuſta dictos Epiſcopos ſpoliaſti, quia pro facto Militum, quod nec conſtat, nec conſtitit fuiſſe delictum, vel quòd factum fuerit ex Epiſcoporum mandato. Super quo videris hactenus dubitaſſe; Sicut apparet ex reſponſione, quam in ſcriptis Venerabilibus Fratribus noſtris. Carnoten. & Trecen. Epiſcopis tradidiſti; noſtro Apoſtolatui tranſmittendam; quámque ipſi nobis fideliter deſtinarunt. Super quo etiam à Militibus præfati Aurelianen. Epiſcopi certiorari petijſti: ſed cùm ipſi dixiſſent quòd coram Domino ſuo ſuper hoc dicerent veritatem, à curia tua receſſerunt immunes, & ſic proceſſiſti de delicto neſcius ad vindictam. Super eo autem, quòd te niſus es excuſare, quòd aliud non ſaſieris quàm Regalia; dicens quòd quàm citò Regalia ad manus tuas deueniunt, domos & omnia facis ſaiſiri: illud fortè cum ſedem Epiſcopalem vacare contingit, fieri tantummodo conſueuit, & tunc non ſolummodo domos, verùm etiam decimas, & oblationes, necnon & quæque alia, quæ iuuenis facis omnino ſaiſiri, & in quibuſdam Eccleſijs confers præbendas vacantes, quæ quidem conſtat non debere Regalium nomine nuncupari: Ad quæ, etiam ſi conſtaret Epiſcopos deliquiſſe, ſede nequaquam vacante manus non debueras extendiſſe. Cùm ergo domos, & domorum ſuppellectilem, ac alia plurima, quæ inter Regalia numerari non debent, ſaiſieris; quorum partem reſtituiſſe, ac partem adhuc retinere diceris occupatam: ex occupatione quidem rerum ipſarum minùs rationabiliter proceſſiſſe videris. Præterea ex præfata reſponſione, quam memoratis Epiſcopis tradidiſti, poteſt manifeſtè perpendi, quòd eis nec monitis, nec citatis, nec conuictis, neque confeſſis de aliquo forisfacto, ipſorum ſaiſiſti Regalia. Cùm dixeris quòd in te non remanſit, immo ſtetit per eos; quia poſtquam Milites eorundem defecerunt de ſeruitio exercitus faciendo, emendationem ipſorum, vel ſatisfactionem per quadraginta dies expectare curaſti. Ex quibus verbis manifeſtè præſumitur, ipſos citatos, vel conuictos nullatenus extitiſſe. Et quamquam per quadraginta dies emendationem, vel ſatisfactionem eorum te aſſeras expectaſſe: ipſi tamen ad exhibendum emendationem, vel ſatisfactionem ſe teneri nullatenus extimabant, eo quòd nec ſe, nec Milites ſuos crediderant deliquiſſe; ſuper quo iuramentum celſitudini Regiæ obtulerunt. Nec etiam videtur, quòd per quadraginta dies expectaris eoſdem; cùm ad Kalendas Auguſti apud Medontam facta fuerit exercitus conuocatio, & eodem menſe Regalia occuparis, ſicut ex data litterarum tuarum, quas ipſis Epiſcopis pro ſaiſina Regalium deſtinaſti, euidenter apparet. Cùm ergo taliter proceſſeris contra eos, &

ijdem tam per seipsos, quàm per Secretarios tuos, necnon Venerabiles Fratres nostros .. Senonen. Archiepiscopum, & Coepiscopos suos te monuerint diligenter, humiliter supplicantes, vt faceres eis reddi Regalia sic subtracta, paratis postmodum curiæ tuæ subire iudicium, sicut in talibus fieri consueuit. Tu supplicationes eorum noluisses admittere ad sententiam interdicti, quam in terram tuam in eorum Diœcesibus constitutam tulerunt, videntur non immerito processisse; cùm iura, & libertates Ecclesiarum suarum teneantur iuramento præstito deffensare. Pro cuius relaxatione non satis videris offerre; cùm tantummodo iudicium in curia tua offeras ipsis remanentibus spoliatis, quod vtique spoliati non debent de iure subire: cùm etiam ex generali consuetudine Regni, tui fidelis à Domino sinè iudicio spoliatus, nec diem ab ipso super spoliatione sua, vel alio teneatur recipere; nec in ipsius curia experiri. Nos ergo serenitatem tuam rogandam duximus, & monendam, pro magno dono petentes; quatinus pacem Ecclesiæ in tuo Regno conserues hoc maximè tempore, quo ipsa in alijs multis Regnis nimiùm perturbatur. Ita quòd dictis Episcopis restitutis, & interdicti sententia relaxata: nisi hoc nobis velis ex toto donare; in curia tua de ipso negotio secundùm approbatam consuetudinem cognoscatur. Cùmque alijs opporteat te intendere, quæ ad honorem, & commodum tuum magis respiciunt; expedias, te ab istis; quæ tibi modicum afferunt vtilitatis, & laudis. Ne propter tantam patientiæ nostræ moram, ex qua propter fauorem tuum, dictorum Episcoporum grauamen, non solùm dissimulasse, verùm etiam neglexisse videmur; Apostolicæ auctoritatis cogamur adhibere censuram. Quia quantacumque necessitas nobis immineat, & tibi fortè non minor, nolumus esse, iuxta verbum Prophetę, canes muti non valentes latrare. Scientes quod beati sunt, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam cùm probati fuerint, accipient coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se. Nec iniuriosum reputes, sed potiùs gloriosum prudenter corrigere, quod improuidè statuisti, quia non viuit homo sub cœlo, qui aliquando non excedat. Vnde apud nos dicitur in prouerbio generali, quòd humanum est, peccare, sed Diabolicum perdurare. Datum Lateran. iij. Non. Maij. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA XLI.

ARCHIDIAC. SVCCENTORI ET MAGISTRO R. DE REMIS CANONIC. PARISIEN.

De Iure Patronatus Ecclesiæ de Sanctis, inter Monachos de Columberijs, & Episcopum Melldensen.

DILECTI Filij .. Abbas Sanctæ Genouefæ, Vv. Archidiaconus, & B. Canonicus Sancti Marcelli Parisien. suis nobis litteris intimarunt. Quòd cùm Prior, & Monachi de Columberijs nobis conquerendo monstrassent, quòd Venerabil. F. N. Melden. Episcopus tunc electus, dilectum Filium B. Diacon. quem per bonæ memoriæ prædecessorem eius fecerant ordinari ad Ecclesiam de Sanctis vacantem, in qua ipsi ius obtinent Patronatus,

ad Canonicam præſentationem ipſorum admittere recuſarat: quin potiùs S. intruſum tuebatur in ipſa, in eorum præiudicium & grauamen. Nos eis dedimus in mandatis, vt vocatis, quos propter hoc cognoſcerent euocandos, audirent cauſam, & eam appellatione remota fine Canonico terminarent. Cùm ergo partes propter hoc in eorum eſſent præſentia conſtitutæ, & pars Monachorum propoſuiſſet ad ſe ius Patronatus ipſius Eccleſiæ pertinere, poſtulans præfatum Diaconum, quem iam dudum dicto Epiſcopo præſentarant, recipi ad eadem. Super his, & alijs quæ ad cauſam facere videbantur, & lite ſolemniter conteſtata, ipſi receptis teſtibus, & depoſitionibus eorum, ac inſtrumentis diligenter inſpectis, auditis confeſſionibus, & vtriuſque partis rationibus perſpicaciter intellectis, de prudentum virorum conſilio ſententialiter decreuerunt. Ius Patronatus Eccleſiæ memoratæ, ad præfatos Prioré & Monachos, pertinere; ipſum Epiſcopum condemnantes, vt memoratum Diacon. præſentatum ab illis reciperet ad eandem: Sed quoniã iam dictus Epiſcopus ſępiùs requiſitus, eorum ſententiæ parere contempſit: dicti Iudices eundem Diacon. qua fungebantur auctoritate, ad præfatam Eccleſiam receperunt; ipſum Epiſcopum à collatione, ac inſtitutione Eccleſiaſticorum beneficiorum, conſiderata eius manifeſta contumacia, ſuſpendentes. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus vtramque ſententiam, diffinitiuam videlicet ſicut eſt iuſta per cenſuram Eccleſiaſticam; ſuſpenſionis verò ſicut rationabiliter eſt prolata; vſque ad ſatisfactionem condignam auctoritate noſtra faciatis ſublato appellationis obſtaculo firmiter obſeruari: Non permittentes eundem Diacon. ſuper receptione ſua per Iudices ipſos facta, temerè moleſtari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrûm; ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. iij. Maij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XLII.

THESSALONICEN. ARCHIEPISCOPO.

Dimitriacenſem Epiſcopum, cum Epiſcopatum non poſſet pacificè poſsidere abſoluit à vinculo ſedis ſuæ.

VENIENS ad præſentiam noſtram, Dil. F. B. Theſſalonicen. Archidiaconus, nobis humiliter ſupplicauit, vt cùm in Dimitriacen Epiſcopum fuiſſet electus, & ipſius electio confirmata, nec Epiſcopatum ipſum poſſet pacificè obtinere, illum à vinculo, quo Dimitriacen. Eccleſiæ tenebatur, abſoluere dignaremur. Cùm igitur ibidem proficere nequeat in officio paſtorali, quamquam in primis ipſius petitioni non duxerimus annuendum, quia tamen inſtitit vehementer, ipſum à vinculo abſoluimus ſupradicto. Datum Lateran. Non. Maij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XLIII.

CAPITVLO PANORMITAN.

Remouet electum, & iubet vt alius eligatur.

VM Nuper Parisius Panormitanus electus, cum quibusdam ex fautoribus suis, in nostra esset præsentia constitutus: & Gentilis de Pretorio concanonicus vester, contra factum electionis & personam ipsius postularet audiri. Nos eis dilectos filios P. titulo sancti Marcelli Presbyterum, & I. Sanctæ Mariæ in via lata Diacon. Card. deputauimus auditores. Coram quibus lite inter eos legitimè contestata; dum vellemus in illa procedere, ipse potiùs abire præsumpsit, quàm causæ insistere terminandæ: mandatum nostrum transgrediens, per quod ei districtè præcepimus, vt ad nostram rediret præsentiam, pro expediendo negotio memorato. Consideratis igitur vniuersis, quæ circa factum electionis, & personam ipsius consideranda cognouimus: ipsum ab Ecclesiæ vestræ regimine decreuimus admonendum. Et ne ipsa Pastoris solatio diutiùs maneat viduata: discretioni vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus; quatinus inuocata Spiritus Sancti gratia, personam idoneam, per electionem Canonicam præficiatis vobis, infra triginta dies post susceptionem præsentium, in Pastorem. Alioquin dilecto filio nostro G. Sancti Theodori Diac. Card. Apostolicæ sedis Legato, nostris damus litteris in mandatis, vt ipse vobis virum idoneum præficiat in Pastorem. Contradictores si qui fuerint per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compescendo. Datum Lateran. vj. Idus. Maij. Pont. N. anno xv.

Super hoc scriptum est eidem G. Sancti Theodori Diacon. Card., vt si prædictum Capitulum mandatum nostrum neglexerit adimplere: ipse eis virum idoneum præficiat in Pontificem. Contradictores, si qui fuerint per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compescendo.

EPISTOLA XLIV.

ATHENIEN. ET THEBAN. ARCHIEPISCOPIS, ET DECAN. DE THEBIS.

Vt Ecclesiæ Motoniensi, Peregrinante ad D. Iacobi eius Episcopo restituantur ablata.

ENERABIL. Fr. N. Motonien. Episcopus nobis conquerendo monstrauit; quòd T. Miles, & quidam alij Motonen. Coronen. Amiclen. Diœc. quædam de terris, & possessionibus Motonen. Ecclesiæ ipso de licentia nostra in itinere B. Iacobi constituto, in ipsius præiudicium occuparunt. Nolentes igitur ipsum Episcopum suo iure fraudari: discretioni vest. per apostolica scripta mandamus, quatinus inuasores prædictos ad restitutionem rerum occupatarum debitam eidem Episcopo faciendam, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam, sublato appellationis obstaculo, compellatis. Testes autem, qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint

simili districtione cessante appellatione cogatis perhibere testimonium veritati. Quòd si non omnes &c. duo vestiûm &c. Datum Lateran. v. Idus. Maij. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA XLV.

BITVRICEN. ARCHIEPISCOPO.

Indicat de sententia lata aduersùs Burdegalensem Episcopum, quod vocatus ad Synodum non venerit, eamque confirmat, at de primitias causa non iudicat.

DILIGENTER auditis, & perspicaciter intellectis, quæ tu & dilectus Filius Magister Amaneus procurator Venerabilis Fratris nostri.. Burdegalen. Archiepiscopi coram nobis proponere voluisti, super sententia, quam auctoritate Primatiæ in eundem Archiepiscopũ promulgasti, suspendendo ipsum ab officio Metropoliticæ dignitatis, pro eo quod ad tuum vocatus Concilium accedere non curauit, nec per se aliquem idoneum destinare. De communi Fratrum nostrorum consilio sententiam ipsam ratam habemus, & vsque, ad satisfactionem idoneam præcipimus obseruari. Hoc ad cautelam expresso, quòd lis coram nobis, non de primatia, sed de sententia extitit ventilata. Nulli ergo omnino hominum &c. vsque, nostræ diffinitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc &c. vsque incursurum. Datum Lateran. xvj. Kal. Iunij. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA XLVI.

EPISCOPO MOTHONEN.

Vt Episcopi resideant in Ecclesia Mothonensi.

PROPOSVISTI nobis in nostra præsentia constitutus, quòd licèt Canonici tui suarum percipiant redditus Præbendarum, ab Ecclesiæ obsequio se subducunt, debitam residentiam in eadem minimè facientes. Nolentes igitur ipsam Ecclesiam defraudari obsequio seruitorum. Fraternitati tuæ per apostolica scrip. mandamus, quatinus Canonicos supradictos ad debitam residentiam iamdicta Ecclesia faciendam monitione præmissa per subtractionem beneficiorum appellatione remota compellas. Datum Lateran. v. Idus. Maij. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA XLVII.

ARCHIEPISCOPO PATRACEN. ET EPISCOPO AMIDEN.

Delegat cognitionem causa iniectionis manuum facta à Decano Motonensi.

VENERABIL. F. N. Motonen. Episcopus nobis denuntiando monstrauit, quòd Decanus suus, qui reatu periurij, & adulterij, publicè irretitur, in quosdam Monachos, & Presbyteros iniecit manus temerè violentas, committens præter hæc talia, quæ Canonicam correctionem exposcunt,

exposcunt, & licèt super his dictus Decanus admonitus extiterit sæpius ab eodem; ex eo tamen excessus proprios aliquatenus non correxit, sed extrema ipsius deteriora prioribus postmodum sunt effecta: Quia verò hæc, si vera sunt, non debemus clausis oculis pertransire, Fraternitati vestræ per Apost. scrip. mand. quatinus partibus conuocatis, & inquisita super promissis & cognita veritate, quod canonicum fuerit appellatione postposita statuatis; facientes quod decreueritis per censuras Ecclesiasticas firmiter obseruari. Datum Lateran. v. Idus Maij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XLVIII.

ARCHIEP. ET B. ARCHID. P. CANTORI THESSALONICEN.

Ut audiant causam super Ecclesia Calidoniensi.

EXPOSITA nobis venerabil. Fratris nostri .. Sidonien Episcopi querimonia patefecit; quòd cùm venerabil. F. N. Archiepiscopus Larissen. Ecclesiam Calidonien. de mandato nostro cócessisset eidem, Venerabil. F. N. Episcopus Dimicen. super hoc ad nostram audientiam appellauit, sed appellationem interpositam nec per se, nec per alium est legitimè prosecutus. Ideóq; discretioni vestræ per Apostolica scrip. mandamus, quatinus partibus conuocatis audiatis causam, & appellatione remota fine canonico decidatis, facientes, quod statueritis per censuras Ecclesiasticas firmiter obseruari. Nullis litteris veritati, & iustitiæ præiudicantibus à sede Apostolica impetratis. Quod si non omnes, &c. tu Frater Archiepiscope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XLIX.

ARCHIEPISCOPO ARELATEN. ET SANCTI ÆGIDII, ET SALMODII ABBATIBVS NEMAVSEN. DIOEC.

Vt de plano cognoscant de electione Abbatis sancti Victoris Massiliensis.

DILECTI Filij G. Abbas S. Pontij, & B. Monachus Procuratores Monasterij Sancti Victoris Massilien. ad nostram præsentiam accedentes postulationem, ac electionem, quam per se, ac alios Confratres eorum de .. Abbate S. Stephani Bononien. canonicè celebratam, ac approbatam à delegatis nobis iudicibus asserebant, postulabant auctoritate Apostolica confirmari. Plurimas & diuersorum litteras deprecatorias exhibentes, quarum interuentu promouere petitionem propositam cum instantia nitebantur, qui nobis demum eorum petitionem non admittentibus in hac parte, cum Fratres ipsos, & si super hoc zelum Dei, non tamen secundum scientiam nouerimus habuisse, porrexerunt alias litteras continentes, quòd dicti Monasterij Fratres duas electiones, seu nominationes eodem tempore successiuè, tamen canonicè, ac concorditer celebrarant. Vnam videlicet de Abbate prædicto puram. Aliam

vero de .. Priore S. Honorati Arelaten. viro vtiq; honesto, bene litterato, & ad singula circumspecto conditionem huiusmodi apponentes; Si videlicet Abbatem eundem non possent forsitan obtinere. Vnde supplicabant instanter, vt cum conditio iam extaret eorum à nobis postulationem, super dicto Abbate repulsa, electionẽ Prioris ipsius confirmare misericorditer dignaremur. Eis igitur, & B. de Nouis quondam Monacho, & maiori Priori dicti Monasterij, ac alijs duobus Monachis, qui se super hoc opponebant eisdem, electionem ipsam minus canonicam asserentes, tum quia de persona minus idonea, tum quia eis absentibus fuerat celebrata, dilectos Filios nostros G. tituli S. Martini, & P. tituli S. Ceciliæ Presbyteros Card. concessimus auditores. In quorum præsentia Procuratores prædicti processum electionis, sicut dictum est superius proponentes, confirmari promissam electionem cum instantia postulabant. Monachi verò præfati contra electionem eandem, quòd eis absentibus fuerat celebrata; contra personam verò Electi quædam honestati contraria proponentes, excommunicationis sententiam à dictis iudicibus in se latam ipso iure non tenere dicebant: tum quia post appellationem ad nos legitimè interpositam lata fuit, tum quia ex tribus iudicibus, quibus fuerat causa commissa, duo tantummodo processerunt, tertio quòd decisioni causæ interesse volebat per suas litteras protestante. Contra quos sic Procuratores excipiebant præfati, quòd non tenebantur, immo potius non debebant super his prædictis Monachis respondere, cùm & omnes excommunicationis vinculo tenerentur, & duo ex eis nihil haberent cum Monasterio ipso commune, à quo eos sententia iudicialis exclusit, sicut ex litteris eorumdem iudicum, & tenore sententiæ apparebat. Ex abundanti tamen ad prædicta taliter respondebant. Primò quia ex prædicta causa non poterat, nec debebat obesse, quòd electioni non interfuerant Monachi memorati, cõsequenter ea quæ in personã Electi obiecerant penitus falsa erant, super ipsius honestate ac idoneitate testimonia plurima fide digna, & valde idonea in nostra præsentia offerentes, & confitentes post appellationẽ iudices processisse; quos ea potuisse procedere ratione dicebãt, quia interdicta fuerat appellatio in rescripto, & quia in appellationis libello nullũ allegabant Monachi supradicti grauamen; sicut eius series ostendebat. Duos quoque processisse sinè tertio fatebantur, & ex eo ipsos potuisse procedere asserebant: quia mandatũ Apostolicum continebat in fine; quod si omnes interesse non possent, duo exequi negotium procurarent, nec sibi retinuisse poterat iudex tertius, vt decisioni negotij interesset in executionis mandati Apostolici præiudicium, & tam graue ipsius Monasterij detrimentum; cùm res videlicet talis esset, cuius dilatio ipsum Monasterium in confusionem maximam adducebat: quod ijdem Procuratores ratione multiplici ostendere nitebantur, asserentes, quod & hoc ipsum fuerat præsente Capitulo à quibusdam Fratribus sanioris consilij coram dictis iudicibus propositum, & petitum, ne ab eis decisio causæ ac ordinatio Monasterij differretur: sed secundum quod eis erat iniunctum reformationi dicti Monasterij celeriùs prouiderent. Vnde ipsos asserebant non tam voluntarios, quàm coactos ad supplicationem Capituli processisse. Nos igitur his & alijs quæ nobis fideliter relata fuerant ab eisdem Cardinalibus intellectis per Apost. vobis scrip. mandamus, quatinus cæteris Capitulis, quæ in sententia iudicum continentur in

suo robore duraturis summatim, & sinè omni iudiciorum strepitu inquirentes, sed electione sollicitè veritatem, si eam inueneritis, canonicè de persona idonea celebratam non obstantibus his quæ sæpedicti Monachi opponebant, ipsam sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo confirmetis. Alioquin de alia persona idonea & honesta, eidem Monasterio faciatis auctoritate Apostolica infra quadraginta dies per electionem canonicam prouideri. Mandatum Apostolicum taliter impleturi, quod in nouissimo districti examinis die dignam retributori omnium, super hoc possitis reddere rationem. Quod si non omnes, &c. Duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. xij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA L.

PHILIPPEN. ARCHIEPISCOPO.

Vt reuocentur alienationes bonorum suæ Ecclesiæ.

PROPOSVISTI nobis in nostra præsentia constitutus, quòd nonnullæ possessiones, & alia bona Ecclesiæ tuæ per prædecessores tuos, & alios minùs legitimè sunt distracta, in ipsius Ecclesiæ non modicum detrimentum. Volentes igitur Ecclesiæ Philippen. vtilitatibus prouidere, Fraternitati tuæ præsentium auctoritate concedimus, quatinus ea quæ taliter alienata repereris valeas appellatione postposita legitimè reuocare. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv. In eumdem modum scriptum est pro Archiepisc. Serren.

EPISTOLA LI.

BALDVIN. ARCHIDIAC. THESSALONICEN.

Confirmat Archidiaconatum.

CVM à nobis petitur, &c. vsque. perducatur effectum. Ea propter dilecte in Domino fili, tuis iustis precibus inclinati, Archidiaconatum Thessalonicen. Ecclesiæ, sicut ipsum iustè possides, & quietè, deuotioni tuæ, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, &c. vsque. nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque. contraire. Siquis autem, &c. vsque. incursuram. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LII.

RADVLPHO THESAVRARIO CITREN.

Confirmat Thesaurariam.

IVSTIS petentium desiderijs, &c. vsque. effectu prosequente complere. Ea propter, dil. in Domino fili, tuis iustis postulationibus inclinati, Thesaurariam Citren. Ecclesiæ, sicut ipsam iustè possides, & quietè, deuotioni tuæ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patro-

cinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, &c. vsque. nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque. contraire. Siquis autem hoc, &c. vsque. se nouerit incursurum. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LIII.

ARCHIEPISCOPO THEBAN. ET DAVALIEN. EPISC. ET DECAN. DAVALIEN.

Vt cogant Abbates Græcos ad obedientiam Archiepiscopi Corinthiensis.

EX parte venerabil. F. N. Corinthien. Archiepiscopi fuit propositum coram nobis. Quòd Abbates Græci Corinthien. Diœc. debitam sibi obedientiam, & reuerentiam superbiæ accensi spiritu, non inpendunt. Quocirca præsentium vobis auctoritate mandamus, quatinus Abbates iam dictos, vt ipsi Archiepiscopo reuerentiam, & obedientiam debitam impendere non postponant, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compellatis. Quod si non omnes, &c. Duo vestrum, &c. Datum Lateran. xij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LIV.

CLERO ET POPVLO NAZAROCEN.

Vt obediant Sidoniensi Episcopo, cui eorum Ecclesiam commendauit.

CVM Episcopatus vester sit Pastorali solicitudine destitutus, eum venerabili Fratri nostro .... Sidonien. Episcopo duximus committendum, iniungentes eidem, vt ea quæ spectant ad curam officij Pastoralis vobis vigilanter studeat exhibere. Ideóque discretioni vestræ per Apost. scrip. præcipiendo mandamus, quatinus ei sicut Prælato vestro intendatis humiliter, & deuotè. Alioquin noueritis nos Venerabilibus Fratribus nostris .. Theban. Archiepiscopo, & .. Zaratouien. & ... Cardicen. Episcopis in mandatis dedisse; vt vos ad id monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellant. Datum Lateran. xij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

Super hoc scriptum est in eumdem fere modum Sidonien. Episcopo. vsque duximus committendum. Fraternitati tuæ per Apost. scrip. mandantes, quatinus ea, quæ spectant ad curam officij Pastoralis, gregi tibi commisso vigilanter sic studeas exhibere: vt magis comproberis prodesse in omnibus, quàm præesse.

Super hoc scriptum est in eundē fere modum .. Theban. Archiepiscopo, & ... Zaratouien. & .. Cardicen. Episcopis. vsque. intendant humiliter, & deuotè. Quocirca Fraternitati vestræ per Apost. scrip. præcipiendo mandamus, quatinus si dicti Clerus, & populus quod mandauimus, neglexerint adimplere, exhibere ipsi Episcopo reuerentiam, & obedientiam contemnentes, vos eos ad id monere diligentiùs & inducere procuretis; & si opus fuerit per censuram Eccle-

ſiaſticam appellatione remota cogatis. Quod ſi non omnis, duo veſtrum, &c.

Scriptum eſt in eundem fere modum Lariſſen. Archiepiſcopo. Cum Epiſcopatus Nazarocen. ſit paſtorali, &c. vſque. Studeat exhibere. Quocirca F. T. P. A. S. M. Q. ipſi Epiſc. fraterna charitate aſſiſtens, non permittas eumdem ſuper dicto Epiſcopatu ab aliquo moleſtari.

EPISTOLA LV.

I. EPISCOPO MOTHONEN. EIVSQVE SVCCESSORIBVS CANONICE SVBSTITVENDIS IN PERPETVVM.

Recipit ſub protectionem B. Petri eius Sedem.

CVM à nobis petitur, &c. vſque, Perducatur effectum. Ea propter venerabil. in Chriſto Frater Epiſcope tuis iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Mothonen. Eccleſiam, cui Deo auctore præeſſe dignoſceris ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem Eccleſia, &c. vſque, Illibata permaneant: in quibus hæc, &c. vſque, Vocabulis. Locum ipſum in quo præfata Eccleſia ſita eſt cum omnibus pertinentijs ſuis, Eccleſiam ſancti Georgij cum pertinentijs ſuis. Eccleſiam ſanctæ Annæ cum omnibus pertinentijs ſuis. Poſſeſſiones vallis Mothonen. & de Valetoq; . Poſſeſſiones de Corſeual, cum pertinentijs ſuis. Caſale quod vocatur Miquelis, Caſale quod vocatur Murmura, cum omnibus pertinentijs ſuis. Poſſeſſiones de Aſagora, de Aldeſequi, de Niclines, de Leuoudiſt, de Eſcaminges, de Boucham, & de Leſtarona, cum omnibus pertinentijs earundem. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum fas ſit præfatam Eccleſiam, &c. vſque. Vſibus omnimodis profutura: ſalua ſedis Apoſtolicæ auctoritate, & Patracen. Archiepiſcopi Canonica iuſtitia. Siqua igitur in futurum, &c. vſque. Diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco, &c. vſque. Præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diac. Card. ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij xiij. Kal. Maij. Indictione xv. Incarnationis Dominicæ Anno milleſimo cc. xij. Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. Anno xv.

EPISTOLA LVI.

VVILLELMO PHILIPPEN. ARCHIEPISCOPO, EIVSQVE SVCCESSORIBVS CANONICE SVBSTITVENDIS IN PERPETVVM.

Philippenſem Eccleſiam recipit ſub protectionem Sedis Apoſtolicæ.

SI humilitatis exemplum ſtudueris imitari, ſacroſanctæ Roman. Eccleſiæ Matri tuæ reuerentiam, & obedientiam impendendo, ſicut Philippenſes Apoſtolus exhortatur. Hoc inquiens in vobis ſentite quod & in Chriſto Ieſu, qui cum in forma Dei eſſet non rapinam arbitratus eſſe ſe æqualem Deo. Exinaniuit ſe, formam ſerui accipiens; factus obediens vſque ad mortem: mortem autem Crucis: abſque dubio exaltaberis apud

eum, qui superbis resistit; humilibus autem dat gratiam, propter quod exaltauit illum Deus, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen: vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium &, infernorum; quia Dominus Iesus est in Gloria Dei Patris. Hanc igitur formam doctrinæ quam Apostolus tradidit Philippensibus tu eorum factus Antistes diligenter obserua: ne ab obedientiæ bono quod nuper Philippen. Ecclesia est reuersa de cętero auertatur. Memor semper illius gratiæ specialis, quam tibi dignanter impendimus, cum à Nazaroten. Ecclesia te transtulimus ad Metropolim Philippensem, teque proprijs manibus consecrauimus in Pontificem, & palleo insigniuimus Pontificalis videlicet officij plenitudine, vt nihil tibi ex aliqua parte desit, quod ad Metropoliticam pertineat dignitatem Quia verò venerabil. F. N. in Christo nos suppliciter exorasti, vt eandem Philipp. Ecclesiam cui Deo auctore præesse dinosceris dignaremur Apostolici priuilegij munimine roborare. Nos tuis iustis postulationibus annuentes. Eam sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Statuentes vt quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia, &c. Vsque, illibata permaneant. In quibus, hæc, &c. Vsque, vocabulis. Locum ipsum, &c. Vsque, pertinentijs suis, Casale quod dicitur Candaca cum omnibus pertinentijs suis, Abbatias, piscaturas, terras, & vineas, quas habent apud Crisopolim, Casale quod dicitur Strauo, Casale quod dicitur Prauicaresta; Casale quod dicitur domus quæ dicitur Platon, Casale quod dicitur Caresta. Cum omnibus pertinentijs suis. Ecclesias quas habet in Castro Christopoli. Episcopatus quoque inferiùs annotandos Ecclesiæ tuæ Metropolitico iure subiectos tibi, tuisque successoribus nihilominus confirmamus: videlicet Eleutropolim. Casiropolim, Polistrios. Vilikios. Morenos. Palleo verò quod tibi ex Apostolicæ sedis benignitate contulimus infra tuam Ecclesiam ad Missarum solemnia vti memineris his diebus. Videlicet Natiuitate Domini, festiuitate protomartyris Stephani, Circumcisione Domini, Epiphania, Ypopanti, Dominica in Ramis Palmarum, Cœna Domini, Sabbatho sancto, Pascha, feria 2. post Pascha, Ascensione, Pentecoste, tribus festiuitatibus B. Mariæ. Natali B. Ioannis Baptistæ Solemnitatibus omnium Apostolorum, Cõmemoratione omnium sanctorum, Dedicationibus Ecclesiarum. Cõsecrationibus Episcoporum. Ordinationibus clericorum. Ecclesiæ tuæ principalibus festiuitatibus, & consecrationis anniuersario tuæ die. Iura quoque, ac bona eius, dignitates, & libertates ipsius; necnon antiquas, & rationabiles consuetudines auctoritate Apostolica confirmamus, & tam tibi quam eidem Ecclesiæ firma, & illibata manere sancimus. Cimitteria quoque Ecclesiarum earumque beneficia, &c. Vsque, censura canonica compescatur. Prohibemus insuper ne Presbyteri; Capellani Ecclesiarum, &c. Vsque, irritum habeatur. Prohibemus insuper ne interdictos, vel excommunicatos tuos, &c. Vsque, oporteat ligatum absolui. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum, &c. Vsque, vsibus omnimodis profutura; Salua sedis Apostolicæ auctoritate. Siqua igitur in futurum, &c, Vsque districtæ subiaceat vltioni. Cuncti autem eidem loco, &c. Vsque, præmia æternæ pacis inueniant, Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis sanctæ Mariæ in Cosmidin. Diac. Card. sanctæ Roman. Ecclesiæ Cancellarij xj. Kal. Iunij, Indict. xv. Incarnationis Dominicæ. Anno millesimo cc. xij. Pont. vero Domini Innocentij Papæ iij. Anno xv.

EPISTOLA LVII.

ARNVLPHO SARREN. ARCHIEPISCOPO, EIVSQVE SVCCESSORIBVS CANONICE SVBSTITVENDIS IN PERPETVVM.

Recipit sub protetione Romanæ Ecclesiæ, Sarrensem Sedem.

QVANTO deuotiùs Sarren. Ecclesia in Apostolicæ sedis obedietia tunc persistat, ad quam nuper est Domino faciente reuersa: tantò propensiùs eam cupimus honorare, vt affluentem in nobis paternæ benignitatis affectum se gaudeat inuenisse. Quocirca venerabil. F. in Christo tuam volentes personam propensius honorare te ad Sarren. Metropolin ab Ecclesia transtulimus Thermop. leo. teq; apud sedem Apostolicam constitutum palleo insigniuimus, pontificalis videlicet officij plenitudine, vt nihil tibi ex parte aliqua desit quod ad Metropoliticā pertineat dignitatem. Quia verò nos suppliciter exorasti vt eandem Sarren. Ecclesiam cui deo auctore preesse dinosceris, dignaremur Apostolici priuilegij munimine roborare. Nos tuis iustis postulationibus annuentes eam sub. B. Petri & nostra, protectione suscipimus & presentis scripti priuilegio communimus. Statuentes vt quascumque possessiones, &c. vsque illibata permaneant. Palleo verò quod tibi ex apostolicæ sedis benignitate contulimus infra tuam Ecclesiam ad missarū solemnia vti memineris hijs diebus. Videlicet Natiuitate Domini Festiuitate protomartiris Stephani. Circūcisione Domini, Epiphania Ypopanti. Dominica in Ramis Palmarum Cena Domini, Sabbatho sancto, Pascha, Feria 2. post Pascha, Ascensione, Pentecost. tribus festiuitatibus Beatæ Mariæ. Natali B. Ioannis Baptist. Solemnitatibus omnium Apostolorum. Commemoratione omnium Sanctorum. Dedicationibus omnium Ecclesiarū. Consecrationibus Episcoporum, Ordinationibus Clericorū, Ecclesiæ tuę principalibus festiuitatibus. Solemnitatibus Beatornm Theodori stratilatis, & Theodori Tyron Martyrū & consecrationis anniuersario tue diæ. Ad hæc ipsi Sarren. Metropoli suam Prouinciam confirmamus. Iura quoque ac bona eius dignitates & libertates ipsius, necnon antiquas & rationabiles consuetudines auctoritate Apostolica roboramus, & tam tibi quam eidem Ecclesiæ firma & illibata manere sancimus. Cimiteria quoque Ecclesiam earumque beneficia nullus hereditario iure possideat. Quod siquis hoc facere contenderit censura Canonica compescatur Prohibemus autem ne Presbiteri Capellani, &c. vsque irritum habeatur. Prohibemus insuper ne interdictos vel excommunicatos, &c. vsque, oporteat ligatum absolui. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum, &c. vsque, vsibus omnimodis profutura. Salua sedis Apostolicę auctoritate. Siqua igitur in futurū, &c. vsque, districtæ subiaceat vltioni. Cunctis eidē loco, &c. vsque, premia æternæ pacis inueniant, Amen. Datum Laterani per manum Ioannis sanctæ Mariæ in Cosmid. Diacon. Card. S. Roman. Ecclesiæ Cancellarij. viij, Kal. Iunij Indictione xv. Incarnationis Dominicæ. Anno millesimo, cc. xii. Pont. vero Domini Innocentij Papæ iij. anno xv.

EPISTOLA LVIII.

GVALTERO CORINTHIEN. ARCHIEPISCOPO, EIVSQVE SVCCESSORIBVS CANONICE SVBSTITVENDIS IN PERPETVVM.

Recipit ſub protectione D. Petri Corinthiorum Eccleſiam.

QVANTÒ diligentiùs & vtiliùs vas electionis & Doctor gentium Corinthiorum inſtruxit Eccleſiam, ſicut eius ad illos Epiſtolæ miſſæ declarant; tantò ſtudioſiùs & cautiùs nos oportet inſiſtere vt eam in ipſius forma doctrinæ ſub Apoſtolicæ Sedis magiſterio cõſeruemus, qui nuper eãdem ad ipſius obedientiam reuertentem affluenti benignitate ſuſcepit. Quocirca Venerabil. F. in Chriſto propter ſpiritalem ipſius Corinthien. Eccleſiæ caritatem, tuam volentes perſonam propenſiùs honorare proprijs manibus conſecrauimus in Pontificẽ, & palleo inſigniuimus pontificali, videlicet officij plenitudine, & nihil tibi ex aliqua parte deſit quod ad metropoliticam pertinet dignitatẽ. Quia verò nos ſuppliciter exoraſti vs eandem Corinthiẽ. Eccleſiã, cui Deo auctore pręeſſe dignoſceris, dignaremur Apoſtolici priuilegij munimine roborare. Nos tuis iuſtis poſtulationibus annuentes, eam ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & pręſentis ſcripti priuilegio cõmunimus. Statuentes vt quaſcũque poſſeſſiones, &c. vſque. Illibata permaneant. In quibus hęc, &c. vſque. Vocabulis. Locum ipſum, &c. vſque. Pertinentijs ſuis, Caſale quod dicitur Enoria. Caſale quod dicitur Petricia. Caſale quod dicitur Palagia. Caſale quod dicitur Caleſmata. Caſale quod dicitur Cyrilla. Caſale quod dicitur Succhyna. Caſale quod dicitur Sorados. Caſale quod dicitur Lanenicia. Caſale quod dicitur Clenna. Caſale quod dicitur Sarmã. Caſale quod dicitur Crata. Caſale quod dicitur Quarrata, & Caſale quod dicitur, Saudyca cũ omnib[9] pertinentijs eorũdẽ. Epiſcopatus quoq; inferiùs annotãdos Eccleſiæ tuę Metropolitico iure ſubiectos, tibi, tuiſq; ſucceſſoribus nihilominus cõfirmamus. Videlicet Cephalonen. Iachint. Damelãt. Malaueſia, Argos. Gilas, & Gimenes. Palleo verò, quod tibi ex Apoſtolicę Sedis benignitate contulimus, infra tuam Eccleſiã ad Miſſarũ ſolemnia vti memineris his diebus. Videlicet Natiuitate Domini. Feſtiuitate Protomartyris Stephani, Circũciſione Domini. Epiphania. Ypopãti. Dominica in Ramis palmarũ. Cena Domini. Sabbatho ſancto. Paſcha feria ij. poſt Paſcha. Aſcenſione. Pẽtecoſte. tribus feſtiuitatibus B. Mariæ. Natali B. Ioãnis Baptiſtæ. Solẽnitatibus omniũ Apoſtolorum. Cõmemoratione omnium ſanctorũ. Dedicationibus omnium Eccleſiarũ. Conſecrationibus Epiſcoporum. Ordinationibus Clericorum. Eccleſię tuę principalibus, feſtiuitatibus ſolẽnitatibus beatorum Theodori & Stratilatis Martyrum, & Cõſecrationis anniuerſario tuæ die. Ad hæc ipſi Corinthiẽ Metropoli ſuã prouinciã cõfirmamus. Iura quoque ac bona eius, dignitates & libertates ipſius, necnõ antiquas & rationabiles cõſuetudines auctoritate Apoſtolica roboramus, & tam tibi, quàm eidem Eccleſiæ firma & illibata manere ſancimus. Cimiteria quoque Eccleſiarũ, earúmq; beneficia, &c. vſque. Cenſura canonica cõpeſcatur. Prohibemus autẽ ne presbyteri Capellani, &c. vſque. Irritum habeatur. Prohibemus inſuper ne interdictos, vel excommunicatos, &c. vſque. Oporteat ligatum abſolui. Decernimus ergo vt nulli omnino hominũ, &c. vſque. Vſibus

ius omnimodis profutura. Salua sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. vsque. districtæ subiaceat vltioni. Cűctis autem eidem loco &c. vsque. præmia æternę pacis inueniant, Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis S. Mariæ in Cosmidin Diac. Card. S. Romanæ Ecclesiæ Cancellarij, xj. Kal. Iunij Indictione xv. Incarnationis Dominicæ Anno millesimo cc. xij. Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. Anno xv.

EPISTOLA LIX.

IACOBO ARCHIDIACONO CORINTHIEN.

Confirmat ei Corinthiensem Archidiaconatum.

CVM à nobis petitur, &c. vsque. perducatur effectum. Ea propter dilecte in Domino Fili, tuis iustis postulationibus grato concurrentes assensu, Archidiaconatum Corinthien. quem per venerabilem Fratrē nostrum ... Corinthien. Archiepiscopum es canonicè assecutus, sicut ipsum iustè possides & quietè, deuotioni tuæ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum, &c. vsque. nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque. contraire. Si quis autem, &c. vsque. se nouerit incursurum. Datum Lateran. x. Kal. Iunij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LX.

THEBAN. ARCHIEPISCOPO, ET ZARATOVIEN. ET DAVALIEN. EPISCOPIS.

Committit inquisitionem super quadam concessione decimarum & Papatuum ab Episcopo Corinthio extortam.

VENERABIL. F. N. Corinthi Archiepiscopus proposuit coram nobis, quòd eo ad regimen Ecclesiæ Corinthien. assumpto ... Decanus & Canonici eiusdem Ecclesiæ obtinuerunt ab eo callidè circumuento, medietatem omnium decimarū Monasteriorum, & Papatuū in quibus tres Monachi vel pauciores morātur, sibi, salua tamen sedis Apostolicæ auctoritate, concedi. Verùm quia ex concessione huiusmodi dictus Archiepiscopus se sentit enormiter esse læsum. Nobis humiliter supplicauit, vt super hoc ei prouidere misericorditer dignaremur. Quocirca Frat. vestræ. per. Apost. scrip. mand. quatinus vocatis qui fuerint euocandi, & inquisita super his & cognita veritate quod canonicum fuerit appellatione postposita statuatis, facientes quod statueritis per censuras Ecclesiasticas firmiter obseruari. Quod si non omnes, &c. Duo vestrum, &c. Datum Lateran. xij. Kal. Iunij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXI.

ARCHIEPISCOPO PATRACEN. ET AMICLEN. EPISCOPO.

Vt cogat suffraganeos Corinthij ad obedientiam.

CVM venerabilem Fratrem nostrum ... Corinthien. Archiepiscopum, ad propria cum gratiæ nostræ plenitudine remittamus, venerabilibus Fratribus nostris suffraganeis eius, nostris dedimus litteris in præceptis, vt eidem tanquam Metropolitan. suo debitam obedientiam & reuerentiam impendere non omittant. Quocirca Fra. vest. per Apost. scrip. mand. quatinus si dicti suffraganei præceptum nostrum neglexerint adimplere, vos eos ad id monitione præmissa per censuras Ecclesiasticas appellatione remota cogatis. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXII.

CAPITVLO CORINTHIEN.

Vt obediant Episcopo.

CVM Venerabilem F. N. Corinthien. Archiepiscopum ad propria cum gratiæ nostræ plenitudine remittamus, Vniuersitati vestræ per Apost. scrip. præcipiendo mandamus, quatinus eidem tanquam Archiepiscopo vestro debitam obedientiam, & reuerentiam impendere procuretis. Alioquin noueritis nos Venerabilibus Fratribus nostris ... Archiepiscopo Patracē. & ... Amiclen. Episcopo in mandatis dedisse, vt vos ad id monitione pręmissa per censuras Ecclesiasticas appellatione remota compellant. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

Super hoc scriptum est eisdem Archiepiscopo & Episcopo, vt si Capitulum ipsum, præceptũ nostrum neglexerit adimplere, ipsi eum ad id monitione pręmissa per censuras Ecclesiasticas appellatione remota compellant.

EPISTOLA LXIII.

EPISCOPO DE IACINTHO.

Vt obediat Archiepiscopo Corinthiorum.

CVM venerabilem Fratrem nostrum ... Corinthien. Archiepiscopũ ad propria cum gratiæ nostræ plenitudine remittamus. Fraternitati tuæ per Apost. scrip. mand. quatinus eidem tanquam Metropolitan. tuo debitam obedientiam & reuerētiã impendere non omittas. Alioquin noueris nos Venerabili Fratri nostro ... Episcopo Cephaloniæ & dilectis filijs ... Archidiac. & Magistro L. Canonico de Andreuill. in mandatis dedisse, vt te ad id monitione præmissa per censuras Ecclesiasticas appellatione remota compellant. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

Scriptum est super hoc eisdē, vt si dictus Episcopus de Iachinto quod mādatum est ei neglexerit adimplere, ipsi eum ad id monitione præmissa per censuras Ecclesiasticas appellatione remota compellant. Quod si non omnes, &c. tu ea Frater Episcope cum eorum altero, &c.

EPISTOLA LXIV.

Episcopo Cephaloniæ.

De Eodem.

CVm Venerabilem Fratrem nostrum.. Corinthien. Archiepiscopum, &c. vt supra in eundem modum. vsque. impendere non obmittas. Alioquin noueris nos... Archiepiscopo Patracē. &c... Archidiac. & Magistro L. Canonico de Andreuilla in mandatis dedisse, vt te ad id monitione præmissa per censuras Ecclesiasticas appellatione remota compellant. Datum Lateran. xv. kal. Iunij. Pont. N. anno xv.

In eumdem modum scriptum est eisdem. Cum venerabilem, &c. vsque. non omittas. Quocirca discretioni vestræ per apost. scrip. mandamus, quatinus si dictus Episcopus præceptū nostrum neglexerit adimplere, vos eum ad id monitione præmissa per censuras Ecclesiasticas appellatione postposita compellatis. Quod si non omnes, &c. tu ea frater Archiepiscope cum eorum altero, &c.

EPISTOLA LXV.

Nobili viro G. de villa Arduini.

Vt restituat bona Corinthiorum Ecclesiæ.

CVm quædam Casalia, possessiones, homines, Abbatias, Ecclesias, & alia bona Corinthien. Ecclesiæ dicaris non sinè tuæ periculo animæ ac ipsius præjudicio retinere, Nobilitatem tuam monendam duximus, & hortamur per apost. tibi scrip. mandantes, quatinus illius intuitu qui tibi manus suas magnificè ampliauit, ac pro reuerentia B. Petri & nostra, venerabili fratri nostro ... Corinthien. Archiepiscopo restituens ipsa bona, & compellens ad restitutionem debitam alios potestate tibi tradita detentores, eundem Archiepiscopum & Ecclesiam suæ curæ commissam taliter contra impugnatorum malitiam protegas & defendas, quòd ipsa Ecclesia sub tuo patrocinio ab incursibus hostium conquiescat, & tua exinde prudentia possit non immerito commendari. Alioquin venerabilib⁹ fratribus nostris Theban.... Archiepiscopo, &c... Episcopo & dilecto filio ..... Decan. Daualien. dedimus in mādatis, vt te ad id monitione præmissa per censuras Ecclesiasticas appellatione remota, iustitia mediante compellant. Datum Laterani, xv. kal. Iunij. Pont. n. anno xv.

In eundem modum scriptum est super hoc eisdem. vsque. non immeritò commendari. Quocirca discretioni vestræ per apost. script. mādamus, quatinus si dictus Nobilis mandatum nostrum neglexerit adimplere, vos eum ad id monitione præmissa per censuras Ecclesiasticas appellatione remota, iustitia mediante cogatis. Quod si non omnes, &c. duo vestrum, &c.

EPISTOLA LXVI.

NOBILI VIRO O. DE ROCCA.

De Eodem.

CVm quædam Caſalia, poſſeſſiones, homines, &c. vt ſupra. vſque. non immeritò commendari; alioquin venerabilibus fratribus noſtris Theban. Archiepiſcopo, &c.... Epiſcopo, & dilecto filio.... Decan. Daualien. dedimus in mandatis, vt te ad id monitione præmiſſa per cenſuras Eccleſiaſticas appellatione remota, iuſtitia mediante, compellant. Datum Lateran. xv. Kal. Iunij, Pont. N. anno xv.

In eundem modum ſcriptum eſt ſuper hoc eiſdem. vſque. Non immeritò commendari. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcrip. mandamus quatinus ſi dictus nobilis, &c. vſque in finem, vt in præcedenti concluſione.

EPISTOLA LXVII.

SANCTÆ MARIÆ IN REGVLA, ET SANCTI PAVLI ABBATIBVS, ET PRÆPOSITO IMOLEN.

Cognitionem decimarum ad ſeculares Iudices non ſpectare decernit.

DILECTVS filius .. Præpoſitus Nonantulanus tranſmiſſa nobis conqueſtione monſtrauit, quòd cum venerabilis F. N. Mutinen. Epiſcopus poſſeſſores & colonos terrarum de Seneida, quarũ decimæ ad Nonãtulan. plebem pertinere noſcuntur, ſuper ſolutione decimarum ipſarum coram iudicibus ſecularibus conueniſſẽt, idem contra præfatum Epiſcopum ſuper hoc ad dilectum filium ... Abbatem ſancti Stephani, & coniudicem ſuum noſtras litteras impetrauit, qui præfatis iudicibus inhibere curarunt, ne in negotio ipſo procederent, cùm huiuſmodi cauſa ad forum ſeculare minimè pertineret. Sed memorati iudices eorum inhibitione contempta homines ſupradictos in decimarum ſolutionem ſententialiter condemnarunt. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſt. ſcripta mandamus, quatinus, ſi eſt ita, ſententias à ſecularibus iudicibus ſuper re ſpirituali cõtra ſanctiones canonicas promulgatas, auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo decernatis irritas, & inanes. Inhibentes Epiſcopo memorato, & Clericis ſuis ne ſententijs à ſecularibus iudicibus ſuper decimis promulgatis vtantur. Quod ſi non omnes &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. x. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXVIII.

ABBATI ET FRATRIBVS S. MARIÆ DE PARVO PONTE BRVNDVSIN. PRÆMONSTRATEN. ORDINIS.

Confirmat donationem eis factam.

CVm à nobis petitur, &c. vſque. perducatur effectum. Ea propter dilecti in Domino filij, &c. vſque. concurrentes aſſenſu. Terras, vineas, homines, domum

domum, molendinum, & alia bona quæ nobilis vir. N. de sancto Audomaro apud Thebas, & Casale quod dicitur Hermocastrum, pia vobis deuotione concessit, sicut ea iustè ac pacificè possidetis, vobis, & per vos Ecclesiæ vestræ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum &c. vsque, nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. x. Kal. Iunij Pont. nostri Anno xv.

EPISTOLA LXIX.

THESSALONICEN. ET PHILIPPEN. ARCHIEPISCOPIS, ET EPISCOPO SITHONIEN.

Vt Episcopum Sardicensem causa rei seruandæ inducant in possessionem Ecclesiæ suæ, à fratribus Hospitalarijs detentæ &c.

OLIM venerabili Fratre nostro ... Cardicen. Episcopo, cùm rediisset post labores, captiones, & angustias plurimas Romaniam, Ierosolimitan. Hospitalis fratribus faciente quasdam obtentas à nobis litteras præsentari: super eo quod ipsi Episcopatum suum, cum Castro Cardicen. & res alias detinentes, nec restituere volunt ei, nec de perceptis à promotionis suæ tempore prouentibus quos in vsus proprios conuerterunt, in aliquo subuenire. Ipsi earum latore grauiter vulnerato, turpiter ipsas litteras proiecerunt, & comminantes ipsum interficere, asserebant: quòd pro nullis litteris, vel mandato, Episcopatum prædictum ei aliquatenus resignarent: quandam insuper præter hæc detinentes in Armiro cum suis pertinentijs Abbatiam, quam nos duximus eidem Episcopo concedendam. Propter quod idem Episcopus factus pauper, & ad extremam deductus inopiam, exul ab Episcopatu suo compellebatur, & adhuc compellitur mendicare. Verùm cùm venerabilis. F. N. Athenien. Archiepiscopus, & coniudices eius delegati à nobis, eundem Episcopum causa rei seruandæ in possessionem castri prædicti, & pertinentiarum ipsius, ac Casalium omnium, & possessionum ad Ecclesiam Cardicen. pertinentium induxissent: fratres ipsos, quia contumaciter resistebant, excommunicationis vinculo innodarunt. Cùm autem postmodum dictus Episcopus, & quidam de fratribus Hospitalis coram dil. fil. B. Titulo sanctæ Susannæ Presbytero. Card. quem eis in nostra presentia constitutis dedimus auditorē, aliquandiu litigassent. Tandem venerabili fratri nostro ... Neopatren. Episcopo & coniudicibus suis causam super his cōmisimus terminandam. Qui, sicut presentatæ nobis eorum litteræ continebant, legitimè in negotio procedentes post trinam citationem partium, latam in fratres ipsos excommunicationis sententiam, qui nolebant possessiones Cardicen Ecclesiæ iniustè detentas, ipsi Episcopo, restituere, confirmarunt. Sed ipsi ad consuetæ fraudis astucias se vertentes, cum eodem Episcopo pariter venerabilis F. N. Episcopi, & dil. fil. Archidiac. Daualien. arbitrio se taliter, sicut ex eorum litteris accepimus, commiserunt, quòd nisi videlicet infra festum Pentecostes proximo tunc futurum, prolatatum ab eis arbitrium obseruarent, & ducentarum Marcarum

pœnam quæ in compromisso statuta fuerat, soluerent, & excommunicationis prędictæ vinculo tenerentur. Implorantibus demum ipsis fratribus à prefato Neopatien. & suis coniudicibus se absolui, ac promittentibus prestito iuramento, quod vsque ad festum Pentecostes quod tunc proximò sequebatur, possessiones Cardicen. Ecclesiæ restituerent vniuersas, alioquin datæ sententiæ subiacerent: ipsi absoluentes eosdem, eis antè iuramenti prestationem in expensis factis ab eodem Episcopo condemnatis, firmiter iniunxerunt, vt fructus ab ipsius Episcopi promotione perceptos, ei restituere integrè procurarent. Qui iuramenti religione contempta, non solùm dictas possessiones restituere noluerunt, verùm etiam excommunicationis sententiam in quam eos conditio præmissa reduxit, penitus contemnentes, à diuinorum celebrationibus hactenus non cessarunt. Accedentes igitur ad locum personaliter ipsi arbitri, sicut nobis eorum litteræ reserarunt, taliter sunt vtriusque partis intellectis rationibus arbitrati: quòd tertiam partem Castri Cardicen. cum libero introitu, & exitu suo, prout in instrumento confecto exinde continetur, Episcopo adiudicarunt eidem. Ita quòd ipsi fratres totum Castrum perficere, munire, ac tueri amodo suis sumptibus tenerentur, vsum aquæ Cisternæ consistentis ibidem communem Episcopo, & fratribus decernentes. Ecclesiam verò Castri eiusdem, cum territorio circa se certis finibus intercluso, eidem Episcopo per arbitrium concesserunt. Et cognito per testes idoneos quòd domus de Armamiro, quæ Valestino dicitur, fuerat Abbatia, ipsam sinè crustica, adiudicauerunt eidem Episcopo perpetuò possidendam. Mandantes, vt ipsius Episcopi homines cum rebus ablatis eisdem, ei sinè difficultate qualibet redderentur. Et iniungentes insuper quòd duo molendina cum perceptis ex eis medio tempore fructibus, & quingentas libras purgati bombasij restituerent ipsi Episcopo, cum quorumdam fructuum quantitate. In fructibus quoque, quos de terra ipsius Episcopi à promotionis suæ tempore, per indigenas loci iuratos, fratres ipsos percepisse constabat; & in expensis quas eorum faciente malitia, idem Episcopus in eundo, & redeundo à sede Apostolica, fuerat subire coactus, fratres condemnantes eosdem, de medietate vsque ad festum Pentecostes proximò tunc futurum, & de residuo vsque ad subsequens festum Assumptionis Beatæ Virginis à fratribus ipsi Episcopo decreuerunt. Ex huius ergo prolatione Arbitrij, moti plurimum fratres ipsi, alterum Arbitrorum, Episcopum scilicet, interficere sunt minati: alteri vero ad partes eorum ad pronuntiandum Arbitrium accedenti, quia reprehendit eosdem, ex eo quòd sepefato Cardicen. qui ad suam iustitiam persequendam in festo Pentecostes ad locum accesserat, mortis insidias prepararunt, grauibus præmissis contumelijs, sunt carceris angustiam comminati. Ceterum cùm demum ipsi iudices ad Episcopi clamores ipsius, ad locum personaliter accedentes ipsum in possessionem quorumdam Casalium, possessionum, hominum, & decimarum, quæ per depositiones plurium fide dignorum testium pertinere constabat ad Cardicen Ecclesiam induxissent: fratres predicti, non solùm ea in quorum possessionem idem Episcopus, per eosdem delegatos inductus extitit, tenuerunt; verùm etiam quibusdam alijs possessionibus, & rebus Ecclesiæ Cardicen, quarum ipse pacifica possessione gaudebat, per violentiam spoliarunt, insurgentes cum

armatorum multitudine in delegatos eosdem, & ad internetionem eorum, tam Latinorum, quàm Grecorum populum concitantes. Qui cùm postmodum elapso mense, & ampliùs, eundem Episcopum ad nostram audientiam appellassent, suæ appellationi terminum præfigentes, ipse Episcopus nostro se curauit conspectui præsentare: sed ipsi Hospitalarij nec venerunt, nec miserunt aliquem Responsalem. Propter quod idem Episcopus, præter alia, passus est damna plurima, & expensas. Cùm igitur sæpefatus Episcopus, qui pro Ecclesiæ suæ iure tuendo, captiones, spoliationes, alia quoque grauia pericula, terra & mari sepiùs est perpessus, iam non possit vlteriùs exhaustus rebus, & affectus angustijs laborare. Presertim cùm quotiens nouos Preceptores ad partes illas contingit accedere, totiens ipsius angustiæ innouentur; nobis humiliter supplicauit, vt eius laboribus, & periculis finem imponere dignaremur. Quocirca fraternitati vestræ per Apos. scrip. præcipiendo mandamus, quatinus predictum Episcopum in possessionem rerum petitarum causa rei seruandæ, auctoritate Apostolica inducatis, & inductum tueri per districtionem Ecclesiasticam firmiter procuretis, & dictos fratres ad penam ducentarum marcarum in compromisso statutam, eidem Episcopo persoluendam per censuram Canonicam compellentes, eosdem sicut excommunicatos faciatis ab omnibus arctiùs euitari, & ne illi qui talia presumpserunt, de sua valeant malitia gloriari, ipsos ad satisfaciendum nobis de contemptu, cum vestrarum testimonio litterarum ad nostram presentiam dirigatis. Contradictores, siqui fuerint, per excommunicationis sententiam compescendo. Sublato in omnibus supradictis omni subterfugio appellandi. Quòd si non omnes &c. duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. viij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno. xv.

EPISTOLA LXX.

ABBATI ET FRATRIBVS DE LOCEDIO.

Restituitur eis possessio Monasterij de Curhiat in Romania.

DILECTVS filius nobil. vir. Vu. Marchio Montisferrati, sua nobis insinuatione monstrauit quòd claræ memoriæ... pater eius, dum adhuc viueret, Monasterio vestro Cœnobium de Curhiat quod erat in Regno suo prope Thessalonicam constitutum, cum assensu bonæ memoriæ Soffrid. titulo Sanctæ Praxedis Presbyteri Card. tunc. Apostolicæ sedis Legati, quantùm in eo fuit pro suorum concessit remedio peccatorũ, quod etiam idem Card. prout potuit cõfirmauit. Postmodum autem, dilecto filio fratre Rog. Monacho vestro cum quibusdam alijs fratribus suis, illud vice Locedien. Monasterij possidente, carissimus in Christo filius noster... Constantinopolitanus Imperator illustris predictos fratres de Monasterio ipso violenter eiecit. Quia verò dissolui nolumus, nec debemus quod in fauorem religionis factum est intuitu pietatis: venerabilibus Fr. nostris Philippen. & de Sera Archiepiscopis, nostris damus litteris in mandatis: quatinus Monasterium ipsum vobis restituere obstaculo appellationis sublato procurent. Contradictores censura Ecclesiastica compescendo. Nos enim volentes vt ordinis Cistercien. religio quæ tanquam

vitis abundans palmites suos longè latéque diffudit, & velut lucerna non absconsa sub modio perlucidè radios claritatis ostendit, in Romaniæ partibus propagetur, vt oues quæ de nouo sunt in vnum reductæ, patrem qui est in cęlis glorificent, cùm Latinos viderint sanctioris vitæ propositum elegisse. Statuimus quòd per vos in dicto Monasterio de cetero seruentur Cistercien. ordinis instituta, vt temporibus nostris melius in partibus illis religio Christiana proficiat, & instituta regularia per nos de die in diem, & propagentur fortiùs & ampliùs conualescant. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum, &c. vsque, nostræ constitutionis infringere, vel ei &c. vsque, contraire. Siquis autem &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. viij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno. xv.

Scriptum est in eundem modum, Philippen. & Sarren. Archiepiscopis. Dilectus Filius nobilis vir Vv. Marchio Montisferrati &c. vsque, intuitu pietatis. Fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus Monasterium ipsum Fratribus de Locedio, sublato cuiuslibet appellationis obstaculo restituere procuretis. Contradictores censura Ecclesiastica compescendo. Nos enim volentes &c. vsque, ampliùs conualescant.

Scriptum est super hoc in eundem ferè modum Imperatori Constantinopolitan. Illustri. Dilectus Filius Nobilis vir Vv. Marchio Montisferrati &c. vsque intuitu pietatis. Serenitatem tuam rogamus atq; monemus, per Apost. tibi scrip. mandantes quòd dictos Fratres superdicto Monasterio non molestes, sed eos habens propensiùs commendatos, à malefactorum incursibus protegas & deffendas. Nos enim volentes & vsque ampliùs conualescant.

EPISTOLA LXXI.

NOBILI VIRO G. DE VILLA ARDVINI PRINCIPI ACHAIÆ.

Sardicensem Episcopum in possessione rerum restitutarum, contra Hospitalarios tueatur.

CVM plerumque expediat, vt mandati Ecclesiastici contemptores, ad obseruandum quod Ecclesiastica censura decreuit, temporalis terrore gladij compellantur. Nobilitatem tuam Rogandam duximus, atque monendam: quòd cum nos Ven. F. N. Cardicen. Episcopum in possessionem rerum illarum, de quibus inter ipsum ex parte vna, & Fratres Hospital. Ierosolimitan. ex altera, quæstio vertebatur, mandamus induci: eum in eadem possessione manuteneas, & tuearis inductum; non permittens ipsum super eadem possessione à dictis Fratribus vel alijs molestari. Datum Lateran. viij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno. xv.

In eundem modum scriptum est Nobili viro .. Comiti Bertoldo. Cum plerumque &c. vsque molestari.

In eundem modum scriptum est Illustri Constantinopolitan. Imperatori. Cum ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum gladium susceperis baiulandum, & plerumque expediat vt mandati Ecclesiastici contemptores, &c. vsque, compellantur. Serenitatem tuam rogandam duximus atque monendam quatinus cum Nos. Ven. F. N. Card. Episcopum, &c. vsque molestari.

EPISTOLA LXX.

ARCHIEPISCOPO LARISSEN.

Confirmatur Sardic. Episcopo propter inopiam collata Dimitriac. Ecclesia.

VENERABIL. F. N. Cardicen. Episcopus proposuit coram nobis, quòd tu ad mandatum nostrum Dimitriacen. Ecclesiam cum suis pertinentijs eidem multam inopiam patienti liberaliter contulisti. Volentes igitur factum tuum per teipsum fortius stabiliri: Fraternitati tuæ, per Apostolica scrip. precipiendo mandamus, quatinus quòd per te auctoritate nostra prouidè noscitur esse factum, firmiter facias obseruari. Datum Lateran. viij. Kal. Iunij. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA LXXI.

ARCHIEPISCOPO LARISSEN. ET EPISCOPO SITONEN. ET ARCHIDIAC. CERMOPILEN.

Delegatur eis causa Sardicensis contra Patracensem, de negotijs gestis.

VENERABIL. F. N. Cardicen. Episcopus proposuit coram nobis, quòd cùm pro venerabili. F. N. Patracen. Archiepiscopo ad sedem Apostolicam laborando, graues labores subierit, & expensas, idem Archiepiscopus recompensare sibi pro laboribus, & expensis quas subijt contradicit, contra iuramentum prestitum veniendo. Ideóque discretioni vestræ per Apostolica scrip. mandamus, quatinus partibus conuocatis, audiatis causam, & appellatione postposita fine Canonico terminetis, facientes quod decreueritis per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, censura simili, appellatione cessante, cogatis veritati testimonium perhibere. Quòd si non omnes &c. duo vestrum, &c. Datum Lateran. viij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXII.

ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITAN. IMPERATORI.

Ne foueat excommunicatos.

HONORI tuę celsitudinis non credimus expedire, vt qui suis excessibus prouocant iram Dei sustinentes excommunicationis sententiam in se ferri, sub Imperiali gratia foueantur: quia cùm in eos quos Ecclesiastica censura non corrigit secularis sit gladius exercendus, si eos quos Ecclesia persequitur, confoueres, institutionibus diuinis contrarius videreris. Cùm igitur sicut accepimus in Constantinopolitan. Imperio nonnulli consistant, qui ex Ecclesiarum destructionibus ac alijs excessibus excõmunicationis sententiam incurrerunt, quos mentis cœcitate correptos resipiscere contemnentes, debes tanquam princeps Catholicus à pertinaci proposito temporalis terrore gladij reuocare. Celsitudinem tuam rogandam duximus, & monendam; quatinus huiusmodi homines non foueas, vel sustineas, sed corrigas, & compescas, tanquam salutis propriæ contemptores, ipsos ad mandatũ Ecclesię minis & terroribus monitione non proficiente reducens. Datum Later. x. Kal Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXIII.

ARCHIEPISCOPO THESSALONICEN. ET CARDICEN. ET SITHONIEN. EPISCOPIS.

Vt Patroni Abbatiarum, eas reſtituant.

SICVT venerabiles F. N. Philippen. Sarren. Theſſalonicen. Lariſſen. Athenien. Corinthien. & Patracen. Archiepiſcopi, & eorum Suffraganei ſua nobis relatione monſtrarunt. Cùm venerabilibus. F. N. Theban. & Neopatren. Archiepiſcopis, & dil. fil. Nazarocen. Electo dedimus in mandatis, vt detentores Abbatiarum, Monaſteriorum, Eccleſiarum decimarum, & aliarum poſſeſſionum pertinentium ad eoſdem tam Latinos quàm Græcos, qui ius in eis habere ſe aſſerunt Patronatus, ad reſtitutionem dictarum rerum monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compellere procurarent; & facerent ipſos humano timore poſtpoſito ab huiuſmodi preſumptione ceſſare, Præfati Archiepiſcopus, & Electus mandatum Apóſtolicum exequi non curarunt, in eorundem præiudicium & grauamen. Volentes igitur id per veſtram ſollicitudinem executioni mandari. diſcretioni veſ. per. Apoſ. ſcrip. precipiendo mandamus: quatinus præmiſſa ſecundùm formam prioris mandati noſtri, taliter exequi procuretis, quòd iamdicti Archiepiſcopi, & eorum Suffraganei, ſuper his non cogantur ampliùs laborare, & vos de virtute obedientiæ poſſitis non immeritò commendari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Lateran. x. Kal. Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXIV.

CARDICEN. ET SITHONIEN. EPISCOPIS ET ARCHIDIAC. DAVALIEN.

Irritum reddit Henrici Cpani Imp. edictum, quo immobilium donatio Eccleſiarum fauore, prohibetur.

AD noſtram noueritis audientiam perueniſſe, quòd cariſſimus in Chriſto Filius Noſter. Henr. Conſtantinopolitan. Imperator Illuſtris, conſtitutionem cum ſuis Baronibus edidit, quæ vergit in periculum animarum, & eſt contraria prorſus Eccleſiaſticæ libertati, videlicet vt nullus poſſit de ſuis poſſeſſionibus, in vita, vel vltimo teſtamento aliquid Eccleſijs elargiri. Cùm igitur conſtitutio huiuſmodi tam diuinis, quàm humanis ſit legibus inimica, diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcrip. mandamus; quatinus ipſam auctoritate noſtra decernatis friuolam, & inanem, & penitus non ſeruandam. Datum Lateran. x. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXV.

ARCHIEPISCOPO THEBAN. ET DAVALIEN. ET ZARATOVIEN. EPISCOPIS.

Vt Theſaurus Eccleſiæ Corinthi à nobilibus reſtituatur.

ENERABILIS F.N. Corinthien. Archiepiſcopus propoſuit coram nobis; quòd cùm Nobilis Vir. Theod. Græcus quondam Dominus Corinthi de proditione conuictus, Caſtrum de Argos nuper tradiderit, quod tenebat. Theſaurus Corinthien. Eccclesiæ quem illuc idem Græcus detulerat, eſt inuentus ibidem, quem Nobiles viri. G. Princeps Achaiæ, O. de Rocca, & quidam alij Latini Theban. & Corinthien. diœc. in propriæ ſalutis diſpendium detinentes, eidem Eccleſiæ reſtituere contradicunt. Ideòque Fraternitati veſtræ per Apoſt. ſcrip. mandamus, quatinus Nobiles ſupradictos, & alios, vt Theſaurum ipſum Eccleſiæ reſtituant antedictæ, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam, ſicut iuſtum fuerit, appellatione remota cogatis. Teſtes autem, qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eandem appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. viij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXVI.

EPISCOPO DECANO. ET ARCHIDIAC. DAVALIEN.

Vt de pecunia Epiſcopo credita cognoſcant, probationes, & teſtes recipiant.

ILECTVS Filius N. Canonicus Dominici Sepulchri Ieroſolimitani, Prior S. Demetrij Theſſalonicen. ſua nobis expoſuit queſtione, quòd cùm bonæ memoriæ Theban. Archiepiſcopo quandam ſummam pecuniæ mutuò conceſſiſſet, ac per ipſum duo nobis Exameta cenſûs nomine deſtinaſſet, credita ſibi quadam ſumma pecuniæ, pro ſuis agendis apud ſedem Apoſtolicam promouendis: quia dictus Archiepiſcopus interim ſubtractus eſt ab hac luce, ſibi de prędictis non extitit ſatisfactum. Propter quod nobis fuit ſupplicatum humiliter ab eodem, vt Venerabilem. F. N. Succeſſorem ipſum ad horum redditionem mandaremus Apoſtolicis litteris compellendum. Ideóq; diſcretioni veſtræ per Apoſ. ſcrip. mandamus, quatinus vocatis ad preſentiam veſtram, quos propter hoc videritis euocandos, & inquiſita diligentiùs veritate, quod iuſtum fuerit appellatione remota vſuris ceſſantibus ſtatuatis. Facientes quòd decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, ſim li diſtrictione, ceſſante appellatione, cogatis perhibere teſtimonium veritati. Quòd ſi non omnes &c. Tu Frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. viiij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXVII.

AMATÆ ABBATISSÆ MONASTERII SANCTÆ MARIÆ, ET SANCTORVM MATTHÆI APOSTOLI, ET ANTONII, IN LOCO QVI DICITVR FONSA DLVMVM IN ESCVLAN. DIOEC. CONSTITVTI, EIVSQVE SORORIBVS TAM PRÆSENTIBVS, QVAM FVTVRIS REGVLAREM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

Confirmat bona Monasterij, & recipit sub protectione.

RVDENTIBVS Virginibus, &c. vsque, sacræ Religionis eneruet. Ea propter dil. in Christo Filiæ vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Monasterium Sanctæ Dei Genitricis, & Virginis Mariæ, & sanctorum Matthæi Apostoli, & Antonij in quo diuino estis obsequio, &c. vsque, communimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo Monasticus, qui secundùm Deum, & B. Benedicti regulam, atque institutionem Cistercien. Fratrum, in eodem Monasterio, &c. vsque, Inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascúmque possessiones, quæcumque bona &c. vsque, illibata permaneant. In quibus hæc &c. vsque, vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum Monastetium situm est, cum omnibus pertinentijs suis. Vineam & hortum de fonte vlmi: Vineam de colle supra prata: Beneficium & torum tenimentum quod fuit filiorum Petri Actonis Massonis: In Toleniaco molendinum in loco qui dicitut Beblum: Vineam & terram quæ fuit de Beneficio Benedicti Tiniosi: Medietatem totius tenimenti, quod olim fuit Deuteguardi Ardengi, cum domibus, & hominibus, & alijs pertinentijs suis. Campum de Panicale, cum vinea, & terra in prædicto loco Toleniam. Tetram quæ iacet in pertineutijs de Octauo. Campum de Murro. Terram de Cantalupo: Vineam quæ fuit Raynaldi Leonis, in Colle de Vlmo. In pertinentijs mercati, & infra ciuitatem Esculan. in Truno. Domum quæ fuit eiusdem Raynaldi: Tertam quæ fuit Vinciguettæ aquæ viuæ: & terram de Colle Tuccini. In valle Trunci duas Grangias, cum omnibus pertinentijs, & appendiris suis. Ecclesiam sancti Petri in Caprano, cum decimis, possessionibus, tenimentis, & omnibus rationibus pertinentibus ad eandem, quam idem Monasterium antequam Cistercien ordinis instiruta susciperet, possidebat, cum praris, vineis, terris, nemoribus, vsuagijs, & pascuis, in bosco, & plano, in aquis, & molendinis, in vijs, & semitis, & omnibus alijs libertatibus, & immuniratibus suis. Sanè laborum vestrorum, quos proprijs manibus &c. vsque, extorquere præsumat. Ad hæc personas liberas, & absoluras è sæculo fugientes, liceat vobis in Monasterio vestro ad conuersionem recipere, & eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, vt nulli sororum vestrarum, &c. vsque, nullus audeat retinere. Illud districtiùs inhibentes, ne terras, seu quodlibet beneficium &c. vsque, eas irritas esse censemus. Insuper auctoritare Apostolica inhibemus, ne vllus Episcopus &c. vsque, se aliquatenus intromittat. Si verò Episcopus in cuius Parrochia &c. vsque, vobis conferre renuerit, licitum sit vobis omnia ab alio Episcopo percipere, quæ à vestro fuerint indebitè denegata. Pro consecrationibus verò altarium, &c. vsque,

proprijs Episcopis in posterum generetur. Quia verò interdùm proprij Episcopi copiam non habetis, &c. vsque, recipere valeatis. Porrò si Episcopi, vel alij Ecclesiarum Rectores, &c. vsque, indulta prolatam duximus irritandam; nec litteræ illæ firmitatem habeant, &c. vsque, constiterint impetrari. Præterea cùm commune interdictum terræ fuerit, &c. vsque, diuina officia celebrare. Paci quóquè & tranquillitati, &c. vsque, audeat exercere. Præterea omnes libertates, &c. vsque, & præsentis scripti priuilegio communimus. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum &c. vsque, vsibus omnimodis profutura. Salua sedis Apostolicæ auctoritate, & in prædicta Ecclesia sancti Petri in Caprano, Diœcesani Episcopi Canonica iustitia. Siqua igitur, in futurum &c. vsque, districtæ subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco &c. vsque, præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. Per manum Ioannis sanctæ Mariæ in Cosmidin. Diac. Card. sanctæ Roman. Ecclesiæ Cancellarij. vij. Kal. Iunij. Indictione xv. Incarnationis Dominicæ. Anno millesimo cc. xij. Pont. vero Domini Innocentij Papæ iij. Anno xv.

EPISTOLA LXXVIII.

THESSALONICEN. ET PHILIPPEN. ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPO SITHONIEN.

Delegat causam Sardicensis Episcopi, & Hospitalariorum.

VENERABIL. F. N. Cardicen. Episcopus nobis humiliter supplicauit. Vt cùm Fratres Hospital. Ierosolimitan. qui eum super causa, quæ inter ipsos, & eundem Episcopum vertebatur, ad nostram audientiam appellarunt, nec venerint, nec miserint aliquem ad appellationem interpositam prosequendam, ipsi, Episcopo apud nos diutiùs post præfixum terminum expectante, sibi de damnis, & expensis quas ex ipsius persecutione appellationis, incurrit, satisfieri faceremus. Ideóque Fraternitati vestræ per apost. scrip. mandamus, quatinus vocatis, qui fuerint euocandi, & auditis hinc inde propositis, quod iustum fuerit appellatione postposita, statuatis, facientes quod decreueritis, per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Quòd si non omnes &c. duo vestrum, &c. Datum Lateran. vij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXIX.

ABBATI SANCTI PAVLI.

Diuisio quarundam Parrochiarum, non praiudicat alteri Parrochiæ, licèt intra illarum terminos constitutæ.

CVM Lateranen. & Sanctorum quatuor Coronatorum Ecclesiarum Parrochias, certis duxerimus limitibus terminandas; & Ecclesia sancti Nicolai de Formis, quæ ad Monasterium tuum spectat, inter hos limites Parrochiam possidere dicatur. Auctoritate præsentium declaramus, quatinus

per limitationem huiuſmodi, nullum eidem Eccleſiæ in ſua Patrochia volumus præiudicium generari. Quia res inter alios acta, præiudicare non debet alijs ſecundùm legitimas ſanctiones. Datum Lateran. viij. Kalend. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXX.

Helenen. Episcopo.

Delegat examen & executionem propoſiti quorundam pœnitentium, qui ſub ordine Pauperum Catholicorum, communem vitam agere, & opera miſericordiæ exercere, optabant.

DILECTVS Filius Durandus de Oſca in noſtra præſentia conſtitutus, & D. de Naiaco & G. ſancti Antonini, & alij Pauperes Catholici, ſuis nobis litteris intimarunt. Quòd ad exhortationem eorum nonnulli tuæ Diœc. de ſuis exceſſibus pœnitentiam agere cupientes, poſt confeſſionem peccatorum ſuorum, pro poſſe ſuo propoſuerunt reſtituere, quidquid poſſident minùs iuſtè, necnon malè quælibet acquiſita, non habendo proprium ſed omnia in communi, & nemini malum de cetero inferentes; caſtitatem, ſeu virginitatem obſeruare promittunt, à mendacio, & iuramento illicito abſtinendo; tunicis quoque albis, vel griſeis vti proponunt, ſub diſciplina, & viſitatione Catholicorum Pauperum permanſuri. In fulchris autem, niſi eos ad id infirmitas coegerit, non cubabunt; & à Feſto Sanctorum omnium, vſque ad Natiuitatem Dominicam, ieiunantes, in qualibet ſexta feria, niſi fortè Natalem Domini, aut Epiphaniam, ſeu aliud Feſtum habens vigiliam euenire contingat, à piſcibus abſtinebunt. Secunda verò, quarta feria, & Sabbato, niſi Natalis Domini interuenerit, carnibus non veſcentur, nec in Quadrageſima ante Paſcha comedent piſces, Dominicis diebus exceptis. Octo diebus ante Pentecoſtem vacabunt ieiunijs, & alia ieiunia obſeruabunt, à ſancta Romana Eccleſia inſtituta. Singulis quoque diebus Dominicis exhortationis verbum conuenient audituri, & ſepties orantes in die, quindecies Pater Noſter & Credo in Deum, ac Miſerere mei Deus, qui litterati fuerint decantabunt; & Clerici, prout eos conuenit, Canonicas horas Domino Deo ſoluent. Et quoniam ſex opera pietatis proficiunt ad ſalutem: propoſuerunt pro Domino pauperibus deſeruite, quorum quidam in hereditate propria vult domum conſtruere, in qua ex parte vna viris, & ex alia mulieribus religioſis manſio competens habeatur, & iuxta illam ſit nihilominus Xenedochium, in quo reficiantur feſſi, & pauperes recreentur, iuuentur infirmi, & nutriantur infantes à matribus derelicti, & mulieres pauperes laborantes in partu, donec abire valeant, ſuſtententur in eo, ac iuxta poſſibilitatem domus ipſius adueniente hieme præbeantur pauperibus indumenta: pannos quoque ad quinquaginta lectos de ſuis iuſtis rebus miniſtrabit ibidem, & Eccleſiam vbi fratres domus ipſius poſſint audire diuina, in honore Dei genitricis Mariæ iuxta Domum ipſam conſtrui faciet, quæ in ſignum ſubiectionis Apoſtolicæ ſedi, reddet vnum Biſantium annuatim. Vnde nobis humiliter ſupplicauit, vt exequendi prædicta licentiam eis concedere dignaremur. Nos

igitur attendentes, quòd hæc sunt omnia in se bona. Fraternitati tuæ per Apost. scrip. mandamus, quatinus, cùm loci Diœcesanus existas, cognita pleniùs veritate, si ea emanare cognoueris de fonte Catholicæ puritatis, ipsis assensum super his auctoritate nostra prebeas, & fauorem. Prouiso prudenter, vt quod de verbo exhortationis, singulis diebus Dominicis audiendo, prædicitur, taliter, & à talibus fiat, quòd derogari non possit fidei Orthodoxæ, seu Canonicæ disciplinæ. Adhibita nihilominus prudenti cautela inter viros, & mulieres, de quibus mentio est præmissa, vt vtrorúmque ad alteros accessus haberi nequeat illicitus, vel suspectus. Illúdque diligenter obserua, quòd memorati viri dicuntur sub disciplina, & visitatione Catholicorum Pauperum permansuri, vt huiusmodi disciplina, & visitatio sanæ doctrinæ conueniant, & Ecclesiasticæ honestati. Datum Lateran. vij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXXI.

EPISCOPO ET ABBATI SANCTI VICTORIS, ET CANCELLARIO PARISIEN.

Ne inquirant de consanguinitate, inter Comitem & Comitissam Niuernensem. si à Monasterij Verzeliaci molestatione cesset.

CVM Nuper vobis contra insolentiam nobil. viri... Comitis Niuernen. Virziliacen. Monasterium opprimentis, sub certa forma direxerimus scripta nostra. Dilectus filius Magister. I. Clericus, diligens, & fidelis procurator ipsius, formam ipsam intelligens, graui fuit dolore turbatus; humiliter nobis supplicans, cautionem quam poterat offerendo, vt quod mandabamus in illis, de inquisitione consanguinitatis inter eundem Comitem & Comitissam, auctoritate Apostolica facienda, de litteris illis adimere dignaremur. Promittens quòd idem Comes voluntate nostra pleniùs intellecta; cessabit ab indebita molestatione Monasterij memorati. Quocirca discretioni vestræ per Apost. scrip. mandamus, quatinus si nondum processistis ad inquisitionem huiusmodi faciendam, & ipse Comes satisfecerit competenter, sufficienter cauendo quod à procurationis immoderantia, quam ad iustum reduci mandauimus moderamen, de cætero conquiescat, vos ad inquisitionem illam minimè procedatis. Alioquin mandatum Apostolicum exequi procuretis, prout videritis expedire. Quod si non omnes &c. Tu ea Frater Episcope &c. Datum Later. iij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXXII.

EPISCOPO ARIMINEN.

Ne quis contra Ecclesiam Rauennatem, vtatur Othonis Imp. rescriptis.

CVM ea omnia, quæ Otho non iam nominandus Imperator, sed impius persecutor, contra Clericos vel Ecclesias statuit, aut statuerit, denuntiauerimus irrita, & inania. Fratetnitati tuæ per Apost. scrip. mandamus, quatinus si quis concessione, sententia, priuilegio vel mandato, eiusdem

O. vti voluerit, in præiudicium, vel damnum Ecclesiæ Rauennatis, tu ipsum ab huiusmodi præsumptione per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota, compescas. Datum Lateran. viiij. Kal. Iunij. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA LXXXIII.

EIDEM.

Ne Comites & Commune de Castro Cario vtantur priuilegijs ab Othone concessis.

VENERABILIS F N. Linien. Episcopus nobis significare curauit, quòd cum O. dictus Imperator propter latam in se à nobis excommunicationis sententiam, quasdam terras, & res alias Linien. Episcopatus, Comitibus, & communi de Castro Cario Linien. Diœcesis concessisset, & secundùm hoc priuilegium suum dedisset eisdem; ipsi Comites, & Commune facientes Linien. Ecclesiam super his per iudices suos sententialiter condemnari, res occuparunt easdem, & distribuerunt pro velle alijs possidendas, in enorme sui, & Linien. Ecclesiæ detrimentum. Quocircà Fraternitati tuæ per Apost. scrip. mandamus, quatinus quidquid occasione priuilegiorum prædicti excommunicati noueris attentatum, in præiudicium Ecclesiæ Linien. auctoritate Apostolica, sublato appellationis obstaculo, non differas irritare. Et ne dicti Comites, & Commune priuilegijs ipsis vtantur, eis firmiter inhibere procures. Contradictores siqui fuerint, vel rebelles per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Datum Lateran. x. Kal. Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXXIV.

PRIORI ET CAPITVLO DOMINICI SEPVLCHRI IEROSOLIMITAN.

Confirmat compositionem factam eos inter, & Archiepiscopum Thessalonicensem, de prouentibus Ecclesiæ S. Demetrij Thessalonic.

CVM à nobis petitur, &c. vsque perducatur effectum. Ea propter, dil. in Domino Filij, vestris iustis precibus grato concurrentes assensu, compositionem inter vos ex vna parte, & venerabilem F. N. Thessalonicen. Archiepiscopum ex altera; super Ecclesia sancti Demetrij Thessalonicen. amicabiliter initam, sicut sinè prauitate prouidè facta est, & ab vtraque parte sponte recepta, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem cautelam, litterarum tenorem quas idem Archiepiscopus nobis transmisit, de verbo ad verbum præsenti pagina duximus inserendum.

Sanctissimo Patri, &c. Domino Innocentio Dei gratia sacrosanctæ & vniuersal. Ecclesiæ summo Pontifici, G. eiusdem patientia, & vestra, Thessalonicen. Ecclesiæ Minister licèt indignus, seipsum ad pedes cum obedientia filiali. Cùm propter schismaticam inobedientiam, summi Regis vindicta terram Græcorum correctionis funiculo flagellasset, & ipsam de secreto atque inæstimabili consilio suo, ad manus reduxisset Latinorum. Multi

Religiosi

Religiosi de diuersis partibus accedentes, diuersa beneficia, tam per Dominos Cardinales, quàm per Principes, & Barones, & alios fideles adepti sunt. Inter quos sacrosancti Sepulchri Canonici Ecclesiam sancti Demetrij Thessalonicen. quoquo modo gauisi sunt adipisci: quam vsque ad inthronizationem meam, cum multis laboribus, & vt verum fatear, illi terræ multum necessarij possederunt. Sanè quamuis prædicta Ecclesia sancti Demetrij ad iurisdictionem meam pertinere noscatur, tamen ob reuerentiam Dominici sepulchri, vbi Redemptio humani generis operata est, & ad cuius subuentionem crucesignatorum exercitus terram Romaniæ dicitur acquisisse. Ne etiam dicti Canonici sua spe, & laboribus penitus fraudarentur; & vt omnis quæstio, & controuersia qualis inter me, & ipsos super hoc exorta, quæ de facili ordine iudiciario non poterat tempore instanti propter causæ perplexitatem diffiniri, per pacem, & æquitatem faciliùs sopiatur. Præsertim cùm sæpedicta Ecclesia tanti Martyris corpore decorata, tam fauorabilis Ecclesiæ Canonici regulares honorificentiùs quàm sæculares valeant deseruire. Prudentum virorum fretus consilio, videlicet. Ar. Cermopilen. Episcopi, Sarten. Postulati. Vv. Nazarocen. Electi. Philippen. Postulati, & Magistri R. Citren. Electi. Mihi, quantum in me est, visum est vtile pariter, & honestum. Vt memorati Canonici Dominici Sepulchri, de vniuersis possessionibus, prouentibus, fructibus, redditibus, legatis, & Eleemosinis, quocumque iusto modo ad dictam Ecclesiam sancti Demetrij pertinentibus, sicut per instrumenta, vel per testes idoneos, siue alio iusto modo probari legitimè poterit. Insuper de omnibus illis, quæ aliquo tempore Archiepiscopis Thessalonicen. nomine Ecclesiæ prædicti sancti Demetrij collata fuerunt, vel in posterum conferentur, sicut, vt supradictum est, legitimè probari poterit: talem pro seruitio sepedictæ Ecclesiæ percipient portionem, qualem Canonici sanctæ Sophiæ Thessalonicen. Metropolis de possessionibus eiusdem percipient, cùm eam contigerit ordinari. Domos siquidem, quas Clerici sancti Demetrij tempore Græcorum intra Thessalonicam habebant, Canonici sancti Sepulchri extra partem possidebunt, oblationes quoque manuales, & quæcunque eis legata fuerint nominatim, siue nomine sancti Sepulchri, similiter extra partem recipient. Ea verò quæ supra tumbam sancti Demetrij offerentur, vel Ecclesiæ eiusdem nominatim legata fuerint, secundùm supradictam diuisionem partientur. Adiuncto tantùm, quòd cùm dicti Canonici in Ecclesia illa Capellanos, vel Clericos pro tempore instituent, sub eadem fidei Religione qua ipsis tenebuntur eis iniungent, quòd nullatenus aliquibus in testamento, vel aliàs persuadebunt, vt ipsis Canonicis magis quàm Ecclesiæ in præiudicium & damnum Archiepiscopi debeant erogare. Expensis quantùm ad sarta tecta, vel luminare Ecclesiæ, & iusta tumbæ custodia de communi pro rata faciendis. Præterea Prior qui in Ecclesia sæpedicta sancti Demetrij pro tempore à Patriarcha Ierosolimitan, & Capitulo suo fuerit delegatus, mihi & successoribus meis Canonicè intrantibus obedientiam, & reuerentiam tenebitur exhibere. Matrici insuper Ecclesiæ Thessalonicen. & mihi meisque successoribus in dicta Ecclesia omni iure, & libertate nostra, sicut & in alijs Ecclesijs eiusmodi plenariè reseruatis. Salua Domini Patriarchæ Ierosolymitani, & Capituli sui in omnibus obedientia, in ipsum Priorem, & Canonicos, & alios religiosos ibidem commorantes. Igitur, cùm ordinationes Ecclesiarum quæ per inferiores Prælatos fieri nequeunt, Ecclesiæ Romanæ, quæ disponente Domino omnium Ecclesiarum Mater est & Magistra, debeant reseruari: dictam compositionem, siue dispositionem, quam per me facere, vel firmare non præsumpsi, sanctitati vestræ duxi transmittendam. Paternitatem vestram flexis genibus mentis exorans attentiùs, & obnixè: quatinus causa Dei, & ob Dominici Sepulchri reuerentiam, & precum mearum interuentu, si Sanctitati vestræ competens, & honestum videbitur, ipsam auctoritate facere vestra, vel incœptam perficere dignemini;

& vt maiorem habeat firmitatem, eandem auctoritate prædicta roborantes. Nulli ergo omnino hominum, &c. vsque, nostræ confirmationis infringere, vel ei &c. vsque contraire. Siquis autem &c. vsque, non erit incursurum. Datum Lateran. vij. Kal. Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXXV.

DECAN. THESAVRARIO, ET MAGISTRO SCHOLARVM NIVERNEN.

Ut Plebani, Archiepiscopo Bituricensi visitanti prouinciam, soluant procurationes, quas præscribere non potuerunt.

SIGNIFICAVIT nobis venerabil. F. N. Bituricen. Archiepiscopus, quod cùm ex officij sui debito suam ducit prouinciam visitandam: nonnullæ Ecclesiæ Metropolitico sibi iure subiectæ, procurationem debitam sibi denegant exhibere. Hoc ad suæ negationis deffensionem tantummodò allegantes, quòd non recordantur se procurationem huiusmodi eius prædecessoribus exoluisse, sed nec ab eis aliquando fuisse petitam. Cùm igitur contra procurationem quæ ratione visitationis debetur præscribi non valeat, quemadmodum nec contra visitationem ipsam potest aliquo modo præscribi, etsi alius contra eum præscribere posset vtramque. Discretioni vest. per Apost. scrip. mand. quatinus rectores Ecclesiarum ipsarum, vt eidem Archiepiscopo ipsas ex officio debito visitanti procurationes, quæ sibi visitationis ratione debentur, exhibeant, nisi aliud rationabile obiectum fuerit, & ostensum, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota cogatis. Quòd si non omnes, &c. duo vestrum &c. Datum Lateran. vij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXXVI.

BITVRICEN. ARCHIEPISCOPO.

Ut de reditibus Ecclesiæ, congrua prouisio Presbyteris, à Patronis assignetur.

AD nostram noueris audientiam peruenisse, quòd Patroni Parrochialium Ecclesiarum tuæ diœc. tantum de prouentibus sibi retinent earumdem, quòd sacerdotes ministrantes in eis non possunt de residuo sustentari. Propter quod nonnullæ remanent pastoribus destitutæ, eò quòd non sunt qui curam velint recipere earumdem. Quocirca Fraternitati tuæ per Apost. scrip. mand. quatinus Patronos Ecclesiarum ipsarum, vt de illarum prouentibus sacerdotibus in eisdem ministrantibus congruam prouisionem assignent, moneas, & inducas: ipsos ad id si necesse fuerit per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota compellens: cùm non ad opus patronorum, sed ad opus potiùs seruientium in eisdem, fuerint Ecclesijs redditus deputati. Datum Lateran. xj. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXXVII.

ABBATI DE MACENEIRA VISIEN. DIOEC. CANTORI ET P. RODERICI CANONICO COLIMBRIEN.

Executionem sententiæ delegatorum de remotione Abbatis, eis delegat.

DILIGENTER auditis & perspicaciter intellectis, quæ coram nobis proposita sunt à partibus, super intrusione Prioris sancti Petri Aurien. Diœc. in Monasterio Cellæ Nouæ, ac excommunicatione in ipsum à Venerabil. F. N. Episcopo Aurien prolata, & delegatorum processu, qui eundem electum remouerunt, à Monasterio Cellæ Nouæ, ac præscriptam excommunicationis sententiam confirmarunt. Pensatis nihilominus natura, & qualitate negotij, quibus potiùs duximus inhærendum, ipsorum delegatorum sententiam ratam habentes, per Apost. vobis scrip. mandamus quatinus eam auctoritate nostra faciatis inuiolabiliter obseruari. Contradictores, siqui fuerint, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quòd si non omnes, &c. Tu Frater Episcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. v. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA LXXXVIII.

MASSILIEN. EPISCOPO.

Vt Vvaldenses ad fidem reuersi ab Episcopis adiuuentur.

CVM dilectus Filius Durandus de Osca Acolitus, & socij sui à secta Vvaldensium per nos reconciliati sint Ecclesiasticæ vnitati. Fraternitati tuæ per Apost. scrip. mandamus, quatinus ipsos infra Catholicum gregem admittens, & benignè pertractans, ob notam quam de pristina conuersatione contraxerant, non permittas eos à quoquam temerè molestari; sed ab omni eos infamia, & scandalo seruans immunes, tam ex litteris testimonialibus, quàm alijs adminiculis, ipsos misericorditer adiuues propter Dominum. Datum Lateran. iij. Kal. Iunij Pont. N. Anno. xv.

In eundem modum scriptum est... Barchinonen Episcopo. Cùm dilectus Filius Durandus de Osca, &c. vsque, propter Dominum.

In eundem modum scriptum est Oscen. Episcopo cum dilectus filius &c. vsque propter Deum.

EPISTOLA LXXXIX.

DVRANDO DE OSCA, ET DVRANDO DE NAIACO.

Vt fratres pauperes, auctoritate Diœcesani Episcopi corrigantur.

CVM quidam de Fratribus vestris reconciliati Ecclesiasticæ vnitati, sicut nostris est auribus intimatum, interdum delinquant, & vacent operibus inhonestis. Discretioni vestræ, de qua firmam fiduciam obtinemus, per Apost. scrip. mandamus: quatinus cùm ipsos contingit excedere, id loci Episcopo

nuntietis, & de consensu, & auctoritate ipsius delinquentium excessus salubriter, appellatione postposita corrigatis. Quod si non ambo &c. alter vestrum ea nihilominùs exequetur. Datum Lateran. iiij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XC.

ILLVSTRI REGI ARAGON.

Vt pauperes Catholicos foueat & defendat.

VT illi complaceas in cuius miseratione regni gubernacula suscepisti, te conuenit confouere humiles, & deuotos, & excessus corrigere delinquentium. Inde est quòd serenitatem tuam rogamus, atque monemus: quatinus pauperes Catholicos, & hospites eorundem in Orthodoxa fide, ac pia operatione manentes, non permittas, à quoquam temerè opprimi, vel à Iustitiarijs tuis iniustè grauari. Datum Lateran. v. Kal. Iunij. Pont. nostri Anno xv.

EPISTOLA XCI.

NARBONEN. ARCHIEPISCOPO, ET EPISCOPO VTICEN. APOSTOLICÆ SEDIS LEGATIS.

Super Eodem.

CVM Catholici pauperes Durandus de Osca. D. de Naiaco G. sancti Antonini, & socij sui reconciliati Ecclesiasticæ vnitati, quasi noua planta sint benignè fouendi. Per Apost. vobis scrip. mandamus, quatinus vos, eis in fide Catholica, & pia operatione manentibus, exhibeatis fauorabiles, & benignos, & non permittentes eosdem à quoquam indebitè molestari, in litteris testimonialibus, & alijs adminiculis, ipsos propter deum misericorditer adiuuetis. Datum Lateran. iiij. Kal. Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XCII.

IANVEN. ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS EIVS.

Pro eisdem pauperibus Catholicis.

CVM talis esse debeat ars eorum quibus regendæ animæ committuntur, vt non solùm à Dominico grege subductas, sollicitudine pastorali reducere; verùm etiam reductas ad ipsum, paterna in eo studeant mansuetudine confouere. Procul dubio nobis, & vobis est sollicitè prouidendum, vt dilecti Filij Durandus de Osca, & Guillelmus de sancto Antonino, cum socijs suis reconciliatis Ecclesiasticæ vnitati, taliter foueantur in ipso: quòd cùm ipsi se lætabuntur ibidem inuenire fauorem speratæ dulcedinis, alij eorum inducantur exemplo, errorem suę deserere coecitatis. Quapropter fraternitatem vestram monemus attentiùs, & hortamur, per Apost. vobis scrip. præcipiendo mandantes, quatinus ipsos præcedentes secundùm Deum charitatiuè tractetis,

necpermittatis eos, aut illos, qui ſuum ipſis intuitu charitatis impenderint beneficium, in veſtris Diœceſibus conſtitutos huius occaſionis prætextu à quoquam temerè moleſtari. Contradictores cenſura Eccleſiaſtica appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. ſinguli veſtrum in Diœceſi ſua ea nihilominus exequantur. Datum Lateran. ij. Kal. Iunij. Pont. noſtri Anno xv.

EPISTOLA XCIII.

SANCTI MARTINI CANONICEN. ET SANCTÆ MARIÆ ELECTEN. ABBATIBVS, ET VV. DECAN. IN CONFLVENTI. NARBONEN. ET HELENEN. DIOEC.

Vt Hoſpitali conſtruendo poſſit decimas miles conferre, ſi noluerit Eccleſijs reſtituere.

AD noſtram noueritis audientiam perueniſſe, quòd B. miles decimas quaſdam quas progenitores, ac ipſe hactenus ab ... Abbate ſancti Geneſij tenuerunt, Hoſpitali, quod ad ſuſtentationem infirmorum pauperum ædificare propoſuit, deſiderat aſſignare, ſi noſtræ ſederit beneplacito voluntatis. Quocirca diſ. veſ. per Apoſt. ſcrip. mandamus, quatinus dictum Militem, vt decimas ipſas Eccleſijs illis ad quas noſcuntur pertinere reſignet, moneatis prudenter, & efficaciter inducatis; quòd ſi ad id induci non poterit, & Abbatis prædicti, & Diœceſani Epiſcopi ſuper hoc aſſenſum quiuerit obtinere, vt eas conferat Hoſpitali præfato, auctoritate noſtra concedatis eidem liberam facultatem. Qiòd ſi non omnes, &c. duo veſtrum, &c. Datum Lateran. iiij. Kalend. Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XCIV.

D. DE OSCA, ET D. DE NAIACO, G. SANCTI ANTONINI, IO. NARBONEN. ET B. BITTERREN. ET ALIIS PAVPERIBVS CATHOLICIS.

Recipit ſub ſua protectione.

CVM à nobis petitur &c. vſque, perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino Filij, veſtris iuſtis poſtulationibus, &c. vſque, aſſenſu. Perſonas veſtras, & ſpecialium amicorum veſtrorum in fide Catholica, & pia operatione manentes, ac res eorum ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum &c. vſque, noſtræ protectionis infringere, vel ei &c. vſque, contraire. Siquis autem, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. iiij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno. xv.

EPISTOLA XCV.

Episcopo et Capitulo Petragoricen.

Vt Magiſtrum I. de Veteri Morolio in Canonicum recipiant.

SI circumſpectiùs curaretis aduertere, quantum ſit obedientiæ bonum, quantumve ipſius contrarium deteſtandum, vt pote idolatriæ ſceleri comparatum, mandatum noſtrum forſitan citiùs ſtuderetis effectui mancipare. Vt exuto veteri homine, vos in illius transformaretis imaginem, qui vſque ad mortem factus eſt obediens Deo Patri; nec vos excuſaretis exceptionibus friuolis, in eiuſdem eluſione mandati. Sane cùm pro dilecto Filio Magiſtro I. de Veteri Morolio, qui diu Cancellariæ noſtræ ſeruitio laudabiliter inſudauit, & laborauit multotiens pro Eccleſiæ veſtræ negotijs promouendis, vobis direxerimus ſcripta noſtra; vt ob reuerentiam Apoſtolicæ Sedis, & noſtram ipſum in Canonicum reciperetis & Fratrem, ſibi ſtallum in choro, & locum in capitulo aſſignantes. Vos mandatum noſtrum ſurdis auribus tranſeuntes, ſicut dilecti Filij... Prior Grandimonten. & G. Archidiaconus, & S. Mauricij Canonicus Lemouicen. quos eidem conceſſimus monitores, per ſuas nobis litteras intimarunt, quamquam vos monuerint diligenter id efficere non curaſtis. Per veſtras litteras allegantes, tenuitatem reddituum, & Canonicorum numerum competentem, & de mandato noſtro quoſdam alios ſuſcepiſſe, ac prænominatum Magiſtrum in Diœceſi veſtra redditus alios obtinere. Proponendo quòd ad recipiendum eundem, vos nullatenus cogeremus, ſi hæc ad noſtram notitiam perueniſſent; licèt monitores præfati de plurium aſſertione didiſcerint, quòd in Eccleſia veſtra Canonicorum numerus non exceſſerat, quin potiùs alios propoſueratis recipere in Canonicos, & in Fratres, & præfatus Magiſter redditus ſufficientes non habeat, & ipſius obſequium Eccleſiæ veſtræ poſſit exiſtere fructuoſum. Nolentes igitur exceptionibus friuolis mandatum noſtrum eludi. Vniuerſitati veſtræ per Apoſt. ſcrip. mandamus, atque præcipimus, quatinus eundem Magiſtrum, iuxta mandati noſtri tenorem, in Fratrem, & Canonicum Eccleſiæ veſtræ liberaliter admittatis. Alioquin, cum ſagitta Ionathæ non debeat redire retrorſum, ſed dirigi potius in directum: Venerabili F. N. Epiſcopo & dil. fil. Subdiacon. noſtro Archidiac. Xantonen. & Priori Sulbiſien. Xanctonen. Diœc. damus noſtris litteris in præceptis, vt vos ad id, niſi aliquod rationabile obiectum fuerit, & oſtenſum, quare fieri non debeat, vel non poſſit, per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota compellant. Datum Lateran. vij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xv. In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc eiſdem.

EPISTOLA XCVI.

LANDON. COLLIS DE MEDIO ET G. FILIO EIUS.

Profert sententiam eos inter & Iord. de Insula, super quibusdam senioratici communis iuribus.

CVM inter vos, & Nobiles viros Ph. & Iord. de Insula controuersia verteretur, super eo quòd tu, fili Lande, eis irrequisitis emeras quasdam partes Castri quòd dicitur Prun. ab alijs eiusdem Castri consortibus, contra bonam consuetudinem, vt dicebant, in illis partibus approbatam, in eorum præiudicium, & grauamen. Et habitatores ipsius Castri, qui priùs eis, & alijs consortibus tenebantur communiter iuramento vobis tantùm feceratis iurare: & prohibebatis ne ipsos sequerentur in guerra, sicut priùs facere consueuerant. Domum insuper eorum, quam in Castro habent eodem, per vestros feceratis destrui seruientes, & in locc [illegible] urrim ædificare inceperatis, in cuius ædificatione, processeratis [illegible] ionem factam vobis ex parte nostra: vos eandem & illi compromisist [illegible] super his state mandatis, sub pena ducentarum librarum fideiussoribus [illegible] de datis. Et post altercationes multiplices, testes produxistis vtrimque numero quadraginta, quos per dilectum Filium P. titulo sanctæ Ceciliæ Presbyterum Card. examinari fecimus diligenter. Quorum attestationibus publicatis cognouimus absque contradictione probatum, quòd consortes illius Castri liberè, & absolutè cuicumque volebant consueuerant vendere partes suas, & quòd habitatores ipsius Castri, eis & alijs consortibus tenebantur communiter iuramento. Quidam verò testes ex parte ipsorum producti dixerunt, quòd omnes ipsius Castri habitatores tam ipsos, quàm alios Dominos sequi debebant in guerra: sed per testes longè plures ex parte vestra productos, determinatum est manifestè, quòd vtique tam eos, quàm alios Dominos sequi debebant, nisi proprij eorum Domini contradicerent. Dictum est autem à quibusdam testibus eorundem quòd vos ædificare cœperatis turrim in loco communi, sed testes multò plures ex parte vestra dixerunt, quòd turrim ædificare cœperatis in proprio vestro fundo, designantes personas à quibus quasdam fundi emeratis partes ipsius, & quòd post prohibitionem factam vobis ex parte nostra, ædificare cessaueratis omnino. Per quosdam etiam eorum est testes probatum, quod quidam seruientes vestri, de domo eorum quasdam scandulas, & quædam alia ligna deiecerant, quamuis asseratur per vestros testes, quòd fuerant deiecta per ventum. His igitur diligenter auditis, sententialiter diffiniuimus sub præscripta pœna mandantes, quatinus faciatis homines vestros illis iurare, secundùm quod iurare consueuerant consortibus in communi, & illi similiter homines suos vobis, & quod malitiosè non prohibeatis hominibus vestris quo minus eos contra alios in eorum guerra sequantur, quòd & ab hominibus eorum similiter fiat vobis, quódque vestris expensis do[illegible]m reparari faciatis eorum, quatenus a vestris seruientibus læsa fuit. Ipsi aute[illegible] super emptione ipsius Castri vos de cætero non molestent: vosque ab impet[illegible]one ipsorum super ædificatione turris reddimus absolutos. Vt igitur

hæc noſtra diffinitio perpetuam obtineat firmitatem, ipſam auctoritate Apoſtolica confirmamus. Datum Lateran. iiij. Kal. Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA XCVII.

NOBILIBVS VIRIS R. ET A. DE CANOSA.

Vt reſtituant Priori Cruciferorum Bononiæ, Monaſterium S. Angeli de Saga.

BLATA nobis dilecti filij... Prioris ſanctæ Mariæ Cruciferorum Bononien. conqueſtio declarauit, quòd cùm dilectus filius noſter B. titulo ſanctæ Suſannæ presbiter Card. tunc Legationis officio fungens in partibus Romaniæ, Monaſterium ſancti Angeli de Saga cum pertinentijs ſuis ordini ſuo conceſſerit perpetuò poſſidendum, nóſque conceſſionem ipſam duxerimus confirmandam. Cariſſimus in Chriſto filius noſter... Imperator Conſtantinopolitanus illuſtris, poſt mortem Claræ memoriæ... Marchionis Montisferrati dictum Monaſterium eidem abſtulit pro ſuæ libito voluntatis, illúdque vobis aſſignare curauit: quòd vos in ipſius præiudicium detinentes, & iuxta veſtrę voluntatis arbitrium diſponentes de ipſo, conſumitis nequiter bona ſua. Cùm igitur id non debeamus conniuentibus oculis pertranſire, per Apoſt. ſcrip. mand. quatinus dictum Monaſterium cum pertinentijs ſuis, præfato Priori, & ordini ſuo prout tenemini reſtituere procuretis. Alioquin venerabilibus Fratribus noſtris. Daualien. & Sidonien. Epiſcopis, & dil. fil. Archidiac. Daualien. noſtris damus litteris in mandatis, vt vos ad id per cenſuram Eccleſiaſticam, ſicut iuſtum fuerit, ſublato cuiuſlibet contradict. onis, & appellationis obiectu compellant. Datum Lateran. xj. Kal. Iunij Pont. N. Anno xv.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc eiſdem. Oblata nobis, &c. vſque, conniuentibus oculis pertranſire. Præfatis nobilibus noſtris dedimus litteris in mandatis, vt dictum Monaſterium cum pertinentijs ſuis, præfato Priori, & ordini ſuo, prout tenentur, reſtituere non omittant. Quocirca diſcretioni veſ. per Apoſ. ſcrip. mand. quatinus, ſi dicti nobiles quod mandauimus ſuper hoc neglexerint adimplere, vos eos ad id per cenſuram Eccleſiaſticam, ſicut iuſtum fuerit, ſublato cuiuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, compellatis. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrum, &c.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc Imperatori Conſtantinopolitan. Illuſtri. Oblata nobis, &c. vſque, reſtituere non omittant. Quocirca ſerenitatem tuam rogandam duximus attentiùs, & monendam, quatinus Monaſterium ipſum cum pertinentijs ſuis eidem Priori, & ordini ſuo ſinè difficultate facias reſignari.

EPISTOLA XCVIII.

ARCHIEPISCOPO ATHENIEN.

Ne sine rationabili causa sententiam excommunicationis ferat, in Dominum Insulæ Nigripontis.

SIc neruo Ecclesiasticæ disciplinæ coërceri debet insolentia peruersorum, vt eo non opprimantur insontes; cùm censura Ecclesiastica non debeat esse innocentum oppressio; sed correctio potiùs delinquentum. Inde est quod Fraternitati tuæ auctoritate præsentium inhibemus, ne in Nobilem virum R. Dominum Insulæ Nigri Pontis, vel terram ipsius sinè manifesta, & rationabili causa, excommunicationis, vel interdicti sententias proferre præsumas. Datum Lateran. x. Kal. Iunij. Pont. nostri Anno xv.

EPISTOLA XCIX.

EIDEM.

Dicto Nobili dat veniam, vt eam ducat, cum qua nupta rem habuerat.

SVPPLICAVIT nobis dilectus Filius nobilis vir. R. Dominus Nigri Pontis, vt cum pietatis intuitu quandam Nobilem, quam ipsius viro viuente cognouit, velit modo ducere in vxorem, dignaremur cum eo super hoc misericorditer dispensare. Quocirca Fraternitati tuæ per Apostolica scrip. mand. quatinus præfato Nobili, nisi forsan eidem viuente viro suo fidem dederit, seu mulierem ipsam in nece viri constiterit Machinatam, vt cum ipsa legitimè contrahat, concedas auctoritate nostra liberam facultatem, dummodo aliud Canonicum non obsistat. Datum Lateran. viij. Kal. Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA C.

R. VTICEN. EPISCOPO, ET NARBONEN. ELECTO APOSTOLICÆ SEDIS LEGATIS.

Se non posse adhuc, terram Comitis Tholosani, alteri concedere, cùm de heresi, & homicidio conuictus non sit.

LICET R. Tholosanus Comes in multis contra Dominum, & Ecclesiam culpabiliter sit inuentus, & pro eo quòd Legatis nostris inobediens extitit, & rebellis, sit excommunicatus ab ipsis, & exposita terra eius, si fortè vel sic ei vexatio tribueret intellectum, vnde iam ex parte non modica terram amisit. Quia tamen nondum est damnatus de heresi, vel dè nece sanctæ memoriæ P. de Castro Nouo, etsi de illis sit valdè suspectus. Quare mandauimus, vt si contra eum infra certum tempus appareret legitimus accusator, indiceretur illi purgatio secundùm formam in litteris nostris expressam, diffinitiua nobis sententia reseruata. Nec dum est ex

mandato illo processum, non intelligimus qua ratione possemus adhuc alij concedere terram eius, quæ sibi, vel heredibus suis abiudicata non est: præsertim ne videremur in dolo Castra nobis exhibita, de suis manibus extorsisse, cùm non solùm à malo, sed ab omni specie mali præcipiat Apostolus abstinere. Nam si super duobus articulis quos commisimus, aliqua contra eum, præter formam mandati nostri, sententia lata fuisset, illa proculdubio non valeret. Quocirca discretioni vestræ per Apost. scrip. mandamus; quatinus cùm nondum sit locus illi petitioni, quam de terra eius alij concedenda fecistis, modis quibus honestè poteritis, studeatis prudenter, & efficaciter laboretis, vt negotium benè incœptum dissolui non possit, sed in suo potiùs robore conualescat. Nos enim Ven. F. N. Regen. Episcopo & dilecto Filio Magistro The. Canonico Ianuen. nostris damus litteris in mandatis, vt secundùm formam sibi datam in negotio isto procedant. Etsi per Comitem steterit antedictum, quominùs ipsum negotium possit habere processum, ei, & alijs publicè protestentur, quòd nos auctore Domino procedemus, prout pacis, & fidei causa requiret, ipsíque nobis non differant, meram, & plenam rescribere veritatem. Datum.

In eundem ferè modum scriptum est illis vsque in finem sollicitè prouidentes ne in nostri executione mandati, sitis tepidi, & remissi, sicut hactenus dicimini extitisse.

EPISTOLA CI.

Militibvs et Popvlo Castri Melgorii.

Hortatur ad continuam obedientiam, de qua iam hilariter præstita congratulatur.

Avdemvs plurimùm, deuotionem vestram, & fidelitatem in Domino commendantes, quòd pari ac vnanimi, prout accepimus voluntate, congratulamini vos, & Comitatum vestrum ad ius, & proprietatem Ecclesiæ Romanæ, ac nostram specialiter pertinere; suppliciter exorantes ne vos Iurisdictioni alterius supponamus. Nos igitur vicem gerentes illius, qui cum dilexisset suos in finem dilexit eos. Monemus vniuersitatem vestram, & exhortamur attentiùs & per Apost. vobis scrip. mand. quatinus in fidelitate, ac deuotione sacrosanctæ Roman. Ecclesiæ ac nostra firmiter, ac vnanimiter persistentes, tales in omnibus, & per omnia vos exhibere curetis, quòd de die, in diem gratiam & beniuolentiam Sedis Apostolicæ mereamini ampliorem. Scituri quod nos de pace, ac statu vestro, & terræ vestræ sollicitudinem cupimus gerere diligentem. Datum Lateran. Non. Iunij. Pont. N. Anno. xv.

EPISTOLA CII.

M. Illvstri Reginæ Aragon. et hominibvs Montis-Pessvlani.

Super iure Montis Pessulani disputaturos citat.

Ravem dilecti Filij nobilis viri Vv. de Monte Pessulano Fratris tui Filia Regina, recepimus quæstionem, quòd possessionem Villæ Montis Pessulani, ac alterius terræ iure ad ipsum hereditatio pertinentis

quam ipse pridem pacificè noscitur habuisse, contra iustitiam detinetis & restituere denegatis eidem. Cùm igitur terræ ipsius iurisdictio ad nos spectare noscatur: volentes prædicto Vv. in suo iure adesse, qui sumus omnibus in iustitia debitores: dis. ves. per apost. scrip. mand. quatinus vel dictam possessionem restituatis eidem, vel vsque ad festiuitatem omnium sanctorum proximò venturam per responsales idoneos nostro vos conspectui presentetis, exhibituri, & recepturi iustitiæ complementum. Alioquin ex tunc in ipso negotio, quantùm de iure poterimus, auctore Domino procedemus. Datum Later. viij. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CIII.

ARCHIEPISCOPO TARANTASIEN. ET EPISCOPO GEBENNEN. ET ABBATI SANCTI MAVRITII DE CABLASIO SEDVNEN. DIOECESIS.

Confirmatur prouisio decreta P. à Monachis Montis Iouis exoculato, quorum Monasterium interdici, & eorum in locum alios Monachos substitui, mandat.

DILECTVS Filius P. de sancto Albino in nostra proposuit præsentia constitutus, quòd domus montis Iouis quæ olim sanctæ Religionis effundebat odorem, facta mutatione dexteræ in sinistram, adeò miserabiliter in spiritualibus, & temporalibus, est collapsa; quòd iam penè penitus corruit, quę multorum consueuerat releuare ruinam, facta nunc scandali, & dissentionis exemplum, quæ quietis & pacis extiterat documentum. Cùm igitur idem P. quem domus ipsius ruina grauabat, laborare dudum intenderet, vt status reformaretur eiusdem: Fratres existentes ibidem, qui regularis disciplinæ relaxatis habenis, correctionis onera non ferentes, per campum licentiæ vagabantur, suarum sequentes impetum voluntatum, dictum P. ab incœpto minis, terroribus, & pactionibus illicitis retrahere nitebantur, bonum, Malum, correctionem, vexationem, & iustitiam, iniuriam reputantes: & existentes ingrati cui tenebantur ad grates, ibi simultatis mendicabant indicia, vbi religiosi propositi plenam habere poterant coniecturam. Quem demum blandiciarum fallacijs interceptum, promittentes eidem, videlicet quod expurgarent veteris corruptelæ fermentum, & ad frugem melioris vitæ redirent, ad dictam domum, secum pariter reduxerunt, & vt parerent de concepto dolore nequitiam, duos perditionis filios ad internecionem ipsius P. procurarunt induci. Qui licèt idem P. mortis periculum metuens confugerit ad altare, credens quod saltem locum illum reuererentur iniqui, vbi hostia salutaris quotidiè mactabatur, eum aggressum hostiliter, lethaliter vulnerarunt, semiuiuum, putantes eum mortuum, impij relinquentes. Fratres autem ad tam crudele conuenientes spectaculum, vulneratoribus, nullum retinentes humanitatis vestigium, assistebant, plagas impositas terribilibus oculis intuentes. Cúmque demum à quibusdam secum misericordiam facientibus delatus Augustam, ope conualuerit medicorum, ac demum Vercellas venerit. Memorati Fratres quorum crudelitas mitigari non poterat in eum actiùs sæuientes, ore ipsius dor-

mientis obſtruſo ne vocem redderet vel clamorem, eum ligatis manibus Yporegiam deduxerunt, extra quam poſtmodum ipſum ſub ſilentio noctis eductum, præſumptione nimis damnabili, & omni humanitate poſtpoſita, fecerunt oculis exorbari. Quod cùm ad venerabil. F. N. Vercellen. Epiſcopi, & dilecti Filij... Nouarien. Electi, qui ex delegatione noſtra reformationi domus intendebant eiuſdem, notitiam perueniſſet, doloribus compatientes ipſius, ſtatuerunt ei per ſupradictam domum in quadraginta libris Papien. monetæ annis ſingulis prouidendum, quam prouiſionem idem P. ſibi auctoritate petijt Apoſtolica confirmari. Nos autem ipſius condolentes doloribus, & miſeriæ miſerantes: Diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcrip. præcipiendo mand. quatinus quod circa ipſum per delegatos eoſdem miſericorditer eſt prouiſum, faciatis inuiolabiliter obſeruari: & apud Tarantaſien. Eccleſiam in qua ei prouidi mandamus dictam pecuniæ quantitatem, ipſi ſine labore perſonæ, ac expenſarum incommodo, annuatim abſq; diminutione perſolui. Ceterùm quoniam ad nos ſanguis clamat ipſius, ne tam enormis exceſſus tranſeat impunitus, auctores tanti ſceleris, & fautores, excommunicationis vinculo innodamus: mandantes vt tam ipſos, quàm Boninum & alios, excommunicatos publicè nuntieris, & faciatis ab omnibus arctiùs euitari. Preterea quia vix aliquis de Fratribus Montis Iouis à culpa vel negligentia eſt immunis, quorum quidam principaliter vulneratoribus aſtiterunt, quidam verò enormia quæ acciderant neglexerunt defferre ad nos, aut ad noſtrorum audientiam Legatorum, eorum Eccleſiam, ſi eſt ita, ſupponatis auctoritate Apoſtolica interdicto. Præcipientes interdictum in ea tandiu firmiter obſeruari, donec Fratres ipſi per excuſatores, vel potiùs per ſatisfactores idoneos noſtro ſe conſpectui repreſentent. Inquiratis etiam nihilominus de ſtatu ipſius Eccleſiæ veritatem, & reffformetis tam in capite, quàm in membris, quæ inueneritis reformanda; & quæ ſtatuenda videritis ſtatuatis. Prepoſitum & alios quos in ea inueneritis peſtilentes, omnino remouentes ab illa, & alios inducentes in ipſam, vt perditis inde malis, vinea Domini Sabbaoth bonis locetur agricolis, qui gratum proferant fructum in tempore opportuno. Mandatum Apoſtolicum ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, fideliter, & efficaciter exequentes. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum, &c. Datum Later. iij. Kal. Iunij. Pont. noſtri Anno xv.

EPISTOLA CIV.

PHIL. ILLVSTRI REGI FRANCORVM.

Excuſat ſe Regi, quod eius precibus de diſſoluendo coniugio annuere nequeat, & hortatur vt Reginam habeat chariorem.

DILIGENTER auditis, & perſpicaciter intellectis, quæ nobis ex parte regia dilecti Filij... Abbas de Trappa, & I. Clericus tuus proponere curauerunt, & habito cum Fratribus noſtris ſtudioſo tractatu; non occurrit nobis aliqua via, per quam in his quæ ipſi pro te poſtulauerunt à nobis, tuæ ſecundum poſſemus concurrere voluntati. Sub obteſtatione Diuini iudicij proteſtantes, quòd libentiſſimè ſi poſſemus cum Deo, ab illo te cura-

te curaremus vinculo expedire, à quo deſideras vehementer abſolui. Sed in carnali commercio inter te, ac Reginam coniugem tuam, adeò eſt proceſſum; quòd ſi etiam illi tantum confeſſioni vellemus inſiſtere, quam nuper eadem Regina feciſſe proponitur coram prædicto Abbate de Trapa, & dilecto filio Magiſtro Roberto de Corzon nunc titulo ſancti Stephani in Celio Monte Presbytero Card. non auderemus ſuper huiuſmodi caſu, de noſtro ſenſu pro te aliquid diffinire. Propter illam ſententiam Euangelicam, quam ipſe Chriſtus expreſſit, vt quod Deus coniunxit, homo non ſeparet: Cùm abſque dubio, nec Sanctorum exempla, nec Patrum decreta; intentioni tuæ in hoc articulo ſuffragentur. Verùm ſi ſuper hoc abſque generali deliberatione Concilij determinare aliquid tentaremus, præter diuinam offenſam, & mundanam infamiam, quam ex eo poſſemus incurrere, forſan ordinis, & officij nobis periculum immineret: cùm contra præmiſſam veritatis ſententiam, noſtra non poſſit auctoritas diſpenſare. Quamuis & aliæ confeſſiones, ſicut pro certo didiſcimus, ab eadem Regina ſub iureiurando ſint factæ, ſecundùm quas coniugium declaratur carnali copula conſumatum. Quocirca Serenitatem Regiam rogandam duximus, & monendam: quatinus ab eorum falſis inſanijs auertas auditum, qui caput tuum oleo peccatoris impinguant, & volentes tibi placere ſecundùm hominem, Deo te faciunt diſplicere: cùm aperire tibi non audeant veritatem, ne fortè mouearis grauiter contra eos. Nos autem, qui de te coram Deo reddituri ſumus in nouiſſimo diſtricti examinis die pleniſſimam rationem, falſis te nolumus circumueniri commentis, ne ſimul in vnum, & animam tuam perdamus, & noſtram; ſcientes quòd iuxta ſententiam veritatis, nihil prodeſt homini, ſi mundum vniuerſum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur. Quare, prudentiſſimè Rex, ab eo quæſumus propoſito conquieſcas, quod perpetuum animæ tuæ periculum generaret, & Dominus iuſtus iudex in eo te fortè puniret, in quo contra ipſum tali modo peccares; ipſámque Reginam, pro Deo, & propter Dominum habeas propenſiùs commendatam, quæ pro ſeruanda lege coniugij, quam Deus ante peccatum in Paradiſo conſtituit, longo eſt martyrio macerata. Nos quoque ſuper hoc negotio grauiùs non moleſtes, ne propter inſtantem perſecutionem quam patimur, ad extorquendum iſtud à nobis inſiſtere videaris. Quia ſicut nolumus tibi negare quod ſit meritò concedendum, ita nolumus tibi concedere quod meritò ſit negandum: preſertim hoc tempore, Ne propter perſecutionis inſtantiam declinare videamur, à tramite veritatis. Datũ Later. v. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CV.

Fratri Gvarino.

Eadem de re, & non poſſe Regem, de ſeminibus in carnali copula non cõmixtis iurare. Guarinum verò ſpe honorũ prouocat ad ſalutẽ Regis promouendam.

Illivs teſtimonium inuocamus, qui ſcrutator eſt cordium, & cognitor ſecretorum, quòd cariſſimum in Chriſto Filium noſtrum Ph. Regem Francorum Illuſtrem, tam ſincera diligimus charitate, vt nihil ei negare velimus, quod eſſet alicui concedendum. Verùm cùm ea petit à

nobis, quæ in ſalutis ſuæ diſpendium redundare noſcuntur, quò ſinceriùs illum diligimus, eò cautiùs ea negare debemus: ne videamus ipſum non diligere, ſed odire. Cùm ergo per quoſdam adulatores veritatis, & iuſtitiæ inimicos, in eum ſit errorem inductus, vt credat ſe licitè poſſe iurare, quòd Reginam vxorem ſuam carnaliter non cognouit, pro eo fortè, quòd etſi commixtio ſexuum in eorum carnali commercio intercesſerit, commixtio tamen ſeminum in vaſe muliebri non extitit ſubſecuta. Nos confeſſiones eiuſdem Reginæ ſub iureiurando factas, ſubtiliter attendentes, & ſalutem ipſius Regis paterno zelantes affectu, per noſtras eum litteras exhortamur. Vt ſuum de cetero ab huiuſmodi falſis inſanijs auertat auditum & præfatam Reginam pro Deo, & propter Deum habeat commendatam, quæ pro ſeruata lege coniugij, quam Dominus in paradiſo ante peccatum conſtituit, longo eſt martyrio macerata. Quam & tibi & recommandatam eſſe volumus, & mandamus: diſcretionem tuam monentes, & obſecrantes in Domino, quatinus in conſilium, & conſenſum iniquitatis, non veniat vlteriùs anima tua: Nec permittas, quantum in te fuerit, ipſum Regem falſis circumueniri commentis, eíque contra ipſius ſalutem, & tuam, ſecundùm hominem placere non queras, ne ipſum Deo facias diſplicere. Diligenter attendens, quòd iuxta ſententiam veritatis nihil prodeſt homini ſi mundum vniuerſum lucretur, & detrimentum animæ patiatur. Eundem Regem quem ſincerum, quantùm in ipſo eſt, animum habere credimus, & deuotum, placare ſtudeas, & in bono fouere: ita quòd diuinam, & Apoſtolicam gratiam propter hoc vberiùs merearis. Pro certo cognoſcens, quòd ſi te iuxta latus ipſius ſano & ſalubri nouerimus conſilio innitentem, ad honorem & profectum tuum efficaciter intendemus: cùm te, quaſi virum religioſum, non ſemper opporteat ſecularibus negotijs implicari. Datum Later. v. Idus. Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CVI.

PH. ILLVSTRI REGI FRANCORVM.

Non potuiſſe confirmari proceſſum Senonenſis Archiepiſcopi; in cauſa Epiſcoporum Aurelian. & Antiſsiodoren. reſcribit, & rogat vt pacem ipſis reddat, interdicto abſoluto, & ipſis in Curia Regia ſe ſiſtentibus.

E prudentia Senonen. Archiepiſcopi non poſſumus non mirari, qui poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, & contra noſtri formam mandati, peruerſè proceſſit in cauſa quam ad petitionem tuam ſibi duximus comittendam, ſuper relaxanda ſententia interdicti, quod in terram tuam venerabiles Fratres noſtri Antiſiodoren. & Aurelianen. Epiſcopi pertulerunt; ſi tu eis illud offerres, quod eſſet meritò acceptandum. Et licèt ipſi iuſſerimus, vt ſi fieri poſſet poſtpoſito vtrimque iudicio, ad amicabilem compoſitionem intenderet: ipſe tamen turbato negotio potiùs quàm ſedatò, nec compoſitionem facere ſtuduit, nec iudicium exercere. Vnde niſi tuæ voluiſſemus Serenitati deferre, taliter eum corripere curaſſemus, quòd eius

profectò non remansisset impunitus excessus. Quod igitur est ab eo inordinatè presumptum, non potuimus confirmare, cùm ipso iure sit irritum & inane. Sed sicut celsitudinem tuam sępe rogauimus, ita nunc quoque rogamus, pro magno dono petentes: quatinus pacem Ecclesiæ in tuo regno conserues, hoc maxime tempore, quo ipsa in alijs multis regnis nimiùm perturbatur. Itaquòd dictis Episcopis restitutis, & interdicti sententia relaxata, nisi hoc nobis velis ex toto donare, in Curia tua de ipso negotio secundùm approbatam consuetudinem cognoscatur. Cúmque alijs oporteat te intendere, quæ ad tuum magis respiciunt commodum, & honorem; expedias te ab istis, quæ modicum tibi afferunt vtilitatis, & laudis, nec iniuriosum reputes, sed potiùs gloriosum, prudenter corrigere siquid improuidè statuisti: quia non viuit homo sub cœlo, qui aliquando non excedat. Datum Lateran. v. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CVII.

ANTISIODOREN. ET AVRELIANEN. EPISCOPIS.

In eodem negotio eos hortatur bona fide ad compositionem cum Rege, quem mansuetudine deuincire debent.

LICET processum Atchiepiscopi Senonen. propter ordinem non seruatum duxerimus irritandum, Fraternitati tamen vestræ consulimus bona fide, quatinus cum carissimo in Christo Filio Nostro Ph. Rege Francorum Illustri, quantò meliùs poteritis componere studeatis, quoniam arcus qui semper est tensus, vires amittit, nisi aliquotiens extendatur. Et nonnumquam Reges, & Principes meliùs vincuntur mansuetudine, quàm rigore. Nos enim mediatoris fungentes officio, sicut illum, sic & vos monitis, & exhortationibus ad amicabilem debemus concordiam inuitare, quam vtrique parti credimus expedire. Datum Later. v. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CVIII.

BAIOCEN. ET CONSTANTIEN. EPISCOPIS ET ABBATI DE PERSENIA.

Vt Præsulem & Priorem Sagiensem causa cognita remoueant.

CONTRA Præsulem, & Priorem Ecclesiæ Sagien. tot & tanta sunt auribus nostris enormia inculcata; vt vlteriùs non possimus dissimulare clamores, qui ad nos de suis peruersis actibus peruenerunt: cùm non solùm inutiles, verùm etiam pernitiosi esse dicantur. Ne igitur sanguis eorum de nostris manibus requiratur, si eos in suis duxerimus peruersitatibus tolerandos. Discretioni vestræ per Apost. scrip. precipiendo mandamus, quatinus inquisita pleniùs, & cognita veritate, si tales eos esse noueritis, à suis eos remoueatis officijs, & eis viros faciatis idoneos subrogari. Quòd si non omnes, &c. duo vestrum sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo exequantur. Datum Lateran. v. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CIV.

B. ABBATI MONASTERII SANCTI PETRI PSALMODIEN. EIVSQVE FRATRIBVS, TAM PRESENTIBVS, QVAM FVTVRIS REGVLAREM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

Recipit cum bonis ſub protectione Sanctæ Sedis.

VONIAM ex commiſſo nobis diuinitùs Apoſtolatus officio, tam vicinis exiſtimus, quàm longè poſitis debitores. Viris quidem religioſis tantò ſpecialiùs adeeſſe nos conuenit, quantò ipſi maiori deſiderant quiete potiri, & Apoſtolicæ Sedis preſidio noſcuntur pleniùs indigere. Ea propter, dil. in Domino fil. veſtris iuſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum Monaſterium ſancti Petri Pſalmodien in quo Diuino mancipati eſtis obſequio, ad exemplar felicis recordationis Srephani, Ioannis, Vrbani, Paſchalis, Honorij, & Innocenrij, predeceſſorum noſtrorum Romanotum Ponrificum, ſub B. Perri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & preſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, vt Ordo Monaſticus, qui ſecundùm Deum, & B. Benedicti regulam &c. vſque, inuiolabilirer obſeruetur. Prererea quaſcúmque poſſeſſiones, &c. vſque, illibata permaneant, in quibus hæc, &c. vſque, vocabulis. Locum ipſum, &c. vſque, pertinentijs ſuis. In pago Nemauſenſi, in villa Cornelianica, Eccleſia ſancti Iuliani, cum cellis ſuis, ideſt, ſancti Saluatoris, & ſancti Laurentij, ſancti Felicis, ſancti Clementis, ſancti Vincentij de ſilua, cum ipſa ſilua, & Plaia maris, ſicut eidem Cœnobio à regibus liberè conceſſum eſt. In villa Ataſcianica, Eccleſia ſanctæ Mariæ. In Caſtro Salignano, Eccleſia ſancti Iuliani, cum Capella de Monte rotundo. In Aſperas, Eccleſia ſancti Petri. In Anduſenco, Eccleſia ſancti Andreæ. In Aqua viua, Eccleſia Petri. In Margines, Eccleſia ſancti Siricij. In Malas pelles, Eccleſia ſancti Romani, cum ſuis appenditijs. In Telliano, Eccleſia ſancti Silueſtri. In Ripa Sragni, Eccleſia ſancti Sebaſtiani. In Touena, Eccleſia ſancti Thomæ. In Candiaco, Eccleſia ſancti Petri. In Vitrico, Eccleſia ſanctæ Mariæ. Irem Eccleſia ſancti Boniti, cum ſuis appenditijs. In Verunas, Eccleſia ſancti Saluatoris. In Venranico, Eccleſia ſancti Michaelis. In Valle, Eccleſia, ſanctæ Mariæ. In Portu villa, Eccleſia ſancti Petri. Item in alia Portu, Eccleſia ſanctæ Mariæ. In villa Nouera, Eccleſia ſancti Siſinnij. In villa Angulari, Eccleſia ſancti Martini. In Codoniano, Eccleſia ſancti Andreæ. In Noceto, Eccleſia ſancti Ioannis. Inter vineas, Eccleſia ſancti Andreæ. In Caſtro Albaſio, Eccleſia ſancti Petri, & Eccleſia ſancti Nazarij de Marezanegues. In Caſtro Saluinianico, Eccleſia ſancti Andreæ. In Pago Arelarenſi, Prioratus ſancti Romani cum cellis ſuis, ideſt, Eccleſia ſancti Laurentij, & ſancti Vincentij, & ſancti Michael de Valle Iunceria, & ſancti Srephani de Heremo, & Eccleſia ſancti Xiſti de Rocca. Et in Auinionen. Pago, Eccleſia ſanctæ Mariæ de Vrbana. Et in villa Termino, Eccleſia ſancti Petri, cum appenditijs ſuis. Er iuxta Taraſconem, Eccleſia ſancti Vincentij, & Eccleſia ſancti Marcelli, & Eccleſia ſancti Petri de Lunaiſa, & Eccleſia ſanctę Mariæ inter aquas, & ſancti Romani de Bello monte, &

Sancti Leodegarij, quæ sunt in Aquensi pago, & Ecclesia sancti Saluatoris de Fossa, cum suis appenditijs, sita in pago Sisterico. In Sinanicis Ecclesia Sancti Petri. Pago Aninionensi, Ecclesia sancti Saturnini, apud Castrum Vellanis. In pago Aquen. valle amata. Cellulla sancti Saluatoris, cum suis appenditijs & Ecclesia sancti Michaëlis de Castro Cucurone, & Ecclesia de Vergerio. In Castro Ansuis Ecclesia sancti Stephani, item Ecclesia sancti Lamberti, & Ecclesia sancti Petri de Pomairols. In pago Attensi Ecclesia sancti Pauli, & Ecclesia sancti Andreæ de Reclus, & Ecclesia sancti Michaëlis extra ciuitatem Attensem. Apud Oppedam Ecclesia sancti Andreæ. In pago Sistenico Ecclesia sanctæ Mariæ de Haulis, cum suis Capellis, & appenditijs, id est, sanctæ Mariæ Magdalenæ, de Castro, & sancti Cannati, & sancti Saturnini. In Castro Delfino, Ecclesia sancti Iacobi cum ipsa Parrochia, & Ecclesia sanctæ Mariæ de Camarlais. In pago Sustentionensi, in villa Mutatione, Ecclesia sancti Asciscli. In Candelianicis, Ecclesia sancti Damiani, & sanctæ Mariæ. In Mizanichas, Ecclesia sanctæ Colũbę, In Varrenicas, Ecclesia sanctæ Agathę. In Cerelles, Ecclesia sanctæ Mariæ, & sancti Matthæi. In Sofolcinas, Ecclesia sancti Stephani, Item Ecclesia sancti Erigij, cum suis pertinentijs. In villa Cotni, Ecclesia sancti Ioannis. In Castro Lupiano, Ecclesia sanctæ Ceciliæ, cum suis Capellis, id est, sanctæ Mariæ, & sanctæ Margueritæ. In Marignano Bitterrensi pago, Ecclesia sancti Christophori, cum omnibus ad eam pertinentibus. Et in Peirorio Ecclesia sancti Ioannis de Cassiano, & Ecclesia sanctæ Eulaliæ, cum earum decimis, primitijs, & possessionibus. In pago Narbonensi Castro Anitiano, Ecclesia sancti Saturnini, & Ecclesia sanctæ Mariæ de Fulquiano. In pago Euletico, in valle cumbatis, Ecclesia sancti Britij, Item Ecclesia sancti Petri de Taraus, cum omnibus ad eam pertinentibus. In territorio Gapinco, villa de Balma, Ecclesia sancti Marcelli. Porro prædictum Monasterium Psalmodiense, nullius alterius Ecclesiæ iuri ditionique subiaceat, quàm Romanæ. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate, &c. vsque, prouiderint eligendum. Cui nimirum à Diœcesano Episcopo omni professione, ac exactione seposita, benedictio impendatur. Sepulturam quoque ipsius loci, &c. vsque, à quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo, &c. vsque, vsibus omnimodis profutura. Salua Sedis Apostolicæ auctoritate. Siqua igitur in futurum, &c. vsque, districtæ subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco, &c. vsque, premia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Card. sanctæ Roman. Ecclesiæ Cancellarij. viij. Idus Iunij. Indictione decimaquinta. Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo duodecimo. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CX.

EPISCOPO ET ABBATI SANCTI IOANNIS, ET ARCHIDIAC. PARMEN.

Delegatur inquiſitio ſuper Electione Mediolanenſis Archiepiſcopi; qui & quo modo ius habeant in electione.

ECCLESIA Mediolanen. vacante, vota prouidere volentium eidem Eccleſiæ in Paſtore diuiſa ſunt in tres partes: quibuſdam Ven. F. N. Vercellen. Epiſcopum poſtulantibus, alijs autem dilectum Filium... Mediolanen. Archidiac. & nonnullis Mediolanen. Archipresbyterum eligentibus in paſtorem. Pro quibus procuratores partium ad Sedem Apoſtolicam deſtinati, non ſolùm diuerſa, ſed aduerſa tam de conſuetudine, quàm de pluribus alijs proponere curauerunt, ſicut ea omnia vobis ſub bulla noſtra mittimus annotata. De quibus, cùm non poſſent facere nobis fidem, inquiſitionem eorum nos opportuit delegare. Quocirca diſ. veſ. per Apoſt. ſcrip. mand. quatinus, vocatis qui fuerint euocandi, & inquiſita ſuper omnibus diligentiſſimè veritate, ſpecialiter autem vtrum de antiqua, & approbata conſuetudine omnes & ſinguli tam Abbates, quàm Præpoſiti, ac etiam Capellani, parem cum ordinarijs in electione Mediolanen. Archiepiſcopi vocem habeant. Et ſi nec omnes, nec parem, qui & quantam, vtrùm videlicet non in ſingulis ordinum, ſed in ordinibus ſingulorum, ſit paritas attendenda, vel potiùs ius eligendi, penes ordinarios tantùm reſideat, & ceteri propter honeſtatem ſolummodo vocari conſueuerunt ad cautelam. Vtrumve omnes vocati fuerint, an aliqui pretermiſſi: quod etiam poteſtatis, aut iuris Epiſcopi ſuffraganei habeant in negotio memorato; & quæ inueneritis per veſtras nobis litteras fideliter intimetis, vt per relationem veſtram inſtructi, commodiùs in ipſo negotio procedamus, prefigentes partibus terminum competentem, quo recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repreſentent. Quòd ſi non omnes, &c. tu Frater Epiſcope cum eorum altero, &c. Datum Lateran. vij. Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXI.

ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS PER REGNVM FRANCIÆ CONSTITVTIS.

Vt poßint abſoluere Concubinarios transgreſſores ſtatuti lati à Legato à latere.

RIGOREM manſuetudine temperantes, præſentium vobis auctoritate concedimus: vt transgreſſores ſtatuti, quod dil. fil. G. titulo ſancti Martini Presbyter Card. tunc Apoſtolicæ Sedis Legatus in Concubinarios promulgauit, & à vinculo excommunicationis ſecundùm formam Eccleſiæ abſoluere valeatis, & cum eis miſericorditer diſpenſare, ſi vrgens neceſſitas, aut euidens vtilitas poſtulauerint, qui hactenus præſumpſerunt, aut à modo præſumpſerint excommunicati celebrare diuina iniungendo eis pœnitentiam competentem, Attentiſſimè prouiſuri, quatinus

in hoc articulo sic flectatis, vt non rumpatis neruum Ecclesiasticæ disciplinæ, ne facilitas veniæ peccandi tribuat incentiuum. Volumus igitur, & præcipimus ad cautelam, vt dispensationem eorum Sedi Apostolicæ reseruetis, qui publicè delinquentes, non verentur in populo scandalum generare. Ne verò peccantes sua non audeant propter pecuniariam pœnam confiteri peccata: Fraternitatem vestram monemus, & obsecramus in Domino, per Apost. vobis scrip. mandantes; quatinus gratiam indulgentiæ in quæstum auaritiæ nullatenus conuertatis: fines huius mandati fideliter obseruantes, quoniam si aliter ageretis, non solùm diuinam, verùm etiam Apostolicam incurretis offensam. Datum Lateran. vij. Idus Iunij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXII.

NOBILI VIRO IACOBO CONSOBRINO, ET MARESCALLO NOSTRO.

Propter eius præclara in Sedem Apostolicam facinora, & victos Ecclesiæ hostes, concedit in feudum quoddam Castrum.

CVM eius vices geramus in terris, qui vnicuique secundùm sua merita legitur redditurus, his qui Apostolicæ sedis obsequio, & pro ea etiam periculis se exponunt, magnificè debemus, & volumus respondere, quatinus, sic labores eorum remuneremus in ipsis, vt alios ad nostrum seruitium inducamus. Olim siquidem cùm Marcualdus Dei & Ecclesiæ inimicus, in deuotos Apostolicæ Sedis, & charissimi in Christo Filij Nostri F. Siciliæ Regis Illustris, fideles quasi deseuiret impunè, ac Siciliam ex multa parte ferro flammáque vastaret, regnum sibi vsurpare disponens. Vt eidem Regi quem inclitæ recordationis C. Imperatrix tutelæ nostræ commisit, & regno, cuius balium nobis testamento reliquit, necessarium & expectatum diuitùs subsidium præstaremus, militibus quos pecunia nostra conduximus, te duximus præferendum, & in Siciliam curauimus destinare. Tu ergo de mandato nostro Regnum ingressus, post multas anxietates, sollicitudines, & labores, de Frederico in Calabria, & Marcualdo in Sicilia faciente Domino mirabiliter triumphasti, memoriale comparans nomen tibi, & famam Apostolicæ Sedis extollens, quam prædictus iniquus nitebatur in illis partibus abolere. Cúmque per viarum discrimina sub inclementia temporis, & aëris intemperie, victor ad nostram præsentiam rediuisses: eam gratiam in Fratrum nostrorum oculis inuenisti, vt diligentiùs attendentes quantum pro te Apostolicæ sedi accessisset honoris, laboribus tuis magnificè respondendum assererent, & non solùm consulerent, sed cum instantia plurima postularent, vt tibi curaremus magnificè respondere. Nos ergo tuis respondere laboribus, & vtilitatibus prouidere volentes: Castrum Nimphæ, quod quondam inclitæ recordationis Centio Fraiapan. & O. & C. eius Nepotibus bonæ memoriæ Eugenius Papa predecessor noster, pro octingentis libris denariorum Lucen. obligarat, & nos ab eorum hæredibus iam pridem recollegimus, pecunia cosignata, & apud Nobilem virum Bononem Boni Filij de mandato Senatus iudiciaria auctoritate deposita, pro qua fuerat obligatum,

cum omnibus pertinentijs, & vtilitatibus suis tibi pro summa mille librarum Prouenientium de Senatu, de Fratrum nostrorum consilio obligauimus. Tamdiu tam à te, quàm tuis heredibus detinendum, donec prædicta pecunia tibi, vel eis esset integrè persoluta; ex tunc ad Roman. Ecclesiam liberè reuersurum. Ne autem si fructus quos ex eodem Castro perciperes, computare cogereris in sortem, plus ad incommodum, quàm commodum tuum hæc obligatio redundaret, vel si aliud faceres, pro temporali lucro animæ dispendium patereris, cùm sis obsequijs nostris in Marescalciæ officio deputatus. Prædictum Castrum in feudum tibi tanquam Marescalco nostro de solita sedis Apostolicę liberalitate concessimus: ita tamen quòd hæc nostra concessio, nec nobis, nec successoribus nostris præiudicium generaret, quominus illud recolligere valeremus, feudo tamen tua vita durante. Cùm igitur tibi persoluerimus pecuniam pretaxatam, & tu nobis legitimam refutationem feceris super ea; ne super feudo ipso propter hoc valeas molestari: illud tibi iuxta prædictæ concessionis tenorem, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. vj. Idus Iunij. Pont. N. Anno. XV.

EPISTOLA CXIII.

Episcopo Mvrano.

Varijs narratis Episcopi Melfiensis criminibus, eius suspensionem delegat.

CIRCA radices infructuosæ arboris stercora submisimus fodientes, & per tempora plurima sustinuimus, si forsan fructum produceret exoptatum. Verùm quia non potest arbor mala bonos fructus facere, iuxta sententiam veritatis, arbor eadem sic fota stercoribus, & tamdiu expectata, non solùm fructum bonum non pertulit, sed prorupit in spinas, quæ satis acriter pupugere cultorem. Hæc autem pro Episcopo Melfien. proponimus, de quo nobis sunt sæpius nefanda, & scelesta suggesta. Et cum in ipsum, propter suorum exigentiam meritorum, manum nostram debuerimus meritò aggrauare, tanta erga eum patientia vsi sumus, quòd porrectum nobis suorum scelerum codicillum, sibi duximus transcribendum, vt illud quasi suo admouentes aspectui, eum suis oculis monstraremus: ipseque videns in eo, quibus, & quantis sua foret facies obnubilata palloribus, de cuius hoc putredinis corruptela procederet, in latibulo conscientiæ scrutaretur. Acceperamus autem, & accepta rescripseramus eidem, qualiter habitus fuerat de bonæ memoriæ. Iac. Prædecessoris sui morte suspectus; quid & qualiter post obitum successoris eiusdem Iac. firmauerit iuramento, qualiter contra id venerat quod iurarat, & quomodo tandem in sua fuerat electione processum. Qualiter etiam vitula, in qua tunc arabat, & arat, adhuc ipsam publicè retinendo, sicut manifestum est suis ciuibus vniuersis, fuerit die suæ consecrationis enixa; & quomodo qui post eum venerat, & descenderat ex eodem, ante ipsum fuerat factus presbyter, & ante patrem accesserat filius ad altare. Cùm autem nobis annunciata, re-

nunciatáque sibi, eum corrigere debuissent, in tantum ipse nostros post sua proiecit terga sermones; quòd postmodum, sicut fuit nostris auribus intimatum, deposita penè penitus modestia pastorali, virtutibus hostis, & vitijs amicus effectus; licèt in Ecclesia sua plures personæ honorabiles haberentur, tam ætate, scientia, quàm moribus idoneæ; ad officium Cantoriæ, dictum fecit Filium in Ecclesia Melfien. Cantorem: quo secum pariter in Choro sedente, mutua visione perpenditur, quàm carnaliter alter ab altero diligatur. Præsertim cùm idem Cantor nullam dicatur grauitatem morum, & disciplinæ modestiam in commissa sibi dignitate seruare, sed discurrat potiùs leuitate propria, tamquam simplex clericus in contemptum Ecclesiæ, ac plurimorum scandalum iugiter per plateas. Insuper etiam Episcopus supradictus Nepotibus suis in cunabulis vagientibus, in grauamē eorum qui Ecclesiæ famulantur, maiores præbendas tribuit, & beneficia meliora. Et licet super his, à Capitulo suo conuentus, coram Iudicibus, & alijs probis viris pluribus ciuitatis, mensa, & rationibus alijs, quibus per eundem spoliati fuerant restitutis, se promiserit præmissa emendaturum omnia sub fidei sponsione. Ipse tamen faciens ad peiora processum, mensam Canonicis subtraxit eandem, & tam ipsos, quàm Clericos Præbendis, & beneficijs spoliatis, iuris ordine prætermisso Præbendas Ecclesiæ diuidit contra Concilium Turonen. eas quibus vult conferens, sic diuisas, ipsis Canonicis Inconsultis, & subripiens eis Iudicia mortuorum; pœna pecunaria Clericos suos multat, contra sanctorum Patrum Canonicas sanctiones. Matrimonia insuper, tam licita, quàm illicita, passim prohibet, nisi pro quibus pecunia intercedit. Adulterorum quoque publica peccata dissimulat, quia non solùm in talibus, verùm etiam & in alijs promisso munere, vel oblato redimentes se in errore dimittit. Vsque adeo deditus Simoniacæ prauitati, quòd penes eum sinè ipsa nec in Ecclesijs immolatur, nec aliquod spirituale confertur. Appellationes etiam quantumcúmque rationabiliter ad Sedem Apostolicam interpositas, vilipendit. Licèt autem super tantis excessibus eum duxerimus hactenus in patientia supportandum, nec exeruerimus vltorem gladium in eundem, expectantes, vt si forsitan pœniteret, sibi clementia nostra ignosceret ne periret. Ipse tamen patientia nostræ benignitatis abusus, vt nos acriùs prouocaret, de reddenda ciuitate Melfiæ, quam in fidelitate Regia per innouata iuramenta primitus solidarat ab Ottone maledicto, & excommunicato, pulsari precibus non sustinuit, sed preuenit eundem. Et mouens in ipsa ciuitate discordiam, & prouocans bello ciues, eis de præstanda fidelitate ipsi O. ab eodem commonitis, & cur hoc faceret sciscitantibus, sic respondit: quòd malebat honoris proprij, quàm rerum suarum incurrere detrimentum, & reddi sibi faciens ciuitatem, ad exhibendam ei fidelitatem, & hominum spontaneus, & sinè inductione alicuius accessit, ad idem suos conciues, quos reuocare debebat, inducens. Et nec excommunicationis sententiam, nec periurij notam metuens, quam ex hoc incurrere se sciebat, ei familiariùs præ cæteris Apuliæ Prælatis adhæsit, sibi manifestè in nostram iniuriam, & Regium dispendium obsequendo. Nolentes igitur, vt dictus Episcopus, ex eo quòd malle se asseruit honoris proprij, quàm rerum suarum detrimentum incurrere, mentiatur. Fraternitati tuę per Apost. scrip. mand. & districtè præcipimus; quatinus eundem

omni appellatione cessante, ab officio Pontificali suspendas, ex parte nostra firmiter iniungens eidem, vt infra tres menses nostro se conspectui repræsentet. Alioquin ipsum ex tunc vinculo excommunicationis innodans, mandes Capitulo Melfien. vt sibi prouideant personam idoneam, per electionem Canonicam in pastorem. Datum Lateran. Non. Iunij Pont. N. Anno xv.

In eundem ferè modum scriptum est super hoc Capitulo Melfien. vsque, per electionem Canonicam in pastorem. Ideóque dis. ves. per Apost. scrip. mand. & districtè præcipimus, quatinus mandatum Apostolicum per eundem Muran. Episcopum suscipiatis humiliter, & fideliter obseruetis.

EPISTOLA CXIV.

LVGDVNEN. ARCHIEPISCOPO.

Non praiudicat Canonico Viennensi, ad beneficium obtinendum, inuitus eius Monachatus, à quo se ante annum decimũ quintum abdicauerat.

TTESTATIONES quas nobis super Monachatu dilecti Filij P. de Boton Viennen. Canonici transmisisti, legi fecimus coram nobis, & vniuersa notauimus diligenter, & licèt quidam de Monachis deponerent contra ipsum, quòd eum vt Monachum in Monasterio de Insula, in triplici statu viderint, in scholis videlicet, forma, & choro, & quòd annum sextumdecimum cùm ab eodem recessit Monasterio compleuisset; plures tamen pro eo, quàm contra de testibus faciebant. Probabatur etenim, quòd profiteri noluerit, & à Monasterio aufugerit memorato, se nolle respondens in Monachum secundùm consuetudinem Monasterij benedici, & facere professionem ibidem: ex parte requisitus Abbatis, quia ibi & positus fuerat, & morabatur inuitus, & quòd Abbas etiam hoc audito, illum inuitum Monachum se dixerit non facturum. Adhæc mater eiusdem P. &... Frater... Soror, & alij consanguinei qui de ipsius ætate notitiam habere poterant pleniorem, quòd in Monasterio inuitus positus fuerit, se scire firmiter asserentes, ipsum in mense Augusto proximò affuturo tricesimum tertium, vel ad plus tricesimum quartum annum suæ completurum fatebantur ætatis. Addentes iam annum vicesimum effluxisse, quòd à Monasterio idem P. habitu abiecto recesserat, ad illud vlteriùs non reuersus. Ex quorum depositione patebat, eundem P. nondum annum quartumdecimum, cùm recessit vltimò à memorato Monasterio, compleuisse. Nos insuper ad cautelam, super inuestiganda pleniùs veritate, ipsum conscientiæ propriæ committentes, ex eius responsione tenuimus, quòd inuitus in Monasterio positus, nec in medio consenserat, nec in fine. Cùm igitur cautum reperiatur in Canone, vt minoris ætatis filijs qui oblati Monasterio fuerint, suscipientes habitum, vel tonsuram, si à Prælatis suis anno quintodecimo requisiti, se in assumptæ religionis proposito consenserint permansuros, pœnitendi licentia precludatur: Alioquin eis non adimatur ad sęculum redeundi facultas, ne coacta præstare Deo seruitia videantur. Fraternitati tuæ per Apost. scrip. mand. quatinus sæpedictum P. occasione Monachatus illius, à nemine molestari permittas, quem ob hoc nolumus

temerè impediri, quominùs Eccleſiaſticum valeat beneficium obtinere, ſiquis aliàs illud ſibi duxerit Canonicè conferendum. Datum Lateran. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXV.

G. Abbati Monasterii Sancti Angeli de Plano Firman. dioec.

Confirmat ſententiam Anconitani Epiſcopi, de intruſo in Monaſterium remouendo, & reſtituit hunc G. ſuæ Abbatiæ, è qua Firmanus Epiſcopus deiecerat.

VM dilectus Filius B. Venerabilis Fratris Noſtri. .. Firman. Epiſcopi procurator tecum ad Sedem Apoſtolicam acceſſiſſet & Dil. Fil. G. Subdiacon. Et Capellanum noſtrum, vobis conceſſiſſemus pariter auditorem. Coram eo proponere procuraſti: quòd cùm idem Epiſcopus te amouerit abſque cauſa rationabili, à regimine Abbatiæ, poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, te carceri mancipato T. Monachum eiuſdem Eccleſiæ ibidem intruſit per ſimoniacam prauitatem. Verùm cùm venerabilibus Fratribus noſtris ∴. Eſculan. primò, & demum... Anconitan. Epiſcopis, cauſam ipſam terminandam commiſerimus ſingillatim. Et idem Anconitanus cognitis cauſæ meritis, te auctoritate noſtra ſententialiter ad dictam reſtituendum decreuerit Abbatiam, dando H. Farſen. Monacho in mandatis, vt ad locum accedens perſonaliter, executioni mandaret ſententiam promulgatam. Idem Monachus id non potuit adimplere, pro eo quòd Præfatus. T. manu ſibi reſtitit violenta, quare dicti Epiſcopi Anconitan. ſententiam petebas à nobis ſupplicationibus attentis confirmari. Ex parte verò altera reſponſum ad hæc extitit ex aduerſo, quòd cùm ab eadem ſententia per ipſius Firman. procuratorem ad noſtram fuerit audientiam prouocatum, & nos pro eo quòd nobis de ipſa non poterat fieri plena fides, Abbati Clareuallen. de Flaſtra, noſtris dederimus litteris in præceptis: vt inquiſita ſuper hoc pleniùs veritate, quod inueniret nobis per ſuas litteras fideliter intimaret. Idem Abbas teſtibus ſuper appellatione receptis, ipſorum depoſitiones nobis poſtmodum deſtinauit. Ex quibus probari videbatur apertè, quòd Philippus, qui probabatur procurator fuiſſe per publicum inſtrumentum Theobaldi præmiſſi, qui etiam inueniebatur per iamdictum Firman. Epiſcopum in ipſum Monaſterium inſtitutus, appellauerat à ſententia memorata: quamuis tu tam contra ipſum Philippum, quàm etiam contra productos teſtes obieciſſes quàm plura, & dicta nitereris ipſorum teſtium multipliciter impugnare. Verumtamen an dictus Philippus fuerit Firmani Epiſcopi procurator, & ob quam cauſam ad nos extiterit appellatum, nec ex depoſitionibus illis, nec aliquo etiam modo alio monſtrabatur. Subiungens ipſius Firman. Epiſcopi procurator in eiuſdem præſentia Capellani, ſententiam fuiſſe iniquam, præſertim cùm coram antedicto Anconitan. Epiſcopo ex parte Firman Epiſcopi euidenter extitiſſet probatum, te tam appellationi obiectæ, quàm etiam

renunciasse regimini Abbatiæ, ac iurasse te suis omnino inssionibus pariturum, sicut ex depositionibus ab eodem Anconitan. Episcopo constare videbatur testium receptorum: propter quod supplicabat nobis humiliter, præfatam sententiam infirmari. Ad hoc verò replicando ex opposito respondisti: quòd à iamdicto Episcopo extitisti carceri mancipatus, & ab ipsius seruientibus detentus tamdiu, donec tam appellationi, quàm ipsi etiam Abbatiæ renunciasti compulsus; & idem Episcopus Theobaldum premissum intrusit ibidem vitio simoniæ, sicut hæc clarebant ex depositionibus ipsorum testium euidenter. Propter quod postulabas instanter intrusum iamdictum à memorata Ecclesia penitùs amoueri, & executioni mandari sententiam nominatam. Presertim cùm non inueniretur probatum, procuratorem Firman. Episcopi ab ipsa sententia prouocasse, quod sicut superiùs est expressum idem Episcopus coram Abbate Claruallen. predicto probare debebat, & is qui appellauerat, videlicet Theobaldus, nunquam fuisset appellationem interpositam persecutus. Intellectis igitur his, & alijs, Capellanus præmissus, quæ à partibus proposita fuerant coram eo, & nobis fideliter recitatis, de mandato nostro sepefacti Episcopi Anconitan. sententiam confirmauit. Decernens omnes illos auctoritate Apostolica compescendos, qui huiusmodi sententiæ contradictores inuenti fuerint, vel rebelles, Theobaldo præfato prorsus amoto à Monasterio memorato. Volentes igitur quod per Capellanum prædictum auctoritate nostra diffinitum est in hac parte robur obtinerere debitæ firmitatis, sententiam, ipsam auctoritate Apostolica confirmamus, & presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque, contraire. Siquis autem, &c. vsque incursurum. Datum Lateran. v. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

In eumdem ferè modum scriptum est super hoc.. Abbati Farfen. vsque robur obtinere debitæ firmitatis, sententiam ipsam auctoritate duximus Apostolica confirmandam Discretioni tuæ per Apost. scrip. mand. quatinus eandem facias per censnram Ecclesiasticam appellatione postposita firmiter obseruari. Contradictores, siqui fuerint, vel rebelles, censura simili sublato appellationis obstaculo compescendo.

EPISTOLA CXVI.

LINGONENSI EPISCOPO.

De Iudæo Presbyteri percussore, Pseudo Episcopo consecrante, & excucullato ad ordines prouecto consultus, respondet.

POSTVLASTI per sedem Apostolicam edoceri, qualiter contra Iudeum procedere debeas, qui manus iniecit in quendam Presbyterum violentas. Ad quod fraternitati tuæ breuiter respondemus. Quòd si dictus Iudeus, tuæ iurisdictionis existit, ipsum pœna pecuniaria punias, vel alia secundùm quod conuenit temporali, faciens percusso satisfactionem congruam exhiberi. Alioquin Dominum eius moneas, & inducas, vt passo iniuriam, & Ecclesiæ ab eo satisfieri faciat competenter. Quòd si

Dominus eius, id neglexerit adimplere, tu Christianis per censuram Ecclesiasticam interdicas, ne cum ipso Iudeo, antequam satisfaciat, præsumant commercia exercere. Consequenter quesisti, quid debeas de quodam captiuo, qui se falsò Episcopum asserens altaria consecrauit, & alia plura exercuit, quæ ad officium pertinent Præsulatus. Ad quod tibi taliter respondemus, vt illa quæ taliter egit irrita nunties, & ipsum perpetuo carceri facias mancipari, pane doloris, & aqua angustiæ sustentandum. Tertiò quesiuisti, vtrùm illi qui in annis minoribus constituti nouitiorum habitum susceperunt, & infra annum postmodum facta professione, ad sæculum sunt reuersi, & ab Episcopis suis hoc scientibus ad sacros ordines sunt promoti, sustineri debeant in illis Ecclesijs ministrare, in quibus fuerint ab eisdem Episcopis instituti. Nos ergo fraternitati tuæ breuiter respondemus; quod propter hoc non sunt ab ipsis Ecclesijs amouendi, sed in eis possunt liberè ministrare; nisi fortè prudentia suppleuerit in illis ætatem, vt saltem transire debeant ad regulam laxiorem; cùm ipsi absque protestatione religionis habitum assumendo, vitam presumantur proposuisse mutare. Datum Later. vij. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXVII.

DECAN. ET MAGISTRO HENRICO CANONICO TRECEN. ET THESAVRARIO VILLÆ MAVRI TRECEN. DIOEC.

Ob petitam congruam portionem à Priore & Monachis de Sessiaco, eius loci Presbytero male habito, post diuersas sententias, excommunicationis & interdicti, à sede Apostolica succurritur.

CONSTITVTVS in præsentia nostra dil. Fil. I. Presbyter Ecclesiæ sancti Christophori de Sessiaco, lachrymabili nobis conquestione monstrauit. Quòd, quia contra Priorem eiusdem loci Antisiodoren. Diœc. qui tantum percipiebat de prouentibus Ecclesiæ memoratæ, quod de residuo nullatenus poterat sustentari, nostras ad venerabilem Fratrem nostrum Aurelianen. Episcopum, & coniudices suos litteras impetrauit. Idem Prior sic ei fecit in ipsa villa commercia denegari, vt à domo quam conduxerat, cùm propriam non haberet, fuerit exire compulsus, ac in ipsa Ecclesia diutiùs habitare, cunctis ei humanitatis officia ob metum Prioris, & Monachorum, timentibus exhibere. Denique cum in solemnitate omnium Sanctorum, pro necessitatibus suis, à præfata Ecclesia paululum discessisset, à D. & alijs familiaribus memorati Prioris ita fuit lapidibus impetitus, quod mortis, vt credit, non euasisset periculum, nisi in eandem Ecclesiam se subitò recepisset. Porro cùm præfati Episcopus, & coniudices sui, mandatum nostrum volentes exequi statuissent, vt de prouentibus ipsius Ecclesiæ æstimationem decem librarum Parisien. monetæ omnibus computatis perciperet annuatim, & in terram Prioris, ac homines, quia facto se opponebant ipsorum, promulgassent sententiam interdicti I. Monachus. S. Cellerarius. Cle. & quidam alij seruientes Prioris, eum in ipso Dominicæ Natiuitatis die, durissimè verberatum demum adeo grauiter in capite vulnerarunt, vt præter dolores alios, & læsuras irremediabilem auditus

incurrerit leſionem. Qui ad eundem Priorem ſemiuiuus adductus, vt vel ſic poſſet euadere, iuramento firmauit quod ſibi vel ſuis præterquam I. Monacho, & Conſtant quæſtionem ſuper hijs de cætero non moueret. Propter cuius enormitatem exceſſus, ven. F. N... Antiſiodoren. Epiſcopus, qui loci Dioceſanus exiſtit, Eccleſiam, & villam Seſſiacen. ſuppoſuit interdicto. Poſtmodum verò cùm idem Presbyter iàm conualuiſſet vtcumque ... Abbas ſancti Germani, ad quem Seſſiacen. pertinet Prioratus, auctoritate quarundam generalium litterarum obtentarum, antequam dictus Presbyter præfatam Eccleſiam habuiſſet, coram iudicibus Aurelianen. eundem traxit in cauſam: ſepedicto Priore occaſione aliarum litterarum ſimiliter generalium, ipſum nihilominus citari Bituricas faciente, vt ſic iugibus deficeret laboribus, & expenſis. Vnde conſumpto modico patrimonio quod habebat, neceſſaria tãdem coactus eſt mendicare. Et licet conſtaret eum malitiosè vexatum, iudices tamen ei cum inſtantia poſtulanti expenſas reſtitui non fecerunt. Cæterùm Prior à iamdicto Aurelianen. Epiſcopo, & coniudicibus ſuis auctoritate noſtra excommunicationis ſententia innodatus, pro eo quod pertinaciter veniebat contra ordinationem eorum factam, ſuper prouiſione Presbyteri memorati, per nuntium ſuum nobis ſuggerere procurauit. Quòd ijdem iudices poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, ſuppoſuerant terram ſuam, & homines interdicto, & ſic de lata in eum excommunicationis ſententia, Dioceſani etiam interdicto, ac ordinatione prouiſionis dicti Presbyteri non habita mentione, noſtras ad .. Abbatem ſancti Benigni Diuionen. & coniudices ſuos litteras impetrauit. Qui eidem Presbytero perſonaliter coram eis præfixo ſibi termino comparenti, petitas deliberandi inducias denegarunt & legitimas exceptiones ipſius, quas tam ſuper excommunicatione Prioris, quàm ſuſpitione litterarum quarum filum ruptum certius videbatur, ac etiam interdicto Dioceſani Epiſcopi opponebat, admittere recuſantes. Poſt appellationem ad nos his & alijs cauſis à prædicto Presbytero interpoſitam, ſententiam interdicti quam Aurelianen. Epiſcopus, & coniudices eius in terram Prioris protulerant, in eius preiudicium reuocarũt. Quo pretextu iamdictus Prior, licèt excommunicationis ſententia, quam idem Aurelianen. Epiſcopus & coniudices ſui pertulerant in eundem, remanſerit innodatus, & interdictum in Eccleſiam, & villam de Seſſiaco à Dioceſano Epiſcopo, pro verberatione dicti Presbyteri promulgatum, relaxatum non fuerit, diuina tamen celebrare preſumit, & per ſe, ac Monachos ſuos Parrochianis ſepefati Presbyteri Eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrans, oblationes pertinentes ad ipſum in proprios vſus conuertere non veretur. Quia igitur, hæc ſi vera ſunt ſub diſſimulatione tranſire nec volumus, nec debemus: diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcrip. mand. quatinus ſi vobis conſtiterit de premiſſis, reuocato in ſtatum debitum quidquid per dictos Abbatem ſancti Benigni, & coniudices eius, poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, in preiudicium præfati Preſbyteri extitit attentatum, interdicti, & excommunicationis ſententias tam à ſepefato Epiſcopo Aurelianen. & coniudicibus ſuis, quàm à loci Dioceſano in Villam, & homines de Seſſiaco promulgatas, faciatis vſque ad ſatisfactionem condignam firmiter obſeruari. Illos verò quos in ſepefatum Presbyterum conſtiterit manus temerarias iniecisse, tamdiu excommunicatos publicè nuntietis,

& faciatis ab omnibus arctiùs euitari, donec passo iniuriam satisfecerint competenter, & cum vestrarum testimonio litterarum ad sedem venerint Apostolicam absoluendi. Non obstantibus litteris, quas à venerabili F. N... Episcopo Tusculanen. super absolutione sua obtinuisse dicuntur tacita veritate. Priorem verò, si eum in hoc constiterit fuisse culpabilem, vel excommunicatum celebrasse diuina, ab officio beneficióque suspensum, ad nostram præsentiam cum vestris litteris veritatem pleniùs continentibus, transmittatis. Expensas autem quas eundem Presbyterum fecisse constiterit, per malitiosam vexationem Abbatis S. Germani, & antedicti Prioris, sicut iustum fuerit, restitui faciatis eidem. In præmissis omnibus sublato appellationis obstaculo processuri. Testes autem, &c. vsque, subtraxerint, per censuram Ecclesiasticam appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrum, &c. Datum Lateran. iv. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXVIII.

ABBATI S. COSMÆ DE VICOVARIO, EIVSQVE FRATRIBVS, TAM PRÆSENTIBVS, QVAM FVTVRIS REGVLAREM VITAM PROFESSIS IN PERPETVVM.

Recipit sub protectione sedis Apostolicæ.

VOTIENS postulatur à nobis quod religioni & honestati conuenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, & iuxta petentium voluntatem consentaneum rationi congruum suffragium impartiri. Ea propter, dilecti in Domino Filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus & Monasterium ipsum S. Cosmæ, quod ad ius & proprietatem B. Petri specialiter pertinet, ad exemplar felicis memoriæ recordationis, Celestini Papæ prædecessoris nostri, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes: vt ordo Monasticus, &c. vsque illibata permaneant. In quibus hæc, &c. vsque vocabulis. Locum ipsum, in quo Præfatum Monasterium situm est, cum omnibus pertinentijs suis. Ecclesiam S. Viti de Vicouaro cum omnibus pertinentijs suis. Sanctæ Mariæ de Marcianello, Sancti Petri de Ferrata, sanctæ Mariæ de Cantalupo, & sancti Felicis Ecclesias, cum omnibus pertinentijs suis. Ius quod habetis in Ecclesijs sancti Saluatoris, & sancti Nicolai de Cantalupo. Ecclesiam sancti Angeli de Rocca Iouete. Quatuor denarios Papien. pro pensione ab eadem Rocca. In Vicouaro Ecclesiam sanctæ Luciæ, cum pertinentijs suis. Ecclesiam sancti Ianuarij de Catiniano, cum pertinentijs suis. Ecclesiam sanctæ Eugeniæ cum pertinentijs suis. Quinque denarios Papien. quos à Monasterio sancti Clementis Tiburtin. percipere debetis Casalem Cerriti Plani. Et Casalem in Martianello, cum pertinentijs suis. Ad hæc statuimus, vt idem Monasterium vestrum nulli nisi Roman. Pontifici sit subiectum, nec ab eo quidquam ab alio aliquo Clerico, seu Laïco exigatur, excepto vno prandio, quod Tiburtin. Episcopo cum septem tantum personis, semel in anno si ipsum ad Monasterium vestrum fortè venire contigerit, persoluetis. Crisma

per Apoſt. ſcrip. mand. quatinus examinata electione pariter & electo, ſi eam inueneritis de perſona idonea canonicè celebratam, ipſam ſublato appellationis obſtaculo, auctoritate Apoſtolica confirmetis, & ſinè vtriúſque partis preiudicio alter veſtrum, ſi ambo nequiueritis intereſſe, accerſitis ſibi duobus vicinis Epiſcopis, ipſum in Præſulem ſtudeat conſecrare, ac iuramentum fidelitatis nomine noſtro recipiat ab eodem, ſub forma quam vobis ſub Bulla noſtra mittimus interclusam. Datum Laterani Idus Iunij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CXX.

POPVLO MEDIOLANEN. SPIRITVM CONSILII SANIORIS.

Vt relicto Othone Imp. Eccleſiæ obediant.

MIRARI cogimur, & moueri, quod præteritorum immemores, & improuidi futurorum, conuerſi eſtis in arcum peruerſum, & in reprobum ſenſum dati, ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Matri veſtræ deuotionem, & obedientiam ſubtrahendo, quæ vos multis beneficiauit honoribus, & magnis beneficijs honorauit. Et ei pertinaciter adhærendo, qui ſuis benefactoribus conſueuit retribuere mala pro bonis, offenſam pro gratia, & iniuriam pro honore, ſicut ex hijs quæ contra nos egiſſe dignoſcitur, potuiſtis perpendere manifeſtè. An forte putatis quòd alia vobis retribuet, quàm reddit ipſe nobis? Nam ſi hoc fecit in viridi, quid in arido eſt facturus? Licèt autem ex hijs quæ nunc agitis, gratia noſtra vos reddatis indignos, quia tamen mater obliuiſci non poteſt filiorum vteri ſui: Vniuerſitatem veſtram monemus, & exhortamur in Domino per Apoſt. vobis ſcrip. mand. quatinus ſaniori vtentes cōſilio reuertamini ad deuotionem, & obedientiam matris veſtræ, ſuper exceſſibus veſtris, & ſpecialiter ſuper eo quòd dilectos Filios Ordinarios Mediolanen. Eccleſiæ, nuper ejicere preſumpſiſtit, Deo & nobis taliter ſatisfacere ſatagentes, vt pœnam vitare poſſitis, & gratiam adipiſci. Datum Lateran. Idus Iunij Pontificatus noſtri Anno xv.

EPISTOLA CXXI.

TRECEN. EPISCOPO ET ABBATI CLAREVALLEN. CISTERCIEN. ORD. LINGON. DIOC. ET MAGISTRO HENRICO CANONICO TRECEN.

Vt proceſſus Archiepiſcopi Senonenſis, de interdicto ab Epiſcopis Aurelian. & Antiſsiod. lato irritus dicatur.

DE prudentia .. Senonen. Archiepiſcopi non poſſumus non mirari, qui poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, & contra noſtri formam mandati peruerſè proceſſit in cauſa, quam ad petitionem Kariſſimi in Chriſto Filij noſtri Ph. Francorum Regis Illuſtris, ſibi duximus commitendam. Super relaxanda ſententia interdicti, quod in terram eius ve-

nerabiles Fratres noſtri Aurelianen. & Antiſiodoren. Epiſcopi pertulerunt, ſi prædictus Rex eis illud offerret, quod eſſet meritò acceptandum. Et licèt ipſi iuſſerimus, vt ſi fieri poſſet poſtpoſito vtrimque iudicio, ad amicabilem compoſitionem intenderet: ipſe tamen turbato negotio potiùs, quàm ſedato, nec compoſitionem facere ſtuduit, nec iudicium exercere. Verùm niſi Regiæ voluiſſemus Serenitati defferre, taliter eum corripere curaſſemus, quòd eius profectò non remanſiſſet impunitus exceſſus. Cùm igitur quod ab eo eſt inordinatè preſumptum, ipſo iure ſit irritum & inane: Diſ. veſt. per Apoſt. ſcrip. præcipiendo mandamus; quatinus eius proceſſum, & quidquid occaſione ipſius inueneritis attentatum, ſublato cuiuſlibet contradictionis, & appellationis obſtaculo, irritum nuntietis. Contradictores ſiqui fuerint, vel rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes, &c. tu ea Frater Epiſcope, cum eorum altero ea, &c. Datum Lateran. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXII.

Atrebaten. Episcopo.

Ne Laudunenſis vniuerſitas ſinè manifeſta cauſa, vel poſt appellationem excomunicetur.

QVDVM dilectis Filijs.. Maiore, Iuratis, Scabinis, & Vniuerſitate Communiæ Laudunen. conquerentibus, noſtro eſt Apoſtolatui reſeratum. Quòd dilecti Filij. Electus, & Clerus Laudunen. alijque viri Eccleſiaſtici, ſepe in eos, & in terras, ac familias eorum excommunicationis, & interdicti ſentētias ſinè cauſa rationabili, ac iuris ordine pretermiſſo promulgant, ipſos per huiuſmodi ſententias multipliciter contra iuſtitiam aggrauantes: licèt ſuper his de quibus impetuntur à quoquam, ſint exhibere parati quod poſtulat ordo iuris. Nolentes igitur eoſdem Eccleſiaſtica diſtrictione indebitè pregrauari: cum ex Apoſtolicæ ſeruitutis officio ſubleuare teneamur iniuſtè depreſſos, eis & alijs auctoritate Apoſtolica curauimus diſtrictiùs inhibere. Nè in ipſos, vel eorum quemlibet, ſeu terras, aut familias eorumdem, ſinè manifeſta, & rationabili cauſa, excommunicationis, vel interdicti ſententias promulgarent. Decernentes huiuſmodi ſententias, ſi quæ poſt appellationem ad nos propter hoc legitimè interpoſitam fuerint promulgatæ, penitus non tenere. Quia verò eiſdem conquerentibus intelleximus, quòd præfati Electus, & Clerus inhibitione noſtra contempta, nituntur ei modis omnibus obuiare. Fraternitati tuæ per Apoſt. ſcrip. mandamus, quatinus ſi forſan illi, vel alij, contra formam inhibitionis premiſſæ, preſumpſerint eos indebitè moleſtare, tu ſententias in eos temerè promulgatas, ſecundùm formam Eccleſiæ auctoritate noſtra relaxes. Ita quod conquerentibus ſatisfaciant competenter, quia diſſolui nolumus neruum Eccleſiaſticæ diſciplinæ. Hanc autem iuriſdictionem tibi conceſſam vſque ad triennium volumus prorogari, vt interim cognoſcamus, vtrum illi temerè contra iſtos, an iſti contra illos indebitè moueantur. Saluis ſemper ſententijs ex delegatione Apoſtolica promulgatis. Datum Laterani ij. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXIII.

NOBILI VIRO. W. MILITI DE TIGNE.

Causa ordine narrato, ei adiudicat ius Patronatus Ecclesiæ de Tigne contra Capitulum Andegauense.

CVM causam quæ inter te ex parte vna, & Andegauen. Capitulum ex altera, super iure patronatus Ecclesiæ de Tigne vertebatur, felicis memoriæ.C. Papa predecessor noster, venerabili F. N.M. quõdam Nannetẽ, nunc verò Episcopo Pictauen. & coniudicibus suis duxerit committendam. Ipsi partem citantes vtramque, quia dictum Capitulum termino cõstituto non compatuit coram eis, te causa rei seruandę in possessionem eiusdem Ecclesiæ induxerunt. Et licèt idem Capitulum infra annum cautionem exposuerit standi iuri, non tamen possessionem eiusdem Ecclesiæ potuit adipisci, te super hoc violentiam inferente. Verùm cum vtriúsque partis procuratores demum ad nostram præsentiam accessissent: Dilectum Filium nostrum B. Titulo sanctæ Susannæ Presbyterum Card. eis concessimus auditorem. Qui auditis, & intellectis partis rationibus vtriusque, te de mandato nostro ad restituendam Ecclesiam Andegauen. Capitulo condemnauit. Cuius executionem sententiæ, venerabili F. N. Episcopo Nanneten. & coniudicibus suis commisimus, saluis rationibus tuis, si quas coram ipsis duceres proponendas. Super quibus ijdẽ iudices te audire nullatenus voluerunt; nisi priùs fructus ipsius Ecclesiæ quos nec tu, nec alius nomine tuo perceperat, sicut firmiter asserebas, dicto Capitulo resarcires, te nihilominus ad restitutionem quinque milium solidorum post appellationem ad uos legitimè interpositam, nomine fructuum condemnantes. Sed postmodum ad .. Priorem sancti Hilarij de Cella, & Collegas suos, delegari nostras obtinuisti litteras sub hac forma. Vt si constaret, te post appellationem ad nos legitimè interpositam, ab Episcopo Nãneten. & coniudicibus suis condemnatum fuisse, ipsorum reuocato processu, de negotio cognoscerent principali: alioquin partes per eos ad priorum iudicum remitterentur examen. Coram quibus cùm in tantum fuerit litigatum, quòd iam sola sententia deberet proferri: placuit partibus vt priorum processu iudicum remanente interim in suspenso, ijdem iudices de principali cognoscerent, & tota demum causa fideliter ad nos remitteretur instructa. Testibus igitur productis ab vtralibet partium coram eis, & de consensu ipsorum postmodum publicatis, post disputationem diutinam, tam eorum, quàm etiam priorum processum iudicum sub sigillis ad nos proprijs ijdem iudices remiserunt. Post hæc verò tibi, ac procuratori dicti Capituli in nostra præsentia constitutis, dilectum Filium nostrum P. Titulo sanctæ Ceciliæ Presbyterum Card. concessimus audirotem. Coram quo interrogari petisti procuratorem predictum, vtrùm in villa tua sita esset Ecclesia memorata, super cuius patronatu inter te, ac premissum Capitulum questio vertebatur, quod vtique dictus concessit procurator de plano. Et secundò interrogatus, ac tertiò, vtrùm crederet progenitores tuos aliquid iuris habuisse in Ecclesia memorata, vel ab eisdem fuisse fundatam, vtrumque credere

se respondit. Protestans te audiendum non esse, nec ad diffinitiuam sententiam procedendum, nisi priùs restitueres Andegauen. Capitulo quinque millia solidorum, in quibus eidem per dictum Nanneten. Episcopum, & suos collegas fueras condemnatus. Presertim cùm appellationem quam te ab eisdem interposuisse dicebat, legitimo tempore non fueris persecutus, quo suppresso Apostolicas litteras obtinuisti, ad .. Priorem sancti Hilarij de Cella, & suos coniudices delegari. Quorum processum nullum asserebat omnino; pro eo quòd fines Apostolici mandati transgressi, priusquam eis constaret de appellatione legitima, de proprietate cognoscere presumpserunt, cùm aliter iurisdictioni ordinariæ non præessent, ratione cuius in eos posset à partibus consentiri. Nec factas confessiones coram auditore, Capitulo preiudicare dicebat, cùm in eo processu, qui subsistere non poterat, constitutus fuerit procurator: & si etiam processus teneret, quòd tamen instructa remissa fuerat causa ipsa, interrogationes vlteriùs fieri non debebant, sed essent potiùs ad diffinitiuam sententiam procedendum. Ad hæc autem per ordinem respondisti, non esse tibi aliquatenus imputandum, si infra annum appellationem non fuisti persecutus obiectam. Cùm eo tempore captus fueris, sed quàm citò fuisti redditus libertati, appellationem fuisti interpositam prosecutus, sicut tuis probatur testibus euidenter. Ad restitutionem dictorum quinque millium solidorum te asserens non teneri; tum quia post appellationem ad nos legitimè interpositam sententia lata fuit, tum quia fructus ipsius Ecclesiæ ad sæpefatum Capitulum minimè pertinebant: etsi etiam pertineret, non tamen probatum extitit, te, vel alium tuo nomine ipsis idem Capitulum spoliasse, vel fructus aliquos ex eadem Ecclesia per te, vel per alium percepisse. Ad id verò quod dictum est contra processum iudicum vltimotum, videlicet quòd formam Apostolici rescripti transgressi, priùs de proprietate, quàm de appellatione cognouerant, nec aliter idem iudices iurisdictioni præerant vt in eos posset de consensu partium consentiri: friuolum est omnino cùm de partium voluntate priorum iudicum remanente processu, iurisdictio fuerit prorogata. Quod fit quãdoque, de tempore ad tempus, de quantitate ad quantitatem, de re ad rem, de persona ad personam, de cõtractu etiam ad contractum, sed alio modo prout tam in iure Canonico, quàm Ciuili colligitur euidenter. Quorum aliquis etsi aliter iurisdictioni forsitan non præesset, constabat tamen eos ex nostra delegatione iurisdictionem habere. Nec obstat quod pars aduersa dicebat, interrogationes vlteriùs fieri non debere, postquam instructa remittitur ipsa causa, cùm contrarium obtineat tam de consuetudine Romanæ Ecclesiæ, quæ vsque ad diffinitiuam sententiam quotiens expedit partes interrogat, quàm de iure. Nos igitur intellectis per auditorem prædictum quæ proposita fuerant coram eo, quia nobis constitit ex confessionibus procuratoris Capituli sæpefati, intentionem tuam fuisse fundatam, & etiam vsum qualemcúmque probasti, nec ex parte Capituli quidquam de proprietate, neque aliquid probatum fuit sufficienter de vsu, ius patronatus tibi adiudicamus Ecclesiæ memoratæ, perpetuum super hoc silentium Andegauen. Capitulo imponentes. Ad hæc ab impetitione eiusdem Capituli, super quinque millibus solidorum te duximus absoluendum: cùm non probauerit de fructibus eiusdem Ecclesiæ te aliquid percepisse. Nulli ergo, &c. vsque hanc paginam nostræ dif-

finitionis infringere, vel ei &c., vsque contraire. Siquis autem, &c. Datum Laterani ij. Idus Iunij. Pont. N. Anno xv.

In eumdem ferè modum scriptum est super hoc, dilectis Filijs.. Aureæ Vallis.. sancti Launi Toharcen. & .. de Ferraria Abbatibus. Pictauen. Diœc. vsque, aliquid percepisse. Quocirca Dis. vest. per Apost. scrip. mandamus quatinus, quod à nobis est ratione preuia diffinitum, faciatis per censuram Ecclesiasticam appellatione remota obseruari. Quòd si non omnes, &c. duo vestrum, &c.

EPISTOLA CXXIV.

BITVRICEN. ARCHIEPISCOPO.

Prouisionaliter componit inter eum, & Monachos Dolenses de iurisdictione Ecclesiastica Burgi Dolensis.

CVM inter te ex parte vna, & dil. Fil... Abbatem & Conuentum Dolen. Monasterij ex altera, super Ecclesiastica iurisdictione, quam in Clericos, & Laïcos Burgi Dolen. tam de iure communi, quàm ex priuilegijs Bituricen. Ecclesiæ ab Apostolica sede concessis, tibi competere proponebas; asserendo, quòd.. Abbas, & Conuentus predicti te super eadem presumpserant molestare. Parte Monasterij in contrarium proponente, iurisdictionem eandem ad se, per priuilegia multorum Romanorum Pontificum pertinere, & quod tu super ipsa idem Monasterium molestabas. Controuersia coram nobis, & etiam coram iudicibus delegatis, fuerit diutiùs agitata, & ab eisdem ad nos causa remissa sufficienter instructa. Nos tandem te, ac ipsius Monasterij procuratoribus componendi plenariam habentibus potestatem in nostra præsentia constitutis, pro bono pacis, de consensu vestro, & Fratrum nostrorum consilio, sic duximus prouidendum. Vt videlicet cum in Burgodolen. tres sunt Parrochiales Ecclesiæ, vna illarum scilicet Ecclesia sancti Stephani cum Capellano inibi seruiente, ad Dolen. Monasterium pertineat pleno iure, ac omnes homines ipsius Monasterij manentes impresentiarum in Burgodolen. & etiam homines Monasterij qui aliúde ad Burgum ipsum accesserint habitandum, nec non & alij quilibet qui homines Monasterij fient, & inhabitauerint Burgum, cum omni posteritate sua ad eiusdem dominium pertinente, ac manente in Burgo. Clerici quoque, qui sunt, vel fuerunt, vel fuerint filij hominum Monasterij, manentes in Burgo erunt Parrochiani Ecclesiæ supradictæ: & Abbas Monasterij memorati in eos omnimodam iurisdictionem Ecclesiasticam in casu quolibet obtinebit. Ita quod tu ac Ministri tui in eadem Ecclesia Capellano & alijs hominibus, tam Clericis, quàm Laïcis, qui iuxta determinationem nostræ prouisionis existunt, vel erunt Parrochiani eiusdem, quamdiu in eodem Burgo manserint nullam habebitis iurisdictionem omnino, & eosdem vobis excommunicare, seu absoluere non licebit; super his Abbati à nobis plenaria potestate concessa. Quòd si Clerici Filij hominum Monasterij, extra Burgum manentium, ad ipsum inhabitandum accesserint, & in domibus Parrochianorum Monasterij manserint, vel ad manendum domos emerint, vel conduxerint ab eisdem, Parrochiani erunt Ecclesiæ supradictæ. Alioquin idem

erunt tuæ iurisdictioni subiecti. In Reliquis verò duabus Ecclesijs, videlicet sancti Germani, & sanctæ Mariæ Paruæ, Abbas, & Monachi Monasterij sæpedicti præsentationem Capellanorum habebunt, tantummodo, & census, ac obuentiones quas in eis hactenus habuerunt. In quibus & Capellanis earum Clericis, & omnibus alijs hominibus, tam Clericis quàm Laïcis in ipso Burgo, vel extra manentibus, præter illos qui secundùm determinationem præfatam pertineāt ad Ecclesiasticam iurisdictionem Abbatis, omnimodam iurisdictionem Episcopalem, & cōsuetudines tam in denarijs Pentecostalibus, quàm in treuga, communia, & ipsa sequenda iurandis, ac in alijs, nec non procurationibus tuis Archidiac. & Archipresbyteri & omnimoda obedientia, sicut habes in aliqua Ecclesia, vel persona Bituriæ, obtinebis. Quòd si homo Monasterij, alterius Domini fœminam, vel alterius Domini homo Monasterij fœminam duxerit in vxorem, quamdiu legi viri fuerit alligata, cum liberis susceptis ex eo forum sequetur, & Parrochiam viri sui: cùm autem à lege viri soluta, ad iurisdictionem Ecclesiasticam, & Parrochiam ad quam pertinebat primitus reuertetur. Præterea si Monasterium alterius hominem in Burgo manentē quomodolibet acquisierit, vel homo Abbatis ad alterius dominium transferatur: homo ille sub illius iurisdictione Ecclesiastica, sub cuius in Burgo primitus fuerat remanebit; nec propter mutationem Domini temporalis Ecclesiasticam iurisdictionem mutabit. Si verò aliquis Monasterij, & alterius Domini homo communis existat, in vno anno tuus, & in alio sit Parrochianus Abbatis: nisi forsan per exequationem tuam, & Abbatis ipsius aliter statuatur. Cùm autem Abbas Clericum ad suam iurisdictionem Ecclesiasticam pertinenentem, tibi ad Ecclesiam aliquam præsentarit, ipse ad eandem admissus ex toto tuæ iurisdictioni Ecclesiasticæ subiacebit, saluo iure Abbatis in rebus patrimonialibus, si quæ habet. In repræsentando verò quemlibet Clericum, ad vacantem Ecclesiam, dicet Abbas, Clericum istum ad Ecclesiam illam vacantem elegi, & eundem tibi præsento. Homines verò Abbatis, vel alteriùs extra Burgum manētes, qui fuerant Parrochiani Ecclesiæ sancti Stephani supradictæ, Parrochiani alterius illarum Ecclesiarum quæ tibi subsunt existent. Sed Ecclesia sancti Germani, quia in ipsa maiorem quàm in Ecclesia Beatæ Mariæ Paruæ Monasterium habet censum plures quàm illa Parrochianos habebit. Quòd si fortè homo aliundè in Burgo veniens pro aliqua causa priúsquam maneret in Burgo, à te, vel à tuis citatus fuerit, vel excommunicationis vinculo seu alia sententia innodatus, quantùm ad iurisdictionem Ecclesiasticam coram te causa huiusmodi decidetur, & eadem forma de homine Monasterij manente in Burgo, si se transtulit alias, seruabitur pro Abbate. Cæterùm homines Monasterij in illa parte Burgi manentes quæ Raschaz dicitur, erunt Parrochiani Ecclesiæ sancti Dionisij, sicut primitus extiterunt, & tuæ in omnibus iurisdictioni subiecti, sicut alij eiusdem Parrochiæ qui habitant extra Burgum. Et sic tota illa Parrochia sancti Dionisij cum omnibus hominibus habitantibus in eadem cuiuscúmque dominij sint, siue Monasterij, siue alterius, tuæ iurisdictioni Ecclesiasticæ in omnibus, sicut alia qualibet de Bituria de cætero subiacebit. Tu verò pro illis hominibus Monasterij, qui ad presens in eadem parte Burgi morantur, de hominibus militum, vel aliorum tuæ iurisdictioni subiectis in Burgo manentibus totidem homines equipollen-

tes eisdem, iuxta bonorum virorum arbitrium recompensabis Monasterio memorato, qui cum omni posteritate sua tam Clericis, quàm Laïcis de cætero Ecclesiæ sancti Stephani Parrochiani existant, & in Ecclesiastica iurisdictione omnimodo sicut eius homines ipsi Monasterio sint subiecti, & super his eiusdem loci Abbati tuas litteras assignabis. Si verò in Capella de Petrina Monachus Sacerdos, vel Clericus, priùs ad iurisdictionem Abbatis pertinens ministrauit, eiusdem Abbatis iurisdictioni Ecclesiasticæ subiacebit, alioquin tuæ iurisdictionis existet. In eadem quoque Capella in precipuis festiuitatibus, & B. Mariæ, ac Apostolorum, nec non diebus Dominicis, non admittetur quispiam ad diuina, nisi infirmi tantummodo ibidem manentes, & seruientes eorum. In priuatis verò diebus, siquis in ea diuina ex deuotione audire voluerit, non vetetur. Præterea si quando tu, vel officiales tui Ecclesiam sancti Germani supposueritis interdicto: in eadem Capella celebrabitur voce submissa, clausis ianuis, non pulsatis campanis, & nullo admisso nisi pauperibus, & infirmis, & seruientibus eorumdem. Cæterùm si forsan terra Domini Castri Rad... interdicto supposita generali fuerit, in Ecclesia sancti Stephani submissa voce clausis ianuis, & non pulsatis campanis celebrabuntur diuina, dummodo interdictum illud in alijs duabus Ecclesijs, videlicet, sancti Germani, & sanctæ Mariæ paruæ facias obseruari. De questionibus verò ad inuicē motis super his quę sunt extra Burgum taliter est prouissum, vt Capellani Ecclesiarum, quatum ad Monasterium ius pertinet patronatus, omnia mobilia, siue immobilia specialiter sibi legata integrè sine percunctatione percipiant, & Priores faciant illud idem de his, quæ sibi specialiter legabuntur. Illud autem quod legatum fuerit Ecclesiæ, ac determinatum extiterit ad vsum aliquem, vt pote ad fabricam, luminare, vel huiusmodi, vsui illi cedet: si verò simpliciter Ecclesiæ legatum fuerit inter Priorem & Capellanum equaliter diuidetur. In Ecclesia verò illa in qua Prior non residet, in vsum Capellaniæ conuertetur totaliter, nisi fuerit specialiter Priori legatum. Bona quoque Capellanorum decedentium per Ecclesias acquisita, penes Capellanias siue condiderint testamentum, siue intestati decesserint, remanebunt. Determinari etiam debet quid ad Capellanum, & quid ad Priorem pertineat, ac super hoc scriptum authenticum fieri, quod tuo sigillo signabitur, & Abbatis. Et si forsan inter Priorem, & Capellanum super iure Capellaniæ vel Ecclesiarum prouentibus temporalibus, questio aliqua oriatur: Prior coram Abbate, Capellanus verò in tua, vel officialium tuorum curia respondebit. Porro Capellæ B. Mariæ de Cuslenc maior Capellanus, qui est de Praa, à te totam Curam recipiet, & onus illius pariter sustinebit, ac officiabit eandem, vel officiari faciet per idoneum Sacerdotem: ita quod cultus diuini nominis ibidem nullatenus minuetur; & illius Vicarius prestito iuramento promittet, se tua iura, & sententias seruaturum. Insuper domus de Chamin de Cloys, cum illa de Peret Crocet, ac illa de Cloys, & quolibet alio iure suo tibi liberè remanebit. Domum etiam de Oblinquo, quæ in cimiterio dicitur esse constructa, voluntati & prouisioni Abbatis, & eiusdem loci Prioris relinques, nec ipsum Priorem super eadem per te, vel aliquem ministrorum tuorum de cætero molestabis. Ad hæc autem est renuntiatum hinc inde quibuslibet priuilegijs, & indulgentijs vtrimque super premissis omnibus à sede Apostolica impetratis, & nos ipsa quantùm ad

premiſſa omnia viribus carere decernimus. Salua tamen temporali iuriſdictione Abbatis in omnibus quæ infra cruces Burgi conſiſtunt. Vt igitur hæc noſtra prouiſio robur perpetuæ obtineat firmitatis, ipſam auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ prouiſionis infringere, vel ei, &c. vſque, contraire. Siquis autem hoc, &c. vſque incurſurum. Datum Laterani xvij. Kal. Iulij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXV.

ARCHIEPISCOPO BITVRICEN. ET EPISCOPO LEMOVICEN. ET ABBATI DALONEN. CISTERCIEN. ORD. LEMOVICEN. DIOEC.

Delegat executionem ſententiæ delegatorum, de Tullenſis Abbatis electione latæ.

DILIGENTER auditis, & perſpicaciter intellectis, quæ coram nobis propoſita ſunt à partibus ſuper duabus electionibus in Tullen. Monaſterio celebratis, & delegatorum proceſſu, qui vnam caſſantes, aliam confirmarunt. Penſatis nihilominus natura, & qualitate negotij, quibus potiùs duximus inhærendum, ipſorum delegatorum ſententiam ratam habentes, per Apoſtolica vobis ſcrip. mand. quatinus eam auctoritate noſtra faciatis inuiolabiliter obſeruari. Contradictores ſiqui fuerint, vel rebelles, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Nullis litteris veritati & iuſtitiæ præiudicantibus, à ſede Apoſtolica impetratis. Quod ſi non omnes, &c. duo veſtrum Datum Lateran. Idus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXVI.

ANGELO ABBATI ET CONVENTVI SANCTI ALEXII DE VRBE.

Vineas Montis Auentini ſententialiter illis confirmat.

CORAM dilecto Filio noſtro Pe. titulo ſanctæ Ceciliæ Presbytero Card. quem Scindico Eccleſiæ ſanctæ Priſcæ ac.. Yconomo Monaſterij veſtri conceſſimus auditorem. Idem Scindicus nomine Eccleſię ſanctæ Priſcæ, omnes vineas in monte Auentino poſitas, quas idem Monaſterium poſſidebat, ab Yconomo ipſo petebat, quas pertinere ad Eccleſiam ſanctæ Priſcæ per inſtrumenta donationum Philippi, & Epiphanij oſtendere nitebatur. Verùm pars veſtra reſpondens, dictas vineas iuris eſſe Monaſterij ſancti Alexij, prout per inſtrumentum donationis Euſimiani, cuius donatio prędictorum Philippi & Epiphanij donationem tempore longo præceſſerat, liquidò apparebat. Poſſeſſionem inſuper longiſſimam allegabat, quam per inſtrumenta locationum, & priuilegia Pontificum Romanorum, & teſtes plurimos manifeſtè probauit. His igitur nobis, per Card. eundem fideliter explicatis

catis, nos visis, & auditis instrumentis, ac confessionibus vtriusque partis, & attestationibus, & allegationibus intellectis. De Fratrum nostrorum consilio Yconorum vestrum, nomine ipsius Monasterij ab impetitione Syndici sanctæ Priscæ superdictis vineis, sententialiter duximus absoluendum. Nulli ergo, &c. vsque, hanc paginã nostræ diffinitionis infringere, vel ei &c. vsq; contraire. Siquis autem, &c. vsque, incursurũ. Datũ Lateran. Idibus Iunij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXVII.

MAGISTRO ET FRATRIBVS MILITIÆ TEMPLI.

Ut milites ab excommunicatione propter iniectas manus in Clericos, possint absolui à Magistro.

DA quæ pro defensione nominis Christiani sustinetis discrimina nos inducunt, vt vos, & ordinem vestrum fauore continuo prosequentes, quieti vestræ propensiùs intendamus, & studeamus auferre vobis materiam grauaminis, & laboris. Hinc est, quòd vobis auctoritate præsentium indulgemus, vt si qui è fratibus vestris in se inuicem, siue in alios religiósos quoslibet, seu etiam in Clericos seculares, manus iniecerint violentas, per Diœcesanos Episcopos absolutionis beneficium assequantur. Etiam si eorum aliqui, priùs quàm habitum vestrum susciperent, tale aliquid commiserint, propter quod ipso actu excommunicationis sententiam incurrissent. Nisi excessus ipsorum esset difficilis, & enormis, vt pote si esset ad mutilationem membri, vel sanguinis effusionem processum; aut violenta manus in Episcopum, vel Abbatem iniecta: cùm excessus tales & similes sinè scandalo nequeant præteriri. Nulli ergo, &c. vsque, hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei &c. vsque contraire. Siquis autem &c. vsque, incursurum. Datum Signiæ ix. Kal. Iulij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXVIII.

BITVRICEN. ARCHIEPISCOPO.

Confirmat suspensionis sententiam in Archiepiscopum Burdegalensem latam, à Bituricensi, pro iure Primatiæ, de qua non iudicat.

DILIGENTER auditis, & perspicaciter intellectis, quæ tu, & dilectus Filius Magister Amaneus Procurator venerabilis F. N. Burdegalen. Archiepiscopi coram nobis proponere voluistis, super sententia, quam auctoritate primatiæ in eundem Archiepiscopum promulgasti, suspendendo ipsum ab officio Metropoliticæ dignitatis: pro eo quòd ad tuum vocatus consilium accedere non curauit, nec pro se aliquem idoneum destinare. De communi Fratrum nostrorum consilio sententiam ipsam ratam habuimus, & vsque ad satisfactionem idoneam præcepimus obseruari. Hoc ad cautelam expresso, quòd lis coram nobis non de primatia, sed de sententia extitit ventilata. Credentes igitur ad satisfactionem sufficere competentem, pro prædicta sententia relaxanda vt memoratus Archiepiscopus per se, ipsum, aut aliũ virum

idoneum ad tuam accedat præſentiam, relaxationem eiuſdem ſententiæ humiliter petiturus, & promiſſurus firmiter ſub ſuarum, ſi neceſſe fuerit, teſtimonio litterarum, quod ad tuum conſilium vocatus accedet, facturus quod de iure fuerit faciendum. Fraternitati tuæ per Apoſt. ſcrip. mandamus quatinus cum ab eo fueris taliter requiſitus, ſententiam ipſam non differas relaxare; nullam ei pœnam infligens ſi fortè ipſam ſententiam non ſeruabit, antequam per nos fuerit declaratum an eadem eſſet ſententia obſeruanda; cùm hoc Apoſtolicæ prouidentiæ duxerimus reſeruandum. Alioquin venerabili Fratri noſtro Turonenſi Archiepiſcopo.. & dilectis Filijs.. Decan... & Subdecan. Pictauen. dedimus in mandatis, vt illam appellatione remota relaxent abſque præiudicio iuris tui. Datum Signiæ v. Idus Iulij, Pont. N. Anno xv.

Scriptum eſt ſuper hoc eiſdem in eundem ferè modum, vſque, duxerimus reſeruandum. Quo circa diſ. veſtræ per Apoſt. ſcrip. mandamus quatinus ſi dictus Archiepiſcopus mandatum noſtrum neglexerit adimplere, vos illam appellatione poſtpoſita relaxetis abſque præiudicio iuris Archiepiſcopi memorati. Quòd ſi non omnes, &c. tu ea Frater Archiepiſcope, cum eorum altero, &c.

EPISTOLA CXXIX.

FRATRIBVS IEROSOLIMITAN. HOSPITALIS, ET MILITIÆ TEMPLI IN REMEN. DIOEC. CONSTITVTIS.

Ne interdictos, vel excommunicatos tradant ſepulturæ.

RELIGIONIS intuitu, & etiam deuotionis obtentu, quam circa nos geritis, vos, & domos veſtras ſincera caritate diligimus. Sed quantumcumque vos diligamus, & prompta vobis velimus benignitate deferre, ſuſtinere non poſſumus, nec debemus, vt ſi quid interdum contra Dominum, & iuſtitiam attentatis, remaneat incorrectum. Audiuimus autem, & audientes non potuimus non moueri, quod Parochianos Corbeien. Eccleſiæ, quæ ſpecialiter B. Petri iuris exiſtit, ſub prætextu confraternitatis, etiam ſi vinculo teneantur excommunicationis aſtricti, Eccleſiaſticæ præſumitis tradere ſepulturæ. Quoniam igitur tantò id grauiùs ferimus, quantò vobis ampliùs indecens reputamus, & veſtræ ſaluti contrarium, per Apoſt. vobis ſcrip. mand. & diſtrictè præcipimus, quatinus decetero Parochianos Corbeien Eccleſiæ qui vinculo tenentur excommunicationis aſtricti, ad ſepulturam recipere nullatenus præſumatis. Scituri quòd ſi ipſos vel alios excommunicatos ſepulturæ tradere præſumpſeritis, honeſtati domus veſtræ grauiſſimè derogabitis, & tandem non ſine indignatione noſtra huius præſumptionis correctionem auctore Domino ſentietis. Datum Signiæ Kal. Iulij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXX.

RODVLPHO PRESBYTERO.

Non teneri voto Monastico, sed melius acturum, si sæculo renuntiet.

DILIGENTER auditis, & perspicaciter intellectis, quæ circa te super voto, ac professione Monastici ordinis per inquisitionem delegatorum nostrorum reperta fuerunt, te ad obseruantiam regulæ Monachalis decernimus non cogendum. Quamquam saluti tuæ magis expedire credamus, vt ad illud regnum feliciter obtinendum vim tibi facias, & bellum indicas, de quo legitur quòd à diebus Ioannis Baptistæ regnum cœlorum vim patitur, & illud diripiunt violenti. Tu ergo siue licentia in seculo remanendi, siue prouidentia exeundi de seculo vsus fueris, diuinæ te subijcias seruituti, & per mandatorum Dei semitas gradiaris, ne fortè si secus egeris te ipsum decepisse proberis. Datum Signiæ vj. Nonas Iulij Pontificatus nostri Anno xv.

EPISTOLA CXXXI.

FRATRIBVS IEROSOLIMITAN. HOSPITALIS IN YBERNIA CONSTITVTIS.

Confirmat eis bona Hospitalis.

CVM à nobis petitur &c. vsque perducatur effectum. Ea propter dilecti in Domino Filij vestris iustis precibus inclinati. De Killemainan de villa Turmot. de Ysoude. sancti Michaëlis de Kreuach. sancti Clementis Dublinen. de Tauerach. de Douenachpatic. de Kilteltan. de Legno. de Moylbochen. de Moyllach. de Terra. Ade Dullart. & Pagani Fratris sui, de Cluchihunche. de Knocduine. de Clunif. de Bernemeche. Ade de Lenz. de Dunler. de Ken. de Cloch. de Terra Amauri. de Feypo. iuxta Luueche. sanctæ Mariæ in Arch. de terra quæ fuit. R. Filij *W*. sancti Ioannis Arch. de Rathmulin. de Incheme Kargi. de Maniblos. de terra Vvalteri de Logan. de terra *W*. Forestarij in Magelin. sancti Ioannis Euangelistæ in Crafferg de Bruach. de Glorie. de Batmolin. de Kilhiele. de Killuvarin. de Ratenans. de Tachfixan. de Rathsuln. de terra Philippi Vituli. de terra Thomæ Vituli. de terra Ioannis de Peinkoyt. de Adcor. de villa Aufrid. in Ardrie. sancti Dauid de Nas. de terra Ricc. Filij Aluered. de villa *W*. de Keldif. de Clane. de Iuthe. de Killebech. de terra *W*. Cirencestre. de Dunig. de Kernach. de Marachem. de villla Sirloc. de Tuly. de Killemelin. de Rathbrid. de Kilros. de terra quæ fuit Radulfi de Offali. de Dunheue. de Finouere. de Orengam. de terra Thomæ Filij Maur. de Killergi. de Struhan. de Dorric. de Foder. de villa Dauid. de Dumetham. de villa Dauid Boch. de terra Ricc. Pmcne. de Gillachnescop. in Obuy. de Archimen. Triech. de tota terra Reug. Poherij in Lagen. de Archemang. de Cauelmuy. de terra Ricc. de Hemfort. sancti Petri de Selescar. sancti Michaëlis de Vvesefort.

sancti Ioannis. sancti Patricij. sanctæ Brigidæ. sanctæ Mariæ Magdalenæ Vvesef-ford. sancti Ioannis de Balischauc. de Inchesorch. sancti Ioannis de terra Helie. de Pondlg. de Dufer. sanctæ Mariæ de Slescultre. de terra Rog. Valen. de terra Osberti God. de terra W. Bruselanc. de Senerah. de Kildium. sancti Ioannis Vvateford. de Drukun. de Kesliuor. sanctæ Mariæ de Tibh. de Arfinan. de Radron. de Magdeuuin. de Stangenach de terra W. Auguill. de terra Ade Martel. de Obrid. de terra Alex. Carpentar. de Dumercth. de Typar. de Karketel. de Hules. de Cathan. de Kilguban. de terra Roberti Sivvim. de Lunc. de Kilkallan. de Catcorchin. de terra Ricc. de Mora. de terra Thomæ Filij Rad. de terra Henrici Pmcn. de feudo decem militum in honore Cathan. de Addar. de terra Galf. de Exse. de terra Tancardcor. sancti Marchach. Linurin. sanctæ Brigid. Linurin. de terra Godeberti. de Rupe. de imo Gantard. Inker. de Lachmecher. de Holegr. de toto tuedo de Amerit. de toto tuedo de Tulachleys. de toto tuedo de Horr. de toto tuedo de Mayer. sancti Ioannis de Corcag. de Roskelan. & de Senegart. Clencan. Ecclesias cum omnibus villis, decimis, Capellis pertinentijs, & appenditijs suis, necnon & alia bona vestra, sicut ea iustè ac pacificè possidetis, vobis & per vos domui Hospital. auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. vsque nostræ confirmationis infringere, vel ei, &c. vsque contraire. Siquis autem, vsque incursurum. Datum Signiæ xiij Kal. Augusti Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXXII.

IOANNI REDESTONEN. EPISCOPO.

Ei Græco Episcopo ad Ecclesiæ vnitatem reuerso, parem cum Episcopis Latinis potestatem largitur.

CVM ad obedientiam Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ redieris, sicut ex parte tua fuit propositum coram nobis, auctoritate tibi præsentium indulgemus, vt in Apostolicæ sedis deuotione persistens, illa gaudeas libertate, qua gaudent Latini Episcopi Romaniæ, illámque iurisdictionem in subditos tuos obtineas, quam & ipsi in Diœcesibus suis habent. Nulli ergo, &c. vsque nostræ concessionis infringere, vel ei, &c. vsque contraire. Siquis autem, &c. vsque incursurum. Datum Signiæ ij. Idus Iulij Pontificatus nostri Anno xv.

EPISTOLA CXXXIII.

EIDEM.

Vt ad vnitatem Ecclesiæ hortetur Græcos.

CVM ad obedientiam Apostolicæ sedis redieris, vt quod audisti alij dicas veni, & trahas quasi cortina cortinam. Fraternitati tuæ præsentium auctoritate mandamus, quatinus Coëpiscopos tuos necnon Monachos, & Clericos Græcos; vt ad obedientiam sedis Apostolicæ reuertantur, exhor-

tationibus sedulis efficaciter moneas, & prudenter inducas, ita quòd diligentia tua clareat in effectu, & gratiam nostram merearis pleniùs, & fauorem. Datum Signiæ ij. Idus Iulij Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXXIV.

BOIANEN. EPISCOPO.

Vt Hospitalarij exhibeant Episcopo Venefrano instrumentum compositionis inter eos, cum eius exemplar corrosum sit. Alioquin testium, qui actui fuere presentes, auditorum dicta, in scripturam publicam redigantur.

SIGNIFICANTE venerabili F. N. Episcopo Venefrano ad nostram noueris audientiam peruenisse, quòd Ecclesia sua ignis incendio deuastata, ipsius priuilegia coactus est aliàs deponere conseruanda: inter quę, priuilegium quoddam, quod inter Ecclesiam Venefranam, & Hospitalarios ciuitatis eiusdem compositionis, & pacis federa continebat repertum est ex conseruatorum, in cautela corrosum. Vnde quia ex ipsius abolitione, magnum posset Ecclesiæ Venefran. dispendium prouenire, ac nonnulli qui dum idem conderetur priuilegium interfuerant, dictos Hospitalarios simile habere priuilegium asseuerent: nobis humiliter supplicauit, vt inducere dictos Hospitalarios ad exhibendum idem priuilegium dignaremur. Volentes igitur Ecclesiæ Venefran. dispendijs precauere. Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatinus Hospitalarios antedictos ad prefatum priuilegium exhibendum, secundùm quod Ecclesiæ antedictæ priuilegium reformetur, moneas efficaciter, & inducas. Alioquin depositiones predictorum testium audiens, efficias, & procures, vt eorum dicta, in scripturam publicam ad perpetuam memoriam redigantur. Datum Signiæ xiij. Kal. Augusti. Pontificatus nostri Anno xv.

EPISTOLA CXXXV.

BERNARDO PRIMO ET FRATRIBVS EIVS.

Eorum confessione allata, confirmat regulam religionis.

NE quis de cetero vestrum valeat calumniari propositum, sicut olim diligenter examinauimus fidem vestram, ita nunc conuersationem vestram prudenter inuestigare curauimus, & vtramque litteris Apostolicis fecimus comprehendi, vt illas in testimonium habeatis. Conuersationis ergo vestræ propositum tale est. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & Beatissimæ semper Virginis Mariæ, ad edificationem vniuersalis sanctæ Dei Ecclesiæ, & ad salutem animarum nostrarum, & omnium ad quorum aures peruenerit. Sicut fideliter credimus corde fidẽ Catholicam per omnia, & in omnibus integram, & inuiolatam, quemadmodum in litteris nostræ examinationis expressum, est ore firmiter confiteri, & nuntiare, & predicare proposuimus, & vs-

que ad animam & ſanguinem aduersùs omnes ſectas hereſum deffendere viriliter promiſimus. Conſiſtentes ſub Magiſterio & regimine vnius & veri Magiſtri Domini noſtri Ieſu Chriſti, ac pijſſimi Vicarij eius Papę Innocentij,& ſucceſſorum eius ſemper permanentes, tam corpore quàm ſpiritu in communione ſanctæ Romanæ, ac vniuerſalis Eccleſiæ, quam ſanctam, & Catholicam, & Apoſtolicā ſemper & vbique cōfitemur,& predicamus: extra quam neminē ſaluari fatemur. Sed quia fides ſinè operibus mortua eſt,ſeculo abrenuntiauimus & quę habebamus,velut àDomino conſultum eſt,pauperibus erogauimus,& pauperes eſſe decreuimus;ita quod ſolliciti eſſe de craſtino non curamus; nec aurum vel argentum,vel aliquid tale,preter veſtimentum & victum quotidianum à quoquam accepturi ſumus. Conſilia quoque Euangelica velut precepta ſeruare propoſuimus: & quamquam officium noſtrum ſit precipuè,vt omnes diſcant ſcripturas ſacras, & omnes idonei exhortentur; tamen dum tempus ingruit proprijs manibus laboramus,ita dumtaxat ne pretium accipiamus cōuentum. Nam cùm ex magna parte Clerici ſimus, & pene omnes litterati lectioni, exhortationi, doctrinæ,diſputationi contra omnes errorum ſectas decreuimus deſudare. Diſputationes tamen à Doctoribus Fratribus in fide Catholica comprobatis,& inſtructis in lege Domini diſpenſari,vt aduerſarij.Catholicæ,& Apoſtolicæ fidei cognoſcant veritatem, & reſipiſcant à laqueis diabolici erroris,quibus tenentur capti. Cum Prelatorum vero licentia & veneratione debita per idoneos Fratres,& in ſacra pagina inſtructos,qui potētes ſint in ſana doctrina arguere gentem errantem, & ad fidem modis omnibus trahere,& in gremio ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſtudebimus reuocare. Denique licèt dicat Chriſtus, opportet ſemper orare, & non defficere, & Apoſtolus, ſinè intermiſſione orate:Tamē quidam noſtrorum per viginti quatuor vices inter diem & noctem alij quindecies, alij duodecies, qui autem minus ſepties, pro omnibus hominibus ſecundum eorum gradus orant. Continentiam perpetuam & caſtimoniam,vel virginitatem inuiolabiliter conſeruando. Suſpectum mulierum conſortium deuitando,vt nemo noſtrum ſolus ad ſolam, nec etiam ad loquendum, niſi audientibus aut videntibus legitimis teſtibus, & certis perſonis accedat. Nunquam in vna domo fratres, & ſorores preſumant dormire, nunquam ad vnam menſam reſidere. Eccleſiaſtica ſacramenta ſuſcipiemus ab Epiſcopis & Sacerdotibus in quorum Diœceſibus & Parrochijs commorabimur & eis obedientiam debitam,& reuerētiam exhibebimus.Per honeſtiores autem,& inſtructiores in lege Domini,& in ſanctorū patrum ſententijs, verbū Domini cenſuimus proponendum, de Prelatorum Eccleſiæ conſcientia, & conſenſu fratribus, & amicis, Clericis,& Laïcis, vt diſcant neceſſaria pro hereticis conuertendis. In omnibus vero Epiſcopatibus, Diœceſibus, vel Parrochijs in quibus ſumus, vel fuerimus, diſpoſuimus ieiunare ſecundùm morem & conſuetudinem Prelatorum & Catholicorum virorum orthodoxorum illarum Prouinciarum, tam in vigilijs, quàm in ieiunijs Quatuor Temporum & Quadrageſimæ. Ad menſam quoque ſemper legendum in domo qua fuerimus conuerſati, ex quo numerum excedimus octonarium. Silentium ſimiliter data benedictione vſque ad peragendas gratias obſeruandum,niſi ob correctionem lectoris; aut ob explanationem lectionis. Qui verò ſecularium nobis credunt, à quibuſcumque aliquid

per aliquam fraudem habuerint, neceſſe eſt ſi potuerint, & nobis acquieſcere voluerint, vt ipſis & non alijs reſtituant. Decimas ſiquidem & primitias & oblationes & cetera, ſecundùm vſum locorum: ſeruitia Prelatis, & alijs Clericis, ſub quorum Diœceſibus vel Parrochijs victitauerint fideliter perſoluant, quod omnibus fidelibus Chriſtianis efficaciter ſuademus. Religioſum & modeſtum habitum ferre decreuimus, qualem ex voto conſueuimus deportare; vtendo decetero calceamentis communibus, ad conſilium, & mandatum ſummi Pontificis, pro tollendo ſcandalo quod contra nos mouebatur de calceamentis deſuper apertis, quibus vti hactenus ſolebamus. Vos ergo preſcriptum conuerſationis propoſitum de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta taliter obſeruetis, vt Deo gratum obſequium, & hominibus vtile prebeatis exemplum. Datum Signiæ x. Kal. Auguſti. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXXXVI.

POPVLO ALEXANDRIN. SPIRITVM CONSILII SANIORIS.

Vt ab Ottone Imp. recedant.

POSTOLICÆ ſedis erga vos ab ipſis ciuitatis veſtræ primordijs gratiam & fauorem, ipſius quoque ciuitatis vocabulum proteſtatur: quam felicis memoriæ Alexander Papa predeceſſor noſter, vtpote nouam plantationem Eccleſiæ, tanta caritatis prerogatiua dilexit, vt in perpetuam ſuæ gratiæ, ac veſtræ deuotionis memoriam, eam ſuo curauerit nomine inſignire. Qualiter autem nos eius in veſtra exaltatione veſtigia non ſolùm imitati fuerimus, verùm etiam ſupergreſſi, licet operibus vos exhibeatis immemores, in veſtris tamen cordibus memores, ſicut credimus, permanentis, quippe cum talia ſint quæ vobis contulimus, vt eorum nullo debueritis tempore obliuiſci. Miramur igitur, nec ſatis admirantes ſufficimus admirari, quod cõuerſi in arcum peruerſum, & in reprobum ſenſum dati, ſic citò receſſiſtis à fidelitate noſtra, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ matris veſtræ, cui non ſolum debita minime preſtitiſtis, verùm & in impiorum conſilium abeuntes, facti eſtis inimici eius in capite impugnantes eam, vnà cum perſecutoribus eius, & O. Tyranno, & excommunicato, & maledicto in noſtram iniuriam, & animarum ac rerum veſtrarum periculum adherentes. Quamquam igitur merita veſtra non exigant vt vos patris manſuetudine reuocemus, ſed potiùs ſeueritate iudicis puniamus, quia tamen pater filium diligit etiam offendentem, imitantes longanimitatem illius, cuius patientia quantum in ipſa eſt ad veniam peccatores adducit. Vniuerſitatem veſtram exhortamur attentiùs, per Apoſt. vobis ſcrip. mãdantes, quatinus, à pręfato Tyrãno, qui, ſicut per ea circa nos egit niſi eſſet cor veſtrum inſipiens obſcuratum aduertere potuiſtis, benefactoribus ſuis mala pro bonis retribuit, atque ab eius complicibus ſano vtentes conſilio recedatis, & redeatis humiliter ad ſinum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Matris veſtræ offenſam preteritam obſequijs ſubſequentibus expiantes. Alioquin indubitanter noueritis, vos priuilegijs omnibus vobis ab eadem indultis perpetuò

spoliandos, cùm propter ingratitudinis vitium libertas in seruitutis compedem reuocetur. Datum Signiæ iij. Idus Iulij. Pontificatus nostri Anno decimoquinto.

EPISTOLA CXXXVII.

CREMONEN. EPISCOPO APOSTOLICÆ SEDIS LEGATO.

Confirmat depositionem Episcopi Vicentini à Legato decretam, licèt sit causa sedi Apostolicæ reseruanda, quia Episcopi notissima erat indignitas.

ER tuas nobis litteras intimasti, quòd cùm contra Episcopum Vicentinum, tam per publicam famam, quàm per Canonicos ipsius Ecclesiæ, multa tuis fuissent auribus inculcata. Licet notorium esset eumdem Episcopum clamorem qui de ipso ascenderat opere compleuisse, ad cautelam tamen eidem terminum prefixisti, quo se tuo conspectui presentaret, suam super obiectis si posset innocentiam ostensurus. Quo demum pluribus sibi terminis assignatis in tua comparere presentia non curante, in eum depositionis sententiam promulgasti, Capitulo Vicentin. alium eligendi liberam tribuens facultatem. Quamuis igitur ad id sinè nostro speciali mandato procedere non debueris, cùm hoc sit vnum ex illis quod sibi sedes Apostolica specialiter reseruauit, quia tamen nota est eius enormis dilapidatio, & desformis insufficentia non ignota, & antequam tuas litteras acceperimus, nos super ipsius depositione nostras feceramus litteras iam notari. Fraternitati tuæ per Apost. scrip. mandamus, quatinus eundem facias ab Ecclesię Vicentin. regimine perpetuò remanere remotum. Monens idem Capitulum diligenter, vt in nullo de cetero eidem intendens, personam idoneam, & Ecclesiæ Romanæ deuotam, sibi per electionem canonicam infra mensem preficiant in pastorem. Alioquin tu id auctoritate nostra sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo exequaris. Nihilominus dictum Episcopum per censuram Ecclesiasticam districtissimè cogens, vt pecuniam quam de alienatis Ecclesiæ possessionibus congregauit, reffundat in eiusdem Ecclesiæ debita persoluenda. Datum Signiæ Non. Iulij. Pont. N. anno xv. Super hoc sciptum est Capitulo Vicentin.

EPISTOLA CXXXVIII.

EPISCOPO AVRASICEN.

Causam matrimonij mulieris bigamæ delegat.

X tuarum perpendimus serie litterarum F. mulierem Aurasicen. coram te fuisse conquestam. Quòd cum B. Garinus Parochianus tuus eam duxisset legitimè in vxorem, eandem non curabat maritali affectione tractare. Cúmque partes ad tuam presentiam conuocasses, dicta mulier iuramento firmauit: quòd idem B. per verba de presenti contraxerat cum eadem,

testibus nihilominus ad hoc probandum productis, quorum depositiones eisdem duxisti litteris inserendas. E contra verò B. memoratus iurauit se numquam contraxisse cum muliere iamdicta, nec eandem annulo subarrasse, producens nihilominus testes ad reprobationē testium productorum ab ipsa, dicta quorum eisdem inserere litteris procurasti. Proposuit etiam B. prædictus, quod eadem mulier cuidam Stephano in Ecclesiæ facie fuerat matrimonialiter copulata, qui carnaliter eādem cognouerat, & eam tenebat in domo propria vt vxorem; quod in iure confessa fuit mulier sepedicta, asserens tamen se cum. B. sepedicto primitus contraxisse. Cúmque postmodum mulier eadem ad testes interim producēdos diem sibi peteret assignari: dictus B. asserens eandem audiuisse dicta testium productorum ab ipso, ac propter hoc non debere rursum ad testium productionem admitti, sedem Apostolicam appellauit, octauas sancti Martini proximò venturas terminum suæ appellationi præfigens: quem terminum arctās ad festum Ascensionis proximò tunc futurum, nobis humiliter supplicasti, vt causam eandem fine terminare debito dignaremur. Nos igitur hijs tam per litteras tuas, quàm per relationem dil. fil. G. Subdiacon. & Capellan. nostri, quem eidem B. cōcessimus auditorem, pleniùs intellectis, easdem litteras tuas sub Bulla nostra tibi remittentes inclusas; fraternitati tuæ per Apostolica scrip. mand. quatinus si de hoc principaliter coram te actum fuerit, quòd videlicet sæpe nominatus, B. memoratam. F. maritali non curabat affectione tractare, & vera sunt quæ in præfatis tuis litteris continentur, dictum. B. ab impetitione prædictæ mulieris absoluas. Quia siue ipsa mulier primò cū Stephano, quàm cum B. sæpedicto contraxit, primum factum debet præiudicare secundo; siue constet eam primò cum B. postmodum cum Stephano contraxisse, nihilominus eius petitioni obuiat adulterium, de quo est manifestè confessa. Si verò de hoc principaliter fuit actum, vtrum scilicet inter dictum B. ac mulierem præfatam legitimum fuerit matrimonium, cum super hoc causa non fuerit sufficienter instructa, eam pleniùs audias, & fine canonico appellatione remota decidas, faciens quod decreueris, per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Datum Signiæ ij. Idus Iulij, Pont. N. Anno. XV.

EPISTOLA CXXXIX.

NORVVINCEN IN. HIBERNIA COMMORANTI. CLVANFERTEN. ET ENACTVNEN. EPISCOPIS.

Vt latæ sententiæ contra Vvaterfordensem Episcopum executioni mandentur.

CVM causam quæ inter venerabilem Fratrem nostrum Lesmoren. & D. quondam Vvateforden. Episcopos vertebatur. Venerabilibus Fratribus... Laonien. & Corcagien Episcopis, & dilecto Filio. Archidiac. Cassclen. sub certa forma duxerimus committendam. Ipsi mandatum nostrum tanquam obedientiæ Filij diligenter, sicut ex litteris eorum accepimus, exequi cupientes, ad instantiam ipsius Lesmoren. Episcopi, eundem Vvaterforden. Episcopum citauerunt, vt iuxta mandati Apostolici

formam in iure dicto Epiſcopo reſponderet. Sed eo poſtmodum in eorum preſentia comparente, idem Vvaterforden. præfatum Leſmoren. Epiſcopum, ob quaſdam adulterinas litteras nomine bonæ memoriæ. I. titulo ſancti Stephani in Celio Monte Presbyteri Card. tunc in partibus Hiberniæ Apoſtolicæ ſedis Legati confectas, quas idem Leſmoren. per collationem aliarum litterarum ipſius Card. veracium coram eiſdem iudicibus apertè redarguit falſitatis, probare nitebatur, excommunicationis nexibus irretitum. Sed cùm nec hanc, nec etiam alias exceptiones obiectas dictus Vvaterforden. probare aliquatenus potuiſſet, lite ſuper principali preſentibus partibus conteſtata; diem ipſis dicti iudices ſtatuerunt, infra quam dictus Vvaterforden. à quibuſdam Sathanæ ſatellitibus inſtigante Diabolo extitit immaniter trucidatus. Poſtmodum autem cum Robertus Clericus fuiſſet ad Eccleſiam Vvaterforden. Electus, & venerabilis F. N. Caſſelen. Archiepiſcopus vellet imponere ſibi manus. Quia dictus electus ſequens ſui predeceſſoris veſtigia, occupatas poſſeſſiones inuaſerat per potentiam laïcalem: præfatus Leſmoren. Epiſcopus pro ſui iuris tuitione, aduerſùm eundem reclamauit electum. Sed antefato Archiepiſcopo reſpondente, quòd ipſum tantùm ad Vvaterforden. & non ad Leſmoren. Eccleſiam conſecrabat, præfati iudices premiſſum. R. iam in Epiſcopum conſecratum ſuis citatorijs litteris ad eorum preſentiam euocarunt; ſuper poſſeſſionibus à predeceſſore ſuo nequiter occupatis eidem Epiſcopo reſponſurum. Eo itaque coram ipſis ad prefixum ſibi terminum comparente, citationem ipſam non fuiſſe Canonicam, hijs rationibus allegauit. Tum quia eadem non niſi viginti & ſeptem dies à termino continebat, tum etiam quod tantum ab vno ipſorum iudicum, & quodam Abbate alio, cui prenominatus Corragien. comiſerat vices ſuas, extiterat euocatus. Verùm cum dictis iudicibus conſtitiſſet, quòd triginta & nouem dierum fuerat citatio prenotata, & quòd etiam licet iudici delegato citationis officium cuilibet commitere, ac punire ratione preuia contemptorem, exceptionem illam eſſe friuolam decreuerunt. Qua de re dictus Vvaterforden. accenſus, ſedem Apoſtolicam appellauit, & ſuæ appellationi terminum aliquatenus non prefigens, & nullam aliam rationabilem cauſam obiectæ appellationis allegans receſſit contumaciter à preſentia eorundem. Iudices autem apellationem huiuſmodi, pro eo quod in litteris commiſſorijs fuerat remedium appellationis ſublatum, fruſtratoriam attendentes; & aduertentes etiam quòd per ſui predeceſſoris procuratores, & per ipſum Epiſcopum demum in eorum preſentia lis fuerat conteſtata. Teſtes ipſius Leſmoren. Epiſcopi, ſuper duobus articulis eiſdem ab Apoſtolica ſede commiſſis, videlicet quòd Eccleſia Leſmoren. à tempore cuius non extat memoria, fuerat Cathedralis, & ſuper ipſius electione Canonica, receperunt: tertio articulo pretermiſſo, videlicet quòd excommunicatus extiterat præfati Vvaterforden. Epiſcopi predeceſſor, cum inhumanum ſit perſequi odio iam deffunctum. Teſtes etiam ſuper violenta iniectione ipſius Leſmoren. Epiſcopi de nouo preſumpta, poſt factam illis commiſſionem recipere decreuerunt, cum ad eorum ſpectaret officium corrigere malè acta, circa negotium ſibi ab Apoſtolica ſede commiſſum. Teſtibus itaque ſic receptis, & atteſtationibus publicatis, dicti iudices atteſtationes ipſas Vvaterforden. Epiſcopo tranſmiſerunt: diem prefigentes eidem,

quo in eorum præsentia compareret, in testes, si vellet aut dicta testium aliquid obiecturus. Eodem itaque Vvareforden. minimè comparente, nec mittente aliquem idoneum responsalem, ijdem iudices tam arrestationibus à nobis sibi transmissis, quàm etiam alijs quas ipsi receperant fideliter publicatis, cum per inspectionem earum, & litteras venerabilium fratrum nostrorum... Archiepiscopi Tuamen. & .. Episcopi Duacen. qui super eodem negotio à nobis iudices fuerant instituti, & restitutionem Lesmoren. Ecclesiæ adiudicarant eidem, & in possessionem induxerant corporalem, de intentione præfati Lesmoren. Episcopi plenissimè constitisset, communicato virorum prudentum & iurisperitorum consilio, possessionem Lesmoren. Ecclesiæ cum suis omnibus pertinentijs adiudicarunt authoritate nostra Episcopo memorato, sæpefatum Vvateforden. Episcopum ad solutionem centum & sexaginta Marcarum argenti taxatione ab ipsis vltra dimidiam partem quantitatis prouidè facta expensarum & ablatorum nomine condemnantes, & charitate fraterna, quæ cum scandalizatis vritur, & cum patientibus infirmatur, exilio diutino, & miserijs compatientes continuis Episcopi sæpefati, dictus Corcagien. Episcopus & dilectus Filius.. Laonien. Decanus loco alterius iudicis, in corporalem possessionem ipsius Lesmoren. Ecclesiæ ipsum Episcopum induxerunt. Ceterùm cum paulò post idem Lesmoren. Episcopus in sabbatho quo Sitientes cantatur celebraret solemniter Ordines in eadem, quidam familiares dicti Vvareforden. Episcopi vnà cum Rog. Christophori ipsi Episcopi Senescalco ab ipso specialiter destinato, dictum Episcopum aliquandiu in ipsa Ecclesia obsidentes, demum in eundem ab Ecclesia sacris indutum vestibus exeuntem, actu nefario irruerunt & Ecclesiam ipsam bonis, tam intrinsecis, quàm extrinsecis per violentiam spoliantes, & ab ipso Episcopo indumenta Pontificalia viliter manu sacrilega extrahentes, cum duobus Presbyteris de loco ad locum per inuia, vsq; ad castrum de Dungaruan in quo erat Vvateforden. Episcopus, captiuum immaniter abduxerunt eundem. Cuius pedibus idem Vvateforden. deponens modestiam Pontificis, & induens nequiter carnificis feritatem compedes tradens ferreos manu sua, & iuuans fabrum clauos ipsis compedibus desigentem, sic ipsum carceris ergastulo mancipauit. Post hæc autem dicti iudices apud Cassellum vnà cum dicto Cassellen. Archiepiscopo in maiori Ecclesia conuenientes in vnum, huius iniquitatis auctores, & etiam consentientes eidem, præsente Vvateforden. Episcopo, & pariter assentiente accensis candelis excommunicationis vinculo solemniter innodarunt. Euadente itaque post septē hebdomadas Lesmoren. Episcopo Dei auxilio carcerem supradictum, in quo siti, fame, ac penuria multiplici acriter fuerat maceratus, ijdem iudices præfatum Vvareforden. Episcopum vt eidem Lesmoren. Episcopo satisfaceret de iniurijs irrogatis, suis duxerunt citandum litteris iteratò. Quo in die statuto in ipsorum præsentia comparente, ac post comminationes quamplurimas ex parte Regis Angliæ intentatas temerè in eosdem, cōtumaciter ab ipsorum auditorio recedente, ipsi iudices licèt huius facti enormitas esset notoria, & fere omnibus manifesta, quia tamen idem Vvarefordē. patratum scelus de assensu ipsius factum fuisse negabat, testes contra ipsum vtpote lite super hoc articulo contestata cum solemnitate debita receperunt, quorum depositionibus publicatis, & transmissis etiam

ad Vvateforden. Epiſcopum ſupradictum, diem ſibi & locum denuò præfixerunt, vt ſi duceret in teſtes, aut eorum depoſitiones aliquid opponendum, ad ipſorum præſentiam accederet id acturus. Qui comparens in ſtatuto termino coram eis, minas comminationibus, & conuitia præmiſſis iniurijs aggregauit parans inſtinctu diaboli eidem Epiſcopo latenter inſidias per Thomam ſuum Clericum in cimiterio Liniricen. cúmque Leſmoren. prędictus eſſet in oſtio Limiricen. Eccleſiæ conſtitutus, dictus Thomas Dei timore poſtpoſito manus iniecit temerarias in eundem, & ſibi litteris iam dictorum Archiepiſcopi Tuamen. & Epiſcopi Duacen. à manibus ipſius violenter auulſis, euaginato gladio ſic ipſum conatus eſt decollare quod ictus aſperè ferientis, à quo diuina potentia ipſum Epiſcopum liberauit, in oſtium defluens memoratum, ibidem perennis memoriæ veſtigia dereliquit. Quem quod id præſumpſerat ipſis iudicibus aſtantibus, & cernentibus tantum ſcelus, denuntiarunt publicè anathemati ſubiacere, ipſi Vvateforden. Epiſcopo arctiùs inhibentes ne communicare in aliquo præſumeret Clerico memorato, ſed idem Epiſcopus inhibitionem huiuſmodi vilipendens, tam in corporali, quàm in ſpirituali menſa eadem die, ac deinceps ipſi Thomæ communicare non metuit, quemadmodum per teſtes didicerant iudices ſupradicti. Et licèt idem Epiſcopus in teſtes & eorum teſtificata eadem die obijcere noluiſſet, ac ab ipſorum conſpectu contumax diſceſſiſſet, ad ipſius tamen malitiam conuincendam non ſolùm ei alterum, ſed etiam tertium, & quartum diem ad vltimum eidem peremptorium indixerunt. Quo nullatenus comparente nec ſufficientem ad eos reſponſalem mittente, dum ipſis per atteſtationes quas nobis ſub ſigillis ſuis dicti iudices deſtinarunt, de violentia ipſi Leſmoren. à Vvateforden. Epiſcopo irrogata & iniectione violentarum manuum conſtitiſſet, aſſidentibus eis viris prudentibus, & diſcretis, tam ipſum in canonem latæ ſententiæ incidentem, quàm omnes fautores ſuos candelis accenſis, & pulſatis campanis excommunicatos publicè nuntiarunt. Auctoritate noſtra præmiſſo Archiepiſcopo iniungentes, vt ipſum excommunicatum per ſuam faceret Prouinciam nuntiari, & ſibi rerum ſpiritualium curam donec in ſententia perdurandum duceret interdicens, ſæpefatum Leſmoren. Epiſcopum in corporalem poſſeſſionem auctoritate noſtra induceret Eccleſiæ Leſmoren. adijcientes eidem, vt tam clero, quàm populo Vvateforden. ſub interminatione anathematis, diſtrictiùs inhiberet, ne ipſi Epiſcopo in executione pertinaciter exiſtenti, præſumerent in aliquibus obedire, ſed potiùs ipſi Metropolitan. reuerentiam omnimodam exhiberent. Sed ipſi Clerici facti ſalutis propriæ contemptores, dicto Epiſcopo participare auſu temerario præſumentes, eidem Archiepiſcopo iniunctam ipſis reuerentiam impendere noluerunt. Propter quod idem Archiepiſcopus in ipſos excommunicationis ſententiam promulgauit, quam ipſi iudices duxerunt poſtmodum auctoritate Apoſtolica confirmandam. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſt. ſcrip. præcipiendo mandamus, quatinus prædictas ſententias, ſicut rationabiliter ſunt prolatæ, faciatis vſque ad ſatisfactionem condignam per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota inuiolabiliter obſeruari. Contradictores ſiqui fuerint vel rebelles, per ſubtractionem beneficiorum, ſi neceſſe fuerit, ſublato appellationis obſtaculo compeſcendo. Vt autem dictus

Vvateforden. Episcopus de sua non possit malitia gloriari, eundem cum litteris vestris ad nostram præsentiam dirigatis. Quòd si non omnes, &c. duo vestiûm, &c. Datum Signiæ vj. kal. Iulij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXL.

VT BRIXIENSIS EPISCOPVS LINGVA IMPEDITVS, ET SENEX, CVM IAM ID POSTVLAVERIT, ECCLESIÆ SVÆ CEDAT.

Cremonen. & Vercellen. Episcopis Apostolicæ sedis leg. & Regin. electo.

LICET secundū Apostolū qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat; si tamen Episcopus nominis non exequatur effectū, vnde dolere possit inuenit, quia de primatu quē in terris obtinet, confusionē expectat in cælis. Cùm enim esse debeat vt oliua fructifera in domo Dñi, & tanquam lignum plantatū secùs decursus aquarum, reddere fructum tempore suo: si non fructificat non absurdè comparatur ficulneæ, quæ fructus non edit acceptos, & terram sterilem reddit sub vmbra nociua inutiliter occuparam. Talis Episcopus tantò grauiùs cadit interiùs apud Deum, quantò altiùs videtur exteriùs apud homines ascendisse; periculosus est talibus ad Episcopatum ascensus, sed tantò periculosior est Episcopatus retentio, cùm quis solicitudini non sufficit pastorali, quantò efficacius per experientiam suæ insufficientiæ didicit onera præsulatus, & retinentem accusat ambitio, quem recipientem coactio debuerat excusare: cùm in talibus adesse debeat coacta voluntas, & voluntaria coactio non deesse, vt se cogi non renuat, & velle non audeat ni cogatur. Expedit ergo Prĕlato qui nequit in prælatione proficere, quòd efficiatur vnus de paruulis, & descendat exteriùs, vt intus ascendat, & in minori proficiat, qui deficit in maiori: quia non in sublimitate graduum, sed in amplitudine charitatis acquiritur regnum Dei, apud quem non gradus elegantior, sed vitæ melioris actio comprobatur: vnde prudenter animæ suæ consuler, & honori ... Brixien. Episcopus, si Episcopatui corpore cedet, cui videtur vtilitate cessisse. Cùm enim, sicut ex litteris vestris accepimus, linguæ sit officio destitutus, & lingua Prælati esse non debeat alligata, exequi non poterit prædicatoris officium mutus, & annuntiare populo scelera sua; cuius sanguinem Deus de manu Prælati requiret. Cùm etiam grandæuus ætate, confectus sit senio, & præ longæ infirmitatis angustia, sit effectus inutilis Ecclesiæ Brixien. nequit ascendere vt in die belli pro domo Domini se murum opponat ascendentibus ex aduerso. Si sic est sponsi caret amplexibus, licèt habere sponsum videatur Ecclesia memorata; cū sponso carere tolerabilius sit, quàm sub inutili sponsi nomine incōmoda viduæ sustinere: ne igitur sub vmbra matrimonij diu portet onera viduitatis Ecclesia supradicta, cū sit prouidendū nō tā Prælatis in Ecclesiis, quā Ecclesijs in Prĕlatis, discretioni vestræ per Apost. scrip. mādamus quatenus si præmissis veritas suffragatur, supradictum Episcopum ad resignationem Episcopatus moneatis prudenter, & efficaciter inducatis: Qui si prudenti meditatione præuidere voluerit quid expediat, voluntate præueniet cessionem, & cessio longæ monitionis instantiā nullatenus expectabit; vt non quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi

Mm

quærere videatur; & voluntaria cessio notam ambitionis excludat. Sed si cedere sponte noluerit, cùm frequenter petierit à cura, & sollicitudine per nos Ecclesiæ Brixien. absolui, & in manum bonæ memoriæ G. Albanen. electi, tunc Apostolicæ sedis Legati, ordinationem posuerit Ecclesiæ supradictæ. Nec liberũ sit suæ voluntatis arbitrium in superioris iudicium iam translatum, quia frequenter nobis illuderetur à subditis, si deambulatoria esset subiectorum voluntas ad examen cognitionis nostræ delata, ab eodem Episcopo Ecclesia sæpedicta soluta facias eidem iuxta formam prioris mandati nostri de tali persona per electionem canonicam prouideri, per quam auferatur temporis iactura præteriti, & futuri commoditas conferatur; ipsáque nobis, & Ecclesiæ Roman. manifestè fidelis sit, & deuota; prouidentes nihilominus eidem Episcopo in certis redditibus, de quibus competenter valeat sustentari. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrûm, &c. Datum Signiæ ij. Non. Augusti, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXLI.

RECIPIT CVM BONIS, IN IVS ET PROPRIETATEM ROM. ECCLESIÆ.

Abbati Monasterij S. Mariæ Dolen. eiúsque fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

EFFECTVM iusta postulantibus indulgere non solùm vigor æquitatis verùm etiam ordo exigit rationis, præsertim quando petentium voluntates & pietas adiuuat & veritas non relinquit. Quocirca dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & ad exemplar prædecessorum nostrorũ felicis recordationis, Paschalis, Calixti, Anastasij, Adriani, Alexandri, Lucij, & Celestini Romanorum Pontificum præfatum Monasteriũ sanctæ Dei Genitricis sempérq; Virginis Mariæ Dolen. quod ad ius & proprietatẽ B. Petri pertinere dignoscitur, in quo diuino mãcipati estis obsequio cum omnibus ad ipsum pertinentibus Apostolicæ sedis priuilegio roboramus, statuentes vt quæcumque possessiones quæcumque bona idem monasterium, &c. vsque, omnino consistant. In quibus hæc proprijs duximus vocabulis exprimenda, Ecclesiam videlicet sancti Martialis, Ecclesiam sancti Andreæ Apostoli, & sancti Martini sitas apud Castrum Radulphi. Ecclesiam sancti Dionysij extra castrum prædictum cum sexaginta solidis cẽsualibus ab altero Capellanorum ipsius Ecclesiæ reddendis. Ecclesiam sancti Stephani protomartyris, sancti Germani Confessoris & aliã Ecclesiam Beatæ Mariæ in Burgo Dolen. In Episcopatu Bituricen. Vodolen. Monasterium cum pertinentijs suis, videlicet Ecclesiam parochialem Beati Petri de Bonnet, Ecclesiam de Ambraus, Ecclesiam de Chodac, Ecclesiam de Conde cum alijs suis appendentijs, Monasterium de Cella cum parochia sua, & Capellam sancti Petri de Brioria, Capellam sancti Germani cum pertinentijs, Ecclesiam de Meulenc cum Capella sancti Romuli, Monasterium de Vriaco cum Ecclesijs & Capellis suis, sancti Martini de Castro, sancti Nicolai, sancti Christophori, sancti Martiniani, sancti Siluei, Ecclesiam de Olcas & nouam Ecclesiam, Ecclesiã de Curte, S. Victoris cum parochia sua, Ecclesiam de Sargiaco cum appenditijs suis, Ecclesiam de Mesple, Ecclesiam de Ortenay, Ecclesiam de Arfolio, Ecclesiam de Parnay, Ecclesiam de Sosbers,

Ecclesiam de Arconcio. Capellam sanctæ Mariæ & sancti Hilarij, Ecclesiam de Faruargines, Ecclesiam sancti Pauli extra muros Ciuitatis Bituricen. cum Parochia sua, Ecclesiam de Vorle, Ecclesiam de Prada cum Capellis de Cusienc, sanctæ Mariæ, sancti Vrsini & sancti Christophori cum Ecclesijs de Visdon. Ecclesiam sancti Stephani de Castro Melani cum Ecclesijs & Capellis suis & Capellam sanctæ Mariæ, sancti Syluani, sancti Petri, & sancti Martini, Ecclesiam sancti Ianuarij, Ecclesiam de Vtriaco, Ecclesiam de Vico cum Capella de Albeis, Ecclesiam sancti Petri de Bosco, Ecclesiam sancti Hilarij de Borneis cum Capellis suis sanctæ Mariæ de Castro Linerijs, sancti Martini de Borneis. Capellam de Cosnec, Ecclesiam de Reciaco cum Capella sancti Iuliani, Ecclesiam sancti Karterij, Ecclesiam de Noent, Ecclesiam de Vico, iuxta sanctum Karteriũ: Ecclesiam sancti Aigulphi, Ecclesiam sancti Saluatoris de Masuilio cum appenditijs suis, Ecclesiã sancti Stephani de Cassagnolis, Eccl. de Maesnio cum Capellis suis & Parochia, Ecclesias de Ardenta, Eccl. de Cãpiliaco, Eccl. S. Symphoriani de Creissac, Eccl. de Nouo vico paludoso, Eccl. de Iaugeth, Eccl. de Duno, Eccl. S. Sericleræ, & Capellã de Cõps, Eccl. de Bussolio cũ Capella de Azeis, Eccl. de Baudrã, Eccl. de Roura, Eccl. de Polignet, Eccl. de Brittannia, Eccl. de Briona, Eccl. de Monasterio Causina, Eccl. de Vilers, Eccl. de Diors, Eccl. de Nuce, Eccl. de Floriaco, Ecclesias & Capellas omnes vtriusque Closis, Ecclesiã de Martoniaco. Necnon Ecclesiam de Grunay, Eccl. de Bessegia, Ecclesias de Challac cum parochijs suis Ecclesiã de Vigo, Eccl. de Celon, Eccl. de Luserich, Eccl. de Musnay cum Capella Iuernali, Ecclesiã de Nierñ. cum Capella de Sutriñ, Ecclesiam de Chambona cum parochia sua, Ecclesiam de Claudioniaco cum Capella de Cãbonio, Eccl. de Tausiliaco cum parochia sua, Eccl. sancti Sigirãni de Chambot, Eccl. S. Laurentij de Gargelossa, Eccl. de Cuzuin, Eccl. de Bairezia, Eccl. de Dãper. Eccl. de Ortena, Eccl. sancti Pantaleonis cum Capellis suis de Fero & de Bona villa, Eccl. de Pomerio, Eccl. de Crosent cum Capellis suis: Ecclesiam de Aguzun, Eccl. de Copdallia, Eccl. de Capellula. Capellam S. Eligij cum appenditijs suis, Eccl. de Amuclero, Eccl. S. Austregisili de Castellonouo, Eccl. sancti Genitoris de Oblinquo: Capellam S. Mariæ, S. Petri, & S. Sigiranni. In eodem Castro, Ecclesiam de Tremsals, Eccl. de Artaim. Eccl. de Oratorio, Eccl. S. Seueri cum Eccl. & Capellis suis. Eccl. S. Martini, Capellã S. Petri, S. Ioannis, Eccl. S. Mariæ de Polinic. Ecc. S. Martini de Polinic. Eccl. de Sazerech, Eccl. de Pairaziaco, Eccl. S. Proiecti, Ecc. Vigionen. Eccl. de Creuent. Monasteriũ de Spinocolero cum appẽditijs suis pro quo singulis annis duodecim denarios Roman. Ecclesiæ persoluetis sicut est antiquitus constitutum. Præterea Virsionen. Monasterium vobis vestrísque successoribus perpetuò prouidendum & regendum cõmittimus, donum quoque & concessiones Emenonis Exoldunen. senioris quas fecit Emenoni & Alberto Abbatibus Dolen. de Monasterio Beatæ Mariæ apud Castrum Exolduni sito, quemadmodum prædicti prędecessoris nostri piæ recordationis Calixti Papæ priuilegio continetur vobis nihilominus confirmamus. Adijcientes insuper Ecclesias de Briuis, Ecc. de Plancis, Eccl. de Maroñ. Eccl. S. Austregisili, de turre clerici, capellam S. Michaëlis, & Eccl. S. Desiderij eiusdem castri, Eccl. de Vigeuilla cum parochia sua, Monasterium de Pradellis cum parochia sua: capellam de Bortiaco, Eccl. de Noent. Eccl. de Magniaco cum ap-

penditijs suis, Eccl. S. Petri de Duno, Eccl. de Lata petra, Ecclesiam de Nozelio, Eccl de Molterio, Eccl. de Mosterol., Eccl. de Gercillat, Eccl. de Linars, Eccl. de Genoliac cum capellis suis, S. Martialis, S. Mariæ de Capellula: Monasterium de Pontiaco, cum capella S. Mariæ; Eccl. S. Martini, S. Desiderij, Eccl. de Nozerolis, Eccl. de Meanis, Eccl. de Oratorio S. Michaëlis: Ecclesias de Salgiaco, Eccl. de Bonis; cum ecclesia parrochiali, Ecclesiam de Portio cum Ecclesijs & appēditijs suis, Eccl. de Artreio, Ecclesiam de Roca ceruería, de Graula, de Lorge, de Veteri vinea, de Gatineria: Ecclesiam de Malaualle, Eccl. de Cosdra, Eccl. de Brennaio, Eccl. de Ligolio, Eccl. S. Flodouei, Insulam de Andria cum Ecclesia, Capellam de castro Begonis. Eccl. de Boia, Eccl. de Musterles cum Capella sua, Eccl. S. Gereonis, Aurelianis Eccl. S. Vincentij, Eccl. S. Leonardi de insula Bucardi, cum ecclesia de Lamere: Eccl. de domo Faginea cum capellis S. Petri, & S. Michaelis de Duno, cum terra, hominibus, Burgo, libertate & immunitate ipsius, & cum omnibus ad eamdem Ecclesiam pertinentibus. Præterea Andezesmen. Ecclesiam cum Ecclesijs & capellis suis, quæ vtique B. Petri iuris esse cognoscitur, ex Apostolicæ sedis benignitate vobis & successoribus vestris regendam disponendamque concedimus, quemadmodum à supradictis Romanis pontificibus, Paschali, Calixto, Adriano, Alexandro, Lucio, & Celestino noscitur institutum, eorúmque priuilegijs confirmatum, vt videlicet ex eadem Ecclesia duos solidos, ex Dolen. verò Monasterio vnū Lateranen. palatio persoluatis. Ad hæc felicis memoriæ Eugenij, Adriani, Alexandri, Lucij, & Celestini prædecessorum nostrorum vestigijs inhærentes sententiam, quam bonæ memoriæ Galfridus Burdegalensis Archiepiscopus, & Lambertus Engolismen. Episcopus super Capella S. Nicolai de Rocella super qua inter vos & Cluniacen. Monachos controuersia vertebatur, ex mandato ipsius Eugenij Papæ rationabiliter protulerunt, & scripti sui pagina roborarunt, auctoritate Apostolica confirmamus, & sicut ab eis iudicatū est, Capellam ipsam à vobis vestrísque successoribus incōcussè perpetuò decernimus possidendam. Capellam quoque S. Thomæ martyris Cantuarien. Archiepiscopi, iuxta præfatam Capellam S. Nicolai de nouo constructam nihilominus vobis duximus confirmandam. Decernimus etiam vt quod idem Dolen. Monasterium ab initio fundationis suæ priuilegijs prædecessorum nostrorum obtinuit, perpetuis futuris tēporibus inuiolabili obtineat firmitate, vt scilicet nullus Episcoporum, nec etiam Bituricen. Archiepiscopus, in cuius Parrochia idem Monasterium situm est, Abbatem, seu etiam Monachos suspendere, vel excommunicare, vel ad Synodum vocare iudiciaria potestate, aut diuinum officium interdicere præsumat ibidem; sed si necesse fuerit eidem præsuli totum Comitatum Bituricen. interdicto subijcere, omnes Monachi & familia eiusdem Monasterij immunes ab eodem interdicto semper existant, liceátque illic Deo famulantibus Monachis diuina officia celebrare, & iamdictam familiam tumulare: ita tamen vt excommunicati vel interdicti ad ea nullatenus admittantur. Chrisma verò, oleum Sanctum, consecrationes altarium, basilicarum dedicationes, benedictiones Abbatum, ordinationes quoque Monachorum & Clericorum vestrorum Burgi Dolen. ceteráque Ecclesiastica Sacramenta, à quocumque malueritis Catholico suscipietis Episcopo gratiam & communionem Apostolicæ sedis habente, qui nostra fretus authoritate sinè

cuiuslibet contradictionis, vel appellationis obiectu, quod postulabitur non differat exhibere. Sicut à præfato Celestino Papa vobis dignoscitur esse concessum. Præterea compositionem quæ inter Monasterium vestrum, & bonæ memoriæ Stephanum Bituricen. Archiepiscopum super Ecclesiis & decimis, de quibus quæstio vertebatur facta est, & hinc inde recepta, & in scriptis authenticis prædicti Archiepiscopi, necnon Decani & Capituli S. Stephani Bituricen. continetur expressa, auctoritate Apostolica confirmamus. Prouisionem quoque inter vos, & venerabilem F. N. G. Bituricen. Archiepiscopum, nobis mediantibus factam super Ecclesijs, clericis, & alijs hominibus Burgi Dolen. necnon pluribus aliis sicut in nostro continetur authentico, per huius priuilegij paginam auctoritate Apostolica confirmamus, & in perpetuum ratam manere censemus. In Parrochialibus verò Ecclesijs vestris vacantibus liceat vobis personas eligere, & Episcopo præsentare, quibus si idonei fuerint Episcopus animarum curám committat, vt de plebis quidem cura Episcopo: vobis autem de temporalibus debeant respondere, quibus nullo modo permittimus, sed sicut antiquis canonibus constat inhibitum nihilominus inhibemus, vt bona per Ecclesias acquisita in alios transferre, nulla ratione præsumant, sed siue intestati decesserint, siue condiderint testamentum penès Capellanias suas debeant, modis omnibus remanere. Liceat autem vobis Clericos, vel Laïcos è seculo fugientes liberos & absolutos ad conuersionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Sepulturam quoque illius loci, &c. vsque, à quibus mortuorum corpora assumuntur. Prohibemus insuper ne cui liceat infra Parrochias Ecclesiarum vestrarum, sinè assensu Diocesani Episcopi, & vestro Ecclesias vel Oratoria de nouo construere, seu etiam cimiteria benedicere. Saluis tamen scriptis Apostolicę sedis. Decernimus ergo &c. vsque, vsibus omnimodis profutura. Salua sedis Apostolicæ auctoritate, & in præscriptis Ecclesijs Diocesanorum Episcoporum Canonica iustitia. Si qua igitur, &c. vsque, diuinæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco, &c. vsque præmia, æternæ pacis inueniant, Amen. Datum Signiæ per manum Ioãnis S. Mariæ in Cosmidin Diac. Card. S. Roman. Ecclesiæ Cancellarij Indictione xv. Incarnationis Dominicæ, Anno millesimo ducentesimo duodecimo, Pont. verò Domini Innocentij Papæ III. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CXLII.

EXCOMMVNICATIONIS ET PRIVATIONIS SENTENTIAM LATAM IN GAVFRIDVM PRIOREM MONASTERII DE CARITATE, OB EIVS IN ABBATEM CLVNIAC. PROTERVIAM RATAM ESSE IVBET.

Trecen. & Melden. Episcopis, & Abbati Latiniacen. Parisien. Diœcesis.

EX parte dilecti filij .... Cluniacen. Abbatis fuit propositum coram nobis, Quòd cùm ipse ad probandam coram dilectis filijs Abbate sanctæ Genouefæ Parisien. ac coniudicibus suis Monasterij de Caritate læsionem enormem, quam in alienatione possessionum suarum incurrerat, & inueniendam pecuniam Templarijs refundendam diligenter & solicitè laboraret,

iámque magnam partem pecuniæ sinè ipsius Monasterij grauamine inuenisset, ac spem concepisset de inueniendo residuo meliorem. Gaufridus tūc Prior eiusdem Monasterij Antisiodoren. Dioce. ne ipsius Abbatis studium supra hoc sortiretur effectum nequiter studuit impedire. Nam cùm Abbas præcepisset eidem, vt de his & alijs quæ ad Ordinem pertinent, tractaturus ad Capitulum generale accederet, quod instabat, ipse quemdam clericum alienigenam & ignotum post eumdem Abbatem apud Sezanniam ad appellandum transmisit, sicut idem clericus asserebat. Tunc Abbas prædictus per huiusmodi machinationes & studia videns super probatione læsionis enormis, & solutione Templarijs facienda; necnon & alijs vtilibus procurandis impediti processum, disciplinámque Monasticam dissolui penitus & elidi, versùs idem Monasterium, licèt iam instaret dies celebrandi Capituli General. duxit celeriùs festinandum, volens supra hoc cum eiusdem loci conuentu habere tractatum, ac de mandato nostro corrigenda corrigere, ac statuere statuenda: Præsertim cùm de nouo nostris fuisset litteris redargutus quòd se in corrigendis excessibus subditorum in Abbatijs & Prioratibus sibi subiectis exhiberet tepidum & remissum, ac nos mandassemus eidem, vt appellatione remota corrigeret & reformaret in illis quæ correctionis & reformationis officio cerneret indigere. Verùm Gaufridus prædictus captato fauore seruientium Nobilis viri Comitis Niuernen. præuenit Abbatem, & Conuentum suis mendacijs circumuenit in Capitulo asserens, quòd Abbas de Monasterio ipso omnes proponebat eijcere, & de Cluniaco inducere alios numero pauciores. Cùm ergo Abbas prædictus per seruientem quem præmiserat suum ipsis annunciasset aduentum, ijdem seruientem ipsum cum iniuria expellentes villæ & claustri portas firmiter obserarunt, & cùm illic Abbas postmodum aduenisset, ipsis & alijs viris religiosis qui comitabantur eumdem villæ impudenter & claustri denegarunt ingressum. Verumtamen quidam de Monachis Monasterij antedicti zelo deuotionis accensus quandam portam villæ, postquam Abbas & socij ipsam & alios circumierant reuerenter reserauit eidem, quam idem ingressi primam partem claustri, quam quidam Monachi eodem zelo ducti aperire curarunt, secundùm consuetudinem ordinis intrauerunt. Hoc comperto Gaufridus, & Monachi, ac seruientes armati, quos idem G. ad hanc præparauerat victimam de campanilibus & eminétioribus locis in Abbatem & socios lapides grandes, & densos crudeliter proiecerunt. Verumtamen misericors Dominus miraculosè Abbatem seruauit illæsum, licèt in equum eiusdem plures magni ponderis proiecti lapides extitissent, adeò quòd idem equus in quatuor locis apparuit vulneratus. Tunc Abbas tam atrocibus affectus iniurijs cùm illi proijcere lapides non cessarent, censuit furori cedendum, & equo laxato fugam petijt, & se recepit in villam, quem quidam Burgen. errantem inueniens, & quasi de mortis periculo erutum trementem totis artubus, & pallentem misericordia motus duxit in domum suam, & curam eius egit filialiter & deuotè. In illo autem conflictu quando Abbatem & socios lapidibus voluerunt obruere, quidam seruientes, & Monachi maiorem portam cũm gladijs & fustibus exeũtes sarcinulis oneratos retinuere tres equos, vno de Abbatis seruientibus vulnerato. Sed & ijs Gaufridus & eius complices non contenti, quinimò malis adijcientes peiora, Baliuos Comitis memorati in graue præiudicium Monasterij,

atque villæ ad suorum defensionem facinorum, & iuris oppressionem, necnon Abbatis & Ordinis aduocarunt, quorum præsentia & fauore campanilia, & alia loca editiora armis, arcubus, balistis, & lapidibus munierunt de nocte, ita celebrantes excubias cornibus, cantilenis, fistulis, & clamore; ac si castrum obsessum ab hostibus custodirent, quamquam Abbas per violentiam irrumpere claustrum, & si posset, nullatenus noluisset, sed nobis vindictam potius reseruare. Attendens igitur idem Abbas, quòd Gaufridus & sui nullam admonitionem admitterent semper claustri, curiæ, ac maioris Ecclesiæ, necnon omnibus aditibus obseratis, per quos ad eos haberi posset accessus, habito virorum religiosorum consilio ipsius G. & complicum eius culpis clarescentibus euidenter, ipsum tanquam inobedientem, rebellem, contumacem, & dilapidatorem sententialiter amouit à regimine Prioratus, & tam ipsum, quàm omnes sibi taliter adhærentes vinculo excommunicationis innodans, Ecclesiam supposuit interdicto, donec redeuntes ad cor condignè satisfacerent de tam enormibus excessibus & offensis. Ipsi verò semper proniores ad peius, sententias in eos sic latas rationabiliter non seruantes, pulsatis campanis diuina præsumunt solemniter celebrare. Ceterùm cùm equi Abbatis ducerentur ad aquam ab hominibus Comitis antedicti, quos introduxerunt in villam, contra ipsius & Monasterij libertatem, septem ex eis capti fuerunt, reliquis effugatis. Iidem etiam ceperunt seruientes Abbatis in villa, in qua Comes præfatus nullam habet iustitiam, licèt in nullo præfati excesserint seruientes; omnes præterea villæ portas & aditus, per quos intratur in eam, postmodùm obstruxerunt, non patientes intrare quempiam peditem vel equitem ad Abbatem. Quòd si quisquam portam ingrederetur ignotus, custodes perquirebant ipsarum, ne ferret literas vel mandatum. Abbas igitur taliter impeditus, & affectus tædio ac languore, quoniam Cluniaci Capitulum annuum non poterat celebrare, in quo de sæpedicti Monasterij reformatione potissimum, & pecunia Templarijs refundēda tractare, ac ordinare cum Abbatibus & Prioribus disposuerat; ne tunc Abbates & Priores inaniter laborassent, néve propositum eius circa releuationem eiusdem Monasterij suo priuaretur effectu; vocatis ad se Abbatibus, & Prioribus idem Capitulum apud Caritatem celebrare decreuit, credēs auctoritate ac præsentia tantorum virorum posse præfatos rebelles à sua pertinacia reuocari. Venerabil. quoque F. N. Gebennen. Episcopus, & H. Remen. Archidiac. sicut suis nobis litteris intimarunt, accesserunt Cluniacum ad Capitulum Generale, sed cùm Abbas se per suas litteras excusasset, quòd illuc ire nequiuerat à Priore ac Monachis de Caritate, quos inobedientes & rebelles inuenerat, grauiter impeditus, & diffinitores Capituli ad Caritatem cum congregatis ibidem Prioribus euocasset, vt ibi tam de rebellione Prioris, & Monachorum, quàm de alijs agendis communiter tractaretur, iidem diffinitores cum Prioribus ad mandatum Abbatis, & Episcopus, & Archidiaconus ad preces ipsorum, cum ipsis vsque ad Castrum, quod Marchia dicitur accesserunt. Ibidem diffinitoribus & Prioribus remanentibus, iidem Episcopus & Archidiaconus ad præfatam villam iuerunt, de pace cum sæpedicto Abbate & Priore ac Monachis ipsius Monasterij locuturi, sed inuenerunt ianuas obseratas. Rogauerunt autem eos, quos viderant supra muros, vt ipsos permitterent introire, qui responderunt eisdem, quòd

fine Prioris mãdato nullatenus ipsis pateret ingressus. Cùm ergo quidam seruiens Comitis memorati interrogasset, qui essent, & ipsis respondentibus didicisset, rogatus ab eis ad Priorem accessit, vt ipsis ingrediendi licentiam impetraret, quo morã diutius protrahente, idem Archidiaconus diuertit ad aliã villæ portam, temptans si aliũ ingressum possent habere; sed nihil omnino profecit. Ad vltimum verò post expectationem non modicam seruiens Comitis responsum huiusmodi reportauit, quòd non ingrederentur vllo modo, eò quòd ad Capitulum accesserant Generale. Sic ergo passi repulsam ad Marchiam redierunt. Die verò sequenti præfatus Episcopus Magistrum Philippum Officialem Niuernen. rogauit, vt Priorem adiret, & sibi, & Archidiacono impetraret ingressum, quia loqui de pace cum eo & suis fratribus affectabant. Ipse verò cum Priore locutus sic respondit eisdem, quòd Prior ipsos nullomodo intrare permitteret, nec ipse ad Episcopum iret, neque loqueretur cum eo. Tertia quoque die cum diffinitores & Priores ad sæpedictam villam simul proposuissent accedere, temptaturi si cum Priore ac Monachis possent loqui, & habere ad Abbatẽ accessum, seruientes sæpedicti Comitis aduenerunt: inhibentes eisdem ne ad villam accederent sæpedictam, in personis & equis eorum grauia pericula intentando. Adiecerunt etiam, quòd si possent eosdem Episcopum & Archidiac. introducerent, sed si cum diffinitoribus & Prioribus irent, nullomodo permittetentur intrare. Ipsis igitur illuc venientibus occurrit Thesautarius Turonen. & ad quandam portam duxit eosdem, ad quam post expectationem non modicam cum difficultate maxima stipatus militibus, & seruientibus, equis armatis, & Monachis magnos ferentibus baculos, venit Prior, cui proposuerunt præsentibus Thesaurario supradicto, Bituricen. Cãtore, Antisiodoren. Archidiac. & alijs pluribus verbum pacis, ostendentes damna, quæ poterant ex hac discordia prouenire, & quàm grauis infamia occasione dissensionis ipsius non solùm eis, sed & religiosis alijs imminebat. Ad hæc obtulerunt eidem ex parte diffinitorum ipsorum, quòd parati erant corrigere, si qua essent tam circa ipsum Abbatem, quàm eosdem Priorem & Monachos corrigenda; cùm auctoritate Capituli Generalis per sedem Apostolicam approbati, potestatem haberent corrigendi excessus, tam in capite quàm in membris. Ipse verò respondit, quòd de diffinitorum correctione, vel Generalis Capituli non curabat, cùm non nisi coram nobis, ad quem appellauerat, vt dicebat, de spiritualibus responderet, & de temporalibus, non nisi coram Comite memorato, in cuius erat custodia cõstitutus. Nec aliquod verbum pacis aut compositionis alicuius admitteret, quãdiu Abbas in eadem villa maneret. Asseruit enim quòd Monasteriũ Cluniacen. aliquando grauarat eosdem, & ipsi Priori extiterat nuntiatum, quòd Abbas illum à Prioratu proposuerat amouere, & Monachos in domibus alijs collocare, propter quod ipsum illic noluerunt recipere venientem. Ad hæc autem rogauerunt eundem, vt ipsos loqui permitteret cum Abbate, qui post multa consilia dixit eis, quòd ipsum Episcopum solum loqui cum eo præsentibus suis & Comitis seruientibus pateretur, ita quòd quandocumque ipsi vellent, exiret. Porrò extra villam præfato Archidiac. remanente, ad Abbatem Episcopus solus accessit, proponens eidem, quæ sibi videbantur in facto huiusmodi expedire. Abbas verò respondit, quòd Monachos eiusdem Monasterij tanquam bo-

nus patet in spiritu mansuetudinis paratus erat recipere, si tanquam boni filij venirent ad ipsum, & cum eis, quantum secundum Deum posset, cum religiosorum virorum consilio dispentaret, atroces iniurias quas eidem intulerant remissurus. Cùm enim pro ipsorum vtilitate ad eorum accesserit Monasterium, portas villæ sibi clauserunt, quibus per quosdam ex fratribus reseratis, cùm Monasterium sicut pastor Ecclesiæ, ac villæ Dominus ingredi voluisset, violenter à Monachis est repulsus, qui equos capientes ipsius, & à turribus Monasterij in eum ingentes lapides iacientes, equum suum grauiter vulnerarunt, ipsum diuina misericordia protegente, ac tres seruientes capti à seruientibus Comitis, villam cum Monachis obseruantibus extiterunt: vnde ad domũ cuiusdã Burgen. in qua manebat declinauerat necessitate compulsus. Præterea asseruit plurimum se dolere, quòd executio mandati Apostolici de alienatis possessionibus reuocandis extiterat impedita, cùm propter hoc ad deliberandum, & tractandum cum ipsis specialiter accessisset, proponens se iam magnam partem pecuniæ, nisi staret per eos sine difficultate ac damno Monasterij inuenisse. Audito igitur Abbatis responso ad Priorem & Monachos redijt in curia Monachorum, & verbum pacis illis proposuit diligenter, dicens quòd benignum respõsum receperat ab Abbate, ac ex parte Generalis Capituli dixit eis, quòd libenter corrigerent circa eundem Abbatem, vel ipsos si esset aliquid corrigendum. Monachi verò dixerunt, quòd de Abbate vel diffinitoribus, seu generali Capitulo non curabãt, nec pacem ipsorum, vel per eos etiam requirebãt: Prior verò addidit sicut prius, quòd quãdiu Abbas esset in villa, siue in Prioratus officio remaneret, siue remoueretur ab illo, nullum admitteret verbum pacis. Cùm igitur aliud à Priore ac Monachis responsum habere dictus Episcopus nequiuisset, Priorem interrogauit eundem, si ab ipso & suis essent securi ad suum Abbatem Monachi venientes. Ipse verò respondit, quod guerram nemini faciebat, & cùm idem Episcopus institisset, vt sibi pleniùs responderet, sic ait; quòd securitatem alicui non præstabat: & statim Lethericus seruiens Comitis antedicti, ipso Priore præsente nec contradicente subiunxit, quòd si Cluniacen. Monachi de cętero tangerent villæ portas, & equos amitterent, & personis periculum immineret: prohibens nihilominus ne amplius apud Marchiam eiusdem Comitis castrum, in quo prius hospitati fuerant, remanerent. Egressus igitur villam Episcopus antedictus ad diffinitores & Priores redijt cum Archidiacono memorato, à quibus interrogati, si boni aliquid inuenissent aut profecissent in aliquo commonẽdo, exposuerunt eisdem quòd fecerant diligenter. Ipsi verò iuxta muros villæ sedentes suum Capitulum ordinarunt, & habito diligenti tractatu suam sententiam formauerunt, quam diffinitores redactam in scriptis præfatis Episcopo & Archidiac. conuocatis & audientibus promulgarunt, Gaufridum Priorem eiusdem Monasterij, quia vocatus ad generale Capitulũm venire contẽpsit, & Abbatem suum accedentem ad idem Monasterium non admisit, sed cum armis violenter reiecit, & eosdem illuc correctionis gratia properantes portis turpiter repulit obseratis, autoritate Dei, & sua, necnon & generalis Capituli propter inobedientiam, rebellionem, & contumaciam manifestam, ac causas alias excommunicationis vinculo innodantes, & deponentes à regimine Prioratus: sigilla eiusdem G. pariter & conuentus eiusdem Monasterij condemnando, &

omnes complices suos pari excommunicationis sententia inuoluendo, nisi infra septem dies à præsumptione huiusmodi resipiscerent, & regulariter emẽdarent. Et ne ipsius Monasterij negotia deperirent dilectum filium W. Cluniacen. Priorem præfecerũt eidem, ipsius sibi administratione concessa. Ne igitur tantæ pręsumptionis excessus remaneant incorrecti, discretioni. v. per Apos. scrip. præc. mand. quatenus ad locum ipsum personaliter accedentes, & inquisita super ijs pleniùs & cognita veritate, si rem inueneritis, ita esse prolatam, in sæpedictum G. depositionis sententiam, à tegimine Prioratus auctoritate Apostolica confirmantes, & approbantes nihilominus, quod de substitutione Prioris & sigillorum damnatione per præfatos diffinitores est factum, excommunicationis sententiam in pręfatum G. ac eius complices promulgatam faciatis appellatione postposita, vsque ad satisfactionem condignam firmiter obseruari, contradictores quoslibet aut rebelles, siue Monachi, vel Clerici fuerint, siue laïci per censuram Ecclesiasticam, sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, compescendo: & quoniam audiuimus præfatum Gaufrid. multas sibi pecunias congregasse, volumus nihilominus & mandamus quatenus ad resignationem earum per districtionem Ecclesiasticam, appellatione remota compellatis eundem, facientes ipsas pecunias in solutionem debitorum conuerti, vel in in aliam vtilitatem monasterij memorati. Eos verò quos excommunicatos constiterit temerè celebrasse diuina, pœna Canonica percellatis: testes autem qui fuerint nominati, &c. vsque, subtraxerint per censuram eamdem appellatione cess. cogatis veritati testimonium perhibere, nullis literis veritati & iustitiæ pręiudicantibus à sede Apostolica impetratis. Quòd si non omnes, &c. duo vestrum, &c. Datum Signiæ iiij. kal. Iulij. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXLIII.

VT PARTIBVS COMPETENTEM TERMINVM QVO SE AD APOST. SEDEM SISTANT, ASSIGNENT.

Astoricensi Episcopo & Palentin. electo.

CVM decisæ in nostra præsentia quæstiones pati non valeant recidiuam, quæ interdũ grauiùs litigantes affligit, dis. vest. per Apost. scrip. mãd. quatinus. Ven. Fratri nostro... Legionen. Episcopo & dilecto filio Abbati S. Facũdi Legionen. dicto quorũ causam super Burgo & cauto Ecclesijs interdicto, & rebus alijs, venerabilibus Fratribus nostris.... Oueten. & Burgen.... Episcopis & coniudicibus eorum duximus cõmitendam, peremptoriũ terminum præfigatis, quo per se vel procuratores idoneos nostro se conspectui repręsentent, causam eamdem in nostra pręsentia tractaturi. Quòd si forsan lis iam contestata extitit coram ipsis, vos eosdem auctoritate nostra diligenter monere curetis, vt in causa iuxta primi mandati nostri tenorem vsque ad diffinitiuam sententiam ratione præuia procedentes, ipsam ad nos sufficienter instructam remittant, præfigentes partibus terminum quo compareant coram nobis, iustam auctore Domino sententiã recepturæ. Datum Signiæ ij. kal. Augusti Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXLIIII.

HÆRESIS SVSPICIONE PVRGATOS COMMENDAT.

Episcopo Cremonen.

Icci & claudi ac debiles ad nuptias filij summi patris intrare non solùm inuitandi sunt, sed etiam compellendi: multò fortiùs hi qui ad illas properant per seipsos repellendi non sunt vllatenus ab eisdem: hæc vtique attendentes, cùm olim dilectus filius Bernardinus & socij eius, qui super hęresis crimine fuerant infamati, ad magisterium sacrosanctæ Roman. Ecclesiæ confugissent, proponentes se fore paratos nostræ correctionis disciplinam recipere humiliter ac deuotè, fidem eorum examinauimus diligenter, ac demum inuestigauimus perspicaciter propositum eorum, & sic ordinatis prudenter, quæ super ijs vidimus ordinâda, vtrumque fecimus Apostolicis literis comprehendi, vt essent illis in testimonium, ne quis eos calumniaretur de cætero sine causa, sub protectione B. Petri & nostra suscipientes eosdem, in fide Catholica & deuotione Apostolica persistentes. Cùm igitur membra capiti, & partes debeant congruere suo toti, fraternitatem tuam monemus & exhortamur attentiùs, per Apost. tibi scrip. mandantes, quatenus habens eos propensiùs commendatos, ipsis tanquam viris fidelibus & verè Catholicis impendas consilium, & auxilium, & fauorem, secundùm præscriptam formam in domo Domini ambulantibus cum cõsensu. Datum Signiæ k. Aug. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXLV.

VT SVI ORDINIS FRATRIBVS APPROBATIS LIBERVM PRÆDICATIONIS MINISTERIVM RELINQVANT.

Uniuersis Abbatibus in generali Cistercien. Capitulo constitutis.

ILECTVS filius Christianus Ph. ac eorum socij vestri Ordinis fratres aduertẽtes eos appellari beatos, qui seminant super aquas, & eos qui frumentum abscondunt in proprijs maledici, faciente illo qui vbi vult spirat, & nemo scit vnde veniat, aut quò vadat, olim de nostra licentia inceperunt seminare in partibus Prussiæ verbum Dei, vt eundo, & flendo mittentes semina sua, demum possent cum exultatione venire portantes manipulos suos, confisi quòd ille qui venit saluum facere quod perierat, in inferiores partes terræ descendens, vt hominem ad regna cælestia reuocaret, qui omni creaturæ suum iussit Euangelium prædicari, sicut per Prophetam promiserat, in virtute multa euangelizantibus daret verbũ, & ora in portis filiæ Sion laudantium adimpleret. Benedictus autem Deus qui sperantes in sua misericordia non relinquens, speciosos fecit pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona, & expandens manus suas ad populum non credentem, non solùm vsque in Idumæam, verùm etiam vsque in Prussiam suum calceamentum extendit, dans gratiam fratribus memoratis, vt sint ministri Christi Iesu in gentibus sanctificantes Euangelium Dei, vt fiat

oblatio gentium accepta, & sanctificata in Spiritu sancto. Sicut enim comperimus veridica relatione multorum, Dominus eisdem fratribus aperuit ostium, ita vt per ministerium eorundem intelligentibus qui non audierant & videntibus quibus non fuerat nuntiatum, multi ad agnitionem peruenerint veritatis: licèt autem eorum opera de ipsis perhibeant testimonium quia tamen vos eos, sicut accepimus, Acephalos reputatis, quidam vestri Ordinis fratres in illis partibus constituti, eisdem in hospitijs & alijs debita humanitatis solatia non impendunt, quinimò adeò verbis exasperatis eosdem, vt propter increpationes vestras multiplices, nonnulli eorum dicantur ab illis partibus abscessisse. Volentes igitur iuxta Pastoralis officij debitum, eam in ijs adhibere cautelam, vt nec sub specie prædicantium valeant subintrare girouagi, aut fidei subuersores, nec propter suspicionem huiusmodi euangelio Dei offendiculum præparetur, ven. F. N. Gnesnen. Archiepiscopo, de cuius discretione fiduciam gerimus pleniorem, nostris damus litteris in mandatis, vt non subitò credens omni spiritui, sed probans spiritus si ex Deo sunt, eos quos nouerit esse idoneos ad prædicandum gentibus verbum Dei, & ad id studio veræ caritatis inductos, vobis & vestri Ordinis fratribus, aliísque fidelibus Christi constitutis per Pomeraniam & Poloniam recommendet, & suarum muniat testimonio litterarum. Quocirca V. v. per Apos. scrip. mandamus quatenus eos, quos præfatus Archiepiscopus vobis per litteras suas duxerit commendandos, non impediatis vllatenus, vel ab alijs Ordinis vestri fratribus permittatis aliquatenus impediri, quo minus in Euangelij prædicatione procedant, vt baiulantibus ipsis currat velociter sermo eius, qui emittit eloquium suum terræ. Datum Signiæ iiij. Idus Augusti Pont. N. anno xv. In eundem fere modum scriptum est super hoc Monachis Cistercien. Ordinis per Poloniam & Pomeraniam constitutis. Scriptum est super hoc Gnesgnen. Archiepiscopo.

EPISTOLA CXLVI.

VT NEOPHYTOS EODEM CVM CETERIS IVRE HABEANT.

Nobilibus viris Ducibus Poloniæ & Pomeraniæ.

LICET teste Apostolo impossibile sit Deo sinè fide placere, ad placendum tamen ei fides sola non sufficit, sed caritas est præcipuè necessaria, de qua idem testatur Apostolus, quòd siquis linguis hominum & Angelorum loquatur, etsi habeat omnem fidem, ita vt montes transferat, & in cibos pauperum omnes suas distribuat facultates, caritatem autem non habeat, ei penitus nihil profit. Cùm autem hæc exercenda sit sollicitè circa omnes, vtpote mandatum Domini latum nimis, quod etiam ad inimicos extenditur; circa eos tamen qui nuper relicto gentilitatis errore ad cognitionem veritatis quæ Christus est peruenerunt, eò debet propensiùs exerceri, quò faciliùs retrò aspicerent in humanè tractati. Hoc vtique quidam vestrûm sicut accepimus minimè attendentes, & quærentes quæ sua sunt, non quæ Christi, quàm citò intelligunt aliquos è Gentilibus per Prussiam constitutis, nouæ regenerationis gratiam suscepisse, statim oneribus eos seruilibus aggrauant, & venientes ad Christianæ fidei libertatem deterioris conditionis ef-

tionis efficiunt, quàm essent dum sub iugo seruitutis pristinæ permanserunt, per hoc multorum impedientes salutem, qui fuerant credituri, & temporale commodum Angelorum gaudij præferentes, qui super pœnitentiam agentibus gloriatur. Ideóque vniuersitatem vestram monendo rogamus & exhortamur in Domino per Apost. vobis scrip. mandantes; quatenus intuitu eius qui venit saluum facere quod perierat, & dare animam suam redemptionem pro multis, huiusmodi nouellæ plantationis filios non grauetis, sed agatis tantò clementiùs cum eisdem, quantò memoria pristinæ conuersationis infirmi faciliùs in antiquum relaberentur errorem, cùm veteres vtres vix nouum vinum contineant iuxta Euangelicam veritatem. Nos enim Venerabili Fratri nostro H. Gnesnen. Archiepiscopo nostris damus litteris in mandatis, vt tales foueat propensiùs propter Deum, & defendat eosdem à molestijs indebitis & pressuris, oppressores eorum indebitos mon. præm. per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis impedimento compescens. Datum Signiæ, Idib. August. Pont. nostri Anno xv. Scriptum est super hoc Archiepiscopo Gneznen.

EPISTOLA CXLVII.

De decimis Ecclesiæ constituendis.

Cameracen. Episcopo.

Significauit nobis N miles, quòd ad sublevandam inopiam Capellaniarum de Gellen. & Bialluel Ecclesiarum, quæ multa paupertate grauantur, quasdam eis decimas conferre desiderat, si ad hoc fauor Apostolicæ benignitatis accedat. Volentes itaque sic Ecclesijs prædictis adesse, quòd in suo iure alij deesse minimè videamur, fraternitati tuæ per Apost. script. mandamus, quatenus eundem militem, vt illi Ecclesiæ reddat decimas, cui debentur, diligenter inducas. Quòd si ad hoc induci non poterit, & tales decimæ sunt quæ iuxta consuetudinem regionis in feudum perpetuum à laïcis detinentur, conferendi eas ipsis Capellanijs tribuas facultatem. Datum Signiæ xiij kal. Septemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXLVIII.

Insuper habita appellatione causae cognitionem remittit.

Episcopo & Decan. & Cantori Atrebaten.

Cum causam quæ inter B. Viduam, & Lambertum laïcum Morinen. Diœces. super dotalicio ipsius viduæ vertitur, dilectis filijs Ph. G. & G. Canonicis Morinen. olim duxerimus committendam, ac ipsi receptis testibus & attestationibus publicatis, disputationes hinc inde propositas audiuissent, tandem sicut ex relatione comperimus iudicum eorumdem, tam ab Episcopo Morinen. quàm à præfato L. ne ipsi ad sententiandum procederent extitit appellatum, eò quòd cùm res quæ ducebatur in iudicium esset feudalis, & ad iurisdictionem spectaret Episcopi, non Ecclesiastico iure, sed potius seculari, eius forum prædicta vidua

declinare non poterat, cùm esset paratus eidem iustitiæ plenitudinem exhibere. Dicti quoque Iudices appellationibus deferentes causam cum vtriusque partis attestationibus & allegationibus suis sigillis inclusis ad nostram præsentiam remiserunt. Verùm quia per relationes Iudicum, attestationes & allegationes partium, & alia per nuntium viduæ memoratæ coram dilecto filio nostro A. S. Adriani Diac. Card. sibi à nobis Auditore concesso proposita, quæ idē Card. in pręsentia nostra fideliter retulit, nequiuimus plenè de causæ meritis instrui, cùm causarum merita partium assertione pandantur, & pro neutra parte comparuerit aliquis Procurator, multáq; fortassis in partibus ipsis sunt nota, quæ nobis sunt prorsus incognita, disc. vestræ per Apost. script. mand. quatenus partibus conuocatis non obstantibus appellationibus prænotatis, quia & si res de qua agitur dicatur esse feudalis, de ipsa tamen non tanquam feudali, sed dotali tractatur, attestationibus & allegationibus quas sub Bulla nostra transmittimus vobis inclusas, & alijs rationibus vtriusque partis inspectis, causam ipsam appellatione remota fine debito terminetis, facientes quod decreueritis per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem &c. subtraxerint per censuram eandem cessante appellatione cogatis &c. vsque, perhibere. Quòd si non omnes &c. tu ea frater Episcope cum eorum altero &c. Datum Signiæ xvij kal. Septēb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXLIX.

EXCOMMVNICATIONIS SENTENTIAS EXECVTIONI MANDARI PRÆCIPIT.

Præposito S. Laurentij Lauden. & J. & A. Canonicis de Cauennacho Diœc. Lauden.

DILECTVS filius Magister Ambrosius de Canturio Diaconus plebis de Gallian. constitutus in præsentia dilecti filij nostri Angeli S. Adriani Diac. Card. quem sibi dedimus Auditorem, proposuit coram ipso, quòd cùm ad mandatum sedis Apostolicæ per Venerabilem fratrē nostrum ... Hierosolymitan. Patriarchā, tunc Episcopum Vercellen. de Canonicatu Ecclesiæ S. Vincentij de Gallian. Mediolanen. Diœc. fuerit inuestitus, & idē Patriarcha ... Præposito, & fratribus eiusdē Ecclesiæ mandauerit, vt dicto A. quantum vni de residentibus ibidem, de communibus prouentibus assignarent, ac ipsi per eundem pro eo quòd eius parere mandato contumaciter recusabant, fuissent ab officio, beneficióque suspensi, & excommunicationis demum vinculo innodati; licèt postmodùm inuestituram eiusdem ratam asseruerint se habere, partem tamen ei debitam subtraxerint, quibus cùm postmodum per venerabilem fratrem nostrum ... Lauden. Episcopum & coniudices suos delegatos à nobis sententialiter fuisset iniunctum, vt eidem tantùm de prouentibus Ecclesiæ præfatæ conferrent, quantùm perciperet vnus ex alijs in eadem, ipsi vt eum fatigarent laboribus & expensis ad sedem Apostolicam appellarunt, dicentes se nihil daturos eidem, nisi continuè in Ecclesia resideret, ex eo sub specie iustæ causæ materiam malignandi sumentes, quòd ibidem ei mora periculosa nimis existit, occasione banni cuiusdam, cui eum Mediolanen. Consules subiecerunt; propter quòd idem ad sedem Aposto-

licam iteratò laborans, ad dilectos filios.... Abbatem de Capite lacus, & Collegam suum nostras literas reportauit, qui secundum tenorem literarum ipsarū Præposito & Capitulo prænotatis sententialiter iniunxerunt, vt ipsi A. quarum vni ex residentibus assignarent de communibus prouentibus Ecclesiæ sæpefatæ vbicumque maneret, donec prædicta necessitate cessante, tutè residere valeret ibidem, & nihilominus de subtractis satisfacerent competenter: in quos, quia mandatum eorum surdis auribus pertransibant, Iudices excommunicationis sententiam promulgarunt, sicut per instrumenta coram Auditore memorato exhibita liquidò edocebat. Vnde idem A. nobis humiliter supplicauit, vt finem suis laboribus imponentes ipsas sententias dignaremur Apostolico munimine roborare. Nos autem auditis ijs & alijs, quæ idem Card. fideliter retulit coram nobis, cōmunicato fratrum nostrorum consilio prædictas sententias confirmantes, dis. ves. per apost. scrip. præcipiendo mand. quatenus ipsas faciatis sublato appellationis obstaculo firmiter obseruari. Quòd si Præpositus & Clerici supradicti contraire præsumpserint, ipsos auctoritate nostra per subtractionem beneficiorum appellatione remota parere sententiæ compellatis. Nullis litteris harum expressa mentione non habita obsistentibus, siquæ apparuerint de sede Apostolica impetratæ. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Datum Signiæ xij. kal. Septemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CL.

LATERANENSIS ECCLESIÆ FINES TVETVR.

Priori & Conuentui Lateranen.

CORAM dilecto filio P. tituli S. Ceciliæ Presbytero Card. quem vobis & Clericis Basilicæ S. Laurentij de Palatio dedimus Auditorem, Oeconomus eiusdē Basil. ex pet. it vos arceri ab inquietatione quam dictis Clericis circa spiritualium administrationem in sua Parochia præsumebatis inferre, ab arcu videlicet S. Danielis vsque ad domum Ioannis Matij citra & extra formam ex vtraque parte viæ; & à Scala Episcopi Albanen. vsque ad domum Ioannis de Mutina; & à domo Iordanis Petri Leonis, vsque ad hospitale S. Mariæ in Spaczolaria tam ex vna, quàm ex altera parte viæ, qui, vt de iure posset Basilicæ supradictæ docere, decem testes induxit, per quos ostendit Clericos S. Laurentij habitantibus infra prædictos terminos spiritualia ministrasse. Ad hæc Oeconomus vester respondit, quòd cùm præfata Parochia iuris esset Lateranen. Ecclesiæ prout per priuilegium felicis memoriæ Calixti Papæ prædecessoris nostri continens fines Parochiæ vestræ probabat, & à longissimo tempore Lateranen. Ecclesia, eandem Parochiam possederit sine lite, vos possessioni legitimæ incumbētes non videbamini aliquos indebitè molestare, cùm non intelligatur iniuriam facere qui vtitur iure suo, & ad probandum vsum lōgissimum & præsentem testes induxit, per quos sufficienter edocuit Lateranen. Ecclesiam à quadraginta sex annis, vsque ad tempus motæ litis & pòst exercuisse iura spiritualia in Parochia sæpedicta. Dicebat etiam quòd si medio tempore infra fines prædictos pars altera præsumpsisset aliqua parochialia exercere, cùm nihil de proprietate doceret, & ex parte vestra longissima & continua possessio

probaretur, & duo in solidum eandem rem simul & eodem modo possidere nō possint, conuincebantur aduersarij prædicta clanculò vsurpasse: Contra tenorem verò cuiusdam scripti sub nomine bonæ memoriæ, A. prædecessoris nostri coram eodem Cardinali à parte aduersa exhibita respondebat, quòd non erat autenticum, cùm nec esset Bulla munitum, & haberetur meritò in stylo suspectū. Verùm cùm Ecclesia Lateranen. inueniretur in possessione Parochiæ supradictę & actore non probante reus, etsi nihil præstiterit debeat obtinere, cum instantia postulabat parti aduersæ imponi silentium, & compesci ne super possessione præfatæ Parochiæ vestram Ecclesiam vlteriùs molestaret. Præsertim cùm nomine præfatæ Basilicæ, in qua solus Romanus Pontifex celebrat Missarum solemnia, & intra suum palatium est constructa, Parochiam vendicare non possent, nec etiam nomine inferioris Ecclesiæ, quam ipsi de quadam crypta vel stabulo in oratorium à non longo tempore conuerterunt. Nos autem auditis ijs & alijs quæ idem Card. fideliter retulit coram nobis, & habito fratrum nostrorum consilio Oeconomum vestrum nomine Lateranen. Ecclesiæ ab impetitione prædicta, quam contra vos Oeconomus præfatæ Basilicæ mouit, decreuimus absoluendum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire, &c. Siquis autem, &c. vsque, incursurum. Datum Signiæ, Idib. Augusti, Pont. N. anno xv.

EPISTOLA CLI.

ABSOLVENDI EXCOMMVNICATOS POTESTATEM CONCEDIT.

Magistro Maximo Notario nostro.

ON nisi testimonio laudabilis famæ notis, vel experimento vitæ commendabilis approbatis consueuit sedes Apostolica committere vices suas, in ijs quæ sibi specialiter reseruauit. Cùm igitur prudentiam tuam officij executione fideli, & longa conuersatione simus experti, volentes per te obuiare periculis, quæ incidentibus in Canonem sententiæ promulgatæ necessitas posset inferre, de gratia speciali auctoritate tibi præsentium indulgemus, vt illis quos pro iniectione manuum violenta inueneris vinculo excommunicationis astrictos in partibus Romanię, auctoritate sedis Apostolicę iuxta formam Ecclesiæ beneficium absolutionis impendas. Nisi excessus eorum fuerint adeò difficiles & enormes, vt meritò sint ad sedem Apostolicam destinandi. Datum Signiæ xij. Kal. Septemb. Pontific. N. anno xv.

EPISTOLA CLII.

VT MAXIMO NOTARIO LEGATO APOSTOLICO PAREANT.

Vniuerso Clero Constantinopolitano.

T si dilectum filium Magistrum Maximum Notarium nostrum pro negotio Patriarchalis Ecclesiæ specialiter destinemus; volentes tamen vt in vobis fructum faciat generalem, qui nunc & Patriarcha pariter & Legato caretis, vices nostras ei duximus committendas, vt quamdiu apud vos

pro illo speciali negotio moram eum facere oportuerit, necessitatibus & vtilitatibus vestris studeat prouidere. Quocirca vniuersitati vestræ per Apost. scrip. mand. quatenus super ijs ad ipsum recursum habentes, rectis ipsius dispositionibus obedire curetis, quas ratas haberi volumus & iubemus: vnde sententias quas rationabiliter tulerit in rebelles vsque ad satisfactionem condignam præcipimus inuiolabiliter obseruari. Datum Signiæ, xj. Kal. Septembr. Pontif. N. anno xv.

EPISTOLA CLIII.

Commendat Maximum Apostolicum Legatum.

Imperatori Constantinopolitano illustri.

LICET secundùm Apostolum instantia nostra sit omnium Ecclesiarum solicitudo continua; ad illas tamen Ecclesias præcipuè debemus aciem nostræ prouisionis extendere, quæ viciniores sũt Apostolicæ sedi, etsi non loco, priuilegio dignitatis. Sanè cùm Ecclesia Constantinopolitana secundum locum obtineat post Romanam, eius prouisioni libenter intendimus, vt non sit à cura remotior cùm sit vicinior dignitate. Vnde ipsius negotium tam super electione, quàm postulatione celebrata de nouo, personæ non duximus committendum ignotæ, sed à nobis mittimus hominem longa conuersatione notum, & officij sui fideli executione probatum, Magistrum videlicet Maximum Notarium nostrum, nobis ac fratribus nostris merito suæ probitatis & fidei carũ admodùm & acceptũ: in quo & honori tuo prospeximus, & vtilitati prouidimus Ecclesiæ memoratæ, quem etiam quantò cariorem habemus, tantò attentiùs tuæ magnificentiæ cõmendamus, rogantes quatenus sic eum ob reuerentiam Apostolicæ sedis & nostram habeas commendatum, quòd in ipso tuæ serenitatis affectum quem probaris ad nos gerere sentiamus, adhibens ei fidem super ijs quæ à nobis accepit tuæ Imperiali prudentiæ proponenda. Datum Signiæ xj Kal. Septemb. Pont. N. anno quintodecimo.

EPISTOLA CLIV.

Cognitionem super controversia inter electum et postulatum Patriarcham Constant. delegat.

Magistro Maximo Notario nostro.

SCRIPTUM est in Apocalypsi Ioannis, quòd in medio sedis, & in circuitu sedis erant quatuor animalia plena oculis ante & retrò. Primum animal simile Leoni; Secundum animal simile vitulo; Tertium animal habẽs faciem quasi hominis: & Quartum animal simile aquilæ volanti: & quatuor animalia singula eorũ alas senas habebant. Sedes ista Romana Ecclesia intelligitur, quę vsitato vocabulo sedes Apostolica nuncupatur. Vtique sedes Agni, sedes viuentis in secula seculorum. In medio cuius quasi filiæ in gremio resident, & in circuitu astant quasi famulæ in obsequio quatuor Patriarchales Ecclesiæ, Alexandrina, Antio-

chena, Hierosolymitana, & Constantinopolitana, quæ per illa quatuor animalia designantur. Marcus enim Alexandrinam fundauit & rexit Ecclesiam, qui secundùm visionem Ezechielis accipitur per Leonem, eò quòd Euangelium inceperit à rugitu dicendo; *Vox clamantis in deserto*, & quia quemadmodum Leo catulum suum post diem tertium suo asseritur excitare rugitu; sic Deus pater filium suum qui Leo de tribu Iuda esse describitur, de cuius resurrectione principaliter tractat Marcus, diuinitatis suæ potentia post triduum à mortuis suscitauit. Vnde in die Resurrectionis Dominicæ ipsius Euangelium antonomasticè in Ecclesia recitatur. Lucas autem fuit natione Antiochenus, qui propterea in vituli figura describitur, in quo sacerdotalis hostia designatur, quoniam à sacerdotio inchoans Euangelium de immolatione tractauit pręcipuè summi sacerdotis & veri, qui est hostia salutaris, vitulus videlicet saginatus, quem pater iussit occidi pro filio prodigo redeunte. Vnde bene per ipsum Antiochena Ecclesia designatur, in qua primùm Apostolorum princeps in summi sacerdotij Cathedram à fidelibus extitit sublimatus. Matthęus quidem fuit natione Iudæus, & euangelium primus descripsit etiam Hebraicè in Iudæa; & ob hoc per hominis speciem designatur, quòd ab incarnatione Christi suum inchoans euangelium principaliter humanam eius natiuitatem ostendit, quam ipse Christus de Iudæis & in Iudęa pro nobis assumens, Hierosolymitanam Ecclesiam metropolim Iudæorum sua humana pręsentia consecrauit, de qua dictum fuerat per Prophetam: *homo factus est in ea, & ipse fundauit eam Altissimus.* Ioannes verò Asianam fundauit Ecclesiam, & Apocalypsim septem Ecclesijs quæ sunt in Asia ipse descripsit, quibus & cęteris Gręcorum Ecclesijs Constantinopolitana tandem pręferri meruit, & præponi per Aquilam meritò designata; quia sicut Aquila volatu omnes aues excellit, & oculorum eius intuitum solis radius non offendit; sic Ioannes tribus alijs animalibus in terra relictis supra cælos cęlorum ascendens veram lucem oculis irreuerberatis aspexit, & à diuina Verbi natiuitate suum Euangeliũ inchoauit, qui licèt inter vniuersos Euangelistas fuerit vltimus tempore; pręcipuus tamen extitit dignitate: quoniam in cœna supra pectus Christi recumbens fluenta doctrinæ de ipso sacri Dominici pectoris fonte potauit. Sic Constantinopolitana Ecclesia licèt posterior tempore, postmodùm propter honorificentiam pijssimi Constantini prælata est alijs dignitate, sicque facti sunt primi nouissimi, & nouissimi primi. Vt meritò ipsi dicatur; *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, sed tu sola supergressa es vniuersas.* Ad cuius Ecclesię regimen talis est Pontifex assumendus, qui ad similitudinem illorum quatuor animalium antè & retrò plenus sit oculis, vt pleno lumine veteris & noui Testamenti mysteria contempletur, per experientiam videns præterita, & futura præuidens per cautelam. Debet etiam habere sex alas, scilicet sex legum notitiam, naturalis, Mosaicæ, & Propheticæ, Euangelicę, Apostolicę, & Canonicę, quibus perfecto libramine inter cœlum volans & terram, de terris ad cęlestia, & temporalibus transuolet ad ęterna. Sanè ad hanc Ecclesiam duo quędam animalia sunt vocata, vtrinà plena oculis & alas habētia, videlicet Venerabilis Frater noster... Heraclien. Archiepiscopus & dilectus filius... Plebanus S. Pauli de Venetijs, sicut per procuratores tam postulantium Archiepiscopum, quàm eligentium Plebanum fuit propositum coram nobis. Proposuerunt siquidem procuratores ele-

ctorum Plebani; quòd cùm Ecclesia Constantinopolitana vacante Canonici Ph. Decanum suum sibi elegerint in pastorem, & nos cassauerimus electionem eandem, quia quibusdam exclusis qui adesse debuerant extitit celebrata: ne diu gregi fidelium deesset cura pastoris, tàm Canonici, quàm quidam alij qui se in electione Constantinopolitani Patriarchę ius habere dicebant, vt de electione tractarent ad inuicem conuenerunt. Cúmque septem personę pro septem Pręposititis se offerrent, & quidam alij pro cęteris Prælatis se tractatui electionis ingererent, post multam concertationem tam illas septem personas, quàm duas alias ad vniuersitatis instantiam, quæ tamen duas tantùm voces haberent, saluo in omnibus iure suo, tam in præsenti quàm in futuro, pro bono concordiæ receperunt. Sed factum est quòd humani generis inimico, qui vnitatem Ecclesiæ scindere nititur, superseminante zizania messi dominicæ, in duas partes sunt vota diuisa. Nouem de Canonicis, & nouem alijs pręnominatis personis postulantibus Archiepiscopum memoratum, & quindecim Canonicis, & Pręposito Sanctorum Apostolorum Plebanum eligentibus supradictum, cuius electioni Cantor qui pro vtilitate absens erat Ecclesię, & ante tractatum electionis per literas suas consensum expresserat de Plebano, si alijs complaceret; & octo alij Canonici qui electionis tempore non fuere præsentes suum pręstitere consensum: & sic in Plebanum prędictum vota viginti quatuor Canonicorum, & vnius Præpositi conuenerunt. Dicebant ergo postulantium numerum esse minorem, cùm decem & octo tantùm Archiepiscopum postularent, de quibus quosdam eorum, quos cum præfata protestatione sui iuris admiserant, excludere nitebantur; duos videlicet de Blakerna & Buccaleone Præpositos, quia cùm per exemptionis priuilegium à sede Apostolica impetratum se subtraxerint oneri, tacitè renuntiasse videbantur honori, vt ad electionem non pertinerent illius, cui electo nullatenus subiacerent. Alij quatuor non erãt Præpositi, sed aliarum Ecclesiarum clerici, qui se tractatui electionis suorum Præpositorum nomine ingerebant, quia eorum domini adeò erant absentes quòd ad tractatum electionis vocari commodè nec poterant, nec debebãt; quoniam si absentes possent per procuratores adesse, vix iura deuoluerentur absentium ad præsentes, cùm rarò contingeret quòd per se, vel per alios interesse non possent. Septimus autem qui præsens extiterat iam electus & confirmatus in Archiepiscopum Verricen. & translatus ad suam Ecclesiam possessionem eiusdem adeptus fuerat corporalem. Et licèt vniuersitas clericorum quatuor prius pro se postularet admitti, quia tamen pars Canonicorum tot nolebat admittere, ne numerus aliorum nimis excresceret, ita tandem pro bono pacis extitit ordinatum, vt duo tantùm admitterentur ex illis, cum protestatione prædicta, & ideò eligentes asserebant illos duas tantùm voces & non cæterorum habere, maximè cùm triginta pręposituræ fuerint ad septem redactæ, quę tamen nondum fuerunt auctoritate sui iudicis approbatę. Cõuentuales autem Ecclesias vltra quinque vel sex tunc temporis esse negabant, & si plures fuissent, tempore tamen electionis prędictæ Prę̨latos earum dicebant nõn fuisse pręsentes. De malo denique zelo intendebant arguere postulantes, eò quòd vt proponebant illiteratum & impudicum ex certa scientia postularant, cuius incontinentiam dicebant per filium in Monachatu genitum paternæ libidinis testem posse probari.

Eumdem etiam Archiepiſcopum de ambitione notabant, eò quòd in vigilia Natiuitatis Dominicæ ſe ſuę ſubtraxit Eccleſiæ, vt eſſet in vrbe regia, vbi tunc erat poſtulatio celebranda; & paſſus eſt cum hymno, *Te Deum laudamus*, ſe in ſede locari, in qua profeſtis diebus reſidere conſueuerat Patriarcha. Qui etiam auctoritate propria bona Patriarchatus poſt mortem Patriarchæ diſtribuens, eiuſdem ſigillo violenter arrepto de ſcrinio Camerarij literas quaſdam, quibus illud impreſſit, miſit Rauennam, & quandam pecunię ſummam ibi depoſitam auctoritate literarum illarum ſibi fecit afferri, eandémque diſtribuit pro ſuæ voluntatis arbitrio in Eccleſię Conſtantinopolitanę præiudicium & grauamen. Quod totum & alia in Capitulo fuere propoſita, cùm quidam de ipſo poſtulando tractarent. Vnde petebant vt cùm pars poſtulantium Archiepiſcopum eſſet numero minor, inferior zelo, & à ſuo iure ceciderit poſtulando ſcienter indignum, electionem confirmare factam de dicto Plebano canonicè dignaremur. Maximè cùm ipſi vſi fuerint iure communi perſonam eligibilem eligêdo, quod ordinarij iuris exiſtit, & alij iuris cõmunis cõtêpto beneficio ad extraordinariũ auxilium tranſuolarint. Ad hæc procuratores partis alterius reſponderunt, quòd vniuerſi Pręlati conuentualium Eccleſiarum apud Conſtantinopolim exiſtentiũ per noſtrã conſtitutionẽ in electione Conſtantinopolitani Patriarchę ius habẽt. Vnde vniuerſitas Pręlatorũ, de qua in eadem conſtitutione cauetur expreſsè, reſtringi nõ debet ad ſeptẽ, cùm ratione ſuæ dignitatis in hoc bene fuerit Eccleſiæ memoratæ proniſum: tum vt ſanior haberetur ſuper electione tractatus, cum integrum ſit iudicium plurimorum ſententijs confirmatum; tum etiam vt per numerum prælatorum illis poſſet occurri, qui Dei ſanctuarium iure volebant hereditario poſſidere. Addebant etiam quòd præfatæ conſtitutionis beneficiũ duo exempti Præpoſiti per exemptionis priuilegium nullatenus amiſerũt; cùm ea quę in fauorem alicuius introducta ſunt, in eius læſionem non debeant redundare, & per priuilegia Pontificum Romanorum a ſedi, non ſubtrahi conſueuerit illis quibus ſpecialiter indulgentur: propter prædictam maxime rationem, vt illis obſiſterent prudenter qui Domini ſanctuarium moliuntur in ius hereditarium vſurpare. Vnde ijdem excludi non poterant nec debebant, ea etiã ratione quòd ſeptem nomine ſeptem Præpoſiturarũ, & duo vice ac nomine viginti trium Prælatorum pro ipſa vniuerſitate fuerint à Canonicis ad tractarum electionis admiſſi, & ſic cùm in poſtulatum vota ſeptem Prępoſitorum, & decẽ & octo Prælatorum pręſentium & aliorum ſex abſentium, quorum procuratores erant in ciuitate pręſentes, conſenſu mediante illorum duorum concurrerint, pro parte ſua vltra duplo maiorem numerum allegabant; cùm in Plebanũ quindecim tantùm Canonici, & vnus Præpoſitus à principio conſenſiſſent, nec aliquid ei iuris accreuerit in hoc caſu per ſubſequentem conſenſum nouem Canonicorum, qui electionis tempore non fuere præſentes, nec vocari potuerint commodè, nec deberent. Pręſertim cùm octo ex illis tanto tempore fuiſſent abſentes, quòd ſecundùm conſtitutionem Patriarchę ac Capituli Conſtantinopolitanorum pro Canonicis nullatenus haberentur. Auctoritatem etiam introducebant pro ſe, cum regulariter maioris auctoritatis Prælatus, quàm ſimplex Canonicus habeatur. Bonum verò zelum ea ratione probabant, quòd Venetum pro vitando ſcandalo longa conuerſatione notum, laudabili adminiſtratione

probatum, carum Clericis, & acceptum Laicis postularant, in quem assensus Principis, Suffraganeorum vota, plebísque desiderium concurrebant, nec debebant aliquid sinistrum de illo præsumere, quem & excellentia dignitatis & cōmunis reddebat fama præclarum. Nec etiam erant aduersarij audiendi, qui promotionis eius tempore tacuerunt, nisi fortè aliquid nouum proponerent, vel quod postmodùm didicissent. Maximè cùm obiectam notam incontinentiæ, siqua forsitan præcessisset in ipso, quod tamen inficiabantur omnino, subsequēs longæ conuersationis deleuisset honestas. Proposuerunt etiam, quòd nisi pars altera se ab iniurijs temperaret, intendebant quædam proponere tam in personis eligentium quàm electi. Ad excusationem verò eiusdem Archiepiscopi super obiectione ambitus proponebant, quòd idem ex honesta & probabili causa Constantinopolim venerat, & habebat necesse frequenter accedere, tum propter negotia Patriarchalis Ecclesiæ; tum etiam propter executionem vltimæ voluntatis Patriarchæ defuncti, suæ discretioni commissæ, qui licèt interfuerit Vesperis & Matutinis in Patriarchali Ecclesia ob solemnitatem diei, in loco tamen Decani resedit, nec aliquid de Patriarchalibus vsurpauit. Ipsum etiam literatum etsi non eminenter, competenter tamen esse dicebant, sufficientem intelligentiam, & eloquentiam de Scripturis, & in Scripturis habentem. Nihilominus allegantes, quòd & si quædam Conuentuales Ecclesiæ tunc vacarent, aut forsan propter pauperiem non haberent numerum Clericorum, ipsum Capitulum, aut etiam vnus qui vicem Capituli retineret, ad electionem pro Prælato deberet admitti, cùm in talibus sæpe Capitulum vicem consueuerit supplere Prælati, & nomen ac ius vniuersitatis multotiens deuoluatur ad vnum, & retineatur in vno. De malo nihilominus zelo arguebantur electores Plebani, eò quòd hominem elegerant, quem electionis tempore credebant in minoribus Ordinibus constitutum, asserentes quòd in vigilia Natiuitatis Dominicæ altera pars apud Constantinopolim consenserat in Plebanum, qui se paulò ante apud Venetias fecerat in Subdiaconum promoueri. Ex quo inferebatur, quòd si hoc actum fuerit ex condicto, non poterat ambitione carere. Si verò præordinatum non extitit, cùm propter locorum distantiam hoc ad eligentes tam breui tempore nequiuerit peruenisse, sequitur quòd secundum conscientias suas ineligibilem eligebant: vel si error ad excusationem accusatione non vacuam allegetur, in confessionem negligentia veniet, quæ superijs non multum distat à culpa. Adijciebant etiam quòd magis erat extraordinarium consentire in hominem non solùm extra totum Patriarchatum, verùm etiam extra totum imperium constitutum, quàm in vicinum & familiarem, suffraganenm eiusdem Ecclesiæ, de cuius pastoris electione tractatur. Personam quoque Plebani de vehementi ambitione notabant, dicentes quòd ipse per literas suas quosdam Constantinopolitanos Canonicos expressè rogauerat, vt eum in suum eligerent Patriarcham, quod pars aduersa negabat. Vnde petebant postulatores Archiepiscopi sæpedicti, vt cùm esset pars altera zelo, auctoritate, ac numero minor, cassato quod factum fuerat de Plebano, postulationem ipsorum admittere dignaremur. Verùm quia de ijs quæ per assertiones partium in iudicium deducta fuerunt, nobis non potuit fieri plena fides, quamuis super ijs quę de numero dicta sunt postulantium per quoddam publicum instrumentum & literas Constantinopolitani

Vicarij, necnon confessionem procuraroris partis aduersæ, in iudicio quidem factam, sed postea reuocatam pars altera suam intentionem assereiet esse fundatam, causam ipsam discretioni tuæ duximus committendam: per Apost scrip. mandantes, quatenus super ijs & alijs inquiras, sublato cuiuslibet appellationis obstaculo diligentissimè veritatem de meritis electi & postulati apud Venetias, vbi nati fuerunt & diutius conuersati. De studijs autem eligentium, & postulantium, & omnibus generaliter quæ causam possint instruere apud Constantinopolim, vbi huiusmodi postulatio & electio celebratæ fuerunt, etsi partes consenserint, procedas hoc modo, vt si constiterit de mutuo conuenisse consensu, quòd ad electionem Patriarchæ septem admitterentur Præpositi, siue per seipsos, siue per alios, & duo alij ex parte vniuersitatis pro cæteris Conuentualium Ecclesiarum Prælatis, tótque tunc temporis Conuentuales Ecclesias habuisse Prælatos, qui cum septem Præpositis & nouem Canonicis, quos quidem Canonicos constat in postulatione præfati Archiepiscopi conuenisse, duplo maiorem facerent numerum, quàm sedecim electores Plebani, tu v ce nostra postulationem admittas, nisi probatum fuerit postulato aliquid obuiare de Canonicis institutis, quod promotionem ipsius debeat impedire, ac Plebani electione cassata ipsum Archiepiscopum absoluas à vinculo quo Heracliensi tenetur Ecclesiæ, concedendo ipsum Constantinopolitanæ Ecclesiæ in pastorem, & faciendo ipsi per censurã ecclesiasticã appellatione remota reuerentiam & obedientiam debitam exhiberi. Quod si ad faciendum duplo maiorem numerum simul omnes prædicti minimè suffecerunt, siue dignus siue indignus sit postulatus, tu postulatione repulsa; electionem Plebani auctoritate nostra confirmes, dummodo nihil obsistat eidem, quod ipsum tanto Præsulatu reddat indignum, ad impendendum sibi reuerentiam & obedientiam sibi debitam ac deuotam, quoslibet sibi subiectos, si necesse fuerit, sublato appellationis obstaculo Canonica districtione compellens. Si verò numerus postulantium inuentus fuerit duplo maior, quemadmodum est prædictum, & persona postulata indigna reperta fuerit, tu tam postulationem, quàm electionem non differas reprobare; nisi forsan omnes aut maior pars postulantium præsumptione damnabili postulauerint scienter indignum, vt hac vice meritò debeant eligendi, seu postulandi potestate priuari, & in hoc quoque casu electionem confirmes, si de persona idonea constiterit celebratam. Porrò si tam electionem, quàm postulationem cassari contigerit, aut altera partium postulante causam ad nos instructam referri, tu ex parte nostra districtè præcipias Canonicis & Prælatis, vt procuratores idoneos ad Apostolicam sedem studeant destinare, per quos aut vnum ex istis, si contigerit approbari, aut alium quem nos eis duxerimus præferendum, aut quem ipsi fortè postulauerint, vel elegerint, si eis de benignitate nostra fuerit postulandi vel eligendi concessa potestas, in Patriarcham recipiant; cùm tantam Ecclesiam nolimus manere diutius pastoris solatio destitutam, & ad hæc & alia quæ ipsorum consensum desiderant, eis vices suas plenè committant. Tu ergo Deum solum habens præ oculis cum omni studio & cautela secũdum præscriptam formam procedas in negotio memorato, nisi forsan Apostolicæ sedis Legatus præuenerit, per quem vnà tecum ipsum negotium expediri secundum præscriptam formam volumus & mandamus. Datum Signiæ xv. Kal. Septemb. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA CLV.

CONFIRMATVR VNIO MONASTERII SANCTI SOLVTORIS TAVRINENSIS.

Abbati & Conuentui Monasterij Sancti Michaëlis Clusin.

His quæ ad Ecclesiarum vtilitatem & statum pertinere creduntur, tantò libentiùs Apostolicum fauorem impendimus requisiti, quantò earum solicitudo continua nobis propensius noscitur imminere. Eapropter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, vnionem Monasterij Sancti Solutoris Taurinen. & vestri, consentientibus venerabili fratre nostro .... Episcopo, & dil. fil. Capitulo Taurinen. factam, sicut sinè prauitate prouidè facta est, & per bonæ memoriæ G. electum Nouarien. auctoritate nostra extitit approbata, prout in ipsius literis pleniùs continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem euidentiam rei gestę literas prędicti electi de verbo ad verbum huic nostræ paginæ fecimus annotari. In nomine Domini Girardus diuina gratia Nouarien. electus, omnibus ad quos literę istæ peruenerint in vero Salutari salutem. Diuina prouidētia quæ nec fallit nec fallitur, humanæ conditionis mobilitati compatiens post Apostolorum principem in Romanæ sedis cathedra lucernam & speculum summum Pontificem ordinauit, per quem & lapsa reparari, & destituta restitui mereantur. Residentis itaque, Sanctissimi Patris Innocentij tertij super vnione Abbatiæ Sancti Solutoris Taurinen. ad Clusin. Monasterium mandatum accepimus in hac forma. Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei Dil. fil.... electo Nouarien. Salutem & Apostolicam benedictionem. Ex tenore literarum Venerabilis fratris nostri .... Episcopi, & Dil. fil. Capituli Taurinen. accepimus, quòd cùm olim Venerabili fratri nostro .... Mediolanen. Archiepiscopo, & eidem Episcopo dederimus in mandatis, vt reparationi Monasterij Sancti Solutoris Taurinen. quod ita in temporalibus & spiritualibus collapsum fuerat & attritum, vt desolatum sinè leuaminis spe iacebat, intendere prout melius possunt & pleniùs procurarent, illud si eius aliter restaurationi prouidere non possent, transferri in Canonicam Ripalten. ipsi prudentum plurium requisito consilio cùm Canonicam supradictam minus sufficientem ad hoc varijs impedimentis emergentibus inuenirent, modico tandē Monachorum grege, qui iam dicto Monasterio superetant cum lacrymis postulante, sub disciplina & regimine Clusin. Ecclesiæ, per quam plenariè poterat respirare, dictum Monasterium in præfatam Clusin. Ecclesiam iure Taurinen. Ecclesiæ ad quam pertinet nullo medio & exemptione Clusin. Monasterij per omnia illæsis manentibus, memoratus Episcopus & Taurinen. Capitulum transtulerunt. Cùm igitur in soluendis debitis quibus præfatum Sancti Solutoris Monasterium detinetur manum apponere Clusin. Ecclesia contradicat, nisi factum huiusmodi Apostolico munimine roboretur. Nos id tuæ discretionis prudentiæ committentes, per Apost. tibi script. mandamus, quatenus inquisita super ijs omnibus diligentiùs veritate, quod vtilitati Ecclesiæ vtriusque secundum Deum noueris expedire, nostra fretus auctoritate, appellatione remota statuas, & facias quod statueris per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari.

Datum Lateran. viij. Kal. Ianuarij, Pont. N. anno tertiodecimo. Nos igitur mandatis Apostolicis in omnibus & per omnia sicut condecet parere volentes, præfatæ vnionis instrumento viso & diligēter inspecto, quod per Bartholomaū Imperialis Aulæ Notarium confectum esse constabat, quæ in eo continentur canonica & legitimè facta approbantes, sicut inter contrahentes sancitum est, & statutum, præfati instrumenti tenorem auctoritate Apostolica, qua fungimur in hac parte, confirmamus. Adijcientes & statuentes, vt duodecim Fratres & Prior cum eis sub regula B. Benedicti, & sub disciplina & regimine Clusin. Monasterij ibidem Deo seruituri perpetuò maneant: ita quòd Abbas Clusin' præfatum Priorem in ordinatione spiritualiū, & obseruatione ordinis ibi instituat, & destituat, sicut per alias Ecclesias seu cellas Clusin. Monasterio subditas consueuit. Verùm quia refectio quædam quam Taurinen. Capitulum à præfato Sancti Solutoris Monasterio in solemnitate Martyrum Solutoris, Aduentoris, & Octauij recipere consueuit in Ordinis preiudicium & iacturam regulæ nobis cedere videtur, ordinamus & statuimus, vt pro præfata refectione iamdictum Taurinen. Capitulum à memorato monasterio viginti soldos Segusien. veterum, si ad processionem venerit, die festo recipiat annuatim, & sic à refectione tacitum maneat, & contentum, & hæc de profestis diebus dicta intelligantur. Si tamē die Dominico festum prædictum venire contigerit, sicut à longis retrò temporibus inter Taurinen. Ecclesiam & iamdictum Monasterium constat esse statutum & consuetum, aut Canonici intersint processioni, aut non, censum vice refectionis recipiant supradictum. Adjcimus etiam & statuimus, quòd si Taurin. Episcopus Electo Clusin. post collatam sibi confirmationem Clusin. Monasterij secunda & tertia requisitione per interualla decem & decem dierum præcedente, sæpedictam Abbatiam sancti Solutoris quouis ingenio confirmare distulerit; non obstante tali dilatione electus Clusinus tam in spiritualibus quàm temporalibus, & tam in capite, quàm in membris sancti Solutoris generaliter administret. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc nostræ confirmationis siue constitutionis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Quòd si quis attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, & summi Pontificis se nouerit incursurum. Contradictores verò, & à præfata forma resilientes, sicut in mandatis accepimus, appellatione cessante excommunicationis vinculo innodamus. Vnde actū est hoc. Anno Incarnationis Dominicæ M. CC. xj. Indictione xiiij. die sexto, exeunte mense Ianuarij. Interfuerunt Dominus Albertus Brusatus Nouarien. Canonicus. Dominus Raynerius Abbas Fructuarien. Domnus Vvilelmus de Fibinis Monachus Tilieti, & Domnus Ioannes Monachus Casæ Nouæ, & alij plures. Vnde plura instrumenta idem Dominus electus vno tenore; sicut necesse fuerit fieri præcepit. Ego Guala Muricula sacri palatij Notarius hanc chartulam de mandato prædicti Domini electi scripsi, & ℞. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei, &c. vsque, contraire, &c. Siquis autem, &c. vsque, incursurum. Datum, Signiæ vj. Kal. Septemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLVI.

REMITTIT INFAMIAM DAMNATO INIVRIARVM.

Rainerio militi de Vico.

CVM te à Bartholomæo iniuriarum actione conuentum eò quòd dixeris equum tuum non esse minoris pretij, quàm capillos ipsius, Iac. de Guarin. & L. de Vico iudices, qui super hoc cognoscebant in decem solidos condemnassent, tu timens ne ipsorum sententia te notarit infamia, pro beneficio restitutionis ad famam Sedem Apostolicam implorasti. Nos autem considerantes quòd penè nulla, vel minima fuerit iniuria supradicta, volumus & concedimus te ob hoc nota infamiæ non teneri. Datum Signiæ vij. Idus Septemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLVII.

CAVSÆ NOTIONEM DEMANDAT, QVAM INSTRVCTAM AD SED. APOST. REMITTI IVBET.

Episcopo & P. & A. Archidiac. Aurien.

CONQVERENTIBVS olim dil. fil. M. & I. Presbyteris G. P. & M. Diaconis P. I. & M. ac quibusdam alijs Clericis Capellæ monasterij Sanctæ Crucis Colimbrien. se à Priore ac Fratribus eiusdem Monasterij debita prouisione fraudari, Prior Sanctæ Mariæ Montis Maioris, & coniudices eius, qui super hoc receperant scripta nostra, eosdem ad quoddam beneficium quo fuerant spoliari restituendos sententialiter decreuerunt, eadem Capella nisi præfatæ sententiæ pareretur supposita interdicto. Priore autem & Conuentu dictas restitutionis & interdicti sententias contemnentibus; & procurantibus etiam vt ijdem Clerici suam persequi iustitiam non auderent, Venerabili Fratri nostro... Episcopo & dil. fil. Decano & Cantori Zamoren. dedimus in mandatis, vt easdem facientes vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari, super alijs causam audirent, & fine canonico terminarent. Qui rationibus partium pleniùs intellectis, iamdictas sententias confirmarunt: Io. Saluati cùm duodecim alijs Canonicis & Clericis Sanctæ Crucis ab officio & beneficio suspendentes, si post interdicti sententiam in præfata Capella diuina conuincerentur officia celebrasse; Priore nihilominus & Conuentu ad restitutionem iamdictæ Capellæ, centum & quinque modiorum frumenti, centum vigintiquinque quinalium vini, quinque milium & octoginta quatuor solidorum, & quingentarum oblatarum, quinque almuldarum vini, sexcentarum oblatarum, trecentarum & sexaginta candelarū, quatuor marabutinorum, cuiusdam domus, & duorum lectorum, quibus omnibus ijdem Clerici fuerant spoliati, necnon quinquaginta marabutinorum, quos suam iustitiam persequendo expenderant, condemnatis, & reprobatis quibusdam litteris quasi supradictorum iudicum nomine ad nos missis, in quibus ijdem iudices proprium circa processum suum confitebantur errorem, & Priorē ac Conuentum excusare propensiùs nitebantur. Porrò cùm Prior & Conuentus

iamdicti literas quaſdam Colimbrien. Epiſcopi à duobus è Clericis memoratis P. Bartholomei, & I. Nimonis, videlicet coram iudicibus ipſis exhibitas allegarent numquam de conſcientia Epiſcopi emanaſſe. In hoc tandem partes pariter conuenerũt, vt abrenuntiantes omnibus quæ geſta erant in cauſa, ſi Colimbrien. Epiſcopus tenorem recognoſceret litterarũ, ipſi iudices iuxta ſuæ voluntatis arbitrium Clericis pro quibus prædicta ſententia lata erat, in Monaſterio ipſo facerent prouideri; alioquin Priorem & Conuentum ab impetitionibus abſoluerent eorumdem. Cùm ergo ijdem iudices litteras Colimbrien. Epiſcopi, per quem ſuper hoc certiorari petierant recepiſſent, eiſdem diligenter inſpectis de peritorum conſilio ſententiando dixerunt ſępedictum Epiſcopum literarum recognouiſſe tenorem, Priori & Fratribus iniungentes, vt prædictis duobus Clericis prouiderent iuxta formam in autentico earumdem expreſſam, pro cæteris ſententiam confirmationis quam tulerant ſuper iamdicta reſtitutionis ſententia, ſed ad tempus ſe ſuſpendiſſe fatebantur, eandem in ſtatum priſtinum reducendo, & præcipiendo eam inuiolabiliter obſeruari. Quorum ſententiam cùm Magiſter I. Monaſterij procurator poſtmodùm apud Sedem Apoſtolicam conſtitutus, coram dilecto filio noſtro, P. tituli Sanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diaconi, nunc verò tituli Sanctæ Ceciliæ Preſbytero Card. quem ipſi & prædicto Ioanni Nimonis Procuratori Clericorum ipſorum conceſſimus Auditorem, peteret reuocari, & coram eodem tam ſuper quibuſdam litteris Colimbrien. Epiſcopi, quas idem Procurator falſatas eſſe dicebat à Clericis memoratis, quàm ſuper alijs fuiſſet diutius litigatum. Nos ijs quæ coram eodem Card. fuere propoſita pleniùs intellectis, de fratrum noſtrorum conſilio ſententiam prædictorum iudicum Zamoren. approbantes, illam auctoritate Apoſtolica confirmauimus. Dantes Ven. Fratri noſtro... Epiſcopo Salamantin. & eius coniudicibus in præceptis, vt eandẽ inuiolabiliter facerent obſeruari. Qui cùm ad locum propter impedimenta euidentia perſonaliter accedere non valerent, præfatis Priori & Conuentui ſub anathematis pœna, & ſuſpenſione officij, & beneficij dederant diſtrictiùs in præceptis, vt eandem ſententiam, ſicut per nos fuerat confirmata, inuiolabiliter obſeruarent, denuntiantes quoſlibet qui à tempore quo eadem ſententia lata fuit in Monaſterio Sanctæ Crucis, vel eius Capella prǽſumpſerant, vel etiam tunc temporis præſumebant celebrare diuina, officio beneficióque priuatos, excommunicationis ſententiæ ſubiacere, & præcipientes nihilominus exhumari corpora defunctorum, quæ in dictis Monaſterio vel Capella fuerant tumulata. Concedentes inſuper executores Clericis memoratis, per quos expenſæ quas litigando fecerant reſtituerentur eiſdem cum fructibus, qui à tempore latæ ſententiæ ab eiſdem percipi debuerunt, & denunciantes etiam omnes Eccleſias de Lairena, & terminis eius, ac omnes Eccleſias in Portugallia conſtitutas, pertinentes ad Monaſterium ſæpedictum à feſto Natiuitatis B. Mariæ proximè tunc futuro ſuppoſitas interdicto, ſi ſæpedictæ ſententiæ obuiare in aliquo attentarent. Quibus demum iamdictam ſententiam temerè contemnentibus, ijdem iudices omnibus Epiſcopis & Prælatis in Regno Portugalliæ conſtitutis, ea qua fungebantur auctoritate præcipiendo mandarunt, vt diebus Dominicis ac feſtiuis candelis accenſis, & pulſatis campanis eoſdem excommunicatos publicè nuntiarent, & ab omnibus facerent arctius euitari, in omnes qui præſume-

rent impedite similem sententiam proferentes. Ad hæc cùm sæpedictus I. Nimonis in procinctu esset pro se ac socijs suis ad Sedem Apostolicam veniendi, eo iuxta præfatum Monasterium transitum faciente, quidam iniquitatis filij crudeliter irruentes in eum, & ipsum funestis gladijs configentes, eodem semiuiuo relicto ad Monasterium confugêre præfatum, quos cùm Officiarij ciuitatis vellent iuxta terræ consuetudinem trahere ad vindictam, Prior & Conuentus iamdicti eos corporaliter defendere præsumpserunt. Denique cùm idem Ioannes grauibus afflictus vulneribus, camisiam suam infectam sanguine, & signatam ictibus cultellorum sub sigillis Episcopi & aliorum Prælatorum Colimbrien. cum testimonialibus litteris eorumdem, per P. Bartholomei, & Ioannem Suerij Clericos, tam ad persequendam corporalem iniuriam eius, quàm ad causam communem sibi & alijs promouendam, procuratores à se ac alijs constitutos oculis nostris transmitteret intuendam, vno eorum Petro Bartholomei videlicet apud Sedem Apostolicam decedente, reliquus contra proprium veniens iuramentum, communi causa penitus derelicta, camisiam & litteras antedictas suis aduersarijs triginta aureorum pretio vendere non expauit. Vnde idem I. pro se ac socijs supplicauit nobis humiliter & deuotè, vt finem eorum angustijs imponentes, prædictorum Prioris & Fratrum rebellionem & contumaciam pœna castigare debita dignaremur, & præfato Ioanni pro fide violata pœnam canonicam infligentes tam ea, quæ de camisia memorata recepit, quàm illa quæ ad opus itineris & causæ prosecutionem ei ab ipsis assignata fuerunt, faceremus sibi restitui ab eodem. Quocirca dis. vest. per Apost. scrip. præcipiendo mandamus, quatenus, vocatis qui fuerint euocandi, & quæ super his & alijs vtrimque duxerint proponenda plenius intellectis, causam ad nos remittatis sufficienter instructam, præfigentes partibus terminum competentem, quo se nostro conspectui repræsentent, iustam auctore Domino sententiam recepturæ. Quia verò prædicta cùm nimis sint grauia relinquere nolumus indiscussa; volumus & mandamus, vt si etiam per colludium vel aliam fortè causam auctores desisterent, aut deficerent, vos nihilominus ad inquirendam diligenter super omnibus veritatem, sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstaculo procedatis, eos qui se gratia, odio, vel timore subtraxerint per censuram Ecclesiasticam compellentes veritati testimonium perhibere; vt per relationem vestram certificati de ipsis, sinè personarum acceptione, quod iustum fuerit auctore Domino statuamus. Nullis litteris obstantibus hactenus à Sede Apostolica impetratis. Quòd si non omnes &c. tu Frater Episcope cum eorum altero, &c. Datum Signiæ ij. Non. Septemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLVIII.

IANVENSI ARCHIEP. A CLERICIS ALBINGANENSIBVS REVERENTIAM EXHIBERI PRÆCIPIT.

Abbati De Tilieto.

VM dilectis filijs ... Electo & Clericis Albinganen. nostris dederimus litteris in mandatis, vt Venerabili Fratri nostro ... Ianuen. Archiepiscopo tanquam suo Metropolitano impendant obedientiam, & reue-

rentiam debitam ac deuotam, ſicut à prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus eſt ſtatutum: deuotioni tuæ per Apoſt. ſcript. mand. quatenus eos ad hoc diligenter moneas, & inducas, & ſi neceſſe fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo præuia ratione compellas. Datum Signiæ viij. Idus Iulij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLIX.

PRO MODO FACVLTATVM CLERICOS ECCLESIÆ SVLBISIENSI ASSIGNARI, AC IN EIS *W.* DE S. ALBINO MANDAT.

Xantonen. Epiſcopo, & Priori Sulbiſien. Xantonen. Diœceſ.

SICVT tu fili Prior tranſmiſſo nobis petitorio intimaſti, cùm Eccleſia Sulbiſien. ob guerrarum diſcrimina cum ſuis omnibus ædificijs olim fuerit deuaſtata, conſumptis penitus bonis eius, ſic ipſam de bonis tuis obtentu retributionis æternæ tam in ædificijs, quàm alijs neceſſarijs procuraſti ſalubri ſtudio poſtmodùm reparare, quòd in ea requiri poteſt hodie non immeritò cultus Dei. Propter quod à te nobis extitit humiliter ſupplicatum, vt ibidem faceremus perſonas idoneas ordinari, quæ in eadem præſtarent Domino deuotum iugiter famulatum. Maximè cùm eidem Eccleſiæ vix octo Canonici ſeruiant, cui ſolebant dudum viginti & ampliùs perſonali reſidentia deſeruire, ac quidam non reſidentes ibidem ipſius ordinationem nitantur nequiter impedire. Nos igitur fili Prior tuas preces humiles admittentes, & cultum etiam zelantes domus Dei, diſcretioni veſtræ præſentium autoritate mandamus, quatenus tot in præfata Eccleſia Canonicos idoneos ordinare ſagaci prouidentia ſtudeatis, quot ipſius expetunt facultates, & qui poſſint ibidem per iugem reſidentiam impendere Domino tam gratum obſequium quàm deuotum. Contradictores ſiqui fuerint vel rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Verùm cùm dilectus filius *W.* de Sancto Albino Clericus peroptet in eadem Eccleſia ordinari, deuotionem veſtram rogandam duximus & monendam per Apoſt. vobis ſcript. mandantes, quatenus ob reuerentiam Apoſtolicæ Sedis & noſtram ipſum cum alijs ordinandis, ſi fuerit idoneus, admittatis in Canonicum, & in fratrem ipſi Eccleſiæ ſeruiturum. Datum Signiæ xiiij. Kal. Oct. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLX.

INTERDICTI TEMPORE CELEBRARE PERMITTIT.

Epiſcopo & Capitulo Tripolitan.

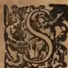
PETIISTIS per Sedem Apoſtolicam edoceri, vtrùm cùm propter Hoſpitalarios, vel Templarios Ciuitas veſtra generali ſupponitur interdicto, eiſdem non ſeruantibus, vos illud teneamini obſeruare. Ad quod ſic duximus reſpondendum, quòd illorum exceſſus vobis non præbet licentiam excedendi: ſed ſi præfati Hoſpitalarij, vel Templarij priuilegiorum ſuorum fines exceſſerint, violando temerè interdictum, quod pro illis fuerit promulgatum, ne ipſi videantur de aliorum

fletu ridere, vos in pœnam præsumptionis eorum, quandiu ipsi violauerint interdictum de nostra licentia celebretis. Datum Signiæ xiiij. Kal. Octob. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLXI.

DECRETVM SVPER MINVENDO CANONICORVM NVMERO CONFIRMAT.

Episcopo & Capitulo Tripolitan.

SIGNIFICANTIBVS vobis ad audientiam Apostolatus nostri peruenit, quòd cùm olim in Ecclesia vestra duodecim Canonicorum numerus, & totidem præbendarum fuerit rationabiliter institutus, & vos quorundam inducti precibus, sex Canonicos receperitis vltra numerum constitutum in eiusdem Ecclesiæ non modicam læsionem; vt possetis huiusmodi releuare grauamen, & excludere materiam concedendi beneficia vacatura, antiquum numerum duodecim Canonicorum & præbendarum in eadem seruari Ecclesia de cetero statuistis: quod petijstis humiliter Apostolico munimine roborari. Nos igitur vestris precibus inclinati, statutum ipsum sicut absque præiudicio alieno vtiliter & prouidè factum est, præsentium auctoritate præcipimus inuiolabiliter obseruari; nisi adeò excreuerint eiusdem Ecclesiæ facultates, quòd pluribus possint sufficere competenter. Nulli ergo &c. vsque, hanc paginam nostræ iussionis infringere vel ei, &c. vsque, contraire. Si quis autem, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. iiij. Kal. Octob. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLXII.

ATTENTATA IN FRAVDEM APPELLATIONIS REVOCARI IVBET.

Sidonien. & Acconen. Episcopis & Thesaurario Acconen.

AD petitionem dil. filij I. Thesaurarij, & W. Canonici Tripolitanorum, quos venerabilis F. N. Episcopus & dil. fil. Capitulum Tripolitan. ad Sedem Apostolicam transmiserunt, fraternitati vestræ per Apost. script. mand. quatinus siquid contra statutum de seruando numero in Tripolitana Ecclesia duodecim Canonicorum, & totidem præbendarum vtiliter & prouidè factum ab Episcopo & Capitulo memoratis, post appellationem ad nos à Nuntijs prædictis legitimè interpositam, & à Capitulo in communi receptam, antequam iter arriperent ad Sedem Apostolicam veniendi, fuit temerè attentatum, cognita legitimè veritate, decernatis auctoritate nostra carere robore firmitatis. Quod si non omnes, &c. Datum Laterani iiij. Kal. Octob. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CLXIII.

IMMVNITATEM CONFIRMAT.

Leonardo Presbytero de Sancto Elia, & fratribus eius.

VM à nobis petitur,&c. vsque,perducatur effectum. Ea propter dilecti in Domino filij, &c. vsque assensu, libertatem & immunitatem, quas domus vestra obtinuit ab antiquo, & dil. fil. A. Casinen. electus de consensu fratrum suorum vobis prouidè cōfirmauit, sicut in ipsius confirmationis autentico pleniùs continetur, auctoritate vobis Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. vsque, nostræ cōfirmationis infringere, vel ei, &c. vsque, contraire. Si quis autem, &c. vsque, incursurum. Datum Lateran. iij. Non.Octob. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLXIV.

OB INCENDIVM NON ESSE DENVO CONSECRANDAM ECCLESIAM.

Archiepiscopo & Capitulo Bisuntin.

IGNEIS ædificijs Ecclesiæ vestræ casu quodam igne consumptis, parietibus tamen illæsis, ac mensa principalis altaris in sui extremitate modicam passa fracturam, quæsiuistis per Sedem Apostolicam edoceri, si propter hoc ipsius altaris, vel etiam totius Ecclesiæ deberet consecratio innouari. Ad quod sic duximus respondendum; Quòd cùm parietes in sua integritate permanserint, & altaris tabula mota vel enormiter læsa non fuerit ob casum prędictum, nec Ecclesia, nec altare debet denuò consecrari. Datum Lateran. Non. Octob. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLXV.

VT P. MARCVM CANCELLARIÆ SVÆ PRÆFICIAT VLTRÒ CONCEDIT.

Nobili viro Simoni de Monteforti Comiti Leicestriæ & Vicecomiti Biterren.

VM dilectum filium Magistrum Petrum Marcum Subdiac. nostrum, Correctorem litterarum nostrarum pro colligendis Ecclesiæ Roman. censibus, aliisque negotijs destinemus, nobilitatem tuam de qua plenè confidimus, rogamus attentiùs, & monemus per Apost. tibi script. mandantes, quatenus ipsi ob reuerentiam Apostolicæ Sedis & nostram diligenter assistens, consilium ei efficax, & auxilium oportunum impendas, vt & ipse iniuncta sibi negotia ope tua suffultus valeat auctore Deo feliciter cōsummare, ac nos solicitudini grata tuę debeamus exinde vicissitudine respondere. Verùm quia dilectus filius Frater Constantinus Cōuersus Cartusien. Nos ex parte tua suppliciter exorauit, vt dictum Magistrum, quem pro eo quòd in Cancellaria nostra laudabiliter conuersatus per diutinum exercitium in huiusmodi pleniùs est instructus, Cancellariæ tuæ præficere cupiebas, tibi concedere dignaremur: Nos deuotæ fidei tuæ ac deuotionis

fidelis sinceritatem perspicuam sicut conuenit attendêtes, quæ personam tuam tanquam specialis Apostolicæ Sedis filij & fidelis nobis aduehit specialiter diligendam, & preces tuas persuadet quantum cum Deo possumus efficaciter exaudire, ipsum Magistrum, quamquam non solùm plurimùm vtilis, verùm etiam valde necessarius nobis extiterit & existat, vt pote cuius fidei puritatem & discretionis prudentiam iamdiu in multis experti, negotia nostra parua & magna eidem committimus incunctanter, deuotioni tuæ duximus liberaliter concedendum, discretionem tuam rogantes affectuosiùs & monentes, quatenus ipsum quem propriæ probitatis merita recommendant habens propensiùs commendatum, taliter eum studeas honorare, quòd & nos qui honorari reputamus in ipso, ad honorem & profectum tuum magis intendere debeamus, & idem cuius obsequium tibi ac terræ tuæ quamplurimùm credimus profuturum, ad deuotionem tuam fortiùs astringatur. Datum Signiæ iij. Idus Septemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLXVI.

EVMDEM P. MARCVM COMMENDAT.

Narbon. Archiepiscopo & Episcopo Uticen. Apostolicæ Sedis Legatis.

ET si minimè dubitemus quòd Nuntios nostros quoslibet, & in quibus conuenit honoretis; quia tamen illos volumus propensiùs honorari, quos pro suorum exigentia meritorum habemus inter alios cariores, pro ijs affectuosiùs vos rogamus. Hinc est quòd cùm dilectum filium Magistrum Petrum Marcum Subdiaconum nostrum Correctorem litterarum nostrarum pro colligendis cẽsibus Ecclesiæ Romanæ, ac alijs negotijs destinemus, ipsum tantò vobis attentiùs duximus commendandum quantò & personam ipsius probitatis suæ merito cariùs amplexamur, & negotia ipsi committimus potiora. Ideóq; fraternitatem vestram rogamus attentiùs & monemus per Apost. vobis script. mandantes, quatenus eundem Magistrum ob reuerentiam Apostolicæ Sedis, & nostram tanquam specialem Nuntium nostrum habentes propensiùs commendatum, impendatis ipsi consilium efficax, & auxilium oportunum, vt ipse iniuncta sibi negotia ope vestra suffultus valeat auctore Domino feliciter consummare, ac nos deuotionẽ vestram meritò commendare possimus. Datum vt supra.

EPISTOLA CLXVII.

VT CENSVS DEBITOS ECCLESIÆ ROM. SOLVERE NON GRAVENTVR.

Uniuersis Prælatis Ecclesiarum Ecclesiæ Roman. Censualium per Narbonen. Arelaten. Aquen. & Ebredunen. Prouincias & Albien. Ruten. Caturcen. & Agennen. Dioceses constitutis.

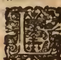
CVM dilectum filium Magistrum Petrum Marcum Subdiaconum nostrum pro colligendis Ecclesiæ Romanæ censibus & alijs negotijs destinemus, vniuersitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus ipsum qui suæ merito probitatis nobis & fratribus

nostris carus & acceptus existit ob reuerentiam Apostolicæ Sedis, & nostram, tanquam specialem Nuntium nostrum recipientes benignè ac honorificè pertractantes census nobis debitos fideliter exsoluatis eidem, itá quòd gratiam vobis ex debito comparetis, & nos id meritò gerere debeamus acceptum. Datum vt supra.

EPISTOLA CLXVIII.

Idem.

Narbonen. Archiepiscopo Apostolicæ Sedis Legato, & Suffraganeis eius.

Licet summi Patrisfamilias exemplo cuius vicem immeriti eodem gerimus disponente, quod vni ex minimis nostris fit, nobis factum rationabiliter reputemus, illos tamen volentes propensiùs honorari, quos propriæ merita probitatis nobis aduehunt cariùs amplexandos, & honore constituunt digniores, pro ijs specialiùs deuotis nostris, cùm expedit preces dirigimus & mandata. Cùm igitur dilectum filium Magistrũ P. Marcum &c. vt supra, vsque, destinemus, fraternitatẽ vestrã rogamus, attentiùs & monemus per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus ipsũ qui suæ merito probitatis nobis & fratribus nostris, carus & acceptus existit ob reuerentiam Apostolicæ Sedis, & nostram, tanquam specialem Nuntium nostrum, recipiatis benignè ac honorificè pertractantes, de censibus nostris faciatis eidem in Diœcesibus vestris fideliter responderi: ita quòd solicitudinis vestræ studium pareat in effectu; & nos deuotionem vestram debeamus exinde meritò commendare. Datum vt supra.

In eundem modum scriptum est.... Archiepiscopo Arelaten. & Suffraganeis eius.
In eundem modum Aquen. Archiepiscopo & Suffraganeis eius.
In eundem modum Suffraganeis, & Capitulo Ebredunen. Ecclesiæ.

EPISTOLA CLXIX.

Vt mille marcas argenti eidem P. Marco numerari iubeat.

Nobili viro S. de Monteforti, Comiti Leicestriæ, Vicecomiti Biterren.

Nobilitati tuæ gratiarum dignas referimus actiones, quòd sicut dilectus filius frater Constantinus Conuersus Cartusien. nobis exposuit, tu volens nobis in mille marcis argenti liberaliter subuenire, Raimundum & Eliam de Cartucio fecisti iuramento præstito corporaliter obligari, vt eas cui voluerimus nomine nomine nostro persoluant. Ideóque deuotionem tuam rogamus attentiùs & monemus per Apost. tibi script. mandantes, quatenus dilecto filio Magistro P. Marco Subdiac. nostro Correctori litterarum nostrarum, cui hoc duximus committendum, sinè difficultate facias nostro nomine assignari. Datum vt supra, &c.

EPISTOLA CLXX.

VT IMPERATAM PECVNIAM AD THESAVRARIVM TEMPLI PARIS. MITTI CVRENT.

Totius Prouinciæ & Montispessulani, sancti Ægidij, & Arelaten. domorum Militiæ Templi Magistris.

DEVOTIONEM vestram monemus attentè per Apost. vobis script. præcipiendo mandantes, quatenus cùm à dil. fil. Magistro P. Marco Subdiac. nostro Correctore litterarũ nostrarum fueritis requisiti, pecuniam, quam vobis nostro nomine duxerit assignandam, dilecto filio fratri Aimaro Thesaurario domus Militiæ Tẽpli Parisien. securè mittere procuretis, vestras super hoc eidem Magistro litteras in testimonium assignantes. Quòd si non omnes, &c. quilibet vestrûm ea nihilominus exequatur. Datur vt supra.

EPISTOLA CLXXI.

VT CVM EODEM P. MARCO AGAT.

Magalonen. Episcopo.

DILECTVS filius frater Constantinus Conuersus Cartusien. nobis proposuit, quòd tu quingentas Marcas pro Comitatu Melgorien. tibi & Ecclesiæ tuæ à nobis sub annua pensione viginti marcarum locando, ei nostro nomine obtulisti. Cùm igitur dil. fil. Magistro P. Marco Subdiac. nostro, Correctori litterarum nostrarum super hoc mandatum dederimus speciale, volumus vt cum ipso tractatum super eo habeas diligentem; quidquid enim idem secundum mandatum nostrum prouidè tecum duxerit faciendum nos ratum habentes volumus firmiter obseruari. Datum vt supra.

EPISTOLA CLXXII.

VT EIDEM P. MARCO PROMISSAM PECVNIAM REPRÆSENTENT.

Raymundo, & Eliæ de Caturtio.

DILECTVS filius frater Constantinus Conuersus Cartusien. nobis exposuit, quòd vos de mandato dilecti filij Simonis Montisfortis, Comitis Leicestriæ, iuramento corporaliter præstito mille marcas ad pondus Trecen. cui voluerimus nomine nostro soluere promisistis. Ideóque deuotionem vestram monemus attentiùs per Apost. vobis script. mandãtes, quatenus eas dil. fil. Magistro P. Marco Subdiac. nostro Correct. litt. nost. latori præsentium nomine nostro, sinè qualibet difficultate soluatis, ita quòd deuotionem vestram debeamus meritò commendare. Datum vt supra.

EPISTOLA CLXXIII.

VT ACCEPTAM PECVNIAM MITTAT AD THESAVRARIVM TEMPLI PARIS.

Magistro P. Marco Subdiac. nostro.

DEVOTIONI tuæ præsentium auctoritate mandamus, quatenus à dilectis filijs Raymundo, & Helia de Caturtio mille marcas argenti, ad pondus Trecen. recipias, & receptas dil. filio Fratri Aymario Thesaurario domus militiæ Templi Parisien. securè transmittas, nostro nomine deponendas. Datum vt supra, &c.

EPISTOLA CLXXIV.

VT P. MARCO CENSVM PERSOLVANT.

Narbonen. Archiepiscopo & Episcopo Vticen. Apostolicæ Sedis Legatis.

PRÆSENTIVM vobis auctoritate præcipiendo mandamus, quatenus omnia scripta super censu terræ dilecti filij, Nobilis viri S. de Monteforti Comitis Leicestriæ, & alia nobis à bonæ memoriæ Magistro Milone olim transmissa, quæ vobis meminimus postmodùm remisisse, dilecto filio Magistro Petro Marco Subdiac. nostro Correctori litterarum nostrarum liberè assignetis. Datum Lateran. v. Idus Octob. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLXXV.

POSTVLATVM A GEBENN. AD EBREDVN. ECCLESIAM TRANSFERT, ET PALLIO DONAT.

Episcopo Gebennen.

SCIENTIÆ donum tibi à Patrefamilias quasi talentum negotiaturo commissum nequaquam in terra, cum seruo inutili fodiens in solicitudinem pastoralem assumptus, sic secundùm Apostolum opus implens Pontificis tuum honorificare ministerium, & præesse in solicitudine studuisti, vt sicut credimus verè possis dicere cum Propheta. Super speculam Domini ego sum stans iugiter per diem, & super custodiam meam ego sum stans totis noctibus, ita te fidelem exhibens super pauca, vt merearis constitui super multa. Quod dilecti filij Canonici Ebredunen. Ecclesiæ prouidè attendentes, cùm bonæ memoriæ eorum Archiepiscopo ab hac luce subtracto de substitutione Pontificis tractatum diutinum habuissent, tandem operante illo qui facit vtraque vnum, Cleri, Populi, & Suffraganeorum desiderijs concurrentibus, te in suum Archiepiscopum & Pastorem vnanimi postulauere consensu; supplicantes nobis humiliter & instanter, vt cùm Episcoporum translatio fieri non possit vel debeat absque Sedis Apostolicæ licentia speciali, te per cuius circumspectionem solicitam, & solicitudinem circumspectam multa credunt Ecclesiæ suæ commoda prouentura, ipsis in pastorem concedere dignaremur: licèt autem

in litteris quas olim nobis super hoc tua fraternitas destinauit, expresseris aliquos à postulatione huiusmodi primitus dissensisse, quia tamē per litteras eorūdem ipsos in postulatione iamdicta nunc vnanimes esse cognouimus & concordes, eandem ipsorum inclinati precibus duximus admittendam, téque à regimine Gebennen. Ecclesiæ absoluentes, ipsis concessimus in Pastorem. Ideóque fraternitati tuæ per Apost. script. mandamus atque præcipimus, quatenus vocationem recipias de te factam, ne diuinæ dispositioni resistere videaris, ad præfatam Ecclesiam Ebredunen. accedas, eidem ità solicitè curam studens impendere Pastoralem, vt eiusdem status iuxta ipsius expectationem & nostram per tuæ solicitudinis prouidentiam temporaliter & spiritualiter augeatur, & tu sicut de gradu in gradum, ita de virtute in virtutem proficere videaris. Pallium quoque plenitudinem scilicet Pontificalis officij per dil. fil. Magistrum P. Marcum Subdiac. nostrum Correctorem litterarum nostrarum Ecclesiæ iamdictæ Canonicū, virū vtique litteratū, prouidū & discretum tuæ fraternitati transmittimus, sub ea forma tibi tradendū ab ipso, quā eidem sub Bulla nostra dedimus interclusam.

In eundem fere modum scriptum est Capitulo Ebredunen. vsque, interclusam. Quocirca mandamus, quatenus ei sicut Archiepiscopo vestro humiliter intendentes, obedientiam & reuerentiam exhibeatis eidem tam debitam, quàm deuotam.

In eundem fere modum Clero, & Populo Ebredunen.

In eundem modum Suffraganeis Ebredunen. Ecclesiæ, tāquam Metropolitan. vestro.

EPISTOLA CLXXVI.

CONFIRMAT DVODENARIVM CANONICORVM NVMERVM IN ECCLESIA EBREDVN.

Gebennen. Episcopo in Archiepiscopum Ebredunen. electo.

DILECTI filij Capitulum Ebredunen. nobis humiliter supplicarunt, vt statutum de non excedendo duodenario Canonicorum numero in eorum Ecclesia dudum factum, & à bonæ memoriæ Clemente Papa prędecessore nostro postmodùm confirmatum, Apostolico dignaremur munimine roborare. Volentes igitur vt ea quę rationabiliter statuūtur robur obtineant firmitatis, mandamus quatenus statutum ipsum, saluo in omnibus Apostolicæ Sedis mandato faciatis appellatione remota firmiter obseruari.

EPISTOLA CLXXVII.

VT EPISCOPO SVO DEBITAM EXHIBEANT REVERENTIAM.

Capitulo, Clero, & populo Troian.

LICET præsentia venerabil. F. N. Philippi Episcopi vestri, tantò esset nobis acceptior, quantò ipsum ad obsequia nostra longa consuetudo aptiorem reddiderat, & suæ deuotionis ac fidei puritas nobis & fratribus nostris effecerat cariorem: ex quo tamen vestra in eum desideria conuenerunt, ipsum vobis paterna benignitate duximus concedendum sperantes quòd per eius solicitudinem circum-

ſpectam grata ſint vobis & Eccleſiæ veſtræ commoda prouentura. Vt autem ipſum in noſtris eſſe oculis gratioſum exhibita ſibi ſpecialis gratia demonſtraret, eum in Lateranen. Baſilica manibus proprijs conſecrauimus; vos quoq; in hoc ſi diligenter attenditis honorantes. Quocirca Vniuerſitatem veſtram monemus & exhortamur attentiùs, & per Apoſt. vobis ſcript. præcipiendo mandamus, quatenus ei ſicut Paſtori & Epiſcopo animarum veſtrarum humiliter intendentes, obedientiam & reuerentiam exhibeatis eidem, tam debitam quàm deuotam, eius ſalubria monita & ſtatuta ſuſcipientes humiliter, & deuotè ſeruantes. Nos enim eidem dedimus in mandatis, vt in contradictores ſiqui fuerint vel rebelles cenſuram curet Eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo exercere. Datum Laterani iij. Idus Octob. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CLXXVII.

VT DISCORDIÆ SVPER EPISCOPI ELECTIONE COMPONENDÆ CAVSA, ROMAM PROCVRATORES DESTINENT.

Clero & populo Foietan.

DE diſſenſione inter vos, & Clerum ac populum Troian. exorta, & illo dolemus debito generali, quo inter omnes Eccleſiæ filios deſiderare ac procurare tenemur vnitatem & pacem; & affectu etiã ſpeciali, quo cupimus vt venerabil. F. N. Phil. Epiſcopus veſter populum obſequentem habeat & concordem. Nuper igitur .... Archipresbytero, & quibuſdam Clericis veſtris ac Decan. & quibuſdam Eccleſiæ Troian. Canonicis apud Sedem Apoſtolicam conſtitutis ad procurandam concordiam inter vos, & Clerum ac populum antedictos interponere voluimus partes noſtras, ſed dictis Decan. & Canon. reſpondentibus ſe ſuper hoc non habere mandatum, nec etiam propter hoc fuiſſe vocatos, finalem ſuper ijs non potuimus habere proceſſum. Volentes autem vt prædicta diſſenſio per noſtræ ſolicitudinis ſtudium ſopiatur, vobis & ipſis proximum feſtum Epiphaniæ terminũ peremptoriũ aſſignamus, per Apoſt. vobis ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus eodem termino procuratores veſtros ſufficienter inſtructos ad noſtram curetis præſentiam deſtinare, vt huiuſmodi quæſtio per nos compoſitione amicabili vel iudiciali calculo terminetur. Interim autem eidem Epiſcopo veſtro humiliter intendentes, obedientiam & reuerẽtiam exhibeatis tam debitam quàm deuotam. Alioquin ſententiam quam rationabiliter tulerit in rebelles, ratam & firmam habebimus, & eam auctore Domino faciemus firmiter obſeruari. Datum Laterani iij. Idus Octob. Pont. N. Anno xv.

In eundem fere modum ſcriptum eſt Capitulo & populo Troian. vſque, terminetur. Eiſdem autem Fogetan. noſtris damus litteris in mandatis, vt ipſi Epiſcopo humiliter intendentes obedientiam & reuerentiam exhibeant tam debitam quàm deuotam. Alioquin ſententiam quam idem Epiſcopus rationabiliter tulerit in rebelles ratam & firmam habebimus, & eam auctore Domino faciemus firmiter obſeruari.

EPISTOLA

EPISTOLA CLXXIX.

VT QVORVNDAM DE SE QVERELÆ MEDEATVR.

Patriarchæ Antiocheno.

AM getimus de tua religione fiduciam, vt te nullum ex certa scientia grauare contra iustitiam arbitremur, nec credamus quòd propter incrementum quantumlibet temporalium, æternorum velis incurrere detrimentum, cùm Dominus in te dudum ignem accenderit caritatis, vt non quæras quæ tua sunt, sed quæ Christi, atque ad suscipiēdum Antiochenæ Ecclesiæ regimen non respectus temporalis commodi te induxerit, aut Patriarchalis ambitio dignitatis, sed caritatis & obedientiæ virtus, & zelus, ac deuotio nominis Christiani, cupientem prodesse potius quàm præesse; ac memorem quòd secundùm testimonium veritatis nihil prodest homini, si cum detrimento animæ mundū lucratus fuerit vniuersum. Si ergo querela de te aliquando proponitur coram nobis, aut iniustam fore credimus querimoniā, aut innocentiam tuam per ignorantiam facti, seu modo alio circumuentam. Vnde nulli fiducialiùs facta tua committimus discutienda, quàm tibi, qui vt futurum securus possis expectare iudicium, in præsenti, consilio vtens Apostoli, sollicitè iudicas temetipsum. Noueris autem dilectum filium Iterium Ecclesiæ tuæ Canonicum nobis humiliter intimasse, quòd cùm felicis memoriæ P. Auunculus eius prædecessor tuus, qui propter iustitiam non solùm persecutionem passus est, sed & mortem, sibi & .... fratri suo mille Bisantios Sarracenatos dedisset in studijs scholasticis expendendos, tu ipsos à Magistro recipiens Hospitalis, penès quem cum rebus alijs depositi fuerant, eos dicto Canonico & eius fratri hactenus restituere non curasti; eundem Iterium quadam quarta, quam Patriarcha prædictus in augmentum præbendæ suæ sibi de consensu Capituli Antiocheni contulerat, & quadam Gastina quæ Naria vulgariter appellatur, pro tuæ voluntatis arbitrio spoliando. Insuper cùm idem Patriarcha redditus sui fratris, & suos quos ante captionem suam tempore longo perceperat, restitui pręcepisset eisdem tu redditus ipsos de Castro Cursarij, vbi repositi fuerant faciens asportari, tam illos quàm prouentus qui de beneficijs suis post captiuitatē & mortem eiusdem Patriarchæ biennio prouenerunt, ad mille aureorum valentiam, ac etiam coopertorium quoddam & alia quæ custodiæ bonæ memoriæ .... Decan. Antiochen. deputata fuerant, in eiusdem & fratris sui detinens detrimentum, ea sibi restituere contradicis. Vnde nobis humiliter supplicauit, vt super hoc eorum grauaminibus succurrere dignaremur. Credentes igitur quòd eis iustitiam suam meliùs conseruare non possumus, quàm si prædicta prouidentiæ tuæ iudicio committamus, fraternitatem tuam monendam duximus attentiùs, & rogandam per Apost. tibi scripta mandantes, quatenus super præmissis sollicitè studeas inquirere veritatem, & si querelam eorum inueneris esse iustam, cùm super ijs decipi potueris tanquam homo, taliter eis satisfacias de prędictis, quòd ex hoc tua (quod absit) apud homines non lædatur opinio: nec apud Deum gloria tua, quæ est tuæ conscientiæ testimonium, minuatur. Nos quoque quos susceptæ seruitutis officium vniuersis constituit debitores, eisdem super ijs que-

rimoniam replicantibus alium non cogamur concedere cognitorem. Datum Lateran. vj Idus Octob. Pont. N. Anno xv.

In eundem fere modum scriptum est super hoc... Patriarchæ Hierosolymitan. Apostolicæ sedis Legato, vsque, cogamur concedere cognitorem, ideóque fraternitati tuæ per Apost. scripta mandamus, quatenus ipsum ad id diligenter moneas & inducas. Datum vt supra, &c.

Indicitur supplicatio generalis.

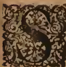
IN nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen. Quarta feria infra octauã Pentecostes, fiat generalis processio virorum ac mulierum pro pace vniuersalis Ecclesiæ, ac populi Christiani. Specialiter autem vt Deus propitius sit illis in bello, quod inter ipsos & Sarracenos dicitur in Hispania committendum, ne det hereditatem suam in opprobrium, vt dominentur eis nationes, & ad hanc processionem omnes omnino moneantur venire, nec ab ea se quisquam excuset præter illos, qui habent inimicitias capitales. Summo itaque manè conueniant mulieres apud Sanctam Mariam Maiorem; Clerici verò apud Basilicam duodecim Apostolorum, & laïci apud Sanctam Anastasiam, & post Collectas, pulsatis simul istarum Ecclesiarum campanis, procedant omnes in campum Lateranen. hoc ordine: Mulieres omnes & solas præcedat Crux Dominica Sanctæ Mariæ Maioris; & in prima parte processionis sint Sanctimoniales, in vltima verò reliquæ mulieres, quæ sinè auro & gemmis & sericis indumentis procedãt, orando cum deuotione, ac humilitate, in fletu, & gemitu, nudis pedibus omnes quæ possunt, & per Merulañ. & ante Sanctum Bartholomæum veniant in campum Lateranen. & collocent se ante Felloniam in silentio permanentes. Clericos autem Crux fraternitatis præcedat, & in prima processionis parte sint Monachi, & Canonici regulares; in vltima verò Rectores, & cæteri Clerici procedentes prædicto modo, & per viam Maiorem, & Arcum Basilij veniant ante palatium Episcopi Albanen. & ibi directè in medio campi se collocent. Laïcos autem præcedat Crux Dominica Sancti Petri, & post illam sequantur primi Hospitalij, & posttemi cæteri laïci, sicut præscriptum est incedentes, & per Sanctos Ioannem & Paulum, & ante Sanctum Nicolaum de Formis in campũ veniant, & collocent se ab altera parte. Interim verò Romanus Pontifex cum Episcopis, & Cardinalibus, & Capellanis ingrediatur Basilicam, quæ dicitur Sancta Sanctorum, & inde reuerenter assumpto ligno viuificæ Crucis processionaliter veniat ante palatium Episcopi Albanen. & sedens in scalis exhortatorium faciãt sermonem ad populum vniuersum. Quo finito, mulieres sicut processionaliter venerant, ità procedant ad Basilicam Sanctæ Crucis, & ibi præstò sit Presbyter Card. qui celebret eis Missam dicendo illam orationem. *Omnipotens sempiterne Deus, in cuius manu sunt omnium potestates, &c.* Et sic ipsæ mulieres in pace ad propria reuertantur, Romanus autem Pontifex cum Episcopis, & Cardinalibus, & Capellanis per palatium descẽdat in Lateranen. Basilicam. Clerici verò per porticum, & laïci per Burgum ingrediantur in illam, & celebrata venerabiliter Missa ipse cum omnibus nudis pedibus procedat ad Sanctam Crucem, ità quòd eum præcedant Clerici, & laïci subsequantur, & facta oratione vnusquis-

que reuertatur ad sua. Ieiunetur autem ab omnibus, ita vt nemo præter infirmos comedat pisces, aut quodcumque pulmentum: sed qui possunt pane sint & aqua contenti: qui verò non possunt, bibant vinum bene lymphatum, & modicè sumptum, & vescantur herbis & fructibus, aut etiam leguminibus, omnésque aperiant manus, & viscera indigentibus, vt per orationem, ieiunium, & eleemosynam misericordia Conditoris reddatur populo Christiano placata.

EPISTOLA CLXXX.

HISTORIAM CLADIS SARRACENICÆ CONTINET.

Epistola ad Dominum Papam.

SANCTISSIMO Patri, ac Domino I. Dei gratia summo Pontifici, A. eadem Rex Castellæ, & Toleti, cum osculo manuum atque pedum, Salutem. A sanctitate vestra credimus non excidisse propositum impugnandi Sarracenæ gentis perfidiam, vobis per nostros nuntios deuotè & humiliter intimasse, in omnibus tanquam patris & domini vestrum subsidium expetentes, quod sicut à patre pio nos recognoscimus benignè & piè pariter impetrasse. Quocirca cum litteris vestris nuntios nostros, quos ad hoc exequendum idoneos reputauimus, ad partes Franciæ non distulimus destinare, addentes etiam vt omnibus militibus venientibus ad bellum, & omnibus seruientibus prout decebat expensas victui necessarias largiremur, quibus possent commodè sustentari. Vndè fuit quòd audita remissione peccatorum, quam vos venientibus indulsistis, venit magna multitudo militum de transmontanis partibus, necnon & Archiepiscopi Narbonen. & Burdegalen. & Episcopus Nanneten. fuerant qui venerunt vsque ad duo millia militum cum suis armigeris, & vsque ad decem millia seruientium in equis, & vsque ad quinquaginta millia seruientium sine equis, quibus omnibus nos oportuit in victualibus prouidere: venerunt etiam illustres amici nostri, & consanguinei Rex Aragonum, & Rex Nauarræ cum potentatu suo in fidei Catholicæ auxilium & iuuamen, quibus nobiscum aliquanto tempore apud Toletum facientibus moram, expectabamus quippe homines nostros, qui venturi erant ad bellum; omnia necessaria, prout per nuntios nostros promisimus, non defecimus ministrare: licèt expensæ essent propter sui multitudinem nobis & Regno nostro fere importabiles & onerosæ. Non enim solùm in ijs quæ promiseramus, verùm etiam in pecunijs specialiter, & in dextrarijs quibus ferè omnes tam milites quàm seruientes pariter indigebant, nos oportuit prouidere: sed Dominus qui multiplicat incrementa frugum iustitiæ, ministrauit nobis abundè secundum suæ gratiæ largitatem, & dedit omnia posse perficere perfectè pariter & abundè. Congregata itaq; nostra & suorum multitudine, viam Domini cœpimus proficisci, & venientes ad turrim quandam, quæ Magalon nuncupatur satis munitam, Vltramontani antequàm nos peruenerũt per vnum diem, & illam cum Dei auxilio impugnantes in continenti ceperũt. Licèt autem nos eis in omnibus necessarijs largissimè prouideremus, ipsi tamen attendentes laborem terræ quę deserta erat, & aliquantulum calida voluerunt à cœpto proposito retroire, & ad propria remeare. Tandem ad magnam instantiam nostram,

&Regis Aragonum processerunt vsque ad Calatrauam, quæ non distabat à prædicto Castro nisi per duas leugas, eámque nos ex parte nostra, & Rex Aragonum ex sua, & ipsi ex sua in Dei nomine cœpimus expugnare. Sarraceni autem qui intus erant, attendentes se Dei exercitui non posse resistere, disposuerũt Villam nobis tradere, ità quòd personę eorum saluę discederent, veruntamẽ sinè rebus: cúmque nos istud nulla ratione vellemus acceptare, Rex Aragonum & transmontani habentes super hoc consilium, viderunt Villam esse munitam muris, & antemuralibus, profundis fossatis, & excelsis turribus, & quòd non posset capi nisi suffoderentur muri, & sic ruerent, quod cederet in graue damnũ Fratribus Salueterræ, quorum fuerat, & non posset si necessitas incumberet, retineri. Vnde apud nos institerunt firmissimè, vt Villa salua & integra, cum armis, & magna copia victualium quæ ibi erant, quibus satis indigebat exercitus, nobis redderetur, & personæ Sarracenorũ vacuæ & inermes recedere permitterentur. Nos autem attendentes eorum in hoc firmam voluntatem, votis eorum annuimus, ità quòd medietas omnium eorum, quæ intus habebantur cederet in partem Regis Aragonum, & alia medietas in partem Vltramontanorum, & nec nobis, nec nostris aliquid voluimus retinere. Ipsi autem propositum repatriandi apud se retinentes, licèt Dominus Deus nobis exhiberet gratiam & honorem, & nos vellemus omnibus eis sufficientissimè necessaria ministrare, desiderio patriæ coacti omnes pariter signo Crucis relicto cum Archiepiscopo Burdegalen. & Episcopo Nanneten. licèt certitudinem de bello Sarracenorum haberemus, ad propria redierunt, exceptis admodum paucis, qui remanserunt cum Archiepiscopo Narbonen. & Tibaldo de Blezon. qui naturalis noster erat, cum suis & quibusdam alijs militibus, qui erant de Pictauia, & ij omnes qui remanserunt vix erant inter milites & seruientes centum quinquaginta; de peditibus autem eorum nullus remansit. Cúmque Rex Aragonum apud Calatrauam moram faceret expectãdo quosdam milites suos, & Regem Nauarræ, qui nondum ad nos peruenerat, nos cum nostris processimus, & peruenimus ad quoddam Castrum eorum, quod Alarcos dicitur. Illud Castrum licèt bene munitum esset cepimus, & alia tria Castra quorum vnum dicitur Caracouia, aliud Benauentum, & aliud Petrabona. Inde procedentes peruenimus ad Saluamterram, ibíque peruenerunt ad nos Rex Aragonum, qui de suis hominibus non duxit in exercitum, nisi tantùm milites generosos, & Rex Nauarræ, qui similiter vix fuit in exercitu de suis plusquam ducentis militibus comitatus; & quia Rex Sarracenorum in vicino erat nobis, Saluamterram noluimus expugnare; sed procedentes contra Sarracenorum multitudinem peruenimus ad quædam montana, in quibus non erat transitus aliquis, nisi in certis locis. Cúmque nos essemus ad pedem illius montis ex parte nostra, Sarraceni venientes ex parte alia obtinuerunt summitatem montis, volentes nobis transitum impedire. Sed milites nostri ascendentes viriliter, quia adhuc pauci Sarraceni ad locum illum peruenerant, eos cum Dei auxilio viriliter expulerunt, & Castrum quoddam munitum, quod propter transitum impediendum Sarracenorum Rex construxerat, ceperunt, quod Ferrat dicitur, quo occupato exercitus Domini securè potuit ad cacumina montis ascendere, vbi multùm laborauit propter defectum aquarum, & loci ariditatem. Sarrace-

ni autem videntes quòd transitum illum occupare non possent, alium trãsitum qui erat in descensu montis arctissimum & inuium occuparunt. Talis quippe erat, quòd mille homines possent defendere omnibus hominibus, qui sub cœlo sunt, & iuxta trãsitum illum ex altera parte erat totus Sarracenorum exercitus, & sua tentoria iam fixa. Cumque nos ibi facere moram ob defectum aquæ non possemus, nec procedere propter trãsitus difficultatem, quidam ex nostris consuluerunt, quòd iterum ad pedem montis descenderemus, & alium transitũ ad duas vel tres dietas quæreremus. Nos autem attendentes fidei periculum, & personæ nostræ dedecus, noluimus huic parere consilio, eligentes potius in difficultate transitus mori pro fide, quàm faciliorem transitum quærendo qualitercumque in fidei negotio retroire. Cúmque iam quidem propositum firmassemus ad indicium cuiusdam Rustici, quem Deus nobis ex insperato misit, in eodem loco alium transitum satis facilem magnates nostri, qui primos ictus in bello habituri erant, inuenerunt, & in quodam loco exercitui eorum vicino, licèt aridus esset & siccus, Sarracenis hunc transitum ignorantibus tentoria posuerunt; quod cùm Sarracenorum exercitus attendisset, processit vt mansionẽ illam impediret: nostri autem licèt pauci essent se viriliter defenderunt. Nos autem, & Rex Aragonum, & Rex Nauarræ armati cum militibus nostris in loco primę mansionis, quæ erat in summitate montis, expectauimus, donec totus exercitus Domini peruenit securè ad locum vbi anteriores nostri castrametati sunt; & ità, dante Domino factum est, quòd licèt via esset inuia & inaquosa, lapidosa & nemorosa; nihil de nostris amisimus. Hoc autem factum est die Sabbathi xvij. Kal. mensis Augusti. Circa serotinam verò horam Sarraceni attendentes, quòd omnia tentoria nostra tutè fixeramus, dispositis aciebus suis venerunt ante loca castrorum, & ibidem quædam præludia belli in modum torneamenti cum nostris exercuerunt. Attendentes autem ipsi, quòd nos illa die nollemus habere bellum ad Castra sua reuersi sunt. Sequenti autem die Dominica summo manè venit Sarracenus cum infinita multitudine dispositis aciebus suis. Nos autem volentes considerare multitudinem gentis suæ, & dispositionem, & statum, & qualiter in omnibus se haberent; habito prudentum virorum consilio, & in ijs exercitatorum, expectauimus vsque ad sequentẽ diem Lunæ. Ipsis autem sic existentibus posuimus milites nostros cum peditibus, vt extremos agminis nostri non possent in aliquo molestare; quod quidem diuina operante gratia sic euenit. Sequenti die scilicet secunda feria, omnes in Dei nomine armati processimus, dispositis aciebus, cum eis pro fide Catholica pugnaturi, ipsi autem promontoria quædam obtinuerunt valde ardua, & ad ascendendum difficilia propter nemora; quæ inter nos, & ipsos erant, & propter alueos torrentium profundissimos, quæ omnia nobis erant magno impedimento, ipsis verò maximo expedimento. Veruntamen ille à quo omnia, in quo omnia, per quem omnia fecit mirabiliter & direxit manus sui exercitus contra inimicos suos, & anteriores nostri, necnon & medij multas acies eorum, quæ in minoribus promontorijs existebant in virtute Crucis Dominicæ prostrauerunt. Cum autem peruenissent ad extremam aciem eorum infinitæ siquidem multitudinis in qua Rex Carthaginis erat, ibidem difficillimos conflictus militum, peditum, & sagittariorum inuenerunt, quos sub maximo periculo & vix, immo etiam iam

non poterant tolerare: Nos autem attendentes bellum illud eis omnino importabile, impetu equorum processimus signo Crucis Dominicæ præeunte, & vexillo nostro in quo erat imago B. Virginis, & filij sui in signis nostris superposita. Cúmque nos iam pro fide Christi mori constanter eligeremus, attendentes Crucis Christi, & imaginis suæ Matris ignominiam, quas lapidibus & sagittis irruere impetebant in arma furentes aciem illorum infinitæ multitudinis diuisimus, & licèt ipsi essent constantes in bello, & firmi super domino suo, Dominus illorum infinitam multitudinem Crucis suæ gladio trucidauit; & sic Rex Sarracenorum cum paucis in fugam conuersus fuit. Sui autem impetus nostros interim sustinebant, sed statim post maximam stragem suorum, reliqui in fugā conuersi sunt. Nos autem insequentes eos vsque ad noctem, plures tamen insequendo interfecimus, quàm in bello: & sic bellum Domini à solo Domino, & per solum Dominum est feliciter consummatum. Deo autem honor & gloria, qui Cruci suæ dedit victoriam per Iesum Christum Dominum nostrum. Fuerūt autem milites Sarraceni, vt postea vera relatione didicimus à quibusdam domesticis Regis Sarracenorum, quos captiuos cepimus, c'xxxv. milia, peditum verò non erat numerus. Occubuerunt autem in bello ex parte sua centum milia armatorum, & amplius, secundùm æstimationem Sarracenorum, quos postea cepimus. De exercitu autem Domini, quod non sinè grandi gratiarum actione recitandum est, & quod incredibile est, nisi quia miraculum est, vix xxv. Christiani, aut xxx. de toto nostro exercitu occubuerunt. O quanta lætitia! ô quot gratiarum actiones, nisi de hoc dolendum sit, quòd tam pauci martyres de tanto exercitu ad Christum martyrio peruenerunt. Vt autem magna eorum multitudo credatur, cùm exercitus noster in castris eorum post bellum per biduum fecerit moram, ad omnia incendia quæ necessaria erant in coquendis cibis, & pane & alijs, non composuerunt aliqua ligna, nisi de sagittis & lanceis eorum, quæ remanserant, & vix potuerunt comburere medietatem. Cúmque dicti exercitus propter longam moram factam in locis heremis & incultis, deficeret in victualibus & alijs, ibidem tantam inuenerunt tam ciborum quam armorum, necnon etiam dextrariorum & aliorum iumentorum copiam, quòd accipientes ad suam vnusquisque de ijs omnibus voluntatem, plus ibi dimiserunt ex magna abundantia quàm ceperunt. Tertio autem die procedentes venimus ad quædam Castra eorum scilicet Bilche, Bannos, Tolosa, quæ incontinenti cepimus. Tandem peruenimus ad duas Ciuitates, quarum altera dicitur Biacia, altera Vbeda; quibus non erant maiores citra mare, præter Cordubam, & Hispalim, quarum alteram scilicet Biaciam destructam inuenimus: Ad alteram verò, scilicet Vbedam, quia situ loci, & artificio fortissima erat, confugerat multitudo hominū infinita ex omnibus Villis adiacentibus. Cum enim Villa illa numquam ab Imperatore, vel ab aliquo Regum Hispaniæ expugnata sciretur vel subiugata, in eadem posse saluari sua corpora se credebant: sed & hanc in breui diuina gratia faciente cepimus, & funditus destruximus, quia non possemus habere tantam multitudinem gentium, quæ ad illas populandas sufficere possent, & bene perierunt ibi lx milia Sarracenorum, quorum quosdam interfecimus, quosdam captiuos duximus ad seruitium Christianorum & Monasteriorum quæ sunt in Marchia reparanda. Hæc igitur, Sanctissime Pater, vobis scribe...

decreuimus pro auxilio toti Christianitati impenso, gratias quas possumus exhibentes, & humiliter supplicantes, vt vos quem Dominus ad summi Sacerdotij gradum elegit, ei cum sacrificio laudis pro salute populi immoletis vitulos labiorum.

ORATIO.

OMnipotens & misericors Deus, qui superbis resistis, humilibus autem das gratiam, digna tibi laudum præconia, & deuotas gratiarum referimus actiones, quòd antiqua innouando miracula, gloriosam tribuisti victoriam de perfidis gentibus populo Christiano, te suppliciter exorantes, vt quod mirabiliter incepisti, misericorditer persequare ad laudem & gloriam nominis tui sancti, quod super nos famulos tuos fideliter inuocatur. Per Dominum nostrum, &c.

EPISTOLA CLXXXI.

GRATVLATVR SARRACENORVM VICTORIAM.

Illustri Regi Castellæ.

PROTECTOR in se sperantium Deus sinè quo nihil est validum, nihil firmum, multiplicans misericordiam suam super te, ac populum Christianum, & effundens iram suam in gentes quæ Dominum non nouerunt, & in regna quæ non inuocauerunt sanctissimum nomen eius, iuxta quod dudum fuerat Spiritu sancto prædictum, irrisit gentes quæ temerè fremuerant contra eum, & subsannauit populos inania meditatos, humiliando arrogantiam fortium, & infidelium superbiam quiescere faciendo, qui sperātes in equis quia multi sunt, & equitibus quia præualidi nimis, super sanctū Israël non fuere confisi, & Dñm exquirere cōtempserunt: quinimo Deo viuo & vero ausi sunt exprobrare, exaltantes contra eum tumidè vocē suam, & suorū leuantes altitudinem oculorum. Benedictus autem Deus, qui posuit in eorū naribus circulū, & in labijs suis frænum, dans eis secundùm opera eorumdē, & ipsis retribuens secundùm suorum nequitiam studiorum, vt cognoscat Moab quoniā maior est eius indignatio & superbia, quàm fortitudo & virtus, & sperent in Dño cūcti qui diligunt nomen eius, videntes quòd in sua sperantes misericordia non relinquit, sed propè est omnibus ipsum in veritate vocantibus, dans lapsis fortitudinem, & robur multiplicans, vt iam non dubitent verum esse quod legitur, quoniam qui sperant in Domino habebunt fortitudinem, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient: quia Dominus virtutem populo suo dabit. Nos autem per tuæ Serenitatis litteras pleniùs intellecto, qualiter is qui docet manus suorū ad prælium, & digitos eorum ad bellum, instauratis veteris Testamenti miraculis, in tanto & tam horribili prælio fluum fecit populum humilem, & humiliauit oculos superborum, exultauimus Domino adiutori nostro, & ei quantùm sua donauit gratia iubilantes gauisi fuimus gaudio magno valde. Cōuocantes ergo Vrbis Clerum, & populum vniuersum, ei qui facit mirabilia magna solus, & si non quantas debuimus, quantas tamen potuimus vnà cum illis gratiarum exsoluimus actiones, ipsas tuæ Celsitudinis litteras legi coram vniuersa multitudine facientes, & ore proprio exponentes easdem in quo post diuinæ virtutis

magnalia quantùm Magnificentiæ tuæ præconia extulerimus, ab alijs potiùs quàm à nobis regali excellentiæ volumus intimari. De cætero, fili Karissime, prudentiam tuam monemus, rogamus, & exhortamur in Domino, quatenus datam tibi & populo Christiano victoriam Domino exercituum reuerenter adscribas, ore simul, & corde humiliter confitendo, quòd non manus tua excelsa, sed Dominus fecit hæc omnia, iuxta quod in lege diuina præcipitur; *Ne dicas in corde tuo fortitudo mea, & potentia manus meæ fecit mihi virtutem hanc magnam.* Sed memoraberis Domini Dei tui, quia ipse tibi dat facere fortitudinem & virtutem. Ista enim victoria proculdubio non humani operis extitit, sed diuini, & gladius Dei, non hominis, imò veriùs Dei hominis inimicos Crucis Dominicæ deuorauit. Quis enim dedit eos in direptionem & prædam, vt vnus mille, & duo decem millia effugarent, nisi Deus qui subdidit illos, & tradidit suam super eos indignationem effundens, pro eo quòd peccauerunt eidem, & in eius noluerunt semitis ambulare. Non igitur tibi veniat pes superbiæ, quia ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem. Sed affer Domino gloriam & honorem, dicens humiliter cum Propheta: *Zelus Domini exercituum fecit istud*, vt alijs exultantibus in curribus, & in equis, tu exultes, & glorieris in nomine Domini Dei tui, & considerans vindictam impiorum factam à Domino, laues manus tuas in sanguine peccatorum. De nobis autem pro certo cognoscas, quòd personam tuam semper de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta dileximus, & iugiter in tua crescimus caritate, in cunctis negotijs tuis tuæ Serenitati adesse quantùm cum Deo & honestate poterimus proponentes. Tu ergo ea semper agere studeas, quæ Apostolicum promereantur fauorem, & per quæ gloriam temporalis regni transitoriam & caducam, in æterni Regni beatitudinem, quæ numquam deficiet valeas commutare. Quod vtinam ore prophetante dixerimus, & euentum rei tetigerimus immobili veritate. Datum Laterani vij. kal. Nouemb. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CLXXXII.

CONSVLENTI SVPER DECIMIS ET BANNIS AD QVÆSITA RESPONDET.

Episcopo Beluacen.

CVM in tua Diœcesi quædam Monasteria, & Conuentuales Ecclesiæ in multis parochijs maiores decimas percipiant, & minutas, & de quibusdam fructibus annuatim perceptis decimæ non fuerint persolutæ, quæ tamen modò soluuntur: quæsiuisti per Sedem Apostolicam edoceri, vtrùm decimæ fructuum prædictorum ad parochiales Ecclesias, quæ nec maiores percipiunt, nec minutas, an ad Monasteria & illas Ecclesias Conuentuales, quæ nec decimas alias percipiunt ab antiquo debeant pertinere. Ad quod sic duximus respondendum; quòd si fructus prædicti de illis terris proueniunt, de quibus Monasteria, seu Conuentuales Ecclesiæ aliquos percipiebant ratione decimarum prouentus, eis proculdubio debentur decimæ fructuum eorumdem, cum ipsis ab antiquo terra illa fuerit decimalis, & non debeat vna eadémque substantia diuerso iure censeri.

Alioquin parochialibus Ecclesijs exsoluantur, ad quas de iure communi spectat perceptio decimarum. Sanè quia contingit interdum, quòd aliquibus volentibus matrimonium contrahere, bannis vt tuis verbis vtamur, in Ecclesijs editis secundùm consuetudinem Ecclesiæ Gallicanæ, ac nullo contradictore publicè comparenre, licèt fama priuatim impedimentum deferat parentelæ, cùm ex parte contrahentiū iuramenta maiorū de sua propinquitate, vt suspicionis tollarur materia, offerantur, quid tibi sit faciendum in casibus huiusmodi quæsiuisti. Ad hæc taliter respondemus; Quòd si persona grauis, cui fides sit adhibenda, fraternitati tuæ denuntiet, quòd ij qui sunt matrimonio copulandi se propinquitate contingant, & de fama vel scandalo doceat, aut etiam per teipsum possis certificari de plano, non solùm debes iuramenta parentum sponte oblata recipere, verùm etiam eos qui contrahere sic nituntur, si monitis induci nequiuerint, compellere vt vel à tali contractu desistant, vel contra famam huiusmodi secundùm tuæ discretionis arbitrium iuramenta exhibeant propinquorum. Alioquin si persona denuntians non extiterit talis, vt duximus, & de fama vel scandalo non poterit edoceri, ad desistēdum monere poteris, non compellere contrahentes. Si verò post contractum matrimonium aliquis appareat accusator, cùm non prodierit in publicum, quando banni secundùm præfatam consuetudinem in Ecclesijs edebantur, vtrùm vox debeat suæ accusationis admitti meritò quæri potest. Super quo sic duximus distinguendum, quòd si tempore denuntiationis præmissæ is qui iam coniunctos impetit extra Diœcesim existebat, vel aliàs denuntiatio non potuit ad eius notitiam peruenire, vt putà, si nimiæ infirmitatis feruore laborans sanæ mentis patiebatur exilium, vel in annis erat tam teneris constitutus, quòd ad comprehensionem talium eius ætas sufficere non valebat, seu alia causa legitima fuerat impeditus, eius accusatio debet audiri. Alioquin cùm rationabiliter præsumatur, quòd denuntiationem publicè factam idem existens in ipsa Diœcesi minimè ignorarit, tanquam suspectus est proculdubio repellēdus; nisi proprio firmauerit iuramēto, quòd postea didicerit ea quæ obijcit, & ad hoc ex malitia non procedat, quia tunc etiā si didicisset ab illis, qui denuntiationis tempore siluerunt, claudi non deberet eidem aditus accusandi; quoniā & si ab impetitione huiusmodi culpa de silentio tali contracta illos excluderet, iste tamen amoueri nequiret cùm culpabilis non existat. Vtrùm autem si accusatore idoneo comparente, per tres vel quatuor testes inter iam coniunctos parentela probetur, per depositiones eorumdem posteriorum testium derogetur fidei sex, vel duodecim propinquorum, qui antiquiores tempore, ac præstantiores meritis ante contractum matrimonium in contrarium iurauerunt, distinguendo personas & gradus, à quibus directè, ij de quorum agitur copula descenderunt, an primi posterioribus præferantur non immeritò quæri posset, quamquā ad aliud, & ob aliud iurauerint illi, quàm isti. Si tamen in secundo iudicio priores personæ iuratæ deponerent illa eadem quæ primò dixerunt, absque dubio eorum testimonia præualerent, nec eo possent pretextu repelli, quòd partes testificata didicerint, cùm talis exceptio locum non habeat in hoc casu. Datum Lateran. iv. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno decimoquinto.

EPISTOLA CLXXXIII.

CONTROVERSIAM SVPER ANNVLI, VIRGÆ PASTORALIS, ET MITRÆ VSV COMPONIT.

Patriarchæ Ierosolymitan. Apostolicæ Sedis Legato.

VM felicis recordationis Alexander Papa prædecessor noster, Simoni quondam Priori sancti Georgij de Xisto quotidianum vsum Annuli, Virgæ quoque Pastoralis, & Mitræ infra Missarum solemnia concesserit, sicut accepimus, de indulgentia speciali: ac postmodū idem locus Ecclesiæ sancti Thomę martyris Acconen. cœperit esse subiectus, & quandoque cum illa vnum solum habere Priorem: Is qui nunc habet in eisdem Ecclesijs Prioratum, cùm à nobis obtinuerit ipsam indulgentiam confirmari, etiam in Ecclesia supradicta sancti Thomæ vti nitebatur eadem, eò quòd Ptiori sancti Thomæ martyris Acconen. & sancti Georgij de Xisto confirmationis nostræ pagina mittebatur: cui se opposuit obicem Venerabil. F. N. Episcopus Acconen. proponens, quòd ad hoc per confirmationem nostram extendi vsus memoratæ indulgentiæ non valebat; vnde ad petitionem partium quæstionem ipsam ad examen Sedis Apostolicæ transtulisti. Nos igitur attendentes, quòd præfatus prædecessor noster Priori sancti Georgij de Xisto Prioratum ipsum tantùmodo exprimendo indulserit supradicta, ipsius vestigijs inhærentes, habendo ratum quod factum extitit per eundem, prædictæ indulgentiæ de nouo nihil addidimus, sed quod competebat ex illa duximus c nfirmandum. Quocirca fraternitati tuæ, per Apost. script. mandamus quaten s supradictum Priorem abuti præfata indulgentia non permittas. Datum L. eran. viij. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno decimoquinto.

EPISTOLA CLXXXIV.

AD EMENDATIONEM EXCESSVVM HORTATVR.

Episcopo Pictauen.

ON est Deus in conspectu tuo, nec viæ tuæ rectæ sunt coram eo, si clamoribus de te ad nostram audientiam ascendentibus facta respondent, quæ præsentibus duximus annoranda, ipsa tuis oculis admouentes, vt te contra tuam faciem statuendo, qui teipsum abiecisti post terga, famæ contemptu & consuetudine sicut dicitur d elinquendi qualis sis, & vtrùm ascensum pares subditis ad virtutes, an descensum ad vitia per exemplum accusationi operum conscientia respondente, tibi tuo iudicio demonstremus. Ecce audiuimus, quòd anno præterito antequàm Ordines celebrares, per Magistrum I. Gabart Officialem tuum à ducentis fere clericis ordinandis, in elusionem constitutionis Apostolicæ, qua ordinatis sine titulo per Ordinatores vel repræsentatores aut successores eorum volumus prouideri, fecisti exigi, & recipi iuramentum, quòd nullam à te prouisionem exigerent ratione ordinationis illius. In quo cùm non habueris iudicium nec iustitiam, sed iuri, & Sedi Apostolicæ iniuriam feceris manifestam,

transgressioni Canonum adaperiens aditum,& nitens claudere viam prouisioni pauperum clericorum, quam eis per Cōstitutionem nostram misericorditer curauimus aperire. Inspice ac despice temetipsum, eò quòd huiusmodi exegeris iuramenta, quæ sponte oblata recipere minimè debuisses: nisi fortè laudetur exactio, vbi receptio condemnatur. Accepimus etiam quòd excommunicatis indifferenter communicans, G. pro iniectione manuum in clericum violenta vinculo excommunicationis astrictum de facto absoluere auctoritate, imò potius temeritate propria præsumpsisti, & laïcis in præiudicium clericorum tam fauorabilis es effectus, quòd filios quorumdam Burgensium de Mirebellò subtraxisti seruitio clericalis militiæ, vt occasione huiusmodi factos laïcos sub seruitute redigeres laïcorum. Clericis verò tyrannus decimas eis debitas,laïcis adiudicas contra iura, & ab Abbatibus, Prioribus, & alijs Ecclesiarum Prælatis tuæ ditioni subiectis indebitas procurationes extorquens, si quando tibi non visitanti parochiam pretium expensarum, quas in tua procuratione facerent, si eorum visitares Ecclesias, non exsoluunt, paratas ad omnem impetum tuum excommunicationis & interdicti sententias illicò fulminas in eosdem, vel cum tam onerosa multitudine non vt ædifices & plantes, sed vt si qua congregata sunt dissipes & disperdas, ad defectum,non ad profectum talis eis hospes accedis, quòd longi temporis victum hora breui consumens tuos mendicare cogis post exitum receptores; & vt manus tuas in Pictauensi Diœcesi nulla possit exactio præterire, Archidiaconis, Archipresbyteris & Decanis,quosdam de nouo præponis Vicarios, vsurpans officia singula, vt cōmoda sentias singulorū,& faciliùs te tuorū manibus ad turpia lucra & infames exactiones extēdas,aliarúmque grauiū exactionū nouus inuctor sicut fertur, ad te & aliquos simplices tibi Collegas aduersùs eos quos offēdere niteris,nostras facis litteras impetrari,quorūdam nomine,ipsis omnino irrequisitis ac inscijs,qui nullā habēt causam agendi: & cùm nullus appareat actor vel accusator, seu denuntiator contra eos, quorum nomina nostris litteris inseruntur; tu tamen in ipsos & alios, qui nominatim nō exprimuntur in litteris, occasione illius clausulæ,Quidam alij,quæ in litteris nostris sæpe solet apponi, Collegis tuis ad excogitatam malitiam præ simplicitate nimia inclinatis sententias iacularis, non qualis vigor exigit rationis, sed quales motus ingerit voluntatis. Cùm autem aliqui ex delegatione nostra aliquam sententiam proferunt,quæ tibi displiceat, statim eos tanquam inimicos persequeris capitales, & infers eis per te,& tuos quascumque potes iniurias, & iacturas, inhibens subditis ne sententias delegatorum nostrorum obseruent. Illud inter alia non duximus obmittendum, quòd cùm excommunicaueris quendam presbyterum & omnes qui fuere præsentes,quando Helias de de Vernia miles cum filia R. de Cella contraxit, qui se proxima consanguinitatis linea contingebant, mutato iudicio receptione pecuniæ, tanquam impedimentum euanuerit parentelæ, adueniente qui manum iudicantis impleuit, contractum quem debito iustitiæ reprobasti, non erubuisti per iniustitiam tibi contrarius approbare. In his quidem & alijs, quæ de tua conuersatione frequenter audiuimus, nostram non videris patientiam agnouisse, quam in te de gratia multa & speciali habuimus, super aliquibus quæ tempore inquisitionis factæ aduersùs personam tuam videbātur esse probata: sed expectauimus tunc,

& adhuc illius ſequentes exemplum, qui miſericors & miſerator exiſtens, peccatoris quærit reditum, & neminem vult perire, miſericorditer expectamus, ſi fortè reuerſus ad cor actus, tuos reformes in bonum. Tu igitur aperi oculos tuos, & vide quæ feceris, ac tuo commiſſus examini ſic corrigas temetipſum, quòd non oporteat te ſentire dexteram Apoſtolicæ diſciplinæ, quia tantò ſeueriùs tunc delinquentis corrigemus exceſſus, quantò benigniùs expectamus longiori tempore corrigendum. Dilectis filijs... Abbati Nucarien. Turonenſis Diœceſis, &... Subdecano, & Magiſtro Stephano de Caſtro Ayraldi Canonico Pictauen. noſtris damus litteris in mandatis, vt te ad hoc diligenter ex parte noſtra moneant, & inducant, & qualiter admonitiones noſtras admiſeris nobis reſcribere non obmittant. Datum Lateran. xvi. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno decimoquinto.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc.

EPISTOLA CLXXXV.

VINDICANDÆ ECCLESIÆ SVÆ AVCTORITATEM INDVLGET, ET INTERIM A TREVERENSIS ARCHIEPISCOPI IVRISDICTIONE LIBERAT.

Corrado Metenſi Epiſcopo, Imperialis Aulæ Cancellario.

ANTO in hoc tempeſtatis articulo efficaciùs nos oportet fratribus, & Coëpiſcopis noſtris adeſſe, quantò pro Sedis Apoſtolicæ reuerentia maioribus ſe preſſuris & iacturis exponunt. Ea propter, Venerabilis F. in Chriſto, tuis cupientes neceſſitatibus prouidere, auctoritate præſentium tibi perſonaliter indulgemus, vt tuæ malefactores Eccleſiæ cuiuſcumque Diœceſis, vt ab ipſius, & tam clericorum, quam laïcorum ad ipſam ſpectantium indebita moleſtatione deſiſtant, ſi Diœceſani Epiſcopi eos compeſcere neglexerint requiſiti, tu legitima monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam valeas coërcere, quam vſque ad ſatisfactionem condignam volumus & præcipimus inuiolabiliter obſeruari, prouiſo prudenter, vt in hoc præuia ratione procedas. Præterea prohibemus, ne Treuerenſis Archiepiſcopus inconſulto Romano Pontifice in te ſuſpenſionis, vel excommunicationis ſententiam iaculetur: ita tamen, vt tu ei debitam reuerentiam exhibere procures. Nec cuiquam liceat Caſtra tua ſubijcere interdicto, quamdiu conquerentibus iuſtitiæ plenitudinem feceris exhiberi. Hanc autem durare volumus indulgentiam, dum imminens imperij tempeſtas durauerit; quia ceſſante cauſa ceſſare debet effectus. Nulli ergo, &c. vſque hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere vel ei, &c. vſque, contraire. Si quis autem, &c. vſque, incurſurum. Datum Lateran. xv. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno decimoquinto.

EPISTOLA

EPISTOLA CLXXXVI.

CASTRVM SCVRIENSE AD B. PETRI IVS PERTINENS SEDIS APOSTOLICÆ TVITIONE DIGNATVR.

Nobilibus viris Viuiano Gaillardo, & alijs Dominis Scuriensis Castri.

MANIFESTVM est, Castrum, quod Scuria dicitur, temporibus Sanctæ memoriæ Syluestri Papæ, sicut ex inspectione litterarum antecessoris nostri felicis recordationis Sergij Papæ cognouimus, regia liberalitate per manus eiusdem B. Petro quõdam fuisse collatum, & à Vediano quondam eiusdem Castri Domino memorato prædecessori nostro Papæ Sergio per innouationem sub annuo censu decem solidorum Raymunden. monetæ fuisse recognitum, & oblatum. Idem etiam Castrum Humbertus, Raymundus, & Sicardus Domini ipsius loci prædecessori nostro B. memoriæ PP. Calixto, & per manum ipsius B. Petro, & S. Romanæ Ecclesiæ recognouerunt, & obtulerunt. Nos itaque eorundem Antecessorum nostrorum Sergij, Calixti, Innocentij, & etiam Adriani Romanorum Pont ficum, qui Castrum ipsum ad ius, & proprietatem B. Petri pertinens, sub Apostolicæ Sedis protectione, ac munimine receperunt, vestigijs inhærentes: præfatum Castrum sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus: statuentes, vt neque Comiti, neque alicui personæ facultas sit Castrum ipsum auferre, minuere, infestare, vel suis vsibus vendicare; sed quietum, & integrum, vobis in fide Catholica, & fidelitate Apostolica permanentibus, sicut à iamdictis prædecessoribus nostris, & à nobis concessum est, sub B. Petri iure, ac defensione consistat. Sanè siquis vestrûm grauius aliquid, quod absit, fortè commiserit: pro eius culpa, sicut à præfato prædecessore nostro Alexandro Papa statutum est; nisi & alij eiusdem iniquitatis participes fuerint, ipsi & honores eorum minimè à diuinis interdicantur officijs, quod & de subiectis militibus vestris præcipimus obseruari. Statuimus etiam, vt nulli nisi dominis, & hominibus eiusdem Castri liceat infra terminos tenimenti vestri Castrum ædificare, vel munitionem construere. Si qua verò Ecclesiastica, secularísve persona aduersùs homines eiusdem Castri querimoniam deposuerit, apud Metropolitanum vestrum, vel Legatum à latere Romani Pontificis destinatum, quod iustum fuerit experiri procuret. Nos autem à dilecto filio Nobili viro Ademaro, vno dominorum eiusdem Castri ad nostram præsentiam accedente, pro ipso Castro fidelitatis recepimus iuramentum, & ab alijs per manum dil. fil. Magistri Petri Marci Subdiaconi nostri, olim Correctoris litterarũ nostrarum, & Archidiac. Foroiulien. recipi viua voce mãdamus. Siquis igitur Clericus, siue laicus temerè, quod absit, aduersùs ista venire tentauerit, secundò, tertióve commonitus, si non satisfactione congrua emendauerit, honoris, & officij sui patiatur periculum, aut excommunicationis vltione plectatur. Qui verò conseruator extiterit, omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius gratiam consequatur. Datum Laterani, iij. Idus Nouemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLXXXVII.

VT ILLATAS PAPIENSIBVS INIVRIAS SARCIANT SVB GRAVI POENA COMMINATVR.

Consulibus, & populo Mediolanen. spiritum consilij sanioris.

VM illam recolimus exuberantiam caritatis, & gratiæ specialis, qua Sedes Apostolica Mediolanen. ab antiquo dilexit, & extulit ciuitatem, quaque nos specialiter eam fuimus hactenus amplexati: cúmque illum reuerentiæ, ac deuotionis feruorem, quem Ciuitas eadem ad Apostolicam Sedem, & personam nostram vsque ad hæc habuit tempora cogitamus: meditantes quantùm vtraque per reliquam in negotijs suis proficere consueuit, vehementer angimur, & turbamur; ita vt sit nobis tristitia magna, & dolor continuus cordi nostro, eò quòd dum huius vnitatis vinculum vestra rūpitur imprudentia, hæc prorsus in contrarium cernimus esse versa. In tantum vt vobis deuotionem pristinam subtrahentibus, immo erigentibus vos temerè ad iniuriam, non modò gratiam vobis subtrahere; verùm etiam accingi compellamur ad pœnam, ad quam non sinè magno dolore, Deo teste, procedimus; cùm præteritis vestris obsequijs, & præsentibus quibus lacessimur iniurijs, concertatione quadam in pectore nostro sibi adinuicem occursantibus, hæc mentem nostram infringant interdum ad veniam; illæ verò è contra prouocent ad vindictam, quam alienam non esse ab Apostolicis viris manifestè demonstrat Apostolus, qui ad vlciscendam omnem inobedientiam, sicut ipso testante didicimus, promptus erat. Licèt autem fateamur vos non parua nobis, & Apostolicæ Sedi obsequia præstitisse; beneficia tamen, quæ recepistis ab ea ipsis minora obsequijs non fuerunt. Quare si vos illa spiritualis deuotio, qua cuncti fideles Apostolicam Sedem reuerendè suspiciunt, non induceret, temporalis saltem prudentia, qua præcipuè pollere solebatis, inducere vos deberet, ne pro quodā reprobo, & ingrato, immò Deo, & hominibus odioso, qui numquam nisi mala pro bonis retribuit, quíque cùm impij non dimidient dies suos cras fortè sicut puluis, quem proijcit ventus à facie terræ aliquo turbine auferetur è medio, eos qui pertinaciter ruituro adhæserint, tracturus secum pariter in ruinam, opponeretis vos Ecclesiæ Matri vestræ, aduersùs quam præualere non poterunt portæ mortis; cùm eam Dominus super se petra, stabili firmitate fundauerit, & vsque ad consummationem seculi cum eadem promiserit se mansurum. Timemus autem, & vtinam vos etiam timeretis, ne in vobis impletum sit, quòd legitur in Propheta: *Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua, & oculos eius claude, ne fortè videat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, & conuertatur, & sanem eum.* Vobis enim videtur Dominus miscuisse calicem vertiginis, & soporis, vt erretis in cunctis vestris operibus cōtra Dñm consilia cogitātes, quę proculdubio nequibitis stabilire: quia non est consilium, non est sapientia, non est prudentia contra Deum. Licèt autem multipliciter contra vos diuinæ maiestatis oculos prouocetis, in tribus tamen præcipuè thesaurizatis vobis confusionē, & iram in die reuelationis iusti iudicij magni Dei, & in pręsenti non solùm nos, quibus Petri gladius est commissus, vt vindictam in nationibus, & increpationes

in populis faciamus, verùm etiam cunctos Christianæ fidei zelatores ad vestrū, & vestræ ciuitatis excidium incitatis. Primò enim cùm Scriptura præcipiat capi vulpeculas, quæ Dominicam volunt vineam demoliri, hæreticos scilicet qui ob dolositates multiplices vulpium nomine designantur, vos spiritibus attendentes erroris, facti estis hæreticæ prauitatis præcipui defensores. Nec solùm vulpeculas memoratas non capitis, verùm vsque adeò foueris & defenditis easdem, vt apud vos mutatæ sint de vulpibus in leones, & de locustis in equos ad prælium præparatos, dum vobis fauentibus doctrinæ suæ fermentum publicè prædicare non metuūt, & in messem Dominicā iam non occulrè zizania seminare præsumunt. Vnde cùm de alijs mundi partibus à zelatoribus fidei expelluntur, ad Ciuitatem vestram quasi quandam erroris sentinam confugiunt, vbi pro religione suscipitur, quidquid discordare à fide Catholica demōstratur. Portò ijdem felle Draconis vobis in aureo Babylonis calice propinato inebriarunt adeò mentes vestras, vt Mediolanen. Ecclesiam matrem vestram, quæ diuina vobis exhibens Sacramēta genuerat vos in hæreditatem æternam irreuerenter & impiè conculcantes, eam in seruitutis opprobrium deducere studeatis. Saneienres impiè contra eam pessima instituta, eámque duris angarijs affligentes, vt nunc apud vos longè peioris conditionis existat, quàm olim populus Israëlis sub Pharaone fuerat in Ægypto. Postremò à deuotione Apostolicæ Sedis cuius nomen reuerendum est etiam apud gentes, quæ Dominum non nouerunt, vos penitus subtraxistis. Immò sicut filij alieni manifestè vos opposuistis eidem, & eam vobis cōtrariam posuistis, facti graues vtique vobis ipsis, dum per hoc eum vobis reddidistis offensum, qui eam super omnem terram principatum voluit obtinere. Ecce funiculus triplex, qui difficilè rumpitur, & vtinam vos illum vel cum difficultate rumpatis; vt aliquando possitis dicere cum Propheta: *Laqueus contritus est, & nos liberati sumus.* Verùm vos de die in diem magis ac magis in eo pedes vestros irretire nitimini, qui quasi aliæ quas nobis intuleratis iniuriæ non sufficerent, nuper cùm dilecti filij Ciues Papien. carissimum in Christo filium nostrum F. Siciliæ Regem illustrem de nostro mandato conducerent, immò iam conduxissent, & recessissent ab eo, vos offensam cumulantes offensæ, rupto vinculo fœderis atque pacis, quæ olim procurante Priore Camaldulæ à nobis propter hoc specialiter destinato inter vos, & eosdem celebrata extitit, & iuramento firmata, abiecta denique reuerentia nostra prorsus, qui per Legatum nostrum qui nostram in partibus illis repræsentat personam, præsentes eramus, dictos ciues nequiter inuasistis, & quosdam eorum, vt pote qui bellum non suscipientes in pace fuerant imparati, cepistis & detineris captiuos, ipsos indecenter vt dicitur, & inhumanè tractantes. In quo licèt ipsi quidem grauamina sentiāt, nos tamen dissimulare non possumus iniuriam esse nostram. Nec vos excusare potestis, tanquam ad hoc inducti fueritis ex debito fidelitatis, quo præfato reprobo teneamini, cùm ab eius fidelitate sitis per constitutionem Canonicam, & denuntiationem Apostolicam absoluti, quoniam ei qui Deo, & Ecclesiæ fidem non seruat, fidelitas seruanda non est à communione fidelium separato. Quamquam ergo merita vestra non exigant, vt vos paterna reuocare dulcedine studeamus, cùm sit vester furor adeò contumax, & indignatio vestra dura, vt non fouenda oleo, sed potiùs vrenda cauterio videatur: quia tamen pater pater-

num nequit affectum deponere, licèt prouocatus à filijs & offensus, V. v. adhuc, etiam commonendam duximus, & obsecrandam in Domino, per Apost. vobis script. districtè præcipiendo mandantes, quatenus expulsis hæreticis manifestis, & reformatis quæ contra Mediolanam Ecclesiam attentastis, redeuntes ad sacrosanctam Romanam Ecclesiam Matrem vestram, & tot offensarum iniurias aliquo deuotionis indicio redimentes, si qua remansit in vobis deuotionis scintillula in præsenti; si vllam habetis præteritorum memoriam; si denique apud nos spem aliquam vobis reseruare cupitis in futurum, nobis ciues restituatis iã-dictos, immò nos ipsos dimittatis in ipsis, vt per hoc animus noster efficiatur proclinior ad dandam vobis pœnitentibus super alijs indulgentiam, & vobis detur fiducia plenior ad petendam. Alioquin noueritis nos excommunicationis sententiam in vos Consules, & Consiliarios vestros, ac alios huius iniquitatis actores à Legato nostro, licèt ex alia causa simili astricti sint vinculo, promulgã-tam auctoritate Apostolica roborare, ac dare vniuersis Episcopis Lombardiæ firmiter in præceptis, vt eam candelis accensis, & pulsatis campanis, singulis diebus Dominicis & festiuis faciant singuli per suas Diœceses publicari. Dantes nihilominus karissimo in Christo filio nostro Ph. Regi Fräcorum illustri, & alijs Galliarum ac Italiæ Principibus, & Baronibus; necnon vniuersis Lombardiæ ciuibus in mandatis, vt nullum vobiscum faciant colloquium, vel contractum. Nec præsumentes aliquẽ vestrum in Potestatem assumere, vel rectorem, res mercatorum vestrórum & vestras vbicumque fuerint inuentæ detineant, & faciant detineri, & solui vobis debita non permittant. Cùm sit dignum & iustũ, vt qui non sinitis alios requiescere, apud eos non possitis requiem inuenire. Vt autẽ Metropolis vestra obedientiã, quã vos superiori vestro subtrahitis, in sibi subditis non inueniat, vniuersis Episcopis eidem subiectis Metropoli, nostris damus litteris in præceptis, vt in pœnam vestram ipsi omnẽ obedientiam, & reuerentiam subtrahentes, eidem in aliquo non intendant. Denique cùm non solùm honore Metropolitico, sed etiam Pontificali vos reddatis indignos; quoniam ad præsens generale Concilium commodè conuocare non possumus, per Ianuen. Graden. Remen. Senonen. Rotomagen. Turonen. Bituricen. & Burdegalen. prouincias dirigimus scripta nostra; vt habito super ijs Archiepiscoporum, & Episcoporum, quos propter hoc congregari mandamus, concilio, in tanto negotio cum maturitate debita procedamus. Ad vltimum pro certo noueritis, quòd clamor qui de vobis super facto hæreticæ prauitatis ascendit, adeò concussit aures & animos populorum, vt clamatum fuerit iam frequenter; quatenus sicut eos in Prouinciam misimus ad pestem huiusmodi extirpandam, sic eosdem Christi charactere insignitos ad exterminium terræ vestræ in suorum remissionem peccaminum transmittamus. Vnde vobis est meritò formidandum, ne is qui Ciuitati sanctæ Hierusalem eius prouocatus iniquitatibus non pepercit, super vestris disponat malitijs visitare, cùm peccatorum vestrorum turris proculdubio ascenderit iam in Cælum. Nec vos decipiat magnificentia cordis vestri, vt nostra hæc verba, quæ non absque mentis dolore proferimus, deliramenta putetis, in virtute vestra & multitudine gloriantes. Sed potiùs cogitetis, quòd Domino exercituum nulla potest resistere multitudo; qui, vt exẽpla Testamenti veteris taceamus, sicut in Prouincia nuper hæreticos, & in Hi-

ſpania fidelium exercitui tam mirabiliter, quàm miſericorditer innumeros dignatus eſt ſubdere Agarenos, ſic potens eſt veſtram ad nihilum deducere ciuitatem. Inſpiret ergo Dominus vobis conſilium ſalutare, ne inducatis vos ipſos in illum neceſſitatis articulum, quòd mox fruſtra clamantes exaudire denique non poſſimus, & ſit ſera pœnitentia poſt ruinam. Datum Lateran. xij. Kal. Nouemb. Pont. N. anno xv. *Scriptum eſt in eundem fere modum illis omnibus ſuper hoc.*

In eundem fere modum.... Archiepiſcopo Remen. ſcriptum eſt, & Suffraganeis eius. vſque, ciuitatem. Quocirca monemus atque præcipimus, quatenus conuenientes in vnum, & habito ſuper ijs diligenti tractatu, veſtrum nobis conſilium reſcribatis.

In eumdem fere modum ſcriptum eſt populo Alexandrino ſpiritum conſilij ſanioris. Cùm illam recolimus, &c. vſque conuertatur & ſanem eum. Cùm enim nuper paterna vos curauerimus benignitate monere; vt à ſequela Othonis, & eius ſequacium penitus recedentes, ad deuotionem rediretis Eccleſiæ Matris veſtræ, alioquin priuilegijs vobis ab eadem conceſſis ſciretis vos perpetuò ſpoliandos, cùm propter ingratitudinis vitium libertus in ſeruitutis compedem reuocetur, vos monitis noſtris prorſus contraria facientes, offenſam cumulaſtis offenſæ, & iniuriam iniuriæ addidiſtis, contra dilectos filios Ciues Papien. quibus Eccleſiaſticæ vnitati, ſicut lucis filij, adhærentibus, adhærere pro noſtra reuerẽtia deberetis, inſurgere præſumentes. Cùm igitur ex vtraque parte fuerint quidam capti, volentes ſicut ad noſtrum officium ſpectat, vt ſuæ parti reſtituantur vtrique, Vniuerſitatem veſtram monemus attentiùs, & rogamus ſub debito fidelitatis, quo nobis tenemini, vobis diſtrictè præcipiendo mandantes, quatenus ſiqua remanſit in vobis deuotionis ſcintillula in præſenti; ſi vllam habetis præteritorum memoriam; ſi denique apud nos ſpem aliquam vobis reſeruare cupitis in futurum, ad ſinum Eccleſiæ matris veſtræ humiliter redeuntes, conciues ſuos ſinè difficultate reſtituatis eiſdem, veſtros ab eis mutuò recepturi: ita vt plena fiat reſtitutio hinc & inde, mandatum noſtrum taliter adimplentes, vt vobis offenſas veſtras hoc deuotionis indicio redimentibus, nobis fiat procliuior animus ad dandam ſuper alijs veniam, & vobis detur fiducia plenior ad petendam. Alioquin ſi ſuper præmiſſis decætero inobedientes nobis, & rebelles fueritis, noueritis nos Ven. F. N.... Epiſcopo, & Archidiac. Parmen. noſtris dare literis in mandatis, vt vnionem Eccleſiæ Aquen. & veſtræ noſtra fulti auctoritate diſſoluant, veſtrámque terram Pontificali dignitate denuntient perpetuò eſſe priuatam. Quòd ſi nec ſic veſtra poterit rebellio edomari, manũ Apoſtolicam aliàs ſuper vos taliter aggrauare curabimus, quòd eam abbreuiatam non eſſe, vexatione intellectum dante auditui cognoſcetis. Datum Lateran. iiij. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CLXXXVIII.

Dispensat super cognatione.

Episcopo Parmen.

IOANNI laico & G. muliere in tertio affinitatis gradu distantibus, idem I. volens filiam ipsius G. natam ex secundis nuptijs ducere in vxorem, ac timens ne huiusmodi copula alicui posset calumniæ subiacere, nobis humiliter supplicauit, vt pro bono pacis, quam ex eorum matrimonio asserit prouenturam, eandem ducendi sibi licentiam concedere dignaremur. Quocirca mandamus, quatenus si aliud impedimentum canonicum non obsistit, ipsis licentiam tribuas contrahendi. Datum Laterani ij. kal. Nouemb. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CLXXXIX.

Super diversis capitulis respondet.

Episcopo Gebennen. & Viennen. Sacristæ.

INQVISITIONIS negotiũ, quam de Venerabili fratre nostro ... Episcopo, & Canonicis Valentin. vobis commisimus faciendam, sine conscientiæ scrupulo exequi cupientes, Apostolico petijstis oraculo edoceri: vtrùm eorum publicanda sint dicta, & nomina quos interrogari contingit, prout de testibus in publicis causis fieri consueuit: An sola dicta eorumdem publicari sufficiat, cùm idem Episcopus, & Canonici manifestè sciant, qui fuerint inquisiti: & vtrùm contra dicta eadem debeant exceptiones, seu replicationes admitti, cùm contra personas dicentium admittantur. Ad quod breuiter respondemus, Non solùm dicta, sed etiam ipsa nomina, vt quid à quo sit dictum appareat, publicanda, & exceptiones seu replicationes legitimas admittendas. Ne per suppressionem nominum infamandi, per exceptionum verò exclusionem deponendi falsum audacia præbeatur. Secundò quæsistis, quid vobis sit statuendum, si contra quempiam per inquisitionem probatum fuerit tale crimen, quòd deponeret accusatum criminaliter & conuictum. In quo quidem duximus distinguendum: vtrùm videlicet tale crimen contingat aduersus aliquem inueniri, quod ordinis executionem suscepti, aut retentionem beneficij etiam post peractam pœnitentiam impediret, putà si homicidium commisisset, vel adeptus esset ordinem, aut beneficium vitio simoniæ, quo casu erit sicut in accusationis iudicio procedendum. Alioquin secundùm personæ merita, & qualitatem excessus pœnam poterit iudicantis discretio moderari. Tertiæ dubitationis articulus continebat, vtrùm cùm duo vel tres iurati affirmant alium crimen aliquod eisdem videntibus commisisse, de quo tamen aliqua infamia non laborat, aliquam illi pœnam infligere debeatis: & vtrùm ad petitionem quorumdam quasdam scedulas vobis occultè tradentium infamationem Episcopi continentes sit ad inquisitionem eorum, quæ in ipsis continentur scedulis procedendum: & an fides eorum dictis debeat adhiberi, qui post iuramentùm interrogati secretò, vtrùm sint eorum de

quibus inquiritur inimici; respondent, quòd non diligunt illos, vel directè inimicos se asserunt eorumdem, aut etiam ante iuramentum id publicè confitentur, nullas tamen inimicitiarum causas probabiles ostendentes. Ad hæc autem pariter respondemus, nullum esse pro crimine super quo aliquis non laborat infamia, seu clamosa insinuatio non præcessit, propter dicta huiusmodi puniendum, quinimò super hoc depositiones contra eum recipi non debere, cùm inquisitio fieri debeat solummodò super illis, de quibus clamores aliqui præcesserunt: nec ad petitionem eorum, qui libellum infamationis porrigunt in occulto procedendum esse ad inquisitionem super contentis ibidem criminibus faciendam, aut etiam aduersùs eos contra quos fit inquisitio fidem dictis adhibendam illorum, qui post iuramētum, vel ante, tacitè vel expressè inimicos se asserunt eorumdem; nisi forsan antè iuramentum in fraudem id facere præsumantur. Quæsistis præterea, quid statui debeat, si nihil per certam scientiam, sed tantùm per famam, & eorum qui fuerint inquisiti credulitatem iuratam contigerit inueniri; vtrùm ne aliquis super eo crimine reputari debeat infamatus, de quo ipsum duo vel tres aut plures dixerint infamatum, licèt de ipso nihil sinistrum in publico audiatur. Ad quod est nostra responsio, quòd propter famam & deponentium credulitatem dumtaxat, non erit ad depositionis sententiam procedendum, sed infamato canonica poterit indici purgatio secundùm arbitrium iudicantis, qui propter dicta paucorum eum infamatum reputare non debet, cuius apud bonos & graues læsa opinio non existit. Tu denique, frater Episcope, super teipso, & credito tibi grege taliter vigilare procures, extirpando vitia, & plantando virtutes, vt in nouissimo districti examinis die coram tremendo iudice, qui reddet vnicuique iuxta opera sua, dignam possis reddere ratione. Datum Lateran. xiij. Kal. Ian. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CXC.

REIECTA APPELLATIONE CAVSAM DENVO DELEGAT.

Episcopo, & Abbati S. Vedasti Atrebaten. & Magistro H. de Atrebato Canonico Atrebaten.

ACCEDENS ad nostram præsentiam dilectus filius Magister A. Venerabilis fratris nostri .. Nouiomen. Episcopi procurator, vir prouidus, & discretus proposuit coràm nobis, Quòd cùm olim causam, quæ inter eumdem Episcopū ex parte vna, & dil. fil. Capitulum Ecclesiæ sancti Quintini Nouiomen. Diœcesis super subiectione ipsius Ecclesiæ, quam idem Episcopus asserit Diœcesano sibi iure subesse, ac propter hoc ipsum Capitulum ad obediendum ei vt Episcopo proprio in sententijs interdicti, & alijs debere compelli, ex altera vertitur, lite priùs in nostra præsentia contestata, vobis frater Episcope, & dil. fil. Abbas S. Vedasti Atrebaten. ac Magistro Scholarum Tornacen. duxerimus committendam. Vos quia pars Capituli iurisdictionem vestram eludere, ac processum impedire iudicij friuolis exceptionibus super contestatione litis oppositis nitebatur, ipsum Capitulum pro sua contumacia interdicti sententiæ subiecistis, quam

cùm ijdem temerè violarint, petebat Episcopi procurator, vt faceremus eandem firmiter obseruari, violatores ipsius pœna canonica percellentes, vt in eis pœna cresceret in quibus creuisse contumaciam asserebat. Procurator autem eiusdem Capituli litem fuisse contestatam inficians ex aduerso respondit, quòd cùm tu frater Episcope, ac fili Abbas, se coniudice tertio excusante, exceptiones legitimas pro sua parte propositas nolletis admittere, tanquam ab euidenti grauamine ad Sedem fuit Apostolicam pro ipso Capitulo appellatum. Vnde prædictam dicebat sententiam penitus nullam esse, nec etiam sententiæ nomen habere mereri; cùm præter rationabilium exceptionum & legitimæ appellationis obstaculum fuerit promulgata, propter quod humiliter supplicabat eandem irritam nuntiari. Auditis igitur & intellectis ijs, & alijs quæ fuere proposita coram nobis, pronuntiauimus litem per procuratores partium alia vice propter idem negotium nostro conspectui præsentatos fuisse legitimè contestatam, & decernentes appellationem ad Sedem Apostolicam super hoc interpositam ex parte supradicti Capituli non tenere, præfatam interdicti sententiam duximus approbandam, ipsius violationem nostræ reseruando censuræ, si forsan eam dictum Capitulum non seruauit: téque fili Magister H. subrogato loco prænominati Magistri Scholarum, eandem causam vobis committimus terminandam; per Apost. scrip. mandantes, quatenus ex parte Capituli supradicti, quòd iuri pareat sufficienti cautione recepta, memoratam interdicti sententiam relaxetis, & in alijs iuxta formam prioris nostri mandati ratione præuia procedentes, causam ipsam si de partium processerit voluntate, fine canonico terminetis. Alioquin eam sufficienter instructam ad nostram præsentiam remittatis, præfigentes partibus terminum competentem, quo nostro se conspectui repræsentent, iustam dante Domino sententiam recepturæ. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. vos denique, frater Episcope, & fili Abbas, &c. Datum Lateran. xiv. Kal. Ianuarij, Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CXCI.

SENTENTIAM SVPER LITE INTER CLVNIACEN. ABBATEM, ET MONACHOS DE CARITATE EXEQVENDAM COMMITTIT.

Pruliacen. Cistercien. Ordinis, & S. Columbæ, & S. Satyri Abbatibus Senonen. & Bituricen. Diœces.

CVM olim grandes, & graues, deformes, & enormes iniuriæ quas Gaufridus tunc Prior, & Conuentus Monasterij de Caritate, dil. fil. Cluniacen. Abbati dicebantur temerè irrogasse, seriatim fuissent expositæ coram nobis, Nos eisdem in Apostolicis literis per ordinem comprehensis Venerabilibus fratribus nostris... Trecen. & Melden. Episcopis, ac dil. fil.. Latiniacen. Abbati per ipsas dedimus literas in præceptis, vt ad locum ipsum personaliter accedentes, & inquirentes super ijs plenius veritatem, si rem inuenirent taliter se habere, latam propter hoc in dictum G. depositionis à regimine Prioratus sententiam auctoritate

Apostolica confirmantes, & approbantes, nihilominus substitutionem de Vuillelmo in ipsius loci Priorem, & damnationem sigillorum eorumdem G. ac Conuentus per Diffinitores Generalis Capituli factam; excommunicationis sententiam in iamdictum G. ac eius complices promulgatam ab ipsis facerent vsque ad satisfactionem condignam firmiter obseruari, contradictores quoslibet, aut rebelles, siue Monachi, siue clerici, seu laici essent per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Cùm igitur ijdem iudices ad prædictum Monasterium accessissent, ei mandatum Apostolicum impleturi, Monachi loci eiusdem, sicut nuper Helias Monachus, & Magister Guido procuratores Cluniacen. in nostro auditorio recitarunt, ipsis ianuas Monasterij quemadmodum Abbati Cluniacen. fecerant, obserantes, eosdem ingredi nullatenus permiserunt: ipsi verò mandatum nostrum exequi cupientes, in Villa ipsius loci curauerunt super propositis inquirere sollicitè veritatem: & cùm plenè constitisset eisdem, præfatos Monachos ea quæ de ipsis nobis insinuata fuerant, & grauiora etiam commisisse, dictam depositionis sententiam, ac substitutionem Prioris, damnationem etiã sigillorum, appellatione cuiusdam, qui se pro Conuentus procuratore gerebat, reputata friuola confirmarunt, excommunicationis sententiam in sæpedictum G. ac eius complices promulgatam præcipientes firmiter obseruari. Sed ipsis diuina nihilominus officia celebrantibus, ijdem iudices attendentes, quod per districtionem canonicam eorum emollire duritiam non valebant: karissimum in Christo filium nostrum Ph. Regem Francorum illustrem per suas litteras rogauerunt, vt nobilem virum Comitem Niuernen. qui dictos Monachos in huiusmodi fouere malitia videbatur, ab ipsorum iniusto fauore compescens regali potentia, insolentiam comprimeret eorumdem. Cùm ergo idem Rex præfato Comiti præcepisset, vt substituto Priori temporalia faciens assignari, dictos Monachos in sua vlterius malitia non foueret, ac idem mandatum differret regium adimplere, Rex zelo iustitiæ ac feruore nostræ deuotionis accensus, contra dictum Comitem, cuius fulti potentia Monachi memorati latis auctoritate nostra sententijs temerè obuiabant, præcepit exercitum congregari, cuius metu licèt temporalia dicto Priori per præfatum Comitem fuerint assignata, Monachi tamen in sua nihilominus contumacia persistentes, tam ipsi Priori, quàm Cluniacen. Abbati debitam exhibere obedientiam contradicunt. Vnde nobis humiliter supplicarũt vt ad rebellionem huiusmodi edomandam Apostolicam manum apponere dignaremur. Pro Monachis verò de Karitate fuit à Ioanne & Nicolao Monachis procuratoribus eorumdem ex aduerso responsum, quòd iamdictis sententijs in eorum Priorem & ipsos, post appellationem ad nos legitimè interpositam promulgatis, Cluniacen. nuntij præuenientes terminum, qui fuerat ad persequendam appellationem præfixus, nostras ad præfatos iudices litteras impetrarunt, multis expressis mendacijs, & suppresso quòd ipsi Episcopi, nostro non expectato mandato, quòd in litteris continebatur eisdem, iamdudum auctoritate propria fuerant exequuti. Licèt autem dicti Prior, & Monachi non solùm suspectos haberent iudices memoratos, verùm etiam manifestos aduersarios reputarent, pro reuerentia tamen Apostolicæ Sedis ipsos in Monasterio cum moderato numero sociorum benignè ac deuotè recipere voluerunt. Sed quia ipsis à

pluribus fuerat nuntiatū, quòd Abbas & Monachi Cluniacen. qui non parua multitudine stipati aduenerant, Monasterium per violentiam decreuerant occupare, ijdem volentes huiusmodi obuiare periculo, præfatis iudicibus humiliter supplicarunt, & obtinuerunt ab eis, vt in eorum Ecclesia sancti Petri sita iuxta idem Monasterium conuenirent. Partibus igitur ibidem in eorum præsentia constitutis, Monachorum proposuit procurator, quod dicti iudices litterarum nostrarum auctoritate procedere non debebant; quia si nobis reseratum fuisset eosdem, quod mandabamus in ipsis auctoritate iam esse propria executos, causam nullatenus commisissemus eisdem. Vnde cùm impetratores ipsarum talem suppresserint veritatem, qua expressa iam dictas litteras ad ipsos minimè impetrassent, eis non erat auctoritate illarum vllatenus procedendum: præsertim cùm eiusdem Monasterij nuntij propter hoc dudum ad Sedem Apostolicam accessissent, opponens nihilominus alias exceptiones legitimas, & multiplices contra eos causas suspicionis allegans, ad quas probandas arbitros postulauit instanter, quibus contempto iure canonico pariter, & ciuili, sibi penitus denegatis, nostram audientiam appellauit, personas & bona Monasterij sæpedicti Apostolicæ protectioni supponens. Sed ijdem nihilominus vno eodémque die, ad receptionem, & publicationem testium, deliberationem consilij, & decisionem negotij temerè properantes, quod per Abbatem, & diffinitores prædictos factum extiterat pro suæ voluntatis libito confirmarunt. Ad hæc apostolici mandati finibus non contenti cùm Comitem supradictum ad oppressionem Monasterij, vt pote qui processus iniquitatem nouerat inculcatis precibus & præceptis inducere nequiuissent, ad Regem se conuertêre prædictum, & regiam puritatem circumuenire multipliciter præsumpserunt, suggerentes eidem veritati contraria, & ipsum quasi ex parte nostra precibus onerantes, qui credens eosdem accensos zelo iustitiæ sic instare, Comiti memorato præcepit, vt substituto *W.* prædicta temporalia faceret assignari. Sed viris peritis, quorum consilium idem Comes accedens Parisius solicitè requisiuit, processum iudicum prædictorum extitisse iniquum concorditer respondentibus, eodémque Comite propter hoc mandatum regium exequi differente, Rex ipsorum Iudicum, & Cluniacen. Abbatis suggestionibus iterum circumuentus contra Comitem sæpedictum præcepit exercitum congregari; & sic Comes vi, metúque compulsus ad Monasterium accessit cum Regio Marescalco circa mandatum Regis, quàm propriam voluntatem & conscientiam expleturus. Monachi verò subitò visa multitudine armatorum conterriti se vestibus Ecclesiasticis induerunt, & sic induti occurrerunt ad Monasterij portas, opponentes armatis imagines Crucifixi, & reuerendas sanctorum reliquias, ac ipsum Christi Corpus sanctissimum obtendentes, àc ex parte Dei & nostra prohibentes eisdem, ne Monasterium Apostolicæ protectioni suppositum præsumerent violare. Qui licèt primò facinus exhorruerint, posteà tamen per alium competentiorem aditum calcata reuerentia irrumpentes, sacras Ecclesiæ valuas ausu nefario confregerunt, & insano tumultu singula perscrutantes, præfato *W.* assignauerunt granarium, cellarium, dormitorium, & officinas Monasterij vniuersas; fratres loci eiusdem vix in oratorio claustri, quò stupefacti confugerant, relinquentes, vbi necessarijs noua eis inhumanitate subtractis, & prohi-

bito ne quisquam ipsis audeat aliquid ministrare, in tantæ sunt necessitatis articulo constituti, vt ad vitæ sustentamentum non habeant, nisi quod quidam boni viri eisdem misericordia moti furtim porrigunt per fenestras. Vnde nobis fuit ex parte ipsorum humiliter supplicatum, vt tam graui calamitati, & calamitoso grauamini secundùm consuetam Apostolicæ Sedis clementiam succurrere dignaremur. Nos igitur ijs, & alijs quæ à partibus fuere proposita pleniùs intellectis, quia manifestè cognouimus prędictos iudices perperam processisse; cùm, vt exceptiones alias taceamus, causam nullatenus cōmisissemus eisdē, si nobis reuelatū fuisset, quòd ea quæ per ipsos exequēda mādauimus auctoritate propria publicè denuntiauerant per Diœceses suas, & districtè mandauerant obseruari. Vnde occasione rescripti per talem subreptionem obtenti nequaquam procedere debuissent, quia etiam fines nostri excedentes mandati, brachij secularis auxilium inuocarunt, dum eorum ad nos appellatione pendente partes super ipsorum processu in nostro auditorio litigabant. Cùm etiam grauiter posset impediri Ecclesiastica vtilitas, & libertas, si quolibet Iudice imperito forsan, aut etiam malitioso temerè iaculante sententiam, Rex, seu quicumque alius princeps ad ecclesiastica bona manum extenderet, quasi eandem executioni sententiam mandaturus, ac etiam ex hoc graue posset inter sacerdotium atque regnum scandalum generari: quidquid ab eisdem iudicibus taliter factum est, vel ab alijs per studium eorumdem, de fratrum nostrorum consilio irritum decreuimus, & inane. Verùm quia per expressam confessionem Monachorum de Caritate nobis constitit euidenter Cluniacen. Abbatem possessionem instituendi, ac destituendi pro suæ libito voluntatis in Monasterio de Caritate Priores, & corrigendi, ac ordinandi quæ corrigenda, vel ordinanda vidisset per viginti annos, licèt ipsi Monachi de Caritate eandem vsurpatam asserant, habuisse, nos exigente iustitia sibi eiusdem possessionis commodum conseruantes, tam destitutionem dicti G. à regimine Prioratus, quàm substitutionem præfati W. & sigillorum damnationem iamdictam, excommunicationis quoque sententiam, quam in eundem G. & eius complices idem Abbas propter rebellionem huiusmodi promulgauit, auctoritate Apostolica duximus confirmandas. Ideóque monemus quatenus præmissas destitutionis, & institutionis, ac damnationis sigillorum sententias facientes per censuram ecclesiasticam, sublato appellationis obstaculo firmiter obseruari, ac thesaurum, priuilegia, libros, chartas, & vniuersa ecclesiastica ornamenta à quibuscumque alienata fuerant, vel subtracta Monasterio restitui memorato, dicto Abbati ex parte nostra firmiter iniungatis, vt possessionibus, & alijs quibus Monachi memorati per dictos Comitem, & Marescalcum, seu quoscumque alios spoliati fuerunt, eorum Priori, ac ipsis plenariè restitutis, eisdem beneficium absolutionis impendat, & paterna ipsos benignitate pertractet, ac possessiones alienatas in enormem eiusdem Monasterij læsionem ad ius, & proprietatem ipsius secundùm formam in nostris litteris comprehensam, iuxta quod in nostra præsentia eius Monachi anno præterito promiserunt studeat reuocare. Ceterùm si dicti Prior, & Monachi de Caritate omnes, vel maior, aut sanior pars eorum super libertate Monasterij sui de iure voluerint experiri; nos eos benignè cùm requisiti fuerimus audiemus, sicut videbimus expedire. Taliter autem satagat ipse

Abbas pacificare, ac reformare ſtatum Monaſterij memorati conſeruando rationes, & immunitates ipſius, ne nos propter eius negligentiam, aut inſolentiam compellamur de ipſo Monaſterio aliud ordinare. Quod ſi non omnes,&c. duo veſtrûm, &c. vos denique filij Abbates, &c. Datum Lateran. xiv. Kal. Ianuarij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CXCII.

IN ECCLESIA QVAM DOTAVERAT IVS PATRONATVS TRIBVIT: PRÆBENDARVM VERÒ COLLATIONEM DENEGAT.

Nobili Mulieri M. quondam vxori Ph. Comitis Flandren.

ET ſi precibus tuis fauorem præſtare ſecundùm Deum beneuolum intendamus, eas tamen quas repellit iuſtitia nos admittere non debemus, cùm eius locum, qui iuſtus eſt, & iuſtitiam diligit, licet immeriti teneamus in terris. Oblata quidem nobis ex tua parte petitio continebat, quòd cùm in quodam loco tui dotalitij Nepa nomine, ad honorem Dei Eccleſiam fundare proponas,& de bonis tuis ſic plena manu dotare, quòd Canonicis qui Deo ibidem pro tempore ſeruient, neceſſaria vitæ non deſint, ius patronatus, & Præbendarum collationem in ea tibi, ac ſucceſſoribus tuis reſeruari petebas. Quorum primum admittimus: ſecundùm verò non duximus concedendum, cùm tuæ non expediat ſaluti concedi. Quia cùm ex deuotione te aſſeras aſſumpſiſſe propoſitum in loco prædicto Eccleſiam conſtruendi, acquires eò plus animæ, quò minùs in ea corpori reſeruabis. Vnde deuotionem tuam exhortamur in Domino, quatenus illud perficere ſtudeas, quod ad tuam ſalutem, & Eccleſiaſticam pertinere dignoſcitur honeſtatem. Datum Lateran. ij. Nonas Ianuarij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CXCIII.

ADMINISTRATIONEM TEMPORALIVM INTERDICTAM INTERIM PERMITTIT.

Epiſcopo Teruiſin.

LICET Venerabilis F. N.... Epiſcopus Cremon. Apoſtolicæ Sedis Legatus te ab adminiſtratione temporalium propter dilapidationis ſuſpicionem duxerit ſuſpendendum; quia tamen mandatum ipſius nondum ad te perueniſſe proponitur, præſentium tibi auctoritate concedimus, vt donec ſuper hoc mandatum recipias Epiſcopi memorati, dummodo non impedias quominus idem ad te poſſit peruenire mandatum, Eccleſiæ tuæ negotia fideliter adminiſtres. Fraternitati tuæ nihilominus iniungentes, quatenus contra Guertium, & quoſlibet alios poſſeſſionum eiuſdem Eccleſiæ inuaſores pro ipſarum defenſione te opponas efficaciter, & prudenter. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Laterani, vj. Idus Ianuarij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXCIV.

SUPER ELECTIONE EPISCOPI VIRDUN. ET ARBITRORUM SENTENTIA IUDICES CONSTITUIT.

Abbati S. Remigij, H. Archidiac. & Magistro G. Canonico Remen.

ONSTITUTIS in nostra præsentia dil. fil. Anselmo Abbate Sanctæ Mariæ de Stanno Præmonstratensis Ordinis, procuratore Venerabilis fratris nostri ... Virdunen. Episcopi ex parte vna; & Magistris H. & G. Canonicis Ecclesiæ Virdunen. ex altera: pro parte fuit Episcopi propositum coram nobis, quòd cùm causam quæ inter eundem Episcopum super electione ipsius, & dictos Canonicos, ac A. eorum consocium vertebatur, Venerabili fratri nostro .... Melden. Episcopo, & suis coniudicibus sub certa forma duxerimus committendam, ac coram eisdem iudicibus in negotio procederetur eodem: quibusdam viris religiosis interponentibus partes suas, vt ad honorem Dei, & vtilitatem Ecclesiæ Virdunen. inter eos posset concordia reformari bonorum virorum consilio habito, salua in omnibus Apostolicæ sedis auctoritate, in Venerabiles fratres nostros ... Cathalaunen. Lingonen. & Trecen. Episcopos, ac dilectum filium ... Abbatem Trium Fontium cõpromiserint, iuramento interposito sub hac forma; videlicet quòd ea quæ super illo negotio dicti Episcopi cum Abbate simul, & concorditer vsque ad festum Purificationis statuerent, ipsæ partes firmiter obseruarent; ita tamen, si vsque ad festum Pentecostes, quod illi decernerent impleretur, alioquin liceret litigantibus ad causæ munimẽta reuerti. Episcopi verò, & Abbas iamdicti procedere noluerunt, quousque intellexerunt nostro speciali responso nos in patientia sustinere, vt iuxta quod in eos fuerat à partibus compromissum, dummodo nihil penitus attentaretur contra Deum, & canonicas sanctiones in negotio procederent supradicto. Qui tandem concorditer decreuerunt, vt in Episcopatu Virdunen. Episcopus remaneret, ac Magistrum I. de Vitreio vsque ad festum Pentecostes in spiritualibus assumeret adiutorem; sed licèt illum diligentissimè requisitum Episcopus habere non possit, cùm alium idoneum recipere sit paratus, petebat procurator eiusdem, vt quòd præfati Episcopi cum Abbate decreuerant, dignaremur Apostolico munimine roborare. Ad hæc verò dicti Canonici responderunt, præscriptum cõpromissum minimè tenuisse, quia sicut de famoso delicto, vel ea re de qua publicũ est iudiciũ constitutum, non est eundum ad arbitriũ secundùm legalia instituta: sic & in huiusmodi spiritualibus de iure non potuit in arbitros compromitti, qui minùs idoneum, nec per dispensationis gratiam tolerare, nec amouere per rigorem iustitiæ potuissent, cùm ista in talibus Sedes Apostolica sibi specialiter reseruarit. Allegabant præterea, quòd etiamsi compromissio tenuisset, cùm tamen arbitrium infra diem præfixum latum non fuerit, nec constituto tempore adimpletum, conditione non existente apposita, stare arbitrio minimè tenebantur; præsertim cùm fuerit, vt dicebant euidenter iniquum, eò quòd cùm in talento scientiæ specialiter debeat Domino negotiari Prælatus, ac nimium patiatur litteraturæ defectum Episcopus supradictus, aliisque de causis electio eius carue-

rit robore firmitatis eum sub spe auxilij alieni, coadiutoris videlicet, in honore ac onere pastoralis officij tolerari, & Deo fuit contrarium, & honestati Ecclesiasticæ inimicum. Pro tertio quidē socio adiecerunt, ipsum nec in arbitros compromisisse prædictos, nec ratum ipsorum arbitrium habuisse cuius ad minus nomine procuratores existentes ipsius, dicta testium quæ memorati Meldensis Episcopus, & sui coniudices ad Sedem Apostolicam destinarant, publicari petebant, vt idem posset negotium in nostra præsentia terminari. Pars autē aduersa respondit, quòd hæc causa, licèt spiritualis existeret, satis tamen canonicè potuit per dictorum ordinationem decidi, quos non vt arbitros, sed pacis prouisores viris religiosis mediantibus elegerunt, qui approbare poterant electionem, ac consecrationem Episcopi, cui nihil obuiabat de canonicis institutis, & etiam si fortè minùs idoneum inuenissent, tacitè reprobare, mandantes eidem sub debito præstiti iuramenti, vt cedendi licentiam à Sede Apostolica postularet. Diem quoque prædictorum ordinationi præfixum dicebat fuisse de voluntate partium prorogatum, eo ipso quòd suspendi processum negotij voluerunt, donec super eo Sedem Apostolicam ordinatores consuluere præfati, quod infra diem statutum fieri non valebat. Præsertim cùm vtraque pars etiam post terminum instanter petierit à prouisoribus antedictis, vt ordinationis suæ beneplacitum promulgarent. Ex eo autem, quòd ordinatum ab illis de coadiutore præfato non fuit impletum tempore quo debuit adimpleri, proponebat idem procurator, nullum Episcopo præiudicium generari, quòd nec fuit in mora, nec aliqua negligentia laborauit, dans operam iuxta posse, vt memoratum assumeret adiutorem. Vnde cùm verisimile minimè videatur, vt partes ad id quod suæ possibilitatis fines excederet se intellexerint obligare, nec imputari debeat voluntas alterius, ei cui propria voluntas non defuit, quoad ipsum pro impleto debebat haberi, ad instar eius qui ea conditione institutus est heres, si dederit decem, quo dare parato, si accipere nolit cui iussus est soluere, habetur conditio pro impleta: nec per hoc quòd ei prouisus est Coadiutor, insufficiens quoad scientiam esse probatur, sed cùm propter imminentis temporis tempestatem, oporteat eum mundanis necessitatibus occupari, ac per hoc minùs sufficiat spiritualium solicitudinem exercere, quod per seipsum non poterat, vtile videbatur & erat, vt per alium expediret. Cùm & Apostolus Coadiutorem suum asserat fuisse Clementem, qui tamen ob hoc non præsumitur insufficiens extitisse. Quare petebat Episcopi procurator imponi aduersæ parti silentium, ne per contentiones huiusmodi fatigaretur diutius Ecclesia Virdunen. Ad cuius commodum, & quietem vt plenè dissensiones, & iurgia sedarentur, quæ tunc eidem Ecclesiæ imminebant, pars habuit vtraque respectum tempore compromissi, sicut ab ipsis accepimus in nostra præsentia constitutis. Auditis igitur ijs, & alijs quæ fuere proposita coram nobis, sic duximus prouidendum: vt vos, quibus in hac parte vices nostras committimus, inquiratis diligentissimè veritatem, & si vobis constiterit, quòd ex ea causa, & in eo casu prouisus fuit eidem Episcopo Coadiutor, ex qua, & in quo dari debuit secūdum Deum, & canonicas sanctiones, vtpote si fortè pro senectutis defectu, vel perturbatione temporis, vt dictum est, seu alio impedimento consimili præpeditus, sufficere non possit ad plenum laboribus officij pastoralis, & operam diligentem

infra tempus statutum impendit, vt prouisum sibi assumeret adiutorem, ac tertius prædictorum Canonicorum consocius compromisit in prouisores præfatos, seu ratum habuerit, vel adhuc ratum velit habere, quod ordinatum est ab eisdem, adhibito ipsi Episcopo prædicto, Magistro I. vel alio viro idoneo loco suprascripti Magistri, ordinationem faciatis prædictam auctoritate apostolica firmiter obseruari, contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quòd si per eundem stetit Episcopum, quo minus coaccesserit ei deputatus adiutor, seu tertius prædictorum Canonicorum in prouisores non compromisit eosdem, nec ordinationem ipsorum ratam habuit, nec velit habere, cùm eiusdem etiam nomine in eodem negotio sit processum, vos auditis, & examinatis depositionibus testium, quos supradicti Melden Episcopus, & sui coniudices receperunt, & intellectis hinc inde propositis, habentes præ oculis solum Deum, causam fine canonico appellatione postposita terminetis. Ceterùm si non ex ea causa, & in eo casu de Coadiutore fuit Episcopo memorato prouisum, ex qua, & in quo secundùm Deum, & instituta canonica debuit prouideri, vt si competentis litteraturæ defectum cuius sufficientia specialiter exigitur in Prælato, vel aliud impedimentum canonicum idem Episcopus patitur, in quibus casibus, vel similibus, etiam prædictis tacentibus, de nostro procederemus officio contra ipsum, vos cùm animal cœcum, vel claudum Deo non sit secundùm legis testimonium offerendum, ipsum appellatione cessante ab eius sanctuario depellatis, facientes Ecclesiæ Virdunen. de persona idonea per electionem canonicam prouideri. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Tu denique fili abbas super teipso, & credito tibi grege taliter vigilare procures, extirpando vitia, & plantando virtutes, vt in nouissimo districti examinis die coram tremendo iudice, qui reddet vnicuique secundùm opera sua, dignam possis reddere rationem. Datum Lateran. xiij. Kal. Ianuarij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXCV.

INSVPER HABITO ALBANENSIS ELECTI PROCESSV CAVSAM DE INTEGRO DELEGAT.

Magistro Maximo Notario nostro, & Venturæ Thesaurario Veronen. Subdiac. nostris, & Primicerio Graden.

ENERABILIS F. N. .... Episcopus Cremonen. Apostolicæ Sedis Legatus olim Apostolatui nostro insinuare curauit, quibusdam publicis scriptis nobis ad suæ insinuationis assertionẽ transmissis, quòd idem inquisitionem dudum à bonæ memoriæ G. Albanen. electo super dilapidatione, ac alijs, de quibus infamatus erat venerabilis Frater N... Episcopus Teruisinus inceptam iuxtà commissæ sibi legationis officium prosequutus, per idoneos testes didicerat manifestè, quòd cùm idem Episcopus Teruisinam Ecclesiam octo millium & quadringentarum librarum oneratam debito inuenisset, idem debitum ipsum plusquam totidem librarum millibus ampliarat, quamquam .... tria millia librarum ex alienatis possessionibus & collecta quam fecit in Clericos habuisset; præter tria librarum millia, quæ de prouentibus

Episcopatus perceperat annuatim, & octingentas libras quas de quodam receperat molendino alienato, in enormem ipsius Ecclesiæ læsionem. Propter quod idem Legatus ipsum habens de dilapidatione suspectum, eundem à temporalium administratione suspendit, quibusdam collationibus præbendarum, & institutionibus, quas in Teruisina Ecclesia de filijs excommunicatorũ, & alijs personis minùs idoneis eundem asserebat illicitè attentasse, penitus irritatis. Vnde nos eidem Legato nostris dedimus litteris in mandatis, vt ea quæ prouidè super suspensione ipsius Episcopi, & institutionum huiusmodi cassatione statuerat faciens firmiter obseruari, super alijs locum, & terminum assignaret eidem Episcopo competentem, in quo tributa sibi copia defendendi diligenter audiret, quæ coram ipso duceret proponenda, & quod canonicum esset nostra decerneret auctoritate suffultus. Si verò idem Episcopus ad nos forsan duceret appellandum, ei terminum ad appellationem præfigeret prosequendam, totius negotij seriem, & processum nobis fideliter rescripturus. Quòd si appellationẽ emissam idem Episcopus infra terminum sibi præfixum persequi fortè negligeret, idem Legatus in negotio ipso appellatione remota procederet, præuia ratione. Nuper autem idem Episcopus ad Apostolicam Sedem accedens in nostra proposuit præsentia constitutus, se ab eodem Legato fuisse multipliciter, & iniustè grauatum, quia cùm super obiectis eidem plena fuisset inquisitio facta per dictum Albanen. electum, per quam ipse Legatus sufficienter instrui potuisset, idem inimicorum eius instantiæ plus debito acquiescens, ad inquisitionem de nouo contra eundem Episcopum faciendam post appellationem ad nos legitimè interpositam pro sua voluntate processit, personis ad eiusdem accusationem admissis, quibus super ijs de quibus coram ipso Legato infamare nitebantur eundem, impositum fuerat olim silentium per iudices à Sede Apostolica delegatos, & receptis nihilominus quibusdam ad testimonium contra eum meritò suspectis eidem, & aliàs iure à testimonio repellendis. Ipsa quoque inquisitio eodem absente in loco sibi suspecto, vt pote in quo erat inimicorum eius potentia, & frequentia facta fuit, inquisitoribus in partem alteram adeò declinantibus, vt dicta testium, quæ pro ipso facere videbantur, aut omnino nõ scriberent, aut scribentes mutatione aliqua deprauarent. Vnde nobis idem Episcopus humiliter supplicauit, vt ipsius Legati processum tanquam iniquum penitus reuocantes, negotium ipsum personis suspicione carentibus, Guertio eius & Ecclesiæ suæ vt asserit persecutore notissimo, aliisque personis meritò suspectis eidem, tam à testimonio, quàm accusatione, diffamatione, vel denunciatione repulsis, committere dignaremur. Quoniam igitur ab ipsius Episcopi iustis querelis, & precibus auditum auertere nec possumus, nec debemus, quos susceptæ seruitutis officium debitores constituit vniuersis, mandamus quatenus assignatis eidẽ Episcopo loco, & termino cõpetenti, & vocatis qui propter hoc fuerint euocandi, plenam ipsi Episcopo defendendi copiã tribuatis, & facientes exhiberi vobis inquisitionem factam per præfatum Albanen. electum, tam ipsam, quàm illam quam fieri fecit supradictus Episcopus Cremonen. examinatis perspicaciter, & prudenter, & quæ super præmissis, & alijs, coram vobis proposita fuerint plenius intellectis ad canonicam sententiam proferendam, si de ipsius Episcopi voluntate fuerit, remoto appellationis obstaculo, procedatis.

Quòd si fortè idem Episcopus nostrum maluerit subire iudicium, sub sigillis vestris transmittatis nobis fideliter totius negotij seriem, & processum, vt de vultu nostro procedat iudicium æquitatis. Quia verò Legatus eundem Episcopum habens de dilapidatione suspectum, ipsum, vt dictum est, à temporalium administratione suspendit, nos Episcopatui pariter, & Episcopo paterna volentes solicitudine prouidere, mandamus quatenus interim eandē administrationem aliquibus de Capitulo Ecclesiæ Teruisin. vtilibus & idoneis ad hoc auctoritate Apostolica committatis, qui prouentus Episcopales, & alia colligentes fideliter, & seruantes, necessarias, & moderatas expensas de ipsis prouentibus Episcopo sinè difficultate ministrēt, omnem omnino alienationis speciem interdicentes eisdē, recepto ab eis super hoc corporaliter iuramento. Si verò dictus Guer. aut soror eius possessiones, seu alia bona Ecclesiæ Teruisin. temerè occupauit, vos ad restitutionem earum per censuram Ecclesiasticam appellatione remota; veritate cognita compellatis. Quod si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Datum Lateran. iij. Nonas Ianuarij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CXCVI.

LAVDABILEM ECCLESIÆ PISANÆ CONSVETVDINEM CONFIRMAT.

Pistorien. Episcopo.

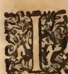

VENERABIL. F. N. .. Pisanus Episcopus per suas nobis litteras intimauit, quòd in eius Ecclesia fuit ab antiquis temporibus obseruatum, vt nullus in Canonicum reciperetur eiusdem, nisi priùs Ecclesijs, si quas haberet in Pisana Diœcesi resignatis, vt per hoc subtracta eis euagandi materia, quasi necessitate interposita residendi sedula ipsi Ecclesiæ obsequia exhiberent. Nunc autem Canonici eiusdem Ecclesiæ quærentes quæ sua sunt, non quæ Christi, per amicos suos ambitiosè procurat, vt ad Ecclesias, quas in præfata Diœcesi vacare contingit, contra dictam consuetudinem eligantur, propter quod Pisana Ecclesia debitis obsequijs defraudatur, & erga eam populi deuotio refrigescit. Vnde nobis humiliter supplicauit, vt V. Pisan. Canonico, qui nuper est in Plebanum Ecclesiæ Calcen. electus, super eadem silentium imponentes, præfatam consuetudinem obseruari firmiter faceremus: præsertim cùm ex Ecclesiæ Pisan. prouentibus eiusdem Canonici valeant congruè sustentari. Quocirca mandamus quatenus solicitè de consuetudine inquirens præfata, si eandem fuisse talem constiterit, & Ecclesiæ memoratæ prouentus ad congruam prouisionem Canonicorum sufficiunt prædictorum, præcipiens eandem consuetudinem inuiolabiliter obseruari, iam dicto Canonico super plebe iamdicta perpetuum silentium, sublato appellationis impedimento, imponas. Testes autem qui fuerint nominati, &c. Tu denique frater Episcope, &c. Datum Lateran. ij. Non. Ian. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CXCVII.

ADVERSVS DEBITOREM CRVCE ASSVMPTA DEBITORES ELVDENTEM.

Epiſcopo Melden. ſancti Pharonis Melden. & de Latiniaco Pariſien. Diœceſ. Abbatibus.

N SINVANTE M. nobili muliere quondam vxore inclytæ recordationis Ph. Comitis Flandren. nos accepiſſe noſcatis, quòd cùm H. mercator in nundinis Inſulæ à quibuſdam ſuis creditoribus ſuper debitis traheretur in cauſam, res ſuas de mandato iudicum eiuſdem loci detentas petijt in pace dimitti, aſſerens in eodem foro ſe iuri per omnia pariturum. Cúmque reſpondere cæpiſſet ſub examine Scabinorum, & vni ſatisfecerit creditori, vt inſtantiam eluderet alterius debitum non modicum exigentis, ſignum Crucis veſti, non menti latenter affixit, nitens ab hoc iudicio ſe ſubtrahere inchoato. Iuſtitiarius autem ne dolus illius legi loci eiuſdem ſeruatæ diutius, ac iuramento firmatæ fraudem pareret in poſterum, & ipſe de ſua malitia commodum reportaret in alterius detrimentum, ipſum modo detinuit conſueto, ſuóque tradidit creditori vinculis aſtringendum, vt bene detentus redderet, quod fugitiuus niſus fuerat aſportare. Cuius facti occaſione Venerabil. F. N. Remen. Archiepiſcopus memoratum locum ſuppoſuit interdicto, perſonam præfatæ Nobilis excommunicari, totámque terram illius interdici præcipiens, niſi prænominatum H. de ſui creditoris manibus eriperet violenter. Propter quod eadem Nobilis ad Apoſtolicæ Sedis recurrens auxilium, à nobis in hoc ſuæ prouideri iuſtitiæ poſtulauit: maximè cùm nihil habeat, ſicut dicit, in Diœceſi Archiepiſcopi memorati. Nolentes autem quòd eadem Nobilis ſui iuris diſpendium patiatur, diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus cùm ipſa ſe aſſerat nihil habere in Remen. Diœceſi, ratione cuius præfati Archiepiſcopi debeat iuriſdictioni ſubeſſe, niſi per appellationem fuerit ad eum cauſa delata, vel extiterit delegatus, cùm Legatus non fuerit, tam interdicti, quàm excommunicationis ſententias ſupradictas cognita veritate, appellatione remota, denuntietis penitus eſſe nullas. Alioquin ab eadem Nobili, quòd iuri pareat, idonea cautione recepta, eaſdem ſententias relaxetis, iniuncto Nobili memoratæ, quod de iure videritis iniungendum. Super alijs verò vocatis qui fuerint euocandi, & auditis hinc inde propoſitis, quod iuſtum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuentes, ſic occurratis malitijs, quòd ſalua iuſtitia, nec lædatur immunitas Cruceſignatis indulta, nec immunitatis beneficium ad iniquitatis defenſionem trahatur ab aliquo in alterius læſionem. Nullis litteris veritati & iuſtitiæ præiudicantibus à Sede Apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes, &c. tu frater Epiſcope, cum eorum altero, &c. vos denique frater Epiſcope, & filij Abbates, &c. Datum Laterani Nonis Ianuarij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CXCVIII.

VT IN PLEBANATV A LEGATO APOST. CONCESSO INSTITVTVM TVEANTVR.

Archidiacono Graden. & Archipresbytero Capitis Ageris Clugien. Diœces.

SVPPLICAVIT nobis dilectus filius Petrus Pino Subdiaconus noster Canonicus sancti Marci, vt cùm Venerabilis F. N... Episcopus Cremonen. Apostolicæ Sedis Legatus Plebanatum Ecclesiæ sancti Ioannis de Riuo alto, cuius donatio ad nos erat secundùm statuta Lateranen. Concilij deuoluta, canonicè sibi duxerit concedendum, concessionem ipsam Apostolico dignaremur munimine roborare. Ideóque discretioni vest. per Apost. script. mandamus, quatenus Plebanatum ipsum ei, sicut iustum fuerit, confirmantes, faciatis ab eo pacificè possideri, contradictores siqui fuerint, vel rebelles per censuram ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo, mediante iustitia, compescendo. Datum Laterani iv. Non. Ianuarij Pont. N. anno quintodecimo.

EPISTOLA CXCIX.

ARCHIDIACONO COLLATVM PLEBANATVM CONFIRMAT.

Abbati sancti Felicis, & Archipresbytero Capitis Ageris Torcellan. & Clugien. Diœces.

SIGNIFICAVIT nobis... Archidiac. Graden. quòd cùm Plebanatus Ecclesiæ sancti Apollinaris de Venetijs tanto tempore vacauisset, quòd secundùm Lateran. statuta Concilij ad nos eius erat donatio deuoluta, Venerabil. F. N. Episcopus Cremonen. Apostolicæ Sedis Legatus, attendens reditus Archidiaconatus eiusdem penè penitus esse nullos, Plebanatum præfatum sibi legationis auctoritate concessit. Vnde nobis humiliter supplicauit, vt concessionem eandem Apostolico dignaremur munimine roborare. Ideóque discretioni vestræ per Apost. script. mandamus, quatenus vocatis qui fuerint euocandi, & inquisita pleniùs, & cognita veritate, si reditus Archidiaconatus eiusdem adeò esse inueneritis tenues, & exiles, quòd non possit de ipsis dictus Archidiaconus congruè sustentari, Plebanatum prædictum eidem, sicut iustum fuerit, confirmetis, & faciatis ipsum pacifica eiusdem possessione gaudere; contradictores siqui fuerint, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Tu denique fili Abbas, &c. Datum Lateran. iv. Non. Ianuarij Pont. N. anno quintodecimo.

EPISTOLA CC.

VT CLERICALI PRIVILEGIO IN SCELERVM IMPVNITATES ABVTENTES COERCEAT.

Morinen. Episcopo.

ONTINGIT interdum quòd dum clericali charactere insigniti ad turpia lucra diuertunt, & secularibus negotijs se immiscent, clericale nomen abominabile redditur cordibus infirmorum. Sanè sicut accepimus insinuantibus nobili viro . . . Comite Flandren. ac nobili muliere, M. relicta quondam, Ph. Flandren. Comitis, in Diœcesi tua quidam existunt, qui nec modo tonsuræ, nec in vestium forma, nec in qualitate negotiorum de clerico quidquam ostendunt, ad pœnæ subterfugium se clericos exhibentes. Quia cùm super excessibus, quos seculari luxu cõmittunt ad publica iudicia pertrahuntur, circũcisis crinibus, vt possint circumuenire vindictam, se pro clericis repræsentant, clericalis fori priuilegium labijs allegantes, qui factis paulò ante negauerant clericatum: dúmque repentina tonsura pœnas eludunt, quas intonsi peruersis actibus meruerunt, per impunitatis fiduciam nutritur in eis audacia delinquendi, & dum impune delinquunt, quibusdam efficiuntur in scandalum, & alijs in exemplum. Verùm quia priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate, ac frustra legis auxilium inuocat, qui committit in legem; Volumus & mandamus, vt tales si tertiò à te commoniti, seipsos contempserint emendare, illius efficiãtur immunitatis expertes, quæ pro clericorum tutela, & laïcorum violentia coërcenda noscitur instituta. Tu denique frater Episcope, &c. Datum Laterani, v. Idus Ianuarij, Pont. N. Anno xv.

In eundem modum scriptum est Atrebaten. Episcopo.
In eundem modum scriptum est Tornacen. Episcopo.

EPISTOLA CCI.

VT DENVNTIATIONEM CONTRA CHARITATIS EVANGELICÆ OFFICIVM FACTAM REIICIANT.

Abbati, & Priori Cistercien. & Decan. Capellæ Ducis Diuionen. Cabilonen. & Lingonen. Diœcesum.

ILECTVS filius I. Decanus Christianitatis Diuionen. in nostra proposuit præsentia constitutus, quòd cùm olim L. I. & H. Canonicis Capellæ Ducis Diuionen. Lingonen. Diœc. non ad correctionem, sed potius ad infamationem ipsius nobis quædam denuntiantibus, contra ipsum Venerabil. F. N. . . . Matisconen. Episcopo, & suis coniudicibus dederimus in mandatis, vt vocatis qui essent propter hoc euocandi, quod inuenirent super obiectis per suas nobis litteras intimaret; partibus in ipsorum præsentia constitutis, & eodem inficiante Decano, quòd denuntiationem ipsam monitio charitatiua præcesserit, & firmiter asserente prędictos Canonicos factæ denuntiationis tempore inimicos eius, & æmulos exti-

tisse; tandem fuit ad Sedem Apostolicam appellatum, cuius appellationi memorati iudices detulerunt. Idem verò Decanus quorundam Religiosorum litteras repræsentans, qui de vita & conuersatione ipsius laudabile testimonium perhibebant, nobis humiliter supplicauit, vt occurrere aduersariorum suorum malitiæ, ac laboribus eius finem imponere dignaremur. Nolentes autem ipsum indebitè fatigari, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus quatenus, si denuntiatores præfati monitionem caritatiuâ præmisisse super obiectis probare nequiuerint; aut Decanus ipse docuerit illos suos extitisse denuntiationis tempore inimicos, eundem ab illorum denuntiatione, sublato appellationis obstaculo, absoluatis. Alioquin in eodem negotio iuxta priorum continentiam litterarum appellatione remota ratione præuia procedatis. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Tu denique fili Abbas super teipso, &c. Datum Laterani, Idib. Ianuarij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCII.

VT LIBERTATEM ELIGENDI EPISCOPI CANONICIS RELINQVAT.

Illustri Regi Cypri.

IN litteris nobis ex parte tua per dilectum filium .. Archidiac. Famagustanum exhibitis querebaris, Ven. F. N. .. Patriarcham Hierosolymitan. Apostolicæ Sedis Legatum electionem de Thesaurario Nicosien. Ecclesiæ secundùm antiquam consuetudinem celebratam, pro suæ voluntatis arbitrio irritasse. Sed si electionis ipsius merita, & dicti Patriarchæ iudicium non in commotione spiritus, sed quietè ad rationis detulisses examen, & sanæ conscientiæ testimonium produxisses, approbasses vtique de iure processum eiusdem, quem per iniuriam nisus es reprobare; nec laborasses ad talem prosilire querelam, per quam aduersus teipsum formasti tacitè quæstionem, vno, eodémque libello constitutus actor & reus: Quia dum non contentus ijs, quæ Cæsaris esse debent, ad ea quæ Dei sunt manus extendis, actionem contra libertatem Ecclesiæ intentando, de calumnia te reum exhibes apud Deum, super ingratitudine nihilominus reconuentum, eò quòd Ecclesiam, quæ te per Sacramentum Baptismi solutis vinculis seruitutis, quibus morti peccati tenebaris astrictus, in libertatem salutis eripuit, & regenerauit ad vitam, in duram & asperam redigere niteris seruitutem; cùm absurdum sit, & ingratum, vt matrem filius, & sponsam Regis cœlestis Rex terrenus ancillet, in terra præsertim, quæ funiculus Domini hæreditatis existit. Ecce Nicosien. Ecclesiam tam duræ conditionis subijcere iugo laboras, quòd ei non patetis per electionem canonicam de persona idonea prouideri, eiusdem Canonicis eligendi necessitatem indicens illum, quem de duobus tibi nominandis ab ipsis tu primò duxeris eligendum. Sed si carnale coniugium liberas exigit contrahentium voluntates, & personis secularibus ad contrahendum legitimis absoluti consensus non est interdicta libertas, ridiculosum est, & probrosum vt Ecclesia compellatur alterius contrahere voluntate, ac spirituale coniugium de arbitrio pendeat laicali. Porrò sicut accepimus tanquam ad priuilegium, & auctoritatem istius excessus inducis vsurpatam à quibusdam tuis prædecessoribus

& obtentam hactenus corruptelam, quasi sicut, & iniura, sic & in iniuriam succedere deberes eisdem, si eam ipsi forsitan inferebant. In quo quia diuturnitas temporis non minuit peccatum, sed auget, peccati vetustas, non rationabilis vsus antiquitas allegatur. Ceterùm quia hæc nec pati volumus, nec dissimulare debemus, præsertim cùm tuæ sit saluti contrarium, vt hęc tibi aduersùs te in nouissimo districti examinis die coram tremendo iudice referuentur, Serenitatem tuam rogandam duximus, & monendam per apostolica tibi scripta mandantes quatenus Nicosien. Canonicos personam idoneam in patrem, & Episcopum animarum suarum eligere canonicè, sinè qualibet contradictione permittas. Nec credas excellentiæ regiæ aliquid deperire, si Regi Regum qui aufert spiritū principum, & in Regno Cypri te secularibus prætulit, sua iura conseruans, Ecclesiastica non vsurpes quæ ipsi Domino specialiter ascribuntur. Datum Lateran. Idib. Ianuarij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCIII.

NE CLERICOS IN FORO SECVLARI CONVENIRI PERMITTANT.

Episcopo, & Priori S. Petri, & Archidiacono Matisconen.

AD audientiam nostram dil. fil. I. Decano Christianitatis Diuionen. significante peruenit: quòd nonnulli Iudæi Eduen. Lingonen. & Cabilonen. Diœcesum super quibusdam debitis, fideiussionibus, & rebus alijs, ipsum in seculari foro conuenire nituntur, quanquam paratus existat coram Ecclesiastico iudice stare iuri. Quocirca discretioni vestræ per apost. scripta mandamus, quatenus, si est ita, dictum Decan. non permittatis super hoc vlteriùs molestari, quamdiu paratus fuerit in foro Ecclesiastico respondere. Quòd si non omnes, &c. tu frater Episcope cum eorum altero, &c. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Lateran. xiiij. Kalend. Februarij, Pont. N. anno quintodecimo.

EPISTOLA CCIV.

VT SINT LIBERA IN ELIGENDO PRÆSVLE SVFFRAGIA.

Capitulo Nicosien.

SI carnale coniugium liberas exigit contrahentium voluntates, & personis ad contrahendum legitimis absoluti consensus non est interdicta libertas; durum nimis est, & absurdum, vt Ecclesia nō suo, sed alieno iudicio contrahat, & spiritalis contractus coniugij ex arbitrio pēdeat laicali. Sanè sicut accepimus ex litteris Ven. F. N. Patriarchæ Ierosolymitani apostolicæ Sedis Legati, cùm tractaretis de præficiendo vobis aliquo in pastorem, in duos vnanimiter conuenistis, carissimo in Christo filio nostro illustri Regi Cypri primitùs nominandos; vt quem ipse priùs de illis duobus eligeret, præficeretis vobis in præsulem electione solemni. Sed cùm hoc canonicis obuiet institutis, & Ecclesiasticæ sit contrarium libertati, idem Patriarcha electionem, quam sub tali forma de vestræ Thesaurario Ecclesiæ celebrastis, non personæ, sed electionis vitio auctoritate nostra

irritam nunciauit. Ceterùm etsi pœnam merueritis, cùm super hoc non sitis immunes à culpa, quos nequit huiusmodi corruptelæ non consuetudinis antiquitas excusare, nos tamen de benignitate Sedis Apostolicæ agentes vobiscum misericorditer in hac parte; Vniuersitati vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus conuenientes in vnum, & sancti Spiritus gratia, sicut moris est inuocata, in Patrem, & Episcopum animarum vestrarum vobis personam canonicè, ac concorditer eligatis, quæ prodesse valeat, & præesse, per cuius circumspectionem prouidam, & prouidentiam circumspectam Nicosien. Ecclesia, præueniente diuina gratia, & sequente salubriter valeat in spiritualibus, & temporalibus gubernari; cuius electionem, si vestris volueritis parcere laboribus, & expensis, memorato Patriarchæ, ac Venerabilibus fratribus nostris.... Cæsarien. Archiepiscopo, &... Episcopo Acconen. quibus super hoc vices nostras committimus, præsentare curetis, vt ipsi remoto appellationis obstaculo confirment, vel infirment eandem, secundùm quod de iure fuerit faciendum. Datum Laterani, xviij. Kal. Februarij, Pont. N. Anno xv.

In eundem modum scriptum est super hoc eisdem vsque, temporalibus gubernari. Ideóque fraternitati vestræ per Apost. scripta mandamus, quatenus cùm prædictum Capitulum electionem prædictam vobis curauerint præsentare, vos auctoritate nostra sublato appellationis obstaculo confirmetis, vel infirmetis eandem, secundùm quod de iure fuerit faciendum. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Vos denique fratres Patriarcha, Archiepiscope, & Episcope, super vobis ipsis, &c. Datum vt supra.

EPISTOLA CCV.

Ne procvratio electionis cavsa exigatvr.

Patriarchæ, & Capitulo Antiochen.

VANTÒ Antiochena Ecclesia maiori, Domino disponente, præminet dignitate, tantò vobis est solicitiùs prouidendum, ne fieri contingat aliquid in eadem, quod alicuius prauitatis exemplo mentes possit corrumpere subditorum; qui ea quæ vident fieri à maioribus facilè solent trahere in exemplum. Ad nostram siquidem audientiam noueritis peruenisse, quòd cùm aliquis eligitur in Abbatem Ecclesiæ sancti Pauli, vos occasione confirmationis, procurationem extorquetis ab ea trecentorum Byzantiorum valentiam excedentem. Cùm igitur id canonicam non sapiat puritatem, Vniuersitati vestræ auctoritate præsentium districtiùs inhibemus, ne procurationem huiusmodi, nisi vobis aliàs debeatur, occasione huiusmodi exigere de cetero vllatenus præsumatis. Tu denique frater Patriarcha super teipso, &c. Datum Lateran. xviij. Kal. Februarij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCVI.

HORTATVR VT A CHRISTIANORVM OPPVGNATIONE DESISTAT.

Illustri Regi Cypri.

QVANTVM expediat vt tibi, & carissimo in Christo filio nostro... Regi Hierosolymitan. illustri, alijs principibus, & Baronibus in vltramarinis partibus constitutis sit in Domino cor vnum & anima vna, ipsa docere te potest circumfrementis barbariæ multitudo, & innumerorum etiam regum, ac populorum exempla, qui leguntur illis succubuisse diuisi, quibus poterant restitisse coniuncti. Licèt in hac parte nequaquam exemplis egeas peregrinis, vtpote qui manifestè cognoscis, quòd inter cetera peccata populi Christiani, quibus exigentibus gentes in hereditatem Domini venientes Templum Domini, quod non absque dolore recolimus, polluerunt, plurimùm nocuit discordia, & contentio, quæ super principes & magnates ibi consistentes effusa, eos fecit in inuio aberrare, dum proprias persequentes iniurias, iniuriarum obliti sunt Crucifixi, & per adinuentionum suarum malitias diuinæ maiestatis oculos prouocantes, illo meruerunt spoliari thesauro, in quo solo Apostolus gloriatur, Cruce videlicet Domini Iesu Christi. Si enim mandata Domini attendentes in vnitatis vinculo perstitissent, facta fuisset eorum pax iuxta verbum propheticum sicut flumen. Sed dum vir non curat parcere fratri suo, dum vnusquisque carnem sui brachij deuorat, dum transgrediuntur leges fœdere dissipato, terram maledictio deuorauit, & habitatoribus ipsius peccantibus homines pauci relicti sunt in eadem, coram quibus regionem ipsorum deuorant alieni, meritóque timendum est, ne in ijs omnibus nondum sit Domini furor auersus; sed adhuc manus diuinæ vltionis extenta, cùm populus ad percutientem se necdum plenè redierit, sed quasi hostis desit conuerterit in se manus, ibíque Christianus Christianum captiuare non dubitet, vbi tot principes alijque fideles sua pro defensione nominis Christiani corpora tradiderunt. Immò etiam vbi ipse Christus pro nobis tradidit semetipsum. Ecce enim tu ipse, qui eò deuotiùs teneris Regi militare cælesti, quò idem tibi maiorem contulit potestatem, dilectum filium Nobilem virum O. consanguineum dicti Regis, & quosdam alios vassallos eiusdem, qui Sarracenis eos armatis, ac igne vrgentibus, ad terram tuam quasi tutum Christiani populi receptaculum confugerunt, carcerali custodiæ, sicut accepimus, mancipasti, & spreto nomine Christi, quod inuocatum est super eos, ipsos tractari facis adeò inhumanè, vt eis nil videatur prodesse, quòd effugerint sæuitiam Barbarorum. Quinimò ipsis ad cumulum doloris accedit, & eorum pœnas hoc ipsum non modicùm exacerbat, quòd ibi repererunt supplicium, vbi refugium debuerant inuenisse. Ad hæc regnum ipsius, homines suos, qui sibi rebelles existunt contra eũ, vt dicitur, manutenendo perturbas, diuinæ legi obuiare non metuens, qua quisque id alij facere, quod ipse sibi nollet fieri prohibetur. Quia igitur per hoc inter te, ac ipsum Regem graue posset non sinè populi Christiani periculo, & iactura scandalum generari, Serenitatem tuam

monemus

monemus, rogamus, & exhortamur in Domino, tibíque in remissionem iniungimus peccatorum, quatenus dictum O. & alios Regis memorati vassallos, quos licèt non generatio carnis, baptismi tamen regeneratio efficit tibi fratres, ob reuerentiam beati Petri, & nostram; immò potiùs ob ipsius Christi timorem pariter, & amorem, à quo nomen tecum accipere meruerunt, liberos abire permittens, ipsius Regis hominibus nullum contra eum impendas auxilium, vel fauorem; quinimò potenter assistas eidem ad iura sua contra perturbatores indebitos defendenda, vt idem ad tuam per hoc amicitiam prouocatus, non odijs tecum teneatur contendere, sed obsequijs, ex quibus vtique fructus temporales prouenire poterunt & æterni. Taliter autem Apostolicum audire cures, & exaudire mandatum, vt te tanquam obedientiæ filium charitatis brachijs fortiùs amplexantes, preces tuas, siquas aliquando nobis duxeris porrigendas admittere meritò teneamur. Datum Lateran. vij. Idus Ianuarij, Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCVII.

AD REGIS HIEROSOLYMITANI DEFENSIONEM EXHORTATVR.

Magistro & Fratribus Militiæ Templi.

VANTVM expediat vt vobis, & karissimo in Christo filio nostro... Regi Hierosolymitan. illustri, alijsque Principibus, &c. *vsque*, alieni. Ne igitur vobis in vos ipsos diuisis terra eadem, quod absit ampliùs desoletur, Vniuersitatem vestram monemus, rogamus, & exhortamur in Domino, & per Apost. script. præcipiendo mandamus, quatenus Regi prædicto cótra quoslibet Regni sui perturbatores indebitos fideliter & viriliter assistentes, terram eius & iura, sicut vestra propria defendatis, memores quòd vestra res agitur paries cùm proximus ardet: & dum præfatum nitimini regnum defendere, propriā securitatem noscimini procurare: Nos enim Ven. F. N. Patriarchæ Hierosolymitan. Apostolicæ Sedis Legato nostris damus litteris in mandatis, vt vos ad id efficaciter moneat, & inducat, & si viderit expedire per censuram Ecclesiasticam, sublato appellationis impedimento compellat. Datum Laterani vj. Idus Ianuarij, Pont. N. Anno quintodecimo. *In eundem modum scriptum est Magistro, & Fratribus Hierosolymitani Hospitalis.*

In eundem modum scriptum est... Comiti Tripolitan.

Super hoc scriptum est ... Patriarchæ Hierosolymitan. Apostolicæ Sedis Legato, vt eos ad id efficaciter moneat & inducat, & si viderit expedire per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis impedimento compellat.

EPISTOLA CCVIII.

VT POPVLOS IN REGIS FIDE CONFIRMENT.

Patriarcha Hierosolymitan. Apostolica Sedis Legato, & suffraganeis eius.

VANTÒ ex dissensionibus principum, & magnatum Hierosolymitan. Prouinciæ grauiora sæpius discrimina euenisse cōspicimus, tantò solicitiùs quieti, ac paci eiusdem intendere affectamus. Ne igitur propter obitum claræ memoriæ. . . Reginæ vxoris carissimi in Christo filij nostri Hierosolymitan. Regis illustris, aut alia quaecumque causa regnum eius, ad cuius regimen vobis postulantibus est assumptus, à quoquam temerè perturbetur, ac per hoc contingat scissuras, & scandala in eadem prouincia generari, Vniuersitati vestræ per Apost. scrip. mandamus, quatenus vniuersos regni fideles, vt in ipsius Regis, &c. . . filiæ suæ fidelitate firmi, stabilésque persistant, sedulis exhortationibus inducentes, rebelles siqui fuerint, aut alios quoslibet ipsius Regis, aut regni molestatores indebitos, cùm ab eo fueritis requisiti per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compescatis. Vos denique fratres Patriarcha, & Episcopi super vobis ipsis, &c. Datum Lateran. v. Idus Ianuarij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCIX.

AD TERRÆ SANCTÆ DEFENSIONEM ADHORTATVR.

Illustri Regi Hierosolymitan.

ENIENTEM ad Apostolicam Sedem Venerabil. F. N. ... Sidonien. Episcopum cōsueta benignitate recepimus, & super obitu claræ memoriæ ... Reginæ vxoris tuæ nobis nūtiato per ipsum, paterno tibi condolentes affectu, ea quæ idem Episcopus super tuis ac regni tui negotijs solicitè, ac prudenter sicut vir prouidus, & fidelis proposuit coram nobis, quantùm decuit curauimus exaudire. Monemus autem Serenitatem tuam, rogamus, & exhortamur in Domino, quatenus solicitè pensans discrimina, & iacturas quas Hierosolymitan. prouincia ex dissensione Regum ac Principum consistentium in eadem multotiens noscitur incurrisse, ad arma contra Christianos mouenda non quibuslibet pertraharis iniurijs, aut ampliandi Regni cupidine inciteris; sed in sapientia vincens malitiam & de regno cogitans sempiterno, ad ea pro quibus natalis soli dulcedinem reliquisti, defensionem videlicet terræ sanctæ tota mente diligenter intendas, nec cautelam in prosperis, nec constantiam deserens in aduersis: sed omni tempore Dominum benedicens, & petens ab eo, vt dirigat vias tuas, & omnia consilia tua stabiliat in seipso, qui suos non solùm à tribulationis angustia liberat, sed etiam in ipsa tribulatione dilatat: vt timentibus Deum omnia cooperentur in bonum, & cùm se consumptos putauerint, vt Lucifer oriantur. Nos verò in

propoſito gerimus, & habemus in votis honores tuos & iura, tam in ciſmarinis partibus, quàm etiam tranſmarinis defendere, & ad ſubuentionem tuam efficaciter, ſi deſuper datum fuerit laborare. Datum Lateran. v. Idus Ianuarij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCX.

SVPER TOLOSANI COMITIS RECONCILIATIONE ET ABSOLVTIONE IVDICES DELEGAT.

Archiepiſcopo Narbonen. Apoſtolicæ Sedis Legato, & Epiſcopo Regen. & Magiſtro T. Canonico Ianuen.

ET ſi reſecandæ ſint putridæ carnes ne ad partes ſinceras corruptionis contagium extendatur; ſic tamen cautè debet, & prouidè manus medentis apponi, vt abſcindatur ea cautela corrupta, quòd ſincera per improuidentiam non lædantur. Accepimus ſanè per litteras, & nuntios kariſſimi in Chriſto filij noſtri P. illuſtris Regis Aragonum, quòd poſtquam aduerſus Prouinciales hæreticos mandatum Apoſtolicum emanauit, Crucesignatis terram ingredientibus Vicecomitis Biterren. eidem ipſius Regis ſubſidium imploranti tanquam Domini ſpecialiter dexteram ſubtraxit auxilij, & omnis conſilij remedium denegauit: & ne ſuper hoc Eccleſiæ propoſitum impediret, elegit tunc quibuſdam deeſſe Catholicis, ne adeſſe commixtis hæreticis videretur. Vnde Vicecomes prædictus terram perdidit auxilio deſtitutus, ad vltimum miſerabiliter interfectus. Tu autem frater Archiepiſcope, ac Nobilis vir S. de Monteforti Crucesignatos in terram Toloſani Comitis inducentes, non ſolùm loca in quibus habitabant hæretici, occupaſtis; ſed ad illas nihilominus terras, quæ ſuper hæreſi nulla notabantur infamia, manus auidas extendiſtis: & cùm ab hominibus terrarum illarum fidelitatis exegeritis iuraměta, & terras ſuſtineatis inhabitare prædictas, hęreticos illos exiſtere veriſimile non videtur. Dicebāt præterea nuntij ſupradicti, quòd ſic indifferenter aliena contra iuſtitiā minùs prouidè vſurpaſtis, quòd vix remanſerit Comiti memorato Caſtrum Montis Albani, & ciuitas Toloſana. Interea verò, quæ idem Rex ſic aſſeruit occupata, expreſſis vocabulis deſignauit, terrā quam claræ memoriæ R. Angliæ in dotem ſuæ ſororis Comiti dederat ſupradicto. Item terras Comitis Fuxenſis, Comitis Conuenarum, & Gaſtonis Bearnen. Deduxit etiam ſpecialiter in querelam, quòd tu frater Archiepiſcope, ac Nobil. memoratus, licèt iamdicti tres Comites vaſſalli Regis eiuſdem exiſterent, ab hominibus terrarum quas ijdem amiſerant petebatis, vt iuramentum fidelitatis ex ipſis terris alij exhiberent. Adiecit etiam quòd eum de prælio Sarracenorum obtenta victoria redeuntem Comes adijt ſupradictus, & expoſitis damnis ei per Crucesignatos illatis, imputabat ſuorum merito peccatorum, quòd ſatisfactionem eius non admittebat Eccleſia, cùm paratus exiſteret facere quæcumque ſibi poſſibilia mandaremus; & ne ſolus tantæ confuſionis ferret opprobrium, terram, filium, & vxorem ſororem Regis ipſius relinquebat eidem, vt eos ſi vellet defenderet vel permitteret exulare. Sed quia ex hoc confu-

fio sibi non minima immineret, & pœna subsustenere deberet actores, nec vltra extendi vindicta, quàm inueniatur in excedente delictum, humiliter supplicabat Tolosanum Comitatū filio memorati Comitis reseruari, qui nec vmquam venit, nec veniet, Deo dante, in hæreticæ pestis errorem. Promisit præterea quòd tam filium Comitis, quàm etiam Comitatum in sua tenebit, quamdiu nobis placuerit, potestate, vt circa fidem plenius instrui, & moribus faciat melius informari & Aragonen. totam terram iamdictam committet, vt hæreticæ contagionis sordibus penitus expurgatam ad cultum plenè reducat fidei orthodoxæ, securitate oblata super ijs omnibus obseruandis, quam Sedes Apostolica decerneret exhibendam. De Comite quoque subiunxit, quod paratus est agere pœnitentiam de commissis, qualem decreuerimus iniungendam: siue quòd partes adeat transmarinas, siue quòd sit in Hispania circa frontariam contra gentis perfidiam Sarracenæ. Cæterùm quia negotium arduum est, & multa in eo fuit deliberatione processum, ac per Dei gratiam satis est prosperatum, ne de leui, quod absit, deperire valeret, quod multis laboribus est patratum, in ipso non debet sine graui cautela, & maturitate procedi. Quocirca mandamus quatenus in loco securo & apto Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, Comitum, Baronum, Consulum, & Rectorum, & aliorum virorum prudentum, quos ad hoc necessarios, & idoneos esse videritis, concilio conuocato, & propositis coram eis quæ Rex proponit, & offert, odio, timore, gratia, & amore carnalibus omnino postpositis, quæ super præmissis prouisa, & deliberata fuerint, in communi & in quo conuenerint omnes, vel pars concilij sanioris nobis fideliter rescribatis, vt intellecto vestro consilio statuamus quæ secundùm Deum viderimus statuenda: cùm videatur proculdubio expedire, vt hoc modo, vel alio dictæ terræ de Rectore idoneo consulatur. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. vos denique fratres Archiepiscope, & Episcope super vobis ipsis, &c. Datum Lateran. decimoquinto Kal. Februarij, Pontific. nostro quintodecimo.

EPISTOLA CCXI.

VT REGI ARAGONVM, EIVSQVE VASSALLIS ABLATA RESTITVAT.

Nobili Viro S. Comiti Montisfortis.

EX parte karissimi in Christo filij nostri P. illustris Regis Aragonum per nuntios eius fuit propositum coram nobis. quòd tu conuertens in Catholicos manus tuas, quibus suffecisse deboerat in homines hæreticæ prauitatis extendi, per Crucesignatorum exercitum ad effusionem iusti sanguinis, & innocentum iniuriam prouocatum, terras vassallorum Regis ipsius, videlicet Comitis Fuxensis, Comitis Conuenarum, & Gastonis Bearnen. in eius graue præiudicium occupasti; licèt in eis nec hæretici aliqui habitarent, nec habitatores earum super hæreticæ pestis errore infamia conspersissent. Asserebant præterea nuntij Regis præfati, quòd cùm ab hominibus terrarum illarum fidelitatis exegeris iuramenta, &

terras patiaris inhabitare prædictas, eos esse Catholicos tacitè confiteris vt hæreticorum abneges te fautorem, vel hæreticos te fouere quodammodo respondes, si legitimè occupasse terram illorum alleges. Formabant nihilominus ex eo querimoniam specialem, quòd dum Rex seruitio Iesu Christi contra Sarracenos insisteret, & effusioni suum, & suorum sanguinem exponeret pro reuerentia fidei Christianæ, tu bona vassallorum eiusdem in propria vsurpabas, eóque fortiùs ad depressionem instabas illorum, quò minus Rex poterat eis opem suæ protectionis impendere, vires suas expendens contra Sarracenæ gentis perfidiam in auxilium populi Christiani; & cùm adhuc Rex idem partes suas contra Sarracenos intendat armare, vt aduersùs eos Deo duce tantò efficaciùs possit insurgere, quantò maiori quoad alios quiete gaudebit, in pace sibi restitui per Sedem Apostolicam, quæ vassallorum eius extiterant postulabat. Nolentes igitur ipsum suo iure fraudari, nec iamdictum eius propositum impediri, Nobilitati tuæ per Apost. script. mandamus, quatenus eidem Regi, & vassallis eius terras restituas supradictas, ne ad tuum specialem, non generalem Catholicæ fidei laborasse profectum per retentionem illicitam videaris. Datum Laterani, xvj. Kal. Febr. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCXII.

VT REGI ARAGONVM LEGITIMA EXHIBEAT RATIONE FEVDI OBSEQVIA.

Nobili Viro S. Comiti Montisfortis.

CVM ad mandatum Sedis Apostolicæ karissimus in Christo filius noster P. illustris Rex Aragonum in feudum tibi concesserit Carcassonam, quam ab eo Vicecomes tenuerat Biterren. postulabat, vt ea sibi faceres, quæ dictus Vicecomes, ei suísque prædecessoribus facere consueuerat, & debebat. Quia verò intentionis nostræ non extitit, quòd ei de iure suo per talem feudatarium aliquid deperiret, nec te subtrahere debes illius oneribus, in cuius quoad feudum ipsum successisti commodum & honorem; cùm possessionum onera mutari de leui non consueuerint mutationibus possessorum, quia res cùm onere suo transit, per Apost. tibi script. mandamus, quatenus ea dicto Regi facere non recuses, ad quæ memoratus Vicecomes tenebatur eidem; quoniam quantumcumque te in Domino diligamus, sic tibi nec volumus, nec debemus adesse, vt ipsi Regi deesse in sua iustitia videamur. Datum Lateran. xviij. Kal. Februarij Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCXIII.

VT CHRISTIANOS INVICEM CONSPIRANTES AD SARRACENORVM CLADEM INVITET.

Archiepiſcopo Narbonen. Apoſt. Sed. Leg.

CVM iam captis vulpeculis demolientibus vineam Domini Sabbaoth in Prouincia, quam virus infecerat hæreticæ prauitatis, & inſtantia bellicæ cladis ſatis per Dei gratiam ſit negotium fidei proſperatum: quia cauſa nunc magis vrgens occurrit, expedit vt ad illam manus Chriſtiani populi conuertatur. Accepimus ſiquidem, quòd Rex Sarracenorum partes ſuas armat ad prælium nitens eò fortiùs in fidei Chriſtianę cultores inſurgere, quò lapſu grauiore ſuccubuit ſub populo Chriſtiano; immo ſub Chriſto cauſam ſuam propitio nobis iudicio iudicante. Terra etiam quæ funiculus eſt hereditatis Dominicæ cùm auxilio multùm indigeat, expetit, & expectat ſuffragia populi Chriſtiani. Quia verò frequenter, & quidem frequentiùs vires collectæ proficiunt, in quibus ſparſæ, de leui deficerent, vt Chriſticolarum generali, ac ſpeciali negotio contra Sarracenæ gentis perfidiam tantò efficaciùs intendamus, quantò minùs erimus alijs occupati; fraternitati tuæ per Apoſt. ſcripta mandamus, quatenus habito cum chariſſimo in Chriſto filio noſtro P. illuſtri Rege Aragonum, & tam Comitibus, quàm Baronibus, aliiſque viris prudentibus, quos ad hoc noueris neceſſarios de pace ac treugis ſolicito & diligenti tractatu, per pacis fœdera, vel treugarum firma ſecuritate vallata, ſtudeas diligenter toti Prouinciæ prouidere: ſic quòd per indulgentias Sedis Apoſtolicæ, quæ aduerſùs hæreticos emanarunt, Chriſtianum populum non conuoces, aut fatiges, niſi fortè à Sede Apoſtolica ſuper hoc mandatum ſuſciperes ſpeciale. Tu denique frater Archiepiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Lateran. xviij. Kal. Febr. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXIV.

PAROCHO DE REDITIBVS ECCLESIÆ COMPETENTER PROVIDENDVM.

Magiſtris Lamberto, & Iacobo de Lauduno, & Iacobo de Maideires Canonicis Virdunen.

AD audientiam noſtram dilecto filio N. Presbytero ſignificante peruenit, quòd cùm animarum cura Parochianorum Eccleſiæ de Noerae ſit ei commiſſa, patronis ipſius Eccleſiæ plena manu recipientibus prouentus ſpectantes ad ipſam, ei tam mediocriter eſt prouiſum, quòd ſuſtentari nequit de aſſignatis ſibi reditibus competenter. Verùm cùm ſit æquitati contrarium, vt Eccleſiarum Patroni bonis Eccleſiaſticis inebrientur, & miniſtri ieiunare cogantur, qui ſecundùm Apoſtolum ſuis non tenentur ſtipendijs militare; diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcripta mandamus, quatenus dictos Patronos Eccleſiæ memoratæ, qui prouentus ipſius percipere dignoſcuntur, ad ſupplendum eidem Presbytero quod ei deeſt in beneficio competenti, monitione præuia per cenſuram Eccleſiaſticam

ſublato appellationis obſtaculo compellatis. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Datum Lateran. xvj. Kal. Febr. Pont. N. Anno xv.

In eundem modum ſcriptum eſt eiſdem iudicibus, vt ſupra, pro A. Presbytero Eccleſiæ de Mori vſque commiſſa Prælato, ac Patronis eiuſdem plena manu, &c. *vſque* competenter. Verùm cùm ſit æquitati contrarium, vt Eccleſiarum Prælati ac patroni bonis Eccleſiaſticis, &c. *vſque* quatenùs dictos Prælatum & patronos, &c. *vſque in finem.*

EPISTOLA CCXV.

EIVSDEM ARGVMENTI.

Bertoldo Archidiac. & Arnulf. & Auberto Canonicis Meten.

EX parte dilecti filij I. Presbyteri Eccleſiæ de Poſſeſſa fuit propoſitum coram nobis, quòd cum animarum cura Parochianorum eiuſdem Eccleſiæ ipſi canonicè ſit commiſſa, de ipſius prouentibus ei tam mediocriter eſt prouiſum, patronis eiuſdem retinentibus ſibi decimas, aliòſque prouentus ad ipſam Eccleſiam pertinentes, quòd nequit ibidem commodè ſuſtentari. Verùm quia Prælati & Eccleſiarum patroni bonis Eccleſiaſticis inebriari non debent, & ieiunare miniſtri, qui ſecundùm Apoſtolum militare ſuis ſtipendijs non tenentur, diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcripta mandamus, quatenus patronos Eccleſiæ memoratæ, &c. *vt in alia, vſque* compellatis. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Datum Lateran. xiiij. Kal. Febr. Pont. N. Anno xv.

In eundem modum ſcriptum eſt Decan. Archidiac. & Cantori Treueren. pro I. Presbytero Eccleſiæ de Bauſei, vſque prouiſum. Paſtore ac patronis eiuſdem, &c. *vſque* quatenus Prælatum & patronos Eccleſiæ memoratæ, &c. *vt in alia vſque in finem.*

EPISTOLA CCXVI.

VT SVSPENSO POST LEGITIMAM PVRGATIONEM VENIAM INDVLGEAT.

Epiſcopo Glaſcuen.

ADVERSVS quoſdam Clericos, qui dudum ad Sedem Apoſtolicam accedentes à vicinis Epiſcopis Caſtellano videlicet, &... Ortano,... Sutrino, &... Nepeſino temerè ſe fecerunt ad ſacros Ordines promoueri, graui fuimus indignatione commoti, pro eo maximè quòd quoſdam eorum per falſas litteras, & ſimoniacam prauitatem accepimus fuiſſe promotos. Vnde ordinatores à poteſtate ſuſpendimus ordinandi, & ordinatis executionem interdicimus Ordinum taliter ſuſceptorum. Nuper autem quidam ex ipſis Vvalterus lator præſentium ad noſtram reuertens præſentiam, magno fletu quotidie non ceſſabat ad nos opportunè, importunè clamare ſuppliciter obſecrando, vt cum eo misericorditer agere dignaremur, cui diu nos difficiles exhibuimus, & ſeueros in tantùm, quòd eidem iniunximus vt rediret, ne nos ſuper hoc diutiùs moleſtaret. Sed nec ſic ab obſecrationis inſtantia deſiſtere voluit, quò magis repellebatur à nobis, eò

magis apud nos vt misereremur instabat. Eius denique nos exemplo, qui cùm iratus fuerit non obliuiscitur misereri, rigorem mansuetudine prouidimus temperandum. Cùm & ipse, exemplo Iacob luctantis, cum Angelo nullatenus nos dimitteret, nisi ei benedicere curaremus. Quocirca fraternitati tuæ per Apost. scrip. mandamus, quatenus si præfatus W. de prædictis duobus criminibus canonicè se purgauerit, falsitate. videlicet litterarum & simoniaca prauitate suspensionis sententiam quam in sic promotos protulimus, circa ipsum debeas relaxare, vt si aliàs dignus sit & idoneus, & ei concedere volueris, in tua possit Diœcesi celebrare. Ad hæc per Diœcesim tuam publicè ac districtè prohibeas, ne quis vlteriùs se faciat taliter ordinari; & ne facilitas veniæ incentiuum tribuat delinquendi, quicumque decætero taliter fuerit ordinatus, eo ipso se nouerit ab ordinis executione suspensum. Tu denique frater Episcope super te ipso, &c. Datum Lateran. x. Kal. Febr. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA CCXVII.

Ne se Abbatis electioni interponat.

Nobili viro Comiti Tripolitan.

Vm secundùm Apostolum antiquis patribus omnia contigerint in figura, & ad nostram eruditionem sint scripta, per Oziam Regem qui sacerdotum officium vsurpare suæ temeritatis pœnam lepra percussus à Domino non euasit, manifestè confunditur quorundam præsumptio laicorum, qui dum negotijs ad personas Ecclesiasticas pertinentibus se temerè immiscere non metuunt, procul dubio lepram, id est grauis peccati maculam non euadunt. Peruenit autem ad audientiam nostram, quòd cùm in Ecclesia B. Pauli Antiochen. Abbatis electio celebratur, tres facis ab ipsius loci Monachis nominari, quorum vnum illum videlicet, quem potiùs acceptaueris confirmandum præsentas vnà cum monachis memoratis. Volentes igitur tam tuæ saluti, quàm eiusdem Monasterii libertati iuxta officij nostri debitum prouidere, ne ipsorum electioni te de cætero immiscere præsumas, vel impedias, quominus eum quem sibi magis vtilem reputauerint, liberè valeant eligere in Abbatem, præsentium auctoritate districtiùs inhibemus. Datum Lateran. v. Kal. Febr. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA CCXVIII.

Arbitrium a Cardinale sanctæ Ecclesiæ prolatum auctoritate Pontificia confirmat.

N. Abbati & Conuentui Saxiniui.

Vm à nobis petitur, &c. *vsque*, perducatur effectum. Ea propter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, arbitrium quod dilectus filius noster P. titul. Sanctæ Ceciliæ Presbyter Card. inter vos, & Ven. fratrem nostrum. Spoletan. Episcopum super quibusdam Ecclesijs, Episcopali iure, possessionibus, oblationibus, decimis, primitijs, mortuarijs, visitationibus, pro-

curationibus, institutione Clericorum, & correctione ipsorum, ac rebus alijs rationabiliter promulgauit; sicut in authentico inde confecto, cuius tenorem de verbo ad verbum præsenti iussimus paginæ annotari, plenius continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Tenor autem arbitrij memorati est talis. Pelagius miseratione diuina tituli sanctæ Cecilia Presbyter Cardinalis, omnibus præsentem paginam inspecturis, in verò salutari salutem. Cùm olim religioso viro N. Abbati Monasterij Saxiuiui, I. Procuratori venerabilis Patris. I. Spoletani Episcopi nos Dominus Papa concesserit auditorem, idem I. Procurator Episcopi petijt coram nobis, vt sancti Anastasij de Colle, ac sancti Laurentij de Spoleto Ecclesias cum earum possessionibus; & fructibus perceptis ex ipsis; necnon etiam cuncta iura Episcopalia in omnibus Ecclesijs infranotatis, videlicet sancti Nicolai Interamnem, sancti Angeli de Monte publico, sanctæ Trinitatis, sancti Apollinaris, sancti Saluatoris de Ensinio, sancti Laurentij Heremitæ Ceruariæ, sanctæ Mariæ Montis Caballi, sancti Venantij de Spello, sancti Nicolai de Gudolian, sancti Petri de Flauinian. sancti Clementis de Matilia, sancti Petri de Azan. sancti Nicolai de Nera, sancti Nicolai de Menania, sancti Andreæ cum Capellis suis. Item sancti Fortunati cum Capellis suis, quæ sunt sanctus Euticius Vespiæ, sancta Maria de primo casu, sanctus Ægidius, Sancta Lucia de Ferro. Item sancti Martini de Narro cum medietate Capellæ sancti Sauiniani de Aian. In ijs inquam Ecclesijs, alijsque rebus, & possessionibus quæ in Diœcesi Spoletana tenentur ab Ecclesia Saxiuiui faceremus eidem Episcopo restitui & persolui. Ad hæc verò cum Abbas donationem Episcopi Spoletani, patronorum concessionem, Apostolica priuilegia, & temporis longæuitatem allegans, petitionem procuratoris Episcopi multipliciter excludere niteretur, dilecto in Christo Fratri... Vrbeuetan. Archidiac. & coniudicibus suis eadem fuit causa commissa, qui receptis testibus ab vtraque parte productis, & confessionibus, ac rationibus intellectis, causam ipsam ad examen Summi Pontificis remiserunt sufficienter instructam. Igitur partibus iterùm in nostra præsentia constitutis, cùm procurator Episcopi eum ad prædicta restitui postulasset, quibus iuxtà suã assertionem fuerat contra iustitiam spoliatus. Idem Abbas in præfatis Ecclesijs, ac earum Parochijs, & Capellis diuturno vsu, & præscriptione longæua omnem sibi rationem Episcopalem acquisitam allegans Procuratori Episcopi super prædictis Ecclesijs, atque rebus imponi silentium postulabat. Ad quod idem proposuit procurator, quòd cùm eius intentio communi esset iure fundata, præscriptio temporis opposita ex aduerso eam non potuit impedire, cùm per suorum depositiones testium probaretur T. M. & B. Spoletan. Episcopos medio tempore in quibusdam prædictis Ecclesijs hospitium recepisse. Ijs igitur, & alijs quæ coram nobis fuere proposita, per nos fideliter Domino Papæ relatis, quòd procurator ipse non probauit legitimè Spoletan. Episcopum supradictis rebus, ad quæ restitui petijt spoliatum fuisse, de fratrum consilio super prædictis, quoad possessorium Abbatem absoluit, reseruata sibi nihilominus declaratione an petitorio actum fuerit super omnibus supradictis; nisi interim inter partes amicabilis posset compositio prouenire. Post hæc verò cùm partes iterũ in nostra cõparuissent præsentia, & tã super depositionibus testium, quàm priuilegijs, ac instrumentis fuisset fere per biennium disputatum;

tandem partes volentes parcere laboribus, & expenſis noſtro ſe præciſè commiſerunt arbitrio, promittentes ſub pœna centum librarum Peruſinarum noſtro parere arbitrio in quæſtione prædicta. Nos autem vtriuſque partis voluntate diligentiùs indagata, & intelligentes quo quælibet partium foret contenta, à voluntate partium in nullo fere, vel modico diſcordantes, tale duximus arbitrium promulgandum. Videlicet quòd Epiſcopus Spoletanus in S. Petri de Azano, Sancti Petri de Flaminian. ſancti Clementis de Matilia, ſancti Nicolai de Nera Eccleſijs, plenum ius Epiſcopale, & habeat, & poſſideat: nec vnquam ſibi ſuper hoc à Monaſterio Saxiuiui quæſtio referatur, iuris patronatu in eiſdem Eccleſijs Monaſterio reſeruato. Item præcipimus, quòd Monaſterium Saxiuiui reſtituat Epiſcopo Spoletan. centum libras Lucan. monetæ, in quibus idem Epiſcopus propter ſuamcontumaciam Monaſterio fuerat condemnarus. Omnes verò reliquas Eccleſias enumeratas ſuperiùs cum poſſeſſionibus, & Capellis ſuis, oblationibus, decimis, primitijs, mortuarijs, viſitationibus, procurationibus, inſtitutione Clericorũ, & correctione ipſorum, & alijs pertinentijs ſuis adiudicamus Monaſterio Saxiuiui, inhibentes Epiſcopo Spoletan. ne de cetero in prædictis Eccleſijs, ac earum clericis, & alijs pertinentijs ſuis ratione Epiſcopalis iuris ſibi audeat aliquid vendicare, vel petere: ſed pleno iure ad prædictum pertineant Monaſterium in futurum. Actum Lateran. in Palatio Domini Papæ præſentibus... Nucerino, & ... Colimbrien. Epiſcopis & alijs quampluribus clericis, præſentibus etiam Rainaldo Vicedomino Spoletan. Eccleſiæ, & Magiſtro P. Spoletan. Canonico, & conſentientibus. Anno ab Incarnatione Domini mill.cc.xiij. Pontificatus verò Domni Innocentij Papæ tertij, anno quintodecimo, ſeptimodecimo Kal. Iannuarij. Hoc antem omnibus notum fieri volumus nos ab vtriuſq; Eccleſiæ Capitulo ſpecialiter litteras recepiſſe ſe ratum habituros arbitrium, ſique concordiam per nos factam. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem, &c. *vſque*, incurſurum. Datum Laterani x. Kal. Febr. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXIX.

CONTROVERSIAM SVPER DIVORTIO COMPONERE, ET CONIVGES IN GRATIAM REDVCERE NITITVR.

Mariæ illuſtri Reginæ Aragonum.

NOVIT ille qui eſt teſtis in cœlo fidelis, cui omne cor patet, & nullum latet ſecretum, quòd in cauſa matrimonij, quæ inter te, ac chariſſimum in Chriſto filium noſtrum P. illuſtrem Regem Aragonum virum tuum diutiùs noſcitur agitata, via regia ſemper inceſſimus; nec ad dexteram declinauimus, vel ſiniſtram: quod teſte conſcientia in cauſis facimus vniuerſis, quæ ad noſtrum perferuntur examen; cùm illius vices diſponenteipſo exerceamus in terris, qui iuſtus, & iuſtitiam diligens ſinè acceptione iudicat perſonarum. Nec ignoremus legis diuinæ mandatum, quo habere pondus & pondus, mẽſuram & menſuram, quorum vtrumque apud Deum eſt abominabile, prohibemur, & æqua lance cauſas, & merita penſare præcipimur ſingulorum. Licèt igitur inter alios mundi principes prædi-

ctum Regem, sicut opera ipsa declarant amplexemur specialis dilectionis affectu, & ad personæ ipsius honorem, & commodum aspiremus: vbi tamen ad iudicij peruenitur examen, in quo nec respicere pauperem, nec potentis vultum honorare permittimur, nullam ei, vel alij gratiam facere possumus, aut debemus; & maximè vbi agitur de matrimonij Sacramento, quod ante peccatum in Paradiso à Domino institutum, præter propagationis humani generis fructum, illud ineffabile Sacramentum coniunctionis Christi videlicet ad sanctam Ecclesiam, Dei ad fidelem animam, & ipsius Verbi ad humanam naturam noscitur figurare, Apostolo attestante, qui de bono matrimonij agens inquit; *Ego autem dico, magnum in Christo, & Ecclesia Sacramentum.* Dudum igitur cùm idem Rex matrimonium contractum inter te, ac ipsum proponeret se habere suspectum, pro eo quòd tu ferebaris maritum alium habere superstitem, videlicet nobilem virum Comitem Conuenarum; ac idem Rex priùs carnaliter mulierem quandam cognouerat teipsam consanguinitatis, vt dicebatur, linea contingentem, & super hoc conscientiæ, ac saluti suæ consuli postulans, causam bonæ memoriæ Pampilonen. Episcopo, & P. de Castro Nouo, & Fratri Radulpho Monachis Fontis Frigidi, qui duo tunc erant Apostolicæ Sedis Legati nos meminimus commisisse. Coram quibus cùm lis fuisset super duobus præfatis articulis per partium procuratores legitimè contestata, Nobili viro Hugoni de Turre rubea consanguineo Regis tunc matrimonium, vt dicitur, accusante, Legatis eisdem interim ab hac luce subtractis, & Episcopo pro suis, & Ecclesiæ suæ negotijs apud Sedem Apostolicam occupato, causam ipsam Venerabilibus fratribus nostris... Narbonen. Archiepiscopo, tunc Cistercien. Abbati, & Vricen. Apostolicæ Sedis Legatis, ac Regen. tunc officio legationis fungenti, Episcopis duximus committendam sub ea forma qua præfato Pampilonen. & suis coniudicibus fuerat antè commissa, nullo in posterioribus litteris addito, vel mutato; vt videlicet, si appareret legitimus accusator, causam conuocatis partibus audientes eam, si de partium voluntate procederet, fine canonico terminarent: alioquin gesta omnia fideliter conscribentes, ea nobis sub suarum testimonio transmitterent litterarum, præfigentes partibus terminum competentem, quo per procuratores idoneos nostro se conspectui præsentarent, iustum, Deo auctore, iudicium recepturæ. Te igitur, ac eodem Rege, sicut ex actis intelleximus, personaliter in ipsorum iudicum præsentia constitutis, Rex proposuit memoratus, quòd tu sibi de iure sociari non poteras fœdere maritali; tum quia carnaliter consanguineam tuam antè cognouerat, ex quo sequebatur te sibi fore affinitate coniunctam; tum quia dicto Comiti Conuenarum adhuc superstiti fueras in Ecclesiæ facie matrimonialiter copulata; per quod constabat te cum ipso cõtrahere nequiuisse, cùm ab eodem Comite separata per iudicium Ecclesiæ non fuisses. Tu verò ibidem fuisti absolutè confessa, quòd reuera patre tuo viuente, ac procurante contraxeras cum Comite memorato: sed adiecisti, quòd huiusmodi matrimonium de facto contractum fuerat, non de iure, cùm idem Comes tibi esset consanguinitate pariter, & affinitate coniunctus, & insuper duas haberet vxores tempore, quo recum noscitur contraxisse, ad quæ probanda tibi dari terminum postulasti. Et licèt fuerit ex Regis parte responsum, quòd tuæ super hoc exceptiones recipi non debebant, donec esses præfato Comiti, cum quo te contraxisse confessa fueras,

restituta, nec ipse exceptionibus tenebatur huiusmodi respondere. Ad vltimum tamen ita fuit de partium voluntate prouisum, vt scilicet salua Regi exceptione, seu replicatione prædicta vtriusque partis probationes super præmissis articulis audirentur. Postmodùm B. Aimerij quem Rex procuratorem in negotio constituerat memorato, de consensu Regis tria se obtulit probaturum; scilicet matrimonium priùs fuisse contractum inter te ac Comitem Conuenarum, & matrimonium, siquod fuit inter eumdem Comitem, & G. filiam A. de Barra fuisse iudicio Ecclesiæ separatum, antequã te sibi Rex idem matrimonialiter copulasset, & filiam Comitis Bigorræ vxorem quondam Comitis antedicti, fuisse prædicto Regi consanguinitate coniunctam. Et sic terminus fuit partibus assignatus, facta promissione hinc inde, quòd alias dilationes non peterent ad proponendum aliud vel probandum. Cúmque partes termino constituto in duorum iudicum prædictorum præsentia, tertio litteratoriè suam excusante absentiam côuenissent: tu proponens te infirmitate grauatam testes tuos medio tempore producere nequiuisse, dilationes alias postulasti, quas licèt dictus procurator Regis assereret tibi non esse vllatenus concedendas, pactionem factã de non petendis dilationibus allegando, ac super hoc fuisset diutiùs disputatum; tandem de consensu partium concessa fuit sub præfata conditione, seu pactione dilatio, & terminus assignatus; ad quem cùm venisset R. procurator tuus, ac rursus dilationes alias postularet, dicto procuratore Regis eas tibi nõ debere côcedi omnimodis contendente, Iudices ad Montempessulanum vnà cùm ipsis procuratoribus accesserunt, vt ibi te præsente negotium tractaretur; vbi cùm super dandis, vel non dandis dilationibus fuisset à partibus diutiùs litigatum. Tandem dicto procuratore Regis adhibente consensum, iudices sub conditione præmissa dilationes alias concesserunt, locum, & terminum partibus assignantes. Porrò partibus præfixo termino in iudicum præsentia constitutis, te absente, tuo tamen procuratore præsente, procurator Regis de nouo proposuit, quòd dictus Conuenarum Comes ipsum Regem consanguinitatis linea contingebat, per hoc inter te, ac ipsum probare aliam affinitatem intẽdens, super quo, quanquam lis minimè contestata fuisset; & conuenisset, vt dictum est, inter partes, quòd aliquid de nouo proponere non deberent, iudices tamen testes qui nequaquam iurauerant, nisi super illis dumtaxat articulis super quibus lis fuerat contestata, recipere præsumpserunt; super quo de ipsorum prudentia non possumus non mirari, & si procurator Regis coram nobis multipliciter conatus fuerit demonstrare in hoc articulo legitimè fuisse processum. Demum cùm probationibus & allegationibus fuisset renuntiatum hinc inde, licèt tu quòd non opponeres appellationis obstaculum, iuramento præstito promisisses: quia tamen facultas à nobis sententiam audiendi, si malles, in nostris tibi fuerat litteris reseruata, vti volens beneficio earundem humiliter postulasti, vt ad nos causa remitteretur instructa; præfixo partibus termino competenti. Cuius petitione, sicut ius exigebat admissa, dicti iudices acta omnia, prout à nobis in mandatis acceperant, ad nos sub sigillis suis fideliter transmiserunt. Cùm ergo tu, & dilectus filius magister Colombus procurator Regis, vir vtique litteratus, prouidus & fidelis, ac de solicita diligentia, & diligenti solicitudine in eodem negotio habita meritò cõmendandus, propter hoc ad nostrã præsentiã venissetis, causam in Consistorio publico

publico solemniter examinauimus, & attentè. His igitur, quæ à partibus prudenter, subtiliter, ac fideliter, tam super actis in præsentia iudicum prædictorum, quàm coram nobis fuere proposita, diligenter auditis, & subtili examinatione discussis, quia nobis constitit euidenter, quòd Comes Conuenarum prædictus te in distantia tertij, & quarti gradus consanguinitatis, & affinitatis contingit, & idem Comes priùs in conspectu Ecclesiæ cum nobili muliere Beatrice contraxerat, à qua non est probatum ipsum Ecclesiæ fuisse iudicio separatum, cùm super proposito affinitatis articulo nihil contra te legitimè sit probatũ, de communi fratrum nostrorum consilio, te ab impetitione Regis super ijs, quæ in iudicium fuere deducta sententialiter duximus absoluendam. Te ex eo nequaquam ream esse periurij decernentes, quòd causam instructam ad nostram remitti præsentiam postulasti; cùm id, sicut est expressum superiùs, in nostris fuisset tibi litteris reseruatum. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, vel ei, &c. *vsque* contraire. Siquis autem, &c. *vsque* incursurum. Datum Lateran. xiv. Kal. Februarij Pont. N. Anno xv.

In eumdem ferè modum scriptum est carissimo in Christo filio nostro P. illustri Aragonum Regi. Nouit ille, qui est testis in Cælo fidelis, &c. *vsque* in nostris sibi fuisset litteris reseruatum. Monemus igitur Serenitatem tuam, rogamus, & obsecramus in Domino, Celsitudini tuæ nihilominus ex animo consulentes, quatenus non molestè sustinens, nec admirans, quòd tibi non detulimus contra Deum: sed potiùs cogitans, quòd non tam tuæ curauimus voluntati consulere, quàm saluti. Ac ideò nostris acquiescens consilijs, quæ tibi semper vtilia extiterunt, Reginam eandem in plenitudinem gratiæ regalis admissam benignè recipias, & maritali affectione pertractes; præsertim cùm filium susceperis ex eadem, & sit mulier Deum timens, multa prædita honestate: vnde pro certo speramus multa ex ipsius consortio, maximè si ad Deum respectum habens, ipsam sicut Reginam honorificè, ac decenter tractaueris, Serenitati tuæ commoda prouentura, cùm vir etiam infidelis per fidelem mulierem saluetur, Apostolo attestante. Alioquin nec tu videreris à principio motæ litis tuam, prout asserebas, voluisse sanare conscientiam, sed potiùs sauciare: nec nos quantumcumque tuæ deferre sublimitati velimus, quod Deus coniunxit humana sustineremus præsumptione seiũgi. Denique noueris nos Vv. FF. NN. Carcass ... Aunion. & Aurasicen. Episcopis per nostras dedisse litteras in mandatis, vt si nostrũ super hoc, quod non credimus, neglexeris adimplere mandatum, ipsi te ad id per cẽsuram Ecclesiasticã sublato appellationis impedimento compellant. Datum vt supra.

In eumdem fere modum scriptum est super hoc eisdem. Nouit ille, &c. *vsque*, fuisset litteris reseruatum. Vnde Serenitatem regiam rogandam duximus, & monendam per Apost. scripr. mandantes, Celsitudini eius nihilominus ex animo consulentes, quatenus non molestè sustinens, nec admirans, quòd ei non detulimus contra Deum, sed potiùs cogitans, quòd non tam eius curauimus voluntati consulere, quàm saluti: ac ideò nostris acquiescens consilijs, quæ sibi semper vtilia extiterunt, Reginam eandem in plenitudinẽ gratiæ Regalis admissam benignè recipiat, & maritali affectione pertractet; præsertim cùm filium susceperit ex eadem, & sit mulier Deum timens, multa prædita honestate, vndè pro certo speramus multa ex ipsius cõsortio, maximè si ad Deũ respectũ habẽs ipsam sicut

Reginā honorificè, ac decēter tractauerit, Serenitati eius cōmoda prouētura:cū vir etiā infidelis per fidelem mulierē saluetur Apostolo attestante. Alioquin nec ipse videretur à principio motæ litis suam, prout asserebat, voluisse sanare conscientiā, sed potiùs sauciare. Nec nos quantumcumque ei deferre velimus, quod Deus cōiunxit humana sustinetemus præsumptione seiungi. Ideoq; fraternitati vestræ per Ap. scrip. mandamus, quatenus si Rex ipse nostrū super hoc, quod nō credimus, neglexerit adimplere mandatū, vos ipsum ad id per censurā Ecclesiasticam, sublato appellationis obstaculo cōpellatis. Quod si non omnes, &c. duo vestrū, &c. Vos denique fratres Episcopi super vobis ipsis, &c. Datum vt supra.

EPISTOLA CCXX.

VT SIBI DEBITA IN COMITATV TOLOSANO SVCCESSIONIS LEGITIMÆ IVRA CONSERVET.

Littera ad Dominum Papam.

SANCTISSIMO in Christo Patri, & Dño specialissimo suo I. Dei gratia summo Pontifici Petrus Bermundi, filius Bernardi de Andusia, Dñs de Salue obedientissimus, & deuotissimus miles eius, salutē & omnimodæ deuotionis affectū. Cùm nos, & progenitores nostri homines spiritales simus Ecclesiæ S. Romanæ, tertámq; nostrā pro maiori parte teneamus ab ipsa, certū censum debentes, & sēper fuerimus obediētes, & deuoti eidē: firmiter credimus, & speram° omni scrupulo dubitationis amoto, quòd Sāctitas vestra velit omnia iura nostra seruare illæsa. Nouerit igitur Paternitas vestra, Pater sanctissime, quòd nos in vxorē habemus quādam filiam Comitis Tolosani, præter quam idem Comes legitimam prolem non habet. Vnde terra dicti Comitis ad nos meliùs, quàm heredem alium de iure noscitur pertinere. Vestram itaque Beatitudinem quanta possumus humilitate deposcimus, quatenus R. filium memorati Comitis Tolosani ad preces, vel potiùs ad fraudes alicuius supplicantis, immo supplicium Ecclesiæ postulantis pro ipso, nullatenus instituatis heredem, si placet: Nec eum, quòd non sit, sicut legitimum habeatis. Nam durante matrimonio legitimo inter matrem vxoris nostræ ac sæpefatum Comitem ex superinducta sibi attingente in tertio gradu eum ipse Comes suscepit: scientes quòd non tantummodò ius nostrum periret in institutione illius, verùm etiam illa eadem nouella plantatio fidei orthodoxæ, quæ per Dei gratiam, & vestram prouidam solicitudinem, solicitámque prouidentiam, necnon & deuotionem fidelium, qui ad vindicandam iniuriam Christi de diuersis mundi climatibus arma sumpserunt in nostris partibus, videlicet prouincia Narbonensi, pullulare incepit, suffocaretur penitus, & essent nouissima prioribus longè peiora. Quidquid autē vestra Sanctitas super ijs duxerit statuēdum, nos sumus sēper parati vestris, & Ecclesiæ per omnia, & in omnibus obtēperare mādatis. Præterea benignitatē vestrā volumus non latere, quòd Christianissimū virū Dñm Simonem Comitē Montisfortis, tùm obtentu gratiæ vestræ, tum suæ intuitu probitatis, & longæ familiaritatis contractu cū ipso antequam ad partes nostras veniret, curauimus, & curamus sincerè diligere, ac honorare in omnibus & habere vt verum & carum amicum. Datum Andusiæ in vigilia B. Thomæ.

EPISTOLA CCXXI.

VT EVM QVI FALSIS VSVS ERAT LITTERIS, AB OBTENTO BENEFICIO ARCEANT.

Vercellen. Episcopo Apostolicæ Sedis Legato, & Archidiac. Pergamen.

CORAM dilecto filio nostro Angelo S. Adriani Diacon. Card. quem Magistro B. procuratori .... Præpositi, & quorumdam Canonicorum plebis de Bripio,& Sal.clerico concessimus Auditorem, idem proposuit procurator: quòd cùm idem Sal. litteras quasdam sub nomine nostro confectas, tam ipsis, quàm quibusdam executoribus pro assequendo eiusdem Ecclesiæ beneficio præsentasset, idem Præpositus, & Canonici litteras ipsas habentes de falsitate suspectas, eas ad nos per proprium nuntium destinarunt: quarum falsitate comperta, dilectis filijs Archipresbytero de Nembro, & coniudici suo dedimus in mandatis, vt tam impetratorem, quàm eum qui fuerat vsus eis punirent, secundùm constitutionis tenorem, quam edidimus ad falsariorum malitiam confutandam, qui mandatum nostrum fideliter exequentes, dictum S. ab officio, & beneficio perpetuò priuauerunt. Propter quod idem Apostolicam Sedem appellans, non expectato termino, qui fuerat ad prosequendam appellationem præfixus, ad ... Abbatem sancti Celsi, & eius coniudicem nostras litteras impetrauit, qui eiusdem Præpositi legitimis exceptionibus non admissis dictorum iudicum sententiam post appellationem ad nos legitimè interpositam infirmarunt. Postmodùm verò Archipresbytero Pergamen. & eius coniudicibus dedimus in mandatis, vt nonobstantibus litteris ad Abbatem sancti Celsi, & eius coniudicem per S. memoratum obtentis, præfatam Archipresbyteri de Nembro, & coniudicis sui sententiam confirmare, vel infirmare curarent, sicut de iure cognoscerent faciendum. Qui causæ meritis pleniùs intellectis eandem sententiam confirmarunt; à quorum processu idem S. vel non appellauit omnino, vel appellationem suam non fuit infra tempus legitimum prosecutus. Demum bonæ memoriæ ... Albanen. electus Apostolicæ Sedis Legatus, ad cuius præsentiam partes accesserant, terminum præfixit eisdem, quo cum causa sufficienter instructa, nostro se conspectui præsentarent. Sed nuntio Præpositi ab Ecclesiæ hostibus in itinere præpedito, dictus S. ad ... Cancellarium Mediolanen. & eius coniudices litteras reportauit, qui pro eo iniquam post appellationem ad nos legitimè interpositam sententiam protulerunt. Vnde procurator idem humiliter supplicauit, vt eorum sententiam irritam decernentes, quod per præfatum Archipresbyterum de Nembro & eius coniudicem fuerat de clerico memorato statutum, faceremus firmiter obseruari. Dictus verò Clericus ex aduerso respondit, quòd cùm olim in præfata Ecclesia, in qua idem à pueritia fuerat titulatus, quædam præbenda vacaret, idem ne alij conferretur ad audientiam nostram appellans, quendam qui se dicebat ad Sedem Apostolicam accessurum, rogauit vt super hoc sibi nostras litteras impetraret. Quo sibi litteras præceptorias, & executorias reportante, alteras Ecclesiæ memoratæ Capitulo, reliquas verò executoribus præsentauit, quibus ipsas habentibus de falsitate suspectas, idem Clericus

renuntiauit eisdem, nec earum occasione aliquid fuit actum. Elapso verò quinquennio Præpositus, & Capitulum eiusdem Ecclesiæ ipsum Bononiæ commorantem liberaliter in Canonicum receperunt, ei partem beneficij assignantes. Sed quia postmodùm ipsos traxit in causam super quadam pecuniæ summa, quam soluere tenebantur eidem, ipsi commoti grauiter contra eum præfatas litteras, quibus ipse renuntiauerat, ad nostram præsentiam destinarunt, quas nos falsas esse censentes, dicto Archipresbytero de Nembro, & coniudici suo dedimus in mandatis, vt impetratorem ipsarum, & eum qui fuerat vsus illis punirent secundùm constitutionis memoratæ tenorē, qui eum officio, beneficioq; priuarunt. Cúmque Abbas S. Celsi, & coniudex ipsius eorumdem sententiam decreuissent irritam, & inanem, & Archipresbyter Pergamen. & coniudex suus eandem rursus sententiam confirmassent: tandem post litteras ad.... Præpositum sancti Leonardi, & coniudicem eius obtentas coram præfato Albanen. electo partes concorditer statuerunt, vt certo termino, nostro se conspectui præsentarent. Sed cùm Præpositus nec veniret, nec mitteret responsalem, diutiùs expectatus: causam dictis Cancellario Mediolanen. & eius coniudicibus duximus committendam, qui dictum Clericum ab impetitione partis aduersæ sententialiter absoluerunt. Vnde Clericus idem humiliter supplicauit, vt Præpositum, & Canonicos antedictos ab ipsius super hoc molestatione compescere dignaremur. Nos igitur ijs, & alijs quæ coram Card. prædicto fuere proposita pleniùs intellectis, quia nobis constitit euidenter, quòd præfatus S. falsas litteras præsentarat, & ità præsentando fuerat vsus illis, quarum falsitas adeò erat euidens, & aperta, quòd etiam cuiusque simplicis indagatione poterat deprehendi, eundem S. duximus in perpetuum beneficio Ecclesiæ memoratæ priuandum: Præpositum nihilominus, qui postquam iamdictas litteras credidit esse falsas, ipsum recepit in fratrem, à collatione beneficiorum eiusdem Ecclesiæ suspendentes. Ideóque discretioni vestræ per Apost. script. mandamus, quatenus quod à nobis sententialiter est statutum faciatis per censuram Ecclesiasticam appellatione remota firmiter obseruari. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Lateran. xv. Kal. Februarij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXII.

TERMINVM AD PROFECTIONEM HIEROSOLYMITANAM INDVLGET.

Andreæ illustri Regi Vngariæ.

OBLATIS nobis ex parte tua petitionibus quantùm cum Deo possumus grato concurrentes assensu, ad exequendum votum, quo Domino promisisti te ad Terræ sanctæ subsidium profecturum, Serenitati tuæ triennium indulgemus, infra quod sic te studeas præparare, vt ad magni Regis obsequium, tu quasi Rex magnus magnificè proficiscens, dilationis incommodum subuentionis commoditate restaures, & sequenti doceas apparatu, te non ad voti dilationem emissi, sed subuentionem plenariam inducias postulasse. De principibus verò tuis non præcessuris te in subsidium Terræ sanctæ nîl ad præsens prouidimus.

statuendum, cùm adhuc nihil certi de ipsorum proposito teneamus: sed cùm oportuno tempore fuerimus requisiti necessarium consilium apponemus. Inter Venerabiles autem Fratres nostros ... Strigonien. & ... Colocen. Archiepiscopos concordia grata nobis existit, cùm non solùm inter eos, sed etiam quoslibet alios sopiri velimus contentiones, & lites. Verùm cùm disponente Domino simus in sede iustitiæ constituti, & omnibus in iustitia debitores, neutri eorum, si de iure suo voluerint experiri, negare debemus quod postulat ordo iuris. Datum Lateran. iij. Non. Febr. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXXIII.

SE BENIGNE ACTVRVM CVM BAMBERGENSI EPISCOPO POLLICETVR.

Eidem.

LICET Bambergen. Episcopus in multis offenderit, nos tamen interuentu precum tuarum rigorem iustitię temperantes, Venerabili fratri nostro Maguntin. Archiepiscopo Apostolicæ Sedis Legato nostris damus litteris in mandatis, vt non procedat aduersùs eundem; sed inquisita super facto ipsius, de quo ei mandauimus, plenariè veritate, quidquid inuenerit fideliter nobis scribere non postponat, vt circa ipsum secundùm quod expedierit, procedamus, in quo tuæ non erimus deprecationis immemores, nisi forsitan ipse suis excessibus intercessoris affectum impediat, & effectum intercessionis excludat. Datum Lateran. iij. Non. Febr. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXXIV.

CAVSÆ CVIVSDAM MAIORIS COGNITIONEM SIBI RESERVAT.

Maguntin. Archiepiscopo Apost. Sedis Legato.

LICET ad depositiones quorundam Episcoporum bono, sicut credimus, zelo processeris, quid tamen super ijs secundùm iustitiæ regulam sentiamus per alia scripta nostra tibi directa percipere potuisti. Nuper autem per dilectum filium Othon. Decanum de Onoltisbach virum prouidum & fidelem litteras tuæ fraternitatis accepimus, & intelleximus inter alia, quod super negotio Herbipolen. Ecclesiæ suggessisti: quæ autem à nobis idē audierit, ipsius poteris fideli relatione doceri. Ceterùm cùm disponente Domino simus in sede iustitiæ constituti, & omnibus in iustitia debitores, negare non debemus alicui, quod postulat ordo iuris. Vnde si forsan ille qui substitutus asseritur, & qui dicitur restitutus, de iure suo voluerint experiri, præfigas eis terminum competentem, quo per se vel responsales idoneos nostro se conspectui repræsentent, iustum dante Domino recepturi iudicium. Datum Lateran. iij. Non. Febr. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXXV.

VT REGIAM CAPELLAM TEMERE INTERDICTO SVBIECTAM LIBERENT.

Episcopo & Decan. & Cantori Parisien.

X litteris carissimi in Christo filij nostri Ph. illustris Regis Francorũ accepimus quòd Ven. F. N. Aurelianen. Episc. in Capellam regiam de Castro nouo supra Ligerim pro suæ voluntatis arbitrio interdicti sententiam promulgauit; licèt nec tempore inclytæ recordationis L. patris eiusdem, nec etiam suo fuerit ab aliquo attentatum, vt si fortè Capellani Regalium Capellarum excederent, ipsæ Capellæ subijcerentur Ecclesiastico interdicto; cùm Parochialia iura non habeat, & ministris ipsarum Rex ipse de proprio faciat necessaria ministrari. Vnde quod super hoc Episcopus fecerat memoratus, per Sedem Apostolicam irritari petebat, & ei ne præsumat de cetero talia inhiberi. Quocirca discretioni vestræ per Apost. script. mandamus, quatenus auctoritate nostra, sublato appellationis obstaculo, prædictam interdicti sententiam relaxetis; cùm si forsan Capellanus memoratæ Capellæ deliquerit, vt suum pœna teneret auctorem, non locus in Regis præiudicium, sed ille debuerit interdici. Quod si non omnes, &c. Tu frater Episcope cum eorum altero, &c. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Laterani iv. Kal. Febr. Pont. N. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCXXVI.

VARIA LITIS IMPLICITÆ CAPITA DECIDIT.

Sancti Ioannis Angeliacen. & sancti Florentij Salmurien. Abbatibus Xantonen. & Andegauen. Diœces. & Magistro Stephano, Decano sancti Hilarij Pictauen.

X litteris Venerabil. Fratris nostri ... Pictauen. Episcopi nos accepisse noscatis, quòd cùm ipse W. Canonicum Pictauen. ad personatum Ecclesiæ de Airaô tunc vacantis præsentatum ab ... Abbatissa sanctæ Crucis de Pictaui, quæ se in eadem ius patronatus habere dicebat, admittere noluisset: eò quòd idem W. existens Talamunden. Decanus, Canonicus Engolismen. & Pictauen. & sanctæ Mariæ Maioris de Pictaui, & pensionibus beneficiatus quamplurimis, aliam habebat Ecclesiam in Diœcesi Pictauen. & Abbatissa præfata infra tempus in Lateranen. Concilio constitutum personam non curauerit idoneam præsentare, ac præsentando indignum, illa vice ius amiserit præsentandi, de prudentum virorum consilio Ph. pauperi Clerico nullum aliud habenti Ecclesiasticum beneficium, quem bonæ indolis esse suis litteris describebat, & per se, ac suos valde vtilem Ecclesiæ memoratæ ipsius Ecclesiæ contulit personatum. Walterus verò prædictus ad ... sanctæ Radegundis, & ... sancti Hilarij de Cella Priores, & Magistrum Stephanum Gaschet Canonicum sanctæ Mariæ Maioris de Pi-

ctaui nostras litteras super eadem Ecclesia impetrauit, quas procuratores Episcopi in modum exceptionis proposuerunt in eorum præsentia non valere; pro eo quòd impetratæ fuerant tali falsitate suggesta, & tali veritate suppressa, qua tacita, vel expressa impetrari minimè potuissent. Asseruerat enim in sua narratione Vv. quòd dictam Ecclesiam fuerat canonicè assecutus, cùm non esset institutus per Episcopum, nec etiam præsentatus propter causas prædictas, & quia non erat talis persona, cui deberet Parochialis cura Ecclesiæ committi, cùm non posset ad Sacerdotium promoueri. Veritatem quoque dicebant eundem suppressisse Vv. eò quòd suppresso nomine Decanatus, & de beneficijs, quibus abundat non habita mentione, super minori beneficio litteras impetrauit. Et quia si dixisset, quòd eidem nequiret Ecclesiæ in persona propria deseruire, qui alij quam habet residentiam non exhibet corporalem, à Sede Apostolica tale non potuisset obtinere mandatum. Præterea in tenore litterarum illarum de illis indulgentijs mentio non fiebat, quibus Episcopo concessimus memorato, beneficiatos compellere clericos personaliter in suis Ecclesijs deseruire, & non compelli ad curam animarum admittere aliquos, qui non possint in Ecclesijs continuè residere. Contra iudices siquidem exceptiones ad declinandum eorum iudicium fuere propositæ à procuratoribus Episcopi supradicti. Contra Priorem sanctæ Radegundis videlicet, quòd inimicus Episcopi, & persecutor existens, eodem tempore aduersùs eundem arduam causam super patrimonio suo, & feodis habebat: qui mortalem reputabat Episcopum inimicum, sicut in litteris ab eo ad dilectum filium Hug. Archidiac. Bituricen. transmissis apparet: & ob hoc potissimè quòd quidam de clericis suis ipsius auctoritate denuntiarunt ipsum Priorem Prioratum, & præbendam obtinuisse per simoniacam prauitatem. Magistrum quoq; St. Gaschet procuratores Episcopi recusabant, eò quòd in causa quadam ardua, & famosa, in qua de furto, & periurio, & amissione feodi secundùm terræ consuetudinem agebatur, B. Auunculo suo præstando patrocinium assistebat contra ipsum Episcopum, & Ecclesiam Pictauen. quia, cùm nondum esset exorcista in causis Episcopi, qui quasi columna est Ecclesiæ tam inferior non deberet pro iudice residere. Maximè cùm indifferẽter ad omne munus manus extendens, à laicis vili conductus salario, consueuerit opponere se contra iustitiam Ecclesijs, viduis, orphanis, & pupillis. Vnde timebat Episcopus, ne corruptus muneribus à semita iustitiæ deuiaret: quia si Deum pro modico in miserabilibus personis offendit, pro multo non præteriret Episcopum inoffensum sui aduersarij Concanonicus, & amicus specialis existens: & quia suspecti, & inimici iudices esse non debent, cùm procuratores prædicti ad hæc probandã non potuerint à prænominatis Iudicibus arbitros obtinere, quos cum instantia postulabant, tam pro Episcopo, quàm pro dicto Philippo ad Sedem Apostolicam appellarunt, Episcopum, Clericos suos, dignitatem Episcopalem & torum Episcopatum, necnon, & præscriptam Ecclesiam de Airaon sub nostra protectione ponentes. Verùm ipsi iudices post appellationem interpositam, & bis à procuratoribus Episcopi, cùm citabatur ad iudicium, innouatam, & post mandatum... Prioris de Partiniaco veteri, & suorum coniudicum, delegatorum nostrorũ mandantium primis iudicibus, vt eidem supersederent negotio, quousque per collationem litterarum de iudicum priorum & posteriorum iurisdictio-

ne constaret, talem tulerunt sententiam in Episcopum memoratum; quòd nec suspendere posset, nec excommunicare subiectos, nec procurationes exigere ab eisdem, quam posteriores iudices propter causas prædictas multorum vsi consilio decreuerunt irritam, & inanem: & primos iudices eò, quòd processum impediebant ipsorum, & ea quæ attentauerant reuocare nolebant, licèt ipsi parati essent, quæ medio tempore fecerant retractare, excommunicationis sententiæ subiecerunt. Proponebatur etiam contra Priorem sanctæ Radegundis prædictum, quòd ipse odij fomite, non zelo iustitiæ suos induxit Coniudices, vt in Episcopum ferrent sententiam supradictam, subditis ne impenderent Episcopo reuerentiam debitam inhibentes, ex quo grauis immineret iactura toti Diœcesi Pictauen. quia tyranni, raptores, incendiarij, & alij pestilentes per Pictauiam debacchantes non possent coercitionis debitæ fræno compesci, si restringerentur in tantum iurisdictionis Episcopalis habenæ. Fuit etiam propositum coram nobis, quòd cùm nominatus Episcopus personaliter ad Sedem Apostolicam accessisset, nobis humiliter supplicauit, vt... sanctæ Radegundis, & sancti Hilarij de Cella Priores, &... Abbatem Noui Monasterij, qui nimia familiaritate coniuncti eum persequebantur iniustè, inhiberemus de cetero dari indices contra ipsum: quod tunc ad preces ipsius Episcopi, sicut eius nuntius proponebat, in Cancellaria nostra fecimus inhiberi. Vnde cùm de hoc nulla fieret mentio, dicebat litteras non valere, nec aliquam iurisdictionem habere in ipso Priores superiùs prænotatos. Propter hæc igitur, & alia nuntius Episcopi supplicauit, vt ea quæ post appellationem ad nos legitimè interpositam à primis iudicibus fuerant attentata, faceremus in irritum reuocari. Ex aduerso VV. litteras... Prioris sanctæ Radegundis, & Coniudicum suorum exhibuit, qui dicebant, quòd dictus Episcopus citatus legitimè ab eisdem, licèt per procuratorem quasdam exceptiones fori declinatorias opponeret, quas, ratione præuia, idem iudices friuolas iudicarunt, laborans tamen contumacia euidenti, noluit propositis respondere; sed post multarum citationum edicta, præscriptam Ecclesiam Ph. de Calciata lite pendente conferre præsumpsit, & cùm præfati Episcopus, & Ph. ad iudicium citatentur, vt tam super principali, quàm translatione rei litigiosæ in alium fieret quod deberet, Episcopo per se, vel responsalem idoneum minimè comparente, Ph. die sibi statuta comparuit, & intentione ipsius VV. proposita respondit in iure: quòd per Episcopum Pictauen. auctoritate Lateranensis Concilij fuerat eandem Ecclesiam assecutus, & ad eius instantiam indulto ei termino super collatione illius Ecclesiæ pleniùs respondendi, nec venit, nec curauit mittere responsalem. Verùm ijdem iudices malitiam Episcopi attendentes, qua ipsorum iurisdictioni nimis contumaciter illudebat, vt ad standum iuri aliqua pœna compellerent, quem monitis, & expectationibus plurimis, & multis edictis peremptorijs inducere non valebant talem in eum sententiam protulerunt. Vt interim nec procurationes posset exigere à subiectis, nec suspendere, nec excommunicare subiectos. Subditis eiusdem nihilominus inhibentes, ne ipsi super ijs aliquatenus obedirent, donec ipse plenè satisfaceret de præmissis. In Ph. autem pro sua contumacia interdicti sententiam promulgarunt; pro quo cum ad... Abbatem de Absia, & suos Collegas, commensales, & ministeriales Episcopi, sub forma sumpti quædam litteræ, à nobis super eadem Ecclesia emanassent,

primi iudices, quia in secundis litteris de prioribus, ac de processu negotij, & de Episcopo actoris, vel rei nomine mentio non fiebat, & quia per sugg stionem falsi fuerant impetratæ, cùm ipsarum data præcederet diem, quo ipse Ph. primò comparuit coram eis, Abbati, & Collegis suis inhibuere prædictis, ne in eadem causa procederent, donec plena fieret collatio litterarum. Ipsi verò scriptum authenticum exhibere nolentes, in tantam insaniam proruperunt, quòd sententiam in Episcopum latam de facto, cùm de iure non possent, irritam temerè nunciantes, in primos iudices excommunicationis sententiam fulminarunt. Verùm cum propter impedimenta huiusmodi primi iudices mandatum nostrum exequi non valerent, generaliter omnes illos, qui eos super processu illius causæ impedire præsumerent, excommunicationis vinculo subiecerunt, ad generalem Synodum nihilominus accedentes, vt præmissis omnibus coram multis Iurisperitis expositis, & innocentiam suam ostenderent, & tam Episcopi, quàm illorum, qui pro iudicibus se gerebant, malitiam, & sententiam quam in Episcopum tulerant publicarent. Verùm idem Episcopus, VV. de Sablolio Præpositus, Hugo Leuini, Magistri I. Gabart, & Ar. de Mogon. & P. Acelini Canonici Pictauen. & quidam alij sui complices, in Synodo clamorem, & strepitum excitantes litteras nostras multotiens incipiente lectore, quotiens Innocentius Episcopus dicebatur, vocem eius tantis clamoribus confundebant, quòd aliorum audientia perturbata, Mandatum Apostolicum poterat vix audiri. Garcionibus, & ministerialibus Episcopi, qui cum gladijs & fustibus ad Synodum venerant, insultantibus in eosdem, & paratis litteras Apostolicas de manibus ipsorum eripere, ac in eos manus inijcere violentas: propter quæ ijdem iudices Episcopum Pontificali officio suspendentes, VV. & acclamatores alios excommunicationis vinculo innodarunt. Sed Episcopus suspensione contempta Ordines solemniter celebrauit, & exequi sicut priùs officium Pontificale præsumit. At Ioannes Lauini Canonicus Pictauen. in litteris iudicum præsentatis Capitulo Pictauen. his expuit impudenter, ac Marcus Clericus de mandato Hugonis Leuini Magistrum Stephanum Gaschet vnum de Iudicibus supradictis, cùm non haberent ipsi iudices alium, qui auderet litteras præsentare, ab Ecclesia violenter eijciens, postmodùm de equo proiecit in terram. Ad hæc VV. supradictus adiecit, quòd tempore præsentationis ipsius, Episcopus ei, vel Abbatissæ nihil opposuit, nisi quòd in Ecclesia de Airaon medietas patronatus spectabat ad ipsum. Dixit etiam quòd prænominatus Ph. cui pendente lite fuit Ecclesia præscripta collata, insufficiens est ad curã animarũ habendã, & parentes eiusdem ipsam Ecclesiam, & Monasterium sanctæ Crucis multis iniurijs, & damnis affligunt. Super alijs autẽ exceptionibus tam contra ipsum, quàm contra iudices ab Episcopo per litteras suas oppositas, sic respondit: Quòd licèt seminimè iustificare præsumat, nihil tamen ei obuiat de Canonicis institutis, quin valeat ad Sacerdotiũ promoueri: nec in cõcessione, vel administratione Decanatus, nec quando Diaconatus officio publicè fungebatur in Ecclesia Pictauen. aliquid obiecit eidem Episcopus supradictus. Sed nec indulgentias prælibatas ipsi opponere posset, quibus per abusum faciendo contrarium, tacitè renuntiasse videtur, multis Clericis pluribus beneficijs abundantibus in Parochialibus Ecclesijs curam animarum committens, licèt non deseruiant in eisdem, nostris indulgentijs in

caris eius robur amittentibus firmitatis, & in illis rigorem seruantibus, à quibus aliquid nititur extorquere. Contra Priorem quoque sanctæ Radegundis nullam causam habebat tempore, quo prædicta quæstio sub eius, & suorũ coniudicum erat examine ventilanda: sed paratus fingere causas, vt se causæ subtraheret aduersùs ipsum dixit habiturum se quæstionem: & Magistrum Stephanum Gaschet vilem esse personam, & inimicum ipsius, cuius patrocinio, & consilio contra suum Archiepiscopum vsus fuerat paulò antè, à quibus, & tertio coniudice procuratores Episcopi minimè appellarunt, nec se promiserunt exceptiones propositas probaturos, & nullam fecerunt de eligendis arbitris mentionem. De suspẽsione quidem ipsius... Episcopi dixit grauem non imminere iacturam, cùm ipse non intendat compescere, sed confouere tyrannos, noxios reuelans, & opprimens innocentes. Addidit etiam quòd cùm Episcopus fuerit ab officio Pontificali suspensus, per Parochiales Ecclesias Pictauen. vrbis sententia publicata, ipse diuina celebrare præsumit in animæ suæ dispendium, & Ecclesiasticæ disciplinæ contemptum. Vnde petebant, vt iure Abbatissæ præfatæ cùm in nullo peccasse probetur, illæso seruato, prædictam sententiam faceremus vsque ad satisfactionem condignam firmiter obseruari: violatores ipsius, & indulgentiarum nostrarum, ac alios qui manus in iudicem temerarias iniecerunt, Abbatẽ quoq; de Absia, & cõplices eius propter ea quæ in iudices præsumpserunt, tali pœna plectentes, quòd alij per impunitatis fiduciam talia de cæterò non attentent. Auditis igitur, & intellectis ijs & alijs, quæ fuere proposita coram nobis prænominato Waltero propter solam multitudinem beneficiorũ, quæ noscitur obtinere super ipsa Ecclesia de Airaon silentium duximus imponendum: iure Monasterij sanctæ Crucis prædicti super repræsentatione alterius, amoto Ph. qui lite pendente, sinè præsentatione patroni obtinuit eandem Ecclesiam minùs iustè, illæso seruato: Episcopo verò, vt obseruet in alijs, quod in dicto Vv. voluit obseruare, interdicimus ne conferat Parochialem Ecclesiam alicui Ecclesiasticum beneficium obtinenti, nisi illud voluerit resignare; & si vobis constiterit ipsum fuisse præfatis indulgentijs nostris abusum, ipsarum beneficio priuetis eundem. Abbatem quoque de Absia, Priorem de Partiniaco veteri, & Cantorem sancti Hilarij Pictauen. qui sic contra præfatos iudices temerè processerunt ab officio suspendentes, quousque per Sedem Apostolicam misericordiam valeant obtinere. Marcum Clericum si manus iniecit, vt dicitur, in vnum de iudicibus violentas, & H. Leuini si de mandato ipsius hoc extitit attentatum, excommunicatos publicè nuntietis, & faciatis ipsos ab omnibus arctiùs euitari: donec passo iniuriam satisfecerint cõpetenter, & cum vestrarum testimonio litterarum nostro se conspectui repræsentent. Super strepitu verò, & clamore in Synodo factis; vt nostrarum litterarum lectio, & processus impediretur iudicum prædictorum, inquisita diligentiùs veritate, si ex hoc in Episcopo culpam agnoueritis, ipsum à collatione ordinum suspendatis: cùm post sententiam iudicum prædictorum ob hoc in ipsum prolatam ordines præsumpserit celebrare, vt in quo deliquisse dignoscitur, puniatur. Testes autem qui fuerint nominati, &c. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Datum Laterani ij. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXXVII.

SUPER IMMUNITATE MONASTERII BELLIMONTIS INTERIM PRONUNCIAT.

Capitulo B. Martini Turonen.

OLIM causam quæ inter vos ex parte vna, & Ven F.N. Archiepiscopum Turonen. super iurisdictione in Monasterio Bellimontis, ex altera vertebatur, ad nos, ab examine dilectorũ filiorum... Abbatis de Eleemosyna Carnoten. Diœcesis... Aurelianen. Decani, & S. de Bero Canonici Carnotensis, delegatorum nostrorum per appellationem delatam S. Cantori, & H. Maiori, & O. de Graciaco, Archidiaconis Bituricensibus sub certa forma duximus cõmittendam. Interim autem... Abbatissa de Bellomonte per suas nobis litteras intimãte, quòd cùm Archiepiscopus supradictus sibi iurisdictionem indebitam in ipso Monasterio vsurparet, ac ipsa propter hoc ad Sedem Apostolicam appellasset, & Archiepiscopus eius appellatione contempta, in eam & communicantes eidem excommunicationis sententiam protulisset, iam dictis posterioribus iudicibus nostris dedimus litteris in mandatis, vt ipsam Abbatissam ad cautelam iuxta formam Ecclesię absoluentes, & iniungentes eidem, quod iniungendum de iure videretur, eam super quibusdam, in quibus asseruerat per dictum Archiepiscopum se grauatam, non paterentur per ipsum, vel per alios indebitè molestari: audituri postmodùm, & fine canonico decisuri si quis esset alius inter partes scrupulus quęstionis. Cuius auctoritate rescripti cùm partes fuissent in eorum præsentia constitutæ, Abbatissa iuxta mandatum Apostolicum absoluta; idem Archiepiscopus eam, & conuentum sui Monasterij super iurisdictione, quã in eodem se proponebat habere per easdem litteras reconuenit. Tandem post altercationes plurimas & diuersas, Archiepiscopus, & Capitulum Turon. ex vna parte, Abbatissa, & Conuentus Bellimontis ex altera, & vos, cõtra quos memoratus Archiepiscopus coram eisdem iudicibus proposuerat per alias litteras antedictas, quòd iurisdictionem impediebatis, quam habebat in Monasterio prænotato, vt litium circuitus vitaretur adinuicem conuenistis; vt finè omni cauillatione litis contestatio fieret super libellis hinc inde circa dicti Monasterij iurisdictionem oblatis. Lite quidẽ coram eis legitimè contestata, & testibus productis à partibus coram dilectis filijs... Magistro Scholarum Andegauen. & Magistro B. Concanonico vestro, eorumdem auctoritate iudicum, ipsi iudices ad nos instructum negotium volentibus partibus remiserunt. Procuratoribus itaque partium in nostra præsentia constitutis, & attestationibus quas iudicum sigillis inclusas recepimus, publicatis, pro parte Archiepiscopi, & Capituli Turonen. fuit propositum coram nobis, quòd cùm Monasterium Bellimontis infra Turonen. Archiepiscopatus limites concludatur, tam in eo, quàm in Abbatissa iurisdictionẽ Episcopalem habebat Archiepiscopus memoratus, & ea tam ipse vsus fuerat, quàm prædecessores ipsius. Vnde procuratores Archiepiscopi, & Capituli proponebant, quòd cùm esset suæ partis intentio de iure communi fundata, & per depositiones testium probaretur, quòd electionem Math. Abbatissæ Monasterij Bellimontis Turonen. Ar-

chiepiscopus confirmasset, & munus benedictionis impendisset eidem, ipsámque obedientiam, reuerentiã, & subiectionem manu posita super altare Archiepiscopo impendisse, ac Archiepiscopum consecrasse altare, necnon publicè prædicasse in Ecclesia Bellimontis, & alia etiam esse probata, quæ ad iurisdictionem Episcopalem spectare noscuntur, petebãt in hoc iure, ac sua possessione Archiepiscopum conseruari, & ne per Abbatissam, vel Moniales Bellimontis, seu per vos turbetur ei hoc ius, & vsus iurisdictionis, sed vti liberè permittatur. Ad hæc ab Vv. & Matthæo Abbatissæ, ac Monialium Bellimontis, & Ecclesiæ vestræ procuratoribus fuit ex aduerso responsum: Quòd Archiepiscopus, & Ecclesia Turonen. nihil prælationis, vel iurisdictionis in Monasterio habebant eodem; & si quando aliquibus idem Archiepiscopus fuit vsus quę iurisdictionis existere videretur, eis abutendo vsus fuerat, & per iniuriam vsurpando. Propter quod querebamini, tam vos, quàm Abbatissa, & Moniales præfatæ cùm ad Ecclesiam vestram Monasterium ipsum, sicut asserebatis, pleno iure spectaret; proponentes per depositiones vestrorum testium docuisse, quòd Moniales ipsius Monasterij obitum Abbatissæ vobis denuntiant, petentes licentiam eligendi, & Canonicis auctoritate vestra præsentibus, Abbatissæ celebratur electio, quæ à vobis postmodùm confirmatur, & Cantor incipiens, *Te Deum laudamus*, personam installat electam, cui de mandato nostro promittunt obedientiam Moniales, vobis præsentantes eandem, quæ in Capitulo iurat Ecclesiæ vestræ obedientiam, subiectionem, & reuerentiam Gallicis verbis, promittens de se conquerentibus exhibere iustitiam coram vobis quotiens fuerit requisita, & à vobis curam recipit Abbatiæ ac baculum pastoralem, Chrisma, oleum, & ignem nouum in Pascha, quorum interdictum Moniales obseruant, & correctionem admittunt. Vnde asserentes de ijs, & alijs quæ ad iurisdictionem, & vsum iurisdictionis pertinent, plenè probasse, ab impetitione Archiepiscopi, & Ecclesiæ Turonen. absolui petebant. Hoc etiam in petitionem procuratores vestri specialiter deduxerunt, vt cùm Ecclesia vestra plena iurisdictione in eodem Monasterio vsa fuerit, & vtatur, Archiepiscopus, & Capitulum Turonen. possessionem eidem non turbent, sed ipsam ea pacificè vti permittant. Præsertim cùm bonæ memoriæ Alexander Papa prædecessor noster eidem ius suum recognouerit in Monasterio Bellimontis: quædam, salua Sedis Apostolicæ auctoritate, necnon Ecclesiæ vestræ canonica reuerentia, & Thesaurarij iustitia, ipsi Monasterio indulgẽdo. Nos igitur auditis ijs, & alijs quæ fuere proposita coram nobis, cùm Archiepiscopus, & Capitulum Turonen. aduersùs Abbatissam, & Monasterium Bellimontis de suo iure docuerint, quoad possessorium iudicium, quo tantùm actum est inter partes Abbatissam, & Conuentum Monasterij prænotati, de fratrum nostrorum consilio condemnantes inhibemus eisdem, ne impediant Archiepiscopum Turonen. in eodem Monasterio eis vti, quæ iurisdictionis Episcopalis existunt. Ceterùm cùm inter Archiepiscopum, & Capitulum Turonen. ex parte vna, & vos ex altera interdicto vti possideti̇s, vel ad instar potius illius interdicti actum sit in hac causa; quia plura capitula, & magis ad rem facientia pleniùs, & euidentiùs probauistis, vos in eo cognouimus potiores. Quapropter vos ab impetitionibus Archiepiscopi, & Capituli Turonen. absoluentes, Archiepiscopo, & Capitulo inhibemus, ne turbent vobis

vobis possessionem in Monasterio Bellimontis; sed ijs quæ ad iurisdictionem spectare noscuntur, vos in eodem liberè vti permittant. Quæstione proprietatis tam Archiepiscopo, & Ecclesiæ Turonen. contra Ecclesiam vestram, quàm Abbatissæ, ac Conuentui Bellimontis contra Archiepiscopum & Capitulum Turonen. Ecclesiæ reseruata. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ definitionis, & inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem, &c. *vsque*, incursurum. Datum Lateran. ij. Idus Feb. Pont. N. Anno quintodecimo. *In eundem fere modum scriptum est super hoc Archiepiscopo, & Capitulo Turonen. verbis competenter mutatis.*

In eundem fere modum scriptum est super hoc... Episcopo Aurelianen. &... Abbati de Curia Dei Aurelianen. Diœcess. &... Decan. sancti Aniani Aurelianen. verbis competenter mutatis, vsque, reseruata. Quocirca discretioni vestræ per Apost. script. mandamus, quatenus quod à nobis est sententialiter diffinitum faciatis per censuram Ecclesiasticam, sublato appellationis obstaculo inuiolabiliter obseruari. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Vos denique frater Archiepiscope, ac Fili Abbas super vobis ipsis. Datum Lateran. Idib. Februarij, Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXXVIII.

VT SINGVLI PER SVAS DIOECESES VINDOCIN. MONASTERII INIVRIAS VLCISCANTVR.

Senonen. Rotomagen. Turonen. & Burdegalen. Archiepiscopis & eorum Suffraganeis.

LICET Apostolatus officium nos vniuersis generaliter constituat debitores, religiosis tamen personis, & locis præsertim quæ ad Sedem Apostolicam nullo pertinent mediante, solicitudinem tenemur & curam impendere specialem. Sanè dilecti filij... Abbas, & Conuentus Vindocinen. nostris auribus intimarunt, quòd cùm possessiones, homines, & Ecclesias habeant in Diœcesibus vestris, super quibus plerumque à multis indebitè molestantur, vos molestatores eorum, prout ad vos pertinet compescere non curatis; quinimò latas in eos interdicti, & excommunicationis sententias nulla sibi satisfactione impensa relaxatis interdum, in eorum præiudicium, & grauamen: quod tantò molestiùs ferimus, quantò ipsos nostræ considerationis intuitu deberetis in sua iustitia benigniùs confouere. Ideóque fraternitati vest. per Apost. scripta præcipiendo mandamus, quatenus huiusmodi latas pro eis sententias absque congrua satisfactione relaxare nullatenus præsumentes, de malefactoribus suis singuli per vestras Diœceses, quotiens ab ipsis, vel eorum nuntijs fueritis requisiti, eisdem curetis iustitiæ plenitudinem exhibere. Mandatum nostrum taliter impleturi, quòd illud sibi sentiant profuisse, & nos super hoc prouidere aliter non cogamur. Vos denique fratres Archiepiscopi & Episcopi super vobis ipsis, &c. Datum Laterani xvj. Kal. Martij, Pont. N. Anno quintodecimo.

In eundem modum scriptum est... Carnoten. Aurelianen. Cenomanen... Andegauen. Pictauen. & Xantonen. Episcopis. Licèt Apostolatus officium, &c. Datum vt supra &c.

EPISTOLA CCXXIX.

ECCLESIAS, POSSESSIONES, PRIVILEGIA AVCTORITATE APOSTOLICA CONFIRMAT.

Abbati Monasterij sanctæ Mariæ Siluæ Maioris, eiúsque fratribus, tam præsentibus, quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum.

QVOTIENS à nobis petitur, quod religioni, & honestati conuenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desiderijs congruum suffragium impertiri. Eapropter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Monasterium, in quo diuino mancipati estis obsequio, ad exemplar felicis recordationis Lucij, & Celestini Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo Monasticus qui secundùm Deum, & B. Benedicti regulam in eodem Monasterio noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium impræsentiarum iustè ac canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrísque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum Monasterium situm est, cum omnibus pertinentijs suis. In eadem villa Ecclesias sancti Petri, & sancti Ioannis, Grangias ad ipsum Monasterium pertinentes, scilicet Malforat cum terra de Bunasse, Grangiam de Daniaco, & de Carenzac cum Ecclesia de Narizan, Grangiam de Fongrauosa, & sancti Nicolai de Genizaco, & de Montfarto, cum pertinentijs earum. Decimas, molendina, colonos, & homines, quæ specialiter ad Monasterium vestrum spectant. Prioratus quoque de Senon, de sancto Lupo, de Castelleto, de Auaron, de Cronhon, de Foncâbalada, de Madiraco, de Lopiac, de Belabat, de Banhals, de Benaugias veteri, de Guibon, de Aguliaco, de Ardeniaco, de Daruaco cum omnibus pertinētijs eorumdem Prioratuum. Ecclesias etiam de Spineto, de Camiac, de sancto Leone, de Montiniaco, de Corbeliaco, de sancto Sidonio, de Plazaco, de sancto Germano de Campetez. Prioratus quoque sancti Andreæ de Nomine Domini, de Podio Dodon. cum Ecclesijs suis, Sancti Christophori, & sancti Seuerini, Prioratum sancti Martini, & sancti Saturnini de Boenes, & sancti Vincentij de Porreto, & sancti Laurentij de Scaras, & sancti Ioannis de Campanhas, cum omnibus pertinentijs eorum. Quidquid habetis apud Broiam, & Ialam. Domum de Artelea, de Monte Lauri, Ecclesiam, & decimam de Villa Noua cum omnibus pertinentijs suis. In Sanctonen. Diœcesi, Prioratum sancti Nicolai de Roiano, furnum, & terram contiguam Burgo sancti Petri, Villam de Castellars, sicut concluditur duabus vijs cum Grangia, & agriculturis. Terras, vineas, & reditus, quos habetis in insula

quæ dicitur Oleron. Molendinum vobis in mari collatum à Ioanne Martiñ. Vineas vobis collatas ab Arnaldo Viuerevult, vineas de Valera, Prioratus sanctæ Mariæ de Insula, quæ est in Aruerto & de Praifornel cum possessionibus eorum. In Vasaten. Diœcesi Ecclesiam de Brana, cum alijs possessionibus vestris, Prioratus sancti Ioannis de Blaniaco, & sancti Petri de Castet, cum Ecclesia sua de Siurac, Prioratus de Rius, de Sorraco, de Coriaco, de Fescals, de la Gardera, de Viaco, de Linguoñ, cum omnibus pertinentijs eorum, & Prioratum de Bello Fonte. In Petragorien. Diœces. Prioratus sancti Martini, Campi Martini, & de Scaurniaco, & de Prisone, & sancti Vlrici, & sancti Nicolai de Gorson, de Lopehac, cum Ecclesia sua de Murzac. Prioratus sancti Saturnini de Pureo cum Ecclesijs suis sanctæ Mariæ de Belpoier, & de Punacio. Prioratum de Lauernhia cum Ecclesijs suis sancti Martini de Cumbis, & de Croisa. Prioratum sancti Pastoris cum Ecclesijs sibi pertinentibus, & Prioratum de Arenac, & de Nausis cum omnibus pertinentijs eorum, & de Siuriaco cum pertinentijs suis. In Agennen. Diœcesi, Prioratum sancti Antonini cum Ecclesia sanctæ Rufinæ, & de Runaut, & Maureliaco, & sanctæ Mariæ de Culturis. Prioratus sancti Siluestri de Peno, sancti Petri de Guntaldo, de Escassafort cum Ecclesijs, & alijs pertinentijs suis. Prioratus etiam de Manuforti, de Calesu, sancti Caprasij de Lauarzac, sanctę Mariæ de Lafita, & de Caus Beosa cum Ecclesia eius sancti Andreæ, cũ omnibus pertinentijs eorum. In Caturcen. Diœces. Monasterium Monialium, scilicet Pomaredus cum Prioratibus, Ecclesijs, & alijs possessionibus suis. Saluitatem de Blancafort. In Auxitan. Diœcesi Prioratum Gauarretus cum decima, & censu totius villæ, furnis, & alijs possessionibus suis. Prioratus de Leucader, de Maluezi, de Gilo, de Perquer, de Boga, Delmont de Caneux, de Seuguer. In Regno Aragonum, Prioratus de Rosta, de Pinran. de Vnocastello, de Exera, de Pradella, de Alcala, cum Ecclesijs, decimis, & alijs possessionibus suis. In Lincolnien. Diœcesi in Anglia, Prioratum de Boroella cum pertinentijs suis. In Cameracen. Diœcesi, Abbatiam sancti Dionysij de Brocares, cum Ecclesijs, decimis, & alijs pertinentijs suis. In Suessionen. Diœcesi Prioratus sancti Leodegarij, & sancti Pauli de Nemore, & Bellæuallis. In Laudunen. Diœces. Prioratum Girei, & sanctæ Probæ, & de Lapion. In Remen. Diœces. Prioratũ de Noueio cũ pertinentijs suis. In Cathalaunen. Diœc. Prioratũ Chantici. In Senonen. Diœc. Prioratũ Neronis Villæ cum pertinentijs suis. In Aurelianen. Diœc. Prioratum de Semeio cum Ecclesijs suis sancti Ioannis de Eureis, & sancti Symphoriani de Camblois. Sanè noualium vestrorum quæ proprijs manibus, aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis animalium vestrorum, nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos liberos, & absolutos è seculo fugientes ad conuersionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Cùm autem generale interdictũ terræ fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, diuina officia celebrare. In Parochialibus autem Ecclesijs quas habetis, liceat vobis sacerdotes eligere, & Diœcesano Episcopo præsentare, quibus si idonei fuerint, Episcopus animarum curam committat, vt ei de spiritualibus, vobis autem de temporalibus debeant respõdere. Chrisma verò, oleum, consecrationes altarium, seu Basilicarum, ordinationes Monachorum, vel clericorum,

qui ad sacros fuerint ordines promouendi, à Diœcesano suscipietis Episcopo, siquidem catholicus fuerit, & gratiam atq; cõmunionem Apostolicæ Sedis habuerit, & ea vobis gratis, & absque prauitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumq; malueritis catholicũ adire Antistitẽ, qui nostra fretus auctoritate quod postulatur indulgeat. Ad hæc præsenti decreto statuimus, vt obeunte te nunc ipsius loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus sibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi cõsensu, vel fratrum maior pars consilij sanioris secundùm Dei timorem, & beati Benedicti regulam prouiderint eligendum. Inhibemus quoque, ne infra terminos parochiarum vestrarum Ecclesiam, vel oratorium sinè assensu Diœcesani Episcopi, & vestro quisquam ædificare præsumat. Saluis tamen priuilegijs Apostolicæ Sedis. Libertates præterea, & immunitates à felicis recordationis Alexandro Papa prædecessore nostro, siue ab Archiepiscopis, à Ducibus Aquitaniæ, necnon & alijs illius terræ Baronibus Monasterio, & hominibus vestris pietatis, & religionis consideratione indultas, ratas habentes auctoritate Apostolica confirmamus. Statuentes, vt sicut ab eisdem prædecessoribus nostris statutum fuisse dignoscitur, nulla Ecclesiastica secularísve persona habitatores vestros ad arma compellere, vel indebitas exactiones ab eis extorquere præsumat. Sepulturam præterea illius loci liberam esse decernimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi fortè excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat. Salua tamen iustitia illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum fas sit præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua Sedis Apostolicæ auctoritate, & Diœcesani Episcopi canonica iustitia. Siqua igitur in futurum Ecclesiastica, secularísve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundò, tertióve commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorísque sui careat dignitate, reámque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat: & à sacratissimo corpore, ac sanguine Dei, & Domini nostri Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & sic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen. Datum Lateran. per manum Ioannis sanctæ Mariæ in Cosmidin Diac. Card. sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarij, Kal. Decembr. Indictione prima. Incarnationis Dominicæ, anno millesimo ducentesimo duodecimo. Pontific. verò Dompni Innocentij PP. III. Anno quintodecimo.

EPISTOLA CCXXX.

VT COMPETENTI MONACHORVM VICTVI PROVIDEAT.

Abbati Anianen.

EX susceptæ nobis imminet officio seruitutis, vt cùm Ecclesiarum omnium curam Domino susceperimus disponente, ad illarum grauamina releuanda specialiter intendamus, quæ Apostolico noscuntur ampliùs præsidio indigere. Cùm igitur, sicut accepimus, Monasterium tuum adeò sit in temporalibus diminutum, vt tibi, & fratribus Domino seruientibus in eodem, in vestitu, & victu de ipsius prouentibus prouidere non possis, auctoritate præsentium liberam tibi concedimus facultatem, vt Sacristiam, & Ecclesias Monasterij memorati, quæ à Monachis, seu clericis secularibus detinentur, ad manus tuas de consensu Conuentus, vel maioris, & sanioris partis ipsius, appellatione remota valeas legitimè reuocare: quatenus de ipsarum prouentibus prouideatur Fratribus competenter, vt releuentur etiam onera debitorum. Tu denique fili Abbas super teipso, &c. Datum Lateran. iiij. Kal. Febr. Pont. N. anno quintodecimo.

Scriptum est super hoc... Abbati sancti Vuillelmi, & Priori, & Sacristæ de Salue Lodouen. & Nemausen. Diœces. sic. Cùm dilecto filio Abbati sancti Saluatoris Anianen. duxerimus concedendum, vt Sacristiam & Ecclesias Monasterij sui, quæ à Monachis, seu etiam clericis secularibus detinentur, &c. *vsque*, reuocare. Necnon ipsius Monasterij possessiones, & alia quæ à prædecessoribus suis, vel alijs illicitè alienata inuenerit, vel distracta: discretioni vest. per Apost. scrip. mandamus, quatenus, siqui super hoc contradictores apparuerint, vel rebelles, vos ipsos cùm ab eo fueritis requisiti, ratione præuia, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescatis. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Tu denique fili Abbas super teipso, &c. Datum iij. Idus Febr. Pont. N. anno xv.

EPISTOLA CCXXXI.

PERSECVTIONEM PATIENTES AD PATIENTIAM ADHORTATVR.

Cantuarien. Archiepiscopo sanctæ Romanæ Ecclesiæ Card. & Coëpiscopis suis cum ipso pariter exulantibus.

OMNE gaudium existimare debetis, cùm in tentationes varias incideritis, eorum exemplo qui gaudentes ibant à conspectu concilij, quoniam digni sunt habiti contumelias pro nomine Iesu pati. Beati namque sunt illi qui persecutionem propter iustitiam patiuntur, quoniam cùm probati fuerint accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se. Fidelis enim est Deus, qui suos fideles non patitur supra posse tentari, sed facit in tentatione prouentum: Nam quod facit flagellum grano, & fornax auro; id efficit persecutio viro iusto, qui ratione fidei ex qua viuit similis est grano sinapis, quod quantò plus tunditur, tantò fortiùs inardescit: vt probatio suæ fidei multò pretiosior fiat auro, quod per

ignem non consumitur, sed probatur. Vos ergo fratres non deficiatis in tribulationibus vestris, quas pro libertate, ac iustitia Ecclesiæ toleratis, quoniam in seruis suis Dominus consolabitur, qui misericordiarum est pater, & totius consolationis est Deus, in gaudio meti faciens, quod in lacrymis seminatur. Ipse quidem post nubilum facit serenum, & post tempestatem tranquillum. Ipse post lamentationem & fletum, gaudium, & exultationem inducit: qui lucem creauit post tenebras, & post vesperam fecit manè: quoniam ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia: quod ille bene nouerat, qui dicebat; *Conuertisti planctum meum in gaudium mihi: præcinxisti me lætitia, vt cantet tibi gloria mea, & non compungar.* O quantæ mercedis est apud Deum; quantæ laudis est apud homines, spiritualia temporalibus anteferre, vt temporalia spiritualibus postponantur? Exilium sustinere pro patria, pro diuitijs, paupertatem, iniuriam pro honore, pro quiete laborem? Verùm attendite diligenter, quid ille gloriosus Martyr, & Pontifex vester pertulerit pro hac causa; & intelligetis pro certo, quòd in vestro certamine ipsius est martyrium innouatum, immò ipsius agonis palma vobis est feliciter reseruata, qui ducem certaminis tanquam fortis athletæ sequimini ad triumphum. Nisi enim huius causæ is esset effectus quæ vtilitas in sanguine suo, qui gladijs effusus est impiorum? Non enim sub altari Dei frustra clamat anima interfecti propter verbum Domini, & propter testimonium quod habebat voce magna dicendo: *Vsquequo Domine, sanctus & verus non iudicas, & vindicas sanguinem meum de ijs qui habitant super terram? & dictum est illi vt requiesceret, modicum adhuc tempus donec impleantur conserui*: quod ad vos sano potest intellectu referri, qui conserui eius existitis, seruitutem exequendo diuinam, vt sponsam Christi à seruitute libereris humana. Quia non sumus filij ancillæ, sed liberæ, qua libertate nos vnigenitus Dei filius liberauit. Interrogate, quæso, conscientiam ipsi vestram nisi respondeat ipsa vobis, quòd tolerabilius est honorabilem persecutionem extra patriam sustinere, quàm in patria perpeti vilissimam seruitutem, longè profectò peiorem, quàm olim populus Israël in Ægypto sub Pharaone in luto, & latere sustinebat. Et nunc induratum est cor Pharaonis, nec dimittet Israëliticum populum, nisi tandem in manu valida, vt post sordes Ægypti, sacrificet Dño in deserto. Confidite fratres, quòd idem Deus per alterum Moysem liberabit populũ suum de seruitute noui Pharaonis in manu forti, & cùm fuerit mirabiliter liberatus cantabit Dño gloriosè, quòd equum, & ascensorẽ proiecit in mare: qui Deũ sibi non posuit adiutorẽ, sed in sua præualuit vanitate; qui gloriatur cùm malè fecerit, & in pessimis rebus exultat; qui factus est sicut equus, & mulus est in quibus nullus est intellectus: ita in reprobum sensum datus, vt cor eius commutatum sit ab humano, eíque cor feræ sit datum, vt de ipsius conuersione penè penitùs desperetur: nisi eum misericorditer, & mirabiliter in virum alium ille mutet qui vocat impios & nõ sunt, & de lapidibus suscitat filios Abrahæ: aut grauior illi vexatio tribuat intellectum, si fortè oculos suos leuet in cœlũ & sensus suus illi reddatur, & Altissimo benedicat. Nos sanè qui ex intimo cordis affectu passionibus vestris compatimur, & doloribus condolemus, non cessamus extendere manus nostras, & in virga percutere, donec vos liberet Dominus in mirabilibus suis, quod non in longinquum futurum esse credimus, & speramus. Et licèt cogitatum ve-

ſtrum iactare debeatis in Deum, & ſollicitudinem veſtram in illum proijcere, qui non deſerit ſperantes in ſe, nec de ſua miſericordia præſumentes, ne tamen ipſum fortaſſe tentetis, ſi cooperari negligatis eidem, ſatagite operari, quantùm iuſtè ac honeſtè poteſtis, cum omni diligentia, & cautela, nihil de contingentibus omittentes, vt ille vos, & in præſenti, & in futuro remuneret, pro cuius gloria, & honore graues, & grandes ſuffertis iniurias, & preſſuras. Mittimus autẽ vobis litterarum reſcriptum, quas Nuntijs noſtris pro pace reformanda tribuimus præſentibus interclusum.

EPISTOLA CCXXXII.

INTERMINATVR ANATHEMA NISI ECCLESIÆ CANTVARIENSI SATISFACIAT.

Ioanni illuſtri Regi Angliæ ſpiritum conſilij ſanioris.

AVDITIS verbis Nuntiorum tuorum, qui ad noſtram præſentiam peruenerunt; & ſi non illa nobis ex parte tua ſufficienter obtulerint, quæ ſunt ad ſatisfactionem ſufficientia competentem, ſuper multis, & magnis iniurijs, & iacturis, quas longo iam tempore intuliſti Eccleſiæ Anglicanæ contra diuini nominis gloriam, & Apoſtolicæ Sedis honorem, in periculum animæ, ac diſpendium famæ tuæ: adhuc tamen experiri volentes, vtrùm te reuocare poſſimus ab errore ad veritatem: ecce tibi benedictionem, & maledictionem proponimus eius exemplo, qui per Moyſem famulum ſuum benedictiones & maledictiones propoſuit, filijs Iſraël, vt eligas quam malueris vel benedictionem ſi ſatisfeceris, ad ſalutem; vel maledictionem, ſi contempſeris ad ruinam. Licèt enim quaſdam nobis litteras deſtinaueris, quibus aſſeruiſti habiturum te ratum quidquid Abbas de Belloloco, & frater A. Marcel, & alij quatuor Nuntij tui ſuper negotio Cantuar. Eccleſiæ agerent coram nobis: quia tamen ex ijs, non niſi tres ad noſtram peruenere præſentiam, ij ſine alijs nihil facere poterant, ſecundùm earumdem continentiam litterarum. Præterea non agitur tantùm de negotio Cantuarien. Eccleſiæ, ſed totius Eccleſiæ Anglican. quam impiè perſequendo niteris ancillare; propter quod anathematis meruiſti vinculo innodari. Ij verò tres Nuntij nobis ad vltimum obtulerunt, quòd ſecundùm illam formam ſatisfacere promittebas, quam per dilectos filios P. Subdiacon. & Fratrem D. familiares noſtros tibi curauimus deſtinare. Verùm cùm per te ſteterit, quominus ſecundùm eandem formam pax fuerit reformata, & poſteà peiora prioribus attentaueris, nos ad eam, quæ pro maiori parte gratiam continebat, minimè iam tenemur, cùm ipſa gratia reddideris te indignum. Vt autem vincamus in bono malum, & omnem tibi excuſationis materiam auferamus, adhuc eam parati ſumus ſeruare, ſi vſque ad Kal. Iunij proximè venturas per iuramenta quatuor Baronum tuorum iurantium te præſente, ac mandante in animam tuam, & per patentes tuas litteras repromiſeris, quòd eam fideliter, & efficaciter adimplebis ſecundùm expoſitiones, & explanationes quas ad omnis dubitationis ſcrupulum remouendum duximus adhibendas, & infra eundem terminum hoc totum ſignificaueris per tuas patentes litteras Venerabili F. noſtro St. Cantuarien. Archiepiſcopo, & qui cum

eo sunt Episcopis suis. Alioquin eius exemplo, qui populum suum de seruitute Pharaonis in manu valida liberauit, Anglican. Ecclesiam in forti brachio de seruitute tua studebimus liberare: prædicentes nunc tibi veraciter, & constanter, quòd si pacem recipere cùm vales, non vis: cùm volueris non valebis, eritque inutilis penitentia post ruinam, sicut per eorum exempla potes cognoscere, qui diebus istis similia præsumpserunt. Formam verò quam præfatis Nuntijs nostris iniunximus præsentibus tibi litteris mittimus interclusam.

Pacis & reconciliationis leges.

EXpositiones autem, & explanationes sunt istæ. In primis itaque solemniter, & absolutè iurabis stare mandatis nostris coram Legato, vel delegato nostro, super omnibus pro quibus à nobis excommunicatus existis, & veram pacem, ac plenam securitatem præstabis venerabilibus Fratribus St. Cantuarien. Archiepiscopo, Vv. Londonien. E. Elien. E. Herefforden. I. Bathonien. & H. Lincolnien. Episcopis, ac dilectis filijs Priori, & Monachis Cantuar. Roberto quoque filio Vvalteri, & Eustacio de Vesci, necnon ceteris Clericis, & laicis hoc negotium contingentibus. Præstando simul coram eodem Legato, vel delegato nostro publicè iuramentum, quòd ipsos cum suis nec lædes, nec lædi facies, aut permittes in personis, & rebus, eisque omnem indignationem dimittes, & in gratiam tuam eosdem recipies, ac bona fide tenebis. Quòdque præfatos Archiepiscopum, & Episcopos non impedies, nec permittes, aut facies impediri, quominus ipsi liberè suum exequantur officium, & plena suæ iurisdictionis auctoritate, prout debent, vtantur. Et super ijs tàm nobis, quàm ipsi Archiepiscopo, & singulis Episcopis tuas patentes litteras exhibebis. Faciens ab Episcopis, & Comitibus, ac Baronibus tuis, quot & quos præfati Archiepiscopus, & Episcopi postulauerint, iuramenta, & patentes eorum litteras exhiberi, quòd ipsi bona fide studebunt, vt hæc pax, & securitas firmiter obseruetur. Et si fortè, quod Deus auertat, per teipsum, vel alios contraueneris, ipsi pro Ecclesia contra violatores securitatis, & pacis mandatis Apostolicis inhærebunt: tuque perpetuò custodiã vacantium Ecclesiarum amittes. Quod si fortè nequiueris eos ad hanc vltimam iuramenti partem inducere, videlicet quòd si per teipsum, vel alios contraueneris, ipsi pro Ecclesia contra violatores securitatis, & pacis mandatis apostolicis inhærebunt: Tu propter hoc nobis, ac Roman. Ecclesiæ per tuas patentes litteras obligabis omne ius patronatus, quod habes in Ecclesijs Anglican. Omnes autem litteras, quæ pro securitate prædictorum sunt exhibendæ, præfatis Archiepiscopo, & Episcopis ante suum ingressum in Angliam destinabis. Si verò tibi placuerit sæpefati Archiepiscopus, & Episcopi præstabunt saluo honore Dei & Ecclesiæ iuratoriam, & litteratoriam cautionem, quòd ipsi nec per se, nec per alios contra personam, vel coronam tuam aliquid attentabunt, te illis prædictam securitatem, & pacem illibatam seruante. De ablatis autem plenam restitutionem, & de damnis recompensationem sufficientem impendes, tam clericis omnibus, quàm laicis vniuersis ad hoc negotium pertinentibus, non solùm rerũ, sed etiã libertatũ, eisque libertates redditas conseruabis, Archiepiscopo quidẽ, & Episcopo Lincolnien. à tempore suæ cõfirmationis, alijs autẽ à tempore discordiæ inchoatæ. Nec obstabit aliqua pactio, vel promissio, seu concessio, quo minùs &

dāna recōpensentur, & restituantur ablata tam viuorū, quàm etiā defunctorum. Nec de ablatis aliquid retinebis prætextu seruitij, quod tibi debuerit impēdi: sed postea tibi debita pro seruitio recōpēsatio tribuetur, statímq; facies omnes, quos detines Clericos absolutè dimitti, ac restitui propriæ libertati, & etiā laicos, qui occasione huius negotij detinentur. Incōtinenti quoque post aduentū illius, qui te debebit absoluere, facies de parte restitutionis ablatorum, octo millia librarum legalium sterlingorum pro persoluendis debitis, & faciendis expensis, nuntijs prædictorum Archiepiscopi & Episcoporum, ac Monachorum Cantuarien. assignari sinè impedimento quolibet, per tuam potestatem ad eos liberè deferenda, vt expediti reuertantur in Angliam, honorificè reuocati. Videlicet S. Cantuarien. Archiepiscopo duo millia, & quingentas libras: Vv. Londonien. Episcopo septingentas, & quinquaginta libras: E. Elien. mille, & quingentas libras. E. Hereforden. septingentas, & quinquaginta libras: I. Bathonieñ septingentas & quinquaginta libras: H. Lincolniensi septingentas & quinquaginta libras: Priori, & Monachis Cantuarien. mille libras. Sed protinus absque mora, postquàm pacem istam duxeris acceptādam, resignari facias Archiepiscopo, & Episcopo, & Clericis, ac Ecclesijs vniuersis, in manibus nuntiorum, vel procuratorū ipsorum omnia immobilia cum administratione libera eorundem, & in pace dimitti. Interdictum etiam vulgariter vtlagatio nuncupatum, quod proponi fecisti contra personas Ecclesiasticas publicè reuocabis; protestando per tuas patentes litteras Archiepiscopo tribuendas, id ad te de personis Ecclesiasticis nullatenus pertinere; quódque illud decetero contra personas Ecclesiasticas non facies promulgari. Reuocabis præterea vtlagationem laïcorum ad hoc negotium pertinentium, & remittes hominia, quæ post interdictum ab Ecclesiarum hominibus recepisti, præter regni consuetudinem, & Ecclesiasticam libertatem. Si verò super damnis, vel ablatis aut eorum quantitate, vel æstimatione quæstio fuerit de facto suborta, per Legatum, aut Delegatum nostrum receptis probationibus publicè terminetur. Et ijs omnibus rite peractis relaxabitur sententia interdicti. Super ceteris autem capitulis, si quæ fuerint dubitationes subortæ, de quibus meritò valeat dubitari; nisi per Legatum, vel Delegatum nostrum de partium fuerint voluntate sopitæ, ad nostrum referantur arbitrium; vt quod super ijs decreuerimus, obseruetur. Remittimus igitur ad tuam regalem præsentiam præfatum Subdiacon. & familiarem nostrum Pand. nobis, & fratribus nostris merito suæ probitatis acceptum, fideliter consulentes, vt ijs quæ tibi ex parte nostra suggesserit, omni dubitatione postposita beneuolum impartiaris assensum. Datum Lateran. iij Kal. Martij. Pont. N. Anno sextodecimo.

Mandati Apostolici tenor.

FORMA QVIDEM EST TALIS.

Dilectis filijs Pand. Subdiac. & Fratri Durando familiaribus nostris.

ILLAM gerimus de vestra discretione fiduciam, vt securè vobis ardua negotia committamus: pro certo sperantes, quòd ea secundùm Deum ad honorem, & profectum Apostolicæ Sedis curabitis promouere. Quocirca discretioni vestræ per Apost. script. præcipiendo mandamus: quatenus proficiscentes in

Angliam, vnà cum Venerabili fratre nostro... Wintonien. Episcopo, & dilecto filio... Priore Conuentren. vel eorum alteto, si forsan ambo interesse non possent, Regis præsentiam adeatis, monentes, & exhortantes eundem efficaciter & prudenter, vt Deo, & Ecclesiæ satisfaciat secundùm formam subscriptam inter nos & Nuntios suos multimoda deliberatione prouisam. Ipse quidem cùm suas patentes litteras vobis tradiderit, & vos nostras patentes litteras sibi tradatis secundùm Capitularis tenorem, quod ei pridem direximus sub alphabeto distinctum, vobísque tradimus ad cautelam. Sed si Rex ipse maluerit, vt nec ipse tradat huiusmodi litteras suas vobis, nec vos tradatis huiusmodi litteras nostras sibi, acquiescatis eidem: & sic cum prædictis Episcopo, & Priore, vel eorũ altero, recepto ab eo publicè iuramẽto, quòd super ijs, pro quibus de mandato nostro excommunicatus existit, nostris mandatis absolutè parebit, tu fili Subdiac. beneficium ei absolutionis impendas, reconcilians eum Ecclesiasticæ vnitati; ac deinde recipientes ab ipso, tam pro Venerabili F. N. St. Cantuarien. Archiepiscopo, quàm pro Coëpiscopis eius, & Monachis Cantuarien. ac omnibus alijs ad hoc negotium pertinentibus, plenam securitatem, ac idoneam cautionem, per honorabiles Nuntios faciatis eos in Angliam reuocari, quibus idem Rex omnem rancorem, & indignationem remittat; ac recepto à præfato Archiepiscopo iuramento, quod à suis prædecessoribus consueuit illius progenitoribus exhiberi, vniuersa ei concedat, & tradat, & faciat ab eo pacificè possideri, quæ ad ipsum pertinere noscuntur. Ità quòd super ablatorum restitutione, ac recompensatione damnorum satisfactionem plenariam, tam ipsi, quàm alijs vniuersis faciat exhiberi: & sic tu relaxes sententiã interdicti. Si verò circa horum aliquid, de quo meritò valeat dubitari, quidquam emerserit quæstionis, nostro reseruetur mandato, iniungendo super hoc ipsi Regi ex debito præstiti iuramenti, ne propter huiusmodi dubiũ relaxatio interdicti nimiùm differatur. Testes autem qui super eo fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, quominus perhibeant testimonium veritati, ad hoc per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellas, quatenus inquisita, & cognita veritate si quid super ablatorum restitutione, vel recompensatione damnorum propter quæstionem subortam remanserit imperfectum, per Apostolicum tandem mandatum consultiùs impleatur. Quòd si fortè præfatus Rex infra mensem præscriptam formam non duxerit acceptandam, sed in sua maluerit duritia perdurare, vos ex tunc recedẽtes ab ipso significetis ex parte nostra prædictis Archiepiscopo, & Episcopis, vt negotium Ecclesiæ, prout meliùs poterunt persequantur, vósque non differatis vlteriùs ad nostram præsentiam remeare.

EPISTOLA CCXXXIII.

DEPOSITO MELPHIENSI EPISCOPO ALIVM ELIGI MANDAT.

Capitulo Melphien.

AVRES habuit, & non audiuit, nares, & non odorauit, ille qui præfuit, & obfuit Ecclesiæ Melphien. cùm operum eius clamores, qui vsque ad nos in longinquo insinuatione clamosa cõmunis fere opinionis vallata testimonio peruenerunt, in proximo noluerit intelligere, vt bene ageret: Com-

paratus iumentis insipientibus, & similis illis effectus: & nostræ commonitionis surdus auditor inter virtutum odorem, & fœtorem non discreuerit vitiorum. Acceperamus siquidem olim qualiter R. tunc Melfien. Episcopus, si Episcopus dici debet, quem opera mercenarium exhibuerunt non pastorem habitus fuerat de bonæ memoriæ Iacobi predecessoris sui morte suspectus: quid & qualiter post obitum illius proprio firmauerat iuramento, & contra id venerat quod iurarat, quomodo tandem in sua fuerat electione processum: qualiter etiam illa, quam in oculis populi ad publicæ infamiæ testimonium detinebat, in die consecrationis eius enixa, & libidinis testem produxerat, & quasi recentis ediderat incontinentiæ argumentum. Et quomodo alius, qui post eum venerat, & descenderat ex eodem ante ipsum factus est Presbyter, ante patrem ascendens filius ad altare. Nos autem erga ipsum tanta patientia sumus vsi, quòd qui poteramus descendere, ac videre, vtrùm clamor qui ad nos de ipso ascenderat, opere compleretur, & respõdente facto sermoni vibrare vltionis gladium in eundem; virgam correctionis remisimus, rigorem iudicij suspendentes, & affectu ei patris spiritualis exhibito ipsi caritatiuè monitionis manna porreximus prægustandum. Et ne quid de contingentibus omittere videremur, oblatum nobis infamiæ suæ libellum sibi duximus transcribendum; audita suis oculis admouentes, vt ingressus conscientiæ suæ iudicium, idem sibi testis, & iudex existens, humiliatus ad penitentiam sic apud se caderet, quòd resurgeret apud Deum. Ipse verò tanquam aspis surda, quæ vocem non exaudit incantantium sapienter, vsque adeò nostros proiecit post sua terga sermones, quòd sicut postmodùm nostris fuit auribus intimatum, deposita penè penitus modestia pastorali, carnem & sanguinem sapiens, filium voluptatis, & sanguinis, & aliàs prorsus indignum, & moribus onerosum, dignis, & honorabilibus prætulit officio Cantoriæ. Sicque factus est post Episcopum primus inter alios excellentia dignitatis, qui meritis nouissimus existebat: & primi prærogatiua virtutum facti sunt nouissimi beneficij qualitate. Nepotibus quoque suis vagientibus in cunabulis, licèt ad plus vix valentibus balbutire; ne dum quòd in Ecclesia legerent, vel cantarent, nisi fortè legat balbutiens expeditè, ac dulces choro concinentium resonet vagiens melodias, maiores præbendas tribuit, & beneficia meliora, portantibus alijs pondus diei, & æstus; & istis vbi non seminauerunt, metentibus plena manu. Hæc autem licèt se promiserit correcturum sub fideispónsione, faciens tamen ad vlteriora processum, immò magis excessum, tam vos, quàm alios Clericos præbendis, & beneficijs prætermisso iuris ordine spoliauit: & contra Turonen. statuta Concilij, quod sectionem inhibet præbendarum, diuidebat, & diuisas conferebat præbendas, non secundùm rationis iudicium, sed pro suæ arbitrio voluntatis. Sponsalia sanè, nisi de soluenda sibi pecunia præcederent sponsiones, contrahi prohibebat: ac factus in tẽplo Domini venditor columbarũ, qui nummulariorum mensas euertere debuisset, opibus, non operibus pensatis in subditis, in collatione beneficiorum, & aliorum quæ iuris spiritualis existunt, non quid exigeret meritum, sed quid munus suggereret attendebat, vt qui plus de temporalibus in stateris eius dolosis posset appendere, plus de spiritualibus reportaret. Sicque ad Simonem Magum imitatione simoniacæ prauitatis accessit, quòd à Simone Petro penitus visus est discessisse. In ijs autem, & alijs quæ licèt

in publicum malitia sua prodiderit, nos tamen fastidio subticemus, in patientia supportauimus, illi locum veniæ reseruantes, vt si forsan actus suos reformaret in bonum sibi nostra clementia ignosceret, ne periret: sed ipse gratia nostræ benignitatis abusus, vt nos acriùs prouocaret Oct. reprobo, & maledicto, nec pulsatus precibus, nec sufficienti metu commotus, Melfien. subdidit ciuitatem, factúsque proditione præcursor, ciues quos reuocasse debuerat, præuenit temerè ad iurandum; immò potius deiurandum: cùm dici non debeat iuramentum, per quod iustitia læditur, fides alij debita violatur, & cuius adhuc manus, vt verbis cuiusdam solitæ loquutionis vtamur, de recenti iuramento calebat, quòd karissimo in Christo filio nostro F. illustri Regi Siciliæ paulò ante præstiterat traxit post se plurimos ad ruinam, & excommunicato prædicto tantò principaliùs inter alios regni prælatos adhæsit, quantò plus alijs ab Ecclesiæ deuotione, ac memorati Regis fidelitate recessit. Porrò vt pœna reuocaret à culpa, quem culpa traxit ad pœnam, & sentiret fulgura, qui tonitrua non timebat, Venerabili F. nostro ... Murano Episcopo nostris dedimus litteris in præceptis, vt ipsum ab officio Pontificali suspendens, firmiter eidem iniungeret, quòd infra tres menses nostro se conspectui præsentaret: alioquin ex tunc eum vinculo excommunicationis astringens vobis ex parte nostra præciperet, vt prouideretis Ecclesiæ vestræ, ac vobis personam idoneam canonicè in pastorem. Cúmque per supradictum memoratum Episcopum nostra fuisset auctoritate suspensus, infra trium mensium spatium eidem indultum per nuntios institit, & humiliter supplicauit, vt terminum, quo nostro se debeat præsentare conspectui dignaremur vsque ad octauas B. Martini proximò præteritas prorogare: Cui non solùm illas, sed etiam vsque ad octauas Epiphaniæ ad conuincendam eius malitiam alias inducias duximus indulgendas. Interim autem ipse iram sibi accumulans in die iræ, nedum quòd à præmissis non destitit; sed etiam, sicut accepimus, tanquam fedus cum morte pepigerit, in profundum veniens vitiorum, in contumaciam se maiorem erexit, & prioribus peiora commisit. Medio tempore bona Ecclesiæ sibi commissa tam prodiga dispensatione dispergens, quòd euentu secuto præmissæ petitionis interprete, ad dissipandum, non ad comparendum in nostra præsentia, visus est prorogationem termini, non absque illusione Sedis Apostolicæ postulasse. Cùm igitur idem mortuus per peccatum, & euidentia suorũ actuum peruersorum extra ciuitatem delatus, iámque delinquendi consuetudine compeditus in monumento iaceat fetidus, non adijciens vt resurgat, vt excidatur ficus fatua, quæ nec verba salutis enuntians, nec opera virtutis exercens, non protulit fructus, aut folia, sed terram sterilem reddidit sub occupatione nociua: dictum R. ab Ecclesia Melfien. perpetuò duximus amouendum, vt nec etiam vt subiectus in ea remaneat, cui sic præesse noluit, vt prodesset: excommunicationis vinculo innodantes, si quis ei de cetero præsumpserit intendere, vt pastori. Contractus preterea vẽditionis, donationis, vel cuiuslibet alterius alienationis, quos in damnum celebrauit eiusdem Ecclesiæ irritamus, & vt terra quæ sub vmbra inutilis arboris sterilis habebatur, per nouam plantationem ad fructificandum culturam recipiat congruentẽ, per Apostolica scripta districtè præcipiendo mandamus, quatenus in talem personam de prudentum virorum consilio vota vestra per electionem canonicam conferatis, per quam, & præteriti temporis valeat

valeat reparari iactura, & futuri commoditas prouideri. Datum Lateran. iij. Kal. Febr. Pont. N. Anno xv.

EPISTOLA CCXXXIV.

PACTA IN FRAUDEM ECCLESIÆ INTERPOSITA DE NON RESTITUENDIS ABLATIS IRRITA DENUNCIAT.

S. Cantuarien. Archiepiscopo S. Romanæ Ecclesiæ Card. Vu. Londonien. E. Elien. E. Hereforden. & H. Lincolnien. Episcopis.

EA quæ illicitè præsumuntur contra honestatem canonicam, aut Ecclesiasticam libertatem meritò debent per auctoritatem Apostolicam irritari: ne fortè transeant præsumptoribus in exemplum. Quocirca fraternitati vest. per Apost. script. mandamus, quatenus concessiones, pactiones, siue promissiones, quas clerici seu religiosi viri cuiuscumque professionis, vel Ordinis Ioanni Regi Angliæ super ablatis, vel extortis post interdictum fecerunt, quominùs ipsa restituantur ad plenum, denuntietis irritas, & inanes. Auctores etiam, & procuratores illarum nisi moniti satisfecerint, excommunicationis vinculo innodetis. Siqui verò prædictorum noluerint ablata, vel extorta repetere: detentores eorum nihilominus ipsa restituere cōpellatis, in Terræ Sanctæ subsidium iuxta mandatum Apostolicum reseruanda. Quòd si non omnes, &c. tres aut duo vestrûm appellatione remota, &c.

EPISTOLA CCXXXV.

CUM REGE ANGLIÆ EXCOMMUNICATIONEM PASSOS AB OFFICIIS, ET BENEFICIIS SUSPENDI IUBET.

Eisdem.

NISI præsumptorū temeritas puniretur, nimis insolescerer audacia malignorum, qui nolentes inter fas, & nefas discernere, vitium pro virtute, ac vanitatem pro veritate sequuntur. Nos igitur, quibus imminet ex Apostolicæ seruitutis officio, errata corrigere, ac praua reducere in directa, per Apost. vobis script. mandamus, quatenus viros Ecclesiasticos, qui Ioanni Regi Angliæ anathematis vinculo innodato ministerium, consilium, vel auxilium præstiterunt in ijs quæ sunt contra iustitiā, & libertatem Ecclesiasticam attētata: Illósque qui ab eodem Rege post excommunicationem, vel ab alijs excommunicatis scienter per collationem, vel præsentationem Ecclesiastica beneficia sunt adepti: & similiter eos, qui ob causas excommunicati prædictas, excommunicationis suæ tempore beneficia Ecclesiastica receperunt: necnon Ecclesiasticos viros, qui scienter excommunicatis Ecclesiastica beneficia contulere: similiter clericos, & viros religiosos, qui publicè communicauerunt præfato Regi & alijs excommunicatis auctoritate Apostolica nominatim in casibus non concessis, ab officijs, & beneficijs Ecclesiasticis suspendatis; donec se Apostolico conspectui repræsentent, cum vestrarum testimonio litterarum plenam & meram continentium

veritatem illis dumtaxat exceptis, qui per satisfactionem condignam ad mandatum Ecclesiæ redierunt. Quòd si non omnes, &c. vt supra.

EPISTOLA CCXXXVI.

REGEM ANGLIÆ NISI BONA FIDE LEGES ABSOLVTIONIS IMPLEVERIT, ITERVM INTERDICTO SVBIICI PRÆCIPIT.

Eisdem.

SÆPE contingit, vt dum hostilis malignitas se reperit coartatam, pacem in dolo dissimulet, dolúmque post pacem attentet, vt eos fraudibus circumueniat, quibus non potuit viribus præualere. Volentes itaque contra dolositates huiusmodi diligenti prouidere cautela, præsentium vobis auctoritate concedimus; quòd si Ioannes Rex Angliæ violauerit pacem, postquàm inter ipsum, & Ecclesiam Anglicanam prouisione fuerit Apostolica reformata, nisi Rex ipse legitimè monitus satisfecerit competenter, consulto interim Romano Pontifice Regem ipsum, & regnum eius in eum statum interdicti & excommunicationis, in quo ante reformationem pacis fuerunt, auctoritate Apostolica reducatis. Quòd si non omnes, &c.

EPISTOLA CCXXXVII.

NE QVEM, NISI POST PLENAM SATISFACTIONEM E REGIO SANGVINE IN REGEM CORONENT.

Eisdem.

QVIA nonnunquam malignorum peruersitas per successionem sanguinis à parentibus in filios deriuatur: sicut euidenter apparet, ex eo quòd olim Rex Anglorum Henricus beatum Thomam Cantuarien. Archiepiscopum iustitiam, & libertatem Ecclesiasticam defendentē longo fuit tempore persecutus, interemptum tandem gladijs impiorum; & Ioannes Rex Angliæ natus eius, propter eandem causam vos, ac dilectos filios Monachos Cantuarien. cum multis alijs à multo iam tempore iniquè persequitur, cogens vos bonis omnibus spoliatos miserabiliter exulare. Nos Ecclesiasticę libertatis zelo succensi, per Apost. vobis script. mandamus, & districtè præcipimus, quatenus si dictus Rex violauerit pacem, quæ inter ipsum, & Ecclesiam Anglicanam prouisione fuerit Apostolica reformata, vos, aut quilibet alij nullum de heredibus suis vngere, vel coronare præsumatis in Regem. Saluo semper in omnibus Apostolicæ Sedis mandato.

INNOCENTII III. PONTIFICIS MAXIMI EPISTOLARVM LIBER IV.

REGESTI DECIMVS SEXTVS Anni Pontificatus XVI.

EPISTOLA PRIMA.

SVPER FINIBVS EGITAN. ET COLIMBR. DIOECESEON IVDICES DELEGAT.

Zamorensi, & Portugalen. Episcopis, & Magistro Florentio Archidiac. Zamoren.

ENERABILIS frater noster ... Colimbrien. Episcopus in nostra proposuit præsentia constitutus, quòd cùm olim Aurien. Episcopo, & suis coniudicibus, nostris dederimus litteris in mandatis, vt vniuersa in quorum possessionem per Caurien. & Ciuitaten. Episcopos Venerabilis F. N.... Egitan. Episcopus fuerat aduersùs eundem Colimbrien. inductus, vel eorum occasione auctoritate propria occuparat, ipsi Colimbrien. cum fructibus medij temporis restitui facientes, supplerent, siquid per ipsius Egitanien. malitiam defuisse constaret, executioni sententiæ pro eodem contra Egitanien. Colimbrien. eundem, arbitrali examine super restitutione fructuum promulgatæ ad limitationem Episcopatuum quàm citò possent sub omni diligentia processuri, prædictus Aurien. & sui coniudices super restitutione facienda vices suas Abbati de Sertia, & suis consocijs cómiserunt, limitationem Episcopatuum sibi specialiter reseruantes. Possessio-

nibus itaque per eundem Abbatem, & ſuos Collegas Colimbrien. Eccleſiæ reſtitutis, ijdem iudices dictum Egitanien. niſi fructus omnes medij temporis ad plenum reſtitueret infra terminum ad hoc ei præfixum, excommunicationis vinculo innodarant, contradictores cenſura ſimili percellentes. Tranſacto verò termino, infra quem Egitanien. Epiſcopus eidem debuerat parere ſententiæ, ipſius contumacia exigente prolata prius ſub conditione ſententia fuit, poſtmodùm præcisè, & ſimpliciter innouata. Partibus ſanè à delegatis noſtris prædictis interim conuocatis, Procurator Colimbrien. Eccleſiæ, & pars altera ad hoc ad vltimum conuenerunt, vt idem Colimbrien. in poſſeſſione, quam per memoratum Abbatem, & ſuos Collegas fuerat aſſecutus, non obſtante modo proceſſus, videlicet ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè proceſſerint, tunc pacificè permaneret. Si tamen eà reſtituta fuiſſent, quæ ſecundùm mandatum Apoſtolicum reſtitui debuerant hinc inde, ſubtractione, vel ſuppletione nihilominùs facienda, ſi fuiſſet aliquid quoad poſſeſſiones plus, vel minus debito reſtitutum. Pro reſtitutione verò fructuum idem Egitanien. obligauit ablantes, hoc tamen adhibito, quòd ſi cautio illa inſufficiens videretur, ſecundùm delegatorum ipſorum caueret arbitrium per pignoratitiam, vel fideiuſſoriam cautionem. Præfixo quoque termino, quo ſe partes eorumdem iudicum conſpectui præſentarent propter diſcordiam, quæ inter cariſſimos in Chriſto filios noſtros Portugalen. & Legionen. Reges exercuerat, idem Colimbrien. quod neque per ſe, neque per procuratorem idoneum apud Auriam poterat proficiſci per quendam nuntium ferè nudum iudicibus intimauit. Ipſi verò eundem Colimbrien. in mille, ac ſexcentis ſolidis monetæ Legionen. expenſarum nomine condemnarunt, & aliàs procedentes minùs legitimè contra ipſum, Epiſcopatus non ſine Colimbrien. Eccleſiæ præiudicio, poſt appellationem legitimam limitarunt. Quapropter idem poſtulabat inſtanter proceſſum iudicum eorumdem, tam ſuper expenſis, quàm limitibus irritari. Nos autem conſiderantes vtrique partium expedire, vt non ſecundùm rigorem iuſtitiæ, ſed ſecundùm æquitatis prouidentiam in iſto negotio procedatur: diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. præcipiendo mandamus, quatenus apud vos poſſeſſionibus ſequeſtratis, Egitanien. Epiſcopu m, vt Colimbrien. fructus iuxta formam alterius noſtri mandati reſtituat, vel de reſtitutione facienda ſufficientem præſtet, & idoneam cautionem, monitione præmiſſa, diſtrictione qua conuenit, appellatione poſtpoſita compellatis: & ſic auditis, & intellectis, quæ partes hinc inde duxerint proponenda, ſi vobis conſtiterit, quòd Aurien. Epiſcopus, & ſui coniudices prouidè Diœceſes prædictorum Epiſcopatuum limitarũt, faciatis eas auctoritate noſtra ſecundùm illum modum manere perpetuò limitatas. Alioquin tam per teſtes, inſtrumẽta, & famam, quàm antiquas diuiſiones, & quæcumque alia adminicula inquiſita, & cognita veritate pleniùs ipſos Epiſcopatus, ſolum Deum habentes præ oculis limitetis, facientes quod decreueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſeruari. Ceterùm ſi prænominatus Colimbrien. de legitimo impedimento docuerit, propter quod Aurien. Epiſcopi, & coniudicum eius conſpectui ſe nequiuerit præſentare: vos eum abſoluatis à pœna, qua propter contumaciam per illos extitit condemnatus. Alioquin ipſum in legitimis, & moderatis expenſis, quas pars altera fecit in cauſa, ex quo idem Colimbrien. cæpit laborare contumacia, condemnetis. Prouiſo

prudenter, vt Colimbrien. Episcopum super possessionibus laicalibus, quas in Conilian. & in eius terminis legitimè acquisiuit non patiamini ab aliquo indebitè molestari. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Vos denique fratres Episcopi super vobis ipsis, &c. Datum Lateran. vj. Kal. Martij, Pont. N. anno sextodecimo.

EPISTOLA II.

INTERMINATVS ANATHEMA AB ECCLESIÆ INIVRIIS DETERRET.

Regi Armeniæ.

INVITI ac dolentes tibi negamus Apostolicæ salutationis, & benedictionis alloquium, cui benedictionem & salutem æternam in Domino affectamus.. Verùm id exposcit tuorum excessuum magnitudo, quia cùm deuotum ei deberes impendere famulatum, qui te ad regni solium sublimauit, ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum, commissum tibi ab eo gladium exercendo; tu illum conuersione damnabili conuertens in viscera Ecclesiæ matris tuæ, nuper, vt ad præsens alia taceamus, quæ nobis sunt de tuis actibus sæpiùs nuntiata, in Ecclesiam, & populum Antiochen. tantæ immanitatis attrocitate, violatis treugis, & regia promissione posthabita desæuisti, vt ad confusionem tuam non possit in memoriam non redire, quod legitur; Vnusquisque à suo proximo se custodiat, & non habeat fiduciam in quolibet fratre suo, quia omnis frater, & proximum supplantabit, & studebit incedere fraudulenter. Sicut enim ex litteris Venerabilis F. N.... Patriarchę Antiochen. & multorum aliorum nobis innotuit, cùm treugæ inter te, ac Antiochen. præfatos per ipsius Patriarchæ studium factæ fuissent, & iuramento firmatæ, túque promisso, quòd eas inuiolabiliter bona fide seruares vsque ad terminum constitutum, super hoc litteras eidem Patriarchæ Bulla munitas regia destinasses: tandem oblitus quantam habere debeat regalis promissio firmitatem, quamquam sit indecens, & nefarium huiusmodi pacis, aut treugarum fœdera violare, in terram Antiochiæ Rupin. nepotem tuum, cum non paruo exercitu transmisisti, qui terram immunitam, vtpote nihil hostile metuentem ingressi, non solùm Ciuium, sed & Ecclesiarum casalia, supergressi sæuitiam paganorum redegerunt in cinerem, & fauillam, & flagitijs quæ recitare nec libet, nec expedit perpetratis, prædam valentem centum millia Bysantiorum, & ampliùs abduxerunt. Prius etiam quædam, quæ dictus Patriarcha malum in bono vincere studens, vsque modò siluerat attentaras, quibus Apostolicam Sedem, immò eum qui Ecclesiarum omnium eam matrem constituit, & magistram, non leuiter quidem nosceris offendisse. Cùm enim Venerabilis F. N. ... Patriarcha Hierosolymitan. Apostolicæ Sedis Legatus quendam, qui se Patriarcham Antiochen. appellat, de speciali mandato nostro duxerit exigente iustitia deponendum: & in omnes, qui eidem tanquam Patriarchæ intenderent, excommunicationis sententiam promulgarit, tu nihilominus eum, non sine Apostolicæ Sedis iniuria, recepisti, eidē quasi Patriarchæ temerè intendendo. Ad hæc ... electo Tarsen.

sublato de medio, cùm Patriarcha sæpedictus speraret vt iuxta promissionem tuam Archiepiscopus institueretur ibidem: tu redditibus, & casalibus ipsius Ecclesiæ militibus tuis sacrilega præsumptione diuisis, & Latinis clericis expulsis penitus ab eadem, in ipsa Græcos quosdam intrudere præsumpsisti. Quoniam igitur hæc sub dissimulatione transire nec volumus, nec debemus, quos Apostolatus officium non solùm Ecclesijs, verùm etiam fidelibus vniuersis constituit debitores, ne nobis negligentibus impietatem tuam tibi, prout ad nos pertinet, nunriare, tu in tua moriaris iniquitate, quod absit; & sanguis tuus de nostris manibus à Domino requiratur, Serenitatem tuam monemus, rogamus, & exhortamur in Domino, & sub diuini iudicij obtestatione tibi præcipiendo mandamus, quatenus prædicto Patriarchæ, ac Ecclesijs suis taliter satisfacere studeas de præmissis, vt maiestatem diuinam, quam ea committendo tibi offensam proculdubio reddidisti, placatam tibi reddere valeas eadem corrigendo; & nos te tanquam obedientiæ filium caritatis brachijs amplexantes, fauorem tibi teneamur Apostolicum impertiri. Alioquin cùm Domino disponente, in eo simus loco, & officio constituti, vt vindictam in nationibus, & increpationes in populis facere teneamur, ac secundùm Apostolum omnem inobedientiam prompti simus vlcisci ... Venerabilib. FF. NN. .... Patriarchæ Hierosolymitan. prædicto, & suffraganeis eius, ac Episcopis Cypri nostris damus litteris in mandatis vt te, licèt ex alia causa vinculo excommunicationis astrictum, ex hac quoque vsque ad satisfactionem condignam appellatione postposita, faciant excommunicationis sententiæ subiacere: nihilominus in præfatum nepotem tuum, ac omnes principales, fautores, & Consiliarios tuos consimilem sententiam proferentes, ac facientes eandem vsque ad satisfactionem idoneam inuiolabiliter obseruari: Insuper karissimis in Christo filijs Hierosolymitan. & ... Cypri Regibus illustribus, & Baronibus eorumdem; necnon dilectis filijs Templarijs, & Hospitalarijs, & peregrinis constitutis in prouincia Hierosolymitan. mandamus, vt interim tibi nullum impendant consilium, auxilium, vel fauorem: quinimò te tanquam excommunicatum arctiùs euitantes, Patriarchæ prædicto, ac Ecclesijs eius assistant, ad suam iustitiam obtinendam. Præfato Patriarchæ Hierosolymitano mandantes, vt ipsos ad id compellat per censuram Ecclesiasticam, si necesse fuerit, & viderit expedire. Tu igitur sensus tuos colligens in teipso, sicut vir prouidus studeas præcauere, ne te in illum articulum necessitatis inducas, quòd te serò peniteat Apostolicis non obtemperasse monitis, & mandatis. Datum Lateran. ij. Kal. Martij Pont. N. Anno sextodecimo.

EPISTOLA III.

VT ADVERSVS NEFANDA QVÆDAM IVRAMENTA SERIO INSVRGANT.

Remensi Archiepiscopo, & Suffraganeis eius.

ETSI Apostolatus officium nos vniuersis constituat debitores, & erga omnes paternum affectum gerere teneamur: Regnum tamen Franciæ prærogatiua quadam diligimus caritatis, vtpote quod præ cæteris mundi Regnis, Apostolicæ Sedis, ac nobis obsequiosum semper extitit, & deuotum. Ideóque ab eodem regno specialiter amouere cupimus scandala vniuersa, quæ contra illud diuinæ possent maiestatis oculos prouocare. Noueritis autem ad nostram audientiam peruenisse, quòd eiusdem regni homines, quasi ex consuetudine generali frequenter ex ira, & interdum animi leuitate, quibusdam vtuntur nefandis, & horribilibus iuramentis: & cùm veritas doceat per seipsam, non esse iurandum per terram, quia scabellum est pedum Dei, ipsi non solùm per diuinos pedes, & manus iurare non metuunt, verùm etiam ipsius Christi, & sanctorum eius secretiora membra lingua sacrilega perscrutantes, ea non formidant intonare iurando, quæ nos scribendo sumus veriti nominare. Cùm igitur sacri canones in præsumptores huiusmodi constituant graues pœnas, & Episcopos nihilominus, qui hæc emendare negligunt, asserant acerrimè arguendos, Fraternitatem vestram monendam duximus attentiùs, & hortandam per Apost. vobis script. præcipiendo mandantes, quatenus subditis vestris, vt ab huiusmodi temeritate desistant, curetis districtiùs inhibere: & inhibitionibus comminationes addendo, eorum præsumptionem taliter corrigatis, quòd diuini nominis zelus vos tangere videatur, & eorum temeritas diuinam contra ipsos, & regnum præfatum non prouocet vltionem. Vos denique fratres Archiepiscope, & Episcopi super vobis ipsis, &c. Datum Lateran. ij. Idus Martij, Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA IV.

QVÆSITIS SVPER ELECTIONE PRÆPOSITI ARETINI RESPONDET.

Episcopo Florentin. & Priori Camaldulen. & Magistro B. Pleban. Castri Florentin.

CVM olim nuntius dilectorum filiorum . . . Præpositi, & Canonicorum Aretin. in nostra præsentia constitutus, sententiam quam super electione facta de ipso Præposito in pastorem Ecclesiæ Aretin. Venerabiles fratres nostri Archiepiscopus Rauennas, & Episcopus Liuien. delegati à nobis pro dicto Præposito promulgarant, postularet auctoritate Sedis Apostolicæ confirmari. Magistro R. Procuratore partis alterius, præter alia cōtra modum electionis ipsius, & processum iudicum prædictorum obiecta proponente, ipsum Præpositum in Ecclesiam Aretin. ingressum simoniacum habuisse, ac tempore quo de ipso fuit electio celebrata, excommunicationis fuisse vinculo innodatum, & natalium pati defectum: quia

nobis ſuper ijs non poterat fieri plena fides, vobis dedimus in mandatis, vt tam ſuper proceſſum iudicum, & electionis modo, quàm ſuper obſtaculis alijs, quæ partes ducerent proponenda, receptis probationibus eorundem, ipſas ſub veſtris ſigillis fideliter nobis tranſmitteretis incluſas: præfigentes partibus terminum competentem, quo noſtro ſe conſpectui præſentarent ſententiam recepturæ. Adiecimus etiam, quòd teſtes quos vtraque pars ſuper modo electionis, proceſſu iudicum, & alijs quæ crimina non contingerent, ducerent nominandos, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraherent, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita cogeretis veritati teſtimonium perhibere. Partibus itaque in noſtra præſentia conſtitutis, narratione, ac reſponſione, aliiſque partium confeſſionibus ſuper proceſſu iudicum, & modo electionis auditis, cùm velletis, ſicut ex litteris veſtris accepimus, ad aliorum inquiſitionem procedere, à parte Præpoſiti fuit obiectum, ſe non teneri ſuper alijs ſe reſpondere, cùm hæc, ſicut dicebat, coram primis iudicibus obiecta fuerint, nec probata: præſertim cùm induciæ datæ ad hæc probanda fuiſſent, & ſuper ijs pars eadem proteſtata fuerit coram vobis, quòd abſque ſui præiudicio ſuper articulis alijs reſponderet: & adiecit ei non debere obeſſe, ſi nuntius eius cum aduerſario litteras impetrauit, qui non ad hoc, ſed tantùm ad impetrandam confirmationem ſententiæ fuerat deſtinatus. Quibus pars aduerſa reſpondit, quòd cùm hæc ſub iudicibus memoratis, in modum exceptionis dilatoriæ fuerint ad iudicium declinandum obiecta, quod etiam pars altera concedebat, contra perſonam nihilominùs ipſius Præpoſiti ad excludendum eum à dignitate poterant peremptoriè nunc opponi; præſertim cùm nuntius partis Præpoſiti, in litteris impetratis cum aduerſario conueniſſet, & primò vobis præſentaſſet eaſdem, ac vos forma cogeret litterarum. Addidit inſuper, quòd pars Præpoſiti conteſtando litem approbaſſe litteras, & à dilatorijs exceptionibus receſſiſſe liquidò videbatur: quod pars aduerſa negabat cùm ſuper alijs reſpondendo, vt dictum eſt, de iure ſuo circa exceptiones huiuſmodi fuerit proteſtata; & ſicut dicebat, commiſſionis litteras approbare pro parte, ac pro parte poterat reprobare. Quia verò ſuper ijs diuerſi videbantur diuerſa ſentire, quid vobis ſit faciendum poſtulaſtis per Sedem Apoſtolicam edoceri. Quærentes nihilominus, an defectus natalium, & excommunicatio iudicari debeant ad crimina pertinere, cùm de crimine non filij, ſed patris agatur in primo, & de pœna criminis in ſecundo, vt ſic inſtrui valeatis, vtrùm ſuper ijs nominandos teſtes ſecundùm formam præcedentium litterarum debeatis compellere perhibere teſtimonium veritati. Quæſiuiſtis etiam, ſi ad teſtimonium debeat Archidiac. ſupradictus admitti, cùm per procuratorem agant idem, & eius ſocij coram vobis. Nolentes igitur per tales inutiles, & vanos anfractus deciſionem cauſæ in grauamen Eccleſiæ Aretin. differri, per Apoſt. vobis ſcript. præcipiendo mandamus, quatenus non obſtantibus huiuſmodi vanis, & friuolis occaſionibus ſecundùm formā vobis datam procedatis in cauſa: teſtes in præmiſſis articulis, illo de ſimoniaco ingreſſu dumtaxat excepto, ad perhibendum teſtimonium veritati per cenſurā Eccleſiaſticam cōpellentes; cùm & ſi à criminibus fortè deſcenderint, quoad iſtud negotium crimina non contingant. Archidiaconi verò teſtimonium, cùm pro parte ipſius, & ſociorum eius, non per eum, ſed per procuratorem agatur: & in cauſa Eccleſiarum ſuarum clerici etiam ad-

uersùs extraneos admittantur, cur in hac repelli debeat, nisi aliud rationabile obuiet, non videmus. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Laterani ij. Idus Martij. Pont. N. anno sextodecimo.

EPISTOLA V.

VT ADVERSVS AVXITANVM ARCHIEPISCOPVM MVLTORVM CRIMINVM REVM SECVNDVM IVRIS FORMAM PROCEDANT.

Archiepiscopo Burdegalen. & Episcopo Agenen. & Abbati Clariacen. Agenen. Diœces.

CVM gemitus Ecclesiæ Auxitan. gementis sub nocte cecitatis sui Archiepiscopi, & plorantis olim ad aures Apostolicas ascendisset, à multis nobis multotiens inculcatis; eumdem Archiepiscopum monuimus diligenter, vt cùm ad Pontificalis curam regiminis se deberet cognoscere minùs aptum, suam & aliorum salutem lucris temporalibus anteponens, & compatiens Ecclesiæ memoratæ, quæ sub vmbra eius grauiter in spiritualibus, & temporalibus erat lapsa, Pontificalem curam spontaneus resignaret. Venerabilibus fratribus nostris ... Archiepiscopo Narbonen. & bonæ memoriæ ... Vticeñ Episcopo, Apostolicæ Sedis Legatis nostris dantes litteris in mandatis, vt ipsum ad id inducere procurarent. Sed idem Archiepiscopus citatus pluries ab eisdem, non solùm ad ipsos accedere non curauit: verùm etiam, sicut nobis innotuit per ipsius litteras Narbonen. cùm excommunicatus fuerit ab eisdem, diuina in animæ suæ periculũ celebrare officia non desistit, præesse quidem desiderans, non prodesse; cùm non modò subditum sibi populum iuxta pontificale officium non erudiat, quinimò detestabilis vitæ, ac cõuersationis exemplo inficiat, & corrumpat, tot circumdatus flagitijs, & opertus, vt si etiam correctioni vellet intendere subditorum, & bona prædicare opera, quæ non agit, ipso verba sua operibus impugnante, ad eum reuerteretur vacuus sermo eius; cùm cuius vita despicitur, etiam prædicatio contemnatur. Et vt de multis, quæ obijciuntur eidem aliqua exprimamus, hæreticorum esse dicitur receptator, & fautor, aleator, & dilapidator notissimus, simoniacus etiam, & periurus; atque adeò deditus ad carnalium flagitia voluptatum, vt sicut aqua effusus, incestuosa quoque commercia non euitet. Luget ergo non solùm Ecclesia, verùm etiam tota Diœcesis, quinimò tota Prouincia Auxitana; cùm idẽ quærens in ouibus solummodò lac, & lanam, nec curans gregem sibi creditum pascere, sed seipsum, infirma nequaquam consolidet, vel reducat abiecta, confracta non alliget, & perdita non requirat: sed cùm austeritate imperans, & potentia, factus sit illis odor mortis in mortem, quibus se odorem vitæ in vitam debuerat exhibere. Propter quod Capitulum ipsius Ecclesiæ nobis humiliter supplicauit, vt eorum miseriæ miserentes ad radicem huiusmodi sterilis, immò pestiferæ arboris securim tandem apponere, ac in eadem Ecclesia plantare arborem fructiferam dignaremur. Licèt autem idem Archiepiscopus in nostra præsentia constitutus nuntium destinauerit, qui quandam inanem appellationem, & aliquas friuolas excusationes proponere conaretur; nec tamen dicta conqueratur Ecclesia, quòd vsque ad raucedinem faucium clamans non fuerit exaudi-

ta, & quærens non inuenerit conſolantem; & nos quibus eſſe dictum credimus in propheta; *Ecce conſtitui te ſuper gentes, & regna, vt euellas, & diſſipes, ædifices, atque plantes*, officium noſtrum negligere videamur, eundem Archiepiſcopum cum ſuper criminibus multis, & grauibus ſit publicè infamatus, & habeatur nihilominus de graui dilapidatione ſuſpectus, ab adminiſtratione ſpiritualium, & temporaliũ duximus ſuſpendendum. per Apoſt. ſcrip. præcipiendo mandantes, quatenus ſi legitimus accuſator, vel etiam denuntiator apparuerit contra eum inquiratis ſuper præmiſſis, & alijs quæ aduerſùs eundem proponi cõtigerit ſolicitè veritatem; & ſi eum conſtiterit aliqua, ſeu aliquid quod ad depoſitionem ſufficiat, commiſiſſe, in eum depoſitionis ſententiam ſublato appellationis obſtaculo proferatis; & faciatis Eccleſiæ ſupradictæ per ipſius Capituli electionem canonicam, cum conſilio veſtro, de perſona idonea prouideri. Si verò infra menſem poſt denuntiationem veſtram contra ipſum, nec accuſator, nec denuntiator etiã apparuerit; cùm frequẽtes clamores, qui ad nos de ipſius actibus aſcenderunt, diſſimulare nec debeamus vlteriùs, nec velimus. Vos eidem purgationem canonicam cum quinta manu vicinorum Epiſcoporum, qui eius vitam, & conuerſationem nouerint indicatis: eundem niſi ſecundùm formam prædictam infra vnius menſis ſpatium ſe purgauerit, à iamdicta Eccleſia penitus amouentes, & de perſona idonea prouideri facientes eidem, iuxta formã ſuperiùs comprehenſam. Taliter autem mandatum Apoſtolicum exequamini, quòd zelus domus Dei vos comedere comprobetur. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Vos denique fratres Archiepiſcope & Epiſcope, ſuper vobis, &c. Datum Laterani xij. Kal. Iunij. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA VI.

VT AD MELIOREM FRVGEM, ET DECESSORVM SVORVM EXEMPLA REVERTANTVR.

Vniuerſis Abbatibus, & Prioribus Cluniacen. Ord. ad Generale Capitulum conuenientibus.

SI diligenti meditatione penſabitis, qualiter vita monaſtica ſub primis Ordinis patribus pullulauit, & palmites longè latéque producens ad mortifera circumquaque venena pellenda, flores bonorum operum protulit, & boni nominis effudit odores: peruigili cura ſtudebitis eorum inhærere veſtigijs, per quos in deſerto mundi huius plantata eſt, & fructificauit in pluribus vitis Monaſticæ honeſtatis. Ij nimirum monaſtica frugalitate contenti, & optimum ponentes in paupertate principium, aſſecuti ſunt in Domino totius ſufficientiæ complementum, Eccleſiarum Prælatis accepti, ante Reges, & Præſides vita, & merito glorioſi. Nunc autem quod merentes dicimus, & ſi non à cunctis in omnibus, à pleriſque tamen ex vobis in pluribus dicitur declinatum: in tantum quòd contra veſtri Ordinis regulam manu nimis auidà colligentes, vbi forſitan non ſparſiſtis, dum loculos proprios replere nitimini, bona Eccleſiarum, quæ veſtro committuntur regimini, vacuatis. Sic ambitioni vacantes, quòd in locis quibus præeſtis, terrenæ paupertatis opes quæritis, non opem impenditis conſilij ſalutaris. Ecce inter alia

loca veſtra præſidētiū culpa depreſſa, Prioratus de Caritate, qui olim in ſpiritualibus florens, in temporalibus abundabat, tanta corruptela marceſcit, & tam arida deprimitur paupertate, quòd niſi aliorum releuetur auxilio, vix adijcere poterit vt reſurgat. Aliàs etiam ſicut accepimus, tam in vobis, quàm alijs curæ veſtræ commiſſis adeò pernicioſi facti eſtis exemplo, quòd antiquis patribus loco tantùm, & habitu, non prærogatiua virtutum videmini ſucceſſiſſe: ſed eò plures contagio corruptionis inficitis, quò pluribus illi, quorum loca tenetis correctionis exempla vitæ magiſterio exhibebant. Ne verò indignè illorum priuilegijs gaudeatis, quorum non ſeruatis in moribus diſciplinam, per Apoſtolica vobis ſcripta mandamus, quatenus incipientes facere, quod poſſitis liberiùs edocere, in vobis, & ſubditis hæc & ijs ſimilia corrigatis, tantóque plùs luceant opera veſtra bona coram hominibus, vt glorificent Patrem veſtrū, qui eſt in cœlis; quantò magis mala præterita facti euidentia publicauit: & vbi maior ruina præceſſit, ibi maioris reparationis ſolicitudo ſequatur: & damnum quod diuulgata malitia intulit, manifeſtæ bonitatis ſuffragio reſtauretur. Quia verò integrum conſueuit eſſe iudicium, quod plurimorum ſententijs confirmatur: & quæ profectum communem reſpiciunt, tractari ſolent meliùs in communi, annuatim intereſſe Capitulo Generali omni occaſione poſtpoſita ſtudeatis, quæ ibidem ſecundùm Deum, & Beati Benedicti regulam fuerint inſtituta firmiter ſeruaturi: & tam in ijs, quàm in alijs dilecto filio... Abbati Cluniacen. tanquam deuoti filij patri, & membra conuenientia capiti obedientiam, & reuerentiam debitam impendentes, circa reformationem Prioratus de Caritate manum auxilij, & conſilij apponatis, tantáque in præmiſſis diligentia vigiletis, quòd nec in vobis per culpam, nec in ſubiectis per negligentiam offendentes corrigatis in poſterum, quod in præterito commiſiſtis. Vos denique filij Abbates ſuper vobis ipſis, &c. Datum Laterani, Idib. Martij, Pont. N. anno ſexto decimo.

EPISTOLA VII.

Vt Regem Armeniæ abſoluat, et Comitem Tripolitanum ad iudicium Eccleſiæ ſubeundum compellat.

Patriarchæ Hieroſolymitan. Apoſtolicæ Sedis Legato.

SOLICITVDINEM tuam in Domino commendamus, eò quòd circa Terræ Sanctæ profectum adeò ſolicitus, & ſtudioſus exiſtis, vt ei tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus, te pro viribus exhibeas fructuoſum. Accepimus ſanè per litteras tuas, quòd poſtquàm Venerabilis frater noſter... Epiſcopus Sidonien. iter arripuit ad Sedem Apoſtolicam veniendi, Tu à... Rege illuſtri Armeniæ multa plenas humilitate verborum litteras recepiſti, quibus ſignificabat ſe pro reuerentia noſtra ad conſilium, & precum tuarum inſtantiam, pacem cum Templarijs reformaſſe, querelis eorum ſatisfaciens competenter; & quoniam per excommunicationis ſententiam diu fuerat ab Eccleſia ſeparatus, vnde ſe plurimum contriſtari dicebat, abſolutionis beneficium humiliter poſtulabat. Supplicans nihilominus, & inſtanter, vt ſicut à nobis receperas in mandatis... Comitem Tripolitan. ad faciendum ſub examine tuo, Nepoti ſuo iuſtitiam de Antiochia, &

principatu eius Ecclesiastica, si opus esset, districtione compelleres: cùm idem nepos ipsius super ijs paratus existeret, sub tuo iudicio litigare. Verùm cùm prædictum Comitem conueñisses, vt pro tantis malis, tantísque periculis euitandis, in iamdicta controuersia iuxta mãdatum, & dispositionem nostram ad iustitiam se offerret, respondit se Antiochiam ab Imperatore Constantinopolitan. tenere, nec sibi videri tutum, aut iustum, vt de ipsa conuentus in alterius, quàm eiusdem Domini sui iudicio responderet. Addidit etiam ipsum Imperatorem hanc à nobis indulgentiam impetrasse, vt deinceps Comitem non cogeremus eumdem, de Antiochia sub Ecclesiastico iudice litigare. Quid autem super ijs tibi esset agendum, certificari responso Sedis Apostolicæ postulasti. Ad quæ sic duximus respondendum, quòd cùm memoratum Regem Armeniæ propter grauissimam offensam, quam Deo, & Ecclesiæ Antiochenæ asseritur intulisse, mandauerimus vinculo excommunicationis astringi, donec satisfaceret competenter: Tu si ante huius mandati susceptionem ex alia causa ligatus non fuerit, quoad illam, qua modò tenetũr, secundùm formam Ecclesiæ beneficium ei absolutionis impendas; iniungens eidem quod de iure fuerit iniungendum. Super eo verò, quod à Comite Tripolitan. Antiochia, & principatu eius petit sibi pro nepote suo iustitiam exhiberi, per graue delictum quod commisit ibidem, reddidit se ad præsens indignum, vt ad tempus ei auxilium Ecclesiæ denegetur, qui contra eam ad atrocem iniuriam manus præsumptuosas extendit. Illud autem quod præfatus Comes Tripolitanus nos Imperatori Constantinopolitan. asserit indulsisse, non dubites penitus esse falsum: & quod dicit se non teneri de Antiochia, & principatu eius Ecclesiasticum subire iudiciũ reputes omnino friuolũ, & inane.

EPISTOLA VIII.

VT ABBATEM NERITON. AD RECIPIENDVM MONACHVM COMPELLAT.

Episcopo Licien. & Priori Sanctæ Mariæ Roccæ Maturæ Hydruntin.

CVM ... Abbati Neritonen. nostris dederimus litteris in mandatis, vt A. Monachum suum reciperet, salua ordinis disciplina: idem mandatum nostrum, & monitiones Venerabilis fratris nostri ... Castren. Episcopi, & aliorum quos monitores deputaueramus eidem, præteriens aure surda; id efficere non curauit. Præterea vtens pontificalibus indumentis, officium quoque Pontificis non metuit vsurpare: Confirmando pueros, Crucem in populo faciendo solemnem, subditos sibi benedicendo Abbates, & minores etiam Ordines conferendo, afferens super his se nuper à nobis priuilegium impetrasse, sicut dilectus filius ... Neritonen. Archidiac. per quem de ijs inquiri mandauimus, per suas nobis litteras plenius intimauit. Ideóque discretioni vest. per Apost. script. mandamus, quatenus ipsum vt Monachum, salua ordinis disciplina, recipiat antedictum, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellentes, auctoritate nostra iniungatis eidem, vt vsque ad duos menses nostro se conspectui repræsentet, qua ratione prædicta exerceat ostensurus. Quòd si fortè iuxta prædictum terminum ad nostram venire præsentiam non curarit, vos ipsum ex tunc ad id

ad id per suspensionis sententiam, sublato appellationis obstaculo, compellatis. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Laterani xj. Kal. Aprilis. Pont. N. anno sextodecimo.

EPISTOLA IX.

REDIMENDI DECIMAS A MANIBVS LAICORVM FACVLTATEM CONCEDIT.

Capitulo Suessionen.

PRÆSIDIVM fauoris Apostolici petitiones illæ merentur, per quas ius non læditur alicuius, & alteri subuenitur. Postulasti sanè vobis à Sede Apostolica indulgeri licētiam redimendi decimas, quæ infra metas parochiarum vestrarum in feudum à laicis detinentur. Nos autem volentes super hoc Ecclesijs, quibus huiusmodi debentur decimæ prouidere, præferri eas volumus in redemptione talium decimarum: quòd si nolint, vel fortè non possint, redimendi eas ad opus illarum Ecclesiarum vobis concedimus facultatem; promiso nihilominus, vt consueta seruitia ad quæ laici pro decimis illis Ecclesijs tenebantur, etiam post contractum talis venditionis impendant, cùm ad eos pretium perueniat earumdem. Nisi fortè tam modico pretio velint esse contenti, quòd ob hoc Ecclesiæ ab exactione seruitiorum illorum, tamquam pro redemptione maioris incomodi cōmodè valeant abstinere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem, &c. *vsque*, incursurum. Datum Laterani xij. Kal. April. Pont. N. anno sextodecimo.

EPISTOLA X.

VT LEGATI NOMEN FALSÒ VSVRPANTEM COERCEAT.

Lunden. Archiepiscopo, Apostolicæ Sedis Legato.

PER tuas nobis litteras intimasti, te quemdam falsarium in vinculis detinere, qui Sedis Apostolicæ mentiens se legatum, nomine, ac officio Episcopi vsurpatis, in multis pontificale præsumpsit officium exercere, super quo tibi rescribi desideras nostræ beneplacitum volūtatis. Nos igitur solicitudinem tuam in Domino commendantes, fraternitati tuæ per apost script. mandamus, quatenus quidquid factum est taliter ab eodem denuntians habendum penitus pro infecto, ipsum, sicut caram habes gratiam diuinam, & nostram, perpetuo carceri facias mancipari, pane doloris, & aqua angustiæ sustentandum. De alijs verò, qui sicut asseris suspecti habentur de crimine falsitatis, diligenter inquiras, & quos inueneris esse tales, punias appellatione remota, secundùm constitutionem à nobis editam ad falsariorum malitiam confutandam. Tu denique frater Archiepiscope super teipso, &c. Datum Laterani xij. Kal. April. Pont. N. anno sextodecimo.

EPISTOLA XI.

SENTENTIAM SVPER MODO PROCVRATIONIS CONFIRMAT.

Veglen. Episcopo.

CVM olim causam quæ inter te ex parte vna; & Clericos Castri Musculi Veglen. Diœcesis ex altera vertebatur, super eo, quòd asserebas dictos Clericos te quotiens ad ipsos accedis extra portam Castri debere cum processione recipere: ac tam tuis, quàm sociorum equis annonam ministrare in domo, & ipsos in pascuis custodire: emendaturos si eorum aliquem quoquo modo perdi contingeret; & tibi, ac tuis, si vltra vnum diem in quo te debent integrè procurare, moram ibidem duxeris faciendam, vsque ad diem quartum panem, & vinum procurationis nomine præbituros: asserens nihilominus eosdem tibi sicut laicos, potestatibus secularibus ad banna teneri; & te à Spaleto vsque Venetias, cùm illuc ire volueris, proprijs debere sumptibus nauigio deportare. Abbati de Melta, &... Plebano Sanctæ Mariæ Maioris Iadertin. &... Archidiac. Veglen. sub certa forma duximus committendam. Ijdem cognitis causæ meritis dictos Clericos ad prædicta omnia exsoluenda tibi sententialiter condemnarunt; quorum sententia per Venerabilem fratrem nostrum Episcopum, & dilectum filium... Archidiac. Polen. auctoritate nostra postmodùm extitit approbata. Verùm ipsis Clericis ad Sedem Apostolicam prouocantibus, & partium procuratoribus demum propter hoc in nostra præsentia constitutis; nos auditis, quæ fuerunt proposita per eosdē, Venerabilibus fratribus nostris... Straguricn. &... Nouen. Episcopis, & dilecto filio... Abbati Sancti Damiani Iadertin. Diœces. dedisse recolimus in mandatis, vt inquirentes super totius causæ processu in litteris tunc directis ad ipsos pleniùs comprehenso diligentiùs veritatem, causam ipsam ad præsentiam nostram remitterent sufficienter instructam, præfigentes partibus terminum competentem, quo se nostro conspectui præsentarent sententiam recepturæ. Cùm igitur procuratores partiū nuper ad nostram præsentiam accessissent, processum iudicū eorumdē ab eisdē procuratoribus nobis exhibitū, per dilectū filium nostrū... P. tituli sanctæ Ceciliæ Presbyt. Card. examinari fecimus diligenter, & eodē per relationē Cardinalis ipsius pleniùs intellectō, sententiā à præfato Abbate de Melta, & eius coiudicibus pro te latā, de fratrū nostrorū consilio duximus cōfirmandā. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā nostræ cōfirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem, & c. *vsque*, incursurum, &c. Datum Lateran. xiiij. Kal. April. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA XII.

DELEGATORVM SVORVM CONTVMELIAS VLCISCITVR.

Decan. Sancti Hilarij, & Sancti Petri, & Sancti Hilarij Subdecanis Pictau.

INTER cætera quæ contingebant antiquis patribus in figuram, & ad doctrinam nostram Apostolo attestante sunt scripta, Dux Israëlitici populi Moyses in deserto pulchrè præsentē statum Ecclesiæ figurauit,

qui cùm nequaquam sufficeret vniuersas eiusdem populi discutere quæstiones, ne solus inani consumptus labore deficeret, populo inutiliter expectante, viros prouidos, & Deum timentes elegit, qui populi querimonias audientes iudicarent tantummodò leuiora; maiora verò eius examini reseruarent. Vniuersorum etenim conditor, qui omnia simul ab æterno prouidit, sciens Sacrosanctam Romanam Ecclesiam futuram caput omnium fidelium, & magistram, eius pastorem per quem populum suum ad repromissionis terram, eâ videlicet in qua Propheta suam esse desiderat portionem, per huius mundi solitudinem properantem regere disponebat, iam tunc benigniùs instruere dignabatur, qualiter conditionis humanæ lex, hominem simul in diuersis locis existere, aut ad loca remotiora transuolare subitò non permittit, redimeret tarditatem, sua videlicet onera dispensando per alios, & quæ per seipsum non posset per Legatos suos, vel delegatos iudices exequendo: vt sic multis vocatis in partem sollicitudinis, penès eum plenitudo consisteret potestatis, & nequis contra eius potestatem temerè aliquid attentaret, per pœnam Core, Dathan, & Abiron, qui contra ipsum Moysen, stimulante inuidia calcaneum erexerunt, liquidò præmonstrauit, qua damnatione, vel interitu digni forent, qui Romani antistitis iurisdictionem præsumerent impedire. Hæc si Pictauen. Episcopus diligenti, & debita meditatione pensaret, nec diceret, quòd in sua vellet diœcesi Papa esse, nec delegatos à nobis iudices, quominùs commissa sibi exequerentur negotia; immò nos veriùs in eisdem temerè impediret. Sed ipse dilecto filio... Priori sanctæ Radegundis Pictauen. ad ea quæ sibi exequenda commisimus, non solùm obiecit obstaculum, sed & pœnam inflixit, nobis in eo nihilominus iniuriam inferendo. Sicut enim idem Prior lacrymabili nobis exposuit questione; cùm dictus Episcopus, qui olim ipsum diligere videatur, tandem graui concepto rancore, ac odio contra eum pro eo, quod commissionibus ad ipsum, & coniudices suos contra eundem Episcopum, & eius Clericos sæpiùs à Sede Apostolica impetratis, mandatum nostrum sicut obedientiæ filius exequi procurabat, eum & suos latentibus machinationibus, & insidijs diutiùs oppressisset: demum quoniam idem Prior in causa, quam dilectus filius Magister *W.* familiaris noster super Ecclesia de Araon aduersùs eundem habebat Episcopum, post ipsius multiplicem contumaciam vnà cum collegis suis, iuxta formam Apostolici mãdati processit, manifesto exarsit odio in eumdem, & qui dolorem conceperat, iniquitatem peperit contra ipsum. Cùm enim nepos ipsius Episcopi, & Bailliui Castri de Mirebello terras eiusdem Prioris excoli nullatenus permittentes, quendam colonum ipsius capere præsumpsissent; Episcopus ad quem castri dominium, & nepotis correctio pertinebat, non solùm ipsi satisfactionem super hoc non fecit aliquam exhiberi: verùm etiam satellitibus dicti Castri duos colonos ipsius carceri postmodùm mancipantibus, & bladum eius portantibus per violentiam intrà Castrum, idem Episcopus omnia sub dissimulatione transiuit. Non attẽdens, quòd non caret scrupulo societatis occultæ, qui cùm possit manifesto facinori negligit obuiare. Vnde seruientes ipsius Episcopi ex huiusmodi dissimulatione audaciam assumentes, vuas etiam antequàm ad maturitatem venissent, de ipsius vineis asportauere non paucas: ac demum vindemiarum tempore cùm homines, & Clerici sæpedicti Prioris, quod residuum fuerat colligere incępisset, satellites

dicti Castri extra vineas eijcientes eosdem, & quendam de Clericis suis verberatum atrociter veste propria spoliantes, & grauiter vulnerantes alium in sacris ordinibus constitutum, vsque ad quingentas saumas vinatum, quæ in vineis remanserant antedictis, pro suæ voluntatis arbitrio asportarunt. Cùm autem ijs, & alijs grauaminibus dicto Priori, & suis nequiter irrogatis, necdum satiatus esset animus Episcopi memorati, non auersus furor eius ab ipso: sed adhuc ad eiusdem oppressionem manus eius extenta, seruientes illius paternas domos sæpedicti Prioris, quæ magni fuisse valoris & pretij memorantur, funditus euerterunt: trabes, & ligna cetera eorumdem ad munitionem Castri dicti Episcopi deferentes. Prior igitur tantis iniurijs lacessitus, coram eodem Episcopo de seipso fecit deponi querelam, qui quod in corde gerebat, non valens dissimulare, vel nolens, sibi placere respondit si ei damnum accideret, vel grauamen, & vt quod ore dicebat, opere demonstraret, in nullo sibi fecit satisfieri de præmissis: quamquam damna eidem irrogata Priori summam trecentarum marcarum excedere asserantur, præter ea, quæ sui occasione huiusmodi pertulerunt. Denique adeò insolens effectus esse Episcopus dicitur sæpedictus, vt publicè prædicans quòd in Episcopatu suo esse vult Episcopus, atque Papa: & asserens quòd per iudices delegatos à nobis, quos Papæ iudicellos appellat, in sua diœcesi nihil fiet, Capellanis de Mirebello præsumpserit inhibere, ne obseruent sententias, quas delegati à nobis iudices protulerunt & præceperunt firmiter obseruari. Cuius præsumptionis excessum si quis diligentiùs curauerit intueri, grauem in eo cognoscet Apostolicæ Sedis iniuriam, & eorum nihilominus, qui ei tanquam membra capiti adhærentes, in Christo efficiuntur vnum corpus, aduertere poterit dispendium, & offensam. Si enim delegatos à nobis iudices pro mandatorum executione nostrorum tanto discrimini subiacere contigerit, quis commissiones nostras recipere, aut mandata exequi non timebit? Incircumscriptibilis siquidem, & immensus, etsi cœlum impleat atque terram, & suæ diuinitatis virtute penetret vniuersa, Spiritus tamen Angelos suos facit, & ad explenda varia officia mittit illos, sic miro ordine ipsorum ministeria, hominúmque dispensans, vt à quibus sibi ministrantibus in cœlo semper assistitur, ab ijs in terra vita fidelium muniatur. Si ergo nos, quos humana conditio simul in diuersis locis corporaliter esse non patitur, huiusmodi naturæ defectum per Angelos nostros redimere nequiuerimus, quomodo iudicium, & iustitiam & alia quæ ad Summi Pontificatus officium pertinent, in gentibus longè positis faciemus? Non nostram igitur, sed Apostolicæ Sedis, immò illius, qui eandem in terris obtinere voluit principatum, persequentes iniuriam, & prædicti Prioris, & Clericorum ipsius damnis, & grauaminibus quæ sustinuerunt non sinè nostra iniuria cōdolentes, in omnes tā Clericos, quàm laicos, qui eis prædicta grauamina intulerunt, quíque ad hoc dederunt operā, auxilio, consilio vel mādato, excōmunicationis sententiā, fratribus nostris nobis assistētibus, curauimus ore proprio promulgare. Decernētes vt Clerici, quos eadē ligat sententia cuiuscumq; ordinis, aut dignitatis existant, si post publicationē ipsius præsūpserint celebrare diuina, hoc ipso in perpetuū ab omni officio, & beneficio Eccles. sint priuati, & tā ipsi quā laici, præterquā in supremę necessitatis articulo, absolutionis beneficiū nequeāt obtinere, nisi ad Sedē Apost. venerint illud humiliter

petituri, saltem per procuratores idoneos, si fortè nequiuerint per seipsos. Quocirca discr. vest. per Apost. scrip. præcipiendo mandamus, quatenus dictam sententiam solemniter publicantes, & præcipientes vsque ad satisfactionē condignam firmiter obseruari, super damnis, & iniurijs Priori sæpedicto, & Clericis eius illatis inquiratis solicitè veritatem: & si dictum Episcopum in hoc inueneritis culpabilem extitisse, ipsum per censuram Ecclesiasticā sublato appellationis obstaculo ad satisfactionem plenariam compellentes, eundem suspensum ad nostram præsentiam transmittatis. Quòd si forsan per se, vel suos de quorū potētia gloriatur præsumpserit impedire, quominùs id probare valeat dictus Prior: vos cùm ipsum propter frequentes variósque clamores, qui de illo ad aures nostras super huiusmodi excessibus ascenderunt, suspectum, & incredibilem habeamus, purgationem super ijs cum quinta manu Episcoporū indicatis eidem; ipsum nihilominus si forsan in ea defecerit suspensum ad Sedem Apostolicam transmissuri. Quia verò idem Episcopus persecutor sæpedicti Prioris, & Clericorum suorum asseritur manifestus, volumus, & mandamus, vt quotiens ab eodem fueritis requisiti, Episcopum memoratum, & suos ab ipsius, & Clericorum suorum molestatione indebita, monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam appellatione remota, veritate cognita cōpescatis. Taliter autem super præmissis omnibus Apostolicum studeatis adimplere mandatum, postpositis gratia, odio, & timore, quòd de negligentia redargui non possitis: sed potiùs de diligentia commendari. Testes autem, &c. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Datum Lateran. x. Kal. Aprilis, Pont. N. anno sextodecimo.

EPISTOLA XIII.

SÆPIVS ABSOLVTVM IN POSTERVM AB OMNI MOLESTIA LIBERVM ESSE IVBET.

Priori Sanctæ Radegundis Pictauen.

VM olim ab M. quondam prædecessore tuo fuisses coram bonæ memoriæ W. Burdegalen. Archiepiscopo publicè impetitus super eo, quòd dictus Prior asserebat, te Canoniam ipsius Ecclesiæ fuisse per simoniacam prauitatem adeptum, ipso in probatione deficiente omnino, ac te secundùm quod iniunctum tibi extiterat, canonicè te purgāte, ab impetitione illius fuisti sententialiter absolutus, sicut ipsius Archiepiscopi litteræ nobis exhibitæ protestantur. Porrò cùm eiusdem Ecclesiæ Prioratum fuisses postmodùm assecutus, & diu pacificè possedisses, Magister P. de Chistre asserens, quòd Prioratum ipsum obtinueras mediante vitio simoniæ, te super hoc coram ... Abbate Nouimonasterij Pictauen. & coniudicibus suis delegatis à Sede Apostolica impetiuit. Sed cùm idem Magister post multas dilationes ipsi ad id probandum indultas, fidem non posset facere de obiectis, ac tu ad mandatum iudicum eorumdem canonicè te purgasses, præfati iudices te ab eiusdem accusatione, ac impetitione Magistri sententialiter absoluerunt; quorum processum diligenter inspectum duximus confirmandum, sicut ex nostris apparet litteris manifestè. Postmodùm verò cùm bonæ memoriæ Octauianus Ostien. Episcopus legationis officium exerceret,

in partibus Gallican. D. & P. Canonici Ecclesiæ supradictæ te super hoc in præsentia eiusdem Episcopi accusarunt; coram quo cùm lis fuisset legitimè contestata, & tibi obiecta minimè probarentur, idem Episcopus cognito, quòd à prædictis iudicibus sententialiter, vt præmissum est, fueras absolutus, & processum ipsorum à nobis obtinueras confirmari, omnibus ferè Canonicis ipsius Ecclesiæ tuam protestantibus innocentiam, & aliàs tibi laudabile testimoniũ perhibentibus, te ab impetitione huiusmodi auctoritate, qua fungebatur absoluit, accusatoribus perpetuum super ijs silentium imponendo, sicut in eius litteris perspeximus contineri. Nuper verò H. de S. Maxentio, W. de S. Benedicto, & W. Bartilers Canonici Ecclesiæ sæpedictę suscitantes sopitam totiens quæstionem, ad Bituricen. Archidiac. & coniudices suos super hoc contra te nostras, de præmissis mentione non habita, litteras impetrarunt: quorum duobus per electos arbitros à causæ cognitione repulsis, cùm interim tu, & Hug. prædictus, alijs tamen tractati negotijs, ad nostram præsentiam venissetis: tu, quod non paruum innocentiæ credimus argumentũ, in nostra voluisti præsentia experiri. Nos igitur quæ à partibus fuere proposita coram nobis pleniùs intellectis, quia cognouimus euidẽter præfatas litteras directas ad dictum Archidiac. & eius coniudices fuisse per surreptionem obtentas, eas carere viribus decernentes, præfati Hug. denunciationem non duximus admittendã. Tum quia nos tacita veritate circumuenire præsumpsit; tum quia commonitionem canonicam non præmisit: tum etiã quia excommunicationis sententiæ subiacebat. Statuentes vt litteræ, si quas contra te de cætero super hoc contigerit impetrari, nullius penitus sint valoris, nisi tam de præsenti processu nostro, quàm de alijs superiùs comprehensis plenam & expressam fecerint mentionem. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere, vel ei, ausu temerario cõtraire. Si quis autem, &c. *vsque*, incursurum. Datum Lateran. vj. Kal. Aprilis, Pont. anno xvj.

In eundem fere modum scriptum est super hoc Priori sancti Hilarij de Cella; & Decan sancti Hilarij, & ... Subdecan. sancti Petri Pictauen. verbis competenter mutatis, vsque mentionem. Ideóque discretioni vestræ per Apost. script. mandamus quatenus, quod à nobis est super hoc prouida deliberatione statutum, faciatis per censuram Ecclesiasticam appellatione remota firmiter obseruari. Quòd si non omnes, &c. duo vestrũm, &c. Datum Lateran. vt supra.

EPISTOLA XIV.

NE ALIIS ADDICTOS BENEFICIIS AD SVÆ DIOECESEOS ECCLESIAS ASSVMAT.

Episcopo Hereforden.

VM Christi patrimonium inter eos, qui sunt in hereditatem eius assumpti, sit prouidè dispensandum: nec deceat, vt alijs existentibus ebrijs, alij esuriẽtes remaneant, aut ieiuni, auctoritate tibi præsentiũ districtiùs inhibemus, ne ad Ecclesias lege tibi diœcesana subiectas sufficiẽter beneficiatos admittas, si fortè tales præsentari contigerit ad easdem: gaudentes in Domino, quòd sicut pro certo comperimus ad id prompta sis voluntate paratus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis infrin-

gere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem, autem &c. *usque*, inc irlurum. Datum Lateran. v. Kal. April. Pont. N. Anno sextodecimo.

EPISTOLA XV.

Vt electum Regiensem ad Ecclesiæ Vicentinæ reformationem inducat.

Episcopo Cremonen. Apostolicæ Sedis Legato.

Licet quondam Episcopum Ecclesiæ Vincentin. suis exigentibus culpis mandauerimus amoueri penitus ab eadem: adhuc tamen, sicut accepimus, ipsam detinere non meruit occupatam & cùm dilapidatione multiplici penè penitus exhauserit bona eius, residuum semper proficiens in deterius consumere non desistit. Quoniam igitur ad præsens aliud non videmus consilium superesse, nisi vt dilecto filio Regin. Electo, qui prudentia, & honestate per gratiam Dei viget, & est in partibus illis potens, dicta Ecclesia committatur, eidem nostris litteris dedimus in præceptis, vt quasi nauem confractam gubernaturus in fluctibus assumens onus, & curam Ecclesiæ memoratæ ad eam reformandam in spiritualibus, & temporalibus releuandam, Reginen. nihilominus regens Ecclesiam, sic intendat prouidè ac potenter, quòd eadem in vtroque per suæ sollicitudinis studium resurgente, ipse crescat, & nomine apud homines, & meritò apud Deum, ac de die in diem gratiam nostram pleniùs assequatur. Ideóque fraternitati tuæ per Apost. script. mandamus, quatenus monens eundem efficaciter, & inducens, vt laborem huiusmodi non recuset, eiusdem Ecclesiæ Vicentin. Capitulo & Clero Ciuitatis, ac Diœces. vniuersæ iniungas, vt eidem intendant humiliter, ac deuotè; contradictores siqui fuerint per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Lateran. vj. Idus April. Pont. N. Anno sextodecimo.

EPISTOLA XVI.

Vt Monachorum vitæ reformandæ incumbant.

Electo Reginen. & Priori sancti Georgij in Bradia Veronen. Diœces. & Venturæ Subdiac. N. Canonico Veronen.

In correctione Monachorum Monasterij de Vangaditia piget nos vlteriùs inanem assumere operam, vel laborem; cùm nihil hactenus in ea proficere potuerimus, multùm multotiens laborantes: & huiusmodi Babylon, quam studio multo curauimus, minimè sit sanata: quinimò eorum adeò computruerint cicatrices, vt vicinos etiam laicos fœtor ad nauseã prouocet eorumdẽ. Quia igitur ferro resecanda sunt vulnera, quę fomentorũ non sentiũt medicinã, discretioni vestrę per Apost. script. mandamus, quatenus tam, E. quondam eiusdem loci Abbatem, quem ... Archipresbyter Esten. & Coniudex ipsius nostri auctoritate mandati à regimine ipsius monasterij amouerunt; quàm etiam Monachos vniuers.

ſos per alia monaſteria collocantes, virum aliquem religioſum bonæ opinionis, & vitæ, ſolicitum in ſpiritualibus, & temporalibus circumſpectum præficiatis monaſterio ſæpedicto, quod, ſecum viris prudẽtibus & religioſis aſſumptis, monaſterium ipſum ſpiritualiter, & temporaliter cum conſilio veſtro ſtudeat reformare. Contradictores ſiqui fuerint, vel rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrûm, &c. Tu denique fili electe ſuper teipſo, &c. Datum Lateran. vj. Idus April. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XVII.

CANONICVM HÆRESEOS SVSPECTVM AD EOS REMITTIT IVDICANDVM.

Archiepiſcopo Senonen. & Epiſcopo Niuernen. & Decan. Sereberien. docenti Pariſius ſacram paginam.

VENERABILIS F. N. Lingonen. Epiſcopus olim quædam nobis contra G. Canonicum Lingonen. Presbyterum de Muſiaco per ſuas litteras intimauit, quæ ſapere videbantur hæreticam prauitatem, quarum tenorem de verbo ad verbum vobis fratres Archiepiſcope, & Epiſcope, ac dilecto filio noſtro R. tituli ſancti Stephani in Cælio monte Presbytero Card. tunc Pariſius commoranti ſub bulla noſtra miſimus interclusum. Vnde cùm dictus Epiſcopus eundem ſuſpectum de hæreſi habuiſſet, coëgit eundem cautionem tam iuratoriam, quàm fideiuſſoriam exhibere, quòd terminis quos ſibi præfigeret eius ſe conſpectui præſentaret, prout deceret ſuper ijs omnibus reſponſurus. Sed cùm idem Epiſcopus apud Barrum ſuper Sequanam die, quo ſibi terminum aſſignarat, cum multis viris religioſis, & prudentibus quos ad hoc conuocauerat conueniſſet; dictus G. iuramenti religione contempta, neque comparuit, neque ſuam abſentiã excuſauit. Quare ſæpedictus Epiſcopus penſatis omnibus, quæ tam prima die, quàm ſecũda ſeruato iuris ordine, ac præ oculis habito Dei timore acta fuerant coram eo, & toto proceſſu diligenti deliberatione penſato, de conſilio & conſenſu tam religioſorũ, quàm iuris peritorũ omnium, qui aſſiſtebant eidem, ſæpedictum G. ſuper ijsde quibus fuerat accuſatus pro conuicto decreuit habendum, ipſum ſententia diffinitiua pronuntians tamquam hæreticum condemnandum, & ſententiam in ſcriptis redigi faciens, & multorum ſigillis Epiſcoporum videlicet, Abbatum, & Archidiaconorum reſeruari munitam. Cùmque idem G. poſtmodùm in noſtra propoſuiſſet præſentia conſtitutus, quòd præfatus Epiſcopus eum poſt appellationem ad nos interpoſitam ceperat, & præfatam præſtare compulerat cautionem, nitens ſe multipliciter excuſare. Nos attendentes, quòd vos fratres Archiepiſcope, ac Epiſcope, cum Card. prædicto, ea quæ circa ipſum fuerant inquirenda, poteratis pleniùs indagare, illum ad vos duximus remittendum: dantes vobis per noſtras litteras in præceptis, vt niſi vſque ad feſtum Pentecoſtes proximò tunc futurum, in veſtra præſentia compareret, ſuper ijs quæ ſapiunt hæreticam prauitatem, ſuam ſufficienter ſi poſſet innocentiam oſtenſurus, vos ſublato cuiuſlibet contradictionis, & ap-

pellationis obstaculo exerceretis in ipsum rigorē Ecclesiasticæ disciplinæ. Quòd si se ostenderet inculpabilem, eius innocentiam nequaquam opprimi sineretis; cùm sincera diligentia, & diligenti sinceritate in negotio fidei processuri. Nuper autem idem G. proposuit coram nobis, quòd præfato termino ad præsentiam vestram non fuit ausus accedere metu mortis, cùm zelus fidelium in hæreticæ prauitatis labe notatos esset in partibus illis tunc temporis sic accensus, vt incendio traderent non solùm manifestos hæreticos, sed etiam quoslibet de huiusmodi prauitate suspectos. Vnde nobis humiliter supplicauit, vt eiusdem purgationem recipi facientes, ipsum diu malitiosè vexatum non sustineremus vlterius indebitè molestari. Licèt autem eundem ex eo quoque habeamus valde suspectum, quòd ad vestram præsentiam termino, quem ore proprio sibi præfiximus, non accessit: quia tamen non congregata dispergere, sed dispersa potius congregare debemus, discretioni vestræ per Apost. script. præcipiendo mandamus, quatenus conuocatis ad locum idoneum præfato Episcopo Lingonen. & alijs, qui fuerint conuocandi circa ipsum; cui viua voce præcepimus, vt infra octauas Pentecostes proximas, propter hoc vestro conspectui se præsentet, secundùm formam superiùs comprehensam, appellatione postposita procedatis, eidem in eundo, redeundo, & morando facientes auctoritate nostra vsque ad decisionem negotij securitatem plenariam exhiberi. Testes autem, &c. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm &c. Vos denique fratres Archiepiscope ac Episcope, super vobis ipsis, &c. Datum Laterani iv. Idus April. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XVIII.

VT SENTENTIAM SVPER ABBATISSÆ ELECTIONE MANDENT EXECVTIONI.

Episcopo Argentinen. & Abbati de Bongarten. & Priori de Salem Argentinen. & Constantien. Diœcesum.

ACCEDENTIBVS olim ad præsentiam nostram dilectis filijs C. procuratore G. & C. nuntijs L. & Canonicorum Cœnobij in Bocchovve, dilectum filium A. tunc Subdiaconum, & Capellanum nostrum, nunc sancti Adriani Diac. Card. concessimus Auditorem. Coram quo ipsius G. proposuit procurator, quòd olim cœnobio prædicto Abbatissa vacante, sorores ad quas spectabat electio Abbatissæ, ad locū ad celebrandā electionem statutū pariter conuenerunt: & habito diligenti tractatu, licèt in principio à diuersis diuersæ fuerint nominatæ, maiori tamen, & saniori parte ipsarum dictam G. in Abbatissam suam postmodùm eligente, quatuor dumtaxat dictam L. temerè nominarunt. Verùm cùm ipsius electionis quæstio ad examen Venerabilis fratris nostri Constantien. Episcopi Diœcesani sui deducta fuisset, & idem cognitis causæ meritis electionem ipsius G. de prudentū virorum consilio confirmasset, ac induxisset eamdem in corporalem possessionem Cœnobij antedicti, Officiales nobilis viri Comitis Marcoaldi, dicta L. procurante ipsam G. à iamdicto Cœnobio eiecerunt. Vnde procurator C. eiusdem G. electionē, quæ de ipsa facta fuerat petijt confirmari. Nun-

tius verò L. prædictæ proposuit ex aduerso, quòd cùm maior, & sanior pars personarum, ad quas pertinebat electio in ipsam L. voto vnanimi conuenissent, ne prænominata G. quæ se sibi aduersariam opposuerat, prætextu qualis qualis nominationis ipsius, in præiudicium eiusdem aliquid attentaret, ad Venerabilem fratrem nostrum Maguntin. Archiepiscopum Apostolicæ Sedis Legatum, suspectum habens Diœcesanum prædictum, pro eo quòd erat ipsius G. consanguineus, & manifestus adiutor, vocem appellationis emisit. Cúmque partes postmodùm in arbitros conuenissent, arbitris ipsis gratia Diœcesani iamdicti ad arbitrium debitum procedere non curantibus, dicta L. Sedem Apostolicam appellauit. Cuius appellatione contempta dicta G. administrationi Abbatiæ fulta potentia brachij secularis temerè se ingessit. Vnde ipsius L. nuntius suspicione causam personis carentibus petijt delegari. Quare Venerabili F. N. Basilien. Episcopo, & dilectis filijs de Nouocastro, & de Parisius Abbatibus causam ipsam sub certa forma duximus committendam. Partibus igitur in præsentia præfati Basilien. Episcopi, & Abbatis de Parisius, ac F. Præpositi de Trutinhusen. cui Abbas de Castronouo vices suas, sententia tamen sibi reseruata, commiserat, constitutis, & vtra illarum priùs deberet proponere contendentibus; tandem interlocuti fuerunt iudices antedicti, præfatam L. primò debere suam proponere actionem, vtpote quæ actoris personam gerere videbatur. A quorum sententia dicta G. ad Sedem Apostolicam appellauit, & licèt præfatus Basilien. Episcopus eiusdem appellationi duxerit deferendum; dicti tamen Abbas de Parisius, & Præpositus eandem friuolam reputantes, & attendentes quòd secundùm formam rescripti procedere poterant sinè ipso, testes ab L. sæpedicta productos, altera parte absente per contumaciam receperunt: quorum depositionibus dicti Abbates diligenter inspectis pro eadem L. sententiam proferentes, tam electionem, quæ de præfata G. facta extiterat, quàm confirmationem Diœcesani superius nominati penitus irritarunt. A quorum sententia non fuit à parte altera prouocatum. Nuper autem cùm procuratores partium ad nostram præsentiam accessissent, procurator ipsius G. interlocutoriam à præfatis iudicibus promulgatam conatus est multipliciter impugnare: inter cetera præcipuè allegando, quòd cùm dictus Abbas de Castronouo vices suas alij commisisset, licitè potuerat ad Sedem Apostolicam prouocari. Nos igitur ijs, & alijs quæ fuere proposita coram vobis pleniùs intellectis, & inspecto nihilominus processu iudicum prædictorum, attendentes appellationem ipsam, qua prouocatum fuit ab interlocutoria tanquam iniqua, friuolam extitisse, cùm absque dubio rectè interlocuti fuerint tres iudices memorati: licèt vnus appellationi duxerit deferendum. Et quòd Abbas de Castronouo, quamuis præfato Præposito commiserit vices suas, tamen non totam iurisdictionem suam commisit eidem, sicut apparet ex eo, quòd diffinitiuã postmodùm vnà cum collega suo sententiam promulgauit: vnde si à subdelegato appellandum fuisset, non ad nos, sed ad eundem Abbatem debuerat appellari, appellatione huiusmodi non obstante, tam interlocutoriam, quàm diffinitiuam sententiam pro præfata L. rationabiliter promulgatam de fratrum nostrorum consilio duximus confirmandam. Ideóque discretioni vestræ per Apost. scrip. mãdamus, quatenus, quod à nobis est sententialiter diffinitum, faciatis per censuram Ecclesiasticam appellatione remota fir-

miter obseruari. Quòd si non omnes, &c. tu ea frater Episcope. Vos denique frater Episcope, & fili Abbas super vobisipsis, &c. Datum Lateran. iij. Idus April. Pont. N. anno sextodecimo.

EPISTOLA XIX.

Episcopo Teruisino temporalium administratione et beneficiorum collatione interdicit.

Patriarchæ Graden. & Episcopo Castellan.

XHIBITÆ coram nobis dilectorum filiorum Magistri Maximi Notarij, & V. Thesaurarij Ecclesiæ Veronen. Subdiaconorum nostrorum, & S. Graden. Primicerij litteræ continebant: quòd cùm cognitionem processus Venerabilis fratris nostri Cremonen. Episcopi, Apostolicæ Sedis Legati cõtra Venerabilē F. N.... Episcopum Teruisin. eis duxerimus committendam, ijdem in ipso legitimè procedentes, quia ipsis per testes, & instrumentum publicum constitit euidenter, quòd aduersùs supradictum Episcopum ad inimicorum eius instantiam loco suspecto, eodem absente, ac post appellationem ad nos legitimè interpositam, fuit in inquisitione processum; & per quosdam, qui adeò in partem alteram declinarunt, vt ea recusarent scribere, quæ pro Episcopo facere videbantur, supradicti Legati processum in irritum reuocarunt. Nos autem processum eorum, cùm nihil rationabile obiectum fuerit contra ipsum, in hac parte duximus approbandum. Intelleximus etiam ex litteris eorumdem, in inquisitione facta per bonæ memoriæ Albanen. electum Apostolicæ Sedis Legatum aduersùs eundem Episcopum, quam coram se aperiri fecerunt, quosdam testes deposuisse iuratos, quòd cū Teruisin. Ciuitas statuisset, vt de feudis vēditis sexta pars pretij ad feudorū Dominos solueretur, & sic feudū fieret emptoris allodiū, bonæ memoriæ Conradus Teruisinus Episcopus à Sede Apostolica, & claræ memoriæ Henrico Imperatore priuilegia impetrauit, vt contra Episcopatum nō haberet statutum huiusmodi firmitatem: & successores eiusdem Conradi de sic venditis feudis Ecclesiæ sextam partem recipere noluerunt: sed Episcopus iste recepit ex illis. Adiecerunt etiam testes prædicti, quòd cùm commune Ciuitatis eiusdem A. quondam Episcopo Teruisin. abstulerit teloneum, Episcopus qui nunc preëst, pro ipso duo millia librarum ab eodem communi recepit, quod memoratus A. facere recusauit. Ad hæc autem sic eundem Episcopum respondisse iudices retulerunt, quòd dicta priuilegia nec habuit, neque vidit: & cùm ipse super statuto huiusmodi communitati resistere non valeret, & sic nisi sextam acciperet in Ecclesiæ suæ potiùs præiudicium redundaret, tam partem, quàm totum etiam amittendo, eiusdem Ecclesiæ necessitate, ac vtilitate pensata, de Venerabilis fratris nostri Aquilegien. Patriarchæ licentia, cuius super hoc litteras illis exhibuit eiusdem sigilli munimine roboratas, de venditis feudis sextam recepit pretij portionem. Adijciens vt cùm pro recuperando teloneo à communi eius prædecessori sublato solicitè laborarit, nec potuerit aliquem consequi super hoc ex suo labore profectum: randem teloneum ipsum in duobus millibus librarum obtinuit æstimari, sed ex ipsis denarijs aliquid non recepit: nisi quòd

commune septingentas libras, quas extorquere ab ipso volebat, sibi recompensauit ex illis. Quia verò super ijs dicti iudices nihil specialiter decreuerunt, cùm iudex de ea re, de qua cognouit, pronuntiare debeat secundùm legitimas sanctiones, eorum negligentia in hac parte robur fauoris Apostolici non meretur. Licèt autem eundem Episcopum tam propter hoc, quàm alienationē eiusdem molendini valde vtilis Ecclesiæ Teruisin. ac debita quibus tam breui tempore post promotionem suam eandem Ecclesiam plurimùm onerauit: necnon beneficia Ecclesiastica, sicut accepimus, personis indignis collata, de dilapidatione suspectum, quinimò quodammodo culpabilem secundùm canonica, & legalia instituta suspendere ab administratione possemus. Ne tamen vir nobilis Guetcius, quē ab impetitione ipsius Episcopi propter causas inimicitiarum alia vice repulimus, & nunc etiam nuntios eius non duximus admittendos, tanquam inimicus super eum hac occasione gaudeteret, si forsan idem Episcopus reduceretur in pœnam, quam ad clamores eius incurrerat: prouidimus sic rigorem mansuetudine temperandum, quòd in illo insultationis non superabundet occasio, & circa istum non videatur obmitti super administratione cautela. Hinc est, quòd omnis alienationis speciem sub interpositione anathematis interdicentes eidem, ipsum ab alienandi suspendimus potestate; vt ipso iure contractus alienationis sit irritus, si quis fortè per ipsum medio tempore fuerit attentatus. Interim autem dilectos filios ... Decan. ... & Magistrum Gall. Canonicum Teruisin. circa curam, & administrationem temporalium ei præcepimus adhiberi, sine quorum consilio, & assensu in temporalibus non ministret, præstito ab illis corporaliter iuramento, quòd ei circa temporalium administrationem assistent fideliter, & prudenter. Super eo autem, quòd quædam Ecclesiastica beneficia, non solùm indignis, sed etiam indignè asseritur concessisse, veritatem nihilominùs inquiratis, & etiam ad nostrum referatis examen, interim ipsum à potestate conferendi Ecclesiastica beneficia suspendentes. Ceterùm vt plenè indemnitatibus prouideatur Ecclesiæ Teruisin. fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus super rebus alienatis, videlicet quot, & quanta, quantique valoris extiterint, quódve dispendium ex hoc incurrerit Ecclesia Teruisin. necnon & alijs circumstantijs inquisita per Canonicos Teruisin. iuramēto interposito solicitè veritate, depositiones ipsorū ad nos sub sigillis vestris inclusas fideliter transmittentes, præfigatis Episcopo terminum competentem, infra quem per se, vel procuratorem idoneum nostro se conspectui repræsentet, vt super hoc secundùm quod expedire viderimus procedamus. Vos igitur tam prudenter in præmissis sublato contradictionis, & appellationis obstaculo procedere studeatis, quòd circumspectionem vestram ex hoc possimus in Domino commendare. Nullis litteris veritati, &c. Vos denique fratres Patriarcha, & Episcope super vobis ipsis, &c. Datum Lateran. vj. Idus April. Pont. N. Anno sextodecimo.

EPISTOLA

EPISTOLA XX.

VT PRÆVIA PIACVLARI SATISFACTIONE INTERDICTI SENTENTIAM RELAXET.

Archipresbytero de Graualona Nouarien. Diœces.

X parte communis de Graualona Nouarien. Diœces. fuit propositum coram nobis, quòd licèt terra ipsorum fundata sit in solo habili, & fecũdo, adeò tamen infortunata est, & infausta, vt nec in rebus multiplicari valeat, nec personis: & cùm, fortuna sibi aliquatenus arridente, speratur quòd ab huiusmodi debeat infelicitate consurgere; casibus semper opprimitur improuisis: quod ex eo existimant prouenire, quia terra eadem olim, sicut fama est, propter excessus Dominorum ipsius supposita fuit sententiæ interdicti, quæ non creditur fuisse postmodùm relaxata. Vnde Apostolatui nostro humiliter supplicarunt, vt cùm nobis in beato Petro Apostolo ab ipsa fuerit veritate promissum, quòd quæcumque solueris super terram, soluta erunt pariter & in cælis, eos ab huiusmodi vinculo absoluere dignaremur: præsertim cùm animarum quoque periculum ex hoc sibi metuant imminere. Cùm igitur maiores propter minorum offensam, & culpa maiorum minores quandoque puniri sacræ Scripturę doceamur exemplis, piam eorum solicitudinem, & timorem commendamus in Domino, & speramus, quòd fides, quam de clauibus Petri gerunt, ipsis vtilis esse debeat ad veniam promerendam cùm paralyticum ad pedes Iesu Christi summissum per tegulas fides saluauerit aliena. Verùm quia Dauid ad placandam indignationem diuinam, quæ culpa ipsius in populum fuerat concitata, sacrificium Domino legitur obtulisse; nos factis eiusdem, quæ ad nostram eruditionem scripta esse testatur Apostolus, inhærentes, discretioni tuæ per Apost. script. mandamus, quatenus populum dicti loci, vt ad expiandam culpam huiusmodi, & diuinam propitiationem faciliùs impetrandam aliquam Domino satisfactionem impendant, monens efficaciter, & inducens, præfatam interdicti sententiam, auctoritate nostra denunties relaxatam. Eosdem solicitè commonendo, vt sic in diuino timore permaneant, ne quos apud homines Apostolica soluit auctoritas, propria liget iniquitas apud Deũ. Datum Lat. vj. Kal. April. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XXI.

VT INTERIM IN ECCLESIÆ CONTROVERSÆ POSSESSIONEM A. PRESBYTERVM INDVCANT.

Archiepiscopo Salzeburgen. & Salzeb. & de Berhtbersgadme. Salzeburg. Diœces. Præpositis.

AVSAM quæ inter dilectos filios A. Presbyterum, & C. Scholarem Ratisponen. super Ecclesia in Buchkirchen. vertitur, ab examine dilecti filij Præpositi sancti Nicolai, & suorum coniudicum delegatorum nostrorum, ad nos per appellationem delatam, dilecto filio A. sancti Adriani Diac. Card. commisimus audiendam. Coram quo Presbyter

proposuit memoratus, quòd cùm olim Venerabilis F. N. Patauien. Episcopus prædictam Ecclesiam de Buchkirchen, quam ad cōmonitionem eiusdem Episcopi dictus C. nullo tunc ordine fungens, pro eo quòd quandam puellam desponsauerat publicè, per litteras, & proprium nuntium resignarat, sicut per eiusdem Episcopi litteras ostendebat, eidem canonicè concessisset vacantem quidem, & nemine reclamante, ac ipsam idem Presbyter aliquandiu possedisset in pace. Tandem prædictus C. ad quosdam iudices Apostolicas litteras super restitutione ipsius Ecclesiæ aduersùs memoratum Episcopum impetrauit, mendaciter se clericum exprimens in eisdem, cùm tempore impetrationis ipsarum clericali nō esset charactere insignitus. Et licèt huiusmodi abrenuntiauerit litteris, data fide quòd eis nullatenus vteretur, dummodò sibi dictus Episcopus de ipso Presbytero faceret iustitiæ plenitudinem exhiberi. Postmodùm tamen idem C. coram eo traxit in causam Presbyterum antedictum, qui cùm sentiret indebitè se grauari, Sedem Apostolicam appellauit: eo verò prosequente appellationem emissam, dictus C. per iudices, ad quos litteras quibus abrenuntiauerat, impetrarat, prænominatam Ecclesiam occupauit. Cúmque super hoc idem Presbyter ad Decan. Patauien. & Collegas ipsius nostras litteras reportasset; & de spoliatione ipsius Presbyteri constitisset eisdem; ipsi restituendam ei prænominatam Ecclesiam decreuerunt. Mittentes duos Decan. cum eodem Presbytero, qui auctoritate nostra ipsum in possessionem Ecclesiæ mitterēt corporalem; Quibus sæpedictus C. vnà cum quibusdam armatis se violenter opponens, ipsos turpiter repulerunt. Sed cùm iudices ipsum C. pro temeritate huiusmodi ad eorum præsentiam citauissent, & idem appellans frustratoriè, manifesta contumacia laboraret, tam in eum, quàm in eius fautores excommunicationis sententiam proferentes, eundem Presbyterum cum securitate nobilis viri Ducis Bauariæ ad prænominatam Ecclesiam remiserunt. D. verò Subdiac. & quidam alij eiusdem C. serui, & patris eius amici, eodem C. procurante noctis tempore ipsum aggressi Presbyterum, adhuc nudum, in lecto iacentem ligatis à tergo manibus, equis, & alijs rebus eius ablatis, traxerant impositis ei plagis ad syluam, & inter vngues ipsius spinis immissis, eum multis alijs affecere tormentis: & tanto tempore procurantibus F. E. & W. militibus, & quibusdam alijs Patauien Diœces. tenuere captiuum, donec prædicti Ducis, & quorumdam aliorum nobilium precibus pro quadam summa pecuniæ se redemit. Quare tam eius Diœcesanus, quàm iudices memorati ipsius miserijs miserentes, præsumptores præfatos, & fautores ipsorum excommunicationis vinculo innodarunt. Vnde nobis humiliter supplicauit, vt eius aduersarij malitijs occurrentes, laboribus ipsius imponere finem dignaremur. Ad hæc autem per D. procuratorem partis alterius fuit ex aduerso responsum, quòd cùm prædictus C. memoratam Ecclesiam ab ipso Patauien. canonicè sibi collatam duobus annis pacificè possedisset: tandem eo insistente scholasticis disciplinis, eandem idem Episcopus contulit Presbytero memorato, super quo tam contra ipsum, quàm contra Presbyterum ad Ratisponen. Præpositum, & suos coniudices litteras impetrauit, qui propter contumaciam ipsius Presbyteri eundem C. in possessionem causa rei seruandæ miserunt. Interim autem idem C. citatus à Decan. Patauien. & suis coniudicibus per quasdam nostras litteras ipsis per suum aduersarium

præsentatas, in quibus tamen nulla de prioribus mentio habebatur, in ipsa citatione bis fuit per eundem Presbyterum spoliatus. Propter quod ad præfatos iudices Ratisponen. recurrens eundem fecit Presbyterum excommunicationis vinculo innodari, & ad cautelam à secundis iudicibus ad nos per nuntium proprium appellauit: tum propter causam præmissam, tum quia exceptiones eius legitimas admittere recusabant. Vnde petebat, vt reuocato in irritum, quod per Decan. Patauien. & suos coniudices temerè fuerat attentatum, Ratisponen Præpositi, & coniudicum eius processum robur faceremus firmitatis habere. Nos igitur per fidelē narrationē Card. prædicti auditis ijs, & alijs quæ fuere proposita coram eo, possessionem eiusdem Ecclesiæ cum fructibus perceptis adiudicauimus Presbytero memorato, discretioni vestræ per Apost. scrip. mādantes, quatenus in corporalem possessionem ipsius Ecclesię Presbyterum mittatis eūdem, & auctoritate nostra defendatis inductum: super fructibus, quod à nobis est sentētialiter diffinitum, facientes per censuram Ecclesiasticam appellatione remota firmiter obseruari. Ceterùm quia de damnis, & iniurijs supradictis nobis non potuit fieri plena fides, per Apost. vobis script. mandamus, quatenus, vocatis qui fuerint euocandi, & auditis hinc inde propositis, si de ijs legitimè vobis constiterit, de damnis satisfieri competenter eidem Presbytero, facientes pro huiusmodi detestandis iniurijs præfato C. si per eum illatæ fuerunt, super Ecclesia ipsa perpetuum silentium imponatis. Alioquin eo, sicut dictum est primitus restituto, super proprietate ipsius Ecclesiæ audiatis causam, & quod canonicum fuerit sublato appellationis obstaculo decernatis, facientes quod statueritis, &c. Testes autem, &c Quòd si non omnes, &c. Tu ea frater Archiepiscope, &c. Tu denique frater Archiepiscope super teipso &c. Datum Laterani vij. Idus April. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA XXII.

Certis legibus absolutionem impertitur.

Nobili viro Comiti Niuernen. spiritum consilij sanioris.

CVM pro quæstione, quæ inter te ex parte vna, & dil. fil. Abbatem, & Conuentum Monasterij Virziliacen. Diœcesis Eduen. ex altera, super quibusdam procurationibus annuis, damnis, & iniurijs vertebatur, tui, & partis alterius procuratores ad nostram præsentiam accessissent, & in ea fuisset aliquandiu coram nobis prudenter, & prouidè disputatū: tandem ex parte tua relatione tuorū procuratorū accepimus, quòd tu volens per omnia cōplacere nostro beneplacito voluntatis, paratus eras in hac causa nostris obtemperare mandatis. Nos autem communicato fratrum nostrorum consilio, hoc duximus iniungendum: vt cùm tu, & successores tui Comites Niuernenses in festo Paschali ad Monasterium accesseritis memoratum, nomine procurationis centum librarum vsualis monetæ, quæ pro tempore curret, sitis summa contenti, tantumdem in festo beatæ Mariæ Magdalenæ procurationis nomine recepturi, si ad Monasterium accesseritis supradictum, ad protectionem eiusdem Monasterij, secundùm quod de iure tenemini, dantes operam efficacem. Vt ergo super hoc nulla possit in posterum via

patere calumniæ: tu, & vxor tua per authenticum instrumentum Abbati, & Conuentui eiusdem Monasterij promittatis, vos id firmiter seruaturos: vestros nihilominus successores ad huius rei obseruantiam obligantes; & ad maiorem cautelam faciatis hoc per carissimum in Christo filium nostrum ... illustrem Regem Francorum auctoritate regia confirmari. Mandatum nostrum taliter impleturi, quòd diuinam, & Apostolicam gratiam possitis exinde vberiùs promereri. Damus itaque Venerabili fratri ... Episcopo, & dilect. filio ... Abbati sancti Victoris, & Cancellario Parisien. nostris litteris in mandatis, vt postquàm super hoc tu, & vxor tua litteras secundùm formam concesseritis supradictam, te iuxta formam Ecclesiæ à vinculo excommunicationis absoluant, quo propter idem negotium nostra es auctoritate ligatus. Iniungentes tibi sub debito præstiti iuramenti, vt ad impetrandam super hoc confirmationem Regiam des operam bona fide. Abbatem verò, & Conuentum prædictos ab omni decreuimus impetitione cessare, omnémque remittere quæstionem, quæ ipsis aduersùs te Comitem super damnis, & iniurijs competebat. Decimis de Dornitiaco dumtaxat exceptis, super quibus eis satisfieri volumus, & mandamus. Datum Lateran. secund. Idus April. Pontific. nostri anno sextodecimo. *Scriptum est super hoc ... Episcopo, Abbati sancti Victoris, & Cancellario Parisien. verbis competenter mutatis.* Quòd si non omnes, &c. Tu frater Episcope. Tu denique, &c.

EPISTOLA XXIII.

Vt Reginæ Aragonum pro illatis iniuriis satisfieri curent.

Archiepiscopo, & Abbati sancti Pauli Narbonen. & Priori Fontis frigidi Narbonen. Diœces.

CARISSIMA in Christo filia illustris Regina Aragonum de hominibus Montispessulani plenam iniurijs nobis obtulit quæstionem, qui sicut asseruit redditus loci eiusdem, Castrorum, & Villarum in districtu Montispessulani existentium ad eandem Reginam de iure spectantes, eisdem à viro suo ... illustri Rege Aragonum titulo pignoris obligatos, contra iustitiam detinent, & ei reddere contradicunt. Cùm ipsa pignoris obligatio, vt pote de re dotali, de iure robur non habuerit firmitatis, quæ si aliquem sortita fuisset effectum, tanto tempore ipsarum rerum redditus perceperunt, quòd non solùm extenuatum est debitum, verùm etiam non modicam summam pecuniæ restituere tenentur eidem. Castrum nihilominus, quod ibidem habebat, funditus diruerunt, inde lapides, & cæmenta in maioris contemptus opprobrium asportantes, & ad iura Dominij manibus suis extensis, Notarium, & Consules in Montepessulano fecerunt, contra voluntatem ipsius: & in damnum eius pisces vendi faciunt in locis alijs, quàm consuetum fuerit ab antiquo, nomine Consulum, & non Reginæ facientes banna & edicta proponi. Præterea Castrum de Latis, quod multis inhabitabatur hominibus, partim ruina, partim incendio destruxerunt, pluribus ex eiusdem loci hominibus interfectis. In ijs autem, & alijs eadem asserebat Re-

gina se damna multorum millium marcarum, & plurium solidorum per illorum iniurias incurrisse: qui etiam tanquam hæc non sufficerent ad offensam, de quo iam Castro ipsius Reginæ carissimum in Christo filium nostrum ... illustrem Regem Aragonum expulerunt; vt sic eum aduersùs eam tacitè prouocarent, & vt inter eos contra iura matrimonij maioris incentiuum discordiæ suscitarent, Regem iurare fecerunt eundem, vt Montempessulanum intra biennium non intraret. Volentes autem eidem Reginæ in suo iure adesse, qui sumus omnibus in iustitia debitores, discretioni vestræ per Apost. script. mandamus, quatenus partibus conuocatis, & auditis hinc inde propositis, quod iustum fuerit appellatione postposita decernatis, facientes quod decreueritis per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Præfatos etiam homines Montispessulani per eandem censuram appellatione postposita compellentes, vt super expensis, quas propter hæc eadem fecit Regina, ipsi satisfaciant vt tenentur. Interim autem eosdem homines ad soluendam ipsi Reginæ medietatem omnium redditiuum patrimonij eius, & vt de subtractis satisfaciant competenter per districtionem Ecclesiasticam, sicut iustum fuerit, sublato appellationis obstaculo compellatis. Testes autem, &c. Quòd si non omnes, &c. Tu frater Archiepiscope cum eorum altero, &c. Vos denique frater Archiepiscope, & fili Abbas super vobis ipsis, &c. Datum Lateran. vj. Idus April. Pont. N. anno sextodecimo.

EPISTOLA XXIV.

VT POST SPOLIATI RESTITVTIONEM DE CRIMINIBVS OBIECTIS IVDICIVM INSTITVANT.

Marbacensi, & de Salem Abbatibus Basilien. & Constantiensis D. ... eceson, & H. Cellerario Basiliensi.

ACCEDENTIBVS ad Sedem Apostolicam dilecto filio R. Præposito Marbacen. & Henrico procuratore Marbacensis Ecclesiæ, dilectum filium R. tituli sancti Stephani in Cælio monte Presbyterum Card. concessimus auditorem. Coram quo proposuit Præpositus memoratus, quòd cùm olim de mandato Venerabilis fratris nostri ... Basilien. Episcopi litterarum nostrarũ contra O. maledictum, & reprobum, fidus, & verus interpres coram vniuerso clero, & terræ Nobilibus, & alijs multis astantibus latam à nobis in reprobum supradictum excommunicationis sententiam constanti mente, ac voce intrepida diuulgaret, Canonici eius ibi occasionem odij mendicantes, vbi eis dilectionis materia poterat abundare, in ipsum vnanimiter conspirarunt, & quorumdam laicorum fauore suffulti, eum à Marbacen. Ecclesia iam annis elapsis duobus turpiter eiecerũt. Cúmque idem Præpositus à nobis obtinuerit dari Luzelacensi Abbati, & suis coniudicibus nostris litteris in mandatis, vt fratres prædictos per censuram Ecclesiasticam cogerent eidem reuerentiam, & obedientiam debitam exhibere: nécnon ad Venerabilem fratrem nostrum Meten. Episcopum, tunc Spiren. nostras litteras impetrarit, vt quoslibet Imperiales Ecclesiastica districtione compelleret, ne ipsum in aliquo molestarent, interim dicti Canonici aduersùs eum ad Abbatem

Parisien. & suos coniudices à Sede Apostolica quasdam litteras impetrarunt. Iidem verò iudices terminum peremptorium præmittẽtes, locum ei assignauere suspectum: & licèt tam propter hoc, quàm alias causas recusationis legitimè illorum potuisset iudicium declinare, tamen coram eis in modum exceptionis obiecit; quòd priùs deberet restitui, quàm aduersariorum petitionibus respondere, cùm nec nudus contendere, nec inermem se deberet opponere inimicis; & ne ipsum iudices ad respondendum restitutione non præuia cogerent, ad Sedem Apostolicam appellauit. Ipsi verò licèt tractatum de compositione præmiserint; tandem aduersarijs ipsius Præpositi ab examine Venerabilis fratris nostri... Episcopi Basilien. in quem sub interpositione fidei fuerat à partibus cõpromissum, ad iudices eosdem reuersis, in ipsum Præpositum absentem, & non restitutum, lite nullatenus contestata, post appellationem ad nos legitimè interpositam depositionis sententiam promulgarunt. Dantes Canonicis de facto licentiam eligendi alium in pastorem. Vnde petebat idem Præpositus, vt cum ipsa sententia, si sententia dici deberet, contra solitum ordinem iudiciorum fuerit promulgata, denuntiare dignaremur eandem irritam, & inanem, & ipso plenariè restituto eius aduersarios, periuros, excommunicatos, participantes excommunicatis, & conspiratores, & possessiones Ecclesiæ contra tenorem confirmationis nostræ minùs licitè distrahentes, faceremus per aliquos canonicæ subijci vltioni. Procurator autem Canonicorum proposuit ex aduerso, quòd cùm Canonici Marbacen. dictum R. super periurio duplici, dissolutione vitæ, furtiua subtractione priuilegiorum Ecclesiæ, ac dilapidationis vitio, coram dicto Abbate Parisien. & suis coniudicibus delegatis à nobis impeterent; ipse de meritis causæ diffidens ad exceptiones diuertit inanes, quibusdam causis suspicionis aduersùs vnum de iudicibus allegatis, in quarum probatione defecit. Iudices autem, ne viderentur mandati Apostolici contemptores, se ad principalis quæstionis examen exigente iustitia conuerterunt. Nec opus erat, vt eum ad petitionem restitutionis admitterent, quem dilapidationis obiectu pars altera repellebat: ne daretur eidẽ in re familiari grassandi facultas. Cùm enim de dilapidatione suspectus debeat ab administratione suspendi, memoratus R. euidens dilapidator existens ab administrationis petitione leui poterat exceptione repelli: contra quem vt amoueretur ab ea, daretur actio ad agendum, nec super spoliatione huiusmodi poterat coram eisdem iudicibus litigare, cùm ad alios super hoc nostras litteras impetrasset. Præterea si Præpositus idem de spoliatione in modum actionis agebat, Canonicorum quæstio, quæ ordine propositionis præcesserat, præcedere terminatione debebat. Quòd si spoliatio fuit in modũ exceptionis obiecta, non propter hoc erat ei restitutio facienda. Vnde iudices ipsius Præpositi, friuolæ appellationis diffugio nonobstante, cùm esset in litteris nostris appellationis obstaculũ interdictum, cognitis causæ meritis in eũ depositionis sententiam protulerunt. Quapropter dictus procurator instabat, vt sententiam ipsam, pro qua præsumi debebat, donec contrarium probaretur, dignaremur Apostolico munimine roborare. Nos igitur auditis ijs, & alijs per fidelem narrationem Cardinalis prædicti, quæ fuere proposita coram eo, cùm non debuerit aduersùs eundem Præpositum spoliatum post appellationem legitimam, & lite non contestata procedi maximè occasione litterarum

quæ veritate tacita fuerant impetratæ, processum iudicum eorumdem, & quidquid ex eo secutum est, vel ob id, decreuimus irritum, & inane. Cæterùm quia se restitui principaliter petijt Præpositus memoratus, cùm constaret ipsum fuisse ab aduersarijs spoliatum, nos sententialiter restituentes eumdem, discretioni vestræ per Apost. script. mandamus, quatenus ipsum in corporalem possessionem Marbacen. Præposituræ, sublato appellationis obstaculo, inducatis, & auctoritate nostra defendatis inductum: contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Prouiso prudenter, vt si præfatus Præpositus meritò fuerit de dilapidatione suspectus, adhibeatis eidem circa curam temporalium duos viros prouidos, & fideles, sine quorum consilio, & assensu administrationem temporalium nequeat exercere; ne per vsum administrationis inutilis, bona Marbacen. Ecclesiæ dissipentur. Deinde super alijs, quæ hinc inde fuere proposita, quia de ipsis nobis constare non potuit, vos partibus conuocatis, & auditis quæ duxerint proponenda, quod canonicum fuerit appellatione postposita statuatis. Et si præscripta crimina contra dictum Præpositum legitimè probatione patuerint, vos ipsum à regimine Marbacen. Ecclesiæ in perpetuum amouentes appellatione remota faciatis Ecclesiæ supradictæ de alio viro idoneo in Præpositum per electionem canonicam prouideri. Nullis litteris obstantibus, præter assensum partium à Sede Apost. impetratis. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Vos denique filij Abbates super vobis ipsis, &c. Datum Laterani viij. Idus April. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XXV.

LAVDAT REFORMATIONIS PROPOSITVM.

Abbati, & Conuentui Vindocinen.

DILECTVS filius W. Monachus vester, quem in promouendis Ecclesiæ vestræ negotijs solicitum comperimus, & prudẽtem, ex parte vestra proposuit coram nobis: quòd in proposito, & desiderio geritis Ecclesiam sanctæ Priscæ de Monte Auentino ad vestrum monasterium pertinentem reformare in temporalibus, & spiritualibus ordinare: instituendo Monachos in eadem iuxta B. Benedicti regulam Domino seruituros; dummodò dignitates, & iura quæ Monasterio vestro competunt ex eadem, vobis, & ipsi Monasterio integra conseruemus. Vnde nobis humiliter supplicauit, vt super hoc nostræ voluntatis beneplacitum vobis rescribere dignaremur. Nos igitur propositum vestrum commendantes in Domino, & desiderium fauore beniuolo prosequentes, insinuatione vobis præsentium intimamus, quòd cùm super eadem Ecclesia nostrum vobis priuilegium concesserimus, gratum nobis, & acceptum existet, si efficaciter intenderitis ad ipsius commodum, & augmentum. Tu denique fili Abbas super teipso, &c. Datum Lateran. v. Idus April. Pont. Anno xvj.

EPISTOLA XXVI.

AD VARIA CAPITA RESCRIBIT.

Slesvvicen. Episcopo.

OSTVLASTI per Sedem Apostolicam edoceri, vtrùm Sacerdos Ecclesiam habens in vna Diœcesi, & residens in eadem, domicilium verò, patrimonij ratione, in alia, ibiq; delinquens, ab Episcopo in cuius habet Diœcesi patrimonium pro delicto ibidem commisso debeat iudicari: præsertim in causis, quæ officij, seu beneficij priuationem exposcunt. Ad quod breuiter respondemus. Quòd per Episcopum in cuius deliquit Diœcesi, sententia promulgari poterit in eumdem, sed ab Episcopo, in Diœcesi cuius Ecclesiam obtinet, erit quoad ipsam Ecclesiam huiusmodi executio sententiæ facienda. Quæsiuisti præterea, vtrùm contra quosdam contempta excommunicationis sententia debitas Ecclesijs decimas subtrahentes, tibi regiam implorare liceat potestatem, cùm ad solutionem ipsarum vix absque sanguinis effusione valeant coarctari. Ad quæ tibi duximus respōdendum, quòd si te de huiusmodi querimoniam simpliciter deponente, Rex cui ad bonorum laudem, & malefactorum vindictam gladius est commissus, in eosdem rebelles traditam sibi exercuerit potestatem, eorum erit duritiæ imputandum. Cœmeteria verò, in quibus excommunicatorum corpora sepeliuntur per suorum violentiam propinquorum, reconcilianda erunt aspersione aquæ solemniter benedictæ, sicut in Ecclesiarum dedicationibus consueuit. Procurationes autem, quæ visitationis ratione debentur, sinè manifesta, & necessaria causa non exigas, nisi cùm personaliter officium visitationis impendis. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Lateran. iij. Kal. Maij. Pont. nostri, Anno sextodecimo.

EPISTOLA XXVII.

VT MANDATARIO APOSTOLICO PRÆBENDAM ASSIGNENT.

Episcopo, & Capitulo Massilien.

POSTOLICÆ Sedis benignitas, quæ curam gerit, & solicitudinem singulorum, suam gratiam specialiter circa illos ampliare tenetur, qui noscuntur diutiùs in eius obsequijs laudabiliter insudasse. Dignum est enim, vt ipsius domestici ab eiusdem vberibus repleantur, & sibi eam inueniant affluentem, quam etiam in benignitatis affluentia sibi sentiunt exuberantem ignoti. Cùm igitur pro dilecto filio Magistro R. Scriptore nostro, cuius fidelitas, & deuotio in Cancellariæ nostræ seruitio est probata, iam tertiò vobis scripserimus, vt eidem quem dudum ad mandatum nostrum nullo sibi beneficio assignato in fratrem, & Canonicum recepistis, curaretis tam in domibus, quàm in alijs, sicut vni ex vobis prouidere; ac postmodùm quibusdam vestrûm in nostra præsentia constitutis hoc idem iniunxerimus viua voce, graue gerimus, & indignum, quòd vos more aspidis surdæ aures penitus obturantes, id hactenùs efficere non curastis. Volentes igitur

adhuc, vtrùm in vobis aliqua obedientiæ scintilla remanserit, experiri, Vniuersitati vestræ per Apost. script. mandamus, & districtè præcipimus, quatenus ipsi Magistro, saltem hac vice iuxta præscriptam formam prouidere curetis. Alioquin noueritis nos dilecto filio Magistro Thedisio Nuntio nostro per nostras dedisse litteras in præceptis, vt de bonis Ecclesiæ vestræ secundùm formam eandem, competentem sibi prouisionem nostra suffultus auctoritate assignet. Contradictores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo. Tu denique frater Episcope super reipso, & credito tibi, &c. Datum Laterani.

Scriptũ est super hoc dilecto filio Magistro Thedisio Nuntio nostro verbis cõpetenter mutatis.

EPISTOLA XXVIII.

Circulares Epistolæ ad Terræ Sanctæ defensionem.

Vniuersis Christi fidelibus per Maguntin. prouinciam constitutis.

QVIA maior nunc instat necessitas, quàm vmquam institerit, vt Terræ Sanctæ necessitatibus succurratur, & de succursu speratur maior, quàm vmquam prouenerit vtilitas, prouentura. Ecce resumpto clamore clamamus ad vos, & pro illo clamamus, qui moriendo voce magna clamauit in cruce, factus obediens Deo Patri vsq; ad mortem Crucis, clamans vt nos ab æternæ mortis eriperet cruciatu. Qui clamat etiam per seipsum, & dicit; *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Ac si diceret manifestiùs, qui vult me subsequi ad coronã, me quoq; subsequatur ad pugnam, quæ nunc ad probationem proponitur vniuersis. Poterat enim omnipotens Deus terram illam, si vellet, omnino defendere, ne in manus traderetur hostiles. Posset & illam, si vellet, de manibus hostium facilè liberare, cùm nihil possit eius resistere voluntati. Sed cùm iam superabundasset iniquitas, refrigescente caritate multorum, vt fideles suos à somno mortis ad vitæ studium excitaret, agonem illis proposuit, in quo fidem eorum velut aurum in fornace probaret, occasionem salutis, immò saluationis causam præstando: vt qui fideliter pro ipso certauerint, ab ipso feliciter coronentur. Et qui ei noluerint in tantæ necessitatis articulo debitæ seruitutis impendere famulatum, in nouissimo districti examinis die iustam mereantur damnationis sententiam sustinere. O quanta iam prouenit vtilitas ex hac causa? quàm multi conuersi ad penitentiam pro liberatione Terræ Sanctæ mancipauerunt se obsequio Crucifixi, & quasi per agonem martyrij coronam gloriæ sunt adepti, qui fortè in suis iniquitatibus perijssent, carnalibus voluptatibus, & mundanis illecebris irretiti? Vetus est hoc artificium Iesu Christi, quod ad suorum salutem fidelium diebus istis dignatus est innouare. Si enim Rex aliquis temporalis à suis hostibus eijceretur de regno, nisi vassalli eius pro eo, non solùm res exponerent, sed personas; nónne cùm regnum recuperaret amissum, eos velut infideles dãnaret, & excogitaret in eos inexcogitata tormenta, quibus perderet malè malos? Sic Rex Regum Dominus Iesus Christus; qui corpus, & animam, & cetera vobis contulit bona, de ingratitudinis vitio, & infidelitatis crimine vos damnabit, si ei quasi eiecto de regno, quod pretio sui sanguinis comparauit, neglexe-

ritis subuenire. Sciat ergo se culpabiliter durum, & durè culpabilem, quicumque in hoc necessitatis articulo suum negauerit obsequium Redemptori. Nam & quomodo secundùm præceptum diuinum diligit proximum suum, sicut seipsum, qui scit fratres suos fide, ac nomine Christianos, apud perfidos Sarracenos ergastulo diri carceris detineri, ac iugo deprimi grauissimæ seruitutis, & ad liberationem eorum efficacem operam non impendit? transgrediendo illius naturalis legis mandatum, quod Dominus in Euangelio declarauit; *Quæcumque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis.* An fortè nescitis, quòd apud illos multa millia Christianorum in seruitute, ac carcere detinentur, qui tormentis innumeris cruciantur? Et quidem omnes penè Sarracenorum prouincias vsque post tempora Beati Gregorij Christiani populi possederunt: sed ex tunc quidam perditionis filius Machometus pseudopropheta surrexit, qui per seculares illecebras, & voluptates carnales multos à veritate seduxit: cuius perfidia, etsi vsque ad hæc tempora inualuerit, confidimus tamen in Domino, qui iam fecit nobiscum signum in bonum, quòd finis huius bestiæ appropinquat, cuius numerus secundùm Apocalypsin Ioannis intrà sexcenta sexaginta sex clauditur, ex quibus iam penè sexcenti sunt anni completi. Certè præter priores iniurias grandes, & graues Redemptori nostro pro nostris offensis à perfidis Sarracenis illatas, nuper in monte Thabor, vbi discipulis suis futuræ glorificationis speciem demonstrauit, ijdem perfidi Sarraceni quandam munitionis arcem in confusionem Christiani nominis erexerunt, per quam ciuitatem Accon sibi valdè vicinam de facili cogitant occupare, ac deinde sinè omni contradictionis obstaculo residuum terræ huius inuadere, cùm sit viribus, & opibus penè penitus destituta. Eia igitur, dilectissimi filij, dissensiones, & æmulationes fraternas in pacis, & dilectionis federa commutantes, accingimini ad obsequium Crucifixi: non dubitantes pro illo res exponere, ac personas, qui pro vobis animam suam posuit, & sanguinem suum fudit. Certi pariter, & securi, quòd si verè penitentes fueritis, per hunc temporalem laborem, quasi quodam compendio, ad requiem perueníetis æternam. Nos enim de omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli auctoritate confisi, ex illa quam nobis Deus licèt indignis ligandi, atque soluendi contulit potestatem, omnibus qui laborem istum in proprijs personis subierint, & expensis, plenam suorum peccaminum, de quibus veraciter fuerint corde contriti, & ore confessi, veniam indulgemus, & in retributione iustorum salutis æternæ pollicemur augmentum. Eis autem qui non in personis proprijs illuc accesserint; sed in suis dumtaxat expensis iuxta facultatem, & qualitatem suam viros idoneos destinauerint, & illis similiter, qui licèt in alienis expensis in proprijs tamen personis accesserint, plenam suorum concedimus veniam peccatorum. Huius quoque remissionis volumus, & concedimus esse participes, iuxta quantitatem subsidij & deuotionis affectum, omnes qui ad subuentionem ipsius Terræ de bonis suis congruè ministrabunt. Personas quoque ipsorum, & bona ex quo Crucem assumpserint, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus. Necnon & sub Archiepiscoporum, & Episcoporum, & omnium Prælatorum Ecclesiæ Dei defensione consistant, statuentes, vt donec de ipsorum obitu, vel reditu certissimè cognoscatur, integra maneant, & quieta consistant. Quòd si quisquam contrà præsumpserit per Ecclesiarum Prælatos

appellatione postposita censura Ecclesiastica compescatur. Siqui verò proficiscentium illuc ad præstandas vsuras iuramento tenentur astricti, creditores eorum per Ecclesiarum Prælatos, vt remittatur eis præstitum iuramentum, & ab vsurarum exactione desistant, eadem præcipimus districtione compelli. Quòd si quisquā creditorum eos ad solutionem coëgerit vsurarum, eum ad restitutionem earum simili cogi animaduersione mandamus. Iudæos verò ad remittendas ipsis vsuras per secularem compelli præcipimus potestatem, & donec illas remiserint, ab vniuersis Christi fidelibus, tam in mercimonijs, quàm in alijs per excommunicationis sententiam eis omnino communio denegetur. Vt autem Terræ Sanctæ subsidium diuisum in plurimos faciliùs impendatur, obsecramus omnes, & singulos per Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, vnum, solum, verum, vnum, æternum Deum postulantes, vice Christi, pro Christo, ab Archiepiscopis, & Episcopis, Abbatibus, & Prioribus, & tam Cathedralium, quàm aliarum Conuentualium Ecclesiarum Capitulis, & Clericis vniuersis, necnon Ciuitatibus, Villis, & oppidis competentem numerum bellatorum, cum expensis ad triennium necessarijs secundùm proprias facultates. Et si ad hoc vnum quodlibet nòn suffecerit, plura coniungantur in vnum; quia pro certo speramus, quòd personæ non deerunt, si expensæ non desint. Postulantes hoc ipsum à Regibus, & Principibus, Comitibus & Baronibus, aliísque Magnatibus, qui forsitan per seipsos personaliter non accesserint ad obsequium Crucifixi. A Ciuitatibus verò maritimis nauale subsidium postulamus. Et ne alijs onera grauia, & importabilia imponere videamur, quæ digito nostro mouere nolimus, protestamur veraciter coram Deo, quia quod ab alijs exigimus faciendum, hoc ipsi prompto animo faciemus. Clericis autem ad hoc negotium necessarijs prouidimus indulgendum, vt omni contradictione cessante, beneficiorum suorum prouentus propter hoc valeant vsque ad triennium pignori obligare. Quia verò subsidium Terræ Sanctæ multùm impediri, vel retardari contingeret, si ante susceptionem Crucis examinari quemlibet oporteret, an esset idoneus, & sufficiens ad huiusmodi votum personaliter prosequendum, concedimus, vt regularibus personis exceptis, suscipiant quicumque voluerint signum Crucis; ita quòd cùm vrgens necessitas, aut euidens vtilitas postulauerit, votum ipsum de Apostolico possit mandato commutari, aut redimi, vel differri. Et propter eandem causam remissiones, & indulgentias hactenus à nobis concessas procedentibus in Hispaniam contra Mauros, vel contra hæreticos in Prouinciam reuocamus: maximè cùm illis concessæ fuerint ad tempus quod iam ex toto præterijt; & istis ob causam, quæ iam ex maiori parte cessauit: vtroq; negotio per Dei gratiam adeò prosperato, vt vehementem instantiam non requirat: & si fortè requireret, nos ingruenti necessitati respicere curaremus. Concedimus tamen, vt huiusmodi remissiones, & indulgentiæ apud Prouinciales remaneant, & Hispanos. Cæterùm quia cursarij, & piratæ nimis impediunt subsidium Terræ Sanctæ capiendo, spoliando transeuntes ad illam, & reuertentes ab illa, nos eos, & principales adiutores, & fautores eorum excommunicationis vinculo innodamus, sub interminatione anathematis inhibentes, nequis cum eis scienter communicet in aliquo venditionis, vel emptionis contractu: & iniungentes Rectoribus Ciuitatum, & locorum suorum, vt eos ab hac iniquitate reuocent, & compescant.

Alioquin, quia nolle perturbare peruersos nihil est aliud, quàm fouere: nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare, nos in personas, & terras eorum seueritatem Ecclesiasticam curabimus exercere; cùm tales non minùs quàm Sarraceni aduersentur nomini Christiano. Innouamus præterea excommunicationis sententiam in Lateran. Concilio promulgatam aduersùs eos, qui Sarracenis arma, ferrum, & lignamina deferunt galearũ, quíque in piraticis Sarracenorum nauibus curam gubernationis exercent, eósque rerum suarum priuatione multari, & capientium seruos, si capti fuerint, fore censemus; præcipientes vt per omnes vrbes maritimas diebus Dominicis, & festiuis huiusmodi sententia publicè innouetur. Verùm cùm longè plus de diuina clementia, quàm de humana potentia confidere debeamus, oportet nos in tali conflictu non tam corporalibus armis, quàm spiritualibus dimicare. Ideóque statuimus, & mandamus, vt singulis mensibus semel fiat generalis processio seorsum virorum, ac seorsum, vbi fieri poterit, mulierum, in humilitate mentis, & corporis, cum deuota orationum instantia postulantium, vt misericors Deus auferat hoc à nobis confusionis opprobrium, liberando terram illam, in qua vniuersa redemptionis nostræ sacramenta peregit, de manibus paganorum restituendo eam ad laudem, & gloriam nominis sui sancti populo Christiano: Prouiso prudenter, vt semper in ipsa processione verbum salutiferæ Crucis cum diligenti exhortatione populo proponatur. Orationi verò ieiunium, & eleemosyna coniungantur, vt ijs quasi alis faciliùs, & celeriùs ipsa volet oratio ad piissimas aures Dei, qui nos clementer exaudiat in tempore oportuno. Singulis quoque diebus intrà Missarum solemnia post pacis osculum, cùm iam pro peccatis mundi offerenda, vel sumenda est hostia salutaris, omnes tam viri, quàm mulieres humiliter prosternantur in terram, & à Clericis Psalmus iste, *Deus venerunt gentes in hereditatem tuam*, alta voce cantetur, quo cum hoc versu deuotè finito; *Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius, & fugiant à facie eius, qui oderunt eum*, Sacerdos qui celebrat orationem istam super altare decantet.

D*EVS qui admirabili prouidentia cuncta disponis, te suppliciter exoramus, vt terram, quam Vnigenitus filius tuus proprio sanguine consecrauit, de manibus inimicorum Crucis eripiens, restituas cultui Christiano, vota fidelium ad eius liberationem instantium misericorditer dirigendo in viam salutis æternæ. Per eundem Dominum nostrum, &c.*

IN illis autem Ecclesijs, in quibus conueniet processio generalis, truncus concauus statuatur tribus clauibus consignatus; vna penès honestum Presbyterum, alia penès deuotum laicum, & tertia penès aliquem Regularem fideliter conseruandis, in quo Clerici, & laici, viri, & mulieres eleemosynas suas ponant in Terræ Sanctæ subsidium conuertendas, secundùm dispositionem eorum, quibus hæc fuerit solicitudo commissa. Porrò super processu, & transitu modesto, & ordinato, congruo loco, & tempore faciẽdo nondum oportet aliquid definire, donec exercitus Domini Cruce signetur: sed tunc pensatis vndique circunstantijs, quæcumque viderimus oportuna, de prudẽtum virorũ consilio statuemus. Ad hæc igitur exequenda dilectos filios... de Salem. &... quondã de Nouocastro

Nouocastro Abbates, & C. Decan. Spiren. & Præpositū Augusten. viros vtique probatæ honestatis, & fidei deputam', qui ascitis secū viris prouidis, & honestis auctoritate nostra statuant, & disponant quæcumque ad hoc negotium promouendum viderint expedire: facientes quæ statuerint in singulis diœc. per viros idoneos ad hoc specialiter deputatos fideliter, ac solicitè procurari. Quocirca Vniuersitatem vest. rogando monemus, & obsecramus in Domino, per Apost. vobis script. mandantes, & in virtute Spiritus Sancti iniungentes, quatenus eis pro Christo legatione fungentibus tales vos exhibere curetis, necessaria ministrantes eisdem, quòd per vos, & in vobis fructum faciant exoptatum.

In eundem modum per Magdeburgen. & Bremen. Prouincias.
In eundem modum per Colonien. prouinciam.
In eundem modum per Salzeburgen. prou.
In eundem modum per Treueren. prouin.
In eundem modum per Poloniam.
In eundem modum per Suetiam.
In eundem modum per Lunden. prou.
In eundem modum per Angliam.
In eundem modum per Tusciam.
In eundem modum per Iberniam.
In eundem modum per Noruuagiam.
In eundem modum per Scotiam.
In eundem modum per Sardiniam.
In eundem modum per Dalmatiam.
In eundem modum per Rauennatem.
In e. m. per Mediolan. Ianuen. pro. constitutis.
In e. m. per Marchiani Anconitan.
In eundem modum per Vngariam.
In e. m. Prag. Episcopo, & Abbatibus, Prioribus, & vniuersis Christi fidelibus, per Boëmiam constitutis.
In eundem modum per Calabriam.
In e. m. vniuers. per Reg. Franciæ constitutis.

EPISTOLA XXIX.

VT QVÆ PRO TERRÆ SANCTÆ SVBSIDIO DECRETA SVNT EXECVTIONI MANDENT.

De Salem, & per quondam de Nouocastro Abbatibus, & Decan. Spiren. & Præposito Augusten. executoribus.

PIVM, & sanctum propositum, quod de subuentione Terræ Sanctæ pro communi salute, Deo inspirante concepimus, & perducere satagimus ad effectum, ex generalibus litteris poteritis aduertere manifestè. Cùm ergo de synceritate, ac solicitudine vestra geramus fiduciam pleniorem, vósque reputemus idoneos ad fungendum pro Christo legationis officio in hac causa; deuotionem vestram monemus, rogamus, & obsecramus in Domino, per Apost. vobis script. districtè præcipiendo mandantes, & in remissione peccaminum iniungentes, quatenus accensi zelo fidei Christianæ per Maguntin. prouinciam portetis in humilitate cordis, & corporis verbum Crucis, & ad vindicādam iniuriam Crucifixi fideles ipsius, prout in generalibus litteris continetur, cura solicita, & accurata solicitudine inducatis, exequentes diligenter, & efficaciter vniuersa, quæ ad subsidium Terræ Sanctæ in eisdem litteris videbitis comprehensa, quæ à vobis volumus studiosè notari. Vt autem operum exhibitione monstretis, vos portare in cordibus vestris stigmata Iesu Christi, districtè præcipimus, quatenus excutientes

ab omni munere manus vestras, nec aliquid præter victum, & alia necessaria recipientes à quoquam, quinetiam moderatè sumentes hæc eadem, & modestè in euectionibus quaternarium, & in personis senarium numerum singuli vestium nullatenus excedatis. Ità modū, atque modestiam in ijs aliísque seruantes, vt in vobis nihil reprehensibile valeat inueniri, per quod offendiculum credito vobis Euangelio præbeatur: Promouentes eo studio, ac vigilantia causam Christi, vt multorum, & magnorum bonorum, quæ de ipsa credimus prouentura, participes existatis. Siquid autem pro Terræ Sanctæ succursu fuerit vobis oblatum, faciatis illud apud aliquem religiosum locum studiosè reponi, significaturi nobis in fine anni processum, & profectum solicitudinis vestræ, vt cognoscere valeamus, apud quos profeceritis in personis, aut rebus ad hoc salutare negotium deputatis, nostrúmque vobis beneplacitum rescribamus, docentes qualiter in antea procedere debeatis.

In eundem modum Episcopo quondam Halberstaten. & F. quondam Abbati de Sichen per Magdeburgen. & Bremen. prouincias.

In eundem modum, Magistris Oliuerio Colonien. Scholastico, & Hermanno Decan. Butmen. per Colonien. prouin.

In eundem modum, Episcopo Ratisponen. & Præposito Salzeburgen.

In eundem modum, Vilarien. & de Romerdorf Abbatibus per Treueren. prouinciam.

In eundem modum, Archiepiscopo Negnegnen.

In eundem modum, Vpsellen. Archiepiscopo.

Pium, & sanctum, *vsque*, rescribamus. Sanè volumus, & mandamus vt per totam Suethiam, cum consilio Venerabilis F. N. Lunden. Archiepiscopi Apostolicæ Sedis Legati, secundùm præscriptam formam hoc negotium exequaris. Nos enim eidem Archiepiscopo nostris damus litteris in mandatis, vt tibi super hoc consilium tribuat oportunum.

In eundem modum, Lunden. Archiepiscopo Apost. Sedis Legato.

Pium, &c. *vsque*, accensus zelo fidei Christianæ adiungas tibi viros idoneos, cum quibus per totum regnum Danorum portes, &c. *vsque*, fideles ipsius diligenter inducas, &c. *vsque*, in euectionibus cùm pro hac causa processeris vicenarium numerum non excedas, &c. *vsque*, causam Christi. Vt particeps fias multorum, & magnorum, &c. *vsque*, rescribamus. Sanè scribimus Venerabili F. N. Vpsallen. Archiepiscopo, vt ipse per totam Suethiam cum tuo consilio secundùm præscriptam formam hoc negotium exequatur. Quare volumus, & mandamus, vt super hoc ei consilium tribuas oportunum.

In eundem modum Galtero Londonien. Archidiac. Cancellario, & Magistro Phi. de Oxonia per Angliam.

In eundem modum, Episcopo Florentin. & Archipresbytero Pistorien. per Tusciam.

In eundem mod. Archiepiscopo Dublinien. & Abbati Mellifontis per Iberniam.

In eundem modum, Nidrosien. Archiepiscopo per Noruuagiam.

In eundem mod. Ariminen. & Anconitan. Episcopis per Anconitan. Marchiam.

In eundem mod. Sancti Andreæ, & Glasquen. Episcopis per Scotiam.

In eundem mod. Calaritan. & Turritan. Archiepiscopis per Sardiniam.

In eundem mod. Spalatin. & Ragusin. Episcopis per Dalmatiam.

In eundem mod. Parmen. Episcopo, & Abbati Sancti Stephani Bononien.

In eundem mod. Archiepiscopis, & Episcopis Vngariæ, ita quòd quilibet in diœcesi sua.
In eundem modum, Nicolao Subdiac. nostro.
In eundem modum, Cusentin. Archiepiscopo, & Abbati Sambucin.
In eun. mod. R. tituli Sancti Stephani in Cœlio Monte Presbyt. Card. Apostolicæ Sedis Legato.

EPISTOLA XXX.

Concilium generale pro Terræ Sanctæ, et Ecclesiæ subventione indicit.

Archiepiscopo, & Episcopis, Abbatibus, Prioribus per Viennen. prouinciam constitutis.

INEAM Domini Sabbaoth multiformes moliuntur bestiæ demoliri, quarum incursus adeò inualuit contra ipsam, vt ex parte non modica pro vitibus spinæ succreuerint, & quòd gementes referimus, ipsæ iam vites proferant pro vua labruscam, infectæ multipliciter, & corruptæ. Illius ergo testimoniũ inuocamus, qui testis est in Cœlo fidelis, quòd inter omnia desiderabilia cordis nostri, duo in hoc seculo principaliter affectamus, vt ad recuperationem videlicet Terræ Sanctæ, ac reformationem vniuersalis Ecclesiæ valeamus intendere cum effectu: quorum vtrumque tantam requirit prouisionis instantiam, vt absque graui, & grandi periculo vltrà dissimulari nequeat, vel differri. Vnde supplicationes, & lacrymas frequenter effudimus coram Deo humiliter obsecrantes, quatenus super ijs suum nobis beneplacitum reuelaret, inspiraret affectum, accenderet desiderium, & propositum confirmaret, facultatem, & oportunitatem præstando ad ea salubriter exequenda. Quapropter habito super ijs cum fratribus nostris, & alijs viris prudentibus frequenti, ac diligenti tractatu, prout tanti solicitudo propositi exigebat, hoc tandem ad exequendum prædicta de ipsorum consilio prouidimus faciendum; vt quia hæc vniuersorum fidelium communem statum respiciunt, generale Concilium iuxta priscam sanctorum Patrum consuetudinem conuocemus, propter lucra solummodò animarum oportuno tempore celebrandum, in quo ad extirpanda vitia, & plantandas virtutes, corrigendos excessus, & reformandos mores, eliminandas hæreses, & roborandam fidem, sopiendas discordias, & stabiliendam pacem, comprimendas oppressiones, & libertatem fouendam, inducendos principes, & populos Christianos ad succursum, & subsidium Terræ Sanctæ tam à Clericis, quàm à laicis impendendum, cum cæteris quæ longum esset per singula numerare, prouidè statuantur inuiolabiliter obseruanda circa Prælatos, & subditos regulares, & seculares quæcumque de ipsius approbatione Concilij visa fuerint expedire, ad laudem, & gloriam nominis eius, remedium, & salutem animarum nostrarum, ac profectum, & vtilitatem populi Christiani. Quia verò ante biennium vniuersale non posset Concilium commodè congregari: disposuimus interim per viros prudentes in singulis prouincijs pleniùs explorare, quæ Apostolicæ prouisionis limam exposcunt, & præmittere viros idoneos ad Terræ Sanctæ negotium procurandum; vt si exigente necessitate sacrum Concilium approbauerit, nos personaliter ipsum negotium assumamus efficaciùs promouendum. Credentes igitur hoc

ſalutare propoſitum ab illo deſcendere, à quo eſt omne datum optimum, & omne donum perfectum, Vniuerſitati veſtræ per Apoſt. ſcript. præcipiendo mandamus, quatenus vos taliter præparetis, quòd à præſenti Dominicæ Incarnationis millesimo ducenteſimo decimotertio anno, vſque ad duos annos, & dimidium, præfixis vobis pro termino Kal. Nouemb. noſtro vos conſpectui præſentetis cum modeſtia, & cautela. Ita quòd in veſtra prouincia vnus, vel duo de ſuffraganeis valeant Epiſcopi remanere pro Chriſtianitatis miniſterijs exercendis, & tam illi, quàm alij qui canonica fortè præpeditione detenti perſonaliter venire nequiuerint, idoneos pro ſe dirigant reſponſales, perſonarum, & euectionum mediocritate ſeruata, quam Lateran. Concilium definiuit, vt nullus omnino plures, quiuis autem pauciores ſecum adducere poſſit: nec quiſquam ſuperfluas faciat, & pompoſas, ſed neceſſarias tantùm, & moderatas expenſas, oſtendendo ſe actu, & habitu verum Chriſti cultorem; cùm non ſecularis applauſus, ſed ſpiritualis profectus in hoc ſit negotio requirendus. Iniungatis autem vos fratres Archiepiſcopi, & Epiſcopi ex parte noſtra vniuerſis Eccleſiarum Capitulis, non ſolùm Cathedralium, ſed etiam aliarum, vt Prępoſitos, vel Decanos, aut alios viros idoneos ad Concilium pro ſe mittant: cùm nonnulla ſint in ipſo tractanda, quæ ſpecialiter ad Eccleſiarum Capitula pertinebunt. Interim verò, & per vos ipſos, & per alios viros prudentes vniuerſa ſubtiliter inquiratis, quæ correctionis, aut reformationis ſtudio indigere videntur, & ea fideliter conſcribentes ad ſacri Concilij perferatis examen. Circa ſubuentionem neceſſariam Terræ Sanctæ, vbi Deus Rex noſter ante ſecula ſalutem in medio terræ dignatus eſt operari, opem, & operam efficaciter impenſuri, aſſiſtendo fideliter, & prudenter ijs, quos deputauerimus ad hoc negotium ſpecialiter procurandum. Nullus itaque ſe fallaciter excuſando ab executione tam Sancti operis ſubtrahatur, ſi canonicam vult effugere vltionem. Nemo diſſenſionum obſtacula, vel itinerum impedimenta cauſetur, quæ Domino faciente ſignum in bonum ex magna iam parte ceſſare cœperunt. Nam & quantò imminent maiora pericula, tantò potiora remedia conuenit adhiberi: nunquam enim nauigabit per æquora, qui ſemper expectat vt mare non concitet ex ſe fluctus. Datum Lateran. xiij. Kalend. Maij, Pont. N. Anno ſextodecimo.

In eundem modum Archiepiſcopo, & Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus per Maguntin. prouinciam conſtitutis.
In eundem modum per Bremen. prouinciam conſtitutis.
In eundem modum per Gegneznen. prouinciam conſtitutis.
In eundem modum per Salzeburgen. prouinciam conſtitutis.
In eundem modum per Treueren. pro. conſt.
In eundem mod. per Magdeburgen. pr. conſt.
In eundem modum per Colonien. pr. conſt.
In eundem modum per Cyprum.
In eun. mod. per Eboracen. pro. conſt.
In eundem modum per Tarantaſien. pr. conſt.
In eundem modum per Armachan. pro. conſt.
In eun. mo. per Apuliam & Terram laboris.
In eundem modum per Calabriam.
In eundem modum per Siciliam.
In eundem modum per Rauennat.
In eundem modum per Raguſien. prouin.
In eundem modum per Mediolanen.
In eundem modum per Arelaten.
In eundem modum per Narbonen.

In eundem modum per Iodren.
In eundem modum per Idrosien.
In eundem modum per Ianuen.
In eundem modum per Bisuntin.
In eundem modum per Arboren.
In eundem modum per Aquilegen.
In eund. mod. per Bulgariam, & Blachiam.
In eundem modum per Cantuarien.
In eundem modum per Spalatin.
In eundem modum per Graden.
In eundem modum per Turritan.
In eundem modum per Dublinien.
In eundem modum per Vbsalen.
In eundem modum per Ebredunen.
In e. m. Catholico, & Archiep. & Episcopis, necnon Abbatibus per Armeniam.
In eundem modum per Cassellen. prouin.
In e. mo. Archiep. & Episc. per Trachien. p. c.
In e. m. Archiepisc. & Episc. p. Athenien. pr. c.
In e. m. Archiepisc. & Episc. per Thessalon. p. c.
In e. m. Archiep. & Episc. p. Larissen. pr. cõst.
In e. m. Archiepisc. & Episc. p. Patracen. p. c.
In e. m. Archiepisc. & Episc. p. Creten. pr. c.
In e. m. Archiep. & Episc. p. Tuamen. pr. c.
In e. m. Archiepisc. & Episc. p. Tarãtasien. p. c.
In eundem modum. Episcopo Pragen.
In e. m. Archiep. & Episc. p. Lunden. p. const.
In e. m. Archiep. & Episc. p. Strigonien. pr. c.
In e. m. Archiep. & Episc. p. Calaritan. p. cõst.
In e. m. Archiep. & Episc. p. Viennen. p. const.
In eun. Arch. & Episc. p. Andrionopolitan. p. c.
In eundem mod. Episcopis per Scotiam.
In e. m. Archiep. & Episc. p. Lugdunen. p. c.
In eundem modum. Episcopo Regen.
In eundem mod. Archiepiscopo Maronitan.
In eund. mod. Archiepiscopo Serten.
In eund. mod. Archiepiscopo Midien.
In eund. mod. Archiep. & Episc. per Aquen.
In eund. mod. Archiep. & Episc. Antiuaren.
In e. m. Archiepisc. & Episc. per Macren.
In e. m. Episc. p. Tusciã, & Marchiam Anconitan. & Ducatum Spoleti constitutis.
In eun. mod. Archiep. & Episc. p. Neupraten.
In eun. mod. Arch. & Epis. p. Messinopolitan.
In eundem mod. Archiepisc. & Episc. Abbatibus, Prioribus p. Pisan.
In e. m. Archiepisc. & Episcop. p. Tripolitan.
In eun. mod. Archiep. & Episc. p. Verisien.
In eun. mod. Archiep. & Episc. per Tiren.
In eun. mod. Archiep. & Episc. per Philippen.
In eun. mod. Archiep. & Episcop. Abbatibus, Prioribus per Terracon.
In eun. mod. Archiepis. & Episcop. Abbatibus, Prioribus, per Toletan.
In eun. mod. Archiepis. & Episc. Abbatibus, Prioribus, per Braccaren.
In eund. mod. Archiep. & Episc. Abbatibus, Prioribus, per Compostellan.
In eun. mo. Archiep. & Episc. per Corinthien.
In eun. m. Archiep. & Episc. per Nazaren.
In eund. mod. Archiepisc. & Episc & Abbatibus, tam Latinis, quàm Græcis per Constantinopolitan. p. const.
In eundem modum P.
In eundem modum Episcopo Cosonen.
In e. m. Illustri Constãtinopolitan. Imperatori.
Vineam Domini Sabbaoth. *usque, ex se fluctus.*
Cùm ergo deceat, & expediat, vt tua Imperialis sublimitas ad synodum tam solẽnem Nuntios dirigat speciales, Serenitatem tuã monemus, & exhortamur attentiùs, quatenus præscripto termino, vita comite, viros idoneos dirigere nõ postponas, per quos tuę nobis aperias beneplacitũ voluntatis, quia quantùm cum honestate poterimus, ad tuum libenter, & efficaciter intendemus commodum, & honorem. Datum.
In eundem modum illustri Regi Cypri.
In eundem modum Regi Norvvagiæ.
In eundem modum Regi Corkaiæ.
In eundem modum Regi Lumbricen.
In eundem modum Regi Conaceiæ.
In eundem modum Regi Mindien.
In eundem modum Regi Suetiæ.
In e. m. Aragonum, Nauarræ, Castell. Legionen. Portugalen. Regibus ità quod quilibet per se.

In eundem modum Magistro, & Fratribus militiæ Templi. Vineam Domini Sabbaoth, &c. *vsque*, donum perfectum: vniuersis Archiepiscopis, & Episcopis, ac alijs Ecclesiarum Prælatis per vniuersas ferè Christianorum prouincias constitutis per Apost. script. præcipiendo mandamus, vt seipsos taliter præparent, &c. *verbis competenter mutatis*, *vsque*, requirendus. Iniungant etiam Archiepiscopi, & Episcopi ex parte nostra vniuersis Ecclesiarum Capitulis, &c. *vsque*, fluctus. Cùm igitur in hoc generali Concilio sint multa tractanda, quæ ad statum vestri Ordinis pertinebunt, decet & expedit vt ad idem Concilium viros idoneos destinetis, qui negotia vestra debeant fideliter procurare.

In eundem modum Magistro, & Fratribus Hospitalis Hierosolymitan.

In eundem modum Capitulo Constantinopolitan. Vineã Domini Sabbaoth, &c. *vsque*, cùm modestia & cautela. Qui verò canonica fortè præpeditione detenti personaliter venire nequiuerint, idoneos pro se dirigant responsales: nec quisquam superfluas, &c. *vsque*, requirendus. Ideóque discret. vest. per Apost. script. mandamus, quatenus ei, qui auctore Deo Constantinopolitan. Ecclesiæ præsidebit ex parte nostra, quæ præmissa sunt fideliter nuntietis, vt & ipse iuxta prædictam formam nostro se conspectui repræsentet: nihilominus de Collegio vestro viros idoneos pro vobis ad hoc sacrum Concilium transmissuri, cùm nonnulla sint in ipso tractanda, quæ specialiter ad Ecclesiarum Capitula pertinebunt. Interim verò per vos ipsos, & alios viros prudentes, &c. *vsque*, perferatis examen Nullus itaque se fallaciter, *vsque*, ex se fluctus. Datum.

In eundem modum Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & Prioribus per Lunden. prou. Vineam Domini, *vsque*, ex se fluctus. Datum.

In eundem modum Archiepiscopis, & Episcopis, Abbatibus, & Prioribus per prou. Senonen.

In eundem modum per Remen. prouinciam.

In eundem modum per Rotomagen. prouinciam.

In eundem modum per Turonen. pro.

In eundem modum per Bituricen. prouinciam.

In eundem modum per Burdegalen. prou.

In eundem fere modum Ph. illustri Regi Francorum. Vineam Domini Sabbaoth, &c, *vsque*, ex se fluctus. Cùm ergo deceat, & expediat, &c. *vsque*, commodum, & honorem. Datum.

In eundem f. m. Abbati, & Conuentui Cistercien. Ord. Vineam Domini Sabbaoth, &c. *vsque*, ex se fluctus. Cùm igitur hoc in generali Concilio, &c. *vsque*, procurare. Datum.

In eundem modum Abbati, & Conuentui Præmonstraten.

EPISTOLA XXXI.

VT APOSTOLICO LEGATO PAREANT.

Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, ceterisque Clericis per Regnum Franciæ constitutis.

PIUM & sanctum propositum, quod de subuentione Terræ Sanctæ pro communi vtilitate Deo inspirante concepimus, & perducere satagimus ad effectum, ex generalibus litteris poteritis aduertere manifestè. Ad hoc igitur salutare propositum exequendum, dilectum filium N. R. tituli sancti Stephani in Cœlio monte Presbyterum Cardinalem Apostolicæ Sedis Legatum, virum vtique probatæ honestatis, & fidei destinamus, merito suæ probitatis speciali gratia nobis acceptum, per Apost. vobis scrip. præcipiendo mandantes, quatenus eum vice nostra, immò potiùs vice Christi deuotè suscipere, ac honestè tractare curetis, ipsius salubribus monitis, & mandatis humiliter intendentes, præsertim in ijs quæ pertinent ad subsidium Terræ Sanctæ. Nos enim quod super ijs, & alijs ad suæ legationis officium pertinentibus prouida deliberatione statuerit, præcipimus inuiolabiliter obseruari; concedentes eidem, vt euellat & destruat, ædificet atque plantet, quæ sibi euellenda & destruenda, ædificanda occurrerint, & plantanda. Datum, &c.

EPISTOLA XXXII.

VT AD TERRAM SANCTAM PROFECTVRIS INDVLGENTIAS IMPERTIATVR.

R. Tituli sancti Stephani in Cœlio monte Presbytero Card. Apost. Sedis Legato.

VT efficaciùs possis intendere ad subsidium Terræ Sanctæ, præsentium tibi auctoritate concedimus, vt ijs qui ad tuam vocationem deuotè conuenerint ad audiendum verbum salutiferæ Crucis, de iniunctis sibi penitentijs vice nostra certam valeas indulgentiam impartiri. De torneamentis autem hoc tibi duximus concedendum, vt de virorum prudentum consilio salubriter studeas, quod Terræ Sanctæ vtilitati secundùm Deum videris expedire. Datum, &c.

EPISTOLA XXXIII.

LEGATVM APOSTOLICVM COMMENDAT.

Illuſtri Regi Francorum.

VAM ſyncerum dilectionis affectũ erga te, ac filium tuum, & regnum Franciæ habeamus, nouit ille qui teſtis eſt in cælo fidelis, cuius ſuper hoc teſtimonium ſecure poſſumus inuocare. Adeò quippe regni tui exaltationem diligimus, priuilegiata ſemper opera commendantes quæ proceſſerunt de ipſo, quòd æquanimiùs Eccleſiæ Romanæ, quàm ipſi Regno ſuſtineremus magnum aliquid aduerſitatis accidere; cùm faciliùs hæc, quàm illud ab imminenti poſſet periculo liberari. Vt ergo ſuper hoc ampliùs ſecurus reddaris, & certus: mittimus ad tuam regalem præſentiam dilectum filium noſtrum R. tituli ſancti Stephani in Cœlio monte Presbyterum Card. Apoſt. Sed. Leg. virum vtique probatæ honeſtatis, & fidei, qui ea quæ pleniùs accepit à nobis, expreſſiùs tibi referat viua voce. Serenitatem tuam rogantes, & exhortantes in Domino, quatenus eum recipias, & honeſtè pertractes, ipſius acquieſcendo ſalubribus monitis & conſilijs propter Deum. Datum.

In eundem modum Nobili viro Ludouico, chariſſimi in Chriſto filij noſtri Philippi Regis Francorum illuſtris primogenito.

In eundem modum Nobili mulieri Blancæ, vxori nobilis viri Ludouici chariſſimi in Chriſto filij noſtri illuſtris Regis Francorum primogeniti.

EPISTOLA XXXIV.

PATIENTIAM IN ADVERSIS INSINVAT, ET FVTVRVM CONCILIVM DENVNTIAT.

Patriarchæ Alexandrino.

X litteris quas aliquotiens tua nobis fraternitas deſtinauit, & alijs quoque indicijs cognouimus euidenter, te non ſolùm ad ſacroſanctam Romanam Eccleſiam matrem tuam; verùm etiam ad perſonam noſtram ſpecialiter deuotionem habere debitam, & deuotam. Propter quod habentes te in viſceribus caritatis, tibi compatimur in tribulationibus, quas pateris & preſſuris: quamquam & tibi, & nobis ſit in eis potiùs gloriandum, cùm id quod in præſenti eſt momentaneum, & leue tribulationis huiuſmodi ſupra modum in ſublimitate pondus æternæ gloriæ operetur: nec ſint condignę paſſiones huius temporis ad futuram gloriam reuelandam in illis, qui pro Chriſti nomine patiuntur. Propter quod Apoſtolus ſibi placebat in infirmitatibus ſuis, in contumelijs, in neceſſitatibus, in perſecutionibus, & anguſtijs, quas ſuſtinebat pro Chriſto, & cùm infirmabatur tunc maximè potens erat, ſciens quòd virtus in infirmitate perficitur, & quòd licèt per eam homo corrumpatur exterior, interior tamen per eandem iugiter renouatur: timentibus enim Deum omnia cooperantur in bonum, qui ſuos non ſolùm de tribulationis anguſtia liberat, ſed etiam in ipſa tribulatione

dilatat, vt quasi meridianus fulgor consurgat eis ad vesperam, & cùm se consumptos putauerint, vt Lucifer oriantur. Benedicas igitur Deo, & Patri Domini nostri Iesu Christi, qui te in omni benedictione spirituali secundùm gratiæ suæ diuitias benedixit, & vt esses immaculatus in conspectu ipsius dedit tibi, vt non solùm credas in Christum, sed pro Christo etiam patiaris. Porta ergo, karissime frater, in corpore tuo stigmata Iesu Christi, per quem mundus tibi crucifixus est, & tu mundo. Stabilis esto, & aduersùs mundanas aduersitates immobilis, abundans in opere Dei semper, sciens quòd labor tuus non est inanis in Domino; & sicut in te Christi passiones abundant, ità & per Christum abundet consolatio tua, qui te supra id quod potes, non patietur tentari, sed faciet in ipsa tentatione prouentum, vt valeas sustinere. Cùm iam ipso docente didiceris in quibus es esse sufficiens, & cum Apostolo scias satiari, scias & esurire, & abundare, & penuriam pati, ac possis in eo, qui te confortat omnia tolerare. Fideles quoque ab infidelibus in captiuitate detentos sedulis exhortationibus corrobora, & confirma, ne deficiant in tribulationibus suis, sed cogitantes in lucta victoriam, & præmium in labore, bonum certamen certare non desinant, & cursum seruando fidem feliciter consummare, vt de reliquo coronam iustitię meritò valeât expectare, quam reddet eis in illa die Dominus iustus iudex. Scientes quòd nos ad liberationem eorum studium diligens, & operam efficacem, si desuper datū fuerit, satagimus adhibere. Denique ad tuam duximus notitiam perferendum, quòd cùm inter omnia desiderabilia cordis nostri duo in hoc seculo principaliter affectemus, vt ad recuperationem videlicet Terræ Sanctæ, ac reformationem vniuersalis Ecclesiæ valeamus intendere cum effectu. Hoc ad exequendum prædicta de fratrum nostrorum consilio prouidimus faciendum, vt scilicet quia hæc vniuersorum fidelium communem statum respiciunt, generale Concilium iuxta priscam sanctorum Patrum consuetudinem conuocemus opportuno tempore celebrandum, in quo ad extirpanda vitia, & plantandas virtutes, corrigendos excessus, & reformandos mores, eliminandas hæreses, & roborandam fidem, sopiendas discordias, & stabiliendam pacem, comprimendas oppressiones, & libertatem fouendam inducendos principes, & populos Christianos ad succursum, & subsidium Terræ sanctæ tam à clericis, quàm laïcis impendendum, cùm ceteris quæ longum esset per singula numerare prouidè statuantur, inuiolabiliter obseruanda circa Prælatos, & subditos regulares, & seculares ad diuini nominis gloriam, & honorem, remedium, & salutem animarum nostrarum, ac profectum, & vtilitatem populi Christiani. Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis per vniuersas fere Christianorum prouincias constitutis per scripta nostra mandantes, vt se taliter studeant præparare, quòd à præsentis Dominicæ Incarnationis millesimo ducentesimo tertiodecimo anno, vsque ad duos annos & dimidium, præfixis sibi pro termino Kal. Nouembr. nostro se conspectui repræsentent cum modestia, & cautela. Ita quòd qui canonica fortè præpeditione detenti personaliter venire nequiuerint, aut remanserint pro Christianis ministerijs exercendis, idoneos pro se dirigant responsales. Quia igitur in tanto negotio tuam desideramus habere præsentiam, fraternitatem tuam rogandam duximus, & monendam, per Apost. tibi script. mandantes, quatenus si fieri poterit, personaliter ad præsentiam nostram accedas termino

ſupraſcripto. Quòd ſi forſan venire nequiueris, ſaltem aliquem virum idoneum pro te ad Concilium mittere non poſtponas. Tu denique verè F. in Chriſto, tuatum nobis apud iuſtiſſimum iudicem, & pijſſimum Patrem orationum impartire ſuffragium, quo plurimum indigemus.

EPISTOLA XXXV.

VT VOTVM DE SVBSIDIO TERRÆ SANCTÆ ADIMPLEANT.

Duci, & populo Venetorum.

A Memoria veſtra non excidit, quàm ſolemni voto vos ad Terræ Sanctæ ſubſidium aſtrinxiſtis: licèt autem propoſitum veſtrum ad alia poſtmodùm declinauerit, votum tamen nihilominus in ſua firmitate permanſit: quia etſi cuique ſit in vouendo libertas, eſt tamen neceſſitas in reddendo, cùm ſit ſcriptum; *Vouete, & reddite Domino Deo veſtro*; quorum primum pertinet ad conſilium, ſecundum pertinet ad præceptum. Cùm igitur oportunum vobis tempus immineat reddendi Domino vota veſtra, Vniuerſitatem veſtram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, per Apoſt. vobis ſcript. præcipiendo mandantes, quatenus vos taliter præparetis, quòd non tranſgreſſores voti, ſed executores diligentes inueniamini, & fideles. Pro certo ſcientes, quòd ſi fortè diuino timore poſtpoſito negligeretis efficere quod mandamus, graue vobis immineret ſalutis diſpendium apud Deum, & infamiæ quoque opprobrium apud mundum: quemadmodum è contrario, ſi quod vobis iniungimus curaueritis adimplere, & laudem apud homines temporalem, & mercedem apud Deum merebimini ſempiternam.

EPISTOLA XXXVI.

VT NVNTIOS APOSTOLICOS AD SOLDANVM DEDVCI, ET IPSE CONCILIO ADESSE SATAGAT.

A. Hieroſolymitan. Patriarchæ Apoſt. Sed. Leg.

PIVM & ſanctum propoſitum, quod de ſubuentione Terræ ſanctæ pro cõmuni ſalute Deo inſpirante concepimus, & perducere ſatagimus ad effectum, ex generalibus litteris ad vniuerſas penè Chriſtianorum prouincias deſtinatis, quorum tibi tranſcripta dirigimus, intelliges manifeſtè: ſuper quo tantò pleniori gaudio hilareſces, quantò profectò id ardentiori deſiderio affectaſti. Ne verò deteſtabilis conuerſatio quorumdam inhabitantium terram ipſam, huius ſalutaris executionem propoſiti aut impediat, aut retardet: cùm Deum ſuis nefandis operibus, non ad indulgentiam prouocent, ſed ad iram; cariſſimam nobis tuæ fraternitatis prudentiam obſecramus in Domino, quatenus more prudentis medici ad lethalem eorum plagam curandam diuerſis experimentis vtaris, eoſque ſtudeas ad veram penitentiam reuocare, ſi fortè ſalubribus acquieſcendo conſilijs, diuinæ virtutis accipiant medicinam, per quam diuinæ ſentiant me-

dicinæ virtutem. Licèt autem dura Saracenorum perfidia non cõsueuerit humilibus Christianorũ precibus emolliri, vt tamẽ ille nostrã humilitatem respiciat, qui superbis resistit, humilibus verò dat gratiam, de virorũ prudentum consilio diuinum præ oculis timorem habentium, Soldanum Damasci, & Babyloniæ, qui hereditatem Christi detinet occupatam, Apostolicis prouidimus litteris humiliter præmonendum, secundùm formam quam in ipsis litteris videbis expressam. Nam & dispositionibus nostris auditis, quæ vtinam eum possent omnino latere, fortassis omnipotens Deus suum in eum terrorem immitter, & benignè rogatus ostendet facere se spontaneum, quod durè compulsus facturum se putaret inuitum. Vnde volumus, & mandamus quatenus cum Nuntijs nostris viros prouidos, & fideles ad eum facias destinari, qui apud ipsum nostrum studeant promouere mandatum. Interim autem carissimum in Christo filium nostrum I. Hierosolymitan. Regem illustrẽ, & tam Hospitalis quàm Militiæ Templi Fratres, cum peregrinis pariter, & indigenis ad defensionem, & custodiam huius terræ prudenter moneas, & inducas, ne, quod auertat Dominus, ei quidquam aduersi valeat euenire, diuino semper auxilio inuocato. Quia verò tuam nobis præsentiam ad hoc salutare propositum exequendum valde credimus necessariam, immò quàm maximè fructuosam, fraternitatem tuam rogandam duximus, & monendam, per Apost. tibi scripr. mandantes, quatenus si videris posse fieri absque graui dispendio Terræ Sanctæ, præfixum ad vniuersale Concilium celebrandum, quàm citò poteris satagas terminum præuenire, ducens aliquos viros tecum in consilio prouidos, & in commisso fideles, qui plenè nouerint circumstantias causarum, & rerum, temporum, & locorum: quibus vndique circumspectis ad liberationem hereditatis Dominicæ vtiliùs intendere valeamus. Tu denique Venerabil. F. in Christo tuarum nobis apud iustissimum iudicem, & pijssimum Patrem orationum impertire suffragium, quo plurimum indigemus.

EPISTOLA XXXVII.

AD TERRÆ SANCTÆ RESTITVTIONEM ADHORTATVR.

Nobili viro Saphidino Soldano Damasci, & Babyloniæ, timorem diuini nominis, & amorem.

DANIELE Propheta testante didicimus, quod est Deus in Cælo qui reuelat mysteria, mutat tempora & transfert regna; vt vniuersi cognoscant, quòd dominatur Excelsus in regno hominum, & cui voluerit dabit illud. Hoc autem euidenter ostendit, quando Hierusalem, & fines ipsius in manus fratris tui tradi permisit, non tam propter eius virtutem, quàm propter offensam populi Christiani, Deum ipsum ad iracundiam prouocantis. Nunc autem ad illum conuersi speramus, quòd ipse miserebitur nostri, qui secundùm Prophetam, cùm iratus est non obliuiscitur misereri. Vnde illum imitari volentes, qui de se dicit in Euangelio; *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde*, magnitudinem tuam humiliter obsecramus, quatenus ne propter violentam detentionem præfatæ terræ plus adhuc effundatur humani sanguinis, quàm hactenus est effusum, saniori vtens con-

filio restituas ea nobis, de cuius detétione prætet inanem glotiam fortè plus tibi difficultaris, quàm vtilitatis accrescit: ipsáque teddita, & dimissis vtrimque captiuis quiescamus à mutuis impugnationum offensis. Ità quòd apud te non sit deteriot conditio gentis nostræ, quàm apud nos est condirio gentis tuæ. Larores ergo præsentium ad tuam præsentiam destinatos rogamus, vt benignè suscipias, & honestè pertractes, dignum illis tesponsum tribuens cum effectu.

EPISTOLA XXXVIII.

VT PRO MODO FACVLTATVM ECCLESIÆ DE PRÆBENDIS STATVANT.

Abbati de Bazaco Xantonen. Diœces. & Eliæ de Gracia Engolismen. Canonico.

EX vestris accepimus littetis, quòd cum otdinationem de quibusdam præbendis in Ecclesia Xantonen. vacantibus, vobis duobus, & dilecto filio Abbati de Talemundo duxerimus committendam... Archidiac. & A. Fulcerio Canonico Xanronen. instantibus vobis duobus, tertio per litteras excusato, vt mandatum Apostolicum impleretis, pars Capituli facultatum insufficientiam allegauit; producens nihilominus quoddam priuilegium felicis recordationis Alexandri Papæ prædecessotis nostri, per quod eis videbatur indultum, ne plures recipete cogerentur, quàm suppeterent Ecclesiæ facultates. Vos tandem, auditis hinc inde propositis, de assensu partium ipsum negotium, cum attestationibus quas ad præsentationem Capituli recepistis de insufficientia facultatũ, & ttanscripto memorati priuilegij, vestris sigillis inclusis ad Sedem Apostolicam remisistis. Cùm autem nobis fuerit pro Capitulo supplicatum, vt secundùm hoc dignaremur illi Ecclesiæ prouidere: discretioni vestræ per Apost. script. mandamus, quatenus inquisita super præmissis pleniùs veritate, de omnibus, vel aliquibus præbendarum illarum secundùm facultates Ecclesiæ ordinetis, iuxta cutsum in Xantonen. Ecclesia consuetum. Quòd si fortè de omnibus, vel aliquibus nequiueritis ordinare, otdinarionem ipsam vsque ad tempus Concilij differatis; præfato Capirulo iniungentes, vt tunc nuntios mittant ad nostram præsentiam speciales, super hoc mandatum Apostolicum recepturos. Nullis litteris veritati, & iustitiæ præ. &c. Tu denique fili Abbas super teipso, &c. Datum Lateran. ij. Non. Iunij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XXXIX.

CVR COMITI TOLOSANO INDVLGENTIAM IMPERTIRI DISTVLERINT.

Sanctissimo Patri, & benignissimo Domino, Innocentio Dei gratia summo Pontifici, Hug. sola Dei permissione Regen. Episcopus, & Thedisius Canonicus Ianuen. humiles serui eius cum longitudine dierum & vita perenni ad oscula pedum seipsos.

SANCTITATI vestræ insinuatione præsentium innotescat, quòd de facto Comitis Tolosani, quòd olim insufficientiæ nostræ prouidentia vestra cōmisit, processimus in hunc modum. Sanè priùs apud sanctum Ægidium infra tres menses secundùm tenorem Apostolici rescripti Concilium habuimus Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum Prælatorum Ecclesiæ, Baronum etiam, & aliorum quorum præsentiam nouimus oportunam. Ante omnia per litteras nostras Comiti memorato mandantes, vt hæreticos, & rotarios de terra sua expelleret, alia etiam mandata impleret humiliter, ad quę tenebatur adstrictus pluribus iuramentis: ne si fortè mandata illa implere negligeret, purgationi suæ impedimentum præstaret. Cúmque vocatus venisset ad Concilium, & per operis euidentiam manifestè nobis, & toti Concilio constitisset, quòd mandata, quæ de hæreticis, & rotarijs expellendis, & alijs causis multis, & negotijs diuersis temporibus à diuersis Legatis, & præcipuè à bonæ memoriæ Magistro Milone sibi facta fuerant, non impleuerat, nec implebat; consilium fuit omnium, & communis deliberatio, ipsum non debere tunc temporis ad purgationem admitti. Non enim verisimile videbatur, quòd in tantis criminibus, videlicet super hæresi & nece Legati bene iuraret, qui totiens in minoribus causis, & articulis sua fuerat iuramenta transgressus. Iniunctum itaque sibi fuit à Prælatis, qui conuenerant ad colloquium, & à nobis, vt hæreticos, & rotarios de suo districtu expelleret, & alia nihilominus impleret humiliter, & deuotè, de quibus constabat, ipsum iuramentis plurimis obligatum fuisse, quatenus cùm in ijs, & alijs se dignum fecisset, requisiti ab ipso circa personam eius Apostolicum exequeremur mandatum. At ipse recedens à nobis non solùm non impleuit, quæ mandauimus: verùm datus in reprobum sensum ex toto, & oblitus multam gratiam, & misericordiam, quam vltra suorum exigentiam meritorum apud Apostolicam Sedem inuenit, cœpit iniquitati iniquitatem apponere, ac præteritis abominationibus, & criminibus committere grauiora; propter quæ à Legatis de communi consilio Prælatorum multotiens fuit anathematis mucrone percussus, & exposita terra eius. Nec credat Apostolica circumspectio, nos in exequendo mandato vestro extitisse aliquatenus desides, vel remissos: sæpissimè enim dictum Comitem ex parte vestra citauimus, & ad præsentiam nostram venire contempsit: nec Venerabilibus Patribus Carpentoracten. & Vaisonen. Episcopis, & Clericis eorum quibus vsque ad summam fere mille marcharum per me Regen. & bonæ memoriæ Magistrum Milonem sub pœna excommuni-

cationis quondam fuerat condemnatus, & alijs Ecclesiasticis, & miserabilibus personis, quas exheredauerat, voluit satisfacere coram nobis, quæ omnia per Venerabilem Patrem Nemausen. Episcopum, tunc sancti Ruffi Abbatem, & litteras nostras, & per me Thedisium, qui postmodùm ad pedes vestros accessi, benignitati vestræ curauimus diligentissime intimare. Postquàm autem à Beatitudine vestra hoc anno recepimus super eodem negotio iteratum mandatum; licèt à Comite ipso nunquam fuerimus requisiti, apud Auinionen. Ciuitatem in Prouincia continuò vocauimus Ecclesiarum Prælatos, quorum consilio, & deliberatione mandatum vestrum tutiùs exequi valeremus. Verùm ego Thedisius grauissima infirmitate præuentus & multi ex Prælatis, quia generalis corruptio aëris ibi erat, nequiuimus colloquio interesse: sicque factum est, vt necessariò negotium differretur. Deinde quando tempus habuimus oportunum, Venerabiles Patres Narbonen. Apostolicæ Sedis Legatus, & Burdegalen. Archiepiscopi, multi præterea Episcopi, & alij Ecclesiarum Prælati, iuxta Tolosam apud Vaurum ad citationem nostram ad Concilium conuenerunt, à quibus prout tenebamur in tanto negotio consilium requisiuimus diligenter. Ipsi verò post multam deliberationem, & diligentem tractatum consilium suum nobis in scriptis dederunt, quatuor, nomine omnium sigillatum sigillis, sicut de verbo ad verbum inferiùs pleniùs continetur.

In nomine Domini nostri Iesu Christi, Amen. Hoc est Consilium, quod Dominus Narbonen. Archiepiscopus Apostolicæ Sedis Legatus, & alij Ecclesiarum Prælati, qui fuerunt in Concilio apud Vaurum dederunt Regen. Episcopo & Magistro Thedisio Canonico Ianuen. Iudicibus delegatis à Domino Papa, super negotio Comitis Tolosani. Consuluerunt enim eis, quòd Comes Tolosanus propter multiplices causas, & rationes non debebat ab eis ad purgationem admitti, tam super crimine hæreticæ prauitatis, quàm super nece Legati. Constat enim, & notorium est, quòd de expellendis hæreticis, & rotarijs de terra sua, & alijs multis articulis multotiens præstitit iuramenta in manibus Legatorum, quorũ nullum seruauit. Immò postquàm ab Apostolica Sede rediit, apud quam multam misericordiam, & gratiam inuenit vltra suorum exigentiam meritorum, iniquitatem iniquitati apponens, adauxit pedagia, impugnauit Ecclesiam & pacem cum rotarijs, & hæreticis incessanter impugnat, receptauit hæreticos, fouit, & fouet, & quanta potuit, & potest virtute defendit. Mille insuper, & vltra de Crucesignatis clericis & laïcis, rotarij eius & complices occiderunt. Præterea Abbatem de Montealbano fere per annum captum detinuit, Abbatem de Moysiaco cepit, Episcopum Agennen. de propria sede cum rotarijs eiecit, & ciuitate sua, & alijs bonis omnibus spoliauit, & damnificauit eum in valentia quindecim millia solidorum. Adeò præterea infamatus fuit, & est de hæresi à longis retrò temporibus apud bonos, & graues, quòd inuincibiliter præsumitur contra ipsum. Propter istas & alias plurimas enormitates, & manifestos excessus ipsius, quæ longum est enarrare, dixerunt Prælati, & concorditer responderunt, quòd adeò se fecit indignum, vt ei fieri copia Euangeliorum non deberet à Legatis, vel Iudicibus delegatis: & etiam quia tali excommunicationis genere, propter ea quæ dicta sunt, tenetur adstrictus, quòd ab eis sinè speciali mandato Domini Papæ non potest absolui. Placuit

enim toti Concilio, vt præsens scriptum sigillis dicti Domini Narbonen. Archiepiscopi, & Albien. Tolosan. & Conuenarum Episcoporum suo, & aliorum nomine signaretur. Et quia non poteramus ad purgationem iniungendam Comiti procedere, iuxta consilium Prælatorum per litteras nostras bis prorestati fuimus Comiti sæpedicto, quòd per ipsum stabat, & impedimentum præstiterat, ne factum ipsius posset vlteriùs habere progressum, absque summi Pontificis licentia speciali. Profectò præter alias iniquitates, & abominationes ipsius, Abbatem de Montealbano fere per annum tenuerat vinculis mancipatum: necnon de sede propria bonis omnibus spoliatum eiecerat Episcopum Agennen. ipse tamen nobis postea per quemdam Notarium suas litteras destinauit, in quibus misericordiam potiùs, quàm iudicium implorabat: postulans à nobis, vt vel mitteremus Tolosam ad ipsum, aut ei assignaremus locum alium competentem quibus diligenter in scriptis rescripsimus, quòd in causa eius propter rationes præfatas procedere nullatenus poteramus, & idcirco noluimus eum grauare, vel etiam nos ipsos inutiliter laboribus, & expensis. Volentes igitur fines mandati diligentissimè custodire, meram & plenam veritatem, scilicet totius facti seriem, & processum Beatitudini vestræ breuiter intimamus, cui soli Dominus imponendi finem tantis cladibus, plenissimam scientiam, & potestatem concessit. Ecclesiæ suæ Omnipotens præsidentiam vestram in longitudinem dierum conseruet.

EPISTOLA XL.

SALVO COMITE TOLOSANO FIDEM CATHOLICAM IN TVTO ESSE NON POSSE.

Sanctissimo Patri, ac benignissimo Domino Innocentio Dei gratia summo Pontifici, M. diuina permissione Arelaten. Archiepiscopus, Vv. Auinionen. B. Viuarien. R. Vticen. A. Nemausen. ... Magalonen. G. Carpentoracten. G. Aurasicen. G. Tricasten. & B. Cauellicen. Episcopi, & R. Vasion. Electus & P. Monasterij sancti Ægidij Abbas, humiles serui Sanctitatis ipsius longitudinem dierum, cum vita, & salute perenni.

TINAM infallibiliter, & oculata fide posset vestra Sanctitas, sicut nos possumus intueri, qualiter videlicet partes nostras, & fere totam prouinciam Narbonen. terras olim miseriæ tenebrarum, & vmbræ mortis, & in quibus nullus ordo, sed confusio inerat sempiterna, per ministerium vestrum & illorum, quos ad extirpandum lolium de agro Dominico ante faciem vestram operarios destinatis, Rex gloriæ, Dominus fortis & potens, Dñs potens in prælio, ad cultum fidei, ad statum quietis, & pacis, & ad debitam reformationem potenter, & mirabiliter reuocauit. Sanè regiones, & prouinciæ, quæ traditæ fuerant Sathanæ, & ministris eius hæreticis, rotarijs, & ceteris criminosis in exterminium, & direptionem; præcipuè, quod detestabilius erat, in conculcationem, & cōtemptum nominis Christiani, modò sub vigilantia vestra, per gratiam Iesu Christi qui oriens eas visitauit ex alto, translatæ quasi de morte in vitam, & de tenebris, &

confusione ad lucem, in religionis feruore, in tranquillitate temporum, & in multis alijs benedictionibus vestris exultant adeò, & respirant, vt quæ priùs partes, & hereditas dæmonum poterant non immeritò appellari, nunc hereditas sancta, & pacis visio rectissimè appellentur. Et vt breuitate succincta plurima colligamus magnalia Dei, & vestra, quibus de doloribus inferi erepti sumus, & ab Ægyptiaca seruitute, vix possent auribus Apostolicis per alicuius scientiam, vel facundiam intimari ad plenum. Pro ijs & alijs beneficijs vestris, & verè operibus Vicarij Iesu Christi, quæ ab Oriente in Occidentem illuminant totum mundum, & à mari vsque ad terminos orbis terræ coruscant, firmiter credimus, & speramus pro certo, quòd in retributione iustorum reposita est vobis corona iustitiæ, quam in illum diem redditurus est vestræ beatitudini iustus Iudex. Verùm, Pater Sanctissime, adhuc summopere timendum est, & cauendum, ne venenum hydræ, hoc est dolosissimæ Ciuitatis Tolosæ, si non tanquam membrum putridissimum succidatur, & ipsa circumstantia loca iam plenè purgata, & salubria inficiat iterùm, & corrumpat, & quod ædificatum est, & reformatum vobis multis laboribus, & expensis in antiquum chaos recidat, aut in multò deterius relabatur. Proinde benignitati vestræ cum deuotione omnimoda flexis genibus, & profusis lacrymis supplicamus, quatenus secundùm zelum Phinees quem habetis, arripiat iudicium manus vestra, & fermentatissima Ciuitas illa cum sceleratis omnibus spurcitijs, & sordibus, quæ se infra tumidum ventrem viperæ receperunt, cùm in sua malitia non sit inferior Sodoma, & Gomorrha debito exterminio radicitùs explantetur. Si enim laqueus ille contritus fuerit, & nos erimus liberati. Alioquin in veritate quæ Deus est vobis loquimur, & testamur, quòd si fortè peccatis nostris exigentibus tyrannus ille, vel potius hæreticus Tolosanus, aut etiam filius eius contritum caput, & fortiùs conterendum erigeret, assumptis alijs septem spiritibus nequioribus se, vt singularis ferus, & leo rugiens, & quærens quos deuoret singula deuastaret, & subuerteret vniuersa: vt longè tolerabilius esset Ecclesiam quæ est in partibus nostris, esse vel habitare inter barbaras nationes, quàm ad pristinam confusionem redire. Prouideat igitur Apostolica circumspectio futuris cladibus, & occurrat, ne præualeat inimicus; nec à tam pio, tam sancto, & tam vtili opere manus vestra desistat, quousque draco Moysi prorsus deuorauerit Pharaonis dracones, & fugato Iebusæo cum incircumcisis alijs & immundis, populus acquisitionis pacificè terra promissionis fruatur. Ad hæc discretioni Magistri Thedisij plurima Paternitati vestræ referenda commisimus, cui super negotijs, & necessitatibus totius prouinciæ, tanquam nobis ipsis indubitanter credatis, si placet; ipse enim nouit in omnibus plenissimè veritatem. Conseruet Deus Sanctitatem vestram Ecclesiæ sanctæ suæ per tempora multa. Datum Aurasicæ, decimo Kalendas Martij, Anno Domini millesimo ducentesimo duodecimo.

EPISTOLA XLI.

EIVSDEM CVM SVPERIORE ARGVMENTI.

Sanctiſsimo in Chriſto Patri, ac beatiſsimo Domino ſuo Innocentio, Dei gratia ſummo Pontifici, deuoti & humiles ſerui eius Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alij Eccleſiarum Prælati in Concilio apud Vaurum pro ſanctæ fidei congregati negotio, cum omni affectione longum vitæ ſpatium, & ſalutem.

D agendas Paternitatis veſtræ ſolicitudini dignas grates, cùm nec lingua, nec calamus nobis ſufficiat, retributorem omnium bonorum exoramus, vt noſtrũ in hac parte ſuppleat defectum, & abundè vobis retribuat omne bonum, quod nobis, & noſtris, aliiſque partium noſtrarũ Eccleſijs tribuiſtis. Cùm enim in partibus ipſis peſtis hæretica ibi antiquitùs ſeminata noſtris tēporibus vſque adeò ſuccreuiſſet, quòd cultus diuinus ibidem haberetur omnino in opprobrium, & deriſum, & in clerum, & bona Eccleſiaſtica hinc hæretici, inde Rotarij graſſarentur: & tam Princeps, quàm populus in reprobum ſenſum dati à fidei rectitudine deuiaret. Tandem vigilantiæ veſtræ ſolicitudine faciente, ita nos ex altis oriens miſericordia viſitauit, vt per ſanctos exercitus ſignatorum, quos ad emundandas ſpurcitias peſtis huiuſmodi ſapientiſſimè deputaſtis, & Chriſtianiſſimum eorũ Principem Comitem Montisfortis, intrepidum Chriſti Athletam, & inuictũ Dñi prælij bellatorem, Eccleſia quæ tā miſerabiliter corruerat, caput incæperit releuare: & in parte maxima iam deſtructis aduerſitatibus, & erroribus vniuerſis, terra dudum à cultoribus falſorum dogmatum conculcata, nunc diuino cultui laudabiliter aſſueſcat. Reſtant verò adhuc reliquiæ dictæ peſtis, Toloſana videlicet Ciuitas, cùm caſtris aliquot, vbi tanquam ſordes in ſentina cadentes, reſiduum prauitatis hæreticæ ſe collegit: quorum princeps Comes ſcilicet Toloſan. qui ab antiquis temporibus, ſicut multotiens iam audiſtis, hæreticorum & fautor extitit, & defenſor, pro viribus quæ ſibi remanſerunt, impugnat Eccleſiā, & quoad poteſt, pro fidei hoſtibus, eius cultoribus ſe opponit. Ex quo enim à Sanctitatis veſtræ rediuit præſentia cum mandatis, in quibus vltra omnem ſuorum exigentiam meritorum egeratis miſericorditer cum eodem, introiuit, ſicut manifeſtè videtur, Angelus Sathanæ in cor eius, & gratiæ veſtræ beneficiorum ingratus, de ijs quæ coram vobis promiſerat nil impleuit. Immò pedagia ſæpius abiurata vehementer adauxit, & ac ſi mandatorum ipſorum beneficio renuntiaſſe intenderet, ad omnes, quos ſciuit veſtros, & Eccleſiæ Dei aduerſarios ſe conuertit. Sanè per Oct. Dei & Eccleſiæ inimicum opinatus contra ipſam Eccleſiam vires aſſumere ſub ipſius confidentia manifeſtè, ſicut aſſeritur minabatur, quòd Eccleſiam de finibus ſuis, & clerum radicitus extirparet; hæreticos, & Rotarios quos multotiens abiurauerat, ex tunc feruentiùs ſolito fouere ſtuduit, & tenere. Cùm enim Catholicorum exercitus obſideret Vaurum, vbi ſedes erat Sathanæ, atque erroris hæretici primatia, ipſe in ſubſidium peruerſorum miſit milites, & clientes, & in Caſtro ſuo, quod Caſſeri appellatur fue-

runt inuenti, & combusti à Crucesignatis, plusquàm quinquaginta hæretici de vestitis, præter credentium eorum multitudinem copiosam. Inuocauit etiam contra Dei exercitum Seuericum Regis Angliæ inimici Ecclesiæ Senescallum; cum quo Christi pugilem prædictum Comitem Montisfortis apud Castrumnouum Arrij obsidere præsumpsit: sed Christi dextera faciente citò fuit eius præsumptio in confusionem conuersa; ità vt pauci Catholici infinitam Atrianorum multitudinem effugarent. Prædictorum autem Oct. & Regis confidentia defraudatus, vt qui baculo atundineo nitebatur, cogitauit iniquitatem abominabilem, & Catholicis auribus detestandam, & ad Regem Marrochitanum suos Nuntios destinauit, subsidium eius non solùm in terræ nostræ, sed totius Christianitatis excidium implorando. Sed conatum eius, & damnabilem intentionem superna pietas impediuit. Episcopum Agennen. à Sede propria expellendo, bonis omnibus spoliauit. Abbatem de Moissiaco cepit, & Abbatem Montis Albani fere per annum tenuit captiuatum. Rotarij quoque ipsius, & complices, peregrinos, clericos & laicos innumerabiles varijs affecere martyrijs, & nonnullos detinent, ac diutiùs tenuere captiuos. In omnibus ijs non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta; ità vt fiat cottidie semetipso deterior, & omnia mala quæ potest per se ipsum, & filium, ac complices suos, Fuxensem & Conuenarum Comites, & Gastonem de Benearno, viros sceleratissimos, & peruersos contra Dei Ecclesiam operetur. Cùm autem vltione diuinà, & censura Ecclesiastica memoratus athleta fidei, Comes Christianissimus Montisfortis terram ipsorum tanquam hostium Dei, & Ecclesiæ, sancto & iusto prælio occupauerit fere totam: ipsi adhuc persistentes in sua malitia, & humiliare se sub potenti manu Domini contemnentes, nuper ad Regem Aragon. recurrerunt, per quem fortè intendunt vestram circunuenire clementiam, & Ecclesiam suggillare. Adduxerunt enim ipsum Tolosæ nobiscum, qui de mandato Legati, & Delegatorum vestrorum apud Vaurum conueneramus, colloquium habiturum. Qui quæ, ac qualia proposuerit, & quæ nos ei duxerimus respondenda ex rescripris, quæ vobis sigillata mittuntur, pleniùs cognosceris. Mittitur etiam Sanctitati vestræ consilium, quod Delegatis vestris super facto Comitis Tolosan. tribuimus requisiti. Omnes igitur vnanimiter, & concorditer hæc præmissa Sanctitati vestræ intimamus, liberantes animas nostras, ne pro defectu significandi in negotio fidei de contingentibus aliquid omittatur. Demum verò pro animabus nostris, ac commissarum nobis Ecclesiarum substantijs, vestræ misericordiæ supplicantes exposcimus, per viscera misericordiæ Dei nostri, vt liberationis, & pacis, immò vitæ nostræ negotium, quod in parte maxima iam feliciter promouistis, cùm manifesta iustitia, & potentia sit in promptu feliciori fine dignemini consummare: Ponentes ad radicem arboris damnosæ securim, & eam ne noceat vltra perpetuò succidẽtes. Pro certo namque sciatis, quòd si terra quæ dictis tyrãnis cum tanta iustitia, & multa Christianorum effusione sanguinis est ablata, ipsis autem & eorum heredibus restituatur, propter scãdalum fidelium, qui hoc negotium promouerunt, non solùm fieret nouissimus error peior priore, sed excidium exinde clero, & Ecclesiæ inæstimabile immineret. Ad hęc quoniam enormitates, blasphemias, abominationes, & alia scelera prædictorum per singula præsenti paginæ non credidimus annotanda, ne librum texere

videremur, quædam in ore nuntiorum posuimus, quæ sanctis auribus vestris poterunt viua voce referre.

EPISTOLA XLII.

VT EXTIRPANDIS HÆRETICIS EXTREMAM MANVM IMPONAT.

Sanctissimo in Christo Patri, ac beatissimo Domino Innocentio Dei gratia Summo Pontifici, deuoti & humiles serui eius, Vv. Burdegalen... Vasaten. ...& Petragoricen. Episcopi cum omni affectione vitæ spatium, & salutem.

AD agendas Paternitatis vestræ solicitudini dignas grates, cùm nec lingua, nec calamus nobis sufficiat, retributorem bonorum omnium exoramus, vt nostrum suppleat in hac parte defectum, & abundè vobis retribuat omne bonum, quod in Narbonen. & Auxitan. prouincijs, & etiam in partibus nostris, tam Ecclesijs, quàm Ecclesiarum Prælatis paterna misericordia tribuistis. Cùm enim in dictis partibus pestis hæreticæ prauitatis iam adeò pullulasset, quòd eisdem corruptis penitus, partes affines affectura morbo simili videbatur. Cúmque rotariorum violentia, principibus omnibus eiusdem terræ cōsentientibus, & hoc idem facientibus, Ecclesias, fidémque Catholicam, omnémque religionem Christiani nominis impugnaret, vestræ prouidæ discretioni placuit has incommoditates sapienti consilio refrænare, quia fidelium signatorum, & Comitis Montisfortis mediante labore, mandatum vestrum in parte maxima tam hæreticos, quàm rotarios de sedibus suis eiecit: Ità quòd diuinus cultus, & pax Ecclesiastica videantur in dictis partibus reflorere: nec iam aliud restat, nisi illud, quod per Sanctitatem vestram feliciter est inceptum, per eandem feliciùs consummetur. Quocirca Paternæ Sanctitati cum omni deuotionis affectu duximus supplicandum, quatenus ad extirpandas reliquias pestium prædictarum dignemini salubre cōsilium adhibere; itàquòd flores pacis, qui iam videntur oriri, in hoc quod in isto negotio est inceptum, ad consumationem fructus faciant expectatos. Si verò, quod absit, opus tam laudabiliter inceptum cum manifesta iustitia, & potentia sit in promptu imperfectum relinqueretur, non solùm foret nouissimus error peior priore, sed excidium exinde clero, & Ecclesiæ irrecuperabile immineret. Bene, & diu valeat Sanctitas vestra.

Petitiones Regis Aragon. in Concilio apud Vaurum.

QVoniam sacrosancta mater Ecclesia non solùm verbera, sed vbera quoque docetur habere: deuotus Ecclesiæ filius P. Dei miseratione Rex Aragō. pro Comite Tolosan. ad sinum eiusdem matris Ecclesiæ cupiente redire, à Sanctitate vestra petit humiliter, & rogat instanter, quatenus faciendo satisfactionem personalem pro excessibus, quæcumque ipsi Ecclesiæ visum fuerit expedire, ac pro damnis, & iniurijs illatis diuersis Ecclesijs & Prælatis satisfaciendo secundùm quod clementia matris Ecclesiæ ipsi Comiti duxerit iniungendum, resti-

tuatur clementer, & misericorditer ad possessiones suas,& alia quæ amisit. Quòd si fortè pro persona Comitis nollet Ecclesia ipsius Regis petitionem audire; petit, & rogat hoc idem pro filio: ità tamen quòd pater nihilominus satisfaciat personaliter pro excessibus suis, vel in frontaria Sarracenorum eundo in subsidium Christianorum, cum militibus suis, vel in partibus transmarinis, secundùm quod Ecclesia meliùs arbitrabitur expedire, & infans de terra sua in tam fideli cura, & tam diligenti custodia ad honorem Dei, & sanctæ Matris Ecclesiæ habeatur, vsquequo de bonitate sua signa compareant manifesta.

Et quoniam Comes Conuenarum nec fuit vnquam hæreticus, nec eorum susceptor, sed potiùs impugnator, & ideò terrâ dicitur amisisse, quia astitit consobrino, & Domino suo Comiti Tolosan. petit idem Rex, & rogat pro eo, sicut pro vassallo suo, vt restituatur ad terram suam satisfaciendo quoque ad arbitrium Ecclesiæ, si apparuerit eum in aliquo deliquisse.

Item cùm Comes Fuxensis nec hæreticus fuerit, nec sit, pro eo memoratus Rex petit, & rogat, sicut pro consanguineo suo carissimo, & vassallo, cui sinè verecundia in iure suo deesse non potest; quatenus pro reuerentia ipsius, & gratia restituatur ad sua; satisfaciendo nihilominus ad arbitrium Ecclesiæ in ijs, & pro ijs super quibus clementiæ matris Ecclesiæ eundem apparuerit deliquisse.

Item pro Gaston. vassallo suo petit sæpedictus Rex, & rogat affectuosè, quatenus restituatur ad terram suam, & fidelitates vassallorum suorum, maximè cùm paratus sit iuri parere, & ad arbitrium sanctæ matris Ecclesiæ satisfacere, coram iudicibus non suspectis, si vobis causam ipsius audire, & expedire non licet. In omnibus tamen præmissis duxit memoratus Rex misericordiam potiùs, quàm iudicium inuocandum, mittens ad clementiam vestram Episcopos, Clericos, & Barones suos,super præmissis ratum habiturus, quidquid à vobis cum eis fuerit ordinatum. Supplicans vt talem habere dignemini circũspectionem,& diligentiam in hoc facto, vt in negotio Christianitatis in partibus Hispanis, ad honorem Dei, & sanctæ Ecclesiæ dilatationem, prædictorum Baronum, & Comitis Montisfortis subsidium possit habere. Datum Tolosæ xvij. Kal. Febr.

Responsum Prælatorum in Concilio apud Vaurum.

Illustri, & dilecto in Christo P. Dei gratia Aragonum Regi, Comiti Barch. Concilium apud Vaurum salutem,& sinceram in Domino dilectionem. Petitiones, & preces vidimus,quas pro Tolosan. & eius filio, & Fuxen. & Conuenarũ Comitibus, & Nobili viro Gaston. vestra regalis Serenitas destinauit. In quibus etiam litteris inter cetera Ecclesiæ filium dicitis vos deuotum, super quo multiplices Domino Iesu Christo, ac regali vestræ Celsitudini gratiarum referimus actiones: & in cunctis in quibus secundùm Deum possemus propter illam mutuam dilectionem, qua vos sancta Romana Ecclesia mater, sicut intelligimus,amplectitur, & vos ipsam: necnon & ob reuerentiam Excellentiæ vestræ regalis admitteremus affectuosiùs preces vestras. Super eo quod pro Comite Tolosan. eius filio petitis, & rogatis, hoc duximus Serenitati regiæ respondendum; Quòd tam causa Comitis, quàm causa filij, quæ ex facto patris,

auctoritate superioris extat nobis exempta; cùm idem Comes Tolosanus Venerabili fratri Regen. Episcopo, & Magistro Thedisio à Domino Papa negotium suum fecerit sub certa forma committi. Verùm sicut credimus, memoriter retinetis, quot & quantas gratias dicto Comiti post multos excessus ipsius, Dominus Papa fecit; necnon & quam gratiam ad intercessionem vestram, & preces, Venerabilis pater Narbonen. Archiepiscopus Apostolicæ Sedis Legatus, tunc Abbas Cistercien. apud Narbonam, & Montempessulanum eidem Comiti faciebat, biennio, si bene meminimus, iam transacto. Volebat siquidem idem Legatus omnes dominicaturas, & proprietates eidem Comiti remanere integras, & illæsas, & vt illa iura quæ habebat in Castris aliorum hæreticorum, quæ de feudo eius erant, siue alberga, siue quistia, siue caualgata eidem integra remanerent. De illis præterea Castris, quæ erant aliorum hæreticorum, quæ de feudo eius erant, quæ idem Comes dicebat esse ad minus quingenta, volebat præfatus Legatus, vt quarta vel etiam tertia pars eorum cederent in proprietatem Comitis supradicti. Spreta verò idem Comes illa magna gratia Domini Papæ, ac prædicti Legati, & Ecclesiæ Dei, veniens directò contra omnia iuramenta quæ olim præstiterat in manibus Legatorum, & addens iniquitatem iniquitati, crimina criminibus, mala malis, Ecclesiam Dei, & Christianitatem, fidem, & pacem cum hæreticis, & rotarijs, & alijs pestilentibus fortiùs impugnauit, & damnificauit, adeò vt omni gratia, & beneficio reddiderit se indignum. Quod autem petitis, & rogatis pro Comite Conuenarum, taliter super hoc duximus respondēdū: pro certo intelleximus, quòd cùm post excessus suos multiplices, & iuramenti transgressionem fœdus cum hæreticis, & eorum fautoribus contraxisset, & ipsam Ecclesiam tanquam in aliquo læsus esset, cum eisdem pestilentibus impugnasset: licèt postmodùm fuerit diligenter admonitus, vt cessaret à cœptis, & rediens ad cor reconciliaretur tandem Ecclesiasticæ vnitati; nihilominus idem Comes in sua nequitia extitit, & existit excommunicationis, & anathematis vinculo innodatus: de quo etiam, vt dicitur, Comes Tolosan. asserere consueuit, quòd eum ipse Comes Conuenarum ad guerram impulit, & induxit. Vnde idem Comes autor extitit per hoc guerræ, & malorum quæ inde Ecclesiæ multipliciter prouenerunt, & existit. Verumtamen si taliter se exhibuerit, vt absolutionis beneficium mereatur; postmodùm cùm fuerit absolutus, & habuerit personam standi in iudicio, si de aliquo quereletur, Ecclesia ei iustitiam non negabit. Petijt præterea, & rogauit pro Comite Fuxen. regia Celsitudo, ad quod taliter respondemus: Quòd constat de ipso, quòd hæreticorum extitit à longo tempore receptator, & impræsentiarum etiam receptator est eorum, & defensor: præsertim cùm non sit dubium, quin credentes hæreticorum hæretici sint dicendi; qui etiam post multiplices excessus suos & grauissimos, post dirutionem, & spoliationem Ecclesiarum, post præstita corporaliter iuramenta, & obligationes, tam personarum, quàm rerum, post iniectionem manuum in clericos, & detrusionem eorum in carcerem, pro quibus causis, & multis alijs excommunicationis, & anathematis est mucrone percussus, post illam gratiam, quam idem Legatus ad intercessionem, & preces vestras olim ipsi Comiti faciebat, cruentā cædem exercuit in signatos, tam clericos, quàm laïcos, qui in paupertate, & simplicitate sua in Dei seruitium contra Vauri hæreticos

ambulabant. Qualis autem, & quanta erat illa gratia bene recolit, sicu tcredimus, vestra regia Celsitudo, ad cuius intercessionem, & preces, cum eodem Comite compositionem Legatus faciebat: sed quòd non fuit facta illa compositio per Comitem ipsum stetit. Extant etiam litteræ vestræ, ad Dominum Comitem Montis fortis regali sigillo munitæ, talem super illa gratia clausulam continentes. Diximus etiam vobis, quòd si Comes sæpedictus noluerit stare placito illi, & vos prætetea non audiueritis preces nostras, quas pro eo faciemus, non erimus inde vltra dispacati. Verumtamen si dederit operam, vt absolutionis beneficium consequatur, si postmodùm cùm absolutionis fuerit gratiam consecutus, de aliquo quereletur, iustitiam ei Ecclesia non negabit. Postulastis insuper, & rogastis pro Gaston. vt restitueretur ad terram suam, & ad fidelitates vassallorum suorum, super quo vobis taliter respondemus, vt alia multa, immò potiùs infinita, quæ in ipsum Gastonem non dicuntur ad præsens silentio transeamus. Confœderatus est cum hæreticis, & receptoribus, seu defensoribus eorumdem, & contra Ecclesiam, & signatos. Est Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum manifestissimus, & grauissimus persecutor. Venit ad obsidionem Castri noui in auxilium Tolosan. & Fuxen. Comitum, contra eos qui de mandato Domini Papæ insequebantur hæreticos, & fautores eorum. Interfectorem sanctæ memoriæ Fratris P. de Castro nouo Apostolicæ Sedis Legati habuit secum, rotarios diu tenuit, atque tenet: in anno præterito rotarios suos in Cathedralem Ecclesiam Oloren. induxit, vbi amputato fune, de quo pendebat pyxis continens corpus Domini nostri Iesu Christi in terram cecidit, & quod nefas est dicere, ipsum corpus Domini est per terram expansum. Rotarius quidam in irrisionem, & contumeliam ordinis Clericalis se induit Pontificalibus ornamentis, Pontificem cantantem Missam repræsentare intendens, qui etiam dicitur prędicasse ibidem, & oblationes rotariorum recepisse. Transgressus quoque iuramenta, manus in clericos violentas iniecit, pro quibus, & alijs causis pluribus, quas ad pręsens tacemus, idem Gasto excõmunicationis est & anathematis nexibus innodatus. Verumtamen si satisfecerit Ecclesiæ, prout debet, & absolutionis beneficium consequatur; postmodùm cùm fuerit absolutus, & conquestus fuerit de aliquo, audietur siquidem de iure suo. Aliter siquidem pro prædictis sic excommunicatis, Clarissime Princeps, vestram regiam Maiestatem intercedere non deceret: nec nos pro talibus, & in talibus auderemus aliter respondere. Ad hæc Serenitatem vestram regalem monemus in Domino, & hortamur, quatenus ad memoriam dignemini reuocare honorem, quem vobis Apostolica Sedes fecit, & illum quem in præsentiarũ illustri Regi Siciliæ sororio vestro facit, quid etiam Domino Papæ in vestra promisistis vnctione, & quid Apostolica Sedes vobis dederit in mandatis. Oramus, vt Deus ad honorem suum, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ per multa tempora vos conseruet. Quòd si per hanc nostram responsionem vestræ regiæ Maiestati non fuerit satisfactum, nos ob reuerentiam vestram, & gratiam, factum Domino Papæ curabimus intimare. Datum Vauri xv. Kal. Febr.

EPISTOLA XLIII.

Vt abstineat ab hæreticorum defensione.

Serenissimo viro, ac Christianissimo Principi, Domino P. Dei gratia illustrissimo Regi Arragon. Fr. A. diuina miseratione Narbonen. Archiepiscopus, Apost. Sed. Leg. salutem in caritate animi, & visceribus Iesu Christi.

INtellleximus non sinè multa turbatione, ac amaritudine animi, quòd Ciuitatem Tolosan. ac Castrum Montisalbani, & terras alias propter crimen hæreseos, ac alia multa nefanda facinora traditas Sathanæ, ac omni communione sanctæ Matris Ecclesiæ separatas, & Crucesignatis auctoritate Dei, cuius nomen grauiter in eis blasphemabatur expositas, disponitis in protectione, ac custodia vestra recipere, ac eas contra Christi exercitum, & Ecclesiæ defensare. Cùm igitur hęc, si vera sint, quod Deus auertat, non solùm in salutis vestræ dispédium, sed in honoris regij, ac opinionis, & famæ possint cedere detrimentum, nos qui salutem vestram, & gloriam, & honorem zelamus totis visceribus caritatis, Celsitudinem regiam rogamus, consulimus, & exhortamur in Domino, & in potentia virtutis eius, & ex parte Dei, & Redemptoris Domini nostri Iesu Christi, ac sanctissimi Vicarij eius Domini nostri summi Pontificis, auctoritate Legationis, qua fungimur inhibemus, & modis quibus possumus obtestamur, ne per vos, vel alios terras recipiatis, vel defendatis prædictas. Optamus autem quatenus tam vobis, quàm vestris taliter dignemini prouidere, ne communicando excommunicatis, & maledictis hæreticis, & fautoribus eorumdem labem excommunicationis incurrere vos contingat. Vnum autem volumus Serenitatem regiam non latere, quatenus siquos de vestris hominibus in defensione prædictæ terræ duxeritis relinquendos, cùm omnes excommunicati sint ipso iure; nos ipsos denuntiari excommunicatos, tanquam defensores hæreticorum publicè faciemus.

EPISTOLA XLIV.

Vt hæreticorum reliquias deleat penitus.

Sanctissimo in Christo Patri, ac Domino suo Reuerendissimo, Innocentio Dei gratia summo Pontifici, B. dictus Episcopus Bitterren. seruus eius humilissimus, & fidelis, cum sanctissimorum pedum osculo salutem, & vitam.

CVm ineffabili Dei clementia, vestræque ministerio sanctitatis terra nostra, ac aliæ circumpositæ, in quibus Diabolus peccatis populi exigentibus tantam sibi potentiam vsurparat, vt omnem in eis rectitudinem peruertisset, & per ministros ipsius sponsa Christi opprobrijs, blasphemijs, & quæcumque possint excogitari, afficeretur iniurijs, & omnis

diuinus cultus esset in opprobrium, & derisum, in lucem pacis, ac fidei tam feliciter cœperint respirare, vt errorum, & aliarum peruersitatum auctoribus iam pro parte maxima exturbatis, vexilla ibi Ecclesiæ sint erecta, & ad diuini cultus augmentum, pax, & securitas habeatur: remansit adhuc ibi magna quædam errorum, omniúmque vitiorum sentina, Tolosa videlicet Ciuitas, & alia quædam loca, in quibus totius prauitatis hæreticæ reliquiarum spurcitia se collegit, quæ nisi fuerit per lõganimitatem vestræ sanctæ solicitudinis auulsa funditus, & radicitus extirpata, genimina proculdubio viperarum, & spuria vitulamina iterum pullulabunt, & longè deteriorem priore morbum facient recidiuum. Nos igitur, Beatissime Pater, quos tanquam propiùs positos magis negotium istud tangit, sanctissimam pietatem vestram rogamus, fusísque votiuis lacrymis exoramus, in visceribus Iesu Christi, quatenus nostro, aliorúmque Prælatorum iugulis, & Ecclesiarum substantijs, quibus Comitis Tolosan. & filij eius si resurgerent gladius inexorabiliter imminetet, misericorditer prospicientes imposterum negotio pacis, & fidei, quod tam prudenter, ac potenter hactenus promouistis, finem perfectum, & stabilem imponatis. De infidelitate namque dicti Comitis, & immanitate, quam per satellitem suum exercuit in Legatum, super quo per ratihabitionem, & honorem, & beneficia, quæ ipsi occisori exhibuit, conuincitur manifestè, satis potest vestræ Sanctitati constare. Prouideat quoque vestra paternitas, ne Rex Aragon. qui, vt salua reuerentia vnctionis loquamur, factus videtur filius infidelis, & præsumptuosè se iactat, quòd dicto Comiti, & complicibus eius hæreticis, torarijs, sacrilegis, homicidis, & omnium flagitiorum generibus irretitis restitutionis terrarum suarum, & gratiæ vestræ beneficium obtinebit, ad vestram præsentiam eos ducens, aliquatenus vos circumueniat. Profectò namque, si dicta Ciuitas quæ nidus hæreticorum existit, & extitit ab antiquo, ità quòd sicut legitur ob causam similem fuit olim euersa funditus, & etiam exarata, remanserit pestilentibus memoratis, adhuc flamma egredietur de ipsa, quæ partes nostras, & alias circumpositas peius solito profligabit.

EPISTOLA XLV.

Ne Comitem Tolosanum ditioni suæ restitui patiatur.

Sanctissimo Patri, & Dño suo, Innocentio Dei gratia summo Põtifici, B. sola Dei miseratione Minister Aquen. humilis, salutem, & seipsum ad pedes.

Compendiosa narratione Beatitudini vestræ duximus intimandum, quòd reformatio pacis, & Ecclesiæ, ac alia bona, quæ per solicitudinem vestram in partibus nostris dignatus est Dominus operari, nulla possent ratione secundùm inferiores causas durare in posterum, si fortè Tolosam Comes, aut filius eius peccatis nostris exigentibus & terrã quouis ingenio recuperaret amissam. Ideóque Sanctitati vestræ humiliter supplicamus, quatenus super hoc taliter, & iam cautè dignemini prouidere, si placet, quòd nouissimus error non sit peior priore. Conseruet Dominus Sanctitatem vestram Ecclesiæ sanctæ suæ.

Episcoporum in oppido Vaurensi congregatorum Consilium.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi, Amen. Hoc est Consilium quod Dñs Narbonen. Archiepiscopus Apostolicæ Sed. Leg. & alij Ecclesiarum Prçlati, qui fuerunt in Concilio apud Vaurum dederunt Regen. Episcopo, & Magistro Thedisio Canonico Ianuen. Iudicibus delegatis à Domino Papa super negotio Comitis Tolosan. Consuluerunt enim eis, quòd Comes Tolosanus propter multiplices causas, & rationes non debebat ab eis ad purgationem admitti, tam super crimine hæreticæ prauitatis, quàm super nece Legati. Constat enim & notorium est, quòd de expellendis hæreticis, & rotarijs de terra sua, & alijs multis articulis multotiens præstitit iuramenta in manibus Legatorum, quorum nullum seruauit; immò postquàm ab Apostolica Sede redijt, apud quam multam misericordiam, & gratiam inuenit vltra suorum exigentiam meritorum, iniquitatem iniquitati apponens, adauxit pedagia, impugnauit Ecclesiam, & pacem cum rotarijs, & hæreticis incessanter impugnat, receptauit hæreticos, fouit, & fouet, & quanta potuit, & potest virtute defendit. Mille insuper, & vltra de Crucesignatis clericis, & laicis rotarij eius, & complices occiderunt. Præterea Abbatem de Montealbano fere per annum captum detinuit, Abbatem de Moysiaco cepit. Episcopum Agenen. de propria sede cum rotarijs eiecit, & ciuitate sua, & alijs bonis omnibus spoliauit, & damnificauit eum in valentia quindecim millium solidorum. Adeò prætérea infamatus fuit, & est de hæresi à longè retrò temporibus apud bonos, & graues, quòd inuincibiliter præsumitur contra ipsum. Propter istas, & alias plurimas enormitates, & manifestos excessus ipsius, quæ omnia longum est enarrare, dixerunt Prælati, & concorditer responderunt quòd adeò se fecit indignum, vt ei fieri copia Euangeliorum non debeat à Legatis, vel Iudicibus delegatis: & etiam, quia tali excommunicationis genere propter ea quç dicta sunt tenetur astrictus, quòd ab eis sinè speciali mandato Domini Papæ non potest absolui. Placuit etiam toti Concilio, vt præsens scriptum sigillis dicti Domini Narbonen. Archiepiscopi, & Albien. Tolosan. & Conuenarum Episcoporum, suo, & aliorum nomine signaretur.

EPISTOLA XLVI.

NON POSSE A SE COMITEM TOLOSANVM ABSOLVI.

Nobili viro R. Comiti Tolosano, Hug. Dei gratia Regen. Episcopus, & Magister Th. Canonicus Ianuen. spiritum consilij sanioris.

NVPER litteras vestras per quemdam militem, Quambonum nomine, recepimus, in quibus licèt contineretur expressè, quòd parati eratis mandatis nostris humiliter obedire; vos tamen neque mandatis Domini Papæ secundùm tenorem rescripti, quod olim obtinuistis ab ipso, neque mandatis quæ vobis fecimus in in Concilio apud sanctum Ægidium, neque insuper mandatis, & monitis Legatorum, & Ecclesiæ quæ vobis apud Narbon. & Montempessulan. postmodùm facta fuerunt obedistis in aliquo, vel etiam obeditis, sicut per euidentiam operis manifestè apparet. Sanè postquàm recessistis à nobis, abiurata pedagia

in vestiç famç ac animæ prçiudiciũ multipliciter adauxistis, & vt in paucis multa breuiter concludamus, ferè nihil ex ijs quæ diuersis temporibus in manibus Legatorum iurastis, & præcipuè tempore bonæ memoriæ Magistri Milonis, prout satis manifestũ est, curauistis implere: immò quod dolentes & inuiti dicimus, rotarios, & hæreticos contra fidem, & Ecclesiam, & pacem etiam tenuistis postmodùm & tenetis. A quibus, & alijs complicibus vestris mille signati, & vltra, clerici, & laici in grauissimam Creatoris iniuriam, & contemptum occisi fuerunt: iniquitatem etiam iniquitati addentes, Abbatem de Monrealbano longo tempore tenuistis in vinculis, Venerabilem Patrem Agennen. Episcopum ciuitate sua, & bonis alijs spoliatum, cum rotarijs vestris à sede propria eiecistis. Ad nos etiam aliquando auctoritate Domini Papæ citati contempsistis venire; nec super negotio vestro, quod nobis à summo Pontifice postulastis committi, fuimus aliquando requisiti à vobis; quamuis enim sciueritis nos per octo dies fecisse moram propter factum vestrum ijs temporibus in Concilio apud Vaurum, ad nos neque litteras vestras direxistis, neque nuntium specialem. Propter igitur supradicta, & alia multa adeò vos fecistis indignos, quòd in negotio vestro ad purgationem secundùm mandatum Domini Papæ procedere non valemus, prout fuit coram nobis à toto Concilio definitum. Ideóque vobis per præsentes litteras protestamur, quòd hæc omnia per proprium nuntium litteris nostris Domino Papæ curabimus diligentissimè intimare, vt ipse circa personam vestram, & factum secundùm quòd suæ beneplacitum fuerit Sanctitati procedat.

EPISTOLA XLVII.

Comitis Tolosani ivramentvm svmmo Pont. insinvant.

Sanctissimo Patri, & Domino Innocentio Dei gratia summo Pontifici R. per eandem Tarracon. Archiepiscopus, & Episcopi, & Abbates, qui secum præsentes fuerunt, summa cum deuotione subiectionem, & debitum famulatum.

Anctitati vestiæ notum facimus Dominum Regem Aragon. cùm Tolosam accessit, vt Comites Tolosan. & Fuxen. & Conuenarum, & Gaston. de Bearno ad beneplacitum, & mandatum vestrum liberè & absolutè recipiendum induceret, & pro viribus fideliter adimplendum, ad abundantem cautelam securitatem in scriptis redactam ab eisdem recepit in hunc modũ: Ego Raymundus Dei gratia Comes Tolosæ, Dux Narbonæ, March. Prouinciæ, & ego R. filius eius gratuita voluntate, non coacti, nec vi, nec dolo inducti mittimus personaliter nos ipsos, & Tolosam ciuitatem, & suburbium, & villam Montisalbani cum omnibus eorum pertinentijs terminis siue adiacentijs, & totam aliam terram nostram, quam habemus, & habere debemus, cum militibus, & hominibus, singulis, & vniuersis, nunc vel in futurum habitantibus, & ad vltimum cum omnibus viribus, & rationibus, quæ ad nos vbique pertinent, vel pertinere debent aliquo iure, siue aliqua ratione in manu & posse vobis Domino P. Dei gratia

Regi Aragon. & Comiti Barch. & eis qui de voluntate vestra, vel mandato vices vestras obtinuerint, mittimus, inquam, in posse vestrum, ac potestatem prædictam terram totam, sicut dictum est, & aliam, quam Deo præstante recuperabimus. Tradentes vobis etiam, & in vos, eósque qui locum vestrum tenuerint transferentes corporalem possessionem locorum omnium, & iura omnia, seu rationes, cum plena iurisdictione, ac potestate: tali modo quòd tam in personis nostris, quàm ijs omnibus nominatis volũtati Domini Papæ, & mãdato possitis obtemperare, & satisfacere, & cogere cum effectu nos, si fortè proni, & acclines ad mandatum eius prosequendum, quod Deus auertat, noluerimus adesse: promittentes vobis bona fide, quòd tam ea, quæ Dominus Papa, vel vos pro eo nobis mandaueritis, pro posse nostro faciemus, & adimplebimus sinè dolo, & fraude. Hæc omnia, quemadmodum superiùs scripta sunt attendemus, & obseruabimus bona fide, & sinè malo ingenio pro posse nostro, & contra non veniemus per nos, vel per aliam quamcumque personam, vel venire contra faciemus, nec aliquid contra machinabimus, quæ omnia prædicta per Deum, & hæc sacrosancta Euangelia corporaliter à nobis tacta iuramus. Mandamus præterea Capitulo, & Vniuersitati Tolosæ vrbis, & suburbij, vt vobis Domino P. Regi prædicto faciant fidelitatem, & sacramentum ad omnia supradicta exequenda, adimplenda, & fideliter obseruanda. Hoc fuit ità appositum v. die Ianuarij in exitu, feria 1. Ph. Francorum Rege regnante, & eodem Raimundo Tolosan. Comite, & Fulcon. Episcopo, anno ab incarnatione Domini millesimo, ducẽtesimo, xij.

Consulum Tolosæ iuramentum.

NOs Consules Tolosæ vrbis, & suburbij, Bertrandus de sancto Lupo, Arnaldus de Castronouo, & Bernardus Petrus Toytius, & Arnaldus Gilabertus, & Petrus de sancto Romano, & G. de Pozano, & A. de Roaisio, filius Arnaldi de Roaisio qui fuit, & R. de Roaisio, & G. Arnaldus de Monte Tolino, & B. Arnaldus Rainaldus, & Stephanus Vitalis, & R. Vitalis de Dealbata, & B. Petrus de Cozan. & G. Isarnus, & R. Robertus de Tauro, & Vitalis de Princhaco, & P. Embrinus, & G. Pontius Astro, & B. Raymundus, & R. de Schalchensibus, & A. de Roaisio filius B. de Roaisio, qui fuit, & Hugonis Surdus, & B. Gerardus, & Stephanus Signarius de voluntate expressa, & mandato Domini R. Dei gratia Tolosæ Comitis, Ducis Narbonæ, March. Prouinciæ, & R. filij eius de communi consensu Vniuersitatis Tolosæ, promittimus vobis Domino P. Dei gratia Regi Aragon. & Comiti Barch. quòd ad omnia tenenda, & habenda, & plenariè exequenda, & potenter possidenda, quæ Dominus R. Comes Tolosæ, & R. eius filius vobis promiserunt, quemadmodum in superiori instrumento ab eis vobis facto pleniùs continetur, curam dabimus, & operam, & diligentiam, quam poterimus, adhibebimus; vt tam de personis suis, quàm de honoribus suis, quos nunc habent, vel habere debent, vel Deo præstante recuperabunt possitis satisfacere voluntati, & mandato Domini Papæ, & vobis in ijs, quæ eisdem Dominus Papa decreuerit iniungenda. Promittimus bona fide, & sinè dolo, ac fraude, auxilium, consilium, & opem, quantam poterimus, & iuuamen, & ad omnia adimplenda omnimodam fidelitatem vobis, & eis qui locum vestrum tenuerint. Promittimus etiam vobis nos singuli, & vniuersi prænomi-

nati Consules, & tota Tolosæ vniuersitas, quòd in ijs omnibus, quæ ex parte Domini Papæ, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ nobis mandaueritis vos, vel illi qui vices vestras tenuerint, voluntati Domini Papæ stemus in omnibus, & per omnia, & arbitrio, seu cognitioni vnusquisque per se, & contrà non veniemus aliqua ratione. Hæc omnia superiùs scripta attendemus, & obseruabimus, ac complebimus bona fide, & contrà aliquid non machinabimus per nos, vel per aliā quamcumque personam. Sic nos Deus adiuuet, & hæc sacrosancta Euangelia à nobis singulis iureiurādo corporaliter tacta. Et ad huius negotij fidem pleniorem, hanc paginam sigillorum Comitis, & filij eius, & Capituli Tolosæ auctoritate roboramus. Hoc fuit ita positum v. die Ianuarij, in exitu, feria 1. Ph. Rege Francorum regnante, & eodem R. Tolosan. Comite, & Fulcone Episcopo, Anno ab Incarnatione Domini millesimo, ducentesimo, duodecimo.

Professio Comitis Fuxensis.

IN Dei nomine cunctis pateat, Quòd nos Raymundus Rogerij, Dei gratia Comes Fuxen. & Rogerius Bernardi filius eius ad honorem Dei, & sanctæ matris Ecclesiæ, & Domini Innocentij, qui sacrosanctæ Romanæ Sedis obtinet præsulatum, ponimus, & mittimus personas nostras, & vniuersa Castra nostra, & munitiones, & fortia, & caunas, scilicet Castrum de Fuxo, de Monte galardi, de Monte oliuo, de Castro pendenti, de Tarascon. de Aisnasco, de Rauato, de Miramonte, de Mereglos, de Genacto, de Vgenacto, de Vico, de Monteregali, de Castro Virdun. de Lurdat, de Vnacco, & de Haus, & vniuersas Caunas, de Solobria, de Subitan, de Onolacco, de Verdun, de Agnauis, & de Heliato, & Montana, & Valles, & omnem aliam terram nostram, quæ ad nos, & nostros quocumque iure, vel causa pertinet, aut pertinere debet, aut potest, in manu, & potestate vestri, Domini nostri Regis Aragonum, & Comitis Barch. vt ea omnia plenariè, & potenter teneatis, & possideatis. Eo tamen pacti tenore apposito, & forma, vt per detentionem prædictorum honorum, & nostrarum personarum possitis compellere, & vrgere nos ad omnia illa exequenda, & obseruanda, quæ Dominus Papa, & sacrosancta Romana Ecclesia de personis nostris, & rebus decreuerit statuēda. Sub periculo ergo commissionis, & pœna omnium prædictorum Castrorum, & totius terræ nostræ vobis stipulantibus per solemnem stipulationē bona fide promittimus, quòd omnia quæ Dominus Papa nobis de personis, aut de terra nostra iniunxerit, fideliter curabimus adimplere, & in perpetuum modis omnibus obseruare, & quod ità totum adimpleamus, & contra non veniamus, vel aliqua arte, vel ingenio, vel ab aliqua persona veniri sustineamus: de omnibus concedentes vobis potestatem plenariam per Deum, & hæc sancta Euangelia corporaliter tacta sponte iuramus. Cognoscētes per idem sacramentum vobis pridem nos eandem potentiam concessisse. Et ad maiorem huius facti euidentiam hanc paginam nostri sigilli præsentia communimus. Actum est hoc, & ità concessum apud Tolosam vj. Kal. Feb. Anno Dominicæ Incarnationis millesimo, ducentesimo, duodecimo. Bernardus de Vgenacco prædicti Domini Comitis Fuxen. Notarius existens hanc circumscripsit, & sigillo eiusdem corroborauit.

Professio Comitis Conuenarum.

IN Dei nomine cunctis sit manifestum, Quòd nos Bernardus Comes Conuenarum, & Bernardus filius eius, ad honorem Dei, & sanctæ matris Ecclesiæ, & Domini Innocentij, qui sacrosanctæ Romanæ Sedis obtinet Præsulatum, ponimus, & mittimus personas nostras in manu, & potestate vestri Domini nostri P. Dei gratia regis Aragon. & Comitis Barch. cognoscentes, & veraciter confitentes, nos quidem tradidisse terram nostram vobis, & militi vestro, nomine P. de Alcalano speciali nuntio à vobis ad hoc misso, vt eam plenariè teneatis & potenter possideatis, eo tenore apposito, & forma, vt per detentionem personarum nostrarum, & terræ nostræ possitis compellere, & vrgere nos ad omnia illa exequenda, & obseruanda, quæ Dominus Papa, & sacrosancta Romana Ecclesia de personis nostris, & rebus decreuerit statuenda. Sub periculo ergo commissionis, & pœna totius terræ nostræ vobis stipulantibus per solemnem stipulationem bona fide promittimus, quòd omnia quæ Dominus Papa nobis de personis, aut terra nostra iniunxerit, fideliter curabimus adimplere, & in perpetuum modis omnibus obseruare, & quòd ita totum adimpleamus, & contra non veniamus, vel aliqua arte, aut ingenio ab aliqua persona veniri sustineamus: de omnibus concedentes vobis potestatem plenariam per Deum, & hæc sancta Euangelia corporaliter tacta sponte iuramus: & ad maiorem huius facti euidentiam hanc paginam nostri sigilli præsentia confirmamus. Hæc acta sunt apud Tolosam vj. Kal. Febr. anno Dominicæ Incarnationis, millesimo, ducentesimo, duodecimo.

Professio Gastonis de Benearno.

IN Christi nomine sit notum cunctis, Quòd ego Gasto Dei gratia Vicecomes Bearnen. & Comes Bigorræ ad honorem Dei, & sanctæ matris Ecclesiæ, & Domini Innocentij, qui sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Sedis obtinet Præsulatum, pono, & mitto personam meam, & Castra de Lurda, de Olerone, de Montanerio, de Miramon, de Cadelo, & omnem aliam terram, quam habeo, & habere debeo, vel ad me, vel meos pertinet, aut pertinere debet, & potest aliqua ratione, aliquo iure, vel causa, & illam totam quam habere, & recuperare potero Deo dante, in manu, & potestate vestri Domini mei P. Dei gratia Regis Aragon. & Comitis Barch. vt ea omnia plenariè, & potenter teneatis, & possideatis: eo pacti tenore apposito, & forma, vt per detentionem prædictorum bonorum, & meæ personæ possitis compellere, & vrgere me ad omnia illa exequenda, & obseruanda, quæ Dominus Papa, & sacrosancta Romana Ecclesia de persona mea, & rebus decreuerit statuenda. Sub periculo ergo commissionis, & pœna omnium prædictorum Castrorum, & totius terræ meæ vobis stipulantibus per solemnem stipulationem bona fide promitto, quòd omnia quæ Papa mihi de persona, aut terra mea iniunxerit, curabo fideliter adimplere, & in perpetuum modis omnibus obseruare; & quod ita totum adimpleam, & contra non veniam vel aliqua arte, vel ingenio, vel aliqua persona veniri sustineam: de omnibus concedens vobis potestatem plenariam per Deum, & hæc sancta Euangelia corporaliter tacta sponte iuro: & ad maiorẽ huius facti firmitatẽ hanc paginam

mei ſigilli auctoritate confirmo. Actum eſt hoc apud Toloſam vj. Kal. Febr. Anno Dominicæ Incarnationis milleſimo, ducenteſimo, duodecimo.

Et quoniam viſum eſt Domino Regi, eiúſque Curiæ ipſa originalia penès ſe potiùs retinere, quàm incertis caſibus fortunæ committere, ad pedes Sanctitatis veſtrę eorum mittit ſcripta ſigillis noſtris communita verbo ad verbum fideliter ſumpta nullo addito, vel diminuto, vel in aliquo immutato. Hoc autem tranſcriptum factum fuit apud Perpinianum fideliter ij. Kal. April. ab Incarnationis Domini milleſimo, ducenteſimo, tertiodecimo.

EPISTOLA XLVIII.

NE IN POSTERVM HÆRETICORVM PARTIBVS FAVEAT.

Illuſtri Regi Aragon.

IS in cuius manu ſunt omnium corda Regum, inſpiret tibi humiliter exoratus, vt prudenter attendens, quòd iuxta mandatum Apoſtolicum nos oportet obſecrare, arguere, increpare, noſtras increpationes, quas paterna in te affectione deponimus, deuotione recipias filiali; & ſic noſtris obtemperes ſalubribus monitis, & conſilijs, vt correctionem Apoſtolicam deuotè recipiendo demonſtreſ te in ijs etiam affectum habuiſſe ſyncerum, in quibus abſque dubio per effectum noſceris deliquiſſe. Sanè ad totius ferè mundi notitiam iam peruenit nec Serenitatem tuam ignorare credimus, aut etiam diffiteri; quòd inter ceteros Principes Chriſtianos te ſpecialiter ſtuduimus honorare, per quod, & potentia tibi accreuit, & fama. Vtinamque cum ijs prudentia, & deuotio tibi ampliùs accreuiſſent, quod licèt vtile nobis exiſteret, tibi tamen potiùs expediret. Verùm in hoc neque tibi prouidiſſe dignoſceris, neque nobis, vt decuit, detuliſſe, quòd cùm ciues Toloſan. ab corpore Eccleſiæ ſint excommunicationis mucrone pręciſi, & ipſorum ciuitas ſuppoſita interdicto, pro eo quòd quidam eorum ſunt hæretici manifeſti, plures verò credentes, fautores, & receptatores ipſorum, ac etiam defenſores, adeò vt alij quoque, quos Chriſti exercitus, immò veriùs ipſe Chriſtus, quem contra ſeipſos ſuis adinuentionibus prouocarunt, à ſuis fecit tabernaculis emigrare, ad Toloſanam quaſi quamdam erroris ſentinam confugerint ciuitatem: obſeruantes tempus, & oportunitatem captantes, quo fidem in partibus illis quaſi de nouo plantatam, velut locuſtæ de puteo abyſſi egreſſæ valeãt extirpare. Tu diuini timoris oblitus, quaſi præualere valeas contra Deum, vel auertere manũ eius contra eos exigentibus ſuis culpis extentã, ipſos, & eorum complices in defenſionem, quaſi ſub ſpecie pietatis impietatem exercens, in ſcandalum populi Chriſtiani, & propriæ famæ diſpendium recepiſti, poſt inhibitionẽ à Legato noſtro ex parte Dei, & noſtra diſtrictiſſimè tibi factam, non ſinè nota grauis infamiæ, ac ſuſpicionis ſcrupulo grauioris. Nuper igitur auditis, quæ Venerabilis frater noſter Segobricen. Epiſcopus, & dilectus filius Magiſter C. Nuntij tui, ac Nuntij Legati noſtri, ac Nobilis viri S. Comitis Montisfortis in præſentia noſtra proponere voluerunt, & litteris directis hinc inde pleniùs intellectis, habito cum fratribus noſtris tractatu, atque conſilio diligenti, volentes honori tuo quantùm ad famam, ſaluti quantùm ad animam, & indem-

nitati quantum ad terram paterna solicitudine præcauere, Serenitati tuæ in virtute Spiritus sancti sub obtentu diuinæ ac Apostolicæ gratiæ districtè prouidimus iniungendum: vt sinè mora prænotatos deseras Tolosan. & complices eorumdem, non obstante promissione, vel obligatione quacumque præstita, vel recepta in elusionem Ecclesiasticæ disciplinæ: ipsis, quandiu tales exstiterint, non impensurus per te, vel alios consilium, auxilium, vel fauorem. Si verò ijdem ad Ecclesiæ redire desiderant vnitatem, prout fuit à dictis Nuntijs tuis propositum coram nobis, nos Venerabili fratri nostro Fulconi Tolosan. Episcopo viro integræ opinionis, & vitæ, qui testimonium habet non solùm ab ijs, qui sunt intùs, sed ab ijs etiam qui sunt foris, nostris damus litteris in mandatis, vt adiunctis sibi duobus viris prudentibus, & honestis, eos qui voluerint de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta redire, sufficienti ab eisdem cautione recepta, reconciliet Ecclesiasticæ vnitati. Illos verò, quos in erroris sui tenebris persistentes idem Episcopus de libe notauerit hæreticæ prauitatis, exterminari præcipimus à ciuitate iamdicta, & bona eorum omnia confiscari; ità quòd nullo vnquam tempore recipiantur in ipsa, nisi fortè diuinitus inspirati se viros fidei orthodoxæ cultores exhibitione operum demonstrarent: & sic ciuitas ipsa reconciliata pariter, & purgata sub Apostolicæ Sedis protectione consistat; non molestanda decetero à Comite supradicto, vel alijs fide Catholicis, sed defendenda potiùs, & fouenda. Miramur insuper, & mouemur, quòd tu pro terra Nobilium virorum Conuenarum, & Fuxen. Comitum, ac G. de Bearn. restituenda sibi Apostolicum per Nuntios tuos suppressa veritate mendacium exprimentes, surripi feceristi mandatum; cùm propter multa, & magna eorum flagitia ob hæreticorum fauorem, quos manifestè defendunt, excommunicationis sint vinculo innodati. Verùm cùm mandatum pro talibus sic obtentum non teneat, illud tanquam subreptum penitus reuocamus. Si verò ijdem Ecclesiasticæ vnitati reconciliari desiderant, prout dicunt, Venerabili Fratri nostro Narbonen. Archiepiscopo Apostolicæ Sedis Legato nostris damus litteris in mandatis, vt recipiēs ab ipsis non solùm iuratoriam cautionem, cùm iam sua sint iuramenta transgressi, sed & aliam, quam viderit expedire, beneficium eis absolutionis impendat, & ijs rite præmissis tanquam veræ deuotionis indicijs, Cardinalem de Larere nostro Legatum virum honestum, prouidum, & constantem iuxta petitionem tuam ad partes illas curabimus destinare, qui non declinans ad dexteram vel sinistram, sed incedens regia via semper, quæ rectè facta inuenerit, approbet, & confirmet, errata verò corrigat, & emendet, & tam Nobilibus antedictis, quàm alijs conquerentibus exhiberi faciat iustitiæ complementum. Interim ergo inter te, & terram tuam, & dictum Comitem Montisfortis, ac suam volumus, & mandamus firmas treugas fieri, ac seruari, hæreticis prorsus exceptis, cum quibus, cùm nulla sit societas lucis ad tenebras, nec participatio Christi ad Belial, aut pars fidelis cum infideli, orthodoxæ fidei professores treugas habere non conuenit, siue pacem. Mandantes nihilominus Comiti antedicto, vt tibi pro terra, quam à te tenet, reuerenter exhibeat, quod exhibere tenetur. Illud autem Excellentiam tuam volumus non latere, quòd si Tolosan. ac Nobiles sæpedicti adhuc quoque in errore suo duxerint persistendum, nos per indulgentias innouatas Crucesignatos, & fideles alios præcipimus excitari, vt ad extirpandam

Ccc 4

pestem huiusmodi diuino freti auxilio insurgentes, tam contra ipsos, quàm quoslibet alios receptatores, aut defensores ipsorum qui plus ipsis hæreticis sunt nociui, procedant in nomine Domini Sabbaoth. Monemus igitur Serenitatem tuam, rogamus, & obsecramus in Domino, quatenus quæ præmisimus prompto animo, quantùm ad te pertinet exequaris. Sciturus pro certo, quòd si aliter, quod non credimus duceres faciendum, præter indignationem diuinam, quam ex hoc facto contra te procul dubio prouocares, graue, ac irreparabile posses incurrere detrimentum. Nec nos quantumcumque tuam diligamus personam, tibi contra fidei Christianæ negotium possemus parcere, vel deferre. Quantùm enim tibi periculum immineret, si Deo, & Ecclesiæ, præsertim in causa fidei te opponeres, vt consummationem sancti operis impedires, non solùm vetera, sed & moderna te possunt exempla docere. Datum Lateran. Kal. Iunij Pont. nostri Anno xvj.

In eundem fere modum Nobili viro S. Comiti Montisfortis. Is in cuius manu, &c. *vsque*, Sabbaoth. Si enim prædictus Rex aliter duceret faciendum, &c. *vsque*, docere. Monemus igitur N. tuam, & exhortamur attentiùs, per Apost. tibi scripta mandantes, quatenus quę p. ęmisimus prompto animo, quantum ad te pertinet, exequaris. Datum vt supra.

In eundem f. m. scriptum est Narbonen. Archiepiscopo Apost. Sed. Leg. Is in cuius manu, &c. *vsque*, docere. Vnde nos Regem, & Comites sæpedictos per litteras nostras monuimus, vt quæ præmisimus prompto animo, quantum ad eos pertinet, exequantur. Ideóque fraternitati tuæ per Apost. script. mandamus, quatenus præfatos Regem, & Comitem monens ad id efficaciter, & inducens, procedas circa tres Nobiles antedictos, secundùm formam superiùs comprehensam. Tu denique frater Archiepiscope, &c.

In eundem f. m. scriptum est Tolosan. Episcopo. Is in cuius manu, &c. *vsque*, inducens. Procedas circa ciues prædictos secundùm formam superiùs comprehensam. Tu denique frater Episcope, &c. Datum vt supra.

EPISTOLA XLIX.

VT IN PENITENTIÆ PROPOSITO DEFVNCTO, ABSOLVTIONEM ET SEPVLTVRAM INDVLGEANT.

De Reflorijs, & de Palmi Abbatibus, & Priori de Reflorijs, Bracaren. & Tuden. Diœces.

BLATA nobis M. mulieris petitio continebat, quòd cùm olim S. frater suus vnà cùm quibusdam alijs morti cuiusdam interfuisset Presbyteri diabolo suadente; tandem reuersus ad cor, humiliter suum recognouit excessum, & paratus vt iter arriperet ad Sedem Apostolicam veniendi, præueniente mortis articulo exequi non potuit, quod intendit: iuramento tamen promiserat, quòd nostris staret super ex cessu sæpedicto mandatis. Vnde nobis dicta mulier supplicauit, vt cùm illum non religionis contemptus, sed necessitatis articulus impedierit, quominùs ad Sedem accesserit Apostolicam absoluendus, super absolutione, ac sepultura ipsius dignaremur misericorditer prouidere. Quia verò, sicut in contumacia

persistentibus rigidos esse nos conuenit; sic humiliatis ad penitentiam negare gratiam Ecclesiæ non debemus: discretioni vestræ per Apost. script. mandamus, quatenus, si prædictus S. dum adhuc viueret, satisfactionem condignam promisit, vel sufficiens de satisfactione mandatum, & aliàs manifesta in eo penitentiæ indicia præcesserunt: cum Psalmo penitentiali, Oratione Dominica, & alijs consuetis, defuncto absolutionis beneficium impendatis, tradi facientes corpus eiusdem Ecclesiasticæ sepulturæ: dummodo contra terræ consuetudinem ex hoc graue non debeat scandalum generari. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Vos denique filij Abbates, &c. Datum Lateran. iij. Idus Maij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA L.

Vt Episcopum Herbipolensem Ecclesiæ suæ restitutum, illa frui patiatur.

Archiepiscopo Maguntin. Apost. Sed. Leg.

LICET iniunctæ tibi legationis processum in pluribus commendemus: super negotio tamen Herbipolen. Ecclesiæ quantumcumque tuæ fraternitati deferre velimus, non possumus, salua conscientia, commendare. In quo, & si fortè zelum habueris, non tamen secundùm scientiam habuisti, cùm in destitutione vnius, & substitutione alterius processeris minùs iustè. Nos quidem receptis olim super hoc litteris tuis per dilectum filium ... Decan. de Onoldesbath meminimus respondisse, quòd cùm disponente Domino simus in sede iustitiæ constituti, & omnibus in iustitia debitores, negare non debemus alicui, quod postulat ordo iuris. Vnde mandauimus, vt si fortè institutus, & destitutus de iure suo vellent in iudicio experiri, præfigeres eis terminum cõpetentem, quo se nostro conspectui præsentarent iustum iudicium recepturi. Accedente autem ad nostram præsentiam dilecto filio... Deutautto clerico, procuratore Venerabilis fratris nostri Otton. Herbipolen. Episcopi super eo, quòd diceris nolle ratum habere processum Venerabilis fratris nostri ... Magdeburgen. Archiepiscopi Apostolicæ Sedis Legati, circa Episcopum memoratum ad communionem, & gratiam Ecclesiæ de mandato nostro receptum, & ad regimen Herbipolen. Ecclesiæ restitutum; fuit inter alia propositum coram nobis, & in nostro Regesto repertum, quòd cùm olim Apost. Sedes ad vindicandam crudelẽ, & lacrymabilẽ mortem bonæ memoriæ C. Herbipolẽ. Episcopi, Petri exeruerit gladiũ: vt sicut notorius erat inter fectorũ excessus, sic memorialis esset in generationem ac generationẽ sceleris perpetrati vindicta, inter cetera statuit, vt tam homicidæ ipsi, quàm heredes eorum vniuersis feudis, & beneficijs Herbipolen. Ecclesiæ, quam specialiter offenderant, & Ecclesiarum etiàm ceterarum, cùm in ea læserint Ecclesiam generalem carerent in perpetuum, illa nullo tempore habituri; nisi forsan aliquando de speciali Sedis Apostolicæ indulgentia secutura posteritàs misericordiam mereretur. Et cùm nec tutum, nec honestum existeret, vt iste H. qui dicitur substitutus, filius Henrici de Rauesburg fratris Boton. cuius pater, & patruus fuerunt in necem memorati Episcopi machinati, consilijs Herbipolen. Ecclesiæ

interesset bonæ memoriæ G. Penestrin. Episcopo tunc Apostolicæ Sedis Legato dedimus in mandatis, vt ei auctoritate nostra per commutationem idoneam in alia Ecclesia ab Herbipolen. remota, appellatione postposita prouideret, præbendam illius alij collaturus. Et quidem eam gerimus de tua circumspectione fiduciam, quòd si hoc in tuam deductum fuisset notitiam, sic circa prædictum H. quantumcumque ipsum dilectionis brachijs amplectaris, nullatenus processisses. Verùm ne demus Herbipolensi Ecclesiæ labores pariter, & dolores, & memoratum H inutiliter laborare contingat, eum quem à præbenda Herbipolen. Ecclesiæ olim decreuimus amouendum, à regimine ipsius Ecclesiæ perpetuò remouemus: per Apost. tibi scripta mandantes, quatenus supradictum Herbipolen Episcopum, cùm parte Otho. reprobi penitùs abdicata, publicè ad Ecclesiæ deuotionem reuersus Catholicæ parti patenter adhæserit, & potenter, super Ecclesia sæpedicta decetero non molestes, vt qui persequebaris vitium in aduerso, amplectaris in conuerso virtutem. Sic etenim decreuimus expedire, quoniam speramus, si beneficiorum non erit ingratus, se tantò deuotiorem exhibere studebit, quantò maiorem inuenit gratiam post offensam. Tu denique frater Archiepiscope, &c. Datum Lateran. viij. Idus Iunij, Pont. N. Anno decimosexto.

EPISTOLA LI.

Vt eum, cuius electionem confirmat debita reuerentia prosequantur.

Nouarien. Capitulo.

AVDITIS olim & intellectis, quæ à procuratoribus partium super duabus electionibus in vestra Ecclesia celebratis fuere proposita coram nobis, de communi fratrum nostrorum consilio electionem factam de Præposito sanctæ Mariæ cassauimus, & electionem de Præposito sancti Gaudentij celebratam duximus confirmandam, si quoddam instrumentum reprobaretur infra temporis certum spatium contra ipsum super cuiusdam arbitrij forma productum, quod Venerabili fratri nostro Archiepiscopo Ianuen. & dilectis filijs de Tellieto, & de Ceretro Abbatibus sub bulla nostra misimus interclusum. Ipsi verò receptis probationibus exhibitis coram eis, causam sufficienter instructam ad nostram audientiam remiserunt. Procuratoribus igitur partium in nostra præsentia constitutis, & auditis hinc inde propositis, quia per ea quæ contra prædictum instrumentum obiecta sunt, & ostensa, idem adeò redditum est suspectum, quòd ad fidem in iudicio faciendam debeat inualidum reputari, & ità reprobatum, quod ad illud ad quod probandum erat inductum cùm proniora sint iura ad absoluendum, quàm ad condemnandum, electionem factam de prædicto Præposito sancti Gaudentij confirmauimus: per Apostolica scripta vobis præcipiendo mandantes, quatenus ipsi obedientiam, & reuerentiam debitam impendatis, eidem reuerenter in spiritualibus, & temporalibus intendentes. Alioquin Venerabili fratri nostro Vercellen. Episcopo Apost. Sed. Legato nostris damus litteris in mandatis, vt vos ad id monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam

appellatione remota compellant. Datum Laterani xij. Kal. Iunij, Pont N. Anno decimosexto.

Illi scriptum est super hoc verbis competenter mutatis.

EPISTOLA LII.

Vt Regem Portvgalliæ præstita cautione absolvat.

De Spina, & de Vrsaria Abbatibus Placentin ... & Aurien. Diœces.

Ccepimvs ex litteris vestris, Quòd cùm causam, quæ inter illustrem Regem Portugalliæ, ex parte vna, & Nobiles mulieres T. & S. sorores ipsius ex altera, super Castris Montis maioris, & Alanker, damnis & rebus alijs vertitur, sub certa forma vobis duxerimus committendam, vos ad locum debitum accedentes, cùm velletis ad Regis, & regni absolutionem procedere, dictæ Regis sorores proposuere per litteras scriptum Apostolicum vobis exhibitum falsitate suggesta, & veritate tacita impetratum, & ad hoc probandum locum securum, & competentem terminum postularunt. Vobis autem de prudentum virorum consilio diem, & locum congruum eis, & Regi volentibus assignare; Rex ex hoc asserens se grauari, cùm crederet se, ac Regnum suum præstito sacramento, quòd nostris pareret mandatis, ab excommunicationis, & interdicti sententijs sine dilatione absolui debere, petijt, & impetrauit à vobis, vt totum negotium ad nostram audientiam referretur. Constitutis itaque procuratoribus partium coram nobis, & auditis hinc inde propositis, vtrique parti volentes in sua iustitia prouidere; discretioni vestræ per Apost. script. præcipiendo mandamus, quatenus accedentes ad locum, & recepto ab ipso Rege corporaliter iuramento, quòd super ijs, pro quibus excommunicatus existit, & terra eius supposita interdicto, nostris mandatis absolutè parebit, excommunicationis, & interdicti sententias relaxetis, inter ipsum, & prædictas sorores ipsius treugarum fœdera statuentes, quæ iuramentis, & alijs idoneis cautionibus faciatis vtrimque firmari, & ad illa firmiter obseruanda eos per districtionem Ecclesiasticam, sublato contradictionis, & appellationis obstaculo, compellatis: vt nec per se, nec per alios sibi inuicem nocere præsumant: ac deinde facientes vtrique parti de manifestis damnis, & iniurijs satisfieri competenter, super dubijs audiatis, quæcumque duxerint proponenda: & nisi per vos inter eos amicabilis poterit concordia reformari, causam sufficienter instructam ad nostrum remittatis examen, præfigentes partibus terminum competentem, quo nostro se conspectui repræsentent, mandatum Apostolicum recepturæ. Vos denique filij Abbates, &c. Datum Laterani xij. Kal. Iunij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LIII.

VT LITTERARVM PER OBREPTIONEM IMPETRATOREM OMNI BENEFICIO ABDICENT.

Abbati de Carraria Paduan. Diœcesf. & Archipresbytero Paduan.

MARTINI clerici, qui se olim pro Archipresbytero plebis de Sacco gerebat, pluribus nota malitia transire non debet inulta: quoniam latum pandit delinquentibus sinum, qui non condemnat errata, & nutrit in peruersis impunitas audaciam delinquendi. Suffecisse quidem ei poterat ad infamiæ suæ notam; quòd auctoritate Sedis Apostolicæ per Venerabilem fratrem nostrum... Episcopum Ceneten. & suos coniudices ob falsitatis vitium, quod cõmiserat, officio beneficióque suspensus ipsius exigente contumacia vinculo fuit excommunicationis adstrictus. Sed sibi accumulans iram in die iræ, procuratorem Venerabilis Fratris nostri Episcopi Paduani apud Sedem Apostolicam constitutum adeò circumuenit, quòd eum ad eligendos iudices in quibusdam litteris, quas sub forma communi contra processum supradicti Ceneten. Episcopi, & suorum coniudicum de causa suspensionis & excommunicationis tacita veritate ad Venerabilem fratrem nostrum Episcopum Ciuitatis Nouæ, ac collegas ipsius impetrarat, fraudulenter induxit. Qui, vt aliqua ipsi ad impetrationem litterarum illarum via pateret, interposuit personam extraneam, quæ nomen repræsentans ipsius M. videlicet super Ecclesia sancti Martini de Plebe, hoc additamento, scilicet de Sacco suppresso, ne per agnomen loci, eius impediretur propositum, litteras impetrauit. Intendens nihilominus, & non prudenter occasione istius clausulæ, rebus alijs, quæ nostris litteris inseri consueuit, sub quodam inuolucro super falsitatis vitio quæstionem suscitare sopitam: ac licèt ei grauiter increpato mandauerimus viua voce, vt nullatenus ab Apostolica Sede recederet absque nostra licentia speciali; ipse tamen clanculò talibus litteris obtentis, immò potiùs obreptis aufugit. Vt autem nobis longas intelligat esse manus, qui absentes per contumaciam pœna comprimimus, præsentes quos humiliatos aspicimus, releuantes; per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandamus, quatenus dictum Martinum ab omni officio, & beneficio Ecclesiastico, sublato appellationis obstaculo, perpetuò deponatis. Non obstante clausula illa, videlicet, nullis litteris obstantibus, præter assensum partium à Sede Apostolica impetratis, quæ sicut accepimus litteris fuit insita supradictis. Nec obstantibus in posterum quibuslibet litteris, harum expressa mentione non habita, si quæ quouis ingenio apparuerint impetratæ. Tu denique fili Abbas, &c. Datum Lateran. xij. Kal. Iunij, Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA

EPISTOLA LIV.

VT SVO CONSANGVINEO PRÆBENDÆ FRVCTVS ASSIGNENT.

Electo, & Capitulo Laudun.

VM dilectus filius Leonardus, Nepos dilecti filij nostri Ioannis sanctę Mariæ in Cosmidin Diacon. Card. sanctæ Romanę Ecclesiæ Cancellarij, Consanguineus noster præbendam in vestra noscatur Ecclesia obtinere: decuisset quidem, & forsitan expedisset, vt prouentus illius, præfati Cancellarij & nostræ considerationis obtentu, non expectatis nostris super hoc precibus, aut mandato curassetis eidem offerre liberaliter, & conferre. Monemus igitur Vniuersitatem vestram attentiùs, & rogamus per apost. scripta vobis præcipiendo, mandantes, quatenus nullius prætextu consuetudinis obsistente, prouentus eosdem, tam perceptos hactenus, quàm præcipiendos in posterum sibi, vel eius nuntio, sinè difficultate, vel diminutione qualibet assignetis. Preces Apostolicas & mandatum taliter implectuti, quod idem Cancellarius, qui sicut vestra discretio non ignorat vobis, & Ecclesiæ vestræ potest esse plurimum fructuosus, ad eiusdem obsequia fortiùs animetur, & nos deuotionem vestram teneamur meritò commendare. Tu denique fili Electe, &c. Datum Laterani ij. Kal. Iunij Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LV.

VT CORAM LEGATO DE IVRE FEVDI HÆREDITARII DOCEAT.

Nobili viro, R. Pelet.

CCEDENS ad præsentiam nostram nobis humiliter supplicasti, vt Comitatum Melgorij, quem ex successione Auiæ tuæ iure ad te asseris hæreditario pertinere, tibi faceremus integrè assignari, sub annuo censu in feudum ab Ecclesia Romana tenendum. Verùm quia super ijs fidem nobis facere nequiuisti, nobilitati tuæ duximus respondendum: quòd cùm Legatum de latere nostro proponamus ad partes illas in proximo destinare, tu ad præsentiam eius accedens tuas coram eo rationes ostendas, & ipsi tibi faciat exhiberi iustitiæ complementum. Datum Lateran. x. Kal. Iunij Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LVI.

VT EXCOMMVNICATIONIS SENTENTIAM RELAXET.

Archiepiscopo Remen.

X parte Nobilis viri Ducis Brabantiæ fuit nobis humiliter supplicatum: vt cùm Venerabilis Frater noster ... Maguntinus Archiepiscopus Apostolicæ Sedis Legatus ipsum contra Ecclesiam Ott. reprobo adhærentem excommunicationis vinculo innodarit, & terram eius supposuerit interdicto, tam prædictas sententias, quàm eas quas pro damnis Venerabili Fratri nostro Leodien.

Epiſcopo irrogatis, relaxari miſericorditer faceremus: cùm paratus exiſtat ſuper primo atticulo noſtris obedire mandatis, & ſuper ſecundo ſatisfactionem congruam prædicto Epiſcopo exhibere. Ad hæc ex parte ipſius fuit propoſitum coram nobis, quòd cùm cauſam, quæ inter G. Clericum, & quoſdam laicos Leodien. Diœceſ. ſuper quadam terra noſcitur agitari, Decan. ſancti Ioannis in Burgo, & coniudicibus ſuis fine commiſiſſemus debito terminandam. Orta diſcordia inter quoſdam ſeruientes ipſius Ducis, & Clericum memoratum, vnus eorum eundem Clericum auſu temerario vſque ſanguinis effuſionem, & grauem læſionem oculi verberauit: propter quod præfati iudices indictum Ducem, licèt abſentem, & inſciuin huius facti, excommunicationis, & in terram eius interdicti ſententias protulerunt; pro quibus relaxandis fuit nobis nihilominus ſupplicatum. Ideóque fraternitati tuæ per Apoſt. ſcript. mand. quatenus memoratum Ducem moneas attentiùs, & inducas; vt ſequela præfati Ott. penitùs abiurata, ſe Catholicæ parti potenter, & patenter adiungens, ſuper damnis, quæ irrogauit Epiſcopo antedicto, ei ſatisfaciat competenter, vel componat amicabiliter cum eodem: quæ cùm fuerint adimpleta, præfato Duci iuxta formam Eccleſiæ auctoritate noſtra beneficium abſolutionis impendas, & relaxes ſententiam interdicti. Illum verò, qui verberauit clericum iamdictum tandiu appellatione remota, &c. Tu denique Frater Archiepiſcope, &c. Datum Laterani viij. Kal. Iunij Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LVII.

VT AD CAVTELAM MAIOREM ET IVRATOS LAVDVNENSES ABSOLVANT.

Archidiac. Præpoſito, & H. de Nouauilla Canonico Ambianen.

DILECTO filio noſtro P. ſanctæ Mariæ in Aquino Diac. Card. dilecto filio Guidoni Canonico Laudunen. procuratori Capituli, & Anſelmo nuntio maioris, & Iuratorum Laudunen. auditore conceſſo, pro parte Capituli fuit propoſitum coram eo, quòd cùm Maior, & Iurati prædicti quendam hominem Eccleſiæ minùs iuſtè cepiſſent, & eum monente Capitulo nec reddere, nec ſaltem recedere ſecundùm approbatam conſuetudinem Laudunen. Eccleſiæ voluiſſent; licèt offeretur eiſdem in omnibus iuſtitiæ complementum. Capitulum auctoritate ipſis ab Apoſtolica Sede conceſſa, per quam in moleſtatores eorum Eccleſiaſticam poſſunt exercere cenſuram, in ipſos excommunicationis ſententiam promulgarunt, quam dilectus filius Laudunen. Electus exigente iuſtitia confirmauit. Vnde petebat procurator iamdictus, vt ſententiam faceremus eandem vſque ad ſatisfactionem condignam firmiter obſeruari. Nuntius autem aduerſæ partis propoſuit, quòd cùm olim Maior, & Iurati, Scabini, & Vniuerſitas, Communiæ Laudunen. tranſmiſſa nobis intimauerint quæſtione; quòd per excommunicationem, & interdictum ſinè cauſa rationabili ab Electo. & Clero Laudunen. ſæpius grauarentur, illis duximus inhibendum, ne in ipſos, ſeu terras, & familias eorumdem ſine rationabili cauſa excommunicationis, & interdicti ſententias promulgarent, decernentes huiuſmodi ſententias, ſi quæ poſt

appellationem ad nos legitimè interpositam proferentur, penitùs non teneie. Super hoc Venerabili Fratre nostro Atrebaten. Episcopo vsque ad triennium eis conseruatore concesso. Vnde ad ipsum post prædictam sententiam habuere recursum. Sed licèt fuisset coram ipso à partibus diùtius disputatum, parte Capituli ad Sedem Apostolicam appellante; per eum, cùm appellationi detulerit Maior, & Iurati nequiuerunt iustitiam obtinere. Vnde petebat nuntius supradictus per nos denuntiari sententiam esse nullam. Intellectis igitur ijs, & alijs coram Card. præpositis memorato, discretioni vestræ per Apost. script. mandamus, quatenus à Maiore, ac Iuratis prædictis super ijs, pro quibus est in eos lata sententia, sufficienti cautione recepta, sententiam ipsam secundùm formam Ecclesiæ protinus relaxetis, & nisi sufficienter ostenderint infra tres menses eandem sententiam irrationabiliter fuisse prolatam, vos eos ad satisfaciendum Capitulo, sublato appellationis obstaculo, per censuram Ecclesiasticam compellatis. Audituri postmodùm siquid fuerit quæstionis, & illud appellatione remota fine canonico decisuri, facientes, quod decreueritis, districtione simili firmiter obseruari. Quòd si non omnes ijs, &c. Duo vestrûm, &c. Datum Laterani iij. Idus Iunij Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LVIII.

ALEXANDRINIS MINATVR, NISI DEBITVM ECCLESIÆ CENSVM PERSOLVANT.

Capitulo Alexandrin.

RATIA quam Apostolica Sedes terræ vestræ ab ipsa sui fundatione noscitur impendisse, adeò est vobis, & alijs manifesta, vt nos eam quam abundè opera protestantur, verbis nequaquam oporteat recensere. Verùm habitatores eiusdem, quos si etiam præcessorum nostrorum erga eos beneficia vniuersa cessarent, ea sola, quæ nos ipsis contulimus ad perpetuam Apostolicæ Sedis deuotionem, & nostram sufficienter poterant obligasse: omnino præteritorum ingrati, & improuidi futurorum, non solùm debitum nobis censum, quem non nisi semel recepimus, subtraxerunt; Verùm etiam in nostram iniuriam, & contemptum O ton. reprobo adhærentes, W. de Pusterula exigentibus culpis suis vinculo excommunicationis astrictum, & nihilominus super hæreseos crimine infamatum in Rectorem suum post inhibitionem auctoritate Apostolica sibi factam præsumpserunt recipere, ac tenere: ijs & alijs modis reddentes nobis offensam pro gratia, & iniuriam pro honore. Non solùm igitur prouidum, & rationabile factum Legatorum nostrorum debitam volumus firmitatem habere: verùm etiam super terram ipsam aliàs, si diutiùs in suæ præsumptionis errore perstiterint, aggrauabimus taliter manus nostras, quòd sicut nos senserunt promptos ad gratiam, ità pronos sentient ad vindictam Apostolum vtrique imitantes, qui ad vlciscendam omnem inobedientiam promotus erat. Datum Lateran. ij. Non. Iunij Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LIX.

Vt pauperi Diacono competens beneficium assignet.

Engolismen. Episcopo.

Pauperibus Clericis Apostolicæ prouisionis subsidium denegare nec possumus, nec debemus, qui secundum Apostolum tacti sumus sapientibus, & insipientibus debitores. Hinc est, quòd pro dilecto filio Magistro G. de sancto Sigismundo Diac. cui & vitæ meritum, & talentum scientiæ suffragari dicuntur, fraternitatem tuam rogamus attentiùs & monemus per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenus ob reuerentiam Apostolicæ Sedis, & nostram auctoritate nostra eidem, qui à te fuit, prout asserit in Diac. ordinatus, vel in Ecclesia Engolismen. prouideas, vel in alio Ecclesiastico beneficio competenti. Preces, & mandatum nostrum taliter auditurus, quòd idem assecutum se gaudeat, quod intendit, & nos deuotionem tuam possimus non immeritò commendare. Tu denique Frater Episcope, &c. Datum Lateran. Idus Iunij Pont. N. Anno xvj.

Scriptum est super hoc Priori Sulbisien. Xantonen. Diæc. & Penitentiario, & Magistro F. Canonico Xantonen. vt dictum Episcopum ad id moneant, & inducant. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrûm, &c. Datum, vt supra.

EPISTOLA LX.

Vt suo nepoti fructus collatæ præbendæ conseruent.

Decano, & Capitulo Eboracen.

Felicis recordationis Ioannæ sanctæ Mariæ in Cosmidin Diac. Card. sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellario de medio Dño vocante sublato, præbendam quam idem in Eboracen. obtinebat Ecclesia, dilecto Filio Leonardo ipsius, ac nostro Nepoti duximus concedendam, ac de ipsa eundem manu propria curauimus inuestire; credentes, quod per ipsum, & suos multa vobis, & Ecclesiæ vestræ poterant commoda prouenire. Ideóque Vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus dictum L. decætero vestrum Concanonicum habeatis, & tu Fili Decan. de ipsa præbenda eius Procurator existas. Quod autem super hoc dilectus Filius Pandulphus Subdiac. noster duxerit d sponendum, recipiatis humiliter, & inuiolabiliter obseruetis. Datum Laterani xviij. Kal. Iulij Pont. N. Anno xvj.

Illi scriptum est super hoc, vt super hoc ordinare procuret, quod vtilitati eiusdem L. viderit expedire.

In eundem modum scriptum est. Episcopo Apostolicæ Sedis Legato, & Capitulo Vercellen. felicis recordationis, &c. *vsque*, sublato præbendam quam idem habebat in Ecclesia Vercellen. dilecto Filio Gregorio nato Nobilis viri L. de Monte longo Consobrini nostri duximus conc. credentes, &c. *vsque*, prouenire. Ideóque mandamus, atque præcipimus, quatenus dictum G. decætero vestrum Concanonicum habeatis, & tu Frater Episcope fructus eiusdem præbendæ ad opus

ipsius colligi facias, & seruari. Tu denique Frater Episcope super teipso, &c. Datum Laterani xvij. Kal. Iulij Pontificatus nostri Anno xvj.

EPISTOLA LXI.

DECESSORUM PRIVILEGIA REFERT ET CONFIRMAT.

Abbati & Conuentui Nonantulan.

EXHIBITA nobis ex parte vestra quædam felicis memoriæ ADRIANI, IOANNIS atque MARINI, prædecessorum nostrorum autentica scripta diligenter inspeximus, & per dilectum Filium Henricum sanctæ Romanę Ecclesię scriniarium iussimus fideliter exemplari, qui ea quæ de ipsis scriptis Papyrijs ex quadam parte præ nimia vetustate consumptis colligere potuit, in publicam formam redigere procurauit: quibus nos Apostolici fauoris præsidium impendentes in hac pagina fecimus sub bulla nostra conscribi, supplendo quædam quæ secundum literæ circumstantias in integris præsumebantur originalibus fuisse descripta: quæ causa discretionis mandauimus in hac charta tonsis literis exarari. In Nomine Domini nostri Iesu Christi, Amen. Anno Dominicæ Incarnationis millesimo ducentesimo decimo tertio, Pontificatus verò Domini INNOCENTII III. Papæ, anno eius sextodecimo, Indictione prima, mense Ianuarij exeunte die quartadecima. Priuilegium Domini Adriani Papæ domibus, atque familijs, seruis, originalibus, simulque rebus atque possessionibus, nec non aquimolis oliuetis, vel quidquid. IN QVIBVS cumque locis habere vel tenere videtur, vel si quid in potestate legaliter donatum, vel largitum fuit, aut quolibet modo iustè euenerit; tenere & possidere sine qualibet controuersia perpetuis temporibus valeat. Et nulli vmquam liceat, Regum, Episcoporum, Ducum, vel Actorum paruæ vel magnæ personæ in prædicto venerabili Monasterio, vel in eis quæ eidem venerabili Monasterio pertinere .... STAbilitate permaneant. Interdicentes omnino EPISCOPO in cuius parochia esse videtur supradictum Monasterium CONSTITVium .... contra tenorem præsentis decreti pia postulatione indulti quidquam attentet, neque vllo modo eius baptismales Ecclesias sibi vendicet. Neque ipse suique successores præsumant prohibi a contingere, sed neque Missarum solemnia ibidem persoluere præSVMAT nisi ab Abbate suprascripti Monasterij fuerit inuitatus; neque ordinationem sacerdorum quilibet Episcoporum in PRÆfato Monasterio vel eius in re .... celebrare audeat nisi vt prædictum est ab Abbate fuerit inuitatus. Chrisma igitur vel quidquid ad sacra ministeria pertinet, si à Patre Monasterij fuerit postulatus à quocumque præuiderit concedimus tribuenda. Sed neque decimas vsquam dare concedimus, nisi Ecclesijs supradicti venerabilis Monasterij ad nostram Diœcesim pertinentis. Sed & hoc statuimus & inuiolabili sanctione auctoritate Apostolica firmamus, vt nullus aliquando in prædicto Monasterio de alijs Monachis seu quibuscumque Ecclesijs .... Abbas .... diuina vocatione Abbas præfati Monasterij pertransierit, & resolutionis TEMPVS aduenerit de propria semper cōgregatione eligatur Abbas qui ab omni ....

IOHannes Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Benedicto Religioſo Abbati Monaſterij ſancti SILueſtri DE NONANtula, & in eodem venerabili Monaſterio in perpetuo .... Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti pertinere noſcuntur, & ad ſtabilitatem Venerabilium locorum reſpiciunt cum magno ſolicitudinis ſtudio nos conuenit Apoſtolica & rationali cenſura PROCVrare, quatenus ex hoc iuges eidem propitiatori noſtro Domino Deo efficacius perſolui poſſint carminum laudes, & nobis qui licèt immeriti diuina tamen gratia præueniente paſtoralis regiminis curam gerimus, opima in ſidereis arcibus remunerationis præmia adſcribantur. Igitur quia conſtat tuam nobis religioſitatem detuliſſe præceptum prædeceſſoris noſtri Domini Adriani & Ioannis, ſiue Stephani reuerendæ memoriæ Pontificum de præfato Monaſterio & omnibus & pertinentibus locis ac poſſeſſionibus quæ petiſtis vt per noſtri priuilegij paginam confirmaremus. Vnde nos precibus veſtris inclinati, & à præſenti quartadecima Indictione in perpetuo prædictum Monaſterium ſucceſſorum tuorum Abbatum ditione, & poteſtate cum omnibus ſibi pertinentibus confirmantes irrefragabili iure decernimus permanenda, id eſt Monaſterium ſancti Silueſtri de Nonantula territorio MutiNENSI. Quapropter auctoritate Beati Petri Apoſtoli, cui à Domino Deo noſtro cælorum regni claues traditæ ſunt, & poteſtas ligandi, atque ſoluendi cælo terráque tradita eſt promulgantes decernimus & firma ſtabilitate & cenſura ſtatuimus vt ipſum venerabile Monaſterium cum omnibus locis .... fundis, caſis, caſalibus, domibus atque familijs ſeruis originalibus, ſimúlque rebus & poſſeſſionibus necnon aquis moles, oliuetis vel quidquid in quibuſcumque locis .... habere vel tenere videtur, vel ſiquid in poteſtate legaliter donatum vel largitum fuerit, aut quolibet modo iuſtè euenerit, tenere & poſſidere ſinè qualibet controuerſia perpetuis temporibus valeat. Et nulli vmquam liceat Regum, Epiſcoporum, Ducum, vel actorum paruæ vel magnæ perſonæ in prædicto Monaſterio, vel in eis quæ eidem MonaſteRIO PERTINERE noſcuntur quocumque modo incumbere .... inuaſionem facere, aut quiſpiam ſacerdotum ibidem præſumat accedere, vel Miſſarum ſolemnia celebrare. Et neque Epiſcopus, neque Abbas, vel Comes, aut quælibet magna, paruáque perſona in præfato Monaſterio, vel in eius cellis aut Eccleſijs manſiones facere, aut expenſas expetere, aut aliquod per poteſtatem ſeruitium præter peregrini, & legitimi hoſpites. Sed neque colloquium qualecumque aut placitum in ipſo Monaſterio, aut in eius prænominatis locis eſſe quis audeat, niſi ab Abbate fuerit inuitatus. Quatenus hoc quod ad laudem Dei & ſtabilitatem prædicti Monaſterij ſtatuimus firma ſtabilitate permaneat. Interdicentes omnino Epiſcopo in cuius parochia eſſe videtur ſupradictum Monaſterium conſtitutum, vt nihil contra tenorem præſentis decreti pia poſtulatione indulti quidquam attentet, neque vllo modo baptiſmales Eccleſias ſibi vindicet; neque ipſe, ſuique ſucceſſores præſumant prohibita contingere. Sed neque Miſſarum ſolemnia ibidem perſoluere præſumat; niſi ab Abbate ſupraſcripti Monaſterij fuerit inuitatus: neque ordinationem ſacerdotum quilibet Epiſcoporum in præfato Monaſterio vel eius iure, aut de ſuo clero celebrare audeat, niſi vt prælatum eſt ab Abbate fuerit euocatus. Chriſma igitur vel quicquid ad ſacra miniſteria pertinet ſi à Patre Monaſterij

fuerit postulatus quibuscumque preuiderit concedimus .... nisi Ecclesijs supradicti venerabilis Monasterij ad nostram Diœcesim pertinentis. Sed & hoc statuimus & inuiolabili sanctione Apostolica auctoritate firmamus, vt nullus aliquando in prædicto Monasterio de alijs Monachis seu quibuscumque Ecclesijs .... esse presumat, neque à quacumque potestate in postero ducantur. Sed cum diuina vocatione Abbas præfati Monasterij pertrixerit, & resolutionis tempus aduenerit de propria semper congregatione eligatur Abbas, qui ab omnium Monachorum .... eorum pro Dei amore arantium monachico ordine militantium. Nihilominus omnibus huic nostri Pontificij interdictione inhibemus aliquam scripturam vel confirmationem de prędicti Monasterij rebus, vel de prænominata Abbatia quo ingenio contra hoc præceptum petere. Si qua scriptura vel petitio impetrata fuerit, aut in reliquo apparuerit, has irritas esse vacuásque omni robore iubemus. Si quis præterea quod non credimus præsumpserit hoc nostrum priuilegij constitutum in aliquo transgredi, aut contemnere sciat se auctoritate Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum Principium, anathematis vinculo esse innodatum, & à regno Dei penitus segregatum. Porro qui obseruator & custos extiterit benedictionis gratiam à misericordissimo Deo nostro, & vitam perpetuam feliciter consequatur. Scriptum per manum Sergij sanctæ Romanæ Ecclesiæ Scriuarij in mense Ianuarij, Indictione suprascripta. Bene Valete.

Ego Sergius Idus Ianuarias per manum Anastasij Primicerij defensoris sanctæ Sedis Apostolicæ, anno Deo propitio, Pontificatus Domini Ioannis summi Pontificis & Vniuersalis noni Papæ in sacratissima Sede Beati Petri Apostoli secundo, Indictione secunda.

Marinus Episcopus seruus seruorum Dei, Theodorico Religioso Abbati Venerabilis Monasterij sancti Siluestri .... territorio Mutinensi necnon omnibus subiacentibus & in perpetuo .... quæque ad laudem Redemptoris Dei, & Dñi Saluatoris nostri Iesu Christi pertinere noscũtur, & ad stabilitatem Venerabilium locorum respiciunt cum magno solicitudinis studio nos conuenit Apostolica, & rationali censura procurare, quatenus ex hoc iuges eidem propitiatori nostro Domino Deo efficaciùs persolui carminum laudes, & nobis qui licèt immeriti, diuina tamen gratia præueniente pastoralem regiminis curam gerimus, opima in sidereis arcibus remunerationis præmia adscribantur. Igitur quia constat religiositatem tuam nobis detulisse præceptum prædecessoris nostri Domini Adriani & Ioannis, reuerendæ memoriæ Pontificum, de prædicto Monasterio, & omnibus ei pertinentibus locis ac possessionibus, quæ petistis vt per nostri Apostolici priuilegij paginam confirmaremus. Vnde nos precibus vestris inclinati, & à præsenti prima Indictione in perpetuum, sæpedictum Monasterium successorum tuorum Abbatum ditione & potestate cum omnibus sibi pertinentibus confirmantes irrefragabili iure decernimus permanenda: id est Monasterium sancti Siluestri qu ..... a Nonantula territorio Mutinensi. Quapropter auctoritate beati Petri Apostoli, cui à Domino Deo nostro cælorum regni claues traditæ sunt & potestas ligandi, atque soluendi cælo, terráque concessa est promulgantes decernimus, & firma stabilitatis censura statuimus, vt ipsum venerabile Monasterium, cum omnibus locis,

mansis, fundis, casis, casalibus, domibus atque familijs, seruis originalibus, simúlque rebus & possessionibus, necnon aquis molis, oliuetis, vel quidquid quibuscumq; .... videtur vel potestate legaliter donatum vel largitum fuerit, aut quolibet modo iustè euenerit tenere, & possidere sine qualibet cõttouetsia perpetuis temporibus valeat. Et nulli vmquã liceat Regnm .... Episcoporum .... vel actorum paruæ vel magnæ personæ in prædicto venerabili Monasterio, vel in eis quæ eidem venerabili Monasterio pertinere videntur quocumque modo incumbere, aut inuasionem facere .... accedere vel Missarum solemnia celebrare, nisi ab Abbate fuerit inuitatus, quatenus hoc quod ad laudem & stabilitatem supradicti sancti Monasterij statuimus firma stabilitate permaneat. Interdicentes omnino Episcopo in cuius parochia esse videtur supradictum Monasterium constitutum, vt nihil contra tenorem præsentis decreti pia postulatione indulti, quidquam attentet, sed neque vllo modo baptismales Ecclesias sibi vindicet. Et ego Henricus sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Scriniarius, vnà cum Bartholomæo Clerico sancti Petri ad Vincula horum supradictorum exemplorum autentica priuilegia Dominorum videlicet Adriani, Ioannis, atque Marini Papæ videns & perlegens, vt in eis continebatur, sic in supra scriptis continetur exemplis, & ea fideliter exemplaui, & signum feci. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ conscriptionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem, &c. *vsque*, incursurum. Datum Laterani Idib. Iunij. Pontificatus nostri, anno sextodecimo.

EPISTOLA LXII.

VT CONTROVERSIAM SVPER DECIMIS DIRIMANT.

Vvaradien, & Nitrien. Episcopis, & Abbati de Egris Cenadien. Diœc.

EX vestris accepimus literis quòd cùm causam, quæ inter venerabilem Fratrem nostrum Vesprinien. Episcopum ex parte vna, & dilectos Filios Strigonien. Capitulum ex altera, super quarumdam decimis vinearum positarum iuxta Strigonium vertitur, experientiæ vestræ sub certa forma duxerimus committendam: vos in ipso negotio propter quasdam exceptiones aduersùs eundem Episcopum ex parte Capituli propositas coram vobis, quas sub vestris sigillis ad nostrum transmisistis examen, & nos sub bulla nostra vobis remittimus interclusas, procedere distulistis. Volentes igitur, vt finis litibus imponatur, vobis per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus nonobstantibus exceptionibus supradictis, in causa ipsa iuxta prioris mandati nostri tenorem ratione præuia procedatis, recipientes testes, & alias probationes Episcopi, quibus vti voluerit. Cùm per narrationem eiusdem Episcopi, & responsionem Capituli asserentis bonæ memoriæ K. prædecessorem Episcopi sæpedicti à quæstione, quam super eisdem decimis coram bonæ memoriæ I. Strigonien. Archiepiscopo aduersùs idem Capitulum mouerat, cùm decimas illas sui iuris non esse recognosceret, humiliter destitisse lis intelligi debeat contestata. Siquid autem prætextu decimarum ipsarum Venerabilis Frater noster Strigonien. Archiepiscopus contra ipsum Episcopum proponere fortè voluerit, audiatis, & auditis hinc inde pro-

positis, causam si de partium processerit voluntate sine canonico terminetis. Alioquin eam sufficienter instructam ad nostram audientiam remittatis, præfigentes partibus terminum competentem, quo per se, vel procuratores idoneos nostro se conspectui repræsentent iustam, dante Domino, sententiam recepturæ. Vos denique Fratres Episcopi, & Fili Abbas super vobis ipsis, &c. Datum Laterani vij. Kal. Iunij. Pont. nostri, Anno sextodecimo.

EPISTOLA LXIII.

AB ORDINVM COLLATIONE ARCHIEP. VISVNTINVM SVSPENDIT, ET PVRGATIONEM CANONICAM INDICIT.

Episcopo Lingonen. & Abbati Morimund. Lingonen. Diœc.

VDITIS & intellectis, quæ super inquisitione facta contra Venerabilem F. N. Archiepiscopum Bisuntin. fuere proposita coram nobis: quia per depositiones testium constitit euidenter, ipsum clericos, cùm eos promouebat ad Ordines, fecisse promittere data fide, quòd eum per Sedem Apostolicam vel per alium super obtinendo beneficio non vexarent: vt puniatur in quo deliquit, eundem à collatione Ordinum duximus suspendendum, & quamdiu nobis placuerit, volumus manere suspensum. Interim autem per aliquem de suffraganeis Ecclesiæ Bisuntin. cùm necessitas postulauit clericis Bisuntin. Diœc ordines conferri mandamus. Cæterùm quoniam idem Archiepiscopus super vitio Simoniæ, ac lapsu carnis, necnon venditione iustitiæ dignoscitur infamatus; super ijs ei purgationem cum tertia manu Episcoporum suæ prouinciæ, vel etiam vicinarum, & trium Abbatum Bisuntin. Diœc. bonæ opinionis, & vitæ, qui cõuersationem eius cognouerint indicentes, discretioni vestræ per apost. script. mandamus, quatenus ab eo infra tres menses præfixos à nobis huiusmodi purgatione recepta, ipsum super illis articulis boni testimonij publicè nuntietis. Quòd si fortè in purgatione defecerit, ipsum à pastorali regimine amouentes, faciatis Ecclesiæ Bisuntin. de persona idonea prouideri. Vos denique Frater Episcope, & Fili Abbas, &c. Datum Lateran. iv. Kal. Iunij. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA LXIV.

VT DE PRIMATIA AQVITANIÆ CONTROVERSIAM AVDEAT

Abbati sancti Florentij Salmurien.

ONSTITVTVS in præsentia nostra Venerabilis F. N. Burdegalen. Archiepiscopus nobis humiliter supplicauit, quòd cùm Venerabilis Frater noster Bituricen. Archiepiscopus in prouincia sua ius primatiæ ad se asserat pertinere, super hoc causam inter eos committere dignaremur. Quocirca discretioni tuæ per apost. script. mandamus, quatenus duobus viris prouidis, & honestis, quorum vnus à parte vna, reliquis verò ab altera tibi præsentetur, assumptis, causam super hoc audias cum eisdem, & vsque ad definitiuæ sententiæ calculum procedens in ipsam, eandem ad nos remittas sufficienter instructam, præfixo partibus termino competenti, quo per

se, vel procuratores idoneos nostro se conspectui repræsentent, iustam, auctore Domino, sententiam recepturæ. Tu denique Fili Abbas, &c. Datum Laterani vj Idus Iunij, Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA LXV.

SENTENTIAM SVSPENSIONIS IN ARCHIEP. BVRDEGALENSEM LATAM RELAXAT.

Episcopis per Burdegalen. prouinciam constitutis.

CVM olim Venerabilis F. N. ... Bituricen. Archiepiscopus auctoritate primatiæ, quam in prouincia vestra sibi asserit pertinere, Venerabilem Fratrem nostrum Burdegalen. Archiepiscopum à Metropoliticæ dignitatis officio suspendisset, pro eo quòd ad suũ vocatus Concilium accedere non curauit, nec pro se aliquem responsalem idoneum destinare: ac super huiusmodi suspensionis sententia fuisset inter eundem Bituricen. & dilectum Filium Magistrum Amaneum procuratorem ipsius Burdegalen. Archiepiscopi, coram nobis diutius disputatum, tandem de fratrum nostrorum consilio sententiam ipsam ratam habuimus, & vsque ad satisfactionem idoneam præcepimus obseruari: hoc ad cautelam expresso, quòd lis coram nobis, non de primatia, sed de sententia extitit ventilata. Postmodùm verò credentes ad satisfactionem sufficere competentem pro prædicta sententia relaxanda, vt memoratus Burdegalen. Archiepiscopus per seipsum, aut alium virum idoneum ad præsentiam dicti Bituricen. accederet, relaxationem eiusdem sententiæ humiliter petiturus, & promissurus firmiter sub suarum, si necesse foret, testimonio literarum, quòd ad eius Concilium vocatus accederet, facturus quod foret faciendum de iure; per literas nostras ipsi Bituricen. dedisse meminimus in præceptis, vt cùm à Burdegalen. prædicto foret taliter requisitus, prædictam non differret sententiam relaxare, nullam pœnam inflicturus eidem, si fortè dictam sententiam non seruarat, antequàm per nos declaratum fuisset, an esset eadem obseruanda. Venerabili F. N. Turonen. Archiepiscopo, & coniudicibus suis per scripta nostra mandantes, vt Bituricen. iamdicto in mandati nostri executione cessante, ipsi sæpedictam sententiam relaxarent, absque præiudicio iuris sui. Nuper autem idem Burdegalen. Archiepiscopus ad præsentiam nostram accedens proposuit coram nobis, quòd de huiusmodi confirmatione sententiæ nihil vnquam per literas ipsius Bituricen. aut nuntium sibi fuerat intimatum: propter quod ipsam petijt à nobis humiliter relaxari. Nos igitur volentes vtrique paterna solicitudine prouidere, sententiam relaxamus memoratam, firmam promissionem recipientes à Burdegalen. prædicto, quòd vocatus accedet ad ipsius Bituricen. Concilium, facturus quod de iure fuerit faciendum. Vos denique Fratres Episcopi super vobis ipsis, &c. Datum Laterani viij. Idus Iunij, Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA LXVI

SVPER NOVÆ DIOECESEOS INSTITVENDÆ NECESSITATE POSTVLAT EDOCERI.

Abbati de mellio Patauien. Diœc. & Præposito sanctæ Crucis Augusten.

BLATA nobis ex parte Venerabilis Fratris nostri .... Salzeburgen. Archiepiscopi petitio continebat: quòd infra fines parochię suę in Insula, quæ Chiēse vocatur, duo sunt Monasteria cōstituta, quorum vnum Moniales inhabitant, aliud verò Canonici regulares. Verùm Moniales abiecto pænè penitùs iugo modestiæ regularis, sine fræno pudoris, & verecundiæ obice euagantur per campos licentiæ dissolutæ: ac sic se motibus exposuere carnalibus, quòd locus, in quo habitant, dici potest Lupanar potiùs, quàm oratorium ab effectu Dictus autem Archiepiscopus ad expurgandam tantam labem volens extendere manus suas, vt eædem Moniales diuisæ per alia religiosa Cœnobia fortè proficiant, quæ in suo Collegio meritò deficiunt, & exemplo, mutuo contagio corruptelæ, proposuit, quòd ipsis per alia loca, in quibus religio floreat collocatis, Cathedram ibi Pontificalem instituat, & bonis ipsius Monasterij cum possessionibus, quas ipse proponit sufficienter adijcere, ad mensam futuri Episcopi deputatis, illuc Canonicos alterius monasterij transferat: Cùm ibi fuerit Ecclesia Cathedralis, facultatibus, quas nunc possident, ad eorum sustentationem integrè conseruatis. Causas autem huius sui propositi allegabat: zelum religionis quam in altero prædictorum Monasteriorum asserebat penitus dissolutam, & vtilitatis euidentiam, quæ in partibus illis hiemali maximè tempore impeditur. Cum enim eius prouincia sit longè latéque diffusa, frequenter ijs, quæ limam correctionis exposcunt, visitationis, & reformationis officium nequit impendere competenter: Cùm propter hiemalis asperitatis obstaculum, & propter annonæ defectum, locum ipsum multotiens adire non possit, & ibidem prout vtilitas exigit immorari. Ne igitur locus prædictus visitationis officio, & Sacramentis Ecclesiasticis per Episcopum conferendis plus debito defraudetur; Idem Archiepiscopus supplicauit, vt eius proposito dignaremur fauoris Apostolici præsidium impartiri. Quia verò in talibus sine deliberatione prouida procedere non debemus, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus inquiratis solicitè veritatem de lapsu Monasterij supradicti, & vtrùm ordo Monialium ibi valeat reformari: & si Moniales aliquas defensiones ostendunt, quantúmque ad opus Episcopalis mensæ bonis eiusdem monasterij de suis facultatibus velit adijcere Archiepiscopus memoratus: & si Canonici supradicti negotio isti suum impartiantur assensum: & si non quam causam contradictionis allegent, qualem, & quantam partem de Diœcesi sua conferre disponat ad Episcopalem Diœcesim faciendam. Si expressus consensus Capituli Salzeburgen. cum voluntate Archiepiscopi conueniat in hoc facto, & si etiam in electione futuri Episcopi sibi velit Archiepiscopus ius aliquid vendicare, priuilegia quoque vtriusque Monasterij transcribi fideliter faciatis: super ijs, & alijs circunstantijs, quod inuenetitis nobis prudenter, & veraciter rescribentes, vt

super hoc prout expedire viderimus, procedamus. Tu denique Fili Abbas, &c. Datum Lateran xij. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXVII.

SENTENTIAM A SE LATAM RATAM ESSE IVBET

Præposito, & Fratribus Montis Iouis.

RTAM dudum inter vos ex parte vna, & ... Abbatem, & Conuentum sancti Secani Lingonen. Diœcesis super domo Vallis Suisionis ex altera, quæstionem Venerabili Fratri nostro Senonen. Archiepiscopo duximus committendam. Cùm igitur idem causam remisisset ad nos sufficienter instructam, te Fili Præposite, ac ... procuratore partis alterius propter hoc in nostra præsentia constitutis, eandem examinauimus diligenter, & tam actis coram dicto Archiepiscopo, quàm ijs quæ coram nobis fuere proposita pleniùs intellectis, de fratrum nostrorum consilio domum vobis sententialiter adiudicauimus supradictam. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ definitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc, &c. *vsque*, incursurum. Datum Laterani xij Kal. Iulij, Pont. N. Anno sextodecimo.

EPISTOLA LXVIII.

PERMVTATIONIS PACTVM CONFIRMAT.

Præposito, & Capitulo Gurcen.

VM à nobis petitur, &c. *vsque*, perducatur effectum. Ea propter dilecti in Domino Filij, &c. *vsque*, assensu. Concambium inter vos ex parte vna, & bonæ memoriæ Romanum Gurcen. Episcopum, & Nobilem, virum Poponem de Vvaldethe ex altera, super quodam Castro, & rebus alijs celebratum, prout continetur in authentico scripto eiusdem Episcopi sigilli munimine roborato cuius tenorem de verbo ad verbum præsentibus iussimus literis annotari, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Tenor autem scripti prædicti talis existit: In Nomine Sanctæ, & Indiuiduæ Trinitatis. Amen. Ego Romanus sanctæ Gurcen. Ecclesiæ humilis Episcopus humanæ pia facta conditionis dum in certis casibus rapiantur, ne cùm obeuntibus pereant, scriptis dignè annotantur: Vnde omni æuo notum esse cupimus, qualiter Fratres nostri præfatæ Ecclesiæ Canonici super popone de Vualdethe ministeriali Ecclesiæ ob damnosam violentiam, quam ipsis in bonis eorum præfato Castro adiacentibus, sicut & nobis in nostris intulit, flebilem querimoniam multotiens nobis deferentes, aliquod pacis suffragium sibi disponi rogauerunt. Nos verò tanquam pastor ouium, qualiscumque dispensator ab incursu tali obsecrando, increpando, arguendo, ipsum Poponem mitigauimus, donec tandem conscientia dilecti sui compunctus, ipsum Castrum cum bonis adiacentibus in aliquod placabile concābium sedaturum eis asseruit. Hoc audito fratres præfati tali consilio cum illo coram nobis sunt coadunati; vt quodcumque de commutatione

commutatione vtrorum libet disponeremus, vtraque pars consentiret. Hoc vtrumque confirmato prædictus Popo Castrum, cum decem noualibus, necnon & inculris quibusdam infra hos terminos, via qua itur in Hylamibus, & vltra Castrum vsque in cacumen montis, vbi adiacet prædium Rodolphi de Albekke, deinde in vertice montis contra Vlarniz, & ex altera parte montis Zobodin, qui infra terminos est vsque in vallem, quoniam ijs infeudatus erat ab Ecclesia; vt res gesta seriatim procederet, nobis primùm resignauit, hac conditione, vt ea fratribus nostris contraderemus, & executionem promissi eorum illi similiter exigeremus. Quod & factum est. Dederunt enim ei duos mansos apud Meterekke, duos in Griuinaralbe, duos in Vrezenuelt, & septem marchas, quadraginta modios frumenti, centum vrnas brazzij, vndecim porcos, ducentos caseos. Prærerea Fratres prædicti conscientiam nostram de institutione Pontificalis sedis commonentes, rogauerunt vt iustitiam quam à prima institutione in nemore Vvispriach, per hos terminos à nemore Modetic, vsque in locum, quo diuiditur ipsum nemus à nemoribus Moteniz, & Fuziris pertinentibus obtinuerant scilicet hanc, nullum custodem sine cõsensu eorum ibi fore instituendum: vel si consentirent, custodem quoque suum cum custode Episcopi simul iniungendum, & ius foresti æquè illis diuidendum, successoribus nostris in hac præsenti pagina notificaremus: & tam ea, quàm prædicta impressione sigilli nostri certificaremus. Huius rei testes sunt Sanson, Duringus, Fratres. Rodulphus de Douenspertch, Ernestus de Pilstam, Hermannus de Vvolchenburch, Engelbertus, & Filij eius Purcardus, primo Henricus, Engelscus, Nudungus, Eglolfus, Vvalterus, Vvalfridus & filius eius, Engelbertus. Purcardus, Franco, & filij eius, Marthvvardus, Vvalchinus Firtel, & frater eius, Rainbalin, Pertholdus, Seuus, Siboto de Sidinge, & alij quàm plures. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Siquis autem, &c. *vsque*, incursurum. Datum Laterani xv. Kal. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXIX.

VT IVXTA MANDATVM APOSTOLICVM IN PRÆBENDÆ POSSESSIONE PRIMVM POSSESSOREM TVEANTVR.

C. Episcopo quondam Haluerstaden. & Abbati de Sichem, & Præposito de Hilreburgeroden. Haluerstaden. Diœc.

ACCEDENS olim ad præsentiam nostram dilectus Filius Brun. Fridesierien. Canonicus nobis humiliter intimauit: quòd cum in Ecclesia Fridesierien. præbendam, quam auctoritate Apostolicæ Sedis fuerat assecutus, per octo annos & ampliùs pacificè possedisset, Venerabilis F. N. Maguntin. Archiepiscopus Apostolicæ Sedis Legatus ad instantiam R. Præsbyteri causam quæ super dicta præbenda inter eos fuerat auctoritate Apostolica iudiciali calculo terminata, G. Præposito, & A. Scholastico Fridesilarien. delegauit à quibus, tum quia ipsos habebat certa ratione suspectos; tum quia causa, vt dictum est auctoritate Apostolicæ Sedis fuerat terminata, nostram duxit audientiam appellandum. Sed idem iudices

ipsius exceptionibus, & appellatione contemptis, dictum R. in præbendam ipsam intendere præsumpserunt. Vnde nos ad supplicationem Canonici memorati præfato Archiepiscopo dedimus in mandatis, vt prædicta corrigeret per seipsum: Nihilominus Abbati de Valle sancti Georgij, & suis coniudicibus per scripta nostra mandantes, vt ipso in mandati nostri executione cessante, ipsi amoto à dicta præbenda quolibet illicito detentore, præfatum B. facerent eiusdem pacifica possessione gaudere. Verùm, sicut idem in nostra proposuit præsentia constitutus, dictus Archiepiscopus non solum prædicta iuxta mandatum nostrum corrigere non curauit; quinimò cum dictus R. carnis debitum exsoluisset, idem Archiepiscopus Ecclesiæ præfatæ Capitulo suis dedit literis in mandatis, vt Henricus clericum suum ad præbendam reciperet sæpedictam propter quod iamdictus Canonicus coactus est rursus ad nostram præsentiam laborare. Nos igitur laboribus compatientes eiusdem, irritum prorsus decernimus, & inane, siquid de præbenda ipsa in præiudicium suum extitit post mandatum huiusmodi attentatum, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus eundem B. faciatis auctoritate nostra præbendam ipsam pacifice possidere: fructus quoque medio tempore perceptos ex ipsa ei, sicut iustum fuerit, per censuram Ecclesiasticam restitui faciatis. Contradictores, siqui fuerint, per censuram eandem sublato appellationis obstaculo compescentes. Quod si non omnes ijs exequendis potueritis interesse, duo vestrum nihilominus exequantur. Datum Lateran. ij. Idus Iunij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXX.

VT AMOTO HILDESEMENSI EPISCOPO, ALIVM IDONEVM ELIGENDVM CVRENT.

Abbati de Pignauia Mersburgen. Diœc. & Præposito Magdeburgen.

SI vtile ac sincerum membrum Ecclesiæ dictus Hildesemen. Episcopus extitisset, & voluisset prudenter aduertere, quòd præcisus ab arbore ramus beneficium radicis amittit: non solum indeuium excommunicari, & reprobi non declinasset Ottonis, sed adhuc in vnitate, ac deuotione fideliter Ecclesiæ Romanæ persisteret, quæ disponente Domino Mater est omnium fidelium, & Magistra. Verùm cum aduersus eandem calcaneum præsumptuosus erexerit; non intelligens, quòd bestia si montem tetigerit, lapidabitur: & durum est contra stimulum calcitrare, nec se Magistrum per opera exhibet, nec discipulum recognoscit. Et quidem si vitium ingratitudinis in eo beneficiorum nostrorum non aboleuisset memoriam, licet timorem amiserit, fortè reuerentiam conseruasset. Sed vtrumque, sicut perpendimus, amisisse dignoscitur. Cum nec timoris indicia, nec alicuius deuotionis scintilla remansisse videatur in ipso. Pro sua enim rebellione, ac inobedientia, sicut accepimus, primò suspensus, ac deindè vinculo excommunicationis astrictus, contra nobiles viros Lantcrauium Turingiæ & Albertum Comitem de Heuesten deuotos, & fideles Ecclesiæ per suos cum exercitu, ac si hoc deceret Episcopum, insurrexit: & non sine ridiculo, qui de pastoribus habebatur, Lupum inducebat in oues, quas Petri concludebat

ouile, dum eo impugnante per suos pro excommunicato prædicto terras Nobilium præfatorum, multi fuerint interempti pro Ecclesiæ libertate, quam ancillare assistendo tyranno talis Episcopus nitebatur. Et quasi hæc non sufficissent ad iniuriam, & offensam, non sine contemptu Sedis Apostolicæ ad curiam Ottonis accessit, in iudicijs, & alijs Episcopus excommunicato communicans, quem laicorum pars potior euitabat. Vt autem Romanam Ecclesiam factus hostis agnoscat, quam spreuit qui videbatur amicus & culpam in pœnis intelligat, qui beneficia non agnouit. Cum etiam tanto tempore non sine gratia expectatus, pro tantis excessibus nec vnum curauerit nuntium ad Sedem Apostolicam destinare, discretioni vestræ per Apost. script. mand. quatenus inquisita plenius veritate, si vobis constiterit de præmissis, aut alijs quæ ad eius amotionem sufficiant, auctoritate nostra ipsum à regimine Hildesemen. Ecclesiæ perpetuò amouentes, faciatis eidem Ecclesiæ de persona idonea, & Ecclesiæ Romanæ plenè deuota, sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo, per electionem Canonicam prouideri. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Tu denique fili Abbas super teipso, &c. Datum Laterani vj. Idus Iunij Pontificatus nostri Anno xvj.

EPISTOLA LXXI.

IDEM IN HALBERSTATENSEM STATVITVR.

Eisdem Iudicibus vt supra.

I vtile ac sincerum membrum Ecclesiæ ... dictus Halberstaten. Episcopus extitisset, &c. vt supra. In eundem modum, vsque scintilla remansisse videatur in ipso. Pro sua enim inobedientia, & rebellione, sicut accepimus, primò suspensus, ac deinde vinculo excommunicationis astrictus publicè diuina præsumpsit officia celebrare, Oleum sacrum, & Chrisma conficiens, aliaque sacramenta Ecclesiæ temerarius administrans. Et quasi hæc non sufficissent ad iniuriam, & offensam, non sine contemptu Sedis Apostolicæ ad curiam Otton. accessit in iudicijs, & alijs Episcopus excommunicato communicans, quem laicorum pars potior euitabat. Cum eodem etiam Ottone contra Nobilem virum Lantrauium Turingiæ deuotum, & fidelem Ecclesiæ intrepidus cum exercitu, ac si hoc deceret Episcopum, insurrexit: & non sine ridiculo, qui de pastoribus habebatur, Lupum inducebat in oues, quas Petri concludebat ouile, dum eo impugnante cum excommunicato prædicto Castrum, quod Vvrcen. vocatur, & terram Nobilis memorati multi fuerint interempti pro Ecclesiæ libertate, quam ancillare assistendo tyranno talis Episcopus nitebatur, vt autem Romanam Ecclesiam factus hostis agnoscat, &c. vt supra, *vsque*, in finem. Datum Laterani vij. Idus Iunij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXXII.

SVPER ECCLESIIS INTER EPISCOPVM CLAROMONTANVM ET CAPITVLVM BRIVATENSE CONTROVERSIS PRONVNCIAT.

Præposito & Capitulo Briuaten.

CVM olim causam, quæ inter vos ex parte vna, & Venerabilem Fratrem nostrum... Claromonten. Episcopum, ex altera, super Ecclesijs villę Briuaten. & S. Ferreoli, & S. Germani, & de Baiassa, & de Brassac, & de Paulac, & de Bellomonte, quas idem ad se Diœcesana lege spectare dicebat, & vos ea legitimè præscripsisse, Casæ Dei, Bellæ Aquæ, ac Nouem Fontium Abbatibus sub certa forma duximus cõmittendã. Iudices ipsi receptis restibus, & attestationibus publicatis, causam ipsam sufficienter instructam ad nostram audientiam remiserunt. Nos igitur auditis, & intellectis quæ à vestris, & partis alterius procuratoribus fuere proposita coram nobis; quia super Ecclesijs villæ Briuaten. & sancti Ferreoli, & de præscriptione legitima docuistis, vos quo ad illas ab impetitione ipsius duximus sententialiter absoluendos, eidem Episcopo super illis perpetuum silentium imponentes. In Ecclesijs autem sancti Germani de Baiassa, de Brassac, & de Paulac, & de Bellomõte, quia in probatione præscriptionis canonicæ defecistis: cum intentio partis alterius sit eo ipso de cõmuni iure fundata, quod eædem Ecclesiæ infra limites Claromonten. Diœcesis concluduntur, super illis ius Episcopale adiudicauimus Episcopo memorato, vobis in eis, quoad ius Episcopale perpetuum silentium imponentes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc, &c. *vsque*, incursurum. Datum Laterani xiij. Kal Iulij, Pontificatus nostri Anno xvj.

EPISTOLA LXXIII.

CAPITVLVM BRIVATENSE, OMNESQVE EIVS ECCLESIAS AD IVS ET PROPRIETATEM B. PETRI REVOCAT.

Præposito, & Capitulo Ecclesiæ sancti Iuliani Briuaten. tam præsentibus quam futuris in perpetuum.

ET si debito pastoralis officij pro vniuersarum Ecclesiarum statu satagere compellamur, illis tamen, quæ Apostolicæ Sedi specialiùs adhærere noscuntur, studiosiùs nos conuenit prouidere. Ea propter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus benignè duximus annuendũ & præfatam Ecclesiam sancti Iuliani, quæ ad Apostolicam Sedem nullo mediante noscitur pertinere, ad exemplar felicis recordationis Calisti Papæ prædecessoris nostri sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsenris scripti priuilegio communimus. Statuentes, vt quascumque possessiones, &c. *vsque*, duximus exprimenda vocabulis. Ecclesias villæ Briuaten. & sancti Ferreoli cum parochijs suis, super quibus vos

ab omni impetitione Diœcesani Episcopi sententialiter iudicauimus absolutos. Abbatiam sancti Germani de Hebron, Abbatiam sancti Marcellini de Cantogila, Abbatiam sanctæ Mariæ de Pebrac, Abbatiam sancti Iuliani Turonen. Ecclesiam de Brassac, Ecclesiam de Valle cum decima, Ecclesiam de Solmiac cum decima, Ecclesiam de Spelenco cum decima, villam Tarazas, Ecclesiam de Faueroles cum decima, Ecclesiam de Soleto cum decima, Ecclesiam de Cultus cum decima, Ecclesiam de Bello-monte cum decima, Ecclesiam de Fontibus. Porro Ecclesiæ, ac prædia, quæ Præpositorum, aut aliarum Ecclesiasticarum personarum temeritatem, vel per laicorum violentiam sunt distracta, ad ius, & proprietatem ipsius Ecclesiæ reuocentur, & sine contradictione alicuius personæ illibata in posterum conseruentur. Statuimus etiam, vt nullus infra terminos parochiarum vestrarum domum religiosam, vel Capellam, aut Oratorium sine assensu vestro ædificare præsumat, saluis priuilegijs Pontificum Romanorum. Sanè vt eadem Ecclesia libera semper, & quieta permaneat, omnem prorsus Episcopum aliquam in ea ditionem habere, præter Romanum Pontificem prohibemus. Chrisma quoque, oleum sanctum, consecrationes altarium, vel Ecclesiarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros fuerint ordines promouendi, à quocũque malueritis Catholico suscipietis Episcopo. Siquidem gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habuerit, & eã gratis, & sine prauitate voluerit exhibere. Obeunte verò te nunc eiusdem loci præposito, &c. *vsque*, secundum Deum duxerint eligendum. Ad indicium autem iuris, & proprietatis Romanæ Ecclesiæ, & libertatis vestræ aureum vnum nobis, & successoribus nostris annis singulis persoluetis. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum, &c. *vsque*, omnimodis profutura salua Sedis Apostolicæ auctoritate. Siqua igitur, &c. *vsque*, districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autẽ, &c. *vsque*, pacis inueniat, Amen. Amen. Amen. Datum Laterani per manũ Rainaldi Acolyti, & Capellani Dñi Innocẽtij III. Papæ, Kal. Iulij Indictione I. Incarnationis Dominicæ, ANNO M. CC. XIII. Pont. vero eiusdem Domini Innocentij Anno xvj.

EPISTOLA LXXIV.

SVPER NATALIVM DEFECTV DISPENSAT.

St. Magistro Scholarum Briuaten.

DIVINA prouidentia sacrosanctam Romanã Ecclesiam omnium fidelium caput constituens, & Magistrã, potestatis plenitudinem penes eam voluit residere: vt quæ pro puniendis, seu cohibendis excessibus humana solertia statuenda prouidit, eius auctoritas nunc pensatis rerũ circunstãtijs, & meritis personarũ seuerè faceret obseruari, nunc seueritati detrahens, dispensando rigorem mansuetudine temperaret. Cum igitur ad sacros ordines desideres promoueri: ac in iniquitatibus cum Propheta conceptus nobis humiliter duxeris exponendum, quomodo in peccatis te peperit mater tua, contra impedimentum casualis originis Apostolicæ benignitatis remedium implorando. Nos attendentes, quòd per literaturam tuã, & vitam, ac conuersationem honestam super quibus laudabile tibi testimonium perhibetur, redimis hunc defectum, de misericordia, quæ

ſuperexaltat iudicio auctoritate tibi præſentium indulgemus, vt dummodo impedimentum aliud Canonicum non obſiſtat, quod natus de legitimo matrimonio non fuiſti, tibi non officiat, quominus ad ſacros ordines valeas promoueri, & Eccleſiaſtica beneficia Canonicè obtinere, ac etiam ad Eccleſiaſticas dignitates aſſumi, ita tamen, quod ſi te ad honorem vocari contigerit prælatus, illum nequaquam recipias abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere: vel ei auſu temerario contraire. &c. Siquis autem &c. *vſque*, incurſurum. Datum Lateran. Kal. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXXV.

VT CONSANGVINEVM SVVM PRÆBENDÆ FRVI SINANT.

Archiepiſcopo, & Capitulo Compoſtellan.

FELICIS recordationis I. ſanctæ Mariæ in Coſmidin. Diac. Card. ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellario de medio Domino vocante ſublato, præbendam, quam idem habebat in Eccleſia Compoſtellan. dilecto filio Normano nato Nobilis viri G. de Gualera conſanguinei noſtri duximus concedendam: credentes quod per ipſum, & ſuos multa vobis, & Eccleſiæ veſtræ poterunt commoda prouenire. Ideóque Vniuerſitati veſtræ per Apoſt. ſcrip. mandamus atque præcipimus, quatenus dictum N. decetero veſtrum Concanonicum habeatis. Et tu Frater Archiepiſcope fructus eiuſdem præbendæ ad opus ipſius colligi facias, & ſeruari. Datum vt ſupra.

In eundem modum Priori, & Conuentui ſancti Pancratij de leges pro Tholomeo conſanguineo noſtro, ſuper Vicaria, quam idem Cancellarius in eorum Eccleſia de Coningeburc ad præſentationem noſtram fuerat aſſecutus, ſicut in literis bonæ memoriæ Eboracen. Archiepiſcopi continetur, vſque prouenire. Ideóque vniuerſitati veſtræ per Apoſt ſcript. mand. atque præcipimus, quatenus quod à nobis factum eſt in hac parte ratum habeatis, & firmum. Et tu Fili Prior fructus eiuſdem Vicariæ ad opus ipſius colligi facias, & ſeruari. Datum Lateran. xviij. Kal. Iulij, Pont. N Anno xvj.

EPISTOLA LXXVI.

OBTINENDÆ ABSOLVTIONIS CONDITIONES APPROBAT

Literæ Regis Angliæ.

IOANNES Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Normaniæ, & Aquitaniæ, Comes Andegauen. omnibus præſentes literas inſpecturis, Salutem. Per has patentes literas ſigillo noſtro munitas volumus eſſe notum, quod nobis præſentibus, & mandantibus ij quatuor noſtri Barones, ſcilicet Vvalterus Comes Sar. Frater noſter R. Comes Bononien. *W*. Comes Vvaren. *W*. Comes de Ferrāria iurauerunt in animam noſtram, quòd nos ſubſcriptam pacis formam bona fide curabimus per omnia obſeruare. In primis itaque ſolemniter, & abſolutè

iurabimus stare mandatis Domini Papæ coram eius Legato, vel delegato super omnibus, pro quibus excommunicati sumus ab ipso, & veram pacem, ac plenam securitatē præstabimus. Venerabilibus viris St. Cantuarien. Archiepiscopo, W. Londonien. E. Elien. E. Herforden. I. Bathonien. & H. Lincolnien. Episcopis, Priori quoque ac Monachis Cantuarien. & Roberto filio Vualteri, ac Eustac. de Vesci, necnon ceteris clericis, ac laicis hoc negotium contingentibus, præstando simul coram eodem Legato, vel Delegato publicè iuramentum, quòd ipsos cum suis, nec lædemus nec lædi faciemus, vel permittimus in personis, vel rebus, eisque dimittemus omnem indignationē, & in gratiam nostram recipiemus eosdem, ac tenebimus bona fide. Quódque præfatos Archiepiscopum, & Episcopos non impediemus, nec faciemus, aut permittemus aliquatenus impediri, quo minus ipsi liberè suum exequantur officium, & plena suæ iurisdictionis auctoritate, prout debent vtantur; & super ijs tam Domino Papæ, quam ipsi Archiepiscopo, & singulis Episcopis nostras patentes literas exhibebimus. Facientes ab Episcopis, & Comitibus, ac Baronibus nostris quot, & quos præfati Archiepiscopus, & Episcopi postulauerint, iuramenta, & eorum patentes literas exhiberi: quòd ipsi bona fide studebunt, vt hæc pax, & securitas firmiter obseruetur. Et si forte, quod Deus auertat, per nos ipsos, vel alios contrauenerimus, ipsi, pro Ecclesia contra violatores securitatis, & pacis mandatis Apostolicis inhęrebunt, nósque perpetuò vacantium Ecclesiarum custodiam amittamus. Quòd si forte nequiuerimus eos ad hanc vltimam iuramenti partem inducere: videlicet quòd si per nos ipsos, vel alios contrauenerimus, ipsi pro Ecclesia contra violatores securitatis, & pacis mandatis Apostolicis inhærebunt. Nos propter hoc Domino Papæ, ac Ecclesiæ Romanæ per nostras patentes literas obligauimus omne ius patronatus, quod habemus in Ecclesijs Anglicanis. Et omnes literas, quæ pro securitate prædictorum sunt exhibendæ, præfatis Archiepiscopo, & Episcopis ante suum ingressum in Angliam transmittemus. Si vero nobis placuerit, sæpefacti Archiepiscopus, & Episcopi præstabunt, saluo honore Dei, & Ecclesiæ, iuratoriam, & literatoriam cautionem, quòd ipsi nec per se, nec per alios contra personam, vel coronā nostram aliquid attentabunt, nobis prædictam eis securitatem, & pacem seruantibus illibatam. De Ablatis autem plenam restitutionem, & de damnis recompensationem sufficientem omnibus impendemus, tam clericis omnibus, quàm etiam laicis vniuersis ad hoc negotium pertinentibus, non solùm rerum, sed etiam libertatum, & restitutas conseruabimus libertates. Archiepiscopo quidem, & Episcopo Lincolien. à tempore suæ confirmationis: alijs autem à tempore discordiæ inchoatæ. Nec obstabit aliqua pactio, vel promissio, seu concessio, quominus & damna recompensentur, & restituātur ablata tam viuorum, quam etiam defunctorum. Nec de ijs aliquid retinebimus prætextu seruitij, quod debuerit nobis impendi: sed postea debita nobis pro seruitio recompensatio tribuetur. Statimque omnes, quos detinemus clericos, faciemus absolutè dimitti, ac restitui propriæ libertati: & etiam laicos qui occasione huius negotij detinentur. Incontinenti quoque post aduentum illius, qui nos debebit absoluere, faciemus de parte restitutionis ablatorum octo millia librarum legalium sterlingorum pro persoluendis debitis, & faciendis expensis nuntijs prædictorum Archiepiscopi

& Epiſcoporum, ac Monachorum Cantuarien. aſſignari, ſine impedimento quolibet per poteſtatem noſtram ad eos liberè defferenda: vt expediti reuertantur in Angliam honorificè reuocati. Videlicet Stephano Cantuarien. Archiepiſcopo duo millia, & quingentas libras: *W.* Londonien. ſeptingentas, & quinquaginta libras: E. Elien. mille & quingentas libras: E. Hereforden. ſeptingentas, & quinquaginta libras: I. Batonien. ſeptingentas & quinquaginta libras: H. Lincolien. ſeptingentas, & quinquaginta libras: Priori, & Monachis Cantuarien. mille libras. Sed protinus abſque mora poſtquam pacem iſtam duxerimus acceptandam, reſignari faciemus Archiepiſcopo, & Epiſcopis, & Clericis, ac Eccleſijs vniuerſis in manibus nuntiorum, vel procuratorum ipſorum omnia immobilia cum adminiſtratione libera eorumdem, & in pace dimittu. Interdictum etiam vulgariter vt legatio nuncupatum, quod proponi fecimus contra perſonas Eccleſiaſticas publicè reuocabimus, proreſtando per noſtras patentes literas Archiepiſcopo tribuendas, id ad nos de perſonis Eccleſiaſticis nullatenus pertinere: Quódque illud decetero contra perſonas Eccleſiaſticas nullatenus faciemus proponi. Reuocantes præterea vt legationem laicorum ad hoc negotium pertinentium, & remittentes hominia, quæ poſt interdictum recepimus ab Eccleſiarum hominibus, præter regni conſuetudinem, & Eccleſiaſticam libertatem. Si vero ſuper damnis, vel ablatis, aut eorum quantitate, vel æſtimatione quæſtio fuerit de facto ſuborta, per Legatum, vel Delegatum Domini Papæ receptis probationibus publicè terminetur. Et ijs omnibus rite peractis relaxabitur ſententia interdicti. Super ceteris autem Capitulis, ſi quæ fuerint dubitationes ſubortæ, de quibus meritò valeat dubitari, niſi per legatum, vel delegatum Domini Papæ de partium fuerint voluntate ſopitæ ad ipſius referantur arbitrium, vt ſuper ijs, quod ipſe decreuerit, obſeruetur. T. me ipſo apud Doner. xiij. die Maij Anno regni noſtri quartodecimo.

EPISTOLA LXXVII.

ECCLESIÆ ROMANÆ SE SVAQVE PRÆSTITO SOLEMNI IVRAMENTO SVBIICIT.

Literæ Regis Angliæ.

IOANNES Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Normaniæ, & Aquitaniæ, Comes Andegauiæ. Omnibus Chriſti fidelibus præſentem chartam inſpecturis, Salutem. Vniuerſitati veſtræ per hanc chartam noſtram ſigillo noſtro munitam volumus eſſe notum; quia cum Deum, & matrem noſtram ſanctam Eccleſiam offenderimus in multis, & proinde diuina miſericordia plurimum indigere noſcamur; nec quid dignè offerre poſſimus pro ſatisfactione Deo, & Eccleſiæ debita facienda, niſi nos ipſos habeamus, & regna noſtra, volentes nos ipſos humiliare pro illo, qui ſe pro nobis humiliauit vſque ad mortem, gratia ſancti Spiritus inſpirante, non vi inducti, nec timore coacti, ſed noſtra bona ſpontaneaque voluntate, ac communi conſilio Baronum noſtrorum offerimus, & liberè concedimus Deo, & ſanctis Apoſtolis eius Petro, & Paulo, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ matri noſtræ, ac Domino noſtro Papæ Innocentio, eiuſque

Catholicis successoribus, totum regnum Angliæ, & totum regnum Hiberniæ cum omni iure, & pertinentijs suis, pro remissione peccatorum nostrorum, & totius generis nostri, tam pro viuis, quàm defunctis. Et amodo illa adeo, & Ecclesia Romana, tanquam feodatarius recipientes, & tenentes, in præsentia prudentis viri Pandulphi Domini Papæ Subdiac. & familiaris fidelitatem exinde prædicto Domino nostro Papæ Innocentio, eiusque Catholicis successoribus, & Ecclesiæ Romanæ secundum subscriptam formam facimus, & iuramus, & homagium ligium in pręsentia Domini Papę, si coram eo esse poterimus, eidem faciemus. Successores, & hæredes nostros de vxore nostra, in perpetuum obligantes, vt simili modo summo Pontifici, qui pro tempore fuerit, & Ecclesiæ Romanæ sine contradictione debeant fidelitatem præstare, & homagium recognoscere. Ad indicium autem huius nostræ perpetuæ oblationis, & concessionis volumus, & stabilimus, vt de proprijs, & specialibus reditibus prædictorum regnorum nostrorum pro omni seruitio, & consuetudine, quod pro ipsis facere deberemus, saluo per omnia denario B. Petri, Ecclesia Romana mille marcas sterlingorũ percipiat annuatim. Scilicet in festo sancti Michaëlis quingentas marcas, & in Pascha quingentas marcas. Septingentas scilicet pro regno Angliæ, & trecentas pro regno Hiberniæ, saluis nobis, & hæredibus nostris iustitijs, libertatibus, & regalibus nostris. Quæ omnia, sicut supradicta sunt, rata esse volentes perpetuò, atque firma, obligamus nos, & successores nostros contra non venire. Et si nos, vel aliquis successorum nostrorum hoc attemtare præsumpserit, quicumque fuerit ille, nisi rite commonitus resipuerit, cadat à iure regni, & hæc charta oblationis, & concessionis nostræ semper firma permaneat. Ego Ioannes Dei gratia Rex Angliæ & Dñs Hiberniæ ab hac hora in antea fidelis ero Deo, & beato Petro, & Ecclesiæ Romanæ, ac Domino meo Papæ Innocentio, eiusque successoribus Catholicè intrantibus. Non ero in facto, dicto, consensu, vel consilio, vt vitam perdant, vel membra, vel mala captione capiantur, eorum damnum, si sciuero, impediam, & remanere faciam, si potero. Alioquin eis quam citiùs potest intimabo, vel tali personæ dicam, quam eis credam pro certo dicturam. Consilium quod mihi crediderint per se, vel per nuntios, seu literas suas, secretum tenebo, & ad eorum damnum nulli pandam me sciente. Patrimonium beati Petri, & specialiter regnum Angliæ, & regnum Hiberniæ adiutor ero ad tenendum, & defendendum contra omnes homines pro posse meo. Sic Deus me adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia T. me ipso apud domum militiæ templi iuxta Doueriam coram Domino H. Archiepiscopo Dublinen. Domino I. Episcopo Norvuincen. G. filio Petri Comitis Essex. iustitiario nostro *W*. Comite Sar. fratre nostro *W*. Marescallo Comite Penbroc. R. Comite Bonon. *W*. Comite Vvarien. S. Comite Vvint. *W*. Comite Arundell. *W*. Comite de Ferr. *W*. Broubert. Petro filio Her. Vvarin. filio Ger. xv. die Maij Anno regni nostri xiv.

EPISTOLA LXXVIII.

A SE SVSCEPTAM PACIS FORMAM PROFITETVR, ET GRATIAM SVMMI PONTIFICIS IMPLORAT.

Literæ Regis Angliæ ad Dominum Papam.

SANCTISSIMO Patri, & Domino ſuo I. Dei gratia ſummo Pontifici ſuus deuotus, & fidelis. Ioannes eadem gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Normaniæ, Aquitaniæ, & Comes And. Salutem, & tam debitum, quàm deuotum obſequium. Sanctæ paternitati veſtræ ſignificauimus, quòd cum Magiſter Pandulphus nuntius, & familiaris veſter formam pacis vobis tranſmiſſam oſtendiſſet, nos ob reuerentiam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ illam admiſimus, ſine aliqua diminutione, pro voluntate veſtra obſeruandam. Ceterū inſpirante gratia ſancti Spiritus ad perpetuam Eccleſiæ pacem, & exaltationē regna noſtra, ſcilicet Angliæ, & Hiberniæ de vobis, & ſucceſſoribus veſtris, & ſancta Romana Eccleſia tenenda ſuſcepimus, annuatim vobis, & ſucceſſoribus veſtris mille marcas reddendo, ſicut ex tranſcripto chartæ noſtræ, quam inde fecimus perpendere poteritis. Rogamus ergo ſanctam Patetnitatem veſtram, quatenus decetero nos in gratiam veſtram recipere dignemini, & miſericordirer nobiſcum agere velitis, de one e nobis impoſito, quod gratanter ſuſcepimus T. me ipſo apud remplum de Vvell. xv. die Maij.

EPISTOLA LXXIX.

EMENDATIONEM GRATVLATVR, ET LEGATVM APOSTOLICVM COMMENDAT.

Illuſtri Regi Angliæ.

EI qui de malis nouit eligere bona, gratiarum referimus actiones, quòd tibi miſericordirer inſpirauit, vt idoneè ſatisfaceres de damnis, & iniurijs Eccleſiæ irrogaris; cū nō ſolùm formā ſatisfactionis receperis multimoda deliberatione prouiſam, verum etiam perſonam, & terram tuam Apoſtolicæ ſubdideris ditioni. Conferendo imperpetuum iure Dominij ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ regna tua per ipſam, & ab ipſa tenenda ſub annuo cenſu ſeptingentatum marcarum de Anglia, & de Hibetnia trecentarum: ſicut in inſtrumento tuo legirimè inde confecto pleniùs, & expreſſiùs continetur. Quis enim te docuit? quis induxit? niſi ſpiritus ille diuinus, qui vbi vult, ſpirat, & neſcis, vnde veniat, aut quò vadat, diuidens dona ſingulis, prout vult, vt tam diſcretè, tam piè ſimul in vnum, & tibi conſuleres, & Eccleſiæ prouideres. Ecce ſublimiùs, & ſolidiùs nunc obtines ipſa regna, quàm hactenus obtinueris. Cum iam ſacerdotale ſit regnum, & ſacerdorium ſit regale: ſicut in Epiſtola Petrus, & Moyſes in lege teſtantur. Eia igitur magnificè Princeps, comple promiſſa, & conceſſa confirma, vt omnipotens Deus tuum ſemper, & rectum compleat deſiderium, & propoſitum confirmet honeſtum: ſicque te faciat per temporalia bona tranſire, vt non amittas,

ſed acquiras æterna. Nos ergo iuxta tuæ petitionis inſtantiam legatum ad te de noſtro latere deſtinamus, quaſi Angelum ſalutis, & pacis venerabilem Fratrem N. Tuſculan. Epiſcopum virum Deo gratum, & acceptum hominibus, quem inter fratres noſtros merito ſuæ religionis, & honeſtatis ſpeciali diligimus caritate, vt in miſſi perſona mittentis cognoſcas affectum. Ipſum igitur, quem ad tuum comodum, & honorem quantum cum Deo potuit, promtum cognouimus, & attentum, benignè recipias, & honeſtè pertractes, eius monitis, & conſilijs acquieſcens, quæ ſi fuerint reuerenter admiſſa, proculdubio tibi proficient, & temporaliter ad quietem, & æternaliter ad ſalutem. Speramus autem in eo, qui non vult mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat: quòd ſicut miſericorditer, ac mirabiliter cœpit, in virum alterum te mutare, ſic tibi pium inſpirabit deuotionis affectum, vt quò vehementiùs contra eum ſanctam Eccleſiam offendiſti, eò reuerentiùs propter ipſum ſanctam Eccleſiam honorabis, cum iam in tantum proceſſeris, vt bonum principium finem optimum repromittat. Prædictus vero Legatus, qui conſcientiam noſtram plenè cognoſcit, de noſtro te beneplacito reddet certum pariter, & ſecurum; cui nos vices noſtras commiſimus, vt iuxta verbum propheticum euellat, & deſtruat, & ædificet, & plantet, quæ ſecundum Deum euellenda, & deſtruenda, nec non ædificanda cognouerit, & plantanda. Conceſſa ſibi plenaria poteſtate, vt abſque contradictione cuiuſlibet, vniuerſa quæ pertinent ad legationis officium efficaciter exequatur. Nos enim ſententias quas rite pertulerit in rebelles ratas haberi præcipimus, & inuiolabiliter obſeruari. Datum Laterani ij. Non. Iulij Pontificatus noſtri Anno xvj.

EPISTOLA LXXX.

VT LEGATO APOSTOLICO DEBITAM REVERENTIAM ET OBEDIENTIAM EXHIBEANT.

Archiepiſcopo, & Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, & alijs Eccleſiarum Prælatis per Angliam conſtitutis.

GAVDERE debetis nobiſcum in Domino, & in virtutis eius potentia gloriari, quòd poſt noctis tenebras, & aduerſitatum anguſtias dies ſerenus illuxit, & optata cœpit proſperitas arridere. Verè quidem nunc ſcimus, quòd & ſi quatiatur interdum Petri nauicula nunquam tamen ſubmergitur, quoniam inualeſcentibus fluctibus procellarum, & iam pene naufragio imminente, iuſtorum meritis Chriſtus ad auxilium excitatur, qui paulò ante propter quorumdam dormiebat offenſas. Inter alia ſiquidem, in quibus de plenitudine gratiæ ac miſericordiæ vbertate, fecit nobiſcum ſignum in bonum, is qui non vult mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat, illuſtri Regi Angliæ inſpirauit, vt ſufficienter Eccleſiæ ſatisfaciat de damnis, & iniurijs irrogatis: formam enim pacis à nobis cum multa deliberatione prouiſam cum magna deuotione recepit, & ad eam executioni mandandam legatum à latere noſtro petijt deſtinari. Vnde nos Venerabilem Fratrem noſtrum ... Epiſcopum Tuſculan. Apoſtolicæ Sedis Legatum, quaſi pacis, & ſalutis Angelum deſtinamus: virum vtique gratum Deo,

& acceptum hominibus, quem inter alios fratres nostros merito suæ religionis, & honestatis speciali diligimus caritate. Procerto credentes, sic eum via regia incessurum, quòd non declinauit ad dexteram, vel sinistram: eique de quo plenam fiduciam obtinemus, commisimus vices nostras, vt iuxta verbum propheticum euellat, & destruat, ædificet, & plantet, quæ secundum Deum euellenda, & destruenda, necnon ædificanda viderit, & plantanda: plenaria sibi potestate concessa, vt absque contradictione cuiuslibet, ea quæ pertinent ad legationis officium exequatur. Laudem igitur dicite Domino Deo nostro, qui bona de malis eliciens, fecit cum temtatione prouentum, & cum humilitate suscipite prospera, qui cum fortitudine sustinuistis aduersa: prædictumque Legatum recipiatis benignè, ac honestè tractetis, quia cum nos recipiamur in ipso, in misso notabimus deuotionis affectum, quem geritis admittentem. Ipsius ergo monitis, & mandatis humiliter intendentes, tales vos erga eum exhibere curetis, quòd non solum eidem, sed etiam nobis esse possit acceptum. Scientes quòd cum ei plenæ legationis officium commiserimus, sententias quas rite protulerit in rebelles ratas haberi præcipimus, & inuiolabiliter obseruari. Datum Laterani iij. Non. Iulij. Pont. nostri, Anno sextodecimo.

EPISTOLA LXXXI.

EIVSDEM ARGVMENTI.

Cantuarien. Archiepiscopo S. Romanæ Ecclesiæ Card. & Coepiscopis suis.

I qui non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur, & viuat, deuotas gratiarum referimus actiones, quòd ipse I. regi Angliæ misericorditer inspirauit, vt formam pacis à nobis cum multa deliberatione dispositam, deuotè reciperet; sicut per suas nobis literas intimauit, humiliter postulans ad eam executioni mandandam idoneum à latere nostro destinari Legatum. Vt autem in missi persona mittentis cognoscatis affectum, ecce nos memores verbi vestri, mittimus quasi Angelum salutis, & pacis, virum Deo gratum, & acceptum hominibus, videlicet Venerabilem Fratrem nostrum ... Tusculan. Episcopum Apostolicæ Sedis Legatum, quem inter Fratres nostros merito suæ religionis & honestatis speciali diligimus caritate, procerto credentes quòd ipse via regia sic incedet, quod non declinabit ad dexteram, vel sinistram. Cum igitur bonum pacis tam regno, quàm sacerdotio, sit maximè necessarium fraternitatem vestram rogandam duximus, & monendam per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus ad illud efficaciter promouendum exhibeatis vos promptos per omnia, & paratos: nihil ingerentes difficultatis, aut moræ propter quod huiusmodi bonum impediri valeat, vel differri. Nos enim ad iustitiam, & libertatem Ecclesiasticam conseruandam prompto semper, & pio animo intendemus: vt qui pugnam exercuere legitimam, palmam consequantur optatam. Vos ergo prædicti Legati monitis, & mandatis humiliter intendentes, tales vos erga eum exhibere curetis, quòd ipse ad vestrum comodum, & honorem meritò debeat aspirare. Scientes, quòd cum ei plenæ legationis officium commisetimus, sententias quas rite protulerit in rebelles, ratas haberi præcipimus, & inuiolabiliter obseruari.

obseruari. Vos denique Fratres Archiepiscope, & Episcopi, &c. Datum Laterani ij. Non. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXXXII.

EADEM CVM SVPERIORIBVS.

Comitibus, Baronibus, alijsque Magnatibus per Angliam constitutis.

VANTÒ specialiùs regnum Angliæ ad Romanā Ecclesiam dignoscitur pertinere, tantò feruentiùs aspiramus, vt per nostræ solicitudinis studium grata prosperitate lętetur. Cùm igitur ad reconciliationem Regis, ac regni, Venerabilem Fratrem nostrum Tusculan. Episcopum Apost. Sed. Leg. quasi pacis, & salutis Angelum destinemus, virum vtique gratum Deo, & acceptum hominibus, quem inter alios Fratres nostros merito suæ religionis, & honestatis speciali diligimus caritate, Vniuersitatē vestram rogandā duximus, & monenda per Apost. vobis scripta mandantes, quatenus eum recipiatis benignè, ac honestè tractetis, ipsius monitis, & mandatis humiliter intendentes, vt bonum pacis tam regno, quàm sacerdotio maximè necessarium feliciter consummetur. Scientes, quod cùm per eum Illustris Rex vester iuxta mandatum nostrum fuerit absolutus, omnimodam ei gratiam, & plenum intendimus exhibere fauorem. Vnde volumus, & mandamus, vt vos ei fidelitatem deuotam, & fidelem deuotionem exhibere curetis, ad defensionem, & exaltationem ipsius regni prudenter, & patenter assistentes eidem. Datum Lateran. ij. Non. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXXXIII.

VT LEGATVM APOSTOLICVM SVPER FOEDERE CVM REGE ANGLIÆ AVDIAT.

Illustri Regi Franciæ.

VM pro reconciliatione Regis, ac regni Venerabilem F. N. Episcopum Tusculan. virum Deo gratum, & acceptum hominibus, quem inter alios Fratres nostros merito suæ religionis, & honestatis speciali diligimus caritate, in Angliam destinemus: & expedire credamus, quòd inter te, ac Regem Angliæ pacis fœdera reformentur; Serenitatem tuam rogandam duximus, & monendam, quatenus super hoc intendas humiliter monitis, & consilijs eiusdem Legati, vt preces, & monitiones Apostolicas, sicut hactenus fecisse dignosceris, nunc etiam admittere comproberis; ita quòd deuotio tua semper ad Sedem Apostolicam deuotior approbetur. Datum Laterani iij. Non. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXXXIV.

IVDÆVM AD FIDEM MIRACVLO CONVERSVM COMMENDAT.

Archiepiscopo Senonen.

PERANTE illo, qui semper suam fœcundat Ecclesiam noua prole, dilectum filium N. latorem præsentium, qui ad nos de partibus tuis Iudæus accesserat, ad te remittimus Christianum, cuius conuersationis modum, & ordinem, quia delectat Dei magnalia enarrare, præsenti paginæ secundùm quod accepimus ab eodem duximus inserendum. Nuper igitur in domo patris eiusdem habitabat quædam mulier Christiana, quæ à Catholica fide adeò facta fuit Iudæis seducentibus aliena, vt cõstanter assereret erroris Iudaici tenebris obuoluta, quòd Christus sibi nec prodesse poterat, nec obesse, ac tantùm valere panem de cuiuslibet mensa sumptum, quantùm Christianorum hostia, quæ sumitur in altari. Hæc pœnam incurrere metuens, si fidem Christi publicè abnegaret, in festo resurrectionis Dominicæ tunc instantis, ad Ecclesiam cum Christianis accessit, & acceptam Eucharistiam, ac reseruatam in ore in manu patris prædicti N. qui tunc Isaac vocabatur proijciens, in hæc verba prorupit. Ecce saluator meus, vt asserunt Christiani, qui cùm in quadam pyxide vacua, quam habebat in arca, reponere vellet illam, idem quodam ad ostium suum interim vocante, formidans ne inueniretur casu fortuito apud ipsum, in alia pyxide, in qua erãt septem libræ parisienses, ipsa nesciẽter præ festinatione reposita, pulsanti ostiũ reserauit. cùm expeditus ab eo redijsset ad arcam, & in pyxide vacua, in qua se dictam hostiam posuisse credebat, non inueniret eandem, inspecta reliqua, in qua pecuniam posuerat antedictam, eam non vtique denarijs, sed hostijs vidit plenam. Amicos igitur stupefactus & trepidus conuocauit, & eis reuelans per ordinem supradicta, cœpit in eorum præsentia hostias vertere cum festuca, vt illam quam viderat aliquantulùm humefactùm, cùm tradita sibi fuit, ab alijs segregaret, sperans denarios ad naturam redire propriam, hac amota. Quo eam discernere ab alijs non valente, circumstantes magnitudinem diuini miraculi aduertentes, deliberauerunt ad fidem accedere Christianam. Sed alij, cum Abrahæ pueris expectantibus, idem N. Nobili viro ... Regio Marescalco vxorẽ suam, filiósque commendans, & rogans eundem, vt eos omnes faceret baptizari, ad nostram duxit præsentiam accedendum, quem post multas collationes super lege, ac prophetis habitis cum eodem, Venerabil. F. N. ... Tusculan Episcopus diligenter instructum in fide Catholica baptizauit. Cùm igitur huiusmodi noua plantatio non solùm rore doctrinæ riganda sit, sed etiam temporalibus beneficijs nutrienda, vt ei Dominus tribuat incrementum, fraternitati tuæ per Apost. scrip. mand. quatenus ei, ac familiæ suæ ad fidem Christianam conuersæ taliter facias in vitæ necessarijs prouideri, quòd pro defectu temporalium retrò aspicere non cogãtur, vel propter hoc ad Sedem Apostolicam denuò laborare, inquisiturus super præmisso miraculo pleniùs veritatem, & eam nobis fideliter rescripturus. Tu denique Frater Archiepiscope super teipso, &c. Datum Laterani vj. Idus Iunij, Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA LXXXV.

VT CONCESSA SIBI DECIMARVM IMMVNITATE MODERATE VTANTVR

Monachis Cistercien. Ord. & Hospitalarijs Quinqueecclesien. Diœc.

ENERABILIS F. N. Quinqueecclesien. Episcopus nobis intimare curauit, quòd vos extendentes ad lucra turpia manus vestras multitudinem emitis vinearum, de quibus sibi, vel Ecclesijs suæ Diœcesis decimæ solui solent; quarum vinum licèt nequaquam in vsus proprios expendatis, sed vendendum ad alias faciatis prouincias deportari, decimas tamen sibi, vel ipsis Ecclesijs subtrahitis ex eisdem. Cum igitur ex hoc Ordini vestro plurimũ detrahatur, Vniuersitati vestræ per Apost. scrip. mand. quatenus ab ijs de cetero taliter desistatis, quòd materia scandali auferatur, & super hoc de vobis clamor ad nos vlteriùs non ascendat. Scientes nobis esse meritò formidandum, ne propter clamores huiusmodi sacrum Concilium, auctore Domino, in proximo celebrandum priuilegia vestra coarctanda prouideat, vel etiam reuocanda; cùm priuilegium mereatur amittere, qui concessa sibi abutitur libertate. Datum Laterani xij. Kal. Iulij Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXXXVI.

PAROCHIAM ILLIS AB ARCHIEPISCOPO IANVENSI ASSIGNATAM CONFIRMAT.

Præposito, & Canonicis sanctæ Mariæ in Vineis Ianuen.

VSTIS petentium, &c. *vsque*, concurrentes assensu. Parochiam quam Ecclesia vestra noscitur obtinere, sicut eam iustè, ac pacificè possidetis, & in literis confirmationis bonæ memoriæ H. Ianuen. Archiepiscopi pleniùs continetur vobis, & per vos Ecclesiæ vestræ auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem euidentiam literas Archiepiscopi memorati huic paginæ nostræ de verbo ad verbum duximus inserendas. In nomine sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen. Hugo diuina dignatione Ianuen. Archiepiscopus, dilecto in Christo Fratri Ottoni Præposito Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Vineis, & eiusdem Ecclesiæ Canonicis Filijs benedictionem inperpetuum. Libenter modis omnibus præbemus assensum, quotiens est vox iusta poscentium. Proinde considerata deuotione, quam erga nos, & Ecclesiam Ianuen. geris, necnon & honorificabilitudinitate Ecclesiæ tuæ, Parochiam quam Ecclesia iamdicta impræsentiarum noscitur obtinere, & à quadraginta annis possedit, tibi, & successoribus tuis cõfirmamus, & præsentis scripti patrocinio cõmunimus. Decernimus itaque præscriptam Parochiã à Balneo Balduin. Guercij inferiùs, à domo Alpanũ cũ Carubio corrigialiũ ex vtraque parte, vsque ad littus maris, omnes stationes Malocelli, atque domum quondam Petri Capellani. Deinde littus maris continuè vsque ad Carubium Sardenarũ, & ipsum Carubium totum, & inde vsque ad domũ quondam

Embronis. Inſuper à domo piperum cum domo Benedicti Larabiæ inferiùs. Populus verò deſuper via à domo piperum vſque ad domum Donati Pictoris de Caſtelleto, & inde vſque ad domum Guillelmi de Litero inferiùs cum tota domo Ribaldi de Pinaſca, & eorum qui habitant in Inſula Filiorum de Infantibus cum toto locali, & parte Mortedi, & cum vertigine campi Liberi, vſque ad domum filiorum Donati quondam patris Oliuerij ſeptem linguæ cum eadem domo Iterum domum Ioannis Loripedis, & ipſum Carubium inferius ex vtraque parte à domo Guillelmi Sagonen. vndique inferiùs. Præterea à domo quondam Rainaldi Auriæ totum inferius cum eadem domo. Tandem Carubium totum de Reflatis à domo Nebularij inferiùs, & omnes qui habitant infra prædictos fines parochianos ſanctæ Mariæ de Vineis de cetero firmiter decernimus. Nulli omnino liceat hanc parochiam inuadere, ac temerè perturbare, ſeu Oratorium aliquod infra præſcriptam parochiam ædificare. Vt autem cunctis hæc confirmatio liqueat, eam ſcribi fecimus, & noſtro ſigillo muniri mandauimus, milleſimo centeſimo octogeſimo vij. Indictione quinta, viij. Kal. Decembr. Ego Hugo Ianuen. Archiepiſcopus ſubſcripſi Nulli ergo, &c. *vſque*, noſtræ confirmationis infringere, &c. *vſque*, incurſurum. Datum Laterani xiij. Kal. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXXXVII.

Privilegivm ab Vrbano II. concessvm confirmat.

P. Illuſtri Regi Aragon.

IN priuilegio felicis recordationis Vrbani Papæ II. prædeceſſoris noſtri de verbo ad verbum perſpeximus contineri. Vrbanus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Cariſſimo filio Petro Pampilonen. & Aragon. Regi, eiúſque ſucceſſoribus in eadem beati Petri fidelitate permanturis in perpetuum. Cùm vniuerſis ſanctæ Eccleſiæ filijs ex Apoſtolicæ Sedis auctoritate, ac beneuolentia debitores exiſtamus: illis tamen perſonis, quæ familiariùs, ac deuotiùs Romanæ adhærent Eccleſiæ propenſiori nos conuenit caritatis ſtudio imminere. Quia igitur bonæ memoriæ patris tui Santij, cuius regno temporaliter ſucceſſiſti, fidem quoque, ac deuotionem erga Romanam Eccleſiam efficaciter ſequeris, nos eadem benignitate, qua patris tui poſtulationem impleuimus, tuæ quoque petitioni adeſſe curamus. Te enim tãquam Regem beato Petro deuotiſſimum, & omne tuum regnum in tutelam Sedis Apoſtolicæ ſpeciali dilectione ſuſcipimus. Conſtituimus ergo auctoritate Apoſtolica ſancientes, vt omnes tui ſucceſſores regnum illud de manu noſtra, noſtrorúmue ſucceſſorum accipiant, eundem cenſum quingentorum ſcilicet mancuſorum rependant, & ſe B. Petri reges miniſtros, ac famulos recognoſcant. Quapropter nullus deinceps viuentium, & fidem Chriſtianam tenentium, regnum illud temerè perturbare, inuadere, aut diminuere qualibet occaſione præſumat, nec moleſtiam vllam tibi, tuíſve ſucceſſoribus, qui in eadem Sedis Apoſtolicæ fidelitate permanſerint, inferre audeat, ne Dei & Apoſtolorum eius indignationem incurrat. Tuam verò perſonam in B. Petri, & noſtræ manus tutelam ita omnino

suscipimus, vt nulli Episcoporum, nulli Archiepiscoporum, nulli sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legato liceat sine certo pręcepto nostro aduersùm te vel tuam coniugem excommunicationis, aut interdictionis proferre sententiam. Tu igitur fili in Christo carissime, in ea quam cœpisti deuotione persistens, ita regnum seculare sub cęlestis iustitiæ lege coërce, ita semper tuæ, & Catholicorum omnium matris Romanæ Ecclesiæ gratiam excole, vt & in præsenti annuente Domino maiora merearis, & in futuro sanctorum Apostolorum intercessionibus æterni regni gloriam consequaris. Sanè ad indicium huius perceptæ à Romana Ecclesia libertatis quingentos Iaccen. monetæ mancusos aureos per annos singulos Lateranen. Palatio, vt superiùs dictum est persoluetis. Hoc igitur nostræ priuilegium sanctionis, siquis in crastinum agnoscens Archiepiscopus, aut Episcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, Dux, vel Marchio, Comes, aut Vicecomes, Iudex, aut persona quælibet secularis, vel Ecclesiastica, contra eam temerè venire tentauerit, & regni tui bona, quæ in præsenti ex paterna possessione retines, seu quæ in futurum largiente Domino iustè acquirere poteris, inuadere, molestare, vel suis vsibus applicare pręsumpserit, secundò, tertióue cōmonitus, si non satisfactione congrua emendauerit, à Christi eum, & Ecclesiæ corpore auctoritatis Apostolicæ potestate segregamus, & honoris sui periculo subiacere decernimus. Cunctis autem conseruantibus hæc, pax à Deo, & misericordia præsentibus, ac futuris seculis conseruetur, Amen. Datum Placentiæ per manum Ioannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diac. Card. xvij. Kal. April. Indictione iij. Anno Dominicæ Incarnationis millesimo nonagesimo quinto, Pont. autem Domini Vrbani secundi Papæ viij. Cùm autem adeo personam tuam dilexerimus, & diligamus in Domino caritate sincera, quòd nostris manibus coronauimus te in regem, tuis petitionibus quantùm cum Deo possumus fauorabilē impartientes assensum, prædictum priuilegium ratum habemus, & præcipimus inuiolabiliter obseruari. Tu ergo ne inde nascantur iniuriæ, vnde iura nascuntur, talē te circa vsum præscripti priuilegij studeas exhibere, præsertim circa id quod de interdicti, & excommunicationis sententijs est prædictum, ne propter abusum, quod absit, priuari eiusdem priuilegij beneficio merearis, quia iuxta canonicas sanctiones priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ pręceptionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem &c. *vsque*, incursurum. Datum Laterani iv. Nonas Iulij, Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA LXXXVIII.

Natalium maculam eluit.

Episcopo Cameracen.

Vm Nicolaum Diacon. latorem præsentium per Abbatem, & Conuentum Lexien. ad Ecclesiam sanctæ Mariæ de Brase, & Bauegnies pręsentatū, tuus nollet Officialis admittere, pro eo quòd filius fuerat sacerdotis, idem Diac. ad misericordiam Sedis Apostolicæ conuolans, supplicationibus, & lacrymis institit, vt ei multa inopia laboranti, ne ipsum ad secularia diuertere negotia instigante pau-

pertate contingat, ad obtinendum beneficium aditum dignaremur per dispensationis gratiam aperire. Licèt autem ad tales peccata parentum promotionis impedimenta transmittant, eò quòd propagatio criminis in tali prole timetur, dum vitiati ramusculi de vitiosa radice procedunt; quia tamen aliquando ex sic genitis aliqui virtute propria redimunt, quod de natalibus parentum vitio perdiderunt, quandoque in eis Apostolica Sedes de plenitudine potestatis nota originis abolet, quã intulere parentes. Cùm igitur præfato Diac. sicut per literas dicti Officialis accepimus, non desint suffragia bonę vitę, fraternitati tuæ per Apost. scrip. mand. quatenus eidem Diac. si non est paternæ incontinentiæ imitator, & bona sibi merita suffragantur, dummodo aliud canonicum non obsistat, auctoritate nostra Ecclesiam supradictam dispensatiuè concedas. Tu denique Frater Episcope, &c. Datum Signiæ v. Idib. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA LXXXIX.

De misso in Angliam Legato Apostolico admonet.

S. Cantuarien. Archiepiscopo, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Card.

Quartodecimo die Iulij literas tuas recepimus, eorum quæ gesta sunt seriem, vsque ad missionem earum plenariè continentes. Illud autem pro certo noueris esse verum, quòd dilectus filius P. Subdiac. & familiaris noster super absolutione regia tibi suggessit, in tantùm etiam, quòd antequam nobis de transitu eius in Angliam constitisset, tibi, & ipsi literas nostras per proprium nuntium destinauimus, quas ad vos iam credimus peruenisse, mandantes vt ambo, vel alter vestrûm de assensu reliqui, propter instantem necessitatem, quæ tunc videbatur vrgere, ad absolutionem procederetis personæ regiæ, si videretis negotio expedire. Ceterùm antequam ad nos tuæ literæ peruenissent, receptis nuntijs, & literis regijs nos memores verbi tui, & Coepiscoporum tuorum, Venerabilem F. N. Tusculan. Episcopum Legatum in Angliam duximus destinandum, qui iam à præsentia nostra recesserat, accepta licentia procedendi. Tu ergo de reliquo, sicut vir prouidus, & fidelis agere studeas, quæ ad salutem, & pacem regis, & regni videris pertinere, cum honore, ac vtilitate Apostolicæ Sedis, & Ecclesiæ Anglicanæ. Significaturus nobis de singulis quàm citò poteris plenariè veritatem, vt ea cognita, siquid viderimus addendum addamus. Tu denique Frater Archiepiscope super teipso, &c. Datum Signiæ Idib. Iulij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XC.

Pro religionis ingressu quidquam exigi vetat.

Patriarchæ Hierosolymitan. Apost. Sed. Leg.

Vitium prauitatis in Giezi lepræ morbo, & in Simone Mago perditione damnatum in regularibus transire non debet inultum: quoniam eò damnabiliùs ab illis committitur, quò periculosiùs tales cadunt sibi per meritum, & alijs per exemplum. Licèt autem contra pestem istam mortiferam diuersis temporibus à prædecessoribus nostris diuersa

prodierint instituta, nondum tamen vsque adeò mortificari potuit, quin etiam in terra, quæ funiculus est hereditatis Dominicæ multos infecerit, & effecerit sic habitus religiosi participes, quòd sanctæ religionis expertes. Ipsam quoque domum Militiæ Templi, ad quam oculi respiciũt plurimorum, quosdam intelleximus simoniacè introisse, simplicitate tamen potiùs, quàm malitia, prout ex literis tuæ fraternitatis accepimus, simplicitate occasionem præstante delicto. Ad excludendum igitur talis simplicitatis periculum, fraternitati tuæ per Apost. scrip. mand. quatenus Magistro & Fratribus Militiæ Templi ex parte nostra districtè prohibeas, & ab eis facias per omnes domos sui Ordinis firmiter inhiberi, ne pro alicuius receptione aliquid exigatur: nec etiam sub prætextu subuentionis ad exactionem procedatur huiusmodi, cùm superficies nominis reatum criminis non immutet. Siquis autem decetero quemquam taliter admiserit ad Ordinem supradictum, vtque tam admittẽs videlicet, quàm admissus puniatur, in quo deliquit, ab eo sine spe restitutionis perpetuò expellatur, ad alium districtioris regulæ Ordinem transferendus, in quo tam execrabilis culpę reatum penitentia condigna deploret. Cum ijs autem qui hactenus simplicitate peccarunt, si vrgens necessitas, aut euidens vtilitas postularit, mitiùs agere poteris, prout tuæ discretionis prudentia viderit expedire. De illis autem Fratribus, qui deputati vsui militari secreta confessione fatentur se in Subdiaconatus ordine constitutos, consultationi tuæ sic duximus respondendum, quòd nisi de hoc legitima probatione constiterit, propter confessionem huiusmodi non est illis iniungendum in publico, vt ab vsu militiæ debeant abstinere: quòd si legitimis id probauerint documentis, nisi effusione sanguinis impedimentum irregularitatis incurrerint, aut aliud obuiet de canonicis institutis, iuxta Ordines suos in habitu clericali: quòd si forsan irregulares extiterint, nihilominus iuxta quod possunt seruitijs domus insistant: ne si ob hoc pateret talibus exitus, alijs egrediendi occasio præstaretur. Datum Signiæ viij. Kal. Augusti, Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA XCI.

AD VARIA EIVS POSTVLATA RESPONDET.

Nobili viro P. Ziani Duci Venetorum.

VENIENTEM ad Apostolicam Sedem dilectum filium M. Iacobi nuntium tuum, virum vtique prouidum, & fidelem, ac de circumspectione solicita, & solicitudine circumspecta meritò commendandum, benignitate recepimus consueta, eisque audientiam tribuimus facilem, & benignam. Inter cetera verò, quæ idem M. in nostra, & Fratrum nostrorum præsentia ex parte tua proposuit fideliter, & prudenter, asseruit, quòd tu literas Apostolicas nuper tibi, & populo Venetorum pro exhortatione subsidij Terræ sanctæ directas recepisti prompta, & hilari voluntate, sperans, & concepta fiducia de diuina miseratione promittens, terram eandem à te, populóque prædicto tantum in personis, & rebus auxilium habituram, vt ex maritimis ciuitatibus vniuersis, nulla prorsus maiorem in hoc negotio sit exhibitura Domino famulatum: quippe cùm tu ipse proposueris tollere crucem tuam, ac tuum sequi, vt eius cõproberis esse discipulus, Redẽptorem.

Quod quidem tantò ampliori gaudio nos repleuit, quantò inter omnia desiderabilia cordis nostri specialiùs affectamus, vt terra eadem ab impiorum manibus, si desuper datum fuerit, liberetur, vt restituatur populo Christiano ad diuini nominis gloriam, & honorem. Tuæ igitur deuotionis feruorem dignis in Domino laudibus commendantes, Nobilitatem tuam monemus attentiùs, & hortamur, quatenus in hoc sancto proposito perseuerans, ad Crucifixi obsequium te accingas, viriliter, & potenter, nauigium, & alia necessaria ea cura, & studio faciens præparari, vt cùm tempus aduenerit oportunum, affectum quem tibi Dominus inspirauit, valeas ipso prosequente perducere in effectum. Super eo autem nequiuimus non mirari, quòd cùm per Dei gratiam, & sapientia vigeas, & circa te copiam habeas sapientum, electionem de dilecto filio L. sancti Pauli plebano in Constantinopolitan. Ecclesia celebratam confirmari simpliciter postulasti; cùm scias causam super hoc anno præterito fuisse in auditorio nostro præsentibus procuratoribus partium diutiùs ventilatam, nósque ad eius decisionem procedere non valentes, pro eo quod super propositis coram nobis, de studijs eligentium, & meritis electorum non potuit fieri plena fides, eam sub certa forma de consensu partium cōmisisse. Non paruam, si bene consideres in hoc tibi gratiam facientes, quòd illum cui causam eandem commisimus, per Venetias ad tuam, & partis quam foues instantiam, curauimus destinare. Quantam autem idem sinè culpa sua traxerit ibi moram, magnitudinis tuæ discretio non ignorat, quem si per partes alias, prout petebat pars altera, misissemus iam fortè ad consummationem negotium peruenisset, quod non absque grandi, & graui dispēdio est dilatum. Quoniam igitur preces tuas in hac parte nec decuit, nec licuit exaudiri, per Legatum, aut etiam per delegatum, si fortè Legati transitum nimis differri contingeret, iuxta formam in literis nostræ commissionis expressam in proximo, Deo dante, idem expediri negotium faciemus. Super renouatione verò priuilegij Graden. Ecclesiæ, confirmatione Abbatis in Monasterio sancti Hilarij per delegatos à nobis Iudices instituta, & Electi Iadertin. negotio precibus tuis benigniùs annuentes, ecce dilectis filijs fratri Iordan. de Padua, & fratri Hugolin. quondam Priori sancti Ioannis in Monte nostris dedimus literis in mandatis, vt à te, tuísque ciuibus iuratoriam recipiant cautionem, quòd super excessibus contra Iadertin ciuitatem commissis, mandatis nostris curabitis obedire, quod cùm fuerit humiliter adimpletum, nos ipsi Electo pallium transmittemus, quod propter dictos excessus hactenus sibi distulimus destinare, habentes in firmo proposito petitiones tuas in ijs, & alijs quantùm cum Deo, & honestate poterimus exaudire. Illa præcipuè ratione, quòd intelleximus te virum esse Catholicum, & zelatorem fidei Christianæ ac honestatis Ecclesiasticæ amatorem. Tu ergo te talem studeas exhibere semper de bono in melius, & de virtute proficiens in virtutem, quòd de die in diem magis, ac magis diuinam, & Apostolicam gratiam assequi merearis. Datum Signiæ IV. Non. Augusti, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XCII.

VT CEPHALONENSEM EPISCOPVM AB ARCHIEPISCOPI CORINTHII MOLESTIIS EXIMAT.

Patracen. Archiepiscopo.

XHIBITA nobis ex parte Venerabilis F. N Kefalonen. Episcopi petitio continebat, quòd cùm Kefalonen. Ecclesia ad Apostolicam Sedem immediatè spectauerit ab antiquo & distet per septem dietas, duobus Archiepiscopatibus medijs, à Corinthio, Venerabilis F. N. Corinthien. Archiepiscopus per quasdam literas ad te contra Kefalonen. Ecclesiam super impendēda obedientia impetratas, ipsum indebita molestatione fatigat. Quocirca fraternitati tuæ per Apost. scrip. mandamus, quatenus inquisita, & cognita veritate non permittas eundem super hoc indebitè molestari. Tu denique frater Archiepiscope super teipso, &c. Datum Signiæ Nonis Augusti, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XCIII.

VT DEPOSITA ECCLESIÆ CVRA VOTVM ADIMPLEAT.

Gebennen. Electo.

ER tuas nobis literas intimasti, quòd cùm in Grationopolitan. Ecclesia suscipiēdi habitū regularē votum solemniter emisisses, & postmodùm promisisses in manibus ... Episcopi eiusdem Ecclesiæ, te infra duos menses postquam ab Apostolica Sede redijsset, ad quam eo tempore accedebas, votum quod emiseras impleturum, ac termino ipso transacto non curasses quod voueras adimplere, tandem existens in voti transgressione huiusmodi, vocatus fuisti ad regimen Ecclesiæ Gebennen. super quo à nobis tuæ saluti postulas prouideri. Nos igitur discretioni tuę breuiter respondendo consulimus, quatenus si tuam omnino sanare desideras conscientiam, regimen resignes Ecclesiæ memoratæ, ac reddas Altissimo vota tua. In hoc tibi gratiam facientes, quòd si Capitulum eiusdem Gebennen. Ecclesiæ te postmodùm canonicè duxerit eligendum, concedimus, vt electionē recipias taliter de te factā. Datū Signiæ vj. Idus Aug. Pont. N. Anno. xvj.

EPISTOLA XCIV.

VT IVDICVM EXCÓMMVNICATORVM SENTENTIAS RESCINDAT.

Episcopo Narnien.

VM excommunicatis communicari non debeat, & personam in iudicio standi non habeant ij, qui vinculo sunt excommunicationis astricti, fraternitati tuæ per Apost. scrip. mand. quatenus constitutiones, & sententias Narnien. Iudicum, quos sententia excommunicationis inuoluit, auctoritate nostra decernas irritas, & inanes. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Signiæ Non. Aug. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA XCV.

PETITAM IMMVNITATEM, QVATENVS SVA INTEREST, VLTRO CONCEDIT.

Poteſtati, & populo Viterbien.

EMORES deuotionis, & fidei quam erga perſonam noſtram, & Eccleſiam Romanam habetis, mandatum quod dilectus filius S. Baſilicæ duodecim Apoſtolorum Presbyter Card. Camerarius noſter ſuper immunitate vendendi, & emendi apud Cornetum pro vobis edidit, quatenus res huiuſmodi ad nos ſpectat, ratum habemus, & gratum: ita quòd cùm ad nos totaliter pertinere claruerit, immunitate ipſa totaliter gaudeatis. Quod ſi fortè in aliqua parte ad Cornetanos pertineat, quia ijdem omnimodis contradicunt, iuſtitiam offerentes, ne alienum iniuſtè concedere videamur, exhiberi vobis exinde faciemus, quod ordo dictauerit rationis. Tales igitur vos exhibere curetis, quòd diuinam, & Apoſtolicam gratiam vlteriùs mereamini: dilecto filio Nobili viro Iacobo conſobrino, & Mareſcallo noſtro, Rectori patrimonij B. Petri in Tuſcia efficaciter intendendo, in ijs quæ ad honorē, & profectū Eccleſiæ Rom. pertinere noſcũtur Scientes pro certo, quod multa per gratiam, per violentiam verò nihil apud nos poteritis obtinere. Datum Signiæ xij Kal. Septemb. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA XCVI.

ECCLESIAM SANCTÆ CÆCILIÆ A PETITIONE QVADAM PECVNIARIA ABSOLVIT.

Archipresbytero & Clericis Eccleſiæ ſanctæ Cæciliæ Transtiberinæ.

ORAM dilecto filio noſtro P. ſanctæ Mariæ in Aquino Diac. Card. quem Romano Barunci & P. Oeconomo Eccleſiæ veſtræ cōceſſimus auditorem, idem Romanus ab ipſo Oeconomo petijt triginta tres libras ex nonaginta quinque libris, quas ſibi dudum ad certum terminum ſoluere promiſiſtis: quæ videlicet nonaginta quinque libræ à vobis debebantur eidem, pro locatione quarumdam poſſeſſionum ab ipſo Eccleſiæ veſtræ facta. Oeconomus verò propoſuit ex aduerſo, quòd cùm dictus Romanus quoddam tenimentum terrarum pro trecentis triginta libris prouenientium Eccleſiæ veſtræ in perpetuum locauiſſet: centum quadraginta quinque libras ipſi R. & triginta octo Petro Monaldi, cui quandam pedicam terræ de ipſo tenimento prædictus R. obligauerat, perſoluiſtis, quibus etiam idem R. in inſtrumento locationis mandauit, vt Ioanni Oddon. decem & ſeptem, & Ioanni Leonis triginta quinque libras prouenientium ſolueretis, quibus tenimentum reliquum obligauerat. Præterea nonaginta quinque libras prædicto R. vſque ad duos annos, & duos menſes ſoluere promiſiſtis, per publicum inſtrumentum, ab ipſo eodem tempore obligatione recepta, quòd totum tenimentum, quod vobis, & Eccleſiæ veſtræ locauerat, vſque ad duos annos recolligeret, & ſcaloniaret, ac deliberaret à Ioanne Leonis, & Ioanne

Oddon.atque ab omni persona sinè vestro,& Ecclesiæ vestræ grauamine,vel expensis Adiecto, quòd si terram illam, quæ à Ioanne Oddon. fuerat obligata, eodem anno liberam, & absolutam sinè aliquo grauamine vestro nequaquam vobis deliberaret,ipse reditus,quos ex ea deberetis percipere vobis daret. Alioquin ipsos reditus, & expensas de pecunia ipsius R. quæ penès vos eidem soluenda remanserat, vobis de suo mandato liceret auctoritate propria retinere. Porrò cùm præfato termino idem R. quod vobis promiserat, non impleffet rèquisitus à vobis, sicut dictus Oeconomus assererat, recursum habuistis ad B. tūc temporis Senatorem, qui dicto R. & Ioāne Leon. ac præfato Oeconomo ad suam præsentiam conuocatis,à Petro Malpilij, & Nicolao Tullij Iudicibus Palatinis,quibus specialiter cognitionem eiusdem causæ commisit,& coram quibus à sæpedicto R. cōfessiones factæ fuerūt, ante alia consiliū tale recepit, vt videlicet vobis liberam, & absolutam concederet potestatem luendi, & recolligendi terras Ioanni Leonis,& Ioanni Oddon. seu personis alijs à prædicto R. pignori obligatas, de illis denarijs, qui de mercede locationis factæ ab eodem R. Ecclesiæ memoratæ remanserant apud illam, & vt liceret vobis de denarijs ipsis retinere, atque deducere damna omnia,& expensas factas, & faciendas eorumdem occasione terrarum, necnon æstimationem quindecim Rublorum frumenti, quæ à tempore factæ locationis de pignore Ioannis Oddonis percipere debuistis, & vt idē Senator cogeret Ioannē Leonem, & alios creditores, vt receptis pecunia, & omnibus, quæ pro ipsis pignoribus à dicto R. debebantur eisdem, pignora ipsa vobis liberè,ac quietè dimitterēt: vt vobis nihilominus restituerent prædictorū pignorum instrumenta. Demum primo P. Malpilij, O. de Insula, N. Tullij,N. Ioannis Bonifacij, ac Ioāne Betti, & secundo eodem O. Andrea de Bulgaminis, & dictis N. Ioannis Bonifacij,& Ioanne Betti, ac tertio P. Stephano Ciceron. & prædictis O. & N Ioannis Bonifacij, & Ioanne Betti dictum consilium postmodum confirmantibus, quidā ex ipsis illud fuerunt pleniùs prosequuti, adijcientes videlicet,vt Senator Ioannem Leon. iuxta consuetudinem Senatus cogeret reddere, ac restituere vobis totum illud tenimētum terrarum positum in Turricli,in loco, qui dicitur Vallis Lōgari,quod per Ioannem de Cerraccla quondam socerum suum, & heredes ipsius titulo pignoris detinebat, cui Ioanni de Cerraccla tenimentum ipsum ab eodem R. fuerat obligatum.Et clericos ipsos compelleret eidem Ioanni soluere triginta quinque libras prouenientium veterum, vel denarios Senatus summam æquiualentes eandem, & vsuras duorum denariorum omni mense pro libra,à secundo anno Pōtificatus felicis memoriæ Lucij Papæ III. prędecessoris nostri,vsque ad diē solutionis implendæ: pro duabus videlicet partibus quinque partium totius pecuniæ mutuatæ. Quia cùm tenimentum ad viginti modia terræ à Romano fuerit obligatum, facta consideratione à prædictis O. de Insula, P. Malpilij, N. Tullij, N. Ioannis Bonifacij, & Ioanne Betti, tanta modiatio reperta non fuit: propter quod vsura pro prædictis duabus partibus debebatur. Et etiam quod tam ipse, quàm successores ipsius prohiberent dictum Roman. & eius heredes, ac omnes alias personas submissas, vel submittendas ab ipsis nihil repetere contra ipsam Ecclesiam de omnibus denarijs, qui pro recolligendis terris prædictis soluti fuerant ab eadem, & de retentis ab ea pro expensis, & æstimationibus fructuum, quos de pignore Ioannis

Oddon. a tempore locationis factæ percipere debuistis. Vnde cùm vos tam ratione mandati ab R. sæpedicto recepti, & quia ad repignorandum, & liberandum possessiones prædictas ab eodem R. vobis cessæ fuerant actiones, prout instrumento locationis pleniùs reperitur; quàm etiam per consilia sapientum sæpiùs confirmata, à quorum vltimo idem R. se non asseruit appellasse, de centum octoginta quinque libris, quæ penès vos de supradicta locationis mercede remanserant, centum quinquaginta duas libras creditoribus solueritis supradictis, sicut in instrumentis publicis continetur; & decem & octo libras vobis retinueritis, tam pro quibusdam expensis factis de conscientia iudicum prædictorum, prout scriptum eorum indicat euidenter, quàm pro damnis, & expensis alijs, quas ex partium confessione constitit vos subijsse, ac quantitatem residuam post computationem ab ipso Card. exactissimè factam eidem Card. ad opus sæpedicti R. curaueritis assignare, idemque œconomus ab impetitione præfati R. Ecclesiam vestram postulauit absolui. Cùm igitur super præmissis coram Card. iamdicto lite contestata legitimè, ac præstito calumniæ iuramento fuisset à partibus diutiùs litigatum, & idem auditis earum confessionibus, & inspectis publicis instrumentis, ac consilijs hinc inde exhibitis, necnon rationibus, & allegationibus pleniùs intellectis, nobisque super ijs inuenerat fideliter retulisset, nos habito cum Fratribus nostris consilio diligenti, Ecclesiam vestram ab impetitione prædicti Romani sententialiter absoluimus, iustitia exigente, iniuncto vobis, vt vel pro vsuris, quas Ioanni Leonis præfati R. creditoris soluistis, eidem R. satisfactionem congruam impendatis: vel ad repetendas easdem dicto R. contra ipsum Ioannem Leon. quas habetis, curetis cedere actiones. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem, &c. *vsque, ad* incursurum. Datum Signiæ x. Kal. Septembr. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA XCVII.

VT EPISCOPO NAZAROCENSI ABDICATO, ALIVM ELIGENDVM CVRET.

Episcopo, Archidiac. & Cantori Daualien.

DILECTI filij ... Decanus, & Cantor Nazarocen. Ecclesiæ suis nobis literis intimarunt, quòd cùm olim curam eiusdem Ecclesiæ Sidonien. Episcopo duxerimus cōmittendam, idem Ecclesiam ipsam frumento, animalibus, possessionibus, & rebus alijs spoliare præsumens, & muris obstrui faciens portas eius, eam in vsum cellarij, reuerentia diuini cultus posthabita, redigere non expauit, præfatis Decan. Cātore, aliisque fratribus eiectis penitus ab eadem. Cumque propter hæc & alia nonnulla grauamina nostram audientiam appellassent, ipse appellationi nequaquam deferens eorumdem, quinimò in Apostolicæ Sedis iniuriam, & contemptum eos duriùs aggrauans, & affligens, tantæ persecutionis sæuitiam exercuit in eosdem, quòd in præfata Ecclesia nisi vnus ex præfatis Canonicis non remansit. Ideóque discretioni vestræ per Apost. script. mand. quatenus, si est ita, præfatum Episcopum, vt ea quæ abstulit Ecclesiæ memoratæ restituat vniuersa, per cen-

per censurā Ecclesiasticā appellatione postposita cōpellētes, Ecclesiæ sæpedictæ Capitulo eligendi sibi personā idoneā canonicè in pastorē tribuatis, auctoritate nostra, liberā facultatē. Testes autē qui fuerint, &c. *vsque*, perhibere. Quod si non omnes, &c tu frater Episcope. Datum Signiæ ix. Kal. Sept. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA XCVIII.

SENTENTIAS INTERDICTI EXACTO PRIVS IVRAMENTO, RETRACTARI IVBET.

Episcopo Amyclen. Electo Kernicen. & Priori Patracen.

VENERABILIS Frater noster ... Archiepiscopus Patracen. pro se, ac Venerabilibus fratribus nostris Philippen. Setren. Thessalonicen. Neupatren. Theban. Athenien. & Corinthien. Archiepiscopis, ac suffraganeis eorumdem in nostra proposuit præsentia constitutus, quòd cum præfato Thessalonicen. Archiepiscopo, & Sidonien. & Cardicen. Episcopis nostris dedissemus literis in mandatis, vt nobilem virum G. de Villa arduini Achaiæ Principem aliósque Abbatiarum, Ecclesiarum, Papatuum, decimarum, & possessionum ad eorum Ecclesias pertinentium illicitos detentores, per censuram Ecclesiasticam ad restitutionem compellerent eorumdem; dicti Princeps, & alij citati legitimè ab eisdem in eorum noluerunt præsentia comparere, propter quod iudices ipsi excommunicationis in eos, & in terram eorum interdicti sententias protulerunt, quas idem Archiepiscopus Apostolico petijt munimine roborari, adijciens nihilominus conquerendo, quòd per dictū Principem, & homines suos sede propria, & Castro, & dimossario Patracen. possessionibus & fructibus earū, & rebus alijs cōtra iustitiā fuerat spoliatus, & quòd tam idem Princeps, quàm Nobilis vir O. de Roca Dominus Athenarum iura Ecclesiarum suarum grauiter perturbantes, ea quæ donantur, venduntur, vel legantur eisdem ab ipsis possideri pacificè non permittunt. Ex aduerso autem dilecti filij W. Decanus Mothonen. Magister I. de Borbonio, & W. de Bitis miles procuratores Principis & Nobiliū prædictorum, ac omnium Latinorum sub illorum dominio consistentium, respondentes confessi fuerunt, iudices quidem antedictas sententias protulisse, sed asseruerunt, quòd ante tempus, infra quod earum fuit suspensus effectus, cùm fuerint sub conditione prolatæ, ab eis ex legitimis causis extitit appellatum. Videlicet quia iudices ipsi dicto Principi, & parti suæ suspecti meritò videbantur, cùm eandem haberent penitus quæstionem; & quia nostrarū copiam literarum nequiuerint vllatenus obtinere, licèt eas cum instantia postularent, nec in earum transcripto, quod solum fuit eis exhibitū, de cōpositione, quæ super præmissis inter ipsos, & præfatū Archiepiscopū intercesserat, aliqua mētio habebatur: vnde procuratores ipsi humiliter postularunt, vt cū propter causas prædictas meritò fuerit appellatum, sententias ipsas decerneremus irritas, & inanes. Ad ea verò, quæ præfatus Archiepiscopus super propria spoliatione proposuit, responderunt quod ipsum nequaquā spoliatū credebant, sed si de ipsius spoliatione constaret, quòd ei debita fieret restitutio, promiserunt. Cúmque ipse Archiepiscopus fateretur contra iamdictas fuisse sententias prouocatum, sed prouocationem ipsam negaret ex

causis propositis factam esse: ac procuratores prædicti per duos ex ipsis, & Archidiac. Argolicen. qui procurator non erat, se id in præsentia nostra dicerent probaturos, & propter hoc etiam parati essent obligare omnia bona sua. Nos licèt per hoc ad decisioné negotij legitimè procedere non possemus, cùm ijdem in vna eadémque causa, de iure non possent esse procuratores, & testes: ad cautelam tamen ipsorum iuramentis receptis, de fratrum nostrorum consilio sic duximus prouidendum; vt videlicet dicti Nobiles corporaliter exhibeant iuramentum, quòd parebũt præcisè mandatis, quæ ipsis per literas, aut Legatum, vel delegatum nostrum super hoc duximus facienda, & tunc relaxatæ denuntientur sententiæ supradictæ: cognitione negotij principalis, & aliorum quæ idem Archiepiscopus proposuit coram nobis, Legato quem ad partes illas de latere nostro destinare proponimus reseruata. Ideóque discretioni vestræ per apost. script. mand. quatenus recepto à præfatis Nobilibus secundùm formam expressam superiùs iuramento, sententias ipsas denuntietis auctoritate Apostolica relaxatas, & si præscriptæ appellationis causæ coram ipso fuerint probatæ Legato, nihil eis occasione dictarum sententiarum iniungatur, sub debito præstiti iuramenti. Quòd si non omnes, &c duo vestrûm, &c. Vos denique frater Episcope, & fili electe super vobis ipsis, &c. Datum Signiæ vij. Kal. Septembr. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA XCIX.

Vt sententiam Apostolica auctoritate executioni mandent.

Abbati, & Conuentui de Valle sancti Petri, Cistercien. Ordinis.

IVstis petentium desiderijs dignum, &c. *vsque*, assensu. Diffinitiuam sententiam quam pro vobis maior Decanus Colonien. & coniudices eius contra Nobilem virum Arnold. de Hukensvvage super allodio in Cassele rationabiliter promulgarunt, sicut est iusta, nec legitima prouocatione suspensa, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem, &c. *vsque*, incursurum. Datum Signiæ ix. Kal. Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA C.

Memoratas possessiones auctoritate Apostolica confirmat.

Abbati, & Conuentui de Alba, Cistercien. Ord.

SOlet annuere Sedes Apostolica, &c. *vsque*, assensu. Possessiones de Ottesvuilre, de Rastede, de Vvinkil, de Hart, de Malsc, de Lindehart, de Schiuenhart, de Brecheim, de Terdingen, de Bernardesvuilre, de Diethenhusen, de Delenbrvunnen, & de Mosebrvunne, ac alia bona vestra, sicut ea omnia iustè, ac pacificè possidetis, vobis, & per vos, Monasterio

vestro auctoritate Apostolica confirmamus,& præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem, &c. *usque*, incursurum. Datum Signiæ ix. Kal. Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CI.

VT INIVNCTVM SIBI MANDATVM DILIGENTER EXEQVATVR.

Præposito Ferrarien.

CVM tibi curam, & administrationem Massæ de Ficarolo duxerimus cōmittendam, mandantes vt prouentus eius recipiens, ad opus nostrum reseruares eosdem, miramur quod nihil nobis super hoc rescribere curauisti. Quocirca per Apost. tibi scripta præcipiēdo mand. quatenus quidquid super hoc feceris, nobis quantociùs scribere non omittas, & loci prædicti curam,& administrationem habeas diligentem. Contradictores,aut detentores siqui fuerint per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compescens. Datum Signiæ vij. Kal. Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CII.

VT MARCHIAM ANCONITANAM AD IVS ECCLESIÆ ROM. REVOCET.

Nobili viro Marchioni Esten.

INTER alias rationes ea consideratione potissimùm claræ memoriæ... Patti tuo Anconitan.Marchiā in feudum duximus concedendam,quia promiserat nobis,quòd eam valida manu ingrediens, ipsam ad Ecclesiæ Romanæ dominium reuocaret. Sperantes autem te in eodem negotio processurum, sicut tuis nobis literis intimâsti, super hoc literas tibi transmisimus, quales vidimus expedire. Verùm cùm in hoc nōdum processeris, & de leui maximè temporibus istis Marchiam ipsam ad dominiū nostrum reuocare possimus, Nobilitati tuæ per Apost. scrip. mand. quatenus in negotio ipso procedas. Alioquin ne diutius Ecclesia spoliata remaneat, nos procedemus in ipso, sicut videbimus expedire. Datum Signiæ v. Kal. Septembris, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CIII.

VT APOSTOLICO PRÆCEPTO SATISFACERE SATAGANT.

Archiepiscopo, Iudicibus, & Consulibus Beneuentan.

LICET Nobilis vir Thomasius de Aquino cum socijs suis de mandato nostro captus non fuerit, volentes tamen indemnitati vestræ paterna solicitudine præcauere, sæpe vobis super hoc scripta nostra direximus,qualia pro tempore nouimus expedire. Ipse verò, etsi quoddam modicum castrum germani nostri,quod dicitur Broccus, iniustè detineat contra regiam iussionem; vnde gratum nobis

existeret, si per vos ad illud reddendum posset induci, vt non vestrum solummodo cōmodum, sed etiam nostrū procuraretis honorem, liberationem tamen ipsius, qui propter hanc causam captus non fuit, nolumus impedire: sed vobis vtrique credimus profuturum, si nobis curaueritis in hac parte deferre, vt nos propensiùs ad vestrum inducatis profectum, etiam si conditionem ipsius oporteret vos propter hoc in aliquo facere meliorem, cùm per diuinæ miserationis auxilium potentes simus vobis in maioribus respondere. Vos ergo intellecto beneplacito nostro, tanquam viri prouidi, & fideles agatis, quod vtile fuerit, & honestum, necessariam adhibentes cautelam, ne circumueniri possitis, quia quantum vobis valeat compositio inter vos, & illum tractata sine nostro fauore prodesse, vestra sicut credimus, discretio non ignorat. Datum Signiæ iij. Kal. Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CIV.

LEGATVM SEDIS APOSTOLICÆ COMMENDAT.

Illustri Constantinopolitan. Imperatori.

Ipse summus angularis lapis Iesus Christus, in quo omnis ædificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino, Ecclesiæ fundamentum, & fundator existens, inter cetera quibus salutaria prouidit remedia populo Christiano ad consolidādam fidei vnitatem, vt & vnus pastor esset, & vnum ouile, Sedem Apostolicam totius Christianitatis caput instituit, & magistram. A qua sicut vnguentū in capite, quod descendit in barbam Aaron, & ad oram etiā vestimenti, panis intellectus, & vitæ ad alias procedat Ecclesias, cum doctrina fidei, & aqua sapientiæ salutaris. Sanè pastor ipsius, & rector, cùm ab eo plus Dominus exigat, cui plura committit, vt in talento sibi credito negotietur vtiliter, portat onera grauia cum plenitudine potestatis. Sic in vno loco personaliter residens, quòd propter euentus plures, & varios in spiritu per plura diffunditur, & trahitur ad remota, quantòque magis potestas extenditur, tantò maiori solicitudine occupatur. Verùm ne inter curas continuas, & prægrandes pro defectu imperfectionis humanæ deficeret, si solus consumendus inani labore ad suam solicitudinem omnia reuocaret: attendens quòd messi multæ operarius vnus non sufficit, multos sibi operarios, & coadiutores adiungit, ac per eos exequitur, quod per se non potest personaliter adimplere. Porrò expedit vt cum fratribus onera partiatur, sic vices suas alij committendo, vt intelligatur ipsemet faceret, quod per alios fieri decernit; illius instructus exemplo, qui discipulos suos in vniuersum mundum ad prædicandum direxit. Cùm igitur non solùm necessitas Ecclesiæ, sed etiam vtilitas Constantinopolitani Imperij postularit, illuc à latere nostro destinari Legatum; nos ad exaltationem, & commodum Ecclesiæ pariter, & Imperij, necnon personæ tuæ specialiter intendentes, vt in missi persona, mittentis noteturaffectus, illum ad partes ipsas duximus destinandum, quem inter fratres nostros speciali diligimus caritate. Videlicet Venerabilem fratrem nostrum Pelagium Episcopum Albanen. virum literatum, prouidum, & honestum, nobis, & fratribus nostris carum admodum, & acceptum. Ipsum igitur

magnum Ecclesiæ Dei membrum, immo personam nostram in ipso benignè recipias, & honestè pertractes: cui nos vices nostras commisimus, vt iuxta verbum propheticum euellat, & destruat, ædificet, & plantet, quæ secundùm Deum euellenda, & destruenda, necnon ædificanda cognouerit, & plantanda. Ipsius itaque salubribus monitis, & consilijs reuerenter intendas, de cuius circumspectione prouida, & prouidentia circumspecta plenam fiduciam obtinemus; quoniam dirigente Domino gressus eius sic via regia curabit incedere, quòd non declinabit ad dexteram, vel sinistram. Datum Signiæ iij. Kal. Septembr. Pont. N. anno xvj.

In eundem fere modum Nobilibus viris Comitibus, Baronibus, & vniuersis Christi fidelibus sub Constantinopolitan. Imperio constitutis, verbis competenter mutatis.

EPISTOLA CV.

EADEM CVM SVPERIORE.

Vniuersis Archiepiscopis, & Episcopis, Abbatibus, Prioribus, & alijs Ecclesiarum Prælatis per Constantinopolitan. Imperium constitutis.

INCONSVTILIS Domini tunica vni cessit in sortem, vt in ipsius Ecclesia seruaretur vnitas illibata. Ad conseruandum autem in ea mysteriū vnitatis, vnum eidem, beatum Petrum, videlicet Dominus caput instituit, & Magistrum, cui oues Christi, dicente Domino; Pasce oues meas, sunt sinè distinctione commissæ, alienis ab ouili Dominico reputatis, qui Petrum in suis successoribus non agnoscunt esse pastorem. Ab hac vnitate Græcorum Ecclesia quondam diuertens, & Petri magisterio se subducens exiuit ouile Dominicum, post gregem sodalium euagando, & sic quæ primò sanis affluebat doctrinis, & penè magistra vocari poterat propter tempus, errorum postmodùm circumfusa caligine, cœpit plurimum indigere, rursus diuini eloquij rudimenta mendicans. Sanè patre luminum, à quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum, ipsam misericorditer illustrante ad Petri magisterium, vnitatem, & deuotionem videlicet Romanæ Ecclesiæ salubriter est reducta: & cùm in nouam quodammodo infantiam sit renata, plenis eam lactare volentes vberibus ad reformationem ipsius opem, & operam impendere nitimur efficacem. Et licèt instantia nostra quotidiana sit omnium Ecclesiarum solicitudo continua, tantò tamen ad illam specialiùs aciem nostræ prouisionis extendere volumus, quantò plùs reformationis officio indigere dignoscitur post errorem. Vnde quod in absentia possumus per nos ipsos, & quod præsentialiter non valemus, alterius præsentia exequentes, Venerabilem Fratrem nostrum P. Albanen. Episcopum, virum literatum, prouidum, & honestum, quem inter Fratres nostros speciali diligimus caritate, à latere nostro Legatum in Constantinopolitanum Imperium destinamus; pro certo credentes sic eum via regia incessurum, quòd non declinabit ad dexteram, vel sinistram, eísque de quo plenam fiduciam obtinemus, commisimus vices nostras, vt iuxta verbum propheticum euellat, & destruat, ædificet, & plantet, quæ secundùm Deum euellenda, & destruenda, necnon ædificanda viderit, & plantanda plenaria sibi potestate concessa, vt absque contra-

ditione cuiuslibet, ea quæ pertinent ad legationis officium exequatur. Ipsum ergo Legatum recipiatis benignè, ac honestè tractetis, quia cum nos recipiamur in ipso, in misso nobis ostendimus deuotionis affectum, quem geritis ad mittentem: & ipsius monitis, ac mandatis humiliter intendentes, quæ inter vos duxerit statuenda, tanquam deuotionis filij studeatis reuerenter admittere, firmitérque seruare: ac tales vos erga eum exhibere curetis, quòd non solùm eidem, sed etiam nobis esse possit acceptum. Scientes quòd cùm ei plenè legationis officium commiserimus sententias, quas rite protulerit in rebelles, ratas haberi præcipimus, & inuiolabiliter obseruari. Datum Signiæ iij. Kal. Septembr. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CVI.

EIVSDEM ARGVMENTI.

G. Principi Achaiæ.

LICET olim Ecclesia Græca elongauerit se ab vberibus matris suæ, à capite membrum, & pars à suo toto diuertens; quia tamen per illius misericordiam, qui venit drachmam quærere perditam, & errantem ouem in deserto mundi huius proprijs humeris reportauit ad caulam, ad deuotionem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ instituente Domino mater est omnium, & magistra salubriter est reducta. Sedes Apostolica maternos affectus non exuens ad reformationem ipsius tantò plùs impendere nititur opem, & operam efficacem, quantò plus reformationis officio indiget post errorem. Sanè cùm vtilitas non solum spiritualis, sed etiam temporalis exigeret, Legatum à latere nostro in Græciam destinari, nos illum ad partes illas duximus destinandum, quem inter fratres nostros speciali diligimus caritate: videlicet Venerabilem Fratrem nostrum Pelagium Episcopum Albanen. virum literatum, prouidum, & honestum, nobis, & fratribus nostris carum admodùm, & acceptum. Ipsum igitur magnum Ecclesiæ Dei membrum, immo personam nostram in ipso benignè recipias, & honestè pertractes, cui nos vices nostras commisimus, vt iuxta verbum propheticum euellat, & destruat, ædificet, & plantet, quæ secundum Deum euellenda, & destruenda, necnon ædificanda cognouerit, & plantanda. Ipsius itaque salubribus monitis, & mandatis reuerenter intendas, de cuius circumspectione prouida, & prouidentia circumspecta plenam fiduciam obtinemus, quoniam dirigente Domino gressus eius sic via regia curabit incedere, quòd non declinabit ad dexteram, vel sinistram. Datum Signiæ ij. Kalend. Semptembris, Pontific. nostri Anno xvj.

In eundem modum scriptum est Principibus, Comitibus, Baronibus.

EPISTOLA CVII.

IVSTITIAM PROMITTIT ET CONSTANTIAM PERSVADET.

H. Langrauio Thoringiæ.

ILLA te obtentu tuæ deuotionis, & fidei, quas in arduis sumus rebus experti, caritatis synceritate diligimus, vt non solùm pro tuis, verùm etiam pro aliorum negotijs preces tuas parati simus, quantùm cum Deo, & honestate possumus, exaudire; cùm diligenter ad tuum aspiremus commodum, & honorem. Sanè quod à ... Bambergen. Episcopo pro Ecclesiæ deuotione pertulisse diceris grauamina, & iacturas, eò nobis ampliùs est molestum, quò seruiendo Ecclesiæ à viro Ecclesiastico non grauamen sed præmium nosceris meruisse. Cùm ergo a Venerabili fratre nostro ... Maguntin. Archiepiscopo Apostolicæ Sedis Legato, qui super absolutione ipsius Episcopi receperat scripta nostra, duxeris appellādum, & eodem appellationi tuæ humiliter deferente negotium ad nostrum sit delatum examen, iustitiam tuam tibi auctore Deo, diligenter curabimus conseruare. Tu ergo termino tibi, & Episcopo ipsi à præfato Archiepiscopo præfigendo, talem ad nostram præsentiam dirigas responsalem, qui causam tuam agat fideliter, & prudēter. De caeterò Nobilitatem tuam monemus, atque hortamur, quatenus in nostra, & Apostolicæ Sedis deuotione firmus, & stabilis perseueres, vt negotio, quod magnanimiter inchoatū est, & maxima iam ex parte promotum, feliciter consummato, de toleratis laboribus manipulos reportare valeas expectatos. Datum Signiæ iij Non. Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CVIII.

DE IIS QVI CRVCE SIGNATI VOTVM ADIMPLERE DIFFEREBANT.

C. Decan. Spiren.

QVÒD iuxta verbum Apostoli non videris altum sapere, sed timere, ac tuum cum Propheta cognoscere imperfectum, & tamen confisus de illo, qui dans affluenter omnibus, & non improperans, balbutientium linguas facit esse disertas, iniunctum tibi exhortationis officium, & suscepisti humiliter, & solicitè niteris adimplere, tuam nobis commendat prudentiam, & quòd sis laudabiliter in ipso negotio processurus, fiduciam tribuit pleniorem. Tuis ergo consultationibus benignius intellectis, de ijs qui suscepto Crucis signaculo proposuerunt contra hæreticos in Prouinciam proficisci, nec dum suum fuerunt executi propositum. Respondemus, vt tales ad assumendum itineris Hierosolymitan. laborem sedulò inducantur, cùm illum maioris meriti esse constet. Ad quod si forsan induci nequiuerint, votum prosequi compellantur emissum. De illis verò, qui vxoribus reclamantibus volunt suscipere signum Crucis, de quibus dubitas, an propter hoc eorū debeat propositū impediri, sic duximus respondendum; quòd cùm rex cœlestis maior sit rege terreno, & constet quòd vocatos ad terreni regis exercitum vxorum non impedit contradictio; liquet quòd ad summi Regis

exercitum inuitatos, & ad illum proficiſci volentes prædicta non debet occaſio impedire; cùm per hoc matrimoniale vinculũ non ſoluatur, ſed ſubtrahatur ad tempus cohabitatio coniugalis, quod in multis alijs caſibus fieri frequenter oportet. Quid autem agendum ſit de mulieribus, & perſonis alijs, quæ Crucis ſignaculum ſuſceperunt, & ad proſequendum votum non ſunt idoneæ, vel potentes, ex generalibus literis conijcitur manifeſtè, in quibus continetur expreſſum, vt regularibus perſonis exceptis, ſuſcipiant quicumque voluerint ſignum Crucis, ità quòd cùm vrgens neceſſitas, aut vtilitas euidens poſtularit, votum ipſum de mandato poſſit Apoſtolico commutari, aut redimi, vel differri. Quia verò ... Collegam tuum ab hac luce Dominus euocauit, Abbatem de Sconovuia eidem iuxta petitionem tuam duximus ſubrogandum: & vt fructuoſior valeat exiſtere labor veſter, tam tibi, quàm Abbati prædicto concedimus, vt incendiarijs, & ijs qui manus temerarias in Clericos, aut alias perſonas Eccleſiaſticas iniecerunt, volentibus ſuſcipere ſignum Crucis, ſatisfactione paſſis iniuriam exhibita, competenti auctoritate noſtra liberè abſolutionis beneficium impendatis. Niſi forſan aliquorum exceſſus adeò graues exiſterent, & enormes, quòd meritò eſſent ad Sedem Apoſtolicam tranſmittendi. Datum Signiæ v. Idus Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CIX.

COMMVTATIONEM INTER SPIRENSEM ECCLESIAM, ET IMPERIVM APPROBAT.

Decan. & Capitulo Spiren.

IVSTIS petentium deſiderijs, &c. *vſque*, complere. Accepimus ſanè, quòd Spiren. Eccleſia duo poſſidebat Monaſteria in Thuringia, quorũ Abbatiſſis Spiren. Epiſcopus regalia porrigebat: & Imperium Abbatiam de Vuizkenburch ad ſe in temporalibus pertinentem in Spiren. Diœc. obtinebat, de quibus inter ipſum Imperium, & præfatam Spiren. Eccleſiam cõmutatio facta proponitur de communi, & libera voluntate, quam chariſſimus in Chriſto filius noſter F. Siciliæ Rex Illuſtris in Romanum Imperatorem electus obnixè petijt auctoritate Apoſtolica confirmari. Eius igitur precibus inclinati commutationem ipſam, ſicut ſinè prauitate prouidè facta eſt, & ab vtraque parte ſponte recepta, & in ipſarũ Abbatiarum diſpendium non redundat, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem, &c. *vſque*, incurſurum. Datum Signiæ vij. Idus Sept. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CX.

VT A SE INSTITVTVM PANORMITANVM ARCHIEPISCOPVM, CONCESSA DIGNITATE POTIRI FACIAT.

G. sancti Theodori Diac. Card. Apost. Sed. Leg.

RAVE gerimus & indignum, quòd cùm iam multotiens mandauerimus per te Panormitan. Ecclesiæ in pastorem de persona idonea prouideri; sicut accepimus mandatum nostrum nondum extitit effectui mancipatum. Nolentes igitur eiusdem Ecclesiæ prouisionem vlteriùs prorogari, si fortè nondum est illi de pastore prouisum, Venerabilem fratrem nostrum ... Baren. Archiepiscopum virum, sicut experimento cognouimus, prouidum, & honestum, ac nobis, & karissimo in Christo filio nostro F. Illustri Regi Siciliæ in Romanorum Imperatorem electo deuotum pariter, & fidelem, eidem Ecclesiæ concedimus in pastorem. Capitulo eiusdem Ecclesiæ nostris dantes literis in præceptis, vt eidem tanquam pastori suo intendant humiliter, & deuotè. Ideóque discretioni tuæ per Apost. scrip præcipiendo mand. quatenus præceptum nostrum, sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo, facias effectui mancipari. Contradictores, siqui fuerint, vel rebelles per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Datum Signiæ iv. Idus Septembr. Pont. N. anno xvj.

Scriptum est super hoc Capitulo Panormitan.

EPISTOLA CXI.

GRATVLATVR DILIGENTEM IN CRVCIS NEGOTIO OPERAM, ET MVLTA EIVS FIDEI COMMITTIT.

Episcopo Ratisponen.

AVDEMVS in Domino, & in virtutis eius potentia gloriamur; quòd in commisso tibi negotio Crucis Christi te laudabiliter diceris exercere, ac bene diuina cooperante gratia proficere in eodem. Caritatem tuam monentes attentiùs & hortantes, quatenus supernæ retributionis intuitu illud, calcatis pro Christi nomine cunctis difficultatibus taliter, exequaris, vt cum illis, qui euntes ibant, & flebant mittentes semina sua, exultationis manipulos valeas reportare. Quia verò propter diei malitiam euectionum numero, quem tibi taxauimus contentus esse non potes, vt pote qui cum eo longè à ciuitate tua per duo miliaria, sicut tuis nobis insinuasti literis, procedere non auderes: nos remedium, quod contra impedimentum huiusmodi tua prouidit discretio, approbantes, fraternitati tuæ per Apost. script. mandamus, quatenus vbi personaliter negotium exequi nequiueris memoratum, auctoritate nostra, prout ipse cogitasti, committas viris honestis, & prouidis vices tuas. Et quoniam de tuæ circumspectionis modestia fiduciam gerimus pleniorem, taxandi, tam tibi, quàm illis euectionum numerum quem secundùm locorũ, & temporum qualitatem videris expedire, liberam

tibi concedimus facultatem, moderamine, quod ipse prouidisti, circa eos qui ministrabunt procurationes, cùm res ita videbitur postulare, seruato: vt videlicet duarum, vel trium, aut etiam plurium parochiarum populis in vnum ad audiendum verbum Domini conuocatis, eorum Prælati simul vbi singuli non sufficerint, expensas baiulis verbi Dei exhibeant moderatas. Concedimus etiam, vt incendiarijs, & ijs qui manus temerarias in clericos, aut alias personas Ecclesiasticas injecerunt, volentibus suscipere signum Crucis, satisfactione iniuriarum exhibita competenti, auctoritate nostra munus absolutionis impendas: nisi forsan aliquorum excessus adeò graues existerent, & enormes, quòd meritò essent ad Sedem Apostolicam transmittendi. Ad hæc omnes, qui te circa huiusmodi negotium occupato, possessiones, aut alia Ecclesiæ tuæ bona temerè præsumpserint inuadere, vel turbare, in quacumque fuerint Diœcesi constituti, tibi liceat appellatione remota per districtionem Ecclesiasticam coërcere. Taliter ergo in omnibus exhibere te studeas prudentem, solicitum, & modestum quòd per hoc crescas, & nomine apud homines, & merito apud Deum, nósque fraternitatem tuam magis, ac magis Apostolica prosequamur gratia, & fauore. Datum Signiæ iv. Idus Septembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXII.

CONTROVERSIAM DE PATRIARCHATV CONSTANTINOP. DELEGAT.

Albanen. Episcopo Apost. Sed. Leg.

CVm causam super postulatione de Venerabili fratre nostro... Heraclien. Archiepiscopo, & electione de dilecto filio ... Plebano sancti Pauli de Venetijs in Constantinopolitan. Ecclesia celebratis, dilecto filio Magistro Maximo Notario nostro duxerimus committendam; & idem proficiscens vsque Venetias in negotio pro parte processerit: quia tamen per Venetias Constantinopol. transitum habere non potuit, causam ipsam tuæ fraternitati, de qua plenè confidimus, duximus committendam, per Apostolica tibi scripta mandantes, quatenùs in eadem secundùm formam comprehensam in literis directis ad eundem Magistrum, appellatione remota procedas. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Signiæ xiv. Kal. Octobr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXIII.

REFORMANDI MONASTERII IVS ET AVCTORITATEM TRIBVIT.

Priori, & Conuentui Camaldulen.

CVm dudum ad correctionem, & reformationem Monasterij de Vangaditia laborantes proficere non possemus; nec huiusmodi Babylon quam studio multo curauimus, ad sanitatem vllatenus perueniret; quinimò eius computruissent adeò cicatrices, vt earum fœtor etiam laicos ad nauseam prouocaret: demum attendentes ferro debere vulnera resecari, quæ fomentorum non sentiunt medicinam, Venerabili fratri nostro N. Regin. Episcopo, tunc electo, & dilectis filijs ... Priori sancti Georgij,

& V. Subdiac. nostro Canonico Veronen. dedimus in mandatis, vt tam E. quondam eiusdem loci Abbatem, quia à regimine ipsius nostra fuerat auctoritate amotus, quàm etiam Monachos vniuersos per alia Monasteria collocantes, virum aliquem religiosum, bonæ opinionis, & vitæ, solicitum in spiritualibus, & in temporalibus circumspectum, Monasterio præficerent antedicto; qui secum viris prudentibus, & religiosis assumptis Monasterium ipsum spiritualiter, & temporaliter reformaret. Qui mandatum Apostolicum fideliter exequentes, dilectum filium S. domus vestræ de Veron. Priorem, virum vtique prouidum, & honestum ipsi Monasterio præfecerunt: iniungentes eidem, vt ad minus duodecim viris idoneis de Ordine vestro assumptis, ad eiusdem reformationem intenderet solicitè, ac prudenter: nobis nihilominus per suas literas quod fecerant intimantes, vt eorum processus per approbationem nostram stabilitatem debitam sortiretur. Volentes igitur sic eiusdem Monasterij reformationi, ac statui prouidere, quòd ex hoc iuri Apostolicæ Sedis, ad quam nullo medio pertinet, minimè derogetur, de Fratrum nostrorum consilio, ipsum Priorem concedentes dicto Monasterio in Abbatem, liberam eiusdem Monasterij correctionem, & plenam tibi, fili Prior, & successoribus tuis duximus committendam. Ità tamen, quòd qui pro tempore fuerit electus ibidem, Romano Pontifici præsentetur, ab eo confirmationis, & benedictionis gratiam recepturus: ad cuius amotionem, si quando propter excessus suos fuerit amouendus, inconsulto Romano Pontifice nullatenus procedatur. Datum Signiæ vij Kal. Octobr. Pont. N. Anno xvj.

In eundem fere modum scriptum est Regin. Episcopo... Priori sancti Georgij, & V. Subdiac. nostro Canonico Veronen. verbis competenter mutatis, vsque, nullatenus procedatur. Ideóque discretioni vestræ per Apost. script. mand. quatenus Monachos, qui adhuc in præfato Monasterio commorantur, in alijs Monasterijs recipi facientes, in corporalem possessionem ipsius, prædictum inducatis Abbatem, & ad reformationem eiusdem oportunum impendentes sibi consilium, & fauorem, faciatis ei de ipsius Monasterij iustitijs ab eius fidelibus, & subditis plenariè responderi. Contradictores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quòd si non omnes, &c. Tu frater Episcope, &c. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum vt supra.

EPISTOLA CXIV.

VT AD MELIOREM FRVGEM REVERTATVR, ET CAMALDVLENSIVM INIVRIIS ABSTINEAT.

Nobili viro Comiti Guidoni, spiritum consilij sanioris.

CVM tuum in multis offenderis Redemptorem, & traditam tibi potestatem ab ipso multotiens contra eum præsumpseris exercere, deberes saltem in vitæ vespera constitutus, tuæ delicta corrigere iuuentutis, & Domini faciem in confessione oris, & satisfactione operis taliter præuenire, vt in tremendi necessitate iudicij ab ipso, qui reddet singulis secundùm opera sua, posses indulgentiæ gratiam expectare. Tu verò, quod dolentes referimus, nec dum à via mala cohibes pedes

tuos; ſed quaſi propriæ ſalutis curam, ac diuini nominis timorem abieceris, & amorem, contempta Dei patientia, quæ quantùm in ipſa eſt, ad penitentiam te adducit, confuſionem tibi theſaurizas, & iram, religioſos viros, quorum patrocinium tibi deberes beneficijs, & obſequijs comparare, vt apud Dominum allegarent precibus cauſam tuam, in tuæ famæ, ac ſalutis diſpendium affligendo. Ecce enim, ſicut multorum relatione didicimus, Fratres Camaldulen. qui ſeculi vanitatibus abdicatis, mortificarunt cum vitijs, & concupiſcentijs membra ſua crucifigentes ſibi mundum cum Apoſtolo, & ſe mundo, multipliciter opprimens, & affligens, nuper feciſti iuxta ipſorum eremum quandam viam, per quam non ſolùm armatos, ſed etiam hiſtriones cum mulierculis ire facis, cùm acceſſus terminorum ſuorum mulieribus ab antiquo fuerit interdictus. Nuper quoque quoſdam boues ipſorum eiſdem feciſti violenter auferri, nec eos, donec à quibuſdam Cōuerſis eorum quandam quantitatem bladi recepiſti pro illis, reddere voluiſti. Ijs & alijs modis eorum quietem per te, ac tuos adeo inquietans, vt niſi aliter prouideatur eiſdem, ſui Ordinis inſtituta nequeant obſeruare. Volentes igitur, & eorum tranquillitati, & tuæ ſaluti pariter prouidere, Nobilitatem tuam monemus, rogamus, & exhortamur in Domino, in remiſſionem tibi peccaminum iniungentes, quatenus breuitatem conſiderans vitæ tuæ, quæ cùm iam ſenilem perueneris ad ætatem, omne autem, quod antiquatur, & ſeneſcit prope interitum eſſe conſtet, proculdubio longa eſſe non poteſt, recogites in amaritudine annos tuos; & attendens quòd ex vniuerſis, quæ habere videris, ſola tua opera te ſequentur, quæ ſi bona fuerint ad æterna gaudia te perducent; ſi verò mala perpetuam te pertrahent ad gehennam, tui tandem incipias miſereri, & ſatisfacere ſtudens Domino de commiſſis, ab Eccleſiaſticorum virorum, & ſpecialiter dictorum Camaldulen. moleſtatione decetero conquieſcas. Ne fortè præoccupatus ſubitò die mortis, penitentiæ ſpatium quæras, nec valeas inuenire. Alioquin cùm pater filium, quem diligit corrigat, & caſtiget, nos ſpecialiter ob ſalutem tuam, quam ſolicitudine paterna zelamur, Venerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopo Piſan. ... Epiſcopo Florentin. & dilecto filio Electo Aretin. noſtris damus literis in mandatis, vt tam ſuper prædicta via, quàm alijs te ab eorumdem Camaldulen. vexatione ceſſare per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota, præuia ratione compellant. Datum Signiæ xij. Kal. Octob. Pont. N. Anno xvj.

Illis ſcriptum eſt ſuper hoc verbis competenter mutatis.

EPISTOLA CXV.

COMPOSITIONEM INTER CARDICENSEM ECCLESIAM ET FRATRES HIEROSOLYMITANOS INITAM CONFIRMAT.

Epiſcopo, & Capitulo Cardicen.

VM à nobis petitur, quod iuſtum eſt, *vſque*, perducatur effectum. Sanè oblata nobis ex parte veſtra petitio continebat quòd cum cauſam, quæ inter vos ex parte vna, & Fratres domus Hieroſolymitan. Hoſpitalis de Phitalea ex altera, ſuper Caſtro Cardicen. caſalibus, & rebus alijs vertebatur, Venerabilibus fratribus noſtris ... Theſſalonicen. & Philippen.

Philippen. Archiepiscopis, & Episcopo Sidonien. duximus committendam: tandem mediante præfato Archiepiscopo Philippen. cui vicem suam supradicti coniudices sui, qui negotio inter esse non poterant, commiserunt, inter vos, & prædictos Hospitalarios vtrimque præstito iuramento amicabilis compositio interuenit, quam vos, & pars altera per proprias literas postulastis Apostolico munimine roborari. Ea propter vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, compositionem ipsam, sicut sine prauitate prouidè facta est, & ab vtraque parte sponte recepta, & iuramento firmata, vt in literis inde confectis supradicti Archiepiscopi Philippen. sigillo munitis, quarum tenorem de verbo ad verbum præsentibus iussimus literis annotari pleniùs continetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Tenor autem literarum ipsarum talis existit. Guilielmus Dei gratia Philippen. Archiepiscopus Vniuersis Christi fidelibus ad quos præsens scriptũ aduenerit, salutem in vero salutari. Cùm causam inter Venerabilem Fratrem nostrum B. Cardicen. Episcopum, & Fratres Hospitalis sancti Ioannis Hierosolymitan. vertẽtem nobis, & Venerabilibus Fratribus nostris Archiepiscopo Thessalonicen. & Sidonien. Episcopo, Papa commisisset, & cùm ipsi tum valetudine corporis, tum negotiorum frequentia impediti, ad hæc exequenda personaliter venire non possent, nobis mandarunt, vt dictam causam effectui mandaremus. Quod cùm facturi Armiro venissemus, de communi assensu, & voluntate vtraque pars nostro sicut iudicis delegati se dedit mandato, vt quidquid super controuersia inter ipsos habita statueremus, ratum haberent, & firmum. Recepta igitur ab vtraque parte iuratoria cautione nostro stare mandato, auditáque simul, & diligentiùs veritate discussa, tam per idoneos, & legitimos testes in præsentia vestra iuratos, quàm etiam per priuilegium Constantini quondam cognati Alexij Imperatoris concessum Ecclesiæ Cardicen. perpendimus, casalia, de quibus quæstio erat ad eandem Ecclesiam pertinere; pro quo mandamus, vt Ecclesia Cardicen. teneat, habeat, & proprietario iure possideat casalia septẽ cum suis pertinentijs, scilicet Toliasiki, Iaiadinami, Toalopocori, Olongos, Icanapiza, Iconzobi, Stenes, duóque molendina integra, & tria inædificata in loco, qui dicitur Suppeitosu, cum fructibus exinde duobus annis perceptis. Super ducentis marchis argenti, olim in compromisso statutis, & nomine pœnæ soluendis, necnon & expensis factis, cùm dictus Episcopus Romam accessit, quas Dominus Papa mandauerat nobis, vt dicto Episcopo solui faceremus, taliter duximus statuendum. Episcopus enim antefatus, & Ecclesia Cardicen. percipiant, teneant, & habeant prouentus fori Armiron. per sex annos. Ita tamen, quòd si dicti Fratres Episcopo, & Ecclesiæ per quemlibet annum soluerint quatuor libras yperperorum, dum idem Episcopus debet tenere prouentus, sic quod simul, & vna vice soluant, pro residuis annis percipiant fructus fori præfati. Frumentum verò vinum, yperperi, & quidquid de bonis Ecclesiæ dictæ, præsenti, & præterito anno sæpedicti Fratres perceperunt, iubemus præfato Episcopo reddi; sic tamen vt impræsentiarum restituant quinque vegetes vini, quartam partem triginta septem modiorum frumenti, & dimidij; centum quinquaginta tres modiorum hordei, Cicerum quatuordecim, Nucum quatuor hinc ad Martium, tres alias residuas partes per totum mensem Augusti ad magnum modium

mensuratas exsoluant. Quia verò constitit nobis, quòd Hospitalarij habebant septem homines Ecclesiæ Cardicen. scilicet Papam Leonem, Ioannem Fot, Lauiotissam & filium eius, Parásque, Pisanum, Erinium, Nileiforum, iubemus illos à dictis Fratribus Episcopo restitui. Præterea omnes Abbatias, & Papates in tenimento Hospitalis constitutas, & existentes, dum tamen sint infra fines Episcopatus Cardicen. præcipimus reddi. Præsertim enim quandam Abbatiam in Armiro quæ Valestinum dicitur, quam Dominus Papa eidem Episcopo duxit concedendam, mandamus Episcopum præfatum habere, & quidquid Dominus Papa ipsi adiudicauit Episcopo, vel concessit, eidem duximus auctoritate qua fungimur confirmandum. Literas Domini Papæ nobis, & Coniudicibus nostris transmissas, necnon & literas Imperiales Domino Galterio Camerario delegatas præcipimus sæpedictis Fratribus reddi, ita vt ipsi Fratres Dominum Papam, & Imperatorem precentur, quòd hanc pacem, & compositionem custodiant, suarúmque robore muniant literarum. Idem etiam Fratres omnes Barones regionis precabuntur, quòd hanc custodiant pacem, vtrique partium hoc non obseruarit contra eam existerent obseruanti parti fauentes. Vt autem quod mandauimus maioris firmitatis robur assumat, Magister Nicolaus tam pro Episcopo, quàm pro se, Magister Gregorius Signinus, & Ioannes Clericus Canonici Cardicen. iurauerunt tactis sacrosanctis Euangelijs hanc pacem, compositionem, conuentionem, seu mandatum obseruare, & contrà nullo tempore venire: & promisit Episcopus ab omnibus Canonicis Cardicen. hoc iuramentum præstari. Quod similiter Frater Stephanus Præceptor, Fratres Petrus, & Oddo iurauerunt obseruare; & promisit idem Stephanus sacramentum istud à cunctis Fratribus exhiberi. Nos verò ad maiorem huius rei firmitatem habendam, iubemus tam sigillo nostro, quàm sigillo venerabilis Fratris nostri Thessalonicen. Archiepiscopi, & hoc vtriusque partis voluntate præsens scriptū cómuniri. Omnia quidem prædicta iubemus esse rata, salua vtrique parti agendi potestate, siqua sunt inter ipsos agēda, exceptis ijs quæ pagina præsenti notatur. Nos Bartholomæus Cardicen. Episcopus vna cùm Capitulo eiusdem Ecclesiæ huic paci, vel conuentioni assentimus, ratámque, & firmam semper habere promittimus, & præterea tam Apostolicæ clementiæ, quàm Imperatoriæ supplicamus maiestati, vt hanc pacem custodire, suarúmque munimine literatum roborare dignentur. Barones insuper eodem modo precamur, scilicet Dominos Conum Senescalcum, G. de Villa-harduini Marescalcum, Milonem de Brabant, & omnes alios Barones, quòd hanc custodiant pacem, suóque roborent sigillo, & parti obseruanti hanc pacem fauentes contra non obseruantem existant. Nos Frater Stephanus Præceptor domus de Phitalea, & aliarum domorum Hospitalis sancti Ioannis Hierosolymitani in Romania, vnà cum Fratribus nostris huic paci, vel conuentioni assentimus, ratámque & firmam semper habere promittimus. Et præterea tam Apostolicæ clementiæ, quàm Imperatoriæ supplicamus maiestati, quòd hanc pacem custodire, & suarum munimine literarum roborare dignentur. Barones insuper eodem modo precamur, scilicet Dominos Conum Senescalcum, G. de Villa-harduini Marescalcum, Milonem de Brabant, & omnes alios Barones, quòd hanc custodiant pacem, suóque roborent sigillo, & parti obseruanti hanc pacem fauentes contra non obseruantem existant.

Datum & recitatum apud Amiro in præsentia Domini Gualterij Camerarij, Nicolai Rugulusu, Theobaldi, Yuonis, Thomæ, & multorum aliorum. Anno Domini millesimo ducentesimo xij. anno xv. Pont. Dñi Innocentij Papæ III. mense Decembr. die vndecima. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem, &c. *vsque*, incursurum. Datum Signiæ v. Kal. Octob. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CXVI.

EXCOMMVNICATORVM IVDICVM SENTENTIAS RESCINDIT.

Episcopo Narnien.

CVM excommunicatorum communio sit alijs interdicta, ipsi officia publica exercere non debent. Quocirca fraternitati tuæ per apost. script. mandamus, quatenus constitutiones, & sententias Narnien. iudicum, quos sententia excommunicationis inuoluit, tam promulgatas, quàm promulgandas in posterum auctoritate nostra decernas irritas, & inanes. Prohibemus etiam, ne quis extraneus in elusionem mandati nostri apud Narniam officium iudicis exercere præsumat. Porrò quia fraus, & dolus cuiquam patrocinari non debet, constitutiones, & sententias talium inanes, & irritas decerni mandamus. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datũ Signiæ vj. Non. Octobr. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CXVII.

MARCHIONEM ESTENSEM ADVERSVS PADVANOS TVERI IVBET.

Patriarchæ Graden.

CREDEBAMVS hactenus, quòd Paduani ciues, nobis, & Apostolicæ Sedi desiderarent reuerenriam maiorem impẽdere, quàm exhibere probentur. Cùm, sicut accepimus, dilectum filium Nobilem virum ... Marchionem Esten. nobis, & Ecclesiæ Romanæ deuotum, contra iustitiam vehementer impugnent: cuius pater, & ipse pro Ecclesiæ defensione se laboribus, & periculis multis exponere minimè dubitarunt. Porrò si Paduani prædicti aliquid contra præfatum Marchionem habebant, poterant saltem in hoc Apostolicæ Sedi deferre, quòd illud in nostram notitiam deduxissent, vt nos eis satisfieri faceremus, antequàm contra eum, quem pro certo sciebant nos quasi specialiter nostrum, carũ, & acceptum habere, cum Ecilino, & alijs excommunicatis procederent, nobis penitus inconsultis, & quasi omnino contemptis. Quocirca fraternitati tuæ per apost. scrip. mand. quatenus Paduanos eosdem, vt à memorati Marchionis impugnatione desistant, diligenter moneas, & inducas; eis ex parte nostra firmiter repromittens, quòd nos ipsis faciemus satisfactionem impendi, cùm nobis ostenderint se contra eum aliquam iustam causam habere. Alioquin ne Marchionem ipsum pro derelicto videamur habere, qui post Deum nõ habet alium, ad quem pro iustitia consequenda in hac tẽpestate recurrat, tu cognita veritate Paduanos

prædictos ab iniusta ipsius impugnatione per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota, compescas. Datum Signiæ vj. Non. Octobr. Pont. nostri anno xvj.

EPISTOLA CXVIII.

AD VARIA CAPITA RESCRIBIT.

Archiepiscopo Lunden. Apostolicæ Sedis Legato.

VIA circa minima, & maxima frequenter humanus deficit intellectus, prudentis est quærere vbi scrupulus dubitationis occurrit. Sanè postulasti per Sedem Apostolicam edoceri, si Presbyteri successiuè duas concubinas habentes, bigami censeantur, vt cum eis tanquam cum irregularibus, quoad executionem sui officij nequeas dispensare: Et si Presbyterorum filij sint indifferenter ad sacros Ordines promouendi: & vtrùm sacerdotes Suethiæ in publicis debeas tolerare coniugijs, qui super hoc se asserunt cuiusdam summi Pontificis priuilegio communitos. Ad quæ sic duximus respondendum, quòd cùm sacerdotes prædicti, siue vno, siue diuersis temporibus plures habuerint concubinas, irregularitatem non incurrerint bigamiæ, cum eis tanquam simplici fornicatione notatis, quo ad executionem sacerdotalis officij poteris dispensare, si viuere curauerint continenter. De Presbyterorum verò filijs, tam ex decreto Vrbani Papæ secundi, quàm ex Concilio colligitur Pictauen. quòd ad sacros non sunt Ordines promouendi, nisi aut in cœnobijs, aut in Canonica regulari religiosè fuerint conuersati. De Presbyteris autem Suethiæ certum non possumus dare responsum, nisi viderimus priuilegium, quod prætendunt. Quæsiuisti præterea, vtrùm in canonem incidant laici sententiæ promulgatæ, qui sacerdotes, aut alios clericos in manifesto furto comprehensos contrectauerint violenter, si citra violentiam nequeant comprehendi: & si clericus, quem vehementer præsumis esse falsarium, ad tuam præsentiam citatus legitimè venire contemnens, citra excommunicationis sententiam, ad iudicium per violentiam trahi possit. Ad hæc taliter respondemus, quòd in neutro casuum prædictorum sententia excommunicationis incurritur, dummodo mandatum interueniat Prælatorum, quorum tales clerici sunt iurisdictioni subiecti: cùm hoc non ipsi laïci, sed illi potius, quorum auctoritate id faciunt, facere videantur: nec ampliùs laicorum violentia extendatur, quàm defensio seu rebellio exegerit clericorum. Subsequenter etiam quæsiuisti, vtrùm Monachi omnium Sanctorum priuilegium bonæ memoriæ E. prædecessoris tui super Episcopalibus decimis retinendis indultū, extendere valeant ad possessiones postmodùm acquisitas, & in posterum acquirendas. Super quo tale damus tuæ fraternitati responsum; quòd si decimarum illarum remissio facta extitit secundùm canonicas sanctiones, prædecessor tuus indefinitè decimis Episcopales Monasterio remittendo, cùm nihil excepérit, & poterat excepisse, ac in beneficijs plenissima sit interpretatio adhibenda, nec debeat vna eadémque substantia diuerso iure censeri, intellexisse videtur non solùm de decimis possessionum illius temporis, sed futuri. Sanè quia contingit interdum, quòd nullo accusatore publicè comparente, qui matrimonium im-

petat iam contractum, ad te priuata quorumdā assertio defert consanguinitatis, vel affinitatis impedimentū an sub silentio prӕterire, an ad denominationē iumentalium, vt tuis verbis vtamur, procedere debeas, quӕsiuisti. Ad hoc sic breuiter respondemus: quòd si personӕ graues, quibus fides sit meritò adhibenda, tuӕ fraternitati denuntient, quòd ij qui matrimonio sunt coniuncti, se propinquitate contingant, etiamsi nullus manifestus appareat accusator, ex tuo procedere potes officio, vt veritate solicitè inquisita, quod postulauerit iuris ordo decernas; maximè si ex tali copula scandalum sit subortum. Porrò de Nobili viro N. pro cuius dispensatione, indulgentia scilicet remanendi, cum ea quӕ ipsum quinto gradu consanguinitatis contingit, à Sede Apostolica obtinenda, falsa nobis causa fuerat allegata, proles videlicet: cùm tamen ante dispensationem obtentam vnica filia, quam habebat viam fuerit vniuersӕ carnis ingressa, prout tua consultatio continebat, dissimulare poteris, vt remaneat in copula sic contracta, cùm ex separatione, sicut asseris, graue videas scandalum imminere. Tu denique frater Archiepiscope super teipso. Datum Signiӕ v. Non. Octobr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXIX.

VT CAVSÆ SIBI COMMISSÆ DILIGENTIVS INTENDANT.

Abbati, Priori, & Custodi sancti Nicolai Rigen. Diœc.

CVM olim dilecti filij ... Magister, & Fratres Militiӕ Christi de Liuonia transmissa nobis conquestione monstrassent, quòd Venerabilis F. N.... Episcopus, & Prӕpositus Rigen. in Insula, quӕ Holme dicitur, Ecclesiam construi non permitterent populo suę partis, nec ad eam prӕsentare plebanum: ac dictus Episcopus in ciuitate Rigen. Ecclesias, decimas, aduocatiam, monetam, piscationes, & ipsius ciuitatis tertiam partem eos non fineret, prout ad ipsos pertinet, possidere; contra compositionem inter Episcopum, & Fratres prӕdictos nobis mediantibus initam veniendo: eisdem Episcopo, & Prӕposito per Apostolica scripta mandauimus, vt supradicta, iuxta quod in authentico de prӕfata compositione confecto pleniùs continetur, possidere permitterent Fratres ipsos liberè, ac quietè, nullam eis decӕtero super illis inferentes molestiam indebitam, & grauamen. Ac idem Episcopus in procurationibus, quas ab ipsis, & eorum Ecclesijs debet recipere annuatim, sic se modestè haberet, quòd non grauaret eosdem, cùm adhuc illorum, & Ecclesiarum ipsarum sint tenues facultates. Vobísque nihilominus dedimus in mādatis, vt si memorati Episcopus, & Prӕpositus mandatum Apostolicum negligerent adimplere, vos eos ad prӕdictorum Fratrum super ijs molestatione indebita per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compescere curaretis. Sed miramur, quòd sicut accepimus cùm Episcopus, & Prӕpositus sӕpedicti ab eorumdem Fratrum iniurijs non reuocauerint manus suas, eóque fortiùs persequantur eosdem, quò difficiliùs possunt habere recursum ad Sedem Apostolicam tam remoti, vos mandatum nostrum exequi non curastis, ex absentia vnius vestrûm occasione dilationis assumpta, satis siquidem friuola, & inani; cùm in literis pro eisdem Fratribus ad vos missis con-

tineretur expresse; Quòd si non omnes ijs exequendis interesse possetis, duo vestrûm ea exequi procurarent, & sic Fratres prædicti ob moræ dispendium ad Sedem Apostolicam appellarunt. Nolentes igitur eorumdem fratrum d ffe ri iustitiam, per iterata vobis scripta districtè præcipiendo mandamus, quatenus in prædicto negotio secundùm tenorem præcedentium literarum omni oc a- sione, & appellatione cessantibus procedatis, memoratum Episcopum ad prædictæ cōpositionis obseruantiam, per suspensionem Pontifical s offi ij, & eti m, si opus fuerit, excommunicationis sententiam compellentes. Tu denique fili Abbas super teipso, &c. Datum Signiæ vj. Idus Octobr. Pont. nostri Anno xvj.

EPISTOLA CXX.

EPISCOPATVM IN SACKELA ET HVGENHVSEN DE NOVO ERIGIT.

Archiepiscopo, Decan. & Preposito Lunden.

CVM eo faciente qui venit saluum facere quod perierat, & Ecclesiam suam noua semper prole fecundat, Sackela & Hugenhusen de nouo receperint verbum Dei, & per illius misericordiam qui veste nostræ humilitatis indutus dignatus est peregrinari pro subditis, vt eos supernæ patriæ ciues & æternæ beatitudinis faceret coheredes Dei, Euangelium quasi semen cadens in terram bonam per partes illas sit longè latéque diffusum; ne huic nouellæ plantationi diligentis agricolæ cura desit, nostro fuit Apostolatui supplicatum, vt & loci per Episcopalis dignitatis insignia, & populis per circumspecti Prælati solicitudinem faceremus sinè more dispendio prouideri. Ne igitur gregi Dominico desit cura pastoris cùm adhuc lupus rapax circumeat quærens quem deuoret, paratus eò fortiùs ad rapinam, quò recentiùs perdidit quod diu tenuerat occupatum: discretioni vestræ per Apost. script. mandamus quatenus inquisita & cognita veritate, si qualitas locorum poposcerit, ac facultates sufficiant, & expedire videritis Episcopatum auctoritate nostra constituatis ibidem, & vocatis qui fuerint euocandi per electionem canonicam faciatis loco & populo prouideri de persona idonea in pastorem, & iura quæ debent ad Episcopum & Ecclesiam pertinere assignari eis integrè ac quietè. Quòd si non omnes, &c. tu frater Archiepiscope, &c. Tu denique frater Archiepiscope super teipso, &c. Datum Signiæ v. Idus Octobr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXI.

VT NEOPHYTOS AB OMNI INDEBITA MOLESTIA VINDICENT.

Abbati, Priori, & Cellerario de Monte sancti Nicolai Rigen. Diœcesis.

CVM pastores Ecclesiæ oues per deuium infidelitatis errantes ad ouile Dominicum non solùm prædicationis officio, sed etiam beneficiorum gratia debeant inuitare: graue gerimus, & indignum, quòd sicut accepimus, Venerabilibus Frater noster... Rigen. Episcopus quosdam neophytos vix adhuc plenè in sanctæ fidei eruditione plantatos, in iniuriam fratrum militiæ Christi exhæredat in

Riga, & aliàs indebita molestatione fatigat. Vnde contingit, quòd respicientes retrò, qui ad aratrum iam manum posuerant, Christi iugum abijciunt, relabentes in pristinæ gentilitatis errorem; cùm in iam Christianos ea præsumat memoratus Episcopus, quæ in Gentiles nullatenus attentaret. Volentes igitur prædictos neophytos debita quiete gaudere, discretioni vestræ per Apost. script. mand. quatenus supradictum Episcopum ab ipsorum iniurijs districtione, qua conuenit, sublato appellationis obstaculo compescatis. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Tu denique fili Abbas super te ipso, &c. Datum Signiæ v. Idus Octobr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXII.

VT FRATRIBVS MILITIÆ CHRISTI REQVISITI IVSTITIAM FACIANT.

Abbati de Gothlanda, & de Northlanda, & de Sutherlanda, Præpositis Lunden. Diœcesis.

VONIAM nimis dispendiosum est, & graue dilectis filijs Fratribus militiæ Christi de Liuonia, cùm sint in remotis partibus constituti, pro singulis querelis Apostolicam Sedem adire: cùm frequenter à multis, tam clericis, quàm laicis grauibus sint iniurijs lacessiti, ad supplicationem eorum super hoc eis duximus prouidendum. Quocirca discretioni vestræ per Apost. script. præcipiendo mandamus, quatenus cùm à dictis Fratribus fueritis requisiti, malefactores eorũ in Bremensi prouincia constitutos, vt eis ablata restituant, & de damnis, & iniurijs irrogatis satisfaciant competenter, vel in aliquos compromittant, qui appellatione remota, iustitia mediante, procedant, per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis diffugio compellatis. Quia verò Venerabilis F. N. Rigen. Episcopus eos, sicut accepimus, in multis opprimere consueuit; volumus, vt cùm vobis constiterit memoratum Episcopum malitiosè vexare Fratres eosdem, eum ipsis in expensis legitimis condemnetis. Quòd si non omnes, &c. duo vestrûm, &c. Tu denique fili Abbas super teipso, &c. Datum Signiæ v. Idus. Octobr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXIII.

POSSESSIONES FRATRVM MILITIÆ CHRISTI CONFIRMAT.

Magistro, & Fratribus militiæ Christi in Liuonia constitutis

VM à nobis petitur, &c. *vsque*, assensu. Saccale, ac Hugenhusen Gutlandiæ adiacentes, & omnia bona, quæ obtinetis in Gutlandia, sicut ea omnia iustè, ac pacificè possidetis, saluo iure, quod debet ad Episcopum, & Ecclesiam pertinere, vobis, & per vos Ordini vestro auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere. Siquis autem, &c. *vsque*, incursurum. Datum Signiæ v. Idus Octobr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXIV.

COMMENDAT ESTIENSEM EPISCOPVM, ET EIVS IN VINEA DOMINICA COOPERARIOS.

Vniuersis Christi fidelibus per Saxoniam constitutis.

VONIAM iuxta sententiam Sapientis ab adolescentia prona est vita hominis ad peccandum, & diuersis inquinamentis obnoxia vitiorum, multa ei caritatis opera proponuntur, vt ibi multiplicentur remedia, vbi morborum diuersitas inualescit. Sanè ad vestram dudum credimus notitiam peruenisse, quod Dominus noster, qui neminem vult perire, sed omnes ad agnitionem pertingere veritatis, calceamentum suum in Liuoniam miseratus extendit, ad partes illas nouos Apostolos dirigendo, per quos populus, qui vsque nunc ambulabat in tenebris, cerneret lucem magnam, ortam ambulantibus in medio vmbræ mortis. Inter cæteros autem, per quos in Gentibus illis reuelauit Dominus brachium sanctum suum, vt viderent salutare Domini Dei sui, Venerabilis F. N. Estien. Episcopus plurimum laborasse dignoscitur, & diuina cooperante gratia profecisse: qui quamquam sibi liceat eorum carnalia metere, quibus spiritualia seminat, cùm os bouis alligari non debeat triturantis, & Dominus ijs, qui annuntiant Euangelium de Euangelio viuere ordinarit; quia tamen cùm sit Neophytorum Episcopus hac vti metuit potestate, ne quod offendiculum det Euangelio Christi, eundem sine baculo, atque pera portantem coram Regibus, & Gentibus nomen Dei, Vniuersitati vestræ duximus propensiùs commendandum, caritatem vestram monentes, & obsecrantes in Domino, atque in remissionem vobis peccaminum iniungentes, quatenus ipsum tanquam Iesu Christi Legatum recipiatis benignè, ac sincera tractetis in Domino caritate, suam, & coadiutorum eius in Euangelio abundantia vestra in hoc præsenti tempore supplentes inopiam: vt & illorum abundantia vestræ sit supplementum inopiæ in futuro. Datum Laterani, iij. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXV.

DVM GENTILIBVS DOCENDIS INVIGILAT, PROTECTIONEM APOSTOLICAM IMPERTITVR.

Episcopo Monasterien.

B eo qui neminem vult perire, sed vt omnes ad agnitionem perueniant veritatis, tibi esse audiuimus, & credimus inspiratum, vt Venerabili Fratri nostro Estien. Episcopo, qui sicut seruus fidelis, & prudens in Domini vinea fideliter operatur, cooperator accedens, cum eo portare proposueris coram Gentibus, & Regibus nomen Dei, & dare salutis scientiam plebi suæ. Nos igitur tuum pium propositum dignis in Domino laudibus commendantes, fraternitatem tuam monemus attentiùs, & hortamur, quatenus accensus zelo fidei Christianæ, ac

sperans, quòd qui affectum tibi dedit, adijciet & effectum Euangelistæ aggrediaris opus, & & officium confidenter, vt cum illis, qui euntes ibant, & flebant mittentes semina sua, exultationis manipulos valeas reportare. Vt autem prædicationis officium valeas liberiùs exercere, statuimus, vt, te huiusmodi pietatis operi mancipato, Ecclesia, & persona tua cum omnibus bonis suis sub Apostolicæ Sedis protectione consistant. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Laterani iij. Kal. Nouembr. Pont. N. anno xvj.

In eundem modum scriptum est Episcopo Verden.

In eundem modum scriptum est Episcopo Padeburnen.

EPISTOLA CXXVI.

VT AD GENTILIVM PRÆDICATIONEM ALIQVOS EX SVIS ESTIENSI EPISCOPO ADIVNGANT.

Abbatibus, Archidiac. Decan. Prioribus, & alijs Ecclesiarum Prælatis per Saxoniam constitutis.

AD vestram iamdudum notitiam credimus peruenisse, quòd Dominus noster, qui neminem vult perire, sed vt omnes ad agnitionem perueniant veritatis, ad partes Liuoniæ calceamentum suum miseratus extendit, & nonnullos gentilitatis tenebris obuolutos, ab eis ostensa sibi luce magna, quæ ipse est, misericorditer liberauit. Cùm autem Venerabilis F. N. Estien. Episcopus, qui prædicando in iamdictis partibus verbum Dei multùm laborauit in Euangelio, & diuina gratia cooperante profecit, animo indefesso desideret portare coram Gentibus, & Regibus verbum Dei, & ad messem, quæ multa est sufficere operarij pauci non possint, Vniuersitatē vestram monemus in Domino per Apost. vobis scrip. mandātes, quatenus cùm idem Episcopus aliquos de Fratribus vestris ad huiusmodi ministerium vtiles, & idoneos à vobis duxerit exigendos, sibi duos, aut saltem vnum de vestris Collegijs singuli concedatis, vt cooperantibus ipsis currat velociter sermo eius, qui emittit eloquium suum terræ. Vos denique filij Abbates super vobis ipsis. Datum Laterani iij. Kal. Nouemb. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CXXVII.

ESTIENSIS EPISCOPI ELECTIONEM CONFIRMAT.

Episcopo Estien.

COMMISSI nobis officij solicitudo deposcit, vt ijs quæ ad diuini cultus ampliationem pertinere noscuntur, fauorem studeamus beniuolum impartiri. Cùm ergo Venerabiles Fratres nostri Padeburnen. Verden. Ralkeburgen. & Rigen. Episcopi te in Episcopū Estien. prouinciæ duxerint ordinandum, sicut ex litteris accepimus eorumdem; nos quod super hoc ab ipsis prouidè atque canonicè factum est, ratum habentes, & gratum, præsentium tibi auctoritate concedimus, vt in ea liberè officium exerceas pastorale. Datum Lateran. ij. Kal. Nouembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXVIII.

HORTATVR VT OMNEM QVERELÆ OCCASIONEM PRÆCIDANT.

Dilectis filijs Militibus Christi in Liuonia.

ET sicunctis fidelibus cor vnum in Domino, & anima debeat esse vna; specialiter tamen ij, qui secularibus desiderijs abnegatis in medio nationis habitant infidelis, portantes necessarium in carne manere solummodo propter fratres, seruare debent spiritus vnitatem, vt se tamquam Dei ministros irreprehensibiles omnibus exhibentes, ac lucentes sicut luminaria inter eos, ipsos ad æmulationem fidei valeant prouocare. Noueritis autem ad nostram audientiam peruenisse, quòd cùm Venerabiles Fratres nostri Padeburnen. Verden. & Ratzeburnen. Episcopi T. quondam montis sancti Nicolai Abbatem, qui calceatus pedes in præparationem Euangelij pacis, infidelium multitudinem ad fidem Domino cooperante conuertit in Episcopum Estien. prouinciæ, quæ per Dei gratiam iam pro magna parte conuersa est, auctoritate nostra duxerint ordinandum, vos eidem in Euangelio laboranti non solùm vestrum denegatis auxilium, sed et am impedimenta paratis, nisi vobis certam concedat in eadem prouincia portionem: non tam soliciti propagare nomen fidei Christianæ, quàm coniungere domum ad domum, & agrum agro vsque ad loci terminum copulare, quasi soli habitare in terræ medio debeatis. Præterea, cùm quosdam recoeperitis obsides ipsi Episcopo præsentandos, ipsos sibi præsentare postmodùm renuistis, temporale lucrum ex eorum retentione captantes, qui lucra huiusmodi, detrimenta deberetis credere propter Christum. Denique Christi Euangelio præbere offendiculum non timetis, dũmodo vestras possitis possessiones, & reditus ampliare. Ne igitur, qui Christi Milites appellamini, militare probemini contra Christũ Vniuersitatem vestram monemus attentiùs, & hortamur per Apost. vobis scrip. præcipiendo mandantes, quatenus attendentes, quòd non est regnum Dei possessiones, & villæ, sed pax, atque iustitia, & gaudium in Spiritu sancto, extincto prorsus cupiditatis ardore, præfato Episcopo, & alijs baiulis verbi Dei pro viribus impendatis consilium, & auxilium oportunum, ab eorum impedimento sic penitus abstinentes, quòd de vobis ad aures nostras clamores huiusmodi decætero non ascendãt: ne si secus duxeritis faciendum, concessis vobis à Sede Apostolica priuilegijs, ex quibus assumere dicimini audaciã excedendi, vos reddatis indignos, & à gratia, quam hactenus vobis exhibere curauimus, excidatis. Datum Laterani ij. Kal. Nouembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXIX.

A METROPOLITÆ SVBIECTIONE LIBERAT.

Episcopo Estien.

CVM in memoria hominum non existat, quòd Estien. prouincia cuiquam fuerit metropolitico iure subiecta, præsentium tibi auctoritate mandamus, ne cuiquam tanquam Metropolitan. respondeas absque mandato Sedis Apostolicæ speciali. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Lateran. iv. Non. Nouembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXX.

GRATVLATVR SINCERAM CONVERSIONEM ET GRATIAM APOSTOLICAM POLLICETVR.

Ioanni illustri Anglorum Regi.

ICVT in arca federis Domini cum tabulis Testamenti virga continebatur, & manna: sic in pectore summi Pontificis cum scientia legis diuinæ, rigor districtionis, & fauor dulcedinis continentur. Vnde semper hanc consueuit moderantiam obseruare, vt verbera patris, & vbera matris habens, sic in rebelles, & induratos seueritatem exerceat, quòd benignitatem exhibeat erga humiles, & correctos; eius exemplo, qui vinum superinfudit, & oleum vulneribus sauciati. Gaudemus autem in Domino, & in potentia virtutis ipsius, quòd adeò tibi nostra medicamina profecerunt, vt tua per illa sanasse vulnera videamur. Et qui medico fuisti molestus, cùm asperitatem medicaminis sentiebas, iam gratus existis, ex quo percepisti gratiam sanitatis. Planè gratus, quia vt perfectè satisfaceres de commissis, te ipsum, & tua Deo, & Ecclesiæ obtulisti. Et ecce, qui te iam quasi deiecerat, subitò te erexit, humiliando sublimē, & humilem sublimando: quinetiam adeò te firmauit super illam petram stabiliens pedes tuos, de qua ipsa Veritas inquit ad Petrum, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersùs eam*, quòd si non retraxeris pedes ab illa, nullum oportebit te casum aliquatenus formidare. Venientes igitur ad Apostolicam Sedem venerabilem F. N.I. Norvuicen. Episcopum, & dilectos filios H. Abbatem Belli loci, fratrem A. Martel, & Nobiles viros H. de Boua, & P. de Maulay nuntios tuos paterna benignitate suscepimus, & petitiones tuas per ipsos nobis prudenter expositas, quantùm cum honestate potuimus, curauimus exaudire, firmum gerentes in voto propositum, ea semper efficere, quæ ad tuum commodum, & honorem debeant peruenire. Cùm pro certo speremus, quòd & tu in deuotione, ac obedientia sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matris tuæ non solùm persistere, sed & proficere pura intentione studebis; quod vtique tibi, & spiritualiter, & temporaliter ad magnum proficiet incrementum. Serenitatem itaque regiam rogamus attentiùs, & monemus, quatenus sanctam Ecclesiam sponsam Christi semper in regno tuo studeas honorare, faciens eam debita libertate gaudere, vt verè specialis Ecclesiæ filius comproberis; quia tunc tibi regalis dignitas integra conseruabitur, cùm Ecclesiasticam libertatem integram conseruabis; diligenter attendens, quòd Principes illi penè penitus defecerunt, qui Ecclesiasticam præsumpserunt infringere libertatem. Ij verò semper de bono profecerunt in melius, qui iura studuerunt Ecclesiastica confouere. Illud autem tuæ regali prudentiæ consulimus ad cautelam, vt cum Archiepiscopis, & Episcopis regni tui contentiosè non agas, maximè super negotijs spiritualibus, & Ecclesiastico iure; cùm ad nos possis habere recursum, per quos multa poteris honestè perficere, quæ honestè non posses efficere per teipsum. Pro certo confidens, quòd nos petitiones, & preces tuas, quantùm honestas permiserit, intendimus efficaciter exaudire. Quid deni-

que prædictis nuntijs responderimus super tua non excommunicanda persona, neque tua interdicenda Capella, nisi de mandato Sedis Apostolicæ speciali, alijsque nonnullis, de quibus cum eis studio è contulimus, ipsi tanquam viri prouidi, & fideles tuæ poterunt Excellentiæ viua voce referre, quos merito suæ probitatis, & fidei tibi reddimus commendatos. Datum Lateran. ij. Non. Nouembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXXXI.

REGNVM ANGLIÆ IN APOSTOLICAM PROTECTIONEM ADMITTIT.

Ioanni illustri Anglorum Regi, eiusque de sua vxore liberis heredibus in perpetuum.

Ex regum, & Dominus dominantium Iesus Christus, Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech, ità regnum, & sacerdotium in Ecclesia stabiliuit, vt sacerdotale sit regnum, & sacerdotium sit regale, sicut in Epistola Petrus, & Moyses in Lege testantur; vnum præficiens vniuersis, quem suum in terris Vicarium ordinauit, vt sicut ei flectitur omne genu cœlestium, terrestrium, & etiam infernorum: ità illi omnes obediant, & intendant, vt sit vnum ouile, & vnus pastor. Hunc itaque Reges seculi propter Deum adeò venerantur, vt non reputent se rite regnare, nisi studeant ei deuotè seruire. Quod tu fili karissime prudenter attendens, illo misericorditer inspirante, in cuius manu sunt corda Regum, & quò voluerit vertit illa, teipsum, & regna tua etiam temporaliter ei subijcere decreuisti, cui noueras spiritualiter esse subiecta. Vt in vnam Vicarij Christi personam, quasi corpus, & anima, regnum, & sacerdotium vniantur ad magnum vtriusque commodum, & augmentum. Ille vtique hoc dignatus est operari, qui cùm sit Alpha, & Omega, finem retulit ad principium, & principium protraxit ad finem, vt illæ prouinciæ, quæ olim sacrosanctam Romanam Ecclesiam propriam in spiritualibus habuere magistram, nunc etiam in temporalibus Dominam habeant specialem. Tu quippe, quem Deus ad hoc idoneum ministrum elegit, tam te, quàm etiam regna tua Angliæ, videlicet, & Hiberniæ cum omni iure, ac pertinentijs suis deuota, & spontanea voluntate, ac communi consilio Baronum tuorum, Deo, & sanctis Apostolis eius Petro, & Paulo, sanctæque Romanæ Ecclesiæ, nobísque, ac successoribus nostris in ius, & proprietatem sub annuo mille marcharum censu offerens concessisti, sicut in tuo continetur authentico scripto, cuius de verbo ad verbum talis tenor existit.

IOannes Dei gratia Rex Angliæ, Dñs Hiberniæ, Dux Normaniæ, & Aquitaniæ, Comes Andegauiæ, Omnibus Christi fidelibus præsentem chartam inspecturis, salutem. Vniuersitati vestræ per hanc chartam nostram sigillo nostro munitam volumus esse notum, quia cùm Deum, & matrem nostram sanctam Ecclesiã offenderimus in multis, & proinde diuina misericordia plurimum indigere noscamur, nec quid dignè offerre possimus pro satisfactione

Deo,

Deo, & Ecclesiæ debita facienda, nisi nos ipsos habeamus, & regna nostra. Volentes nos ipsos humiliare pro illo, qui se pro nobis humiliauit vsque ad mortem, gratia sancti Spiritus inspirante, non vi inducti, nec timore coacti, sed nostra bona spontaneaque voluntate, ac communi consilio Baronum nostrorum offerimus, & liberè concedimus Deo, & Sanctis Apostolis eius Petro, & Paulo, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Matri nostræ, ac Dño nostro Papæ Innocentio, eiúsque Catholicis successoribus totum regnum Angliæ, & totum regnum Hiberniæ cum omni iure, & pertinentijs suis, pro remissione peccarorum nostrorum, & totius generis nostri, tam pro viuis, quàm defunctis. Et amodò illa à Deo, & Ecclesia Romana tanquam feodatarius recipientes, & tenentes, in præsentia prudentis viri ... Pandulphi Domini Papæ Subdiac. & familiaris fidelitatem exinde prædicto Domino nostro Papæ Innocentio, eiúsque Catholicis successoribus, & Ecclesiæ Romanæ secundùm subscriptam formam facimus, & iuramus, & homagium ligium in præsentia Dñi Papæ, si coram eo esse poterimus, eidem faciemus. Successores, & hæredes nostros de vxore nostra in perpetuum obligantes, vt simili modo summo Pontifici, qui pro tempore fuerit, & Ecclesiæ Romanæ sinè contradictione debeant fidelitatem præstare, & homagium recognoscere. Ad iudicium autem huius nostræ perpetuæ oblationis, & concessionis volumus, & stabilimus, vt de proprijs, & specialibus redditibus prædictorum regnorum nostrorum pro omni seruitio, & consuetudine, quod pro ipsis facere deberemus, saluo per omnia denario beati Petri, Ecclesia Romana mille marchas sterlingorum percipiat annuatim. Scilicet in Festo S. Michaëlis quingentas marchas, & in Pascha quingentas marchas. Septingentas scilicet pro Regno Angliæ, & trecentas pro Regno Hiberniæ, saluis nobis, & hæredibus nostris iustitijs, libertatibus & regalibus nostris. Quæ omnia sicut supradicta sunt, rata esse volentes perpetuò, atque firma, obligamus nos, & successores nostros contra non venire. Et si nos, vel aliquis successorum nostrorum hoc attentare præsumpserit, quicumque fuerit ille, nisi ritè commonitus resipuerit cadat à iure regni, & hæc charta oblationis, & concessionis nostræ semper firma præmaneat: Ego Ioannes Dei gratia Rex Angliæ, & Dñs Hiberniæ ab hac hora in antea fidelis ero Deo, & Beato Petro, & Ecclesiæ Romanæ, ac Dño meo Papæ Innocētio, eiúsque successoribus catholicè intrantibus: non ero in facto, dicto, cōsensu, vel consilio, vt vitam perdant, vel membra, vel mala captione capiantur. Eorum damnum si sciuero impediam, & remanere faciam, si potero. Alioquin eis quàm citiùs potero intimabo, vel tali personæ dicam, quam eis credam pro certo dicturam. Consilium quod mihi crediderit per se, vel per nuntios, seu literas suas secretum tenebo, & ad eorum damnum nulli pandam me sciente. Patrimonium Beati Petri, & specialiter regnum Angliæ, & regnum Hiberniæ adiutor ero ad tenendum, & defendendum contra omnes homines pro posse meo. Sic Deus me adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia. T. me ipso apud domum Militiæ Templi iuxta Doueriam, coram Domino H. Archiepiscopo Dublinen. Dño I. Episcopo Norvicen G. filio Petri Comitis Essex Iustitiario nostro, W. Comite Sar. fratre nostro. W. Marescallo Comite Pembroc, R. Comite Bonon. W. Comite Vvareith. S. Comite Vvint. W. Comite Arundell. W Comite de Fer. Vv. Brovvir. Petro filio Her. Vvarin. filio Ger. xv. die Maij, anno Regni nostri xiiij.

Nos autem oblationem, & conceſſionem huiuſmodi piè, ac prouidè factas gratas, & ratas habentes, perſonam tuam, & perſonas heredum tuorum cum prædictis regnis, & pertinentijs eorundem, & omnibus bonis alijs rationabiliter nunc poſſeſſis, & in poſterum poſſidendis, ſub B. Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus; tibi, & ipſis ſecundùm præſcriptam formam de communi conſilio Fratrum noſtrorum ſupradicta regna concedentes in feudum, & præſenti priuilegio confirmantes: ità quòd quilibet heredum tuorum cùm regni coronam acceperit, feudum huiuſmodi ſummo Pontifici, & Romanæ Eccleſiæ, publicè recognoſcat, & eis fidelitatis exhibeat iuramentum. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc noſtræ paginam cõceſſionis & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire, Si quis autem &c. *vſque*, incurſurum. Datum Lateran. per manum Rainaldi Acolyti, & Capellani Domni Innocentij tertij Papæ, ij. Non. Nouemb. indictione ſecunda, Incarnationis Dominicæ, anno milleſimo ducẽteſimo decimotertio. Pont. verò eiuſdem Domni Innocentij anno xvj.

EPISTOLA CXXXII.

VT FEDVS CVM REGE ANGLIÆ INITVM, CITRA IPSIVS REGIS FRAVDEM OBSERVARI CVRENT.

Dublinen. Archiepiſcopo, & Norvuicen. & Vuintonien. Epiſcopis, & Nobilibus viris, Guillelmo Saresberien. G. filio Petri Exeſiæ, R. Boloniæ, R. Ceſtriæ. Vv. Vuaranniæ. Vv. Mereſcallo Pambroſiæ, R. Libigot Norfolciæ, Vv. Arundelli, Guillelmo de Ferr. & Sacro Vuintoniæ Comitibus, & R. filio Rogeri, Vv. Brigerte, R. de Ros, G. filio Raufredi, R. de Mortuomari, P. filio Heberti, & Vv. de Albiniaco.

IN forma concordiæ, qua cum multa deliberatione prouidimus pro reformanda pace, inter cariſſimum in Chriſto filiũ noſtrum Ioannem Anglorum Regem illuſtrem, & Eccleſiam Anglicanã, hoc inter cætera continetur expreſſum; quòd idem Rex veram pacem, & plenam ſecuritatem præſtabit, venerabilibus viris Stephano Cantuarien. Archiepiſcopo, Vv. Londonien. E. Elien. E. Heteforden. I. Batonien. & H. Lincolnien. Epiſcopis, Priori quoque, ac Monachis Cantuarien. & Roberto filio Vvalteri, ac Euſtario de Veſci, necnon ceteris clericis, ac laïcis hoc negotium contingentibus: præſtando ſimul coram Legato, vel delegato noſtro publicè iuramentum, quòd ipſos cum ſuis nec lædet, nec lædi faciet, vel permittet in perſonis, vel rebus, eiſque omnem indignationem dimittet, & in gratiam ſuam eoſdem recipiet, ac bona fide tenebit. Quódque præfatos Archiepiſcopum, & Epiſcopos non impediet, nec faciet, aut permittet aliquatenus impediri, quominus ipſi liberè ſuum exequãtur officium, & plena ſuæ iuriſdictionis auctoritate, prout debenr, vtantur: & ſuper ijs tam nobis, quàm ipſi Archiepiſcopo, & ſingulis Epiſcopis ſuas patentes literas exhibebit, faciens ab Epiſcopis, & Comitibus, ac Baronibus ſuis quot, & quos præfati Archiepiſcopus, & Epiſcopi poſtulauerinr, iuramenta, & eorum parentes literas exhiberi, quòd ipſi bona fide ſtudebunt, vt hæc pax, & ſecuritas firmiter obſeruetur. Et ſi

fortè, quòd Deus auertat, idem Rex per seipsum, vel alios contrauenerit, ipsi pro Ecclesia contra violatores securitatis, & pacis, mandatis Apostolicis inhærebunt, ac dictus Rex perpetuò custodiam vacantium Ecclesiarum amittat. Sanè intelleximus vos pro præscripta securitate, ac pace iurasse, vestrásque patentes literas tradidisse: vnde per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus ad cōsummandam, & conseruandam formam eiusdem securitatis, & pacis diligens studium impendatis, & operam efficacem. Nequis autem ex huius vinculo cautionis occasionem assumat contra præfatum Regem aliquam turbationis materiam suscitandi, cùm per eam sic illis ad necessariam securitatem, & pacem velimus esse prouisum, quòd isti ad grauamen indebitum, vel incommodum non redundet; præsentium vobis auctoritate præcipimus, quatenus siquid forsan emerserit, quod contra præscriptam securitatem, & pacem facere proponatur, non ante cuiusquam instinctu aduersùs eundem Regem aliquatenùs moueamini, quàm consulto Romano Pontifice ipsius recipiatis cum responso mandatum, qui omnia consueuit æquolibramine moderari. Cùm hoc ipsum in prædicta forma contineatur expressum, quod vos pro Ecclesia contra violatores securitatis, & pacis debetis mandatis Apostolicis inhærere. Datū Laterani ij. Kal. Nouemb. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CXXXIII.

VT LITERAS A ROMANA SEDE CONTRA REGEM ANGLIÆ EMISSAS DE MEDIO AVFERAT.

N. Tusculan. Episcopo, Apostolicæ Sedis Legato.

CVM de carissimo in Christo filio nostro I. illustri Anglorum Rege, ac eius regno, quod ad Romanam Ecclesiam ex eius dono, iure pertinet speciali, oporteat nos curam, & solicitudinem gerere diligentem: fraternitati tuæ per Apost. scripta mādamus, quatenus, postquam relaxatum fuerit interdictum, Venerabilibus F. N. S. Cantuarien. Archiepiscopo Sanctæ Ecclesiæ Romanæ Cardinali, & Coëpiscopis eius ex parte nostra districtè præcipias, quatenus omnes literas, tam priores, quàm posteriores impetratas à nobis contra eundem Regem, si formam pacis non duceret admittendam, illásque præsertim, quæ sic incipiunt. Expectantes hactenus expectauimus, per Regnum Franciæ, Angliam, Scotiā, & Hiberniam ad Archiepiscopos, & Episcopos, nècnon Leodien. & Traiecten. Pontifices destinandas, tibi sinè diminutione aliquâ repræsentent, eásque protinus facias minutatim incidi, vel igne comburi: ne contra eum ipsarum occasione quicquam sinistri valeat attentari; ipsos ad hoc, si necesse fuerit, districtione qua conuenit compellendo. Datum Laterani ij. Kal. Nouembr. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CXXXIV.

VT IN ANGLIA PACEM OMNINO COMPONAT.

Eidem.

RATERNITATI tuæ præsentium auctoritate mandamus, quatenus postquàm interdictum Angliæ fuerit relaxatum, omnes coniurationes, & factiones, siquæ occasione discordiæ inter Regnum, & Sacerdotium factæ sunt, denunties auctoritate nostra irritas, & inanes: cùm causa cessante cessare debeat, & effectus. Datum Laterani ij. Kalendas Nouemb. Pontificatus nostri anno xvj.

EPISTOLA CXXXV.

DEVOTIONEM ET FIDEM IN REGEM PRÆCIPIT.

Archiepiscopo & Episcopis, & Nobilibus viris, Baronibus, Militibus, necnon & vniuersis populis per Angliam, & Vualliam constitutis.

VM per ipsius gratiam, qui discordantes parietes in se angulari lapide copulauit, vera pax, & plena concordia sit inter Regnum, & Sacerdotium in Anglia reformata, Nos qui tenemur curam, & sollicitudinem gerere specialem de carissimo in Christo filio nostro I. illustri Anglorum Rege, ac eius regno, quod ad Romanam Ecclesiam per donum ipsius speciali iure noscitur pertinere: sibi, & heredibus suis prouidere volentes, per Apost. vobis scripta mandamus, atque præcipimus, quatenus in fidelitate ipsius Regis, ac heredum suorum prompto animo, & corde syncero perseuerare curetis: tales vos circa deuotionem ipsius per omnia exhibentes, quòd tam à nobis, quàm ipso debeatis meritò commendari. Scientes pro certo, quòd nos ad ipsius cō modum, & honorem efficaciter aspiramus. Datum Laterani v. Kal. Nouemb. Pont. nostri anno xvj.

In eundem modum scriptum est Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus, & cæteris Ecclesiarum Prælatis, & Nobilibus viris, Principibus, Comitibus, Baronibus, & vniuersis Militibus, & populis per Hiberniam constitutis.

In eundem modum V o. illustri Regi Scotiæ, & Nobili viro Alexandro filio eius.

EPISTOLA CXXXVI.

NE IN CISMARINAS PROVINCIAS REGI ANGLIÆ OBNOXIAS INTERDICTVM PROFERAT.

R. Tituli S. Stephani in Cœlio Monte Presbyt. Card. Apost. Sed. Leg.

VM per ipsius gratiam, &c. *vt supra, vsque* mandamus, quatenus nobis inconsultis in Cismarinam terram ipsius non proferas aliquo modo sententiam interdicti. Datum Laterani v. Kal. Nouemb. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CXXXVII.

VT PROMISSIONES INITAS A CLERICIS ANGLIÆ IN DOMO HOSPITALIS REPONI FACIAT.

N. Tusculan. Episcopo, Apost. Sed. Leg.

OLIM venerabilibus Fratribus nostris, S. Cantuarien. Archiepiscopo sanctæ Romanæ Ecclesiæ Card. *W.* Londonien. E. Elien. E. Hereforden. & H. Lincolnien. Episcop. Apost. dedimus literis in mandatis, quatenus concessiones, pactiones, siue promissiones, quas Clerici, seu Religiosi viri cuiuscumque professionis, vel Ordinis Ioanni Regi Angliæ super ablatis, vel extortis post interdictum fecerũt, quominus ipsa restituantur ad plenum, denuntiarent irritas, & inanes, auctores etiam, & procuratores illarũ, nisi moniti satisfecerint, excommunicationis vinculo innodarent. Si qui verò prædictorum noluerint ablata, vel extorta repetere, detentores eorũ nihilominus ipsa restituere compellerent in Terræ sanctæ subsidium iuxta mandatum Apostolicum reseruanda. Cùm igitur ad subsidium Terræ sanctæ totis affectibus aspiremus, volentes id per tuæ solicitudinis studiũ effectui mancipari, per Apost. tibi scrip. mandamus, quatenus ea, quæ taliter fuerint reseruanda, facias apud domos Hospitalis, & Templi accuratè deponi, & fideliter custodiri: recipiens super ipsis depositis testimoniales literas Magistrorum. Contradictores si qui fuerint, vel rebelles per censuram Ecclesiasticam sublato appellationis obstaculo compellens. Datum Laterani iij. Kalendas Nouemb. pontificatus nostri, Anno sextodecimo.

EPISTOLA CXXXVIII.

VT IN ECCLESIIS VACANTIBVS VIROS IDONEOS INSTITVAT.

N. Tusculan. Episcopo, Apost. Sed. Leg.

CVM non possit Ecclesiis meliùs prouideri, quàm si eis Pastores præficiantur idonei, qui non tam præesse cupiant, quàm prodesse; fraternitati tuæ, de qua plenam fiduciam obtinemus, per Apost. script. mãdamus, quatenus Episcopatus, & Abbatias Angliæ nunc vacantes, facias cum tuo consilio de personis idoneis per electionem, vel postulationem canonicam ordinari, quæ non solùm vita, & scientia sint præclaræ, verùm etiam Regi fideles & regno vtiles, necnon ad consilium, & auxilium efficaces, assensu regio requisito. Cùm ergo vacantium Ecclesiarum Capitulis, nostris demus literis in præceptis, vt tuo consilio acquiescant: tu Deum habens præ oculis, consulas super hoc viros prouidos, & honestos, qui plenè norint merita personarum, ne te cuiusquam astutia circumueniri contingat. Si qui verò contradictores fuerint, vel rebelles tu eos per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compescas. Datum Laterani ij. Kal. Nouemb. Pont. N. Anno xvj.

Scriptum est super hoc vacantium Ecclesiarum Capitulis.

EPISTOLA CXXXIX.

VT IN ACCVSATIONE SVRRENTINI ARCHIEPISCOPI IVXTA FORMAM PRÆSCRIPTAM TESTES AVDIAT.

Neapolitano Archiepiscopo.

CONSTITVTIS in nostra præsentia Venerabili Fratre nostro Alferio Archiepiscopo, & dilecto filio, Matthæo Canonico Surrentin. Dum idem M. accusationis concepto libello eundem Archiepiscopū deferret de crimine simoniæ, asserens nihilominus eum crimini læsæ majestatis obnoxium, eò quòd, vt dicebat, eodem Archiepiscopo machinante Surrentin. ciuitas à regia fidelitate recessit, & reprobo iurauit Othoni, ac ipsum Archiepiscopum excommunicatum celebrasse diuina, cùm post talem machinationem, per quam machinatores huiusmodi latam à Sede Apostolica excōmunicationis sententiam incurrerunt, diuina præsumpserit celebrare. Archiepiscopus antequam descr bendi libellum fieri sibi copiam postularet, in personam accusatoris, quòd esset inimicus, & conspirator excepit; allegans interdicendum ei aditum accusandi, cùm secundum instituta canonica inimici, & conspiratores in nullius debeant accusationem admitti. Ad quod pars aduersa respondit, quòd cùm tanta sit labes simoniacæ prauitatis, vt serui aduersū dominos, & criminosi quilibet admittantur, & in prodendo crimine læsæ majestatis socius etiam iniquæ factionis non solùm auditur, quinimò præmio, & honore donatur, super præmissis exceptiones huiusmodi accusationem elidere non valebant, præsertim cùm publicæ vtilitatis intersit, ne crimina remaneant impunita. Fuit autem ad hæc ex aduerso responsum, quòd cùm in decreto Anacleti Papæ caueatur expressè accusatore, esse non posse, qui antehesternum diem, aut nudiustertius inimici fuerunt, ne irati nocere cupiant, vel læsi vlcisci, & inoffensus accusatorum quæratur affectus, & non suspectus. Ac constitutio Calisti Papæ generaliter interdicat conspirationem in alicuius accusationem admitti; nec in aliquo canone sit expressum, quòd inimicus, ac conspirator in exceptis criminibus audiatur, ne quod sanctorū patrum documento sancitū non est superstitiosis adinuentionibus attentetur, circa præmissa prohibitioni standum est generali, præsertim secundùm æquitatem canonicam, quæ viam non debet malignitatibus aperire. Inter hæc autem de causis inimicitiarū, & conspirationis, Archiepiscopus interrogatus respondit, quòd memoratus M. ipsi Archiepiscopo, & cùm in Archidiaconum, & cùm in Archiepiscopum fuit assumptus, se opposuit aduersarium manifestum. Præterea cùm quidam Neapolitanus fuisset in mortem fratris Archiepiscopi machinatus, & per amicos ipsius eijceretur de propria ciuitate, quidam magnates, quos dictus Neapolitanus consanguinitatis linea contingebat, eiectionem illius ad iniuriam reputantes, eundem induxere Matthæum, vt cum quibusdam alijs in damnationem ipsius Archiepiscopus conjuraret. Porrò priorem causam non duximus admittendam, maximè cùm reconciliatio fuerit subsecuta, prout ex narratione ipsius Archiepiscopi notabatur. Super alia verò quam inficiabatur M. fuit pro ipsius parte propositum, quòd non est interdicta

ſubiectis omnis conjuratio in prælatum: quia cùm ſecundum decretum Gelaſij Papæ quiſquam clericorum confidere non debeat offenſæ Apoſtolicæ ſe immunem, ſi in ijs quæ ſequenda ſalubriter apoſtolica deprompſit auctoritas, Epiſcopum viderit excedentem, & non protinus ad aures Romani Pontificis deferre curauerit, in peſtilentem prælatum non immeritò poſſunt coniurare ſubjecti: exemplo quadraginta Epiſcoporum Illyricæ, ac Græciæ qui per promiſſionem in ſcriptis factam conuenientes in vnum, à Timotheo, qui per metum Imperatoris Anaſtaſij fuerat in Conſtantinopolitanum aſſumptus Epiſcopum, diſceſſerunt. Verùm aſſerente Archiepiſcopo ex fomite malignitatis in eum coniuraſſe Matthæum, & hoc ſe legitimè probaturum, ad vltimum conſentientibus partibus ſic duximus prouidendum. Vt Archiepiſcopus porrectum libellum accipiens ſuper objectis criminibus reſponderet, reſeruata ſibi facultate probandi, quòd idem M. ex malignitate coniurauit in ipſum. Libelli verò conceptio talis erat. In Nomine Domini Amen. Anno Domini milleſimo cc. xiij. Pontificatus Domini Innocentij tertij ſummi Pontificis, anno xvj. menſe Octob. vij idus eiuſdem. Apud vos Domine Innocenti Dei gratia ſumme Pontifex, Ego Matthæus Canonicus Surrentinus defero Dominum Alferium Surrentin. Archiepiſcopum lege canon. reum de ſimonia; quia dico ipſum promiſiſſe Archidiaconatum Surrentin. Ioanni Ciroleon olim Canonico Surrentin. vt conſentiret electioni ſuæ in ciuitate Surrenti, in camera iuxta triclinium Epiſcopij, tempore Domini Celeſtini tertij ſummi pontificis, menſe Ianuarij. Item defero eum reum de crimine læ'æ majeſtatis, quia ciuitas Surrentina recedendo à fidelitate regia, iurauit Othoñ. ipſo hoc procurante, tempore Domini Innocentij tertij ſummi Ponť. in ciuitate Surrenti in palatio ſuo, menſe Maij. Et defero eum poſtmodùm multotiens celebraſſe diuina in Eccleſia Surrentina, cùm per ſententiam veſtram credam eum ob hoc excõmunicationis vinculum incurriſſe. Ego dictus M. profiteor me hunc libellũ inſcriptionis dediſſe. Oblato tandẽ libello pars Archiepiſcopi allegauit, quòd erat minus legitimè in quadã ſui parte conceptus, eò quòd non continebatur in ipſo, quo anno fuerint crimina objecta commiſſa. Cùm enim libelli conceptio continere debeat menſem, & Conſules, ſub quibus crimen dicitur fuiſſe commiſſum, & antiquitus Conſules conſtituerentur annales, videtur quòd admiſſi criminis annus exprimi debeat in libello. Fruſtra etiam menſis iuberetur apponi, ſi anni cuius eſt menſis, non habetur aliqua certitudo. Ad quod pars accuſatoris reſpondit: Quòd cùm in forma concipiendi libellum de anno non inueniatur expreſſum: ſicut nec dies, ita nec annus admiſſi criminis debet apponi, ne ſubornationi teſtium occaſio præbeatur. Nec propter hoc quòd in foro ciuili debent exprimi Conſules, licèt Conſules eſſent antiquitus annui, ſequitur quòd certus annus ſit exprimendus, cùm idem Conſul diuerſis vicibus, & pluribus annis gerere potuiſſet officium Conſulatus; vnde per expreſſionem nominis eius de certo anno conſtare non poſſet. Et cùm in denominatione menſis non conſtet, cuius anni menſis exiſtat, non ità per expreſſionem menſis, ſicut & anni ad ſubornandum teſtes occaſio poſſet aſſumi. His autem, & alijs hinc inde propoſitis, cùm ad vltimum accuſator expreſſerit Archiepiſcopum eo anno commiſiſſe ſimoniæ crimen objectum, quo fuit Archiepiſcopatum adeptus, promittendo Archidiaconatum

Ecclesiæ Surrent. I. Ciroleon quondam Canonico Surrentin. si consentiret in ipsum, ac de tempore, quo prædicta ciuitas iurauit Othoñ. satis manifestè constaret, ad contestationem litis, inficiante Archiepiscopo crimina sibi opposita, est processum: confessus est tamen, quòd postquam ciuitas iurauit Othoñ. multotiens celebrauit. Productis autem ex parte Archiepiscopi quibusdam testibus ad probandam exceptionem objectam, cum huiusmodi protestatione M. scilicet quòd post publicationem depositionum illorum, si vellet, posset objcere in personas, quia illis Archiepiscopus contentus esse nolebat, depositiones ipsorum minimè publicantes, receptionem testium tam super principali, quàm super exceptione prædicta, de consensu partium fraternitati tuæ duximus committendam: per Apost. tibi script. mandantes, quatenus testes, quos vtraque pars duxerit producendos, diligenter examines, & eorum dicta conscripta fideliter ad nos sub tuo conclusa sigillo transmittas, præfigens partibus terminum competentem, quo nostro se conspectui repræsentent. Ceterùm quoniam à principio protestatus est præfatus M. nobilem virum Simonem de Surrentin. germanum Archiepiscopi memorati, & quosdam alios ipsius Archiepiscopi consanguineos multa impedimenta per suam potentiam præstitisse, quominus probationis copiam in nostra præsentia secum habuerit, cùm quosdam induxerit ad iurandum, ne aduersùs Archiepiscopum aliquid dicerent, & alios minis, ac terroribus à perhibendo testimonio nituntur arcere. Nos ex officio nostro super hoc prouidere volentes, mandamus vt generalem feras excommunicationis sententiam, in omnes qui aliquod impedimentum ipsi M. præstare præsumpserint in testibus producẽdis. Illos autem, quos, sicut dictũ est, iurasse constiterit, quòd contra Archiepiscopum nihil dicerent, denunties iuramento huiusmodi non teneri, quominùs valeant in hac causa perhibere testimonium veritati. Si quis autem de consanguineis Archiepiscopi aliquos de testibus præsumpserit impedire, quia verisimile non videtur, vt eo inuito talia fierent, & ob hoc non caret scrupulo societatis occultæ, eò quòd si voluerit poterit prohibere, cùm secundùm legitimas sanctiones ostendat se iniquam litem fouere, ac experiri debeat iudicis auctoritatem elusam, qui defensionis copiam subtrahit aduersario, eundem Archiepiscopum ab officio pontificali suspendas, & facias sublato appellationis obstaculo manere suspensum, donec illum fecerit à tali præsumptione cessare. Tu denique frater Archiepiscope &c. Datum Laterani viij. Idus Nouemb. Pont. nostri, anno sextodecimo.

EPISTOLA CXL.

VT AQVENSEM EPISCOPVM SENIO CONFECTVM AB EPISCOPATV REMOVEAT.

Episcopo Taurinen.

VENERABILIS F. N. Aquen. Episcopus nobis per literas suas humiliter supplicauit, vt eundem senectute confectum à solicitudine pontificalis officij absoluere dignaremur. Quocirca fraternitati tuę per Apost. scrip. mandamus, quatenus cessionem ipsius recipias vice nostra, ipsum si à cedendi proposito fortè destiterit, ad id per censuram Eccle-

siasticam appellatione postposita compellendo. Eius autem cessione recepta, relaxes suspensionis sententiam, quam dilecti filij Abbas sancti Stephani Bononien. & Magister Gra. in eum auctoritate nostra protulisse noscuntur; ac sibi de prouentibus Aquen. Ecclesiæ iuxta facultates ipsius, & necessitatem personæ prouisionem congruam facias assignari. Iniungens Capitulo eiusdem Ecclesiæ, vt personam idoneam sibi per canonicam electionem præficiant in pastorem: non obstante priuilegio Alexandrinis ab Apostolica Sede concesso, cũ eodem reddiderint se indignos. Tu denique frater Episcope &c. Datum Laterani ij. Idus Nouemb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXLI.

EPISCOPVM A SE INSTITVTVM DEBITA REVERENTIA EXCIPI IVBET.

Capitulo Mediolanen.

RECEPTIS literis nostris, quibus vobis dedimus in mandatis, vt causam electionum, & postulationis in vestra celebratarum Ecclesia, quam dudum ad petitionem vestram duximus committendam, coram iudicibus, quibus illam commisimus vsque ad festum sanctæ Crucis proximò præteritum, finaliter prosequi stuleretis. Alioquin ex tunc procuratores idoneos ad nostram curaretis præsentiam destinare, Pastorem quem Domino inspirante, vobis, & eidem prouiderimus Ecclesiæ, recepturos. Nuper dilectos filios ... Alkerium Subdiaconũ nostrũ, Stephanum Balbum, & Willelmũ Concanonicos vestros ad Sedem Apostolicam cũ vestris literis destinastis, cum multimoda gratiarum actione, mandatum nostrum humiliter adimplessuros, suppliciter postulantes, vt quem mallemus de gremio Ecclesiæ vestræ vobis dignaremur concedere in pastorem. Nos autem super hoc deliberatione habita diligenti, suspicionis, & dissensionis materiam vitare volentes, dilectum filium Henricum Cimiliarcham Ecclesiæ vestræ, virum prouidum, & honestum in pastorem vobis duximus concedendum; per Apost. scrip. mandantes, quatenus ei tanquam pastori vestro reuerentiam, & obedientiam impendatis debitam, ac deuotam. Datum Laterani vij. Idus Nouembris, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXLII.

REIECTA ELECTIONE ABBATIS, ALIVM CANONICE INSTITVI IVBET.

Priori, & Conuentui Farfen.

QVONIAM grauiter, & enormiter propter intrinsecam, & extrinsecam pestem in spiritualibus, & temporalibus à longo iam tempore Farfen. monasterium sit collapsum, manifesta demonstrant indicia, & certa comprobant argumenta. Nos autem, quibus diuinitus omnium Ecclesiarũ est solicitudo commissa, frequenter ad eius curationem intendimus: sed propter lethalem plagam cordis, & capitis, quæ quasi à planta pedis vsque ad verticem

corpus infecit, nondum illam potuimus ex toto curare, vt dicere valeamus: Curauimus Babylonem, & non est sanata. Nunc verò tempus aduenit, vt si ei caput præficiatur idoneum, totum corpus valeat à languore curari. Verùm mirari cogimur, & moueri, quòd nobis in requisitis penitus, & contemptis, qui Deo teste ad reformationem ipsius monasterij pura semper intentione processimus, vos ad electionem Abbatis de Præposito faciendam præproperè processistis, qui vt de cæteris taceamus, in tantæ præsumptionis, & ambitionis arrogantiam est elatus, vt ante quàm confirmatio postularetur à nobis, quinetiam priùs quàm quidquam nobis de ipsius fuisset electione relatum, præsumpserit Monachorum obedientias, & laicorum fidelitates recipere. In choro, in Capitulo, in refectorio, & in camera locum Abbatis vsurpans, recipiendo munitiones, & Castra, séque Farfen. electum non solùm gerere, sed & scribere non expauit; sicut per iuramenta constitit Monachorum, quorum nonnulli super prauitate simoniaca requisiti, tam de auditu, quàm etiam de credulitate testimonium perhibuere iurati. Nos igitur Ecclesiasticæ puritatis zelo succensi, quod tam improbè factum est, irritantes, vniuersos ab obedientia & fidelitate illi præstita decernimus auctoritate Apostolica penitus absolutos; districtè præcipientes eidē, si periculum vult ordinis euitare, de ipsa electione se nullatenus intromittat: sed incontinenti vniuersa resignet, quæ tali occasione recepit, ac deinde vocatis omnibus, ad quos spectat electio, Deum habentes præ oculis talem personam, siue de ipso monasterio, siue de alio vobis eligatis regulariter in Abbatem, cui nihil obsistat de canonicis institutis. Nos enim ex parte Dei omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus sancti, auctoritate quoque beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac nostra, excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos, qui contra conscientiam suam quemquam nominare, vel eligere præsumpserint in Abbatem, maximè pro quo sciant, aut credant donationem, siue promissionem factam esse, aut etiam faciendam & si aliquo tempore de tali fuerint reatu detecti, sciant se ab ipso monasterio perpetuò remouendos. Has denique literas districtè præcipimus coram clero, & populo publicè legi, & diligenter exponi, ne valeant excusari, si qui fortè præsumpserint mandatis Apostolicis obuiare. Datum Laterani xvj. Kal. Decemb. Pon. N. anno. xvj.

EPISTOLA CXLIII.

VT REDITVS AD ROM. ECCLESIAM PERTINENTES SEDVLO COLLIGAT ET FIDELITER CONSERVET.

G. Ferrarien. Præposito.

DE tua confisi prudentia, & potentia post obitum bonæ memoriæ Ferrarien. Episcopi curam, & administrationē Massæ Ficaroli tibi duximus committendam, mandantes vt reditus, tam ipsius Massæ, quàm ciuitatis Ferrarien. quos Romana Ecclesia percipere consueuit, nomine nostro colligeres, & fideliter conseruares. Verùm, sicut ex tuis accepimus literis, ad te non peruenit illud mandatum; vnde credimus ipsum nō sine malitia fuisse suppressum. De illis autem redditibus ad Ecclesiam Romanam spectantibus, quos quidam Ferrarienses, sicut intelleximus ex

concessione claræ memoriæ .. Marchionis Esten. percipiūt, scire te volumus, cōcessiones huiusmodi non esse factas de nostræ arbitrio voluntatis. Vnde nos ipsas decernimus, & tu de mandato nostro denunties irritas, & inanes. Tu igitur reditus ipsos, & alios ad Romanam Ecclesiam pertinētes, tam in Ferraria, quàm in Massa prædicta nomine nostro recolligas, & studeas conseruare. Quæ verò malè alienata, vel concessa repereris, auctoritate Sedis Apostolicæ reuoces; contradictores, si qui fuerint, vel rebelles per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quidquid autem super his feceris, nobis rescribere non postponas. Datum Laterani xij. Kal. Decemb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXLIIII.

Vt civitatem Senonensem de illatis iniuriis Ecclesiæ satisfacere cogant.

Abbati sancti Petri Altisiodoren. Decan. Trecen. & Sacristæ Altisiodoren.

Significavit Nobis venerabilis Frater noster Archiepiscopus Senonen. Quòd cùm dilectus filius Abbas sancti Petri Viui, olim bona quondam Menardi defuncti, hominis Ecclesiæ suæ, tāquam res proprias, & sibi debitas accepisset, & ipsas ad mandatum Majoris, & Parium Senonen. reddere, vel recredere non curasset, ipsi homines Ecclesiæ iam dictæ auctoritate propria capere præsumpserunt: & licèt postmodùm ad mandatum dilecti filij P. Officialis præfati Archiepiscopi restituerint viros illos; quia tamen post hæc dicti ciues admoniti sæpius recusarūt .. Abbati prædicto iniuriam de captione suorū hominum emendare, prout idem Officialis per sententiam diffiniuit, excommunicauit Officialis eosdem. Propter quod ipsi plusquam duodecim homines Ecclesiæ sancti Petri capere iterum præsumpserunt, ipsos Senonen. in carcerem detrudentes, quos quia pluries requisiti reddere, vel recredere noluerunt, denuò dictus Officialis eos excōmunicationis pœnæ subiecit, & ciuitatem Senonen. in qua tenebantur in carcere religati homines Ecclesiæ memoratæ, supposuit interdicto. Consequenter verò dicti ciues propter suam contumaciam manifestam, qua respondere in Senonen. curia contempserunt, occasionem friuolam prætendendo: & quia noluerunt securos reddere homines Ecclesię sancti Petri, sicut per Officialis præfati sententiam fuerat definitum: necnon & quia reddere noluerunt res cuiusdam feminæ ipsius Ecclesiæ, quas ceperant, iteratò per dictum Officialem insuper triplici excommunicationis laqueo sunt astricti, sicque tam graui pœnæ quinquies subiici meruerūt. Postmodùm autem ad partes illas accedens dilectus filius R. tituli sancti Stephani in Cœlio Monte Presbyter Card. Apostolicæ Sedis Legatus, & corā se vtramque partem faciens præsentari, præscriptis Majori & Paribus, recepto priùs ab ipsis corporaliter iuramento, quòd mandatis eius in omnibus, & per omnia obedirent, beneficium absolutionis impendit, pręcipiens eis firmiter in virtute præstiti iuramenti, quòd Ecclesiæ prædictæ captos homines liberarent, & emendas tribuerent, ac insuper de soluendis excommunicationum emendis, necnon & de restituendis integrè vniuersis, quæ restituenda forent, fideiussores idoneos exhiberent, sicut præsentatæ nobis ipsius Legati literæ continebant. Ipsi verò licèt ho-

mines liberatint, ſpreta tamen poſtmodùm in ſuarum periculum animarum religione præſtiti iuraméti, mandatum ipſius Card. implere de faciendis emendis, & fideiuſſionibus exhibendis penitus contempſerunt, ſicut per literas executorũ præfati Legati nobis conſtitit manifeſtè. Cùm igitur Card. prædictus in negotio Crucis Dominicæ promouendo multipliciter occupatus, deciſioni huius cauſæ non valeat abſque diſpendio intereſſe; nec velimus tantam contumaciam, tótque iniurias, quæ aſſeruntur Chriſti Eccleſiæ irrogatæ, ſurdis auribus pertranſire; volentes etiam dictorum Majoris & ciuium ſpirituali periculo precauere; diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcrip. præcipiendo mandamus quatenus niſi dictiMajor & Pares emẽdas fecerint, & de ſoluendis emendis, & reſtituendis integrè vniuerſis, quæ propter hæc reſtituere tenebuntur, fideiuſſores idoneos dederint Archiepiſcopo memorato, prout eis dictus Card. præcepit ſub debito præſtiti iuramenti, vos ipſos auctoritate noſtra in priores excommunicationum ſententias, appellatione poſtpoſita, reducatis; facientes eaſdem cum interdicti ſentẽtia, vſque ad ſatisfactionem congruam inuiolabiliter obſeruari. Si verò præſcripti Major, & Pares prædicta fecerint vniuerſa, ſicut ſuperius eſt expreſſum, audiatis, quæ partes hinc inde cõtra ſupraſcriptas ſententias, vel pro ipſis duxerint proponenda. Et ſi forſan infra certum tempus, quod eis duxeritis præfigendũ legitimè vobis conſtiterit iniuſtè fuiſſe latas ſententias antedictas, ipſos ciues, ac fideiuſſores eorum ab emendis penitus abſoluatis, & faciatis eis congruè ſatisfieri de iniurijs irrogatis. Alioquin tam ipſos, quàm fideiuſſores eorum ad ſatisfaciendum plenariè de iniurijs, & emendis, & reſtituendum omnia, quæ propter hoc reſtituere tenebuntur per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrûm &c. Tu denique fili Abbas &c. Datum Laterani Idib. Nouemb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXLV.

VT MONASTERIO SANCTI IVDOCI REFORMANDO SEDVLO INTENDANT.

De Claromariſco, & de Longouillari Abbatibus, & Decan. Chriſtianitatis de Moſterolo, Morinen. & Ambian. Dioc.

DILECTVS filius Abbas ſancti Iudoci propoſuit coram nobis, quòd cùm olim propter alleuiationem oneris debitorum, quibus eius monaſteriũ premebatur, & deprimendam quorumdam cõtumaciam Monachorum, Apoſtolicæ Sedis auxilium imploraſſet, ad petitionem ipſius vobis dedimus in mandatis, vt ad dictum monaſterium perſonaliter accedentes, ei vice noſtra viſitationis impenderetis officium, corrigendo, & reformãdo in ipſo, quæ inueniretis correctionis, & reformationis officio indigere. Vos autem huius auctoritate mandati quædam pro parte in ipſo monaſterio correxiſtis, iuriſdictione vobis in alijs reſeruata, vt certo tempore rediretis ad ſtatum ipſius monaſterij plenariè reformandum. Interim autem per nuntium venerabilis Fratris noſtri Ambianen. Epiſcopi ad Abbatem, & Priorẽ de Gardo diœceſana ſibi lege ſubjectos, & Atrebaten. Præpoſitum quondam ſuum Concanonicum, & ſpeciali ſibi familiaritate cõiunctũ à Sede Apoſt. quibuſdam generalibus literis impetratis ſuper inquiſitione facienda in Monaſterijs per Ambian. diœceſim conſtitutis, ijdem

ijdem occasione literarum ipsarum in memorato monasterio sancti Iudoci volebant correctionis officium exercere. Verùm cùm Abbas, & Conuentus ad eorum citati præsentiam rescripti Apostolici copiam sibi fieri, vt ex ipsius tenore constaret, si tales inquisitores haberent aliquid iurisdictionis in ipsis, & dari sibi ad deliberandum inducias postularent, nec obtinere valerent, ad Sedem Apostolicam appellarunt: sed illi appellatione contempta in eundem Abbatem suspensionis, sicut audiuit, sententiam promulgarunt, aliàs in ipsius, & quorumdam aliorum de Monasterio præiudicium perperam procedentes. Vnde petebat à nobis Abbas prædictus eorumdem processum irritum nuntiari. Auditis igitur ijs, & alijs propositis coram nobis, tam per Abbatem eundem, quàm per Magistrum P. nuntium Episcopi memorati, qui tamen nuntius de ijs quæ proposuit non potuit facere nobis fidem: quia generale mandatum non derogat speciali; præsertim cùm in eo de speciali mentio non habetur, prædicti Abbatis de Gardo, & Collegarum eius processum decreuimus irritum, & inanem. Verùm ne sæpedictum Monasterium tali prętextu plenariæ correctionis officio defraudetur, per Apost. vobis script. mãdamus, quatenus cùm interfit Episcopi, ne in sua Diœcesi Monasteria remaneant incorrecta, prædicto Ambianen. vocato, vt per se, vel per nuntium, si velit, intersit, non vt impediat, sed vt in præsentia vestra proponat, siquid viderit corrigendum ad ipsum Monasterium personaliter accedatis, eidem secundùm tenorem præcedentium literarum plenæ visitationis officium impensuri. Vos denique filij Abbates super vobis ipsis, &c. Datum Laterani xviij. Kal. Decembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXLVI.

GEMBLACENSE MONASTERIVM APOSTOLICA PROTECTIONE DIGNATVR, ET OMNIA PRIVILEGIA CONFIRMAT.

Vuillelmo Abbati Gemblacen. Monasterij, eiúsque Fratribus, tam præsentibus quàm futuris religiosam vitam professis in perpetuum.

ELIGIOSIS desiderijs dignum est facilem præbere consensum, vt fidelis deuotio celerem sortiatur effectum. Ea propter dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & prædecessorum nostrorum felicis memoriæ, Innocentij, Eugenij, & Celestini Romanorum Pontificum vestigijs inhærentes, præfatum Monasterium, in quo diuino mancipati estis obsequio, sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Statuentes vt quascumque possessiones, quæcumque bona, &c. *vsque*, & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duximus exprimenda vocabulis, ipsum videlicet Monasterium in beatorum Petri, & Exuperij honore fundatum, quod vtique ipsius Burgi principalis Ecclesia esse dicitur, cum Capella sua, quæ vocatur sancti Saluatoris iuxta prouidentiam tuam, & successorum tuorum, fili Abbas, tam in temporalibus, quàm in spiritualibus liberè, & absque contradictione aliqua disponenda, saluo nimirum iure debito Leodien. Episcopi. Similiter etiam Villas, & Capellas de Corcis, de Esnagia, & de Saluenirijs, & de Lircil, & de Arentin, ad prædictum locum tam parochiali, quàm seculari iure

pertinentes. Præterea fundum ipsius Burgi, & terras adiacentes cum banno, & iustitia, percussura monetæ, mercato, & teloneo, Foragio vini, Cambatico, & materia, positione villici, siue Scabinorum, atque cæterorum Officialium ad eundem locum pertinentium. Piscarias, & viuaria cum molendinis, terris cultis, & incultis, pratis, pascuis, & syluis, ac partem allodij Gemblacen. quæ fuit Ægidij, & Ioannis Fratrum de Corcis, & comparticipum suorum. Ecclesiam quoque de Castris, Pictam Villam, Villam quæ dicitur Eineis, Vicum qui dicitur Bosegolus; Vicum qui dicitur Maisnil, censum de Roserijs; Villam quæ dicitur Soe cum Ecclesia, banno, iustitia, terris, syluis, pratis, pascuis & piscaria. Censum Villæ, quæ dicitur Templiacus, cum tribus placitis annualibus; Villam quæ dicitur Ferolt; Villam de Molenriuo cum Ecclesia; Villam sancti Gaurerici, cum Ecclesia; Villam de Niele cum Ecclesia; Allodium de Vvalchem, Villam de Belloriuo, Montem qui dicitur sancti Vviberti cum Ecclesia, & appenditijs suis. Decimas quorumdam Sarcorum de Sumbresia, Villam de Diona cum Ecclesia, terris, pratis, & siluis; Allodium de Landrenolo apud Puccium; viginti duos solidos Leodien. monetæ, Ecclesiam de Bossuth, Ecclesiam de Bauerechircum cum terris ad eam pertinentibus. Villam de Stirs. Apud Leodium duos mansos; vnum in Insula iuxta sanctum Paulum, altera sanctum Lambertum, & vineam vnam apud Viniacum. Apud Namucum aliam vineam. Villam de Soffriçum Ecclesia, Heremum sanctæ Mariæ apud Brenam, cum Ecclesia in Episcopatu Cameracen. Villam de Turp cum Ecclesia, adijcientes vicesimam partem totius allodij de Beuenchin, quam tenetis de Ecclesia sancti Lamberti sub annuo censu viginti quinque solidorum Leodien. monetæ. Ecclesias quoque de Bossuth, & de Bauenchien. cum omni iure, quod habetis in eis tam ex patronatu, quàm ex donatione piæ recordationis Alberti Leodien. Episcopi, quam vobis specialiter Sedes Apostolica confirmauit. Decimam Sarcorum totius syluæ Episcopi Leodien. apud Bauenichen, Decimam quoque in Villam Smirei, quadraginta bannariorum terræ, & amplius cum decimis, quas habetis in Monte sancti Vviberti à parochianis mansionarijs vestris. Medietatem Ecclesiæ de Vuares cum dominio dotis, & terræ, & census, & Gallianorum. Præterea libertatem, donationes, & possessiones ab illustri quondam viro Imperatore Ottone, & Vvilbodone Leodien. Episcopo rationabiliter eidem Venerabili loco collatas, & prædecessoris nostri bonæ memoriæ Benedicti Papæ priuilegio roboratas, & vsque ad hanc diem quiete à vestro Monasterio habitas, nos quoque vobis concedimus, & firmamus, sicut in eorum scriptis, & priuilegijs authenticis continetur. Sanè noualium vestrorum, &c. *vsque*, exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos, &c. *vsque*, contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, &c. *vsque*, nullus audeat retinere. Cùm autem generale interdictum, &c. *vsque*, diuina officia celebrare. Chrisma verò, oleum sanctum, &c. *vsque*, voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis, &c. *vsque*, quod postulatur impendat. Adjcimus etiam, vt si quando in aliquo negotio vos grauari senseritis, Sedem Apostolicam vobis liberè liceat appellare. Quotiens etiam sanctam Romanam Ecclesiam pro grauaminibus vestris, aut certa vtilitate adire volueritis, idipsum faciendi facultatē liberam habeatis. Sancimus etiam vt bonæ atque canonicæ consuetudines, quæ in vestro Monasterio hactenus viguerunt,

eidem Venerabili loco in perpetuum illibatæ ſeruentur. Obeunte verò te nunc eiuſdem loci Abbate, &c. *vſque*, prouiderint eligendum. Decernimus ergo, &c. *vſque*, omnimodis profutura. Salua Sedis Apoſtolicæ auctoritate, & Diœceſani Epiſcopi canonica iuſtitia. Siqua igitur in futurum, &c. *vſque*, diſtrictæ ſubiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco, &c. *vſque*, pacis inueniant. Amen. Datum Lateran. per manum Rainaldi Acolyti, & Capellani Domni Innocentij Papæ III. xvij. Kal. Decembr. Indictione ij. Incarnationis Dominicæ Anno milleſimo ducenteſimo xiij. Pont. verò eiuſdem Domni Innocentij, Anno xvj.

EPISTOLA CXLVII.

VT PISANOS IVRA ECCLESIÆ VSVRPANTES COMPESCANT.

Epiſcopo, & Archipresbytero & R. Canonico Florentin.

VM olim ciues Piſan. ad Apoſtolicæ Sedis iura manus auidas extendere cupientes, dilectum filium Nobilem virum Iudicem Calaritan. qui ab Eccleſia Romana terram, quam habet in Sardinia, in feudum tenere dignoſcitur, ſuper quibuſdam eiuſdem terræ partibus coram Poteſtate Piſan. per ſuum ſyndicum conueniſſent, ac pro ſuæ voluntatis arbitrio, quaſdam prom ilgari feciſſent ſententias contra eum, in iuris Apoſtolici læſionem. Nos attendentes, quòd idem Iudex ſuper ijs, quæ à Romana tenet Eccleſia, non niſi ſub Romano Pontifice debuit conueniri, ſententias ipſas tanquam à non ſuo iudice latas denuntiari fecimus irritas, & inanes, ac inhiberi nihilominus ciuibus antedictis, ne ipſarum occaſione præfatum Iudicẽ decetero moleſtarent. Nuper autem ad audientiam noſtram eodem ſignificante peruenit, quòd dicti ciues vti volentes ſententijs antedictis, nuncios ſuos in Sardiniam poſtmodùm tranſmiſerunt, vt per ipſos eorum poſſeſſionem apprehenderent, quæ ipſis per ſententias adiudicata fuerant ſæpedictas. Præterea B. Caietan. Piſanus ciuis ſuper fructibus cuiuſdam partis, quam in Caleri ſe habere proponit, coram Rectoribus Piſan. in cauſam traxit Nobilem memoratum, eúmque ſibi obtinuit condemnari. Ideóque diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus Nobilem ſæpedictum ſententiarum occaſione dictarum non ſinatis ab aliquo moleſtari. Moleſtatores quotiens ab eo fueritis requiſiti, per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes, &c. Tu ea frater Epiſcope, &c. Tu denique frater Epiſcope ſuper teipſo, &c. Datum Laterani vj. Kal. Decembr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXLVIII.

DE PROMOTO EXTRA TEMPORA RESCRIBIT.

Abbati ſancti Mauricij Agaunen. Sedunen. Diœc.

ONSTITVTVS in præſentia noſtra dilectus filius P. Eccleſiæ tuæ Canonicus nobis humiliter intimauit, quòd cùm bonæ memoriæ Sedunen. Epiſcopus olim in eadem Eccleſia in ſolemnitate B. Mauricij celebraret, idem ad præſentationem bonæ memoriæ Vvillelmi prædeceſſoris tui eum in Subdiaconum ordinauit, à quo ad eiuſdem præſenta-

tionem Abbatis in feſto Annũciationis Beatę Mariæ in Dia. onum fuit poſtmodùm ordinatus. Nec recolit vtrùm die, qua ordinem Subdiaconatus accepit, eſſet Sabbathum quatuor temporum, vtrùmve dies quo fuit in Diaconum ordinatus eſſet Sabbathum, quo canitur, *Sitientes*. Vnde licèt ſtatuto tempore in ſacerdotem promotus diuina diu officia celebrarit, poſtmodùm tamen, vt à conſcientia ſua dubitationis ſcrupulũ amoueret, à diuinorũ celebratione duxit humiliter abſtinendum, quouſque ſuper hoc noſtræ recepiſſet beneplacitũ voluntatis. Quocirca diſcretioni tuæ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus ſi ſuper ijs veritas ignoratur, eundem in ſuſceptis permittas ordinibus liberè miniſtrare: quia vbi contrarium non apparet, Epiſcopus rite præſumitur proceſſiſſe: pręſertim cùm & ſolemnitas B. Mauricij quatuor ieiuniorum temporibus, & feſtum Annunciationis Sabbatho, quo, Sitientes, canitur, frequenter occurrant. Verùm ex anno, quo extitit ordinatus, per diligentem computationem poſſet veritas indagari, & ſi conſtaret, quod extra ſtatuta fuiſſet Sabbatha ordinatus, quamquam ſuſtineri poſſet, quod fuit de ordine Subdiaconali præſumptum, Diaconalis tamen ordinis ei deberet executio interdici. Tu denique fili Abbas, &c. Datum Laterani xvj. Kal. Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CXLIX.

Testes ante litem motam recipere permittit.

Epiſcopo Sueſſionen. Abbati Longipontis, Ciſtercien. Ordinis, Sueſſionen. Diœc. & G. Decan. Sueſſionen.

DILECTA in Chriſto filia Nobilis mulier B. Comitiſſa Campanię, ac T. natus eius noſtris auribus intimarunt, quòd inclytæ recordationis Hen. Comes Campaniæ, atque Briæ profecturus in Terram Sanctam, Baronibus, & Militibus ſuis iuſſit, vt ſi eum de tranſmarinis partibus contingeret non redire, claræ memoriæ T. fratri ſuo intenderent, vt pote terræ Domino, faciens eos ſuper hoc præſtare corporaliter iuramentum, qui poſt mortem eiuſdem Comitis præfato T. tanquam Campaniæ, ac Briæ Comiti terris ſuis receptis ab ipſo, fidelitatem, & homagium præſtiterunt. Verùm quia præfatus Hen. in partibus tranſmarinis duas filias ex claræ memoriæ ... Regina Hieroſolymitan. ſibi, vt dicitur, minùs legitimè copulata ſuſcepit, Comitiſſa præfata, & filius eius timentes ſibi ab illis, vel à viris earum cùm fuerint matrimonio copulatæ, moueri ſuper eiſdem Comitatibus quæſtionem, ne pro defectu teſtium ius eorum valeat deperire, nobis humiliter ſupplicarunt, vt valetudinarios teſtes, & ſenes recipi faceremus. Nos igitur eorum volentes indemnitatibus præcauere, ne veritas valeat occultari, diſcretioni veſtræ per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus teſtes ſenes, & valetudinarios, quos ſuper ijs ijdem producendos duxerint, admittatis, & diligenter examinantes eoſdem, ac depoſitiones ipſorum fideliter redigentes in ſcriptis, ipſas ſigillorum veſtrorum munimine roboratas faciatis cautiùs cuſtodiri. Quòd ſi non omnes, &c. Tu frater Epiſcope, &c. Vos denique frater Epiſcope, ac fili Abbas, ſuper vobis ipſis. Datum Laterani ij. Idus Decembr. Pontific. noſtri Anno xvj.

In eundem modum... Vindocinen. & ... de Eleemosyna Abbatibus Carnoten. Diœcesis, & ... Subdecan. sancti Martini Turonen. vsque in finem. Datum Lateran. vt supra.

EPISTOLA CL.

Vt matrimonio inter consangvineos contrahendo dent obviam.

Patriarchæ Hierosolymitan. Apostolicæ Sedis Legato, & Tyren. Archiepiscopo.

EX parte dilectæ in Christo filiæ Nobilis mulieris B. Comitissæ Campaniæ, ac T. nati eius nostro est Apostolatui reseratum, quòd Nobilis vir Erardus de Brena nuper ad partes vestras accessit, vt vnam de filiabus claræ memoriæ Hent. Comitis Campaniæ, accipiat in vxorem, quæ ipsum dicitur in eo gradu consanguinitatis attingere, quòd secūdum sanctorum Patrum statuta legitimè nequeunt copulari. Cùm inclytæ recordationis Lodouicus Rex Grossus proauus videlicet Comitis supradicti frater extiterit Florij, cuius proneposest Erard. quod vt asserunt, satis est in Galliarum partibus manifestum, & constare de facili poterit euidenter. Cùm igitur ipsi, si necesse fuerit, id probare in eisdem partibus sint parati, & satius sit in huiusmodi arte tempus occurrere, quàm post tempus remedium mendicare; fraternitati vestræ per Apost. script. præcipiendo mandamus, quatenus sub pœna excommunicationis appellatione remota inhibere curetis huiusmodi contrahi copulam inter eos, ne scandalum oriatur ex eo, ex quo debet vtilitas prouenire. Quòd si non ambo, &c. alter vestrûm, &c. Vos denique fratres Patriarcha, & Archiepiscope super vobis ipsis, &c. Datum Laterani xvij. Kal. Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

In eundem modum... Suessionen. & Catalaunen. Episcopis, & Decan. Suessionen. vsque ad partes Vltramarinas accessit, &c. *vsque*, probare in vestris partibus, &c. *vsque*, quatenus si forte idem E. in Galliam venerit cum puella sub pœna excommunicationis, &c. *vsque*, prouenire. Quòd si non omnes, &c. Duo vestrûm, &c. Vos denique fratres Episcopi, &c. Datum Lateran. &c. vt supra.

EPISTOLA CLI.

Confirmat qvæ a Legato Apostolico gesta fverant.

Nobili mulieri B. Comitissæ Campaniæ, ac T. nato eius.

EX parte vestra fuit propositum coram nobis, quòd dilectus filius noster R. tituli sancti Stephani in Cœlio Monte Presbyter Card. Apostolicæ Sedis Legatus, adiunctis sibi quibusdam Episcopis, & alijs bonis viris super hoc, quòd inclytæ recordationis Comes Hent. ad partes Vltramarinas iturus, terram suam T. fratri eius fecit iurari, si de illis partibus non rediret, & quòd prædictus Comes cum claræ memoriæ... Regina Hierosolymitan. post mortem . Marchionis Montisferrati, qui eam Vnfredo de Toron legitimo viro eius violenter abstulerat, ipso Vnfredo viuente, contraxit, quosdam testes recepit, pro eo quòd de morte quorumdam illorum, cùm essent

ſenes, poterat meritò dubitari, & de longa timeri abſentia aliorum, necnon & periculis alijs, quæ propter guerras poterant imminere. Nos igitur veſtris precibus annuentes, quod ſuper ijs prouidè, ac legitimè factum eſt, per Card. prædictum robur habere præcipimus firmitatis. Datum Laterani iij. Idus Decembr. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CLII.

SENTENTIAM A DELEGATIS APOSTOLICIS PROLATAM CONFIRMAT.

Magiſtro Radulpho Clerico.

EX multarum tenore perpendimus literarum, quòd cùm olim cauſam, quæ inter te ex parte vna, & G. Militem de Curi, & Maiorem, Scabinos, Oiſeilum & Magiſtrum domus Dei de Bacinguis Diœc. Laudunen. ex altera, ſuper terris, pratis, frumento, pomœrio, foragijs, minuta decima, & rebus alijs vertebatur, dilectis filijs ... Abbati ſancti Eligij Nouiomen. & coniudicibus ſuis duxerimus committendam; ipſi rationibus vtriuſque partis auditis, & cauſæ meritis intellectis, pro te ſuper prædictis omnibus definitiuam ſententiam promulgarunt, condemnantes partem alteram in expenſis. Cúmque poſtmodùm ſuper hoc à nobis plures literæ ad diuerſos iudices emanaſſent, demum dilectis filijs ... Cantori Nouiomen. & ſuis coniudicibus, noſtris literis dedimus in mandatis, vt dictam ſententiam, ſicut eſſet iuſta executioni mandantes, ipſam facerent firmiter obſeruari, contradictores appellatione remota per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcēdo. Coram quibus propoſuit pars aduerſa, quòd ab eadem ſententia fuerat ad noſtram audientiam appellatum, ſed quamuis ad hoc probandum teſtes plurimos produxiſſet, penitus tamen in probatione defecit: propter quod ijdem iudices inuenientes eandem ſententiam iuſtè latam, ipſam auctoritate apoſtolica confirmarunt: prædictos Militem, Maiorem, & alios eò quòd parere definitiuæ ſententiæ contempſerunt diutius, & contemnunt, excommunicationis laqueo innodantes. Ne igitur decetero cauſa iſta ſemper repullulet aduerſariorum malitia procurante in tuum præiudicium, & grauamen, tuis laboribus finem imponere volumus, atque liti. Vnde quod ab ipſis rationabiliter factum eſſe dignoſcitur, approbantes, definitiuam ſententiam iuſtitia exigente prolatam auctoritate Apoſt. confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. *vſque*; noſtræ confirmationis, &c. Siquis autem, &c. Datum Laterani iv. Idus Decembr. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CLIII.

ECCLESIAS RECENS AB INFIDELIBVS RECEPTAS EIVS FIDEI COMMENDAT.

Archiepiscopo Toletan.

CVM quædã diœceses olim Ecclesię Toletan. subiectæ, quas Christianorum exigentibus culpis inimici nominis Christiani tenuerunt diutius occupatas, nuper dextera Domini faciente virtutem, per studiũ & prudentiam carissimi in Christo filij nostri A. illustris Regis Castellæ sint extortæ de manibus impiorum; ne cura pastoris desit fidelibus positis in eisdem, eas solicitudini tuæ duximus cõmittendas, vt donec Apostolica Sedes de illis aliter duxerit disponendum, curam eis exhibeas pastoralem. Ideóque fraternitati tuæ per Apost. scrip. mandamus, quatenus eas habeas taliter commendatas, quòd diuini nominis cultus in eis per tuam solicitudinem amplietur, ad restaurandum tamen in eis Episcopos impendas studium, & operam efficacem. Tu denique Frater Archiepiscope &c. Datum Laterani xiij Kal. Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLIIII.

DISPENSAT SVPER COGNATIONE.

Nobili viro Herueo Comiti, & Matildi vxori eius Comitissæ Niuernen.

A Scitis alijs in partem solicitudinis summus pontifex assumptus est in plenitudinem potestatis, qui cùm moderator sit Canonum, iuri non facit iniuriam, si dispensat, præsertim cùm dispensatio sic iuris vincula laxet in aliquo, quòd in alijs non dissoluit: & sic beneficium gratiæ specialis inducat, quòd vigorem Constitutionis non perimit generalis. Sanè supplicastis nobis, vt cùm per tredecim annos in conspectu Ecclesiæ cohabitaueritis, vobis adinuicem de cohabitatione huiusmodi sobole procreata, impedimentum ex eo quòd vos quarto gradu parentelæ, vel remotiori contingitis, amouere per dispensationis gratiam dignaremur, maximè ob reuerentiam Crucifixi, ad cuius vos obsequium deuouistis, signo Crucis assumpto in subsidium Terræ sanctæ. Quia verò dignũ est, vt in eius vicario, cuius causam in isto negotio specialiter assum̃psisse videmini, fauorem inueniatis gratiæ specialis; considerato etiam, quòd super facto Virziliacen. Ecclesiæ circa procurationes mandatum Apostolicum impleuistis, vobiscum in gradu prædicto, & remotiori, si eo vos fortè contingitis, auctoritate Apostolica de Fratrum nostrorum consilio dispensamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ dispensationis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani xiij. Kal. Ianuarij, Pont. N. Anno. xvj.

EPISTOLA CLV.

VT EPISCOPVM SIBI ELIGANT IDONEVM.

Decano, & Capitulo Eboracen.

CVM Ecclesiam vestram speciali diligamus in Domino caritate, vt pote maximum Ecclesiæ Dei membrum, ipsius commodum, & honorem solicitè volumus procurare: cupientes vt eidem præferatur annuente Domino talis pastor, qui sibi non sit oneri, sed honori, & qui magis prodesse desideret, quàm præesse, plebem sibi subiectam ædificans verbo pariter, & exemplo. Cùm igitur in cuiuslibet electione pastoris cum multa sit discretione, ac prudentia procedendum, & omni carnalitate, timore, ac amore mundano exclusis, timor Domini sanctus præ oculis sit habendus: Vniuersitati vestræ per Apost. script. mandamus, & sub diuini iudicij obtestatione præcipimus, quatenus conuenientibus vobis in vnum, in Capitulo ad tractandum de vestri electione pastoris, & Spiritus sancti gratia inuocata, electionem canonicam de persona idonea celebretis, cum cõsilio venerabilis F. N. Episcopi Tusculan. Apost. Sed. Leg. districtiùs inhibentes, ne per violentiam aliquam, siue fraudem mandatum nostrum deludere quis præsumat: Datum Laterani x. Kal. Ianuarij. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CLVI.

PRÆBENDAM LEODIENSEM ADIVDICAT.

Joanni Canonico sancti Petri Leodien.

DILIGENTER examinatis, & perspicaciter intellectis meritis causæ, que inter te, ac G. Subdiacon. Leodien. dicæ, super præbenda eiusdem Ecclesiæ vertebatur, tibi exigente iustitia præbendam adiudicantes eandem, super ea perpetuum silentium memorato subdiacono duximus imponendum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ definitionis infringere. Si quis autem &c. Datum Laterani ix. Kal. Ianuarij, Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CLVII.

DECIMAS ILLIS DONATAS CONFIRMAT.

Magistro, & Fratribus Hospitalis Teutonicorum.

CVM à nobis petitur &c. *vsque*, concurrentes assensu. Hospitale apud Frisacum, & decimas omnium victualium, quæ solent adduci in Castrum Frisaci, quæ venerabilis Frater noster E. Salzeburgen. Archiepiscopus, Præpositi, & Capituli Salzeburgen. Ecclesiæ assensu legitimo accedente, Ordini vestro intuitu obtulit pietatis, sicut ea omnia iustè, ac pacificè possidetis, & in authẽtico scripto prædictorũ Archiepiscopi, & Capituli continetur, vobis, & per vos Ordini supradicto auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio

communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Laterani v. Kal. Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLVIII.

VT LEGITIMAM PVRGATIONEM EXIGANT A BISVNTINO ARCHIEPISCOPO.

Lingonen. Episcopo, & Abbati Morimunden. Cisterc. Ord. Lingonen. diœc.

RECEPIMVS literas vestras, quibus nobis intimare curastis, quòd Apostolico suscepto mandato super indicenda purgatione venerabili Fratri nostro.. Archiepiscopo Bisuntin. ad diem sibi præfixum comparuit coram vobis, iuramentum purgationis offerens sub hac forma; videlicet quòd immunis erat ab illis criminibus, super quibus se purgare debebat. Cúmque vos diceretis hanc non esse formam canonicam, & super hoc fuisset aliquandiu disputatum, ipse tandem ad nos vocem appellationis emisit, cui de prudentum virorum consilio detulistis. Ipse verò ad præsentiam nostram accedens humiliter supplicauit, vt saltem super purgatione incontinentiæ dignaremur temperare rigorem, quia non audebat asserere, quòd à natiuitate sua nunquam passus fuerit lapsum carnis. Porrò cùm ab eo non credatur exactum fuisse huiusmodi iuramentum, potiùs fortè præsumitur, quò l alia de causa volebat sub præscripra forma iurare, videlicet quòd immunis esset ab illis criminibus, de quibus fuerat infamatus, tanquam dimissis per pœnitentiam iam esset immunis ab illis, sed hoc iurare nō paruæ temeritatis existeret, cùm beatus Iob, dicat; *Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorauit anima mea.* Et Salomon *Quis potest dicere mundum est cor meum, & purus sum à peccato.* Vnde Psalmista dicebat; *Delicta quis intelligit, ab occultis munda me Domine.* Apostolo attestante, *Nihil mihi conscius sum, non tamen in hoc iustificatus sum.* Ideóque præscripram purgationis formam, secundùm quam idem Archiepiscopus coram vobis obtulit se purgare penitus reprobamus, vtpote indiscretam, & temerariam, necnon incongruam, & ineptam: iniungentes eidem, vt si potuerit, & voluerit sub hac forma se purget secundùm sanum intellectum, quem ei duximus exprimendum: videlicet quòd illa crimina grauiora, id est simoniam, venditionem iustitiæ, atque incontinentiam, de quibus infamatus existit, iuret se minimè commisisse, postquàm ad Archiepiscopalem promotus est dignitatem: & compurg tores sic iurent, quòd credunt eum verum iurasse. Quo facto vos illum dimittatis in pace; alioquin eum sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo remouere curetis à regimine pastorali, processuri secundùm formam in prioribus literis nostris expressam. Quòd si fortè non ambo ijs exequendis potueritis interesse, tu Frater Episcope cum dilecto filio ... Priore Morimunden. ea nihilominus exequeris: Vos denique Frater Episcope, & fili Abbas &c. Datum Laterani iiij. Nonas Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLIX.

CONCORDIAM CVM NIVERNENSI COMITE INITAM CONFIRMAT.

Abbati, & Conuentui Virziliacen.

CVM litigantium vtilitatis intersit, ne sopitæ iudicio, vel concordia quæstiones iterum suscitentur, si ea quæ prouida sunt deliberatione firmata, auctoritatis nostræ robur exposcant, eis grato concurrentes assensu, fauoris Apostolici præsidium impartimur. Sanè postulastis à nobis, vt concordiam, quæ inter vos ex parte vna, & ... Comitem, ac ... Comitissam Niuernen. ex altera, super procurationibus, damnis, & iniurijs interuenit, sicut per literas vestras accepimus, quas de verbo ad verbum iussimus præsentibus annotari, dignaremur Apostolico munimine roborare. Tenor autem Literarum talis existit. Sanctissimo Patri, & Domino Reuerendo, Innocentio Dei gratia summo Pontifici, deuoti, & humiles filij, Frater G. dictus Abbas, & Conuentus Virziliacen. deuota pedum oscula. Nouerit Sanctitas vestra, quòd Dominus Herueus Comes, & Matildis Comitissa Niuernen. fecerunt nobis authenticum instrumentum, cuius tenor est talis. Vniuersis Christi fidelibus ad quos præsens scriptum peruenerit, Herueus Comes, & Matildis Comitissa Niuernen. salutem in Domino. Nouerit vniuersitas vestra, quòd cùm inter nos ex vna parte, & ... Abbatem, & Conuentum Monasterij Virziliacen. ex altera, super quibusdam procurationibus annuis, damnis, & iniurijs quæstio verteretur; tandem mandauimus Domino Papæ, quòd per omnia volebamus in hac causa ipsius obtemperare mandatis: ipse verò communicato Fratrum suorum consilio scripsit in hunc modum. Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei, Venerabili Fratri Episcopo, & dilectis filijs Abbati sancti Victoris, & Cancellario Parisien. salutem, & Apostolicam benedictionem. Cùm pro quæstione, quæ inter Nobilem virum H. Comitem Niuernen. ex parte vna, & dilectos filios Abbatem & Conuentum Monasterij Virziliacen. diœcesis Eduen. ex altera, super quibusdam procurationibus annuis, damnis, & iniurijs vertebatur, ipsius Nobilis, & partis alterius procuratores ad nostram præsentiam accessissent, & in ea fuisset aliquandiu coram nobis prudenter, & prouidè disputatum; tandem ex parte Nobilis antedicti relatione suorum procuratorum accepimus, quòd ipse volens per omnia complacere nostræ beneplacito voluntatis, paratus erat in hac causa nostris obtemperare mandatis. Nos autem communicato Fratrũ nostro consilio hoc duximus iniungendum: Vt cùm ipse, & successores sui Comites Niuernen. in festo Paschali ad Monasterium accesserint memoratum, nomine procurationis centum librarum vsualis monetæ, quæ pro tempore curret sint summa contenti; tantumdem in festo beatæ Mariæ Magdalenæ procurationis nomine recepturi, si ad Monasterium accesserint supradictum, ad protectionem eiusdem Monasterij secundùm quod de iure tenentur dantes operam efficacem. Vt ergo super hoc nulla possit in posterum via patere calumniæ, mandauimus vt prædictus Nobilis, & vxor ipsius per authenticum instrumentum Abbati, & Conuentui Monasterij

eiusdem promittant se id firmiter seruaturos; suos nihilominus successores ad huius rei obseruantiam obligantes: & ad majorem cautelam faciant hoc per carissimum in Christo filium nostrum illustrem Regem Francorum auctoritate regia confirmari. Ideoque discretioni vestræ per Apost. scrip. mandamus quatenus postquam Nobilis memoratus, & vxor sua literas secundum formam concesserint supradictam, eundem Nobilem iuxta formam Ecclesiæ ab excommunicationis vinculo absoluatis quo propter idem negotium nostra est auctoritate ligatus. Iniungentes eidem sub debito præstiti iuramenti, vt ad impetrandam super hoc confirmationem regiam det operam bona fide. Abbatem verò, & Conuentum prædictos ab omni decreuimus impetitione cessare, omnémque remittere quæstionem, quæ ipsis aduersùs Nobilem sæpedictum super damnis, & iniurijs competebat, decimis de Dornitiaco dumtaxat exceptis, super quibus eis satisfieri volumus, & mandamus. Quòd si non omnes &c. Datum Lateran. ij. Idus Aprilis, Pont. N. Anno. xvj. Nos autem, vt promisimus, volentes, sicut decuit, mandatum Apostolicum adimplere, mediante Venerabili Patre Roberto, tituli sancti Stephani in Celio Monte Presbytero Cardinali, Apost. Sed. Leg. solemni coram eo præstito corporaliter sacramento concessimus, quòd pacem præscriptam cum maxima deliberatione à Domino Papa, & Cardinalibus ordinatam, obseruabimus bona fide, & literis præsentibus ad prædictæ pacis obseruationem successores & heredes nostros in perpetuum obligamus. Volentes modis omnibus, & liberaliter concedentes, vt suprascriptæ pacis forma à nobis, & successoribus, & heredibus nostris in æternùm firmiter, & inuiolabiliter penitus obseruetur. Vt igitur, quæ prædicta sunt majori gaudeant firmitate, ista omnia ... filia nostra laudauit, & nos ea præsenti scripto, & sigillorum nostrorum appositione roborauimus. Actum apud Leigniacum Castrum, Anno gratiæ millesimo cc. xiij. mense Octobri. Inde est quòd Sanctitatem vestram, quò humiliùs possamus, exoramus, quatenus pacem istam per vos, & à vobis factam, ita dignemini confirmare, quòd firma, & stabilis permaneat in æternùm. Nos igitur precibus vestris fauorem beniuolum impendentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Laterani iiij. Non. Ianuarij Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLX.

ECCLESIÆ TERVISINÆ VTILITATIBVS CONSVLIT.

Capitulo Teruisin.

LICET dilectus filius Magister Maximus Notarius noster, & Collegæ ipsius, per quos inquisitionem, quam venerabilis Frater noster Cremonen. Episcopus, tunc Apostolicæ Sedis Legatus fecerat, contra Venerabilem Fratrem nostrum Episcopū Teruisin. ac etiam illam quæ primò contra eundem facta extiterat, auctoritate bonæ memorię Albanen. Electi, Apostolicæ Sedis Legati examinari mandauimus, eiusdem Cremonen. processum exigente iustitia irritarint, & nos

postmodùm, quod super hoc factum extitit ab eisdem, duxerimus approbandum: quia tamen eundem Episcopum propter alienationes quasdam, & debita, quibus suam dicebatur Ecclesiam onerasse, habuimus de dilapidatione suspectum, super hoc venerabilibus Fratribus nostris Patriarchæ Graden. & Episcopo Castellan. dereximus scripta nostra, qui iuxta formam sibi traditam procedentes, veritatem super ijs, & alijs per Teruisin. Canonicos iuraméto præstito solicitè inquisitam sub suis nobis destinauere sigillis, certo termino ipsi Episcopo assignato, quo personaliter, vel per procuratoré idoneum nostro se conspectui præsentaret. Ipso igitur in nostra præsentia cóstituto, & inquisitione facta per Patriarcham, & Episcopum antedictos pleniùs intellecta nobis manifestè innotuit per eandem, vetus debitum, quo tenetur Ecclesia Teruisin. tredecim millium librarum summam attingere; computatis vsuris: ac præfatum Episcopum debito ipso in quinque librarum millibus ampliato, molendinum quoddam Ecclesiæ ipsi peiutile octingentarum librarum pretio vendidisse, ac sustinuisse vassallos suos circa duorum millium librarum valentiam alienare de feudis, quæ ab Ecclesia tenebant eadem, data ipsi Episcopo iuxta Teruisin. ciuitatis statutum pretij sexta parte; quamquam & à subditis suis quædam receperit pro collecta, & Episcopij reditus circa duo millia librarum valeant annuatin. Ciuibus etiam Teruisinis teloneum ipsi Ecclesiæ auferentibus se nequaquam opposuit, vt debebat: quinimò illud duobus millibus librarum æstimari obtinuit ab eisdem: quamquam de ipsa pecunia nihil receperit, nisi quòd commune septingentas libras, quas extorquere nitebatur ab ipso, sibi recompensauit ex illis. Ad hæc post confirmationem suam Nobili viro Guercio duo millia librarum Ecclesiæ suæ onere non cósiderato donauit, quietem propriam ipsius Ecclesiæ dispendio satagens procurare. Etsi ergo eundem Episcopum ab administratione possemus meritò remouisse, vt pote qui de dilapidatione non suspectus solummodo, verùm etiam proculdubio culpabilis est inuentus; quia tamen vexationes, quas à dicto Guercio pertulisse dignoscitur aliquatenus extenuant culpam eius, & quia etiam à vobis testimonium sibi laudabile perhibetur, eum, rigore iuris mansuetudine temperato, adhuc in administratione ipsa duximus tolerandum: volentes cum Euangelico illo agricola experiri, vtrùm arbor huiusmodi fructum missis circa eam stercoribus sit factura, vt dimittamus eandem, si quidem fructum fecerit expectatum, alioquin ipsam, ne terram inutiliter occupet, succidamus. Ne autem Ecclesia sæpedicta sub voragine pereat vsurarum, ipsius necessitate, ac vtilitate pensatis, licentiam dedimus Episcopo memorato, vt cum consilio dilectorum filiorum Iord. Prioris sancti Benedicti, & Iacobi Archidiaconi Paduani, & assensu vestro tantum de possessionibus eiusdem Ecclesiæ remotioribus, ac minùs vtilibus alienet, quòd decem millia librarum veteris debiti de pretio solui valeant earumdem: omnem aliam alienationis speciem penitus interdicentes eidem; ità vt ipso iure contractus alienationis sit irritus, siquem fortè alium à prædicto de bonis Ecclesiæ sæpedictæ præsumpserit attentare. Ipse verò sic suas moderetur expensas, quòd mille libras proprij debiti de prouentibus soluat Episcopalibus annuatim, quousque totum fuerit persolutum, ac vsuras trium millium librarum, quæ
remanent

remanent de antiquo interim excrescere non permittat. Prouiso solicitè, vt dictarum possessionum precium in solutione debiti prænotati sine diminutione qualibet conuertatur. Ideóque discretioni vestræ per Apost. script. mandamus, quatenus ipsi quem ad vos cum fauore gratiæ nostræ remittimus, in ijs & alijs quæ ad eius spectant officium, fideliter assistatis, impendentes ei consilium, & auxilium opportunum. Datum Laterani v. Idus Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

In eundem modum scriptum est Iord. Priori sancti Benedicti, & Iacobo Archidiac. Paduan. vsque, & quia etiam à Capitulo suo testimonium sibi laudabile, &c. *vsque*, vt cum consilio vestro, & assensu Capituli sui tantùm de possessionibus, &c. *vsque*, conuertatur. Ideóque disc. vest. per Apost. script. mandamus, quatenus prædicta faciatis ab ipso Episcopo firmiter obseruari, alioquin eundem ab administratione curetis sublato appellationis obstaculo remouere. Datum vt supra.

EPISTOLA CLXI.

ANATHEMA PRONVNCIAT IN EOS QVI IN CLERICOS MANVS VIOLENTAS INIICIVNT.

Archiepiscopo Strigonien. & vniuersis Episcopis in Vngaria constitutis.

IN illis non modicum superabundat iniquitas, qui præsumunt Christos Domini tangere, in Prælatis Ecclesiæ malignantes. Sanè intelleximus quosdam Vngaros in tantum prorupisse furorem, quòd inter alia, quæ commiserant enormia, in Venerabilem Fratrem nostrum Colocen. Archiepiscopum manus præsumpserunt iniicere temerè violentas, & audacter desæuientes in gregem, qui non timuerant in pastore, ipsius Archiepiscopi clericos, necnon & monachos verberibus, damnis, & alijs iniurijs affixerunt. Volentes igitur eosdem sacrilegos in præsenti confundi si fortè resipiscant, ne pereant in futuro: fraternitati vestræ per Apost. script. mandamus, quatenus si est ita, ipsos singulis diebus Dominicis, & festiuis, pulsatis campanis, & candelis accensis per vestras Diœceses excommunicatos denunciari publicè faciatis, & tamdiu ab omnibus arctiùs euitari, &c. *vsque*, absoluendi. Vos denique fratres Archiepiscope, ac Episcopi, &c. Datum Laterani vij. Idus Ianuarij, Pont. N. Anno xvj.

In eundem modum scriptum est Nobilibus viris, vniuersis Ducibus Poloniæ, vsque, & alijs iniurijs affixerunt Quia verò dignum est, vt suffragijs, & solatio careant deuotorum, qui se aduersùs Dei ministros in tantæ indeuotionis malitiam erexerunt, Nobilitatem vestram rogandam duximus, & monendam, per Apost. script. mandantes, quatenus siquos de memoratis sacrilegis ad vos confugere forte contigerit, eos in vestræ salutis dispendium nullatenus admittatis, ne illicito fauore, quod absit, eorum videamini communicare peccatis. Datum vt supra.

EPISTOLA CLXII.

ANTIQVOS POSSESSORES MONASTERII REIECTIS INVASORIBVS RESTITVI PRÆCIPIT.

Albanen. Epiſcopo, Apoſt. Sed. Leg.

EX relatione dil. Fil. Abbatis, & Monachorum Monaſterij ſanctæ Mariæ de Chortato, Theſſalonicen. Diœc. nos noueritis accepiſſe, quòd cùm ipſorum monaſterium, ſicut & alia multa, iuxta morem patriæ à iuriſdictione quorumlibet Eccleſiaſticorum Prælatorum exemptum fuerit ab antiquo, & ſoli Conſtantinopolitan. Imperatori ſubiectum, tanta quondam bonorum omnium affluentia redundabat, quòd idem magna temporalium vbertate refertum, & iucunda ſpiritualium venuſtate præclarum, ducentorũ Monachorum Collegium ſuſtentabat. Sed olim claræ memoriæ ... Marchione Monrisferrati partium illarum, ſicut Domino placuit, dominium obtinente, ipſíſque à facie hominum fugientibus in ſolitudinem præ timore, P. Abbas Lucetij Ciſtercien. Ordinis ab eodem Marchione dari ſibi dictum Monaſterium interim impetrauit; & ipſius Eccleſiæ præſumens infringere libertates, G. Monachum ſuum inſtituit in eodem, qui tanquam lupus rapax, & prædo crudelis, ablatis theſauro, & omnibus alijs Eccleſiæ ipſius ornamentis, venditíſque victualibus, & ceteris bonis, quibus ipſa Eccleſia copioſiſſimè affluebat, exinde furtiuè receſſit; nec, quæſitus à Marchione, vt pœnas ſolueret de commiſſis, potuit inueniri. Verùm quia peccatis exigentibus in ijs omnibus auerſus furor Domini nondum erat, ſed ad percutiendum extenta fortiùs manus eius, peſſimus ſucceſſit iniquo. Nam R. Monachus de Lucetijs tunc temporis ſuperueniens, & nequiter ſe humilians, cùm interiora eius exiſterent plena dolo, ac ſe in lucis Angelum transfigurans, ab eodem Marchione obtinuit Monaſterij cuſtodiam antedicti; cuius iniquitas poſtmodùm tanta fuit, vt prioris prædonis non videretur frater, vel diſcipulus, ſed magiſter. Nempe cellis dirutis, & domibus deſolatis, ac eradicato quodam fundirus oliueto, quod repræſentabat quodammodo terreſtris delicias Paradiſi, tanquam mercator improbus ligna vendebat clibanis impudenter. Nec ſic tamen potuit eius inexpleta cupiditas ſatiari, quin omnibus animalibus venditis, & iniquè diſtractis, ità conſumpſerit omnia bona domus, quòd nouiſſimi exactoris crudelitas priore peior extitit in vniuerſum: quia lupi rapacitas præcedentis, ſubſequentis reſpectu ſomnium potuit reputari. Cúmque ad aures Marchionis hæc omnia perueniſſent, idem conſiderans ſe fore à dictis monachis circumuentum, & dolens per ſe factam ruinam miſerabilem tantæ domus, exinde dictum monachum expelli præcepit, & ſupradicto Abbate, ac Monachis conuocatis præfatum ipſis Monaſterium diſpoſuit reſignare perpetuò poſſidendũ. Sed eodem morte præuento cariſſimus in Chriſto filius noſter H. Imperator Conſtantinopolitanus illuſtris, cui pręmiſſa cõſtabant, ipſos reſtituit in eodem, confirmans poſtmodùm factum ſuum priuilegio aurea bulla munito. Porrò cùm ipſi nihil inueniſſent ibidem, vnde poſſent vnius diei eſuriem ſaturare, ac propter hoc ad eleemoſynarum ſuffragia conuolantes, multa ibidem denuò

congregassent, pestis alia superuenit quorumdam videlicet Monachorum de Lucetijs, qui se spoliatos dicto Monasterio asserentes, auctoritate literarum nostrarum se in ipso restitui, & exinde Monachos Græcos expelli fecerunt; quibus ob reuerentiam Apostolici mandati non fuit ausus contradicere Imperator. Cùm igitur tantæ calamitatis immensitas non solùm ad compatiendum corda mouere, sed auribus horrorem incutere debeat ex auditu, nobis humiliter supplicarunt, vt tantis ipsorum miserijs, atque malis finem imponere dignaremur, sub nostra protectione suscipientes eosdem, & à dicto Monasterio electis malignis inuasoribus memoratis, ipsos in eodem restitui faceremus, & pacifica possessione gaudere. Quia verò nobis non constitit de præmissis, fraternitati tuæ per Apost. script. mandamus, quatenus inquisita pleniùs, & cognita veritate, auctoritate nostra super ijs statuas, & disponas, quæ secundùm Deum videris expedire. Contradictores siqui fuerint vel rebelles per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Laterani ij. Idus Ianuarij, Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CLXIII.

VT RAIMVNDO SCRIPTORI APOSTOLICO, PRÆBENDAM CONGRVAM ASSIGNENT.

Episcopo, & Capitulo Massilien.

QVANTVM sit inobedientiæ culpa grauis, & obedientiæ virtus magna protoplasti transgressoris pœna demonstrat, quam adhuc soluit tota sua posteritas, & deplorat; & secundi Adæ obedientia humilis, & deuota, quam vsque ad mortem Patri exhibuit, protestatur: propter quam Deus Pater super omnes ipsum exaltans, non solùm dedit ei nomen, quod est super omne nomen, & omnem sibi principatum, & potestatem subiecit: verùm etiam sibi concessit, vt genus humanum perpetua morte damnatum sua morte redimeret, & ad gaudia æterna transferret. Cùm igitur contra inobedientiæ gradus, qui præcipitant in Infernum, per Christum scala sit obedientiæ præparata, per quam conscendere valeamus in cœlum, de vobis non sufficimus admirari, quòd vos viam regiam declinantes, ambulare per deuia in contemptum nostrum, & animatum vestrarum salutis dispendium contumaciter elegistis. Nam cùm vobis pro dilecto filio Magistro Raimundo scriptore, ac familiari nostro cuius fidelitatem, & prudentiam laudabilem, & deuotam diutius sumus experti, iam quartùm direximus scripta nostra, vt eidem, quem dudum ad mandatum nostrum nullo sibi beneficio assignato in Fratrem & Canonicũ recepistis, curaretis, sicut vni ex vobis, tam in domibus, quàm in alijs prouidere; ac postmodùm quibusdam ex vestris in nostra præsentia constitutis hoc idem iniunxerimus viua voce: vos quod grauè gerimus, & indignum, tanquam inobedientiæ filij, pingui ceruice, ac armato collo iugum præcepti nostri excutientes à vestris humeris impudenter, id hactenus efficere non curastis. Quocirca disc. vest. per Apost. script. districtè præcipiendo mandamus, quatenus iuxta præscriptam formam ipsi Magistro non differatis vlteriùs prouidere. Alioquin tantarum transgressionum non effugietis debitam

vltionem. Scientes nos dil. fil. P. sanctæ Mariæ in Aquiro Diac. Card. Apost. Sed. Leg. per Apost. script. districtè præcipiendo mandasse, vt si vos mandatum nostrum neglexeritis adimplere, ipse de bonis Ecclesiæ vestræ secundùm formam eandem, competentem sibi prouisionem nostra suffultus auctoritate assignare procuret. Contradictores siqui fuerint, vel rebelles sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo per censuram Ecclesiasticam compescendo. Datum Laterani xiij. Kal. Februarij, Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CLXIV.

VT PRIVS EXHIBITA SATISFACTIONE REGNVM REGEMQVE ANGLIÆ INTERDICTO EXIMAT.

N. Tusculan. Episcopo, Apost. Sed. Leg.

CVPIENTES secundùm officij nostri debitum tam Regno, quàm Sacerdotio in Anglia prouidere, fraternitati tuæ præsentium auctoritate mandamus, atque præcipimus, quatenus cùm carissimus in Christo filius noster Ioannes illustris Rex Angliæ persoluerit in manibus tuis, & Venerabilium Fratrum nostrorum Cantuarien. Archiepiscopi sanctæ Romanæ Ecclesiæ Card. ac Episcopi Elien. necnon dil. fil. Pandulphi Subdiaconi nostri centum millia marcharum argenti ad opus eorum, quibus facienda est restitutio ablatorum, computatis ijs, quæ ipse iam tradidit præfato Archiepiscopo, & Episcopis, aut alijs hoc negotium contingentibus de ipsorum conscientia, vel mandato, ità quòd si facta inquisitione constiterit plus ablatum suppleatur ab ipso, si verò minùs refundatur eidem: tu receptis eius patentibus literis suo sigillo munitis, quibus se profiteatur ad hoc etiam inter alia ex præstito pridem nobis iuramento teneri, quòd tam super restituendis ablatis, quàm super recompensandis damnis mandatis nostris absque refragatione parebit, relaxes protinus sententiam interdicti, & super vtrisque inquisitionem fieri facias diligentē, quam nobis mittere non postpones. Prætaxatā verò pecuniam distribui facias, secūdùm proportionem ablatorum inter eos, quibus est restitutio facienda. Cùm igitur hoc mandatum de certa scientia faciamus, volumus, & iubemus, vt illud sublato cuiuslibet contradictionis, & appellationis obstaculo exequaris, nisi iam aliter sit de communi voluntate prouisum, vel adhuc cōuenerit prouidendum, pro relaxando celeriter interdicto: quia tali ac tanta cautione præmissa seruari non decet ob huiusmodi causam diutiùs circa populum sententiam interdicti, quam circa Regem absque mandato nostro idem Archiepiscopus relaxauit, celebrando illi diuina, vt alia taceamus, in quibus ipse fines nostri mandati asseritur excessisse; per quæ tamen Ecclesiasticæ libertati nolumus impedimentum afferri, pro qua est summopere insistendum. Datum Laterani x. Kal. Febr. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CLXV.

VICARIAM PERPETVAM OBTINENTI NON ESSE DE ALIO BENEFICIO PROVIDENDVM, NISI VICARIÆ MENTIO IN MANDATO FACTA SIT.

Episcopo Vuratislauien.

POSTVLASTI per Sedem Apostolicam edoceri, vtrùm alicuius Ecclesiæ perpetuo Vicario, de prouentibus Vicariæ, bonísque paternis habenti vnde valeat commodè sustentari, tenearis per illam communem formam, Cùm secũdùm Apostolũm, in Ecclesiastico beneficio prouidere. Ad quod sic duximus respondendum: Quòd cùm per formam prædictam necessitatibus pauperum clericorum, qui nullum sunt Ecclesiasticum beneficium assecuti, sicut ibidem exprimi consueuit, Sedes Apostolica duxerit succurrendum, perpetuus Vicarius, nisi de Vicaria fecerit mentionem, commodum reportare non debet de huiusmodi literis, vt pote veritate tacita impetratis. Non enim carere beneficio Ecclesiastico dici debet, cui competenter de perpetuæ Vicariæ prouentibus est prouisum: & pro habente beneficij sufficientis subsidium, ex certa scientia super obtinendo alio beneficio de leui non scribimus, quin faciamus de primo in nostris literis mentionem. Tu denique Frater Episcope super teipso, &c. Datum Laterani vj. Idus Ianuarij, Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CLXVI.

VT PRÆBENDAM IN DVAS DIVISAM INTEGRET, AC VNITATI RESTITVAT.

Eidem.

VACANTE quadam in Ecclesia tua præbenda duas ex ea constituens, ad illas de assensu Capituli tui duos Canonicos assumpsisti, quorum altero apud Sedem Apostolicam viam vniuersæ carnis ingresso, præbendam quam defunctus habuerat, quidam clericus Hippolytus nomine fuit auctoritate Sedis Apostolicæ assecutus. Verùm cùm idem H te super integrationem præbendæ per quasdam nostras literas inquietet, & alius idem iusaduersùs te se habere proponat, quid facere debeas postulasti per Sedem Apostolicam edoceri. Super quo fraternitati tuæ sic duximus respondendum, quòd cùm Turonen. statuta Concilij sectionem inhibeant præbendarum, teneris vtrique de ijs, quæ vacare contigerit integrare præbendam, nisi fortè rationabili causa de vacante præbenda prædictæ duæ fuerint constitutæ, ac tot sint vtriusque prouentus, quòd per vtrâque sit vtrique prouisum in beneficio competenti. Tu denique frater Episcope super te, &c. Datum vt supra.

EPISTOLA CLXVII.

VT APOSTOLICI LEGATI DECRETA PENITVS EXECVTIONI MANDENT.

Ebredunen. Arelaten. Aquen. & Narbonen. Archiepiscopis, & eorum suffraganeis, & Abbatibus, Prioribus, Decan. Archidiac. & alijs Ecclesiarum Prælatis in Ebredunen. Arelaten. Aquen. & Narbonen. prouincijs constitutis.

EQVO rufo, de quo loquitur in Apocalypsi Ioannes, iamdudum in Prouincia,& conuicinis partibus exeunte, qui super eum sedebat discordiæ seminator pacem sumpsit de terra, prout sibi datum fuerat exigentibus meritis habitantium in eadem, vt se adinuicem interficerent,& terra penitus vastaretur:& non solùm priuata bona essent in direptionem, & prædam; verùm etiam ad sacra extenderent manus suas, ac Ecclesiæ, quæ domus orationis esse debebant, & refugium miserorum, incastellarentur in castra,& fierent Sathanæ satellitibus munimentum. Huic autem pesti se niger equus adiunxit, videlicet hæreticorum peruersitas, qui quamuis multi sint numero, sunt tamen Diabolo vnus equus; quoniam si Samsonis vulpeculæ significantes eosdem, facies gerant diuersas, caudas tamen habent adinuicem; quoniam in idipsum peruersitatis conueniunt colligatas, vt qui super eum sedebat hostis antiquus, bilibrem tritici læderet, eos scilicet, qui alios verbo, & exemplo reficiunt, ac tres bilibres hordei minores fidem sanctæ Trinitatis habentes, & etiam vinum,& oleum, mansuetos pariter,& austeros, quos omnes Christus vno denario proprio, videlicet sanguine compararat. Verùm cùm se nullus pro domo Domini opposuisset eidem, facta est fames in terra, & paruuli petierunt panem, sed qui eis frangeret nullus erat, pastoribus in mercenarios commutatis. Luxit, & defluxit,& infirmata est terra pariter,& infecta: depopulata est regio: luxit humus, quoniam deuastatum est triticum; confusum est vinum; elanguit oleum, & agricolæ sunt confusi. Inuaserunt etenim gregẽ Domini lupi rapaces in vestimentis ouium venientes,& pastores pascentes seipsos, illos nec canũ latratu, nec baculo ab ouili Dominico effugarunt: sed tanquam mercenarij lupis dispergentibus oues sunt in fugam conuersi, qui debuerant accingi gladio super femur in vltionem illorum, qui vitulum conflauerant adorandum. Nos igitur, quibus omnium solicitudo imminet generalis, attendentes eos, quos Apostolica Sedes in partem solicitudinis euocauit, super gregem suum noctis vigilias non seruare, sed dormitare potiùs, ac dormire, vtrique pesti volẽtes occurere, ad partes illas pacis, & fidei Angelos curauimus destinare, vt alteros per exhortationis studium reducerent ad concordiam, & alteros per sanam doctrinam reuocarent ad fidem, ac lædi triticum, hordeum, vinum,& oleum prohiberent. Sed quoniam in verbo Domini pugnando cum bestijs proficere non valebant, super montem caliginosum signum fecimus eleuari, contra eos sanctificatis Domini, & fortibus euocatis, qui fines eius ingressi conculcauerunt superbiam Chaldæorum, hæreticis

ex maxima parte deſtructis, & ab illis partibus effugatis, viríſque Catholicis in locum ſuccedentibus eorumdem, Pacis quoque fœdera inter eos, qui adinuicem diſſidebant, pacis Euangeliſtæ prædicti, eo qui eſt pax noſtra præſtante auxilium, reformarunt: vt non æmularetur Ephraim Iudam, & Iudas Ephraim minimè impugnaret. Verùm quia ille, qui paci hominum inuidet, & ſaluti, nouas illic diſſenſionis materias ſeminauit, ne ſuperexcreſcente zizania triticum ſuffocetur cum labore tanto, & ſtudio ſeminatum: dilectum filium noſtrum P. ſanctæ Mariæ in Aquiro Diac. Card. Apoſt. Sed. Leg. virum vtrique literatum, prouidum, & honeſtum, quem inter ceteros fratres noſtros ſpecialis caritatis brachijs amplexamur, ad partes ipſas à latere noſtro deſtinamus, qui auctoritate, ac vice noſtra pacis fœdera iampridem inita corroboret, & confirmet, & vt vit potens in opere, & ſermone, nouellam plantationē irrigans in fide foueat, & conſolidet orthodoxa, & generaliter deſtruat, & euellat, ædificet, atque plantet, quæ deſtruenda, & euellenda, necnon ædificanda viderit, & plantanda, corrigendo, & reformando, quod correctionis, & reformationis officio cognouerit indigere. Quocirca vniuerſitatem veſtram monemus, & exhortamur, attentiùs, per Apoſt. vobis ſcript. diſtrictè præcipiēdo mandantes, quatenus Legarum ipſum ſicut perſonam noſtram, immò nos in ipſo recipientes, benignè, ac honorificè pertractantes, ea quæ ſtatuenda duxerit, vel etiam corrigenda, recipiatis humiliter, & inuiolabilitet obſeruetis. Alioquin ſententiam, quam rationabiliter tulerit in rebelles ratam habebimus, & faciemus auctore Domino inuiolabiliter obſeruari. Datum Laterani xvj. Kal. Feb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXVIII.

Monasterium Montis sancti sub Apostolicam protectionem recipit.

Sancti Athanaſij, ceteriſque Abbatibus, & Monachis Montis ſancti.

RELATIONE illuſtrium, & magnorū virorum noſtro eſt Apoſtolatui declaratum, quòd ille, qui eſt mons domus Domini præparatus in vertice montium, vt ad eum confluant omnes gentes, Sanctus videlicet ſanctorum, qui Eccleſiæ fundamenra in ſanctis montibus collocauit, montem veſtrum ſuper mare ſitum ad inhabitandum ſuis fidelibus prælegit, qui effectum ſui nominis & numinis in ſe habens, licèt aridus ſit, & aſper, ac temporalis fertilitatis gratia deſtitutus, eſt tamē inter alios mūdi mōtes maxima ſpiritualiū vbertate mirabiliter fecundatus. Nam cùm trecentis monaſterijs, & glorioſa religioſorum virorum multitudine arctam, & pauperem vitam ducentium decoretur, tanta vſque modo refloruit excellentia honeſtatis, tanta religionis eximiæ claritate refulſit, vt de ipſo cum Iacob rectè poſſit quis dicere admirando: Verè ſanctus eſt iſte locus, quia hîc eſt domus Dei, & quædam quodammodo porta Cœli, vbi multitudo cœleſtis exercitus, tanquam caſtrorum acies ordinata, & parata ſuſcitare Leuiatan victorioſè pugnat iugiter cum dracone, pſallens Domino ſapienter. Propter quod cùm iam dudum fama veſtri nominis, quæ fuerat effuſa ſicut oleum circumquaque, multos populos ad ſe traxerit in odorem vnguentorum veſtrorum,

ipsos currere faciens à remotis: Ecclesiarum Prælati, & Imperatores Constantinopolitan. pluresque principes seculares per priuilegia sua multa, olim tantæ libertatis præeminentia vos dotarunt, vt post Deum, cui vos volebant liberè famulari, nullius vnquam essetis iurisdictioni subiecti. Ceterùm peccatis exigentibus nunc ex parte has infregit mundana potentia libertates, per quemdam Dei, & Ecclesiæ inimicum, qui latrunculis congregatis in quodam Castro, quod idem in Monte vestro construxerat per auxilium brachij secularis, non solùm Ecclesias vestras, tanquam prædo sacrilegus, & crudelis, auro, argento, & ornamentis omnibus spoliauit; verùm etiam vt pecuniam exhauriret, quam vos credebat ille perditionis filius congregasse, tanquam insanus carnifex, atque tortor peremit crudeliter quosdam vestrûm multiplici genere tormentorum. Sed tandem sua praua intentione frustratus, quam in camino cupiditatis ignis auaritiæ succendebat, exinde iustitia exigente per Imperatoris potentiam est deiectus. Vnde ne cuiusquam præsumptoris audacia volentis iurisdictionem aliquam super vos sibi temerè vsurpare, vestra pax, & tranquillitas decetero perturbetur, nobis humiliter supplicastis, vt vestris vobis libertatibus confirmatis sub beati Petri, ac nostra protectione vos suscipere dignaremur. Volentes igitur paci, & quieti vestræ paterna solicitudine prouidere, vestris iustis postulationibus inclinati, personas, & locum, in quo diuino estis obsequio mancipati, possessiones etiam, & omnia bona vestra, quæ impræsentiarum rationabiliter possidetis, vel in futurum iustis modis, dante Domino, poteritis adipisci, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus. Libertates autem, & immunitates rationabiles, & antiquas, ac etiam approbatas, prout in vestris priuilegijs dicitur contineri, vobis, & per vos monasterijs vestris auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. nostræ protectionis, & confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani xvj. Kal. Feb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXIX.

PAROCHIÆ IVRA INTEGRA ESSE IVBET.

Præposito, & Capitulo sanctæ Mariæ in Vineis, Ianuen.

OLIM ad instantiam S. de Camilla ciuis Ianuen. asserentis, quòd ad Ecclesiam vestram, cuius parochianus existit, sinè periculo vitæ accedere non valebat, Venerabili F. N. Ianuen. Archiepiscopo dedimus in mandatis, vt si dictus ciuis tantùm annui reditus iuxta bonorum virorum æstimationem assignare vellet Ecclesiæ memoratæ, quantùm à domo sua Ecclesia ipsa percipere consueuerat annuatim, daret eidem licentiam oratorium in fundo proprio construendi, sinè iuris præjudicio alieni. Cùm igitur inter eundem S. ac vos proponentes, quòd huiusmodi literæ per veri suppressionem, & expressionem mendacij fuerant impetratæ, corā dicto Archiepiscopo fuisset diutiùs disputatum, ac idem rei seriem per suas nobis literas intimasset; Nos ijs, quæ W. Cōcanonicus vester, & W. Presbyter procuratores partium in nostra proposuere præsentia pleniùs intellectis præfatam Ecclesiam vestram ab ipsius ciuis impetitione super hoc duximus ab-

soluendam. Nulli ergo &c. nostræ diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani xvij. Kal. Feb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXX.

VT SVPER IMPERATIS VERITATEM INQVIRAT.

Petro sanctæ Mariæ in Aquiro Diac. Card. Apost. Sed. Leg.

VM dil. fil. Nobilis vir S. Comes Montisfortis Vicecomitarum Nemausen. qui nomine nostro renetur ad Vicecomitatum Biterren. asserat pertinere: discretioni vest. per Apost. script. mandamus, quatenus inquiras super hoc plenius veritatem, & quod inueneris, cures nobis fideliter intimare. Datum Laterani xiij. Kal. Feb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXXI.

VT COMITEM CONVENARVM, ET FVXENSEM ABSOLVAT.

Eidem.

T si Nobilium virorum Comitis Conuenarum, & Gaston. excessus graues sint plurimùm, & enormes: quia tamen humiliter pulsantibus non est Ecclesiæ aditus præcludendus, discretioni tuæ per Apost. script. mand. quatenus sufficienti ab eis, iuxta quod videris expedire, cautione recepta, ipsos reconcilies Ecclesiasticæ vnitati, & disponas de illis secundùm Deum, prout de prudentum virorum consilio videris disponendum. Datum Laterani xj. Kal. Febr. Pont. N. anno xvj.

In eundem modum scriptum est Nob. viro, S. Comiti Montisfortis, vt supra vno folio. Equo rufo &c. *vsque*, orthodoxa &c. Natum inclytæ recordationis P. Regis Aragonum, quem tu detines, restitui facias regno suo, & de ipsius custodia prouideat, & disponat. Quocirca Nobilitatem tuam rogãdo monemus & exhortamur attentiùs per Apost. script. mandantes, quatenus Legatum ipsum, sicut personam nostram, immò nos in ipso honorificè, ac benignè recipias, & pertractes, & eius monitis, ac præceptis intendas humiliter, & deuotè. Et quoniam amodò indecens esset, vt quacumque occasione Natum retineres Regis prædicti, eundem in manibus Legati memorati resignes, vt de ipso prouideat, sicut viderit expedire. Alioquin super hoc idem Legatus procedet, prout in mandatis à nobis viua voce recepit. Datum Laterani x. Kal. Feb. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXXII.

VT TOLOSANAM CIVITATEM POST COMPETENTEM SATISFACTIONEM APOSTOLICA PROTECTIONE DIGNETVR.

P. Sanctæ Mariæ in Aquiro Diac. Card. Apost. Sed. Leg.

T si Tolosanorum excessus grauis sit, & enormis; quia tamen sæpe, & nuper per dil. fil. P. Guirardum & B. Gilaberti nuntios suos pulsarunt ad ianuam, & humiliter pulsantibus non est Ecclesiæ aditus præcludendus; discretioni tuæ per Apost. script. mandamus, quatenus sufficienti ab eis, iuxta

quod videris expedire, cautione recepta, ipsos reconcilies Ecclesiasticæ vnitati,& sic ciuitas ipsa reconciliata sub Apostolicæ Sedis protectione consistat, nõ molestanda decetero à Comite Montisfortis, vel alijs fide Catholicis, dum in fide Catholica,& Ecclesiastica pace duxerint persistendum. Quòd si fortè satisfacere noluerint,& in errore suo duxerint persistendum: nos per indulgentias innouatas Crucesignatos, & fideles alios præcipimus excitari, vt ad extirpandam pestem huiusmodi diuino freti auxilio insurgentes, tam cõtra ipsos, quàm quoslibet alios receptatores, aut defensores eorũ, qui plus ipsis hæreticis sunt nociui, procedãt in nomine Dñi Sabbaoth. Datũ Lateran. viij. Kal. Feb. Põt. N. anno xvj.

EPISTOLA CLXXIII.

VT DENARIVM B. PETRI A SINGVLIS DOMIBVS EXACTVM PLENE RESTITVI CVRENT.

N. Tusculan. Episcopo, Apostolicæ Sedis Legato, & P. Subdiacono, & familiari nostro.

VM sicut vestra discretio plenè nouit, singulæ domus totius Angliæ singulos denarios pro censu B. Petri annuatim nobis soluere teneantur, Prælati Angliæ, qui eum nostro nomine collegerunt, rem inuito Domino contrectantes, maiorem sibi exinde partem non sunt veriti retinere: cùm non nisi trecentas marcas nobis persoluerint,& sibi mille, vel amplius vsurparint. Vt igitur ius Ecclesiæ Romanæ seruetur illæsum, discretioni vestræ præsentium auctoritate districtè præcipiendo mandamus, quatenus priùs recipientes ab eis denarium ipsum, prout hactenus exsoluerunt, & eos ad id, si necesse fuerit, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellentes, firmiter postmodùm ex parte nostra iniungatis eisdem, vt residuum cum integritate persoluant. Non enim videmus, quo iure valeant se tueri, cùm nec concessionẽ possint ostendere à Sede Apost. sibi factã, nec centenariã contra Romanã Ecclesiã præscriptionem probare, maximè si tempora schismatũ subducantur. Si tamen de iure voluerint experiri, præfigatis eis terminum competentem, quo per responsales idoneos nostro se conspectui repræsentent, quidquid iuris super ijs habuerint ostensuri; protestatione præmissa, quòd si iudicio duxerint contendendũ, nos quidquid hactenus est subtractũ, in ipso iudicio repetemus. Datum Lateran. v. Kal. Febr. Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CLXXIV.

VT AB OMNIBVS INIVRIIS VINDICENT.

Tusculan. Episcopo, Apost. Sed. Leg. Noruuicen. & Vuintonien. Episcopis.

VM quidã Põtifices,& Ecclesiarũ Prælati de Anglia, qui à dilecto filio R. de Marisco iamdudum regijs obsequjs insudante in multis existimant se offensos, in quibus fortè culpabilis non existit, moliantur eidem, sicut accepimus, grauamina irrogare. Nos ipsi volentes super hoc paterna solicitudine prouidere, fraternitati vestræ præs. auctoritate mandamus, quatenus, quoslibet molestatores ipsius,

ab eius indebita molestatione per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescatis. Quòd si non omnes,&c. Vos denique fratres Episcopi,&c. Datum Laterani v. Kal. Febr. Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXXV.

EIVSDEM ARGVMENTI.

Tusculan. Episcopo, Apost. Sed. Leg.

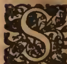

ICET olim duxerimus prouidendum, vt clerici Angliæ, qui pro discordia inter sacerdotium, & regnum exorta excommunicationis fuerunt vinculo innodati, cum literis Venerabilis F. N. S. Cantuarien. Archiepiscopi, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Card. rei veritatem plenariè continentibus, ad Apostolicam Sedem accederent absolutionis beneficium petituri: & dil. fil. R. de Marisco Clericus Regis sine huiusmodi literis ad nostram venisse præsentiam dignoscatur; quia tamen non creditur id ex cōtemptu fecisse, sed eiusdem Regis potiùs vrgente mandato, qui ad nos cum festinantia destinabat eundem, nolumus vt ea occasione ab aliquo molestetur: maximè cùm ratiocinijs, & alijs regijs negotijs impeditus, facilè non valeat super hoc denuò ad Sedem Apostolicam laborare; propter quod nos sibi de speciali gratia super præmissis fecimus beneficium absolutionis impendi. Ideoque fraternitati tuæ per Apost. script. mandamus, quatenus, si eundem propter hoc ab aliquibus contigerit molestari, tu eos ab ipsius molestatione, monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compescas. Tu denique frater Episcope super teipso,&c. Datum Laterani, vt supra.

EPISTOLA CLXXVI.

APOSTOLICAM PROTECTIONEM INDVLGET.

R. de Marisco Archidiac. Norumbriæ.

ACROSANCTA Romana Ecclesia, &c. *vsque*, concurrentes assensu: personam tuam cum omnibus bonis quæ impræsentiarum rationabiliter possides, aut in futurum iustis modis præstante Domino poteris adipisci, sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus, vt donec te dignum reddideris, Apostolica valeas protectione gaudere. Nulli ergo,&c. nostræ protectionis, &c. Si quis, &c. Datum Laterani ij. Kal. Februarij, Pont. nostri Anno xvj.

EPISTOLA CLXXVII.

PRÆBENDAM IN ANTIOCHENA ECCLESIA MANDATARIO ASSIGNARI PRÆCIPIT.

Patriarchæ, & Capitulo Antiochen.

ONSTITVTVS in præsentia nostra dil. fil. I. Diaconus nobis humiliter supplicauit, quòd cùm in Antiochen. Ecclesia per nouem annos, & ampliùs in regimine scholarum, & diuinis officijs fideliter seruierit, & deuotè, Diaconatus ordinem suscipiens in eadem, ipsum in Canonicum eiusdem Ecclesiæ recipi faceremus. Quia verò ei nō solùm Venerabiles fratres nostri Patriarcha Hierosolymitanus, & Tripolitan. & Antaraden. Episcopi per literas suas, verùm etiam tu frater Patriarcha per tuas laudabile testimonium perhibeas: asserens quòd nisi propositum assumpsisset redeundi ad propria, cùm tibi frater Patriarcha, & vobis filij Capitulum, seruitium eius gratum esset non modicum, & acceptum, posset apud vos de facili beneficium adipisci; Cùm dignum sit, vt vbi laborasse dignoscitur, ibi pro labore stipendium consequatur: Deuotionem vestram rogandam duximus, & monendam per Apost. vobis script. mandantes; quatenus ob reuerentiam Apostolicæ Sedis, & nostram, necnon eiusdem prudentiam, ipsum recipiatis in Canonicum, & in Fratrem, ei stallum in choro, & locum in Capitulo assignantes. Alioquin Venerabili fratri N. Sidonien. Episcopo, & dil. fil. Priori S. Michaëlis, & Cantori Tripolitan. damus nostris literis in mandatis, vt vos ad id, nisi aliquid canonicum obuiet, per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellant. Tu denique frater Patriarcha super teipso, &c. Datum Laterani iv Kal. Febr. Pont N. Anno xvj.

Illis scriptum est super hoc.

EPISTOLA CLXXVIII.

CRVCESIGNATOS AD NEGOTIVM FIDEI STRENVE PERAGENDVM ADHORTATVR.

Grimaldo, & socijs suis Crucesignatis.

VM in Cruce Domini nostri Iesu Christi gloriari oporteat Christianos, eis non deerit doloris materia, dum lignum salutiferæ Crucis, in quo salus mundi pependit, & æternæ mortis chirographum vita moriendo deleuit, sub manu tenetur hostili, sepulchro Dominici corporis glorioso, vtcumque facto inglorio, & ab impijs prophanato: venerunt siquidem gentes in hereditarem Dominicam, & loca sancta proles polluit Chananæa. Sed cùm in Christo simus heredes, satis in publico nostrum si volumus videmus opprobrium, eò quòd hereditas nostra versa est ad alienos, & domus nostræ ad extraneos deuenerunt: & sic nobis iniuriarum actiones abundant, cùm & Dominicas prosequi teneamur, & nostras obmittere minimè debeamus: ne in illo minus deuoti, & in nobis desides reputemur, si super hoc non exsoluerimus Domino debitum, & interesse neglexerimus

nostræ fidei speciale. Præsertim cùm, etsi vtriusque causæ merita se contingant, vtraq; tamē felices, & suos habet effectus, eò quòd in huiusmodi casu, causa Dei temporalis honoris commodum non excludit, & nostra æternæ gloriæ præmio non priuatur. Vnde feruenter, & prouidè currendum est in huiusmodi stadio, vt tale possit brauium comprehendi; feliciter, & constanter est in hoc agone pugnandum, vt tanti præmij corona sequatur. Quapropter gaudere potestis in Domino vobis esse diuinitus, sicut credimus, inspiratum, vt vos ad tanti Regis deuoueritis obsequium, signo Crucis assumpto, in subsidium Terræ Sanctæ, ibi peregrinaturi pro Domino, vbi Rex regum, & Dominus dominantium dignatus est peregrinari pro seruis, vt eos supernæ patriæ ciues, & æternæ beatitudinis faceret coheredes. Eia igitur, viri prudentes, iactate in Domino cogitatum, & ipse diriget gressus vestros, non in viribus vestris, siue prudentia, sed in illius potentia, & misericordia confidentes, qui currum, & exercitum Pharaonis proiecit in mare, gloriosus in sanctis suis, & in maiestate mirabilis, cuius verbo cœli firmati sunt, & cùm imperat mari, & ventis cessat tempestas. Nec est vobis de aduersæ partis multitudine desperandum, si puro corde prælium Domini Sabbaoth curaueritis præliari. Memores quòd in Gedeonis prælio sub breui satis numero suum Dominus restrinxit exercitum, & de inermis funda Dauid emissi lapides armati Philistæi superbiam depresserūt. Cæterùm cùm procedatis in Domino parare viam exercitui generali, ea remissionis, & immunitatis gratia volumus vos gaudere, quam in generalibus literis duximus exprimendam. Datum Laterani xv. Kal Martij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXXIX.

VT CRVCESIGNATIS NAVIGIA COMMODENT.

Nobili viro Duci, & Consiliarijs Venetorum.

VM in Cruce Domini, &c. *vt supra*, *vsque*, debeamus. Sanè dil. fil. Nobilis vir Grimaldus de Monte Silicis, & quamplures socij sui zelati Christianæ gentis honorem, humeris suis signo Crucis impresso se deuouerunt ad obsequium Crucifixi, Hierosolymam profecturi, vt ibidem sub Crucis vexillo militent Deo Regi, qui pro nobis triumphauit in Cruce. Verùm cùm ipsi non in viribus suis, nec virorum multitudine, sed in illius potentia confidentes, qui currum, & exercitum Pharaonis proiecit in mare, gloriosus in sanctis, & in maiestate mirabilis, proponant cum cautela procedere, ac parare viam exercitui generali, nobis cum multæ deuotionis instantia supplicarunt, vt cùm nauigio egeant super hoc vobis scribere dignaremur. Porrò à tanti Regis obsequio manus vestra non debet esse remota, quoniam sic causa Dei agitur, quòd cuiuslibet fidelis commoditas geritur in hoc casu. Absurdum quoque videretur, & absonum, si prudens potentia, & potens prudentia vestra, quæ in multis temporalibus eminet, lateret, quod absit, in negotio Iesu Christi, vbi dum temporale præstatur obsequium, æternæ felicitatis præmium expectatur. Eia igitur viri prudentes, & prouidi ad factum tam laudabile auxilij manum porrigite, vt prædicti Crucesignati pro competenti naulo vestro nauigio transeant, vel de vestra licentia naues emant à

Venetis; quibus valeant transfretare. Verùm quia iacula impræuiſa plus nocent, tranſitus talium ante tempus in publicam deduci non debet notitiam, vt prælium Domini eò ſalubriùs prælientur, quò minùs præſcientiæ clypeo aduerſarij fuerint præminuti. Datum vt ſupra.

EPISTOLA CLXXX.

VT GRIMALDVM TERRÆ SANCTÆ DEFENSIONEM MEDITANTEM PRO VIRIBVS ADIVVENT.

Archiepiſcopis, & Epiſcopis per Lombardiam, & Tuſciam conſtitutis.

QVAM laudabile, quàm pium, & fauorabile pro ſubſidio Terræ Sanctæ propoſitum lator præſentium Nobilis vir Grimaldus aſſumpſerit, ipſius relatione poteritis edoceri. Cùm igitur res ſit digna fauore, immò digniſſima; Vniuerſitati veſt. per Apoſt. ſcript. mandamus, quatenus habentes ad illum reſpectum, cuius cauſa ſpecialiùs geritur in hoc caſu, opem detis, & operam, vt viros inueniat ſecundùm cor ſuum, cum quibus in diuinæ virtutis potentia, quod pio concepit propoſito in ſubſidium Terræ Sanctæ, ſalubri perſequatur effectu. Ceterùm quia præuiſa iacula minùs nocent, expedit vt quod idem vobis ſecretò retulerit, in publicam non deducatur notitiam ante tempus, vt dante Domino exequatur efficaciùs, quod intendit, quò minùs aduerſarij fuerint præmuniti. Vos denique fratres Archiepiſcopi, & Epiſcopi. Datum Romæ apud ſanctum Petrum xj. Kal. Martij, Pont. N. anno xvj.

EPISTOLA CLXXXI.

AD CONCILIVM VENIRE DETRECTANTEM OBIVRGAT, ET EVM SIMVL CVM ALIIS PRÆLATIS TERMINO COMPETENTI ADESSE IVBET.

Archiepiſcopo Lunden. Apoſt. Sed. Leg.

INTER cetera deuotionis obſequia, quæ tenentur Epiſcopi, & præcipuè Archiepiſcopi Sedi Apoſtolicæ tanquam matri fideliter exhibere, hoc vnum præcipuè debet eſſe, vt ad Concilium veniãt euocati, ad quod Archiepiſcopi iuramento præſtito ſunt aſtricti. Vnde plurimum admiramur, quòd te ſuper hoc excuſare aliquatenus voluiſti; cùm etiam non vocatus deberes modis omnibus laborare, vt tam ſancto Concilio intereſſes, ad quod ex omni parte cum deſiderio multo current Principes, & Prælati, & totius Cleri generaliter flos, & decus, vt tot, & tãtos Patres conſcriptos ad ædificationẽ ſuã videre valeant, & audire, ac mereantur eſſe participes orationum ſuarum, & bonorum omnium, quæ ſancta Synodus duxerit ſtatuenda. Non aſcendat igitur in cor tuum, vel cuiuſquã Pontificis, aut Prælati, vt tam ignominioſam maculam in gloria ſua ponat, quòd ſe à tanta ſolemnitate, ac opere ſic neceſſario, & tam pio qualibet occaſione ſubducat: quia præter inobedientiæ culpam, & pœnam, indignationem Dei, & noſtram, & confuſionem incurreret, ac opprobrium ſempiternum. Ideòque per Apoſtolica ſcripta

mandamus, & districtè præcipimus, quatenus tam tu præcipuè, quàm ceteri Ecclesiarum Prælati per tuam prouinciam constituti iuxta primi mandati nostri tenorem, à Kal. Nouembr. proximo nunc futuris vsque ad annum, siue per mare, siue per terram quocumque modo poteritis ad Sedem Apostolicam venire pro viribus laboretis. Speramus enim in Domino, quòd interim ille qui potenter, impetat ventis, & mari, frementis freti fluctus sedabit, vt fiat optata tranquillitas nauigantibus, & inimicos reducet ad pacem, vt fiat iter agentibus via tuta. Ad hæc, quoniam consimiles literas venerabili F. N. Archiepiscopo misimus Vbsalen. fraternitati tuæ per Apost. script. mandamus, quatenus ei, & suffraganeis eius districtè præcipias, vt vsque prædictum terminum quocumque modo poterint ad Apostolicam Sedem venire pro viribus elaborent. Sanè quia, vt asseris, ad Crucis negotium promouendum tibi non sufficit euectionum numerus nostris literis designatus, & vsque ad tricesimum numerum postulas licentiam tibi dari. Nos hoc tuæ conscientiæ duximus committendum, vt super hoc procedas, sicut videris expedire, Tu denique frater Archiepiscope, &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum ix. Kal. Martij, Pont. N. Anno xvj.

EPISTOLA CLXXXII.

INTERIM A METROPOLITANI SVBIECTIONE RIGENSEM ECCLESIAM EXIMIT.

Rigensi Episcopo.

CVM in memoria hominum non existat Rigensem Ecclesiam alicui metropolitico iure subesse, volumus, & mandamus, vt donec in generali Concilio super hoc aliquid certum duxerimus statuendum, nulli tanquam Metropolitano interim respondere cogaris. Tu denique frater Episcope super teipso, &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum x. Kal. Martij, Pont. N. Anno xvj.

In eundem modum scriptum est ... Estoniensi Episcopo, pro Estonien. Ecclesia.

FINIS.

